DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE,

1933

51STE JAARGANG

INHOUD.

1933.

	Blz.
Bestuursberichten 1, 33, 65, 97, 281, 313, 339, 363, 393,	429, 457.
Koninklijke onderscheiding	1, 33.
Bijdrage tot de genealogie van het 'geslacht van de Poll, door Jhr. H. van de Poll .. 3-7,	41-51, 82—91.
Bijdragen tot de kennis der middeleeuwsche geslachten van Holland en Zeeland. De heeren van Putten en Strijen, door Dr. Henri Obreen 8-10,	52-55.
Nogmaals het wapen van Schoonhoven, door Dr. S. A. Waller Zeper en Dr. E. J. Th. à Th. van der Hoop	11-17.
Onjuiste namen en wapens van Nederlandsche geslachten in' het Armorial Général van J.' B. Rietstap, door R. T. Muschart (Aanjongh, Akersloot, van Apeldoorn, de Backer, Bacquier, Bellefroid, Blankert, Boot, Bosch, Bouwert, Brandts, Brouwer, Cassa, Dierhout of Dierout, Gonnet, de Gruter, de Gruyter, Heyinck, Küchlein of Cuchelinus, Lamsing, Loyen, Maensvelt, van Nierhuys, Nobel, van Noyen, van Pasch, Pittenius, van der Putte, Roefs, Schirm, Schoonreden, Thibaut van Aagtekerke, van Vlied, van Vliet, van Wickevoort) 17-22, 55-58, 347-350,	117—123, 412—416.
Huldiging van ons eerelid Prof. Mr. R. Fruin	34.
Benoeming van Mej. Th. J. van Alff tot bibliothecaris	36.
Mystificatie ? ..... '36;	65-67.
De afstamming van het geslacht van Son, door W. Wijnaendts van Resandt .. 38-41,	329—331.
Buitengewone Algemeene Vergaderingen van het Genootschap op 28 Januari 1933 en 7 Februari 1933	69-73.
De eerste generaties van het geslacht Groeninx van Zoelen, door W. A. van Rijn	73-82.
Willem van Oranje-Tentoonstelling op het Algemeen Rijksarehief	98.
De afstamming van het geslacht de Schepper — IJssel de Schepper, door W. Wijnaendts van Resandt	99-109.
Corstius, door A. A. M. Stols	109—110.
Roomschgezinde Hollandsche geslachten (Vos, Hem — van der Hem) in betrekking met den Keizer, door Mr. R. Bijlsma	110—112.
De wapens der Vlaardingsche vroedschappen, door M. C. Sigal Jr.... 112-117, 354-356, 416—420,	386-388, 449—452.
Het vijftigjarig bestaan van het Genootschap, 1883—1933, door Dr. Th. R. Valck Lucassen. . .	129-146.
Bestuursleden van het Genootschap sedert de oprichting in 1883	145-148.
Het wapen van Oranje-Nassau in zijn historische ontwikkeling, door Dr. E. J. Th. à Th. van der Hoop.	147-167.
De praefeodale adel, door Dr. J. Ph. de Monté verloren	167-177.
Eene poging tot verderen opbouw van de oudste generaties van het geslacht van Dedem, door J. de Groot	177-197.
De ikonografie in verhouding tot de geslacht- en wapenkunde en andere wetenschappen, door Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn	197—202.
Stamreeksen in beeld. (De graven van Holland en de Heeren van Brederode door Jacob Cornelisz. van Oostzanen en Cornelis Anthonisz.), door Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland	202-207.
Een belangwekkend geval van stamboomvervalsching, door Prof. Mr. R. Fruin	207-2 17.
Meester 'Gerard van Leyden, een belangwekkend man uit de 13e eeuw en een merkwaardig tegenzegel van graaf Floris V, door Dr. Henri Obreen	217-222.
Genealogisch onderzoek te Londen, door W. Wijnaendts van Resandt	222-230.
Heusdensche schepenzegels, door Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland	231-236.
Striana. De oorsprong der Almonde's, door Jhr. Dr. Th. van Rheineck Leyssius	236—249.
Bijdrage tot de genealogie van het geslacht de Hertoghe (de Hertoghe van Orsmael, de Herthoge van Feringa), door W. J. J. C. Bijleveld	249—254.
De gebroeders Zoete van Laecke van Villers en hunne tijdgenooten te Leiden en Parijs, door Mr. R. Bijlsma	254—259.
De vorm van huwelijksaankondigingen in de laatste twee eeuwen, door Mr. E. C. M. Prins. .	259-262.
Het wapen der gemeente Driebergen-Rijsenburg, door Dr. Th. R. Valck Lucassen	262-27 1.
Bijdrage tot de genealogie van 'het geslacht Boerhave. door M. G. Wildeman	271—280.
Algemeene vergadering van het Genootschap (Vijftigste Jaarvergadering) op Donderdag 4 Mei 1933	284-285.
Jaarverslag 1932	285-288.
De opening van de Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling	288-297.

Blz.
De Jubileum-uitgaven, door Dr. Th. R. Valck Lucassen . . . . . 297—301.
De Vlissingsche Schorer's, door C. A. van Woelderen . . . . . 301—304.
De oudere generaties van de familie Polvliet, door H. Wijnaendts . . . . . 304—306.
De Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling in het Raadsgebouw te 's-Gravenhage .... 314-321.
De eerste generaties van het 'geslacht Messchaert-Messchert, door Mr. H. F. Wijnman .... 321-324.
Niet-bijgehouden doopregisters der R. K. Kerk te Rotterdam, door W. J. L. Poelmans .... 324-326.
De voorouders van Martinus van Doorninck, predikant te Vorchten, geb. 1640, overl. 1676, door P. Berends . . . . . 326-327.
De eerste generaties van het geslacht Lantsheer te Middelburg, door W. Wijnaendts van Resandt 328—329.
Van Son, door H. Wijnaendts . . . . . 329—331.
Boekaankondiging, door H. H. van Dam: Schweizerisches Geschlechterbuch 1933 ..... 331-332.
De Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling in het Rijksmuseum te Amsterdam, 20 Juni—3 September 1933 . . . . . 339—343.
De stamreeks van het uitgestorven adellijk Overijsselsch geslacht 'van Laer, door W. Wijnaendts van Resandt . . . . . 343-347.
Bijbelbladen van Neck en Merens, medegedeeld door A. Merens . . . . . 350—354.
Eenige beschouwingen over de oudste generaties van het geslacht van Keppel van den Nyenborch, door J. de Groot . . . . . 363-369, 422.
Delftsche Overschie's, door H. Wijnaendts . . . . . 369—379, 395409, 437-444.
De stamreeks van het uitgestorven adellijk Overijsselsch geslacht van Laer, door Mr. A. L. Heerma van Voss . . . . . 379—381.
Van de Putte, door Jhr. Mr. P. A. J. van den Brandeler . . . . . 381-383.
Obijn-Cobijn, door Jhr. H. van de Poli . . . . . 383—385.
Breberenus van (den) Dijck, door A. A. M. Stols . . . . . 409—412.
Het geslacht Luer — van den Dystelberch — van Dystelenbergh en zijn betrekking tot het geslacht Elias, door Dr. Johan E. Elias en Prof. Jhr. Dr. G. J. Elias . . . . . 426-437.
Het geslacht van Son te Tilburg, door H. J. A. van Son . . . . . 445-448.
Nog iets over de 'oudste generaties van het geslacht der Heeren van Wisch, door J. de Groot . 460—467.
Pieter van Beoostenzwene's Remissorium Philippi, door Dr. T. S. Jansma . . . . . 467—471
Het Remissorium Philippi als archiefstuk, door Dr. P. A. Meilink . . . . . 471-476.
Meester Gerard van Leyden, aanvulling door Dr. Henri Obreen . . . . . 476-478.
Een Zwolsohe tak van het #geslacht Beeldemaker, door Mr. A. Haga . . . . . 478-481.
De 'oudere generaties der familie Pennis (Gvergaauw Pennis), door H. Wijnaendts . . . . . 481-484.
Korte mededeelingen: Nederland's Adelsboek 1903-1933, 22; Nisbeth, 23; Gemeentewapen, 24, 58; Adelsgunst, 58; Waterschapswapens, 59, 310; Pieck—van Dorp, 91; De oudere generaties van het geslacht Chatvelt, 92, 123, 332, 484; Maensvelt-Maneveld, 93; Messchert, 93; Van der Hoeven, 94; Wttwaall, 124; Van Son, 396; Kuchlinus, 307; Corstius of Costius, 308; De herkomst van het geslacht Rouffaer, 309, 389; Bowier, 309; Coninx, 309; Verbeterd gemeentewapen, 309; De Hertoghe, 333; De afstamming van Caspar van Baerle (Barlaeus), 357; Van Brecht, 358; Familie-aanteekeningen Sloet tot Plattenburg, 388; De stamvader der familie Smissaert, 390; De belangrijkheid van een cachet in ouden tijd, 391; De zwijnskop als heraldische figuur, 420; Kosten van een rouwbord in 1695, 422; Van Brandwijck-van der Hoeven, 452; Breberenus van Dijck, 453; Overschie, 485.

Vragenenantwoorden. Aernsbergen (van) 24; Altena (van) 59; Basting 30; Beaumont (van) 24, 59; Beckering 93, 124; Bellasis 124, 310, 334; Besier 93; Bessels 25; Bester 127; Biesenbroeck (van) 487; Bois (du) 94, 125; Boswel 60; Bouman 27; Brooshooft 26; Bye (de) 60, 95, 125; Chalmot (de) 422, 453; Dam (van) 310; Danckerts 28; Diepenbroick (van) 334; Dittlof Tjassens 487; Donkersloot 358, 391; Duiking 487; Eede (van) 29, 61; Everts 311; Eybergen, 61; Eylart (van) 487; Eytelwijn 29, 61, 95; Gallas 95; Gendt (van) 423; G(h)ijseling 125; Gon (van der) 311; Gravesand (van 's) 62; Gualtheri, 391; Hacfort 311; Hacket 125; Ha(e)sbroe(c)k (van) 311; Hamel (van) 96; Hassebroek 62; Heemskerck (van) 30; Heine 62; Hengel (ten) 391; Hengelaar (van?) 424; Hogendorp (van) 95; Honthorst (van) 487; Hulter (de) 488; Casteren (van) 26; Cate (ten) 125; Kate (ten) 311, 359; Keyser 62; Kieb 29, 61; Clercq (de) 62; Coeverden (van) 27; Kooper 334, 359; Copes 28, 61; Kuysten 26; Lane 60; Leeuw (de) 359, 488; Loten 360; Mackay 63, 96, 126; Mannekus (van) 488; Martens 29, 61; Massow (van) 125; Meeteren (van) 334; Menninck 334; Menso 392; Meulenaer(s) 359, 488; Meyenfel(d)t 423, 454; Nicolaï 63, Nieuwenkamp 391; Oostbroek (van) 311; Ootmoet 392, 424; Orliens (van) 63; Os (van) 391; Piccardt 93, 124; Pierson 59; Poortermans 488; Reynders 30; Sam 311; Schelte 360, 423; Schimmelpenninck 126, 312; Schinne (van) 126; Schneeli 454; Schooneveld 360, 423; Schot 392, 424; Sengwerd 126; Smits 424; Steenwijck 312; Straatman 126; Strateman 126; Takens 31; Tesschemaker 126, 312; Thurkow 488; Tideman (Havering) 30; Uylenbroeck 126; Vader 360; Virieu (de) 424, 454; Volmer 127; Voogt (de) 488; Voorst (van) 336; Wachtendonk (van) 127, 392; Wassenhoven (Zegers van) 1.27, 455; Webber 126; Westerouen van Meeteren 334; Woortman 31; Onbekend wapen 31, 63, 64; Portretten Iordens-Daendels 360; Portretten van Moens 31; Dordtsche geslachten 63; Een Jonker van Assendelft? 456; Regimenten in garnizoen te Arnhem in 1756/57 488.

MAANDBLAD

VAN EET

Koninklijk Genealogisch-heraldisch Genootschap: „De Nederlandsche Leeuw"

BESCHERMHEER: Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het **Maand blad, zoomede opgaven van adresverandering gelieve men te richten tot den redacteur** Dr. TH. R. VALCK LUCASSEN, huize *Sparrenheide, Driebergen.*

Correspondentie, bestemd voor het Be stuur, **gelieve men** te richten tot den secretaris Dr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Sweelinckstraat 50, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie) te richten **aan** het Bureau van het Genootschap, *Bleÿenburg 5, 's-Gravenhage.*

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk **op, dat zij** niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der **onderteekende** stukken.

N°. 1. **LIe Jaargang.** **Januari 1933.**

BESTUURSBERICHTEN.

Koninklijke Onderscheiding.

Het Bestuur heeft het **groote** voorrecht bekend te maken, dat het naar aanleiding van het **50-jarig** bestaan van het Genootschap van den Particulieren Secretaris van Hare Majesteit de Koningin d.d. 20 December **1932** een schrijven mocht ontvangen, inhoudende **mededeeling**, dat het Hare Majesteit behaagd heeft aan het Genealogisch-Heraldisch Genootschap „de Nederlandsche Leeuw" het praedicaat „**Koninklijk**" te **verleenen**.

Jhr. J. M. A. de Behault de Dornon †.

Te Brussel overleed in den ouderdom ***van 79*** jaren de verdienstelijke Belgische archeoloog en historicus Jhr. J. M. A. de Behault de **Dornon**, in leven „**directeur** honoraire **aux** archives diplomatiques du **ministère** des affaires **étrangères**" aldaar.

De heer de Behault de **Dornon**, van wiens hand talrijke historische monographieëu het licht zagen, was lid van de Acadéinie royale d'archéologie de Belgique en van vele andere geleerde genootschappen.

In hem heeft het Genootschap het verlies te betreuren van zijn oudst correspondeerend lid, als hoedanig hij reeds in 1888 was benoemd.

Tot lid zijn benoemd:

Mr. J. A STAR **BUSMANN** . . . . . ***de Bilt.***
Hotel Nas.

Jhr. L. E. DE GEER VAN 'T GEIN EN **OUDEGEIN** . . . . . ***Jutphaas.***
Huize Oudegein.

R. A. Baron VAN HARDENBROEK VAN HARDENBROEK . . . . . ***'s-Gravenhage.***
Nassau-Zuylensteinstraat 12.

L. T. WILHELMY VAN HASSELT . . . ***'s-Gravenhage.***
Emmapark 12.

Mr. H. L. **HOMMES** . . . . . Groningen.
Noorderhaven **23a.**

Mr. H. L. L. VAN **HOOGENHUYZE** . . ***Zeist.***
„de Vogelslag", Molenweg 1.

Mr. L. H. J. J. MAZEL . . . . . ***'s-Gravenhage.***
Anna Paulownastraat **26.**

Prof. Dr. J. H. F. **UMBGROVE** . . . Wassenaar.
Klein Hoefijzerlaan 3.

Mr. C. C. VAN ROMONDT VIS. . . . ***'s-Gravenhage.***
Johan de Wittlaan 8.

Mr. A. NEYTZELL DE WILDE . . . . ***'s-Qrwenhage.***
Frankenslag **313.**

Adreswijzigingen:

Mr. H. H. **A.** DE **GRAAFF** . . . . . ***Ede.***
„Irene", **Stationsweg** *43.*

H. **KRUIMEL** . . . . . ***'s-Qravenhage.***
Vlierboomstraat 161.

A. **M** ERENS . . . . . ***London W. 1.***
p/a Consulaat-gen^l. der Ned., Langham street **28.**

R. H. M. VERSPYCK . . . . . , ***Brussel.***
Residence Palace, App^t 75B.

Groep van in Gelderland wonende Leden.

In den loop van het jaar 1933 zijn de **Heeren** R. T. Muschart en W. Wijnaendts van. **Resandt** voornemens op de bijeenkomsten van bovengenoemde Groep **eene** reeks voordrachten te houden, resp. over heraldische en genealogische onderwerpen.

Eerstgenoemde stelt zich ten doel zijne voordrachten te doen strekken tot meerdere kennis van de heraldische termen, schildverdeelingen en figuren en zal op de **bijeenkomst** van Zaterdag 7 Januari 1933 deze reeks openen.

Bij dit nummer worden verzonden titel, inhoud en register op de namen, behoorende bij den **50sten** jaargang (1932).

Bijdrage tot de genealogie van het geslacht van de Poll,

door Jhr. H. VAN DE POLL.

Wie zich heeft beziggehouden met een onderzoek naar den oorsprong van ons geslacht, zal veel gevonden hebben wat de moeite van het vermelden waard is en toch ook weer teleurgesteld zijn geweest, omdat het vooropgezette doel niet werd bereikt. Ook ons is het zoo gegaan.

Werkelijk succes, door het vinden van een ouderen stamvader dan den bekenden ***Wouter Evertsz. van de Poll*** hebben wij met ons werk niet gehad. Doch wel hebben wij een en ander gevonden, dat òf tot heden door anderen foutief is weergegeven, òf nimmer is vermeld.

De bedoeling van dit artikel is niet een volledige geschiedenis van ons geslacht te schrijven; wij meenden slechts een nuttig werk te doen met de vermelding van eenige deels bekende, deels onbekende feiten; wat de bekende feiten betreft hoofdzakelijk om de bronvermelding, die nergens te vinden is, te kunnen vastleggen; en wat de onbekende feiten aangaat hoofdzakelijk om gelegenheid te hebben eenige onderstellingen te maken en aanwijzingen te geven, in de hoop, dat deze door anderer mededeelingen bevestigd — of zoo noodig weerlegd — en aangevuld zouden kunnen worden.

In Nederland's Adelsboek 1907 worden eenige van ***de Poll's*** genoemd, die niet in geregeld verband kunnen worden gebracht met den daar genoemden stamvader. Deze opgave, evenals die in den Jaargang 1916, kan nog ad libitum met namen worden aangevuld, zonder dat het mogelijk is, van al die personen een0 geregelde genealogie samen te stellen.

Toch willen wij met het hierboven aangegeven doel enkele van deze personen wat nader beschouwen.

In den 36sten en 39sten Jaargang van dit Tijdschrift zijn belangrijke beschouwingen gewijd aan den dubbelen voornaam ***Wouter Gerijt***, welke in de 14de en 15de eeuw bij de van de Poll's meermalen voorkomt. In de veronderstelling, dat de schrijver van die artikelen over den knape ***Wouter Gerijt van de Poll*** en zijn afstammelingen beter ingelicht is dan wij, zullen wij over hem en de vele anderen van dien naam zwijgen; slechts maken wij melding van een ***Wouter Gerijt van de Poll,*** wiens vader ***Reynier Jacobsz.*** [1]) en wiens moeder ***Mechteld Hubrechtsdr. van der Aa*** is geweest [2]) en wel om er op te wijzen, dat nog een andere vermaagschapping met de van ***der Aa's*** mogelijk zou kunnen zijn. Zondert men de gewone voornamen uit, dan treft het wel bijzonder, dat men niet alleen vindt een ***Jacob van de Poll*** en een of meer ***Jacob van der Aa's,*** maar ook een ***Hubert van de Poll*** [3]) en een ***Hubrecht Jacobsa. van der Aa,*** een ***Florijs van den Pol*** [4]) en een ***Florens van der Aa.*** ***Nelle Jan Scrovelsdr. van der Aa*** en haar zuster ***Hadewich*** waren resp. in 1412 en 1429 geland in Willescop bij Montfoort [5]).

[1]) Leenregister Montfoort, Lijftochtenregister achter in No 283, fol. 5; Rijksarchief Utrecht.

[2]) Leenr. M'foort. No 283, fol. ll.

[3]) Genealogie hierna, B. 11. 3.

[4]) Hij erkent in 1392 land verkocht te hebben in Koudekerk; „Archieven van de kloosters" door Dr. van Overvoorde, R. 94.

[5]) Leenr. M'foort, No 284, fol. 73 en 104. Een Jan ***Scrovel Jacobsz. (van der*** Aa?) met zijn vrouw ***Fye*** Scout ***Jansdr.,*** 1412; Leenr. M'foort, No ***214.***, fol. 19. Jan ***Scoute*** zegelt als schepen van Montfoort 10 April 1398: 3 dwarsbalken, in den rechter schildhoek vergezeld ***van ster;*** Charter Gemeente Archief Montfoort, Nr. 4. Deze charters zijn met inkt en met uotlood verschillend genummerd ; wij volgen de potlood-nummering. Zijn zegel ook 26 Nov. 1377; Charter Oud Munster, 1ste afd., Nr. 899, Rijksarchief Utrecht.

Als stamvader blijft derhalve nog altijd fungeeren ***Wouter Evertsz. van de Poll*** en het is tot heden niemand gelukt vast te stellen wie diens vader Evert is. Wel is gepoogd hem te vereenzelvigen met ***Evert Johansz. van de Poll,*** die in 1406 zegelt; doch juist deze zegeling opent onverwachte moeilijkheden, omdat in hetzelfde charter [6]) de erfgenamen van ***Evert Johansz. uten Polle*** worden genoemd: één ***Evert Johansz.*** dus die zegelt en één ***Evert Johansz.,*** die overleden is.

Over een dezer twee, n.l. den zegelaar, het volgende.

Het Necrologium van Montfoort doet ons een ***Evert Johansz. van de Poll*** kennen, wiens vrouw ***Theoderica was*** [7]). Een ***Evert Johansz.*** legt in 1394 den leeneed af voor zijn vrouw Dirk (lees *Dirkje*) ***Johansdr. van Scadenbroec*** [8]), als haar wordt verlijt de hofstede van Scadenbroec, terwijl een ***Evert Johansx. wan de Poll*** huldt voor ***Dirck*** (lees *Dirkje*) ***Johansdr. van Scadenbroeck*** [9]); haar moeder was ***Agniese Harman Speyartsdr. 1360*** [10]).

Wij meenen hen als stamouders te kunnen aanmerken van eenige van de Poll's, zooals: ***Dirk Evertsz. van de Poll,*** zegelt als Schepen van Montfoort 1398 [11]), sterft vóór 5 Jan. 1404 [12]), zijn vrouw ***Katheryne,*** vermeld 1404 [12]) en 1416 [13]); ***Johan Dirk Evertszensz. van de Poll,*** voor wien de reeds genoemde Evert ***Johansen.*** van ***de Poll*** in 1402 zegelt; ***Willem Dirksz. van de Poll,*** van wien niets bekend werd dan zijn vier zoons, allen levend in 1439, n.l. Wouter ***Gheryt***, burger van Zierikzee, ***Frederik*** en ***Dirk,*** en ***Willem***, te Woerden geboren. Ook had hij een broeder ***Jan Dirksz. van de Poll,*** eveneens in 1439 in leven [14]). Verder nog een ***Jan Dirksz. van de Poll,*** die sterft vóór 15 Sept. 1603, wiens dochter ***Catheryne*** op dien datum verlijt wordt met 11 morgen in Cromwijck, in het land van Woerden en voor wie haar man ***Willem Splintersc.*** den leeneed aflegt [15]). Wij voegen hierbij nog ***Jan Jansz. van de Poll,*** die in 1487 het testament van ***Jan van Nesse*** alias ***Gommegys*** mede zegelt [16]). Een groot deel van de Poll's schijnt in die tijden in het land van Woerden gewoond te hebben.

Chronologisch zou ***Wouter Evertsz. van de Poll*** een jongere broeder van ***Dirk Evertsz. van de Poll*** kunnen

[6]) Charter Oud Munster, lste afd., Nr. 1612.

[7]) Fol. 29.

[8]) Leenr. Fr. van Blankenheim. fol. 17: Riiksarch. Utrecht.

[9]) „Register en Rekeningen van het Bisdom Utrecht", uitgegeven door Mr. S. Muller Fa, dl. 2, blz, 678: „Item .... (van Scadenbroeo „hout alse een) mombaer Jans van Scadenbroeo siins broeder, want „Jan onsynnicg is ende ghespannen leyt*), die hofstede tot Scaden-„broec mit 21 morghen lants, alse die gheleghen siin in den kerspel „Wûrden opt Tornoysvelt.

„*) Met latere hand in de plaats hiervan: „Item ionfrou Dirck Johans-„dochter van Scadenbroeck hout". En aan het slot: „Ende voer oer „heft gehuldet Evert Johanssoen van den Polle als een momber."

[10]) Leenkamer Holland, No 30, fol. 59vo.; Algemeen Rijksarchief 's Gravenhage.

[11]) Boekje; van Booth, fol. 689, Rijksarch. Utrecht.

[12]) Charter Oud Munster, lste afd. Nr. 1637.

[13]) Charter Oud Munster; 2de afd. Nr. 720.

[14]) Charter 304, R. 526, „Catalogus Arohief Heeren van Montfoort", Rijksaroh. Utrecht.

[15]) Leeskamer Holland, Nr. 122, Caput Utrecht-Woerden. fol. 8a.

[16]) Leenkamer Holland, Nr. 121, Caput Woerden, fol. 2vo.

zijn geweest. De naam *Dirk* — indien deze aan de moeder Dirkje ontleend is — wijst er op, dat zijn vader meer dan één zoon heeft gehad. Het was toch de gewoonte den oudsten zoon naar den vaderlijken grootvader te noemen, den tweeden naar den anderen grootvader. De oudste zou dan kunnen geweest zijn *Jan Euertsz. van de Poll,* schepen van Montfoort in 1403 [17]), een tweede de genoemde *Dirk* en een volgende ***Wouter Evertsz.*** *van de Poll;* deze zou zijn naam dan ontleend hebben aan (zijn mogelijken voorvader) *Wouter Geryt van de Poll.*

Wij willen ons echter niet te ver op het terrein der fantasie wagen en volstaan daarom met een anderen *Evert Johansz. van de Poll* te noemen als mogelijken vader van *Wouter Evertsz. van de Poll,* wiens vrouw *Mechteld was* [18]). De vraag blij tt dan nog bestaan of de onbekende vader Evert een Evert *Johansz.* is geweest.

In de Leenregisters van Montfoort vindt men nog een *Wouter* van *de Poll* vermeld, die niet dezelfde kan zijn als *Wouter Eoertsz. van de Poll,* daar zij beiden bij een verlij tegelijk genoemd worden, de eerste als leenman, de tweede als man getuige. Chronologisch zou deze *Fouter een* zoon van ***Wouter*** *Euertsz. van de Poll* kunnen zijn; hij werd echter als zoodanig niet gevonden. Hij wordt vermeld in 1474, met zijn vrouw *Sophia,* zijn zoon *Gijsbert,* zijn dochter *Elisabeth,* met haar man Mr. *Ariaan* van *Hagesteyn* en hun zoon *Symon* [19]).

Deze *Wouter van de Poll zou* echter ook dezelfde kunnen zijn als zekere *Wouter Jansz. van de Poll,* met zijn zoons *Gijsbert* en *Jan* en eene dochter; hij leefde 1476 en 1478 en was 1480 overleden [20]). Daar zekere *Jan van de Poll* een broeder *Wouter* had [21]), zou genoemde *Wouter* een neef van *Wouter Evertsz. van de Poll* kunnen zijn.

Het oudste zegel dat wij vonden is van *Gijsbert Hughenzoon, 4* Sept. 1366 schout van Linschoten; hij zegelt als van *de Poll* [22]). De naam *Hugo* komt bij de oudere van de Poll's meer voor, evenals de naam *Peter.*

Booth noemt een *Peter Everardsz. van de Poll,* in 1326 geland in Mastwijk [23]). Een Heer *Peter Danielsz. van de Poll* was een der stichters van het klooster Engelendael te Leiderdorp [24]); zijn zegel is bewaard gebleven [25]); hij wordt vermeld 1396 tot 1400 en werd „in 't koor voor 't hooge outaar van het klooster begraven" [26]). Zijn vader *Daniel van de Poll* wordt vermeld 1364, 1.369 en 1400 [27]).

Een andere *Peter van de Poll* is de voor velen eenigszins geheimzinnige *Peter Meerken (Meerkiin, Meergen).* Van hem zijn verschillende zegels overgebleven; in 1404 en 1416 zegelt hij voor de reeds genoemde

[17]) „Kueren en Willecoeren", Gemeente Archief Montfoort.
[18]) Necrologium M'foort, fol. 9.
[19]) Leenr. M'foort,, N° 286, fol. 12 en 29vo.
[20]) Sententiën Civiele Procedure, dl. 15, N° 22; dl. 16, N° 184; dl 1'7, N° 36a, enz.; Alg. Rijksarch.
[21]) Necrologium, fol. 91.
[22]) Charter Oud Munster. 1ste afd , N° 336.
[23]) Boekjes van Booth, fol. 148.
[24]) Leenk. Holl., N° 52. fol. 237vo en „Archieven van de Kloosters'' R. 126.
[25]) "Archieven van de kloosters", R. 109.
[26]) „Kerkelijke Historie en Outheden" door Fr. van Mieris, dl. 3, bl. 872.
[27]) Arch. v.d. Kloosters, R. 27, 33 en 142.

Katherijne „die ***Deric Evertssoens*** wijf was ven den *Polle*" [28]); in 1422 als poorter van Montfoort [29]); in 1424 en 1426 als Dijkgraaf tusschen Snoelhoec en Haestrechterwere [30]); zijn vrouw was *Elisabeth* [31]) Wat de beteekenis van den bijnaam *Meerkrn* is, is wellicht op te lossen aan de hand van het Middelnederlandsch Woordenboek sub voce „Meer" (meer = Heer; klin = klein). *Peter Meerken zou* dan dien bijnaam hebben gedragen als (basterd) zoon van *Heer Peter Danielsz. van Ze Poll.*

Behalve uit zijn van de Poll's wapen, blijkt hij een van de Poll te zijn door zijn vaderschap van ***Willem Petersz.*** *van de Poll* [32]), den in Nederlaud's Adelsboek 1916 genoemde. Wellicht bestaat er reden om tusschen hem, *Peter Meerken,* en *Peter Danielsz. van. de Poll* verband te zoeken, daar hij optreedt bij een beleening in den Kerspel van Leiderdorp [33]).

Het feit, dat *Willem Petersz. van de Poll* bij zijn eerste vrouw *Zwanelt Willemsdr. van Haestrrcht* [34]) sen zoon *Egbert* [35]) heeft, wijst op *Eggert Pietersz. van de Poll,* die in 1355 beleend wordt [36]), en die de *Egbert Peters* kan geweest zijn, die in 3383 Buur en landgenoot in Linschoten is [37]). De opmerking in het reeds aangehaalde artikel in dit tijdschrift over den naam *van de Poll zou* kunnen aangevuld worden met: „Item een halve hoeve lands gelegen bij den polle inden Kerspel van Linschoten" [38]).

De Leenregisters van Montfoort bevatten een schat van gegevens, die ons in staat stellen een paar eeuwen lang enkele familie's te volgen, zoo b.v. een geslacht (van) *Rijswijk.* Neemt men aan dat er slechts sprake is van één *Melis Jansz,* rentmeester van Zweder van Montfoort in 1373 [39]), die telkens als leenman en als man-getuige genoemd wordt, overal waar in zijn tijd beleeningen van Montfoort plaats hadden, dan vindt men van hem één zoon en vier dochters, van welke dochters twee voor de van de Poll's van beteekenis zijn. Hij zegelt, o.a. in 1397: 3 leeuwen, geplaatst 2 - 1 [40]).

Vanaf hem kan men langs zijn zoon *Melis Melisz.* afdalen tot *Amelger Henricksz. van Rijswijk* in 1610 [41]);

[28]) Charters zie noot 12 en 13.
[29]) Charter Oud Munster 1ste sfd. N° 1837.
[30]) Cat. Arch. M'foort, R. 387 en 393.
[31]) Necrologinm, fol. 52.
[32]) Bij *een* verlij zijn mannen; „Peter Meergen en Willam van Pol siin soen; Leenr. M'foort, Nr. 284, fol. 117. Een leen in Cattenbroec wordt in 1411 verlijt op Peter Meerkiin; „dit is Willam van de Polle Peterssoen verlijt anno 35 *en* Lijsbet zijn wijf verlijftocht geheel"; Leenr. M'foort, Nr. 284, fol. 12.
[33]) Leen en Tijnsregister van de Proosdij, fol. 46; Rijksarch. Utrecht.
[34]) Leenr. M'toort, Nr. 283, fol. 124.
[35]) Leenr. M'foort, Nr. 285, fol. 18.
[36]) Leenk. Holl. *Nr.* 31, fol. 59vo.
[37]) Cartularium. bl 127.
[38]) Holl. Leenk. Nr. 116, fol. 4.
[39]) „Register *van* het Kapittel van St. Pieter", door Mr. S. Muller Fzn , 'R. 475.
[40]) Charter Oud Munster, 1ste afd. Nr. 1455. Hetzelfde zegel van *Gijsbert Janss. als* landgenoot *van* Willescop in 1520 (Charters betr. Montfoort, Alg. Rijksarch.) en als schepen *van* Montfoort in 1528 Catalogus Arch M'foort. R. 769. En hetzelfde zegel met in het schildhart een ruitje van *Albert Hectorsz.* als schout van Willescopin 1438 (Catalogus R. 512). Een *Albert Hectorsz.* heeft in 1477 *Alveraet Jansdr. van Neerden* tot nicht (Genealogie A III) (Leem, M'foort, Nr. 286, fol. 21.)
[41]) In 1574 wordt *Amelger Henricksz. van* Oudewater verlijt met zeker leen, dat *Melis Jansz* reeds in 1411 bezat (Leenr. M'foort, Nr. *283,* fol. 5.) Hij is dan onmondig, doch huldt zelf in 1584 en 1600.

men vindt dan in 1446 den dubbelen voornaam ***Jan Amelyer*** [42]).

Van Melis Jansz.'s dochters noemen wij in de eerste plaats ***Lijsbet***, de tweede vrouw van den genoemden Willem ***Petersz. van de Poll,*** omdat wij vanaf haar onze genealogie kunnen bereiken. Hun dochter ***Kathrine*** trouwt ***Gerijt van Rijnevelt*** [43]) en hun kleindochter Cornelia ***Gijsbert Gerijtznsdr. van Rijnevelt*** [43]) trouwt ***Dirck Noute van Sonnevelt*** [44]), wier dochter ***Agniese Dirksdr. van Sonneveld*** trouwt ***Jacob Anthonisz. van de Poll*** [45]).

Een andere dochter van ***Melis Jansz.***, n.l. ***Alijt***, werd de eerste vrouw van ***Philips (Qijsbertsr.) van Deyll*** [46]).

Een derde dochter ***Mechtelt*** schijnt voor ons de belangrijkste; zij is de vrouw van ***Gijsbert Jansa.*** [47]) en wij zouden haar kunnen beschouwen als de moeder van ***Heylwig Gijsbert Jansznsdr.***, onze stammoeder.

Wij nemen dan bij ***Gijsbert Jansz.*** hetzelfde aan, wat wij bij ***Melis Jansz.*** hebben voorop gesteld, n.l. dat er telkens slechts van één persoon van dien naam sprake is. Hij wordt in 1408 genoemd „***Gijsbert Janssoen van Montfoirde***" [48]), zegelt eenige malen in 1422 en 1463 als schout en poorter van Montfoort (omgekeerde punt vergezeld van ster in den rechter schildhoek [48a])) en sterft vóór 13 Mei 1437 [49]). Blijkens zijn zegel behoorde hij tot het geslacht ***Collaert*** [49a]).

Hij brengt ons met verschillende beleeningeu eerst op zijn zoon Jan ***Gijsbertsz.***, die in 1429 eene niet nader aangeduide zuster ***(Heylwig?)*** heeft [50]) en die in 1449 ook met het ***Collaert*** zegel zegelt [50a]); diens vrouw ***Clemense Aerntsdr. van Hove en*** hun dochters ***Mouwe*** en ***Mechteld***; de eerste de grootmoeder van ***Aedriaan Gijsbert Rutgherszns:n. uit den Brink,*** onmondig in 1523 [51]); de tweede in 1616 wed. ***Volkert van Baern,*** met een toen overleden dochter ***Hillegond,*** moeder van ***Goessen Frederiksz. van Voird*** [52]).

(Wordt vervolgd).

In 1610 wordt dit leen opgedragen door ***Amelger Henricksz. van Rijswijk*** (Leem. M'foort, Nr 290, fol. 180 en 181). Leest men „van Oudewater" als "wonende te Oudewater", dan heeft men hier ongetwijfeld te doen met ***Amel Henricks van Rijswijk***, die Augustus 1592 Schepen (Nr. XV, 47, Oudewater, Alg. Rijksarch.) en 15 April 1614 burgemeester van Oudewater is en 16 Juni 1616 als oud-burgemeester van Oudewater testeert (Register van Testamenten Oudewater 1612-1626. Alg. Rijksarch.) In 1527 had zijn grootvader ***Amelger Heydrickss. voor*** het gerecht van Oudswater ***een*** beëdigde verklaring afgelegd (Catalogus Heeren van Montfoort R. 767). Men vindt ook het wapen van Melis ***Jansz.*** als boven beschreven. met den naam „***Rijswijck***" in de kerk te Gouda.

[42]) Leenr. M'foort, Nr. 284, fol. 44.

[43]) Leenr. M'foort, Nr. 285. fol. 18vo. Men verwarre hem niet met zijn naamgenoot in hetzelfde jaar 1448, die getrouwd is met „Joncfr. Jane basterdr. wijleneer ons liefs neve heer Zweder van Zuylen Ridder sijne getruweden wiive onse nichte"; Leenr. M'foors, Nr. 285, fol. 8.

[44]) Leenr. Montfoort, Nr. 287, fol. 25.

[45]) Genealogie B IV.

[46]) Leenr. Montfoort, Nr. 283, fol. 9.

[47]) Leenr. Montfoort, Nr. 283, fol. 15,

[48]) Leenk. Holland, Nr. 54, fol. 50vo.

[48a]) o.a. Charter Oud Munster, 1ste afd. Nr. 1892.

[49]) Cartularium. bl. 41.

[49a]) Genealogie B IV 2.

[50]) Leenr. Montfoort., Nr. 284. fol. 49.

[50a]) Charter 194 R. 581, Catalogus Heeren van Montfoort.

[51]) Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 75 en 76vo.

[52]) Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 76.

Bijdragen tot de kennis der middeleeuwsche geslachten van Holland en Zeeland,

door Dr. HENRI OBREEN.

De heeren van Putten en van Strijen.

(Vervolg van L, 372.)

Hoofdstuk V.

Goederen en rechten.

Aan de goederen der heeren van Putten en Strijen is in de voorafgaande bladzijden voldoend0 aandacht gewijd, zoodat het overbodig lijkt hierop nogmaals nader in te gaan. Onze belangstelling hebben wij nu te richten op de verschillende rechten, welke deze heeren bezaten.

De heerschappijen van Putten en Strijen werden door de heereu van dien naam ***in leen*** gehouden van de graven van Holland; dit laat zich, althans sedert het begin der 14e eeuw, gemakkelijk bewijzen. Immers in 1303 gaf graaf Jan II aan Nicolaes III van Putten het recht, dat „alsulc heerscap ende goet, als hi van ons te leen houdt", niet versterven zal, zoolang er wettige kinderen zijn of afstammelingen van deze; „ende dairna sal 't gaen, als recht leen sculdich is te gaen".

Aleyd kreeg een eensluidenden brief voor de erfgoederen van Strijen [180]). Na het overlijden harer ouders beërfde dan ook de oudst0 dochter Beatrice hun leengoederen en uit het meermalen aangehaalde *denombrement* van 1313 blijkt onomstootelijk, dat de heerschappijen in hun geheelen omvang daaronder te rekenen vielen.

De erfopvolging sedert dien tot op het oogenblik, dat de heerschappijen met de grafelijkheid vereenigd werden, gaat verder geheel volgens het in 1303 bepaalde; zij blijven leenroerig aan de graven van Holland.

Hoe zit het echter met dit leenverband in oudere tijden, met name in de 13e eeuw? Er is reden om deze vraag met nadruk te stellen. Vooreerst treft het ons, dat, waar de registers uit het archief van Putten vrijwel volledig tot ons zijn gekomen, en ook anderzijds tallooze verlijbrieven uit de 13e eeuw ons bereikt hebben, beleeningsoorkonden onzer graven voor de heeren van Putten en van Strijen, wat die eeuw betreft, ontbreken. Verder hebben onze geschiedschrijvers er bij herhaling op gewezen, dat Putten, evenals b.v. Voorne, min of meer onafhankelijk van den Hollandschen graaf was [181]), terwijl ook de reeds in de oudste stukken gebruikte term „heerscepie" op zoo iets wijst. Trekt dit alles onze aandacht, nog meer wordt dit het geval, wanneer wij opmerken, dat de heeren vrijelijk beschikten over zoo bij uitstek souvereine rechten, als hooge rechtspraak, heerban en bede. Dit alles toont aan, dat wij hier te doen hebben met een anderen vorm van leenband, een andere graad van vassaliteitsverhouding, als dien, welken wij in het Holland der 13e eeuw gewoon zijn te ontmoeten. Hoe wij ons den oorsprong van dezen vrijeren band te verklaren hebben, zal eerst na het volaindigen onzer onderzoekingen kunnen blijken.

[180]) PSmhb fol. 11 en 11 v°.

[181]) Zie o. a. Gosses en Japikse. Handboek tot de staatk. gesch. 2e druk, bl. 67: „de heerlijkheden Voorne, Putten en Strijen, waarover de graaf sleohts de leenheerlijkheid, geen onmiddellijk gezag heeft"; vgl. ald. bl. 112.

De hooge rechtspraak (jurisdictie over halszaken) bezaten de ambachtsheeren van ouds niet; eerst sedert het einde der 14e eeuw werd in Holland het halsrecht hun somtijds door den landsvorst afgestaan [182]). Vast staat evenwel, dat in 1246 heer Nicolaes 1 van Putten dit recht al bezat [183]), en uit het jaar 1309 hebben wij een vonnis van heer Nicolaes III, in zake een doodslag gewezen [184]).

Betreffende den krijgsdienst (*expeditio*), waartoe alle inwoners, zoowel de leenmannen, als de overigen, verplicht waren [185]), leeren de teksten ons vele bijzonderheden. De oorkonde van 1229, waarbij Drenkwaard in erfleen wordt uitgegeven [186]), vermeldt uitdrukkelijk, dat de leenhouder van alle diensten vrij zal zijn, behalve van de *expeditio*; en in de beleeningsoorkonde van Corendike (1246) [187]) zegt de heer van Putten: indien echter de voornoemde broeders (de leenhouders) komen wonen in het land, waarmede ik hen beleend heb, zullen zij, evenals mijn overige leenmannen (*alii nobiles viri mei*), in den krijg dienen; komen zij er niet wonen, dan moeten hun onderzaten, die er woonachtig zijn, mij naar beste krachten in den oorlog dienen. Dat de heer van Putten werkelijk een machtige kern gewapenden onder zich had, zagen wij reeds uit zijn verliezen aan mauschappeu, gedurende den oorlog met Vlaanderen geleden ; in 1345 beloofde Guy van Vlaanderen den graaf van Holland bij diens tonht naar Friesland hulp met tien koggen gewapenden [188]). Evenals in de heerschappij van Voorne het geval was [189]), dienden de inwoners dus rechtstreeks onder den heer en volgden niet onmiddellijk 's graven banier.

De inwoners der heerschappijen waren allen onder den een of anderen vorm van de heeren afhankelijk. Vóór alles dient er hier de aandacht op gevestigd, dat de onderzaten der heeren van Putten, ten minste in de 13e en 14e eeuwen, werden onderscheiden in *lude* en *mannen* [190]), terwijl wij in de heerschappij van Strijen dezelfde termen gebruikt vinden [191]). Eenerzijds hebben wij dus de welgeboren mannen (*nobiles viri mei* zegt de heer van Putten; zie boven), dat zijn zij, die in leenverband tot den heer staan, zijn leenmannen, anderzijds de dienstmannen of huislieden, die een beperkte vrijheid genieten [192]), minder onafhankelijk van den heer zijn, echter, evenals de welgeborenen, krijgsdienst hebben te verrichten. Zij hielden hun bezittingen, boerderijen en weidegronden, waarschijnlijk in erfpacht van den heer; van vrij eigendom blijkt in de heerschappijen niet [193]).

[182]) 0. a. voor de Wassenaers: Oegstgeest (1399), Wassenaar en Zuidwijk (1400), Voorschoten en Katwijk (1459); voor heer Jan van den Woude: Warmond (1403).
[183]) Oork. Holl. I. n° 416.
[184]) PSmhb. fol. 55-56.
[185]) Dit blijkt o.m. duidelijk uit een oorkonde van 1276. — Oork. Holl. II, n° 312.
[186]) Oork. Holl. I. no. 317.
[187]) a. w. 1. n°. 416.
[188]) PSmhb. fol. 9.
[189]) Ned. Leeuw, XLVIe jaarg. (1928). kol. 357.
[190]) 1276 — Oork Holl. II. n°. 312.
[191]) 1290 — Ald. n°. 692.
[192]) Waarin deze beperking precies bestond weten wij niet. De eenige oorkonde, welke hierop betrekking heeft (1315—PSmhb. fol. 54; vermeld: Reg. Hann. bl. 61) is zeer vaag. — Wij herinneren er aan, dat ook de heeren van Voorne dienstlieden hadden: Ned. Leeuw, XLVIe jaarg. kol. 357.
[193]) Wel van een leen, dat vrij eigendom wordt: 1321 — Reg. Henn. bl. 96.

De leenmannen deden onderzoek en uitspraak in kwesties over leenbezit [194]); zij vormden met den heer het leenhof van Putten, dat te Geervliet in die *zale* zijn zetel had [195]); aan hen ontleende de heer voor een groot deel zijn machtige positie. De leenen, waarover boven reeds meermalen gesproken is, bestonden uit landgoederen, hier voornamelijk ontstaan uit ter bedijking uitgegeven gorzen en schorren, en uit inkomsten, als jaargelden, tienden en visscherijen. De heergewaden, die de leenmannen bij de aanvaarding van het leen, als erkenning van het eigendomsrecht des heeren (*recognitio dominii*), te betalen hadden, werden ook hier, zooals veelal het geval was, aan een geestelijk gesticht afgestaan: heer Nicolaes III schonk ze aan het kapittel van Geervliet [196]).

Bede of schot was een jaarlijksche belasting, die aan den landvorst werd opgebracht door het geheele land, voorzoover hij den bodem niet had weggeschonken, en die een belangrijk deel der grafelijke inkomsten vormde [197]), zoodat het volkomen begrijpelijk is, dat de graaf er zelden afstand van deed en dan nog meestentijds ten gunste van kerkelijke instellingen, ter belooning van belangrijke diensten en ter ondersteuning van weduwen of minderjarige kinderen van edellieden [198]). Het feit, dat de bede in de heerschappij van Putten op den heer was overgegaan, is dus zeker een verschijnsel, dat de aandacht verdient. Van de vele bewijsgronden zal ik er hier met een enkele volstaan: in 1235 geeft heer Nicolaes I aan zijn verwant Willem Hugenzoon een jaargeld van 8 pd. holl. uit de bede van Putten [199]); bij zijn testamenten van 1305 en 1311 beschikte heer Nicolaes III over het jaarschot o.a. van Putten, Geervliet, Biervliet en Barendrecht.

Ten slotte verdienen hier nog vermelding de tolrechten, welke de heeren van Putten en van Strijen op de wateren, die hun heerschappijen doorstroomden, hieven, evenals wij dit wederom bij de heeren van Voorne konden vaststellen.

Van de visch- en tiendrechten, waarover de heeren vrijelijk beschikten, kan ik niet zoo positief verzekeren, dat zij hier in plaats van den graaf getreden waren, al zijn er wel aanwijzingen om in dien geest te beslissen, doch m. i. is boven voldoende bewijsmateriaal aangebracht, om tot hun uitzonderlijke positie te besluiten.

Nog enkele andere geslachten zullen aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen moeten worden, om algemeene conclusies mogelijk te maken.

(Slot volgt.)

[194]) 1311 — AR A. aanwinsten 1894, n° 3a; vgl. Reg. Hann. bl. 43.
[195]) Een procedure voor dit hof in 1366: PSmbh. fol. 172. — Karel V bepaalde in 1518 het aantal der mannen in dit hof op zeven: Kluit. Hist. der Holl. Staatsreg. V, bl. 488.
[196]) Hoynck. Analecta III, 2e stuk, bl. 19.
[197]) Ik vermeldde hier, XLVIe jaarg. kol. 358, n. 153, reeds, dat prof. Gosses schot en heervaart „de fundamenteele rechten der landsheerlijkheid" noemt; en ook dat de heeren van Voorne er in hun gebied eveneens souverein over beschikten.
[198]) Men ziet, dat sedert Floris V. in verband met het ruimer vloeien der grafelijke inkomsten, de graven op het schot minder zuinig worden, al wordt het zelden in zijn geheelen omvang weggeschonken.
[199]) Oork. Holl. II, no. 356.

Nogmaals het wapen van Schoonhoven.

(L, 329-332, 372-376.)

De heer van der Hoop meent, dat het niet aardig is van mij om het gemeentebestuur van Schoonhoven, dat zoo hart heeft voor de geschiedenis en de monumenten van het „stedeke", bij zijn loffelijke pogingen in den weg te treden. Neen toch! Kassian ! Dit is een wel wat sentimenteele klacht en aan sentimentaliteit van onzen gespierden „Leeuw" zijn we niet gewend; hij doet wel eens moorddadiger dan zijn manen schudden ! Het ligt waarschijnlijk hieraan, dat ik mij tot den Hoogen Raad van Adel heb gewend, hetgeen geschiedde, omdat ik — hetgeen ik ook in het begeleidend schrijven aan den Redacteur heb medegedeeld — gelezen had in kol. 329 van de „Leeuw" (Nov.) dat het gemeentebestuur op 26 September reeds tot de bedoelde aanvrage had besloten en deze dus reeds lang in zee was.

Ons blad is nu eenmaal een maandblad.

Vooraf ga, bij mijn verweer, de noot in kol. 373 (Dec) over het verleenen of ontleenen van wapens. Ik heb er nooit bij gestaan — ik ben een beetje bang voor de grief, dat ik niet concreet, hen in mijne opmerkingen — maar men zal toch niet meenen, dat een wapen van een landschap of een heerlijkheid in de latere middeleeuwen is ontstaan of gewijzigd buiten den landsheer of heer om. (Ik spreek hier niet van de zegels van steden, die eenvoudig zijn, een kerk voorstellen of een poort e. d., die dan tot de oudere behooren). Ik meen een voorbeeld te vinden in de geschiedenis van het wapen van Friesland. Maximiliaan verklaart in 1499 dat Alhrecht van Saksen als gubernator en potestaat, wat Friesland betreft de bekende leeuwen („léopardés") zal voeren (Blok's Verslagen betr. Duitschland 1886-1887 n°. 108). Of Albrecht er om heeft gevraagd doet er niet toe; hij denkt het zelf niet uit tenminste. Deze leeuwen zijn oorspronkelijk luipaarden,maar Maximiliaan vergiste zich. Het eerst komt het wapen voor in den tijd van Philips van Bourgondië (zie Vrije Fries XXVII bl. 180 v.). Eu uit die leeuwen (of luipaarden) blijkt wel dat het dateert uit de dagen van de Henegouwsch-Hollandsche graven; het is het wapen dat daadwerkelijk voor Westfriesland gold en daaaom heb ik t.a.p. het ontstaan gesteld in de dagen van of kort na de onderwerping van dat landschap. Het ligt m i. voor de hand. Of het veel werd gebruikt, weet ik niet, maar het herleefde weer in lateren tijd en leeft nog in het wapen van Noord-Holland. Wat nu in de grafelijke kanselarij werd bewaard. zal niet ontstaan zijn buiten die instelling om; de Westtriesche schippers en hoeren uit dien ouden tijd hebben het niet verzonnen. Men goochelde dus toen al met de leeuwen en een verbastering zal men die luipaarden niet kunnen noemen. Dat het in dit geval ten opzichte van Westfriesland niet een gunst was, maar een teeken van onderworpenheid, geloot ik gaarne. Dit geschiedde nu met een landschap. zou het met een heerlijkheid anders gaan? Men mag m.i. in vele gevallen w a l spreken van „verleenen".

Nu schrijft de heer v. d. H. dat andere steden en dorpen vooral in Noord-Holland (andere dan de heerlijkheden van Jan van Henegouwen aldaar) eenvoudig een min of meer verbasterd „wapen-Henegouwen" voeren (kol. 374). Mij staat niet anders ten dienste dan d'Ablaing's

Gemeentewapens. Beverwijk, in 1308 door Jan van Henegouwen verkregen, voert o.m. vier leeuwen in goud en in anderen stand met een barensteel. Van den graaf zal dit dan wel niet afkomstig zijn en mogelijk heeft men vrede met de wijziging van de leeuwen. Verder komen Ilpendam, Uitgeest en Limmen voor met het wapen-Henegouwen, dat van Ilpendam ongewijzigd. Daarop weet ik geen antwoord te geven en geen oorsprong ervan aan te wijzen; mogelijk is het een navolging van de Zaandorpen in de buurt. En de wapens dezer laatste, heerlijkheden van Jan, vallen zeer op door het verschil van kleuren en stand der leeuwen: aanziende leeuwen, leeuwen in zilver vóór enz. Is dit zoo maar een toevallig verschijnsel? Zou de rondgang van den ouden Jan in 1354 langs zijn Hollandsche goederen, tot in Tessel toe, niet in verband hebben gestaan met de kort daaraan voorafgegane overdracht, in 1352, te Beaumont, van zijne rechten op die goederen, behalve het vruchtgebruik, aan zijn kleinzoon Jan van Blois, overdracht, bevestigd een jaar later door Willem van Beieren ? (Jan van Beaumont Bijl. II, n°s 367, 364). Hij heeft zich ook met Westzanen bezig gehouden, gelegen in een gebied, dat zeer zal zijn vooruitgegaan sedert den tijd, toen hij het verkreeg en een bijster onwaarschijnlijke handeling is het toch niet te noemen, dat hij, met het Huis Beieren in het zicht, terwijl zijne leenen eigenlijk aan de grafelijkheid zouden behooren te vervallen, het noodig achtte die goederen voor zoover noodig te merken, als het ware, met een Henegouwsch teeken. Wie zou na hem zijn merk er nog aan hebben gegeven? Een barensteel (waar ik bij zulke handelingen niet zoo aan hecht: een intrinsiek bestanddeel van een wapen is het niet) voerde hij zeker niet meer, sedert zijn neef „ten Vriesen bleef" zeven jaren te voren. Dat deze wapens eenvoudig verbasterd mogen worden genoemd, geloof ik zoo maar niet; ik vind dat harde vonnis op weinig concrete gronden geveld.

Andere voorbeelden van een wapen-Henegouwen ken ik in Noord-Holland niet.

De eenige Henegouwsche leeuwen, die wij in Zeeland aantreffen, zijn in Poortvliet en Tholen te vinden. Heer van Poortvliet is Jan waarschijnlijk wel geweest, het was een bezit, afkomstig van Hendrik Buffel, gelijk Tholen dat was. De ambachtsheerlijkheid voert Henegouwen met den zwarten leeuw voor, maar het oorspronkelijke wapen is waarschijnlijk de paal van zilver, beladen met drie gegolfde palen (2) van keel, vergezeld van vier leeuwen. Maar als die paal het eigenlijke stuk was, had men geen andere onderscheiding noodig zooals verwisseling van kleur of stand. Zoo is het ook bij Tholen de vraag of de helmstok, of wat het dan voorstellen mag. hoofdmeubel is. Ik ken geen vroege voorbeelden van het wapen van Tholen. In het wapen-Henegouwen hier gaat de roode leeuw vooraan; men kan nu toch niet dadelijk het wapen verbasterd noemen. Bij Goes, dat ik in kol. 372 begon met uit te schakelen, maar over den gans in het wapen niet heb gesproken, heb ik mij niet verbeeld, dat dit stuk een toevoegsel was ; ik acht het juist zeer waarschijnlijk, dat dit het origineele eenige stuk van het sprekende wapen is geweest (goes = gans).

Toen Jacob van Cronenburch, afstammeling van een

bastaard van Willem IV, in het midden der 16e eeuw naar Friesland kwam en er Bauck van Adelen huwde, (men zou haast zeggen, om de veete tusschen den graaf en Seerp van Adelen een goed einde te doen nemen), voerde hij waarschijnlijk reeds het wapen van Henegouwen met den rooden leeuw voor (zie Stamboek v/d Frieschen Adel). Een anderhalf honderd jaren vroeger komt deze verwisseling al voor in het „Armorial général" van de ridders, die den tocht naar de Kuinre ondernamen in 1396 (in het licht gegeven door J. M. Lion in 1889): de eene Jan van Cronenburch (pl. 1 no. 9) wordt aangeduid o.a. met een kwartier-Henegouwen, een andere (pl. III no. 20), waarschijnlijk een zoon, voert ook dit kwartier, doch de leeuwen zijn 1 en 4 rood en 2 en 3 zilver. Dit is een breuk (volgens mij) die op een andere wijze door de Friesche Cronenburch's, die van het kwartier hun wapen maakten, is bewaard gebleven. Een omwisselen der leeuwen, wat niet als een breuk kan gelden volgens den heer v. d. H. (kol. 374), schijnt dus wèl mogelijk te zijn. Het gebeurde opzettelijk.

Dat een stad van eenige beteekenis zoo maar een wapen van den landsheer zou voeren, gelijk thans een hofleverancier, wil er bij mij nog niet in.

En daarmede kom ik op het terrein van den strijd en begin met clementie te vragen aan den tegenstander, den heer Lugard, omdat ik, zeker wel door zijn enthousiasme in het Novembernummer, er toe gekomen ben om te meenen, dat het door hem in kol. 330 genoemde wapen, het eerste voorbeeld, dat hem ten dienste stond, van 1360, was een wapen met de bloote leeuwen, als ik mij zoo huiselijk mag uitdrukken. Maar het blijkt, dat de stad toen voerde „een getinneerd kasteel met twee torens rechts en links van den muur een sleutel, tusschen de torens een schild, beladen met vier leeuwen". Maar dat is een geheel ánder wapen, dat uit ouden tijd dateert en in dit wapen op het schild zal niets zijn gewijzigd. Een barensteel voert het niet en het is evenmin uit de dagen na 1345, toen het „Henegouwen" kon zijn, zonder dat van den graaf de afkomst behoefde te worden afgeleid; daartoe is het zegel te oud van voorkomen. De stad voerde zonder twijfel haar zegel reeds vroeg nl. de poort. Het wapenschild aan de poort zal dan dateeren uit de jaren voór 1310, voór Jan van Henegouwen er heer was. En waarom heett Sch. dan dit grafelijke wapen? Als teeken van onderworpenheid had het geen zin tegenover een burgerij, die zich tot tweemaal toe, in 1299 en 1304, zoo had geweerd voor het Huis Avesnes; het zal daarentegen een onderscheiding zijn geweest voor de door haar betoonde trouw en dapperheid. En het wapen van enkel leeuwen, van wanneer dateert dit ? Na 1360 waarschijnlijk. Of was het een groot-zegel in dien tijd? Wanneer komt het huidige wapen voor, voor het eerst, in het wapen van de Krimpenerwaard „door dit waterschap reeds vele eeuwen gevoerd"? Ik ken geen andere staafgronden dan die in de „Leeuw" zijn genoemd.

En als het thans gebruikelijke wapen van Sch. ongeacht de kleuren een ver.. haspeling mocht blijken door heraldieke opvattingen van den renaissancetijd, is het dan wel de moeite waard om zoo'n beweging te maken voor dien „ z warten leeuw vóór" ?

Het gemeentebestuur, dat zooveel hart heeft voor de monumenten der stad, zou dan aantrekkelijker werk

doen met deze poort weer op te bouwen en het stadswapen, de poort, met de herinnering er aan bevestigd aan graaf Willem III, dat ons dan terug zou voeren naar reeds zoo vroege, roemrijke dagen van de oude stad.

S. A. WALLER ZEPER.

De heer Dr. Waller Zeper begint met schrijver dezes te verwijten: sentimentaliteit, en verder een (desondanks?) te hard geveld vonnis over de verwording en verbastering der plaatselijke wapens in den loop der tijden. De vraag of deze verwijten verdiend zijn, laten wij met gerustheid over aan den lezer, van wien wij echter geen tegenspraak vreezen wanneer we onzerzijds de bijdrage van Dr. W. Z. qualificeeren als in hooge mate verward. Hoe moeilijk het ook valt deze ingewikkelde en soms tegenstrijdige beschouwingen op wetenschappelijke wijze recht te doen wedervaren, toch willen wij het antwoord niet schuldig blijven.

Een draad of geregelde gedachtengang is o. i. verre te zoeken; de tweede en voorlaatste alinea behooren eenigszins bij elkaar en bevatten, zij het in weinig zakelijken vorm, de bewering, dat steden — Dr. W. Z. spreekt van landschappen en heerlijkheden, die echter niet in het geding zijn — „buiten den landsheer om" geen verandering in hun wapen kunnen hebben gemaakt, althans niet in „de latere middeleeuwen". Uit hetgeen daarop tusschen haakjes volgt blijkt al aanstonds zonneklaar, wat hier de grondfout is van het betoog van den geëerden schrijver: hij verwart n.l. kennelijk zegels en wapens, zegelfiguur en wapenfiguur.

In ons onderschrift bij schrijver's eerste artikel hebben wij deze niet onbelangrijke questie, n.l. het ontstaan der stadswapens uit de zegels in een noot meenen te mogen aanstippen; nu voelen we ons echter gedrongen op een en ander wat dieper in te gaan, al is het natuurlijk met het oog op tijd en plaats ondoenlijk, hier een uitvoerig en gedocumenteerd betoog te geven, ter bestrijding van het nog herhaaldelijk, en blijkbaar ook bij den Beer W. Z. voorkomende misverstand nopens de vermeende „toekenning" of „verleening" van stadswapens in vroeger eeuwen.

Over de stadswapens gaat het hier; niet over heerlijkheidswapens, immers mag men aannemen, dat de heer zelf voor deze gebieden zegelde, met zijn eigen wapen ; terwijl de stad als zelfstandige corporatie optrad en er daarbij ook aanleiding was voor, en behoefte bestond aan een eigen zegel [1]).

De hoofdvraag is nu: hoe zijn de steden aan hun zegels, en daarna aan hun wapens gekomen? En nu wordt onder terzake kundigen toch zeker wel aanvaard, dat de loop van zaken deze moet geweest zijn, dat de stad begon met zich een zegel te laten snijden, waarop ter vulling van het middenvlak een zeg el-figuur (geen w a p e n-figuur), welke dan voorzooveel ons land betreft meestal behoort tot een dezer categorieën: schip (Holland), boom (Brabant), poort met of zonder muren en torens (passim); in het zuiden, maar ook elders vinden wij voorts vooral bij kleinere localiteiten als gelietkoosde zegelfiguur de plaatselijke heilige [2]).

[1]) Wat in dit verband over het Friesche wapen wordt gezegd *is* niet ter zake dienend; een voorbeeld uit het jaar 1499 kunnen wij, aangelaten of wat Dr. W. Z. daaromtrent beweert juist is, gevoegelijk terzijde leggen.

[2]) Voorbeelden van schepen: Amsterdam, Medemblik, Muiden, Sluis ;

Bij dit alles heeft men nog geenszins te doen met een wapen. Dit doet eerst zijn intrede in het zegel, wanneer men het schild van den lands- of stadsheer voor de **zegelfiguur** in de plaats stelt of aan deze toevoegt. Een derde element eindelijk vormt het eigen, plaatselijk embleem, en tot deze rubriek behoort de ook door Dr. W. Z. genoemde gans der stad Goes ; ook de stadsbanieren, meestal eenvoudig de stadskleuren in eenige banen vertoonend, kunnen hiertoe worden gerekend.

Als een afgeleide, dus oneigenlijke **toepassing** der heraldiek mogen wij het nu aanmerken, wanneer de stedelijke burgerijen een of meer der genoemde, samenstellende bestanddeelen van het zegel, en soms zelfs het geheele zegelcomplex [3]), in een s ch i l d piaatsten, waar zij naar haren aard geen behoefte aan hadden; zulks in tegenstelling met de in werkelijkheid gebruikte banier [4]) en het stadszegel. En hierdoor is het weer volkomen verklaarbaar hoe alle stedewapens — wij mogen wel zeggen: alle gemeentewapens — zijn terug te brengen tot drie groepen n.l. familiewapens, plaatselijke emblemen en zegelfiguren, of combinaties dezer drie elementen.

Het blijkt noodig deze eenvoudige en verklaarbare ontwikkelingsgang hier even vast te leggen, en wij hebben het recht van Dr. W. Z. de bewijzen te vragen voor zijn bewering, dat dergelijke wapens als onderscheiding of gunst zijn verleend, — hoewel wij a priori overtuigd zijn, dat hij deze bewijzen niet zal kunnen leveren.

Van de oorspronkelijke en eenvoudige vraag of bij het wapen Sch. de roode of de zwarte leeuw voorop dient te gaan, heeft onze geachte bestrijder het debat op algemeen terrein gebracht en dit ware hem als verdienste aan te rekenen, indien daarbij iets bleek van de ook hier toch noodzakele voorstudie. Zeer vreemd, om geen krasser woord te bezigen, is het argument, dat een stad die „zoo maar" het wapen van den landsheer in haar zegel plaatste [5]), zou gelijk staan met een „hoflever ancier"; immers juist deze laatste categorie van wapenvoerders dankt haar blazoen aan een „verleening", zulks in tegenstelling met het, ook bij onze middeleeuwsche steden uit het volksleven zelf opgekomen wapengebruik. Dat men er nog steeds niet aan wil, dit laatste te aanvaarden en de wapens te beschouwen als een uiting van cultuur, niet van boven opgelegd, maar uit den aard en de behoeften der middeleeuwsche samenleving gegroeid, is te minder vergeeflijk, waar het geldt een historicus en archivaris, die juist de middeleeuwen als terrein zijner bijzondere belangstelling koos. Hoe het zij, met het aanhalen der „hofleveranciers" is Dr. W. Z. al zeer ongelukkig en

van boomen: den Bosch, Haarlem, Woudrichem, Waalwijk;
van stadspoorten: Gorinchem, Breda, Deventer, Culemborg.

[3]) Zulk een zuiver sphragistische compositie bevatten o.a. de wapens van Veere, Oudewater, Goeree, Elburg en vele andere.

[4]) Ook de banier vermelden wij volledigheidshalve als een der substraten van plaatselijke heraldiek, waar de burgerij soms onder haar eigen kleuren optrok; o.i. zijn hieruit verschillende stadswapens af te leiden: Amsterdam, Utrecht en dgl. Overigens speelt een en ander vooral in de Duitsche heraldiek een rol.

[5]) Een merkwaardig voorbeeld van deze door Dr. W. Z. zoo gewraakte gedragslijn vormt Gorinchem, dat aan zijn met een stadspoort versierde zegel eerst het wapen Arkel toevoegde, daarna dat van het huis Beieren, daarna dat van Bourgondië.

niet minder met hetgeen hij daarop laat volgen: hij ontdekte n.l. een „geheel ander wapen", „uit ouden tijd", en verklaart nu het daarin voorkomende schildje terecht voor het grafelijk wapen, te dateeren vóór 1310; wij hebben reeds gezegd, dat wij dit laatste mogelijk, zij het niet bewezen achten. Maar na onze uiteenzettingen zal het duidelijk zijn, dat wat de heer W. Z. een geheel ander wapen noemt (stadspoort met schild-Henegouwen) geen wapen, maar eenvoudig een sphragistische voorstelling is, en dat het de oorsprong werd van het tegenwoordige stadswapen, dat ontstond toen Schoonhoven, zooals alle andere steden, meende aan een eigen wapen-sc h il d behoefte te hebben ; terecht plaatste men daarin niet de geheele zegel-compositie, maar alleen het landsheerlijke vierleeuwenwapen.

Ook hier nu wil de heer W. Z. liever een meer romantische verklaring : volgens hem was dit alleen een „onderscheiding" wegens „betoonde trouw en dapperheid" ; wij onthouden ons, dit lezende, van een minder vriendelijke qualificatie tegenover een archivaris des rijks en een wetenschappelijk gevormd historicus, maar mogen toch wel zeggen, dat deze voorstelling van zaken ons ietwat.. . .„sentimenteel" voorkomt.

De hier, zij 't met eenige moeite, uit het betoog van Dr. Waller Zeper gelichte grondgedachten, worden dan door schr. nog rijkelijk gestoffeerd met allerlei voorbeelden uit Holland en Zeeland, welke geen van alle tot positieve conclusies kunnen leiden en waarop wij dan ook niet ingaan, temeer waar hij zelf erkent, dat hem slechts ten dienste staat d'Ablaing's *Gemeente*-wapens. Het zal wel niet noodig zijn er de lezers van dit blad nog eens aan te herinneren, dat de wapens onzer gemeenten, alvorens de bij d'Ablaing te vinden gedaante aan te nemen, juist wat de kleuren betreft ten prooi zijn geweest aan zooveel bederf en verwording, dat een onderzoek naar hun oorsprong en geschiedenis altijd noodig is, wil men eenigszins kunnen oordeelen over de beteekenis en de juiste vorm dezer locale emblemen [6]). Wij meenen nu, ook ter vermijding van nutteloos en oppervlakkig gedebateer en uit deferentie voor den Redacteur, die ons reeds zooveel ruimte liet, niet verder te moeten ingaan op alles wat door Dr. W. Z. meestal vragenderwijs wordt aangevoerd, vooral waar hij zelf erkent het antwoord te moeten schuldig blijven ; en wij passeeren dus ook maar de schilderachtige beschrijving van „den ouden Jan", rondreizend en overal wapens rondstrooiend om daarmede zijn goederen „voorzooveel noodig te merken". In trouwe, dit gaat toch wel wat te ver; laat. ons ernstig blijven, ook al geldt het „slechts" een wapenkundige questie!

Hiermede meenen wij dit onderwerp, dat een veel uitvoeriger en algemeener behandeling verdient, onzerzijds thans te moeten laten rusten; en de geachte Re-

[6]) Een bepaalde fout begaat Dr. Waller Zeper, als hij meent, dat de gans in het wapen der stad Goes het „origineele stuk" is; hier bedoelt schr. toch zeker het in het stadszegel voorkomende wapenschild, en dit vertoont in 1416 nog alleen het wapen van het huis Beieren-Henegouwen, zonder eenig spoor van de gans. In 1527 verschijnt deze op een zegel en wel onder in de punt van het schild geschoven. Ook hier dus het landsheerlijk waren als stadswapen, maar voorzien van een plaatselijk, onderscheidend embleem; een ontwikkelingsgang, dien wij b.v. ook ontmoeten bij Rotterdam, Zutphen e.a. Bij het ontbreken van eoodanig plaatselijk distinctief is er eenig gevaar voor eenvormigheid en daaraan lijden dan ook de wapens van het type Schoonhoven,

dactie van dit maandblad houde het ons ten goede, dat wij ook van beantwoording van eventueele verdere beschouwingen van Dr. W. Z. over deze materie a priori afzien, haar oprecht dankende voor de ons geboden gelegenheid om hierover een en ander in het midden te brengen.

TH. à TE. VAN DER HOOP.

Aangezien deze quaestie naar onze meening thans voldoende is belicht, sluiten wij hiermede de discussies over dit onderwerp. RED.

Onjuiste namen en wapens van Nederlandsche geslachten in het Armorial Général van J. B. Rietstap,

door R. T. MUSCHART.

(Vervolg van L, 311.)

B l a n k e r t (Utrecht en Maastricht).

Aldus wordt de naam opgegeven voor een wapen, als volgt beschreven : „in goud 3 moorenkoppen met zilveren haarband".

Het is mijn vaste overtuiging, dat èn naam èn wapen niet geheel juist zijn en dat de naam moet luiden *Blanckers* en het wapen „3 manshoofden aanziend gesteld" met als helmteeken een dito hoofd, en zulks niettegenstaande ons overleden eerelid, de heer J. D. Wagner, in De Navorscher 1881 op pag. 109 mededeelt, dat hij een wapen ***Blankert*** gevonden had, dat volkomen overeenstemde met het Armorial Général (blijkbaar op een teekening, want hij vermeldt ook de kleuren), waarbij aangeteekend stond „dese juffrouwen zijn van Maestrigt, nu wonende te Utrecht en germain nichten van de Hr *Tiberius* ***Beeldsnijder*** *Matroos*, Secretaris 's Geregts van Utreght." Het staat er dus duidelijk: ***Blankert*** en niet ***Blanckers.***

Slaan wij nu in de allereerste plaats De Navorscher 1893, pag. 346 op, dan vinden wij daar de mededeeling van den heer J. G. de G(eer), dat *Maria* ***Matroos*** de echtgenoote was van *Johan* ***Blanckers,*** welk echtpaar hunne dochter *Sybilla* ***Blanckers*** den 27 November 1701 in de St. Janskerk te Maastricht lieten doopen. Wij zien hier dus alvast eene verbintenis van eene familie ***Matroos*** met ***Blanckers,*** niet ***Blankert.***

En ons onderzoek vervolgende, slaan wij ook De Navorscher 1880 op pag. 629 op, alwaar wij door denzeltden heer J. G. de G. meerdere leden vermeld vinden van eene familie ***Blanckers,*** die van omstreeks 1680 tot omstreeks 1760 in Maastricht en omstreken gevestigd was, en waartoe o.a. behoort *Lambert* ***Blanckers,*** die in 1727 als doopgetuige optreedt en een *Jan* ***Blanckers,*** die getrouwd is met *Maria Moorrees* en in 1736 nog leeft. De naam, zegt de Heer de G., kwam ook voor als ***Blanckerts*** en ***Blankaerts,*** dus altijd met een „s" als staartletter.

En nu ten slotte een origineele bron. In het protocol van den notaris Th. van der Wood te Maastricht over de jaren 1753 tot 1769, gedeponeerd in het Rijksarchief te Maastricht, ligt het testament van *Lambert* ***Blanckers,*** schepen der heerlijkheden Eysden en Oost, die 26/3 1747 te Eysden testeert als weduwnaar van *Catharina Morrees.* Hij zegt in zijn testament, dat zijne zuster ***Jenneke*** getrouwd is met ***Benjamin*** *Jamin* en dat zijn broeder ***Jan,*** die als koopman te Wijk-Maastricht woont, weduwnaar is van ***Maria*** *Morrees.*

Deze origineele bron bevestigt dus de mededeelingen van den heer J. de G. volkomen, ook hier is de naam ***Blanckers*** en niet ***Blankert.***

Op dit testament nu heeft de testateur zijn wapen gedrukt en dit wapen vertoont: „3 aanziend gestelde manshoofden" met als helmteeken een dito hoofd.

Lamsing (Holland).

Aldus wordt in het Supplement de naam aangegeven voor een wapen, als volgt beschreven: „in zilver een blauwe schuin balk".

Deze naam deugt niet en moet luiden: ***Lansinck*** of wel *Lanssinck*, ***Lansing,*** *Lantsinck*, dus met een „n" en niet met een „m".

Rietstap trouwens geeft elders dit zelfde wapen onder den juisten naam nl. *Lansinck*; hoe hij er toe gekomen is, in het Supplement dit nog eens met den naam ***Lamsing*** te vermelden, begrijp ik niet.

Het is een oude Geldersche familie in het richterampt Bronkhorst, wier naam op de zegels altijd voorkomt als *Lansinck* of ***Lanssinck,*** wel te onderscheiden van eene gelijknamige familie, die in de 17e eeuw te Lochem en Borculo in de regeering zat en die een molenijzer in haar wapen voert.

Aldus vond ik dit wapen op de zegels van Willem *Lansinck*, die met zijne vrouw ***Elisabeth*** *Mumme* in 1671 land in het kerspel Brummen verkoopt, van *Wilhelm* ***Lansinck,*** in 1696 leenman van het Huis Bronkhorst, van *Hendrick* ***Lansinck,*** in 1611 geërfde in Veluwe, van ***Johannes Lansinck,*** in 1646 geërfde in Veluwe, en in het Wapenboek der Leidsche Studenten van *Bartholdus* ***Lantsinck,*** in 1629 en ***Joachimus Lansing,*** in 1649.

Een *Hendrick Lansinck* was reeds in 1496 richter tot Bronckhorst. Het Armorial zegt, dat het helmteeken is „een ezelskop met hals van natuurlijke kleur" en inderdaad vond ik dit ook aldus op het zegel van den zooeven genoemden ***Willem Lnnsinck,*** den man van ***Elisabeih*** *Mumme*, doch op de zegels van alle overigen, zoowel als in de wapens der beide genoemde Leidsche studenten fungeeren als helmteeken 2 struisveeren.

Maensvelt (Hollandj.

Aldus wordt de naam opgegeven voor een wapen, als volgt beschreven : „in blauw een zilveren gewende wassenaar".

Ik wil niet beweren, dat de naam aldus niet deugt, doch ik wil toch op het navolgende wijzen, het aan den belangstellende zelf overlatende, zijne conclusie te trekken.

De Heer P. M. W. geeft in De Wapenheraut 1902 op pag. 379 en 380 de beschrijving van een door hem in de kerk te Loosduinen aangetroffen grafzerk van ***Qerraert de Raet,*** overleden in 1688, en diens vrouw ***Margaretha van der Does,*** overleden in 1689. Van de door hem genoemde op deze zerk voorkomende 16 kwartieren zijn de 4 moederlijke kwartieren van de *Raèt* de navolgende : ***Schoonhoven. Meunnicks, Ma nevel d*** en de *Swaen*. Het wapen ***Maneveld,*** zegt hij, ziet er als volgt uit: „een naar links gewende halve maan", hetgeen heraldisch juister uitgedrukt luidt: „een gewende wassenaar". En slaan wij nu de fragment-genealogieën

van de Gebroeders van Attevelde, berustende in het Rijksarchief te Utrecht, op in het omslag, gemerkt „de Raet", dan vinden wij daarin als een kwartier van de Raet behalve een wapen *Schoonhove* ook geteekend een wapen *Maneveld,* zijnde : „in blauw een zilveren gewende wassenaar".

Uit de grafzerk in de kerk te Loosduinen blijkt, dat de moeder van *Gerraert de Raet* eene *van Schoonhoven* moet zijn en inderdaad vertelt ons de Heer Joh. Theodor de Raadt in de Navorscher 1878 op pag. 579, dat *Jan,* de zoon van *Elias de Raet* en *Catharina Pelgrims,* trouwt met *Lijsbet* van *Schoonhoven.* Maar uit de kwartieren op de grafzerk blijkt ook, dat de moeder van deze *Lijsbet van Schoonhoven* eene *Maneveld* moet geweest zijn en als wij nu zien, dat het wapen der familie van *Schoonhoven* is gevierendeeld met een groene bloemknop op gouden veld in 1 en 4 en een zilveren gewende wassenaar op blauw veld in 2 en 3, dan blijkt, dat het wapen der familie *Maneveld* in dat van van *Schoonhoven* is opgenomen. In al deze bronnen luidt de naam dus *Maneveld* en niet *Maensvelt.*

Roefs (Utrecht).

Aldus wordt de naam opgegeven voor een wapen, als volgt beschreven : "in rood een gouden keper, beladen met 5 roode burchten en vergezeld van 3 gouden sterren".

Deze naam deugt niet en moet luiden *Roeffs* met *2* letters „f" dus. Dit zoude nu wel niet van zoo heel veel belang zijn, ware het niet, dat de Utrechtse he familie *Roefs,* met 1 letter „f" dus, een ander wapen voerde. De Utrechtsche familie *Roefs* nl. voert: „in rood een gouden keper, vergezeld van 3 gouden 5-puntige sterren", dus de keper onbeladen.

Aldus vindt men dit wapen *Roefs* in het M. S. Wapenboek van Van Buchel voor eene familie, geallieerd met *van Zuylen van Nivelt* en in een M. S. Wapenboek van Mr. Reinier van Heemskerck voor eene familie *Roefs,* geallieerd met Schade en *van Kinschot.* En men kan nog heden ten dage dit wapen *Roefs* zien in het Museum te Praag, waar het voorkomt als kwartierwapen op het door Frans Hals geschilderde fraaie portret van *Jasper Schade van Westrum,* kannunik van Oud Munster te Utrecht, in 1642, waarop de sterren zilver zijn aangegeven. De naam, op een lint onder dit wapen vermeld, wordt eveneens met één letter „f" aangegeven. (Zie dit Maandblad jaargang 1932, kolom 245).

Uit het voorgaande blijkt dus, dat de Utrechtsche familie *Roefs* een wapen voert met eenen vergezelden doch onbeladen keper.

De oudtijds 0 pp e r-G el d er s che familie *Roeffs even*wel voert een wapen met eenen zoowel beladen als vergezelden keper, doch ook al weer niet zooals in het Armorial Général aangegeven Deze familie nl. voert: „in blauw een zilveren keper, beladen met 7 roode bollen en vergezeld van 3 gouden sterren, die zoowel zespuntig als vijfpuntig voorkomen", en daarbij als helmteeken een dito ster tusschen vlucht.

Aldus voeren volgens hunne zegels *E. L. Roeffs,* 23/7 *1710* te Grave, *Theodorus Josephus Roeffs,* 11/12 1749 Schout der vrijheerlijkheid Well (Well ligt in het oude Opper-Gelre aan den rechteroever van de Maas halverwege Venlo en Grave) en .... *Roeffs,* 9/4 *1793* te Gelder.

De Maasgouw 1909, pag. 6 vermeldt de kleuren, doch beschrijft de voorwerpen op den keper als rozen, hetgeen niet juist is. In De Navorscher 1905, pag. 61 en 62 vindt men enkele gegevens omtrent deze familie.

Schoonreden (Holland).

Aldus wordt de naam opgegeven voor een wapen, als volgt beschreven : „gevierendeeld, 1 en IV een ui van natuurlijke kleur, II en 111 in blauw een zilveren gewende wassenaar".

Deze naam deugt niet en moet luiden: *van Schoonhoven.* Om dit te bewijzen kan ik mij niet beroepen op origineele zegels, doch slechts op gedrukte en geschreven bronnen. In de allereerste plaats de reeds bij den naam *Maensvelt* aangehaalde Wapenheraut 1902, pag. 379 en 380. De Heer P. M. W. beschrijft aldaar, zooals wij reeds zagen, de grafzerk in de kerk te Loosduinen van *Gerraert de Raet,* overleden in 1688. Diens 4 moederlijke kwartieren, op deze grafzerk aangegeven, zijn *Schoonhoven, Meunnicks, Maneveld* en *de Swaen.* Het wapen *Schoonhoven* vertoont volgens den Heer P. M. W. "een bloem met de steel naar boven". Hij weet deze bloem niet goed vast te stellen, want hij voegt er tusschen haakjes aan toe „distel?". Het kwartier *Maneveld, wij* zagen het reeds, is „een gewende wassenaar". Welnu, wat zien wij in een M. S. Wapenboek in het Gemeente-archief te Haarlem? Wij vinden daarin het wapen van *Gerard van Schoonhoven, den* moederlijken grootvader van *Gerard Colterman,* raad van Haarlem in 1657. Dit wapen is gevierendeeld met een voorwerp, dat doet denken aan een zilveren knol met het groene loof naar beneden op gouden veld in 1 en 4 en een gewende zilveren wassenaar op blauw in 2 en 3 In de Navorscher 1878, pag. 579 beschrijft de Heer Joh. Theod. de Raadt het wapen van *Lijsbet van Schoonhoven* aldus: "gevierendeeld, I en IV in goud een groene bloemknop, II en 111 in blauw een gewende wassenaar". Het M. S. Wapenboek van Mr. Reinier van Heemskerck teekent een wapen *Schoonhove als* gevierendeeld met een groen voorwerp, dat er uitziet als 5 dicht aaneengesloten groene blaren aan één dikke naar boven gerichte steel op zilver veld in 1 en 4 en een gouden gewende wassenaar op blauw in 2 en 3.

Het is duidelijk, dat deze 3 bronnen hetzelfde wapen bedoelen, de kwartieren 2 en 3 bij alle drie komen geheel overeen, doch met het voorwerp in de kwartieren 1 en 4 zijn zij blijkbaar verlegen en zij beschrijven het elk op haar manier. Het is blijkbaar hetzelfde wapen als in het A. G. onder *Schoonreden* beschreven.

Uit de kwartieren op bovenaangehaalde grafzerk blijkt, dat wij hier te doen hebben met de combinatie der wapens *van Schoonhoven.* (de kwartieren 1 en 4) en *Maneveld* (de kwartieren 2 en 3). Ook in de fragment-genealogieën van de gebroeders van Attevelde vindt men in het omslag „Alteren" een wapen *van Schoonhoven,* zijnde aldus aangeven : „in goud een groene pijnappel met den steel naar boven".

Om uit dezen chaos vast te stellen, wat het juiste wapen *van Schoonhoven* is, daaraan zal ik mij niet wagen, doch ik meen met zekerheid te mogen constateeren, dat dat de naam *Schoonreden,* door het Armorial Général aan dit wapen gegeven, vervangen moet worden door van *Schoonhoven.*

Van Wickevoort (Holland).

Het Armorial Général beschrijft dit wapen als volgt: „in goud 9 groene klaverbladen, 3-3-3 gerangschikt, en in een blauw schildhoofd een goud-gekroonde gouden gaande leeuw". Helmteeken : de leeuw uitkomend.

Hetzelfde wapen vindt men als 2e en 3e kwartier van het gevierendeelde wapen *van Wickevoort Crommelin* beschreven en geteekend in het Armorial Général, in het Stam- en Wapenboek van A. A. Vorsterman van Oyen, in Ned. Patriciaat, in de kwartierstaten van Wildeman en van de Blocquery en in die van van Rhede van der Kloot en Bar, alleen met dit kleine verschil, dat de H. H. Wildeman en van de Blocquery den leeuw ongekroond atbeelden.

In De Navorscher 1871 geeft de Heer J. G. de G(eer) op pag. 317 eene besohijving van het wapen *van Wicquefort*, die met de bovenstaande overeenkomt, wat betreft wapenfiguren en kleuren, en met den leeuw ongekroond, doch die afwijkt voor zooverre de schildverdeeling betreft. De heer de G. nl. spreekt van een doorsneden veld en niet van een schildhoofd. Evenzoo komt een wapen *Wicquevoort* doorsneden voor als vaderlijk kwartier van *Maria Elisabeth Beck* in de M. S. Wapenboeken van Schulerus.

Dit verschil nu van doorsneden veld en schildhoofd is niet van zulk overwegend belang om daarover eene opmerking te maken; bovendien behoeft een stempelsnijder ot teekenaar de afscheidingslijn tusschen schildhoofd en de rest van het veld slechts een weinig te verlagen en men heeft een doorsneden veld voor zich.

Er is echter meer. De Heer de G. zegt op de hierboven aangehaalde plaats woordelijk het volgende : „ik meen ook wel eens vernomen te hebben, dat het in plaats van 9, slechts 3 klavenblaren zouden zijn; moeten het werkelijk niet 9 klaverblaren zijn?" En verder: „nog wist ik gaarne, van waar de groote overeenkomst tusschen het wapen *Wicquefort* met dat van *Cocquiel?*". Op pag. 583 van dezelfde Navorscher geeft de Delttsche archivaris Mr. Soutendam antwoord op deze vragen en zegt, dat in het handschrift van Mr. W. van der Lely in het archief te Delft het wapen *van Wicquefort is* aangegeven als doorsneden en met drie klaverblaren in de benedenhelft.

Gaan wij nu eens op onderzoek in origineele bronnen, dan vinden wij allereerst in het protocol van notaris J. Crosse te 'Rotterdam het zegel van *Jan van Wickevoort*, in 1670 inwoner van Amsterdam. Het wapen is: doorsneden, A. een gaande leeuw, B. drie klaverblaren". Helmteeken een uitkomende leeuw. En in het archief van de Commanderie van St. Jan te Arnhem portefeuille F. no. 386 liggen zeer vele brieven van *P'. van Wicquefort*, zich ook schrijvende van *Wickevoort*, uit de jaren 1663 en 1670, geschreven te Amsterdam, 's-Gravenhage en Parijs. Op al deze brieven komt zijn 'wapen in lak afgedrukt voor. Een dezer vertoont: „doorsneden, A. een gekroonde gaande leeuw, B. 3 klaverblaren", helmteeken : de leeuw uitkomend ; alle overige echter vertoonen een gevierendeeld wapen met het zoo juist beschrevene als 1e en 4e kwartier en een gevleugeld arendsbeen als 2e en 3e kwartier, met den uitkomenden leeuw als helmteeken.

Deze origineele bronnen geven dus evenals van der Lely een doorsneden wapen met drie klaverblaren in de benedenhelft.

Slaan wij nu eens het prachtwerk van Elias over de Amsterdamsche vroedschap op, dan vinden wij daar in deel I op pag. *466* vermeld, dat de te Antwerpen geboren Amsterdamsche koopman *Jasper van Wickevoort Jansz.* 16/11 1691 te Amsterdam ondertrouwt met *Catharina Rendorp*, dochter van *Joris* en *Catalina Marijns*, terwijl op pag. 386 vermeld wordt *Pieter van Wickevoort*, geboren in 1638 als zoon van *Jan en Elisabeth Reeland*, overleden in 1703, handelaar in geschut en koopman op Italië en de Levant, getrouwd met *Elisabeth Huydecoper*. Uit deze mededeelingen is zonder gedrongenheid de waarschijnlijkheid te stellen, dat *Jasper van Wickevoort Jansz.* een zoon *Jan* had, die trouwde met *Elisabeth Reeland*, waarbij *Pieter*, de koopman in geschut, welke *Pieter*, gelet op de jaren, zeer wel identiek kan zijn met den in het archief van de commanderie St. Jan gevonden *Pieter*. En waar wij nu zagen, dat *Jasper* getrouwd is met *Cathnrina Rendorp* en de kwartieren 2 en 3 in het gevierendeelde wapen van *Pieter van Wickevoort* een gevleugeld arendsbeen vertoonen, welk wapen geheel overeenkomt met dat der familie *Rendorp*, lijkt mij de gestelde waarschijnlijkheid vrijwel zeker.

Het bovenstaande nu resumeerende, staat het voor mij vast, dat het wapen *van Wickevoovt* in het Armorial Général niet deugt, en dat de beschrijving daarvan luiden moet: „doorsneden, A. een gekroonde gaande leeuw, B. 3 klaverblaren". Helmteeken: de leeuw uitkomend. Dat de leeuw en niet een klaverblad als helmteeken voorkomt, wijst er eveneens op, dat het veld doorsneden moet zijn en de leeuw niet in een schildhoofd moet geplaatst zijn [1]).

Ik voeg hier nog aan toe, dat het wapen van de eveneens uit Antwerpen afkomstige, aan de *Wickevoort's* geparenteerde familie *de Cocquiel* behoudens de kleuren precies hetzelfde is als dat der familie *van Wickevoort*.

KORTE MEDEDEELINGEN.

Nederland% Adelsboek 1903-1933.

Zooals wij dat gewend zijn, ligt de nieuwe jaargang van Nederland's Adelsboek weer keurig verzorgd en stipt op tijd voor ons.

Het is thans 30 jaren geleden, dat deze nuttige uitgave, naar wier verschijning steeds met groote belangstelling wordt uitgezien, hare intrede deed in de genealogische wereld en het is ons eene behoefte de redactie van dit jaarboek aan het begin van het 4e decennium van hare werkzaamheid onze hulde te betuigen voor de kunde, ijver en toewijding, waarmede zij haar geesteskind verzorgd heeft, zóó dat dit laatste langzamerhand eene volledigheid heeft verkregen als in niet één soortgelijk jaarboek in het buitenland wordt aangetroffen.

Wie wel eens genealogische nasporingen heeft gedaan en bij ervaring weet welk een geduld, welk een arbeid er vaak noodig is om één enkelen datum op te sporen,

[1]) **Aangezien** *Jacoba* **Sophia** *van Wickevoort,* gehuwd **met** *Henry Samuel Crommelin en* **stammoeder der** familie **van** *Wickevoort Crommelin.* eene **dochter was van bovengenoemde** *Pieter van Wickevoort* en *Elisabeth Huydecoper,* **is het** onverklaarbaar **dat het wapen** *van Wickevoort* **in het** gecombineerde **wapen** *van Wickevoort Crommelin* **onjuist werd overgenomen. — Red.**

zal kunnen beseffen, wat het beteekent om een werk als Nederland's Adelsboek tot een dergelijke graad van nauwkeurigheid en betrouwbaarheid op te voeren.

Niet alleen ten aanzien van den „état présent" van den Nederlandschen adel heeft genoemde redactie veel nuttig werk verricht, ook de uit een genealogisoh oogpunt vaak nog belangrijker stamreeksen hebben bij haar een punt van studie uitgemaakt. In de jaargangen 1912-1918 werden voor het eerst de stamreeksen van alle Nederlandsahe adellijke geslachten gepubliceerd.

Dit was eene moedige onderneming, aangezien van vele families òf geen genealogie bestond òf slechts ongedocumenteerde en weinig betrouwbare geslachtslijsten voorhanden waren. Hierdoor was het onvermijdelijk, dat de stamreeksen vooral in den beginne wel eens aanleiding gaven tot kritiek. Ook in dit Maanblad kwam deze verschillende malen tot uiting.

Intusschen liet de redactie zich hierdoor niet ontmoedigen en deed er haar voordeel mede. En als bewijs dat zij ook na 1918 nog vruchtbaar op dit terrein werkzaam was, moge dienen dat sedert laatstgenoemd jaar van niet minder dan 140 adellijke geslachten nieuwe, herziene of gewijzigde stamreeksen het licht zagen, waaronder vele waaraan een uitgebreid en degelijk onderzoek vooraf ging. Hiermede is de genealogische literatuur op waardevolle wijze verrijkt.

Wij wenschen den leden der redactie, den H.H. W. J. J. C. Bijleveld, W. Wijnaendts van Resandt en Dr. E. B. F. F. baron Wittert van Hoogland, die allen van den aanvang af hunne beste krachten aan Nederland's Adelsboek hebben gewijd, dan ook van harte toe, dat zij in de waardeering, die hun werk allerwegen geniet, eene aansporing mogen vinden om ook in het nieuw ingetreden decennium de vóór 30 jaren belangeloos opgenomen taak met opgewektheid te blijven vervullen.

VALCK LUCASSEN.

Nisbeth.

In XLII, k. 24 spreekt ons medelid E. W. de Flines Jr. het vermoeden uit, dat *Jan Nisbeth,* de schoonvader van Philips de Flines, uit het Doorniksche afkomstig *was,* wat hij te eerder gelooft, omdat ook de familie de Flines uit die streek stamde.

Een schepenacte van Gorinchem van 20 Jan. 1687 toont, dat zijn veronderstelling onjuist is.

Deze schepenacte vangt als volgt aan: Oirconden dat voer ons gekomen is *Emmeke van Ruwen Joppendochter,* als naegelaeten weduwe van cappeteyn *Jan Nysbet Schotsman, geass.* met hoer vaeder *Job van Ruwen Pieterss* als haeren gekoren voecht in desen en mede die voerscreven *Job van Ruwen* als bestevaeder ende voecht van die twee atter gelaeten weeskynderen van cappeteyn *Jan Nysbet* geprocr. bij *Emmeken van Ruwen* te weten *Janneke Nysbet* ende *Stijngen Nysbet alsoe sij hier geen vriende van hoer vaeders wegen en hadde hier te lande* etc.

Jan Nysbet is dus eerder — wellicht 2 jaar eerder — gestorven dan de heer de Flines opgeeft.

8 Juni 1602 verschijnen voor schepenen o. a. *Lenardt Keyser* als man en voicht van *Jannette Niesbeth* en *Stijntgen Niesbeth* als mede-erfgenamen van *Job van Ruwen Peterss en Aentgen Jansdr.* zijn huisvrouw, haerl. bestevader en bestemoeder.

H. WIJNAENDTS.

Gemeentewapen.

Bij K.B. van 16 september 1933 n° 48 is aan de Gemeente *Haarzuilens,* Provincie Utrecht, het navolgende wapen verleend :

„Gevierendeeld: 1 en 4 in keel drie ruiten van zilver;
„2 en 3 in zilver drie zuilen van keel."

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Aernsbergen (van). Genealogische aanvullingen gevraagd op het volgende:

1. *Hieronymus Theunissen (Toniss, Thoniss, Thöniss, Toeniss, Thonissen, Toenissen) (van Arnsberch) was* in 1621 al eenigen tijd in Nijmegen ; gekomen (van Arnsberg in Duitschland?) onder kapitein van Welderen. Burger van Nijmegen 1626; grootburger 1639. Tr. 1623 met *Gerritgen Hendricx(cks), j.* dr., overl. 1661. (Nijmegen).

11. *Hendrik Jeronimus (ran Arerrsbergen);* eerste grootburgerbrief 29.5.1698. Tr 1661 *Hermken van Brakell.* (Nijmegen).

III. *Henricus* (ook : *Hieronymus) van Arensberg,* geb. 5.6.1674, eerste groot burgerbrief 12.4.1702. Tr. 13.4.1696 (Nijmegen) *Aleydis van Hove.*

IV. *Hendrik van Arnsbergen (Arentsberghen),* geb. 14.4.1705, tr. den Haag 1727 *Maria Beisterveld.*

V A. *a. Hendrik,* procureur, tr. 1754 Nijm. *Johanna de Bruin.*
b. *Petrus,* geb. 27.11.1746, tr. Nijm. 2.9.1787 *Machtildis Ernesta Weymans.*
c. Anthony Simon, notaris.
Uit b. :

VI A. a. *Henricus Franciscus, geb.* Nijm. 20.5.1788, tr. Nijm. *Everdina Nas.*
b. *Franciscus Stephanus,* geb Nijm. 26.7.1793, tr. Nijm. 26.10.1816 *Jacoba Melssen.*
Uit a.:

VII A. a. *Theodorus Franciscus,* tr. Nijm. *Femmetje Augustina Janssen.*
b. *Elisabeth Aleida,* tr. Nijm. 14.8.1839 Pierre *Michael Diebels,* geb. Arcen (Limburg) 5.10.1812, overl. Nijm. 27.9 1893, zoon van *Guillaume Diebels* en *Henriette Gisberts.*

IV B. *Hermanus Michael van Aren(t)sbergen,* geb. Nijm. 1.10.17 16, eerst6 grootburgerbrief 1767, tr. Nijm. 19.11.174 | *Maria Johunna Verversen(van Veerssen).*

V B. a. *Hendrik,* provisor v. h. oud burger-gasthuis, overl. Nijm. 22.5.1819.
b. *Petrus van Aernsbergen,* geb. Nijm. 18.9.1746, overl. 23.21806, procureur, stadssecretaris, tr. Nijm. 19.6.1787 *Petronella Alowisia Hamer,* overl. Nijm. 1.10.1839.
Uit b.:

VI B. a. *Jacobus Hermannus,* geb. Nijm. 28.2.1790, overl. Nijm. 17.7.1848, pachter van de bank van leening, tr. Nijm. Anna *Ursula Voss,* geb. Nijm. 18.1.1800, overl. Nijm. 28.2.1867.
b. *Aleida Francisca,* geb. Nijm. 3.3 1802, overl. Nijm. 7.7.1869, tr. *Henricus Hamer.*

Tjimahi. S. HASSEBROEK.

Beaumont (van). (XXIX, 293, 346). Wijlen ons mede-

lid Generaal Polvliet deelt in Maandblad XXIX, kolom 346 mede, dat het Delftsche geslacht *van Be(au)mont* in vrouwelijke lijn gesproten is uit de bekende Dordtsche ***van Beaumont's,*** en wel doordat ***Pieter Adriaansz.*** huwde met ***Maria Adritransdr.*** *van* ***Beaumont*** uit Dordrecht. Hun zoon ***Pieter Pietersz.*** genaamd ***van Beaumont,*** die het vaderlijke en moederlijke wapen gevierendeeld voerde, en die gehuwd was met ***Cornelia Bakelare,*** is identiek met den stamvader der Delftsche *van Be(au)mont's,* wier genealogie in Maandblad XXIX, kolom 293 e.v. gepubliceerd werd door den Heer G. Eschauzier.

Generaal Polvliet vermeldt echter niet hoe genoemde ***Maria Adriaansdr. van Beaumont*** uit het Dordtsche geslacht sproot. In de genealogie v. B. bij Balen vind ik wel een ***Maria van Beaumont,*** die eerst huwde met ***Johan Brouwer,*** secretaris van Dordt, en 2° met ***Pieter Adriaansz.,*** zonder oir. Zij zou de gezochte wel kunnen zijn; de tijd waarin zij geleefd moet hebben komt wel ongeveer overeen met dien, waarin de gezochte ***Maria*** leefde, terwijl ik aan de vermelding van Balen „zonder oir" niet al te veel waarde meen te moeten hechten. Bezwaarlijker is echter, dat Generaal Polviet de gezochte Maria ***Adriaansdr.*** noemt, terwijl de bij Balen vermelde Maria de dochter was van ***Johan van Beaumont,*** Raad in Dordrecht, en *Nicole* ***R'illemsdochter.***

Wie kan in deze questie, die mijn kwartieren raakt, licht ontsteken?

Weltevreden. DEL CAMPO HARTMAN.

Bessels. (L, 140, 186, 219). De heer W. M. C. Regt te Alphen a/d Rijn maakt mij er op attent, dat Ds. ***Joh". Cloppenburch*** getrouwd met ***Elisabeth Bessels,*** werd geboren te Amsterdam 13 Mei 1592, pred^t. was te Aalburg 1618, te Heusden 1619, te Amsterdam 1621, ontslagen aldaar 1622, te Brielle 1629, hoogleeraar in de Godgeleerdheid te Harderwijk 1640, te Franeker 1643, overl. 30 Juli 1662 en dat hij niet 6 dochters en één zoon had, maar 6 dochters. Het handschrift „Borger", door mij hierop geraadpleegd, vermeldt ook 6 dochters, dus moet vermelde zoon vervallen. In „Borger" zijn meer bijzonderheden over dezen woeligen predikant te vinden.

Na op raad van den heer R. T. Muschart het Alg. Nederlandsch Familieblad A° 1884, no. 81, pag. 1 en 2 geraadpleegd te hebben, blijkt dat gen. blad op pag. 2 reeds een beknopte stamreeks, van de hand van den heer M. P. Smissaert te Utrecht, van dit geslacht publiceerde, die hoogstwaarschijnlijk ook samengesteld is uit het dagboekje van ***Adam Bessels.*** Daar de geboorte- en huwelijksdata hier en daar door onduidelijkheid in het dagboekje eenigszins verschillen van de door mij gepubliceerde, die een gevolg zijn van vergelijking met de officieele doop-, ondertrouw- en trouwregisters, geloof ik, dat een belangrijk verbeterde publicatie gerechtvaardigd was.

Besseltje Pieter Bessels dochter en de in 1728 met Dirk ***van*** *Stolk* gehuwde ***Margartha Bessels*** zijn wellicht gesproten uit andere takken van het uit Antwerpen afkomstige geslacht. Misschien kan het archief te Antwerpen opheldering verschaffen.

Den heeren Regt, Steenkamp en Muschart mijn dank voor inlichtingen en opmerkingen.

Hilversum. J. D. UHLENBECK.

Brooshooft. (L, 220). Mijn vermoeden, t. a. p. uitgesproken, dat *Cornelis* ***Brooshooft*** een broeder van ***Anthony Brooshooft*** en een zoon van ***Andries Brooshooft zou*** zijn, vond bevestiging in een acte van 27 September 1698, opgemaakt voor notaris P. de With te Gorinchem. Daar verschijnt op dien dag dhr ***Andries Broos.*** *hooft*, bailjuw van Slingerlant, wonende te Giessen Nieukerck en maakt een testament, waarin hij verklaart: dat desselfs outsten soon ***Anthony Brooshooft soo*** voor het huys en de erve op Giessen Oudekerck staende, hem ten huwelijk gegeven, en tot het bekomen van desselfs ampten en offitiën enz., heeft genoten 4000 gld. Zijn tweede zoon ***Cornelis Brooshooft*** heeft bij zijn huwelijk 1700 gld. gehad, zijn oudste dochter *Cornelia* bij haar huwelijk 300 gld., terwijl zijn jongste dochter ***Aplonia*** ongehuwd is. Er blijkt verder uit, dat zijn vrouw en een dochter ***Maria*** reeds zijn overleden.

Ten einde de gevraagde kwartieren te completeeren kan nog het volgende strekken.

Op 2 Febr. 1672 compareerden voor notaris Dael te Gorinchem ***Andryes Brooshooft,*** als getrout hebbende ***Marya Teunis,*** ende *Aryen Teunis,* meerderjarig jonghman, te samen wonende in den ambachte van Gyessen Oudekerck, mitsgaders *Maeyken Teunis,* bejaerde jongedochter wonende alhier binnen Gorinchem, gesamentlicke kinderen van ***Heyltgen Cornelis*** za. haere moeder ende schoonmoeder respective ende verclaerden sij comparanten hoe dat deselve ***Heyltgen Cornelis*** op Sondagh voorleden des avonts de klock omtrent thyen uren in den voors. ambachte van Gyessen Oudekerck overleden is etc.

(In een volgende acte heet *Aryen* ***Teunis: Adriaen Teunis Borgers).***

De ouders van ***Maria Borgers,*** de vrouw van ***Andries Brooshooft,*** waren dus ***Anthony Borgers*** en *Heyltje* ***Cornelisdr.***

's-Gravenhage. H. WIJNAENDTS.

Casteren (van) en Kuysten. (L, 379). Over ***Josinn*** *van Casteren,* hare ouders *Herman van* ***Casteren*** en ***Josina Wels*** (niet ***van Wel),*** hare naaste verwanten en hare arstamming, zie men : De Voorname Huizen en Gebouwen van 's Hertogenbosch door ons mede-lid Jhr. Mr. A. F. 0. van Sasse van Ysselt, dl. 111, p. 300-301, ook aldaar p. 234-236 en p. 637; Studiebeurzen door Jhr. A. van der Does de Willebois, 1906, dl. II, blz. 36 en 124; verschillende jaargangen van Taxandria, vooral jg. 1912, blz. 200 e. v. en jg. 1918, blz. 109-114, en Genealogie van het geslacht Wijnants-Wijnants van Resant, 1906, blz. 74 e. v. — Voor ***Kuysten*** zie men o. a. het voornoemde werk van Jhr. van Sasse, dl. II, p. 78 e. v. en de aanvulling op p. 632 van dl. 111.

Maria *Kuysten* tr. *Leonard van Hoesen,* waarbij 2 zoons n.l. 1. *Gerrit Kuysten van Hoesen* tr. ***Anna Jacoba van Hemert en 2. Willem Kuysten*** *van Hoesen* tr. Maria ***Agathn*** *Croiset.*

V. W. W. v. R.

Casteren (van) en Kuysten. (L, 379). Naar aanleiding van de vraag naar gegevens omtrent de op de beschreven miniaturen voorkomende personen, kan misschien het navolgende dienen, al is het, geen directe beantwoording van die vraag. Mr. George *Clifford* (1741-1785), ontvanger

der Gemeene-landsmiddelen te A'dam, tr. aldaar 26 Sept. 1764 *Jacoba Maria Kuysten van Hoesen*, geb. aldaar 4 Juli 1746 en overl. 23 Juli 1817, dr. van Mr. *Gerard en Anna Jacoba van Hemert.*

Hierin zijn dus al genoemd Mr. Gerard ***K. v. H.*** en zijn vrouw ***Anna Jacoba van Hemert*** en dateert dus de geachte vrager de portretten te vroeg als hij verband zoekt met het huwelijk van *Gerard van Breugel* in ***1624.*** Vermoedelijk zullen de portretten wel bezit der *Clifford*'s zijn geweest en lijkt mij de onderstelling niet gewaagd om voor de kol. 379 genoemde „*Maria*" ***Kuysten*** te lezen „*Jacoba Maria*" en voor N.N. „*George Clifford*" (mans-portret einde 18e eeuw) [1]). Zonder de portretten echter gezien te hebben, is het moeilijk hier verder een oordeel over uit te spreken. Verder kan men ondergeteekende zeer verplichten met alle gegevens die betrekking hebben op de 16 kwartieren van het genoemde echtpaar *Clifford-Kuysten.*

Nijmegen. H. J. VAN 'T LINDENHOUT.

Het antwoord op bovenstaande vraag kan voor een groot deel gevonden worden in Elias, de Vroedschap van Amsterdam. Uit laatstgenoemd werk blijkt, dat de veronderstelling, dat de bedoelde portretten afkomstig zullen zijn van het Amsterdamsche regentengeslacht *Clifford* (niet te verwarren met de bij Ferwerda behandelde familie van dien naam, ook ***Clifford Kocq*** geheeten, die te Delft in de regeering zat en grootendeels in Suriname gevestigd was) inderdaad zeer waarschijnlijk is. Ten onrechte wordt echter de identiteit verondersteld tusschen Maria ***Kuysten*** en ***Jacoba Maria Kuysten van Hoesen.*** — Mr. *Gerard* ***Kuysten (1647-1708)***, Resident van de Ver. Nederlanden bij de Hanzesteden te Hamburg, tr. 1670 ***Alida de Waert*** (1652-1710), waaruit *Maria* ***Kuysten*** (1673-1755), tr. 1711 ***Leonard van Hoesen*** (1678-1746), schepen van Amsteren directeur van den Moscovischen handel aldaar. Uit dit huwelijk o. a. : Mr. *Gerard* ***Kuysten van Hoesen*** (1713-1757), raad en schepen van Amsterdam en gedep. in den Raad van State, tr. 1744 *Anna* ***Jacoba van Hemert (1714-***1779), dochter van ***Gijsbert van Hemert*** (1680-1749), koopman te Amsterdam, en *Jacoba* ***Le Blan*** (1684-1751). Uit dit huwelijk o. a.: ***Jacoba Maria Kuysten van Hoesen*** (1746-1817), tr. 1764 Mr. *George Clifford Pietersz.* (1741-1786), schepen van Amsterdam. RED.

Coeverden (van)-Bouman (L, 380). *Herman van Coeverden*, zoon van *Wolter Hermansz.* ***van Coeverden*** en van *Jannichgen Gerrits* ***Storm,*** gedoopt te Kampen 11 Nov. 1677, overleden te Zaltbommel tusschen 2 Maart 1728 en 17 Januari 1730, huwde, als weduwnaar van *Geertruijd* ***Jansen Levers,*** na ondertrouw te Kampen den 19 Februari 1717, met ***Sijburch. Henrica Bouman,*** dr. van *Godefridus* ***Jacobus Bouman en Anna Maria*** *Ruysch*, geboren te .... 1 October 1683, overl. te Zaltbommel ... December 1770, begraven aldaar 4 Januari 1771.

Hunne dochter *Gothofreda Geertruij van* ***Coeverden*** werd 6 Januari 1721 te Zaltbommel gedoopt, overleed aldaar 6 Januari 1804 en huwde te Opijnen 30 April 1747 met **Dr.** ***Albertus Royaards,*** med. doctor.

's-Gravenhage. Generaal KIST.

[1]) Deze laatste veronderstelling kan niet juist zijn, aangezien bedoeld portret niet uit het einde, doch uit het begin der 18e eeuw moet dateeren. — Red.

Copes. (L, 347). Naar aanleiding van mijn vraag naar de 8 kwartieren van Mr. ***Otto*** *Copes*, vestigt de Heer R. T. Muschart mijne aandacht op een M. S. wapenboek, in het bezit van Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn, waarin het navolgende ongedateerde wapenbord uit do Domkerk te Utrecht beschreven wordt van ***Hendrik Copes.***

Vaderszijde ***Copes*** : het geschakeerde kruis met den leeuw als hartschild.
Gent : de getraliede dwarsbalk.
Vorden : het geschakeerde kruis.
X : in rood een goudgekroonde zilveren leeuw.

Moederszijde ***Kaldenbach:*** de 3 klauwen goud op blauw.
Schaliks : in goud 3 blauwe golvende dwarbalken.
In de Wuest: in zilver 2 zwarte schuingekruiste weerhaken, vergezeld rechts en links van een roode ster.
'van der Elst: in zilver een zwarte moorenkop met zilveren haarband.

Zonder twijfel hebben wij hier te doen met de kwartieren van Mr. *Hendrick* ***Copes, † 1722,*** Raad in de vroedschap van Utrecht. Naar zijn sterfjaar te oordeelen moet hij de achterkleinzoon geweest zijn van ***Adam Kaldenbach,*** schepen van Zutphen en ***Margriet in de Wuest.***

De zoon van Mr. ***Otto Copes*** heette eveneens *Hendrick*. Hij was raad en schepen van 's Hertogenbosch en † 14/1 1707.

Zouden deze 2 heeren ***Hendrik Copes*** broederskinderen geweest zijn? In dat geval zou er omtrent 4 van de 8 kwartieren van Mr. ***Otto Copes*** alvast een heraldische aanwijzing gevonden zijn. Kan iemand mij hiermede op het spoor helpen?

Kan iemand ook de volledige namen bij bovengenoemde kwartieren aanwijzen? Mij zijn alleen bekend : ***Adam Kaldenbach*** en ***Margriet in de Wuest.***

Bloemendaal. J. VAN HASSELT.

Danckerts. (L, 348). Daar de heer H. Kruimel nadere gegevens vraagt omtrent Jacobus Danckerts en *zijn* ***geslacht,*** moge ik zijn aandacht vestigen op dominé ***Eduard*** *Danckerts*, die, ook in de medicijnen gepromoveerd, in 1667 met onzen nieuw benoemden resident te Constantinopel, Mr. Justinus Colyer, daarheen is afgevaren, in 1676 predikant van onze nederzetting te Smyrna werd, vandaar ***20*** Maart 1680 wegens zijn wankale gezondheid naar het vaderland vertrok, waar hij binnen een week na zijn eerste verschijnen in de vergadering van Directeuren van den Levantschen Handel (2 Oct. 1680) overleed.

Bijzonderheden nopens dezen predikant vindt men o. a. in J. W. Samberg. De Hollandsche gereformeerde gemeente te Smirna (Proefschrift, 1928), mijne artikelen omtrent consul Jacob van Dam te Smirna in de Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde (1906 e. v.), alsmede van mijne hand „Een en ander omtrent onze predikanten te Smirna in de 2e helft der 17e eeuw" in het Nederlandsch Archief voor Kerkgeschiedenis, 19 16.

Blijkens Samberg schreef E. Danckerts herhaaldelijk aan C. ***Danckerts*** (te Amsterdam?), waarvan brieven in

het Classicaal Archief te Amsterdam; hun familiebetrekking is mij niet bekend.

Ongetwijfeld bevat het Archief van den Levantschen handel (Alg. R. A.) nog verdere gegevens omtrent ***E. Danckerts,*** alsmede brieven van hem. In de Bronnen tot de geschiedenis van den Levantschen handel door Dr. K. Heeringa ('s Rijks geschiedkundige publicatiën) komt ***E. Danckerts'*** naam te nauwernood voor.

's-Gravenhage. W. E. VAN DAM VAN ISSELT.

Eede (van)-Kieb. (L, **348,380).** Uit mijn genealogieën ***van Reede*** en ***van den Eede*** kan ik het volgende meedeelen:

Jacob van den Eede, Rentmeester v. de kapel der H. Maagd in de Notre Dame te Antwerpen 1660. Hij woonde in 1570 te Aix-la-Chapelle en stierf vóór 1679.

Huwt te Antwerpen, St. Walburgis, op Trinitate 1646 ***Maria Treunen.*** Zij woonde in 1679 als wed. te Aix, na 1681 vermoedel. te Antwerpen.

Uit dit huwelijk:

Hendrik van den ***Eede,*** geb. te Antwerpen Oct. 1666, overl. te Leiden 9 Febr. 1622, begr. Buurkerk, Utrecht.

Huwt *Jacoba* of Jacomina ***Cuyp*** (*Kieb, Kaib*), overleden 16 Aug. 1614, begr. Buurkerk Utrecht, dr. van ***Jan Cuyp*** en ***Jacoba*** (*Jacquemine*) ***Welser.***

Uit dit huwelijk:

1. Hans ***Jacob" v. d. E.,*** overl. z. o.
2. ***Maria v. Eede.***
3. ***Arnaud v. Eede*** tr. N. v. ***Hardenbroek.***
4. ***Hendrik v. d. Eede,*** heer v. Woudenberg, ritmeester. Huwt *Josina* v. ***d. Does*** (*Dirksdr. X Qeertr. v. Reede*).
6. ***Jacoba*** of *Jacomina v. Eede,* geb. 1694, overl. 22 Sept. 1671, huwt te Utrecht, in St. Jacob, 26 Juni 1616 *Johan (baron) v. Reede v. Renswoude.*
6. ***Maria Magdalena v. d. Eede*** & Jr. v. ***Utenhove.***
7. ***Pieter v. Eede.***

Bestaat deze familie inderdaad nòg?

Alphen a/d R. W. M. C. REGT.

Eytelwijn-Martens. (L, ***380).*** De ouders van ***Johan Frans Eytelwein,*** waren: *Johann Franz* ***Eytelwein,*** † Leipzig 26 Nov. 1773, oud 73 jaren, begr. aldaar 29 Nov. 1773 en ***Johanna Christina Peinemann,*** † Leipzig 23 Oct. 1767, oud 43 jaren, begr. aldaar 26 Oct. 1767.

De ouders van *Christina* ***Louisa Martens*** zijn mij niet bekend. Zundorp bestond uit 2 kerkelijke gemeenten Oberzündorf en Niederzündorf, beiden R. Kath. De archieven van O.Z. loopen van 1770 af, die van N.Z. van 1706 af. Een onderzoek van laatstgenoemde,, aanwezig in het stedelijk archief te Keulen, heeft geen spoor van *Martens* opgeleverd. Vermoedelijk was ***Christina Louisa*** echter „evangelisch" en heeft dan waarschijnlijk tot de gemeente van Mülheim a/Rhein behoord, waarvan ik de archieven echter niet liet onderzoeken. Desgewenscht belast zich hiermede de Auskunftstelle van de Westdeutsche Gesellschaft für Familienkunde E.V.. Spiesergasse 1, Keulen.

Voor verdere gegevens houd ook ik mij aanbevolen.

Bloemendaal. J. VAN HASSELT.

Eytelwijn-Mattens (L, 380). Volgens mij ten dienste staande gegevens eener ms genealogie Hora Siccama, waren de ouders van ***Johan Frans Eytelwein*** [1]: *Johann Franz Eytelwein,* geb. 1701, † 1773 (zn. van *Franz Christian Eytelwein* en N. N.) en ***Johanna*** *Christina Peineman* (dr. van ***Johan*** *Tobias* ***Peineman*** en ***Johanna*** *Rosina* ***Hoepner),*** terwijl de ouders van ***Christina Louisa Martens*** waren: *Bruno* ***Martens,*** geb. 1696, † 1769 (zn. van ***Johan Martens*** en *Anna Eggers*) en ***Eleonora*** *Christina* ***Bingelius,*** geb. 1697, † 1774 (dr. van *Johan Herman Bingelius* ***en N.N.*** *Soolbach*).

Stavoren. ***S.*** M. VAN HAERSMA BUMA.

[1]) Dit ia wel de juiste spelling. — Red.

Havering Tideman. (L, 382). *Georg* ***Jan*** *Spandaw* huwde 1° Noordwolde 19 Febr. 1772 *Sara* ***Anna*** ***Havering*** *Tideman.* ***Zij*** was de dochter van *A. Havering* en ***Cornelia*** *Gordon*, geb. A'dam, die hertrouwde met Dr. med. *H. Tideman.* — Ingeschreven te Groningen 9 Oct. 1739 ***Hildebrandus Tideman,*** oldamtinus (zoon van ***Meinardus,*** predt Garrelsweer en Veendam ?). Meer is ondergeteekende niet bekend.

's-Gr. E. v. B.

Heemskerck (van). Waar bevindt zich het op zilver geschilderde portret van Mr. ***Johan*** *van Heemskerck* († ***27*** Febr. 1656), Raadsheer in den Hoogen Raad van Holland, bekend dichter en schrijver, met zijne vrouw *Alida* ***van Beuningen*** († ***13*** Jan. 1657)? Het portret was oorsponkelijk in een vergulde lijst gevat. De zoon van dit echtpaar was ***Coenraad*** *van Heemskerck,* die in 1697 tot Graaf des Heiligen Roomsohen Rijks werd verheven.

Waar bevinden zich de h an d sc hri f t en, getiteld:

1. J. van Heemskerck: Aanmerkingen het Geslacht der *van Heemskercken* specteerende, door Mr. ***Johan van*** *Heemskerck*, in zijn leven Raadsheer in den Hoogen Raad. — 4°.

2. J. van Heemskerck: Aanteyckeninghe van 't voorneemste dat mij wedervaeren is 't sedert mijn huwelijck: 1640-1655; Boeck van onse particuliere middelen, bestaende 't capitael uyt mijn eygen conquesten, erfenisse van mijn moeie *Josina van Heemskerck*, enz. — ***128*** folia.

Nasporingen in familie-archieven bleven tot dusver vruchteloos.

Laatstgenoemd handschrift was aanwezig op de Historische Ten toonstelling te Amsterdam in 1876 (abusievelijk onder den naam ***Jacob*** *van Heemskerck*) en is sedert dien waarschijnlijk door den kunsthandelaar Vincent van Gogh uit de hand verkocht.

's-Gr. E. P.

Reynders-Basting. (L. ***383).*** Uit het Algemeen Nederlandsch Familieblad 1901, pag. 64 en 186 blijkt, dat *Salomon Reynders*, vice-admiraal ter repartitie van Zeeland, in 1772 reeds dood en getrouwd met *Maria Basting*, de zoon is van Salomon ***Reynders*** en ***Cathnrinn Lems*** en dat hij 's winters te Middelburg en 's zomers op Molenbaix bij Grijpskerke woonde. Hun dochter ***Maria Catharina*** trouwt 1° met Mr. *Daniel* ***Canisius Raphaelsa.,*** schepen van Goes en na diens dood met Marcellus ***Bisdom van Vliet,*** eerst baljuw van Vliet en burgemeester van Maastricht [1]), daarna burgemeester van Gouda.

Het wapen van dezen admiraal ***Salomon Reynders*** is te vinden in het Museum Bisdom te Haastrecht, in hout gesneden als mannelijk wapenschild van een alliantiewapen, waarvan het vrouwelijk schild als wapen-

[1]) Wij vermoeden, dat hier Haastrecht gelezen moet worden, — **Red.**

vertoont een geplanten groenen boom op de kruin waarvan een zwarte vogol zit op zilveren veld. Zijn wapen is de arm met zwaard, zooals het Armorial Général dat beschrijft, doch niet zooals daar een gouden geharnaste arm op rood veld, doch een zilveren geharnaste arm op blauw veld.

Het vrouwelijk schild met den boom kan dus wezen van zijne vrouw, doch zoude ook van zijne moeder kunnen zijn. Daar echter het hier in aanmerking komende wapen *Lems* geheel anders is, blijft er wel haast niet anders over dan dat die boom het wapen zijner vrouw ***Maria Basting*** is.

Arnhem.. R. T. MUSCHART.

Woortman-Takens. Gevraagd plaats en datum van geboorte, huwelijk en overlijden, alsmede beroep van ***Pieter Woortman*** en diens vrouw ***Eva Takens***, wier dochter Henrica, ged. Groningen 26 Jan. 1781, † ald. 6 Aug. 1845, huwde Engelbert Maart 1799 Mr. ***Hugo Albert Spandaw.***

A. J. CR.

Portretten van Moens. In 1875 kocht de heer W. J. C. Moens, wonende te Tweed in Lymington (Engeland), van het R. K. Jongensweeshuis te Amsterdam de portretten van ***Hendrik*** Graaf ***van Moens*** en diens echtgenoote ***Lucia van Burmania.*** Deze portretten hingen op zijn buitenverblijf te Tweed, toen hij daar in 1904 overleed.

Aangezien hij kinderloos stierf, zijn deze portretten wellicht verkocht of naar zijn naaste bloedverwanten gegaan.

Om een onderzoek naar de tegenwoordige verblijfplaats dier portretten te kunnen instellen, is het noodig te weten, wie de naaste bloedverwanten van dezen heer Moens waren. Kan misschien een der lezers mij hieromtrent inlichten ?

W. W.

Onbekend wapen. (L. 384). Het wapen in zijn geheel, zooals door den geachten vrager beschreven, is mij onbekend, doch gedeelde wapens zijn bijna altijd de samenvoeging van 2 op zich zelf staande familiewapens, waarvan het eigenlijke familiewapen in de rechterhelft, het aangetrouwde in de linkerhelft geplaatst is. Wij zullen dus in casu het wapen splitsen in 2 helften en dan eens zien, of wij zijn onderdeelen kunnen thuisbrengen. Dit doende krijgen wij dus 2 wapens en wel ten eerste een wapen met 3 blaren naast elkaar, vergezeld boven van een ster, beneden van een wassenaar, en ten tweede een doorsneden wapen met arm, waarop een valk in de bovenhelft en 2 schuingekruiste fluiten in de benedenhelft.

Het eerste wapen nu komt volmaakt — ook wat de kleuren betreft — mits men voor eikenblaren leest hulstbaren, overeen met dat hetwelk gevoerd werd door *Hester Willems*, omstreeks 1600 vermeld, die getrouwd is 1° met ***Reijn Anslo*** *Claesz* en 2° met ***Jan*** *Roodenburg*, zooals Alberdingk Thijm ons mededeelt in zijn „Patriciaat van Amsterdam" op folio B.

Leest men eveneens voor eikenblaren hulstblaren en voor zilveren veld gouden veld, dan heeft men voor zich het wapen eener Amsterdamsche familie ***Vlieck,*** zooals men dat in het Armorial Général kan beschreven vinden, en evenzoo het wapen van ***Elisabeth Aerssen Rutgersdr.***, die omstreeks 1660 trouwt met ***Pieter van Wieringen*** volgens eene M. S. genealogie Rietwijck, waarbij echter valt op te merken, dat èn het Armorial Général èn de genealogie Rietwijck de 3 hulstblaren beschrijven als 2-1 gerangschikt. En ten slotte voert *Guert Gerritsen*, 30/4 1644 schepen van het ampt Nijbroeck, gehee) hetzelfde wapen met de blaren eveneens naast elkaar, doch ook weder als hulstblaren, op zijn zegel in de volmachten der Geldersche Leenkamer, doch daarop zijn geen kleuren aangegeven.

Wat betreft de familie ***Vlieck,*** kan ik hieraan nog toevoegen, dat Alberdingk Thijm op folio 17 van zijn zooeven aangehaald werk geheel hetzelfde wapen *Vlieck* als in het Armorial Général beschreven aangeeft bij ***Wolphert Vlieck,*** die 1° getrouwd is met ***Catharina*** *Boelens* en in 1675 hertrouwt met *Cornelia* ***van Stam*** *Willemsdr.* en zegt, dat de afstammelingen uit zijn eerste huwelijk den naam en het wapen der familie *Boelens* aannemen. Over de afstammelingen uit zijn tweede huwelijk zwijgt hij, en het is mij onbekend, of die bestaan hebben, doch op folio 44 vermeldt hij weder op eens eenen ***Rutger Vlieck***, die zoo ongeveer 1680 moet geleefd hebben en bij zijne vrouw *Margareta* ***Spiegels*** eene dochter ***Margaretha*** heeft, die trouwt met *Nicolaes van Wallendael Casparszoon.* Bij dezen ***Rutger Vlieck*** echter beschrijft hij geen wapen en ook uit andere bronnen is mij dit niet bekend. Tot zoover de rechterhelft, beschouwen wij nu de linkerhelft.

Ook dit doorsneden wapen is mij niet bekend, doch ook doorsneden wapens bestaan doorgaans uit de vereeniging van 2 op zich zelf staande familiewapens. Stellen wij dus ook hier de splijtzwam in werking, dan krijgen wij 2 afzonderlijke wapens, nl. één met den arm met den valk er op en één met de 2 fluiten.

Het eerste nu met den arm vertoont groote overeenkomst met het wapen, dat ik met den naam *Brandt Eschauzier* vond op een lossen lakafdruk in de Bibliotheek van ons Genootschap. Daarop echter is het veld blauw aangegeven en gaat de arm van den linkerzijrand uit en geeft dus het omgewende beeld te zien van dat op het paneeltje. Of echter dit wapen inderdaad van eene familie ***Brandt Eschauzier*** is, daarvoor sta ik niet in [1]). Losse lakafdrukken zijn voor mij een *zeer* onbetrouwbare bron.

Het wapen met 2 schuingekruiste fluiten is mij geheel onbekend.

Arnhem. R. T. MUSOHART.

[1]) Het wapen ***Eschauzier*** (in casu ***Brand Eschauzier***) is inderdaad als hier beschreven. Vermoedelijk was het echter ontleend aan dat der familie *Godeffroy* (*Anne Godeffroy* huwde 1746 *Cornelis* ***Brand,*** uit het Heusdensche regeeringsgeslacht van dien naam, waaruit ***Esther Brand,*** in 1769 gehuwd met Jean ***Pierre Eschaurier).*** — Red.

INHOUD 1033, N°. 1.

Bestuursberichten. — Bijdrage tot de genealogie *van* het geslacht van de Poll. door Jhr. H. van de Poll. — Bijdragen tot, de kennis der middeleeuwsche geslachten van Holland en Zeeland. De heeren van Putten en van Strijen, door Dr. Henri Obreen. (Vervolg). — Nogmaals het wapen van Schoonhoven, door Dr. S. A. Waller Zeper en Dr. E. J. Th. à Th. van der Hoop. — Onjuiste namen en wapens *van* Nederlandsche geslachten in het Armorial Général van J. B. Rietstap (Blankert, Lamsing, Maensvelt, Roefs, Sohoonreden, van Wiokevoort), door R. T. Muschart. — Korte mededeelingen: Nederland's Adelsboek 1903-1933; Nisbeth; Gemeentewapen. — Vragen en antwoorden: Aernsbergen (van); Beaumont *(van);* Bessels; Brooshooft; Casteren *(van)* en Kuysten; Coeverden (van)-Bouman; Copes; Danckerts; Eede (van)-Kieb; Eytelwijn-Martens; Havering Tideman; Heemskerck (van); Reynders-Basting; Woortman-Takens. — Portretten van Moens; Onbekend wapen.

MAANDBLAD

VAN HET

Koninklijk Genealogisch-heraldisch Genootschap: „De Nederlandsche Leeuw"

BESCHERMHEER: Z. K. H. DE PRINS **DER NEDERLANDEN, HERTOG** VAN MECKLENBURG.

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, zoomede opgaven van adresverandering gelieve men te richten tot den redacteur Dr. Ta. R. VALCK LUCASSEN, *huize Sparrenheide*, Driebergen.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot den secretaris Dr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Sweelinckstraat 50*, 's-Gravenhage.
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie) te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 2. **LIe Jaargang.** **Februari 1933.**

Bij dit nummer wordt een plaat verzonden, **behoorende bij het** artikel: Bijdragen tot de kennis der **middeleeuwsche** geslachten van Holland en Zeeland. De **heeren** van Putten en van **Strijen.**

BESTUURSBERICHTEN.

Buitengewone Algemeene Vergadering

in het Gebouw Bleyenburg 3^a, 's-Gravenhage, op Dinsdag 7 Februari 1933, des n.m. te 4 uur.

Dezevergadering wordt uitgeschreven krachtens artikel XVII der Statuten, op grond van onvoltalligheid der Algemeene Vergadering van 28 Januari 1933.

Agenda :

1. Statutenwijziging.
2. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

Koninklijke Onderscheiding.

Mocht het Bestuur in ons vorig Maandblad met groote erkentelijkheid bekend maken, dat het H. M. de Koningin had behaagd ons Genootschap, in verband met zijn 50-jarig bestaan, het praedicaat „Kon in klij k" te verleenen, ditmaal mag het van eene niet minder hooge onderscheiding gewagen, welke den Redacteur is ten deel gevallen.

Het heeft H. M. de Koningin namelijk behaagd bij Koninklijk besluit van 2 Januari 1933, n°. 16, Dr. Th. R. Valck Lucassen, vice-voorzitter van ons Genootschap en redacteur van ons orgaan, te benoemen tot of f i c i er in de Orde van Oranje-Nassau.

Ongetwijfeld zullen alle leden van dit besluit met bijzondere voldoening kennis nemen en zich hartelijk verheugen in deze onderscheiding, niet alleen voor onzen Redacteur, maar ook voor ons Genootschap.

Dr. Valck Lucassen heeft gedurende ongeveer twintig jaren met onbezweken trouw, groote scherpzinnigheid en strikte onpartijdigheid — de zaak ging bij hem steeds boven de persoon — zijn moeizaam en lang niet altijd even aangenaam werk ten bate van het Genootschap volijverig verricht, met opoffering van veel tijd en ter zijde stelling van eigen belangen. De hem verleende onderscheiding, naar aanleiding van het 50-jarig bestaan van het Genootschap, beteekent dan ook eene welverdiende hulde en is het beste bewijs, hoezeer hij het wetenschappelijk peil van het aan zijne zorgen toevertrouwde Maandblad heeft weten hoog te houden, waardoor het Genootschap ten zeerste is gediend.

Van harte hopen wij, dat onze Redacteur, gesterkt door deze onderscheiding, zijn arbeid nog gedurende eene lange reeks van jaren moge voortzetten in het belang van de wetenschappelijke beoefening van geslacht-, wapen- en zegelkunde.

W. A. B.

Huldiging van ons eerelid Prof. Mr. R. Fruin.

31 December 1932 is ons eerelid Prof. Mr. R. Fr u i n afgetreden als Algemeen Rijksarchivaris.

Ons Genootschap heeft met anderen gemeend, dat dit heengaan niet onopgemerkt mocht blijven en, zoo mogelijk, gelegenheid moest worden gevonden Prof. Fruin openlijk te huldigen en te danken voor hetgeen hij op verschillend gebied heeft gedaan gedurende zijne veeljarige ambtelijke loopbaan.

Deze gedachte heeft aanstonds van vele zijden instemming gevonden en Prof. Fruin verklaarde zich, tot vreugde van het toen gevormde comité, bereid in het midden van hen, die hem wilden huldigen, te verschijnen.

Zoo werd tegen Zaterdag '7 Januari 1933 in Hôtel Paulez te 's-Gravenhage eene samenkomst belegd, waarin Prof. Fruin, van huis afgehaald door Mej. Mr. E. C. M. Prins, is binnengeleid door den Voorzitter van ons Genootschap, die hem daarna als volgt heeft toegesproken:

Hooggeachte Professor Fruin,

De laatste dag des vorigen jaars is voor vertxhillende beproefde

en in den dienst vergrijsde staatsdienaren een moeilijke, zelfs een pijnlijke dag geweest.

Er is een tijd van komen en een tijd van gaan, maar hoe meer men in zijn werk opgaat, hoe moeilijker het aflaten daarvan valt. Is het besluit tot heengaan niettemin eenmaal genomen, dan komt als noodzakelijk gevolg het afscheid nemen, nu niet zoozeer van het werk als wel van de medewerkers, hetgeen niet minder zwaar valt en voor beide partijen pijnlijk kan zijn.

Voor U ligt dat nu achter den rug en wij zijn heden niet bedroefd, doch blijde.

Het was ons namelijk een vreugde U bereid te vinden in ons midden te verschijnen, waardoor wij in staat zouden zijn, niet om afscheid te nemen, maar om U openlijk dank te zeggen voor hetgeen U voor ons zijt geweest gedurende Uwe lange, eervolle, ambtelijke loopbaan.

Zoo zijn wij dus heden met blijdschap uit allerlei oorden samengekomen om U te huldigen voor hetgeen gij voor ons hebt gedaan en zijt geweest op verschillend gebied.

Mij valt het voorrecht te beurt een enkel woord tot U te mogen richten namens het Koninklijk Genealogisch-Heraldisch Genootschap „De Nederlandsche Leeuw", waaraan Uw naam nauw is verbonden, zij het slechts sedert de laatste decennia.

Uw lidmaatschap dagteekende eerst van 1913, maar in 1925 hebt U dit met het eerelidmaatschap verwisseld.

Blijkens de notulen werd U dit laatste krachtens besluit der op 4 April gehouden Algemeene Vergadering aangeboden: uit hoofde van Uw bij herhaling gebleken belangstelling en aan het Genootschap verleenden steun.

Op het laatste moet de klemtoon vallen. Zeker, Uwe belangstelling, tot uiting komend in doorwrochte opstellen van Uwe hand in ons Maandblad, werd en wordt hoogelijk op prijs gesteld, maar veel meer nog zijn wij U verplicht wegens den daadwerkelijken steun, waardoor ons Genootschap in 1925 de voormalige Duitsche school aan het Bleyenburg kon gaan betrekken, vlak naast het Algemeen Rijksarchief en daaraan — zooals U welbekend — nauw verbonden, zoowel in concreto als in abstracto.

In het Jaarverslag over 1925 wordt dan ook gezegd: „Dat de voor deze zoo gelukkige oplossing onmisbare medewerking van Zijne Excellentie den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen is kunnen worden verkregen, danken wij voornamelijk aan de bemoeiingen van den Algemeenen Rijksarchivaris."

Ruim zeven jaren zijn sedert dien verloopen en in dit tijdvak heeft het Genootschap zoo mogelijk nog meer leeren waardeeren den steun en medewerking te dezen Uwerzijds ondervonden.

Dit openlijk heden uit te spreken achten wij onze plicht en doen wij met vreugde.

Wil, hooggeachte Professor Fruin, de verzekering aanvaarden, dat wij Uwen naam in eere zullen houden en dat wij U van harte een gelukkigen levensavond toewenschen, kan het zijn, onzerzijds nu en dan nog profiteerend van Uwe kennis en van Uwe belangstelling voor de door ons beoefende wetenschappen.

Vervolgens hebben nog een achttal sprekers het woord gevoerd, zoowel namens de Regeering, als namens wetenschappelijke genootschappen en vereenigingen, die de groote verdiensten van den afgetreden Algem. Rijksarchivaris op verschillend gebied in herinnering hebben gebracht.

Prof. Fruin heeft daarop met een persoonlijk woord geantwoord en dank gezegd voor de hem gebrachte hulde, waarbij hij ten slotte met een waardeerend woord melding heeft gemaakt van de hooge Koninklijke onderscheiding ons Genootschap en onzen Redacteur verleend.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van Mr. L. H. C. Kühn, te Amsterdam, sinds 1918 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:

Dr. G. AALBERSBERG ..... *'s-Gravenhage.*
Jan van Nassaustraat 58.

Jhr. P. H. A. MARTINI BUYS .... *Rotterdam.*
Avenue Concordia 68.

Jhr. Mr. P. 0. H. GEVAERTS .... 's-Gravenhage.
Frankenslag 11.

Ds. B. VAN HALSEMA ..... *Ermelo.*

Jhr. Mr. Dr. A. J. C. RETEAAN MACARÉ. *'s-Gravenhage.*
Mesdagstraat 29.

Jhr. H. C. VAN PANHUYS ..... *Velp (Gld.).*
Schoonenbergsingel 6.

Mr. W. DE VRIES ..... *Velp (Gld.).*
Tromplaan 23.

Adreswijzigingen :

J. DE GROOT ..... *'s-Gravenhage.*
Stadhouderslaan 104.

B. C. D. HANEGRAAFF ..... Wassenaar.
Rijksstraatweg 621.

F. HOOGEWERFF. ..... *Rotterdam.*
Vijverweg 38.

J. KALFF ..... *Wassenaar.*
Laan van *Hoogwolde* 2.

G. M. KAM ..... *'s-Gravenhage.*
Wagenaarweg **4.**

Jhr. 0. VAN LENNEP ..... *Haarlem.*
Florastraat 14.

H. LOURENS ..... *'s-Gravenhage.*
Ahornstraat 8.

Benoeming van Mej. Th. J. van Alff tot bibliothecaris.

Het Bestuur maakt bekend, dat, het met ingang van 1 Januari 1.1. Mej. Th. J. van Alf f, die reeds gedurende ruim 9 jaren aan het Genootschap is verbonden en belast, met de zorg voor de bibliotheek en den inlichtingendienst, welke werkzaamheden door haar met, groote plichtsbetrachting en bijzondere toewijding worden verricht, heeft benoemd tot bibliothecaris.

Mystificatie ?

Bij de N.V. Boekhandel en Uitgevers-Mij. v/h. W. P. van Stockum en Zoon, te 's-Gravenhage, is onlangs verschenen een boek getiteld : „Heraldische Encyclopaedie", door Jhr. J. L. M. Graafland.

Eene aankondiging daarvan — tevens bestelbiljet — heeft, de uitgeefster ingesloten bij Nederland's Adelsboek 1933, toen dit zoo bekende jaarboek in December 1932 aan de inteekenaren werd toegezonden.

In deze aankondiging zijn een drietal besprekingen van bedoeld werk opgenomen, eooals die zouden zijn verschenen in „De Telegraaf", „Het Vaderland" en „De Nederlandsche Leeuw".

De Redactie van het Maandblad van het Koninklijk Genealogisch-Heraldisch Genootschap „De Nederlandsche Leeuw" acht zich verplicht er nadrukkelijk op te wijzen, dat de in genoemde aankondiging aangehaalde bespreking niet is opgenomen in hare kolommen en dat zij daarvoor geenerlui verantwoordelijkheid draagt. In welk ander blad, getiteld „De Nederlandsche Leeuw", de gewraakte bespreking is verschenen, is haar niet bekend.

Staat van Aanwinsten.

A. Afdeeling Familie-Archieven.

Archivalia, afkomstiguithet Familie-Archief Rethaan Maoaré. ***(Bewaargeving*** van de ***Erven van Jhr. Dr. A. J. Rethaan Macaré.)***

Archivalia van Panhuys.
(Geschenk van Douairière Jhr. J. L. Storm van 'sGravesande-Arbeiter te 's-Gravenhage.)

Doctorsbul voor Henricus Hop. 1746.
(Geschenk als ***boven.)***

Archivalia Boudaen, Deutz, Hoeufft, Ruysch c.a.
(Geschenk van *Mevrouw Cambier-Canters te 's-Gravenhage* ***door bemiddeling van den Algemeenen Rijksarchivaris).***

Archivalia van Tengnagell de Raad.
(Bruikleen van den *Heer* ***J. van Lier.)***

Archivalia Boter en Brood, de Bruyn, Dullemeijjer, Groeneveld en Asseman, Jongenburger, Molenaar, van der Plas, Verzijden en Zwanenbeek c.a. ***(Geschenk van den Heer J. A. M. van Oordt*** *van* ***Bunschoten.)***

B. Afdeeling Handschriften.

Macaré, P. J. Re thaan. „Wapenborden en wapens „op tombes, monumenten en grafgesteenten in de kerken „van de voormalige Provincie Zeeland tot in 1798 aan„wezig geweest". ***4*** dln. fol. (Zie den Index in Kroniek Hist. Gen. te Utrecht 1866, blz. 70—98.)
(Bruikleen van de Erven van Jhr. Dr. A. J. Rethaan *Macaré.*)

Pon, Jan d u. „Register van geredimeerde wapens „en blasoenen, opgehangen in de respective kerken „binnen Middelburg in Zeeland en hetzelve vermeerdert „met vele notaas mitsgaders met eenige bijgevoegde „lijsten, publicatien, graffschriften etc." (het „Zerkenboek"). 1 dl. fol. ***(Bruikleen als boven.)***

M acaré, P. J. e. a. Genealogieën van en aanteekeningen omtrent verscheidene, voor het meerendeel aan het geslacht M acaré verwante familiën.
(Bewaargeving van de Erven van Jhr. Dr. A. J. Rethaan Macaré.)

Pronck, Mr. Gerhard. Kwartierstaten van geadmitteerden in de Ridderschap van Veluwe (1680—1765), Zutphen (1690-1766) en Nijmegen (1713-1767). 3 dln. fol. ***(Aangekocht.)***

Charlé, B., mede naar C. Stroobant. Genealogieën Charlé.
(Geschenk van Mr. A. *P.* ***van Schilfgaarde.)***

Lier, J. van. Fragment-genealogieën van Tengnagel1 de Raad en von Wegner.
(Geschenk van den Samensteller.)

Hoogstraten, J. W. P. van. Lijst van Nederlanders, begraven op de Protestante (oorspronkelijk Engelsche) begraafplaats te C a nn es.
(Geschenk van den Samensteller.)

C. Afdeeling Zegels en Wapenafbetldingen.

Eene uitgebreide verzameling zege 1 s v a nbijzond ere p e r s o n en, alphabetisch gerangschikt, met catalogus. 28 laden. ***(Geschenk van de Erven van Jhr. Dr. A. J. Rethaan Macaré.)***

Eene verzameling wapenteekeningen en schetsen van wijlen Jhr. J. L. Storm van 's Gravesande.
(Geschenk van Douairière Jhr. J. L. Storm van's Gravesande-Arbeiter te *'s-Gravenhage.*)

De afstamming van het geslacht van Son,

door W. Wijnaendts van Resandt.

Zooals in ons vorig opstel [1]) is medegedeeld, vangt de stamreeks van de aldaar behandelde familie van Son thans bewijsbaar aan met den sedert 1682 te 's-Grevelduin-Capelle voorkomende ***Jan*** *Rutten(s)*, wiens kinderen later voorkomen met den naam ***van Son.***

Daar niet gebleken was, van waar ***Jan*** *Rutten* herkomstig was en niet vaststond in welke richting — dus in welk archief — het onderzoek naar zijn voorouders voortgezet moest worden, werd begonnen met nog eens alle oudere schepenprotocollen van genoemd dorp, tot 1660, aan een onderzoek te onderwerpen, doch opnieuw bleek, dat de naam ***van*** *Son* er nimmer vermeld werd en dat de voornaam ***Rut of Rutger*** nimmer daar voorkwam, zoodat wel vaststond, dat *Jan* ***Ruttens*** de eerste van zijn geslacht was, die te Grevelduin zich vestigde. De reeds vermelde acte van 20 November 1682, waarbij hij er een huis met erf koopt, is inderdaad de eerste van een reeks acten, waarin hij tot zijn overlijden te Grevelduin-Capelle compareert. Wij hebben, om eens te laten zien wat dergelijke schepen-acten inhouden, deze eerste hem betreffende acte als bijlage aan dit opstel toegevoegd.

Vervolgens hebben wij alle, reeds vroeger over hem gevonden acten nog eens aan eene grondige beschouwing onderworpen en deden daarbij 2 gewichtige ontdekkingen.

In het Protocol van Grevelduin-Capelle, dl. 1684-1694, no. 36, vonden wij n.l. op f° 2, dat op 1 October 1684 **Jan *Ruttens-zoon*** het door hem in 1682 gekochte huis en erf weder verkoopt en wel aan ***Anthonis*** *Hendriksz.* ***Timmer,*** die blijkens de acte van 20 November 1682 zijn naastliggende buurman was. Hij verkoopt het voor 234 rijnsche guldens, waarvan de kooper Anthonis Henricks 60 r.gl. belooft contant te zullen betalen en de rest in termijnen. Evenals bij de als bijlage dezes opgenomen acte van 20 November 1682, is ook onder die van 1 October 1684 aanteekening gehouden van de af betaling der resteerende termijnen en wel tot 1694 toe. Over de laatste termijn, welke niet is bijgeschreven, bleek in dit protocol op f° 13 echter een losse kwitantie te liggen — en dit was de eerste belangrijke ontdekking, welke wij deden -, welke kwitantie gedateerd was 22 October 1696, waarbij de ontvangst erkend werd uit handen van Tuenis (= Anthonis) Hendricks van 7 Rijnsche guldens in mindering van een overdracht door ***Jan*** *Rutten* ***van Son.***

Aldus onderteekent met zeer fraai en duidelijk handschrift de tot dusver bekende oudste stamvader dit stuk, daarmede bewijzende, voor zoover zulks nog noodig was, dat hij inderdaad een van *Son* was en dat zijn kinderen later ten rechte dien naam droegen.

De tweede ontdekking was de volgende. Op f° 9 van datzelfde protocol komt een acte voor van 26 Maart

[1]) Zie dit Maandblad, j.g. 1932, k. 75 e. v. en ook de daar gegeven stamtafel.

1585, waarbij een zekere Jan Meliss bekent schuldig te zijn aan *Jan Ruttens, aan Peter Ariaens Roothals en* aan Wouter *Ariaens Roothals,* alle drie als erfgenamen van wijlen *Jan Ariaens Roothals,* een som van 550 caroli guldens, terwijl op 20 Februari 1586 (f° 15^{vs}) een accoord is ingeschreven tusschen *Lijs Croonenburch* **weduwe** van *Jan Adriaens Roothals,* eenerzijds, en *Jan Rutten, Peter Adriaens Roothals* en *Wouter Adriaens Roothals,* anderzijds, zoodat hieruit al dadelijk bleek, dat het huwelijk van *Jan Rutten* met *Beatrix Adriaens Roothals* vóór 25 Maart 1585 gesloten was; maar het belangrijkste was, dat uit de bij het accoord gedane opsomming der schulden, nagelaten door *Jan Adriaens Roothals,* er 2 posten onze aandacht trokken, luidende :

aan Rut Janss in Besoyen 5 gl.
aan Rut Janss in Besoyen 7 r.gl.

Waar dus in Capelle de voornaam *Rut* nimmer was gevonden, daar bleek uit deze posten, dat deze naam in het nabijgelegen Besoyen toentertijd wél te vinden was.

Nu begint het rechterlijk archief van Besoyen echter veel later dan dat van Grevelduin-Capelle, n.l. eerst in 1592 (behoudens één Dingrol van 1567—1568), doch in het oudst0 transport-register (dl. 1595—1600) vonden wij al dadelijk een act0 van Besoyen d.d. 24 Mei *1696,* waarin *Jan Rutten, wonende tot Cappel,* land onder Besoyen verkoopt en in het Protocol van gedingen (dl. 1596—1604), d.d. 13 December 1602, een act0 waarin de gemachtigde van *Jan Rutten tot Cappel* voor dezen in een rechtzaak optreedt.

Hiermede was dus bewezen, dat de oudst bekende stamvader *Jan Rutten van Son,* wonende sedert 1682 te Grevelduin-Capelle, belangen had te Besoyen, zoodat dit laatste dorp wel de gezochte plaats van herkomst zou blijken te zijn.

Dit wordt ons inziens bewezen door de volgende acte uit het oudste Protocol van transporten van Besoyen (dl. 1595-1600, f° 40), in welke act0 wij kennis maken met den vermoedelijken vader van *Jan Rutten*:

„Dat voir ons Arent Peters van Andel, richter, An-
„thonis Michiels Bijl en Cornelis Aryens de Louw, sche-
„penen, compareerde *Ruth Janss van Son* ende
„ heeft getransporteert, gecedeert ende overgegeven,
„transporteert, cedeert ende geeft over mit een vryer
„gifte so recht is, Cornelis Aryenss een geseet oft hof-
„stadt, dairaen d'oost zijde den kerckhoff naest gelegen
„is, westwaert Jan Claessen Stoeck, strekkende van
„'s heerenstrate aff noortwaert op aen den dijck tot
„Tonis Wouters den Wilden 's erve toe, etc. etc. Actum
„den XV marty 1599".

Waar *Jan Rutten van Son* blijkens ons vroeger betoog omstreeks 1560 is geboren en zijn vader, di0 — zooals nu blijkt — *Ruth Janss van Son* geheeten zal hebben, dus omstreeks 1530 moet geboren zijn, daar is aan te nemen, dat deze laatste in 1599, dus omstreeks 69 jaar oud, zijn hofstad te Besoyen verkoopende, denkelijk bij zijn zoon te Grevelduin-Capelle zijn laatste levensjaren heeft gesloten.

In den gedrukten *Inventaris van het administratief oud-archief der gemeente Besoyen van 1921* [1]) komt onder-

[1]) De gemeente Besoyen is sedertdien opgeheven en gevoegd bij Waalwijk; het oud-administratief archief van Besoyen berust dus op het gemeente-huis te Waalwijk; de oudste registers (armenrekeningen) beginnen met 1567.

meer een Ijst voor van de burgemeesters van Besoyen, voor de oudst0 functionarissen getrokken uit enkele losse oude bewaard gebleven acten en oude rekeningen, en daaronder komt voor, dat in 1686 burgemeester *van Besoyen* was: *Rut Jansz.* Dit is ongetwijfeld dezelfde als *Ruth Janss van Son,* hiervoor genoemd, geboren omstreeks 1530.

Het is jammer, dat de archieven van Besoyen zoo laat aanvangen, waardoor daarin over *Ruth Janss van Son* vóór 1596 (1685) niets meer te vinden was. Doch — zooals hierboven gezegd — er is nog één oude Dingrol van 1567—1568 en daarin komt d.d. 22 Mei 1567 en in 1568 driemaal een *Jan Rutten* voor op den rol, als hebbende rechtzaken tegen verschillende bewoners van Besoyen. Deze *Jan Rutten* in 1667 kan natuurlijk niet de *Jan Rutten* van Grevelduin-Capelle zijn, want deze laatste was eerst + *1660* geboren, maar wel is waarschijnlijk, dat dit de vader van den burgemeester van Besoyen is, zoodat de 4 eerste generaties dan zouden luiden :

I. *Ruth (van Son),* geb. ± 1470.
II. *Jan Rutten* (van *Son*), geb. + 1600, vermeld in rechtzaken te Besoyen 1667, 1668.
III. *Ruth Janss* van *Son*, geb. ± 1530, burgemeester van Besoyen 1686, aldaar vermeld tot 1699.
IV. *Jan Rutten van Son,* geb. ± 1660, vestigt zich in 1582 te Grevelduin-Capelle, waar hij vóór Maart 1585 huwt.

Wij hebben nog getracht — wegens het ontbreken van oudere bronnen van Besoyen — de oudste van Son's van daar terug te vinden in de archieven van de onmiddellijk daaraan grenzende dorpen Waalwijk en Sprang.

Doch het oudste archief van Waalwijk begint tengevolge van een oudtijds plaatsgevonden hebbenden brand, eerst met 1637 en in het reeds zeer vroeg aanvangende rechterlijk archief van Sprang komen de namen *Ruth* en *van Son* niet voor.

Waar de stamreeks thans vermoedelijk aanvangt met een omstreeks 1470 geboren *Ruth van Son* en deze voornaam *nimmer* voorkomt onder de vele personen van *Son* van dien tijd, behoorende tot het uit de omgeving van Tilburg stammende geslacht — nagegaan door den heer H. J. H. van Son [1]), — daar staat nu wel vast, dat beide geslachten vooralsnog langs elkaar heengaan en geen gemeenschappelijke afstamming hebben.

Onder de talrijke naamdragers *van Son* in dien tijd in Brabant komt de voornaam *Rutger* naar mijn weten slechts bij één persoon voor en wel in 1436 in een schepenregister van 's Hertogenbosch (no. 1207, f°s 163$_v$, 165^v en 188^v), waar men genoemd vindt een *Christiaan zoon van wijlen Rut(ger) van Zon.* Getracht zou dus moeten worden — gelet op het zeldzaam voorkomen van den naam *Rut* bij de *van Son's* — verband te zoeken tusschen den omstreeks 1470 geboren *Rut (van Son)* en den 1436 te 's Hertogenbosch vermelden *Christaen Ruften van Son.*

Protocol van 's Grevelduin Capelle,
dl. *1580-1584, no. 35.*

f° 49^{vs} Op huijden desen XX^{en} Novembris 1582 compareerende Jan Arienss Leeu, als gemachtich van Jan Thoniss Paep, woonachtich binnen der stadt van Huesden, als gerechte

[1]) Zie dit Maandblad, jg. 1931, k. 134-137.

bloetvoecht van de achtergelaten weeskinderen van Thonis Thoniss Paep, zijnen brueder was, ende gaff over met eender vryer gifte *Jan Rutten* uuts krachten van een procuratie ons vertoont ende gebleken, gepasseert voor schepen ende raed der stede van Huesden in dato 30 Octobris 1582, een huijssinge met die erffenisse daaraangheleghen, geleghen binnen Schrevelduyn Cappel, so groot ende cleyn als dat Peeter Gijsbertss Cluyter eertijts beseten ende bewoont heeft, streckende van der halver heerstraten affaen, suytwaert op tot Dirck Timmers erffe toe, ostwaert gheleghen Ariaentken Cornelisdochter, en westwaert gheleghen Thonis Henrixss Timmer; ende Jan Arienss als gemachtich voors : geloeffde deze erffenisse te vrijen ende te waren nae den recht van den lande, mits dat *Jan Rutten* onderhouden sal alle schauwen ende gebuerlijcke rechten daer deze erffenisse ingerecht soude moeghen wesen.

Actum voer heemraderen (!) Dirck Ariens Rover en Peeter Aerts Paep.

f° 50 eodem anno et die compareerende *Jan Rutthen* ende heeft geloeft ende verwilcuert schuldich te sijn Jan Ariens Leeu, als gemachtich voors : ende tot behoeff van de erfgenaemen van Tonis Toniss Paep die somme van een hondert entneqentich rijns gl., te betalen vijftich gl. gereet bij den vesten (d. i. bij de overdracht) ende die andere penningen te betaelen op termijnen achtereen vervolghende, waervan den eersten termijn aff wesen ende verschijnen sall Korsmis als men schrijven sal XV^{C}LXXXIII ende so voerts van 's jaer tot jaer voer dat voors: somme betaelt sal sijn, ende voer deze voors: somme stelt *Jan Rutten* tot enen onderpande alsulck huys met den erffe daer dese penningen uutspruyten, ter tijt en wijlen toe voer die vors: somme betaelt sal sijn,

daerenboven so begeert hem Frans Thoniss ende stelt hem burch als sijn vrij eyghen scult.

Hemeraders (!) als voren.

(latere onderschriften): Jan Ariens Leeu kende de vijftich gulden ontfangen te hebben, die *Jan Rutten* gereet gelden moest. // — Jan Ariens Leu bekende den termijn ontfanghen te hebben, die Korsmis a° 1583 verschenen was. // — Jan Ariaen Leeu bekende op desen wilckuer noch ontfangen die somme tot seven vijftich r.gl^{s} uuyt handen van *Jan Ruttens, mij* gebleken bij quijtantien huyden in date den XIII Jan.^{i} a° 1586 // — Bekende Jan Ariaens noch ontf: te hebben vuyt handen Anthonis Hanricks Timmer, van wege *Jan Ruttens* die somme van vier ponden vleems, blijckende bij quitantie huyden in date den iersten Jan. 1587 // — Jan Ariaens bekende als pemachtich, van desen wilcuer alle ten volle voldaen ende betaelt te sijn den lesten penninck toe.

Bijdrage tot de genealogie van het geslacht van de Poll,

door Jhr. H. VAN DE POLL.

(Vervolg van LI, 7.)

Wij willen thans overgaan tot het vastleggen van de genealogie. Zooals de lezer zal zien hebben wij o. a. gebruik gemaakt van gegevens afkomstig van *Hamen Berewout,* gedateerd „Actum in Amsterdam den 26 Maart 1745" [53]), waarin hij zegt, dat *Harman Gijsbertsz. van de Poll* [54]) zijn betovergrootvader is.

Het maakt sterk den indruk alsof dit handschrift, waarin eene genealogie van de van Poll's is opgenomen,

[53]) Eigendom van Jhr. Mr. F. van de Poll te Zeist.

[54]) Zie Genealogie van de Poll ip Nederland's Adelsboek 1907 onder VT.

als model heeft gediend voor de verschillende geschreven bronnen, die wij hebben onderzocht; zoo ook voor de „Notices" van Vorsterman van Oyen.

Wij bezitten een handschrift van onzen vader en een van „E. Huydecoper, Jur. Cand. aan de hoogeschool te Utrecht 1849" „naar onderscheidene genealogien, stam-„tafelen, familiepapieren en andere geloofwaardige do-„cumenten opgemaakt en in orde gebragt", waaronder staat: „Th. Mulder scripsit 1864". Ook de genealogische aanteekeningen berustende bij den Hoogen Raad van Adel hebben onze aandacht gehad, evenals Elias, „De Vroedschap van Amsterdam" en van Sasse van Isselt, „Het Geslacht van Sasse enz."

Wanneer men deze verschillende bronnen vergelijkt zal men telkens verschillen en overeenkomstige fouten vinden. In onze genealogie vindt men b. v. een *Jan Woutersz. van der Houff,* den tweeden echtgenoot van *Jannigje Jansdr. van de Poll* [55]), burgemeester van Montfoort, die bij Vorsterman van Oyen bevorderd is tot burgemeester van Utrecht en ook als zoodanig voorkomt bij van Sasse van Isselt. *Jan Gijsbertsz. van de Poll* trouwt *Mechteld Gerritsdr. Sas* [56]), hoewel Elias haar *Dirksdr.* noemt. *Gerrit Jansz. van de Poll* [57]) is bij den één burgemeester en baljuw te Liesveld, bij den ander baljuw van Liesveld, of burgemeester van Liesveld enz.

Hoe het zij, wij hebben reeds gezegd, dat wij een nuttig werk meenden te doen de genealogie vast te leggen met bronvermelding; er is dan eens voor al uitgemaakt wat hiervan op archivalia berust en wat niet.

Alle handschriften evenals de Notices beginnen met *Johan van de Poll* [58]); dat *Wouter Evertsz. van de Poll* diens vader is geweest, is uit de Leenregisters van Montfoort gevonden door wijlen Jhr. W. F. H. van de Poll.

Genealogie.

1. *Wouter Evertsz. van de Poll,* vermeld 1422 [59])— 1474 [60]), leenman van Vianen in 1440 [61]), schout van Montfoort [62]). Hij is 1440 een der dadingslieden, die de voorwaarden vaststellen van den verkoop van het slot te Purmerend enz. aan Johan van Montfoort [62]). Deze noemt hem in 1441 : „onsen geminden dienre ende schout van Montfoorde" [63]). Niet onwaarschijnlijk is hij dan ook de „Wouter van Pol (die) stond A° 1442 mede *over* 't huwelijk van Willem van Burch en Joffr. Katrijn van Montft" [64]). Verscheidene zegels zijn van hem bewaard gebleven.

   Tr. *Heylwich Gijsbert Jansznsdr.* [65]). Er bestaat goede reden aan te nemen, dat zij is dochter van *Gysbert Jansz. Collaert* en *Mechteld Melis Jansznsdr.* [66]).

   Uit hen:

[55]) Genealogie B IV 7.
[56]) Genealogie B IV.
[57]) Geneaolgie B Vbis.
[58]) Genealogie B 11.
[59]) Leenregister M'foort, Nr. 284, fol. 67. Rijksarchief Utrecht.
[60]) Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 12vo.
[61]) Leenhof Vianen, Nr. 10, fol. 34. Alg. Rijksarchief.
[62]) „Catalogus van het Archief der Heeren van Montfoort", R. 536.
[63]) Leenr. M'foort, Nr. 284, fol. 151vo.
[64]) Boekjes Booth, fol. 689, Rijksarchief Utrecht. Deze Katrijn was een basterddochter van Johan van Montfoort.
[65]) Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 80vo.
[66]) Zie onze Inleiding.

1. ***Evert*** *Woutersz. van de Poll,* volgt 11 **A.**
2. *Gijsbert Woutersz. van de Poll,* vermeld 1446 [67]) en 1450 [68]); sterft vermoedelijk vóór 2 Mei 1470 [69]).
3. *Johan Woutersz. van de Poll,* volgt 11 B.

A.

11. *Evert Woutersz. van* de ***Poll,*** vermeld 1443 [70]), 1446[67]), 1450 [68]) en 1470 [69]); sterft vermoedelijk vóór 3 Febr. 1486 [71]). Tr. N. N.
Uit hen:
1. *Hendrik Evertsz. van de Poll,* vermeld 1487 [72]); sterft vóór 1.0 Sept. 1492 [73]).
Een *Sweer Hendriksz. van de Poll* is 1645 burgemeester van Montfoort [74]).
2. *Cornelis Evertsz. von de Poll,* volgt 111.
3. *Wouter Evertsz. van de Poll,* volgt 111 bis.

111. *Cornelis Evertsz. van de Poll* [73]), vermeld 1487 tot 1533 ; sterft vóór 10 Juli 1540 [73]). Tr. *Hillegont die Roede,* dochter van *Dirk* en *Alveraet Jansdr van Neerden* [75]).
Uit hen:
1. *Dirk Cornelisz. van de Poll,* vermeld onmondig 1505; sterft vóór 13 Mei 1517 [75]).
2. *Hendrik Cornelisz. van de Poll* [75]), vermeld 1517 tot 1660; sterft vóór 3 Maart 1578[76]). Tr. *Nelle Screvelsdr.* [76]).
Uit hen:
1. *Janncken,* vermeld 1607 [77]).
2. *Catharina,* vermeld 1580—1600; sterft vóór 20 Mei 1607 [77]), tr. *Mr. Cornelis Gerritsz. Cobijn*, chirurgijn [78]).
3. *Anthonis Cornelisz. van de Poll,* volgt IV.

[67]) Wouter Evertsz. van de Poll wordt 23 Jan. 1446 verlyt met een halve hoeve in Williscop; na zijn dood zal het leen komen op zijn kinderen, Evert en Gijsgen, die hij heeft bij Heylwioh zijn vrouw. Leenr. M'foort, Nr. 284, fol. 161.

[68]) Wouter van de Poll houdt o.a. 5 morgen in Korte Heeswijk; na zijn dood te komen op Gijsbert zijn zoon, die hij nu heeft bij Heylwich Gijsbert Jansznsdr. zijn vrouw; sterft hij zonder kinderen, dan moet het leen komen op diens broeder Evert. 24 Mei 1450, Leenr. M'foort, Nr. 285, fol. 23.

[69]) Hij komt verder niet voor; op 2 Mei 1470 staat omtrent het genoemde leen bepaald, dat het na Wouter Evertsz.'s dood moet komen op zijn zoon Evert, dien hij heeft bij Heylwich Gijsbert Jansznsdr. zijn vrouw. Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 80vo.

[70]) Zeker leen wordt 24 Jan. 1443 verlyt aan Wouter Evertsz. van de Poll, Schout van M'foort; eerst te komen op Evert zijn zoon en dan voort te gaan naar rechte leenrechten. Leenr. M'foort, No. 284, fol. 156.

[71]) Een verlij van het leen, genoemd in noot 69, komt niet voor; dit leen staat '3 Febr. 1486 op naam van zijn broeder Johan. Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 46.

[72]) Een leen wordt 13 Aug. 1487 door Johan Woutersz. van de Poll (B 11) opgedragen en verlijt op Hendrik Evertsz. zijns broeder's zoon. Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 46.

[73]) Wegens zijn dood gaat ditzelfde leen aan Cornelis Evertsz. zijn broeder. Leenr. M'foort, Nr. 288, fol. 42.

[74]) Verg. Vroedschap 18 Mrt. 1740; Gemeentearchief te M'foort.

[75]) Al dezen in bovenstaand verband genoemd in Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 21; bovendien Dirk Cornelisz. van de Poll en Hendrik Corneliss. van de Poll, zoons uit dit huwelijk.
Bij vergelijking van leenr. M'foort, Nr. 284, fol. 132 en 146, en Nr. 285, fol. 88, zal blijken, dat Jan van Neerden's vrouw is Margriet, dochter van Jan Hectorss. en Alveraet, dochter van Dirk Hermansz. en Margriet Gerijtsdr. van Loetio.

[76]) Protocollen van Prooouratiën enz. M'foort; Nr. 621. Rijksarchief Utrecht.

[77]) Protocollen van Transporten enz. M'foort, 20 Mei 1607; Nr. 614. Rijksarchief Utrecht.

[78]) Nr. 614 a.b. 6 Mrt. 1599.

IV. *Anthonis* ***Cornelisz.*** *van de Poll,* vermeld 1541 [79]); tr. *Barbara Gijsbert Jansznsdr.* [80]).
Uit hen:
1. *Cornelis Anthonisz. van. de Poll,* volgt V.
2. *Hilligen,* vermeld 1583, als vrouw van *Gysbert van Lostadt* [81]), Drost te Montfoort in 1585 en 1689 [82]), Stadhouder van Johan de Merode in 1588 [83]). Burgemeester van Montfoort in 1597 [84]). Hij hertrouwt Aeltgen vau Diemerbroek [85]). Zijn opgedrukt zegel : Een ontbloote arm komende uit een wolk ter linkerzijde, houdende een schuins-links geplaatst zwaard, in het schildhoofd vergezeld van ster [86]).

V. *Cornelis Anthonisz. van de Poll* [80]), vermeld 1546 -1611, Schepen en Burgemeester van Montfoort [87]); tr. *Marichje Cornelisdr. van Deyl* [88]).
Uit hen:
1. *Anthonis Cornelisz. van de Poll,* volgt VI.
2. *Hillechje,* tr. *Claes Hectorsz. Obijn* [89]).
3. *Trijntgen,* sterft vóór 4 Juni 1647 [89]).

VI. *Anthonis Cornelisz. van de Poll,* oudste zoon [90]), vermeld 1609-1628, Schepen van Montfoort [91]); tr. N. N..
Uit hen:
1. *Neeltgen,* tr. *Lambert Cornelisz.* van *Schalkwijk* [89]).
2. *Belichgen,* tr. *Cornelis Cornelisz. van Houdyk* [89]).

111 bis. *Wouter Evertsz. van de Poll* [92]), vermeld 1606-1539, sterft vóór 26 Sept. 1540 [93]); tr. *Alijdt Dirck Jansansdr.* [94]), vermeld 1506—1544, sterft vóór 8 Juli 1560 [95]).
Uit hen:
1. *Geertruid,* oudste dochter, wonende te Utrecht [92]); vermeld 1538—1560; tr. *Claes Folpertsz. van der Meer* [96]).
2. ***Mechteld*** [97]), vermeld 1529—1560; tr. 1. *Amelis*

[79]) In leenr. M'foort, Nr. 288, fol. 134 wordt hij vermeld met zijn bovengenoemden broeder Hendrik.

[80]) Na opdracht van Gijsbert Jansz. wordt Barbara zijn doohter, vrouw van Anthonis Cornelisz., verlijt (1541); hetzelfde leen in 1546 aan Cornelis Anthonise. van de Poll, in „gemeynder voren" met Barbara zijn moeder. Leenr. M'foort, Nr. 288, fol. 133.

[81]) Nr. 614 a.b. 15 April 1583.

[82]) Notulen van den Raad.

[83]) Leenr. M'foort, Nr. 290, fol. 92.

[84]) Charter Nr. 42, Gem. Archief M'foort.

[85]) Nr. 604 a.b. 21 Oct. 1613.

[86]) Charter Nr. 55; Gem. Archief M'foort.

[87]) Notulen v. d. Raad, dl. 25; Gem. Arch. M'foort.

[88]) Nr. 614 a.b. 10 Febr. 1589.

[89]) Protoool Notaris W. van Galen 4 Juni 1647; Gemeentearchief Utrecht.

[90]) Leenr. M'foort, Nr. 290, fol. 247; vermeld als oudste zoon met zijn vader.

[91]) Nr. 614 a.b. 19 Dec. 1609.

99) Bij een verlij op zijn oudste dochter Geertruyt wordt voor haar gehuld door haar oom Cornelis Evertsz. van de Poll (A III). Leenr. M'foort Nr. 288, fol. 25.

[93]) Leenr. M'foort, Nr. 287, fol. 129vo.

[94]) Leenr. M'foort, Nr. 288, fol. 137.

[95]) Nr. 614 a.b. Op dien datum compareeren hun kinderen te Heeswijk ter verdaeling van den boedel.

[96]) Haar man Claes Folpertsz. (1540), Leenr. M'foort, Nr. 288, fol. 25; haar zoon Harmen Claesz. van der Meer, Nr. 614 a. b. 8 Juli 1560, Heeswijk. Bij Booth (Varia, Boek B. fol. 159, R. A. Utrecht) wordt Claes Folpertsz. van der Meer vermeld (1518, 1619 en 1520) als man van Margriet.

[97]) Leenr. M'foort, Nr. 287, fol. 129. Zij wordt daar genoemd met haar eersten man en haar ouders.

Gijsbertsz. van Ommeren [97]), tr. 2. *Gerrit Aersz.*, wonende te Bergamhacht [98]).

3. ***Haze***, vermeld 1639 tot 1677; tr. ***Cornelis Franksz.*** [99]).
4. *Evert **Woutersz.** van de Poll,* volgt IV.

IV. *Evert Woutersz. van de Poll,* vermeld 1640 tot 1662; tr. *Agatha Hendrik Jacobsznsdr.* [100]).

Uit hen:

1. ***Meerten Evertsz.*** *van de Poll,* volgt V.
2. *Otgen,* vermeld 1662 en 1676; tr. ***Cornelis Joostensz.*** [101]).

V. ***Meerten Evertsz. van*** *de Poll* [100]), vermeld 1662 -1671, sterft vóór 29 Aug. 1680 [102]); tr. ***Marichje Willem Wijntersdr.*** [103]).

Uit hen:

1. *Anthonis Meertensa. van de Poll,* vermeld 1674; sterft vóór 12 Sept. 1683 [104]).
2. *Aachtgen,* oudste dochter, leeft 1611 en is blind [103]).
3. ***Willemtgen***, woont volgens haar testament [105]) in 1629 te Achthoven en volgens haar later testament [106]) in 1640 te De Meern. Zij tr. (huwelijksche voorwaarden 9 Dec. 1587 [103])) *Jacob Cornelisz. **Hollaer*** [106]) *(Hollaert, Hollander).*
4. *Aeftgen,* jongste dochter; is 1611 ongehuwd en had toen volgens het testament van haar moeder [103]) „door haere vernuft ende met haere neersticheit gewonnen ende geconquestreert (een) somme van ontrent elff hondert Karolus gulden".

B.

II. *Johan Woutersz. van de Poll,* „Burgemeester van Montfoort, leefde 1428, trouwde. ... Hij leefde tot Woerden, zij overleeden zijnde. Zijn kinderen; Gijsbert, Tonis, Huybert, Evert" [107]). Vermeld 1486 en 1487 [108]); sterft vóór 16 Juni 1494 [109]). Tr. N. N.

Uit hen:

1. *Gijsbert Johnnsz. van de Poll,* volgt 111.
2. ***Tonis*** *Johansz. van de Poll,* volgt **IIIbis.**
3. ***Huybert*** *Johnnss. van de Poll,* „leefde 1484 en 1621" [110]). Hij is 1619 onder de „maexmannen en hylicxluyde" bij de huwelijksche voorwaarden van Jan Gijsbertsz. van de Poll en Mechteld Qerritsdr. Zas en zegelt [111]); in *1529* legt hij den leeneed af voor Mechteld Bouwensdr. [112]). Hij sterft vóór 27 April 1636 [113]). Tr. *Aaght.*
4. *Evert Johansz. wan de Poll,* volgt IIIter.

III. *Gijsbert Johansz. van de Poll,* „burgemeester van Montfoort, leefde 1484 en 1491, troude ***Jannetgen***, genereerde vijf kinderen" [114]). Vermeld 1486 [115]), 1490 [116]), 1494 [117]); sterft vermoedelijk vóór 5 Dec. 1602 [118]). Tr. *Jutte Aernt **Willemsznsdr.** van Angheren* [119]); zij sterft vóór 19 Jan. 1517 [120]).

Uit hen:

1. Jan ***Gijsbertsz.*** *van de Poll,* volgt IV.
2. *Aeltgen,* tr. ***Thomas van Rijnevelt***; zij is 8 Juni 1670 weduwe van omstreeks 80 jaar [121]). Hij zegelt 1628 als Schepen van Montfoort (rechter schuinbalk; in den linker schildhoek een ster) [122]).
3. *Marithgen,* tr. *Amelis **Hectorsz.** **Cobijn***; zij is 8 Juni 1670 weduwe van omstreeks 72 jaar [121]).
4. *Aefgen,* tr. Mr. ***Dirck Gerritsz. Zas*** [123]); hun huwelijksche voorwaarden 4 Aug. 1521 [124]).
6. ***Lysbet***, tr. *N. **Schoek*** [125]).

IV. *Jan **Gijsbertsz.** van de Poll* [126]), *1502* onmondig [127]);

---

[98]) No. 614 a.b. Vermeld met haar tweeden man en haar ouders; 8 Juli 1560, Heeswijk.

[99]) Vermeld met haar vader, haar man en haar zuster Mechteld. Leenr. M'foort, Nr. 287, fol. 129.

[100]) Vermeld met zijn vader, zijn vrouw en zijn zoon Meerten; Leenr. M'foort, Nr. 288, fol. 167.

[101]) Nr. 614 a.b. Oct. 1562. Vermeld met haar man, haar ouders en haar broeder.

[102]) Nr. 614 a. b.; zijn weduwe Marichjen Wijntersdr. compareert; op dien datum, geassisteerd met Claes van der Meer.

[103]) Zij testeert 29 Sept. 1611 voor Notaris A. Wtenwaal te Utrecht; ten haren huize aldaar „in den Hanentret bij den Hardenbol".

[104]) Leenr. M'foort, Nr. 290, fol. 320; hij wordt daar vermeld als Anthonis Merten Evertznszn. van de Poll; bij zijn dood gaat het leen over op zijn zuster Agatha.

[105]) Protocol Notaris Claes Verduyn te Utrecht, 13 Juni 1629.

[106]) Protocol Notaris Gerrit van Waey te Utrecht, 30 Juni 1640.

[107]) Aanteekeningen Berewout.

[108]) Verschillende leenen van zijn vader staan 1486 op zijn naam; 1487 draagt hij twee dezer leenen op. Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 46.

[109]) Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 51.

[110]) Zijn bestaan is gewaarborgd door enkele archivalia, doch de plaats die hij hier inneemt, evenals de naam van zijn vrouw, is ontleend aan Berewout. Onze vader en Huydecoper laten zijn naam oningevuld en geven. ... Aegt tot vrouw, terwijl Mr. van Sasse van Isselt en Vorsterman van Oyen niet hem als map van Aeght, doch Gijsbert de Jonge noemen. Dezen laatste hebben wij nergens kunnen vinden.

[111]) Collectie Wassenaar-Starrenborg, Nr. 126; Alg. Rijksarchief.

[112]) Leenr. M'foort, Nr. 287, fol. 130.

[113]) Leenr. M'foort, Nr. 288, fol. 10'7.

[114]) Berewout; deze foutieve Januetgen vindt men in alle aanteekeningen.

[115]) Een der leenen wordt door zijn vader opgedragen en aan hem verlijt; Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 57vo.

[116]) Hij huldt voor zijn vrouw Jutte Aerntsdr. van Angheren. Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 49vo.

[117]) Twee leenen worden hem verlijt, „alsoe hem dat aengecomen ende bestorven is bij doode Johan Woutersz. van de Poll zijns vaders". Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 51.

[118]) Zijn zoon Jan wordt met een leen verlijt en wordt voor den huldeed bijgestaan door een voogd. Leenr. M'foort, Nr. 288, fol. 67.

[119]) Hetzelfde leen, waarvoor hij huldt voor zijn vrouw (noot 116) wordt in 1429 gehouden door Willem van Angheren en gaat 1440 bij diens dood over op Aernt zijn zoon; Leenr. M'foort, Nr. 284, fol. 51.

[120]) Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 49vo.

[121]) Charter in bezit van Jhr. H. H. J. M. van de Poll te Didam.

[122]) Cat. Heeren M'foort, Charter 248.

Indien hij Thomas Willemsz. van Rijnevelt is, had hij 1520 een broer Gerrit en een onmondigen neef Gerrit Gerritsz. van Rijnevelt. Leenr. M'foort, Nr. 288, fol. 110.

[123]) Voor hem zie Mr. Van Sasse van Isselt.

[124]) Collectie Wassenaar-Starrenborg, Nr. 125.

[125]) Evenals bij Berewout wordt zij overal vermeld. Hij noemt de vijf kinderen: Johan, Neel, Aertgen, Lysbet en Aef. In het in noot 121 aangehaalde charter worden echter Aeltgen en Marithgen vermeld als zusters van Jan Gijsbertsz. van de Poll.

[126]) Hij houdt een der meergenoemde leenen „. hem aanbestorven bij dode Gisbert Jansz. zijns vaders"; Leenr. M'foort, Nr. 287, fol. 44. Een ander leen is „hem aengecomen bij dode Jutte Aerntsdr. van Angheren zijn moeder"; Leenr. M'foort, Nr. 267, fol 41.

[127]) Voor hem wordt bij den verlij de leeneed afgelegd door Jan Jansz. van de Poll „als voogd en neef"; Leenr. M'foort, Nr. 288, fol. 67. Zou deze een germain neef zijn, dan zou hij een onbekende zoon moeten zijn van Johan Woutersz. van de Poll (B II); hiervoor ontbreekt echter ieder gegeven. Wel schijnt hij tot den Montfoortschen kring te hebben behoord; hij treedt, op als maex- en huwelijksman bij het huwelijk van zijn neef Jan Gijsbertsz. van de Poll en zegelt dit stuk; en een Janniohje Jan Jansznsdr. van de Poll was de eerste vrouw van Dirck Gijsbertsz. van Diemerbroek (Nr. 614 a b. 29 Jan. 1577); zij sterft vóór 9 Oct. 1563 (Protocollen Linschoten en Mastwijk, Nr. 974; R.A. Utrecht). Deze Dirck hertrouwt met Margriet van Duven (op dien laatsten datum compareert hij met haar) en sterft vóór 23 Jan. 1577 (Nr. 621 a.b.). Margriet van Duven was bij haar huwelijk weduwe van Goert Wasman (Cat. Heeren M'foort bl. 53), rentmeester van den heer van Montfoort en getuige bij het

afwisselend tusschen 1632 en 1664 Schepen, Schout en Burgemeester van Montfoort en Schout van Cattenbroek en Willescop [128]). Sterft 11 Juni 1664 [129]). Tr. ***Mechteld Zus,*** huwelijksche voorwaarden 11 Mrt. 1519 [130]); zij is dochter van Gerrit en Johanna van Duven [131]).

Uit hen :(„14 kinderen, waarvan 8 derzelver naamen onbekent" [129]))

1. *Gijsbert Jansz.* ***van de Poll,*** volgt V.
2. ***Judith,*** tr. ***Willem Jansz.****Collaert*, zegelt (omgekeerde punt) 1662 als Schepen van Montfoort [132]). Zij leven 1603 [133]).
3. *Cornelia*, tr. *Gerrit Gijsbertsz. van Diemerbroek* [134]); ***zij*** leeft 23 Aug. 1607 [135]), hij sterft vóór April 1676 [136]).

   Van hun kinderen noemen wij :„***Jan Gerrits van Diemerbrouck annersgeseyt Jan van de Poll,*** haeren enigen zoon" [134]).
4. Marie.
6. *Gerrit Jansz.* ***van de Poll,*** volgt V bis.
6. ***Mechteld,*** tr. *Gijsbert Hendriksz.,* Burgemeester van Montfoort [137]).
7. ***Jannichje*** [138]), tr. 1. *Dirck Hendriksz.*[139]), Burgemeester van Montfoort [140]); tr. 2. ***Jan Woutersz. van der Houff*** [141]), Schepen [142]) en Burgemeester van Montfoort [143]). Zijn zegel: een dwarsbalk vergezeld van 3 vogels, 2 boven, 1 onder den balk [142]),[144]).

V. *Gijsbert Jansz.* ***van de Poll,*** oudste zoon [145]). Voor hem en zijn nakomelingen mogen wij verder verwijzen naar de verschillende gedrukten.

V bis. ***Gerrit*** *Jansz.* ***van de Poll,*** tweede zoon [145]).

testament van Jan Gijsbertsz. van de Poll (Wassenaar-Starrenborg Nr. 127); sterft vóór 31 December 1562 (Leenr. M'foort Nr. 289, fol. 64). Zij, Margriet, trouwt in derde huwelijk met Jan Aertsz. Steen, met hem als weduwe van haar tweeden man vermeld 22 Sept. 1590. Volgens Berewont is Jan Aertse. Steen, man van Haesgen Evertsdr. van de Poll (B III ter 3); een jaartal wordt daarbij niet opgegeven.

[128]) Nr. 614 a.b.

[129]) Berewout.

[130]) Wassenaar-Starenborg, Nr. 126.

[131]) Voor haar zie verder Mr. van Sasse van Isselt.

[132]) Archief Fundatie Mr. Evert van de Poll, Nr. 654b, Gem. Arch. Utrecht.

[133]) Hun testament, ongedateerd, volgt op 17 Juli 1603, Nr. 614 a.b.

[134]) Haar testament 11 Juli 1601 voor Notaris J. A Wtenwaal te Utrecht.

[135]) Nr. 614 a.b.

[136]) Leenr. M'foort, Nr. 289, fol. 65.

[137]) Berewout.

[138]) De hier genoemde vijf dochters worden allen vermeld als dochters van Mechteld Gerritsdr. Zas, wed. za. Jan van de Poll (Leenr. M'foort Nr. 289, fol. 65). In de aanteekeningen van wijlen Jhr. W. F. H. van de Poll wordt nog melding gemaakt van eene Johanna, tr. Dirk van Paluda; in Leenr. M'foort, Nr. 289, fol. 65 wordt op 15 Mei 1570 inderdaad gesproken van Mechteld's zes dochters; daarna op April 1576 van vijf.

[139]) Hij huldt voor zijn schoonzuster Cornelia Jan Gijsbertsznsdr. van de Poll, wed. Gerrit Gijsbertsz. April 1576. Leenr. M'foort Nr 289, fol. 65.

[140]) Notulen van den Raad, 1589; Gem. Archief M'foort.

[141]) Nr. 614 a.b.

[142]) Charter Nr. 47; Gem. Archief Montfoort.

[143]) Notulen van den Raad, 1606 en 1612.

[144]) Hetzelfde zegel van Jan van der Hoeve, 1452; Charter Nr. 6, Gem. Archief Montfoort. Berewout geeft als afkomst van Jan Woutersz. Verhoef het volgende: Zijn vader Wouter Verhoef tr. te M'foort Haasje van Naarden; is zoon van N. Verhoef en Aeff Huybertsdr. van de Poll (B 113).

[145]) In het. testament van zijn ouders 23 Mrt. 1559 wordt hij zoo genoemd; Wassenaar-Starrenborg Nr. 127,

„Hij leefde 1669; baljuw tot Liesveld en Burgemeester; tr. Anna van Cats, leefde 1606 ; hun kinderen : Joan, tr. Geertgen, Pieter, tr. Maria, Dirk, tr. Catharina van Kessel, Neeltgen, Aeght, Hendrikjen (Hendrik)'! [146]). Voor hem verwijzen wij naar Mr. van Sasse van Isselt, die een uitvoerigen stamboom heeft gegeven van hem en zijn oudsten zoon ; eenige aanvullingen daarop volgen [147]).

Hij sterft vóór 6 Juni 1606 [148]). Tr. ***Anna Petersdr. van Cats*** [149]).

Uit hen:

1. ***Johan Gerritsz. van de Poll,*** oudste zoon [150]), sterft vóór 8 Dec. 1614 [150]); tr. ***Maryken Jansdr.*** [151]).

   Uit hen:

   Jan Johansz. van de Poll; zie verder Mr. van Sasse van Isselt.
2. ***Dirk Gerritsz. van de Poll*** [149]), vermeld 1606 tot 1620, Schepen van Montfoort [152]), Schout van ‚Diemerbroek en Polanen Haeren en Cromwyck", sterft vóór 7 Dec. 1621 [153]). Tr. (ondertr. 22 Mei 1611) ***Catharina Jacobsdr. van Kessel*** uit den Haag [154]), [155]). Hun dochter ***Theodora*** [155]) tr. ***Dirk Vonk*** te Drie1 [156]).
3. *Cornelia* [149]).
4. ***Agatha*** [149]).

111 bis. ***Anthonis Johansz. van de Poll,*** „leefde 1484,

[146]) Berewout.

[147]) De opgaven van Berewout zijn — voor zoover te controleeren — in hoofdzaak juist. Omtrent zijn Liesveldsche ambten hebben wij niets kunnen vinden: onze vader maakt Gerrit „Bailluw en Burgemeester te Liesvelt" 'en Mr. van Sasse van Isselt „Burgemeester van Liesveld". Het burgemeesterschap te Montfoort van een Gerrit v, d. P. blijkt (1592, '97, '98, '99 en 1600; Notulen van den Raad Nr. 251 Gem. Arch. M'foort); een Gerrit v. d. P. is 1591 tot 1594 Luitenant drossaert te Montfoort (Nr. 604 a.b.) en een Gerard v. d. P. is 7 Mrt. 1594, 17 Mrt. 1603 en 29 Oot. 1604 sohout van Polanen en Cromwijck (Nr. 614 a.b.).

Chronologisoh is volkomen bestaanbaar, dat Gerrit vóór zijn huwelijk met Anna van Cats getrouwd is geweest met Cornelia Gijsbertsdr.; Gerrit Jansz. v. d. P. compareert met haar te Heeswijk 9 Nov. 1561 (Nr. 614 a. b.) en 16 Mrt. 1568 is Gerrit Jansz. v. d. P. weduwnaar van Cornelia Gijsbertsdr.; hij compareert op dien datum met zijn twee zwagers Dirk en Gerrit — typische „van Diemerbroek" voornamen (Nr. 614 a.b.). Gerrit van de Poll zegelt 29 Jan. 1593 als schout van Diemerbroek en Papekop (Charter P 461/3; Rijksarch. Utrecht); randschrift: Gerrit Jansen van de Poll. Een Gerrit van de Poll zegelt 15 Mei 1601 een pachtbrief (Charter Oud Munster Nr. 224) en noemt zichzelf daarin Gerrit Jansz. van de Poll en ook Gerardt van de Poll. Op grond van dit alles schijnt het toch wel vrij zeker, dat wij met sleohts één persoon te doen hebben en dat Gerrit Jansz. van de Poll tweemaal is getrouwd geweest.

[148]) Nr. 614 a.b.

[149]) Zij „Joffrou Anna van Cats weduwe Gerrit van de Pol" compareert 6 Juni 1605 met haar kinderen Dirk Gerritsz. van de Poll, Cornelia en Agatha van de Poll, terwijl Johan van de Poll genoemd wordt „heurluyder zoon en broeder", als erfgenamen van za. Jan van de Poll en Meohteld Sas. Nr. 621 a.b. Op 10 Dec. 1567 compareert Gerrit' Jansz. van de Poll voor hem en Anniohgen Petersdr. van Cats (Nr. 974 a.b.). Een Pieter van Cats is 1588 vicaris van de Vioarie op St. Jan Baptisten Altaar in de Kerk van M'foort (Cat. Heeren M'foort, bl. 25).

[150]) Leenr. M'foort, Nr. 290, fol. 123.

[151]) Hun testament 20 Mrt. 1609; zij wonen te Drie1 en hebben een zoon Jan; Nr. 614 a.b.

[152]) Nr. 621 a.b. 17 Dec. 1608.

[153]) Nr. 621 a.b. 7 Dec. 1621.

[154]) Huwelijksregister; Gem. Arch. den Haag.

[155]) Testament van hen beiden 4 Juni 1621; Nr. 615 a.b.

[156]) Nr. 615 a.b. 4 Juni 1642.

Zegels van leden van het geslacht van Putten,

heer Nicolaas I, hr. v. Putten,
1241, (R. A. Utrecht: St. Pieter No. 258).

Nicolaas II, hr. v. Putten,
(A. R. A.: los zegel No. 473).

(heer) Nicolaas III, hr. v. Putten.
14 Juni 1291, (Arch. abdij Bornhem).

(heer) Nicolaas III, hr. v. Putten,
5 November 1303, (A. R. A.: Grafelijkheid).

heer Nicolaas III, heer v. Putten,
(A. R. A.: los zegel No. 474).

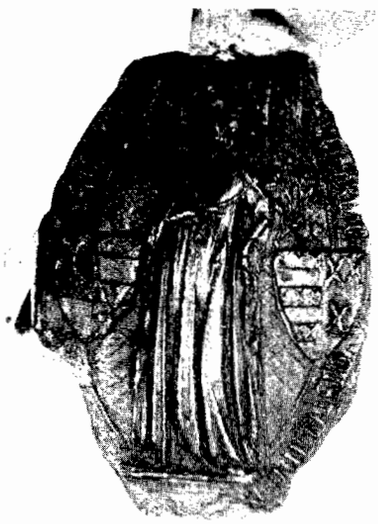

vr. Beatrix, vr. v. Putten en Strijen,
vrouw van hr. Guy van Vlaanderen,
14 November 1324, (R. A. Utrecht: Domkapittel No. 947).

Oda van Putten,
vrouw van (heer) Willem van Hoorne,
27 Augustus 1322,
(A. R. A.: Nass. Dom., fol. 1076 v^{so}, No VII).

vr. Aleid, vr. van Putten en Strijen,
(A. R. A. : los zegel: No. 477).

vr. Aleid, vr. v. Putten en Strijen,
vrouw van heer Boudijn, hr. v. Praet, 9 Juli 1358,
(A. R. A. : Nass. Dom., fol. 1110, No. XII).

Behoort bij Maandblad „De Nederlandsche Leeuw", No. 2, Februari 1933.

troude Maria. Zijn zoon Jacob, diens zoon Barent"[157]). Sterft vóór 2'7 Mei 1660 [158]).
Tr. 1. *Margriet Jacob Aertsznsdr. van Honthorst*[159]),
2. *Marietje*[158]).

Ex prima:

1. *Gerrit Anthonisz. van de Poll,* oudste zoon [160]), Schepen van Montfoort [161]), zegelt 1664 [162]), sterft vóór 5 Juni 1679 [163]).
   Tr. N. N. Een dochter Anna [164]).
2. *Jacob Anthonisz.* van de *Poll,* volgt TV.
3. *Herman Anthonisz. van de Poll* [159]). Gezien zijn comparitie te Utrecht is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat hij en Harmen Anthonisz. van de Poll, die wij onder IV in ons artikel over den Meerten's tak [165]) een vermoedelijken zoon noemden van Anthonis Harmensz. van de Poll, één en dezelfde persoon is; deze was burger en brouwer te Utrecht.

Ex. la of 2a:

4. *Anna,* sterft vóór 14 Juli 1660, tr. Cornelis *Joostensz.* [166]).

IV. *Jacob Anthonisz. van de Poll* [167]), vermeld 1662 -1686, sterft vóór 19 Maart 1688 [167]). Tr. *Agniese van Sonnevelt,* dr. van *Dirck Noute en Cornelia Gijsbert Gerritsznsdr. van Rijnevelt*[168]). *Zij* is 6 Mei 1616 „seer oud ende impotent" [169]).

Uit hen:

1. *Cornelis Jacobsz. van de Poll* [170]), sterft vóór 8 Jan. 1697 [170]).
2. *Jan Jacobsz. van de Poll,* volgt V.
3. *Evert Jocobsz. van de Poll,* leeft 23 Jan. 1662 [171]); van hem is verder niets met zekerheid te vermelden.

V. *Jan Jacobsz. van de Poll,* sterft vóór 1 Juni 1600. Tr. *Agniese Petersdr.* [172]); zij sterft vóór 6 Aug. 1627 [173]).

Uit hen:

1. *Jacob Jansz. van de Poll,* volgt VI.
2. *Cornelis Jansz.* van de *Poll,* tr. Montfoort 6 Mrt. 1620 *Petergen Gerritsdr. van der Mijl* van aldaar [174]).
3. *Herman Jansz. van de Poll,* sterft vermoedelijk vóór 6 Aug. 1627.
4. *Hendrikje,* tr. Ds. *Jonas Arnoldusz. Timmermans,* predikant te Benschop. Hij sterft 16 Dec. 1644, nalatende 6 kinderen.
6. *Marrichje,* tr. 22 Jan. 1611 *Huygh Cornelisz. van der Mijl.*

VI. *Jacob Jansz. van de Poll,* oudste zoon [175]), onmondig 1602 [175]), vermeld tot 1661, zegelt als schepen van Montfoort Jan. 1646 [176]). Tr. *Merrichje van Abstede* [177]).

Uit hen:

1. *Jan Jacobsz. van de Poll;* hij wordt 30 Sept. 1662 tot lidmaat der Ger. Kerk te Montfoort aangenomen, tegelijk met zijn broeder Adriaan [178]).
2. *Adriaan Jacobsz. van de Poll,* volgt VII.
3. *Harmen Jacobsz. van de Poll,* volgt VIIbis.

VII. Adriaan *Jacobsz.* van *de Poll,* geb. ± 1619 [181]), 1657—1700 Schepen van Montfoort, 1672 Burgemeester [179]), 1673 afgevaardigde ter Staten van Utrecht [180]), sterft Aug. 1701 [177])[181]). Tr. 1.

---

[157]) Berewout. Een kleinzoon Barent hebben wij nergens gevonden.

[158]) Marietje compareert als weduwe van Anthonis Jansz. van de Poll. Nr. 614 a.b.

[159]) „Herman Thonisz. Tonis Jansz. van de Pols zoen geprooreert bij Margriet Jacob Aertsz. van Honthorst dochter" verklaart „dat alsoe Jacob Aertsz. van Honthorst, zijn yetevader geweest is zijnen momber over hem en al zijnen goederen.. . . als hem comparant eniohsins aengeoommcn ende aenbestorven is overmits doode zijns vaders ende moeders voerss." en ontslaat hem uit zijn „momberschappe" 13 Febr. 1563; Register van transporten en plechten der stad Utrecht; Gem. Arch. Utrecht.

[160]) Hij treedt 14 Juli 1560 te Blokland op als voogd van zijn moeder (Lees: stiefmoeder) Marichje, wed. Anthonis Jansz. van de Poll; hij is haar oudste zoon (lees: stiefzoon). Nr. 614 a. b.

[161]) Nr. 614 a.b. 7 Febr. 1566.

[162]) Pachtbrief betr. „een viertel lants opt IJselvelt"; Charter Oud Munster lste afd. 0. 4485; R. A. Utrecht.

[163]) Gerechtsrol Blokland; Nr. 1016 R. A. Utrecht.

[164]) Nr. 614 a.b. 5 Juni 1581.

[165]) Ned. Leeuw 1928, kol. 360 v. v.

[166]) Hij compareert op dien datum te Blokland als weduwnaar; Nr. 614 a.b.

[167]) Een onsterfelijk erfleen, dat 13 Juni 1569 was verlijt aan Gerrit Anthonisz. van de Poll (B III bis 1), wordt 21 Mei 1575 aan hem verlijt, zonder de toevoeging :„bij dode van". Leenr. M'foort, Nr. 290, fol. 92.

[168]) Nr. 614 a. b. Mei 1564; voor haar ouders zie Leenr. M'foort, Nr. 268, fol. 61 en Nr. 269, fol. 61.

[169]) Nr. 621 a. b.

[170]) Het leen genoemd bii noot 167 gaat bij den dood van zijn vader op 19 Maart 1588 op hem over; „hij is nu in desen tijt onbequaem voor huldeed"; zijn broeder Jan huldt. Leenr. M'foort, Nr. 290, fol. 92. Het leen gaat op Jan over bij overlijden van Cornelis.

[171]) Aeff de Oude, natuurlijke dochter van Evert Johansz. van de Poll (B IIIter) noemt in haar testament „Evert Jacobsz. haere neve de zoone van Jacob Anthonisz. van de Poll". Dit testament komt hieronder nader ter sprake.

[172]) Het bovengenoemde leen wordt op dien datum door zijn weduwe, mede namens haar oudsten zoon Jacob, opgedragen; Leenr. M'foort, Nr. 290, fol. 92.

[173]) Nr. 615 a.b.

[174]) Kerkelijk Archief M'foort; Nr. 10.

[175]) De moeder dezer kinderen, Agniese Petersdr., compareert 26 Juni 1602 als weduwe; zij heeft op dien datum 5 onmondige kinderen; Nr. 614 a. b.

Op 5 Aug. 1627 verkoopen Jacob Jansz. van de Poll, Cornelis Jansz. van de Poll. Huyg Cornelisz. van der Mijl als man van Mercbjen Jansdr. van de Poll en zich sterk makende voor Jonas Arnoldusz. Timmermans, als man van Hendrikjen Jansdr. van de Poll, zijnde tezamen erfgenamen van za. Agniese Petersdr. med. van za. Jan Jacobsz. van de Poll, een huis. Nr. 615 a.b.

Bij de stukken van Berewout bevindt zich een brief van P. Daunis uit Montfoort — 1740 aldaar Burgemeester — d.d. 26 Mei 1743; deze brief is het eenige gegeven voor het bestaan van Herman. Daar hij niet met zijn broers en zusters bij den verkoop optreedt wordt aangenomen, dat hij toen reeds overleden was. Behalve Herman noemt Daunis ook de andere kinderen en geeft de bijzonderheden over Ds. Timmermans, van wien hij nog meldt, dat van hem documenten in Gorinchem moeten zijn.

[176]) Charter Nr. 127; Gem. Arch. M'foort.

[177]) Brief Daunis.

[178]) Kerkel. Arch. M'foort; Nr. 10.

[179]) Gem. Arch. M'foort, Nr. 131.

[180]) Resolutiën Staten van Utrecht, Nr. 232; R.A. Utrecht.

[181]) Hij verklaart 9 Sept. 1699 voor een notaris, dat hij is „zoon van Jacob van de Poll en kleinzoon van Jan van de Poll, die een halve broeder was van Mr. Evert van de Poll's vader. Dat hij is omtrent 80 jaar en Schepen te Montfoort,; dat zijn grootvader voornoemd heeft nagelaten vier kinderen: Jacob, zijn vader, Cornelis, Hendrikje, getrouwd geweest met Ds. Jonas Arnoldusz. Timmermans, in zijn leven predikant te Benschop en Maria" (Arch. Fund. Mr. Evert van de Poll, Nr. 66 oude nummering; Gem. Aroh. Utrecht). Zooals men ziet kloppen deze opgaven volkomen met de genealogie, behalve hetgeen hij zegt omtrent zijn grootvader. De vader van Mr. Evert van de Poll, Herman Evertsz. van de Poll (B IV) had inderdaad een halven broeder, maar deze is niet Adriaans grootvader. De verklaring kan een vergissing zijn geweest; doch onwillekeurig denkt men aan bijzondere belangstelling voor de uitkeeringen uit de fondsen der fundatie Mr. Evert van de Poll; zie hierover nader bij hem.

24 Mei 1666 ***Johanna Heymenberg*** [178])[182]).
Uit hen:

1. *Casparus Adriaansz. van de Poll,* ged. *31* Aug. 1656 [183]), vermoedelijk vroeg overleden [182]).

Tr. 2. ***Catharina van Groesbeek,*** j.d. van Cortenhoef 1'7 Febr. 1668 [178]); zij sterft Oct. 1696 [184]).
Uit hen:

2. ***Maria,*** ged. 8 Dec. 1668 [183]), sterft ongehuwd 1742 [184])[185]).
3. ***Johannes*** *Adriaansz. van de Poll,* ged. 12 Febr. 1660 [183]). Hij wordt verder niet vermeld.

VIIbis. ***Harmen Jacobsz.*** *van de Poll,* sterft vóór 13 Nov. 1719 [187]), tr. ***Cornelia*** *Dirksdr.* ***Drost*** [186]).
Uit hen:

1. ***Lysbet,*** ged. 11 Maart 1648 [183]); tr. ***Jan*** *Claaszn. Rietveld*; ***zij*** sterft vóór 1717 [187]).
2. ***Teunis Harmensz. van de Poll,*** ged. 21 April 1661 [183]).
3. Maria, ged. 29 Juni 1651 [183]). Tr. N. N., woont 1717 met haar dochter te Oudewater en drijft een linnenwinkel [187]).
4. ***Jacob Harmensz.*** *van* de Poll, volgt VIII.
6. ***Dirk Harmensz. van de Poll,*** ged. 3 Sept. 1668 [183]).
6. *Gijsbert* ***Harmensz. van de Poll,*** woont 1717 te Middelburg [187]), leeft 13 Nov. 1719 [188]).

VIII. ***Jacob Harmensz. van de Poll,*** ged. *14* Sept. 1663 [183]), sterft vóór 20 Aug. 1717. Tr. 2maal [187]).
Uit hen:

1. *Claesje,* leeft 1717, tr. „den hoefsmit op het Vredenburg te Utrecht" [187]).
2. ***Harmen Jacobsz. van de Poll,*** tr. Montfoort 12 Juni 1713 *Claasje Poortier* [189]), leeft 13 Nov. 1719 [188]).
3. *Cornelia,* dient 1717 te Utrecht [187]).
4. ***Cornelis Jacobsz. van de Poll,*** woont 1717 te Montfoort en maakt beenen knoopen. Deze mededeeling is doorgehaald; in de marge „dood", zonder datum [187]).

5. *Celigje* ***(Helegien),*** tr. 1. N. N., tr. *2. Bastiaan Emaus*; ***zij*** woont 1740 te Montfoort [190]).

(Wordt vervolgd).

---

[181]) Daunis zegt van haar, dat zij is zuster van Ds. Heymenberg te Montfoort. later te Utrecht, en dat zij sterft zonder oir.
[182]) Kerkelijk Arch. M'foort; Nr. ll.
[184]) Daunis.
[185]) Op 18 Mrt. 1740 bericht de Vroedschap van Montfoort aan de Momboir Kamer te Utreoht o. a. dat zij „als nog van de naalaatenschap van de voorn. Evert van de Poll eenige penningen tot haar onderhoud is genietende". Resolutieboek v. d. Vroedschap; Gem. Aroh. M'foort.
[186]) Nr. 621 a.b. 13 Aug. 1647.
[187]) Fundatie arohief a.b., Nr. 67 oude nummering.
[188]) Fundatie arohief a. b., Nr. 68 oude nummering. Hier worden genoemd als kinderen, die Harmen Jacobsz. van de Poll heeft nagelaten: Gijsbert, Jacob, Lysbet en Maria, zoodat wordt aangenomen, dat Teunis en Dirk jong zijn overleden, Als bewijs hoe gering de kennis der genealogie van deze van de Poll's bij de bestuurders der Fundatie was, diene, dat van Harmen Jacobsz. van de Poll wordt genoteerd, dat hij een kleinzoon is geweest van Mr. Evert van de Poll's broeder!
[189]) Nr. 62 uit Gem. Arcb. M'foort, thans in R. A. Utrecht.
[190]) In het in noot 185 genoemd bericht wordt over haar en haar man gerapporteerd.

Bijdragen tot de kennis der middeleeuwsche geslachten van Holland en Zeeland,

door Dr. HENRI OBREEN.

De heeren van Putten en van Strijen.

(Vervolg van LI, 10.)

Hoofdstuk VI.

Zegel- en wapenbeschrijving van leden van het geslacht van Putten.

Heer Nicolaes I van Putten.

1236. Rijksmuseum Amsterdam, Verz. losse zegels, n°. 93. Rond zegel, middellijn 60 m.M., met wapenschild. Wapen : Gedwarsbalkt van zes stukken, de oneven balken beladen met 4, 3, 2 St. Andrieskruisjes.
Randschrift: S' NICHOLAI DOMINI DE PVTTE.

1241. Rijksarchief Utrecht, inv. St. Pieter, n° 268 (Oork. bk. Holl. en Zeel. 1 n° 383). — ***Plaat n° 1.***

z. d. Alg. Rijksarch., Verz. losse zegels, n° 473.

1243. Stadsarch. Lübeck (Oork. Holl. 1 n° 397). Onbeteekenend fragment van een ruiterzegel, middellijn ± 60 m.M. Op een naar her. links gewend paard een ridder met een schild, waarop, met eenigen goeden wil, bovenbeschreven wapen is te herkennen. Randschrift afgebroken.

Nicolaes II van Putten.

Rond zegel, middellijn 66 m.M., met wapenschild. Wapen als boven.
Randschrift : SIGILLVM NICHOLAI DOMINI DE PVTTE.

1268. Rijksarch. Utrecht, charters van St. Marie 1, n° 280 (Oork. Holl. 11 n° 173). Fragment.

z. d. Algemeen Rijksarch., Verzameling losse zegels, n° *473,* twee exemplaren. — ***Plaat n° 2.***

Heer Nicolaes III van Putten.

1291. Arch. der abdij Bornhem, onuitgegeven oorkonde van 12 Juni 1291. — ***Plaat n° 3.***
Rond zegel, met wapenschild. Wapen als boven.
Randschrift: S' NICOLAI DE PVTTE.

1296-1303. Rond zegel, middellijn 26 m.M. Een gemetseld putje met putgalg, waaraan een emmer hangt.
Randschrift : NICOLAI DE PITTEO.
Zie:

1296. Arch. Nationales Parijs (Oork. Holl. II 926). Beschreven bij Douet d'Arcq, n° 10830.

1297. Groot Seminarie Brugge, inv. n° 1369b (Bijdr. en Med. Hist. Gen. 47, blz. 223, n° XXIII).

1299. Arch. départ. Rijssel, B 247, God 4176 (de Fremery, Suppl. n° 327). Beschreven en afgebeeld bij Demay, Inventaire des Sceaux de la Flandre, n° 1470.

1303. Alg. Rijksarch., charters Grafelijkheid, 6 November 1303. Beschreven bij de Raadt III blz. 172. — ***Plaat*** *n°* 4.

z. d. Alg. Rijksarch., Verz. losse zegels, n° 474, vier exemplaren. — ***Plaat n° 5.***
Ruiterzegel, middellijn ± 72 m.M. Op een naar her. links gewend paard een ridder met een schild, waarop bovenbeschreven wapen.
Randschrift: S. NICOLAI DNI PE PVTTE ET DE STRIENE MILITIS.

Tegenzegel, middellijn 23 m.M., met wapenschild. Wanen als boven.

Randschrift: S' NICOLAI DOMINI DE PVTTE.

Ander tegenzegel, middellijn 12 m.M., met wapenschild. Wapen als boven. Zonder randschrift.

Vr. Beatrix, vrouwe van Putten en Strijen.

1319-1324. Ovaal zegel, hoog 76 m.M., breed 45 m.M. Een vrouwefiguur, ter weerszijde een wapenschildje; rechts: gevierendeeld 1 en 4 gegeerd van 10 stukken, in de even geren een kruisje *(Sotteghem),* 2 en 3 een (hermelijnen) schildhoofd (Gent); links: gedeeld 1 *Putten,* 11 drie St. Andrieskruisjes (*Strijen*).

Randschrift: 8. BEATRISE CASTELLANE DE GAND. D'NE DE PVTTE ET DE HOSD'

Zie :

1319. Rijksarch. Utrecht, inv. St. Pieter nº 268.

1320. Alg. Rijksarch., Nass. Dom. fol. 1076 vº. VI.

1324. Alg. Rijksarch., Nass. Dom. fol. 404 vº VII.

1324. Rijksarch. Utrecht, inv. Domkapittel nº 947, twee exemplaren. — *Plaat 6.*

1324. Alg. Rijksarch., Verz. losse zegels, nº 476.

z. d. Alg. Rijksaroh., Verz. losse zegels, nº 476.

Oda van Putten.

1322. Alg. Rijksarch., Nass. Dom. fol. 1076 vº VII. — *Plaat 7.*

Rond zegel, middellijn 25 m.M., met wapenschild: gedeeld 1 drie hoorns (*Hoorne*), II *Putten.*

Randschrift: s. ODA DOMICELLA D . . OERNE .

Vr. Aleyd, vrouwe van Putten en Strijen.

z.d. Alg. Rijksarch., Verz. losse zegels nº. 477. — *Plaat nº 8.*[200])

Ovaal zegel, hoog ± *60* m.M., breed ± 37 m.M. Een vrouwefiguur, houdende in elke hand een wapenschildje aan een lint, rechts: *Putten,* links; *Strijen.*

Randschrift: ....S DOMINE DE . VTTE . . DE STR . . .

Tegenzegel, middellijn 22 m.M., met wapenschild: gedeeld 1 half *Putten,* 11 half *Strijen.*

Randschrift: S' ALEIDIS DOMINE DE PVTTE ET DE STRIENE.

1367-1368. Rond zegel, middellijn 33 m. M. Drie wapenschilden: boven een St. Andrieskruis (*Praet*) rechts onder *Putten,* links onder *Strijen.*

Randschrift: ALEIT VROV VAN PVTTE EN STRYEN EN VM PRAET.

1367. Arch. départ. Rijssel, Chambre des comptes. Beschreven bij Demay, nº 1469.

1368. Alg. Rijksarch., Nass. Dom. fol. 1110 XII. — *Plaat 9.*

Bijlage.

Testament van Heer Nicolaes heer van Putten en Stryen.

29 September 1311.

In die name des Vaders, des Soens ende des Heiligh Geests, amen.

[200]) N.B. Op grond van den s t ij 1 schijnt dit zegel te moeten worden toegeschreven aan Aleyd, dochter van Heer Nicolaes 111 en niet aan zijne gelijknamige vrouw,

Ic, Niclais here van Putte ende van Strene, make cond allen denghenen, die dit jegenwoordige gescripte sullen sien of' horen lesen, dat ic bi minen vrien wille ende wel bedocht myns sinnes, behalven ander testament, dat ic gemaict hebbe, doe scriven in enen andren brief, gezegelt mit minen segele, die gescreven was in den jair ons Heren dusent driehondert ende elve, op sinte Rlichielsdach.

In den eersten, so beset ic an Beatricen, mirer oudster dochter, die ic nu hebbe, ende haire voeget, op hair ziele, (want se hoer es van al minen goede), den Here van Beverne ghenough te doene van den goeden ter Weede, also verre, als men geproeven mach, dat him dair of gebrect ende men hem sculdich es te doene.

Voert so bewisic hondert pont van myns vaders crute te gevenne ter eerster openre vaert, ende van mire Joncfrouwe mire moeder crute ende mire moeyen crute ende myns selves crute anderhalf hondert pont te geven ter eerster openre vaert.

Voert van den gheleyde te Gheervliet ende van Strienemonde: jof dair bi gevalle yemen meer heeft gegeven, dan hi te rechte sculdich was, ende dat betogen mach ter wairheit, dien wil ic dat ment hem wedergeve.

Voert, omdat ic ontsie, dat ic meer onrechts hebbe, des ic niet wel en gedenke, dair voren wil ic dat men geve vyftich pont, daert denghenen goet dunckt, dien ic myn testament bevele.

Voert weet ic wel, dat noch onvergouden gebleven es van myns vaders testament, mire moeder ende mire moeyen; dair vore bewys ic vyftich pont, te ghevene na dergheenre rade, dien ic myn testament bevele.

Voert willic ende begheer, dat men allen denghenen genouch doe, die hem beclagen, dat si veronrecht hebben geweest van minen vorderen jof van my ende dat ter waerheden toe moegen bringen. Ende wie vonnesse ende recht dairof begeert, dien wil ic dat ment doe [201]).

Nu voirt geve ic ende besette in rechter aelmoesen voir myn ziele: den cloester van Egmonde 5 p., den cloester van Middelborch 5 p., den nonnen van Reynsburch 5 p., den nonnen ter Lee 5 p., den nonnen te Loesdunen 5 p., den nonnen van Coninexvelt 2 p., den nonnen van Bethleem 2 p., den nonnen van Noirtdike 2 p., den nonnen van Soetendale 1 p.. den nonnen van Sinte Servaes tUtrecht 2 p., den Witten Vrouwen aldair 2 p., den nonnen van den Dale 1 p., den nonnen van Bieselingen 1 p., den Minderbroeders tUtrecht 2 p., den Jacobinen aldair 2 p., den hopitale te Sinte Katrinen 2 p., den Minderbroederen tDordrecht 5 p., den Augustinen aldair 2 p., den hospitael aldaer 3 p., den Bephinen aldaer 3 p. omme qhebet, der groter Kercken aldair 1 p. Item Onser Vrouwen Broederen te Hairlem 1 p., den Jacobinen aldair 1 p., der kercken 1 p., den hospitael 1 p., den Beghinen 1 p. omme phebet. Item den hospitale te Leyden 1 p., den hospitaele te Delf 1 p., den Beghinen 1 p. omme ghebet, den hospitael ten Zande 1 p., den Beghinen aldair 1 p. omme ghebet, den Mindebroederen te Zerixee 2 p., den Jacobinen aldair 2 p., den hospitael 1 p., den Bephinen aldair 2 p. omme ghebet. Item den hospitael te Schiedam 1 p. Item den Minderbroederen te Middelbourgh 2 p., den Augustinen 1 p., den hospitael 1 p., den Beghinen 2 p. omme ghebet, den Beghinen te Macheline 5 p. omme ehebet. Item elken pape, die te Gheervliet singhet, 10 sc., den costre 10 sc. Item der kercken van Striene 2 p., den Heiligen Gheest aldair 2 p , den paep aldair 1 p. Item ter Overdraghe: der kerken 1 p., den Heiligen Gheest 1 p., den pape 1 p. Item der kerken ter havenne 1 p., den Heiligen Gheest 1 p., den pape 1 p. Item der kerken in onse niewe lant 1 p., den Heiligen Gheest 1 p., den pape 1 p. Item den hospitael van Sinte Lauwerens aldair 3 p. Item te Dubbelmonde der kercken 1 p., den Heiligen Gheest 1 p., den pape 1 p. Item beset ic elken costre binnen minen lande 5 sc., sonder den costre van Gheervliet, die voorscr. es met 10 sc. Item beset ic

[201]) In het codicil van 1311, 7 Oct., dat doorgestoken was aan het testament van 29 Sept. 1311, beval heer Nicolaes den executeurs „bovenal dien, die ic bewyst hebbe in mijn testament myn onrecht mede te keren allen denghenen, die hem dair boven beclagende syn, dat redelic ende moegelic si, ghenough dair of te doen."

anderhalf hondert pont, denghenen mede te loenen, die my gedient hebben, gelyc te gevene na dat hem goetdunckt, die mine testamentors syn [202]).

Ende dit testament bevele ic ende make mine testamentore ende geve hem gewelt der of: in den eersten mirer liever gezellinnen Aliden, vrouwe van Putte ende van Striene, den gardiaen van den Minderbroederen tDordrecht, broeder Heinric van Pufvliet, ende Heren Symon van Markenbourgh, minen broeder; ende bewise hem ende zette in handen al mine goet, dat men dragen ende driven mach, also die brief inhout, diere myn here die Grave of bezegelt heeft. Ende dairtoe 100 p. 's jairs, in te nemene uut onser garshure 5 jare gedurende. Ende noch 100 p. 's jairs, 5 jair gedurende, uut te nemen uut allen minen renten, die ic hebbe binnen der Weede, omme dit testament te gheldene ende te voldoene [203]); uutgenomen dat ic Beatricen, onsen oudster dochter, bevolen hebbe ende an hare beset hebbe, den Here van Beverne genough te doen, also int eerste van desen testamente gescreven staet. Ende, wanneer mine lieve gesellinne Alyd, vrouwe van Putte ende van Striene, vornoemt, enen van desen testamentoers heeft, so gheeft hare alse vulle macht alse of sire alle waren, dit voirs. testament uut te gevene als voirscr. es.

Ende ommedat ic wille, dat dit vort ga, so heb ict besegelt mit minen zegel; ende ic hebbe gebeden minen testamentoers, dat syt bezegelen mit haren zegelen.

Ende wi Alyd, vrouwe van Putte ende van Striene, gardiaen van de Minderbroeders van Dordrecht, broeder Heinric van Pufvliet, ende Simon van Markenbourgh, ridder, omme bede wille Heren Niclais etc. In orconde .... Dit was gedaen int jair ons Heren als men schreef dusent driehondert ende elve, op Sinte Michielsdaoh.

(Alg. Rijksarchief, Den Haag. Reg. Putten en Strijen met de houten borden, fol. 83.)

Onjuiste namen en wapens van Nederlandsche geslachten in het Armorial Général van J. B. Rietstap,

door R. T. Muschart.

(Vervolg van LI, 22.)

Brandts (Amsterdam).

Het Armorial Général beschrijft dit wapen als volgt: „gedeeld, 1 de Friesche adelaar, II in zilver een geplante groene boom".

Zeer waarschijnlijk deugt deze beschrijving niet, tenminste in het werk „Gratschriften in Stad en Lande" vinden wij op pag. 265 de beschrijving van het wapen op de grafzerk in de kerk te Nuis in Groningen van *Johannes Brandts*, predikant te Nuis en Nijbert, overleden 24/4 1786, in den ouderdom van 70 jaar, luidende als volgt: „gedeeld, 1 halve adelaar, 11 een tegen een boom klimmend hert" (deze linkerhelft is typisch Groningsch).

Uit deze beschrijving blijkt niet, of het hert rechts of links naast den boom geplaatst is, doch de Heer *J. Brandts*, in 1917 kapitein ter koopvaardij te Rotterdam, voerde het hert rechts naast den boom.

Go n n e t (provincie Utrecht).

Aldus wordt de naam aangegeven voor een wapen, als volgt beschreven: „in zilver een pronkende pauw van natuurlijke kleur en in een blauw schildhoofd 3 gouden vijfpuntige sterren".

[202]) In het codicil u.s. wordt deze belooning tot 300 pond verhoogd.

[203]) In het codicil u.s. wordt de bepaling, dat de jaarrente van 100 p. gedurende vijf jaar te nemen is uit de renten van der Weede, veranderd in: in te nemen uit alle renten binnen Dordrecht.

(Dit codicil (Donderdag na St. Bavo, 7 Oct. 1311): Reg. Putten en Strijen met de houten borden, f°. 83 v°.)

Deze naam deugt niet en moet luiden: *de Gonnes*.

Met dezen naam wordt dit wapen aangegeven als eene alliantie met de familie *van Weede* op een wapenbord in de Buurkerk te Utrecht, in een M. S. wapenboek, getiteld „Wapenen op grafzerken en wapenborden in de kerken binnen Utrecht", en eveneens in de wapenboeken van Schulerus.

Ik vond den naam nooit anders dan als de ***Gonnes,*** nimmer als ***Gonnet,*** zoo o.a. in Navorscher 1880, pag. 626, waar vermeld wordt ***Adolf de*** *Gonnes*, heer van Vuylcoop, kapitein en majoor in Staten dienst, en dezelfde in het Aardrijkskundig Woordenboek van van der Aa in voce Vuilcoop, alsmede in Smits „de Grafzerken in de St. Janskerk te 's Hertogenbosch", pag. 366, waar vermeld wordt ***Philippe de*** *Gonnes*, kolonel in Staten dienst, overleden aldaar 31/10 1674 en getrouwd met ***Louise van*** *Alendorp*, overleden 12/1 1669.

H e y i n c k (graafschap Zutphen).

Het Armorial Général beschrijft dit wapen als volgt: „in blauw een zilveren gezichtswassenaar, waarvan het gezicht goud is, vergezeld van 3 zilveren rozen".

Deze beschrijving deugt niet; het is geen gezichtswassenaar, doch een gewone wassenaar, waaruit een aantal (7 of meer) aaneengesloten vlammen opstijgen. De naam komt als ***Heyinck*** en *Heynck* voor. Aldus voert ***Johan Heynck,*** in 1620 en lb23 respectievelijk stadhouder, drost en schepen van Bergh, volgens zijn zegels in het, archief van het Huis Bergh en ***Jan Heyinck,*** in 1663 schepen van Deventer, volgens zijn fragment zegel in het familiearchief van Rhemen, waarbij valt op te merken, dat de eerstgenoemde den wassenaar rechts boven vergezeld voert van een schelp inplaats van van een roos.

van Nierhuys (Gelderland).

Aldus wordt de naam aangegeven voor een wapen, als volgt beschreven: „in zilver een zwart ankerkruis".

Ik betwijfel zeer sterk, of deze naam wel juist is, omdat ik het zegel vond van *Willem* ***tho*** *Nyenhuis*, 3/6 ***1604*** richter tot Hengelo bij Zutphen, als w a p e n vertoonende een ankerkruis.

Dit wapen ***tho*** *Nyenhuis* behoort tot de vrij groote groep wapens met ankerkruisen van families, oudtijds te Zutphen of in den omtrek van die stad gevestigd, welke wapens naar mijn vermoeden alle ontleend zijn aan het in het stadswapen van Zutphen voorkomende ankerkruis.

Nobel. (Holland).

Het Armorial Général beschrijft dit wapen aldus: „in blauw een zilveren havik met opgeheven vlucht, een groenen olijftak in den bek houdende en staande op een horizontaal geplaatsten boomstronk van natuurlijke kleur, liggende op groenen grond."

Deze beschrijving nu is niet geheel juist, de vogel staat niet op een boomstronk, doch op een liggende schelp met binnenzijde naar boven, welke schelp door enkele leden der familie gevoerd wordt als drijvende op water. Zoo vertoont het zegel van *Henricq* ***Nobel,*** in 1627 te Rotterdam vermeld in de Missiven van de Admiraliteit aan de Staten-Generaal, de schelp drijvende op water en evenzoo dat van ***Henrick Nobel,*** in 1636 gedeputeerde te velde in het leger voor Schenkenschans.

Unger daarentegen en een M.S. wapenboek van Mr. W. van der Lely geven de schelp zonder water, en evenzoo vindt men de voorstelling in een gevelsteen aan het pand Leuvehaven Oostzijde N°. 22 te Rotterdam, welk huis gebouwd is omstreeks 1661 door *Willem Nobel*, getrouwd met *Susanna van* ***Bergen.***

De geheele voorstelling doet mij denken aan de duif, die met haar olijftak in den bek op een schelp komt aangedreven naar de ark van Noach en dezen het bewijs levert, dat hij weldra land in het zicht zal krijgen. Ik denk hier daarom eerder aan eene duif dan aan eenen havik, trouwens een havik met een olijftakje in den bek, lijkt mij niet zoo passend bij eenen roofvogel. Als helmteeken fungeert de vogel zonder schelp.

Deze familie *Nobel* is Rotterdamsch en daarom doet het vreemd aan, dat het Armorial Général van de 7 wapens *Nobel* er speciaal één opgeeft (een rozeplant in een vaas) met de aanwijzing „Rotterdam", terwijl hij bij het wapen met den vogel geen plaatsaanduiding vermeldt. Dit moet natuurlijk verwarring stichten.

Pittenius. (Holland).

Het Armorial Général beschrijft dit wapen aldus: „in goud een moorenkop, bedekt met een zilveren sluier" endaarbij als helmteeken „la tête en buste". Wat Rietstap bedoelt met dat bedekt zijn met een sluier en met dat „tête en buste", begrijp ik niet. Een feit is, dat de door mij gevonden zegels van *Florus* ***Pittenius,*** in 1707 en 1709 te 's-Gravenhage en Mr. *Roelman* ***Pittenius,*** in 1719 te 's-Gravenhage, een heel gewonen moorenkop vertoonen met een dito moorenkop als helmteeken.

Indien Rietstap met dat „tête en buste" een zoog. borstbeeld bedoelt, waarom schrijft hij dan niet „un buste de More", zooals hij elders altijd doet ?[1])

Thibaut van Aagtekerke (Zeeland).

Het Armorial Général beschrijft dit wapen als volgt: gevierendeeld 1 en IV in blauw een gouden dwarsbalk, vergezeld boven van 2 gouden sterren, beneden van eenen zilveren keper, II en III in goud een goud gekroonde roode leeuw. En in een blauw hartschild een zilveren lelie".

De kwartieren 1 en 4 benevens het hartschild zullen wij buiten beschouwing laten, daar deze geene aanleiding tot opmerking geven. Het gaat dus alleen om de kwartieren 2 en 3, die naar mijne meening niet juist zijn. Volgens Rietstap zijn deze kwartieren een goud gekroonde roode leeuw op een gouden veld [2]).

Laten wij nu onderzoeken, hoe andere bronnen deze kwartieren aangeven, dan zien wij 1° in een M. S. wapenboek van van Heemskerck deze kwartieren aldus geteekend : „in zilver een rood gekroonde groene leeuw", en 2° op een wapenbord in het Gemeente-Museum te Middelburg eveneens een groen e leeuw op zilveren veld, die hier echter goud gekroond is.

Deze gekroonde groene leeuw op zilveren veld nu komt volkomen overeen met het wapen der familie van *Nispen.* En slaan wij nu eens het handschrift op van **W.** van der Lely, getiteld „Verzameling van Tombes, Sepulturen" etc., dan vinden wij daar in deel 3 het wapen aangegeven, zooals dit zich bevond in de kerk te Aagtekerk van ***Henricus*** *Thibaut*, heer van Aagtekerk, Domburg etc., overleden in 1667 en getrouwd met ***Isabella*** *Porrenaar.* Hij beschrijft dit wapen als boven, doch vermeldt geen kleuren en vermeldt bij de kwartieren 1 en 4 den naam ***Thibaut,*** bij de kwartieren 2 en 3 den naam *van Nispen.*

En nu blijkt uit het Algemeen Nederlandsch Familieblad 1894, pag. 42, dat deze ***Hendrik Thibaut*** de zoon is van ***Christiaan,*** die in 1608 overlijdt en dat laatst genoemde weder de zoon is van ***Hendrik Thibault*** en diens 2e vrouw ***Margaretha van*** *Nispen.*

In verband hiermede vind ik het meer dan waarschijnlijk, dat de kwartieren 2 en 3 in het wapen der adellijke familie ***Thibaut*** *van* ***Aagtekerke*** het wapen *van Nispen* weergeven en dus moeten zijn „in zilver een rood gekroonde groene leeuw".

Schirm. (Holland).

Aldus wordt de naam aangegeven voor een wapen, als volgt beschreven : „in goud een geplante groene boom, vergezeld links van 3 vogels van natuurlijke kleur, die naar den boom toe vliegen". Helmteeken: een goud-groene vlucht.

Deze naam deugt niet en moet luiden: ***Schim.***

Aldus komt dit wapen voor op de zegels van *Emerentia Schim,* de vrouw van *Pieter* ***van Doodewaart,*** in 1770 koopman te Rotterdam, zuster van ***Abraham Schim,*** ongetrouwd wonende te Rotterdam en nicht van *Pieter Schim,* koopman te Maassluis, in het protocol van den notaris de Superville, van ***Jan*** *Schim*, in 1777 te Maassluis, in het Oeconomisch Archief, en van Mr. ***Hendrik Schim,*** in 1794 schepen van Leiden, in de schepenbrieven van Leiden en evenzoo op het wapenbordje van ***E. H. Schim,*** in de 18e eeuw regentesse van het gasthuis te Rotterdam, in het Museum van Oudheden aldaar, Catalogus N°. 661, en op het wapenbordjevan bovengenoemden Leidschen schepen Mr. ***Hendrik*** Schim in het Museum te Leiden.

Als helmteeken komt zoowel één der vogels als een vlucht voor. Het komt bovendien als 2e en 3e kwartier voor in het gevierendeeld wapen van de familie ***Schim*** *van* ***der Loeff.***

KORTE MEDEDEELINGEN.

Adelsgunst.

Bij Koninklijk Besluit van 21 December 1932, N°. 64, is Dr. *Christina Martha Wichers*, wonende te Groningen, verheven in den Nederlandschen Adel met het praedicaat van Jonkvrouw.

Gemeentewapen.

Bij Koninklijk Besluit van 3 December 1932, N° 34 is aan de Gemeente *Dalen*, Provincie Drenthe, het volgende wapen verleend :

Gedeeld :

1 in goud een adelaar van keel;

II in sabel een schoorsteenhaal van goud.

Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paarlen.

[1]) De geachte inzender heeft volkomen gelijk. „Tête en buste" is eene contradictio in terminis, aangezien een „buste" niet slechts het hoofd. maar ook het geheele bovenlichaam vertoont. — Red.

[2]) Rietstap volgde hier de beschrijving van het offioieel voor de in den Nederlandsohen adel verheven familie T. v. A. vastgestelde wapen. — Red.

Waterschapswapen.

Bij Koninklijk Besluit van 26 November 1332, N° 48 is aan het Waterschap *Westerwolde*, Provincie Groningen, het volgende wapen verleend:

In zilver een omgekeerde gaffel van azuur met een versmald schildhoofd van hetzelfde en in den schildvoet een korenschoof van goud, gebonden van hetzelfde. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paarlen.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Altena (van)-Pierson. Volgens het Deutsches Geslechterbuch, 1918, blz. 135 is *Nicolaus* ***Johan von Altena,*** Doktor beider Rechte, Stadt-Syndicus zu Emden, geboren te Lochem en zoon van ***Hindricus Wiardus von Altena.***

Zijn van den laatste gegevens bekend?

Nicolaus ***Johan*** tr. volgens bovengenoemde bron te Veenhusen (aufgeb. Leer ref. K. 1-9-1709) met ***Taletta von Saling,*** dr. van *Gosen* ***Andries von Saling,*** Deichrichter und Kirchenältester zu Leer.

Zeer waarschijnlijk is een zoon uit dit huwelijk *Benricus* ***Wiardus van Altena,*** griffier en grietman van Tietjerksteradeel, † Bergum 13 Dec. 1771, tr. 1° ***Johanna Hillegonda van Qlinstra*** en 2° ***Anna Catharina*** *Doys.*

Uit het 1° huwelijk o.a. *Hector* ***Livius van Altena,*** advoc. v. d. Hove van Friesland, tr. 23 Mei 1768 te Leeuwarden ***Albertine Pierson,*** dr. van ***Johannes*** *Pierson* en ***Anna*** *van* der Klemmen.

Gevr. de voorouders van ***Johannes Pierson.***

's-Gravenhage. J. C. DEKNATEL.

Beaumont (van). (XXIX, 293, 346; LI, 24). In het Rijksarchief te Arnhem bevindt zich als Inv. N°. 160 van het familie-archief van Brake11 tot den Brake11 een manuscript-genealogie in groot folio-formaat van de geslachten ***van Beaumont*** en ***de Famars*** met goed geteekende wapens in kleuren, vrij zeker samengesteld in de 18e eeuw.

Zonder er voor in te staan, dat deze genealogie betrouwbaar is, wil ik den geachten vrager toch mededeelen, hetgeen ik daarin betreffende zijn vraag vond.

De genealogie vangt aan met ***Godefroy*** *van* ***Beaumont,*** levende in 1420 en getrouwd met ***Maria*** *van* ***Starrenburgh.*** Dit echtpaar heeft 3 kinderen nl. ***Adriaan, Johan*** en ***Diderik,*** waarvan de beide laatsten respectievelijk raad en burgemeester van Dordrecht waren. De afstammelingen van ***Diderik*** kunnen buiten beschouwing blijven. De oudste zoon ***Adriaan,*** geboren in 1378 en overleden in 1435, heeft bij zijne vrouw ***Elisabeth Schaart*** slechts één kind met name *Govert*, overleden in 1604 en getrouwd 1° met ***Theodora van Egmont Aalbregtsdr.*** en 2° met ***Beatrix van der Does.*** Dit 2e huwelijk is kinderloos, bij de eerste vrouw heeft hij eenen zoon ***Johan,*** in 1668 in den ouderdom van 70 jaar overleden en getrouwd 1° met ***Maria Blok,*** 2° met ***Johanna Oem Cornelisdr.,*** die in 1674 overlijdt. Bij de laatste vrouw heeft hij eene dochter ***Maria van Beaumont,*** overleden in 1602, en getrouwd met ***Johan*** *Gerritsz.* ***Brouwer.***

Johan, de 2e zoon van ***Godefroy van*** Beaumont en ***Maria van Starrenburgh*** bovengenoemd, in 1440 raad van Dordrecht, trouwt 1° met ***Maria*** *Florisdr.*, waarbij geen kinderen, 2° met Nicole *Willemsdr.*, waarbij 6 kinderen. Een dezer 6 kinderen is ***Maria van*** *Beaumont,* die trouwt 1° met ***Jan Brouwer,*** secretaris van Dordrecht, en 2° met ***Pieter Adriaensz.***

Volgens deze genealogie zijn er dus 2 *Maria's* ***van Beaumont,*** die toevalligerwijze allebei met eenen ***Johan (Jan) Brouwer*** trouwen, terwijl een van haar als tweeden man ***Pieter Adriaensz*** heeft. Andere huwelijken van eene ***Maria van Beaumont*** met eenen ***Pieter Adriaensz.*** komen in deze genealogie niet voor en zal dus de laatstgenoemde ***Maria*** de door den Heer Polvliet bedoelde zijn. Volgens deze genealogie is zij eene dochter van ***Johan*** en niet van ***Adriaan.***

Over descendenten van ***Pieter Adriaensz.*** en ***Maria van Beaumont Johansdr.*** zwijgt de genealogie ten eenen male.

Volgens den Heer Polvliet zoude ***Pieter Pietersz.*** genaamd ***van Beaumont,*** de zoon van ***Pieter Adriaansz.*** en ***Maria Adriaensdr. van Beaumont,*** zijn vaderlijk wapen en zijn moederlijk wapen gevierendeeld gevoerd hebben en dezelfde zijn als de in ons Maandblad 1911, kol. 294 genoemde ***Pieter Pietersz. Bastiaen gezegd Bemont,*** schepen van Delft in 1636 en overleden in 1662. De Heer Polvliet vergist zich, want volgens de Delftsche Wapenkaart van Hendrik de Leth voert niet ***P. Psz. Bastiaen gen[d] Bemont*** een gevierendeeld wapen, doch zijn zoon ***Pieter Pietersz. Bemont.***

De zegels van dezen laatste uit het jaar 1668 vertoonen echter geen gevierendeeld wapen, doch niet anders dan 3 schuinkruisjes en den naam als ***Bemondt.***

Ik merk hierbij nog op, dat het met het wapen dezer Dordrechtsche familie ***van Beaumont*** voor mij nog vreemd gesteld is, want *Govert* ***Jansr. van Beaumont,*** brouwerin de Vier Heemskinderen, meermalen raad en schepen van Dordrecht, overleden in 1698, zoon van bovengenoemde ***Johan*** en ***Johanna Oem,*** voert op zijn zegel aan charter dd. 30/11 1689 in de collectie Booth als wapen alleen het koggeschip (dus zonder het schildhoofd) met dito schip tusschen een vlucht als helmteeken.

Arnhem. R. T. MKJSCHART.

Boswel-Lane. *George Elliot Boswel*, geb. A'dam 22-X11-1784, gedoopt aldaar in de Engelsche episcopale Kerk 26-I-1785, is de zoon van ***James*** *Boswel* ***X Mary Lane.*** Gevraagd de doop-, overlijdens- en huwelijksdata van dat echtpaar, benevens alle gegevens nopens hun ouders en grootouders.

's-Gravenhage. G. H. J. GIJSBERTI HODENPIJL.

Bye (de). (L, 317). In „Histoire de Cambray" van J. le Carpentier, deel III, bl. 1041, wordt vermeld : *Jean* ***de Bije*** tr. N. de ***Roovere*** uit Brabantsch adellijk geslacht, komt naar Holland; zoon : ***Isebrand de Bije***; zoon : *Thiery* ***de Bije*** tr. ***Bailiane de*** *Flory*; zoon: ***Thiery de Bije*** tr. ***N. van Haeften;*** zoon: *Georges* de *Bije* tr. le ***Josine van Outshoorn,*** 2e ***Marie van*** *Almonde.* Hij was ridder, heer van Albrantswaert, Altena en Hogheworrt, president en meester van de Rekenkamer van Holland en Thesaurier Generaal van de Unie. Zijne dochter *Josine* ***de Bije*** tr. ***Jean (Back) de Hertoghe*** in 1608 te 's-Gravenhage. Deze was Heer van Hoghenhuize, Valkenburg en baron van Chasteau-Renard

Zijne dochter ***Marie*** tr. volgens mijne aanteekeningen met een zekeren ***Vervoers.***

Over dit laatste huwelijk zoude ik gaarne eenige gegevens ontvangen.

Djombang. TH. J. INDEWEY GERLINGS.

Copes (LI, ***28).*** De voornamen dezer kwartieren worden gegeven in N. L. XXX, kol. 65[1]). Leenregister Bergh geeft de beleening met Kannenberghsgoet: *Johan* ***Kaldenbach,*** raad van Gelre en Z. 10-II-1633, *Margaretha Schalcks* wed[e] ***Kaldenbach*** 30-VI-1641, haar zoon d[r] ***Adam K.*** hulder.

A. P. M. v. W.

Eede (van)-Kieb. (L, 348, 380; LI, 29). Naar aanleiding van de laatste vraag van den Heer W. M. C. Regt, gesteld in zijn antwoord op kolom 29, te weten: „Bestaat deze familie inderdaad nòg?" het volgende, om misverstand te voorkomen. Neen, de familie van ***Eede,*** welke hier bedoeld wordt, uit Utrecht en stammende uit de Zuidelijke Nederlanden, is ***uitgestorven.*** Niettegenstaande dat feit heeft, tegen mijn advies in, Mejuffrouw Zr. S. C. M. van Eede (thans in Indië) een zegelring laten maken met het wapen der bedoelde uitgestorven familie, voerende in goud een halven zwarten rood getongden en rood gekroonden leeuw, e.e.a. volgens een oude origineele 18 E. afbeelding in mijn bezit. Dit wapen komt o.m. ook voor op een oude wapenplaat, opgelegd ten gemeente-archieve te Utrecht. Men vermoedde nml. van die familie af te stammen, hetwelk *niet* is gebleken, Het onderzoek werd trouwens niet geheel volbracht. De gezusters ***van*** *Eede*, genoemd op kolom 380 van den vorigen jaargang, stammen af, voor zoo ver werd nagegaan, van:

Jan *Claasz.* ***van*** *E(e)de* of ***van Ee,*** geboortig van Deventer ± 1744, huwde voor de eerste maal te Deventer 3 Mei 1763 als „J. M. op de Grave"; zijn 2e huwelijk werd te Bathmen gesloten.

Doorn. NIEUWENKAMP.

Eybergen. Te A'dam wordt geb. 18-1X-1789 *Carolina Margaretha* ***Henriette Eybergen.*** Gevraagd de namen harer ouders, groot- en overgrootouders, benevens hun doop-, overlijdens- en huwelijksdata.

's-Gravenhage. ***G.*** H. J. GIJSBERTI HODENPIJL.

Eytelwein-Martens. (L, 380; LI, 29). Nu de Heer van Haersma Buma ons 3 grootouders van *Johan* ***Frans*** *Eytelwein* en de 4 grootouders van ***Christina Louisa Martens*** ontsluierd heeft, interesseert het den Heer J. Cr. te A. wellicht ook nog te vernemen, dat bij den doop van ***Johan*** *Frans* 12 Oct. 1732 in de St. Thomaskerk te Leipzig als „Pate" aanwezig was: „Maria Elisabeth, Franz Christoph Eytelweins, Handelsmanns, hinterlassene Witwe." — Den 29 April 1764 nu is te Leipzig, oud 78 jaren, overleden *Maria* ***Elisabeth,*** geb. *Völckerin*, weduwe van *Johann Franz Eytelwein*, burger en koopman. Wanneer deze Maria ***Elisabeth*** identiek is met de gelijknamige grootmoeder van ***Johan Frans,*** die bij zijn doop als getuige aanwezig was, dan heette haar overleden echtgenoot ***Franz Christoph*** en zoude

[1]) Het betreft hier een wapenkaart met de 32 kwartieren van ***Willem Hendrik*** *van Cattenburch*, die echter niet volledig en zonder systeem zijn opgegeven. De moederlijke kwartieren van Mr. *Hendrick Copes* komen hier niet op voor. Van vaderszijde worden vermeld ***Hendrik*** *Copes*, ***Bern.*** *van Forden*, ***Walraven van Ghent,*** terwijl voor het onbekende kwartier (in rood een goudgekroonde zilveren leeuw: ***Lubberta van Bronkhoret*** in aanmerking komt. — Red.

tij, in 1700 den vader van ***Johan Frans*** ter wereld gebracht hebbende, niet in 1686 geboren kunnen zijn. Het geboortejaar van ***Johan Frans*** berust echter ook weer op de inschrijving dat hij 25 Nov. 1773 in den ouderdom van 73 jaren begraven werd. Ten aanzien van de ontbrekende grootmoeder van vaderszijde van J. F. E. bestaat dus nog eenige twijfel.

In het eerste adresboek (1776) van Leipzig vindt men nog vermeld de handelsfirma Franz Christoph Eytelwein & Waldhüter, gevestigd in het „Bornische Huis", Catharinenstrasse.

Bloemendaal. J. VAN HASSELT.

Gravesand (van 's). *Bernardus Engelberts*, Predikant te Negapatnam (Britsch-Indië), huwde ***Anna*** *Elisabeth* ***van*** *'s Gravesand.* Hij was geboren te Amsterdam 6.10. 1702, overleed Utrecht 29.11.1763, na in 1758 gerepatrieerd te zijn, en hertrouwde ***Josina*** *van Zijll.* Hij komt in de rechtstreeksche lijn voor der familie ***Engelbert*** *van Beervoorde.*

Van ***Anna Elisabeth*** *van's Gravesand* is alleen bekend dat zij te Negapatnam overleed 6.6.1731, een paar dagen na de geboorte van hun dochter ***Anna Catharina.***

Kan iemand mij omtrent ***Anna Elisabeth van 's Gravesand*** meer mededeelen? Behoorde zij misschien tot een uitgestorven tak der familie ***van 's Gravesande*** ?

Berlin-Schwarzendorf. G. M. LEDEBOER.

Heine-Hassebroek, Genealogische aanvullingen gevraagd op het volgende:

Jan Andreas Simon Heine, geweermaker, zoon van wijlen *Martin* ***Heine,*** van Anhalt-Bernburg, tr. Boertange Maart 1748 (in Bunde afgekondigd): *Elske* ***Esderts Hassebroek,*** dr. van wijlen ***Esdert Hassebroek*** (*Harssebroek),* kuiper, van Bunde. Haar vader kwam van Riepe.

Uit dit huwelijk:

a. *Martinus Heine*(?) ***of*** *Hassebroek* ?, geb. Bunde 9.6.1762.

b. ***Edxert Hassebroek*** (nam den naam zijner moeder aan), geb. Bunde 22.9.1766.

Tjimahi. S. HASSEBROEK.

Keyser-de Clercq. ***Dirk Dirksz.*** *Keyser*, vermoedelijk afkomstig van Rotterdam, overleed te Emden en had twee kinderen:

1. *Cornelia* ***Keyser,*** geboren in 1564, overleden 20 Juli 1646, huwde ***Jan*** *Cornelisz.* ***de Clercq,*** scheepskapitein, zoon van ***Cornelis*** *Jansz.* ***de Clercq,*** scheepskapitein, en *Pierinne Vincentsdr.*

Deze *Pierinne* ***Vincentsdr.*** testeerde voor Notaris Jacob Symonsz te Rotterdam 29 Maart 1602, waarbij getuigen waren : Barent Jacobsz. en „Joncheer ***Jasper van Varick,*** rentmeester van Zijne Excellentie van Nassouwen over 't marquisaat van der Veere". ***Jan*** *Cornelisz.* ***de Clercq*** overleed vóór 26 September 1602.

Cornelia ***Keyser*** hertrouwde (huw. voorw. 9 Dec. 1603) met ***Yeman*** *Claesz.* Hierbij waren getuigen Willem Jansz. (van der Aa) en *Adriaan* ***Cornelisz. Keyser.***

Uit het le huwelijk van Cornelia Keyser sproot: *Belitje* ***Jansdr. de Clercq.***

2. Jan *Keyser*, overleden vóór 26 Sept. 1602, huwde ongeveer 1696 ***Aechgen*** *Maertensdr.*, overleden tusschen 1616 en 1623.

Hieruit sproten :

A. ***Dirk Jansz. Keyser, geboren*** in 1698.

B. ***Sophia Jansdr. Keyser,*** geboren in 1600.

Over deze kinderen waren voogden:'

Jan Leendertszn. Scheepstimmerman, Jacob Claesz. Duyn, Bailluw en Dijkgraaf van Schieland en ***Iman Claesz.***

Vragen zijn: weet iemand iets over deze leden van het geslacht ***Keyser*** en van het geslacht de Clercq?

Uit het feit dat als getuige optreedt bij de huwelijksche voorwaarden op 9 December 1603 de Rotterdamsche schepen ***Adriaan Cornelisz. Keyser*** blijkt, dat deze leden van het geslacht ***Keyser*** aan hem verwant zijn. De namen de *Clercq*, *Iman* Claesz., ***Pierine Vincentsdr.*** en *Jasper* ***van Varick***, rentmeester van den Prins van Oranje voor het Markiezaat Veere, wijzen alle naar Zeeland of misschien zelfs naar Antwerpen.

Wie kan hieromtrent iets mededeelen?

W. W.

Mackay. Voor de samenstelling eener volledige genealogie ***Mackay*** worden nadere gegevens gevraagd betreffende de dochters van het echtpaar ***Donald*** (*Daniel*) ***Mackay*** × *Arnolda* ***Margaretha van den*** Steen : ***Qeertruy Cornelia*** en *Jacoba* ***Mackay,*** geboren respectievel. 1739 en 1'740. Zijn zij gehuwd geweest? En waar en wanneer overleden ?

Evenzoo betr. ***Barbara*** *Mackay,* ged. Tiel 21 Juli 1696 als dochter van ***Aeneas Mackay*** en ***Margaretha Puchler.***

's-Gr. H.

Orliens (van)-Nicolaï. Wie kan mij iets mededeelen omtrent deze geslachten, die aan elkaar verwant werden door het huwelijk van ***David van Orliens,*** capteyn onder eene compagnie voetknegten onder het Zeeuwsohe Regiment en Majoor der Stad Sluys en Ingenieur, geb. ± 1670, † Sluis 22 April 1662, begr. St. Janskerk, en ***Catharina*** *Nicolaï*, geb. ± 1687, † Sluis 6 Mei 1669, begr. St. Janskerk. Hun zoon Karel, geb. ± 1608, was Schepen van 't Vrije van Sluis en † Sluis 10 Juni 1647, begr. St. Janskerk. In het handschrift van Ferleman betreffende de Grafschriften in de St. Janskerk te Sluis, gepubliceerd in de Wapenheraut 1902, wordt vermeld „eene blaauw arduin steenen zerk, waarop zeer fraai waren gekapt de wapens *van* ***Orliens*** en *Nicolaïj*, zijnde een zeer aanzienlijke familie geweest, blijkens het wapenbord, waarop het wapen ***van Orliens*** en *Nicolaïj* stond, omzet met zestien quartieren en hangende schuins over gemelde grafzerk". Wie kent deze 16 kwartieren?

Weltevreden. DEL CAMPO HARTMAN.

Dordtsche geslachten. Wie is in staat en genegen mij te helpen met de uitwerking van mijn Dordtsche kwartieren ***(van*** *Muylwijck*, *Cool*, ***de Wilt, Oem, de Jonge, Quekel,*** *van* ***Slingelandt*** etc.)? Balen, Beschrijvinge der Stad Dordrecht, is in mijn bezit.

Weltevreden. DEL CAMPO HARTMAN.

Onbekend wapen. In kol. 178, jaargang 1932 wordt vermeld het wapen van het geslacht ***Bontius,*** n.l. een ossekop.

Dit wapen kwam ook voor op een wapenbord van *Willem Bontius*, overleden 28 December 1670.

Op dit wapenbord werd dit wapen vergezeld van 4 kwartierwapens n.l. *Bontius*, ***van der Aa,*** *Wittert* en een wapen voorstellende 4 gouden sterren op rood met een vrijkwartier, voorstellende een zilveren wassende maan op zwart. Dit wapen behoorde dus aan de echtgenoote van den Leidschen Hoogleeraar *Gerard Bontius*, vermeld in bovengenoemde kol. 178.

Tot welke familie behoorde zij?

W. W.

Onbekend wapen (L, 384; LI, 31). De opmerking van onzen geachten Redacteur in kol. 32, dat het wapen ***Brand Eschauzier*** vermoedelijk ontleend zal zijn aan dat der familie *Godefroy*, blijkt mij volkomen juist te zijn. In de collectie besloten testamenten van Suriname nl. in het Rijksarchief te 's-Gravenhage, portefeuille No. 772, ligt het testament van ***Elisabeth*** *Danforth*, weduwe van ***Charles Qodefroy,*** wonende op haar plantage Alkmaar in de Rio Comewijne en testeerende te Paramaribo 21/12 1781. Op dit testament vertoont haar lakafdruk het navolgende wapen: „een omgewende vogel, die naar rechts omkijkt en rust op een tot vuist gebalde hand, waarvan de korte bekleede voorarm van de linkerzijrand uitgaat, vergezeld in den rechter- en linkerbovenhoek van een ster en beneden van een monogram van 2 letters C en 2 letters G. Helmteeken: dito vogel met de vleugels zijwaarts omhoog gericht en een naar links waaiend lint om den hals. Schildhouders : 2 leeuwen. De letters C en G bewijzen, dat dit het wapen van haren man dus van *Godefroy* ***is.***

In De Navorscher 1916, pag. 446 vind ik vermeld *Charles Godefroy*, in 1742 Raad van politie in Suriname, eigenaar van de plantage Alkmaar, geb. 10/5 1704, overleden op deze plantage 9/6 1773, getrouwd met de weduwe ***Bley.***

Het vreemde echter is, dat *Isaak Godefroy*, oud Raad van het Hof van politie en crimineele justitie van Suriname, gescheiden echtgenoot van ***Anna Maria Thomas*** en broeder van ***Benjamin Qodefroy,*** predikant te Dresden, 17/3 1766 te Paramaribo testeerende, volgens den lakafdruk op dit testament in dezelfde collectie, register No. 42, een geheel ander wapen voort en wel: „een dwarsbalk, vergezeld boven van een monogram, volkomen hetzelfde als boven beschreven".

Arnhem. R. T. MUSCHART.

INHOUD 1033, No. 2.

Bestuursberichten. — De afstamming van het geslacht van Son, door W. Wijnaendts van Resandt. — Bijdrage tot de genealogie van het geslacht van de Poll, door Jhr. H. van de Poll. (Vervolg). — Bijdragen tot de kennis der middeleeuwsche geslachten van Holland en Zeeland. De heeren van Putten en van Strijen, door Dr. Henri Obreen. (Slot met plaat). — Onjuiste namen en wapens van Nederlandsche geslachten in het Armorial Général van J. B. Rietstap (Brandts, Gonnet, Heyinck, van Nierhuys, Nobel, Pittenius, Thibaut van Aagtekerke, Schirm), door R. T. Muschart. — Korte mededeelingen: Adelsgunst; Gemeentewapen; Waterschapswapen. — Vragen en antwoorden: Altena (van)-Pierson; Beaumont (van); Boswel-Lane; Bye (de); Copes; Eede (van)-Kieb; Eybergen; Eytelwein-Yartens; Gravesand (van 's) ; Heine-Hassebroek; Keyser-de Clercq; Mackay ; Orliens (van).Nicolaï. — Dordtsche geslachten; Onbekend wapen.

DE NED. BOEK- EN STEENDRUKKERIJ, V/H H. L. SMITS.

MAANDBLAD

VAN HET

Koninklijk Genealogisch-heraldisch Genootschap: „De Nederlandsche Leeuw"

BESCHERMHEER: Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, zoomede opgaven van adresverandering gelieve men te richten tot den redacteur Dr. TE. R. VALCK LUCASSEN, *huize Sparrenheide, Driebergen.*

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot den secretaris Dr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Sweelinckstraat 50, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie) te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 3. **LI° Jaargang.** Maart **1933.**

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur maakt bekend, dat de officieele opening van de Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling, -welke naar aanleiding van het 50-jarig bestaan van het Genootschap te 's-Gravenhage zal worden gehouden, is vastgesteld op Donderdag 4 Mei a.s.

Tot lid zijn benoemd:

A. H. DEKETH . . . . . *Soest.*
Huize Lindenhorst.

Jhr. Mr. K. J. M. HUYDECOPER . . . **Zeist.**
Kroostweg.

G. H. W. M. Ridder **HUYSSEN VAN KATTENDYKE** . . . . . *'s-Gravenhage.*
Lange *Voorhout 40.*

W. H. KOOMANS . . . *Heemstede* (post *Haarlem).*
Adriaan *Pauwlaan* **23.**

W. F. **LEEMANS** . . . . . *Hilversum.*
Utrechtscheweg 15

Jkvr. Dr. C. M. **WICHERS** . . . . . **Groningen.**
Petrus Campersingel **203a**

Adreswijzigingen.

J. **C. VAN HARENCARSPEL** . . . . . *Soerabaia.*
Tjempakastraat 1.

Joa. M. **VAN HEYNINGEN**. . . . . *Bloemendaal.*
Kleverlaan 95.

Mr. P. R. TAK LABRIJN . . . . . *Butauia (C.)*
Savoy- Hotel, Koningsplein, Zuid, 7.

Mr. **M. J. MEIHUIZEN** . . . . . *Rotterdam.*
Schiedamsche Singel 130a.

R. 1. **VAN SONSBEECK** . . . . . *Maastricht.*
Hertogsingel 29

Mr. N. **VERNÈDE** . . . . . *Rozenburg (Z.-H.)*

Mr. J. A. WILLINGE . . . . . *Rotterdam.*
Societeit Amicitia, Beursplein 20

Mystificatie?

Onder bovenstaanden titel komt in het vorig nummer eene Bestuursmededeeling voor betreffende eene bespreking van het bij de N.V. Boekhandel en Uitgevers-Mij. v.h. W. P. van Stockum en Zoon, te 's-Gravenhage, verschenen boek „Heraldische Encyclopaedie", door Jhr. J. L. M. Graafland. Deze bespreking heette, volgens het bij Nederland's Adelsboek 1933 ingesloten prospectus van genoemd werk, aan „De Nederlandsche Leeuw" te zijn ontleend, alhoewel zij nimmer in de kolommen van dit Maandblad werd opgenomen.

Inmiddels ontving de Redactie van bovengenoemde N.V. een schrijven, waaruit haar. bleek, dat deze hierin te goeder trouw heeft gehandeld en dat haar in dit geval slechts onachtzaamheid kan worden verweten. Wat toch is het geval?

Het lid H. W. M. J. Nieuwenkamp, te Doorn, had aan genoemde N.V. om toezending verzocht van een recensie-exemplaar van het werk van Jhr. Graafland, onder toezegging, dat hij dit laatste o.a. zou bespreken in het Maandblad van het Genealogisch-heraldisch Genootschap „De Nederlandsche Leeuw", waarvan hij voorgaf „vast medewerker" te zijn.

Inderdaad zond genoemd lid ons destijds eene aankondiging van de „Heraldische Encyclopaedie" toe, welke wij echter niet plaatsten en waaraan — naar thans blijkt — de N.V. v/h. v. Stockum en Zn. eenige zinsneden ontleende, waartoe zij in de gelegenheid was doordat de heer Nieuwenkamp haar een doorslag van zijne recensie had doen toekomen.

In de veronderstelling nu, dat laatstgenoemde haar niet de plaatsing van zijne aankondiging in het vooruitzicht zou hebben gesteld, wanneer hij hieromtrent geen zekerheid had, en afgaande op zijne qualificatie van „vast medewerker", meende bedoelde N.V. van diens recensie gebruik te mogen maken, al erkent zij thans volgaarne, dat het harerzijds eene fout is geweest, dat zij, alvorens tot publicatie van de aankondiging over te gaan, zich er niet van heeft vergewist of deze inderdaad was opgenomen en niet het bewijs-exemplaar heeft afgewacht, dat haar door den heer Nieuwenkamp uitdrukkelijk was toegezegd.

Laatstgenoemde kon derhalve niet weten, dat zijne

recensie ontijdig zou worden gepubliceerd. Zijne fout was echter, dat hij er zich geen rekenschap van gaf, dat het feit, dat hij weleens bijdragen — echter nimmer eene recensie — aan het Maandblad leverde, hem allerminst tot een *vast* medewerker aan dit laatste stempelt, door welke qualificatie hij bij de N.V. v/h. v. Stockum en Zoon gerechtvaardigde verwachtingen opwekte, terwijl hem iedere zekerheid ontbrak dat hij zijn woord gestand zou kunnen doen.

Het Bestuur vertrouwt intusschen, dat het verspreiden van het hierboven gewraakte prospectus door genoemde N.V. onmiddellijk zal zijn gestaakt.

Aanwinsten der Bibliotheek.

Afschrift van een inventaris van het archief, dat op het huis Cannenborch te Vaassen heeft berust [z. pl. z.j.] (*Geschenk van Jhr. Mr. A. H. Martens van Sevenhoven).*

Cun en, J. Geschiedenis van Oss. Met inventaris van de gemeente-archieven. [Oss] 1932.

(Geschenk van den heer ir. A. F. H. Blaauw).

Reg t, W. M. C. Gedenkboek ter gelegenheid van het 350-jarig bestaan der Ned. hervormde gemeente te Alphen aan den Rijn. [Alphen a. d. Rijn] 1932.

(Geschenk van den Schrijver).

Schevichaven, H. D. J. van. Oud-Nijmegen's straten, markten, pleinen ... [Met een register in handschrift]. Nijmegen 1896.

(Geschenk van den heer H. J. van 't Lindenhout).

Andreae, J. H. Fockema. Het archief van het geslacht van Lintelo. [z. pl. 1932].

Overdr. uit „Inv. rijks- en andere archieven", dl. 111, 1930. (*Geschenk* van den *Rijksarchivaris in Gelderland).*

Ven, A. J. van de. Het oud-archief der gemeente Wisch. [z. pl. 1932].

Overdr. uit „Inv. rijks- en andere archieven", dl, 111, 1930. *(Geschenk als boven).*

Maris, A. J. Het oud-archief van de kerkvoogdij der Ned. hervormde gemeente te Arnhem, [z. pl. 1932].

Overdr. uit „Inv. rijks- en andere archieven", dl. 111, 1930. *(Geschenk als boven).*

Jonge van Ellemeet, B. M. de. Inventaris der oud-rechterlijke en weeskamer-archieven' 's-Gravenhage 1932. *(Geschenk van het Departement van 0. K. en W.).*

Wiersum, E. De archieven van kerken en liefdadige instellingen. Rotterdam 1932. dl. 1.

Archief der gemeente Rotterdam.

dl. 1. Het archief van het Proveniershuis; het arohief van de Waalsche kerk. *(Geschenk van den Schrijver).*

Wijnaendts van Resandt, W. De eerste twee generaties van het geslacht Kolff te Geertruidenberg en Nijmegen. [Tiel] 1932.

Uitgeg. door de familie-ver. „Kolff", VII.

(Geschenk van de familie-ver. „Kolff").

Lugard Jr., G. J. Beschrijving van het stadhuis te Schoonhoven. [Schoonhoven] 1932.

(Geschenk van den Schrijver).

Goeckingk, H. v[on Genealogie van het geslacht von Goeckingk]. Wiesbaden 1876.

(Geschenk van het Bestuur van het Oranje-Nassau Museum).

Firle, R. Ursprung, Verbreitung, Wappen und Stammtafeln des Geschlechts Firle. [z. pl] 1932.

Geschichte der Familie Firle. Heft 4.

(Geschenk van den Schrijver).

Maeckel, 0. V. The Dunkelgraf mystery. Introduction by Mrs. Aubrey le Blond. London [z. j.].

(Geschenk van den heer S. J. Schermer).

Specht, H. Bibliographie des landes- und heimatkundlichen Schrifttums über den Bentheimer Grenzbezirk. Nordhorn 1932.

Das Bentheimerland, VII. *(Geschenk van Dr. Edel).*

Viv i en, L. Les familles du réfuge en pays Neuchâtelois. Préface de Bernus-de Pressensé. Neuchâtel 1900. *(Geschenk van den heer J. van Hasselt).*

Jaarverslagen betreffende het archiefwezen en de oudheidkundige verzamelingen der gemeente Vlissingen over 1918. Met bijlage: Aanteekeoingen uit het Amsterdamsche archief van Vlissingers (1684-1719) en huwelijken van Vlissingers (1668-1680). Vlissingen 1919.

(Geschenk van den heer H. J. Schouten).

Man, M. G. A. de. De opleesrol der begrafenis van Jacoba Duvelaer, 18 Februari 1667. Middelburg 1932.

Overdr. uit het „Archief, uitgeg. door het Zeeuwsoh Gen. der Wetenschappen", 1932.

(Geschenk van de Schrijfster).

Schilfgaarde, A. P. van. Het archief van het huis Bergh. [Nijmegen] 1932. 9 dln.

dl. I. Inleiding met een voorwoord van J. H. van Heek.
dl. 11. Inventaris, 1e stuk.
dl. 111. Inventaris, 2e stuk.
dl. IV. Regestenlijst van oorkonden, 1e stuk (828-1490).
dl. V. Regestenlijst van oorkonden, 2e stuk (1490-1662).
dl. VI. Regestenlijst van oorkonden, 3e stuk (1552—1586).
dl. VII. Ragestenlijst van brieven, 1e stuk (1419-1494).
dl, VIII. Regestenlijst van brieven, 2e stuk (1494—1511). Lijst van kaarten en teekeningen.
dl. IX. Index. *(Geschenk van den heer J. H. van Heek).*

Infantado, del. Honores y prerrogativas de los Grandes de España. Discurso pronunciado en la Asamblea genera1 de 29 de. Diciembre de 1928. Madrid 1929.

(Geschenk van den Redacteur).

W 01 ds en, J. F. Stamtavle over Slaegten Woldsen samt nogle Optegnelser om Slaegten Asmussen. København i932. *(Geschenk van Mevrouw J. H. Mulder—C. F. van Schermbeek).*

Maire, 0. 1 e. Recherches généalogiques, faites vers 1769 par Pierre Bernard le Maire de Grimbérieux. [Liége 1927].

Overdr. uit „Vieux-Liége", 1926.

(Geschenk vare den Schrijver).

Mair e, 0. le. Antoine de Tassis 1510—1574. Baesrode 1932.

Overdr. uit „Bijdragen tot de geschiedenis", 1931.

(Geschenk van den Schrijver).

Mair e, 0. J. A. G. 1 e. Geslachtlijst der familie Ghysbrechts met geschiedk. bijzonderheden haar betreffende. [Mechelen 1930]. *(Geschenk van den Schrijver).*

*Sc*hu 1 th ess, K. Genealogie der Familie Schulthess-Würth von Zürich. Ahnentafeln. [Met: Orts- und Gesohlechter-Verzeichnis zur Ahnentafel]. Zürich 1932.

(Geschenk van den Schrijver).

Clifford Kocq van Breugel, J. F. H. Geslachtwapen en lijst van Clifford Kocq. [z. pl. z. j.].

(Geschenk van Jhr. Mr. Dr. J. R. Clifford Kocq van Breugel).

Clifford Kocq van Breugel, J. F. H. [Geslacht] Clifford Kocq van Breugel. [z. pl. z. j.].

(Geschenk als boven).

Je f fr e y s, K. M. Kaapse Archiefstukken lopende over het jaar 1778 [—1782]. Met een voorw. door E. A. Walker. Kaapstad 1926—1931. 5 dln,

(Geschenk van den heer C. Graham Botha).

Roe s 1 er, G. Allgemeine Genealogie. Leipzig 1933. Flugschriften für Familiengeschichte, Heft 22.

Hemessen, 0. C. van. Jacobswoude en Woubrugge. Grepen uit het verleden, vooral het kerkelijk leven dezer, beide dorpen. Alphen a. d. Rijn 1932.

K n e t s c h, C. Ahnentalel Johann Wolfgang Goethes. Leipzig 1982.

Buitengewone Algemeene Vergadering op 28 Januari 1933.

Aanwezig de eereleden Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland (Voorzitter) en Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn, de gewone leden W. J. J. C. Bijleveld, Jhr. Mr. Dr. J. R. Clifford Kocq van Breugel, H. H. van Dam,' Dr. P. J. M. van Gils, G. F. E. Gonggryp, G. C. Helbers, J. Herdtman, G. H. J. Gijsberti Hodenpijl, Jhr. J. A. Hoeufft, F. van Hoogstraten, J. S. F. van Hoogstraten, Dr. E. J. Th. à Th. van der Hoop, A. Hoynck van Papendrecht, Jhr. Dr. Th. van Rheineck Leyssius, Dr. Th. R. Valck Lucassen, A. van der Marel, Ulbo J. Mijs, Mej. Mr. E. C. M. Prins, A. F. J. Romswinckel, Mr. A. P. van Schilfgaarde, H. J. A. van Son, A.P. M. A. Storm de Grave, Jhr. H. Trip en J. J. Vürtheim.

De Voorzitter doet namens het Bestuur mededeeling van de reeds in het Maandblad vermelde, aan het Genootschap verleende Koninklijke onderscheiding, bestaande in de toekenning van het Praedicaat „Koninklijk", en stelt voor aan Hare Majesteit de Koningin een telegrafische dankbetuiging te zenden. *Aldus wordt besloten.

Als gevolg van deze naamstoevoeging zullen de statuten dienovereenkomstig gewijzigd moeten worden. De Voorzitter brengt in herinnering, dat bij de oproeping tot deze Algemeene Vergadering in druk zijn rondgezonden de thans geldende statuten, alsmede de door het Bestuur daarin voorgestelde wijzigingen, betreffende verschillende punten.

In verband met laatstbedoelde voorstellen zijn eenige missiven van leden van het Genootschap bij het Bestuur ingekomen. De heer Van Oordt van Bunschoten heeft bezwaren tegen de, in de statuten neergelegde, mogelijkheid tot ontbinding van het Genootschap, terwijl de heer F. van Hoogstraten opkomt tegen het denkbeeld om voortaan den naam „De Nederlandsche Leeuw" alleen te behouden voor het Maandblad. Dit geschiedt, ook door den heer Muschart.

De Voorzitter gaat thans over tot behandeling van het bestuursvoorstel. Bij de bespreking van art. 1 worden tevens algemeene beschouwingen gehouden.

Het woord wordt gevoerd door de HH. Hoynck van Papendrecht, van Beresteyn, van Schilfgaarde, F. van Hoogstraten, Mijs, van Dam, Clifford Kooq van Breugel, die zich tegen het bestuursvoorstel verklaren, en J. S. F. van Hoogstraten, Gonpgryp, van Rheineck Leyssius, Th. à Th. van der Hoop, Valck Lucassen en den Voorzitter, die het voorstel verdedigen. Voorts wordt bij deze beschouwingen nog het woord gevoerd door de HH. Romswinckel en Helbers. De heer J. S. F. van Hoogstraten spreekt de wenschelijkheid uit, om naast het reglement, dat door de Kroon zal moeten worden goedgekeurd, een huishoudelijk reglement vast te stellen, waarin de minder belangrijke regelingen zullen worden vervat, welke dan uit het statuut kunnen vervallen. Namens het Bestuur verklaart de Voorzitter hiertegen geen bezwaar te hebben. Bij de behandeling der artikelen zal op dit punt nader worden teruggekomen.

Art. 1 wordt thans in stemming gebracht. Bij deze stemming worden uitgebracht 24 stemmen, zoodat het geval van art. XVII, 2e lid, der geldende statuten zich voordoet en binnen 14 dagen wegens onvoltalligheid dezer vergadering een nieuwe algemeene vergadering ter behandeling der statutenwijziging zal moeten worden gehouden.

Waar bij de stemming zich 14 stemmen vóór en 10 tegen het bestuursvoorstel hebben uitgesproken, wordt dit gehandhaafd en zal in de tweede algemeene vergadering wederom grondslag van behandeling uitmaken.

Bij de behandeling van art. II wordt het woord gevoerd door de H.H. van Beresteyn, van Schilfgaarde, van Breugel, Hoynck van Papendrecht en den Voorzitter; de redactie wordt door het Bestuur naar aanleiding dezer discussie gewijzigd. Vóór het aldus gewijzigd artikel verklaren zich 20 leden, terwijl 1 stem in blanco wordt uitgebracht.

Bij de wijziging van art. III wordt het woord gevoerd door den Heer van Breugel. Dit artikel wordt overeenkomstig het bestuursvoorstel zonderhoofdelijkestemming aangenomen.

Zonder discussie of hoofdelijke stemming wordt verder goedgevonden art. IV onveranderd te behouden.

Bij art. V vestigt de Voorzitter er de aandacht op, dat het voorgestelde tweede lid slechts- een uitbreiding inhoudt van hetgeen nu reeds wordt bepaald bij art. IX, tweede lid. Het woord wordt hierbij nog gevoerd door de heeren J. S. F. van Hoogstraten, van Dam, van Beresteyn en Gonggryp. Zonder stemming vereenigt de vergadering zich met het bestnursvoorstel.

Het nieuw voorgestelde artikel VI wordt in twee artikelen gesplitst.

Het nieuwe, door den Heer J. S. F. van Hoogstraten voorgestelde artikel betreffende een huishoudelijk reglement wordt door het Bestuur overgenomen, met dit voorbehoud, dat dit laatste voorstelt om -het huishoudelijk reglement door het Bestuur zelfstandig te doen vaststellen, zonder inmenging van de Algemeene Vergadering, dit met het oog hierop, dat in het huishoudelijk reglement verschillende punten van ondergeschikt belang zullen moeten worden geregeld, die eventueel zonder verwijl in werking zullen moeten kunnen treden. Nadat nog het woord is gevoerd door de H.H. J.S.F. van Hoogstraten, van Beresteyn, Leyssius en den Voorzitter, wordt het nieuwe artikel VIII aangenomen zonder hoofdelijke stemming.

Artikel VII zal in verband met de vaststelling van een huishoudelijk reglement geheel kunnen vervallen. Aldus wordt zonder hoofdelijke stemming besloten, nadat nog het woord is gevoerd door de heeren J. S. F. van Hoogstraten, Vürtheim en den Voorzitter.

Art. VI (oud) wordt derhalve vernummerd tot IX. Het wordt, nadat daaruit de clausule betreffende de portefeuille is geschrapt en na bespreking door de H.H. J. S. F. van Hoogstraten en van Beresteyn gewijzigd vastgesteld.

In de plaats van artikel VIII (oud) betreffende vervallen verklaring van het lidmaatschap, heeft het Bestuur voorgesteld een nieuw artikel IX, waarbij alle gevallen, waarin het lidmaatschap eindigt, achtereenvolgens worden opgesomd. Dit artikel zal thans moeten worden vernummerd tot X. Nadat het woord gevoerd is door de HH. Gonggryp en van Beresteyn wordt de wijziging zonder stemming aanvaard.

Het Bestuur stelt voor de artikelen IX, X en XI, waarin over het Bestuur wordt gehandeld, saam te voegen tot één artikel, en voorts ten aanzien van de woonplaats der meerderheid van het Bestuur in plaats van „'s-Gravenhage of' in een der aangrenzende gemeenten" te lezen, „binnen een afstand van 25 K.M. van de gemeente 's-Gravenhage".

Na bespreking door de HH. van Beresteyn en van Schiltgaarde wordt aldus besloten.

De artikelen XII en XIII worden onveranderd behouden.

Art. XIV en art. XV worden na toelichting door den Voorzitter gewijzigd en aangevuld vastgesteld.

Het Bestuur stelt voor de artikelen XVI en XVII, handelende respectievelijk over de bestemming der eigendommen en de ontbinding van het Genootschap, voor de goede orde om te wisselen. Voorts wordt het door het Bestuur niet noodig geacht het eerste lid van art. XVI (oud), betreffende de wijze van bewaring, van legaten, enz. te behouden; zulks zou bovendien tot ongewenschte gevolgen kunnen leiden. De vergadering kan zich hiermede vereenigen.

Tenslotte komt aan de orde de door het Bestuur voorgestelde *overgangsbepaling*, ten behoeve van de thans in functie zijnde correspondeerende leden en van de reeds lid van het Genootschap zijnde gemene leden, die de geslacht- en wapenkunde als beroep uitoefenen.

Het is aan het Bestuur nader wensohelijk voorgekomen, om in ieder geval de reeds in functie zijnde correspondeerende leden vrij te stellen van de nieuwe bepaling, vervat in het laatste lid van artikel V (nieuw).

Na toelichting door den Voorzitter wordt ook dit artikel zonder hoofdelijke stemming voorloopig vastgesteld.

De Voorzitter brengt in herinnering, dat de thans aangenomen redactie nogmaals in behandelingzalmoeten komen in een tweede buitengewone Algemeene Vergadering, welke krachtens artikel XVIE der geldende statuten binnen 14 dagen moet worden gehouden, en sluit vervolgens de vergadering.

v. D. H.

Buitengewone Algemeene Vergadering op 7 Februari 1933.

Aanwezig: het eerelid Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland (Voorzitter), die echter eerst later ter ververgadering verschijnt, en de gewone leden J. K. H. de Roo van Alderwerelt, Jhr. M. A. Beelaerts van Blokland, W. J. J. C. Bijleveld, Dr. C. Drossaart van Dusseldorp, G. F. E. Gonggryp, J. de Groot, F. van Hoogstraten, J. S. F. van Hoogstraten, Dr. Th. à Th. van der Hoop, A. Hoynck van Papendrecht, J. W. Roessingh van Iterson, Dr. Th. R. Valck Lucassen, G. Haitsma Mulier, Mej. Mr. E. C. M. Prins, H. W. G. Ras, A. F. J. Romswinckel, H. N. Baron Schimmelpenninck van der Oye en A. P. M. A. Storm de Grave.

Bij afwezigheid van den Voorzitter Jhr. Dr. Beelaerts van Blokland, die wegens ambtsbezigheden de vergadering slechts gedeeltelijk kan bijwonen, wordt het praesidium waargenomen door Dr. Th. R. Valck Lucassen, Vice-Voorzitter.

Deze doet voorlezing van een ingekomen schrijven van het lid Jhr. ir. J. W. Storm van 's Gravesande te Arnhem, betreffende de door het Bestuur voorgestelde naamsverandering.

Voorts herinnert de Wnd. Voorzitter aan de in de vorige Algemeene Vergadering gehouden bespreking omtrent de wijziging der statuten, welke wijziging thans wederom in behandeling zal moeten komen.

De Heer J. S. F. van Hoogstraten verzoekt, alvorens daartoe wordt overgegaan, eenige woorden tot het Bestuur te mogen richten. Van verschillende zijde is hem verzocht aan het Bestuur hulde te brengen voor al hetgeen onder zijn leiding ten bate van het Genootschap werd bereikt, culmineerend in de toekenning van het praedicaat „Koninklijk" bij de afsluiting van deze 50-jarige periode, en de benoeming van den Vice-Voorzitter-Redacteur tot officier in de Orde van Oranje-Nassau. Namens het Bestuur betuigt Dr. Valck Lucassen voor deze vriendelijke woorden den heer van Hoogstraten hartelijk dank.

Vervolgens wordt overgegaan tot de artikelsgewijze behandeling van het voorstel tot statutenwijziging, waarbij als grondslag dient de redactie, welke is opgesteld in de Algemeene Vergadering van 28 Januari 1933.

Op deze redactie worden door het Bestuur nog eenige amendementen van formeelen aardvoorgesteld, waarmede de vergadering zich zonder hoofdelijke stemming vereenigt.

Nadat over artikel 1 het woord gevoerd is door de HH. Hoynck, Romswinckel, van der Hoop, F. van Hoogstraten en den wnd.-Voorzitter, wordt het artikel in stemming gebracht en aangenomen met 15 tegen 3 stemmen (die van de HH. F. van Hoogstraten, Hoynck en Romswinckel).

Ook de andere artikelen, zoomede de overgangsbepaling worden zonder hoofdelijke stemming aangenomen, terwijl het woord behalve door den wnd. Voorzitter nog gevoerd wordt door de HH. F. van Hoogstraten (die de mogelijkheid van toezending eener portefeuille aan de Groep van in Gelderland wonende leden oppert), Romswinckel, de Groot en Hoynck van Papendrecht, de drie laatstgenoemden inzake de in art. X (nieuw) voorkomende uitdrukking „royeering".

Het geheele voorstel tot statutenwijziging met de daarin gemaakte veranderingen vervolgens in stemming gebracht zijnde, wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Met het oog op de aan H.M. de Koningin op deze wijziging te vragen Koninklijke goedkeuring, verzoekt de wnd. Voorzitter de vergadering aan het Bestuur de machtiging te verleenen om in den tekst zoodanige wijzigingen van ondergeschikt belang aan te brengen als door het Departement van Justitie ter verkrijging van bedoelde goedkeuring noodzakelijk mochten worden geacht. Deze machtiging wordt zonder hoofdelijke stemming verleend.

Bij de rondvraag komt nog in bespreking de viering van het 50-jarig jubileum in de maand Mei van dit jaar. Gedurende deze bespreking komt de Voorzitter, Jhr. Beelaerts van Blokland, ter vergadering en neemt het praesidium over.

Nadat het woord is gevoerd door den Heer J. S. F. van Hoogstraten en den Secretaris, welke laatste eenige mededeelingen doet over de te houden tentoonstelling, wordt de vergadering gesloten.

v. D. H.

De eerste generatiën van het geslacht Groeninx van Zoelen,

door W. A. VAN RIJN.

De stamvader van het geslacht Groeninx *van Zoelen*, met wien de filiatie bewijsbaar aanvangt, was *Marinus Mattheusz. Groeninck*, die gehuwd was met *Jacomina Jansdr.* Hij werd met zijn vrouw begraven in het koor der Groote Kerk te Rotterdam en op de zerk, die nog aanwezig is, leest men:

„Sepulture vā Marynis Mateeus Soutman, geboren van Reimerswael, starf den 28 February ano 1601, was doen Lichtemis verleden 80 jaren out en met syn huisvrou doen getrout geweest GO jarē.

Den 17 Mey anno 1609 is gestorven Kormintien Jansdochter van Rymersveel huysvrou van Maerynis Mateusz. was doen 80 jaren en 6 maenden." [1])

De op deze zerk voorkomende overlijdensdata mogen als juist worden beschouwd. Het register van aangegeven dooden ter Weeskamer en de Kerkrekening vermelden resp. :

25 Febr.-4 Mrt. 1601 „Marinus Mateesz. op de Nieuwehaeven"

23 Mei 1609 „Marynis Mateesz.wyff anderhalff uer geluyt 23-9".

De andere gegevens zijn niet meer te controleeren en bij nadere beschouwing zal blijken, dat deze onmogelijk juist kunnen zijn.

Volgens de inscriptie op de zerk was *Marinus Mattheusz. Groeninck* Lichtmis (= 2 Febr.) 1621 geboren, zijn vrouw Oct./Nov. 1628 en gehuwd Lichtmis 1541. Hij huwde dus op 20-jarigen leeftijd, zijn vrouw nauwelijks *12* jaren oud.

Familieaanteekeningen vermelden als geboortedata resp. 25 Jan. 1521 en Nov. 1622. Van *Jacomina Jansdr.* wordt nog getuigd: „Heeft op haar 50e jaar als dood op stroo gelegen en half Aug. 1573 gebaard haren zoon Gillis Marinusse Groeninx".

De leeftijden van *Mnrinus Mattheus. Groeninck* en zijn vrouw worden ook genoemd in het „Register ofte Minuytbouck van diverscne Rentebrieven, Huysbrieven, Schultbrieven, Vertichtinghen ende andere, gepasseert voir schepenen ende die van den gerechte der stede van Dordrecht", 22 Juli 1672 : „Marinus Theusz. van Remerswale oudt omtrent XLV Jae(ren) en(de) Jacobmyna Jansdr. oud XLIJ Jaeren".

De opgaven der leeftijden, die het meest met de werkelijkheid overeen stemmen, zullen m.i. wel die zijn, voorkomende op hun in olieverf geschilderde portretten, die nog in het bezit der familie zijn. Hij houdt in zijn linkerhand een bakje met zout, in de rechterhand eenige zoutkristallen. Links bovenaan prijkt zijn wapen, n.l. drie groene appels (groenincs) met steel en blad [2]).

[1]) Volgens Mr. P. C. Bloys van Treslong Prins: Genealogische en Heraldische Gedenkwaardigheden in en uit de Kerken der Provincie Zuid Holland, deel II, fol. 331.

[2]) Onze Redacteur vestigde er mijn aandaoht op, dat de gebruikelijke beschrijving van het wapen *Groeninx* als „drie olijven" onjuist moest zijn en dat wij hier ongetwijfeld met een sprekend wapen te doen hebben. „Groenincs" toch was de naam van een soort appels, wier kleur op latere afbeeldingen van het wapen ze voor olijven zal hebben doen houden. Hierdoor verliest de naamsafleiding van Mei. Dr. H C. H. Moquette (zie hieronder) nog meer aan waarschijnlijkheid.

Helmteeken: de appel tusschen een zilveren vlucht. Rechts staat: ÆTATIS SVAE 72, daaronder ANº. 1692". Op haar portret staat linksbovenaan „ÆTATES SVAE 69, daaronder ANº. 1692."

In verband met de hiervorengenoemde geboortedata en leeftijden en de geboortejaren van eenige kinderen, die — zooals nader zal blijken — bij benadering konden worden vastgesteld, acht ik het waarschijnlijk, dat Marinus *Mattheusz. Groeninck* eerst omstreeks 1660 huwde.

Een acte uit het Certificaetbouck van Dordrecht deelt een belangrijk deel van zijn levensloop mede.

„Actum coram Molen Op ten lesten February 1602. [3])

Ter instantie van Marinus Matheusz. woneñ. tot Rotterdam Reqrt.

Adriaen Jobsz. Oudt borgemr. van des gerechtswegen ende Adriaen Cornelisz. Oudt thesaurier binnen der voorsz. stede en pannel. alhier, dewelcke gehoort ende geexamineert synde op seeckere arle. van interogatorien hier naer van woorde te woorde geinsereert eñ naer volgeñ. In den eersten off syl. deposen. voor die troubles niet wel gekent hebben den Reqt. alhier ende off hy niet altyt geacht eñ gehouden is geweest voor een man met eeren eñ van goeden naeme ende fame, sonder dat hy van eenigen quaeden handel ofte quaede practycke zyn daegen oyt gerucht is geweest, ij. off niet warachtich is, dat ter tyde als de stadt van Rommerswael met alle de zoutkeeten aldaer ende oock de zoutkeeten vañ voorn. Reqt. affgebrant waeren, deselve Reqt. hem niet gegeven heeft opte zoutkeete van Thomis Grammeyn, alhier tot Dordt ende aldaer de regieringe ende opsicht op soutneringe gehadt heeft, off hy daerinne altyt niet en heeft gequeten als een goet vroom man behoort te doen, iij. off mede niet warachtioh is, dat de voorsz. Reqt. daer naer zeeckere tydt lanck tot Rotterdam zijn woonplaetsche gehouden heeft ende aldaer met factoire met soutneringe hem geneert heeft, oock mede by haer depost. gebruyckt is geweest, soo int coopen van tgroff sout, als int vercoopen vant wit sout ende hoe dat hy hemselven altydt daerinne heeft gedraegen, hebben zy depost. by den Eede by henl. elcx in haere respective offitien deesz. stede gedaen, getuycht, geaffirmeert ende verclaert t inhnuden vañ voorsz. articulen, sulcx geschiet eñ warachtich te zyn en vañ voorsz. Reqt. niet en weten te spreecken dan alle eeren eñ deucht ende vañ selven noyt anders gehoort te hebben, dan dat de selven hem altoos eerl. eñ vroomel. gedraegen heeft als een man met eeren toe staet. Ende want men etc."

Hij kocht 24 Oct. 1692 een huis op de Nieuwe Haven op den Oostelijken hoek van de Zevenhuizensteeg, waarin hij een herberg „Romerswael" vestigde. Zijn erfgenamen dragen 8 Mei 1610 4/5 gedeelte over aan *Gillis Groeninx* en 17 Sept. 1627 wordt het door *Adriaen Groeninx*, als voogd over de nagelaten weeskinderen van *Gillis Marinusz. Groeninx* en *Annetgen Frankendr.*, verkocht aan Jan Fransz. de Vries. De transportacte van 8 Mei 1610 is ook belangrijk, omdat daarin een vierde zoon genoemd wordt, n.l. *Jan,* die in geen enkele genealogie vermeld wordt, ook niet in de oudste familieaanteekeningen.

Marinus Groeninx testeerde met zijn vrouw 14 Juli

[3]) Deze acte is waarschijnlijk later ingeschreven, aangezien Mattheus Marinusz. Groeninck een jaar te voren overleed,

1597 en 18 Juni 1699 voor den notaris Jacob Symonsz. en had de navolgende 5 kinderen:

1. ***Jan Marinusz. Qroeninx,*** geb. Reimerswaal, schipper, kocht 10 Febr. 1593 een huis en erve aan de N.Z. van de Nieuwehaven, waarvoor hij zijn huis aan de Z.Z. van de Nieuwehaven tot waarborg stelt, overl. Rotterdam 28 Juli 1696, begr. Groote Kerk [4]), tr. *Jannetge Willemsdr.*, overl. vóór 14 Aug. 1609, op welken datum Gillis Marinusz. en Henrick Jansz. de Letter, schilder, tot voogden over haar nagelaten weeskinderen. worden benoemd.

Uit dit huwelijk 2 zonen, nl. *Cornelis Jansz.* en *Willem Jansz.*, die 7 Aug. 1616 het in 1693 gekochte huis verkoopen, waarvoor *Gillis* ***Marinusz.*** (zie 6) waarborg blijft. Van hen is mij verder niets bekend.

2. *Jobje Groeninx*, geboren Reimerswaal omstreeks 1666, overl. Rotterdam 13 Oct. 1614, oud 68 jaar, begr. Groote Kerk [5]), tr. Rotterdam 19 Apr. 1681 *Cornelis Bastiaensz. van Stryen*, geb. Vlissingen.

3. *Marinus Marinusz. Groeninx*, geb. Rotterdam [6]), overl. vóór 16 Jan. 1699, op welken datum Gillis Marinusz., zeylmaecker, en Hendrick Jansz. tot voogden over zijn nagelaten weeskinderen worden benoemd, tr. Rotterdam 23 Apr. 1686 *Teuntgen Borsman*, geb. Rotterdam, overl. vóór 4 Mei 1618, dr. van ***Adriaen*** *Florisz.* ***en*** *Marytje* ***Pietersdr.***

Zij waren de ouders van ***Pietertge*** *Groeninx*, ***geh.*** met ***Job*** *Cornelisz.* ***'t Kind,*** en van ***Maertje*** *Groeninx*, eerst geh. met ***Pieter Cornelisz.*** en daarna met ***Maarten*** *Willemsz. van* ***der Poll.***

4. *Adriaen Marinusz.* ***Qroeninx,*** geb. Reimerswaal omstreeks 1660, wijnkooper, oudevrouwenhuismeester te Rotterdam 1643-48, woonde op de Nieuwe Haven „over 't Cleyn craentge", zijn vrouw woonde later op de Hoogstraat tegenover het oude gemeenelandshuis „In Hoorn", test. met zijn 1e vrouw 16 Nov. 1630 voor Arnout Hofland, met zijn 2e vrouw 26 Oct. 1646 voor nots. J. van Aller, overl. Rotterdam (aangegeven Weeskamer 12-19 Apr. 1648), tr. 1° Rotterdam 24 Jan. 1610 *Margrietge Cornelisdr. Wtkeeten*, geb. Rotterdam, overl. Rotterdam (aangeg. Weeskamer 26 Sept.-2 Oct. 1632), tr. 2° Rotterdam 20 Dec. 1633 *Laurentia Blauvoet*, geb. Rotterdam, overl. Rotterdam (aangeg. Weeskamer 20-27 Juni 1666), dr. van *Galeyn* en ***Catharina*** *Walrandts*, en wed. van *Gysbert Fransz.*

6. *Gillis Marinusz. Groeninx*, geb. Rotterdam Aug. 1676 [7]), zeilmaker, regent Weeshuis 1612—14, vroedschap 1615— 18, schepen 1616, boonheer 1618, fabrykmeester 1616, 17, tresorier 1618, 13 Oct. 1618 met de meeste andere vroedschappen afgezet door Prins Maurits, overl. Rotterdam 21 Apr. 1624, oud 48 jaar, begr. Groote Kerk [8]), tr. Rotterdam 8 Jan. 1606 ***Annetgen*** *Pauw*, geb. omstreeks 1678, overl. Rotterdam 17 Juni 1627, oud 49 jaar, begr. Groote Kerk [9]), dr. van *Vranck Maertensz.* en ***Aefgen*** *Tyssen.*

Uit hun huwelijk werden 7 kinderen geboren, nl. *Marinus*, ***Maertgen*** en *Neeltje*, die allen jong overleden,

[4]) Grafzerk in de Groote Kerk.
[5]) Grafzerk Groote Kerk.
[6]) Volgens zijn huwelijknaote. Dit zal wel Reimerswsal moeten zijn.
[7]) Volgens familieaanteekening.
[8]) Grafzerk Groote Kerk,
[9]) Als voren,

Aafje, die huwde met ***Johan van Citters,*** ***Marinus,*** die de stamreeks voortzette, ***Jacomijntje,*** die jong stierf en *Vranck*, die „op een reis buijtenslands vermist" werd.

Volgens Mej. Dr. H. C. H. Moquette [10]) komt de naam ***Qroeninck*** omstreeks 1698 voor het eerst te Rotterdam voor en zou hij zijn ontstaan waarschijnlijk danken aan een lakenververij (groenververij 3). *Adriaen Groeninx* zou een ververij gehad hebben in den Oppert en daar zijn vader 1698 reeds met den naam ***Qroeninck*** werd vermeld, zou deze waarschijnlijk ook lakenverver geweest zijn. Het wil mij voorkomen, dat Mej. M. eenige namen verzameld heeft en daarvoor een oplossing gezocht heeft zonder de herkomst der betrokken familiën te onderzoeken. In alle acten, die 'ik van ***Adriaen Groeninx*** vond, wordt hij vermeld als koopman en wijnkooper. Een huis in den Oppert, waarin hij een ververij gevestigd had, heb ik niet kunnen vinden. Het beroep van zijn vader is door het vorenstaande wel voldoende bewezen. Hij komt te Reimerswaal reeds met den naam ***Qroeninck*** voor, evenals zijn vermoedelijke vader ***Mattheus*** *Marinusz.* ***Qroeninck,*** die van 1649-1666 als schepen wordt vermeld.

Voor het eerst trof ik *Marinus Mattheusz.* ***Qroena'nck*** ***1664*** te Reimerswaal aan. In dat jaar werd hij gezworen van de Sciplieden, welke functie hij in de daarop volgende jaren tot en met 1668 bleef waarnemen. Voor het jaar 1664 werd hij opnieuw benoemd.

In de Stadsrekening van 1673 komen twee posten voor, waarin hij met zijn geslachtsnaam vermeld wordt.

„Ander ontfanck van leeninge by de poorters gedaen den xx February LXXIII tot furnissement van de bootsgesellen ende andere noottelycke costen deser stede

Marinus Matheusen *Groeninck* ... v sch".

„ Ander vuytgeven van dagelycxe oosten

Marinus ***Qroeninck,*** van dat den selfden van stadtswegen tot Mechelen gegeven heeft van tproces beroerende de soutwerf, daer die van Reymersvale inne triumpheerden, den xxxjen. July iij sch. x gr.

Den selfden, van dat hy den sergiant ter Tolen gegeven heeft van stadtswegen om deser stede borgers ongemolesteert te mogen passeren xxxen. July vij sch. iiij gr."

In het „Register van den goeden, gronden, arven ende renten, aencoemenden den Heyligen Geest-ende huysarmen van Reymerswale", etc. komen eenige rentebrieven en daarop verder betrekking hebbende bescheiden voor.

7 Febr. 1564.

„Aender rentbrief by Marinus Teusen tot behoef van Mr. Gerardt voersz. voerleden van iiij pondt xv schellenpen tsiaers.

Wy Joos Pietersz. Mol, Anthonis Adriaensz. Bloncke ende Jacop Geertsz., scepenen in Reymerswale, kennen dat voir ons quam Marinus Mateusz. ende verlyde voer hem selven, synen oirs rnde naecomelinghen schuldich te syne in tytle van wettiger schult, Mr. Gerardt Maoharis, organist tot Reymerswale, ofte den houder sbriefs ende manertsghelts vier ponden vyfthyen schellengen grooten vlaems currens gelts, als iaerlycx tot Reymerswale voersz. in de hurse valt, iaerlycxe losrente, ende dat voer een summe van sessentseventich ponden grooten vlaems, eens ten pryse voirn. die de selve Marinus Matheusz. in geree-

[10]) Rotterdamsch Jaarboekje 1921. **Rotterdamsohe familienamen en uliassen.**

den penninghen ontfanghen heeft, welcke vier ponden vyfthien schellingen grooten vlaems losrenten tsiaers den penninck zesthiene de voersz. Marinus Matheusz. geloeft heeft den voersz. mr. Gerardt ofte den houder tsoriefs ende maenders gelts wel ende getrouwelyck te betalen, elck tsiaers op den iersten dach van Meye, waer of den iersten dauh van Meye was anno xv^{c} vyf en vyftich, ende alsoe voert van iare tot iare, wel verstaende, dattet besproken voerwaerde es, dat de voersz. Marinus Matheusz. de voermelde vier pond n vyrthien schellingen grooten vlaems losrente tsiaers sal gehoyden wesen at te quyten teenen male tot allen tyden al3 mr. Geeraart voirsz. otte den houder tsbriefs dat believen sal, tot synen vermaen, mits nederleggende de voirsz. somme van sessentseventich ponden grooten vlaems munte, eude ten pryse voersz. ende de verloopen ender verschreve renten, daertoe verbinnende ende teenen onderpande stellende syn huys staende in de Smitstrate, syn schip, keete ende alle syn goeden, roerende ende onroerende, gewonnen ende ongewonnen, waer die gelegen syn. Alle dinck sonder erg oft lyst. In kennisse der waerheyt soe hebben wy schepenen voersz. desen brief beseghelt met onzen zegelen. Ghedaen int iaer ons Heeren duysent vyfhondert vier ende tsestich den sevensten dach der maent February, stilo coj. Onderteykent: J. Pietersz. Mol met syn gewoenlyuke signature daerby gevoucht ende onder waeren wthangende drie schepenen segelen gansch gaef ende ongecasseert.

In margine: desen brief es Jacop Adriaen Lambrechtsz. als heylich geestmeester in bewaernisse by den executeurs van Mr. Gerardts testament den xxe. Octobris anno 1568 my oick present overgelevert ende insgelyx by Mr. Geerardt testament in payementen van iare verandert ende ghecouverteert als breeder uyt die copia van den selfden testameute ofte codicille fol. ij."

8 Aug. 1568.

„Wy Franco van Campen, Jacob Geertsz. Smet ende Cornelis Vlasmansz., schepenen in Reymerswaele, doen condt ende certificeren midts desen, dat voer ons comparerende Pieternelle Bloncke Adriaensdr. met haren ghecoren voecht, heeft bekend ende beleden, bekennende ende belydende midts desen te rechter schult van gheleende penningen ende anders van verloopen renten, ghereeckende ende gheliquiderde schult, volqhende die rekeninge ende liquidatie ten daghe o. d. sz. o d. den anderen tonser presentie ghedaen, schuldich te syn Mr. Gerardt Macharisz. ofte houders brief3 ende actie van dien hebbende, de somme van vier hondert acht pondt neghen schellingen ses grooten vlaems eens, wel verstaende, dat in de voersz. summe begrepen syn alsulcken drie hondert vier ende dartich ponden grooten vlaems, als sy comparante voersz. volgende seker obligatie eertyts, te weten den eersten Juny anno xv^{c} vyf ende tsestich, daer af verleent den voersz. Mr. Gerardt schuldich ende ten achter was, welcke obligatie midts desen ghecasseert, doet ende te niet gedaen wert, midtsgaders oick alsulcken ses ende tseventich ponden, als den voersz. Mr. Gerard Macharisz., eeoen Marinus Teusz., swager van de voermelde comparante onderhaer geloeve ende borchtochte eertijds op rente qedaen heeft, volgende seker rentbrief daer van synde in date den sevensten February anno xv^{c} vier ende tsestich, mitsgaders noch alsulcken acht en twintich ponden x schellingen, als Marinus Teusz. over ses iaren verloopen renten, waer van nu Meye des tegenwoerdichs iaers. hedt laeste iaer verscheen, ten achter was, welcken rentbrief ende briefs recht den selfden Mr. Gerardt, mede present ende teghenwoerdich wesende, transporteert ende overdraecht, transporteerde ende overdrouch mitsdesen, tot behouf van Petronelle voersz., als haer vry eygen ghoet, bekennende daer van met desen brieve te volle8 vernuycht ende voldaen te syn, van welcke voersz. syner summe van vier hondert acht pont ix schellingen vi prooten vlaems eens Pieternelle voersz. verleedt ende bekende, verlydende ende bekennende midts desen, den voersz. Mr. Gerardt ofte houders des briefs ende actie van dien hebbende, schuldich te syn, een iaerlyxe erfrente van vyf ende twintich ponden thien schellingen de8 iaers te lossen ende te betalen naer des selfs Mr. Gerardt aflyvicheyt ende niet eer, den penninck sesthiene op sulcken termynen ende payementen, als breder in den codicille ende ampliatie desselfs Mr. Gerards testament den ixen. January des selfs iaers voer Franck van Campen, als openbaer notaris ghepasseert, verclaert staet, van welcken voersz. summe die eerste rente verschynen ende vervallen sal Meye eerstcomende anno xv^{c} negen ende tsestich ende soe voert3 ten selfden daghe allen naervolgende iare, stellende tot voldoeninghe ende satistactie van dier, sy comparante met haren ghecoren voecht voersz. voer speciale hypotheecke, beyde haer soutkeeten, staende binnen Reymerswale aender oost syde van der Havene ende noort zyde van de brugphe, mitsgaders haers huys ende hof, daer sy teghenwoerdelyck in woent, staende in de Smit strate tuschen Antonis Blonckens ende Lyn Janssers huysinghe ende voerts allen haren ghoeden. ghewonnen ende onghewonnen, roerendeende onroerende, haer selver expres verbinnende, dat sy deselfde ghoeden niet en sal becommeren ofte belasten, by borchtochte ofte andersins, dan hy expressen consente van Mr. Gerard voersz. Dies toirconden hebben wy schepenen voersz., desem brieve met onse segelen besegelt. Actum tot Reymerswale desen achtsten Augusti anno xv^{c} acht ende tsestich onderteykent: F. van C mpe met syne gewoenlycke signature ende onder waren wthanghende drye segelen met groenen wasch, ganschavelyc ende onghecasseert.

In margine: Mr. Gerardt alhier gementioneert, is deser werelt overleden opten xijen. Octohris anno xv^{c} acht ende tsestich.

desen brief is by Mr. Gerardt Heer Jacob Oele in bewaernisse gegeven.

Nota. dat dese iije. volgende rentbrieve op Marinus Teusz. ende Nelle Bloncke by den testamente van meester Gerardy verandert syn in iaerlyxe payementen van hondert gulden des iars, waervan Nelle dene ende Marinus Teusz. de ander helft betalen moet, als breeder en des selfs meester Gerardts testament, hier achter fol. 46 verso pestelt, verclaert staet. Ende vorts die betalinge by Nelle Bloncke op desen brieve ghedaen, sal men vinden achterwarts fol. 47 ende 48 des selfs boux, tweluk hier voir memorie."

29 Aug. 1568.

„Andere rentbrief by de voersz. Marinus Teusz. den voersz. Mr Gerardt voerleden van xxxv schellingen viij groeten xij myten tsiaers.

Wy Franco van Campen, Jacob Geertsz. ende Cornelis Vlasman, Schepenen in Reymersvale, doen condt, dat voer ons quam Marinus Matheeusz. ende verlyde voer hem selven, zyne oirs ende naecomelingen schuldich te zyne iu tytle van wettigher schult, Meester. Gerardt Macharisz. ofte houder de3 briefs ende acte van hen hebbende. die somme van acht en twintich ponden thien schellingen grooten vlaems eens, ter cause van verloopen renten ende deuchdelyckcn bereeckende schult, van welcke voersz. somme hy beloeft te betalen, een iaerlycxe rente van vyf en dertich achellinghen acht grooten twaelf myten vlaems, des iaers te loschen den penninck sesthiene, waer van nu Meye eerstcomende anno xv^{c} neghen ende tsestich die eerste rente verschynen sal ende zoe voert alle Meye daer aen volghende, wel verstaende, dat de voornoemde Marinus, zyne oirs ofte naecomelinghen, de zelfde rente tallen tyde hem believen zal, sal mogen quyte, afleghhen ende lossen, mits neder lepghende ghefalueerde ghelde, die voorschreven capitale somme van acht ende twintich ponden, thien schellinghen vlaems, met het verloop van dier, als ten tyde van de lossinghe in burssen vallen ende ganckbaer wesen sullen, stellende den voersz. Marinus tot verseeckerheyt ende voldoeninphe van dier voer speciale hypotheke syn kete staende op thooft binnen dese gemercken, oestaf der stede havene, zuydt ende westaf Cornelis Adriaensz. Ruyse ende noert af de vuyterste kreecke ende syn huys, staende in de Smits strate, oostaf der stede havene, zuytaf Helyas Marinusz., west af der Stede strate, noert af Marinus Cornelisz. Cuyp ende voert3 alle zyne goede, gewonnen ende ongewonnen, waer die gheleghen syn. In kennisse der waerheyt, zoe hebben wy schepenen voersz. desen brief beseghelt met onse zeghelen. Gbedaen int iaer ons Heeren duysent vyf hondert acht ende tsestich, den neghen ende twintichsten Aupusti. Onderteyckent : F. van Campen met syn ghewoenlycke signature ende onder waere wthanghende

drie schepen zeghelen in groene wasche, gansch gaef ende ongecanceleert.

naar de legele collatie jegens den originalen drie voersz. rentebrieven by openbaer notario ghedaen, syn dese drie voersz. copien met de selfde bevonden over al te accorderen. Twelck ick attestere mits desen.

F. van Campen, nots. publ. 1568.

In marpine: desen brief is insgelyx Jacop Adriaensz. als voren overghelevert ende oick in payementen geconverteert, als breeder fo. sequente verso verclaert staet.

F. van Campen."

29 Aug. 1568.

„Codicille ofte ampliatie van Mr. Gerardt Macharisz. testament, geextraheert wt den prothocolle van F. van Campe, de anno 1568, fol. 5.

Op huyden negenentwintichsten Augusti anno xv^{c} acht ende tsestich, compareerde voor my nots. ende getuygen onder schreven, Mr. Gerardt Macharisz. voorsz., gesont van harten ende synder vyf sinnen over al wel machtich, alst genouch bleeck, den welcken, soe hy verclaerde, aenmerckende den schamelen staet van Nelle Bloncke Adriaensdr. voornoempt ende beduchtende, dat sy die iaerlycxe payementen van hondert guldens des iaers in syne voergaeode codicille ofte ampliatie syns testaments breeder gementioneert, niet en soude moghen vervallen ende opbrengen deur dien sy volgende die voergaende rekeninghe met hem comparant ghedaen, oick tharen laste genomen heeft alsucke ses ende tseventich ponden grooten vlaems, als Marinus Teusz. ha e r zwager vyt crachte van seecken schepenen rentbrief, in dato den sevensten February anno xv^{c} vier ende tsestich, mitsgaders noch alsulcken acht ende twintich ponden thien schellingen grooten vlaems, als den selfden Marinus insgelycx hem comparant van ses iaren verloopen renten (waervan Meye leestleden de laeste rente verscheen) ten achter was, beloopende tsamen tvoersz. achterstel van Marinus voersz. ter summe van hondert vier pondt thien schellingen grooten vlaems eens, soe heeft hy comparant voersz. tnt verlichtinge van haer geconsenteert ende geaccordeert, consenterende ende accorderende mits desen, dat sy Nelle voernoemt, naer hem comparants aflyvicheyt, sal het voersz. ten achter wesen van Marinus Teusz. mogen consigneren ende bewysen den heyligen gheestmeesters in betalinge ende minderinghe van tgene men bevinden sal, haer hem comparant tsynen overlyden ten achter te syn, consenterende ende accorderende voerts meer, hy comparandt voersz. dat Marinus Teusz. de voersz. syne resterende summe naer des comparants aflyvicheyt den heylich geestmeesters alhier sal moghen betalen met payementen van vyftich gulden des iaers, sonder eenich voirder rente te gheven. Ende soe lange die payementen van Marinus voersz. loopen sullen, wil ende begheert hy comparant voersz., dat insgelycx de voersz. Nelle maer vyftich gulden des iaers ende daer en teynde wederomme hondert gulden des iaers betalen sal, ten ware sy tot merckelycke armoede quame. In welckeo gevalle sy sal betalen tot discretie van de heylich geestmeesters, als breeder inde voerqaende codicille verclaert staet, twelc hy voerts in syn vigeur gehouden begeert te werden. Ende op dat Nelle voersz. haeren neringhe te Badt soude moghen vorderen, consenteert, hy oock haer mits desen, dat sy sonder contradictie van iemande naer syns comparants overlyden haeren huysraet ende inboel sal moghen vercoopen ende de penninghen daer af coemende thaerder neringhe imployeren. Actum ten huyse ofte woenstede des selfs comparants, ten iare, maende daghe als boven. Present Heyndrick Eeuwoutsz. ende Jacop Adriaen Lambrechsz. beyde Schepenen als geloevighe getuyghen daertoe groepen ende gebeden ende my openbaer notarius onderschreven. Dies behoorlick versocht synde.

Gecollationeert iepens myne originelen prothocolle de anno 1588 es bevonden met den selfden over al accorderende, twelc ick openbaer notaris attestere mits desen.

F, van Campen, nota. publ. 1568."

20 Nov. 1568.

„Bewys ende betalinghe by Nelle Bloncke Adriaensdr. gedaen op alsulcken somme van vier hondert acht ponden ix schellingen vj grooten vlaems, als de zelfde Nelle Mr. Gerardt voersz. volgende sekeren rentbrief in date den achsten Augusti anno xv^{c} acht ende tsestich, waer van hier vore fo. xliij.tich, copie geschreven staet, ten achter was.

Item volgende ende wt crachte van tvoersz. testament ofte codicille van Mr. Gerardt voersz., heeft sy in betalinghe ende minderinghe van den voersz. somme gheconsigneert, bewesen ende in hande van Jacob Adriaen Lambrechtsz. met de andere heylich gheestmeesters getransporteert ende overgelevert, twee rentbrieve, sprekende op Marinus Teusz., waer van de copien hier voren, fol. xlv.tich ende xlvj.tich gescreve staen, beloopende de hooft somme van de selver twee rentbrieve ter somme van hondert vier pont thien schellingen, dewelcke Marinus voersz. volghende her voersz. codicille van Mr. Gerardt betalen moet met payementen van vyftich gulden des iaers. Coempt ergo hier in minderinge ende betalinghe van Nelle voersz. somme ic iij^{li} x schellingen.

Dus blijft Nelle voersz. noch te cort den heylige geest alhier de somme van ijc ij^{li} xix sch.vj gr. welcke drie hondert pont neghenthien schellingen ses groeten vlaems sy volgende het voersz. codicille otte testament van Mr. Gerardt sonder eenich vorder rente meer te geven, betalen moot met payementen van vyftich gulden des iaers, waer van den twelfsten Octobris anno lxix.tich het eerste payement verschynen sal, ende soo voorts van iare tot iare, soo langhe de payementen van Marinus Teeusse voersz. dueren sullen ende daer en teynde, te weten binnen den tyt van twaelf iare, met paysmenten van hondert gulden des iaers, ten ware dat sy tot merckelyke armoede offe quade fortuyne quame. In welckeu gevalle men haer naer gelegentheyt van haere staete de payementen verminderen sal, als breeder inden voersz. codicille verclaert staet, twelck hier voer memorie.

Ander bewys in betalinge van den voermelden iaerlycxe payementen van Nelle voersz.

Item. alsoo men int stede swerte boeck bevindt. dat Mr. Gerardt int accepteren synder officie orghanistschip van deser kercke naer sunder overlyden, de selfde kercke voer syn testament beloeft heeft een pont erffel. (in margine: Een pont tsiaers voer de kercke van Reymersvale), soo is by den executeura des testaments van de voersz. Mr. Gerardts by consente van den heylichgeestmeesters geaccordeert ende geordineert, dat Nelle voersz. in minderinnhe van haer iaerlycxe paye bamisse den kerckmeesters betalen sal, een pont groote vlaems, ter tyt toe, daer ander in gheordiniert ende de kercke by andere middelen versien sal syn. Twelck hier voer memorie.

Es insgelyx byde voersz executeurs ende heylich geestmeesters geaccordeert ende peordineert, dat Nelle voersz. in minderinphe van de selfde iaerlycxe paye voer den tyt drie eerstcomende iaren, iaerlycx tot onderhoudenisse van Jan Jansz. getrout hebbende Neelke Willemsdr. waer van Mr. Gerardt voersz. oudt oom af was, de somme van neghen Karolus guldens betalen sal, waer van bamisse Ixix hêt ierste iaer verschynrn sal, wel verataende, dat inphevalle de voersz. Neelken ende haere kinderen middelder tyt quamen te sterven, dat alsdan dese belofte ceseren soude, voer welcke voersz. sommen de voernoemde Nelle beloeft heeft sorghe te draghen. Actum ten huyse van Nelle voersz. den xxen. Novembris anno xv^{c} acht ende tseatich. Cornelis Willemse Levendale ende Willem Jausz. Oliphant, als executeurs, Jacob Adriaen Lambrechtsz., Jacob Geertsz. Smit ende my onderschreven als heylich geestmeesters. Twelch hier voer memorie.

F. van Campen. Nots. publs. 1568".

2 Oct. 1570.

„Meester Gerardt Macharisz., van der Goes, in syn leven organist alhier, heeft by, synen testamente ende codicille, ghere-

gistreert int heylich gheest bouck, fol. 46, den heyligen gheest beset, alsulcke twee rentbrieven van vj ℔ x schell. tsiaers, als hy sprekende hadde op eenen Marinus Teeusz., schipper, alhier, waer van die copie iot selfde bouck, tol. 45, gheregistreert staen, beloopende de selfde twee rentbrieven ter hoottsumme van j^{c}iij ℔ x schell., welcke hooftsumme Mr. Gerardt gheordineert heeft te betalen, sonder vorder renten te geven, met iaerlycxe payementen van vyttich gulden, verschynende het le payement naer toverlyden van Mr. Gerardt voersz., dien sterf den xijen. Octobris anno lxviij, sulx datter den xijen Octobris des iegenwoerdichs iaers een paeye verschenen is, twelc om redenen breeder in de apostille hier in margine alhier alleene pro memoria.

In margine: Wert geordineert desen ende de toecomenden ontfanger, te weten Dirick Diericxsz. van dese ije. verloopen paeyen, soe wel Nelle Bloncke als op Marinus Teeusz. verschenen, die eene anno lxix verschenen, tsy by genouge ofte anders met rechte te innen ende de seltde inde le. rekenioge van Dierick Diericxsen de anno lxx over onttanc te brengen ende soe voerts by den volgenden ontfangers van iare te iaren, deselfde betalinge te vervolgen. Actum desen ijen. Octobris anno 1570. Ter ordinantie van de audituers. Onderteyckent Franco van Campen."

„Den selfden Mr. Gerardt heeft insgelycx byde voermelde testamente ende codicille den heyligen geest ghelegateert ende beset, alsulcke ij^{c} ij ponden xix schellingen vi duyten, als Nelle Bloncke hem boven die voermelde peuningen noch ten achter ende op rente den penninc xvje. besittende was, blyckende by twee rentbrieven daervan synde ende int roermelde bouc, fol. 44 ende 48 gheregistreert, welcke summe hy insgelycxs gheordineert heeft by die voersz. Nelle, sondqr eenich verder renten meer te gheven, betaelt te werden met paeyementen van vyftich gulden des iaers voer die ierste twelf iaren, te weten soe langhe als Marinus Teeusz. paeyementen loopen sullen ende daer naer met paeyementen van j^{c} guldea äes iaers ter volder betalinghe toe, als breeder int voermelde bouck, fol. 47 ende 48 verclaert staet, verschynende het je. termijn als voren op den naam van Marinus Teeusz. Twelck om redene breeder in de apostille in margine van desen verclaert, hier alleene pro memoria."

Een broeder van ***Marinus Mattheusz.*** *Groeninck* was zeer waarschijnlijk *Gillis Mattheusz.*, die in de reeds eerder gemelde rekening van Reimerswaal, onder de ontvangsten „van leeninge by de poorters gedaen den xx february lxxiij tot furnissement van de bootsgesellen ende andere noottelycke costen deser stede" vermeld wordt:

„Gillis Matheusen v schellingen".

Gillis Mattheusz. had waarschijnlijk een zoon *Mattheus,* die 20 Oct. 1624 te Rotterdam ondertrouwde. De inschrijving in het huwelijksregister luidt als volgt:

„Mattheus Gillissoon Groeninck van Rommerswael, wr. met Lisbet Michiels, Jongedr. van Batenburg, woonen beyde in St. Martensdyck".

Uit de navermelde acte, voorkomende in het Weesboek van St. Maartensdijk, blijkt, dat *Gillis Mattheusr.* vóór 4 Jan. 1630 is overleden, een zoon *Marinus Mattheusz.* naliet en zijn weduwe hertrouwde met *Blaes Gerritsz.*

„Compareerde voor de Weesmren. Naer genoempt Blaes Gheeritsz. als getroudt hebbende Lysbeth Michielsdr., weduwe wylen Mattheus Gillisz., te kennen ghevende, als dat haeren sone Marinus Mattheusz. bynnen Strien in Hollant ofte in dess selffs eylant aanbestorven zyn, seckere goederen by het overlyden van eenige der voorsz. Mattheus Gillisz. vrienden, dewelcke by hem Blacs Gheertsz. nyet en connen werden gelycht omme ten prouffyte van de voorsz. kinde aengeleyt te werden, ten zy hem van weesmeesteren daer toe werde geauthorisert, zoo hebben weesmeesteren den voorsz. Blaes Gheertsz. zyn versoeck toegestaen, geconsenteert ende geauthoriseert, consenteren ende authoriseren by desen, dat de voorsz. Blaes Gheartsz. vuyt den naeme ende van wegen wescamer alhier, te treden in den voorsz. sterffhuyse ende aldáer beneffens de andere vrienden van den overleden te maecken schittinge ende deelinge van de naergelaeten goederen den kinde ten deele vallende, taenveerden, geene vuytgesondert, te gheven quitantie van den ontfanok, daer van hy gehouden blijft ter weescamer alhier daer te leveren behoerlycke rekening ende reliqua, ende voorts generaelyck ende speciaelyck hier inne met des hier aen cleeft, te doen ende te hanteren, allet des wy weesmeesters selver present synde souden mogen doen. Glovende alet tgunt Blaes Gheertsz. hier inne besoingeert sal werden te houden van waerden. Aldus gedaen ende geconsenteert den 4e. January 1630, present Drost Mr. Corn. Liens, Jan Vermuyden ende Smulders, schepenen."

Het nageslacht van *Mattheus Gillisz.* — hoewel nog niet volledig door mij vervolgd — vond ik nog in het midden de 18e. eeuw te St. Maartensdijk, Oud Vossemeer en Poortvliet. Het werd *Groening*, de *Groening*, *de Groeninck*, in 1706 zelfs *Groeninx* en ten slotte de *Groen* en de *Groene* genaamd.

Als vader van *Marinus* ***Mattheusz. Groeninck*** komt in aanmerking *Mattheue* ***Marinusz.***

Hij was gezworen van de Sciplieden te Reimerswaal 1634-38 en 1640-49 en deken van dat gilde 1648 en 49, uwtermeester 1660 en 1652-66, schepen waarschijnlijk onafgebroken van 1660-1666, hoewel over de jaren 1664, 68 en 61 geen schepenverkiezingen worden vermeld, rithorike 1657 en 68 en ziekmeester 1663.

Bij de schepenverkiezingen van 1666 en 1667 wordt hij resp. vermeld als „Matheus Marinusz. Groenninck" en „Matheus Marinusz. Grōninck", in die van 1566 staat aangeteekend „Adriaen Jansz. äls meyster eerst nieu in die plaatse van Teus Marinusz. overleden aenghestelt."

Ten slotte trof ik hem nog aan in de navolgende acte, eveneens voorkomende in het Resolutieboek der Stede Reimerswaal.

„Anno xv^{c} vyftich.

Geert Pietersz. es by burgemeesters ende scepenen gestelt ontfanger te wezen van alle den ontfanck ende uwytgeven der stede van Reymerswale ende zal hebben voor zyn sallaris xij £ g. vls. Borge Matheeus Marinusz., Cornelis Adriaensz. Roye ende Cornelis Claes voor x l £ gr. vlaems elcx voer een derde deel."

Bijdrage tot de genealogie van het geslacht van de Poll,

door Jhr. H. VAN DE POLL.

(Vervolg van LI, 51.)

III ter. *Evert Johansz. van de Poll,* leefde 1484 [191]), vermeld 1620 als oom van Jan Gijsbertsz. van de Poll [192]), 1622 als burger van Montfoort; *1640* [193]). Sterft vóór 31 Aug. 1649 [193]).

---

[191]) **Berewout. Bij de vier zoons van Johan Wouterss. van de Poll noemt hij dit jaartal 1484; het is ons niet mogen gelukken het stuk, waarover hij wellicht de besohikking heeft gehád, te vinden.**

[192]) **Leenr. M'foort, Nr. 286, los blad achter fol. 46.**

[193]) **Leenr. M'foort, Nr. 288, fol. 101.**

Tr. 1. *Gool* **van Naarden** [194]).
Tr. 2. *Aeght*, **leeft 1649** [195]).
Uit hen:
1. *Herman Evertsz. van de Poll,* **volgt IV.**
2. *Aeff de Jonge,* **sterft ongehuwd te Montfoort** [196]), **leeft 8 Nov. 1664** [197]).
3. Huesgen, tr. *Jan Aertsz. Steen en* **sterft kinderloos** [196]). **Voor hem zie noot 127.**
4. *Heer Jan Evertsz. van de Poll,* **volgt IV bis.**
6. *Hubert Eoertsz. van de Poll.*
Bovendien een natuurlijke dochter Aeff de Oude" [198]).

IV. ***Herman Evertsz. aan de Poll,*** **vermeld vanaf 1649** [199]); **1678 tot zijn dood Secretaris van de Schepenbank van Utrecht** [200]). **Hij krijgt in 1569 van Johan van, Montfoort kwijtschelding van de tijnspenning van twee leenen, wegens „sonderlinge diensten ende andere saecken ons daertoe bewegende bij onsen lieven ende ghetrouwen Herman van de Pol Evertssoen aan ons gedaen"** [201]). **Sterft „morte subitanea"** [202]).
Tr. ***Geertruid Thin,*** **dr. van** *Dr. Gijsbert Qoeyertsz. van Ewyck* **en diens 2de vrouw** *Mechtelt Thin* [203]).
Uit hen:

[194]) Berewout noemt haar Gool, in tegenstelling met andere aanteekeningen en gedrukten, waar zij Giel heet.

[195]) Op 25 Febr. 1550 wordt door Jan Gijsbertsz. van de Poll en eenige andere personen voor het gerecht vau Montfoort „gherechtelicken daartoe ghedaeght synde van Aeff Evert Janezoon natuerlicke dochter" verklaard, „dat zy ontrent in Augusto laetetleden gheweeat syn ten huyse van Aechte seligher Evert Janss. Wedu aldair ....". Charter Fundatiearchief: nr. lla o.n.

[196]) Berewout.

[197]) Op dien datum transporteert Aeff Evertsdr. de Jonge aan haar broeder Herman Evertsz. van de Poll haar aandeel in een obligatie. Nr. 614 a.b.

[198]) De volgorde dezer vijf kinderen is ontleend aan het testament van „Aeff Evert Jans dochter van de Poll de oude", d.d. 23 Jan. 1562 (Fundatiearchief llb). Alleen daar vonden wij Hubert, zoodat waarscbijulijk is, dat hij spoedig daarna is overleden. In zijn testament (Fundatiearchief no. 4) legateert Mr. Evert Hermansz. van de Poll (BV) aan „H. Jan van de Poll mijn Oom en 's Vaders halve broeder", zoodat wordt aangenomen, dat in ieder geval Heer Jan een zoon is uit het tweede huwelijk en vast staat dat Dr. S. Muller Fzn. in zijn „Catalogus van het Archief der Fundatie van Mr. Evert van de Poll" op blz. 6 foutief schreef, dat Evert van de Poll bij zijn echtgenoote Aeght twee zonen had, Herman en Jan.
In den catalogus komt nog een fout voor. Onder llb wordt melding gemaakt van een „Testament van Aeff, dochter van Evert Janss. van de Poll den oude,. ...". Het testament is niet van Aeff, dochter van den ouden Evert, doch van de oude Aeff, dochter van Evert.
Ook het N.B. in den Catalogus (blz. 5) kan aanleiding geven tot verwarring; men krijgt den indruk alsof er sprake is van één en denzelfden hof buiten de Willeskopper poort. Dit is echter niet het geval; de eene hof heeft Aeff de Oude uit haars vaders boedel gekregen, de andere heeft zij gekocht. In de gerechtelijke verklaring van Jan Gijsbertsz. van de Poll (noot 195) leest men, dat Aechte, Evert Jansz. weduwe „gaff Aeff voirscr. alsulcken deell van een hoff.. ..ende gelegen is buyten Willescopper poirt"; bij testament legateert Aeff aan „Herman Everts van de Poll haire broeder", „eenen hoff ofte boemgaert gelegen buyten Willescopper poort die zij eertijts gecocht heeft van Henrick Henricksz.. ..". Zekere boomgaard speelt in de geschiedenis der van de Poll's een belangrijke rol; dit volgt.

[199]) Hem wordt verlijt 8 honts landa in het Reyersgat in Willescop, hem aangekomen bij het overlijden van zijn vader Evert Jansz. van de Poll. Leenr. M'foort, Nr. 288, fol. 101.

[200]) Op 1 Oct. 1578 verkoopt het Schepen Gerecht hem het Secretsriaat voor f 900.— na den dood van zijn zwager Mr. Gijsbert Thin. Resoluties van den Raad; Gem. Arch. Utrecht.

[201]) Charters betreffende Montfoort ; Algemeen Rijksarchief. Niet onwaarschijnlijk is hij de Harmen van de Poll, die 3 Dec. 1554 benoemd werd tot notaris te Abbenbroek (1ste Register der Notarissen, Hof van Holland, Nr. 5929, fol. 40vo).

[202]) Diarium van Arend van Buchell, blz. 447.

[203]) Catalogus Fundatie Mr. E. van de Poll, blz. 8.

V. *Mr. Evert Hermansz. van de Poll* [204]), **studeert te Leiden en Heidelberg** [205]); **30 Oct. 1689 beëedigd als advocaat voor het Hof te Utrecht** [206]) **en 3 Juli 1601 als advocaat van de Staten 's Lands van Utrecht** [207]). **Hij sterft ongehuwd 7/8 Sept. 1602** [208]).
Bij zijn testament [209]) **bestemt hij, behoudens verschillende legaten, zijn vermogen, dat voor een deel afkomstig was van zijn oom Mr. Floris Thin** [210]), **„ter erectie ende institutie van al sulcken huys als tot Amersfoort gefundeert is om de ledigh gangers ende bedelaers van de straeten te houden ende binnen tselve huys tot een eerlick handwerck te onderhouden". De thans nog te Utrecht gevestigde Fundatie Mr. Evert van de Poll heeft de beschikking over hetgeen er in den loop der jaren van deze erfenis is overgebleven. Voor de geschiedenis der Stichting en de oprichting van het werkhuis zie men den Catalogus van het Archief door Dr. Mr. S. Muller Fzn. en de artt. van A. Hallema in „Tijdschrift voor Armw., Maatsch. Hulp en Kinderbesoh." Nrs. 89 t/m 91, 1926. Te Utrecht is in den gevel van het voormalige St. Nicolaas'-klooster een poort aanwezig van het werkhuis;** op **een steen de volgende inscriptie: „Mr. Evert van de Poll in syn leeven advocaet van 't lant van Utrecht hatende alle leedichheyt heeft dit werckhuys doen oprechten voor den geenen die liever met arbeyden hare cost winnen als met ledighe bedelarie ende dselve tot syn erfghename geinstitueert.· 1602"** [211]). **Buchell geeft een eenigszins afwijkende lezing der inscriptie** [212]); **ondersteld mag worden dat hij uit het hoofd heeft opgeteekend. Boven den steen een alliantie wapen, gevierendeeld 1-3 van de Poll, 2—4 van Ewyck** [213]).

IVbis. *Heer Jan Evertsz. van de Poli.*
Het jaar zijner geboorte is ongeveer vast te stellen uit het verslag van Floris Heermale, visitator van den Aartsbisschop van Utrecht [214]). **Deze neemt hem op 10 Febr. 1671 te Abbenbroek een verhoor af en zegt van hem: „Dominus Johannes Everardi van den Pol a Montfoert, canonicus capitularis hujus**

[204]) Het in noot 199 genoemde leen wordt hem verlijt „bij dode zijns vaders Mr. Harman van de Poll, secretaris der stadt Utrecht". Leenr. M'foort; Nr. 290, fol. 185.

[205]) Nieuw Nederl. Biogr. Woordenboek, dl. 11, kol. 1114.

[206]) Nr. 274; R. A. Utrecht.

[207]) Nr. 349 Statenarchief; R. A. Utrecht.

[208]) Overluiding op 8 Sept. 1602. Rekeningen van den Dom; Gem. Arch. Utrecht. Berewout heeft vermoedelijk een fout gemaakt in het copieeren van „zeker Boekje" van Harman Gijsbertsz. van de Poll, „berustende dit boekje onder Sr. mr. Cornelis Graafland schepen dezer stede". Hij copieert: „den 18den Sept. 1602 is mijn Cousijn meester Evert van de Poll, advocaat van 't Land van Utrecht in den Heere ontslapen".

[209]) Fundatiearchief Nr. 4.

[210]) 'Diens testament is opgenomen in Kronijk van het Historisch Genootschap t865, lste deel. bl. 451 v.v.

[211]) Opgave van Jhr. A. G. E. van Asch van Wijck.

[212]) Arnoldus Buohelius, Trajecti Batavorum Descriptio; in Bijdr. Hist. Gen. Dl. 27, blz. 218 noot 3.

[213]) Herhaaldelijk bleek ons, dat Mr. Evert beschouwd wordt als te behooren tot den z.g. Utreohtschen tak der van de Poll'e uit de Boekjes van Booth, waartoe deze o. a. rekent Cornelis van de Poll, burgemeester van Utrecht in 1618. Volgens Booth vangt deze Utreohtsche tak aan met Gerrit van de Poll ± 1425. De famielierelatie tusschen Mr. Evert en Burgemeester Cornelis is dus wel zeer vaag.

[214]) „Verslagen van Kerkvisitatiën in het Bisdom Utrecht uit de 16e Eeuw", door wijlen Mr. F. A. L. Ridder van Rappard en Mr. S. Muller Fzn.; Amsterdam 1911, blz. 351.

ecclesie, 31 annorum vel circiter dicit se prebendam habere ex oollatione domini de Montfoert et hic residisse septem annos"[215]). Hij zou dus geboren zijn ± 1640.

Op grond van hetgeen hij in zijn testament d.d. 27 Nov. 1613[216]) bepaalt, dat „zijne geinstitueerde erffgenaemen verseeckeren ofte opbrengen sullen vijftich gulden hooftgelts ende dairvan doen constitueren een jaerlicxe rente van drie gulden ten behoeve vant Collegium Jurisdictum tot Loven ende onderhoudt van de beursse van Bergen" zou kunnen worden aangenomen, dat hij te Leuven heeft gestudeerd.

De visitator te Abbenbroek rapporteert van hem verder: Dominus Johannes Everardi de Montfoort diffamatus est de concubinatu, et potat ad ebrietatem aliquoties, ita quod per sequentem totum diem lecto decumbere debet et ad ecclesiam venire non potest"[218]); doch Heer Jan „negavit se habere concubinam"[219]).

Hoelang hij na bovengenoemde visitatie zijn functie te Abbenbroek heeft waargenomen, bleek ons niet; wel, dat hij tot zijn dood toe den titel van Kanunnik van Abbenbroek en de praebende behouden heeft. Hij testeert als „die weerdige ende erentfromme heera Johan van de Pol canonick tot Abbenbrouck" en op 14 Jan. 1614 doef de Ridderschap te weten „dat wij opt oitmoedigh vertoogh ons gedaen bij Johan Werner de Thuiline . ... hoe dat aende welgeboorne vrouwe Jehenne de Merode, Gravinne van. ... en als vrouwe van de drie vierdeparten van Abbenbrouck gecomen was de ghifte van seeckere Canonesie ende prebende inde Collegiale kerckce van Abbenbrouck voorsz., nu vacerende deur t' overlijden van wijlen Heeren Jan Evertsz. van der Pol ...."[217]).

Hij wordt herhaaldelijk in Montfoort vermeld, waar hij verschillende rechtshandelingen pleegt In 1602 woonde hij reeds daar; in Mr. Evert's testament leest men, dat hem wordt gelegateerd: „de gunninge van mijne huyzinge daer inne hij tegenwoordelijk woond, mitsgaders het gebruik van mijne boomgaertgens buiten Willescopper Poort"; dit huis moest na zijn dood weder aan den boedel van den testateur terugvallen.

In 1609 wordt door de executeuren van Mr. Evert's testament betaald aan „Adriaen Berentszn. Leydecker acht gulden en thien stuuvers van dat hij aende huysinge van Heer Jan van de Pol tot Montfoort gearbeyt heeft"[220]). Heer Jan's testament wordt te Montfoort gemaakt, terwijl hij was: „sieckelijck van lichaeme, maer gaende ende staende deur den huyse ende syner tegenwoirdige woonplaetse staende binnen de voors stede".

Hij bepaalt verder, dat zijn erfgenamen uit zijn na te laten goederen zullen opbrengen „tot oprechtinge ende fundatie van een dolhuys tot huysvestinge ende onderhoudt van eenige schamele personen eene haoftssomme van seven hondert caroly guldens" en dat „syn testateurs bloetverwanten vandePol ende Spruyt tzy echte ofte bastairden dairvan d'administratie ende regieringe hebben sullen". Als administrateuren worden het eerst vermeld zijn schoonzoon Cornelis Elbertsz. van der Hoeff en later zijn zoon Jan Jansz. van de Poll[221]).

In een codicil op het testament maakt hij nog een legaat aan „Mechtelt Ysbrants Alias Aers om geseyt woenende tot Woerden ende Marichjen Willems Spruyts tot Utrecht syn testateurs bloetverwanten" ; wij hebben deze namen in geen enkel verband tot hem kunnen brengen.

De datum van zijn overlijden ligt tusschen 27 Nov. 1613 (datum testament) en 16 Dec. d.a.v. (datum van het genoemde vertoog van Johan Werner de Thuiline, „ons overgelevert in dato den 15den Decembris voorleden").

Omtrent een huwelijk is ons niets gebleken; wel trof het ons, dat hij nergens is opgetreden „voor hem ende N.N. syn huysvrou waarbij hij wettig blijckende geboorte heeft", zooals de gewone term ongeveer luidt.

Vast staat, dat hij drie kinderen heeft gehad, die hij in zijn testament noemt; en dat de moeder van een dezer kinderen Engeltje Jans is geweest.

Volledigheidshalve worden deze kinderen hieronder vermeld; wij laten aan meer bevoegden over uit te maken of deze in de genealogie al of niet thuisbehooren, of — om duidelijker te zijn — of Heer Jan als kanunnik een wettig huwelijk heeft kunnen sluiten.

Zijn kinderen :

1. Evert Jansz. van de Poll, sterft vóór 27 Nov. 1613[222]). Diens dochter Styntgen; zij is 16 Sept. 1622 onmondig[223]) en tr. Aert van Oosterwijk[224]).
2. Jan Jansz. van de Poll[225]), sterft 7 Juli 1660[226]). Tr. Neeltgen Jansdr. Verboom; zij testeeren 16 Oct. 1624[224]). Hij noemt in zijn testament den naam zijner moeder „Engeltgen Jans", doch geen kinderen.

---

215) **Heer Jan Evertsz. van de Poll van Montfoort, Hoofdkanunnik van deze kerk, ongeveer 31 jaar oud, zegt dat hij zijn praebende heeft uit de collatie van den Heer van Montfoort en dat hij hiel zeven jaar woont.**

216) **Nr. 615 a. b.**

217) **Register van de Confirmatiën ende Appointementen 1601-1681 Algemeen Riiksarchief.**

218) **t. a. p. blz. 342 „Heer Jan Evertsz. van Montfoort wordt in opspraak gebracht door concubinaat en hij drinkt zich meer dan een een roes, waardoor hij dan den geheelen dag te bed moet blijven en niet in de kerk kan komen".**

219) **t. a.p. blz. 352 „Hij ontkent eene concubine te hebben".**

220) **Fundatiearohief Nr. 26 o. n.; deel 1 der rekeningen van der rentmeester, dat na het samenstellen van den catalogus aan het gemeentearchief te Utrecht door het gemeentearchief te Deventer werd afgestaan.**

221) **Nr. 631a; Gem. Aroh. M'foort.**

222) **Uit het testament van Heer Jan: „uit syn testateurs nae te laten gereetste goederen sullen vuytseriven ofte verseeckeren ten behoeve van Stynge Evertsdr. van de Pol syn testateurs overleden soen eene hooftsomme .... ".**

223) **Nr. 611a; Gem. Arch. M'foort.**

224) **Uit het testament van Jan Heer Jansz. van de Poll en zijn vrouw: „.... maeckt ende legateert bij dezen Evert Aerts van Oosterwijk syn broeders dochters soon ....".**

225) **Uit het testament van Heer Jan: „Also te weten dat Jan Jans van de Pol ende Antonia Jansdochter syn testateurs soen ende dochter sullen hebben genyten ende erven alle syn testateurs goederen".**

226) **Rekening en verantwoording van Gijsbert Evertsz. van IJselsteyn, 16 Dec. 1650; Nr. 63 Gem. Aroh. Montfoort.**

3. Antonia [225]); zij leeft 16 Oct. 1624 [227]). Tr. Cornelis Elbertszn. van der Hoeff [228]).

De familie (van Zanen) Pollio.

Te Leiden wordt in de Lakenhal **bewaardeen geschilderd wapenbord, waarop voorkomen de namen en de wapens van de Regenten van het St. Elisabeth's Gasthuis aldaar.**

Onder deze vindt men den naam en het wapen van Mr. Jan van Zanen Pollio, van 1729 tot 1741 Regent. Het wapen is als volgt te beschrijven: Gevierendeeld, 1 en IV 6 schuinkruisjes zilver op rood, 3-2-1; 11 en III 3 harten 2-1, rood op zilver; hartschild : het wapen van de Poll. Deze Mr. Pollio zegelt 17 **Aug. 1729 met een overeenkomstig wapen** [229]); **zijn zusters Sibilla Elisabeth wed. Johannes Cornelius Chanfleury en Geertruid wed. Gerbrand Chanfleury eveneens** 1 **Mei 1761** [230]).

Wij beginnen mede te deelen, dat deze Pollio in geen enkel verband staat tot Ds. A. van de Poll (Pollio), wiens afkomst wij in een artikel in dit Tijdschrift [231]) **hebben aangetoond tot een niet aan de genealogie aan te sluiten Meerten Evertsz. van de Poll. Men merke op, dat de meeste van de Poll's, die te Leiden studeerden, als Pollio werden ingeschreven. Doch deze Mr. Pollio is, in tegenstelling dus met Ds. Pollio, wel degelijk aan de vorenstaande genealogie der Van de Poll's aan te sluiten, zij het dan ook alleen langs de vrouwelijke lijn.**

Volgens Berewout had Dirk Hendriksz. bij zijn vrouw Jannichje Jansdr. van de Poll [232]) **acht kinderen, van welke de oudste zoon den naam Willem en de vijfde den naam Jan droeg.**

Deze Jan was derhalve een Jan Dirksz ; doch vanaf 1 Nov. 1611, op welken datum hij te Leiden als student werd ingeschreven als **„ Johannes Pollio, Montfortius, 23, Studiosus Theologiae"** [233]), **bleef hij den naam Pollio voeren.**

Van hem en zijn nageslacht volgt hier een verkorte genealogie, welke kan aangevuld worden met hetgeen o.a. te vinden is in het Algemeen Nederlandsch Familieblad (1886, bl. 138).

I. **Dirk Hendriksz., tr. Jannichje Jansdr. van de Poll.**

Uit hen:

II. Jan Dirksz., alias Ds. Johannes Pollio, geb. te Montfoort 1588 [234]), studeert te Leiden, 1613 als proponent bevestigd te Bunschoten, predikant te Ter Heide (Cl. Breda) 1614, te Edam 1615 [234]); sterft aldaar 1617, begraven aldaar 28 Sept. 1617 in de Groote Kerk [235]).

Hij tr. te Leiden 1615 Christina Polyander [236]), „geboren tot Dordrecht 4 Juli 1698" [237]), dochter van Ds. Johannes en Judith Nnyts, wed. Hans Falckenborch [238]); zij st. Edam, begraven aldaar in de Groote Kerk 5 Nov. 1616 [235]).

Uit hen:

III. Johannes Pollio, geb. Edam 1616, studeert te Leiden [239]), advocaat, koopt 13 Sept. 1642 het poorterschap van Amsterdam [240]), in 1654 Regent van het Spin- en Werkhuis aldaar [241]); tr. 31 Oct. 1648 te Leiden als „Mr. Jan van der Pol" Elisabeth Vockestaert [242]), ged. te Delft 20 Sept. 1619 [243]), dochter van Gerrit en Cornelia Jacobsdr. van Craenendonck uit Cromstryen [244]). Hij is uitgebeeld als vierde van rechts op een Schuttersmaaltijd van Spilberg iu het Rijksmuseum te Amsterdam.

Uit hen:

IV. Jacobus Pollio, ged. te Amsterdam 15 Jan. 1662 [245]), studeert te Leiden [246]), tr. te Amsterdam 21 Jan. 1692, advocaat zijnde: „Sibilla Kleur van Wilsveen oud 24 jaar op de Keyzersgracht en geassist. met haer moeder Geurtje Kracht" [247]).

Uit hen:

V. Jan Pollio, ged. te Amsterdam 8 Mei 1701 [248]), studeert te Leiden [249]), ondertr.. wonende te 's-Gravenhage, als Mr. Jan van Banen Pollio 38 Maart 1726, geassisteerd met zijn moeder Sibilla Cleur, Sibilla Margreta Houtman Abrahamsdr. [250]) uit Amsterdam (Doelenstraat) oud 23 jaar; haar ouders zijn dood. Zij wordt geassisteerd met haar voogd François van der Schagen [251]).

---

227) Protoool Notaris L. van Leeuwen te Utrecht.

228) Nr. 615 a. b. 21 Juli 1616.

229) Protocol C. Notaris Philips des Tombe; Gem. Archief Leiden.

230) Protocol 3222 Notaris Christiaan Glaazer; Gem. Archief 's Gravenhage. Opgave van den Heer R. T. Muschaert.

231) October 1927.

232) Genealogie B. IV 7.

233) Volumen Insoriptionum enz., Universiteits Bibliotheek Leiden.

234) M. S. Waldkirch Zieuprecht. Univ. Bibl. Leiden. De notulen der kerkeraadsvergaderingen te Edam van 11 Oct. 1615 vermelden: „nadat Johannes Pollio 's morgens zijn proefprediketie hadde gedaan"; deze opgave danken wij aan Ds. L. Plette;

235) Bloys van Treslong Prins en Belonje, Dl. 11, blz. 325.

236) Livre de Mariages 1604—1638, Gem. Arch. Leiden. Bij zijn huwelijksche voorwaarden, verleden 23 Oct. 1615 voor Notaris Jacob Jansz. Verwey (Gem. Arch. Leiden) wordt hij :„d' E Johannes Pollio, geboortich van Montfoort, jonghman, Bedienaer des H. Evangelij tot Edam, als bruydegom", geassisteerd met „d' E. Jan Woutersz. van der Houff, Burgemeester van Montfoort, sijn schoonvader" (leen stiefvader) „ende d' E. Willem Diroksz., Burgemeester van Oudewater sijn broeder"; hij teekent de acte „Joannes Pollio Th."

Zijn huwelijk is verder te vinden in Kerk. Huw. Procl. Boeck vanaf 1614, lett. H. fol. 85, Gem. Arch. Leiden, waar men leest: „Johannes Pollio, dienaer des Godtlioken Woorts tot Edsm, geboren tot Montfoort, geassisteert met Jan Woutersz. van der Houff, Burgemeester tot Montfoort sijn schoonvader" (lees stiefvader) „met Christina, dochter van Dr. Johannes Poliander, professor Theologie in de Universiteyt alhier, haer vader en Judith Nuyts, haer moeder en Jannetgen van Pol haer toecomende schoonmoeder".

Opmerkelijk voor den naam is nog het volgende. In „Geslachtboom ende Deduotiën van die van den Kerckhoven van Gendt, met de verifioatiën daer toe dienende", Archief Huize Offem, te Noordwijk, wordt aangeteekend: „Christina Ia getronwt geweest met Jan vander Poll geseyt Pollio, neve vanden Heer President Eduardus Pollio tot Utrecht.. .." (zie Genealogie B V ter.)

237) Geslaohtboom ende Deduotiën *ene.,"* zie noot 8.

238) Huw. Int. Reg. van de Kerk te Amsterdam 26 Juli 1592. Voor Prof. Polyander zie Biogr. Woordenb. van der Aa en de bovenaangehaalde Geslachtsboom, waarin voorkomen de bij van der Aa vermelde onuitgegeven brief en een verklaring van het ontstaan van den naam Polyander; Judith Nuyts was bij haar inschrijving zeven jaer weduwe, woonde op de Nieuwendijk en was een zuster van David Nuyts.

239) Hij wordt eerst ingeschreven op 24 Oot. 1628 als „Johannes Pollio Edamensis, filius Johannis Pastoris Quondam Edamensis . .., stpud me habitans, annorum 12, studiosus bonarum artium", (deze inschrijving is geschied door Prof. Polyander) en daarna op 23 Maart 1639 als „Joannnes Pollio licentiatus juris annorum honoris causa 12, habitat apud avum Doctorem Polyandrum".

240) Gem. Arch. Amsterdam.

241) Opgave van den Heer R. T. Muschaert.

242) Getuige o.a. zijn grootvader Johannes Polyander. Hij is licentiaat in de Rechten, jongman van Edam, wonende te Amsterdam.

243) Gem. Arch. Delft.

244) Weeskamer, Gem. Aroh. Delft. Voor haar vader zie Ned. Leeuw 1913, kol. 201. Bij de huwelijksohe voorwaarden op 29 Oct. 1643 van „ Johan van der Pol" en Elisabeth Vookestaert wordt hij geassisteerd o. a. met „Johan Poliander van Kerokhove syn grootvader" en zij o. a. met „Seger Cranendonc, dijkgraaf ,,van Nieuw Kromstrijen haar oom., Francoys van Bleyswyc haar behuwd oom en Evert van Lodenstem, burgemeester van Delft, haar neef". Not. Prot. Leiden, Kr. 277, fol. 199.

245) Doop Reg. Nieuwe Zijds kapel, Gem. Aroh. Amsterdam.

246) Alb. Stud. Lugd. Bat. 24 Maart 1683.

247) Huw. Int. Reg. van de Kerk; Gem. Arch. Amsterdam.

248) Doop Reg. van de Amstel Kerk; Gem. Arch. Amsterdam.

249) Alb. Stud. Lugd. Bat. 16 Sept. 1720.

250) Not. Prot. Leiden, N° 1703, aote 59.

251) Huwelijks boeken, Kloosterkerk 's Gravenhage.

Wij wenschten slechts te bewijzen, dat Mr. Jan van Zanen Pollio een afstammeling is geweest van Dirk Hendriksz.. en volstaan dus met het bovenstaande.

Mr. J. van Zanen Pollio is niet de ontwerper van het wapen. Dit werd — hoewel met kleine wijzigingen — reeds gevoerd door zijn grootvader; het is te vinden in M.S. Wapenboek van de Regenten van het Spinhuis te Amsterdam; daar 9 schuinkruisjes 4-3-2, goud op rood en het hartschild met rooden dwarsbalk [252]).

Wij stellen ons het wapen van Mr. van Zanen Pollio voor als een verbeterde uitgave van dat van zijn grootvader; hartschild van de Poll, 2 en 3 het wapen van van Kerckhoven [253]) en 1 en 4 het wapen van Dirk Hendriksz , dus de wapens van de grootouders van den ontwerper.

Hoeveel moeite wij ook hebben gedaan het wapen van Dirk Hendriksz. te vinden: het is ons niet gelukt. Ook zijn zoon Willem Dirksz. schijnt als burgemeester van Oudewater geen zegel te hebben nagelaten.

Toch is er wel eenige aanwijzing, dat onze meening op waarheid zou kunnen berusten en wel in een paar grafsteenen in de kerk te Montfoort. Daar vindt men twee maal de 6 schuinkruisjes: als linkerhelft van een gedeeld wapen van Henrick C. van Maeslant, rechts 3 meerbladen 2-1 en als rechterhelft van een gedeeld wapen van M. C. en N. C. dochters [254]). Adriaen Heinricksz. zegelt als schepen van Montfoort 14 Februari 1473 met drie schuinkruisjes, in het schildhart vergezeld van een bloemetje (?) [255]); het wapen van Kockengen en van een familie van Cockengen vertoont eveneens 6 schuinkruisjes.

Aanhangsel.

Van der Ruijgt-van de Poll.

Wij hebben in noot 198 gesproken van zekeren boomgaard, die in de geschiedenis der van de Poll's van beteekenis is geweest, Of het de daar genoemde hof of boomgaard buiten Willeskopperpoort is geweest, is ons echter niet bekend.

Nadat in 1740 Celigje van de Poll [256]) aan de Momboirkamer te Utrecht, die toen de administratie van de fundatie Mr. Evert van de Poll had, een toelage uit de fondsen had gevraagd, achtte men het te Utrecht noodzakelijk onderzoek naar haar afkomst te doen en werd bij de Vroedschap van Montfoort naar haar geïnformeerd. De Vroedschap gaf in haar vergadering van 13 Maart 1740 daaraan gevolg en „soo sijn gecommitteerd de Heeren Daunis, van Ek en Ulté omme hun naader op de familie van Celitje van de Poll te informeeren en ten naasten te rapporteeren".

De uitslag van dit onderzoek werd aan de Momboirkamer als volgt bericht:

„ .....

„Hebbende dezelve Heeren Gecommitteerdens ons verder berigt, „dat hier ter steede verscheyde persoonen syn voerende de naam

[252]) Opgave van den Heer R. T. Muschart.

[253]) De beschrijving daarvan in de reeds aangehaalde „Geslachtboom!' is: „van silver met drijen herten van Kele doursteken".

[254]) In 1646 zegelt Dirok Cornelisz. van Maeslant; het zegel is zeer onduidelijk; het schijnt te vertoonen: 3 meerbladen, 2-1. In 1657 is Henrick van Maeslant schout van Aohthoven; Charters Nrs. 129 en 36, Gem. Aroh. M'foort.

[255]) Charter Nr. Gem. Arch. M'foort.

[256]) Genealogie B VIII 5.

„van van de Poll dog dat sy niet sonder fundament vermeynen „dat eenige der gemelde persoonen haar voorouders de naam „van van de Poll hebben aangenoomen en geusurpeerd, en andere „wederom altoos met die naam zijn genoemt geworden, dat ten „opsigte van de'eerste verscheijde bejaarde menachen aan haar „Gecommitteerdens hadden verseekert van haar ouders gehoord „te hebben dat eertijds hier ter stede is geweest seekere Claas „van der Ruijgt; die Eijgenaar synde geworden- van een Boom„gaard van ouds genaamt De Pol Boomgaart spotsgewijse wierd „genoemt de Heer van de Pol, dat deselve Claas van der Ruijgt „sig met die naam vereert vindende sig geerne met de naam „van van de Pol hoorde noemen en vervolgens sig selve ook „also genoemt heeft. Dat den voorsz. Claas van der Ruygt „naderhand Claas van de Pol genaamt, heeft naagelaaten Drie „Soonen met naamen Willem, Roelof en Aart van de Pol, wiens „descenten mede de naam van van de Pol hebben gevoert, dat „op huyden nog in Leeven is een Jongeling sig noemende Roelof „Claasz. van de Poll synde deselve een kinskindakind van de „meer gemelde Claas van der Ruijgt die. sijn naam in Claas van „de Pol verandert heeft gehad, dat niettegenstaande dese be„naaming andere haar noemende van de Pol, den voorsz: Claas „van de Pol ofte desselfs descendenten nooijt als vrienden in „den Bloede ofte als haar naast bestaande hebben erkend, maar „wel in tegendeel 't gunt voorsz: staat van de verandering van „de naam van van der Ruijgt in die van van de Pol, soo eenige „oude Luyden getuijgen, hebben tegemoet gevoerd, ofte ver„weeten, sijnde ook notabel in deesen dat er altoos een sigtbaar „onderscheijd iu de Respe. waapens van beijde die van de Pollen „is geweest, want hebben de van der Ruijgten naderhand onder „de naam van van de Pol bekend, tot haar waapen gehad eenige „takjes met Ruijgt, ofte onkruijt, soo als nog onlangs koude „gesien worden in seekere glaasen van een huijs dat eertijds „aan de van de Pollen die voorheen van der Ruijgt genaamt „waaren in Eijgendom is geweest, en nu bij den Timmerman „De Beus bewoond word, daar in teegendeel andere sig meede „noemende en booven menschen geheugen genoemt sijnde van de „Pol, het egte wapen van de aloude familie van van de Pol „altoos gevoert hebben blijkende het selve nog huijden daags „bij seeker silver signet, 't welk Maria van de Pol gebooren „den 8en December 1658 van haar vader Adriaan van de Pol „gebooren in 't jaar 1620 geërft heeft, en verder bij uijthangende „Zeegels aan Transport en Vestenisbrieven bij de voorouders „van de Jegenwoordige Maria van de Pol en Celigje van de Pol „als Scheepenen deser stad doen hangen, hebbende ook dezelve „Heeren Gecommitteerdens nog verder berigt, dat in de Kerk „alhier hebben gevonden twee grafsteeden op welker sarken de „naam van van de Pol uitgehouwen is staande egter op een „dier sarken behalven de voorsz: naam 't waapen van de familie „van van de Pol, en op het andere niet met al en dat haar ge„committeerdens mede was gebleken, dat het Graft, waarop het „wapen voorz: staat, alsnog aan .die van de Pollen is behoorende „die daar voor altijd sijn bekend geweest, en het andere Graft „aan die, welke eertijds van der Ruijgt en naaderhänd van de Pol genoemt Wierden."

Er is in de verschillende archieven van Montfoort een en ander te vinden, dat met dit rapport in overeenstemming is of althans schijnt te zijn.

Een Willem Claesz. van de Poll tr. 8 Maart 1663 te Montfoort Hendrikje Jacobsdr. Obijn, j. d. van aldaar [257]), is 1676 Burgemeester [258]) en wordt 28 Juli 1687 geboren burger van Montfoort genoemd [258]). Een Roelof van de Poll wordt 23 Maart 1646 gedoopt [259]), is in 1690 Schepen [260]), getuige bij den doop van Nicolaas

[257]) Kerkelijk Archief, M'foort, Nr. 10.

[258]) Gem. Arch. M'foort, Nr. 492.

[259]) Kerk. Aroh. M'foort Nr. 10.

[260]) Gem. Arch. M'foort, Nr. 1251

Aertsz. van de Poll op 7 Aug. 1696 en Schepen [261]), in 1696 en 1697 Gadermeester van het hoofdstedegeld [262]), Schepen 1701 [263]) en broeder van Aart van de Poll in 1703 [264]). Een Aert Claesz. van de Poll wordt 13 Juli 1663 te Montfoort gedoopt [265]); Aert van de Poll is in 1703 Schepen.

Op 7 Aug. 1696 wordt gedoopt Nicolaas Aertsz. van de Poll [267]) en deze zou in 1740 de vader van Roelof Claesz. van de Poll — het „kindskindskind" — kunnen geweest zijn.

Hetgeen hierboven gezegd is over de drie zoons van Claes van der Ruygt, n.l. Willem, Roelof en Aart, zou volkomen passen in het kader van het rapport van Gecommitteerden. Doch hoe staan wij dan tegenover den grafsteen in de kerk te Montfoort, waarop een wapen: gedeeld, rechts van de Poll, links in een ruit een leeuw, met de bijvoeging: „Claes Willem van de Poll G. R. V. D. H."? Ongetwijfeld is dit de grafsteen van Claes Willemsz. van de Poll, die op 11 Februari 1642 als weduwnaar te Gouda trouwt „Margritha Roelofsdr. van der Horst uit het Graeffschap Steynfurt wonende alhier op het Hooghstraat" [268]). Op 2 Juli 1642 compareert „de eersame Claes Willemsz. van de Pol, burger en man van Grietgen Roeloefsdr. [269]) Omdat hij een wapen gevoerd heeft, is hij volgens Gecommitteerden een van de Poll en geen van der Ruygt geweest en wij zien dan ook in hem den Claes Willemsz. van de Poll, die op 7 Jan. 1637 te Montfoort compareert met zijn broeder Hendrik als erfgenamen van hun vader Willem Jansz. van de Poll [270]) en 8 Apr. 1638 aldaar compareert en zich sterk maakt voor zijn broeder Hendrik en zijn zuster Berber [271]).

Berust het geheele rapport dan op een dorpspraatje? Het lijkt inderdaad zoo.

Want indien niet, dan moet er nog een andere Willem en een andere Roelof en een andere Aart te Montfoort geboren zijn, met den naam van de Poll of desnoods van der Ruygt, die niet in het doopboek vermeld staan en moet een andere Claes met een andere Roelofsdr. getrouwd zijn, die niet in de trouwregisters te vinden zijn.

Hoe het zij: er hapert iets aan het rapport.

KORTE MEDEDEELINGEN.

Pieck-van Dorp.

In XLV, k. 21 deelt de heer Bijleveld ons mede, dat hij op de afbeelding van een schilderij uit het museum te Rijssel een alliantiewapen zag, dat hij aanstonds kon terechtbrengen als toekomend aan het echtpaar *Pieck-van Dorp*. Van Meurs' Ridderschap van het kwartier Nijmegen wees uit, dat wij hier te doen zouden hebben

[261]) Kerk. Arch., M'foort Nr. ll.
[262]) Verslag omtrent oude Qemeentearohieven in de Provincie Utrecht, 1896, Bijlage 11, bl. 300 v.v.
[263]) Gem. Aroh. M'foort, Nr. 131.
[264]) Gem. Arch. M'foort, Nr. 1252.
[265]) Kerk. Arch. M'foort, Nr. ll.
[266]) Gem. Arch. M'foort, Nr. 1250.
[267]) Kerk. Arch. M'foort, Nr. ll.
[268]) Doopboek St. Janskerk Gouda; Alg. Rijksaroh. en Kerk. Arch M'foort, Nr. 10.
[269]) Nr. 621 a.b.
[270]) Nr. 615 a.b.
[271]) Dito dito.

met de wapens van *Gijsbert Pieck van Tienhoven* en van *Barbara van Dorp J o h a n s d r.* Inderdaad noemt dit werk haar een dochter van *Johan* en ..... *Back.*

Nu vind ik in de schepenprotocollen van Klundert een acte van 17 Maart 1633 (dl. 100, f° 49 e.v.), die als volgt aanvangt: „cp. Hendrick Eycberch, secretaris van Ginneken en Bavel, voor hem zelf ēn als 1. en p. hebb. van Sr. Jan ende Jouffr. Maria Eycberch *sijn* broeder ēn suster resp., noch als voocht ēn administrateur van Gysbrecht Peeter van Berckel onmond. zone, daer moeder aff was Jouffr. Anna Eycberch, ende noch als voocht ende administrateur van Jenneken ende Geertruyt Adriaen van Schoot onmondige kinderen, daer moeder aff *was* Jouffr. Clara Eycberoh, ook sijne Susteren waren, van welcke Hendriok, Maria, Anna ende Clara moeder was Jouffr. Franchoyse Jan Bax dochtere, Sr. Jan Bax voor sijn selven ende noch als 1. ēn p. hebb. van Jouffr. Maria van den Kieboom wed. van *zal.* dheer Rentm^r Adriaen Bax als voogdesse van hare ende desselfs Adriaen Bax andere kinderen, sijns Jan Bacx broeder ende suster respectieve, de voorn. Hendrick Eycberch ende Jan Bax alsnog 't samenlijck als 1. ēn p. hebb. van d'heer ontfanger Roedolff Bax ende Jouffrouwen Clara, Anna ende Elisabeth Jan Bax sone ende dochteren, hen comparanten oom ende meuyen resp., ende noch als last ende proc. hebb. van Joncker *Gijsbrecht Pyeck van 2 hyenhoven* als man ēn voocht van *Barbara* Jo^r *Peeter van Dorpdr.* en van Jouffr. Alith oock Jonck^r *Peeter* van Dorpdochtere, deselve Jo^r Pyeck ende Jouffr. Alith alsnoch 1. ēn p. hebb. gehadt tot passeren deser procuratie van Jonckeren Jan ēn Lodewijck Jo^r *Peeter* van Dorpszonen ende van Jouffrouwen Maria, Catharina ende Louyse hare Susteren, van welcke Barbara, Alith, Jan, Lodewijck, Maria, Catharina ende Lewise moeder was Jouffr. Cornelia Bax za. ende soo altsamen kinderen, kintskinderen ende erfgenamen van dheer rentm^r Jan Bacx ende Jouffr. Elisabeth van den Kieboom saliger, etc." en verkoopen 7 bunder weiland.

Uit het vorenstaande blijkt dus dat *Barbara* geen dochter was van *Johan* en .... *Back,* maar van *Peeter van Dorp* en van *Cornelia Bax* Jansdr. bij Elisabeth van den Kieboom.

H. WIJNAENDTS.

De oudere generaties van het geslacht Chatvelt.

Onder bovenstaanden titel verscheen in XLVIII, k. 9 e. v. een artikel van Ir. W. J. Hoffmañ, waarin deze aan de hand van verschillende bronnen mededeelt, dat *Francis Chatfield* × *Ann Peckham* een zoon *Thomas* hadden, die een Hollandscbe vrouw getrouwd had en uit wiens huwelijk 5 met name genoemde kinderen sproten.

Daarna geeft de Schr. een afstammingstabel, waarbij hij het vermoeden uitspreekt, dat generatie 11 „....*Chatvelt* h.... van *Ylem*" betrekking heeft op *Thomas* bovengenoemd. Hij geeft dan aan Thomas 2 zoons, die niet onder de vijf tevoren genoemde kinderen voorkomen.

Het is dus duidelijk, dat ergens een fout moet schuilen. De oorzaak daarvan is, dat Schr. in de meening verkeerde, dat Thomas de eenige Chatfield was, die in de Nederlanden verbleef. Uit onderstaande acte blijkt, dat die meening niet juist was.

Voor notaris Dassigny te Delft verschijnt op 19 Aug. 1606 *Tomas Chatfild,* vaendrich van de compagnie van

capiteyn Jacob Astely, geboren van Chichister in Engeland soe hij verclaerde etc. en maakt een testament. Erfgenaam is *Laurens Chatfild* sijn neve, chergant onder capiteyn Prijs (Price?) tegenw. in garn. in den Briele, die de goederen sal aanvaerden onder behoirlycken inventaris ende deselve weder vuytkeeren aen *Robert Chatfild* sijn testateurs broeder tegenwoordich in zee wesende op den schepe genaemt de Hoope bij die van Amsterdam vuytgereet, waerop hij als lieutenant is dienende etc. (9 Jan. 1608 doet hij voor denzelfden notaris dit testament te niet).

Deze acte leert ons dus de namen kennen van 3 leden der familie Chatfield, die in de Nederlanden ver bleven.

Waar nu de heer Hoffmañ onder IIIa noemt *François Chatvelt* en omtrent hem mededeelt: Hij wordt 4 Sept. 1633 als afkomstig van den Brie1 tot lidmaat van Heusden aangenomen, daar ben ik geneigd in dezen François eerder een zoon te zien van den Brielschen sergeant *Laurens Chatfield* dan van den Delftschen vaandrig *Thomas Chatfield*.

De Brielsche doop- en trouwboeken beginnen al zeer vroeg. Het wil mij voorkomen, dat daarin wel meer te vinden zal zijn omtrent bovengenoemde personen.

H. WIJNAENDTS.

Maensvelt-Maneveld.

Naar aanleiding van de opmerkingen van den heer Muschart over het wapen *Maenscelt* (zie LI, 18—19), kan ik mededeelen, dat ik genoemd wapen tweemaal, buiten de collectie Attevelde, tegen kwam: 1" in mijn M.S. Reinier v. Heemskerck op bl. 158, n°. 10 met het onderschrift : „*Schoonhove gesegt van Meynertshagen, natuurlijke zoonen uit den* huise *Schoonhoven*" (de maan is daar, m.i. foutief, g o ugekleurd); 2°. in het wapenboek van P. Velsen 1760, British Museum M.S. 14302, waarin de volgende 4 kwartieren zijn genoemd:

Schoonhoven (in zilver een huislookplant).

Munniks (iu goud een zwarte keper, vergezeld van 3 dito 6 p. sterren, 2 en 1).

Maensveld (in blauw een zilr. wassenaar naar rechts).

Struyck (gevier.: 1 en 4 in zilver 3 groene takken links sohuin geplaatst in de richting van een rechterschuinbalk; 2 en 3 in rood 3 zilv. lelies 2 en 1).

Het 4e kwartier is daar dus anders aangegeven. Wat is juist?

Lysbet van Schoonhoven was blijkbaar een zuster van *Qeraert v. S.* (Elias, 477, 601) en dochter van *Frans v. S.* en *Emmerentia* van *Maensvelt*, volgens mijne aanteekeningen.

Zou niet op den grafsteen de naam *Maneveld* verbasterd zijn weergegeven?

Tenslotte voert *Schoonhoven* geen bloemknop doch een huislookplant, die op talrijke wapenafbeeldingen is verbasterd tot radijs, distel, pijnappel, afgeknotte boom, bloemknop enz.

E. VAN BERESTEYN.

Messchert.

In het Puyboeck op het Oud Archief te Amsterdam vond ik onderstaande acten, welke mogen dienen als aanvulling op de genealogie *Messchaert-Messchert* in den 16den jaargang van Nederland's Patriciaat.

D. T. & B. 666 f. 231. 11 Jan. 1606. Comp. *Jacob Dierixz*, van Haerlem, Lijnwaetpacker, oud XXII Jaeren,

woonende 6 an(ni)s aende nieuwe kerke, geassisteert met *Dirck Messcher*, zijn vader, ter eenre. Ende *Jannetjen Janse*, mede van Haerlem, wed. van *Jan Jansz*, verclaerende 3 Jaeren wed. geweest te hebben, wonende a m(orte) u(xoris) inde oudesijdsarm(en), ter andere sijde. (w.g.) *Jacop Dircksen, Jannetgen Jans.*

D. T. & B. 681 f. 93. 20 Maart 1662. Comp. *Borret Janss Smit*, van A(msterdam), boecvercoper, out 22 Jaer, geasst. met sijn moeder Maria *Jacobs*, woon(ende) op de Sedijck, ende *Grietie Jacobs Messchers*, van A(msterdam), out 27 Jaer, woon(ende) opde N.Z. Achter B.wall, geasst. met *Jannetie Jans*, haer moeder. (w.g.) *Borret Jansz. Smit, Grietien Iacops Messchers.*

P. VAN EEGHEN.

Van der Hoeven.

Te Delft trouwen op 8 October 1628 (o. 23 Sept.) *Jan Claesz.* Verwer, j. g. aan de Verwersdijck en *Geertgen Jans* van *den Hove, j.* d. mede aldaar. Op 10 Maart 1.633 werd in de Nieuwe Kerk aldaar gedoopt hun zoon *Claes*, waarbij o. a. getuige is *Aeltgen Claes*, mogelijk een zuster van den vader.

Op 19 April 1637 wordt in de Oude Kerk uit dit huwelijk gedoopt een dochter *Pieternelletje* en op 1 Dec. 1643 een zoon *Jacobus*, waarbij o. a. getuige is een Adam *Claesz.*, mogelijk een broeder van den vader. De ouders worden in deze acten genoemd *Johan Claessen van der Houven* en *Gerritge Jans van der Houven.* Een nader onderzoek in de archieven van Delft zal waarschijnlijk meer omtrent de oudste generaties aan het licht kunnen brengen. (Vgl. de stamreeks in Nederl. Adelsboek 1914 en Nederl. Patriciaat 1926).

A. HAGA.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Beckering-Piccardt. Wie kan mij alle gegevens verschaften betreffende *Egberta Louzsa Piccardt*, die 26 Juli 1738 Mr. *Wilhelmus Beckering* huwde, alsmede waar en wanneer deze laatste geboren is?

A. Ca.

Besier. Kan iemand mij wellicht mededeelen, waar zich bevindt een geslachtsboek *Besier*, samengesteld door Mr. *Alexander van Suchtelen* (1737-1804), gehuwd met *Bartholda Aleyda Reminck*, weduwe van Mr. *Berent Hendrik Besier*?

Een afschrift ervan werd in 1926 aangetroffen in de nalatenschap van wijlen Mej. J. M. Deuffer Wiel en door haar erfgenamen ten geschenke gegeven aan Mr. L. C. Besier te 's-Gravenhage. Uit een bijgaanden brief blijkt, dat dit afschrift in 1789 door Mr. A. van Suchtelen gemaakt werd voor *Bernhardina Elisabeth Besier*, echtgenoote van *Balthasar Deuffer*, met het verzoek hem verschillende ontbrekende gegevens te verstrekken. Daar deze echter in de copie oningevuld bleven, zou ik het zeer op prijs stellen, indien een der leden mij de tegenwoordige verblijfblaats van het orgineel zou kunnen mededeelen.

Amsterdam. P. VAN EEGHEN.

Bois (du). (L, 344). Volgens Wapenheraut 1918, pag. 262 is *Maria van Bleyswijk*, *de* echtgenoote van *Elaut Govertsz. du Bois*, een dochter van *Hugo Dirksz. van Bleyswijk* en *Maria Beys. Zij* werd geboren 12 Juni

1645 en hertrouwde 26 Januari 1678 met Ds. *Petrus Louwenburg. Swalmius.*

Weltevreden. DEL CAMPO HARTMAN.

Bye (de). Volgens gedrukte en handschriftelijke genealogieën is *Clara de Bye,* die 3 Dec. 1674 te Zaltbommel huwde met den luit.-generaal *Hugh Mackay of* Scourie, dochter van *Arnold de Bye,* heer van Wayestein en burgemeester van Zaltbommel, en *Margaretha Bicker* (welke ouders huwden te Amsterdam 25 Mei 1634).

Gevraagd worden de geboorte (doop)- en sterf(begraaf)-data van deze Clara *de* Bye.

's-Gr. H.

Bye (de). (LI, 60). Volgens mijne gegevens was de eenige dochter van *Joris (Qeorge) de Bye* uit zijn 1ste huwelijk met *Josina* van *Outshoorn van Sonneuelt:*

Josina, gehuwd op 26 Nov. 1608 met *Jan van Hertoghe,* Ridder, Heer van Orsmale, Stein en Valckenburg bij Catwijk.

Uit zijn 2de huwelijk op 3 Jan. 1695 met *Maria van Almonde o.a.* 2 dochters:

Maria, gehuwd met *Theophilus van Cats,* Heer van Cats, Heilo enz. Hij stierf 1 Juli 1666.

Dorothea, gehuwd met *Frederik van Lierre of Liere,* sergeant-majoor der Infanterie, Gouverneur van Brielle van 1648 tot 1652

Een dochter *Maria,* gehuwd, met zekeren„ *Vervoers*", komt niet onder de kinderen voor.

Aerdenhout. TE. DE BYE DÓLLEMAN.

Eytelwein (L, 380 ; LI, 29, 61). Zoowel de *Eytelwein's* als de *Peinemann's* behoorden tot de aanzienlijke kooplieden der stad Leipzig. Toen Frederik de Groote in den zevenjarigen oorlog Leipzig veroverde — Saksen had zich aan de zijde zijner vijanden geschaard — legde hij de stad eene schatting op van 800.000 Rijksdaalders, welke zij echter niet vermocht op te brengen. Deswege zond zij eenige gedeputeerden naar den Koning van Pruisen ten einde hierover vertoogen te houden. „Men vreesde echter" — aldus een bericht in de Nederl. Mercurius van Januari 1760 — „dat dezelve van geen beeter uitwerking zullen zyn, als die men in vroeger tyd gedaan heeft, Ondertusschen zitten onze geheele Magistraat en zestien voornaame Kooplieden als nog op het Kasteel van Pleissenburg gevangen ; de laatstgemelde lyden veel, door dien men hen Bedden, Stoelen, Tafels, ja zelfs vuur en licht onthoud. Die welke om deeze harde behandelingen te ontgaan, gevlucht zyn, staat mede niet veel goeds te wachten, vermits men hunne Comptoiren en Magazynen verzeegeld heeft, en reeds spreekt om hunne Goederen in 't openbaar te verkoopen. Deze gevluchte Kooplieden zyn" : vo lgn de namen van een aantal personen en firma's w.o.) .... „de Broeders *Ettelwein",* .... „Kock en *Peinneman,* en *Peinneman* en Arnold".

Volgens de Ned. Merc. van Febr. 1760 werden de gearresteerde magistraat en kooplieden uit hunne gevangenschap ontslagen, op voorwaarde dat zij 200.000 Rsd. contant en een zelfde bedrag in termijnen zouden betalen, terwijl een bericht van Maart d.a.v. vermeldt, dat de resteerende 400.000 Rad., vermeerderd met 210.000 Rsd., in het begin dier maand moesten zijn opgebracht.

Driebergen, VALCK LUCASSEN.

Gallas-van Hogendorp. In de familie-papieren van het geslacht *Qallas* wordt vermeld dat een dochter van

Jan Eduard Qallas, welke laatste 21 Mei 1721 te Brielle geboren werd, gehuwd was met *Gijsbrecht Karel* Graaf *van Hogendorp.*

Het is mij bekend dat een neef van genoemden Jan Eduard, genaamd *Johan Arnoud Gallas,* te 's-Gravenhage 21 November 1751 gehuwd is met *Catharina Margaretha* Gravin *van Hogendorp;* maar een huwelijk van een *G. K.* Graaf *van Hogendorp* met een dochter van *Jan Eduard Qallas* heb ik niet gevonden.

Het in 1867 uitgegeven, door J. H. Scheffer bewerkte boek over het geslacht *van Hogendorp* geeft hieromtrent ook geen licht.

Kan iemand inlichting verstrekken ?

's-Gravenhage. C. KRUYS.

Hamel (van). (L, '188, 220, 262, 284, 348, 380). Nadere gegevens over *Pieter* en *Jan* van *Hamel* (VI. 1 en 4) bezit ik niet.

Op de geslachtslijst *de Kempenaer* geeft Ferwerda's Adelijk en Aanzienlijk Wapen-boek nog de volgende aanvullingen :

1. b. *Geertrui de Kempenaer* tr. 2° *Nicolaes van Zijp,* Procureur voor het Hof van Utrecht.

II. *Carel de Kempenaer* en *Elisabeth Cornelia van Riebeek* huwen 8 Mei 1617.

II. 4. *Grietje de Kempenaer* „is Vrijster gesturven 1649".

11. 6. *Anna van Blom* wordt genoemd *Anna de Blom* „tot Dordrecht".

II. 6. *Nicolaes van Heycop* was koopman.

II. 2. b. *Pieter van Aken was* koopman en is † 1727 oud 72 jaar.

II. 2. c. *Jacoba de Kempenaar* „is Vrijster gesturven".

III. e. *Dina Elisabeth de Kempenuer zou* geboren zijn 18 Mei 1683. Zij huwde 7 Juli 1706 *Pieter van den Helm,* Predikant te Holst.

IV. *Govert de Kempenaer was* cand. theol. en huwde 6 Jan. 1712 met *Christina Ribbius.*

IV. 3. *Abraham Henricus de Kempenaer was* innocent.

Weltevreden. DEL CAMPO HARTMAN.

Mackay. (LI, 63). Nog worden nadere gegevens gevraagd betreffende :

a. *Hugo Daniel* (of *Hugh Donald) Mackay,* waarvan alleen de doop te Breda (16 Oct. 1744) bekend is, als zoon van luit.-generaal *Hugh Mackay* en *Isabella Adriana de Savornin.*

b. *Arnolda Mackay,* waarvan alleen de doop te Tiel (13 Juni 1686) bekend is, als dochter van luit.-generaal *Hugh Mackay* of Scourie en *Clara de Bye.*

's- Gr. H.

Mackay. (LI, 63). *Barbara Mackay* overleed volgens mijne aanteekeningen ongehuwd 5 Nov. 1770, *Geertruid Cornelia* ongehuwd 27 Mei 1760. Zij was geboren 2 April 1738.

Jacoba is mij niet bekend.

A. CR.

INHOUD 1033, N°. 3.

Bestuursberichten. — Buitengewone Algemeene Vergaderingen van het Genootschap op 28 Januari en 7 Februari 1933. — De eerste generatiën van het geslacht Groeninx van Zoelen, door W. A. van Rijn. — Bijdrage tot de genealogie van het geslacht van de Poll, door Jhr. H. van de Poll. (Slot). — Korte mededeelingen: Pieok-van Dorp; De oudere generaties van het geslacht Chatvelt; Maensvelt-Maneveld; Messchert; van der Hoeven. — Vragen en antwoorden: Beckering-Piccardt; Besier; Bois (du); Bye (de); Eytelwein; Oallas-van Hogendorp; Hamel (van); Mackay.

MAANDBLAD

VAN HET

Koninklijk Genealogisch-heraldisch Genootschap: „De Nederlandsche Leeuw"

BESCHERMHEER: Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle *leden van* het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, zoomede opgaven van adresverandering gelieve men te richten tot den redacteur Dr. Ta. R. VALCK LUCASSEN, huize *Sparrenheide, Driebergen.*

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot den secretaris Dr.E.J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Sweelinckstraat 50, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie) te richten *aan* het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 4. **LIe Jaargang.** **April 1933.**

BESTUURSBERICHTEN.

Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling.

De Commissie voor de Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling 1933 maakt bekend, dat de plechtige opening der tentoonstelling, op Donderdagmiddag 4 Mei e.k. in de Raadszaal der gemeente 's-Gravenhage, zal worden bijgewoond door Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins der Nederlanden, Beschermheer van het Genootschap.

Zijne Excellentie Jonkheer Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, Minister van Staat, Commissaris der Koningin in Zuid-Holland, heeft zich bereid verklaard de Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling te openen.

Tot de opening der tentoonstelling hebben toegang, behalve de genoodigden, de leden van het genootschap, die zich daartoe vóór 20 April schriftelijk aanmelden bij den tweeden secretaris der commissie, J. K. H. de Roo van Alderwerelt, van Diepenburchstraat 17, te 's-Gravenhage. Aan hen zal tijdig een toegangskaart op naam worden toegezonden.

Ieder wordt verzocht uiterlijk te 3 uur aanwezig te zijn in het Raadsgebouw, Javastraat 26, 's-Gravenhage. Na dit tijdstip wordt niemand toegelaten.

Tot lid is benoemd:

Jhr. Mr. P. A. J. VAN DEN BRANDELER, Proc.-Gen. b. h. Gerechtshof. — *'s-Gravenhage. Bezuidenhout 6*

Adreswijzigingen.

TH. A. BOEREE ..... *Bergen op Zoom. Bagijnhofstraat 13.*

H. BROEDERS ..... *Amsterdam (W.) Zocherstraat 6t*

Jhr. W. A. GEVERS DEYNOOT ... *'s-ffravenhage. Bankastraat 34.*

D. Q. C. F. DE JONGE VAN DER HALEN — *'s-Gravenhage. ten Hovestraat 39.*

S. HASSEBROEK ..... *Medan. Demmenieweg 5.*

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van den heer Mr. J. A. G. Verspyck Mijnssen, te 's-Gravenhage, sinds 1913 gewoon lid van het Genootschap.

Willem van Oranje-Tentoonstelling op het Algemeen Rijksarchief.

Tot de herdenking van den geboortedatum van Prins Willem van Oranje zal het Algemeen Rijksarchief bijdragen door een tentoonstelling van een aantal documenten, welke deel uitmaken van de archieven en verzamelingen der instelling. Op Woensdag 19 — Zaterdag 22 en op Maandag 24 — Donderdag 27 April zal er gelegenheid zijn tot het bezichtigen der bescheiden tijdens de uren, waarop het Rijksarchief voor het publiek geopend is (9-6 uur).

De tentoongestelde documenten behooren voor een groot deel tot de archieven van den Nassauschen Domeinraad, de Staten van Holland en de Regeeringscolleges der Geunieerde en nader Geunieerde Nederlandsche Provinciën. Zij lichten de gestie van den Prins in de verschillende stadia van zijn leven toe: de periode tot zijn vertrek uit de Nederlanden in 1667; de aanvangsjaren van den oorlog 1668-1672; zijn verblijf in Holland en Zeeland 1672-1676; de Generale Unie en de bemoeiingen in de Zuidelijke Nederlanden 1577-1683; de terugkeer naar Zeeland en Holland 1683-1684.

De documenten bestaan in acten van Handelingen van Staat, waaraan de Prins heeft medegewerkt; door hem geschreven brieven en gearresteerde akten van aanstelling; instructiën en commissiebrieven, welke aan Oranje zijn gegeven; en meer dergelijke bescheiden, waarvan de bezichtiging en bestudeering de bezoekers der tentoonstelling nader zullen kunnen brengen tot de figuur van den Vader des Vaderlands.

De afstamming van het geslacht de Schepper-1 Jssel de Schepper,

door W. WIJNAENDTS VAN RESANDT.

Wij zouden zeker niet voor de derde maal de aandacht van onze lezers voor deze afstamming vragen, indien er door voortgezette nasporingen niet alle reden was om op onze vroegere mededeelingen terug te komen en deze met nieuwe vondsten en nieuwe beschouwingen te verrijken.

Nadat wij in jaarg. 1929 van dit Maandblad (k. 137 -161) de afstamming hadden kunnen vastleggen tot een omstreeks 1496 in België, geboren G er ar d d 0 Schepper, en wij vervolgens in jaarg. 1931 (k. 162 -171) di0 afstamming hadden kunnen opvoeren tot Roeland de Schepper, geboren omstreeks 1420 en wonende te Santbergen (bij Geeraertsbergen), en in beide opstellen uitvoerig hadden kunnen aantoonen langs welke wegen en uit welke bronnen wij onze vondsten te weten waren gekomen, is het onderzoek nadien niet blijven rusten.

Wanneer men onze artikelen nog eens naleest, dan zal men, oppervlakkig beschouwd, oordeelen, dat met het vinden van den stamvader Roeland de Schepper het laatst0 woord nu wel gesproken is, maar wij willen in de navolgende regelen verhalen ho0 en waar wij er in geslaagd zijn nog allerlei belangrijks te vinden en tevens twee fouten te ontdekken, welke in onze mededeelingen van 1931 voorkomen en dus hersteld moeten worden.

Wij beginnen nu met het stamtafeltje over te nemen [1]), waarmede wij ons laatst0 opstel besloten, waardoor onze lezers ook weder de personen voor oogen krijgen, waarover hieronder gehandeld zal worden.

Zoowel in de bekende manuscripten G o 0 t h a 1 s, berustende op de Kon. Bibliotheek te Brussel, als in het gedrukte werk van J. Gaillard, Bruges et 10 Franc, 1862, dl. 2, p. 67-68, vindt men in de genealogie van het Vlaamsche geslacht de *Mil* het volgende:

Lievinne de Mil épouse de Pierre de Scheppere,

enfants:
- *Roland de Scheppere,*
- *Gérard de Scheppere domicilié à Gand où il se maria à ...., dont naquirent plusieurs enfants.*
- *Liecine de Scheppere épousa Jean de Crooc.*

Wanneer men nu deze mededeelingen vergelijkt met de linkerhelft van bovenstaand stamtafeltje, dan ziet men, dat dezelfde personen bedoeld moeten zijn, mits *Lievine Smits* dezelfde is als *Lievinne de Mil* en toen ging ons en ons medelid den heer G. H. IJssel de Schepper, di0 deze gegevens de Schepper-de Mil in bij vroegere onderzoekingen ontvangen papieren terugvond, ineens een licht op. Evenals — vooral bij vrouwelijke personen — de Man, Smans wordt, de Meyer = Smeyers, de Smet = Smets, zoo is ook in de acten, waarin *Lievinne de Mil* voorkomt, haar achternaam vermeld als Smils en wanneer men dit weet en dan de acten nog eens naziet, waarin zij voorkomt, dan ontwaart men, dat er inderdaad niet *Smits* maar *Smils* staat. Tot verschooning voor ons verkeerd lezen diene, dat ook de ambtenaren ten archieve te Gent in de ons geleverde copieën van de acten, waarin zij vermeld is, haar naam als Smits en niet als Smils hebben gelezen en gecopieerd.

Dat zij inderdaad *de Mil* en niet Smits heette, is nog uit ander0 gegevens op te maken. In de eerste plaats is smid in het Vlaamsch *smet*, haar naam zou dan niet *Smits*, maar *Smets* geluid moeten hebben. In de tweede plaats heet zij in *alle* acten, waarin zij voorkomt, steeds j on cf r o u, een titulatuur, di0 b.v. bij haar schoonzuster *Johanna van Hollant* nimmer voorkomt; het geslacht *Smits* — gesteld dat zij zoo heette, — is onbekend in

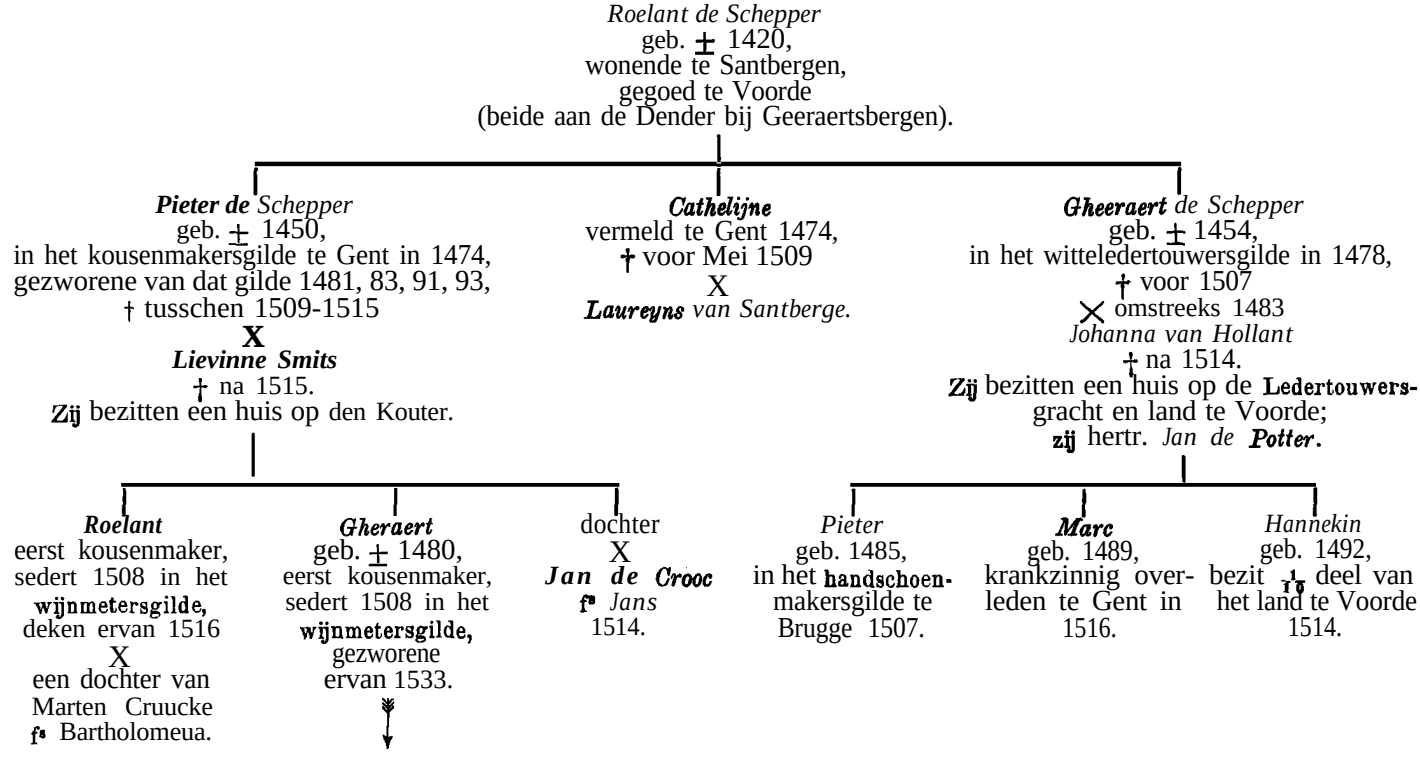

En nu zullen wij de eerste onjuiste mededeeling in deze stamtafel verhalen en tevens ho0 deze ontdekt werd.

[1]) Aangevuld met hetgeen toen nog aan het slot in k. 170—171 is verhaald.

Vlaanderen, de familie de *Mil* daarentegen was een zeer aanzienlijk geslacht aldaar; haar vader ***Adriaan de Mil*** was een zoon van Mr. ***Jan de Mil***, geboortig van Aelst, die in 1436 griffier van Brugge en sedert 1440 raad van Hertog Philips den Goede en dus een aanzienlijk persoon was (zie de genealogie bij Gaillard en bij Goethals), zoodat bij *Lievinne* het predicaat *joncfrou* ten volle paste. En ten slotte mochten wij een acte vinden in de Jaarregisters van Gent, waarin ***Adriaan de Mil*** borg is voor zijn schoonzoon ***Pieter de Schepper,*** als deze in 1474 zijn intrede doet in een gilde te Gent, welke acte als volgt luidt:

„Kenlick sij, dat ***Pieter de Scepper*** *f^s Rolandt* „commen is en kende sculdig zijnde Jannen van de „Meersch als deken van de ***neringhe van de causenmakers*** „ende tot derselver neringhe behoeff de somme van „zeven ponden gr(ooten) goede scult over den coop „ende vrijheid van de voors. neringhe, ***daer hij inne*** „***ontfangen ende ghevrijt is,*** etc. ende voort sijn borgen „over hem ende elc over al ***Adriaen de Mil*** ende ***Ghee-raert de Scepper*** 's voors. ***Pieter*** broeder. Actum 13 Oc-„tober a° (14)74." ***(Jaarregister van Gent, dl. 1474-1476, f° 15verso).***

Over joncfr. ***Lievine Smils (de Mil),*** als weduwe van ***Pieter de Schepper,*** werden in de Gentsche registers nog tal van acten gevonden, zij leefde nog op 6 Juni 1628; wij deelen de nieuw gevonden acten over haar en haar kinderen hier niet mede, omdat het doel van dit opstel is de oudste generaties nader te behandelen. Wij verzoeken echter den naam ***Smits*** te schrappen en te vergeten en haar te onthouden als *Lievine* de ***Mil f^a. Adriaens.2)***

Alvorens de tweede fout in de stamtafel van 1931 mede te deelen, moeten wij eenigszins uitvoerig betoogen op welke wijze die ontdekt werd.

In het laatste opstel hebben wij acten medegedeeld, waaruit bleek, dat ***Johanna van Hollant*** in 1607 ***weduwe*** heet van ***Qheeraert de Schepper*** en in 1614 *weduwe* van ***Jan de Potter.*** Hieruit volgde dus, dat er vóór haar hertrouwen voor de minderjarige kinderen uit haar eerste huwelijk een z.g. ***staat van goed*** moest zijn opgemaakt, waarin de goederen en renten moesten zijn opgesomd, welke aan de kinderen toekwamen van de zijde van hun overleden vader. Het was dus van het hoogst0 belang dien staat van goed te ontdekken om aldus meer over de bezittingen van de de *Schepper*'s van dien tijd te weten te komen.

Daar geen tijdstip bekend was, in welk jaar die staat was opgemaakt, zijn de registers, houdende staten van goed te Gent (op welke registers geen klappers bestaan), nagezien, terugwerkende van af 1614 en ieder, die wel eens in dit soort registers aldaar gewerkt heeft, zal begrijpen wat een arbeid het is geweest, eer d.d. 26 Febr. 1495 ten laatst0 het gezochte gevonden werd.

In deel 1493-1496, f° 266 0. v. van de Staten van goed te Gent kwam dan eindelijk een acte voor, welke aldus aanving :

„Kenlic zij allen luden, dat dit es den staet van „goede toebehoorende *Maercxkin* [3]), ***Pieterkin,*** *Hannekin* „(en) ***Callekin de Sceppers Qheerdts kinderen,*** die hij „hadde bij *Johannen* ***van Hollant,*** zijnen wive, den „voors. weesen toecomende, verschenen ende verstorven „bij overlijdene van den voors. ***Qheerdt,*** haerlieder vader „was, welck goed ***Pieter de Scepper*** als oom ende vooght „van denzelven weesen opbrenght end0 overgheeft voor „ons heren Scepenen van de Ghedeele in Ghend, den „oppervoogden, etc."

Het is jammer, dat plaatsruimte niet gedoogt deze belangrijke acte in haar geheel weer te geven, want de inhoud ervan bevatte vele bijzonderheden, gaf aanleiding tot allerlei conclusies en leidde tot nieuwe onderzoekingen, zoodat wij achtereenvolgensde voornaamste punten moeten bespreken, welke uit deze acte blijken.

En alvorens dan de goederen te vermelden, welke den kinderen vanwege hun vader toekwamen, willen wij nu eerst het punt bespreken, dat tot herstel van een in 1931 gemaakte andere fout aanleiding gaf.

Wij lazen n.l. in het slot van dezen staat van goed, dat de wezen tot hun last kregen de lijfrente van 10 schellingen 's jaars van ***Kathelyne Scheppers,*** bagijn in ter Hoye (te Gent), h un moei, welke lijfrente hun overleden vader zijn zuster voornd. schuldig was. Nu hadden wij in de laatste noot 16 van ons artikel reeds deze *Cathelijne Sceppers f^a* ***Roelants*** vermeld, juist in verband met een voor haar in Dec. 1476 gekochte lijfrente door haar man ***Laureyns van Santberge.*** Het leek ons nu zeer onwaarschijnlijk, dat, als zij bagijn was in ter Hoye te Gent, zij een echtgenoot zou hebben, waarom wij toen nog eens opsloegen het ***Register van los- en lijfrenten ten laste van de stad Bent verkocht, deel 1453-1476.***

En toen zagen wij, dat wij vroeger de acte verkeerd gelezen hadden, gevolg van het nagenoeg onleesbare schrift, waarmee zij is ingeschreven. Op f°. 181, d. d. ultimo December 1475, van bovenvermeld register staat nl. „*Catheline Sceppers f^a* ***Roelants*** bij ***Lauwerinne*** *van* „*Santberghe* zijne wive, t haeren live; oudt XXX jaer, „ende van Lisbette Smeyers f^a Symoens bij Jacqueline „van den Poele zijne wive, oudt 16 jaer .... XX sch(el-„lingen) gr(ooten) 's jaers" [4]).

Hieruit volgt dus, dat ***Cathalijne de Schepper*** — en dus óók haar broeders ***Pieter*** en ***Gerard*** — tot ouders had ***Roelant de Schepper*** en *Laurinne* ***van Santberghen,*** diens vrouw, tevens dat *Cathalijne* in 1446 geboren was en wel naar alle waarschijnlijkheid te Santbergen, daar immers haar broeder ***Gerard,*** bij zijn opname in het gilde der witteledertouwers, geboortig heet van Santbergen. Op den familienaam der moeder, ook ***van Santberghen,*** komen wij straks terug, als wij de herkomst bespreken uit het dorp van dien naam.

De onroerende goederen, waar de kinderen van *Gheeraert de Schepper* in Febr. 1496 in bestorven blijken te zijn, zijn de volgende:

1° een leen, gelegen in de parochie van Denderwindeke (vlak naast Santbergen gelegen), geheeten „up den Schuevelberch bij den hove van Santbergen", groot

[2]) Uit de onderzoekingen over de 3e generatie bleek, dat haar oudste zoon Roelant in 1524 overleed en dat diens vrouw ***Kathelyne Cruucx*** heette, voorts, dat de zuster van Roelant, ***Adriana de Schepper (dus*** genoemd naar den grootvader Adriaen de Mil), in 1524 voorkomt als vrouw van ***Michiel Verdebroek*** te Gent.

[3]) *Marc* was dus de oudste zoon; hij ontvangt ook de na te vermelden leengoederen; ons vorig opstel leidde tot de gevolgtrekking, dat hij de tweede zoon was.

[4]) De stad Gent verkooht toen lijfrenten op 2 personen telkens tegelijk (te tween liven).

3 dagwant, te leen gehouden van.. .. [niet ingevuld in de acte],

2° een leen groot 1 dagwant, gelegen in de parochie van Santbergen, geheeten „up theeskinsvelt", te leen gehouden van den Heer van Santbergen,

3° diverse perceelen. gelegen in de parochie van Voorde, gemeen en onverdeeld met hun voornoemden oom en met de andere erfgenamen van wijlen Gheraerdt van Sandberghe, groot 190 roeden lands,

4° een huis op de Ledertouwersgracht te Gent, bewoond door de moeder der weezen.

Uit het bezit van leenen is op te maken, dat de vader der kinderen ***Qerard de Schepper,*** de oudste zoon was van Roelant, voorts dat de sub 3 genoemde Qheraert ***van Santbergen*** de grootvader was van ***Qheraert de Schepper*** en dus de vader van diens moeder *Laurinne van Santbergen,* terwijl het bezit van leenen en perceelen lands te Santbergen en te Voorde een onderzoek in deze richting noodig maakte.

Het dorp Santbergen met kasteel van dien naam lag in de heerlijkheid van Santbergen, oorspronkelijk behoorende aan een geslacht *van Santbergen,* tak van het geslacht ***d' Oultre***; de laatste vrouwe *van Santbergen* bracht door haar huwelijk de heerlijkheid over in het geslacht d' ***Oisy*** en ten tijde, dat ***Roelant de Schepper*** ± 1460 te Santbergen woonde, was *Wencelin d' Oisy,* ridder, heer van Beauvillers, „ber" van IJssche, degeen die heer van Santbergen was [5]). Het is aan te nemen, dat ***Gerard van Santbergen,*** de schoonvader van ***Roelant de Schepper,*** op eenigerlei wijze met de oude heeren ***van*** *Santbergen* in familie-verband stond, zij het misschien door onwettige geboorte; de voornaam Qerard komt juist bij die oudere *van* ***Santbergen's*** steeds voors).

Het dorp Voorde, aan de andere zijde van de Dender gelegen als het dorp Santbergen, behoorde in dien tijd tot de baronie van ***Roelant van Wedergrate,*** ridder. Het verdere onderzoek moest zich dus het eerst richten op hetgeen de archieven der heerlijkheid Santbergen en der baronie van Wedergrate nog zouden kunnen bevatten. Wat te Gent aan archivalia dezer heerlijkheden berustte, was met uitzondering van enkele perkamenten acten van te laten datum, en de naam ***de Schepper*** kwam in geen enkel stuk van daar voor. Aangezien beide dorpen in het land van Aalst lagen, zijn vervolgens — behalve allerlei andere bronnen over Aalst — de leenregisters van de kastelnij (châtellanie) van Aalst doorgewerkt; aanwezig waren van dien tijd 3 registers, resp. van 1400, 1460 en 1473. Alleen het laatste leverde iets op, doordat daarin óók de achterleenen en de achter-achterleenen van Aalst waren ingeschreven. De heerlijkheid Santbergen was n.l. een leen der heerlijkheid van Boelaere, welke weder een leen was van de kastelnij van Aalst en de leengoederen van Santbergen waren dus achter-achterleenen van Aalst en onder laatstbedoelde leenen kwam geen leen van een ***de Schepper*** voor, maar wel het volgende: (dus in 1473):

[5]) Zijn dochter, bij *Margriete* van *Vaernewijck,* zijn echtgenoote, gewonnen, huwde in 1485 een lid van het geslacht van Edinghen (***d' Enghien***), waardoor de heerlijkheid aan dit geslacht kwam; van de ***d' Enghien's*** vererfde Santbergen op een tak van het geslacht ***de Lalaing,*** welke het kasteel thans nog bezit.

[6]) Blijkens de Raedt's *Sceaux armoriés* behoorde een ***Gerard*** van ***Santbergen*** tot degenen die onder den heer van ***Wedergrate*** in den slag van Baesweiler gestreden hadden en voor wie losgeld betaald werd in 1373.

„*Geeraert van Zandberghen tient un fief d'icelluy Sr de Zandberghen ung journel de terre, gisant au champ appelé 't Eskenvelt valant par an XXXVI s. gr.*

Dit leen is dus hetzelfde als het in den staat van goed te Gent in 1496 vermelde leen „op theeskinsvelt" te Santbergen, en was dus, evenals de perceelen onder Voorde, welke geen leenen waren, afkomstig van *Gerard* ***van Santbergen,*** en niet van de zijde van de ***de*** *Schepper's.*

Het andere leen, n.l. dat onder Denderwindeke, waarvan de naam van den leenhof in de acte van 1496 was opengelaten, was niet te vinden; het was geen leen van de heerlijkheid Santbergen, doch denkelijk een achterleen van de Wettelijke Kamer van Vlaanderen (Chambre légale de Flandres), aangezien zoowel Denderwindeke als de baronie van Wedergrate leenen dier Kamer waren. Leenregisters dier Kamer van dien tijd ontbreken echter.

Waar rechterlijke archieven en leenregisters betreffende Aelst, Voorde en Santbergen voor de afstamming ***de Schepper*** verder niets opleverden, moest naar andere bronnen van onderzoek worden omgezien 7).

Nu lag laatstgenoemd dorp juist tusschen 2 steden, n.l. tusschen Ninové en Geeraardsbergen (Grammont) en waar kloosters en abdijen in die steden meest goederen bezaten in hun omgeving, daar werd nagezien van welke geestelijke stiften in die plaatsen er nog archieven van dien tijd over waren. Voor Ninové kwam in aanmerking het reeds omstreeks 1420 'beginnende archief van de Abdij van Ninové, berustende in het Rijksarchief te Gent. In de van dien tijd aanwezige registers en perkamenten kwam de naam ***de Schepper*** evenmin als die van ***van*** *Santbergen,* hoewel goederen onder Sant bergen en Voorde er wel bij voorkomen, ooit voor ; in die richting was dus niets te vinden. Gelukkiger waren wij in de andere richting, n.l. die van Geeraardsbergen. Van deze stad kwamen voor onderzoek in aanmerking : 1° het archief der stad zelve, n.l. de reeds met ± 1200 aanvangende charters der stad; 2° het archief van de Abdij van Beaupré bij Geeraardsbergen; 3° het archief van de Abdij van St. Adriaan aldaar, en 4° het archief van het 0. L. Vrouwe Hospitaal aldaar.

Leverden beide eerstgenoemde archieven niets op, in de twee laatstgenoemde werden allerlei ontdekkingen gedaan. s)

In de eerste plaats bleek uit een in het archief van het Gasthuis berustende acte van 24 Maart 1469 (nr. 369 der oorkonden en acten), dat *Gheerart van Zantberghen* een huis te Qeeraardsbergen had bezeten, en dat hij over een rente, gaande uit dat huis, in genoemd jaar met een ander geschil had. Dit was een belangrijk gegeven, omdat, waar uit allerlei bronnen gebleken was, dat de naam ***de Schepper*** niet inheemsch was te Santbergen, hun verblijf aldaar dus tijdelijk was geweest en zij derhalve van elders herkomstig waren, het nabij gelegen Geeraardsbergen nu in aanmerking kwam, in welke stad *Gheraart*

[7]) Ook te Brussel werd, evenals te Gent, alles nagezien wat het archief van de Rekenkamer bevatte over die streken, zonder resultaat echter.

[8]) De 3 eerstgenoemde arohieven berusten thans in het Rijksarchief te Gent, het laatstgenoemde te Geeraardsbergen. Over dit laatste zijn echter 2 uitvoerige werken verschenen, n.l. *Inventaris der handvesten van O.L. Vrouwe Gasthuis, Senten* Margrieten *Begijnhof en 's Keysershof van Geeraardsbergen,* 1898, en *Onser Liever Vrouwen Hospitaal van Geeraardsbergen, 1903,* beide doór wijlen den pastoor Gustaef de Vos.

van Zantberghen, de vermoedelijke schoonvader van ***Roelant de Schepper,*** dus een huis bezat.

Nu is bij het verdere onderzoek in de archieven van de abdij van St. Adriaan en van het O. L. Vr. Gasthuis wel niet de naam van den naar Santbergen getrokken ***Roelant de Schepper*** tot dusver gevonden, maar wel die van een ouderen ***Pieter de Schepper,*** die wellicht de vader van ***Roelant was.*** Immers ***Roelant's*** zonen heetten Gerard en ***Pieter;*** de voornaam Gerard is uiteraard ontleend aan ***Gerard van Snntbergen,*** den schoonvader, de voornaam *Pieter* moet dus wel ontleend zijn aan *Roelant's* eigen vader; aan te nemen is dus wel, dat die vader ***Pieter de Schepper*** geheeten zal hebben. Waar ***Roelant*** omstreeks 1416 moet zijn geboren (van zijn dochter ***Cathelijne,*** de bagijn, is het geboortejaar 1446 immers bekend), daar moet de oudere ***Pieter de Schepper*** omstreek8 1386 het levenslicht hebben aanschouwd.

Uit de Renteboeken van de Abdij van St. Adriaan te Geeraardsbergen (dl. nr. 10 over 1427, folio 9 verso) bleek nu, dat ***Pieter de Scepper*** sedert 1427 een jaarlijksche rente aan de Abdij betaalde uit zijn huis te Geeraardsbergen, gelegen op de Laverdie. (In het Renteboek nr. 9 over 1423 komt deze rente nog niet voor). De renteboeken der Abdij ontbreken daar helaas tot 14831 in dat van 1483 (nr. 12, fo 36) komt de rentebetaling uit het huis op de Laverdie, herkomstig van Pieter de Scepper, zooals de inschrijving vermeldt, nog steeds voor ; zij staat, daar ten name van de weduwe ***van Adriaen de Scepper*** en van ***Gheeraerdt de Scepper,*** evenals andere renten uit huizen op de Laverdie en in de Schoolstraat, welke deze de ***Schepper's*** inmiddels — dus tusschen 1423 en 1483 — aan de Abdij verschuldigd waren geworden. Ook onder het nabijgelegen Neder Boulaer komt een rentebetaling aan de Abdij voor uit een huis en land aldaar, welke eerst ten name staan van ***Adriaen de Sceppere*** en later — evenals de renten op de huizen te Geeraardsbergen — ten name van ***Gheert de Scepper*** en diens broeder ***heer Pieter de Scepper*** [9]), zijn zonen.

Deze in 1478, 1483 en later voorkomende broeders *Gerard* en ***Pieter de Schepper*** leefden dus tegelijkertijd te Geeraardsbergen als de broeders ***Gerard*** en ***Pieter de Schepper*** te Gent,; de eersten hadden tot vader ***Adriaan*** en tot grootvader ***Pieter de Schepper*** aldaar, de laatsgenoemden hadden tot vader ***Roelant*** en tot grootvader n.f. ook een ***Pieter de Schepper.*** Juist waar ***Roelant's*** schoonvader óók te Geeraardsbergen een huis blijkt bezeten te hebben, daar is de waarschijnlijkheid groot, dat beide oudere ***Pieter de Schepper***'s één en dezelfde persoon zijn.

Die oudere ***Pieter*** komt behalve in het Renteboek van de Abdij van 1427 nog voor in een acte, berustende in O. L. Vr. Gasthuis aldaar d.d. XXV van hoeymaende 1421 (acte no. 294), welke aldus aanvangt:

„Lysbette Tsouwers heeft ghecocht jeghen *Pieteren Jen Scepper* een huijs up de Laverdie omme quite gelt, „etc. behoudelicken dien dat Lisbette behouden sal haer „lijflanc gedurende haer belevinghe (usufruit viager) den „voirs. huus, etc."

Indien nu nog een bewijs gevonden kon worden, dat de omsteeks 1416 geboren ***Roelant de Schepper,*** die te Santbergen woonde en wiens naam in de schepenregisters van Gent tot dusver nimmer gevonden werd, inderdaad uit Geeraardsbergen stamde, dan zou de afstamming van het geslacht aangenomen kunnen worden uit ***Pieter de Schepper,*** geboren omstreeks 1386, eigenaar van een huis op de Laverdie te Geeraardsbergen in 1421, 1426 [10]), 1427.

Behalve deze beschouwingen, waartoe de inhoud van den besproken staat van goed van 1496 te Gent aanleiding gaf, bevat diezelfde staat van goed nog meer belangwekkends.

Men moet namelijk weten, dat een dergelijke staat werd opgemaakt door den voogd der kinderen ten overstaan van de naaste familieleden der onmondigen en al8 zoodanig worden in de onderwerpelijke acte van 26 Febr. 1496 genoemd: *Gillis van* den ***Eechoute*** *f*s ***Roelands, Dieric Vlamync, Liecin de Coster*** en *Heyndric* ***van den Eechoute.*** Zeiden de veel voorkomende namen de *Vlaminc* en de ***Coster ons*** niets, des te opmerkelijker wa8 het verschijnen van *Gillis van den* ***Eechoute*** *f*s ***Roelands*** als eerste onder „de maighen ende vrienden van de weesen".

Immers niet alleen behoorde *Gillis* tot een zeer aanzienlijk adellijk geslacht, hij was bevendien schepen der stad Gent en in 1489 „commissaire au renouvellement du magistrat de Gand et le 4e échevin de la keure de Gand 1492 et 1494." [11]).

Zijn geslacht stamde ook uit Santbergen, waar het goed ten Eechoute ligt; zijn grootvader *Gillis*, ridder, heer van Angherelle en van Aultreppe († 1431), ligt met zijn vrouw ***Margaretha van Steijnhout*** († 1433) begraven in de kerk van Appeltere, vlak bij Santbergen, onder een groote blauwe zerk met hun wapens. Zijn vader *Roeland* ***von den Eechoute,*** in 1463 schepen van de keure van Gent, was eerst kinderloos gehuwd met ***Catharina*** 'van ***Somerghem*** en daarna met ***Elisabeth*** van ***Yunte,*** maar al deze gegevens losten het raadsel niet op, hoe deze aanzienlijke lieden zoo na aan de de ***Schepper's*** verwant. waren, dat *Gillis* in 1496 als eerste der verwanten vermeld wordt in den staat van goed.

Ook alle manuscript-genealogieën van dit geslacht (een gedrukte genealogie bestaat niet), welke wij te Brussel en te Gent raadpleegden, losten deze vraag evenmin op, ook niet een voorloopig onderzoek in de schepenregisters van Gent over een zeker aantal jaren van dien tijd.

Er was nòg iets raadselachtig8 in dien staat van goed, er was n.l. daarin sprake, behalve van de reeds vermelde lijfrente van 10 sch. gr. 's jaars voor ***Cathelyne de Schepper,*** de bagijn, van nog een andere lijfrente en wel ten lijve van ***Paesschinkin*** en ***Betkin van den Eechoute Gheerts*** kinderen, ook groot voor elk hunner 10 sch. gr. 's jaars; deze laatstgenoemde *van den* ***Eechoute's*** kwamen in geen der genealogieën voor en hun verband met de de ***Schepper's*** ontging ons ten eenenmale.

Wij mochten er echter bij voortgezet onderzoek in de Gentsche registers in slagen deze laatste kwestie op te lossen.

In het Jaarregister dl. 1483-1484, fo. 4 staat een

[9]) Uit het arohief van de kerk van Huneghem in Geeraardsbergen bleek, dat heer *Pieter de Schepper* pastoor dier kerk was o.a. in 1478.

[10]) In een acte van 1426 van het Gasthuis is sprake van een „stove" (badhuis) op de Laverdie naast „Pieter Sceppers huus ende erve aan deene sijde".

[11]) Cf. Collectie Goethals, man. Hellin I, p. 110vo.

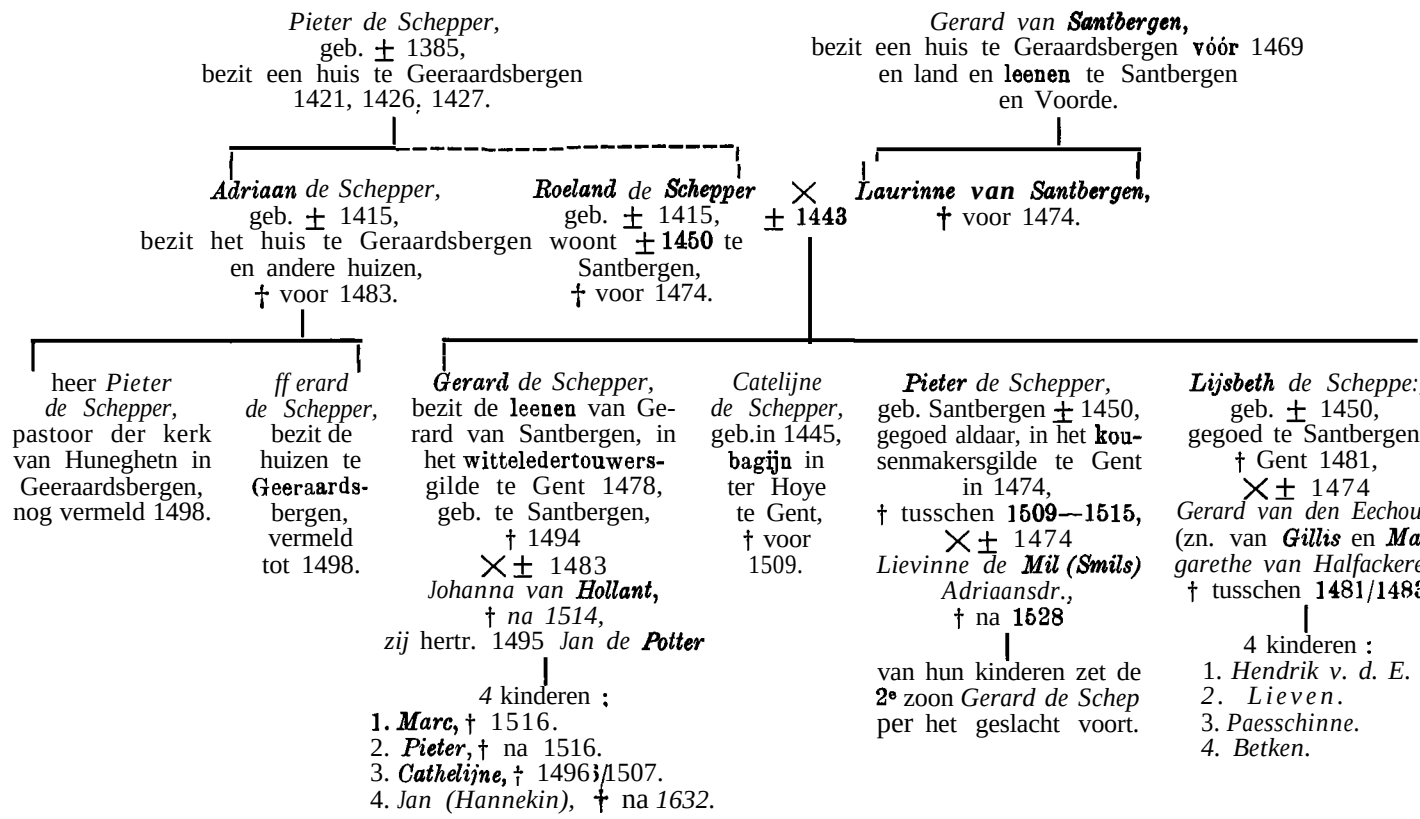

acte van *22* Aug. 1483, waarvan de zeer verkorte inhoud luidt, dat ***Qheert*** en ***Pieter de Sceppere,*** gebroeders, bekennen verkocht te hebben aan *joncvr. Kathelyne Sceppers*, hun zuster, bagijn in ter Hoye, de som van 3 ponden grooten lijfrente 's jaars, met vergunning, dat zij daarvan mag geven aan *Paesschyne* en *Betkin van den Eechoute, **Gheerts van*** den *Eechoute* kinderen, die hij hadde bij Lysbetten Sceppers, harer sustere, elk 10 sch. gr. lijfrente hun leven lang.

Er was behalve de bagijn dus nòg een zuster ***Lijsbeth de Schepper,*** gehuwd geweest met *Gerard van den Eechoute* en waar *Lijsbeth* in 1483 overleden heet, daar moest derhalve een staat van goed, opgemaakt voor haar onmondige kinderen, te vinden zijn.

Deze staat van goed komt dan ook voor in deel 1478-1481 op f° ***462*** d.d. 14 Aug. 1481, en vangt aldus aan: „Kenlic zij allen luden, dit is den staet van goede toe-„behoorende *Heynkin*, *Liefkin*, *Paesschynkin* en ***Betkin*** „***van den Eechoute Gheeraerts*** kinderen, die hij hadde bij „***Lysbetten Sceppers,*** zijner wettige wive was, denzelven „weezen toecomende ende verstorven van haerl: voors : „moeder, welc goet *Gheeraert de Sceppere,* oom en vooght „van de zelven kinderen upbrengt, etc."

Er blijkt uit, dat de kinderen — wier vader gezegd wordt absent en uit lands wezende te zijn — van moeders zijde geen vast goed bezitten, maar wel het gereede geld van zekere gronden en erven, welk0 kort te voren met consent van Schepenen, magen en vrienden verkocht waren.

Als magen en vrienden worden voorts in de acte genoemd: ***Pieter de Sceppere,*** oom, *Adriaen de Brukere, Roelant de Costere*, ***Pieter Beydins*** en *Marc van den Kerchove*, oom van de vaderlijke zijde.

Laatstgenoemde oom kon spoedig terecht gebracht worden, want in dl. 1481-1484 der Staten van goed vonden wij op f° 347vo een acte van 3 Oct. 1482, waarbij ***Jozyne van den Eechoute,*** met consent van haar man *Marc van den Kerchove,* afstand doet van het versterf van ***Margriet van Halfackere,*** weduwe van ***Gillis van den Eechoute*** [12]), haar moeder.

Gerard van den Eechoute, de man van ***Lysbeth de Schepper, was*** dus een zoon van ***Gillis van den Eechoute*** en van ***Margaretha van Halfackere*** en een broeder van ***Jozyne van den Eechoute,*** gehuwd met ***Marc van den Kerchove,*** maar geen dezer personen komt in de manuscript-genealogieën van het geslacht van den *Eechoute* voor.

Ook eene act0 betreffende het te voren verkocht0 goed der kinderen mochten wij vinden. Op 13 Juni 1483 (dl. 1481-84, f° 278vo) compareert voor schepenen van Gent ***Gheert de Sceppere,*** voor hemzelf en als voogd van ***Heinekin*** [13]), ***Liefkin***, ***Passchinnekin*** en ***Betkin van den Eechoute,*** die *Gheeraerts* kinderen waren, en bekent hij, dat hij kwijt scheldt aan Pieter Wastels het restant der penningen, welke deze nog schuldig is van den koop van alzulke perceelen, liggende in de parochie van Zantbergen op den Dombercb, groot een half bunder en 26 roeden, als hij eertijds van ***Pieter de Schepper*** en van ***Gheraert van den Eechoute*** voornd. gekocht had. Zoodat uit deze act0 blijkt, dat ook deze kinderen gegoed waren geweest onder Santbergen.

Onder de namen der bloedverwanten in den staat

[12]) Deze *Gillis van den Eechoute, die* in *1482 reeds* overleden heet, is natuurlijk een ander dan de schepen *Gillis v. d. E. f. Roelands,* die in 1495 als bloedverwant optreedt.

[13]) *Heynekin* is *Hendrik;* hij is *dan de Hendric van den Eechoute,* die in den staat van goed van 1495 als laatste der bloedverwanten van de kinderen van wijlen *Gerard de Schepper* wordt genoemd.

van goed valt nog één naam op, n.l. die van *Roelant de Costere,* immers in den staat van goed van 1496 van de kinderen van *Gerard* de *Schepper* komt als bloedverwant op een Lieven de *Costere* en nu in 1481 als bloedverwant van de kinderen van *Lijsbeth de Schepper* een *Roelant de Costere;* de familie *de Costere was* dus stellig vóór 1481 geparenteerd aan de familie *de Schepper* en dan zeker aan een vrouwelijk lid daarvan, behoorende tot de generatie van den stamvader *Roelant de Schepper.* Wellicht zal door middel van deze parentage dus nog meer te vinden zijn over *Roelant,* die zelf nog niet in eenige acte gevonden is. Ook de kwestie waarom een aanzienlijk persoon als de schepen *Gillis van den Eechoute f' Roelants* als familielid in 1496 verschijnt, wacht nog op eene oplossing.

Het vorenstaande samenvattende, luiden de eerste generaties van het geslacht thans als in de tabel in kk. 107-108 is aangegeven.

Corstius,

door A. A. M. Stols.

Het onderstaande bevat aanvullingen en verbeteringen betreffende de generaties I-III *van* bovengenoemd geslacht, vermeld in Nederland's Patriciaat 1917, blz. 108 en 109.

1. ***Johannes Corstius,*** geb. Gulik ± 1632, werd 26-6-1666 burger van Maastricht (Cremersambacht), **10-9-1664** door de Staten-Generaal en door den Prins-Bisschop van Luik tot notaris benoemd, was tevens practizijn; begr. Maastricht (St. Janskerk) **31-2-1701,** tr. vóór 1661 ***Innocentia Brelius,*** ged. Maastricht 11-1-1637, begr. aldaar 24-12-1710, dochter van Ds. *Johannes Brelius* (van Brele) en ***Elisabeth Jurriens.***

   Uit dit huwelijk:

   1. ***Anna Elisabeth Corstius,*** ged. Maastricht 9-7-1669, overl.?, huwde Mr. ***Joachim Burchard*** (hun dochter *Suzanna Maria*, geb. Wijk-bij-Duurstede **11-10-1685,** † Kampen 19-12-1766, huwde 1709 ***Gisbertus Royaards,*** geb. Waalre Jan. 1666, klerk der Prov. Griffie van Zeeland, later v. d. Staten-Generaal, overl. 's-Gravenhage 12-11-1733, zie N.P. XI, 213, waar staat *Costius* i.p.v. ***Corstius).***
   2. ***Christina Corstius,*** ged. Maastricht **7-10-1661,** huwde Maastricht 12-1-1691 Ds. ***Herman Eermans (Heermans),*** predikant te Urmond.
   3. Maria ***Elisabeth Corstius,*** ged. Maastricht 3-12-1664, † 27-3-1739.
   4. ***Johannes Corstius,*** ged. Maastricht 29 Juli 1667, vertrok 28-1-1692 met attestatie naar Breda.
   6. ***Dorothea Agnes Corstius,*** ged. Maastricht 18-1 0-1671.
   6. ***Adrianus Corstius,*** ged. Maastricht 21-6-1673,
   7. ***Theophilus Corstius,*** **volgt II.**

II. ***Theophilus Corstius,*** ged. Maastricht 10-2-1683, notaris te Maastricht 1708-1736, procureur v. h. Indivies Laaggerecht **30-10-1710,** bankcommissaris van de Hoofdbank van Meerssen en Klimmen, schepen van de heerlijkheden Geulle, Bunde en Ulestraten, schepen van Itteren, Klimmen en Meerssen, secretaris van den schout van Cadier, secretaris van het Gereformeerd Weeshuis, ouderling der Ned. Herv. Gem., begr. Maastricht 19-6-1737; huwde Maastricht 22-11-1709 ***Maria Catharina Lenders,*** ged. Maastricht 6-12-1683, dochter van *Melchior Lenders* en ***Elisabeth Manders.***

   Uit dit huwelijk 8 kinderen, waarvan er 6 jong stierven. 'Wij vermelden alleen :

   4. ***Melchior*** Corstius, volgt **III.**
   7. ***Mathias Jacobus Corstius,*** landeigenaar en burger te Maastricht, werd 7-12-1749 vaandrig in de 4e compagnie van het regiment van Lt. Generaal Rumpff te Deventer en Groningen, ged. Maastricht **22-9-1720,** gepensioneerd 24-3-1762, overleden ....
   8. ***Anna Christina Corstius,*** ged. Maastricht 15-3-1724, overl. tusschen 1808 en 1811, ondertr. 21-12-1742, huwde 6-1-1743 Prof. ***Johannes Essers,*** eerst koster der St. Janskerk, later conrector, daarna praeceptor (1746) der Illustre Latijnsche School te Maastricht, ged. Maastricht **29-1-1706,** overl. 6-1-1771, zoon van *Hendrick* en *Joanna Rompe(n)*.

III. ***Melchior Corstius,*** ged. Maastricht **15-12-1715,** notaris en gezworene te Maastricht **1749-1789,** directeur der Militaire Magazijnen, diaken der Ned. Herv. Gem., begraven Maastricht 2 Mei 1789; tr. Meerssen 29 Oct. 1741 ***Johanna Hendrietta Bartin***, ged. Maastricht 14 April 1721, †...., dochter van ***Jan Bartin*** en ***Alegonda Fabritius.***

   Uit dit huwelijk:

   1. ***Aldegonde Christina Corstius,*** ged. **Maastricht** 18-7-1742.
   2. ***Leonardus Theophilus Corstius,*** ged. Maastricht 8-12-1743, overl. Maastricht 29-12-1747.
   3. ***Johanna Maria Corstius,*** ged. Maastricht 13-8-1747, overl. Maastricht 22-10-1747.
   4. ***Melchior Corstius*** (zie Nederl. Patric. onder IV).
   5. ***Henriette Josine Corstius,*** ged. Maastricht 24-1-1761, overl. 19-2-1794, huwde 27-1-1'769 ***Johan Hendrik' Coninx*** (vermoedelijk Ds. Coninx, predikant te Wylre in den Vroenhof).
   6. ***Johanna Elisabeth Corstius,*** ged. Maastricht 20-4-1766, overl. 31-7-1789, huwde 1e Maastricht 16-1-1778 ***Johannes Leonardus Vrijthoff***, gezworen klerk van den Hoogen Brabantschen Gerechte te Maastricht, zoon van *Leonardus Vrijthoff* en ***Maria Catharina Regenboogh*** ; huwde 2e Maastricht 3-6-1780 ***Petrus Paters,*** **ged.** Maastricht 23-10-1764, zoon van ***Carel Gerard Paters*** en *Catharina Christina Franssen;* huwde 3e Maastricht 3-8-1787 Prof. Db. ***Christiaan de Groot Stiffry***, weduwnaar van *Louisa Maria Lassis*, 1781 predikant te Maastricht, komende van Zwammerdam, predikant en professor aan de Latijnsche School, 1797 vertrokken naar Schoonhoven, overleden 1829.

Roomschgezinde Hollandsche Geslachten (Vos, Hem-van der Hem) in betrekking met den Keizer,

door Mr. R. Bijlsma.

Reeds eerder had ik gelegenheid in dit tijdschrift (jaargang 1930, **k. 330 e.v.)** te wijzen op de betrekkingen

tusschen keizer Ferdinand II en Hollanders, die zich op de een of andere wijze beijverd hadden voor de zaak van het Roomsch-Eatholieke geloof en aan wie dientengevolge door den Keizer gunstbewijzen in den vorm van adelsbrieven waren verleend.

In dezelfde lijn liggen ook de gevallen, waarover ik gegevens aantrof in een opstel van Dr. Karl Ausserer, Cberstaatsbibliothekar te Weenen, die in 1929 in de *Beiträge zur historischen Geographie, Kulturgeographie, Ethnographie und Kartographie vornehmlich des Orients* een verhandeling gepubliceerd heeft over den zoogenaamden „Atlas Blaeu" in de Nationale Bibliothek te Weenen, de kostbare topographische verzameling, bijeengebracht door Mr. Laurens van der Hem te Amsterdam en later aangekocht door Prins Eugenius van Savoye.

Bekend was, dat Prins Cosimo de Medici bij zijn bezoek aan de Nederlanden in 1667 de Van der Hem-Collectie heeft bezichtigd; in het journaal dezer reis (uitgegeven in de Werken van het Historisch Genootschap) wordt in de eerste plaats melding gemaakt van de teekeningen betreffende Indië, welke van de verzameling deel uitmaken.

Aan de hand der bij *Elias, De Vroedschap van Amsterdam* I, pag. 6 gepubliceerde genealogie, aangevuld door gegevens, ontleend aan documenten in het voormalig Adelsarchief te Weenen, kon Dr. Ausserer onderstaand staatje opmaken :

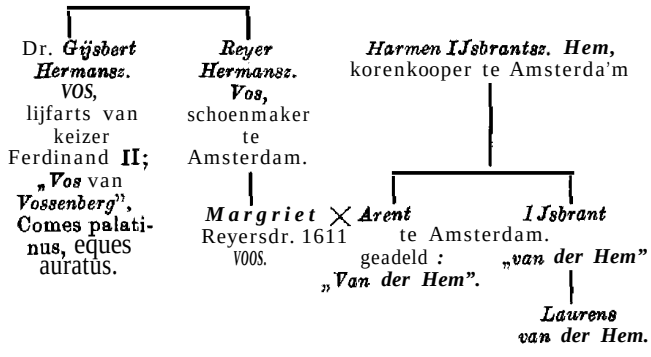

De betrekking tusschen Ferdinand 11 en de geslachten *Vos* en *Hem* vangt aan bij Dr. *Gijsbert Vos,* lijfarts van den Keizer. Deze is ongetwijfeld identiek met den *Qijsbert Vossius* Amstelodamensis, in 1683 als student in de medicijnen aan de Universiteit te Leiden ingeschreven. In een rekwest van 1620 noemt deze zich *Gisbertus Vossus* a *Vossenburg* ; in een keizerlijken brief van 1622 wordt hij vermeld als *Gijsbertus de Voss de Vossenberg* met den titel (in het zinsverband in genitiefvorm) : „comitis palatini equitis aurati et medioinae doctoris consiliarii et medici nostri."

Naar aanteekeningen van Mr. N. de Roever deelt Elias, Vroedschap 1, p. 6 over *Arend Hermansz. Hem* mede: later genoemd Jonker *Arnold van der Hem,* ridder, heer van Nedersteyn, Corl en Hilteprant; door keizer Ferdinand II in den adelstand verheven 18 Juli 1620; ontving van keizer Ferdinand 111 zijne heerlijkheden 13 December 1638.

Uit een door Dr. Ausserer vermeld rekwest blijkt nu, dat door tusscbenkomst van Dr. *Gijsbert Pos van Vossenburg* in 1 618 Ferdinand, bij zijn kroning tot koning van Bohemen en van Hongarije, dien8 behuwdneef *Arend Hem* in den adelstand heeft verheven en dezen vergund zich „*Van der Hem*" te noemen. In 1620 riohtte Vos zich met een verzoek tot keizer Ferdinand 11 om bevestiging der adelsverheffing en wapenvermeerdering van *Arend van der Hem,* daarbij tevens vragend, dat de keizer ook aan diens broeder *IJsbrand zou* toestaan zich „*Van der Hem*" te noemen. In zijn verzoekschrift verklaart Vos, dat voor het toestaan dezer hooge gunst zoowel hij als gezegde Van der Hem benevens diens broeder en hunne nakomelingen altijd (hetgeen ook alle onze Catholieken in Holland van harte doen) God zullen bidden voor het behoud van Zijne Majesteit, diens gelukkige regeering en de algeheele uitroeiïng zijner vijanden en zijn langdurig leven.

In een keizerlijk diploma van 1 December 1622 wordt verklaard, dat *Arnold van der Hem,* ter bestrijding der ketters, die in dezen tijd het rijk schade berokkenen, uitgaven heeft gedaan tot voordeel van het gemeenebest en ter bevordering van den godsdienst.

De hier aangeroerde betrekkingen tusschen den streng Roomsch-Katholieken Ferdinand en Hollandsche Roomschgezinden zijn van ouderen datum dan die, welke in mijn vorig artikel over dit onderwerp behandeld zijn.

Een voortgezet onderzoek in de bescheiden te Weenen zou vermoedelijk nadere bijzonderheden over den oorsprong en den aard dezer betrekkingen aan het licht kunnen brengen.

De wapens der Vlaardingsche vroedschappen,

door M. C. Sigal Jr.

In de Bibliotheek over Vlaardingen ten gemeentearchieve bevindt zich een handschrift, getiteld „Vroedschappen der Stad Vlaardingen sedert den jare 1662 met de jaren van aanstelling en overlijden ; hunner benoeming tot Burgemeester, Schepen, Thesaurier, Huwelijks- en Schepen-Commissaris benevens derzelver wapens", welk handschrift eertijds in het bezit was van wijlen den Heer Anthony Knottenbelt en door hem in 1928 aan het Gemeente-Archief ten geschenke werd aangeboden.

Volgens mededeeling van den Heer Knottenbelt werd dit handschrift vervaardigd op order van Pieter Verkade [1]; de naam van den vervaardiger is echter niet bekend.

In @-formaat volgen na twee vel Bath-papier zeven katerns, die elk bestaan uit drie vel oud-Hollandsch papier, doorschoten met Bath-papier; op eenige van de laatste bladzijden oud-Hollandsoh papier komt een fragment watermerk voor, dat bestaat uit den firmanaam C. & 1. Honig.

Doorloopend gepagineerd telt het handschrift, dat niet gebonden was, doch slechts bijeen werd gehouden door een blauw omslag, 174 bladzijden. Om beschadiging en verloren gaan der losse katerns te voorkomen is het, toen het in eigendom werd verkregen, gebonden.

[1]) *Pieter Verkade,* geboren te Zoetermeer 16 Februari 1767, klerk ter secretarie van Rotterdam 26 Juni 1795, Secretaris van Vlaardingen 3 Juli 1795-1811, gnadmitteerd als Notaris te Vlaardingen 15 Juli 1796, Weesmeester 1796-1346, schrijver van het Muntboek, overleden te Vlaardingen 2 Januari 1343.

Op blz. 1 vindt men den reeds hierboven vermelden titel, op blz. 2 de beteekenis der afkortingen, terwijl blz. 3-6 ingenomen wordt door een alphabetisch register op de geslachtsnamen ; de letter F werd abusievelijk geplaatst op de T.

De blz. 7-11 zijn blanco, waarna te beginnen met blz. 12 op de even bladzijden (Bath-papier) telkens zes namen van Vroedschapsleden voorkomen, met vermelding hunner functiën en de jaren van hun bewind, terwijl op de daartegenover gelegen oneven bladzijden de zes er mede correspondeerende geslachtswapens zijn geteekend. Behalve de blz. 1-6 zijn alle bladzijden slechts aan één zijde beschreven of beteekend.

Het handschrift bevat 246 wapenschilden, waarvan de nrs. 9, 14, 16, 86, 88, 91, 95, 102 en 121 oningevuld en die vanaf nr. 238 *tevens* ongenummerd zijn.

De wapenschilden zijn geteekend met Oost-Indische inkt; zeer jammer is het, dat de teekenaar, die over een vaardige hand beschikte, heeft nagelaten arceeringslijnen aan te geven, zoodat van bijna alle wapens de kleuren niet bekend zijn. Alleen staat naast nr. 148 een potlood-aanteekening betreffende de kleuren van dit wapen.

Mij afvragende welke bronnen den teekenaar ten dienste stonden, kan ik slechts afgaan op eenige aanteekeningen, die naast enkele wapens voorkomen.

Zoo staat er in potlood naast nr. 4 aangeteekend: „Volgens den beker van 't Kuipersgilde" en naast nr. 19 en 80 wordt vermeld: „Volgens een zegel in was".

Uit deze aanteekeningen mogen wij opmaken, dat tot voorbeeld dienden de wapens, die gegraveerd waren op genoemden beker en mogelijk op die van andere gilden, welke bekers, voor zoover mij bekend is, verdwenen zijn. Voorts zullen tot voorbeeld gestrekt hebben de zegels, die zich aan archivalia bevonden, waarvan er sedert beschadigd werden, zoo niet geheel verloren zijn gegaan.

Bij de bestudeering van het register bleek, dat verschillende geslachten hetzelfde wapen voerden, t. w.:

Guldewagen (26) en *Wagenaar* (20),
Landman of *Coman* (7) en ***Holierhouck*** (106, 123),
Paterhuys (11) en *Hoogstad* (187),
Plaveyer ***(60)*** en *Klink* (205),
Roering (226) en *Speleveld* (234).

Daarentegen komen er in dit register ook een aantal namen voor, waarbij niet eenzelfde wapen is opgegeven, t.w.:

Van Assendelft (41, 82, 108, 131 en 162) anders dan nr. 171,
Dirksz (1) anders dan nr. 13,
Drossaart (190) anders dan nr. 216,
Hoogstad (31) anders dan nr. 187,
Hoogvliet (124, 147 en 180) anders dan 200,
Houve (van der) (27) anders dan nrs. 36, 94 en 129.,
Jong(he) (de) (37) anders dan nrs. 68, 97 en 164,
Kleywerff (113 en 140) anders dan nr. 146,
Koningh (176) anders dan nr. 192,
Ro(o)yen (van) (26) anders dan nr. 38,
Rijn (van) (166 en 198) anders dan nr. 224,
Vermeer (33) anders dan nr. 136,
Vlieger (de) (19) anders dan nrs. 60, 99 en 166.
Werff (van der) (193) anders dan nr. 220,
Willigen (de) (112) anders dan nr. 223.

Op den naam ***Holierhouck*** worden drie verschillende

wapens opgegeven; dat onder de nrs. 106 en 123 wijkt af van dat onder nr. 120 en van dat onder nr. 144.

Van nr. 226 af ontbreken onder de namen de jaren van het gevoerd bewind of overlijden en daar ik benerkte, dat de samensteller niet altijd even nauwkeurig deze jaren heeft nagegaan, verwijs ik daarvoor naar: De Regeering van Vlaardingen door J. H. van Linden van den Heuvel1 en J. Hoogendijk Kzn, 's-Gravenhage 1911), overdruk uit De Wapenheraut, 15e jaargang, 1911, blz. 193-288.

Beteekenis der afkortingen onder de namen:

A	beteekent	Aangesteld,
O	„	Overleden,
B	„	Burgemeester,
S	„	Schepen,
T	„	Thesaurier,
H. C.	„	Huwelijks-commissaris,
S. c.	„	Schepen-commissaris.

1. Dircks.

Een huismerk in den vorm van een X, waardoor een dwarsstreep.

Abraham Dircks, A. 1674. B. 1600, 1609, 1610. S. 1604, 1606, 1608, 1613. T. 1607, 1611, 1612. 0. 1613.

2. Dijckhuyzen.

Drie kieviten (2-1).

Pieter Corsz. Dijckhuyzen, A. 1687. B. 1600, 1611-1616. S. 1602, 1604, 1609, 1610. T. 1606-1608.0.1616.

3. Bieman.

Een bijenkorf, vergezeld van tien vliegende bijen, ondersteund door een grasgrond.

Jacob Cornelisz. Bieman, A. 1662. B. 1601, 1602. S. 1600. T. 1600. 0. 1602.

4. Verzijde.

Gevierendeeld; 1. een dorre boom op grasgrond ; 11. een springend paard met een hoorn op de kop; III. drie vogels (2—1); IV. een scheprad. Over het geheel een rond hartschild, beladen met 3 wassenaars (2-1).

N. B. Potlood-aanteekening: Volgens den beker van 't Kuipersgilde.

Adriaan Jansz. Verzijde, A. 1691, Ontsl. 1620, Gecontinueerd 1680. B. 1619, 1620. S. 1600, 1603-1610, 1616, 1617. T. 1614, 1623, 1624. 0. 1624.

6. Speck.

Twee gekruiste zwaarden, de gevesten boven, waarover een golvende faas van azuur.

Jan Arysz. Speck, zeylmaker. A. 1696, gedim. 1606, hersteld 1609. S. 1600, 1604, 1608, 1616. 0. 1616.

6. Verzijde.

Als nr. 4.

Jan Maartensz. Verzijde, A. 1672, ontsl. 1620, gecontinueerd 1620. B. 1606, 1606, 1613, 1614. S. 1600-1602, 1604, 1607—1612, 1616. T. 1601. 0. 1622.

7. Coman (Landman).

Drie eggen (2-1), schuinsrechts geplaatst.

Cornelis *Adriaansz. Coman* ook wel ***Cornelis Ariensz. Landman.*** A. 1676. B. 1603, 1604, 1607, 1608. S. 1600—1602, 1606, 1606, 1609-1612. O. 1613.

8. Speck.

Als nr. 6.

Pieter Cornelisz. Speck, A. 1690. S. 1600-1602.0. 1602.

9. Slijp.

Blanco.

Jan Pietersz. Slijp, A. 1673, ontsl. 1620, gecontinueerd 1620. B. 1601, 1602. T. 1606, 1613, 1614, 1616-1618. 0. 1627.

10. Waal (van der).

Gevierendeeld; 1. Drie tulpen (2-1); 11. een faas van azuur; 111. een huismerk in den vorm van een A; IV. een leeuw.

Dirk Cornelisz. wan der Waal, A. 1676.5. 1600.0. 1600. ll. Paterhuys.

Een schuinkruis, vergezeld van 4 harten, waarvan de punten naar het kruispunt zijn geplaatst.

Dames Ariensz. ***Paterhuys,*** A. 1676. S. 1601, 1602, 1606, 1607. T. 1603—1605, 1609. 0. 1609.

12. Gerritsz.

Een huismerk, dat omschreven zou kunnen worden als twee ineengestrengelde A's, waaraan de dwarsstreepen ontbreken en waarvan er een onderste boven staat.

Adriaan Gerritsz., A. 1673. S. 1601. 0. 1602.

13. Dirksz.

In zilver drie fazen van geel, goud en azuur.

Domis Dirksz., A. 1682. 0. 1602.

14. Morre.

Blanco.

Jacob Ariensz. Morre, A. 1690. S. 1606, 1608-1610. 0. 1613.

16. Cornelisz.

Blanco.

Pouwels Cornelisz., A. 1696. S. 1696, 1697. T. 1602. 0. 1602.

16. Cleynen bouff.

Een keper vergezeld van boven van twee en beneden vau drie (1-2) hermelijn-staarten.

Dirk Willemsz. Cleynenbouff, A. 1676. S. 1601.0.1602.

17. S yverts.

Gedeeld; 1. De Friesche adelaar, uitgaande van de deelingslijn; 11. een huismerk, bestaande uit een 4 zonder voet, waartegen een omgekeerde en omgewende 4 zonder voet; de punt van de laatste verlengd in den steel van een derde omgekeerde en omgewende 4.

Yman Syuerts, A. 1690. 0. 1602.

18. Vygh (de).

Een gedeelte van een boomstam, waaruit rechts een tak met drie (vijge)bladeren, het geheel ondersteund door een grasgrond.

Mattheus Jucobsz. de Vygh, A. 1673. 0. 1600.

19. Vlieger.

Drie klaverblaadjes (2-1).

N. B. Potlood-aanteekening: Volgens een zegel in was.

Cornelis ***Cornelisz. Vlieger,*** A. 1698, gedim. 1606, hersteld 1609. B. 1616. S. 1601, 1602, 1604, 1606, 1611—1613. 0. 1617.

20. Wagenaar (zie ook nr. 26 Guldewagen).

Gedeeld; 1. een band, van boven vergezeld van 2 en beneden van 1 omgewende leeuwenkop; 11. gepaald van 7 stukken.

Cornelis ***Crynsz. Wagenaar,*** A. 1678. 0. 1602.

21. Waal (van der).

Als nr. 10.

Ary Joppe van der Waal, A. 1600, gedim. 1606, hersteld 1609. S. 1603, 1606, 1611-1613, 1616. T. 1601—1603. 0. 1618.

22. Lange (de).

Een schaap, staande op een grasgrond voor een boom.

in de rechter boven schildhoek de letter D, in de linker L.

Cornelis Gerritsz. de ***Lange,*** A. 1600. B. 1603, 1609-,612. S. 1602, 1604, 1607. T. 1608. 0. 1612.

23. Bakker.

Een omgewende adelaarsklauw.

Jan Ariensz. Bakker, A. 1602. S. 1603. 0. 1617.

24. Noorden (van).

Gedeeld; 1. een omgewende griffioen; 11. twee getinleerde balken.

Mr. ***Christiaan Huygens van Noorden,*** A. 1602. S. 1603, 1605, 1608, 1611, 1612, 1614, 1616, 1618, 1629. 0. 1633.

26. Guldewagen.

Als nr. 20 (Wagenaar).

Pieter Crynsz. Guldewagen, A. 1602, gedim. 1620. 3. 1604-1608, 1616-1618. S. 1603, 1608-1616. T. 1622, 1630.

26. Royen (van).

Een hoorn (des overvloeds), waaruit drie korenaren romen, waarvan de middelste rechtop geplaatst is en le andere zich naar den schildrand buigen, vergezeld van 2 sterren.

Jan Cornelisz. van Royen, A. 1602, B. 1617, 1618. 3. 1603, 1606, 1606, 1607. Vertrokken 1608.

27. Houve (van der).

Drie omgekeerde violen, paalsgewijs geplaatst (2-1).

Matthys Dingemansa. van der Houve, A. 1602. S. 1603, 1606-1608. T. 1604, 1606. 0. 1608.

28. Fousser.

Een omgewende wassenaar.

Cornelis Lenaerts Fousser, A. 1602. Op begeerte ontslagen 1609.

29. Suyker.

Drie (suiker)bieten (2-1).

N. B. De wapenfiguren zouden ook hermelijnstaarten kunnen zijn, doch in verband met den bizonderen vorm en den naam van het geslacht houd ik de figuren voor gestyleerde (suiker)bieten.

Fop Jorisz. Suyker, A. 1602. S. 1626. 0. 1626.

30. Dorp (van).

Gevierendeeld; 1 en IV drie leeuwenkoppen (2-1); 11 en 111 een faas van goud.

Jan Crynsz. van Dorp, A. 1602. 0. 1624.

31. Hoogstadt.

Doorsneden: 1. Drie omgewende stappende paarden (2-1); 11. Drie omgewende eenden (2-1).

Jan Simonsz. Roogstadt, A. 1606. S. 1607, 1609--1614. 0. 1616.

32. Waelwyk.

Gevierendeeld; 1 en IV drie staande eenden (2-1); 11 en 111 drie huismerken, voorstellende een 4 met een dwarsstreep door den voet (2-1).

Lambregt Christoffel Waelwyk, A. 1606. S. 1616, 1617, 1619-1621, 1623, 1624. T. 1610-1613, 1616, 1617, 1622. 0. 1630.

33. Vermeer.

Twee naar elkander toegewende mannelijke schilden, op het rechter een zwemmende zwaan, op het linker drie rozen (2-1).

Adriaan Dirksz. Vermeer, A. 1606, gedim. 1620. S. 1617-1619. T. 1609, 1610.

34. Verlier.

Een stappende os ondersteund door grasgrond

Jan *Hendriksz. Verlier*, A. 1608. S. 1613—1616, 1619—1622. 0. 1629.

36. Bisschop.

Drie schuin-kruisen (2-1), waarvan het rechter boven kruis is geplaatst in een vrij-kwartier van een andere kleur.

Willem Pieterse Risschop, A. 1612. S. 1613, 1614. 0. 1616.

36. Houve (van der).

Links geschuind; 1. Drie brakskoppen (2-1); 11. een schuinlinks geplaatste viool, de hals naar boven.

Louris Arysz. van der Houve, A. 1613. S. 1614—1617, 1619-1626. T. 1618, 1626-1628. 0. 1631.

37. Jonge (de).

Gekeperd van zeven stukken.

Jan Dirksz. de Jonge, 8.1613. S. 1614. T. 1615. O. 1616.

38. Rooyen (van).

Een leeuw, vergezeld van een loopenden hazewindhond in het schildhoofd.

Jan Corn. van Rooyen, A. 1614, gedim. 1620. S. 1616, 1620.

39. Velden (van).

Een op een grasgrond en voor een boom liggend hert, dat in den rug wordt gebeten door een erachter staanden griffioen.

Vrank Jacobsa. van Velden, A. 1614, gedim. 1620. S. 1617.

40. Meuch.

Drie haringen boven elkander, boven de bovenste een kroon.

Cornelis Willemsz. Meuch, A. 1614. B. 1626-1633, 1636-1637. S. 1618—1620. T. 1616, 1621, 1625. O. 1639.

41. Assendelft.

Een springend paard.

Yees *Cornelisz. Assendelft,* A. 1614. S. 1616, 1618-1620, 1622-1631, 1634-1637. 0. 1644.

42. Dockum.

Gevierendeeld ; I en IV drie rozen (2-1); II en 111 een keper tusschen welks beenen een kleine omgekeerde keper aansluit, van boven vergezeld van twee besanten.

Cornelis *Ridders Dockum,* A. 1617, gedim. 1620. S. 1617-1619.

(Wordt vervolgd.)

Onjuiste namen en wapens van Nederlandsche geslachten in het Armorial Général van J. B. Rietstap,

door R. T. Muschart.

(Vervolg van LI, 58.)

Bouwert (Holland).

Het Armorial Général beschrijft dit wapen als volgt: „in zilver een roode dwarsbalk, vergezeld boven van 3 gouden kronen, beneden van 2 zwarte seinlichten". Helmteeken: een roode burcht, getopt met een uitkomenden rooden os met gouden horens en hoeven en een gouden kroon om den hals". Rietstap voegt hieraan toe, dat hij dit wapen overgenomen heeft uit het Wapenboeck van Johan van Gendt.

Het is mogelijk, dat dit wapen aldus in dit wapenboek voorkomt, doch ik vond het in originali anders en wel zonder den dwarsbalk m.a.w. dus doorsneden. Zoo bevindt zich in de volmachten van de Geldersche Leenkamer eene acte van 11/4 1644, te Zutphen opgesteld en onderteekend door Jr. *Gerrit Bouwart.* Naast zijne handteekening heeft hij in lak zijn wapen opgedrukt en dit wapen vertoont zonder eenigen twijfel een doorsneden veld en geen dwarsbalk. In de bovenhelft bevinden zich 3 kronen, van de benedenhelft mankeert een groot gedeelte. In het overgebleven gedeelte daarvan zijn nog de boveneinden der seinlichten te onderscheiden. In den tekst van deze acte wordt hij *Bouwer* genoemd.

Er is bovendien nog een tweede bewijs, dat het wapen doorsneden is en geen dwarsbalk vertoont en dat is het wapenschild van *Gerrit Bouwart,* die 30 Mei 1604 overlijdt en getrouwd is met joffrou *Elisabeth Hackfort,* die 16 Juni 1604 overlijdt, voorkomende op beider grafzerk in de kerk te Harderwijk, welke zerk volgens mededeeling van ons medelid Dr. C. P. J. Penning te Harderwijk in Juli 1932 bij herstelling van den houten vloer in die kerk onder deze bevloering te voorschijn kwam.

Volgens ZEdl. bleek het wapenschild van dezen *Gerrit Bouwart* te vertoonen een gevierendeeld veld met 3 kronen in het 1e kwartier, een leeuw in het 2e kwartier, 2 seinlichten in het 3e kwartier en 3 lelies in het 4e kwartier.

Wij zien, dat de kwartieren 1 en 3 tezamen, die dus de rechterhelft van dit gevierendeeld wapen vormen, een doorsneden wapen vertoonen, dat volmaakt overeenkomt met dat van Jr *Gerrit Houwart* op de acte in de volmachten van de Geldersche Leenkamer. In dit verband is het dan ook mijne overtuiging, dat wij dit gevierendeelde wapen op de grafzerk hebben te beschouwen als een gedeeld wapen en dus als de combinatie van 2 op zichzelf staande doorsneden familiewapens en dit te meer, omdat wij hetzelfde zien toegepast in het wapenschild van zijne vrouw *Elisabeth Hackfort,* vertoonende een gedeeld wapen met *Hackfort* (de dwarsbalk, vergezeld van 3 lelies) in de rechterhelft en een kruis in de linkerhelft. Vermoedelijk hebben beiden het wapen hunner moeder met dat van hunnen vader samengevoegd.

In verband met het bovenstaande mogen wij dus veilig aannemen, dat het wapen *Bouwert, Bouwart* doorsneden is en geen dwarsbalk vertoont.

Ik voeg hieraan de vraag toe, weet men mij te zeggen, wie de ouder8 van deze *Elisabeth Hackfort* waren?

Cassa (Nijmegen).

Het Armorial Général beschrijft dit wapen als volgt : „gevierendeeld 1 en IV in zwart 3 gouden wassenaars, 11 in zilver een gouden leeuw, 111 in zilver 2 blauwe schuinbalken, vergezeld van 8 gouden hermelijnstaartjes, waarvan 3 tusschen de balken en in de richting daarvan geplaatst, 3 rechts beneden schuinrechts gerangschikt en 2 links boven naast elkaar".

Deze beschrijving deugt niet. In de eerste plaats zijn de voorwerpen in de kwartieren 1 en 4 posthoorns en geen wassenaars, in de 2e plaats is de leeuw gekroond en in de derde plaats komt in kwartier 3 slechts één schuinbalk voor, zoodat de beschrijving daarvan moet luiden als volgt „een schuinbalk, beladen met 3 hermelijnstaartjes, in de richting van den balk geplaatst

en vergezeld rechts en links van 3 hermelijnstaartjes, zoomswijs gerangschikt".

Hierbij valt op te merken, dat de 9 voorwerpen in het 3e kwartier op de zegels niet altijd even duidelijk zijn en soms ook aan eikels en lelies doen denken.

Aldus gewijzigd komt dit wapen voor op de lakafdrukken van ***A. J. Cassa,*** in 1747 te 's-Gravenhage, op zijne brieven in het Archief' van den Levantschen Handel, en van ***J. S. Cassa,*** in 1792 te 's-Gravenhage, wiens schoonmoeder, ***Lellie*** geheeten, moestuinen onder Loosduinen bezit, op zijnen brief in het Archief van de Houtvesterij van Holland, en verder op een lossen lakafdruk, die zich bevindt in de collectie van ons Genootschap, afkomstig van het Kon. Oudheidkundig Genootschap.

Evenals zulks in verreweg de meeste gevallen in het Armorial Général het geval is, zegt ook hier de toevoeging „Nijmegen" al bitter weinig. Omdat er nu in 1884 toevalligerwijze eene familie ***Cassa*** te Nijmegen woonde (beter gezegd te Beek bij Nijmegen, want daar bewoonde zij een villa), kan men toch moeilijk van eene Nijmeegsche familie spreken, waar men dezen naam bijna altijd te 's-Gravenhage terugvindt. Zoo vindt men leden dezer familie aldaar vermeld in De Wapenheraut 1898, pag. 160 en 1903, pag. 413 en in het Algemeen Nederlandsch Familieblad 1887, pag. 69. In de Registratiën in het Memoriaal vond ik eene *Susanna Cassa,* die 2/5 1693 in Zwitserland woont, volgens haar zeggen reeds lange jaren armoede lijdende en zuster van wijlen ***Anthony*** Cassa, camerbewaarder van H. Mn van Groot Brittauje, waarmede wel de Koning-Stadhouder Willem III en zijne Gemalin bedoeld zullen zijn.

de Gruyter (Holland) en de Gruter (provincies Utrecht en Zeeland).

Het is gewenscht deze beide wapens tezamen te behandelen. Het Armorial Général beschrijft het wapen ***de Gruyter als*** volgt: „in zilver een groen kruis, vergezeld van 4 roode bloemen en in een rood schildhoofd 3 zilveren vierbladige rozen", en het wapen ***de Gruter*** aldus: „in zilver een roode ovaalvormige gesp, versierd met 5 gouden vierblaren en in een rood schildhoofd 3 zilveren rozen".

De schildhoofden van beide wapens zullen wij buiten beschouwing laten, deze toch zijn gelijk; het kleine verschil van 4-bladige rozen en gewone d. z. 5-bladige rozen kunnen wij gerust negeeren. Beschouwen wij dus alleen het benedengedeelte van beide wapens. Bij ***de Gruyter*** zoude volgens het A. G. daarin voorkomen een kruis, vergezeld van 4 bloemen, bij ***de Gruter*** een ovale gesp, versierd met 6 vierblaren.

Dat „versierd met" voor een gesp moet men zich voorstellen als bloempjes, die bij wijze van rozetten op den rand van de gesp zijn aangebracht, eene op zegels veelvuldig voorkomende versiering van gespen.

Stelt men zich nu zulk een gesp eens goed voor den geest nl. een ovaalvormige ring met daarop rechts en links boven, rechts en links beneden en geheel beneden een buiten den rand uitstekende rozet, binnen den ring als middellijn een dwarsstaaf en van uit het middelpunt van die dwarsstaaf uitgaande en loodrecht daarop gericht de tong van de gesp en veronderstelt men daarbij, dat de rozetten wat groot uitgevallen zijn, zoodat er

van den ovalen ring maar weinig zichtbaar blijft, dan zal men het met mij eens zijn, dat het beeld, dat men voor oogen krijgt, bij oppervlakkige en niet voldoende nauwkeurige beschouwing, den indruk kan maken een van 4 bloemen vergezeld kruis te zijn.

En wanneer wij nu zien, dat beide wapenbeschrijvingen overigens gelijk zijn, dan schroom ik niet het wapen *de* ***Gruyter*** met het kruis als fictie, als een door onkunde gecreëerd wapen te beschouwen, dat in het Armorial Général dient geschrapt te worden. Het is dan ook nimmer in eenige bron behalve het A. G. door mij gevonden, daarentegen het wapen met de gesp in zeer vele. Zoo wordt dit gespen-wapen gevoerd door ***Ghijsbert die Gruyt,*** wiens vrouw ***Aleydt Stevensdochter van Zulen*** 11/3 1483 land in Linschoten van het kapittel van Oud-Munster in erfpacht ontvangt, volgens zijn zegel in het archief van dit kapittel, door ***Coenraet die Gruyter,*** in 1609 Stichtsch leenman, volgens zijn zegel in het archief van de abdij Leeuwenhorst, door ***Joest de Gruter***, in 1622 schepen van Utrecht, volgens zijn zegel in het archief van het kapittel van Oud-Munster en door ***Jan Jansz. die Bruter,*** in 1638 schout van Bergambacht, volgens zijn zegel in het archief van het klooster „den Hem", en zoo vindt men dit wapen ook met den naam ***Grutter*** als dat van eene 17e eeuwsche familie in Zeeland in de Nieuwe Cronijk van M. Smallegange.

Op de origineele bovenaangehaalde zegels is de gesp met slechts 4 rozetten versierd.

Het is eene zeer oude Stichtsche familie, reeds in 1430 vond ik ***Ghijsbert die Qrutere*** als burger van Utrecht, die land onder Soest opdraagt aan ***Jacob die Voecht.***

Ik wil hieraan nog toevoegen, dat de Heraldische Bibliotheek 1883 op pag. 222 en volgende meerdere leden van eene familie *Gruter* en ***de Gruyter*** te Arnhem en Doesburg vermeldt en zegt, dat deze vermoedelijk dit wapen met de gesp voeren. Dit echter is niet juist, deze ***de Gruter***'s, ***de Gruyter***'s voeren het wapen met de 2 vergezelde zuilen.

Kiichlein of Cuchelinus ('s Hertogenbosch).

Op deze wijze wordt de naam opgegeven voor' eene zeer bekende uit Duitschland afkomstige predikantenfamilie, terwijl elders bij den naam ***Cuchelinus*** geen wapenbeschrijving gegeven wordt, doch verwezen wordt naar den naam ***Küchlein.*** Dit nu geeft den indruk, alsof Rietstap aldus geredeneerd heeft: De eigenlijke naam dezer familie is ***Küchlein*** en daarom zal ik het wapen bij dien naam beschrijven, maar omdat de naam ook weleens als ***Cuchelinus*** voorkomt, zal ik dezen naam eveneens opnemen en daarbij verwijzen naar den naam ***Küchlein.***

Indien dit de gedachte van Rietstap geweest is, dan is zijne gedachte niet juist geweest, want de stamvader van alle Nederlanders, die tot deze familie behoord hebben, komt reeds nooit anders dan onder den naam *Cuchlinus of* ***Kuchlinus*** voor. Het is de vermaarde ***Johannes Kuchlinus,*** in 1646 te Wetter in Hessen geboren, die de eerste vaste predikant te Amsterdam werd na de afzetting van de Roomsche Magistraat, alwaar hij 31 Augustus 1578 door Petrus Dathenus werd bevestigd. Hij en al zijne Nederlandsche descendenten hebben zich altijd ***Cuchlinus*** of ***Kuchlinus***, doch nimmer

Küchlein genoemd [1]). Een wapen *Küchlein te* 's Hertogenbosch komt derhalve nooit voor en dus kan men den naam *Küchlein* gerust schrappen en vervangen door ***Kuchlinus,*** terwijl men voor den naam ***Cuchelinus*** liever lezen moet ***Cuchlinus.***

Tot zoover de naam, nu het wapen. Rietstap beschrijft dit aldus: "gevierendeeld, 1 en IV in goud 3 zwarte koeken, 11 en 111 in blauw een gouden lelie", maar, zegt hij, men vindt ook de lelie in 1 en 4 en de koeken in 2 en 3, m. a. w. het juiste wapen is met de koeken in de kwartieren 1 en 4 en de lelie in de kwartieren 2 en 3, maar soms vindt men deze kwartieren weleens onderling verwisseld.

Dergelijke opmerkingen maakt Rietstap wel eens meer in het Armorial Général en hierdoor brengt hij oningewijden tot de gedachte, dat er 2 wapens voor eene zelfde familie bestaan, of, zooals mij wel uit vragen gebleken is, dat eene tak van eene familie met opzet als onderscheiding de kwartieren onderling verwisseld zoude hebben. Dat nu is onjuist. Dit onderling verwisselen der kwartieren is eenvoudig het gevolg van het in vroegere eeuwen veelvuldig toegepaste omwentelingsysteem. (Zie mijn artikel in jaargang 1918, kolom 266). Wat Rietstap hier bij ***Küchlein als*** eene bijzonderheid vermeldt, had hij evengoed bij bijna alle gevierendeelde en alle gedeelde wapens kunnen vertellen. Indien hij met dit verschijnsel bekend geweest was, zoude hij die opmerkingen zeker weggelaten hebben.

Thans geven deze aanleiding tot allerlei onjuiste gevolgtrekkingen. Eén der twee door hem aangegeven wapens is natuurlijk fout, maar welke is nu het goede, dat met de koeken in 1 en 4 of dat met de lelie in 1 en 4? Om deze vraag te beantwoorden zullen wij eens onderzoeken, wat origineele zegels ons vertellen. Wij zien dan, dat Cornelis ***Kuchlinus,*** in 1649 ontvanger te 's Hertogenbosch, ***Johannes Kuchlinus,*** schepen van het graafschap van de Vroenhove te Maastricht, welk ambt hij 24/12 1665 wegens doofheid neerlegt, ***Herman Huchlinus,*** in 1667 en 1669 schepen van 's Hertogenbosch, en ***Jacobus Kuchlinus,*** in 1668 en 1675 predikant te 's Hertogenbosch, de lelie in de kwartieren 1 en 4 en de koeken in 2 en 3 voeren, hetgeen eveneens het geval is in de wapens door R. A. van Zuijlen vermeld in zijn Naamlijst en Wapenkaart voor de Bossche raden *Cornelis* ***Cuchelinus*** in 1662 en Mr. *Herman* Cuchelinus in 1668, met het wapen van ***Cornelis Cuchlinus,*** in 1686 schepen van 's Hertogenbosch, in een M. S. Wapenboek van Mr. W. van der Lely, met een wapen ***Cuchlinus*** in een M. S. wapenboekje van Job. Martin de Lange en met de beschrijving in De Nederlandsche Heraut 1886, pag. 139.

Geheel in overeenstemming hiermede vertoonen alle zegels als helmteeken een lelie.

Hieruit, dunkt mij, blijkt dus zonneklaar, dat het wapen ***Cuchlinus*** of ***Kuchlinus*** is „gevierendeeld, 1 en IV een lelie, 11 en 111 3 koeken of bollen" en daarbij als helmteeken een lelie.

Daar dit artikel anders te lang zoude worden, zal ik

[1]) **Dit geldt o.i. niet ten aanzien van den stamvader in Nederland, den hierboven genoemden Johannes *Cuchlinus*, die oorspronkelijk inderdaad *Küchlein, Kochelyns* of *Kokelijns* heette (zie N. N. B. W. II, p. 353) en de eerste was, die zijn naam verlatijnizeerde. — Red.**

maar zwijgen over het helmteeken, door Rietstap aangegeven, dat geheel foutief is en naar mijne gedachte het verprutste helmteeken van de Delftsche familie ***van Bleiswijk*** is. Belangstellenden wil ik hieromtrent gaarne inlichten.

Van der Putte. (Breda).

Aldus wordt de naam aangegeven voor een wapen, als volgt beschreven : „in rood 3 zilveren ringen".

Evenzoo komt deze naam voor in De Heraldieke Bibliotheek 1880, pag. 182 voor ***Carel van der Putte,*** den man van de in 1678 geboren ***Cornelia van den Brandelaer*** en evenzoo in De Wapenheraut 1898, pag. 198 als kwartier op de grafzerk in de Wolvendaalkerk op Ceylon van *Susanna* ***Adriana*** *Potken,* de in 1726 overleden echtgenoote van *Adrian* ***Moens.*** Doch De Navorscher 1880, pag. 568 zegt nadrukkelijk, dat genoemde *Carel* niet van ***der Putte*** heet, doch ***van de Putte*** en dat de naam in De Her. Bibl. onjuist is, terwijl het bekende werk „Lapidarium Zeylanicum" op plaat 27 den naam van bovengenoemd kwartier eveneens als ***van de Putte*** aangeeft.

En dit klopt ook met vele andere door mij geraadpleegde bronnen. Zoo vond ik dit wapen op het zegel van ***Egidius*** *van* ***de Putt,*** in 1743 te Utrecht, als neef van *Petronella Belten,* de vrouw van den advocaat Mr. *Bernhard* ***van Cuylenburg,*** voor *Magdalena van* ***de Putte,*** de in 1 ti31 overleden vrouw van *Maerten* ***Maertens,*** schepen van Sluis, in een M.S. genealogie Loke, voor ***Johanna van de Putte,*** omstreeks 1676 de vrouw van ***Cornelis Husselaar,*** heer van de beide Eemnessen, directeur-generaal van Ned. Indië, in de M. S. wapenboeken van Jhr. C. A. Rethaan Macaré, hetgeen volmaakt klopt met de mededeeling in Elias' prachtwerk „de Vroedschap van Amsterdam" deel 1, pag. 211, voor Johan *van* de *Putt,* den moederlijken grootvader van Mr. ***Jan*** *van Styrum,* in 1748 raad van Haarlem, in een M. S. wapenboek in het Gemeente-Archief te Haarlem en ten slotte voor eene familie ***van de Putte*** in de Nieuwe Cronijk van Zeeland door M. Smallegange, uit welke bronnen tevens blijkt, dat dit een Zeeuwsche familie is.

Nu zoude dit kleine verschil van „van der" met „van de" niet zoo heel erg wezen, ware het niet, dat even te voren 2 wapens ***van de Putte*** beschreven worden, waarvan één met de toevoeging „Vlissingen".

Wat verder het wapen betreft, merk ik op, dat in alle genoemde bronnen de ringen als van goud op blauw worden aangegeven en de zooeven aangehaalde Navorscher 1880, pag. 668 nadrukkelijk zegt, dat de kleuren zilver op rood onjuist zijn. ***Egidius van de Putt,*** bovengenoemd, voert als helmteeken een ring tusschen een vlucht.

van V 1 i e d (Schiedam) en v a n V 1 iet (Amsterdam).

Het Armorial Général beschrijft een wapen ***van Vlied*** aldus : „in blauw 3 pieken van natuurlijke kleur met zilveren punt, schuinlinks geplaatst en schuinrechts gerangschikt" en een wapen ***van Vliet*** aldus: in blauw 3 zilveren tournooilansen, aan elk waarvan een zilveren vaantje hangt, waarvan het middelste beladen met een roode roos met groenen gebladerden steel, de lansen schuin-links geplaatst en schuinrechts gerangschikt".

Wij hebben hier natuurlijk met hetzelfde wapen te

doen, waarvan dat met den naam van ***Vlied*** onvolledig is beschreven. Waarom nu deze naam met een „d" moet eindigen en niet met een „t", begrijp ik niet en lijkt mij niet verantwoord. Dit wapen met de tournooilansen -- zij het dan met eene kleine wijziging — komt voor op een grafzerk in de kerk te Delfshaven voor ***Christiaen van Vliet,*** dus met een „t", notaris te Delfshaven en secretaris van Schoonderlo (verdwenen gehucht tusschen Rotterdam en Delfshaven), overleden te Delfshaven 2/5 16'79 in den ouderdom van 76 jaar en diens 2e vrouw ***Maria Verburch***, die 16/10 1686 aldaar in den ouderdom van 74 jaar overlijdt. Het verschil tusschen dien8 lansen met die, in het Armorial Général beschreven, zit hierin, dat zijne lansen aan de punt voorzien zijn van een gestrikt lint, waaraan een kleine roos hangt.

Joan van Vliet, opperkoopman en hoofd op Tutucorijn, geboren 2/1 1656, overleden 19/8 1690 en begraven in de Wolvendaalkerk te Colombo op Ceylon, voert de lansen al8 in het A. G. beschreven, volgen8 het werk „Lapidarium Zeylanicum" en evenzoo — doch de roos goud — voert Mr. ***Jan van Vliet,*** in 1724 regent van het Aalmoesseniers-weeshuis te Amsterdam volgens het M. S. wapenboek dier regenten.

KORTE MEDEDEELINGEN.

Chatvelt.

(LI, 92).

De gegevens, door den Heer H. Wijnaendts verstrekt, kunnen uit een tweetal acten, vermeld in het rechterlijk archief van de stad Geertruidenberg, nog eenigszins worden aangevuld.

Voornamelijk met het oog op den samenhang met den Engelschen tak zijn deze acten niet zonder belang.

De eerste acte vindt men in het "Register van testamenten 1689-1636" (archief n°. 42) dd. 30 Mey 1634.

Deze acte bevat het testament van „Jr ***Thomas Chadtfilt*** luytenant in de compagnie voetknegten van den capiteyn Henrick Mioliss" en „d'eerbare juffrouw ***Idia Blanckerts***", echtelieden.

Hij bepaalt daarin o. a. dat zijn vrouw vooruit zal ontvangen een obligatie ten laste van Jr ***Joris Schadtfilt***, „syns testateurs broeder", wonende in Zuytschex (Sussex) in Engeland, groot 1400 £ kapitaal, terwijl zijn ***jongste*** nog onmondige dochter genaamd Josina ***Schadtfilt*** bij meerderjarigheid of huwelijk daaruit 400 £ zal ontvangen.

De tweede acte komt voor in het „Schepenprotocol van Geertruidenberg gemerkt N.N." (archief n°. 22), fol. 142 dd. 8 Juni 1636, waar:

Jr ***Thomas Schatfielt,*** luytenant onder de compagnie Engelsche voetknegten van den Heer capiteyn Miolis in guarnisoen te Geertruidenberg, machtigt de E. ***Jenis*** (James?) ***Schadtfield***, borger binnen Londen, zijn broeder, in zake het ontvangen van tractement, hem comparant toekomend uit den tijd toen hij in Baersweeck (Berwick?) in garnizoen was.

J. P. DE MAN.

Wttewaall.

In Ned. Patr. 1931-32 wordt onder generatie III medegedeeld, dat Cornelia ***van Ween*** een dr. zou zijn van Aert Jansz. en ***Weyntgen van Vliet.*** Ned. Adelsb. geeft haar als moeder ***Weyntgen van Suylen.***

Ik gaf den Heer Storm de Grave als mijne meening te kennen, dat de opgave van het Adelsboek juist zou zijn; een bewijs van mijne bewering kon ik toen evenwel niet geven.

Door de welwillende hulp van den chartermeester op het Rijksarchief te Utrecht kan ik nu mededeelen, dat volgen8 de transportregisters, jaar 1609, IIe deel, fol. 146 de ***moeder*** van Cornelia van ***Ween een dr. was van Gerrit Willemsz. van Suylen.***

P. BINKHOEST VAN OIJDCARSPEL.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Beckering-Piccardt. (LI, 94).[1]) Een kennis verschafte mij de volgende gegevens:

Egberta Louisa Piccardt werd gedoopt te Groningen 16 Jan. 1714 en overleed, waarschijnlijk te Groningen, 21 Jan. 1740. Zij was het 3e van de '7 kinderen van:

Johan Piccardt, gedoopt Appingedam 28 Aug. 1681, sedert 1712 Heer van Slochteren, Kolham, de Ruiten en de beide Harksteden; lid van de Staten-Generaal, Raad van State; Hoofdman in de Hooge Justitiekamer van Stad en Lande, enz., overleden 16 Juli 1754 en begraven in de grafkelder te Harkstede,

en ***Maria Louisa*** van ***Couten,*** afkomstig uit Venlo, overleden te Groningen 7 Maart 1749 en begraven in de Martinikerk ald.

Egberta Louisa Piccardt huwde te Slochteren 26 (of 29) Juli 1738 Mr. ***Wilhelmus Beckeringh,*** secretaris van de Hooge Justitiekamer van Stad en Lande, gedoopt te Groningen 1 Sept. 1706 en overl. aldaar 16 Juli 1788, zoon van Mr. ***Lambertus Beckeringh*** en ***Catharina Sypkens.***

Amsterdam. W. C. J. ALPHERTS.

Bellasis. Van dit geslacht zijn mij bekend:

Jan Bellasis (ook genaamd ***Bellous),*** gehuwd met ***Margriet van Thienen***, dr. van ***Andries*** en ***Isabella van Rataller. Zij*** leefden omstreeks 1600.

Hunne dochter ***Isabella,*** geh. met ***Jasper van Lynden tot de Plack***, heet in de genealogie van Lynden: ***Bellasis tot Franckenheits.***

Barbara Bellasis, gehuwd met ***Arend van Thienen. Zij*** leefden omstreeks 1700.

IS deze familie ***Bellasis*** een tak van het Engelsche geslacht ***Bellasyse*** en zouden leden daarvan door dienstneming in het leger van de Staten naar de Nederlanden zijn verhuisd, zooals dit bij vele Engelsche en Schotsche familie8 het geval is geweest?

In het bijzonder interesseert mij te weten wie de ouders ***en*** grootouder8 van ***Jan Bellasis*** (***Bellous***) waren. [2])

Kan iemand mij hiermee helpen?

Bloemendaal. J. VAN HASSELT.

[1]) Een vrijwel gelijkluidend antwoord ontvingen wij van het lid Mr. H. L. Hommes te Groningen. — Red.

[2]) Wij verwijzen naar het artikel ***Zegers*** van ***Wassenhoven*** in dit zelfde nummer, dat den geachten vrager wellicht op weg helpt. -Red.

Bois (du). (L, 344, 378). In verband met mijn vraag betreffende deze familie vermeld ik nog een ***Pieter Huygensz. du Bois*** (de echte du Bois-voornamen uit de Rotterdamsche regenten-familie), die te Leiden voorkomt. Zijn wapen is volgens het wapenboek van Rijckhuysen en ook Rietstap: in goud drie groene boomstronken, aan elk waarvan naar rechts en naar links een groen blad. Deze gegevens werden mij welwillend door ons geacht medelid den Heer R. T. Muschart medegedeeld. Alhoewel een verschillend wapen voerende, behoort deze Leidenaar wellicht tot de Rotterdamsche familie. Een lid hiervan woonde eenigen tijd in Leiden en huwde een Leidsch meisje (b. ***Hugo du Bois***, L, 379). Ik vond ook nog een ***Hugo du Bois,*** gest. te den Haag, wiens overlijden 11 Nov. 1696 te Oestgeest werd aangegeven Hij is door mij niet in het Rotterdamsche geslacht te plaatsen.

Tot de door mij gezochte familie behoorden nog: ***Govert du Bois***, die met zijn kinderen in 't Algemeen Nederl. Familiebl. XII, p. 97 wordt genoemd. Diens zoon ***Govert du Bois***, vermeld in Navorscher III, p. 232 en diens zoons *Govert* en ***Petrus Couwenberg du Bois,*** vermeld in Nieuw Nederl. Biogr. Wb. IV, p. 193, 194.

U.S.A. WILLIAM J. HOFFMAÑ.

Bye (de). (LI, 95). Volgens mijne gegevens is *Clara de* ***Bye*** geboren te Zaltbommel.. .. 1644 en overleden aldaar 28 Nov. 1719.

Aerdenhout. TH. DE BYE DÓLLEMAN.

Cate (ten). Is iemand in staat het gestippelde in te vullen?

Mr. ***Gerrit Petrus ten Cate*** (lb Sept. 1828-17 April 1871) X te.. .. den.. .. ***Quirine van Berkel***, geb. te.. . den.. ..† te.. .., dr. van.. .. en van.. ..

Hun dochter:

Gerardine Louise Quirine ten Cate, geb. te.. .. den.. . . X te.. .. den ....

Karl von Wrochem, geb. te.. .. den.. .., ov. te. ... den ...., ***was.,*** .. en zoon van.. . . ***von Wr.*** en van.. ..

Bat. C. B. v. T. P.

G(h)ijseling. Deze familie komt o.a. te Middelburg (Wapenheraut 1900) en te Vlissingen voor. Wordt in deze familie de voornaam *Elias* aangetroffen? Welk wapen werd door deze familie gevoerd?

U.S.A. WILLIAM J. HOFFMAÑ.

Hacket-van Massow. Gezocht data en levensbizonderheden betreffende ***Thomas Thomasz. Hacket,*** geb. omstr. 1680, en zijne echtgenoote die een dochter van Baron ***van Massow was. Hacket*** wordt gezegd in dienst van den Prins van Oranje te zijn geweest. Er was een generaalmajoor u. ***M.*** in het Staatsche leger, wiens zoon Ritmeester ***Hendrik Johannes*** Baron v. ***M.*** in 1764 ***Arnolda Judith Goris*** huwde.

U.S.A. WILLIAM J. HOFFMAÑ.

Mackay. (LI, 63, 96). Mijne gegevens vermelden uit het huwelijk ***Mackay-van den Steen*** slechts ééne dochter t. w.:

Margriet Mackay, geb. 1733, geh. met ***Frederik*** Otto Baron von ***Dörnberg-Heiden,*** heer van Terborgh, Assenloo en lid der Ged. Staten en der Ridderschap van Drenthe.

Leur. B. F. VAN VERSCHUER.

Schimmelpenninck. Kan iemand mij ook inlichtingen verschaffen omtrent ***Lambert Schimmelpenninck,*** vóór 1786 gewoond hebbende te 's-Gravenhage, daarna te Bristol in Engeland.

Hij had ten minste 2 kinderen, ***Lambert*** en ***Marianne,*** welke beiden in Engeland huwden.

Wanneer en waar werd eerstgenoemde ***Lambert*** geboren en wie waren zijn ouders?

's-Gravenhage. H. TRIP.

Schinne (van). Kan iemand mij gegevens verschaffen aangaande het overlijden van ***Rosina Magdalena Elisabeth van Schinne,*** geb. Rotterdam 21/2 1700, die tr. met Mr. *Cornelis Versluys* en dochter was van ***Isaac,*** Burgemeester van Rotterdam, en *Magdalena Adriana* van *Quaelbergen*.

Zuidlaren. J. VAN REIGERSBERG VERSLUYS.

Sengwerd-Webber. Gegevens gezocht betreffende Prof. ***Arnold Sengwerd (Senguerdis),*** geb. omstr. 1610, die ***Cornelia Webber*** huwde. Zij was een dochter van ***Wolphert Webber*** en ***Anna Wallis*** (dochter van ***Jan Wallis*** van Montfoort en ***Sara de Pier).*** Elke mededeeling betreffende deze personen is welkom. ***Cornelia's*** zuster Sara ***Webber*** huwde ***Laurens van de Spiegel.***

U.S.A. WILLIAM J. HOFFMAÑ.

Strateman (Straatman). Gegevens gezocht omtrent ***Wilhelm von Strateman,*** die volgens Zedler (deel 40, bl. 764) in 1726 gezant was van Engeland aan het hof te Hannover en in de omgeving van Osnabriick geboren zou zijn. Kan hij identiek geweest zijn met ***Philipp Wilhelm*** Graf ***von Stsattman,*** derden zoon van ***Derck Alphert Hendrik*** Graaf von ***Strattman*** uit diens eerste huwelijk met ***Maria Mechteld Moliart***, in Oostenrijkschen dienst, Keizerlijk Kamerheer en Ritmeester, geboren circa 1667 (waar?), volgens sommige bronnen 1697 gesneuveld in den slag bij Zenta, volgens andere gegevens daar slechts ernstig gewond, die zich na dien veldslag bekeerd zou hebben tot het Protestantsche geloof en in Engelschen dienst gegaan zou zijn ?

Prestwich. IR. STRAATMAN.

Tesschemaker. Voorgeslacht gezooht van Ds. ***Rutger Tesschemaker (Tesschemacher),*** geh. met ***Maria Steur,*** die in 1661 predikant te Formosa was.

U.S.A. WILLIAM J. HOFFMAÑ.

Uylenbroeck. Uit verschillende gegevens meende ik het volgende fragment te mogen samenstellen:

1. ***Hendràck Uylenbroeck*** tr. N. N. Uit dit huwelijk (0. a.?):

1. ***Gerrit,*** volgt 11.
2 .... volgt IIbis.

11.' *Gerrit Uylenbroeck*, geb. 1589/90, 30 Oct. 1619 burger te Elburg, ob. Elburg 2 Sept. 1676, tr. 1° ***Jenneken Gerrits***, vermeld met haar echtgenoot 19 Feb. 1647, 3 Jan. 1663, 23 Sept 1664; tr. 2° ***Jannitien Jans,***

geb. 1626/27, ob. Elburg 13 Juli 1688. Uit het 2e huwelijk (o. a.?):

1. ***Johanna Uylenbroeck,*** ged. Elburg 27 Maart 1662, ob. ald. 19 Mei 1704, tr. ald. 1 April 1680 ***Hans Hendrik Heldring***, geb. 1649/50, kapitein, ob. Elburg 6 April 1710.

2. ***Johannes (Jan) Vylenbroeck,*** ged. Elburg 21 Oct. 1663, ob. Curaçao 11 Feb. 1683.

Een kleindochter van *Gerrit V.* was ***Aleida U.*** geh. met ***Gerhard Fabritius,*** die aan H.H. Heldring een huis te Elburg verhuurde.

IIbis ..... ***Vylenbroeck,*** tr. *Gerritgen Feiths,* vermeld 26 Nov. 1663. Uit dit huwelijk (o. a.?):

1. ***Hendrick Vylenbroeck,*** tr. ***Maria*** *Warmondt.* Tezamen worden zij te Elburg vermeld 16 Mei 1649, 8 Juli 1660, 3 Jan. 1663. Uit dit huwelijk (o. a.?):

Aeltgen Uylenbroeck, ged. Elburg 31 Jan. 1666.

2. ***Rutger Vylenbroeck,*** vermeld te Elburg 16 Mei 1649, 8 Juli 1660, 26 Nov. 1663, 23 Sept. 1664, op den laatsten datum samen met zijn echtgenoote ***Qeertruyd Taeckels.***

Alle verdere gegevens over dit geslacht, dat als wapen voerde: een Latijnsch kruis, ondersteund door een gezichtswassenaar en overtopt met een bladerkroon, zijn zeer welkom.

Amsterdam. P. VAN EEQHEN.

Volmer-Bester. (XLIX, 124, 169, 190). Te aangeduider plaatse is steeds sprake van eene *Theodora Bester*, maar de *t* moet een *i* zijn, haar naam is ***Theodora Besier***; ***zij was*** weduwe van ***Johan Lulofs,*** die in 1670 te Zutphen overleed, toen zij kort daarna hertrouwde met ***Johan Volmer***; uit beide huwelijken waren kinderen; zie o. a. procesdossier van het Hof van Gelderland, getermineerd bij sententie d.d. 12 Dec. 1694: ***Theodora Besier***, als moeder van capitein ***Theodorus Lulofs, ge***assisteerd met haar man ***Johan Volmer,*** contra ***Anna Margaretha Forgarson,*** gehuwd met ***Theodorus Lulofs*** voornd .

V. W. *w. v.* R.

Wachtendonk (van). Is het bekend of en hoe ***Herman van Wachtendonk,*** die omstreeks 1600 leefde en gehuwd was met ***Aleyd Schenck van Nydeggen,*** afstamt van ***Willem,*** heer van Wachtendonk, die ***Hermanna van Bronkhorst*** huwde en een bastaardzoon was van Hertog Reinoud IV van Gelder?

Herman v. W. en Aleyd S. v. N. hadden een zoon ***Otto,*** die gehuwd was met ***Margriet van Merode***, dr. van ***Johan*** en ***Lucia van Haes.*** Zijn de grootouders van ***Magriet van Merode*** ook bekend?

Voor inlichtingen houdt zich aanbevolen

Bloemendaal. J. VAN HASSELT.

Zegers van Wassenhoven. (L, 63, 64). Voor notaris Vockestaert te Delft verschijnt 10 Dec. 1628 Jonchr. ***Johan*** Zegers *van* ***Wassenhoven,*** won. aan den Nieuwen Langendijk te Delft en benoemt tot zijn erfgenaam ***Jan Belles***, zone van Jouffr. ***Margareta van Wassenhoven*** zijne compts. dochter was, welck zij verweckt heeft an *Robbert Belles*[1]), engelsch kapitein. Voldoet hij

[1]) Deze heet elders *Robert Bellous*, capiteyn.

echter niet aan de in het testament genoemde voorwaarden, dan zal de erfenis komen aan de kinderen van Jonchr. *Guisleyn* **Zegers *van Wussenhouen*** za., zijn broeder, met dien verstande dat diens zoon, *Guisleyn* ***Zegers van Wassenhoven,*** nu baillu tot Oudewater, vooruit zal hebben testateurs deel in de heerlijkheid Langebackersoord. Laatstgenoemde wordt tevens executeur.

17 Juni 1629 verschijnt hij opnieuw voor denzelfden notaris en sluit de nakomelingen van zijn broer bovengenoemd van de erfenis uit en benoemt tot executeur ***Reyer Vranckensz. van der Burch***, brouwer in de goude rosbel te Delft, zijn neve. Daarop verschijnt 20 Dec. 1629 voor denzelfden notaris Jonchr. ***Johan Belles***, capiteyn des armes onder de comp. van cap. Wijngaarden in garnizoen te Steenbergen, verklaart dat zijn grootvader is overleden en benoemt, voor het geval hij kinderloos mocht komen te overlijden, tot erfgenaam Jouffr. ***Agniesa van Wassenhoven,*** wesende een kintskind van Jonchr. *Guislain van Wassenhoven* za. zijn compts. oud oom ofter zijn voorn. grootvaders broeder was, nu huysvr. van Jonchr. ***Otto van Zulen***, alsmede Jonchr. ***Johan Oom van Wijngaarden,*** nu raid ordinaris in den Raide Provinciael van Holland.

Vermoedelijk heeft het bovenstaande betrekking op de in L, 64 onder VIc en VIe genoemden en zijn de baljuw van Oudewater en ***Agnes Zegers v. W.*** dan nu bekend als nakomelingen van VIc.

Voor Notaris A. Paets te Leiden compareeren 4 Febr. 1617 Mr. Johan Oom van Wijngaarden en anderen ende verclaerden waerachtich te wesen ten versoucke van Joffrou ***Maria Muys,*** wedue van Jonchr. ***Qeleyn Zegers van Wassenhoven*** en Jonchr. Geleyn van Wassenhoven haeren zoon etc.

Aangezien ***Maria Muys*** dus in *1617* reeds zijn weduwe was, kan zij bezwaarlijk omstr. ***1619*** met *Geleyn Z.* v. *W.* getrouwd zijn, zooals de heer Hoffman opgeeft. Deze Geleyn is dan ook niet baljuw van Oudewater, maar diens vader. De eerste heet in een acte van 19 Juli 1628: out omtrent 36 jaeren en is dus omstreeks 1692 geboren, zoodat Maria Muys omstreeks 1690 getrouwd zal zijn.

's- ***Qravenhage.*** H. WIJNAENDTS.

INHOUD 1933, No. 4.

Bestuursberichten. — De afstamming van het geslaoht de Schepper-IJssel de Sohepper, door W. Wijnaendts van Resandt. — Corstius, door A. A. M. Stols. — Roomsohgezinde Hollandaohe geslachten (Vos, Hem- van der Hem) in betrekking met den Keizer, door Mr. R. Bijlsma. — De wapens der Vlaardingsohe vroedschappen, door M. Cl. Sigal Jr. — Onjuiste namen en wapens van Nederlandsohe geslachten in het Armorial Général van J. B. Rietstap (Bouwert, Csssa, de Gruyter en de Gruter, Küohlein of Cuohelinus, van der Putte, van Vlied en van Vliet), door R. T. Musohart. — Korte mededeelingen: Chatvelt; Wttewaall. — Vragen en antwoorden: Beokering-Piooardt; Bellasis; Bois (du); Bye (de); Cate (ten); G(h)ijseling; Haoket- van Massow; Mackay; Sohimmelpenninok; Sohinne (van); Sengwerd Webber; Strateman (Straatman); Tessohemaker; Uylenbroeok; Volmer-Bester; Wachtendonk (van); Zegers van Wassenhoven.

De Ned. Boek- en Steendrukkerij, voorh. H. L. Smits.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER: Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, zoomede opgaven van adresverandering gelieve men te richten tot den redacteur Dr. Ta. R. VALCK LUCASSEN, *huize Sparrenheide, Driebergen.*

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot den secretaris Dr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Sweelinckstraat 50, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie) te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

Jubileum-nummer. LIe Jaargang. Mei 1933.

HET VIJFTIGJARIG BESTAAN VAN HET GENOOTSCHAP.

1883 — 1933.

Op het oogenblik, dat ons Genootschap zich gereed maakt om door het houden van eene Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling het feit van zijn vijftigjarig bestaan op eene waardige wijze te gedenken, past het ons een terugblik te slaan op den weg, die achter ons ligt, waarlangs de zeer velen zijn gegaan, die hebben bijgedragen tot den onmiskenbaren bloei, waarin het Genootschap zich bij zijn gouden jubileum mag verheugen.

Want, indien het teere plantje, dat vóór vijf decennia werd gepoot, thans tot een krachtigen boom is uitgegroeid, dan is dit wel uitsluitend te danken aan de lange rij van hen, die — zoowel in als buiten het Bestuur — in den loop der jaren hunne kunde, werkkracht en toewijding in dienst gesteld hebben van het doel van het Genootschap: de beoefening van de geslacht-, wapen- en zegelkunde en van de daaraan verwante wetenschappen.

Maar zij allen zouden niet veel hebben bereikt, wanneer men er genoegen mede genomen had de beoefening dier takken van wetenschap slechts als een onschuldig tijdverdrijf op te vatten en wanneer niet in de geschiedenis van het Genootschap in een stijgende lijn het streven waarneem baar was geweest om de studie der genealogie, heraldiek en sphragistiek op een hooger peil te brengen. Muren moesten geleidelijk worden afgebroken, die aan de erkenning van de waarde en van het belang dezer vakken door de wetenschappelijke wereld in den weg stonden en die voor een goed deel uit een tijd stamden, die nog niet zoo héél ver achter ons ligt, toen de beoefening dier wetenschappen maar al te dikwijls in dienst gesteld werd van de zucht tot vermeerdering van eigen glorie.

En indien wij thans met voldoening mogen vaststellen, dat deze muren thans grootendeels zijn geslecht, dan past het ons hier in de eerste plaats met dankbaarheid het aandeel te gedenken, dat ook de velen die hier ongenoemd blijven en waarvan een groot deel niet meer tot de levenden behoort, in het door het Genootschap bereikte succes hebben gehad.

De opleving van de algemeene belangstelling voor de geslacht- en wapenkunde, welke aan den dag trad na

de in 1879 in de Gothische zaal te 's-Gravenhage gehouden Heraldische Tentoonstelling en die reeds aanstonds had geleid tot de oprichting van de Vereeniging „de Nederlandsohe Heraut", had eveneens tot gevolg dat op Zaterdag 23 December 1882, des avonds te half acht, in het toenmalige Hotel Maassen aan de Wagenstraat no. 22 te 's-Gravenhage, een negental heeren bijeenkwamen, teneinde de oprichting te overwegen van een gezelschap, dat zich de beoefening der geslacht-, wapen- en zegelkunde ten doel zou stellen. Na ampele besprekingen werd besloten tot het vormen van een *leesgezelsch* ap, dat wekelijks eene portefeuille met genealogische en heraldische werken onder zijn leden zou doen rondgaan, alsmede van eene bibliotheek en een archief. Het denkbeeld om ook eenig geschrift, aanvankelijk van geringen omvang, uit te geven, werd in eerste instantie aangehouden, omdat sommigen ernstig meenden te moeten betwijfelen of hiervoor wel in voldoende mate belangrijke stof voorhanden zou zijn en zij bovendien vreesden, dat de onvermijdelijke kortheid der bijdragen aan hare wetenschappelijke waarde afbreuk zou doen.

Gelukkig behielden de optimisten in eene volgende bijeenkomst, die op 24 Januari 1883 ter zelfder plaatse gehouden werd, de overhand, zoodat tot de uitgave van een maandblad besloten werd, en wel speciaal met de bedoeling om dit als ruilobject te gebruiken ter vermeerdering van de boekerij en om personen, buiten 's-Gravenhage woonachtig, die van de wekelijksche portefeuille verstoken zouden zijn, door middel van het orgaan voor het lidmaatschap te winnen. Hiermede had het oorspronkelijke plan van een leesgezelschap voor een beperkten kring eene dusdanige uitbreiding gekregen, dat dit laatste tot een genootschap werd herdoopt, hetgeen de noodzakelijkheid medebracht voor den jong geborene, ter onderscheiding van de reeds bestaande Vereeniging „de Nederlandsche Heraut", een passenden naam te kiezen. In navolging van zoovele buitenlandsche genootschappen, die hun naam aan een landelijke of plaatselijke wapenfiguur ontleenden, werd in dezelfde vergaderingeene keuze gedaan tusschen de namen „de Oyevaar", „de Hollandsche Liebaart" en „de Nederlandsche Leeuw" en terecht aan laatstgenoemde benaming de voorkeur gegeven, aangezien het nieuwe genootschap het terrein zijner belangstelling niet plaatselijk of gewestelijk wenschte te beperken, doch dit over het geheele rijk bedoelde uit te strekken.

De bijeenkomst van 24 Januari 1883 is dus in feite als de constitueerende vergadering van het Genootschap te beschouwen, terwijl de hierboven bedoelde heeren, waarbij zich terstond nog een viertal anderen had gevoegd, als de oprichters vau dit laatste met eere verdienen te worden vermeld. Het waren de H.H. :

JHR. MR. E. VAN DEN BERCH VAN HEEMSTEDE,
J. A. DE BERGH,
R. P. VAN DEN BOSCH,
MR. P. A. J. VAN DEN BRANDELER,
F. CALAND,
C. C. VAN COUWENBERG,
J. D. M. DE KLERK,
M. A. VAN RHEDE VAN DER KLOOT,
J. C. VAN DER MUELEN,
L. U. RENGERS VAN NAERSSEN,
A. A. VORSTERMAN VAN OPEN,
J. B. RIETSTAP en
W. J. C. VAN DE WATERING.

Deze allen behooren niet meer tot de levenden, met uitzondering van Jhr. Mr. P. A. J. van den Brandeler, thans procureur-generaal bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage, die, na gedurende vele jaren niet meer in betrekking tot het Genootschap te hebben gestaan, tot onze groote voldoening onlangs weder in onze rijen is teruggekeerd.

Uit hun midden werd terstond tot de keuze van een Bestuur overgegaan, dat voor het eerst werd samengesteld uit de HH. J. C. van der Muelen, voorzitter, A. A. Vorsterman van Oyen, secretaris, M. A. van Rhede van der Kloot, penningmeester, J. D. M. de Klerk, bibliothecaris, en J. A. de Bergh.

Dat het nieuwe genootschap in eene behoefte voorzag, bleek wel uit den aanwas, dien het ledental reeds in het oprichtingsjaar ontving. Op de Algemeene Vergadering van 1 Maart 1884 kon de secretaris dan ook met voldoening vaststellen, dat het op dat oogenblik tot 112 was gestegen, waarvan er 29 te 's-Gravenhage woonachtig waren. Het Genootschap stond toen met een 16-tal geleerde genootschappen, instellingen en redacties in verbinding, terwijl de bibliotheek tot 210 nummers was aangegroeid. Op laatstgenoemde vergadering werden ook de statuten vastgesteld, welke op 1 Mei d.o. v. de Koninklijke goedkeuring mochten erlangen en sindsdien nog vier malen, in 1913, 1919, 1921 en laatstelijk bij K.B. van 3 April 1933, No. 40, gewijzigd werden.

Onder de leden, die in het oprichtingsjaar tot het Genootschap toetraden en aan wie uit dien hoofde het voorrecht eener lagere contributie werd toegekend, hebben wij nog het genoegen in ons midden te tellen de HH. Mr. W. C. Baert van Waarde, J. S. F. van Hoogstraten, W. L. Koopmans, J. A. M. van Oordt van Bunschoten en F. G. Waller.

Deze bloei was in de eerste plaats te danken aan het Maandblad, dat in Februari 1883 voor het eerst verscheen en aanvankelijk slechts 8 kolommen telde, maar spoedig tot 12 à 16 kolommen kon worden uitgebreid. De inhoud van dit laatste bestond echter tot in het jaar 1894

voor een groot deel uit familieberichten betreffende bekende Nederlandsche geslachten, ontleend aan de dagbladen en aangevuld uit gegevens van den Burgerlijken Stand. Aangezien het nut dezer publicatie, die uiteraard vaak zeer onvolledig was, niet tegen het bezwaar opwoog dat zij, ten koste van betere kopie, veel plaatsruimte in beslag nam, werd zij in laatstgenoemd jaar terecht gestaakt.

De financieele toestand van het Genootschap maakte gedurende lange jaren een zeer zuinig beheer, ook ten aanzien van het Maandblad, noodzakelijk en in dit verband is het voor het huidig geslacht, dat aan hooge drukkosten, als gevolg van de aanzienlijk gestegen loonen en de hiermede gepaard gaande hooge sociale lasten, gewend is geraakt, niet onaardig te vernemen, dat bij de opriohting een drukker, die het durfde bestaan voor eene aflevering van 8 kolommen (model de Maasgouw) een bedrag te vragen van f 10.— voor 300 en van f 12.60 voor 1000 exemplaren, als zijnde véél te duur werd voorbijgegaan !

De verzorging van het Maandblad behoorde gedurende het eerste decennium tot de taak van den secretaris. In 1893 werd echter voor het eerst een bepaald bestuurslid met de redactie van het orgaan belast in de persoon van den heer M. G. Wildeman, dien wij thans — na veertig jaren — nog onder onze medewerkers mogen tellen. Deze maatregel kwam aan de geregelde toezending van het Maandblad, dat vóór dien tijd vaak zeer ongeregeld verscheen, ongetwijfeld ten goede.

Van een vereenigingsleven was in dien tijd nog geen sprake. Wel poogde reeds in 1896 de in dat jaar nieuw opgetreden secretaris Mr. J. E. van Someren Brand meer contact tusschen de leden te bewerkstelligen door dezen op te wekken tot het houden van bijeenkomsten, waarin genealogische en heraldische onderwerpen zouden kunnen worden behandeld. Zijn initiatief had echter geen succes; de tijd was daarvoor blijkbaar nog niet rijp. Trouwens ook de algemeene vergaderingen, die tot 1908 des avonds plachten te worden gehouden — wat voor de buiten 's-Gravenhage wonende leden een groot bezwaar was — werden in dien tijd nog slecht, soms door maar één lid, bezocht, hoewel zij sedert 1887 vrij geregeld met een voordracht of kleine kunstbeschouwing werden besloten.

Het voornemen om het $12^1/_2$-jarig bestaan van het Genootschap door het uitgeven van eene Feestuitgave te gedenken, moest bij gebrek aan de hiervoor onmisbare financieele medewerking der leden onuitgevoerd blijven.

Intusschen had de Bibliotheek, waarvan in 1893 voor het eerst een gedrukte catalogus verscheen, zich geleidelijk uitgebreid. Niettemin was haar omvang in dien tijd nog zóó gering, dat zij ten huize van den bibliothecaris kon worden ondergebracht totdat zich in 1897 de moeilijkheid voordeed, dat geen der bestuursleden hiervoor de noodige

ruimte meer beschikbaar had. Door dezen noodtoestand was men wel gedwongen haar, in kisten verpakt, aan een garde-meuble toe te vertrouwen. Het werd dan ook als een uitkomst beschouwd, dat in het volgend jaar voor onze boekenschat een tijdelijk onderdak gevonden werd in een voor afbraak bestemd huis !

Ook het Maandblad had zijne kinderziekte te doorstaan, toen in 1898 de redacteur wegens vertrek naar het buitenland genoodzaakt werd zijne taak neer te leggen en geen der bestuursleden in de gelegenheid bleek te zijn deze over te nemen. „Wat nu ?" — lezen wij in het verslag van de Algemeene Vergadering van dat jaar — „Die vraag behoeft ons niet bezorgd te maken, ze behoeft niet eens te worden gesteld. Wat een zware taak, een te zware taak is voor één persoon (tenzij natuurlijk voor een professional), dat wordt een licht en een aangenaam werk bij eendrachtige samenwerking van vijf of zes." Derhalve werd besloten met eene veelhoofdige redactie een proef te nemen, die echter, als te verwachten was, op eene mislukking uitliep. Gelukkig werd, na vijf maanden, een der bestuursleden bereid gevonden zich — zij het ook voorloopig — over het Maandblad te ontfermen.

In het in vele opzichten voortreffelijk jaarverslag, door den toenmaligen secretaris Mr. H. J. Koenen in 1898 uitgebracht, plaatste deze eene krachtige opwekking tot de leden om toch door verhoogde belangstelling en intensiever medewerking het Bestuur te steunen in zijne pogingen om het Genootschap en zijn orgaan tot grooteren bloei te brengen. Hij ontwikkelde hierbij een program, waarin hij zijne denkbeelden te dien opzichte neerlegde. Hoewel wij zijn betoog voor een goed deel van harte onderschrijven — o. a. waar hij voor het eerst een lans brak voor de zoo nuttige uitwisseling van gegevens in eene rubriek „vragen en antwoorden" — daar valt het ons toch op, hoe een bekwaam genealoog als wijlen Mr. Koenen toenmaals nog op het verschiet, dat voor de studie der geslacht-, wapen- en zegelkunde geopend was, eene vrij beperkte visie had. „Laten wij derhalve" — zoo schreef hij — „bij die liefhebberijstudie geen al te ernstig gezicht zetten, laat het er ons niet om te doen zijn voor heele of halve geleerden door te gaan, maar eenvoudig voor menschen, die zich in hun snipperuren bezighouden met iets, waar ze nu eenmaal plezier in hebben, en dat ten overvloede ook nog in zekere opzichten van nut kan zijn". Voorwaar eene zeer bescheiden opvatting van de taak, die voor ons, beoefenaars van de genoemde takken van wetenschap, is weggelegd en die, ware zij gemeen goed gebleven, ons Genootschap niet in zijn tegenwoordig stadium van bloei zou hebben gebracht.

Na gedurende 21 jaren den voorzittershamer te hebben gehanteerd, verklaarde de heer J. C. van der Muelen in de Algemeene Vergadering van 17 November 1904 zich

als bestuurslid niet meer herkiesbaar te stellen. Nadat hij reeds tevoren tot Eerelid was benoemd, werd hem in den zomer van 1906 namens het Bestuur en vele leden een fraai huldediploma aangeboden, waarin met erkentelijkheid werd gewaagd van „den prijzenswaardigen ijver en zeldzame toewijding", waarmede hij al die jaren het voorzitterschap had bekleed en „waardoor hij tevens den bloei en de vooruitgang der genealogische en heraldische wetenschap in Nederland on tegenzeggelijk hielp bevorderen". Als zijn opvolger trad op de heer J. D. Wagner.

Gedurende de periode-van der Muelen, die hiermede was afgesloten, had het Qenootschap vasten wortel geschoten. Terwijl de Vereeniging „de Nederlandsche Heraut", na een bestaan van 14 jaren, waarin zij slechts een achttal jaargangen van haar gelijknamig tijdschrift in het licht gaf, had opgehouden te bestaan en ook de publicatie van het, na de oprichting van „De Nederlandsche Leeuw" in 1883 door J. H. Scheffer gestichte en reeds spoedig daarop door Vorsterman van Oyen overgenomen „Algemeen Nederlandsch Familieblad" was gestaakt, stonden het Genootschap en zijn orgaan nog krachtig **overeind.** Dit was voor een belangrijk deel te danken aan de groep van kundige, jonge krachten, die rondom de eeuwwisseling zich in dienst stelden van het Genootschap en wier critische zin aan het wetenschappelijk peil van het Maandblad, dat sedert 1900 aan de bekwame leiding van één van hen, onzen lateren voorzitter Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland, was toevertrouwd, zeer ten goede kwam. Het ledental had zich echter gedurende deze periode slechts weinig uitgebreid. Van 112 in 1884 was het twintig jaren later slechts tot 137 gestegen.

Het jaar 1906 bracht eene gunstige voorziening ten aanzien van de Bibliotheek. Kon reeds in 1901 worden vermeld, dat zij „in drie goedgevulde kasten, benevens eenige portefeuilles en een boekenstandaard, eigendom van een der bestuursleden" wederom ten huize van den bibliothecaris een veilig onderdak had gevonden, in eerstgenoemd jaar vond zij huisvestiogin eene localiteit van het nieuw opgerichte Centraal Bureau voor Genealogie en Heraldiek, eerst in de Herderstraat no. 1, later in de Adelheidstraat no. 188, welke tevens ten gerieve van de leden als leeskamer kon worden ingericht.

Het genealogisch "reveil", waarop wij zoo juist doelden, was op eclatante wijze tot uiting gekomen door de verschijning, in 1903, van het magistrale werk van Joh. E. Elias „De Vroedschap van Amsterdam", voorzien van eene inleiding van den Amsterdamschen archivaris Mr. W. R. Veder, waarin de toenmaals nog jeugdige schrijver op duidelijke wijze aantoonde hoezeer de geslachtkunde, wanneer zij breed wordt opgevat, ook voor den geschiedschrijver onmisbaar is, wil deze de maatschappelijke en economische verhoudingen uit het verleden met juistheid beoordeelen. „De zich in steeds wijder kring verbreidende belangstelling in deze hulpwetenschap', — aldus de heer Elias in zijn voorrede — „heeft in de laatste jaren reeds de publicatie van menigen arbeid op dit gebied uitgelokt. Het is hier niet de plaats om in eene beoordeeling van deze uitgaven te treden ; alleen wil ik er op wijzen, dat zij de rol, welke de genealogie ten opzichte van de geschiedenis vervullen moet, m. i. nog niet op afdoende wijze in 't licht gesteld hebben. Door dit werk heb ik mij niet alleen voorgesteld eene leemte in de bestaande genealogische litteratuur aan te vullen, maar ook metterdaad aan te toonen welke belangrijke diensten de genealogie ten onzent aan de vaderlandsche geschiedenis bewijzen kan"- en hierin slaagde hij op uitnemende wijze.

Het was dan ook mede aan den invloed van deze belangrijke uitgave te danken, **dat** Mr. H. W. van Sandick, die ten vorigen jare de redacteurstaak had aanvaard, toen hij in het eerste nummer van 1908 het 25-jarig bestaan van het Qenootschap met een kort woord herdacht, kon getuigen, dat de veel gesmade genealogische wetenschap zich in steeds grooter belangstelling en steeds meer waardeering mocht verheugen. Maar tevens mocht daarbij met voldoening op het werk van het Genootschap worden terruggezien, dat, zooals laatstgenoemde in zijn herdenkingswoord vaststelde, een middelpunt 'was geworden voor de genealogen en heraldici van het geheele vaderland, voor allen, die de geslacht- en wapenkunde om haar zelfs wil beoefenen.

Het jaar 1909, waarin Jhr. C. H. C. A. van Sypesteyn den voorzittershamer van den heer Wagner overnam, onderscheidde zich 'doordat het twee maatregelen geboren zag worden, die den stoot tot een opgewekt vereenigingsleven zouden geven en hierdoor de waarde van het lidmaatschap voor velen niet onbelangrijk zouden verhoogen. Wij bedoelen in de eerste plaats het instellen van geregelde maandelijksche bijeenkomsten, teneinde de leden in de gelegenheid te stellen op het terrein hunner studiën onderling van gedachten te wisselen en door het houden van voordrachten en kunstbeschouwingen hunne belangstelling voor de geslacht- en wapenkunde te vermeerderen, en voorts het organiseeren van excursies naar een of meer kasteelen of andere bezienswaardige gebouwen.

De maandelijksche bijeenkomsten, waartoe — zooals wij zagen — in 1896 nog de noodige animo ontbrak, bleken thans in eene behoefte te voorzien en hebben sindsdien aanvankelijk 's winters, maar spoedig ook gedurende het geheele jaar geregeld plaats gehad, terwijl op 25 Augustus 1909 de eerste excursie kon worden gehouden naar de kasteelen Amerongen en Zuylesteyn. Deze had zóóveel succes, dat zij sedert door talrijke andere — zooveel mogelijk jaarlijks — werd gevolgd,

die niet alleen steeds zeer leerzaam waren, maar zich ook door een bijzonder aangenamen geest plachten te onderscheiden, waardoor het lidmaatschap ook voor velen buiten den kring der feitelijke beoefenaars der genealogie en heraldiek eene groote aantrekkelijkheid verwierf.

Als gevolg hiervan en van het in deze jaren actief aan den dag tredende streven van het Bestuur om door uitbreiding van het ledental de financieele draagkracht van het Genootschap, dat in de voorafgaande 6 jaren twee malen het slachtoffer was geworden van het faillissement eener bankinstelling, te verhoogen, zien wij dit aantal, dat in langen tijd vrij stationnair gebleven was, met groote sprongen vooruitgaan. Bedroeg het ultº 1908 nog 190 leden, bij de viering van het 30-jarig bestaan in 1913 was dit reeds tot 364 gestegen, welke stijging sedert aanhield, zoodat het thans het halve duizendtal verre heeft overschreden.

Het jaar 1913 werd op gelukkige wijze ingezet doordat in eene reeds lang gevoelde behoefte ten aanzien van de Bibliotheek kon worden voorzien. De boekerij, waarvan in 1911 een nieuwe gedrukte inventaris (nu met circa 1260 nummers) was gereed gekomen, had zich zoodanig uitgebreid, dat thans naar een eigen localiteit moest worden uitgezien, welke gevonden werd in eene bovenwoning aan de Heerengracht no. 62 (hoek Princessegracht) en op 1 Maart 1913, dank zij ook veler vrijwillige bijdragen, kon worden ingewijd. De nieuwe behuizing bood niet alleen voorloopig voldoende bibliotheekruimte, maar had bovendien het voordeel zeer centraal gelegen te zijn, hetgeen het bezoek in ruime mate ten goede kwam. En degenen onder ons, die toenmaals reeds lid van het Genootschap waren, zullen aan deze localiteit, die op iederen Maandagmiddag een brandpunt van gezellig verkeer placht te zijn, waarvan de immer hulpvaardige Bibliothecaris W. Baron Snouckaert van Schauburg het middelpunt vormde, de aangenaamste herinneringen hebben bewaard.

De grootere band, welke tusscheu de leden, dank zij de hierboven vermelde maatregelen, was ontstaan, had het in 1912 voor het eerst mogelijk gemaakt de jaarlijksche algemeene vergadering met een — sedert gebruikelijken — gemeenschappelijken maaltijd te besluiten ; hij was ook oorzaak, dat het 30-jarig bestaan van het Genootschap — in tegenstelling tot vorige jubilea — op 26 April 1913 op feestelijke wijze kon worden herdacht, aan welke herdenking een bijzondere luister werd bijgezet doordat het lid Jhr. A. von Steiger' voor die gelegenheid eene met heraldische en allegorische figuren versierde glasschildering vervaardigde, welke op 2 October van genoemd jaar door hem plechtig aan het Bestuur werd overgedragen.

De behoefte tot nadere aansluiting deed zich in 1916 ook gelden ten aanzien van een 30-tal in Gelderland

wonende leden, die door den afstand verstoken waren van de bijwoning van de maandelijksche bijeenkomsten te 's-Gravenhage en die derhalve besloten tot de oprichting van eene niet-officieele Groep met het doel 's winters geregeld te Arnhem te vergaderen. Deze Groep heeft in den loop der jaren veel nuttig werk verricht en o.a. door het houden van talrijke voordrachten de belangstelling onder hare leden voor de geslacht- en wapenkunde ten zeerste bevorderd. Bij gelegenheid van hare 100ste vergadering op 2 April 1932 werd haar hiervoor' dank ook namens het Bestuur openlijk hulde gebracht.

In 1917 legde de voorzitter Jhr. van Sypesteyn zijne functie neder. Onder zijne leiding had het ledental zich verdubbeld en was de band tusschen de leden aanzienlijk versterkt, de toestand der geldmiddelen was aanmerkelijk verbeterd, het Maandblad, waarvan de druk vanaf 1909 verzorgd werd — en sedert bleef — door de N.V. v/h H. L. Smits te 's-Gravenhage, had den gemiddelden omvang van tegenwoordig (32 kolommen) bereikt.

Desniettemin meende het toenmalige Bestuur, dat voor het Genootschap een breeder arbeidsveld kon worden geschapen, waarom het bij de keuze van een nieuwen voorzitter het oog liet vallen op Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn, die niet alleen over veel ervaring op genealogisch gebied beschikte, maar tevens door zijn verleden getoond had bij de organisatie van nieuwe plannen groote energie te ontwikkelen. Hiermede werd voor het Genootschap een nieuwe aera ingeluid.

Op de Algemeene Vergadering van 26 Maart 1917 ontwikkelde de Heer van Beresteyn zijn program van werkzaamheden, dat vele nieuwe perspectieven opende en dank zij den flinken financieelen steun, die den nieuwen voorzitter voor de verwezenlijking zijner plannen allerwegen ten deel viel, terstond ter hand genomen werd. Aldus ontstond het Documentatiebureau van het Genootschap, met zijne verschillende secties — waaruit op 1 Januari 1929 de tegenwoordige Inlichtingendienst is voortgekomen —, dat met zijn uitgebreid fiches-materiaal in den loop der jaren ten behoeve van de leden zooveel nuttig werk zou verrichten. Aan het hoofd van dit bureau, waaronder gedurende het eerste jaar ook de bibliotheek ressorteerde, werd aanvankelijk een gesalarieerde kracht gesteld, aan welken maatregel het voorloopig nog kleine corps van ambtenaren van het Genootschap zijn ontstaan te danken heeft, dat bij de gestadige toeneming van de werkzaamheden, aan de bestuurstaak verbonden, later een gedeelte van deze zou overnemen en op dit oogenblik door Mej. Mr. E. C. M. Prins, archivaris-conservatrix, en Mej. Th. J. van Alff, bibliothecaris, bijgestaan door den amanuensis B. J. van Tilburg en een concierge, op uitstekende wijze vertegenwoordigd wordt.

Aangezien de verwezenlijking der nieuwe plannen in

den oorspronkelijk gedachten vorm, ondanks de hiervoor gebrachte offers, de financieele draagkracht van het Genootschap voorloopig te boven bleek te gaan, werden deze het volgend jaar eenigszins beperkt en wel tot 1° de registratie van portretten, waaruit met medewerking van wijlen Dr. C. Hofstede de Groot, Jhr. H. Teding van Berkhout, directeur van het Prentenkabinet e.a. en onder leiding van eene speciaal hiertoe ingestelde commissie de uitgebreide collectie fiches op iconographisch gebied ontstond, die ter verkrijging van meerdere centralisatie op 10 December j.l. onder voor het Genootschap en zijne leden gunstige voorwaarden werd overgedragen aan het nieuw ingestelde Rijksbureau voor Kunsthistorische en Ikonografische Documentatie; 2° het verzamelen en ficheeren van gegevens betreffende Nederlandsche geslachten, mot medewerking van de leden uit binnen- en buitenlandsche archieven bijeengebracht; 3° het vervaardigen van een repertorium op fiches, zoowel op genealogieën in gedrukte bronnen (niet vermeld bij Petit) als op monographieën, en wel in de eerste plaats met betrekking tot de in de eigen bibliotheek aanwezige werken, in afwachting van den dag, waarop een algemeen repertorium op dit gebied, waaraan, bij de zich steeds uitbreidende literatuur, in de genealogische wereld zoo'n dringende behoefte bestond, het licht zou zien; en 4" het verstrekken van inlichtingen op heraldisch gebied, zoowel uit de eigen bronnen van het Genootschap als uit die van de HH. R. T. Muschart en J. C. P. W. A. Steenkamp, die hunne rijke en belangrijke verzamelingen geheel belangeloos voor de leden openstelden en tot op den huidigen dag voor zeer velen een vraagbaak zijn gebleven.

In 1918 vond het werk van het Genootschap voor het eerst eene officieele erkenning doordat de burgemeester der O.I. gemeente Soerabaia zich tot het Bestuur om advies wendde in zake het voor deze gemeente vast te stellen wapen, een voorbeeld dat ook door eenige andere gemeentelijke autoriteiten in N. 1. werd gevolgd, die hiermede gunstig afstaken bij de bestuurderen van zoovele andere publiekrechtelijke lichamen daar te lande, die aan hunne buitensporige phantasie op heraldisch gebied den vrijen teugel lieten totdat de ordonnantie van den G. G. van 7 Sept. 1928 hieraan paal en perk stelde.

Intusschen had de Bibliotheek zich, sedert zij op de Heerengracht gehuisvest werd, bijkans verdrievoudigd, terwijl ook het fiches-materiaal van het Documentatie-bureau gestadig was aangegroeid. Hierdoor ontstond een groot gebrek aan plaatsruimte, dat eene doelmatige opstelling der boekerij ten zeerste belemmerde. Er werd derhalve naar eene betere localiteit uitgezien, welke gevonden werd in een bovenhuis in de Juffrouw Idastraat no. 3, alwaar het Genootschap behalve over de noodige bibliotheekvertrekken ook voor het eerst de beschikking kreeg over een geriefelijke kamer voor de bestuursvergade-

ringen, welke vóór dien tijd in den regel ten huize van een der bestuursleden plachten te worden gehouden. De verhuizing, die einde 1921 plaats had, verschafte den in dat jaar opgetreden nieuwen bibliothecaris Jhr. Mr. W. G. Feith de gelegenheid eene door de gewijzigde omstandigheden geboden, meer practische en systematische ordening der boekerij ter hand te nemen. De toewijding, waarmede hij dit omvangrijk werk verrichtte, dient hier met erkentelijkheid te worden gememoreerd en indien de Bibliotheek van het Genootschap weldra als een model op haar gebied kon worden aangemerkt, dan was dit niet voor een gering deel aan het inzicht en het beleid van dezen verdienstelijken bibliothecaris te danken.

Er bestond, gezien de bereikte resultaten, alle reden om het 40-jarig bestaan van het Genootschap op feestelijke wijze te gedenken en terecht kon de toenmalige voorzitter Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland, aan wiens bekwame leiding sedert 1921 de belangen van hetzelve waren toevertrouwd, in de rede, waarmede hij op 6 Mei 1923 de Algemeene Vergadering opende, met voldoening van de groote levenskracht van „De Nederlandsche Leeuw" gewagen, en dit met te meer reden, waar in 1920 ook het bekende, in 1897 opgerichte tijdschrift „De Wapenheraut" den strijd om het bestaan had moeten opgeven en de belangstelling voor de genealogie en heraldiek hier te lande zich sindsdien geheel in ons orgaan concentreerde. Bij deze gelegenheid werd onze tegenwoordige voorzitter Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland, die in den loop der jaren dit laatste met zoovele belangrijke bijdragen had verrijkt, tot Eerelid benoemd.

Helaas werd het Genootschap het volgend jaar in rouw gedompeld doordat op 2 Maart 1924 onze bibliothecaris Jhr. Mr. W. G. Feith, na een korte en hevige ongesteldheid, uit zijn arbeidzaam leven werd weggeroepen. Te zijner gedachtenis werd door een aantal leden spontaan overgegaan tot de stichting van een Feith-fonds voor aanschaffing van boekwerken voor de Bibliotheek.

Het jaar 1926 verdient daarentegen in onze annalen met gulden letters te worden aangeteekend. Na ruim drie jaren in gebruik te zijn geweest, bleek de localiteit in de Juffrouw Idastraat voor de huisvesting van de boekerij en de verzamelingen van het Genootschap alreeds te klein te zijn geworden en het beteekende daarom eene zeer belangrijke verbetering, dat het Bestuur erin mocht slagen het geheele achterpand van de Duitsche Kerk aan de Bleyenburg n°. 6, zeer centraal naast het Algemeen Rijksarchief gelegen, voor geruimen tijd in huur te verkrijgen. Het nieuwe gebouw, met zijne ruime, en dank zij veler vrij willige bijdragen, geriefelijk ingerichte vertrekken, werd op 24 October 1926 ingewijd. De nabijheid van het Algem. Rijksarchief had het mogelijk gemaakt de lokalen van „De Nederlandsche

Leeuw" op het verwarmingsnet van deze Rijksinstelling aan te sluiten, en het was mede aan de welwillende medewerking van den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van den Algemeenen Rijks-archivaris te danken, dat het Genootschap in genoemd jaar eene Rijkssubsidie deelachtig werd. Deze laatste hield verband met de omstandigheid, dat het Genootschap bereid gevonden werd het Algemeen Rijksarchief te ontlasten van de bewaring en verzorging van dat deel der aan hetzelve toevertrouwde familie-archieven, waarvan de inhoud niet van direct algemeen belang was.

In verband hiermede werd in het nieuwe gebouw eene speciale afdeeling voor Familie-archieven opgericht, tevens bestemd om ook aan particulieren de gelegenheid te verschaffen hunne archieven, welke in vele gevallen anders aan eene zekere vernietiging zouden zijn prijsgegeven, aan het Genootschap in eigendom of bruikleen af te staan. Het behoeft wel geen betoog, dat door dezen maatregel waardevol genealogisch materiaal voor het nageslacht werd bewaard. Deze archieven konden — voorzoover de overdrachtsbepalingen zich hiertegen niet verzetten — na voorafgaande inventarisatie voor een goed deel ter raadpleging voor de leden worden opengesteld. Het nut dezer instelling wordt wel duidelijk aangetoond door het feit, dat thans reeds meer danvijftig familia-archieven bij het Genootschap zijn gedeponeerd.

Ten behoeve van de meest waardevolle handschriften van het Genootschap was reeds in 1919 met den Algem. Rijksarchivaris eene overeenkomst getroffen, krachtens welke zij — in afwachting dat over een eigen brandvrije bewaarplaats zou kunnen worden beschikt — onder de gebruikelijke voorwaarden in het gebouw van het Algem. Rijksarchief zouden mogen worden ondergebracht.

De heeren Prof. Mr. R. Fruin, Algemeen Rijksarchivaris, en Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn, aan wie het tot stand komen van bovenstaande gunstige beschikkingen in de eerste plaats te danken was, zagen zich bij de inwijding van het nieuwe gebouw tot Ereleden benoemd.

Dat eene zooveel ruimere behuizing geen overbodige luxe was, wordt duidelijk, wanneer men er zich rekenschap van geeft, dat de Bibliotheek, waarop eene dubbele, zoowel systematische als alphabetische catalogus werd samengesteld, in den loop der jaren zoodanig is uitgebreid, dat zij thans ruim zeven duizend banden telt, waaronder een zeer groot aantal periodieken, als gevolg van het feit, dat het Genootschap door onderlingen ruil van publicaties en anderszins tegenwoordig met ruim honderd binnen- en buitenlandsche genootschappen, vereenigingen, archieven, bibliotheken en andereinstellingen in verbinding staat.

Zij was echter ook noodzakelijk geworden doordat de collecties handschriften, de zegelverzamelingen, die van

archief-fiches e.a. in het laatste decennium aanzienlijk in omvang waren toegenomen. Onder de eerstgenoemde vermelden wij in het bijzonder de belangrijke collectie-Wagner (23 portef. met talrijke genealogieën — gedeoltelijk afschriften van de geslachtslijsten van Baron van Spaen — en aanteekeningen uit archieven betreffende in hoofdzaak oude adellijke geslachten), de collectie-Polvliet (93 portef. met ruim 1700 genalogieën, grootendeels samengesteld uit tijdschriftartikelen) en verder de collecties Engelen van Pijlsweert, Huydecoper van Nigtevegt, van Rhede van der Kloot, van Beeck Calkoen e. a., alle met belangrijk genealogisch materiaal.

De fiches-collecties omvatten thans, naar schatting, ruim 260.000 fiches, samengesteld uit : tal van door versohillende leden aan Nederlandsche, Indische en Belgische archieven ontleende gegevens, de op fiches gebrachte klappers op de Oost- en West-Indische Testamenten en op die welke op het R. A. te Arnhem worden bewaard, alsmede op de namen van hen, aan wie door de Staten van Holland venia aetatis werd verleend, de collectie-Wakker (houdende gegevens betreffende officieren uit het Staatsche leger), de collectie-Berends (houdende gegevens uit de 15e-18e eeuw, speciaal uit Overijselsche, Geldersche en Hollandsche archieven) enz. enz. Voegt men hier nog bij de zeer uitgebreide verzameling fiches, houdende een repertorium op de genealogische literatuur en handschriften, in hoofdzaak gevormd door de collectie-van Dam, dan krijgt men eenigszins een beeld van de belangrijke resultaten, waartoe de oprichting van het Documentatie-bureau van het Genootschap in 1917 heeft geleid.

Het was ook aan den steun van den Algemeenen Rijksarchivaris te danken, dat met ingang van 1 Mei 1929 met machtiging van den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen Mej. Mr. E. C. M. Prins ter beschikking van het Bestuur werd gesteld, onder gelijktijdige benoeming tot commies-chartermeester aan het Alg. Rijksarchief, ten einde met ingang van denzelfden datum met den titel van archivaris met de leiding van de hierboven genoemde afdeeling Familie-archieven te worden belast.

Een en ander verklaart voldoende, dat het Bestuur zich bij het aftreden van Prof. Fruin als Algemeen Rijksarchivaris op 31 December j.l. geroepen gevoelde mede te werken tot eene huldiging, waarbij onze voorzitter aan Prof. Fruin in hartelijke bewoordingen dank bracht voor hetgeen hij gedurende zoovele jaren in het belang van het Genootschap had verricht.

In Februari 1929 werd, met welwillende medewerking van de Ministers van Justitie en van Koloniën, den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië en de Gouverneurs van Suriname en van Curaçao, overgegaan tot de geregelde publicatie van alle officieele mededeelingen be-

treffende naamsveranderingen en naamstoevoegingen, zoowel hier te lande als in de overzeesche gewesten, waarvan de wenschelijkheid sedert geruimen tijd in breeden kring was gevoeld. Hiertoe werd het Maandblad van een omslag voorzien, die tevens voor kennisgevingen van algemeenen aard werd bestemd.

Als bewijs, dat het belang van de geslacht- en wapenkunde 'thans ook van officieele zijde terecht wordt ingezien, mag hier niet onvermeld blijven, dat bij K.B. van 4 Nov. 1929, N° 23 de vice-voorzitter van het Genootschap, tevens redacteur van het Maandblad, benoemd werd tot vertegenwoordiger der Nederlandsche Regeering op het van 18-26 Nov. d.a.v. te Barcelona te houden Internationaal Congres voor Genealogie en Heraldiek.

In Augustus 1930 wachtte ons Genootschap eene bijzondere onderscheiding. Z. K. H. de Prins der Nederlanden', Hertog van Mecklenburg verklaarde zich bereid, om, gezien de belangrijkheid en het langjarig bestaan van het Genootschap, het Besohermheerschap daarvan te aanvaarden. Op 8 Januari 1932 bracht onze Beschermheer, vergezeld van zijn adjudant, zijn eerste bezoek aan de verzamelingen van „de Nederlandsche Leeuw" en tevens aan die van de Stiohting „Nederland's Patriciaat", welke aan het einde van 1930 in een der lokalen van het Genootschap waren ondergebracht.

Deze Stichting, welke door de HH. Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland en Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn, eereleden, en H. H. van Dam, lid van het Genootschap, was in het leven geroepen, had de rijke verzameling handschriften en boeken, alsmede de auteursrechten overgenomen van de N.V. Centraal Bureau voor Genealogie en Heraldiek, voorheen beheerd door den overleden Directeur D. G. van Epen, met de bedoeling de uitgave van Nederland's Patriciaat voort te zetten en ook de overige werkzaamheden van genoemd Bureau te blijven verrichten. Het overbrengen van de eigendommen dezer Stichting naar het gebouw van het Genootschap opende voor de leden van dit laatste het vooruitzicht dat zij met de talrijke genealogische en heraldische gegevens, daarin vervat, hun voordeel zouden kunnen doen.

En zoo zijn wij thans genaderd tot de hoogste onderscheiding, welke aan het Genootschap ten deel mocht vallen. Naar aanleiding van zijn vijftigjarig bestaan ontving het Bestuur d.d. 20 December 1932 een schrijven van den Particulieren Secretaris van Hare Majesteit de Koningin, waarin werd medegedeeld, dat het Hare Majesteit had behaagd aan het Genealogisch-Heraldisch Genootschap „de Nederlandsche Leeuw" het praedicaat „Koninklijk" te verleenen, eene onderscheiding, die — zooals men weet — aan wetenschappelijke vereenigingen en genootschappen slechts bij uitzondering wordt verleend.

Wanneer wij ten slotte nog gewagen van de kort hierop gevolgde Koninklijke onderscheiding, den redacteur van het Maandblad naar aanleiding van het jubileum van het Genootschap ten deel gevallen, dan is dit slechts, omdat deze ook hierin in de eerste plaats een blijk van officieele waardeering en huldiging wil zien van het werk van het Genootschap en omdat. hij dit gunstbewijs slechts te danken meent te hebben aan de medewerking van de groote schare van ernstige beoefenaars der geslacht- en wapenkunde onder onze leden, die hem gedurende bijkans twintig jaren onvermoeid ter zijde stonden bij zijn streven om het Maandblad op een wetenschappelijk peil te handhaven; eene medewerking, die — zooals met erkentelijkheid mag worden vastgesteld — ook bij de samenstelling van dit jubileum-nummer op duidelijke wijze aan den dag is getreden.

Wij zijn hiermede aan het einde van ons overzicht gekomen. Wij hebben slechts de feiten doen spreken en deze hebben, naar wij meenen, aangetoond, dat wij niet te veel hebben gezegd, toen wij in den aanvang constateerden, dat het Genootschap zich bij zijn gouden feest in een onmiskenbaren bloei mag verheugen.

Dat zulks kon worden bereikt, was alleen te danken aan het streven om, indachtig aan de wapenspreuk der Vereenigde Nederlanden *„Concordia res parvae crescunt"*, met vereende krachten de beoefening der geslacht- en wapenkunde op een steeds hooger peil te brengen. Slechts hierdoor was het mogelijk, dat het kleine gezelschap, dat vóór vijftig jaren voor het eerst bijeenkwam met den aanvankelijken opzet om eene portefeuille met genealogische en heraldische tijdschriften in beperkten kring te doen rondgaan, zich kon ontwikkelen tot een instituut, dat onder de wetenschappelijke instellingen van ons vaderland met eere genoemd mag worden en waarvan de beteekenis in den, krachtens de jongste statutenwijziging verkregen naam van „Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde" op doeltreffende wijze tot uitdrukking komt.

Deze naamswijziging belet niet, dat de Nederlandsche Leeuw, het fiere symbool onzer nationale saamhoorigheid, als embleem van het Genootschap onveranderd gehandhaafd blijft en in den naam van het orgaan, dat in de eerste plaats bestemd is om ook in onzen kring de saamhoorigheid te bewaren en te bevorderen, naar wij hopen tot in een verre toekomst de handhaving van zijne beste tradities zal waarborgen.

Want dat voor ons Genootschap, ondanks de veranderde tijdsomstandigheden, nog eene schoone toekomst is weggelegd, waarin nog veel, dat tot heden, veelal uit financieele overwegingen, nog niet kon worden bereikt, met

No. 1

No. 2

No. 3

No, 4

No. 5

No. 6

No. 7

No. 8

No. 9

No. 10

No. 11

No. **12**

No. 13

No. 14

No. 15

No. 16

No. 17

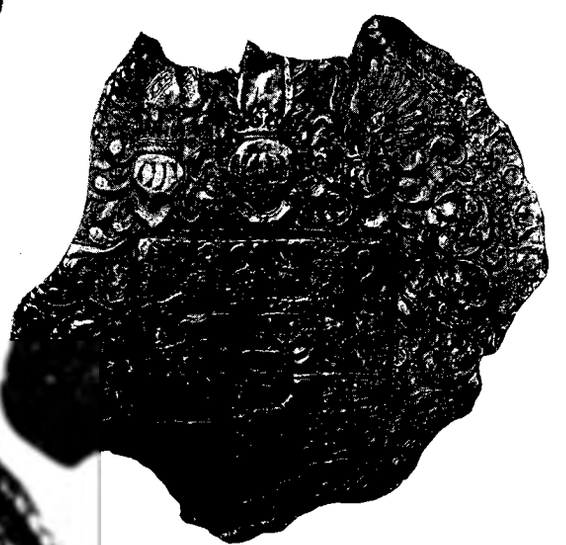

No. 18

No. 19

Stamreeksen in beeld

(De Graven van Holland door Jacob Cornelisz. van Oostzanen omstreeks 1515.)

Sterk verkleind

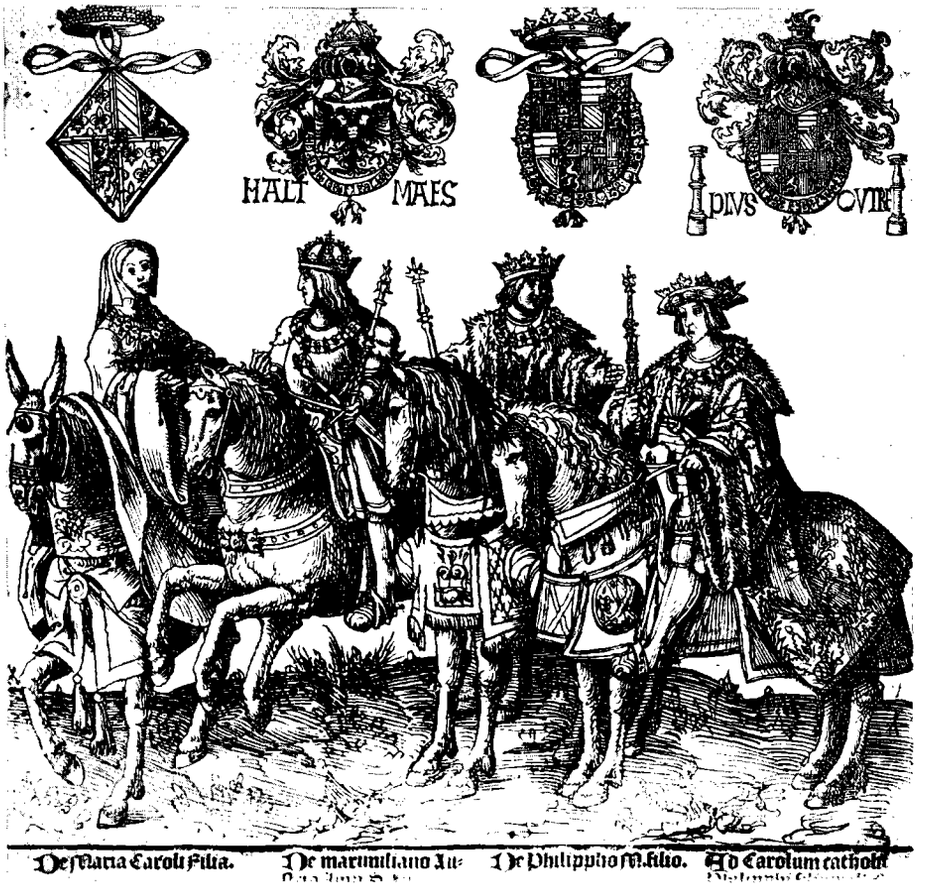

Sterk verkleind

Orig. grootte

Houtsnede in Jan van Doesborch's Excellente Cronike van Brabant (1530), zijnde een gedeelte van het hierboven afgebeelde blok, voorstellende Graaf Willem VI.

Zeer sterk verkleind

Houtsnede voorstellende Dirk I en Dirk II (?) en behoorende tot de stamreeks in beeld van de Graven van Holland.

Orig. grootte

Houtsnede in Jan van Doesborch's Excellente Cronikevan Brabant (1530), zijnde een gedeelte van het hierneven afgebeelde blok, voorstellende Graaf Dirk I (?).

Stamreeksen in beeld

(De Graven van Holland en de heeren van Brederode door Cornelis Anthonisz., omstreeks 1550.)

Maria van Bourgondië | Maximiliaan | Philips de Schoone | Karel V | Philips II

Heer Reinout van Brederode te paard, naar eene houtsnede door Cornelis Anthonisz. in 's Rijks Prentenkabinet te Amsterdam, en heer Reinout door denzelfden meester als laatste der stamreeks in beeld van de heeren van Brederode.

Alfert, heer van Brederode, † 1253, of — na omzetting van den tekst, zooals door mij aangegeven — Dirk, heer van Brederode, † 1376.

Graaf Willem VI, † 1417.

Zegelafbeeldingen met betrekking tot het wapen van Driebergen-Rijsenburg.

hr. Willem van Rijswijk.
2 Jan. 1280,
R. A. Utrecht: St Jan.

Willem van Rijswijk.
8 Maart 1301,
A. R. A. : Grafelijkheid.

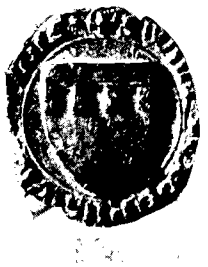

hr. Willem van Rijswijk.
29 October 1311,
R. A. Arnhem: Gr. Arch. Kuilenburg

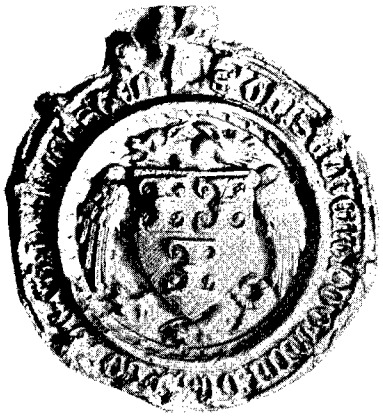

hr. Gijsbrecht van Abcoude.
vgl. 11 September 1364,
R. A. Utrecht: St. Pieter nº 502

hr. Zweder van Abcoude,
hr. van Gaesbeek, Putten en
Strijen, vgl. 11 September 1364,
R. A. Utrecht: St. Pieter, nº 502.

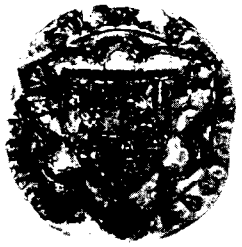

Willem van Abcoude.
11 September 1364,
R. A. Utrecht: St. Pieter, nº 502.

hr. Willem, hr. van Abcoude,
en Duurstede. 30 April 1402.
R. A. Utrecht: Oud-Munster.
1e afd. nº 1611.

hr. Jacob, hr. van Gaesbeek,
van Abcoude, Putten en Strijen.
vgl. 14 April 1438,
R. A. Utrecht: Oud-Munster. 1e afd. nº 2203.

(yeraroot)
Johan van Driebergen.
30 Januari 1433,
R. A. Utrecht: Oud-Munster, 1e afd. nº 2064.

Familiegroep door Jan van Sc o re 1 (1496-1562)
in het Museum te Groningen (legaat Canter Cremers),
waarschijnlijk afkomstig van de familie de Hertog he van Fer inga.

Oorspronkelijk heette dit schilderij het gezin voor te stellen van Mr. Gelmer Canter, secretaris van Groningen in 1494 en volgende jaren, daarna dat van Daniël de Hertoghe (1641-1685), welke beide veronderstellingen met de jaren, waarin dc schilder leefde en werkte, kwalijk te rijmen vallen.
Volgens de laatste onderzoekingen zou het leden van het Groningsche geslacht Frit erna uitbeelden.

aller samenwerking verwezenlijkt zal kunnen worden, staat wel vast, sedert de beoefening der geslacht- en wapenkunde — voor een goed deel wellicht dank zij de vaak in ons Maandblad uitgeoefende strenge critiek — ontdaan is van de uitwassen, die haar zoolang hebben geschaad en om haar zelfs wil geschiedt. De begeerte toch om het leven en werken van het voorgeslacht te leeren kennen is zuiver menschelijk en aan geen rang of stand gebonden en zal blijven bestaan, zoolang er menschen op aarde zullen wonen.

Moge de kring van onze leden zich steeds meer uitbreiden en een keur van jongeren zich achter ons vaandel

blijven scharen, bereid om dit eenmaal van ons over te nemen, en moge dan voor dengeen, die geroepen zal worden bij een volgend jubileum een overzicht te geven van de lotgevallen van het Genootschap gedurende de periode, die thans nog vóór ons ligt, een even aangename taak zijn weggelegd als voor ons, die met den wensch besluiten, dat het Genootschap nog gedurende tal van jaren onder de krachtige leiding van zijn huidigen voorzitter de beoefening der geslacht- en wapenkunde en van de daaraan verwante wetenschappen zal mogen bevorderen.

VALCK LUCASSEN.

Bestuursleden van het Genootschap sedert de oprichting in 1883.

V. = voorzitter; S. = secretaris ; P. = penningmeester; R. = redacteur; B. = bibliothecaris; A. = archivaris; L. = gewoon bestuurslid ; a. = adjunct; o. = onder; v. = vice ; w. = waarnemend.[1])

1. J. C. VAN DER MUELEN. — **V. 1883-1904; w. B 1889-1894.**
2. **A. A. VORSTERMAN VAN OPEN. — S. 1883— 1893** ; L 1893-1894.
3. M. A. VAN RHEDE VAN DER KLOOT. **-P. 1883-1886**
4. **J. D. M. DE KLERK. — B. 1883—† 1887.**
6. **J. A. DE BERGH. — L. 1883-1884.**
6. **FRED. CALAND. -- L.** 1884—1885; S. 1893-1896
7. J. HUYGENS. — **P. 1885—1892**; L. 1892-1893.
8. P.R. DINGEMANS VAN DE KASTEELE. — **L.** 1886-1889
9. G. J. HONIG. — **(w. B. 1887-1888); B. 1888.**
10. **MR. M. P. H. WIERCX. --- L. 1888-1894.**
11. **JOH. D. G. VAN EPEN. — (w. B. 1888-1889); B. 1889 L. 1889-1893.**
12. **W. J. HUYGENS. — L. 1889-1892.**
13. **MR. J. E. VAN SOMEREN BRAND. -L. 1890-1896 S. 1896-1896.**
14. **R. P. VAN DEN BOSCH. — P. 1892-1896.**
16. **M.G. WILDEMAN.** — R. 1893—1898; L. 1898—1899 **R. 1909-1910; L. 1910-1913.**
16. **W. BARON SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG. — (w. B 1893-1894); B. 1894-1897; L. 1897-1898; w. R 1898-1900; R. 1900; L. 1900-1901; w. V.** 190-1906; **B.** 1906-1916, 1918-1921; w. S. 1913.
17. C. F. GIJSBERTI HODENPIJL. — **L. 1894 -1896; P. 1896-1906.**
18. **MR. H. J. KOENEN. -S. 1896-1898; B. 1898-1899; L.** 1899— **1906.**
19. **JHR. MR. C. H. C. FLUGI VAN ASPERMONT. — B. 1897 -1898** ; S. 1898— **1900.**
20. **J. C. QIJSBERTI HODENPIJL VAN HODENPIJL. — L. 1898-1899** ; **B. 1899-1903** ; S. 1900-1904.
21. **JHH. MR. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND. — L.** 1899—1900; w. R. 1900—1901 ; R. 1901—1907 ; L. 1907— **1909; v. 1921-1927.**
22. **JHR. J. VAN HEURN. — L.** 1900—† **1903.**
23. **MR. P. C. BLOYS VAN TRESLONG PKINS. — L.** 1901— **1903; B. 1903-1906;** L. 1905—1906; **P. 1906-1909.**
24. **MR. C. F. PAHUD DE MORTANGES.** — L. 1902—† 1903.
26. H. G. A. **OBREEN. — L. 1903-1907.**
26. **JHR. MR. E. B. F. F. WITTERT VAN HOOGLAND. — s. 1904-1909** ; **L. 1909-1913.**
27. C. VAN ERPECUM. — a. R. 1904—1909; P. 1909—1912.
28. **J. D. WAGNER. — V.** 1905—1909; **L. 1916-1917** ; V. 1918—1921.
29. **MB. H. W. VAN SANDICK. — R. 1907-1909.**

[1]) De tussohen ( ) geplaatste functies werden door de betrokken bestuursleden vóór hunne officieele benoeming als zoodanig waargenomen. De met * aangeduide personen vormen het tegenwoordige Bestuur.

30. JHR. C. H. C. A. VAN SYPESTEYN. — V. 1909—1917.

31. **PH. F. W. VAN ROMONDT.** — S. 1909-1913; w. R. 1910-1913.

32. JHR. W. J. P. VAN DEN BOSCH. — L. 1910-1912 ; o. V. 1912—† 1914.

33. B. VAN HAERSMA BUMA. — (w. P. 1912) ; P. 1912-1917.

*34. JHR. DR. H. J. L. Th. VAN RHEINECK LEYSSIUS. — (w. R. 1913) ; R. 1913 ; L. 1913-1916 ; w. B. 1916-1917 ; L. 1917-1918 ; A. 1918-1919 ; L. 1919-1921; A. 1921-1922; L. 1922—.

*35. DR. TH. R. VALCK LUCASSEN. — S. 1913-1918; w. R. 1913-1914 ; R. 1914— ; v. V. 1928—.

36. JHR. H. P. WITSEN ELIAS. — L. 1913—1918 ; o. V. 1918-1919 ; P. 1920—1925.

37. **JHR. MR. DR. E. A. VAN BERESTEYN.** V. 1917-1918.

38. F. L. G. D'AUMERIE — P. 1917—1920.

39. C. A. VAN WOELDEREN. — L. 1917-1918.

*40. **DR. E. J. THOMASSEN À THUESSINK VAN DER HOOP. — S. 1918— ; B. 1927-1929.**

41. **JHR. MR. W. G. FEITH.** — A. 1919-1921 ; B. 1921—† 1924.

*42. W. J. J. C. BIJLEVELD. — L. 1922—.

*43. A. P. M. A. STORM DE GRAVE. — B. 1924-1927 ; L. 1927—.

*44. JHR. H. TRIP. — P. 1925—.

*45. JHR. DR. W. A. BEELAERTS VAN BLOKLAND. -- V. 1927—.

Het wapen van Oranje-Nassau
in zijn historische ontwikkeling,

door Dr. E. J. TH. à TH. VAN DER HOOP.

De „Prima Divisio", het deelingsverdrag tusschen de graven Walram en Otto, heeft in 1255 het huis Nassau voor goed in twee regeerende dynastieën uiteen doen vallen, van welke de oudste of Walramsche lijn in hoofdzaak het gebied ten zuiden van de Lahn behield, en de jongste of Ottonisohe de bezittingen, welke ten Noorden van die rivier gelegen waren. De oudste lijn heeft ook verder haar ontwikkeling meer in zuidelijke richting gezocht (Saarbrückeu, Saarwerden enz.); terwijl de bezittingen der jongere linie, waarbij weldra het door Nassausch gebied omsloten graafschap Dietz werd gevoegd, meer noordelijk haar uitbreiding en ten slotte zelfs haar zwaartepunt vonden, in de rijke en belangrijke Noord-Nederlandsche heerlijkheden. Dat deze lijn als de Nederlandsohe tak der Nassau's kan worden aangeduid is te danken aan twee omstandigheden, en wel in de eerste plaats aan het huwelijk van Otto's kleinzoon Otto 11 met Adelheid van Vianden, waardoor dit graafschap in 1420 verviel aan een hunner kleinzoons, Johan 11, wiens broeder Adolf reeds door zijn huwelijk met Jutta van Dietz de rechten op dit graafschap voor het huis Nassau had verworven; wapen en titel van Vianden behoorden later tot de kenmerkende attributen der geheele Ottonische lijn.

Belangrijker was echter in politieken en economischen zin het huwelijk van Engelbert 1 (broeder van Adolf en Johan), die door zijn verbintenis met Johanna van Polanen den grondslag legde voor de overwegende positie, welke eenmaal zijn huis in ons land zou innemen. Het mag wel als bekend worden ondersteld, dat deze erfdochter behoorde tot een der takken van het huis Wassenaer-Duivenvoorde, een der weinige — wat Holland betreft wellicht het eenige — van de zich sedert de vroegste tijden nog in den Nederlandschen Adel handhavende geslachten van oud-vaderlandsohen stam.

Sindsdien waren de graven van Nassau en Vianden teven heeren van Breda en, wat vooral van gewicht is, dit werd de hoofdzetel dezer lijn, al werd de titel Heer of Baron van Breda slechts bijwijlen, het wapen der baronie nooit door hen gevoerd, Als residentie der Nederlandsche Nassau's heeft Breda in de geschiedenis von ons vorstenhuis een bijzondere rol gespeeld en een beteekenis gehad, welke soms teveel uit het oog wordt verloren.

Als kenmerkend heraldisch distinctief geldt echter niet Breda maar Vianden, zooals wij nader zullen aantoonen. Wanneer het wapen van dit graafschap voor het eerst met dat der Nassau's werd vereenigd, is niet met zekerheid te zeggen; wij zullen zien, dat het, althans in de hoofdlijn, eerst vrij laat in de zegels verschijnt; in het algemeen kan worden gezegd, dat het hoofd der lijn minder gereedelijk tot wapenvermeerdering overging dan jongere zoons. Hieruit valt weer te concludeeren, dat die wapenvermeerdering, al was zij dan ook het symbool van vergrooting van rijkdom en macht, toch anderzijds niet onverdeeld als een verbetering van het aangeërfde blazoen werd opgevat, een opvatting, die vooral in het Bourgondische tijdvak gold, toen kwartileering eenvoudig dienst deed als breuk. Een tweede conclusie, waartoe de bestudeering der ontwikkeling van het Nassausche wapenschild aanleiding geeft, is deze, dat men gemakkelijker tot het aannemen van een titel dan tot het voeren van het bijbehoorende wapenkwartier overging, zooals o. a. in den strijd om Katzenelnbogen duidelijk aan den dag treedt.

Nadat laatstgenoemd graafschap, althans in naam, aan de Nassau's in 1657 onbetwist ten deel was gevallen, en Prins Willem I, sedert 1659 hoofd dezer lijn, de Nederlandsche bezittingen, vermeerderd met die van het huis Chalon-Oranje, van zijn neef René had geërfd, had zich de ontwikkeling van het wapen Oranje-Nassau, zooals wij er ook nu nog vertrouwd mede zijn, voltrokken;

latere bijvoegingen (Meurs, Spiegelberg, Buren) waren slechts van tijdelijken aard en blijven in dit verband buiten bespreking [1]). Een meer nauwkeurige beschouwing dezer ontwikkeling is uit heraldisch en sphragistisch oogpunt zeker van belang; zij vond haar onmiddellijke aanleiding in de onlangs plaats gehad hebbende herdenking van de geboorte van Prins Willem 1 (24 April 1633) en het bij die gelegenheid uitgeven van een „Gedenkboek", bevattende een aantal monografieën betreffende de persoon van den prins *(Prins Willem van Oranje,* Haarlem, H. D. Tjeenk Willink & Zoon 1933).

Hieraan heeft de redactie van het Gedenkboek willen verbinden een bespreking van 's prinsen wapen, een o.i. zeer juiste en gelukkige gedachte; immers, al was in de zestiende eeuw de eigenlijke bloeitijd van dat hoogst merkwaardige cultuurverschijnsel, dat wij heraldiek („Wappenwesen") plegen te noemen, reeds voorbij, toch gold ook toen nog ten volle, dat het wapen was en bedoelde te zijn de voorstelling van iemands maatschappelijke en juridische persoonlijkheid, van zijn „caput"; zooals de Duitsche geleerden het zoo kernachtig weten uit te drukken „Erkennungsmerkmal" [2]), „Zeichen dinglicher und rechtlicher Verhältnisse" [3]). Practisch belang heeft de behandeling van 's Prinsen wapen zeker, waar b.v. nog steeds bij het determineeren en beoordeelen van velerlei objecten de historicus met wapens in aanraking komt en de kennis daarvan niet dan ten koste van juister en dieper inzicht in allerlei verhoudingen kan worden verwaarloosd. Dank zij een vernuftig systeem van eindelooze differentiatie, dank zij ook den echt middeleeuwschen zin voor lijn en kleur en symbolische uitbeelding, wijzen ons deze „Erkennungsmerkmale" in zeer aantrekkelijken vorm op saamhoorigheid, zoowel als op verscheidenheid, en vertoont ieder wapen een eigen wordingsgeschiedenis, welke, waar mogelijk, dient te worden nagegaan; een onderzoek, dat niet zelden uitermate loonend en leerrijk is.

Dit geldt vooral de aan allerlei modificaties onderhevige vorstelijke wapens en is zeker van belang bij een persoonlijkheid als den Vader des Vaderlands. Wel mag daarbij gewezen op de moeilijkheid, om met historische nauwkeurigheid den juisten vorm van zulk een vorstelijk wapen vast te stellen, waar de talrijke voorhanden afbeeldingen daarvan zelden in details overeenstemmen, Beziet men b. v. slechts deze bronnen : zegels, munten. penningen, prenten (gravures), dan vindt men soms allerlei kleine afwijkingen, zelfs bij die welke, zooals de zegels, toch zeker een authentiek karakter dragen; zoodat men wel moet aannemen, dat de vervaardigers niet altijd volkomen op de hoogte van het onderwerp waren. Met oordeel des onderscheids zal dan uit al deze bronnen a posteriori de juiste wijze van teekening moeten worden afgeleid; zooals dan ook is geschied bij het verstrekken der gegevens voor de aan het Gedenkboek toegevoegde kwartierstaten van den prins en zijn gemalinnen. Kon in dit werk op de meer specifiek heraldische questies niet dan zeer summierlijk worden gewezen, in dit maandblad is een meer diepgaande bespreking naar wij meenen wel op haar plaats, waarbij dan het wapen van Prins Willem een geschikt uitgangspunt vormt. Wij kunnen dan ook de verschillende wapenkundige eigenaardigheden het best behandelen bij de bespreking der onderdeelen van 's prinsen wapen.

Zooals we zullen zien, heeft het wapen van den Prins tusschen de jaren 1644 en 1684 drie phasen doorloopen; hiervan meenen wij in hoofdzaak de laatste als de definitieve te moeten beschouwen, hoewel ook hier de zegels uit die periode (1681-1684) niet slaafs dienen te worden gevolgd, en wel om redenen, die nader zullen worden uiteengezet.

Weliswaar biedt bij Prins Willem I het schild, het voornaamste bestanddeel van het wapen, weinig onzekerheid, inzoover daarin eigenlijk na 1644 geen wijzigingen hebben plaats gevonden; maar met de uitwendige versierselen (helmteekens enz.) staat de zaak anders. Wij willen eerst het schild, daarna de overige bestanddeelen van het wapen bespreken.

A. HET SCHILD.

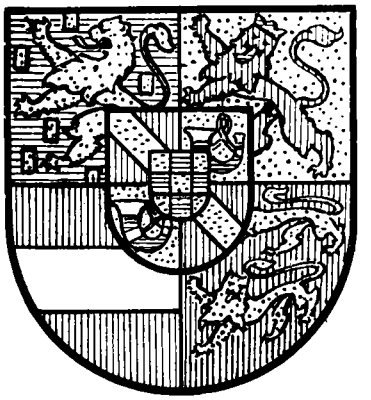

Voorzoover ons bekend is dit door Willem 1 als Prins steeds gevoerd als volgt : Gevierendeeld met een middenschild en een hartschild.

Hoofdschild: 1. NASSAU, in blauw een rood getongde en genagelde gouden leeuw, het veld bezaaid met rechtopstaande gouden blokken.

II. KATZENELNBOGEN, in goud een aanziende, blauw getongde, genagelde en gekroonde, roode leeuw (ook wel „geleeuwde" of klimmende luipaard genoemd).

III. VIANDEN, in rood een zilveren dwarsbalk.

IV. DIETZ, in rood twee gouden luipaarden (d.z. gaande en aanziende leeuwen).

Niddenschild: wederom gevierendeeld; 1 en 4 CHALON, in rood een gouden schuinbalk; 2 en 3 ORANJE, in goud een blauwe, zilver beslagen en rood gesnoerde jachthoorn.

Hartschild: GENÈVE, goud-blauw geblokt van drie maal drie stukken.

Dit wapenschild werd, voorzoover kon worden nagegaan, reeds door den Prins gevoerd, toen hij voor 't eerst zelfstandig optrad ; daar het uit een combinatie van Nassau en Oranje bestaat, kwam het hem uiteraard eerst toe sedert het jaar 1644, toen hij zijn neef René van Chalon beërfde. Vóór dien tijd zal de Jeugdige Graaf Willem trouwens wel geen behoefte hebben gehad aan

[1]) Het volledigste wapen is geweest dat van Prins Johan Willem Friso, dat behalve het hartschild (Chalon-Oranje-Genève) en de wapens van Nassau, Katzenelnbogen, Vianden en Dietz, nog bovendien vertoont die der graafschappen Buren, Meurs en Spiegelberg, en van de heerlijkheid Liesveld.

[2]) Philippi: Wappen, Versuch einer gemeinfassliahen Wappenlehre, bl. 69.

[3]) E. Gritzner: Heraldik, bl. 67.

het voeren van een eigen wapen. Het oudste zegel, dat ons onder de oogen kwam, is van 1554. Alleen pro memorie wijzen wij hier op het wapenschild, dat voorkomt op het ook in het Gedenkboek gereproduceerde portret in houtsnede, den Prins als knaap van omstreeks twaalf jaar te paard voorstellend. Als iconografisch document buitengewoon interessant, kan dit portret ons toch geen betrouwbaar gegeven verschaffen omtrent het in die eerste periode door Prins Willem gevoerde wapen : men heeft hier blijkbaar — óf uit onkunde, óf ook wellicht bij gebrek aan een voor den jongen Prins vastgesteld zegel of andere officieele bron — eenvoudig dat van zijn voorganger in het Prinsdom, den pas overleden René van Chalon, gebezigd. Behoudens nadere gegevens moeten wij dit op zich zelf staande geval bij het vaststellen van 's Prinsen wapen buiten beschouwing laten, en ons dus houden aan het aan officieele stukken ontleende wapenschild, hierboven door ons beschreven.

Het ontstaan dezer heraldisch zoo geslaagde en evenwichtige combinatie, welke tot 1813 in hoofdzaak het historische en algemeen bekende wapen der Prinsen van Oranje-Nassau is gebleven, kan men in weinig woorden aldus beschrijven, dat het wapenschild een samenstelling vormt van beide kwartieren Nassau en Dietz uit het schild van 's Prinsen vader, Willem den Rijken, vermeerderd met de voornaamste elementen uit het wapen van 's Prinsen neef en voorganger, René van van Chalon. Als hoofdbestanddeelen van dit laatste golden dan in de eerste plaats het samengestelde wapen van Oranje (met Chalon en Genève), en voorts die der graafschappen Katzenelnbogen en Vianden.

Genealogisch is het hoofdschild het belangrijkste. Het eerste kwartier, het stamwapen Nassau, en evenzoo de drie andere: Katzenelnhogen, Vianden en Dietz, alle duiden op door afstamming verworven titels.

Maar in politieken zin is het prinselijk middenschild met hartschildje (Oranje enz.) verreweg het voornaamste en aanzienlijkste. Dit toch is in de eerste plaats een vorstelijk wapen ; de Nassau's, hoe oud en aanzienlijk ook, hadden destijds slechts den rang van Duitsche rijksgraven. Bovendien echter waren de Oranje's rechtens souvereine prinsen, die dus niet, zooals de rijksvorsten, onder, maar naast den koning (keizer) stonden en, hoe klein en onbelangrijk hun prinsdom ook was, zich hierop ook wel degelijk heten voorstaan.

Het wapen Chalon-Oranje-Genève, waarbij behooren het gouden gewei als helmteeken en de dekkleeden in de Chalonsche kleuren, rood-goud, verdient ook op zich zelf alle aandacht; men vindt het in de vliesridderboeken afgebeeld bij Lodewijk en Philibert van Chalon; en zijn samenstelling, met Oranje in het tweede en derde kwartier, hoewel het behoorde bij den prinselijken titel, vormt het bewijs hoe ook in heraldicis nog streng aan de genealogische lijn werd vastgehouden, door den voorrang te geven aan het stamwapen, de schuinbalk van Chalon. Het recht op Genève dateerde reeds van Jan van Chalon († 1362), gehuwd met Maria v. G., wier zuster Jeanne de vrouw was van Raimond IV (uit het huis Baux), Prins van Oranje († 1393); diens dochter bracht het prinsdom in het huis Chalon door haar huwelijk met Jan († 1418), kleinzoon van den bovengenoemden Jan van Chalon; sindsdien voerde dit geslacht het drieledige wapenschild.

Bekend is de conditie, bij den overgang aan Ren6 van

Nassau-Breda gesteld, dat deze naam en w a pen van Chalon moest aannemen, — ook al behoorde het graafschap van dien naam toen al niet meer tot de bezittingen, welke door het huwelijk van graaf Hendrik 111 met Claudia van Chalon in het huis Nassau vererfden. De aard dezer bijdrage gedoogt niet hier nader op in te gaan; wij volstaan met er op te wijzen, dat dit samengestelde wapen Chalon-Oranje-Genève door Prins René in zijn geheel werd overgenomen van zijn oom van moederszijde, Philibert van Chalon; en zoo ook, na René's overlijden, door diens vollen neef van vaderszijde, den toen eerst elf jaar oud zijnden Willem van Nassau-Dillenburg, als Prins van Oranje-Nassau de eerste genoemd. Had René daarbij nog — vermoedelijk wegens de graafschappen Penthièvre en Charny — de wapens der huizen Bretagne (tot 1644) en Luxemburg (tot 1641) aangehouden, deze werden door Prins Willem als zijnde niets dan bloote pretentiewapens („Anspruchswappen") weggelaten, gelijk ook de titels der drie Fransche graafschappen Tonnerre, Penthièvre en Charny op den duur niet meer werden gevoerd ; zulks in tegenstelling met die van eenige andere Fransohe bezittingen (Arlay, Noseroy, Chastel bellin enz.).

Waar de wapens Bretagne en Luxemburg echter tijdelijk een deel van het wapen Oranje-Nassau hebben uitgemaakt, willen wij ook deze hier volledigheidshalve beschrijven : prins Philibert voerde gevierendeeld, I en IV het samengestelde wapen Chalon-Oranje-Genève; 11 en 111 Bretagne, zijnde een schild van hermelijn; hartschild Luxemburg, zijnde in zilver de roode Limburgsche leeuw, dubbelstaartig, en getongd, gekroond en genageld van goud.

René van Chalon, Prins van Oranje en Graaf van Nassau-Breda, voerde blijkens zijn zegels in 1 en IV het samengestelde wapen Oranje-Chalon, in 11 en 111 wederom gevierendeeld : a en b Bretagne, b en c Luxemburg, welk laatste kwartier in 1641 werd vervangen door Katzenelnbogen, waarover straks nader. Als hartschild over de hoofdkwartieren voerde Prins René zijn aangeboren vaderlijk schild Nassau-Vianden, kenmerkend voor den tak Nassau-Breda.

Het wapen Chalon, verbonden aan den eveneens door Prins René gevoerden naam „de Chalon", alsmede dat van het graafschap Genève (Genevois), ook een pretentie- of herinneringswapen, werden door dezen tak der Nassau's steeds aangehouden, hoewel het graafschap Chalon reeds in het jaar 1237 aan de Bourgondiërs was afgestaan, en de Oranje's Genève nooit hadden bezeten. Den titel „graaf van Genève" hebben zij, noch de na hen komende Nassau's, voor zoover ons bekend, ooit gevoerd. Wat Chalon aangaat, toen dit gebied werd vervreemd bracht het gebruik nog mede, dat alleen de werkelijke bezitter zich graaf van Chalon noemde, zoodat met het afstaan van dit graafschap ook de titel verviel en de naam „de Chalon" alleen als huisnaam werd behouden.

Dit wat het wapen Oranje enz. aangaat. Het hoofdschild van het samengestelde wapen, zooals Willem 1, dit reeds in 1664 voerde, bevat, op zeer eenvoudige wijze gecombineerd, de wapens der vier aangeërfde graafschappen, welker namen ook steeds door de leden, ook de jongere en niet-regeerende, van dezen tak van het huis Nassau naast hun andere titels gevoerd werden.

De generatie, waartoe Willem I behoorde, is de eerste, welke aan het wapen dezen vierledigen vorm gaf, en wij vinden hier een ongezochte gelegenheid om een veelverbreid misverstand op te helderen, dat bestaat ten aanzien van het wapen van 's Prinsen vader Willem den Rijken. Ook diens wapenschild vindt men veelal zoo afgebeeld, dus vertoonende de kwartieren der vier graafschappen, evenals zulks bij zijn geheele nakomelingschap het geval was. Dit nu is beslist onjuist: de oude Graaf Willem voerde in zijn zegels alleen de wapens Nassau en Dietz gekwartileerd ; wij wijzen er daarbij op, dat

aanvankelijk steeds de bedoeling voorzat, de werkelijke verhoudingen in het wapenschild tot uitdrukking te brengen. Nassau had als stamwapen de eerste en voornaamste plaats ; toen echter het geslacht zich in een Nederlandschen en een Duitschen tak splitste, werd dit ook in de kwartieren van het wapenschild tot uiting gebracht; de oudste, Nederlandsche tak voerde Nassau en Vianden, de jongste, Duitsche tak Nassau en Dietz.

Gemakshalve geven wij hier nog eens schematisch den genealogischen samenhang, daarbij alleen de regeerende graven en prinsen vermeldend :

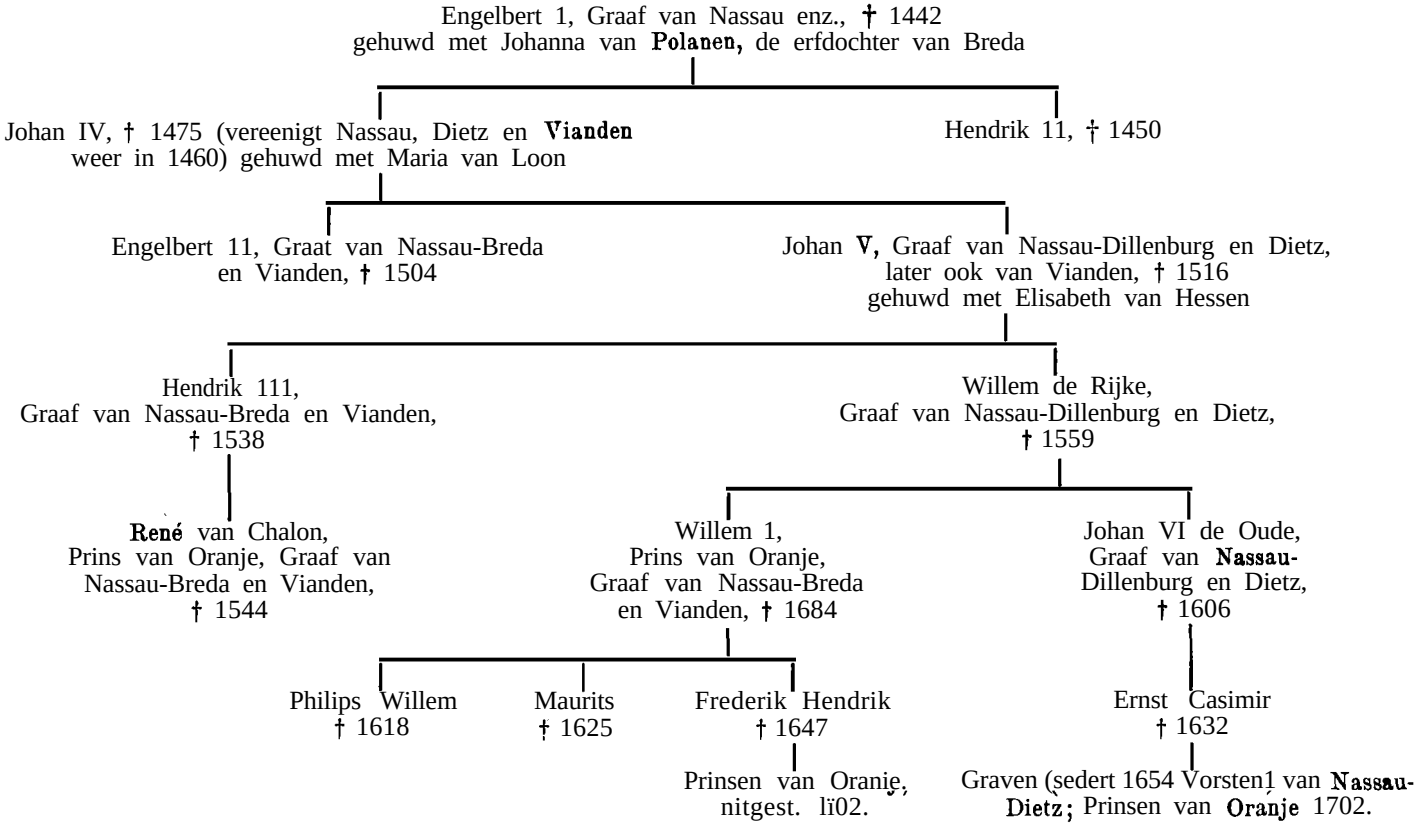

Merkwaardig is zeker, dat telkens wanneer een verdeeling plaats had, de oudste zoon de Nederlandsche, de jongste de Duitsche goederen verkreeg : geen wonder, immers behoorde tot eerstbedoelde de baronie van Breda, ongetwijfeld het rijkste bezit der Ottonische lijn.

Wij hebben gemeend aan dit artikel eenige zegel-afbeeldingen te moeten toevoegen, tot recht verstand van den ontwikkelingsgang van dit ook in onze landsgeschiedenis zoo roemruchte wapenschild. Als eerste Nederlandsche Nassau is ongetwijfeld te beschouwen Graaf Engelbert 1, en wij geven dan ook in de eerste plaats zijn zegel en dat zijner gemalin Johanna van Polanen. Hun beider wapens zijn bovendien nauwkeurig bekend uit het fraaie gothieke grafmonument, dat door of voor hun zoon Johan IV in de kerk te Breda werd opgericht en dat ook de kwartieren dezer beide graven en hun vrouwen bevat. Jammer is het, dat bij de restauratie van dit monument eenigszins onnauwkeurig te werk is gegaan, althans wat de wapenkundige details betreft, en men dus goed doet, den tegenwoordigen toestand te vergelijken met de vrij preciese gravure in van Goor's Beschrijving van Breda. Het lijdt overigens geen twijfel, dat Graaf Engelbert nog het eenvoudige wapen Nassau voerde met als helmteeken de zwarte vlucht, waarvan wij straks nog eenige bijzondere kenteekenen zullen behandelen. Johanna van Polanen voerde in zilver de drie „ wassenaars" van zwart.

Volledigheidshalve dient vermeld, dat reeds in deze generatie een vermeerding van het Nassausche wapenschild verschijnt, zij 't dan niet in den Nederlandsohen tak : Engelberts oudere broeder Adolf vierendeelde zijn wapen met Dietz (1386) uit hoofde van zijn reeds vermeld huwelijk, waardoor hij de helft van dit graafschap verwerven mocht. Voor ons doel kunnen wij echter volstaan met verder de lotgevallen van het wapen onder Engelberts zoons na te gaan. Onder deze beiden, genaamd Johan IV en Hendrik II, trad een blijvende vermeerdering in.

Van Johan kunnen wij een tweetal zegels afbeelden, waarbij wij voegen dat zijner echtgenoote Maria' van

Loon. Op al deze zegels vindt men het wapen Nassau onvermeerderd; toch is er aanleiding voor de meening dat ook deze graaf de wapens der graafschappen Vianden en Dietz, zij 't eerst ter elfder ure, heeft aangenomen, en zeker is dit geschied door zijn jongeren broeder Hendrik II, met wien Johan aanvankelijk gemeenschappelijk de graafschappen bestuurde. Hendrik overleed reeds in 1460. Van hem zijn verschillende zegels aanwezig, afgebeeld bij Vorsterman van Oyen en von Goeckinck; zij alle vertoonen het wapen gevierendeeld van Nassau en Vianden, met als hartschild Dietz. Deze graaf is dus de eerste, die het wapen van Vianden aannam. Graaf Johan IV, die sedert 1450 alle bezittingen van dezen tak vereenigde, was, voorzoover wij konden nagaan, de laatste, di0 zegelde met het enkelvoudig0 wapen; op zijn graf te Dillenburg komt echter reeds een drieledig schild (Nassau-Viaoden-Dietz) voor.

Zooals wij reeds zeiden richtte men te Breda voor hem en zijn ouders een grafmonument op; het Dillenburgsche graf bevat dan ook alleen zijn hart, zooals daarop ook symbolisch wordt voorgesteld. Uit het feit dat op dezen steen, in 1479 dus vier jaar na zijn dood opgericht, het samengestelde wapen voorkomt, leiden wij af, dat deze graaf dit in 't eind van zijn leven ook inderdaad gevoerd hoeft; hiervoor is temeer aanleiding, waar zijn zoons, die dit graf teeken ongetwijfeld gesticht hebben, zelve een ander wapen voerden, waarover straks nader. Bovendien vinden wij voor deze opvatting grond in de omstandigheid, dat Johans dochter Adriana, gehuwd met den graaf van Hanau, dit wapen voerde; immers behielden destijds de dochters in den regel huns vaders wapen onveranderd. Men vindt het wapen op haar grafsteen, afgebeeld bij Zimmermann, Hanau Stadt u. Land, uitg. 1920, bl. 267.

Dit wat graaf Johan IV betreft. Zijn zoons Engelbert en Johan [4]) voerden overeenkomstig hun bezittingen; in de volgende generatie zegelde graaf Willem de Rijk0 volkomen naar het zelfde beginsel met een wapen, dat alleen de kwartieren Nassau en Dieta bevat. Prins Willem 1 heeft dus de wapens Vianden en Katzenelnbogen niet van zijn vader maar van zijn neef René overgenomen. De generatie van Prins Willem en zijn broeders aanvaardde, waarschijnlijk krachtens onderlinge overeenkomst, het viervoudige schild van Nassau, Katzenelnbogen, Vianden en Dietz, nu niet meer als symbool van werkelijk bezit, maar om een aangeboren gemeenschappelijk erfrecht op de vier grafelijke titels in het wapen tot uitdrukking te brengen.

In wezen was de toestand deze, dat ook nu weer de oudst0 zoon (Prins W. 1) het graafschap Vianden (met de veel belangrijker Bredasche bezittingen) verkreeg, terwijl Nassau-Dillenburg met het graafschap Dietz aan den tweeden, graaf Johan VI, verviel en het graafschap Katzenelnbogen slechts een schijnbezit vormde: immers voerden de Nassau's hiervan krachtens het verdrag met Hessen van 1667 alleen titel en wapen. In dat jaar kwam n.l. een einde aan den z.g. „Katzenelnbogensche

[4]) Ook van de gemalin van dezen graaf Johan V, Elisabeth van Hessen, erfdochter van Kateenelnbogen en van een vierde deel van Dietz, kunnen wij een zegel afbeelden, in het Kon. Hnisarohief berustend. Zij voerde Hessen, gevierendeeld met Katzenelnbogen en Diets, terwijl het zegel bovendien merkwaardig is, wijl het mannelijke sohild (Nassau-Dietz) links, het vrouwelijke (Hessen) rechts is geplaatst.

Erbfolgestreit". Maar reeds lang voordien had Prins René van Nassau-Oranje, di0 zijn oom, graaf Willem, in dezen strijd trouw terzijde stond, kennelijk als hoofd van zijn geslacht (dit was hij sinds 1638) het wapen Katzenelnbogen in zijn wapenschild opgenomen [5]) en daarvoor ruimte gemaakt, door het wapenkwartier Luxemburg-Charny daaruit te doen vervallen. Ook deze omstandigheid schijnt minder algemeen bekend te zijn. Zij blijkt ten duidelijkste, niet slechts uit zijn hierbij afgebeeld, op het jaar 1641 gedateerd grootzegel, maar ook uit enkele ter Kon. Bibliotheek berustende handschriften, di0 zijn wapen in kleuren bevatten [6]).

Onjuist is wat Seyler schrijft: „Ohne Zweifel hat Graf Wilhelm auch das Wappen der Grafschaft Katzenelnbogen in das seinige aufgenomen" [7]). Von Goeckingk drukt zich terecht voorzichtiger uit, waar hij zegt: „Ob Wilhelm 1667 diesem Schild0 noch das Wappen von Catzenelnbogen, was er vertragsmässig thun durfte, hinzufügte, habe ich wegen mangelnder Siegel nicht feststellen können" [8]).

Op grond van een tot zijn sterfjaar doorloopende reeks zegels van Graaf Willem meenen wij te mogen constateeren, dat deze daarin steeds het wapen Nassau-Dietz zonder meer heeft gevoerd; terwijl onomstootelijk vaststaat, dat in ieder geval zijn oudste zoon hem in het aannemen van het Katzenelnbogensche „Anspruchswappen" vóór is geweest, getuige o.a. een charter van het jaar 1667, van beider zegels voorzien.

Ten slotte zij nog vermeld, dat het wapenschild Oranje-Nassau in den vorm, waarin het door Prins Willem 1 werd vastgesteld, zonder eenige wijziging of toevoeging is aangehouden door zijn oudsten zoon en opvolger Prins Philips Willem, en later weer is aangenomen door de Prinsen Willem IV en Willem V. Onder Frederik Hendrik, Willem II en Willem 111 werden de schildjes der graafschappen Meurs en Buren toegevoegd, terwijl Prins Maurits wel geheel de zelfde kwartieren maar in andere rangsohikking heeft gevoerd [9]).

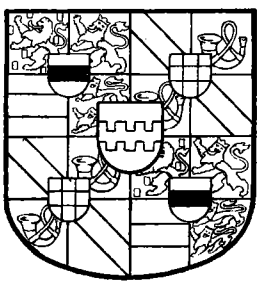

Wapen van Prins Maurits als regeerend Prins, en van Prins Frederik Hendrik tot omstr. 1635.

Wapen van Prins Fred. Hendrik na omstr. 1635 en van de Prinsen Willem II en Willem III.

B. DE UITWENDIGE VERSIERSELEN.

Het helmteeken van Nassau heeft zich in den Otto-

[5]) Over zijn voornemen daartoe, zie Meinardus, Der Katzenelnbogisohe Erbfolgestreit. II, 2. bl. 12 vlg.

[6]) Handschr. Kon. Bibl., Oranje-Nassau-Boekerij cat. nos. 50 en 51.

[7]) Seyler: Wappen der Deutsohen Souveraine und Lande, bl. 57.

[8]) Von Goeokingk: Geschiohte des Nassauischen Wappens, bl. 26 noot 6.

[9]) Voor het wapen van dezen prins, dat verschillenden perioden doormaakte, mogen wij verwijzen naar ous opstel in den jaargang 1925 van dit Maandblad.

nischen tak eerst langzamerhand ontwikkeld tot de, met lindebladen versierde, zwarte vlucht, zooals wij die kennen uit den tijd van Prins Willem I, en ook thans nog als een bestanddeel van het Koninklijk wapen der Nederlanden (Kon. Besl. van 10 Juli 1907, St. no. 181).

Ook bij de bespreking van dit gedeelte van het Nassausche wapen kunnen wij ons aansluiten bij de versierselen, te vinden op de zegels van Prins Willem 1 (voorzoover die zegels niet uitsluitend schild en kroon [10]) vertoonen).

Deze versierselen bestaan uit de helmen met toebehooren; en bovendien van 1556 tot 1081 (tweede periode) uit de schildhouders, en de keten met kleinood der ridderorde van het Gulden Vlies.

Waar in de genoemde toevoegselen eenige wijzigingen optreden, bespreken wij de drie perioden afzonderlijk:

I. 1644-1566. Verschillende zegels uit deze eerste periode vertoonen ons het bovenbeschreven wapenschild, gedekt door een drietal ongekroonde helmen, voorzien van helmteekens, welke niet gemakkelijk zijn te definieeren en te determineeren. Op het vrij duidelijke, door ons afgebeelde zegel, zooals het sedert 1664, en nog in 1667 voorkomt, ziet men 1°. een „geopende" vlucht; 2°. een hertsgewei; 3°. een „gesloten" vlucht. De tweede of middelste helm draagt dus het helmteeken der Oranje's uit het huis Chalon, zooals ook René van Nassau-Breda dit van zij oom Philibert van Chalon-Oranje had overgenomen. Onder Willem 1 en ook in latere perioden zien wij steeds dit prinselijk helmteeken de middelste plaats innemen — zulks in tegenstelling met het door ons afgebeelde zegel van René, waarin het heraldisch rechts geplaatst is. De bijbehoorende dekkleeden zijn goud en rood (dus de Chalonsche kleuren).

Om echter de beide andere helmteekens te verklaren moet de wordingsgeschiedenis van het Nassausche cimier wat nader worden bezien. Het bestond van ouds uit een vlucht, hierover zijn alle schrijvers het eens; voorts is deze vlucht volgens de oude wapenboeken zwart gekleurd en in de meeste gevallen — ook voorzooveel na te gaan op de zegels — met lindeblaadjes versierd. Wij kunnen de toevoeging van deze in de Duitsche heraldiek vrij veel voorkomende, hartvormige blaadjes wellicht beschouwen als te moeten dienen om den helm der Nassau's te onderscheiden van de tallooze andere, die eveneens een stel vleugels dragen [11]). Bij het thans besproken zegel nu rijst eenige twijfel, in welke der beide vluchten we het bovenbeschreven helmteeken van Nassau hebben te zien. Nauwlettende bestudeering heft dezen twijfel op; immers ziet men met eenige moeite op den derden helm (dus heraldisch links) de vlucht der Nassau's, waar nog een drietal lindebladen op zijn te herkennen, welke op een schuinsrechte strook of hand schijnen te zijn geplaatst, terwijl daarentegen de eerste vlucht geen enkel onderscheidend kenteeken vertoont; en het is nu juist deze omstandigheid, gevoegd bij het uitteraard ontbreken van eenige kleuraanduiding, die het

[10]) Dit laatste was regel bij de z.g. middelbare zegels en bij de kleine en ring-zegels.

[11]) Een speciaal onderzoek naar het voorkomen dezer lindebladen of harten in de middeleeuwsche heraldiek zou zeker van belang zijn; wellicht moet deze toevoeging, evenals die der blokken in het Nassausche schild, als breuk worden beschouwd. Men vergelijke b.v. het wapen van Namen in Gelre's codex.

moeilijk maakt met zekerheid vast te stellen, waarop dit laatste cimier betrekking heeft. Wel geeft ons de litteratuur hierover een en ander, hetgeen wij den lezer niet willen onthouden.

Zoowel de oudere schrijvers [12]) als eenige latere geven van het prinselijk wapen in hoofdzaak de bovenbeschreven voorstelling en zien er in het helmteeken van Chalon. Dit zou dan bestaan uit een van goud en rood doorsneden vlucht. Von Hefner [13]), von Goeckingk [14]) en M. Gritzner [15]) zoomede eenige Nederlandsche auteurs [16]) nemen dit over; daarentegen verwerpt Seyler deze voorstelling en schrijft: „Ich glaube nicht dass hier die Helme .... richtig wiedergegeben und bestimmt sind; insbesondere ist es nicht wahrscheinlich, dass der Prinz, ohne irgend einen Anlass, einen Helmschmuck für Chalons hervorgesucht haben sollte, den keiner seiner Vorgänger geführt hatte" [17]). In gelijken geest Vorsterman van Oyen [18]).

Tegenover deze meeningen stellen wij het hier afgebeelde zegel, en aarzelen op grond daarvan niet, de uitspraak van Seyler onjuist, althans voorbarig te noemen. Hoogstens zou hier een „non liquet" passend zijn geweest. Het is mogelijk, dat de geleerde schrijver een zegel uit deze periode niet onder de oogen heeft gehad. Intusschen zijn meerdere afdrukken uit de jaren vóór 1556 voorhanden en wij meenen dus hier de afbeeldingen bij Gritzner en von Goeckingk in bescherming te mogen nemen [19]), ook al moet worden erkend, dat ons overigens van het bestaan van dit vermeende helmteeken-Chalon niets is kunnen blijken. In deze op den rechterhelm geplaatste „geopende" vlucht zouden wij persoonlijk eerder geneigd zijn een navolging van het cimier Nassau-Breda te zien, waarover straks nader onder 111. Maar dat de Nassausche lindebladen door Prins Willem 1 tijdelijk naar de derde of laatste plaats zijn verzet, staat 0. i. vast.

Het is daarbij niet ondienstig een en ander te vergelijken met de helmteekens, zooals Prins René die voerde; deze toch bezigde op zijn hierbij afgebeeld zegel van 1641 eveneens drie helmen: hij was de eerste van zijn geslacht; die zijn schild met meer dan één helm dekte. En nu is het merkwaardig dat ook René (wegens Nassau) als middelste helm de „geopende" vlucht zond er de 1 i n d e b l a d e n voerden, geplaatst tusschen de helmteekens van Oranje en Katzenelnbogen. Niet onwaarschijnlijk is het, dat voor Prins Willem op diens eerste prinselijk zegel een compositie is ontworpen, die, in slaafsche navolging van dat zijns onmiddelijken voorgangers, den rechtschen helm op het eerste, den linkschen op het tweede kwartier betrekking deed hebben, terwijl de middelste het hartschild betrof; bij Prins Willem was dit laatste Chalon-Oranje, met als helmteeken het

[12]) Sibmacher: Wappenbuch ed. 1605 bl. 14; Spener: Insignium Historie, bl. 659.

[13]) Von Hefner: Ausserdeutsche Staatenwappen, bl. 35.

[14]) Von Goeckinek: Geschichte des Nessauiscben Wappens, bl. 27.

[15]) M. Gritzner: Die Fiirsten des Heiligen Römischen Reichs, bl. 185.

[16]) Ter Gouw: Studiën over Wapen- en Zegelkunde, bl. 130. Junius: Heraldiek, bl. 146: zijn afbeelding van het wanen wordt door Sevler terecht „schlechthin ungeheuerlich" genoemd.

[17]) Segler: Wappen der Deutschen Souveraine und Lande, bl. 58.

[18]) Vorsterman van Oven: Het Vorstenhuis Oranje Nassau, bl. 17.

[19]) Die bij v. Hefner, Junius en ter Gouw zijn op meerdere punten foutief.

gewei; bij René echter Nassau-Vianden, met de „geopende" vlucht. Deze laatste is dan door Prins Willem als embleem der erfgoederen van den tak Nassau-Vianden-Breda op de eerste plaats gesteld; op de derde kwam zijns vaders cimier met de lindebladen wegens Nassau-Dietz.

Bij de bestaande onzekerheid komt deze conjectuur omtrent de eerste periode van 's Prinsen wapen ons niet te gewaagd voor, ook al geven wij haar uitteraard voor beter. Gelukkig geven de beide volgende phasen inzake het gebruik der helmteekens meer duidelijkheid en vastheid.

11. 1556—1581. Het in deze periode gevoerde wapen biedt na het bovenstaande weinig moeilijkheid, maar is wel merkwaardig om twee belangrijke toevoegingen: 1°. de schildhouders, zijnde twee, vermoedelijk gouden, griffioenen ; en 2°. de keten van het Gulden Vlies, in welke orde de Prins in 1666 was benoemd [20]).

Voorts zijn de helmteekens thans dezelfde, die ook later steeds zijn behouden, te weten:

1. NASSAU, een vlucht, waarop de lindeblaadjes, geplaatst in de richting van een gebogen balk of band, duidelijk zichtbaar zijn.

2. ORANJE, het hertsgewei.

3. KATZENELNBOGEN, een vlucht waarop een ronde schijf volgens het wapen van dit graafschap; dit helmteeken is evenals het kwartier Katzenelnbogen kennelijk overgenomen uit het hierbij afgebeelde zegel van Prins René, die het eveneens op de derde plaats voerde.

De beide schildhouders en de vliesketen zullen wij in de laatste of derde periode niet meer ontmoeten. Wat de beide, zeer fraai gemodeleerde griffioenen betreft ligt de reden hunner verdwijning in het duister. Niet onmogelijk is, dat we hier met een tijdelijke en wellicht eigenmachtige verfraaiing hebben te doen, die een stempelsnijder bij zulk een aanzienlijk wapen wel meende te mogen aanbrengen. Dat ook hier inderdaad de persoonlijke smaak van den kunstenaar op de samenstelling van het wapen invloed gehad heeft, wordt waarschijnlijker, wanneer men ziet dat destijds ook b.v. op zegels der Egmonds de griffioenen in geheel dezelfde uitvoering verschijnen ; kennelijk was toen eenzelfde stempelsnijder voor meerdere tot den hoogen adel behoorende geslachten aan het werk.

Als een zeer fraai en decoratief versiersel van 's Prinsen wapen en zegel is te beschouwen de keten van het Vlies, bestaande uit gouden vuurslagen en vuursteenen, en waaraan hing de bekende gouden ramsvacht. Op de meeste afbeeldingen van het wapen zal men na 1666 dit kleinood ontmoeten, zij 't niet steeds volkomen in denzelfden vorm. Blijvend is deze toevoeging echter niet geweest : op het grafmonument in de Nieuwe Kerk te Delft zal men haar vergeefs zoeken en zij is dan ook terecht niet opgenomen in het wapen, dat op den daarvóór liggenden grafsteen prijkt, met het veelzeggende opschrift „Resurrectionem Expectat Gulielmus Primus Pater Patriae".

Dat de vliesketen sedert 1681, jaar der „afzwering", ontbreekt, is te verklaren: in 1680 toch was de Prins van 's Konings wege in den ban gedaan; hij zal als „rebel" tegen den „souverein" dier orde noch de geneigdheid noch ook de bevoegdheid hebben gehad zich nog langer onder de ridders van het Vlies te rekenen. Dat inderdaad het genoemde jaar ook in dit opzicht een keerpunt vormt, blijkt wel ten duidelijkste uit eenige exemplaren der van wege den Prins uitgegeven „Apologie" ; deze toch hevatten, niet onverdienstelijk gegraveerd, 's Prinsen volle wapen — zie bovenstaande afbeelding — maar kennelijk is de vliesketen, na eerst nog in 1681 te zijn gebezigd, in hetzelfde jaar opzettelijk verwijderd [21]).

111. 1581—1584. Deze laatste, slechte driejarige periode vertoont ons het prinselijk wapen volkomen als laatst beschreven, behoudens dan het vervallen van vliesketen en schildhouders. Dat hier de leeuwen (luipaarden) in het kwartier Diets (afb. 18) gekroond zijn, is ongetwijfeld te beschouwen als een lapsus van den vervaar-

[20]) Het oude zegel, dus zonder vliesketen, werd nog gebruikt in 1557.

[21]) Kon. Bibl., Pamfletten nos. 554, 555, 556.

diger van het stempel. Een — zij het minder beteekenende — wijziging noemen wij het voor 't eerst verschijnen van helmkronen; daarbij doet zich de eigenaardigheid voor, dat de eerste helm (Nassau) niet door zulk een kroontje is gedekt, maar door een voorwerp, dat ons weer noopt tot een kleine uitwijding. Oppervlakkig zou men deze figuur (zie afb. 18) voor een misteekend helmkroontje kunnen houden, zooals ook blijkbaar is geschied door V. v. Oyen. Ten onrechte echter; inderdaad hebben we hier te doen met een tuin of korf, van rijshout gevlochten, en geplaatst boven een smalle wrong. In dit vlechtwerk, dat merkwaardigerwijs niet in de beide eerste perioden verschijnt, hebben wij ongetwijfeld een rudimentair overblijfsel te zien van een nog niet door ons besproken bestanddeel van het Nassausche wapen, dat echter zeer duidelijk op de oudere zegels is te onderscheiden (vgl. afb. 13). Wij hebben vermeld, dat het oorspronkelijke helmteeken was een zwarte, met lindebladen versierde vlucht; nu ziet men oudtijds de pennen der vederen, waaruit zulk een vlucht bestaat, bij de Nassausche graven veelal aan de onderzijde verbonden en versterkt door een mat- of vlechtwerk, waardoor het geheel, althans de benedenzijde der vleugels, vaak het aanzien heeft van een korfje of matje. De oorspronkelijke, middeleeuwsche vorm van een en ander komt duidelijk uit op afbeeldingen 3 en vgl. Voorzooveel ons bekend is, komen delindebladen het eerst voor op het zegel van Otto II. Bij dezen graaf en bij zijn zoon Johan 1 is reeds een zeer eenvoudig vlechtwerk zichtbaar, terwijl de lindebladen meestal in één rij langs de onderzijde der vlucht verschijnen. Bij graaf Adolf (de eerste die met Dietz kwartileerde) is het benedenste gedeelte van den voorsten vlougel geheel met lindebladen bezaaid; dit gedeelte neemt allengs een schuit- of halvemaanvormige gedaante aan, waarin dan de vederen gestoken zijn. Bij het eerste door ons afgebeelde zegel, dat van Engelbert 1, zoon van Johan I en broeder van Adolf, is dit halvemaanvormige onderste1 zeer duidelijk zichtbaar, doch hier doet zich de eigenaardige omstandigheid voor, dat niet daarop, maar op de helmkleeden de lindebladen verschijnen. Ook verder is er weinig eenheid in de helmteekens van dezen tak; het vlechtwerk neemt allerlei vormen aan of wordt geheel weggelaten. Bij het zegel van Prins René (afb. 13) is de voorstelling reeds eenigszins verworden, het zijn niet meer de pennen der vleugels zelf, welke met teen- of rijshout versterkt zijn, maar een hekje of korfje staat als een afzonderlijk bestanddeel van het cimier vóór elken vleugel. Evenals de zoo bekende Hollandsche tuin bestaat de figuur hier uit opstaande paaltjes of stokjes, door vlechtwerk verbonden. Ook Seyler wijst er op, dat in latere afbeeldingen, wat eerst was bedoeld als een „mit Federn besteckter Rahmen" vervormd is tot een „Zaunartiges Gebilde" [22]), terwijl de officieele wapenbeschrijvineen van het Gulden Vlies [23]) er eenvoudig een, de helmkroon vervangende, heg of' tuin van maken: „Heaume couronné d'une haye d'or". Het bier afgebeelde, laatste zegel van Prins Willem 1 stemt hiermede volkomen overeen.

[22]) Seyler: Wappen der Deutschen Souveraine und Lade, bl. 56.
[23]) Chifflet: Souverains et Chevaliers de la Toison d'or, bl. 45; Maurice: Le Blason des armes des Chevaliers, eto., bl. 86.

Door dezen gang van zaken herinnert een en ander sterk aan het boven reeds genoemde, in den lateren graventijd opgekomen oud-Hollandsche symbool van den „ tuin", een gelijksoortige omheining of korf, die echter steeds in het midden van een land- of weidehek is voorzien. Nu doet zich bovendien de eigenaardigheid voor, dat bij de splitsing van het huis Nassau in een Nederlandsohen en een Duitschen tak een keus schijnt te zijn gedaan tusschen de oorspronkelijk bij elkander behoorende en één geheel uitmakende bestanddeelen van het grafelijk cimier ; immers waren — hier zijn ook de schrijvers het over eens — de lindebladen aanvankelijk aan het raam of vlechtwerk bevestigd, zoodat Seyler bij de door hem overgenomen, sierlijke afbeelding uit Grünenberg's codex kan spreken van een „um Stäbchen geflochten g(oldene) Verzäuning, von welcher g(oldene) Blätter abhängen" [24]). Bij de in Nederland (Breda) regeerende graven ziet men nu blijkens hun zegels een duidelijke praedilectie voor de „Verzäuning" zonder de lindebladen; bij den Duitschen tak wordt trouw aan deze laatste vastgehouden, terwijl de „tuin" wordt weggelaten. Hierbij worde ten overvloede nog opgemerkt, dat de lindebladen worden gevoerd v an goud, dus niet van groen; zulks blijkt duidelijk uit het wapenboek van den Nassauschen schilder Döring († 1559), te Dresden berustend.

Toen prins Willem I een eigen wapen zelfstandig aannam, had hij dus te kiezen tusschen het vlechtwerk van den ouderen tak, gevoerd door zijn neef René, wien hij als Prins en als Heer van Breda opvolgde — en de gouden lindebladen, die zijn vader graaf Willem als hoofd van den Duitschen tak had aangehouden. In de eerste periode schijnt het — zooals wij reeds opmerkten — alsof men de beide helmteekens, Nassau-Breda en Nassau-Dillenburg, tezamen en naast elkaar wilde aanhouden. Zonder twijfel viel echter op den duur de keus op laatstgenoemd helmteeken, zooals duidelijk uit de zegels in de laatste twee perioden blijkt; maar in de derde herleeft bovendien het vlechtwerk van den Bredaschen tak, thans in den vorm van een vóór de vlucht geplaatste haag of tuin. Of de stempelsnijder van een en ander een duidelijk begrip heeft gehad en welk voorbeeld hem ten dienste stond, weten wij helaas niet; zeker is, dat de combinatie in dezen vorm niet zeer gelukkig is, daar het aldus geplaatste heggetje of tuintje zijn oorspronkelijke functie heeft verloren. Is het wellicht mogelijk, dat den (Nederlandschen?) vervaardiger de oude „Hollandsche tuin" door het hoofd gespeeld heeft? Het Nassausche vlechtwerk zou dan min of meer opzettelijk tot Hollandsch symbool zijn gemaakt, hetgeen zeker merkwaardig is, wanneer men bedenkt dat dit juist de tijd is, waarin de prins, van al zijn bondgenooten verlaten en door den Koning vogelvrij verklaard, zich binnen Holland's grenzen had teruggetrokken.

Wij volstaan met te vermelden. dat nog eenmaal de „tuin" als helmteeken optreedt en wel bij 's Prinsen oudsten zoon Philips Willem, om dan voorgoed te verdwijnen. Waar nu dit onderdeel van het wapen Oranje-Nassau een zoo ephemeer bestaan heeft gehad, zouden wij niet aarzelen te adviseeren, het bij voorkomende

[24]) Von Goeckingk: „Geflochtene Lindenzweigen", „korbartiges Plechtwerk".

gelegenheden maar geheel weg te laten. Wel willen wij nogmaals wijzen op de beide door ons afgebeelde wapens uit de apologie. Duidelijk blijkt toch, dat in 1681 niet slechts de vliesketen werd weggelaten, maar ook op den eersten, Nassauschen helm de gewone helmkroon werd vervangen door een versiering, die, zij 't hier niet zeer gelukkig, den „tuin" tracht te verbeelden, welke juist ook in het volgend jaar (1682) op het zegel verschijnt. Meer kunnen we hiervan niet zeggen: de diepere beteekenis van een en ander, indien die al bestaat, zal wel vooralsnog in 't duister blijven.

Eindelijk is wellicht de hier besproken, eenigszins vervormde voorstelling van het cimier de oorzaak geweest, dat bij de Prinsen Philips Willem en Maurits op den eersten helm de z. g. antieke kroon verschijnt. Deze kroon, een eeuvoudig puntkroontje, is bij eerstgenoemden, zooals reeds vermeld, door een „tuin" vergezeld; bij Maurits ondersteunt de kroon alleen de vlucht met de lindebladen. Ook die puntkroon beschouwen wij als een voorbijgaande fantasie der stempelsnijders en het is in elk geval onjuist, dat V. v. Oyen deze figuur opneemt in het gekleurde wapen van Prins Willem 1, die haar nooit gevoerd heeft.

Dit alles moet intusschen niet al te ernstig worden opgevat: als esseotieele bestanddeelen van het wapen zijn „tuin" noch „antieke kroon" te beschouwen. Ook het dekken der helmen door wrong, helmkroon of door geen van beide komt afwisselend voor, zooals ook uit verschillende afbeeldingen blijkt. Het meest juist schijnt ons, de drie helmen met gelijke helmkroontjes te versieren, overeenkomstig de gewoonte, die ten slotte bij alle afbeeldingen, zegels, enz. werd doorgevoerd. Zoo vindt men het wapen dan ook afgebeeld op den reeds vermelden gratsteen, welke toegang geeft tot den vorstelijken grafkelder in de Nieuwe Kerk te Delft.

Hiermede meenen wij van de verschillende bestanddeelen van het prinselijk wapen en van de o. i. meest juiste atbeelding daarvan genoeg te hebben medegedeeld. Op onzen weg ligt niet, alle fouten aan te geven, welke hierbij in de praktijk voorkomen. Wel zal het ons een voldoening zijn, indien het bovenstaande er toe mag bijdragen, dat in het vervolg op correcte wijze met dit oude en roemrijke embleem van ons geliefd vorstenhuis worde omgegaan, en dus ook in dit opzicht aan de nagedachtenis van Prins Willem en zijn geslacht de eer worde gegeven, waarop zij zoo ten volle aanspraak heeft.

ZEGELBESCHRIJVING.

Plaat 1.

Zegels der Graven van Nassau.

1. ***Engelbert I, Braaf van Nassau.*** Rond zegel met schild van Nassau, helm en dekkleeden; deze laatste zijn bezaaid met lindebladen. Het helmteeken bestaat uit een onderste1 in den vorm van een liggende halve maan, waarin zijn gestoken de met vlechtwerk versterkte pennen van een vlucht. Het onderste1 schijnt ook uit vlechtwerk te bestaan, vertoont althans regelmatige ruitjes of blokjes. De vlucht is hier dus niet voorzien van lindebladen.
   Randschrift: S(IGILLUM) ENGELBERTI COMITIS DE NASSOW.
   Kon. Huisarchief nº. 274, 8 Dec. 1439.
2. ***Johanna van Polanen.*** Rond. zegel met schild, gedeeld van Nassau en Polanen, geflankeerd door twee vogels als schildhouders.
   Randschrift: S(IGILLUM) JOH(ANNA)E UXORIS (??) COMITIS (??) DE NASSAU D(OMI)NI DE BREDA (?).
   Kon. Huisarchief nº. 273, 8 Dec. 1439.
3. ***Johan IV Graaf van Nassau.*** Rond zegel met schild van Nassau, helm met dekkleeden en helmteeken, bestaande uit een vlucht, waarvan de pennen zijn versterkt met vlechtwerk en gestoken in een segmentvormig onderstel, dat met zeer kleine lindeblaadjes schijnt te zijn bezaaid. Ook tusschen de pennen (onduidelijk) eenige lindeblaadjes.
   Randschrift: S(IGILLUM) JOHAN(N)IS IUVENIS COMITIS DE NASSOW.
   Kon. Huisarchief nº. 274, 8 Dec. 1439.
4. ***Dezelfde.*** Rond zegel, met schild, helm enz. als voren. Het segmentvormig onderste1 van de vlucht is hier iets kleiner.
   Randschrift: SIGILLUM JOHANNIS COMITIS DE NASSOW.
   Van dit zegel berusten verscheidene goede exemplaren in het Kon. Huisarchief, het Staatsarchief te Wiesbaden enz.
6. ***Maria van Loon.*** Rond zegel, zeer beschadigd. Een figuur (engel?) houdt een gedeeld schild : 1 Nassau, 11 Loon-Heinsberg, zijnde gevierendeeld : 1 en 4 gedeeld Loon-Chiny, 2 en 3 Heinsberg, hartschild Gulik.
   Van het randschrift alleen nog te lezen : ... DE NASS.....
   Kon. Huisarchief no. 301, 11 April 1461.
6. ***Engelbert II, Graaf van Nassau.*** Rond zegel met schild, gevierendeeld Nassau-Vianden, helm met dekkleeden en helmteeken : vlucht, bestaande uit door een zeer eenvoudig vlechtwerk versterkte pennen, gestoken in een onderstel, dat den vorm heeft van een haagje of uit opstaande bladen bestaand kroontje.
   Randschrift: (S) ENGELBERTI COMITIS DE NASSOW & VYANDEN.
   Kon. Huisarchief, nº. 498, 26 Jan. 1478.
7. ***Dezelfde.*** Rond zegel, aanmerkelijk grooter dan het voorgaande, beschadigd en zeer geplet. Schild als boven, met helm, dekkleeden en helmteeken, bestaande in een vlucht ongeveer als boven beschreven.
   Randschrift bijna onleesbaar, doch als volgt tere construeeren: [S. ENGE]LB(ER)[TI] COMITIS [NASSOVIAE ET VIAND]A[E] D(OMI)NI BREDA[E LOCITEN]E(N)TIS G(E)NE(RA)LIS FLAN[DRIAE].
   Alg. Rijksarchief, Comm. van Breda, doos Inv. 1067, 14 Oct. 1497.
8. ***Johan V, Graaf van Nassau.*** Rond zegel met schild, gevierendeeld Nassau-Dietz, helm met dekkleeden en helmteeken, bestaande uit een vlucht met halfrond onderstel, waarop zeer duidelijk twee rijen lindebladen. Ook hier zijn de pennen door een eenvoudig vlechtwerk verbonden.
   Randschrift: JOHAN GRAVE TO NASSAUW UND TO DIETZE.
   Kon. Huisarchief nº. 440, 8 Aug. 1476.

9. *Dezelfde.* Rond zegel met sterk overhellend schild, gevierendeeld Nassau-Dietz, hartschild Vianden ; helm met dekkleeden en helmteeken bestaande uit een vlucht van gewonen vorm waarop eenige lindebladen, geplaatst in de richting van een rechterschuinbalk.
Randschrift: IOHAN G(RA)VE ZV NASSAW ZV VIA(N)-DEN UN(D) ZV DIETZ.
Kon. Huisarchief nº. 631, 14 Sept. 1609.

10. *Elisabeth van Hessen.* Rond zegel met engel, houdende twee sohilden: A. gevierendeeld 1 en 4 Hessen, 2 Katzenelnbogen, 3 Dietz ; B. gevierendeeld 1 en 4 Nassau, 2 en 3 Diets.
Randschrift op geslingerd lint : S(IGILLUM) ELISABET LANTGRA... LU HEE(SSEN?) U(ND) GRAEFFIN IN NASSAW UND DIETS.
Kon. Huisarchief.

11. ***Hendrik III, Graaf*** *van* Nassau. Rond zegel met schild, gevierendeeld Nassau-Vianden, helm, dekkleeden en helmteeken, bestaande uit een vlucht van het model als bij Engelbert II. Het is niet volkomen duidelijk in welk voorwerp de pennen der vederen zijn gestoken.
Randschrift: S(IGILLUM) HENRICI COMITIS DE NASSOV & VIANDEN.
Kon. Huisarchief nº. 683, 3 Nov. 1618.

12. *Willem de Rijke, Graaf* van ***Nassau.***
Rond zegel, ongeveer naar het model van het tweede zegel van zijn vader Graaf Johan V, maar het lint met randschrift geslingerd. Schild gevierendeeld Nassau-Dietz, helm met dekkleeden en helmteeken als op het tweede zegel zijns vaders. Naast de vlucht een W.
Randsohrift: S(IGILLUM) WILHELMI COMITIS IN NASSAW ET IN DIETZ ANNO 1516.
Kon. Huisarchief.

Plaat 11.

Zegels der Prinsen van Oranje-Nassau.

13. *René van Chalon, Prins van* Oranje. Rond grootzegel, van boven beschadigd met gevierendeeld schild: 1 en IV Chalon-Oranje-Genéve, 11 en 111 wederom gevierendeeld Bretagne (Penthièvre)-Katzenelnbogen; hartschild gevierendeeld Nassau-Vianden. Drie helmen : 1 Oranje, een hertsgewei; 11 Nassau, een vlucht (geopend), elke vleugel aan de benedenzijde voorzien van een gevlochten korf of tuin; 111 Katzenelnbogen, een eveneens geopende vlucht, elke vleugel beladen met een cirkelvormig schild met leeuw. Tusschen de vleugels boven den middelsten helm het jaartal 1641.
Randschrift: S(IGILLUM) RENATI A CABILONE PRINCIPIS AUKAIOAE COMITIS A NASSAV CATZENELNBOGEN VIANDEN TONNERA ET PONTHIVRA DNI IN BREDA &C.
Gemeente-archief Harderwijk, 1643, Gemeente-archief Breda, 14 Maart 1643.

14. *Willem I Prins van* Oranje. Rond grootzegel, veel kleiner dan het voorgaande. Schild van Oranje-Nassau met drie helmen, dekkleeden en helmteekens, n.l. I een geopende vlucht, 11 een hertsgewei, 111 een gesloten vlucht met lindebladen in de richting van een rechterschuinbalk. De drie helmen gedekt door wrongen.
Randschrift: S(IGILLUM) GVILL(ELM)I D(EI)G(RATIA) PRI(NOIPIS) VRANIE CO(MITIS)A NASSOV CATZENELNBOGEN VIA(N)DEN ET DYETZ BARONIS IN BREDA ARLAY CHASTELBELI(N).
Staatsarchief Wiesbaden, Abt. 170, 30 Juni 1657.

16. *Dezelfde.* Rond zegel van kleiner afmeting, schild als gewoonlijk, met prinselijke kroon en vliesketen.
Randschrift: GVILLELMVS.. . PRINCEPS AVR(RAICAE) .... NASSAV 1669.
Dit zegel is voorzien van een contrazegel, vertoonende alleen het schild met kroon en vliesketen, zonder randschrift.
Alg. Rijksarchief, Nass. Domeinraad reg. nº. 3252, 10 April 1660.

16. *Dezelfde.* Rond grootzegel, met schild als boven, twee griffioenen als schildhouders, vliesketen en drie helmen, waarvan alleen de middelste met dekkleeden. Helmteekens; I Nassau, de vlucht met lindebladen, hier in de richting van een sterk gebogen schuinbalk geplaatst, II Oranje, het gewei, 111 Katzenelnbogen, een vlucht met ronde schijf volgens het wapen.
Randschrift : (S)(GULIEL)MI D G PR(INCIPIS) VR .... SSOV CATZENELEBOQEN VIANDE ET DIETZ BA(RONIS) I(N) BREDA.
Kon. Huisarchief Prins Willem 1 1561, Alg. Rijksarchief Nass. Dom. fol. 1820 vº. nº. IX, 26 Augustus 1662.

17. ***Dezelfde.*** Rond zegel van kleiner afmeting (geheimzegel). Schild enz. als bij no. 16.
Randschrift: S(IGILLUM) GVILL(ELM)I D(EI) G(RATIA) PRIN(CIPIS) ORANG(IAE) CO(MITIS) A NAS(SAV) BAILLI(...?)S DO(...?) CABILO(...?).
Museum Prinsenhof Delft, 1673.

18. *Dezelfde.* Rond grootzegel, zeer beschadigd. Schild als boven, zonder vliesketen. Drie helmen met dekkleeden ; helmteekens: 1 Nassau, vlucht als bij nº. 16 doch komende uit een gevlochten tuin, die weer schijnt te worden ondersteund door een wrong; 11 Oranje, het gewei; 111 Katzenelnbogen, vlucht met twee ronde schijven als boven. De beide laatste helmen zijn gekroond.
Randschrift: S(IGILLUM) GVIL(ELMI) D G PRIN(CIPIS) ORANG(IAE) COM(ITIS) A NASS(AU) &C M(A)R-C(HIONIS) VER(AE) ET VLISS(INGAE) DOM(INI) AC (BA)RO(NIS) IN BRED(A) &C. 1682.
Alg. Rijksarchief Nass. Dom. fol. 1391 vº. nº. XXVII 2º, 31 Juli 1682 en Kon. Huisarchief Prins Willem 1 1683 en 1683.

19. ***Philips*** *Willem, Prins van Oranje.* Rond grootzegel, van bijzonderen omvang (nog grooter dan nº. 13); schild enz als nº. 6, behoudens de volgende afwijkingen : Het schild is omgeven door een vliesketen. Op den eersten helm rijst de "tuin" op uit een z.g. antieke- of puntkroon, terwijl de vlucht ook aan de binnenzijde van den gebogen schuinbalk van lindeblaadjes, met zoodanige blaadjes schijnt te zijn bezaaid. De schuinbalk is hier evenals bij nº. 18 duidelijk door lijnen afgeteekend, welke lijnen wellicht zijn te beschou-

wen als overblijfsels van de vroeger optredende, gevlochten "lindetwijgjes".

Randschrift: PHILIP(PUS) G VIL(ELMUS) D G PRIN(CEPS) AVRAICAE COM(ES) NASS(OVIAE) CATSENEL(NBOGEN) VIAND(EN) BVR(EN) LEER(D)AM &C BAR(O) IN BREDA DIEST ARLAY &C.

Kon. Huisarchief n°. 2157, 1609.

De zegels zijn alle zoo veel mogelijk op de ware grootte afgebeeld; voor het ontcijferen der randschriften is ook gebruik gemaakt van eenige andere, niet afgebeelde exemplaren derzelfde zegels. Voor hare hulp bij dit ontcijferen betuig ik Mr. E. C. M. Prins, archivaris-conservatrix van het genootschap, mijn oprechten dank.

Het laatstbeschreven zegel (n°. 19-Philips Willem) werd door ons reeds afgebeeld bij het artikel over het wapen van Prins Maurits (De Ned. Leeuw, 1926).

De praefeodale adel,

door Dr. J. PH. DE MONTÉ VERLOREN.

De feodale adel, d.w.z. de leen- en dienstadel, die zich in de Middeleeuwen tot een stand ontwikkeld heeft, wordt dikwijls ten onrechte aangeduid met den term „Uradel". Men geeft er zich dan geen rekenschap van, dat juist deze „Uradel" in de Middeleeuwen de *nieuwe* adel was, in tegenstelling met zijn voorganger den *prae*-feodalen adel.

Bij de behandeling van dit onderwerp [1]) moet men voor oogen houden, dat onze meeste bronnen eerst aanvangen in den tijd, waarin de praefeodale adel reeds vrijwel verdwenen was, zoodat uit den aard der zaak de gegevens schaarsch zijn.

Om het wezen van den praefeodalen adel te leeren kennen, moet men eerst de beteekenis van het begrip edel vaststellen.

Edel beteekent in den ruimsten zin van het woord: een bevoorrechte positie innemend.

In het oude recht werden de personen gequalificeerd naar hun economisch belang, m.a.w. volgens hun grondbezit. Treft men dus personen aan, die een bevoorrechte positie innemen, dan valt dit te verklaren uit het feit, dat hun bijzonder grondbezit hun hierop het recht gaf. Men zal dus niet in de eerste plaats zijn aandacht moeten vestigen op edele personen, d.w.z. op afstamming [2]), maar op edele goederen. Dat men dit niet op den voorgrond gesteld heeft, is m.i. de fout van de meeste literatuur over de vroegere standen[3]).

Bij het onderzoek naar dit bevoorrechte grondbezit heeft men allereerst rekening te houden met de drie staatsrechtelijke verplichtingen, die vanouds aan het bezit van grond verbonden waren, n.l de heervaartplicht, de dingplicht en de schot- (= belasting-)plicht.

Omdat in de Middeleeuwen het militaire element zoo'n groote rol speelt, treedt de bevoorrechting t.a.z. van de heervaart het meest op den voorgrond. In onze bronnen komt steeds tot uiting het bijzonder belang van de edelen voor de landsverdediging. Zij toch bezaten een *weerbaar huis*, waren beter bewapend en dienden als ruiter, daartoe in staat gesteld door de hoogere opbrengst van hun edel goed. Dit edel goed had echter evenzeer tengevolge, dat zijn bezitters t.a.z. van de ding- en schotplicht geprivilegieerd waren.

Om de juistheid van het voorafgaande te bewijzen, zal ik achtereenvolgens een drietal landstreken als voorbeeld nemen.

In de eerste plaats kies ik het Saksische rechtsgebied, omdat wij in den „Sachsenspiegel" een beschrijving bezitten van het recht, dat daar heerschte in den tijd, voordat de feodalisatie haar beslag gekregen had.

Een uitnemend overzicht van den ouden adel in het Saksische gebied geeft het artikel van F. Philippi in de Deutsche Literaturzeitung, jaargang 1917, blz. 227 e.v., getiteld: „Alter deutscher Adel und Herrenstand"[4]).

Daar de meeste lezers dit artikel waarschijnlijk niet onder hun bereik hebben, wil ik er het een en ander uit aanhalen.

Op blz. 228 zegt Philippi:

„Der Sachsenspiegel gibt im 46 Artikel 3ten Buchs „Landrechts[5]) auf Grund der massgebenden Kennzeichen „des Wehrgelds und der Busse eine ausgezeichnet klare „und umfängliche Begriffsbestimmung gerade der alten „Standesverhältnisse vor der Zeit ihrer Zersetzung und „Umgestaltung durch das Rittertum . . .", m.a.w. vóór de feodalisatie ervan.

Op blz. 229 gaat de schrijver voort:

„Der Sachsenspiegel stellt eine Oberschicht im Volke, „also einen „Adel" fest, der aus Fürsten, freien Herren „und Schöffenbaren Leuten besteht. Diese bilden inso-„fern eine Einheit der Masse des Volkes gegenüber, „als sie gleiche Busse und Wehrgeld haben. Trotzdem „aber sind sie dadurch in sich abgestuft, dass Fürsten „und freien Herren das Webrgeld in Gold gezahlt wird. „Also rechtlich ist zwischen den drei oberen Ständen „kein Unterscbied, und sie sind desbalb auch als ein-„ander ebenbürtig anzuseben; aber die beiden ersten „Stände geniessen zusammen ein Ehrenvorrecht und „stehen somit wieder dem dritten Stande gemeinsam „gegenüber."

---

[1]) Ten overvloede zij er hier aan herinnerd, dat de adel zich ten platten lande heeft gevormd en niet in de steden. Hij is dus een landreohtelijke en geen stadsrechtelijke stand. In hetgeen volgt blijft dus vanzelfsprekend het stadsrecht buiten beschouwing.

[2]) Natuurlijk is de afstamming nooit geheel uit te schakelen, daar zij 'overal, zoowel op iuridisch als op niet iuridisch gebied haar invloed doet gelden. In den praefeodalen tijd is zij echter bij de onderscheiding: edelen tegenover niet edelen volkomen secundair. Een zeer duidelijk voorbeeld hiervan vindt men in de bepaling van het Friesohe recht (zie verderop kol. 175), waar de zoon van een edele ophoudt edel te zijn, wanneer hij zijn edel goed verliest. Hij wordt dan een gewone vrije.

[3]) Het ia daarom oniuist om — zooals dikwiils geschiedt — de oorzaak van de splitsing "van de vrije bevolking in edelen en niet-edelen te zoeken in een rassenondersaheid. Volgens deze theorie zouden de edelen de afstammelingen van vreemde veroveraars zijn geweest.

4) Dr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop vestigde mijn aandaoht op dit artikel, dat men in een „Literaturzeitung" niet zou verwaohten.

[5]) Nu vernemet aller lüde weregelt unde bute.

Vorsten, vrie herren, scepenbare lüde, die sin gelik in bute unde in weregelde. Doch eret man die vorsten un'de die vrien herren mit golde to gevene.

Den soepenbaren vrien lüden gift man drittich schilling to bute. Ire weregelt sin achtein punt.

Die biergelden unde plechhaften heten, den gift man veften schillinge to bute unde tein punt to weregelde.

Andere vri liide sint lantseten geheiten, den gift man ok veften schil linge to bute unde tein punt is ire weregelt.

Tvintich schillinge unde ses penninge unde en helling is der latelüde bute, unde negen punt is ire weregelt.

Tenslotte zegt Philippi op blz. 230:
„Auf die Beurteilung der Standesverhältnisse in Eikes „Umwelt" (Eike von Repgow is de samensteller van „den Saksenspiegel) „hatte das Rittertum nochnicht seine „umbildende und zersetzende Wirkung ausgeübt . ..
„Eike kennt als unterscheidende Kennzeichen für die „Stände nur Geburt und Besitz und zwar Landbesitz, „Anteil am Lande .....
„Er hat also eine Oberschicht des Volkes vor Augen „— den Ausdruck Adel braucht er, soviel ich sehe, ,,auch nicht -, welche durch Abstammung und Besitz „aus der Masse sich abhebt.
„Ob die Abstammung durch Rassenunterschied oder „nur durch langjährige Abschliessung wirksam zur „Unterscheidung ist, erfährt man nicht.
„Der kennzeichnende Landbesitz zeichnet sich durch „Grösse (über drei Hufen)[6]) und rechtliche Eigenschaf„ten (Eigen)') vor dem Landbesitze der anderen Bevöl„kerungsklassen aus."

Met dit laatste kenmerk van den adel uit den Saksenspiegel heeft Philippi het ware criterium van den praefeodalen adel aangeroerd, n.l. het bezit van een grondeigendom, „ausgezeichnet durch reohtliche Eigenschaf ten".

De praefeodale edelen, die men in den Saksenspiegel aantreft, dragen daar, zooals wij gezien hebben, den naam van „scepenbare lüde". Zij moeten dus als zoodanig een „edel" goed bezitten, op grond waarvan zij een bijzondere militaire positie innemen en bevoorrecht zijn t.a.z. van ding- en schotplicht.

Inderdaad wordt voor den stand der schepenbaar vrijen een speciaal grondbezit, een z.g. „hantgemal", vereischt, een „ausgezeichnetes Gut" zooals Homeyer[8]) het noemt.

Duidelijk wordt dit o.a. gezegd in Landrecht I, art. 61, § 4, inhoudende dat degeen, die een schepenbaar vrije uitdaagt tot een gerechtelijken kamp, de vereischte „Ebenbürtigkeit" met den uitgedaagde moet bewijzen. Op welke wijze hij dit te doen heeft, zegt genoemd artikel:
„Svelk scepenbare vri man enen sinen genot to kampe „an sprikt, die bedarf to bewisene sine vier anen unde „sin hantgemal, unde die to benomene, oder jene weige„ret ime kampes mit rechte."

Hij moet dus zijn schepenbaarvrijheid (en ook die van zijn vier grootouders)[9]) aantoonen door zijn „hantgemal" te bewijzen[10]).

[6]) Landrecht 111. art. 80 § 1.
[7]) Landrecht 1. art. 2§ 2.
[8]) G. Homeyer: „Über die Heimath naoh altdeutsahem Recht ins besondere über das Hantgemal", blz. 48.
[9]) Dit bewijs van „vier anen" is een bewijs van afstamming en past dus niet in den oorspronkelijken gedachtengang, dat edel is, degeen die een edel goed bezit. De Saksenspiegel is echter samengesteld in den tijd, toen het zuiver praefeodale recht begon te verdwijnen en de feodalisatie ervau aanving. Daarom is het niet onmogelijk, dat dit vereischte van vier kwartieren uit het saksische leenrecht is overgenomen (zie de Saksenspiegel, uitgave door Homeyer, Theil II, Band 2, blz. 300 en blz 303-306). Bij Homeyer, blz. 16, vindt men de beteekenis van vier kwartieren uiteengezet:
„— Wer einen Schöffenbnren zum Kampfe fordert, soll die dazu I, „63 §§ 1, 3 nötige Ebenhurt mit seinem Gegner bekunden. Zu dem Ende „soll er zuerst gewisse seiner Vorfahren wissen und nennen. Ihre Zahl „beruht darauf, dass die Abatammung theils von beiden Seiten, der vä„terlichen und miitterlichen, theils durch zwei Geschlechtsfolgen ange„geben werden muss .. . Die Angabe auch der mütterlichen Ahnen „hängt mit dem bekannteu germanisohen Grundsatze zusammen, „der bei ungleichen Ehen die Kinder dem Stande des geringern Parens, „der ärgern Hand, folgen lässt. Der Nachweis aber der Abstammung „durch zwei Geslechtsfolgen beruht gleichfalls auf einem seit dem „8ten Jahrhundert erkennbaren weitreichenden Recttsgedanken.. ., „dass der Person ein gewisser Zustand erst dann völlig zu Gute „kommt, wenn ausser ihr selbst schon die beiden nächsten voran„gehenden Grade, der Eltern und der Grosseltern, in diesem Zu„stande lebten Daraus . . . ergiebt sich zugleich, dass der Nachweis „hier nicht nur auf die erforderlichen Vorfabren überhaupt, sondern ,,auch auf ihre Schöffenbarkeit zu richten war".
Wij leeren hier dus de rechtsregels kennen, die ten grondslag liggen aan het vereischen van kwartieren.
[10]) Eveneens laat ik hier buiten beschouwing het twistpunt, of de Saksenspiegel bedoelt, dat de schepenhaar vrije zelf eigenaar van een handgemaal moet zijn, of dat het voldoende is, indien hij aantoont, dat er in zijn geslacht van ouds een dergelijk goed geweest is. In het laatste geval zou dus de schepenbaarvrijheid in zekeren zin een afstammingskwestie geworden zijn, mogelijk naar anologie van het feodale recht.
Bij genoemd twistpunt treedt de vraag op den voorgrond: hoe vererfde het handgemaal? Bleef het bijv. onverdeeld familiebezit, waarop een der familieleden zetelde ? Hadden de vrouwen er ook deel aan, of vererfde het alleen op de mannelijke leden van het geslacht en zoo ja: bij recht van eerstgeboorte of op andere wijzen?
[11]) In verband hiermede wijst Homeyer (blz. 4) er op, dat „Drei Mansen ja auoh schon nach dem Capit. Aquenee 807. c. 2" (Mon. Germ. Hist., Capitularia Regum Francorum, Tomus primus, no. 48) „das mi„nimum waren für den sich allein ausrüstenden Krieger. . ."
Reeds in den Karolingischen tijd nemen dus de eigenaars van minstens drie hoeven t. a. z. van de heervaartplicht een bijzondere positie in.
[12]) Homeyer wijst verder op het verband tusschen het handgemaal en de „curtis", die het middelpunt van een grondheerlijke mark (hofmark) vormt. Over deze „curtes" vindt men nadere gegevens in „Marken in Gelderland" door Jhr. Dr. A. H. Martens van Sevenboven, blz. 4. e. v. Hier verder op in te gaan zou leiden tot een bespreking van de geheele markenorpanisatie, waartoe de plaatsruimte ontbreekt.
[13]) Meerdere gegevens over de beteekenis der ridderhofsteden zijn te vinden in mijn proefschrift, op blz. 65 en 66.

Dit grondbezit der schepenbaar vrijen is allodium, zooals o.a. blijkt uit Landrecht 1, art. 2, § 2, waar uitdrukkelijk gezegd wordt, dat het „egen" goed is, en eveneens uit de glosse bij 1, art. 3, volgens Homeyer (blz. 41) luidende :
„schepenbare vrije sijn, de eygen vrij" (vrijeigen = allodium) „hebben, wen dat sij dar schepen af wesen scholen".
Bovendien moet hun bezit minstens drie hoeven groot zijn, zooals bepaald wordt in Landrecht III, art. 81, waar als minimum bezit voor een schepenbaar vrije vereischt wordt: „drie hoven oder mer"[11]).
Behalve dat het handgemaal allodium is en een bepaalde maat te boven moet gaan, heeft het aan nog een hoogst merkwaardigen eisch te voldoen, n.l. dat het een bezitting moet zijn *met een weerbaar huis*.
Reeds Homeyer heeft hierop gewezen op blz. 34, waar hij zegt:
„Ist gleich das Handgemal ein freies Eigen, so doch „nicht jedes freieigene Gut ein Handgemal. Es treten „noch weitere Merkmale hinzu. Zunächst deuten manche „unsrer Stellen auf einen Wohnsitz, einen «Sees» des „Herrn hin[12]) .....
„Es dürfte selbst nicht zu kühn sein, eine gewisse „Auszeichnung des Bauwerks mit in die Vorstellung „aufzunehmen, etwa einen Steinbau, oder Umgebung „mit Wall und Graben". In een noot teekent hij hierbij aan, dat nog: „im spätern Deutschen Mittelalter ein „« begrabnes Haus » als kennzeichen des Adels seines „ Besitzers galt". Tenslotte zegt Homeyer op blz. 43 uitdrukkelijk, dat het handgemaal is: „ein mit einem etwa „wehrhaften Wohnsitze versehene Grundstück . ..."
Het handgemaal is in dit opzicht dus als het ware een praefeodale *ridderhofstad*[13]) *of havezathe*, d.w.z. een

goed, dat een bevoorrechte positie inneemt wegens zijn militaire waarde.

Voorts is het handgemaal, zooals von Zallinger in zijn werk „die Schöffenbarfreien des Sachenspiegels" op blz. 11' zegt, vrij van „jeder Belastung durch öffentliche Steu„ern." Het is, zooals hij het op blz. 7 uitdrukt: „ein mit „keiner Abgabenpflicht belastetes Freigut", m.a.w. een allodium vrij van schotplicht.

Dat de bezitters ervan ook t.a.z. van den dingplicht geprivilegieerd zijn, blijkt reeds uit hun naam van „scepenbare lüde". Zij zijn alleen dingplichtig in het hoogste gerecht, het Gravengerecht[14]), waar zij als schepenen moeten fungeeren. Verder zijn zij vrij van dingplicht in de lagere gerechten. Op dit laatste wijst ook von Zallinger (blz. 23), wanneer hij opmerkt, dat de „Schöffenbarfreie ... vom Besuoh jedes niederen Gerichtes vollständig befreit sein sollten-".

Ook bij het verrichten van hun heervaartplicht blijken de bezitters van een handgemaal geprivilegieerd te zijn, doordat zij als ruiter dienen. Het is de groote verdienste van von Zallinger's boek dit aangetoond te hebben.

Het handgemaal voldoet dus aan alle gestelde vereischten in zake de drie bovengenoemde staatsrechtelijke verplichtingen. Het is in den volsten zin een „edel" goed.

Deze conclusie is volkomen in overeenstemming met de omschrijving, die een oorkonde van 1180 (aangehaald door Homeyer op blz. 19) ervan geeft. Daarin wordt het als volgt gedefinieerd: „hantgemahele .... illud est nobilis viri mansus, ... praedium libertatis suae ...." en wel — zooals Wittich[15]) er bij de bespreking van deze oorkonde aan toevoegt — „das „praedium libertatis, aber nicht der gemeinen Freiheit „slechtweg, sondern der *ausgezeichneten* Freiheit des Schöffenbaren Mannes", dus een edel grondbezit, waaraan deze zijn *bevoorrechte* positie, zijn adel, te danken heeft.

Mijn tweede voorbeeld ontleen ik aan het Zeeuwsche recht.

Zelfs nog in later tijd[16]) treft men daar edel grondbezit aan, dat den naam „vroonland" draagt.

Reeds Kiliaan teekende bij dit woord aan in zijn „Etymologicum teutonicae linguae sive dictionarium teutonico latinum" (1674) :

„Vroone, Vroonland, Zeland: praedium *optimo iure*, „alodium, bona alodalia nulli censui obnoxia". Hij definieert het dus als allodiaal grondbezit, dat een *bevoorrechte positie inneemt*, m.a.w. als „edel" goed.

Een zeer duidelijk overzicht, van hetgeen over de vronen bekend is, geeft Gosses in „De rechterlijke organisatie van Zeeland in de Middeleeuwen", blz. 87 e. v.

Op blz. 88 zegt hij:

„Een der kenmerken van de Zeeuwsche Vronen was, „dat ze geheel vrij waren van bede, heervaartsgeld en dijkschot."

Zoo wordt nog in een oorkonde van 4 Maart 1476[17]), St. Annaland betreffende, gesproken van :

„Vrie vroenen, die tot eeuwigen dagen vrij ende quite „zijn sullen van beeden, schoeten, dijckgelden, sluysen „ende andere oncosten, die in Zeelant loep hebben, ... „gelijck andere vroenen zijn in Zeelant", m.a.w. zij zijn vrij van publiekrechtelijke lasten.

Eveneens vindt men dezen vrijdom der vronen omsohreven in een brief van 3 Februari 1412[18]), waarbij Hertog Jan van Beieren als Heer van Voorne aan Johan van IJsselsteyn de gorze Bommenee verkoopt. Deze brief eindigt met de woorden:

„Ende dit voirscr. lant sal vrij wesen van Ons ende „van Onsen erven van alle beden, scote en heervairde „seven jair lanck na dattet eerst corn draget, en dair en „tenden sel 't staen tot selken dienste, beden en scote, „als 'tlant van den ouden Hoirn staet, behoudelic onsen „geminden Johan voirscr. en sinen nacomelinghen horen „vronen vrij".

Hetzelfde beginsel bevat de keur van Dreischor, gegeven door Hertog Albrecht op 2 Januari 1399 (1400)[19]).

Artikel 1, „van heervairt", bepaalt :

„Item in den eersten soe hebben wij den zelven onsen „goeden luyden van Dreysscher gegeven, dat wanneer „wij hebben sullen uyt onsen lande van Zeelant vulle „heervaert ende ons dit tot Cats of anders wair van onse „ridderen, knapen, ambochtsheeren, goeluyden ende ste„den gegeven en verleit zullen worden, soe zullen zij ons „dienen met een heercogghe, tinten of pauwellioenen, mit „vive ende twintich mannen gewapent, weerachteger „mannen. Ende dien cost, die sal men betaelen van den „lande ende erve, gelegen in Dreysscher, met met gelike, „behoudelike onzen Vroen, die wij dairof hebben, altijt „costeloos vrij te blijven."

Nog duidelijker komt de bevoorrechte positie van de Vronen in artikel 16, „van Vroenlande", tot uiting:

„Item soe sal onse vroenlandt, dat wij hebben in „Dreysscher, van allen cost ende oncost, die comen sal „uyt die ghemeen ghemeten te gelden, vrij ende costeloos „bliven, sonder yet dairmede te gelden. Anders zullen alle „die gemeten binnen den voirsz. lande met [met] gelijke „gelden alle cost ende oncost als voorsz. is".

Vronen zijn dus terreinen, vrij van belastingen, terwijl ook de gewone heervaartplioht er niet op rust.

Tenslotte bevestigt Gosses, dat de vronen oorspronkelijk aan edelen hebben behoord.

„Het strookt volkomen" — zegt hij — „met hetgeen „reeds omtrent de natuur dier vronen werd opgemerkt, „dat de ambachtsheeren ze hadden, maar dit dan aanvan„kelijk in hunne qualiteit van edelen."

Hiervoor. pleit ook het feit, dat, wanneer in later tijd nog vronen ontstaan, n.l. bij inpoldering, dit alléén ten behoeve van ambachtsheeren geschiedt, wat neerkomt op: alleen ten behoeve van edelen, want in Zeeland heeft de stand der edelen zich later bijna geheel in de klasse der ambachtsheeren opgelost, zegt Gosses op blz. 89.

Ook in Zeeland vinden wij dus weer bevestigd, dat de adel oorspronkelijk bestond uit de bezitters van. edel goed[20]).

---

[14]) Landrecht 1. art. 2. §§ 2, 3 en 4.

[15]) W. Wittiah : „Altfreiheit und Dienstbarkeit des Uradels in Niedersachsen", blz. 38.

[16]) De oude dingplicht is dan echter reeds lang verdwenen, terwijl de rechterlijke organisatie is gefeodeliseerd.

[17]) Rijksarahief in Zeeland. Inventaris van Visvliet no. 1668, aangehaald door de Waard in zijn : „Inventaris van het archief van den polder Walcheren".

[18]) van Mieris IV, blz. 194.

[19]) Verslagen en mededeelingen der Vereeniging tot uitgaaf der bronzen van het oud-Vaderlandsche Recht I, blz. 316.

[20]) Ook in Holland en Utrecht vindt men den praefeodalen gedachtengang veel later nog terug. In de 14de en 15de eeuw treft men adelsverklaringen aan, inhoudende, dat iemand *edel* is, omdat hij

Als laatste voorbeeld zal ik een en ander mededeelen over de Groningsche Ommelanden en het daarbij aansluitende Oostfriesche gebied. Deze niet gefeodaliseerde Friesche landen zijn voor dit onderzoek hoogst belangrijk, omdat men daar nog een praefeodaal gebleven adel aantreft.

Een volledig onderzoek in dit gebied is binnen het bestek van dit artikel niet mogelijk, omdat de beantwoording van de vraag: zijn ook de Friesche edelen de bezitters van geprivilegieerd goed, niet te scheiden is van twee daarmee verwante vraagstukken, n.l.: hoe is de rechtspositie der hovelingen ontstaan en : op welke wijze is het te verklaren. dat aan de z.g. „edele heerden" het recht op vervulling van het rechterschap verbonden was[21]). Daarom slechts enkele gegevens, die aantoonen, dat ook voor den adel in de Friesche landen dezelfde criteria gelden als voor de Saksische schepenbaar vrijen.

Reeds in onze oudste bronnen treffen wij in de Friesche landen personen aan met een bijzonder grondbezit, die als ruiter dienen.

In het capitulare van 807 [22]), dat o.m. de heervaart van de Friezen regelt, leest men :

„De Frisionibus volumus, ut comites et vassalli nostri, „qui beneficia habere videntur, *ei, caballarii omnes* ge„neraliter ad placitum nostrum veniant bene praeparati ; „reliqui vero pauperiores sex septimum praeparare faciant „et sic ad condictum placitum bene praeparati hostili„ter veniant".

De grootere grondbezitters, in tegenstelling tot de *pauperiores*, rustten zich dus op eigen kosten uit en dienden als ruiter.

In het werk van Rhamm, „Die Grosshufen der Nordgermanen", wordt er op gewezen, dat deze caballarii inderdaad een ***stand*** vormen, die is gebaseerd op grondbezit.

Rhamm zegt op blz. 796:

„Dasz aber gerade bei den Friesen mit den *caballarii* „nicht jeder Bauer, der ein Pferd besasz oder besitzen „konnte, gemeint ist, sondern tatsächlich ein auch durch „Besitz hervorragender Stand, scheint mir durch den „Gegensatz gegen die übrigen *pauperiores* angedeutet".

Verder betoogt hij, dat de Friesche caballarius gelijk te stellen is met den Angelsaksischen „gesîd". Van dezen laatste zogt hij op blz. 769 het volgende :

„Der *gesid* ist kein *tributarius*, der im Besitz von „einer Hide... ist. Als geringster Besitz sind fiir ihn drei „Hiden auszusetzen ..."

„Er hat ferner" — leest men op blz. 761 — „eine „«Burg»; sein Wohnsitz wird .. geschützt durch einen „Wallgraben mit Tor. Er kämpft zu Rosz, ... seine „Rüstung ist Helm und Brünne".

De treffende overeenkomst tusschen den gesid en den schepenbaar vrije behoeft geen nader betoog, bijgevolg is ook de Friesche caballarius met dezen laatste op één lijn te stellen.

stamt: „van der *hofstede* van Heemskerck", „uuter *hofstede* van Heestrecht", „van der *hofstede* van Harlair" (Gosses, Welgeborenen, blz. 164), „uter *hofstede van* Ysselt" (Maandblad XLIe jaargang, kolom 103) enz. enz.

De hofstede van Heemskerck enz. is dus het stamgoed, het handgemaal, waaraan zij hun adel ontleenen.

[21]) Zie Fookema Audreae, „Bijdragen tot de Nederlandsche Rechtsgeschiedenis", deel IV, blz. 96 e. v.

[22]) Monumenta Germaniae historica; Capitularia Regum Francorum, Tomus primus, *no. 49.*

In verband met het zoo iuist genoemde vereischte betreffende het bezit van een weerbaar huis, merkt Rhamm [23]) op bij de bespreking van de edele heerden uit de Ommelanden :

„Von den Schöffenbarfreien verlangt der Sachsenspie„gel, dasz sie in ihrem Geschlechte eine Stammburg be„sitzen. Die festen Häuser in friesischen Dörfern, die „urkundlich als Burg bezeichnet werden, gehörten viel„leicht zu solchen *edelen. Heerden...*"

Inderdaad is Rhamm met deze veronderstelling op het goede spoor, zooals blijkt uit een Groningsche oorkonde van 1366 [24]). De daarin genoemde personen worden nader aangeduid als bezitters van „castra et predia", d.w.z. van grondbezit met een weerbaar huis, terwijl zij behooren tot geslachten, waarvan uit andere bronnen bekend is, dat zij zetelen op „edele heerden" [25]).

Het bezit van den Groningschen edele is dus een goed met een weerbaar huis, dat geprivilegieerd is ten opzichte van de vervulling van het rechterschap.

Dat de edele heerden ook een minimum grootte hebben, blijkt o.a. uit een stuk van 1660 (aangehaald door Fockema Andreae, Bijdragen, deel IV. blz. 100), waarin staat, dat de redger — en alleen de bezitters van edele heerden zijn redger — moet voldoen aan het vereischte: „dat hij „XXX grasen landes heft"[26]).

Zeer merkwaardig is in dit verband de bepaling van het Friesche Schoutenrecht § 21 (aangehaald door Rhamm blz. 804, noot 1), dat „der Reiterdienst für die Landwehr „von dem Besitzer von 30 ***pond eerwis*** (Erbland) verlangt wird."

Dat ook de z.g. hovelingen[27]), die steeds bezitters van edele heerden zijn[28]), als zoodanig ruiterdienst verrichten wordt vermeld'in het werk van Reimers: „das Adlerwappen bei den Friesen".

[23]) blz. 802.

[24]) Oorkondenboek van Groningen en Drenthe, deel I, no. 543.

[25]) Ook Reimers „das Adlerwappen bei den Friesen" blz. 9'7, wijst er op, dat de hovelingen. waarvan hij in ander verband gezegd heeft, dat zij bezitters van edele heerden zijn, versterkte huizen hebben. Daarom worden zij soms als „castellani" aangeduid.

Deze merkwaardige betiteling komt o.a. voor in een oorkonde van 1358 (Ostfriesisches Urkundenbuch no. 82), waarbij Reimers aanteekent:

„Diese castellani sind keine Burgvögte irgend welcher auswärtiger „Herren, wie man nach dem Spraohgebrauch annehmen könnte, son„dern sie sind Kastell-oder Burgbesitzer".

Een ander voorbeeld vindt men in een oorkonde van 1354 (Ostfriesisches Urkundenbuch *no.* 71; Reimers blz. 97): „1354 werden urkund„lich erwähnt Gheraldue et Thyadgerus filii Lynardi Beningha in Be„ninghaburch, burggesessene Männer, deren Namen wir später unter „den Häuptlingen finden".

Eveneens komt zoo'n edele heerd met een versterkt huis voor in een oorkonde van 1425 (Ostfriesisches Urkundenbuch no. 334). waar melding gemaakt wordt van een „hues unde borch" (een versterkt huis dus) „myt rechte unde herlichkeit" (vgl. Reimers blz. 105).

Een Groningsch voorbeeld ervan vindt men in een oorkonde van 1403 (Oorkondenboek van Groningen en Drenthe, no. 1165) handelende over een *steenhues* (vgl. de Friesche stinsen) met ziner hofstede.. ..ende tsoventich graze landes... ende met alre heerlicheyt ende rechte, de vallen ende horen up de vors. husinghe.. ."

[26]) 30 grasen lands is slecht6 ongeveer 12 H.A. en vormt dus geen groote hoeve. De minimum maat voor een edele heerd is kennelijk in den loop der tijden kleiner geworden. Op de vermoedelijke oorzaak hiervan kan ik binnen dit bestek niet ingaan.

[27]) Ik laat 'hier in het midden, of de begrippen edelen en hovelingen elkaar dekken, waarbij men in het oog moet houden, dat de beteekenis van het begrip hoveling wisselt naar tijd en plaats.

[28]) Reimers „das Adlerwappen bei den Friesen" stelt voorop, dat de hovelingen zijn: „Groszhofbesitzer mit besonderen Rechten" (blz. 50), wat hij op blz. 52 preciseert als volgt: „der Hoveling ist der Besitzer eines Hofes mit Recht nnd Herrlichkeit, d. h. mit Berechtigung zum Richteramt" (blz. 101). Zij zijn dus bezitters van edele heerden.

Op blz. 128 haalt hij aan het „Ius Frisiorum terrae Eiderstadt, Everschop et Utholm" van 1428, dat bepaalt: „de Huszlude werden in de Heervard geschicket to „vothe, und Hovet Lude, de to schwert un to helme" (elders: to schilde un helme) „gebahren sint, de werden „geschicket in de hervard to perde ...".

Wij vinden hier dus uitdrukkelijk gezegd, dat de hovelingen als ruiter dienen en bovendien, dat zij schild-*boortig, d.i. edel* zijn.

Dezelfde rechtsregel vinden wij in een anderen vorm terug in een oorkonde van 1448[29]), waar als gevolg van „adelick fryedoem als Juncker" de verplichting genoemd wordt om „met een gueden klepper tho felde (te) komen „unde wel gestruiwet mit sijn rusttuig, wo een hoffmann tho geboert", dus, zooals een hoveling verplicht is.

De bovenstaande gegevens zijn voldoende om aan te toonen, dat ook in de Friesche landen de adel bestond uit de bezitters van edele goederen. Von Richthofen zegt daarover in zijn: „Untersuchungen über Friesi-„sche Rechtsgeschichte", Theil II, Band 2 op blz. 1041 het volgende:

"Die Ethelinge sind im Besitz gewisser gefreiter Grund-„stücke, so genannter Ethel oder Erbgüter", waaraan hij op blz. 1046 toevoegt: „im dreizehnten Jahrhundert „hatte jeder friesische Etheling ein Ethel, verlor er sein „Ethel, so hörte er auf ein Etheling zu sein, wurde zu „einem blossen Freien", zooals het z.g. Fivelgoër Rechts-manuscript op blz. 92 verklaart.

„Als Eigenschaften des friesischen Ethels stellen sich „folgende heraus" zegt von Richthofen op blz. 1061 e.v. en noemt onder meer de volgende kenmerken:

„ Das Ethel wird nur von einem Etheling besessen, und „jeder Etheling besitzt ein Ethel".

„Das Ethel ist zinsfrei. Der freie Friese zahlte von „seinem Grundstück eine Abgabe, einen Grundzins" (huslotha, huesscattinge, husskot).

"Von diesem uralten Huslotha war ursprünglich das Ethel frei", zooals op blz. 1068 wordt aangetoond.

„Aus den Ethelingen gehen die Urtheiler im Volks-gericht hervor" (v g.l. de schepenbaar vrijen).

„Oben... ist erörtert, dass seit dem Beginn des drei-„zehnten Jahrhunderts in den einzelnen friesischen „Landdistrikten bestimmte consules oder Redjeven als „stetige Urtheiler auf ein Jahr ernannt wurden, und dass „diese Urtheiler Besitzer bestimmter Grundstücke wa-„ren. Seit Vorhandensein der Consules oder Redjeven „haftete das Richteramt in friesischen Volksgericht auf „bestimmten Grundstücken, so dass ein Anzahl von „Grundstücken ihre Resitzer als Urtheiler in das durch „mehrere derartige Redjeven gebildete Gericht stellte. „Die mehreren in dieser Art zur Stellung eines Richters-„berechtigten stellten ihn aber so, dass jedes Grundstück „ihn ein Jahr lang stellte, der Besitzer jedes Grundstücks „somit ein Jahr über Richter war, und es von der Summe „der zu einem Richter berechtigten Grundstücke abhing, „nach wie viel Jahren das einzelne Grundstück seine Be-„rechtigung wieder auszuüben hatte (blz. 1060).

„Ein solches, zur Stellung eines Richters befugtes „Grundstück hiess im westlichen Friesland eine Statha, „oder eine „riuchtferende statha", d.i. eine Gericht-„führende Statha" [30]).

[29]) Ostfriesisches Urkundenbuch no. 592; vgl. Reimers blz. 113.

[30]) Zie over deze „riucht ferende staten" het zeer belangrijke artikel van prof. van Apeldoorn: „De historisohe ontwikkeling van het grond-bezit in Friesland" in de Vrije Fries, 1923, aflevering 111, blz. 200, waar betoogd wordt, dat deze staten oorspronkelijk groothoeven zijn geweest.

Op blz. 1062 haalt von Richthofen een oorkonde van „1404 aan, waarin een *state* wordt aangeduid als: „steen-huys ende stattim", dus als een *steenen huis (stins)*, d. w. z. een weerbaar huis. Hij geeft hiervan nog meerdere voorbeelden, die ik kortheidshalve voorbij ga.

„Für Statha verwendet das östlich der Lauwers ge-„legene Friesland den Ausdruck «Herth»..." leest men op blz. 1068.

Tenslotte wijst von Richthofen, blz. 1124 e. v. op de overeenkomst tusschen de Friesche edelen en de Saksische schepenbaar vrijen, waarbij hij het „ethel" der Friesche edelen gelijk stelt met het handgemaal.

De conclusies, waartoe ik in het voorafgaande gekomen ben, worden dus door von Richthofen bevestigd, terwijl hij bovendien aantoont, dat ook in de Friesche landen de edele goederen bevoorrecht waren ten opzichte van de belastingplicht.

Een systematisch onderzoek van alle Friesche bronnen, n.l. ook van die welke sinds het verschijnen van von Richthofen's werk zijn uitgegeven[31]), zou ongetwijfeld nog meer aan het licht brengen, maar veel te uitgebreid worden voor de hier beschikbare ruimte.

Tenslotte rest de vraag, wat is er van den praefeodalen adel geworden ?

Deels zijn de praefeodale adelsgeslachten gefeodaliseerd[32]) en dus samengesmolten met den nieuwen, feodalen, adel, deels zijn zij opgegaan in de niet edele bevolking, doordat zij op den ouden voet zijn blijven voortleven. De nieuwe, feodale, adel, die der riddermatigen, met hun grooteren uiterlijken glans, hebben de praefeodale edelen, die geen leen- of dienstman waren geworden, zoodanig overschaduwd, dat de laatsten niet meer als edelen beschouwd werden. Immers zij konden niet meer voldoen aan het nieuwe adelscriterium: het leiden van een riddermatige levenswijze meerdere generaties achtereen. De opbrengst van hun oud allodium was daartoe niet voldoende.

Het groote onderscheid tusschen den *praefeodalen* adel en den lateren *feodalen* is dus gelegen in het feit, dat de praofeodale edelen hun landsheer dienden in hun qualiteit van onderzaat, terwijl de feodale edelen hun heer dienden als zijn *leen- of dienstman*.

De eersten waren dus persoonlijk vrij tegenover hun heer, de laatsten stonden tegenover hem in een verhouding van persoonlijke afhankelijkheid[33]).

Het verschil tusschen deze twee soorten adel is weer, evenals ieder onderscheid in het oude recht, een gevolg

[31]) Bijv. „Die niederdeutsohen Reohtsquellen Ostfrieslands" uitgereven (1908) door Borchling. (Quellen zur Geschichte Ostfrieslands, Erster Band).

[33]) Uitnemend wordt deze feodalisatie van den ouden adel met haar oorzaken en gevolgen beschreven door von Zallinger op blz. 259-271. Diens overzicht is te lang, om het hier aan te halen. De lezing ervan kan ik echter ten zeerste aanbevelen.

[33]) Uitnemendwordt dezeverhoudingvan den „man" tot zijn „heer" gekenschetst in de woorden van M. Bloch in diens artikel: „Un problème d'histoire comparée: la ministérialité en Franoe et en Allemagne" (Revue historique de droit français et étranger, 1928 no. 1 blz. 46 e. v.):

"Le mot d'hommage garda pendant très longtemps une signification „extrêmement générale: ils'entendait de toute relation de dépendsnce, „quelle qu' en fût lanature-dépendre d'un plus puissant que soi, n'était-„ce pas, dans la langue médiévale, se dire «son homme» ?" (blz. 57).

van verschil in den aard van hun grondbezit. De praefeodale edelman heeft zijn grondbezit als vrij eigen goed, als allodium[34]). De feodale edele „houdt" het van zijn heer.

De geteodaliseerde adel heeft dus iets van zijn onafhankelijkheid ingeboet, de dienstadel meer, de leenadel minder. Daartegenover stonden echter zoo groote maatschappelijke voordeelen, dat de glans van de feodale positie dit verlies geheel vergoedde.

Daarom ziet men, dat binnen een vrij kort tijdsverloop verreweg de meeste praefeodale edelen zijn overgegaan in den opkomenden feodalen adel.

Behalve in de Friesche landen, is dus de praefeodale adel als stand te niet gegaan.

Eene poging tot verderen opbouw van de oudste generaties van het geslacht van Dedem,

door J. DE GROOT.

§ 1. De in Ned. Adelsboek vermelde oudste generatie.

In de IIe uitgave (1930) van het „Historisch gedeelte" van Nederland's Adelsboek leest men ten deze:

„De stamreeks vangt aan met Arnold van Dedem, die van 1299-1318 in verschillende oorkonden te Burgsteinfurt en te Coesfeld wordt vermeld en die in eene van 1311 als Arnoldus de Dedehem met zijne vrouw en 7 kinderen voorkomt te Steinfurt."

Dit is meer dan het N. A. van 1913 aangaf, want daarin wordt van dezen Arnoldus in de stamreeks alleen vermeld :

„I. *Arnoldus van* ***Dedem,*** beleend 1316 met den Hof te Halteren en dien te Koninck in het Steinfurtsche, tr. *Geseke*".

De vele oorkonden, waarin leden van dit destijds Westfaalsche geslacht voorkomen, hebben dus eene bron gevormd, waaruit de redactie van het Adelsboek met vrucht heelt geput. Dat bij dieper en langer putten nog meer te voorschijn treedt, zal nader blijken. Gelijk bekend, kan echter dit diepergaand onderzoek wegens zijne groote tijdroovendheid niet tot de taak dier redactie worden gerekend, en het is ons dus aangenaam zelf in die richting eene bijdrage te kunnen leveren.

Volledigheidshalve geven wij hier nog de in N. A. op Arnoldus volgende generaties tot ongeveer het jaar 1400. Wij hopen later in de gelegenheid te zijn ook hieraan eene beschouwing te wijden. Dit deel der verdere stamreeks is dan:

11. Simon ***van Dedem,*** komt het eerst voor 1367, beleend als voren 1361, verkoopt den hof te Halteren 1372, † vóór 1387.

111. *Arent van* ***Dedem,*** beleend met den Hof te Koninck 1397, met Bürwinkel en Kalvelo in Bentheim 1404, tr. *Lise* ***de Beyer*** *Ernstdr.*

IV. Simon *van Dedem,* beleend met Bürwinkel en Kalvelo 1417, tr. ***[Agnes],*** dr van *Gert* ***Honichloe genaamd Tappe.***

Deze opstelling leert, dat op het gebied der naamgeving

[34]) Zie voor de verklaring van het begrip allodium mijn proefschrift, blz. 297 e. v.

V. enz.

ook bij dit geslacht de middeleeuwsche regel werd gevolgd om den oudsten zoon te noemen naar diens grootvader van vaderszijde. Zoo zien wij, dat de eerste Simon zijn zoon Arent noemde naar zijn vader, welke in de oorkonden den verlatijnschten naam Arnoldus droeg, en dat Arent bij zijn zoon Simon denzelfden regel toepaste. Deze wetenschap zal ons vaak te stade komen.

Aangezien de „Inventare der nichtstaatlichen Archive der Provinz Westfalen" de meeste oorkonden op dit gebied leveren en wel in het bijzonder die uit de Kreisen Ahaus, Coesfeld, Steinfurt en Warendorf, wordt bij de aanhaling volstaan met deze Kreisen te noemen. De deelen van het evenzeer vele gegevens leverende Westfälisches Urkunden Buch worden als W.U.B. aangehaald en dat van Osnabrück als O.U.B.

Wij komen thans tot No. 1, den famulus *Arnoldus de* ***Dedehem,*** die luidens N.A. van 1299—1318 in verschillende oorkonden te Burgsteinfurt en te Coesfeld wordt vermeld, in eene van 13 11 met zijne vrouw Geseke en 7 kinderen voorkomt te Steinfurt en in 1316 met den Hof te Halteren en dien te Koninck in het Steinfurtsche wordt beleend.

Deze Arnoldus was geen ridder, doch slechts ***knape*** (*famulus*), waardoor hij gemakkelijk te onderscheiden is van een anderen Arnoldus, die van 1272 — 1300 voorkomt en *miles* was. Onzen Arnoldus treffen wij reeds aan in 1297, dus twee jaren eerder dan het N.A. aangeeft, en wij kunnen hem zelfs volgen tot het jaar 1336, dus veel langer dan het jaar 1318, door het N.A. als eindtermijn vermeld [1]). Of wij hier immer met denzelfden Arnoldus te doen hebben, staat niet volledig vast, hoewel hij in de lijst der getuigen meestal een der eerste plaatsen onder zijns gelijken krijgt. Er zou dus ook reden kunnen bestaan om te veronderstellen, dat zijn plaats op een gegeven oogenblik werd ingenomen door zijn oudsten gelijknamigen zoon Arnoldus, die onder zijn 7 kinderen in 1311 voorkomt.

Wij waren nog niet in de gelegenheid de in N.A. vermelde beleening van 1316 na te gaan, terwijl uit 1318 ons geen akte omtrent onzen Arnoldus bekend is geworden. Daarentegen zijn wij er wel in geslaagd die van 1311 (met de 7 kinderen) op te sporen. Uit het tijdvak van 1297—1335 staan ons thans omtrent dien Arnoldus 11 oorkonden ten dienste.

Deze zijn die van :

Nienborg 22 Dec. 1297 (W.U.B. 111 No. 1694);

7 Mei 1306 (W.U.B. VIII No. 334, 'Coesfeld, Beiheft pag. 70) ;

16 Juni en 4 Juli 1307 (W.U.B. VIII No. 399 en Coesfeld, Beiheft pag. 70);

8 Maart 1308 (gedateerd 1307) (W.U.B. VIII No. 430, Steinfurt p. 266) ;

11 Dec. 131 1 (W.U.B. VIII No. 687, Steinfurt p. 210)

Santwelle 8 Juni 1319 (W.U.B. VIII No. 1339, Steinfurt p. 212/213) ;

8 April 1320 (W.U.B. VIII No. 140ö);

1324 (Jungius, Bentheim[2]) No. 62, pag. 124-126)

[1]) Eene nader in § II aan te halen akte, gedateerd 19 Jan. 1299 (naar de huidige tijdrekenkunde 19 Jan. 1300), blijkt echter betrekking te hebben op den voormelden *miles* Arnoldus de Dedehem,

[2]) Eene verkorte aanhaling voor: Jungius, Historiae antiquissimae comitatis Benthemiensis libri, 17'73, Codex Diplomaticus.

16 Nov. 1324 (W.U.B. VIII No. 1802, Steinfurt p. 267) ;
20 Jan. 1326 (Steinfurt blz. 3'71) ; en
3 Maart 1336 (Steinfurt p. 269).

Meestal treedt Arnoldus bij een verkoop van goederen of anderszins op als getuige van den graaf van Bentheim, die in de oorkonde van 1311 uitdrukkelijk *domicello nostro* genoemd wordt. In de laatste drie oorkonden, die van 1324—1335, verschijnt Arnoldus als castellanus (Burgmann) van dien graaf. Blijkens die van 1324 behoort hij tot „nostris castellanis in Benthem" en is hij dus te dier plaatse Burgmann. De allerlaatste oorkonde, die van 1336, stelt in het licht dat Arnoldus, die zich in 1311 famulus noemt en dit in 1319 en 1326 nog was, nog steeds geen miles was, want daarin komt hij evenals in de oorkonden van 1324 en 1326 slechts voor na „Arnoldo de Boclo *milite*". Wel echter neemt hij onder de op dezen volgende elf castellani de tweede plaats in, zoodat het hier mogelijk denzelfden Arnoldus kan gelden, die in 1306 ook als nummer twee der talrijke getuigen optreedt. In 1319 staat hij zelfs N° 1, doch in 1326 N° 6 der ll. Deze laatste plaats doet evenwel de vraag rijzen of het alsdan en ook daarna niet een jongeren Arnoldus betreft.

Ook in 1297 was Arnoldus reeds castellanus, wijl toen een verkoop vau goed aan het klooster Asbeck plaats vond voor de Burgmänner zu Nienborg (bij Ahaus), waartoe destijds ook Arnoldus de Dehem behoorde, die na de milites vermeld werd.

Het trekt de aandacht, dat zijn geslachtsnaam hier *Dehem* wordt geschreven. Ware het niet, dat de identiteit van dezen Arnoldus vaststaat, dan zou wegens die schrijfwijze moeten worden aangenomen, dat hij tot het meer Oostelijk van Munster, in den Kreis Minden voorkomend geslacht *Dehem* behoorde. Devoornaam Arnoldus, die specifiek bij de Dedem's past, sluit verder allen twijfel uit.

Zijn geslachtsnaam wordt trouwens herhaaldelijk anders gespeld, o.a. Dedhem (1306, 1334 en 1335), Dedehem (1307 en 1311), Dedenheim (1308), Diedem (1319), Dedenhem (1320) en Dethen (1326). Uit de niet in het Latijn gestelde akte van 1324 blijkt, dat daar „overgewesen" zijn her Evert van Venneroede eyn Ridder en verder o.m. Arnoldt van Dedem (de tegenwoordige schrijfwijze van den naam).

De schrijfwijze „Dethen" noopt om even aan te teekenen dat in hetzelfde deel van Westfalen. bij Schapdetten (Landkreis Munster), ook een geslacht Detten of Thetten zetelde, waarbij de voornaam Thomas zeer gebruikelijk was [3]).

Thans nog de belangrijke akte van 1311. Hierbij verkoopt Arnoldus de Dedehem famulus met zijn vrouw Geseke en zijn kinderen Arnoldus, Theodericus, Symon, Geseke, Grete, Berte en Mechteldis eene jaarlijksche rente van 4 solidi uit de curia Vrilewick (thans Frieling) in het kerspel Bilrebeke (thans Billerbeck) aan den Commandeur en de Broeders der Duitsche Orde in Stenvorde (Steinfurt)[4]).

3) In 1241 (oudetijdrekening 1240) verbindt dominus Thomas de Thetten zich in eene oorkonde tezamen met den graaf van Tecklenburp (Jungius Bentheim, C. D. No. 22, p. 53). Evenzeer is een Thomas de Theten in 1277 getuige van den graaf van Tecklenburg (ibid. No. 39, p. 83).

4) Onder de getuigen bevindt zich ridder Bernardus de Asbeke (van Asbeck).

Deze akte leert, dat Arnoldns, wiens zoon Simon volgens N.A. in 1361 met den hof te Halteren en dien te Koninck werd beleend, in 1311 nog twee oudere zoons had, Arnoldus en Theodericus, welke echter — behoudens het hierboven omtrent Arnoldus opgemerkte — in de bewaarde latere oorkonden niet meer voorkomen en dus mogelijk jong overleden zijn of ook wel geestelijke waren [5]). Van zijn kinderen is ook sprake in de oorkonde van 1320, waarbij de Bisschop van Munster een twist beslecht tusachen hem en zijn kanunnik Ludolf van Langen ; die kinderen worden er echter niet met hunne namen vermeld. Uit deze akte blijkt ook dat het voormelde Koninck een bezitting van Arnoldus was.

Wijders hangt aan de oorkonde van 1311 het oorspronkelijke zegel van Arnoldus, het oudste bekende van dit geslacht. Op deszelfs zegels wordt thans niet ingegaan, dit worde voor eene volgende verhandeling bewaard. Slechts zij nog medegedeeld, dat bedoelde oorkonde in het slot Burgsteinfurt zich bevindt [6]).

Overeenkomstig de traditie van onze vereeniging, die zóó trouw door den Redacteur van ons Maandblad wordt hoog gehouden en gehandhaafd, is — naar men zal hebben bespeurd -- zooveel mogelijk bij de verwerking van de onderwerpelijke gegevens de strikt wetenschappelijke methode gevolgd, d.w.z. dat alleen datgene als zeker is geboekstaafd, wat werkelijk bewezen kan worden geacht, hetgeen nochtans niet behoeft uit te sluiten, dat veronderstellingen worden opgenomen omtrent hetgeen als aannemelijk, waarschijnlijk of mogelijk mag worden beschouwd. Vaak leidt eene hypothese tot het uiteindelijk vinden der waarheid. Wellicht wordt deze in de volgende paragraaf eenigszins benaderd.

§ II. De aan de stamreeks voorafgegane voorvaderen tot het jaar 1200.

A. Arnoldus de Dedem, miles.

Op den voorgrond zij gesteld dat wij thans het terrein der onzekerheid betreden, aangezien de geraadpleegde oorkonden geen bepaald bewijs opleveren nopens eene geregelde aansluiting van vermeende stamvaders. Voor het geheele verdere gedeelte dezer verhandeling geldt dus, dat wij ons ten volle bewust er van zijn, dat van aanvulling der in N.A. opgenomen stamreeks geen sprake is. Toch zal blijken, dat min of meer gewettigde interessante veronderstellingen hier wel op haar plaats zijn. Men werpe ons niet tegen dat, waar alles toch in het teeken der onzekerheid staat, wij met die onderstellingen geene schrede verder komen. De ervaring leert het tegendeel.

In de eerste plaats betreft dit den hierboven vermelden persoon. Passen wij namelijk den in de vorige paragraaf aangegeven regel betreffende de naamgeving op het oudste lid van bedoelde stamreeks toe, dat als castellanus bij den graaf van Bentheim dienst deed, dan bemerken wij dat zijn oudste zoon Arnoldus heette, hetgeen de gevolgtrekking wettigt, dat de vader van dien cas-

5) De Dedems woonden toen in Haus Esche ten N. van Neuenhaus in het Bentheimsche (Rietstap, Wapenboek van den Ned. Adel 1 pag. 87 junctis Jungius, Bentbeim, N°. 92 pag. 187 en Steinfurt psg. 94) en in dit verband valt de aandacht op Arnoldus de Esche, die op 14 April 1341 voorkomt als kanunnik der kerk te Oldenzaal (Borken, Beiheft blz. 118).

6) VIII, Rep. 11, 9 N° 54.

tellanus zeer waarschijnlijk evenzeer Arnoldus moet hebben geheeten [7]).

Bestaat er nu een zoodanige oudere Arnoldus?

Ja zeker en wel alweder een Bentheimsche castellanus, Arnoldus de Dedhem, in dertien oorkonden voorkomende van 1272 tot 1300.

Gaan wij nu te ver met aan te nemen, dat deze laatste Arnoldus de vader was van den anderen castellanus, ook Arnoldus genaamd, die van 1297—1335 in de oorkonden verschijnt ?

Onzes erachtens niet, ook omdat de oudere Arnoldus vrij gemakkelijk van den jongeren te onderscheiden is, doordien deze slechts famulus was en hij zelf miles.

Deze miles Arnoldus nam dus een hooger maatschappelijk standpunt in, hetgeen mede tot uitdrukking komt in eene oorkonde van 23 Nov. 1274, afgedrukt in het Osnabrücker Urkunden Buch (O.U.B.), deel III No. 520. Hierin wordt namelijk gerept van *dominus* Arnoldus de Dedem.

Die oorkonde is zeer belangrijk, want niet alleen worden daarin familieleden van hem duidelijk vermeld, doch ook vernemen wij daaruit, dat de familie van Dedem een hof en een huis in den tegenwoordigen Kreis Tecklenburg verkocht [8]).

Was dit reeds een teeken van afbrokkeling van haar bezit ?

Het regest luidt, dat de graven Otto van Bentheim en Otto van Tecklenburg verklaren, dat de gebroeders Arnold, Gottschalk en Wicbold van Dedem, zoomede Alexandra en Alheidis, Wicbold's dochters, den Hof Westergo en het erf in Bergeshöved (kerspel Riesenbeck) aan den ridder Alexander von Langen verkocht hadden. De hof was blijkbaar van eenige beteekenis, want op een afschrift der oorkonde[9]) staat bijgeschreven „offte de grote hoeff". Dit blijkt ook uit den Latijnschen tekst, die hoofdzakelijk luidt als volgt:

... quod *dominus* ***Arnoldus*** et *Gotscalcus* et ***Wicboldus*** fratres de ***Dedem*** una cum uxore ipsius *Wicboldi* et ***duabus*** *filiabus* suis *Alexandra* videlicet et ***Aleyde*** curtim Westergo et domum in Bergeshovet cum proprietate et cum hominibus dicta bona excolentibus ac universorum generum utilitatibus ad eadem pertinentibus resignaverunt Alexandro de Langen militi libere ooram nobis.

Alzoo had Arnoldus destijds twee broeders, Gotscalcus en Wicboldus, terwijl de laatste toen twee dochters had, Alexandra en Aleyde genaamd. Of de naam der oudste dochter een verband vertegenwoordigt met dien van den kooper der hoeve, Alexander von Langen, moge worden daargelaten. Intusschen trekt het de aandacht, dat de miles Arnoldus de Dedenhem ongeveer in 1285[10]) niet alleen met dezen Alexander aanwezig was bij eene verbintenis tot het sluiten van een huwelijk tusschen een zoon van Hermannus von Langen en eene dochter van den Drost Albert (von Wulfheim), maar bovendien ten behoeve van dien zoon de belofte deed tot nakoming van deze overeenkomst [11]). Merkwaardig is ook, dat de

[7]) Er is zelfs aanleiding voor een verder gaande slotsom, doch daarop komen wij onder B in deze paragraaf terug.

[8]) Op dit bezit aldaar wordt nader teruggekomen, nl. in § III lett. A.

[9]) In het Gravenhorster Kopiar in het Staatsarchiv (S. A.) van Munster, 1, 97, pag. 244.

[10]) W. U. B. III No 1267 en Warendorf pag. 122.

[11]) Eene dergelijke belofte deed pro parte vero reliqua Henricus de Detten miles. De geslachten Dedem (Dedenhem) en Detten worden

Langen's zegelen met „Rauten schrägrechts gestellt"[12]) en het geslacht van Dedem in rood drie van blauw en zilver geruite schuinbalken voert, waarbij de ruiten ook schuinrechts geplaatst zijn.

Over den broeder Gotscalcus werd geen andere oorkonde aangetroffen, wel echter aangaande Wicboldus. De famulus Wicboldus de Dedehem is namelijk op 20 Dec. 1266[13]) getuige, wanneer Herman van Saesveld aan de Commanderij Steinfurt van de Duitsche orde het erf Werenbold 'in de buurschap Beckum (kerspel Delden in Overijssel) verkoopt, en op 12 April 1285[14]) nogmaals bij den verkoop door graaf Ecbert van Bentheim van de voogdij over 20 huizen van het klooster Marienrode aan dat klooster. Ook zijn oudere broeder Arnoldus, miles, die in laatstgenoemd jaar reeds castellanus van bedoelden graaf was, fungeerde daarbij als getuige.

De hooger aangehaalde „ broederlijke" akte van 1274 leert ons nog iets. Oudtijds moest bij een verkoop van onroerende goederen ook blijken van eene toestemming of medewerking der kinderen van den verkooper[15]), natuurlijk om mogelijke latere moeilijkheden met deze te vermijden. Van den jongsten broeder Wicboldus worden twee kinderen vermeld, van Arnoldus echter geen. De gevolgtrekking ligt dus voor de hand, dat Arnoldus destijds nog geen zoon had en zijn vermoedelijkezoon, de famulus Arnoldus, op 23 Nov. 1274 nog niet geboren was. Natuurlijk is het niet geheel uitgesloten, dat in eene suppletoire akte door den miles Arnoldus ook voor zijn zoon afstand is gedaan van het verkocht grondbezit, doch erg waarschijnlijk komt dat niet voor.

Wij krijgen derhalve een uitgangspunt voor het ramen van een geboortejaar voor den famulus Arnoldus, die oorkondelijk eerst in 1297 optreedt.

Maar er is nog een ander aangrijpingspunt in eene oorkonde, gedagteekend Horstmar 7 Juli 12771 [6]), waarbij betuigd wordt dat de miles Arnoldus de Dedhem met zijne *vrouw* en *kinderen* (cum uxore et liberis suis) de hoeve Hobenchof (thans Höping, westelijk van Schöppingen, Kreis Ahaus), die hij van den graaf Otto van Tecklenburgin leen had[17]), aan het klooster Langenhorst had verkocht. De famulus Arnoldus is dus, indien hij de oudste zoon van dien miles was, geboren tusschen 23 Nov. 1274 en medio 1276 of rond ± 1276 [18]).

Ook hier valt eene aanmerkelijke vermindering van het grondbezit van den miles Arnoldus te constateeren, want genoemde hoeve werd verkocht „cum hominibus et aliis attinenciis, pascuis nemoribus et aquarum decursibus".

Het behoeft dan ook niet te verbazen, dat deze ridder, die reeds op 4 Sept. 127219) als Arnoldus de Thedem miles getuigevan den graaf van Bentheim was, ten slotte tot dezen in een dienstverhouding kwam en wel in die van

hier dus goed uiteengehouden. Ook onder B in deze paragraaf zal daarvan blijken.

[12]) Nameliik Gerhard von Langen in 1298 (Warendorf pag. 124).

[13]) Steinfurt p. 185.

[14]) W. U. B. 111 No. 1277, 0. U. B. IV No. 153, Jungius, Bentheim No. 42. pag. 91.

[15]) Waren deze kinderen nog minderjarig, dan was het meer een mede-verhinden van dezen, een handelen ook „voor" hen.

[16]) W. U. B. III No. 1020.

[17]) Vgl. de oorkonde van den volgenden dag (W. TJ. B. 111 No. 1021), waarin hij genoemd wordt Arnoldus miles *dictus* de Dedhem.

[18]) Wie het andere kind was, kon nog niet worden vastgesteld.

[19]) W. U. B. 111 No. 926, 0. U. B. III No. 463.

castellanus in Bentheim. Hiervan getuigt het eerst eene oorkonde d.d. Beotheim 29 Aug. 1283 [20]), waarin onder de als getuigen optredende milites castellani in Benthem ook Arnoldus de Dedehem zich bevindt. Verder valt daartoe te wijzen op de oorkonden, eveneens te Bentheim verleden in 1298 [21]) en op 19 Jan. 1300 [22]), terwijl hij in eene oorkonde d.d. Munster 26 April $2842 [3]) als Arnoldus de Thedem ministerialis (van den in die akte genoemden graaf Ecbert van Bentheim) heet.

Meergenoemde miles Arnoldus verschijnt, zooals gezegd, in het geheel in 13 oorkonden, waarvan wij de meeste reeds vermeldden. Thans noemen wij nog de volgende :

a. Castro Bentheim 1 Mei 1279 (W.U.B. III No. 664) betreffende den verkoop van goederen aan de commanderij der Johanniters te Steinfurt door een Tecklenburgschen ministerialis ; daarbij zij er aan herinnerd, dat Arnoldus, die hier als getuige fungeert, in 1274 eene hoeve in het Tecklenbnrgsche bezat en in 1277 nog een Tecklenburgsch goed in leen had. In deze akte van 1279 komt evenals in die van 1274 ook voor de miles Ludolfus de Sconevelde, welk geslacht later eenigszins aan de Dedem's verwant werd [24]).

b. 13 Dec. 1287 (O.U.B. IV No. 224), waarbij hij getuige is van graaf Eobert van Bentheim bij een overdracht van een hoeve aan die commanderij. Wederom houdt evengemelde Ludolfus hem daarbij gezelschap. In de getuigenrij der 4 ridders komt echter Arnoldus vooraan en Ludolfns eerst in de tweede plaats.

Daarentegen wordt in de aangehaalde oorkonde van 19 Jan. 1300, op den Burg Bentheim verleden, onder de 8 milites castellani Ludolfus no. 2 genoemd, Arnoldus de Dedhem no. 3 en Nicolaus de Sconenvelde no. 8. In de tegelijkertijd vermelde oorkonde van 1298 staat echter Arnoldus de Dethem miles no. 1.

c. Bentheim 16 Juni 1296 (W.U. B. 111 No. 1551), waarbij Arnoldus wederom getuige is van zijn graaf bij een overdracht van goed.

Wij komen dus nu tot de volgende filiatie, die wij als waarschijnlijk mogen aanvaarden :

N.N.

I	II	III
Arnoldus de Dedem (Dedhem, Thedem, Dedenhem enz.) miles 1272-1300 [25]) cestellanus te Bentheim sinds ± 1283	Gotscalcus de Dedem 1274	Wioboldus de Dedem famulus 1266-1285
Arnoldus de Dedehem famulus 1297-1335 oastellanus van Bentheim geb. ± 1275 tr. Geseke (1311)		I Alexsndra 1274 — II Aleyde 1274
(oudste zoon) Arnoldus 1311		

[20]) w. U. B. 111 No. 1220. 0. U. B. IV No. 103, Jungius, Bentheim pag. 86-88, No. 41.

[21]) W. U. B. III No. 1600. De akte draagt het jaartal 1297, over. eenkomende met ons tegenwoordig jaar 1298, voor zooveel deze akte betreft; vgl. de volgende noot.

[22]) O. U. B. IV No. 578, Steinfurt pag. 264, Jungius, Bentheim No. 48 pag. 102. De akte is gedateerd 19 Jan. 1299, doch aangezien destijds het jaar met Pasohen aanving, hebben wij hier met het tegenwoordig jaar 1300 te doen.

Deze opstelling leert, dat bij drie opvolgende generaties de oudste zoon Arnoldus heet; indien het stelsel der naamgeving ook tevoren toepassing vond, moet dus ook de grootvader van den famulus Arnoldus met dezen voornaam gedoopt zijn. Wij hebben derhalve te zoeken naar een Arnoldus de Dedem, die vóór het jaar 1272 voorkwam en in gunstiger sociale positie verkeerde dan het zijn directen mannelijken afstammelingen gegeven was.

Een dergelijk persoon vinden wij aanstonds in den miles-nobilis *Arnoldus de Dedem* (1241—1269), die thans onze aandacht vraagt.

B. *Arnoldus de Dhetheim (Dedem), nobilis en miles.*

Van deze Arnoldus wordt ook in het Historisch gedeelte van het N.A. gewaagd. Wij lezen er namelijk over dit geslacht nog : „Protestant. — Graafschap Steinfurt. — Van dit geslacht wordt reeds melding gemaakt in 1240 als Arnoldus de Dedehem getuige is voor Ludolph van Steinfurt : hij komt nog in 1262 als getuige voor. In 1266 is Wigbold de Dedehem en in 1294 is Herman de Dedem getuige voor de Commanderie te Steinrurt".

Den evengenoemden Wigbold[26]) bespraken wij hierboven reeds meer uitvoerig als broeder van den miles Arnoldus van Dedem, die zoo'n belangrijken en onmisbaren schakel vormt tusschen no. 1 der stamreeks in N.A. en den nu aan de orde komenden Arnoldus van 1240 (ten rechte 1641, daar de desbetreffende oorkonde gedateerd is Greven 27 Jan.).

Uit deze oorkonde van 27 Jan. 124127) blijkt echter niet, dat Arnold de Dedehem, die in de betrekkelijke oorspronkelijke manuscripten A en B onderscheidenlijk als de Thethen en de Dhetheim voorkomt[28]), bepaaldelijk getuige zou zijn van Ludolph van Steinfurt, noch dat zijn geslacht uit het graafschap Steinfurt herkomstig zou zijn. Wel wordt bij die oorkonde een geschil bijgelegd, dat over den burg Stenvorde en deszelfs aanhoorigheden, alsook over tal van andere gewichtige onderwerpen gerezen was tusschen Ludolphus dominus de Stenvorde en Ludolphus, zoon zijns broeders, maar daarbij blijft het. Tot de vredestichters in deze belangrijke aangelegenheid, waaraan in eene aanzienlijke schare ook de Bischoppen van Munster en Osnabrück medewerkten, behoorden echter in de eerste plaats graaf Otto van Tecklenburg en Balduinus, graaf van Bentheim, en nu valt het op, dat Arnoldus zoowel in de oorkonde van 1262 als in eene van 1269, die beide aanstonds nader

[23]) W. U. B. 111 No. 1246.

[24]) Dit zou namelijk zijn af te leiden uit eene oorkonde van 5 Juli 1375 (Jungius, Bentheim No. 106, Steinfurt pag. 125, Oorkondenboek Groningen-Drenthe No. 637). Daarin noemen Symon van Dedem, Matheus van Sconenvolde en Johan van Covorde (Coeverden) Ecberte van Northorn „unsen Ome".

[25]) Met deze jaartallen worden de jaren bedoeld, waarin de desbetreffende personen voorkomen.

[26]) Over Herman, die slechts één keer voorkomt, volgt een enkel woord in § IV sub 8.

[27]) 0. U. B. 11 No. 406; W. U. B. VI No. 329; Jungius, Bentheim No. 22 pag. 48 vv.; Steinfurt pag. 39-40.

[28]) In dezelfde oorkonde wordt ook vermeld dominus Thomas de Thetten, reeds genoemd in eene noot onder $1, die dus wel goed te onderscheiden valt van Arnoldus de Dhetheim.

verhandeld zullen worden, wederom getuige was van den graaf van Bentheim (destijds graaf Otto). Er is dus eerder reden om te vermoeden, dat Arnoldus steeds den graaf van Bentheim en niet den Heer van Steinfurt ter zijde stond. Dit stemt ook overeen met het onder A hiervoren besproken feit, dat zoowel de miles Arnoldus (1272—1300) als de famulus Arnoldus (1299—1335) castellanus was van denzelfden graaf[29]).

De akte van 1241 is merkwaardig omdat Arnoldus daarin onder de nobiles voorkomt, zij het ook als een der laatste van een talrijk voornaam gezelschap; hij is er no. 6 der 8 nobiles ; in 1269 is hij nog steeds nobilis homo. Dit is van veel beteekenis, aangezien daaruit valt af te leiden, dat het geslacht althans tot 1269 als „edelfrei" valt aan te merken.

Het verdient aanbeveling de oorkonden van 1262 en 1269 nader te omschrijven.

De eerste is gedateerd Bentheim 6 Juli 1252[30]) en daarbij betuigt graaf Otto van Bentheim, dat dominus Bernhard dictus Herth, diens vrouw Oda, hun zoon dominus Conradus (alzoo Koenraad Herth) en diens vrouw Jutta een hoeve in het kerspel Emsburen aan het klooster Wietmarschen geschonken hebben. Na de geestelijken verschijnen in de akte twee ridders als getuige, waarvan de miles Arnoldus de Deijdem de eerste is. Op hem volgt Bernardus de Drivorde, miles, en daar deze in de oorkonde van 1241 onder de nobiles voorkomt als Bernardus de Dhrivorde en nog wel toen als no. 4 vóór Arnoldus, kan met stelligheid worden aanvaard, dat wij hier wederom met den nobilis Arnoldus te doen hebben.

De andere oorkonde is van 1 Juni 1269s [1]) en daarbij erkent genoemde graaf, dat zijn ministerialis Konrad Hirsch — denkelijk dezelfde als de Koenraad Herth van 1262 — een erf in het kerspel Salzbergen aan de Johanniters in Steiofurt verkocht heeft. Als eersten getuige onder de milites ziet men optreden Arnoldus de Dedem, nobilis homo, wiens naam in een manuscript B Thedem wordt gespeld.

Typeerend voor zijne verwantschap met den hierop volgenden Arnoldus (1272-1300) is wel, dat deze bij de verkoopakte van 1274 tot getuige heeft denzelfden Konrad Hirsch, die echter thans evenals in den Latijnschen tekst van 1269 Conradus Cervus wordt genoemd.

Waarom deze laatste Arnoldus uitsluitend miles was en niet onder de nobiles werd gerangschikt, valt niet zoo gemakkelijk te bevroeden. Wijst wellicht het feit, dat hij in de aangehaalde oorkonde van 8 Juli 1277 bij de overdracht door den graaf van Tecklenburg van eene hoeve aan het klooster Langenhorst met Arnoldus miles *dictus* de Dedhem werd aangeduid op eene geboorte uit eene niet volledigebenbürtigen echt ? De verkoop van landgoederen verminderde in elk geval het aanzien van dezen laatsten Arnoldus en hoewel nog miles zijnde, was er, nadat hij eenmaal tot castellanus was afgedaald, geen overwegende reden meer om hem tot de nobiles te rekenen.

[29]) Niet over het hoofd wordt hierbij gezien de omstandigheid, dat de familie van Dedem blijkens de onder A hiervoren genoemde oorkonden van 1274 en 1277 bezittingen had in Tecklenburg en zelfs een hoeve in den Kreis Ahaus van graaf Otto van Tecklenburg in leen had.

[30]) Steinfurt pag. 258.

[31]) 0. U. B. III No. 402.

Waar nu N.N. in de opstelling onder A hiervoren mogelijk zou kunnen worden ingevuld met ***Arnoldus de Thethen*** (*Dedem*), nobilis en miles 1241-1269, blijkt dat wij ons nog steeds in de Arnoldus-reeks bevinden en wordt het dan aannemelijk, dat voor den vader van dezen naar een anderen nobilis Arnoldus zal zijn te zoeken. Deze is er inderdaad.

C. *Arnoldus de Theidem.*

Het oorkonden-materiaal begint thans wat schaarsch te worden. Slechts een tweetal oorkonden wijst ons den weg en dat is eigenlijk te weinig. Bovendien is thans van een contact met de graven van Bentheim geen sprake. Dit is geen afdoend teeken, dat wij met een ander geslacht te maken zouden hebben. Integendeel, het is de tijd dat adellijke personen, om zich te kunnen handhaven in hun maatschappelijken welstand en zich een veilig bestaan te verzekeren, den steun van machtige Heeren met Landeshoheit zoeken en daartoe zich min of meer aan hen verbinden. Vandaar dat het zeer goed mogelijk is, dat een edelfreie in het begin der 13e eeuw nog volkomen vrij is en hij reeds eenige decennia later onder de bescherming van een der Landesherren staat.

Uit een oorkonde van 1209 [32]) vernemen wij, dat Arnoldus de Theidem [33]), met toestemming van den bisschop van Munster, aan de St. Egidii kerk te Munster tienden in Neithe (Neede) en Geisteren (Geesteren) met toebehooren verkocht heeft. Het recht op tienden in deze streek behoeft geen verwondering te wekken, aangezien de Westfaalsche geslachten veelal ook in Gelderland en Overijssel gegoed waren.

De volgende oorkonde is eene van 5 April 1221 [34]), waarbij Bisschop Dietrich 111 van Munster de verschillen van het klooster Asbeck met Bernard (von Lecden) en Hendrik van Keppel bijlegt. Als getuigen treden daarbij dadelijk na de graven Otto de Dale, Rudolfus de Gore (Goor) en Conradus (lees Gerardus) de Lon (Loon), zoomede diens zoon Hermannus, op: Alhardus de Heythen, *Arnoldus de Thydden,* Alardus de Osterwic, Arnoldus frater suus, Albero de Syndene (Sinderen), Herman de Velen, Otto de Horstmare enz. De eerste is Alhard van Heiden, behoorende tot het voormalig dynastengeslacht van dien naam [35]) en Otto de Horstmare komt in de onder B aangehaalde oorkonde van 1241 voor als Otto nobilis de Horstmare. Arnoldus de Thydden verschijnt dus wel te midden van eene met nobiles gevulde omgeving, hetgeen doet uitkomen, dat ook hij zelf nobilis was. De tegenwoordigheid der edelen van Heiden en Velen, die bij Borken gevestigd waren, wordt verklaard door de omstandigheid, dat de strijd met Hendrik van Keppel over een tiende in de parochie Borken liep. Waar Heythen = Heiden is, zal Thydden denkelijk wel = Dydden zijn. Is dit ook een Dedem dan wel een Dieden of Diederen = Dieren ? Arnoldus van Rheden, een der drie gebroeders van dezen naam, komt namelijk in 1231 voor als dominus Arnoldus de

[32]) W. U. B. 111 No. 57, Sloet No. 424.

[33]) Bij Sloet naar Niesert, Urkunden-Sammlung (deel II No. 81 blz. 116) ten onrechte Arnoldo Teilen genoemd.

[34]) W. U. B. 111 No. 154.

[35]) Ned. Leeuw 1926 k. 147.

Dieden [36]). Wanneer men echter in het Munstersche te maken heeft met de afdoening van eene belangrijke zaak, dan ligt het meer voor de hand de getuigen in het Munstersche zelf dan in het Geldersche Rheden te zoeken.

De Arnoldus de Theidem van 1209 had aanrakingen met het bisdom Munster en zal derhalve identiek kunnen zijn met dezen Arnoldus de Thydden, vooral ook indien men er op let dat de Dedems in 1277 een landgoed bij Schöppingen in den Kreis Ahaus verkochten en zoowel Asbeck als Lenden, Osterwick en Horstmar dicht bij Ahaus liggen, alsook dat een latere Arnoldus in 1297 tezamen met Lubertus de Asbeke (Asbeck) als Burgmann te Nienborg getuige was van een verkoop aan voormeld klooster Asbeck. Zoodoende blijft men in de lijn der traditie. Op blijvende aanrakingen met Asbeck valt ook in lateren tijd te wijzen [37]).

Tot eene opstelling der veronderstelde stamreeks overgaande, zouden wij eventueel het volgende beeld krijgen :

Arnoldus de Theidem
nobilis
1209-1221

Arnoldus de Theten (Dedem)
nobilis en miles
1241-1269

oudste zoon
Arnoldus de Dedem
miles
1272—1300
oaetellanus te Bentheim sinds ± 1283
enz. enz.

Waar Arnoldus de Thethen (Dedem), nobilis en miles, evenzeer als de volgende Arnoldus tot de milites behoorde, is de mogelijkheid niet geheel uitgesloten, dat bij een dezer personen vermelde oorkonden juist op den anderen betrekking hebben. Dit zou dan wel verandering brengen in de achter hunne namen vermelde jaartallen, maar niet in de stamreeks zelve.

§ III. Mogelijke voorouders vóór het jaar 1200.

A. De gebroeders Winemarus en Arnoldus de Thedehem.

De Arnoldus-reeks vervolgende, stuit men thans op den nobilis Arnoldus de Thedehem (1189-1191) en diens ouderen broeder Winemarus (1182-1189).

Gaat onze suggestieve Pegasus te vlug, wanneer wij hem aldus nog verder laten voortsnellen? Het lijkt ons, dat wij in de beweging kunnen blijven.

Steeds toch blijven wij in hetzelfde milieu en er is daarbij niets wat zich tegen onze veronderstellingen verzet.

Men bedenke wel, dat het hier een adellijk geslacht betreft en deze zijn niet in zoo grooten getale gezaaid, dat zij niet behoorlijk van andere onderscheiden zouden kunnen worden. Bovendien verlicht de Arnoldus-reeks

[36]) **Bedoeld is hier de oorkonde van 11 Juni 1231 (Sloet No. 546), waarin Otto, graaf van Gelre en Zutfen, melding maakt van „nobilium hominum** meorum, domini **Arnoldi de** Dieden **et** suorum **fratrum** domini Frederici **et** domini **Gerhardi". Dezen nobiles** behooren **tot het geslacht van Rheden blijkens Ned. Leeuw 1923 k. 180, alsook de noot** ad §, **IV nos 3 en 4 van dit artikel.**

[37]) **B. v. in-1311 en 1372. Zie eene noot in § 1 en de oorkonde** van **3 Oot. 1372 (Coesfeld pag. 87), waarin** Arent **van Dedem en** Berend **van Asbeke tezamen genoemd worden.**

onze taak, mede doordien de verschillende personen van dezen naam door hunne titels wel eenigermate uiteen zijn te houden.

Wat de bezittingen der Dedems aangaat, deze blijven zich eenige eeuwen lang hoofdzakelijk uitstrekken over het Westelijk deel van Westfalen. Slechts rijst de vraag hoe zij aan dit bezit, dat intusschen geleidelijk in omvang afneemt, oorspronkelijk gekomen zijn en hoe de zich in 1274, 1277 *en* 1279 [38]) openbarende betrekkingen met het Tecklenburgsche te verklaren zijn. In 1277 bleek Arnoldus zelfs leenman van Tecklenburg te zijn.

Ook daarvan zijn wij in staat eene afdoende verklaring te geven.

De voornaamste oorkonde, waarin de gebroeders Winemarus en Arnoldus de Thedehem voorkomen, is eene van 14 Januari 1188 (ten rechte 1189), welke tal van beschikkingen van Bisschop Bernhard II van Paderborn (1186— 1203) behelst [39]). Deze bisschop, de laatste van het dynasten-geslacht van Ibbenbüren, was hun oom, doordat diens vóóroverleden zuster Hildeburga hunne moeder was. Hij schenkt nu vele zijner bezittingen aan de kerk te Paderborn, maar onder beding, dat zij die in leen afstaat aan graaf Simon van Tecklenburg en deze weder in achterleen aan de twee gebroeders, welke daardoor Tecklenburg's leenman werden. Die graaf was denkelijk nog aan den bisschop verwant, want deze bezat blijkens dezelfde oorkonde tezamen met hem het landgoed Saleburc in Friesland, dat hun waarschijnlijk als gezamelijke erven ten deel zal zijn gevallen.

De oorkonde is gewichtig genoeg om haar hieronder voor een deel te doen volgen:

„Ego Bernhardus Dei gratia paderbornensis ecclesie episcopus ... Notum sit ... quod ego *Bernhardus, de Ybbenburen* natus, quondam monasteriensis decanus .... sub presentia et cum assensu heredum meorum, *Gerbergis,* videlicet *sororis* mee, que adhuc tunc superstes erat, et *Winemari* et *Arnoldi de Thedeheim* qui ex *sorore* mea *hildeburga* premortua jam dudum natifuerant, molendinum in Ybbenburen, et castrum in Ybbenburen cum fossato et stagnis que ipsum cingunt et muniunt, omneque patrimonium, quod quatuor inbeneficiati mei, Heremannus de Vehte, Ludolfus de Lacuhusen, Godefridus de Bernewide, ... filius de Bertoldi de Nuthere, de manu mea tenuerunt, ecclesie Paderburnensi jure proprietatis et directi dominii perpetuo possidenda donavi, donataque Symoni comiti de Thykeneburc feodali iure concessi, qui sic concessa eodem iure cognatis meis *Winemaro* et *Arnoldo de Thedehem* continuo sub mea et Paderburnensis ecclesie dedit presentia.

Testes .... ***Nobiles.*** Comes Henricus de Gardelage, Bernhardus de Lippea. ***Winemarus*** et ***Arnoldus de Thedeheim*** ...."

Reeds eerder had bisschop Bernhardus, toen hij nog deken te Munster was, in 1172 [40]) eeue schenking gedaan, waarbij tot de getuigende nobiles ook behoorden zijn vader (patre ipsius Bernhardi) Godescalco de Ibenburen en zijn broeder (fratre eius) Wernhero [41]). Deze Godescalcus nobilis de Ibbenburen komt blijkens een

[38]) **Zie § II hiervoren onder A.**

[39]) **W. U. B. 1, Codex Diplomatious No. 487, Reg. 2231.**

[40]) **W. U. B. 1, Codex Diplomatious No. 355 Reg. 1972.**

[41]) **Alles in den Latijnsohen Ablativus gesteld.**

over zijne familie aangelegden bundel voor van 1161 tot 1177. Overigens moge nopens dit geslacht worden verwezen naar een in 1931 verschenen geschrift van Rudolf Dolle, getiteld „Hathemaresio-Ibbenbüren im Jahrhunderte der Kreuzzüge". Dit werk bevat vernuftige beschouwingen, die echter wat ver reiken en waarop hier bezwaarlijk kan worden ingegaan, vooral omdat zij de Dedem's slechts zijdelings raken. Alleen zij hier vermeld, dat evengenoemde Godescalcus volgens dezen schrijver nog zou afstammen van den bekenden Hertog Wittekind van Saksen, hetgeen eventueel ook voor de Thedeheims en het geslacht van Dedem zou gelden. Voorts zouden zij door hunne moeder (Hildeburga de Ibbenburen) nog nauw verwant zijn aan de adellijke geslachten Steinfurt, Ösethe (Ösede) en Horstmar.

Van hunne aanrakingen met Horstmar blijkt reeds dadelijk uit eene oorkonde d.d. Lethlage 19 Jan. 1188 (ten rechte 1189)[42]) betreffende de schenkingen van den nobilis Wioboldus de Horstmar, waarbij Winemarus et frater suus Arnoldus de Thedehem als getuigen optreden. De nobilis Otto de Horstmar is, gelijk wij hooger reeds zagen, in 1221 getuige tezamen met Arnoldus de Thydden en in 1241 met Arnoldus de Thethen (Dhetheim).

Het klooster Osethe kocht in 1182[43]) van een der leenmannen van den graat van Tecklenburg vier erven ; hiervan werd te Osnabrück eene akte opgemaakt, waarbij onder de nobiles tot de getuigen behoorden Ludolphus de Osethe en diens zoon Widekinus (Wittekind), alsmede Winemarus de Thidehem (no. 7 der 8 nobiles). Ook in 1191[44]) ontmoeten de twee geslachten elkaar in eene oorkonde, waarbij vóór de ministerialen als getuigen vermeld worden Widekinus de Osethe en Arnoldus de Thedehem.

Genoemd klooster kreeg in 1188[45]) de tienden over de erven (domus) Bergeshövet en Riesenbeke. Het zijn dezelfde namen, die wij in § II onder A te lezen kregen, toen de familie van Dedem in 1274 haar erf en hoeve in Bergeshöved (kerspel Riesenbeok) verkocht. En waar liggen nu Bergeshöved en Riesenbeck? Vlak bij Ibbenbiiren !

De nobiles Winemarus en Arnoldus de Thedehem kregen alzoo in 1189 Ibbenbürensch bezit en in 1274 bleken dominus Arnoldus de Dedem c.s. bezittingen bij Ibbenbiiren te hebben. Pleit dit niet voor eene nauwe verwantschap tusschen de twee Arnoldi ?

Hoe de vader van Winemarus en Arnoldus de Thedehem heette, wordt in de oorkonde van 14 Jan. 1189 niet opgegeven. Aangezien de volgende Dedem de nobilis Arnoldus de Theidem geweest schijnt te zijn, ligt het voor de hand om aan te nemen dat diens grootvader mede Arnoldus tot doopnaam had en de gebroeders derhalve een Arnoldus de Thedehem tot vader hadden.

Een dergelijken Arnoldus ontmoeten wij hierna onder B. Van hem weten wij dan tevens, dat hij de man was van Hildeburga von Ibbenbüren, die in 1189 reeds overleden was.

B. Arnoldus en Winemarus de Tideham (Thedehem).

Over het geslacht van Dedem las men in Nederland's Adelsboek van 1913 in het betrekkelijk hoofd o.a. :

[42]) W. U. B. 1, Cod. Dipl. No. 488, Reg. 2232.
[43]) 0. U. B. 1 No. 365; W. U. B. 1 Reg. 2125.
[44]) W. U. B. I en 11, Additamenta van Wilmans No. 77.
[45]) W. U. B. 1 Reg. 2228.

„Van dit geslacht wordt reeds in 1166 melding gemaakt, wanneer Winemarus van Dedem (Thidaham) getuige is van den bisschop van Utrecht. Arnoldus en Winemarus van Dedem, vermoedelijk zijn zoons, komen 1169 voor als nobiles".

In het Historisch gedeelte van 1926 liet de Redactie. van dit boek deze mededeeling weg, omdat van eenige verwantschap met de latere Dedems niets bleek. Thans weten wij gelukkig iets meer.

Over eerstgenoemden Winemarus zal zoo aanstonds onder C worden gehandeld. Het wederom aantreffen van een Arnoldus doet vermoeden, dat wij nog steeds op den goeden weg zijn ; slechts komt er nu een jongere broeder met den reeds bekenden naam Winemarus bij, welke naam dus het vertrouwen in eene veilige vaart versterkt. Omtrent hen werd overigens onder A hiervoren reeds het noodige medegedeeld ; aldaar heetten zij de Thedehe(i)m.

Helaas werd echter de hierbedoelde oorkonde van 1169 nog niet gevonden. Bij navraag kon noch de Heer W. Wijnaendts van Resandt, noch zijn voorganger als Redacteur van genoemd boek, de Heer Mr. J. C. baron Creutz, positieve inlichtingen hieromtrent verschaffen. Het onderzoek daarnaar wordt echter voortgezet.

Wij hebben laatstelijk onder A kennis gemaakt met den oudsten der twee nobiles de Thedehem, Winemarus geheeten. Deze zal naar gebruik wel genoemd zijn naar zijn vader's vader, zoodat zijn grootvader de Thedehem ook Winemarus moet hebben geheeten. Het klopt wederom volkomen. Slechts voert de thans aan de orde komende Winemarus de Thidaham (ten rechte de Tideham) van 1155 een geslachtsnaam, welke nadere bespreking vordert.

Wij behoeven namelijk thans niet langer de veronderstelling op den achtergrond te houden, dat het hierbedoeld geslacht, dat in 1166 als Tideham voorkomt, zijn naam ontleent aan het dorp Didam. De naam van dit dorp werd namelijk in den loop der eeuwen herhaaldelijk anders geschreven, evenzeer als zulks met den naam Dedem het geval was. De letter D wisselt herhaaldelijk met Th en zoo vinden wij, dat de naam der plaats, in 8'18 oorspronkelijk Theodex geheeten[46]), in de oorkonden van 1000 tot ± 1300[47]) gespeld wordt: in 1026 Diedehun, in 1144 Diedeheim, in 1200 Thideheim, op 20 Juli 1234 Dhidehemen in 1276-1281 Didem.

De oorkonde van 1200 behelst eene opsomming der bezittingen van het Klooster Bethlehem bij Doetinchem, o.a. ook die in parrochia Thideheim. Deze naam vertoont wel de meeste gelijkenis met Tideham en Thedehem, later Theidem en Dedem. Ook hier kan derhalve oprijzende twijfel gebannen worden.

C. Winemarus de Tideham.

De oorkonde van 1166, na 18 Juli van dat jaar verleden, bevat eene verklaring van Bisschop Herman van Utrecht, dat hij aan de parochianen van Lopik eene nieuwe wetering geschonken heeft en hen bevestigt in den eigendom van eenige door hen gekochte gronden. Onder de getuigen verschijnen vóór zijn ministerialen „his liberis testibus" en daaronder achter elkander Alardo

[46]) Oorkonde van 7 Febr. 828 (Sloet No. 29 junoto noot 1 in het register op blz. 1130).
[47]) Sloet Nos. 152, 281, 395, 571 en 972.

de Wisenthurst en Winemaro de Tideham. Als nobiles staan zij hier vóór Teodericus de Altena [48]).

Opmerkelijk is dat reeds in twee vorige oorkonden Alardus de Wisenthurst onmiddellijk door een Winemarus gevolgd wordt, maar aldaar heet deze Winemarus zijn *broeder*.

Bij de eerste akte dd. Utrecht 18 Oct. 1146 [49]) bevestigt Koning Koenraad volgens rechterlijke uitspraak de Utrechtsche Kerk in het bezit van het graafschap Oostergo en Westergo. Dit geschiedde in tegenwoordigheid van Alardue de Wisenhurst et frater eius Winemarus. Volgens het Alphabetisch register, dat aan het in de noot vermeld oorkondenboek is toegevoegd, zou de laatste Winemarus de Tideham zijn.

Later komen de twee gebroeders nogmaals in een aanzienlijk gezelschap bijeen en wel bij gelegenheid, dat de Aartsbisschop van Keulen Arnoldus in 1153 [50]) een strijd beslist tusschen de erven van Rutgerus de Xanctis (Xanten) en den Heer van Anholt over eene bezitting Sulen. Tegenwoordig zijn .... comes Albertus de Mulbach Alardus et Winemarus de Widenhurst [51]) enz. Volledigheidshalve vermelden wij nog, dat in 1163 [52]) graaf Dirk van Cleve het nonnenklooster te Wesel o.a. in het gemeenschappelijk bezit van het Demmerwald bevestigd. Als eerste der twaalf getuigen van dien graaf werd Adelardus de Wisenthurst vermeld.

Bestaat er aanleiding om de bovenaangegeven verwantschap tegen te spreken?

Wesenhorst (Wisenthurst) ligt blijkens de stafkaart Gendringen ten N. van die plaats [53]) en dus niet zoover van Didam (Tideham).

Het geslacht van Wesenhorst is tot den verkoop van zijne bezittingen (± 1360) steeds nobilis gebleven. Den Dedemschen naam Arnoldus vindt men er in 1209 [54]), wanneer de kanunnik Arnoldus de Wisenthurst den bisschop van Utrecht ter zijde staat bij een verklaring omtrent den afstand van goederen ten behoeve van de abdij Marienweert.

Onder de edelen, die op 1 Oct. 1234 graaf Herman van Loon tot getuige strekken bij eene ruiling van goederen tusschen hem, zijn broeders en zijn zwagers eenerzijds en het klooster Bethlehem anderzijds, behooren zoowel Winricus de Wisenhurst als Waltherus de Didehem, die in § IV onder no. 6 nader ter sprake komt. De naam Winricus, door het hoofd van het geslacht Wesenhorst meermalen gedragen, verschijnt reeds in 1213 (c.q. 1223) bij de Dedems (zie no. 1 in § IV), terwijl de vroegere naam Alardus bij dit laatste geslacht in 1232 terugkomt en Wennemar in 1273 (nos. 4 en 7 in § IV).

Omtrent het geslacht Wesenhorst verzamelden wij

[48]) Dit is in zoover van belang. dat aan hun „edelfrei" zijn niet te twijfelen valt. In de na te noemen oorkonde van 1145 is namelijk de volgorde o.a. voormelde Teoderious de Altena, Adelbertus comes de Novenich, Rotbertus comes de Lurenburg, dan de gebroeders Alardue de Wisenhurst en Winemarus en vervolgens Wilhelmus comes Gorensia.

[49]) Sloet No. 285; Mr. S. Muller Fa., Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301, 1925, No. 388.

[50]) Laoomblet 1 No. 377.

[51]) Hier is de naam abusievelijk Widenhurst.

[52]) W. U. B. 1: Codex Diplomaticus No. 330 en Regest No. 1896.

[53]) Aldus nu wijlen Jhr. Mr. F. K. van Lennep in Gelre, 1923, deel XXVI, pag. 129.

[54]) J. de Fremery, Cartularium van Marienweert, No. 21.

reeds op dezelfde wijze als voor de Dedems de vele verkrijgbare gegevens in een afzonderlijken bundel, waarin alle vindplaatsen zijn aangegeven. Wij ontleenen daaraan kortelijk alleen, dat Winricus, nobilis vir de Wesenhorst, in een zestal oorkonden voorkomt van 1280—1291 en een volgende Winricus van 1291-1343.

Eerstgenoemde zegelde in 1283 [55]) luidens de Raadt : trois trangles (dwarsbalken), rapprochées au centre de l'écu, en laatstgenoemde zegelde op 10 Oct. 1329 [56]) op dezelfde wijze, want het uitstekend bewaard zegel (Charters Geld. Rekenk. no. 160) vertoont een schild met drie smalle dwarsbalken. Ook in 1343 [57]) zegelde deze laatste Winricus nog aldus.

Het trekt de aandacht dat, terwijl de Dedems met drie schuinbalken zegelden, de Wesenhorsten eveneens drie balken bezigden, doch dwars gestelde. Waar in 1146-1163 Alsrdus de Wisenhurst de oudere broeder zou zijn, zegelde zijn geslacht later met drie gewone balken; bij de jongere Dedem's werden de drie balken schuin geplaatst. Wel toevallig !

En nog toevalliger is, dat er een ander geslacht is, hetwelk evenzeer de drie dwarsbalken voert [58]) en waarbij eveneens de voornaam Alardus een rol speelt. Het is het reeds in de vorige paragraaf onder C genoemd geslacht van Heiden bij Borken in Westfalen [59]). In 1178 [60]) is de nobilis Alardus de Heithen getuige van den bisschop van Munster bij eene gift aan het klooster Langenhorst, terwijl in 1221 [61]) een latere Alhardus de Heythen tezamen met den voormelden Arnoldus de Thydden, die in de getuigenlijst dadelijk op hem volgt, den bisschop van Munster bijstond bij de beslechting van een geschil van het klooster Asbeck met een tweetal grondbezitters. Op dezen Arnoldus volgen in dezelfde lijst de gebroeders Alardus en Arnoldus de Oosterwic; ook deze dragen de voornamen die wij zóó vaak ontmoetten.

Wij kunnen ook nog drie gebroeders van Varssevelde vermelden, waarvan de oudste Qodescalcus heet en de twee jongere Winemarus en Adelhardus. Zij zijn uit denzelfden tijd als de twee broeders Alardus en Winemarus de Wisenhurst. In 1162 [62]) zijn namelijk bij een verdrag tusschen den bisschop van Munster en Godescalcus (graaf Godescalcus van Lon) [63]) getuigen de liberi Godescalcus de Versnevelde, Vuinemarus et Adelhardus fratres eius.

Zou dus dit alles slechts wijzen op wapens en namen, die in eene zelfde streek inheemsch waren, alzoo op streekwapens en streeknamen?

Daartegen ware aan te voeren, dat het hiervoren

[55]) Staatsarchiv Düsseldorf, Arohief Aartsbisschop Keulen, No. 291 en de Raadt, Sceaux Armoriés, IV Pl. 38 No. 1105.

[56]) Nijhoff 1 229; van Doorninck en Dr. van Veen, Archieven betr. Gelre en Zutphen, 1107-1415, pag. 265.

[57]) Staatsarchiv Düsseldorf, Kapittel *van* Emmerik, No. 56.

[58]) In blauw drie zilveren dwarsbalken.

[59]) Ned. Leeuw 1926 k. 147.

[60]) W. U. B. 1 no. 396.

[61]) W. U. B. III no. 154.

[62]) Sloet No. 300: W. U. B. I Cod. Dipl. No. 284, Ree. 1'786.

[63]) Deze graaf zelf komt in 1178 in dezelfde oorkonde voor als de viri quoque nobiles Bernhardus et Warnherus de Ibenburen, die wij reeds sub A hiervoren leerden kennen. Bernhardus is de latere bisschop van Paderborn. Zie voor bedoelde oorkonde W. U. B. 1, C. D. No. 396, Reg. 2050 en W. U. B. 111 No. 1215, Anmerkung.

(a) Sloet No. 1000, ontleend aan R. A. Arnhem, Archief Bethlehem.
(b) W. U. C. VIII No. 609.
(c) W. U. B. 1, C. D. No. 296, Reg. 1814.

opgemerkte alleen voor zeer enkele geslachten geldt. De toevalligheid is te groot om zonder meer voorbijgegaan te worden en wij gelooven, dat er dus wel eenige verwantschap tussohen de geslachten Wesenhorst, Dedem en Heiden bestaan moet hebben en vrij waarschijnlijk althans tusschen de eerste twee. In geen geval achten wij ons gerechtigd om de veronderstelling op te geven, dat Alardus de Wisenhurst en Winemarus de Tideham broeders waren.

Immers, het is wel merkwaardig, dat in de oorkonde van 1146 deze twee edelen tezamen getuigen met Wilhelmus comes Gorensis en in 1221 Arnoldus de Thydden met Rudolfus, een lateren graaf van Goor. Voorts is in 11'78 graaf Qodescalous de Lon tezamen met de Ibbenbiirens, zwagers van een Thedehem; in 1221 vinden wij graaf Coenradus (lees Gerardus) de Lon en diens zoon Hermannus tezamen met den evengenoemden Arnoldus de Thydden en in 1234 laat deze Hermannus de Lon, inmiddels ook graaf geworden, zich bij eene gewichtige ruiling bijstaan door de edelen Winricus de Wisenhurst en Waltherns de Didehem. Hier komen deze twee adellijke namen wederom, evenals in 1155, in één oorkonde bijeen en steeds in dezelfde omgeving. En wie bezegelt, wanneer Winricus Nobilis vir de Wesenhorst, met zijn gezin te Bocholt in de Paaschweek van 1280(a) een goed in het kerspel Varseveld aan het klooster Bethlehem tegen tins overdraagt, deze opdracht? Graaf Herman II van Lon, in wiens „jurisdictio" het goed lag. Diens zoon Wicboldus stelde op 28 Jan. 131 l(b) o.a. den jongeren Winricus van Wesenhorst als borg voor de nakoming van een der huwelijksvoorwaarden voor zijn destijds voorgenomen echt. Vijf opvolgende geslachten der graven van Lon, waaromtrent evenzeer een speciale bundel is bijeengebracht, onderhielden dus van 1178 tot 1311 connecties met de groep Ibbenbüren-Dedem-Wesenhorst !

Die niet veranderde omgeving levert evenzeer eene bepaalde aanwijzing op, dat de Thedehem's, die in 1189 Ibbenbüressch bezit verkregen, verwant moeten zijn aan de latere Dedems. Reeds bij de Ibbenbürens constateeren wij bovendien de saamhoorigheid met de Asbeck's, welke de latere Dedem's evenzeer vertoonen. In 1164(c) toch bevestigt de Bisschop van Munster het klooster Asbeck in het bezit van zekere goederen; als getuigen treden op zoowel de edelen Godescalcus de Ibbenbiiren met zijn zoons Cuonradus en Wernherus als de miuisteriales Suetherus de Asbeke en zijn twee zoons Ludbertus en Rodulfus. Waar de Asbecks evenzeer als de Dedems bij Ahaus bezittingen hadden, versterkt dit ons in onze meening, dat het Dedemsch bezit aldaar den laatsten van de Ibbenbürens moet zijn aangekomen.

Het wordt echter tijd om tot onze slotsom te geraken. Combineeren wij nu de verschillende veronderstellingen, die omtrent de voorouders der bewezen stamreeks in deze en de vorige paragraaf naar voren gebracht werden, dan geraken wij tot een staat, die ons zes generaties verder brengt. Dezen staat plaatsen wij als „hypothetische stamreeks" onder D hierna. Men vergete echter niet, dat het slechts een gissingstaat is, zij het ook dat deze uit een zeer groot getal officieele bescheiden is opgebouwd.

D. De hypothetische stamreeks der oudste generaties.

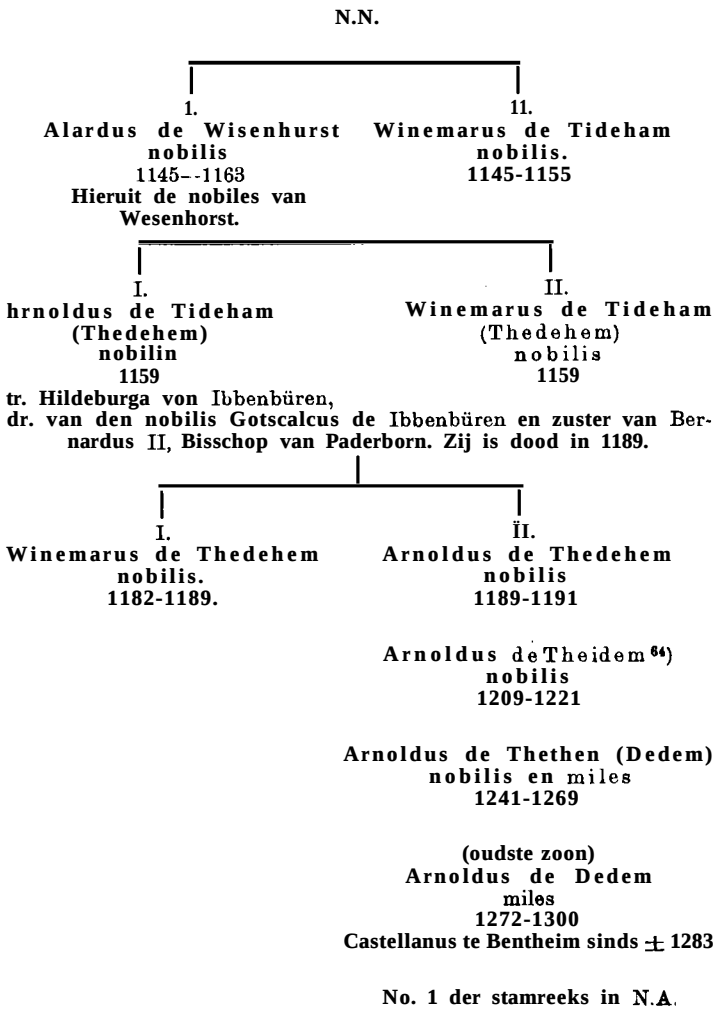

Wij herhalen, dat dit een gissingstaat is. Steeds blijft het dus mogelijk, dat de filiatie eene gansch andere was, wellicht meer of minder gecompliceerd, dat de jaartallen niet bij den juisten persoon zijn terecht gekomen en dat de groepeering, al dan niet door de aanwezigheid van zijtakken, eene andere behoort te zijn, ook dat het zóó vaak gedaan beroep op het stelsel der naamgeving faalt door het op jeugdigen leeftijd overlijden van een onbekenden oudsten zoon, zoodat het op den volgenden zoon geen toepassing kan vinden. Het voor den dag komen van andere oorkonden kan uiteraard steeds nieuwe factoren aan het licht brengen. Toch gelooven wij aan het streven tot opsporing der werkelijke filiatie een ruggesteun te verleenen door het gieten van onze veronderstellingen in den vorm van den vorenstaanden staat.

Het zal moeilijk zijn den naam N.N. aan het hoofd der liypothetische stamreeks door een effectieven te vervangen, aangezien het gebruik van geslachtsnamen in de hierbedoelde streken eerst omstreeks 1160 een aanvang heeft genomen en dus een vader van Alardus en Winemarus de Wisenhurst niet licht zal zijn op te sporen. Toch zal het wellicht later mogelijk blijken, deze stam-

64) Het zou niet onmogelijk zijn, dat achteraf deze Arnoldus en de voorgaande dezelfde persoon bleken te zijn. Vooralsnog achten wij dit echter wegens het tijdsverschil met den Arnoldus van 1159 niet dadelijk noodwendig.

reeks nog iets hooger op te voeren, omdat'in de daaraan voorafgaande periodes de voornamen Alardus (Adalardus) en Winemarus nogmaals tezamen voorkomen.

Wij hebben hier minder het oog op het samentreffen van twee kanunikken van die namen in het Utrechtsch kapittel in eene oorkonde van 13—24 Sept. 1131[65]), waarbij bisschop Andreas de geschillen tusschen den Proost en de Kanunikken van St. Jan. aldaar beslechtte.

Als getuigen traden daarbij o.a. op de sancto Martyno — ***Adelardus en*** de sancto Bonifacio — ***Winemarus,*** beiden bij hunne kerk het laatst genoemd en dus de jongste kanunniken. Van eene verwantschap wordt evenwel niet gerept.

Anders is het gesteld bij de als verdacht aangemerkte oorkonde, gedateerd tusschen 6 April 1076 en 1081 [66]), waarbij eene gravin Adelheid aan de St. Maartenskerk te Utrecht en aan bisschop Koenraad het landgoed Orden schenkt en dit in benificium ontvangt enz. Getuigen daarbij zijn ***Winemarus*** et frater eius ***Adelardus*** filii ***Adalardi.*** Wel meende nu wijlen de geleerde Mr. C. Pijnacker Hordijk[67]) dat de lange reeks van getuigen niet onwaarschijnlijk eerst later aan deze oorkonde is toegevoegd, hetgeen mogelijk is, maar of daartoe niet bestaande personen werden ingelascht, valt met het oog op het doel der toevoeging te betwijfelen.

Omtrent vroegere Adalardi en Alardi werden nog vele aanteekeningen gemaakt, doch van eenig verband met de vorige viel voorshands geen spoor te ontdekken.

§ IV. Losse gegevens aangaande de overige in hetzelfde tijdperk levende personen van gelijken naam.

Slechts die personen worden hier genoemd, waarvan verondersteld wordt, dat zij tot dit geslacht zouden kunnen behooren. Blijkt om één of andere reden het tegendeel, dan zijn zij niet opgenomen. Gemakshalve zijn de wel in aanmerking komende personen genummerd.

1. *Winricus de Dithim*, miles, komt in 1213 (Sloet No. 436) voor bij eene gift aan het klooster Camp. Volgens eene andere lezing zou het jaartal 1223 zijn. Onder meerdere milites staat hij vooraan; mogelijk is hij zelfs nobilis.

2. *Gerhardus de Thetem,* is in 12 15 [68]) ministerialis van den bisschop van Munster en zijn getuige bij eene aangelegenheid van het klooster Nutlon. Van de 15 in de oorkonde genoemde ministeriales is hij No. 13.

3 en 4. *Alardus de Didehem,* nobilis, is in 1232 (Sloet No. 553) getuige voor ridder Herbert van Bernhamme bij de opdracht van goederen aan het klooster Bethlehem bij Doetinchem. In de oorkonde gaat aan Alardus de naam Rodolfus vooraf, die mogelijk een broeder van hem'is [69]).

[65]) **Sloet No. 259 en Muller, Oorkondenboek van het Sticht Utrecht No. 330.**

[66]) **Sloet No. 184; Muller. Oorkoudenboek van het Sticht Utrecht No. 233 junotis de verbeteringen aan het slot van dit boek.**

[67]) Bijdr. **Vad. Gesch., 4e Reeks II blz. 20, Noot 7.**

[68]) **W. IJ. B. 111 No. 91: Niesert. Münsterische Urkunden Sammlung, 11 blz. 329.**

[69]) **In dezelfde oorkonde volgen op hem Arnoldus, Fridheriaus, Gerhardus fratres de Rheden, maar hier blijkt wèl uitdrukkelijk dat zij broeders zijn. Blijkens eene noot ad § II lett. C zijn zij nobiles en Alardus, die vóór hen staat, is dit dus ook.**

Rietstap vermeldt voor dat jaar ***Roelof*** en Alard ***de Dietehem,*** fratres (Geld. Toren in Arnhem). Eventueel zou Roelof No. 3 en Alard No. 4 zijn in deze lijst.

5. *Waltherus de Didehem, nobilis,* verschijnt op 1 Oct. L234 (Sloet No. 572) bij een ruiling van goederen tusschen Herman graaf van Loon met zijn verwanten eenerzijds en genoemd klooster anderzijds. De volgorde der adellijke wereldlijke getuigen is Ludolfo de Stenvorde, Winrico de Wisenhurst, Alberto, Rodolfo fratribus de Sinderen, Walthero de Didehem, nobiles [70]).

6. ***Antonius de Didehem,*** milis, blijkt in Oct. 1241 (Sloet No. 525) villicus van het klooster te Elten te zijn en is getuige bij het bijleggen van een geschil met het klooster Bethlehem.

7. ***Wenmarus de Dedeheym,*** verschijnt in eene oorkonde dd. Zutphen 14 Juli 1273 (Sloet No. 949). Het kapittel aldaar gaf hierbij een goed in het kerspel Neede uit. Na de milites en de Zutphensohe schepenen, vindt men onder de getuigen evengenoemden Wenmarus na Joannes de Benheym en vóór Wilhelmus de Sallant enz., met de bijvoeging "et aliorum virorum sapientium".

8. ***Hermannus de Dedem,*** is in eene oorkonde van 10 Sept. 1294 (Steinfurt blz. 203) de laatste getuige bij de bekendmaking door Baldewin, Edler von Steinfurt, van een afstand van goed door ridder Ludwig von Altenberg ten behoeve der Kommende van de Johanniters te Steinfurt.

9. ***Rodolf wan Dydhem. NB No. 3*** alweder een Rodolf, die van 1306-1315 in een viertal oorkonden voorkomt.

In 1306 [71]) verleende hij aan een eigenhoorige de vrijheid in tegenwoordigheid van Evert van Batselare bij Dydem (Didam).

Blijkens het leenboek van Putten verkoopt Rodolphus de Dedem, famulus, ultimo Dec. 1310 zijn tienden in Heerde en Vorchten en goederen in Vesen (Vaassen), met de vasallen en eigenhoorige luiden en toebehooren aldaar aan Herbert de Putten famulus. Dit wordt door den bekenden genealoog van Rhemen in zijn in het Rijksarchief te Arnhem berustend archief ons overgeleverd en stemt overeen met den gedrukten Staat der bezittingen van Herbertus van Putten (blz. 7):

1313. Item bona in Vesen (Vaassen) que emit erga Rudolphus de Dyedem.

Een Rodolf verschijnt wijders nog in 1339 en 1369 (No 12).

10. ***Heylewigis de Dedem,*** Kanones te Vreden.

Over haar handelt het Westfälische Zeitschrift [72]), Band 48, blz. 177. Als Decana wordt zij op 14 Mei 1316 onder de getuigen vermeld bij de aanwijzing van executeurs in het testament der abdis van Vreden Sophia (W. U. B. VIII No. 1048). Nogmaals komt zij in dit jaar op 24 Juni (twee keer) voor in No. 1061 van dat boek, wanneer het Kapittel te Vreden verslag doet aan den Aartsbisschop van Keulen over de verkiezing van Lud-

[70]) **Dit laatste woord ontbreekt bij Sloet. Zie de oorkonde zelve in R. A. Arnhem. Archief Bethlehem No. 28.**

[71]) **De Geer van Oudegein, Arohief Duitsche Orde, noot 1 op blz. 565 ad. No. 475.**

[72]) **Bedoeld wordt het Zeitschrift für vaterländische Geschichte und Altertumskunde Westfalens.**

gardis von Steinfurt als nieuwe abdis. Uit twee akten van 14 Dec. 1344 [73]) blijkt hoe deze Kanones, die toen overleden was, op haren sterfdag (14 Juli) herdacht zal worden.

ll. *Menso* de *Dedenhem*, Freischöffe in Dülmen, is aldaar op 28 Oct. 1326 [74]) als schepen tegenwoordig bij een verkoop voor het stift Dulmen.

12*a*. *Rolef van Dedem*, maakt op 26 Jan. 1339 (Ahaus p. 12) met Dyderis Doys van Lole eene uitspraak der Holtsprake te Waverlo bekend.

b. Een *Rolof van Didem*, is op 6 Mei 1369 (Ahaus p. 13) getuige van Willem, Heer van den Berg en van Biland, aangaande een verkoop van zaadland.

13. *Neude* (of *Noude*) *van Dydem, is* te Meurs op 30 Maart 1346 [75]) getuige van Heinrich Momme, Amtmann te Diedem, bij de goederen-verdeeling tusschen graaf Friedrich van Meurs en diens broeders.

Aanvankelijk was ook Wicholdus de Dedem (1266-1286) onder deze personen opgenomen, maar toen zijn plaats in het familieverband kon worden bepaald [76]), werd hij naar de hypothetische stamreeks overgebracht. Die inschakeling zal mogelijk later ook met andere personen kunnen geschieden, doch is natuurlijk van nadere vondsten afhankelijk. Eerst dan zullen wellicht stellige conclusies zijn te vormen en juist in dit opzicht voelen wij hoezeer onze kennis nog te kort schiet, hoevele leemten ons werk nog behelst, maar dit brengt de aard van het onderwerp onvermijdelijk mede. Het kon natuurlijk onze bedoeling niet zijn om reeds aanstonds een ongeveer volledig geheel aan te bieden, wat jaren zou vorderen. Evenals zoovele anderen volgden wij de methode om het thans nog te veel verspreid liggeud feitenmateriaal, dat voornamelijk in oorkonden belichaamd is, stelselmatig op te zoeken en zorgvuldig te verzamelen, te ordenen en te verwerken. Wel schijnt het, dat deze methode vruchtdragend kan zijn en — mede bij andere geslachten — ons dichter bij het beoogd doel zal kunnen brengen, ook al zal wellicht niet een *volkomen* slagen ons loon zijn. Maar om te spreken met een universeel groot man, wiens nagedachtenis in deze dagen zóó terecht gehuldigd wordt, men behoeft niet te slagen om te blijven volharden.

De ikonografie
in verhouding tot de geslacht- en wapenkunde en andere wetenschappen,

door Jhr. Mr. Dr. E. A. VAN BERESTEYN.

De specialiseering op ieder gebied heeft ook medegebracht een voortdurende splitsing van de wetensohap in vakken die ieder een eigen terrein bestrijken. Op dat der historische wetenschap is aldus o. a. het speciale vak der ikonografie ontstaan, dat sedert enkele jaren een internationale organisatie heeft ontvangen, in het Comité Cnternatìonal des Sciences Historìques, Seotion Iconographie.

In den regel wordt de meenìng gehuldigd, dat de ikonograaf zichslechts bezighoudtmet debestudeeringvan portretten. Deze meening beperkt echter zijn arbeidsveld te zeer. Immers is zijn werkzaamheid gelegen op het geheele terrein van voorstellingen en afbeeldingen, zoowel van personen als van zaken, die in de eerste plaats voor den historicus van belang kunnen zijn. Naast de portretten komen dus ook de historische gebeurtenissen als object van studie in aanmerking, terwijl het werk van den ikonograaf op het gebied der topografie en kunsthistorie zeker niet minder belangrijk kan zijn.

De wensch, dat speciale studie gemaakt zal worden van portretten, van historische gebeurtenissen, van stadsgezichten, kasteelen, kerkinterieurs enz. dankt zijn ontstaan aan het feit dat bij het illustreeren van boeken of het toeschrijven van kunstwerken, wat de voorstelling betreft, zeer veel gezondigd is geworden. Men nam het vroeger niet al te nauw bij het invoegen van portretten in historiewerken. Crìtiek werd zoo goed als niet uitgeoefend, zoodat men in tal van, overigens goed gedocumenteerde, wetenschappelijke werken de zonderlingste illustraties ontmoet. Zo0 treft men, om een voorbeeld uit den laatsten tijd te geven, in het — nog wel ikonografische ! — werk van Ernst Altkirch, Spinoza im Porträt, Jena 1913, op blz. 66 een jeugdportret aan van dezen geleerde, dat stellig een eeuw vroeger gesteld moet worden wat betreft schilderwijze en kostuum. En om een staaltje uit een vroeger historiewerk te geven, verwijs ik naar het boek van Letì, Teatro Belgìco, Amsterdam 1690. Hierin komt op twee verschillende plaatsen hetzelfde portret voor van Prins Willem I van Oranje door C. van Sìchem naar de bekende prent van Goltzìus. De eerste maal op blz. 222 heet de prent voor te stellen Karel Gustaaf van de Paltz, de tweede maal op blz. 234 denzelfde, doch nu als koning van Zweden, nadat de prent verrijkt is met het Zweedsche wapen [1]). Men moet niet veel dunk gehad hebben van de scherpzinnigheid der vroegere lezers om aldus de illustraties te durven bewerken!

En het bezwaarlijke is, dat een eenmaal gemaakte fout met de grootste hardnekkigheid pleegt te worden herhaald. Menig courantenlezer zal zich nog herinneren, dat wij verleden jaar op de Zwingli-herdenking werden getracteerd op het portret van den bekenden Frìeschen staatsman Vìglìus van Aytta van Zwìchem. Hoe kwam deze dwaze vergissing in de wereld? Doordat men in Florence blijkbaar de woorden Vìglìus en Zwìchemìus met Zwìnglìus had verward en de afbeelding van het zich daar bevindende portret van Vìglius verkocht als dat van Zwinglius. De eenige overeenkomst was dat de naam Zwìnglius zoowel den aanvang „Zwi" met Zwichemìus als den uitgang „glius" met Viglius gemeen had!

Daarbij komt het verdrietige, dat kunstgeleerden — vooral vroeger — meermalen slechts bitter weinig gaven om den naam van een voorgesteld persoon. Voor hen was het kunstwerk vanzelfsprekend hoofdzaak, maar of men

---

[73]) Borken, Beiheft, blz. 123.
[74]) W. U. B. VIII No. 1885; Coesfeld, Beiheft, pag. 337.
[75]) Laoomblet. Urk. Buch III 341: Fahne. Mumm 1 p. 38. In de oorkonde staat Neude, in Fahne's alphabetisch register Noude (verkorting van Arnold?).
[76]) Zie hiervoren § 11 onder A.

[1]) v. Someren, Catalogus van Portretten van Nederlanders 1 84, meent dat twee verschillende personen worden voorgesteld, dooh deze meening berust op een vergissing. Immers Karel Gustaaf van Paltz-Zweibrüeken was van 1654-60 koning van Zweden,

met A of B te doen had, was voor deze geleerden een onbeteekenende bijkomstigheid. Vandaar dat men in musea b.v. rustig doorging en nog wel doorgaat met het verkoopen van foto's met onderschriften, waarvan men weet dat ze onjuist zijn. In München b. v. liet mij de directeur der Pinakothek het portret zien, dat in oudere catalogi als van Hugo Grotius werd vermeld, doch dat reeds lang voor een ander werd aangezien, zóólang reeds, dat men eerst niet meer wist welk portret eigenlijk door mij werd bedoeld. Maar toen ik het museum verliet, kocht ik aan den ingang een foto van het portret, waaronder als van ouds „Bildnis des Hugo Grotius" stond [1]). Hetzelfde was het geval met het Rijksmuseum te Amsterdam, eveneens met het portret van dezen beroemden geleerde en staatsman.

De jongere generatie onder de kunsthistorici staat gelukkig niet meer zoo onverschillig tegenover deze quaesties en ziet het nut ervan in om ook tot een ikonografische oplossing van een portret te geraken.

De ikonografie is een tak van wetenschap, die evenzeer hulp verleent als ontvangt van verwante wetenschappen. Ik wensch thans daarvan enkele voorbeelden te geven.

Ten aanzien van de geschiedenis merk ik op, dat de ikonografie haar ter zijde staat, wanneer het er op aan komt historische gebeurtenissen in beeld te brengen. Dit is in den regel het geval bij de illustratie van geschiedkundige uitgaven. Maar wat zou de ikonograaf op zijn beurt beginnen, als hem prenten en schilderijen onder de oogen komen van historische gebeurtenissen, wanneer hij geen begrip had van de geschiedenis?

De kunsthistoricus heeft zich vroeger zeer weinig om de ikonografie bekommerd. De stijlcritiek wees hem aan, wie de schilder van een portret kon zijn. Maar of zijn conclusie ikonografisch te verdedigen was, speelde zoo goed als geen rol. En toch kan het voor de toeschrijving van een schilderij van het grootste belang zijn te weten wie de voorgestelde persoon is. Immers behalve dat de penseelstreek of de opstelling doet denken aan dezen of genen schilder, er moet ook waarschijnlijk gemaakt kunnen worden, dat de schilder de geportretteerde inderdaad heeft kunnen schilderen.

Toen ik in Weenen het portret zag van een dame, toegeschreven aan Cuyp, won de toeschrijving aan stelligheid, toen mij bij onderzoek bleek dat de voorgestelde een Dortsche burgemeestersvrouw was.

Voor eenige jaren vernam ik te Frankfort, dat men het bij Goldschmidt-Rothschild aldaar hangende portret van Emmerentia van Heresteyn door Frans Hals meende te moeten toeschrijven aan een Antwerps& schilder, voornamelijk van wege de kleeding van het het meisje. Stel U voor den vader met zijn 8 à 9-jarig dochtertje in 1629 tijdens het beleg van den Bosch op reis naar Antwerpen, om dit aldaar te laten schilderen, terwijl er te Haarlem schilders te kust en keur waren en van Beresteyn blijkbaar in den kring der kunstenaars geen onbekende was, aangezien hij meermalen als hun advocaat optrad! Een dergelijke toeschrijving was al zeer weinig aannemelijk.

In een ander geval vermoedde ik dat een portret van eene mevrouw Gael geschilderd zou zijn door Cornelis Cornelisz., die aan de Gael's na verwant was door zijn echtgenoote. Men meende echter, dat op stijlcritische gronden een dergelijke toeschrijving ontoelaatbaar was. Evenwel vond ik later op het archief een codicil van den zoon, waarin deze beschikte over de portretten zijner oudersen tevensmededeelde, dat zijn vader was geschilderd (in 1653) door Mr. Bonthout — een tot heden onbekenden schilder — en zijn moeder door Mr. Cornelis. Aangezien hij in de jaren des onderscheids was, toen zijn moeder in 1682 op het paneel werd gebracht, kon aan deze getuigenis geloof worden gehecht. En dat we hier met dezelfde portretten te doen hebben als in 't codicil vermeld, is ook genealogisch na te gaan.

In vele gevallen kan de heraldiek den ikonograaf en den kunsthistoricus nuttige diensten bewijzen.

In Buda-Pest zag ik bv. een schilderij, voorstellende een kerkinterieur, waarop eenige rouwborden waren aangebracht, waarvan er één mijn bijzondere attentie trok, omdat het een wapen bevatte, dat in die kerk (de N. Kerk te Delft) stellig nooit heeft gehangen. Het was echter het wapen van den schilder zelf, van Bassen, waardoor bleek dat deze op die wijze had gesigneerd. Het zou zeker de moeite loonen na te gaan of de zwarte ruiter op een zilver veld, het wapen van Bassen, op meer kerkinterieurs van den schilder voorkomt.

Ja zelfs de gefantaiseerde wapens, veelal in de 18e eeuw op onze portretten geplaatst, kunnen van belang zijn voor den ikonograaf. Zoo kon ik b. v. een onbekend portret uit de 16e eeuw thuisbrengen, dank zij het later er op geplaatste wapen, dat door geen enkel geslacht was gevoerd. Het betrof het portret van Volkje Claesdochter Knobbert [1]), die — herinnering aan de brouwerij „de 3 Klavers" — 3 klaverbladen als wapen voerde. In de 18e eeuw heeft men het wapen gequartilleerd met dat van de adellijke Overijsselsche familie Knoppert — 3 hondenkoppen —, omdat men vermoedelijk van oordeel was dat deze voormoeder daardoor in aanzien zou stijgen. En zoo zwerven thans enkele portretten rond met dit gefantaiseerde wapen, die niemand anders voorstellen dan de brouwster in de 3 Klavers te Delft.

Een gelijk voorbeeld vindt men bij het wapen van Jacomina van der Vorst, echtgenoote van Mr. Paulus Teding van Berkhout, een eerzame Delftsche dame, die in zilver 3 zwarte Spaansche potten voerde. Ook dit wapen werd gequartilleerd met het wapen der adellijke familie van der Vorst (de 2 vogels en 6 ringen), zoodat het weinig moeite kostte langs heraldieken weg ook dit portret te identificeeren.

Hoe de kunstwerken den heraldicus wederom van dienst kunnen zijn, leert ons b.v. een schilderij, voorstellende een gezicht op Keukenhof te Lisse en aldaar nog hangende. Op het afgebeelde inrijhek zijn 2 wapens in kleuren aangebracht. Het manlijk wapen is dat van het geslacht van Hoven : op een rood-zilver doorsneden veld een zilver-rood door-sneden leeuw. Het vrouwelijk wapen vertoont: in goud een groene boom vergezeld van twee lelies. Het blijkt, dat twee leden van het geslacht van Hoven Keukenhof hebben bezeten : Henrick van Hoven Sr., die gehuwd was met Anna Pauw, en diens zoon Henrick Jr., gehuwd

[1]) In de N. Rott. C. van 9 April 1933, Av. E., wordt dit portret van Woverius door Rubens opnieuw opgenomen in een artikel over Qrotius!

[1]) Zie Ned. Adelsboek 1928, blz. 100.

met Joanna Groenhout [1]). Het wapen met den groenen boom moet dus het wapen zijn van Johanna Groenhout, dat Rietstap niet vermeldt en dat mij ook niet van elders bekend was.

Naast de heraldiek kan ook de genealogie den ikonograaf en den kunsthistoricus vaak belangrijke diensten bewijzen. Een groepsportret met kinderen, waarvan de leeftijden gemakkelijk zijn aan te geven — soms staan deze op 't schilderij vermeld — kunnen er toe bijdragen een ongedateerd schilderij te dateeren, hetgeen van belang kan zijn voor de toeschrijving aan een bepaalden schilder. Een aardig voorbeeld vond ik verleden jaar. Een schilderij van 6 jonge kinderen was tot nu toe toegeschreven aan een bepaalde familie. Evenwel had men verzuimd nauwkeurig te letten op het kasteel op den achtergrond, dat de gecombineerde wapens van Pabst-van Ommeren in het frontispice bevatte, waardoor ten eerste de dateering moest worden gewijzigd en in de tweede plaats, met behulp der genealogie van Pabst, kon worden vastgesteld wie de voorgestelde kinderen waren.

Het is onbegrijpelijk hoe weinig aandacht soms door de kunsthistorici werd geschonken aan de genealogische gegevens op schilderijen en prenten.

v. Someren dateerde b. v. in zijn Beschrijvende catalogus van gegraveerde portretten van Nederlanders, Amsterdam 1888, Dl. 1, bl. 116 de prent „Het wyt beroemd geslacht van Nassou of Orangien" op 1620. Op de prent zien wij op den voorgrond den Zwijger, zijn vierde echtgenoote, Philips Willem, Maurits, Frederik Hendrik, Amalia van Solms en hunne 3 kinderen, waarvan Amalia, de jongste spruit, is geboren en overleden in 1628. Het is dus een kleine moeite de prent te dateeren, temeer daar de namen der voorgestelde personen met hun leeftijd op de prent vermeld worden. Een kunstenaar, die in 1620 wist te voorspellen dat Frederik Hendrik in 1626 zou huwen met Amalia van Solms en in 1628 3 kinderen zou hebben, zou wel een vooruitzienden blik gehad moeten hebben !

Er zijn ook tal van gevallen waarin de topografie den ikonograaf op het spoor heeft gebracht van de beteekenis van bepaalde voorstellingen, waarmede op zijn beurt de kunsthistoricus zijn voordeel heeft kunnen doen. Toen voor eenige jaren in den kunsthandel in Engeland een groepsportret bekend werd, waarop een kasteel voorkwam, kon men aantoonen, dat op dit schilderij de familie Pauw was voorgesteld, dank zij de indentificatie van het kasteel van Heemstede. Aan de hand van de genealogie van dit geslacht was verder een vrij nauwkeurige dateering van bedoeld portret mogelijk.

Het identificeeren van portretten kan niet alleen de wetenschap van dienst zijn, maar ook practisch nut afwerpen voor ons nationaal kunstbezit. Toen Dr. Schneider mij verleden jaar de toto van een — naar zijn oordeel door Bailly geschilderd — portret liet zien, dat zich in den Engelschen kunsthandel bevond, herkende ik aan wapen en opschrift aanstonds de beeltenis van den bekenden Haagschen predikant Johannes l'Empereur van Oppyck, voor wien een grafmonument in de Kloosterkerk werd opgericht, dat zich daar nog bevindt. Deze ontdekking leidde er toe, dat kerkvoogden met steun van „Rembrandt" het portret aankochten, dat nu een deel van ons kunstbezit uitmaakt.

Ik laat het bij deze enkele voorbeelden, waardoor ik heb aangetoond hoe de verschillende wetenschappen elkander van dienst kunnen zijn. Alleen moet ik er nog op wijzen, dat in de laatste jaren, dank zij den arbeid van Prof. van Bemmelen, ook door de biologen aandacht wordt geschonken aan de ikonografie. Merkwaardig in dit opzicht is het door de Indische Regeering uitgegeven werk over „Die Mestizen auf Kisar" door Ernst Rodewaldt, met een groot aantal portretten verlucht.

Ons Genootschap, dat thans zijn gouden jubileum herdenkt, kan met voldoening terugzien op hetgeen het ook voor dezen tak van wetenschap heeft gedaan. Vóór 16 jaren heeft het den stoot gegeven aan de organisatie van hare ikonografische afdeeling, die thans overgegaan is naar het Rijksbureau voor kunsthistorische en ikonografische documentatie, een oplossing die stellig de ikonografie nog beter tot haar recht zal doen komen. Maar dit Rijksbureau zal nimmer den steun en de medewerking van ons Genootschap kunnen ontberen en het rekent dan ook op de hulpvaardigheid en belangstelling van onze leden.

[1]) Zie Adelsarchief 1900, blz. 208 en 261.

Stamreeksen in beeld.

(De graven van Holland en de heeren van Brederode door Jacob Cornelisz. van Oostzanen en Cornelis Anthonisz.),

door Jhr. Dr. W. A. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

Velen onzer zullen zich nog levendig herinneren de belangwekkende voordracht van Prof. Dr. J. F. van Bemmelen, gehouden na afloop van onze jaarvergadering op 4 April 1926, welke er op was gericht ons aan de hand van lichtbeelden, vertoonende een groot aantal portretten, voor zoover noodig de oogen te openen voor „erfelijkheidsonderzoek". Hun, die zich bezighouden met geslachtkunde, mag het arbeidsveld, hetwelk Prof. van Bemmelen zich heeft gekozen en waarop hij sedert zijn eerste optreden groote werkzaamheid is blijven ontwikkelen geen terra incognita zijn. Wel is de tijd, dat beoefenaars der genealogie meerendeels waren te beschouwen als samenstellers van dorre geslachtslijsten, gelukkig voorbij en geven de genealogen zich in steeds toenemende mate moeite de verschillende leden der door hen behandelde geslachten voor ons te doen leven, maar nog tot betrekkelijk kort geleden werd zoo goed als geene aandacht gewijd aan de erfelijkheid van 's menschen trekken en treken.

Om zich te kunnen wagen aan beschouwingen aangaande de erfelijkheid naar het uiterlijk — ik denk hier in de eerste plaats aan gelaat, gestalte, houding e.d., om van kleur van oogen en haren, of vorm van handen en zoo meer nog niet te spreken — is een eerste vereischte het tot zijne beschikking hebben van een zoo groot mogelijk aantal portretten. Vóórdat echter aan een portret waarde mag worden toegekend voor een onderzoek, als hier bedoeld, moet allereerst vaststaan, dat het inderdaad de voorgestelde persoon te zien geeft. M. a. w. een portret, hetwelk niet gelijkt. kan groote kunstwaarde hebben, maar is van geenerlei beteekenis en zelfs mis-

leidend, indien het als maatstaf wordt gebezigd bij een erfelijkheidsonderzoek. Zoogenaamde geflatteerde portretten zijn voor genealogische studiën dus onbruikbaar, en natuurlijk in nog hoogere mate al die afbeeldingen van personen uit vroegere eeuwen, welke wij aan kunstenaars hebben te danken, die hunne verbeelding moesten laten werken om in het gemis aan portretten te voorzien. Behalve die geheel verzonnen beeltenissen krijgen wij ook te maken met tal van afbeeldingen van personen, welke zijn gemaakt naar portretten of voorstellingen van andere personen, zoodat ook daarvan de waarde uiterst gering is. Met het oog op laatstbedoelde gevallen is een erfelijkheidsonderzoek niettemin gewenscht, doch dan in dien zin, dat worde onderzocht, of de beeltenis is ontleend aan eene oudere! Dat een dergelijk onderzoek tot verrassende resultaten kan leiden, behoeft geen betoog.

In de middeleeuwen, doch voornamelijk in de vijftiende en zestiende eeuw, stelde men prijs op stamreeksen in beeld van de grooten dezer aarde'). Bij enkele daarvan wil ik thans even stilstaan en daarbij de vraag onder de oogen zien, of die afbeeldingen louter zijn te beschouwen als voortbrengselen van de verbeeldingskracht der respectievelijke makers daarvan, of dat aan die beeltenissen ook eenige waarde is toe te kennen uit een oogpunt van gelijkenis der voorgestelde personen.

In de eerste plaats wil ik wijzen op de reeks houtsneden van den vaardigen ***Jacob Cornelisz. van Oostzanen***, voorstellende de Graven van Holland te paard. Deze kunstenaar staat te boek als geboren te Oostzaan vóór 1470 en overleden vóór 18 October 1633 te Amsterdam, waar hij woonde en werkte. Het is hier niet de plaats uit te weiden over hetgeen hij heeft gewrocht, doch ik mag niet nalaten aan te stippen, dat van hem ook eene reeks afbeeldingen van de Koningen van Juda te paard — eveneens in houtsnede — bestaat, waarvan een volledig stel afdrukken zich bevindt in 's Rijks Prentenkabinet te Amsterdam. Aldaar wordt de volledige serie der Graven van Holland door Jacob Cornelisz. echter niet gevonden. Wel zijn er afdrukken van enkele blokken, maar andere moeten elders worden gezocht. Het best voorzien te dezen is de Nationale Bibliotheek te Parijs [2]).

De Graven van Holland zijn, zooals gezegd, afgebeeld te paard, zonder hunne gemalinnen, maar de geregeerd hebbende gravinnen zijn mede weêrgegegen, deze echter gezeten op muildieren.

De afbeeldingen zijn vlot van teekening en er is veel actie in de serie, maar — ik behoef het zeker nauwelijks te zeggen — de portretten zijn zeer phantastisch en er is nagenoeg in het geheel niet gestreefd naar historische juistheid. Wel heeft de kunstenaar Godfried van Lotharingen, die bekend is als Godfried met de

[1]) Om kort bij huis te blijven moge ik bijvoorbeeld herinneren aan de reeks houten beelden der graven en gravinnen van Holland, welke eertijds de Hofkapel op het Binnenhof hebben gesierd, en voorts aan de geschilderde portretten dier vorsten en voretinnen, in de jaren 1462-1465 gemaakt voor het stadhuis te Leiden, de voorloopers der nog bestaande te Haarlem.

[2]) In het Prentenkabinet te Brussel vond ik alleen de afbeeldingen van Willem IV, Margaretha, Willem V en Albreoht, welke ontdekking voor mij van belang-was, omdat te Parijs het blad met deze figuren zwaar gesohonden is.

Bult, inderdaad als bultenaar voorgesteld — een fraaie halsketen is met edelen zwier over 's mans misvormde lichaamsdeel gehangen — daarentegen heeft hij bijvoorbeeld Jan 1, den zoon van Floris V, die nog al8 jongeling ten grave is gedaald, afgebeeld als een ouden snorrenbaard. Alleen de laatste graven en gravinnen zijn blijkbaar naar portretten weergegeven. Dit is namelijk het geval met de voorstelling van Jacoba van Beyeren, die geheel is gekleed en gekapt naar haren tijd, en evenzeer met de afbeeldingen van Maria van Bourgondië, Maximiliaan van Oostenrijk, Philips den Schoone en Karel V, welke herinneren aan andere portretten dezer vorsten. De afbeelding van Karel V. is o.a. zeer goed te vergelijken met diens borstbeeld van gebakken aarde in het Hof van Gruuthuse te Brugge, hetwelk dien vorst eveneens op zeer jeugdigen leeftijd voorstelt. Gezien dit laatste portret is deze reeks houtsneden zeker niet later dan omstreeks 1616 te stellen.

De afdrukken dezer blokken zijn uitgegeven met de wapens boven en een korten latijnschen tekst onder de voorgestelde personen.

Dat deze serie zoo zeldzaam is, moet wellicht worden geweten aan het feit, dat de blokken reeds zeer spoedig moeten zijn opgeruimd en versneden. Immers mij is gebleken, dat bijvoorbeeld de figuren van Dirk I (?) en van Willem VI reeds zijn versneden vóór 1630, in welk jaar daarvan is gebruik gemaakt door den drukker Jan van Doesborch te Antwerpen voor zijne Exellente Cronike van Brabant.

In de tweede plaats moge ik kortelijks de aandacht vestigen op de reeks afbeeldingen der Graven van Holland door den niet minder vermaarden, Amsterdamschen meester Cornelis ***Anthonisz.*** — geboren omstreeks 1600 en overleden circa 1663 —, eveneens in houtsnede.

Deze serie is, evenals die van Jacob Cornelisz., zeer zeldzaam. Een volledig exemplaar is mij niet bekend; het beste is mijns inziens dat in het Albertina-museum te Weenen, waar echter een afdruk ontbreekt van het blok, voorstellende Floris 1, Geertruid, Robbert, Godfried en Dirk V.

In tegenstelling met Jacob Cornelisz. heeft Cornelis Anthonisz. de Graven staande afgebeeld, ten voeten uit. Het is eene indrukwekkende, maar zeker niet minder phantastische reeks portretten dan de voorgaande. Ook Cornelis Anthonisz. was een knap teekenaar, die ongetwijfeld hulde verdient voor zijn werk, maar wij kunnen daaraan geene hooge waarde toekennen, als wij de gelijkenis der door hem weergegeven vorsten nagaan. Opmerkelijk is bijvoorbeeld, dat hij Philips den Goede, die — zooals bekend genoeg ia — bezwaarlijk trotsch kon zijn op zijnen haargroei, zelfs een baard heeft toegekend. De latere vorsten heeft hij echter natuurgetrouwer afgebeeld, zooals met één oogopslag blijkt bij aanschouwing zijner portretten van Maximiliaan, Philips den Schoone, Karel V en Philips II. Wat dezen laatste aangaat, verdient echter opmerking, dat diens portret in verschillende opzichten afvalt bij vergelijking met de voorafgaande afbeeldingen. Cornelis Anthonisz. moet aanvankelijk deze stamreeks in beeld hebben besloten met het portret van Karel V en dat van Philips II later daaraan hebben toegevoegd. De serie zal mijns inziens zijn vervaardigd in

1649 of uiterlijk in den aanvang des jaars 1550[3]). Ik meen dit te moeten afleiden uit de voorrede, behoorende bij eene andere reeks portretten door denzelfden meester in 1660 en 1661 gesneden, namelijk die voorstellende de heeren van Brederode.

Alvorens laatstgenoemde serie nader te beschouwen moet ik nog doen opmerken, dat ook boven de door Cornelis Anthonisz. gesneden Graven van Holland hunne wapens zijn gesteld, doch hier in een doorloopend fries. Boven Dirk II is de Hollandsche leeuw merkwaardigerwijze in een ruitschild geplaatst, zooals overigens alleen voorkomt boven de Gravinnen. Aandachtige beschouwing van het fries leert, dat dit uit meer blokken bestaat dan de daaronder afgebeelde Gravenreeks en dat dezelfde blokken meer dan eenmaal zijn gebruikt, waaraan ongetwijfeld de gemaakte fout is te wijten.

Wat van deze blokken is geworden, is mij niet gebleken.

In de derde plaats kom ik tot de reeds genoemde stamreeks in beeld van de heeren van Brederode, eveneens door Cornelis Anthonisz.

Van deze serie berust sedert enkele jaren een volledig exemplaar in 's Rijks Prentenkabinet te Amsterdam, terwijl ook in het Albertina-museum te Weenen een goed exemplaar voorkomt, waaraan echter de gedrukte onderschriften en het eerste blok met den heraut, die als het ware de voorrede houdt, ontbreekt.

Bedoelde voorrede luidt in haren aanhef:

> Also ick laest leden aen den dach ghobracht hebbe de Genealogie ende oorspronck der grootmoedighe Eedelen ende hoochgebooren Graven van Hollant, Zeelant ende Vrieslant tot lof ende prijs des Keyserlicken Maiesteyts Karolusde vijfde onse ghenadichste heere, Soo hebbe ick Cornelis Theuniszoon nu mede voor my ghenomen nae mijn cranck vermogen tot eer ende believen van den Eedelen hoochgeboren Heere Heere Reynout Banderheere tot Brederode etc. De derde van dier name, Ridder van der oorde des gulden Vlies, mijn jonstighe heere, aen den dach te brengen die afcomste van de Eedelen hoochgeboren Banderheeren van Brederode, gelegen in neder Almaignen int Graefschap van Hollant.

Deze reeks, welke op het eerste blok het jaartal 1660, op een der volgende dat van 1551 en bij herhaling de signatuur van den kunstenaar draagt, gelijkt in menig opzicht op die van de Graven van Holland. Ook hier zijn de voorgestelde personen staande afgebeeld, ten voeten uit en boven hen in een fries hunne wapens. Bij deze laatste doet zich echter eene afwijking voor; het fries geeft namelijk ook de wapens der respectieve gemalinnen der heeren vau Brederode, al zijn deze zelve niet mede afgebeeld.

Heb ik bij zijne reeks Graven van Holland hulde gebracht aan het teekentalent van Cornelis Anthonisz. en gewezen op zijne rijke verbeeldingskracht, welke blijkt uit de door hem gegeven portretten, bij d e z e reeks moet

[3]) Dr. W. Pleyte stelde in zijn: Eene iconographie der Graven van Hollanden Zeeland — zie Bijdr. voor Vaderl. Gesch. en Oudheidk. 3de Reeks dl. 11, blz. 229 — de serie in de Albertina te Weenen op omstreeks 1515, hetgeen alleen reeds daarom onmogelijk is, omdat de reeks Karel V als Keizer en op gevorderden leeftijd vertoont; om te zwijgen van Philip8 11, dien ik — zooals boven gezegd — als later toegevoegd beschouw.

k er toch op wijzen, dat hij toch in phantasie te kort schoot. Dit treedt wel zeer duidelijk aan het licht, wanneer wij naast elkander stellen zijne afbeelding van Alfert, den negenden heer van Brederode, overleden in 1263, en die van Willem VI, gestorven in 1417. Zoowel in stand als in kleediog is de overeenkomst al te groot, en bovendien behoort het hier gegeven type thuis noch in het midden der 13de, noch in den aanvang der 15de eeuw. Veeleer doet deze krijgsman sterk denken aan de landsknechten uit het begin der 16de eeuw, ons zoo meesterlijk weergegeven door den grooten Dürer.

Toch is niet alle waarde aan deze Brederode-portretten te ontzeggen. Volgens de voorrede is, zooals ik reeds aanhaalde, de reeks gemaakt „tot eer ende believen" van heer Reinout van Brederode, den laatste der serie. De voorstelling nu van hem gegeven is ongetwijfeld een geslaagd portret te noemen, zooals niet alleen eene andere houtsnede van denzelfden kunstenaar doet zien, maar ook afbeeldingen van derden[4]).

Deze stamreeks in beeld van de heeren van Brederode moet indertijd nogal verbreid zijn geweest, zooals valt af te leiden uit het feit, dat het portret van heer Reinout van Brederode door anderen herhaaldelijk is gevolgd. Zoo heeft heer Dirk Woutersz., huiskapelaan der heeren van Wassenaer, die in 1662 eene stamreeks in beeld van de Graven van Egmond aan Graaf Lamoraal van Egmond schonk, diens portret zonder eenigen twijfel geteekend naar de houtsnede van beer Reinout, waarvan hij nogmaals een dankbaar gebruik maakte, toen hij Graaf Jacques de Ligne afbeeldde in zijne stamreeks in beeld van de heeren van Wassenaar. Ook in den Nederlandschen Herauld van Thomas de Rouck (1646) is op blz. 167 eene kopergravure te vinden, welke is terug te brengen tot het portret van heer Reinout van Brederode door Cornelis Anthonisz. in 16615).

Een der blokken van het wapenfries is nog lang te Amsterdam in gebruik gebleven, want ik vond daarvan nog een afdruk onder een „Nieuwe-Jaers Wensch van de Poort-kloeke-luyders van de Oude Kerk, aen de Burgers en Inwoonders van Amsterdam, op 't jaer 1716. t. Amsterdam, gedrukt by Willem van Bloemen, in de Kalverstraet, by den Dam, in de Nieuwe Berg Calvarie"[6]).

Tenslotte moge ik naar aanleiding van deze stamreeks in beeld van de heeren van Brederode wijzen op het nut der beoefening van de geslacht- en wapenkunde.

Beschouwen wij het exemplaar in 's Rijks Prentenkabinet te Amsterdam nader, dan zien wij, dat — indien wij het begin met den heraut, die de voorrede houdt, uitschakelen — het geheel bestaat uit eene reeks beeltenissen, waarboven een wapenfries en waaronder een gedrukte tekst, welke onder ieder der afgebeelde personen vermeldt, wie hij was en hoe zijne vrouw was genaamd. Voorts blijkt, dat de geheele voorstelling is eene aaneenkoppeling van vier blokken, telkens voor-

[4]) De hier bedoelde andere houtsnede voorstellende heer Reinout van Brederode, geeft hem te paard weêr. Een afdruk daarvan bevindt zich in 's Rijks Prentenkabinet te Amsterdam en is te vergelijken met het schilderstuk in het stadhuis te Vianen.

[5]) Vgl. Leidsch Jaarboekje 1932, blz. 150.

[6]) Een exemplaar van dezen nieuwejaarswensch werd in Mei 1912 verkocht bij Fred. Muller en Cº. te Amsterdam (zie nº 1320 van den veilingscatalogus).

stellende vijf heeren van Brederode, en dat de tekst daaronder is gemerkt: A, B, C en D.

Het wapenfries geeft — zooals boven reeds is opgemerkt — ook de wapens van de respectieve vrouwen der heeren van Brederode. Toetsen wij nu de wapens der vrouwen aan hetgeen omtrent hen in den tekst wordt medegedeeld, dan ontwaren wij, dat het fries van B van plaats moet verwisselen met dat boven C. Eene nadere bevestiging hiervan levert het wapen boven „ Willem here Alphartszoon" -de laatste van B — daar dit het gevierendeelde wapen Brederode-Valkenburg is, hetwelk pas veel later, en wel voor het eerst door „Reynout die eerste" is gevoerd en dan ook overeenkomt met het wapen van diens zoon Johan — de eerste van D.

De hier aangewezen fout, gemaakt bij het vóór het afdrukken bijeenvoegen der verschillende blokken, kan, en dit verdient alle opmerking, uitsluitend door een beoefenaar van de geslacht- en wapenkunde worden ontdekt.

Met deze noodzakelijke verbetering van het wapenfries is de stamreeks echter nog niet in orde. Immers daarmede moet gepaard gaan eene wijziging van de volgorde der heeren van Brederode zelf. Wanneer wij vervolgens hiertoe overgaan en de op B afgebeelde heeren van Brederode van plaats doen verwisselen met die van C, krijgen wij het verrassend resultaat, dat de reeks uit een aesthetisch oogpunt veel beter voldoet. Cornelis Anthonisz. beeldde de heeren van Brederode niet ieder op zichzelf af, door die als het ware koud naast elkander te stellen, doch groepeerde die min of meer. Zoo krijgen wij bij omwisseling van B en C, dat de eerste op het tweede blok afgebeelde heer van Brederode niet langer den rug toewendt aan den laatste van blok A, doch dat, integendeel, deze beide heeren in verband met elkander worden gebracht[7]).

Het komt er dus niet op neêr het wapenfries boven B te verwisselen met dat boven C, doch wapenfries èn beeltenissen dezer blokken van plaats te doen veranderen, of eenvoudiger gezegd : de tekst onder de afgebeelde hoeren van Brederode is verkeerd afgedrukt; die onder het tweede blok behoort te staan onder het derde, en omgekeerd.

Een belangwekkend geval van stamboomvervalscbing,

door Prof. Mr. R. Fruin.

Men heeft er indertijd bij mij op aangedrongen om iets voor te dragen of te schrijven over documentenvervalsching; maar ik heb mij aan dien aandrang onttrokken, eensdeels omdat het onderwerp te omvangrijk is en anderdeels omdat over de vele beweerde vervalschingen, die in den laatsten tijd door prof. Oppermann en zijne school aan de orde zijn gesteld, ik mij niet bevoegd acht een oordeel uit te spreken. Vooral de toewijzing van eene oorkonde aan eene bepaalde hand is eene zoo subtiele zaak, dat alleen zeer geëxperimenteerde diplomatici recht van spreken hebben. Minder ingewikkeld

7) Dat er geen aansluiting is tussohen de volgende blokken, is volstrekt geen bezwaar, daar de stand der daarop afgebeelde personen daartoe geen aanleiding geeft.

zijn gewoonlijk de gevallen van stamboomvervalsching, ook al omdat het motief van de vervalsching in zulk een geval duidelijk is. Maar de gevallen er van zijn legio, en die alle ter sprake te brengen en onder verschillende rubrieken te rangschikken zou een omvangrijk en een vervelend werk zijn, dat alleen zou kunnen worden verlevendigd door enkele gevallen nauwkeurig na te gaan en uit te pluizen ; de omvang van een geschrift, dat op die basis was opgebouwd, zou veel te groot zijn, zeker voor een artikel in het feestnummer van het maandblad „de Nederlandsche Leeuw". Ik zal mij dus beperken tot één geval, dat niet alleen in verband met den stamboom, waarom het ging, uiterst belangrijk is, maar dat bovendien het voordeel heeft in geen direct verband te staan met eenig Nederlandsch geslacht, en welks bespreking dus, naar ik hoop, niemand zal kwetsen of ergeren. Ik heb er trouwens geen nieuws over te zeggen; ik wil het alleen in het geheugen terug roepen. Ik bedoel de vervalschingen door François de Rosières, in den stamboom der hertogen van Lotharingen aangebracht. [1])

Toen de hertog van Anjou den 10en Juni 1684 stierf, was van alle manlijke nakomelingen in de manlijke lijn van koning Philips 111 van Frankrijk nog alleen koning Hendrik 111 over, en de vraag van de erfopvolging in het koninkrijk eischte dringend een antwoord. Volgens het erkende erfrecht in Frankrijk waren de vrouwen niet slechts persoonlijk van de opvolging uitgesloten, maar droegen zij ook geen kroonrecht op hare nakomelingen over. Na het uitsterven van de lijn van Philips 111 moest dus de kroon overgaan op de lijn, die uit Philips' broeder Robert, graaf van Clermont, gesproten was, op de familie van Bourbon dus, die inderdaad reeds geruimen tijd als gerechtigd tot de kroon bij het uitsterven van het koninklijk huis beschouwd was. Sinds den dood van hertog Karel van Alençon (1525), die van een broeder van Philips VI afstamde, en de felonie van den conné table van Bourbon (1523), die overigens in 1637 kinderloos overleed, was Karel van Bourbon, hertog van Vendôme, als eerste prins van den bloede erkend. Het hoofd van het huis van Bourbon was in lö84 diens kleinzoon, de koning van Navarre, en deze zou zeker zonder meer als troonopvolger erkend zijn, als hij niet het catholieke geloof verlaten had. In het protestantisme opgevoed, was hij, noodgedwongen, in 1572 tot het catholicisme overgegaan, maar weder tot zijn oorspronkelijk geloof teruggekeerd, toen hij zijne vrijheid van beweging herkregen had. Hij was dus „relapsus" en daarom in de dogen van vele catholieken, met name der Ligueurs, onbevoegd om de kroon van Frankrijk te dragen.

Na den koning van Navarre kwam diens oom, de kardinaal van Bourbon, aan de beurt. Bij het tractaat van Joinville, 31 December 1684 tusschen de Ligue en koning Philips II van Spanje gesloten, was de kardinaal als erfgenaam der Franschen kroon erkend. Dat verdrag werd voorloopig geheim gehouden, maar bij het manifest van Péronne van 30 Maart 1686, dat door de Ligue op naam van den kardinaal werd uitgegeven, nam deze den titel van eersten prins van den bloede en erfgenaam van de kroon openlijk aan.

Hij kon echter nog andere aanspraken doen gelden

1) Hierover handelen o.a. L. v. Ranke, Franeösische Geschichte vornehmlich im 16. und 17. Jahrhundert (Dritte aufl. 1877. B. 1. S. 348, 349; en Giry, Manuel de diplomatique p. 880).

dan die, welke gegrond waren op de uitsluiting van den koning van Navarre als ketter. Was hij niet in elk geval nader gerechtigd tot de kroon dan zijn neef 4 Gold bij de vererving der Fransche kroon de representatie? Was niet, vroeg men, Karel de Qroote als Keizer opgevolgd door zijn jongsten, maar alleen hem overlevenden zoon Lodewijk den Vrome, hoewel diens oudere maar vóór Karel den Qroote gestorven broeder Pepijn een zoon Bernard had nagelaten, die zich met het koninkrijk Italië moest tevreden stellen, waarmede Pepijn, zijn vader, in 780 begiftigd was? Onder de Capetingische heerschappij had zich in Frankrijk de quaestie niet voorgedaan, maar in andere landen wel. Na den dood van Alphonsus den Wijze, koning van Castilië, in 1284, was hem zijn tweede zoon Sancho IV opgevolgd, met voorbijgang van de zoons van Ferdinand, den vooroverleden oudsten zoon van Alphonsus, de z.g. prinsen de la Cerda. En in een zijtak van het Capetingische geslacht, in het huis van Anjou, dat in Napels regeerde, was in 1309 Karel II opgevolgd door zijn jongeren, maar oudsten in leven zijnden zoon Robert, met voorbijgang van Karel Robert van Hongarije, wiens vader Karel Martel de oudste zoon van Karel 11 was geweest, maar reeds in 1301 was overleden. En toen graaf Robert II van Artois in 1302 in den slag van de Gouden sporen gesneuveld was, had de Fransche koning Philips IV zelfs diens dochter Mahaut met het graafschap beleend, zonder acht te slaan op de aanspraken van den zoon van haar overleden broeder Philips, in de geschiedenis als Robert III bekend. En die beslissing werd herhaaldelijk bevestigd. In 1332 bleek zelfs, dat Robert III valsche stukken ter staving zijner aanspraken had overgelegd. (Giry. A. w. blz. 878) [2]).

Zoo waren er dus titels te over, op welke de kardinaal van Bourbon zijne aanspraken kon steunen. Toen dan ook Hendrik III zelf bij opene brieven van 17 Augustus 1688 den kardinaal van Bourbon als eersten prins van den bloede en naasten troonopvolger had erkend, scheen zijne opvolging, althans in de oogen der Ligueurs verzekerd, en toen dan ook koning Hendrik 111 den 1[en] Augustus 1689 vermoord was, verklaarde de hertog van Mayenne, die reeds in Februari te Parijs als lieutenant-général de l'état royal et couronne de France was erkend, den kardinaal van Bourbon tot „le roi notre souverain seigneur", en den 21[en] November d.a.v. verscheen een arrest van het parlement van Parijs, waarbij de kardinaal als koning Karel X werd geproclameerd en bepaald werd, dat de stukken, uitgaande van den lieutenant-général Mayenne op 's konings naam zouden staan. Want Karel X was na den moord op de Guises, waarvan die op Hendrik III slechts de weerslag was geweest, de gevangene eerst van Hendrik 111, daarna van zijn neef, den koning van Navarre, die door zijne aanhangers als koning Hendrik IV was erkend. Karel X stierf in gevangenschap 8 of 9 Mei 1690.

De eenige, op wien zijne aanspraken konden overgaan, was zijn neef de jongere kardinaal van Bourbon, vroeger kardinaal van Vendôme geheeten. Want hertog Karel van Vendôme, had behalve Antoine koning van Navarre,

[2]) Ook in het gewone recht deed dezelfde quaestie zich voor. Het recht van plaatsvervanging gold in het schependomsrecht, maar niet in het aasdomsreoht, waarbij zij, die het nauwst aan den overledene verwant waren, de verwanten in een verderen graad uitsloten. In het Zutphensche leenrecht was eveneens representatie uitgesloten.

den vader van Hendrik TV, en den als Karel X tot koning geproclameerden kardinaal van Bourbon, nog een derden zoon Lodewijk, prins van Condé, gehad, die bij zijn dood in 1669 uit twee huwelijken vier zoons had nagelaten, nl. Hendrik, prins van Condé, François, marquis van Conty, Karel, kardinaal van Vendôme, en Karel, graaf van Soissons De oudste was gestorven in 1688 en zijne weduwe werd, onder verdenking haar man vergiftigd te hebben, gevangen gehouden, Eerst in 1696 werd zij onschuldig en haar in haar weduwstaat geboren zoon wettig verklaard. De eenige, die dus tusschen den overleden koning Karel X en den kardinaal van Vendôme kon staan, was de marquis van Conty; maar hij had zich 3 Augustus 1689 voor Hendrik IV verklaard en was dus als aanhanger van een ketter (hoewel hij zelf catholiek was) uitgesloten. In hetzelfde geval verkeerden ook de andere prinsen van Bourbon : de graaf van Soissons, de hertog van Montpensier en de prins van Dombes. Ja, de kardinaal zelf, die nog in 1692 gepoogd had zijne aanspraken erkend te zien en die bereid was geweest zijne geestelijke waardigheid neder te leggen en met de dochter van Koning Philips van Spanje of met eene van den hertog van Mayenne te trouwen, sloot zich in het begin van 1693 bij Hendrik IV aan.

Intusschen had de hertog van Mayenne als luitenant-generaal beloofd de Staten-generaal te zullen bijeenroepen en aan deze de beslissing, wie koning zou worden, te zullen overlaten. Den 16[en] Januari 1693 werd de vergadering geopend. De aanspraken, die door verschillende pretendenten op de kroon van Frankrijk werden gemaakt, kan men tot twee rubrieken terugbrengen. De eerste wilde, nu de erfopvolging van het huis van Bourbon naar de opvatting der Ligueurs uitgesloten was, de vroegere uitsluiting der vrouwen, die op een voorschrift der lex Salica [3]) was gebaseerd, opheffen en zocht dus den nieuwen souverein onder de verwanten van koning Hendrik 111 in de vrouwelijke lijn. Hendrik III had drie zusters, behalve de jong gestorvene, gehad: Elisabeth, Claudia en Margaretha. Prinses Elisabeth was overleden, maar uit haar huwelijk met Koning Philips 11 van Spanje had zij eene dochter nagelaten, de ook uit de Nederlandsche geschiedenis wel bekende Infante Isabella Clara Eugenia, en hare candidatuur voor den vacanten troon werd van Spaansche zijde in de vergadering der Staten-Generaal met aandrang naar voren gebracht,. Daar men echter bleef vasthouden aan het beginsel, dat Frankrijk door een man geregeerd moest worden, wilde Philips 11 zijne dochter aan aartshertog Ernst uithuwelijken. Eerst toen de weerzin om dezen vreemdeling als koning te erkennen onoverkomelijk bleek, kwam het plan om de infante aan den jongen hertog van Gnise uit te huwen, meer op den voorgrond. Maar toen was het ook voor de uitvoering daarvan reeds te laat. Prinses Claudia was ook reeds overleden. Zij was gehuwd geweest met hertog Karel van Lotharingen. Hare eventueele rechten waren overgegaan op haar oudsten zoon, den marquis van Pont, en zijn vader de hertog deed zijne aanspraken ook wel gelden, maar die traden toch minder op den voorgrond. De jongste zuster prinses Margaretha was in 1672 gehuwd met den protestantschen pretendent koning Hendrik IV. Kinderen waren uit deze ongelukkige ver-

[3]) LIX: 5: „De terra Salica nulla in muliere hereditas".

bintenis niet geboren. Ook hertog Karel Emmanuel van Savoye, wiens moeder eene dochter van Frans 1 was geweest, beriep zich op zijne verwantschap met het huis van Valois. Hij vergenoegde zich echter met het bezetten van aan zijn rijk grenzende gebieden, zonder voor het geheele rijk als pretendent op te treden.

Er was echter nog eene tweede categorie pretendenten, allen geboren uit het huis Lotharingen. En hiermede komen wij aan den vervalschten stamboom van den aartsdiaken van Toul F. de Rosières die in 1680 een foliant had doen verschijnen, getiteld: Stemmatum Lotharingiae ac Barri ducum tomi septem. De vijf eerste boeken zijn aan de geschiedenis der hertogen van Lotharingen en hunne voorouders gewijd. Aan elk dier voorouders (die beginnen met Antenor dux Troianorum, die in het jaar 440 vóór Christus aan het bewind gekomen zou zijn) is een hoofdstuk gewijd. Eerst wordt daarin de „historia capitalis" behandeld en daaraan sluiten zich dan de geschiedenissen der andere volkeren, der Romeinen, der Perzen, der Grieken, der Joden, later der pausen, keizers en Fransche koningen aan. De 42e in de rij, waarvan Antenor de eerste was, is de ook van elders bekende, schoon historisch niet aan te wijzen Pharamundus, die het eerst zijne, nu Franken genoemde onderdanen in Gallië gevestigd zou hebben; de 43e diens zoon Clodius de langharige (comitatus), die ook door Gregorius van Tours (Hist. 11.9) als Chlogio wordt genoemd. Als 44e generatie noemt De Rosières Albero qui et Albericus. Aan dezen kwam, zoo zegt de schrijver, met recht de regeering over de Franken na den dood zijns vaders toe. Maar Meroveus, de stamvader van het eerste Fransche koningsgeslacht der Merovingen, nam het koninkrijk in bezit, en eerst eenigen tijd na zijns vaders dood is Albero in het bezit gesteld van den Elzas, Mosellana, de Ardennen, Brabant en andere aan den Rijn grenzende gebieden (het later Lotharingen). Nu volgt een vorst, die even zoo weinig als Albero zelf in de geschiedenis bekend is : Vaubertus of Vambertus (46). Met zijn opvolger Ansbertus vel Anselbortus (46), gehuwd met Blitildis, dochter van koning Chlotair 1, komen wij weder op historisch terrein, nl. op den stamboom van de voorzaten der Karolingen, afgedrukt in M.G.H. Ss. 11, blz. 308 vlg. De stamboom wordt dan verder gevolgd langs Arnoaldus of Anchises (47), Arnulphus (48), Clodolphus of Flodulphus (49), wiens broeder Anschisus, de vader van Pepijn den Middelste geweest zou zijn, Martinus (50), die met zijn vollen neef (3) Pepijn een tijd lang het koninkrijk Austrasië bestuurde, tot Martinus' zoon Eleutherius (53), met wien wij weder op nog niet bekende banen komen. Er wordt wel in het leven van St. Waldrada een Eleutherius als hertog vermeld ; die leefde echter omstreeks 620 en kan hier niet bedoeld zijn (Parisot, Les origines de la Haute-Lorraine blz. 66). Er volgen nu eene reeks onbekende hertogen van Mosellana : Lambertus of Aubertus (52), Loharus (63) [4]), Federicus of Ferricus (54), Sadigerus (55), die de vader zou zijn geweest van den eersten hertog van Lotharingen Regnerus of Ranerus, meer bekend als Reinier Langhals, den stamvader der graven van Henegouwen, die in werkelijkheid een zoon van een graaf Giselbert en eene dochter van keizer Lotharius 1 was

[4]) **Elders (fol. 195 verso) voegt De Rosières hier nog in: Folco.**

(Vanderkinderen, La formation territoriale des pricipautés belges 11 blz. 197). Zijn ontwijfelbare zoon was Giselbert, hertog van Lotharingen, gehuwd met Gerberga, dochter van Hendrik den Vogelaar (A.w. blz. 14). Uit dit huwelijk werd een zoon Hendrik geboren, dien De Rosières voor zijn opvolger en derden hertog van Lotharingen uitgeeft, wellicht eene verwarring met den gelijknamigen broeder van Otto den Groote, die korten tijd hertog van Lotharingen is geweest (A. w. blz. 14). De weduwe van hertog Giselbert was inmiddels met koning Lodewijk IV hertrouwd, en de tweede zoon uit dat huwelijk, Karel, werd eenigen tijd later door zijn neef keizer Otto 11 tot hertog van Neder-Lotharingen — want inmiddels was het hertogdom gesplitst[5]) — verheven. De Rosières maakt hem tot opvolger van zijn hertog Hendrik[6]). Karel heeft, gelijk bekend, in 987 na den dood van zijn broeders zoon Lodewijk V getracht als koning van Frankrijk te worden erkend, waarop hij als eenige overgebleven Karolinger aanspraak maken kon. Hij werd echter voor Hugo Capet voorbijgegaan en Karel stierf in diens gevangenschap. Zijn zoon Otho volgde hem als hertog van Neder-Lotharingen op maar stierf kinderloos.

Otho, zegt De Rosières, had evenwel zijn bloedverwant van moederszijde Godfried den Gebaarde, graat van Ardennes, tot zijn opvolger aangenomen, en de keizer had zulks bevestigd. Hij zou een zoon van Ricuinus, hertog van Mosellana, geweest zijn en een broeder van Otho's moeder. Zijn zoon en opvolger Godfried II zou eveneens den bijnaam Barbatus gevoerd hebben en door zijn zoon Gothelo opgevolgd zijn. In werkelijkheid was Gothelo een zoon van Godfried van Verdun ; hij vereenigde met het hertogdom Neder-Lotharingen, waarin hij zijn broeder Godfried was opgevolgd, ook dat van Opper-Lotharingen. Zijn zoon en opvolger was Godfried 111, wien De Rosières ook den bijnaam Barbatus geeft, en ditmaal met meer recht dan aan de beide vorige Godfrieds, die, zoo men ze al met verwanten van Gothelo te identificeeren vermag, in elk geval dit cognomen nooit hebben gevoerd. De opvolger van Godfried met den Baard was een andere Godfried, de ook uit de Hollandsche geschiedenis bekende Godfried met den Bult. Hij stierf kinderloos.; maar zijne zuster Itta of Idda, gehuwd met Eustachius, graaf van Bouillon, volgde hem volgens De Rosières in het hertogdom op, dat zij aan haar oudsten zoon Godfried van Bouillon, den held van den eersten kruistocht, naliet. Deze was inderdaad hertog van Neder-Lotharingen. De Rosières laat hem als hertog opvolgen door zijn broeder Boudewijn I, koning van Jerusalem, en daarna door een derden zoon van Eustachius en Itta, Willem geheeten, van welke de geschiedenis niets weet. Als diens zoon geeft De Rosières hertog Dirk van Lotharingen op, die in werkelijkheid een zoon van graaf Gerhard van den Elsas was, en met wien de onbetwiste stamreeks der hertogen van Lotharingen begint.

In zijne geschiedenis der hertogen van Bar, waaraan de beide laatste deelen van zijn werk zijn gewijd, geeft

[5]) **Tot op hertog Gothelo, die beide hertogdommen** vereenigde, **onderscheidt de** Rosières **van het hertoedom** (Neder-)Lotharingen **het hertogdom** Mosellana **(Opper-Lotharingen).**

[6]) **De** hertogen **Hendrik van Beieren, Conrad en Bruno slaat** hij **over** „quia .... non .... **legitima gubernarint,** tum **quod** veros **hereditariosque Lotharingiae** Duces **qui ad haeo usque** nostra **tempora** pervenerunt **oonsanguinitatis** nullo **iure** contigerint".

BIJLAGE.

Afstamming van het Huis van Lotharingen volgens De Rosières.[7])

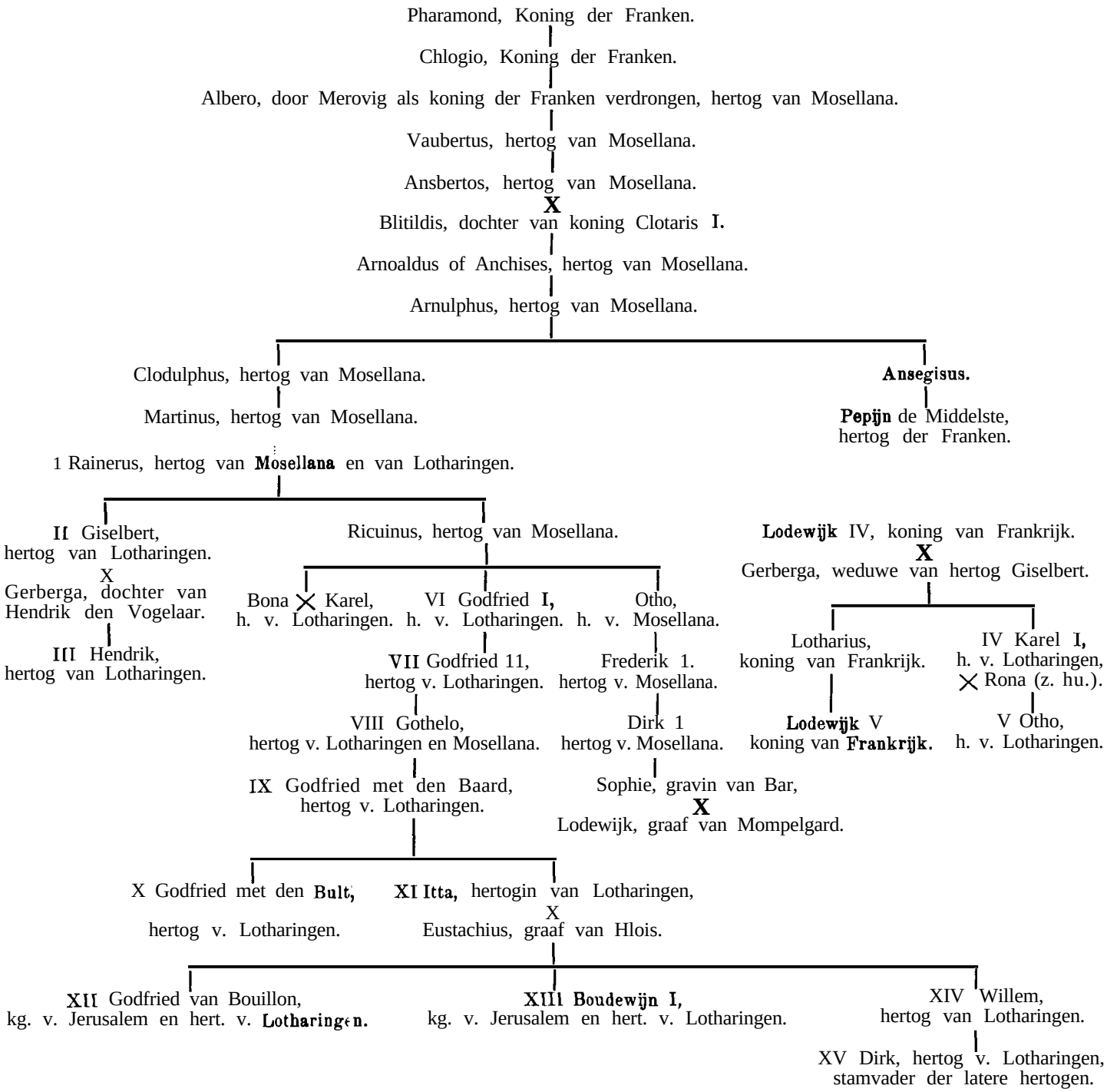

De Rosières omtrent de afstamming van hertog Godfried 1, die door hertog Otho van Lotharingen als opvolger werd aangenomen, nog eeoige nadere opheldering. De spiitsing tusschen de hertogdommen Neder- en Opper-Lotharingen (waarvan het laatste den ouden naam Mosellana bleef voeren) zou bij den dood van den bovengenoemden hertog Regnerus, eersten hertog van Lotharingen, hebben plaats gehad. Zijn oudste zoon Giselbert zou Neder-Lotharingen of Lotharingen hebben verkregen ; daarentegen zou zijn tweede zoon Ricuinus (bekend als graaf van Ardennes) zijn vader in Mosellana zijn opgevolgd. Ricuinus had verscheidene kinderen, o a. Bona, die met hertog Karel 1 van Lotharingen getrouwd en de moeder van hertog Otho geweest zou zijn ; Godfried met den Baard, die zijn neef Otho als hertog van Lotharingen, gelijk boven is gezegd, was opgevolgd, en Otho, hertog van Mosellana. Deze Otho

7) De cijfers 1-XV wijzen de volgorde der hertogen van Lotharingen aan.

was door zijn zoon hertog Frederik 1 opgevolgd, die te identificeeren is met den gelijknamigen hertog van Opper-Lotharingen, wiens vader echter een graaf Wigerik was (Parisot, A.w blz. 278 vlg.). Hem volgde zijn zoon Dirk I. De Rosières springt van dezen op zijne dochter Sophie over. In werkelijkheid was Sophie de dochter van Frederik II en de kleindochter van Dirk 1 (Parisot, A.w. blz. 440, n. 2). Sophie erfde echter niet Mosellana, dat volgens De Rosières door hertog Gothelo in bezit genomen werd, maar zij werd gravin van Bar. Zij huwde met graaf Lodewijk van Mompelgard.

De beweringen van De Rosières, neergelegd in zijne Stemmata, geven dus inderdaad aan de hertogen van Lotharingen een zeer ouden oorsprong[8]). Zij stamden van Pharamond en Chlogio, die vóór de Merovingen over de Franken hadden geregeerd, af. Een zijtak van hun geslacht was het koninklijke huis der Karolingen, terwijl de hoofdtak in Lotharingen was blijven regeeren tot Godfried met den Bult, met wien hij uitstierf. De volgende hertogen, van welke de groote christenheld Godfried van Bouillon de eerste was, stamden van de zuster van den Bultenaar af. Dat was ongetwijfeld te mooi om waar te zijn, en bij het opmaken van den stamboom had de fantasie heel wat geholpen ; men kan goed bemerken, dat het geschrift van een partijganger van het huis Lotharingen afkomstig en door leden van dat geslacht geïnspireerd is. Maar zulke stamboomen waren toen aan de orde van den dag, en die van De Rosières was niet erger dan die, welke het huis Habsburg in verband brachten met Sigebert 11, den achterkleinzoon van Brunhilde, of het huis Nassau met Nassua, die door Caesar vermeld wordt. Men zou zich dan ook niet kunnen begrijpen, dat de auteur er van door Du Plessis Mornay werd aangeklaagd, als had hij een manitest ten gunste van de aanspraken van het huis van Lotharingen op den Franschen troon gepubliceerd, en dat hij daarvoor zelfs in de Bastille werd gezet (waaruit hij overigens door den invloed der Guises spoedig werd bevrijd), ware het niet, dat hij in zijn werk de episode van Karel I van Lotharingen en diens zoon Otho — die niet tot de Lotharingische of Mosellanische voorouders der Guises behoorden, maar die de laatste Karolingers waren, had ingelascht. De kroon van Frankrijk op te vorderen voor de afstammelingen van Chlogio, die omstreeks 468 de kroon verloren hadden, was dwaasheid. Maar als rechtverkrijgenden van het in 987 onttroonde geslacht der Karolingen had men, na het uitsterven der troongerechtigde Capetingen[9]), zeker meer kans.

Bovendien was de toespraak, waarin Otho, de laatste Karolinger, zijn moederlijken oom Godfried als zijn aangenomen erfgenaam erkende en de bevestiging hiervan door zijne gezanten aan den keizer vroeg, er geheel op berekend om aan die aanspraken klem bij te zetten (fol. 20 1 verso) : „Tuam maiestatem non latet, quantam nuper Carolus illius (Othonis) pater passus sit ab Hugone Capeto Franciae invasore calamitatem, quam hic in propatulo

[8]) Zie de Bijlage.

[9]) Gelijk gezegd, waren de Bourbons als ketters of begunstigers van ketters uitgesloten. De nakomelingen van Pierre de Courtenay, jongsten zoon van Koning Lodewijk VI, van welk geslacht de hoofdtak, die den troon van Constantinopel bestegen had, reeds lang was uitgestorven, terwijl de zijtakken, die nog tot in de 18e eeuw (1730) bestonden, weinig op den voorgrond traden, hebben het nooit zoover kunnen brengen, dat zij als prinsen van den bloede zijn erkend.

recensere perhorrescimus. Etenim certum habemus illam omnibus perspectam esse ac perviam. Regni fascibus Francorum princeps noster excidit, qui sanguinis, legitimaeque successionis iure debebantur. Etenim ex Caroli Magni agnitione nemo superstes est, excepto Othone duce." En het antwoord van den keizer is haast nog scherper : "Exuviae illae, qaue Carolus ex Capeto retulit, omnes principes incitant ad ultionem, tanta indignitas facti, tantus in propriis ditionibus usurpandis horror esse debet". En wie kon die wraak beter voltrekken dan het geslacht, dat afstamde van den man, dien Otto, de zoon van Karel, zelf tot zijn erfgenaam had aangewezen, het huis van Lotharingen dus ?

In 1689 bloeide het huis van Lotharingen in twee takken, die afstamden van de beide zoons van dien hertog René, bij de belegering van wiens hoofdstad Nancy de Bourgondische hertog Karel de Stoute den ondergang gevonden had. Van zijn oudsten zoon hertog Antoine was de tegenwoordige hertog Karel III de kleinzoon. Hij was, gelijk reeds is gezegd, gehuwd geweest met Claudia, zuster van de drie laatste koningen uit het huis van Valois, en had bij haar drie zoons gewonnen, van welke Hendrik, marquis van Pont à Mousson, de oudste was. Voorts leefden de uit verschillende huwelijken geboren zoons van een oom van hertog Karel, Nicolaas geheeten. Van deze zoons speelde de oudste Philips Emmanuel, hertog van Mercoeur, in de geschiedenis der Ligue eene niet onbelangrijke rol. Noch hertog Karel III, noch de hertog van Mercoeur deden echter aanspraken op de kroon van Hendrik III gelden. Die van den eerste gingen schuil achter die van zijn zoon, als zusters zoon van den laatsten koning, en de tweede was een aanhanger van zijne neven van Guise, wier belangen hij voorstond, zonder zijne eigene in de provincie Bretagne, waarvan hij gouverneur was, te vergeten. Maar aanspraak op de kroon van Frankrijk maakte hij niet. Hij liet dit over aan zijne neven van Guise, die afstamden van den tweeden zoon van hertog René. In 1689 was het hoofd dier familie de jonge hertog Karel van Guise, zoon van den in Augustus 1688 vermoorden hertog Hendrik „le Balafré"; maar evenals naast Hendrik IV zijn oom de kardinaal zijne eigene rechten deed gelden, als een graad nader aan den overleden koning verwant, zoo had de hertog van Guise een mededinger in zijn oom den hertog van Mayenne, die bovendien als lieutenant-général de 1' état royal et couronne de France met het regentschap van het koninkrijk was belast. De andere leden der familie: de hertog van Aumale en zijn broeder de ridder van Aumale en de hertog van Elbeuf, waren evenals de hertogen van Lotharingen en Mercoeur en de hertog van Mayenne zelf afstammelingen in den derden graad van hertog René, terwijl de hertog van Guise in den vierden graad van hem afstamde.

Bedrieg ik mij niet, dan draagt het werk van De Rosières ook de sporen, dat de schrijver de belangen der Guises boven den oudsten tak van het huis voorstond. Vermoedelijk hangt met die voorkeur samen, dat hij den stamvader van het Karolingische huis, Ansegisus, tot den jongeren broeder van Clodulf, dien van het Lotharingache, maakt. En zeer opmerkelijk is, wat hij, de geschiedenis van hertog Karel 1 behandelende, van deze zegt: „Sic Carolus non satis Francis gratus, quod Germanis semper favisset auxilioque fuisset" (fol. 194

verso). Inderdaad werd dezen laatsten Karolinger dikwijls voor de voeten geworpen, dat hij geene rechten op het Fransche koningschap kon doen gelden, omdat hij een leenman van den Duitschen koning geworden was. Datzelfde kon nog in 1680 tegen hertog Karel 111 van Lotharingen worden aangevoerd.

Het is mijne bedoeling niet hier eene beschrijving te geven van de wijze, waarop de strijd in de Staten-generaal tusschen de verschillende pretendenten gevoerd werd, noch hoe na het uiteen gaan van die vergadering Hendrik IV, opnieuw catholiek geworden en van den pauselijken banvloek bevrijd, Parijs en later geheel Frankrijk won, vrede sloot zoowel met den koning van Spanje, als met den hertog van Lotharingen en de Guises en zoo een einde maakte aan den burgeroorlog. Het was er mij slechts om te doen om te toonen, waarop de aanspraken der Lotharingers steunden en hoe zij door het werk van De Rosières werden bevorderd.

Meester Gerard van Leyden, een belangwekkend man uit de 13e eeuw, en een merkwaardig tegenzegel van graaf Floris V,

door Dr. HENRI OBREEN.

In het zoo rijke archief van het Groot Seminarie te Brugge, waar de oorkonden en registers der voormalige, beroemde Vlaamsche Cisterciënser-abdijen van Duins en van Ter Does bewaard worden, welk archief een aanzienlijk aantal oorkonden bevat, die voor de middeleeuwsche geschiedenis van Holland en Zeeland van het hoogste belang zijn, vindt men een stuk van Pinksteren (2 Juni) 1275, waarop wij de aandacht willen vestigen. Door deze oorkonde verklaart graaf Floris V abt en convent van Ter Does te zullen handhaven bij alle privilegiën, welke zij van zijne voorvaderen hebben verkregen'). Een vrij gewoon stuk dus, dat om zijn inhoud ouze belangstelling nauwelijks zou kunnen gaande maken, maar dat in zijn gelukkig bewaard zegel eene bijzonderheid biedt, welke er bijna een *unicum*[2]) van maakt. Vertoont immers de voorzijde van dezen zeer weinig geschonden afdruk het bekendejonkerzegel van den graaf, de keerzijde[3]) is bedrukt door net stempel van een geestelijk persoon, zooals niet alleen de ovale vorm ons leert, doch ook de voorstelling: Maria met het kind Jezus, gezeten op een gothisch-versierden zetel, waaronder een figuur in aanbidding neerknielt. Het slechts op enkele plekken eenigszins afgesleten omschrift luidt: ..... MGRI-GERARDI CAN ..... MARIE-TRAIECT • ...[4])

1) Groot Sem. Brugge, oork. no. 55'7; nog onuitgegeven, doch vermeld: Oork. Holl. II. no. 292.

2) Het eenige mij bekende voorbeeld, waarbij zegel en tegenzegel van verschillendo personen zijn, is ontdekt door onzen voorzitter (Maandblad XLVIII, kol. 135-133: W. A. Beelaerts v. Blokland. De zegels der graven van Holland op het einde der dertiende eeuw). Een bekend zegelkundige als De Raadt bespreekt geen geval van dezen aard.

3) In de beeegelingsformule wordt hiervan geen melding gemaakt; zij luidt: In cuius rei testimonium et munimen presens scriptum sigillo nostro (d.i. van graaf Floris) fecimus communiri.

4) Een andereafdruk van' mr. Gerard's zegel is niet bekend. Mijn dank ga hier tot den oud-Rijksarchivaris in Utrecht, Dr. K. Heeringa, die het materiaal van het Corpus *sigillorum* voor mij doorliep.

Hieruit blijkt, dat de medezegelaar van den graaf is: *meester Gerard,* kanunnik van St. Marie te Utrecht, welke dus een in de omgeving des graven vooraanstaande persoon moet zijn geweest, niet alleen wegens dit gezamenlijk zegelen, doch ook omdat hij blijkbaar den graaf op diens reizen volgde, want onze oorkonde is gegeven te Middelburg.

Een en ander is wel van aard om ons aan te sporen te beproeven iets naders over dezen meester Gerard te ontdekken, en hetgeen wij daarbij zullen vinden, zal ons niet teleurstellen.

In Januari 1266 schonk Machteld van Brabant, de bejaarde weduwe van graaf Floris IV, grootmoeder van Floris V, aan de adellijke jonkvrouwenabdij van Rijnsburg eene jaarrente en enkele dagen later werd er, op verzoek der abdis, een gewaarmerkt afschrift (*vidimus*) van dezen giftbrief opgemaakt, versterkt door de zegels van den heer van Teylingen, van de pastoors van Voorhout en van Valkenburg, en van *magister Gerardus de Leyden*[5]).

Een jaar later was magister Gherardus pastoor *(rector)* van de voornaamste, aan Sint Pieter gewijde, parochiekerk der stad Leiden, wanneer graaf Floris V op 19 December 1266[6]), op het slot Teylingen vertoevende, aan de poorters der stad beloofde, na het overlijden of bij het ontslagnemen van den tegenwoordigen pastoor, meester Gerard, hem door twee priesters te doen vervangen ; blijkbaar, omdat de bevolking zeer in aantal toenam?). Nog op 13 Juli 1268 vinden wij meester Gerard als pastoor van Leiden, wanneer de graaf aan de heeren van het Duitsche Huis bij Utrecht het voorrecht gat, dat zij het zouden zijn, die bij voorkomend geval de bedoelde twee nieuwe pastoors zouden mogen benoemen[8]), zoodat wij dan ook in 1292, kort na den dood van meester Gerard, heer Petrus, commandeur van het Duitscbe Huis te Leiden, en zijn medebroeder Jacob, als pastoors vinden[9]); dit voorrecht bleef trouwens tot aan de Hervorming gehandhaafd[10]).

Meester Gerard's rol bij een mogelijk vergrooten en verfraaien der Sint-Pieterskerk is ons onbekend, doch hier zij er ter loops op gewezen, dat de graven van Holland van ouds hunne bijzondere voorliefde deden blijken voor deze kerk, waar zij eene kapel gesticht hadden, waarin aan Willem II en diens zoon Floris V het H. Doopsel was toegediend, en in welker onmiddellijke omgeving zij een woonhuis bezaten. Wel kan meester Gerard's liefde voor zijne parochie nader blijken uit het feit, dat wij in hem den stichter mogen zien van het oudste, aan St. Catherina gewijde, gasthuis der stad[11]).

5) Deze zegels zijn verdwenen. Het oorspr. berust in het Algemeen Rijksarchief en is gedrukt: Kluit. Hist. Crit. 11. 766. no. 254, en Oork. Holl. II. no. 123.

6) Afschr. Arch. Duitsche Orde te Utrecht, gedrukt: De Geer no. 596, waaruit: Oork. Holl. Nalezing, no. 41. — De graaf was toen eerst onlangs 12 jaar geworden en hem stond nog een raad van edelen ter zijde, zie mijn: Floris V (Geut, 1907), bl. 17 en vlg.

7) Zie: Blok. Holl. stad, 2e uitg. 1. ('s-Grav. 1910), bl. 29.

8) Gewaarm. afschr. arch. Duitsche Orde te Utrecht, gedrukt: De Geer, no. 597. waaruit: Oork. Holl. Nalez. no. 45 (in dit werk ook: 11. no. 169, naar een 14e-eeuwsch afschrift).

9) Oorspr. Gem. Arch. Leiden, gedrukt: Oork. Holl. II. no. 829, vgl. no. 842; vgl. ook de oude aanteekening bij Blok. Holl. stad, 2e uitg. I, bl. 331.

10) Blijkens de stukken bij De Geer, nos. 596 en vlgg.; vgl. v. Heussen. Oudh. van Rhijnl. (Leiden, 1719), bl. 45, en v. Mieris 11, bl. 56 en 149.

11) Dit is waarschijnlijk gemaakt door Blok: Handel. en Meded.

Vervolgen wij nu ons onderzoek naar meester Gerard's levensloop, dan blijkt het, dat hij voortdurend in de omgeving van graaf Floris blijft voorkomen: op 23 Juni 1270 is hij (magister Gerard de Leiden) te Leiden getuige bij eene grafelijke oorkonde[12]), en in Juni 1275 te Middelburg bij het boven besproken stuk. Dit alles doet ons inzien, dat hij een zeer voorname rol speelde bij den graaf, wiens klerk (*clericus*) hij destijds waarschijnlijk al reeds was, al wordt die titel hem eerst in 1289 met nadruk gegeven, en ik vermoed, dat hij ook de grafelijke kanselarij organiseerde, dit op gronden, die ík elders eens hoop uiteen te zetten. Zijne positie van kanunnik in de kapittelkerk van Sint Marie te Utrecht zal hij ook te danken hebben aan den graaf, wiens invloed in het Sticht sedert 1274 zeer groot was[13]).

Nog worden wij nader overtuigd van de voorname positie, welke hij bij den graaf innam, door het bericht, dat de bouw en verdere inrichting van het grafelijk verblijf ín Den Haag (Ridderzaal, Binnenhof, Vijver, enz.) vooral door zijne tussohenkomst tot stand kwamen[14]). Gansch niet te verwonderen is het dan ook, dat hij, evenals zoovele aanzienlijken van dien tijd, in de fraaie omstreken van de residentie zich een buitenverblijf uitkoos te Rijswijk, waarover zoo dadelijk meer, zoodat, wanneer een zijner buren aldaar, Gerard ridder van der Wateringhe, op lb Mei 1282, zijn testament maakte, wij meester *Gerard* vun ***Leiden,*** naast den graaf en den proost van Koningsveld bij Delft, onder de getuigen vinden[15]).

Kort daarna (1284) werd de graaf van Holland betrokken in den Limburgschen successie-oorlog, waarbij hij de Brabantsche zijde koos, de gekozen bisschop van Utrecht daarentegen de Geldersche[16]), doch in Augustus van evengenoemd jaar werden de daaromtrent tusschen Utrecht en Holland gerezen geschillen overgelaten aan de beslissing van scheidsrechters, waaronder aan Hollandsche zijde ***meester Gerard van Leiden").***

Op ***20*** Augustus 1286 zegelde meester Gerard van Leiden, naast heer Dirk van Wassenaer, eene oorkonde van den pastoor van Voorschoten[18]). En hiermede naderen wij het einde van zijn levensloop; op 20 Maart 1289 maakte ***magister Gerardus de Leyden***, canonicus ecclesie sancte Marie Traiectensis en ***dilectus clericus*** van den graaf, machtig zijner zinnen, op zijn huis S t e e n v o r d e, in tegenwoordigheid van zijn meester graaf Floris V, dien hij zoo lange jaren trouw gediend had, bij uitersten wil[19]) eene schenking aan de abdij van Rijnsburg, bestaande uit zijn land genaamd O c ken b e r g[20]). Uit

eene oorkonde van 1 September 1289[21]) vernemen wij, lat meester Gerard toen niet meer tot de levenden behoorde, terwijl in het *necrologium* van Oudmunster te Utrecht gezegd wordt[22]), dat ***magister Gerardus de Leyden,*** kanunnik van St. Marie, op XII Kal. Apr. overleed, zoodat wij zijn sterfdatum op 21 Maart 1289 kunnen bepalen.

Deze geestelijke heer had verschillende kinderen nagelaten[23]): bij eene vrouw, Ava geheeten, twee zoons: ***Dirk*** en ***Gerard,*** en verder nog eene dochter ***Agatha*** en sen zoon ***Jan.*** De dochter was gehuwd met ***Jan,*** zoon van ***Johannes de Vrbe (van der Stad*** ?), die haar als duwaríe een vierde der tienden van Rijswijkergeest afstond[24]). De drie zoons werden door hun vader met leengoed onder Rijswijk bevoordeeld, doch alleen ***Jan*** heeft in de geschiedenis eenig spoor nagelaten ; over hem zal hieronder nog een en ander gezegd worden.

Hebben wij nu in meester ***Gerard van Leiden*** een belangwekkend persoon uit de tweede helft der dertiende eeuw leeren kennen, zonder dat deze kennis onze nieuwsgierigheid weliswaar geheel kon bevredigen, zoo moeten wij ons er wel voor wachten onze onkunde met phantasie te willen opsieren en in hem den stamvader van het geslacht der latere baronnen ***van Leyden*** (van West-Barendrecht) te zien. W ij kunnen er des noods vrede mede hebben, dat Ferwerda[25]) die genealogie begint met: „*Gerrit van Leyden* leefde A°. 1266 ten tijde van Graaf Floris V van die naam, gelijk blijkt uit zeekere Brieven[26]), bij welke aan het Clooster te Rijnsburg eenige Landen, onder Rijswijk leggende, maakt", maar, wanneer wij zien, dat deze voorvader via Rietstap zelfs ín Nederl. Adelsboek 1916 is tereoht gekomen, slaat ons toch even de schrik om liet hart! Gelukkig maar, dat de Redactie van voornoemd jaarboek in 1926 tot eene betere gedachte is gekomen, want — en dit ten slotte -- er behoeft er hier nauwelijks nadrukkelijk op gewezen, dat in de 13e en 14e eeuwen een familienaam, afgeleid van een plaatsnaam, volstrekt niet op verwantschap duidt. Wij kennen uit die eeuwen talrijke ***van Leyden***'s[27]), waarvan hier alleen herinnerd zij aan de beroemdsten onder hen: mr. ***Philips***, den bekenden klerkvangraaf Willem Ven schrijver van het merkwaardige boek „De cura reipublicae at sorte prinoipantis", en meester ***Pieter,*** kapellaan van graaf Willem III en eigenaar van eene vermaarde bibliotheek[28]).

Een oogenblik dacht ik aan de mogelijkheid, dat ***meester Gerard*** tot de familie der Leidsche burggraven behoord zou hebben, omdat prof. Blok beweerde, dat Gerard's zoon ***heer Jan van Steenuoorde*** en diens nakomelingen zegelden „met een wapen, waarin de burggrafe-

---

Maatsch. Ned. Lett. Leiden, 1907-1908, bl. 129 vlg. — In de oorkonden komt het gasthuis voor het eerst voor in 12'76, het is dan eene nieuwe stichting: Oork. Holl. n°. 309 en Nalez. n°. 59. — Op zwakke gronden wordt dit bestreden door C. Ligtenberg. De armezorg te Leiden ('s Grav. 1908), bl. 26 en 353 vlg.

12) Oork. Holl. 11. no. 202.

13) Zie mijn Floris V, bl. 74.

14) Phil. de Leyden. De cura reipublicae, ed. Fruin-Molhuysen, casus LXXV, 56, aangehaald: Th. v. Riemsdijk. De tresorie en kanselarij van de graven enz. ('s Grav. 1908), bl. 10.

15) Oorspr. in particuliere handen in België, zegels verloren; gedrukt: Bijdr. gesch. Bisdom Haarlem XXIX, bl. 123 vlg.

16) Zie nader: mijn Floris V, bl. 87.

17) Oork. Holl. 11. n°s. 510 (ook: Sloet. Oork. Gelre, n°. 1079) en 511.

18) Verloren oork. vermeld: v. Heussen. Hist. episc. 1, bl. 439, en des. Oudh. v. Delfland, bl. 458—459; vgl. Oork. Holl. II. n°. 591.

19) Oorspr., zegel verloren, Alg. Rijksarch. Charters Rijnsburg, gedrukt: Oork. Holl. 11 n°. 657; vgl. n°s. 658 en 661.

20) Op Steenvoorde en Ockenberg komen wij aan het slot van dit artikel terug.

21) De Fremery. Suppl. Oork. n°. 259.

22) v. Heussen. Hist. episo. 1. bl. *63b.* — Het jaar is niet aangegeven.

23) Bliikens: Oork. Holl. 11. n°s. 657, 658 en 661.

24) Reg. Flor. bl. 261, n°. 286.

25) Wapenb. der Zeven Provinciën 11, bl. 197.

26) Ferwerda bedoelt wel de oorkonden van 1289 bovenvermeld: of heeft hij inderdaad een nu verloren stuk van 1266 gezien?

27) Zelfs in meester Gerard's tijden een priester *Johannes van Leyden,* benoemd tot pastoor te Schiedam (voor 1290) : Unger. Regesten Rotterdam, n°s. 120 en 124.

28) Zie over hem en zijne verwanten: Blok. Holl. stad, 2e uitg. 1, bl. 311 vlg., welke schrijver echter ook alle andere *van Leyden*'s, en met name *meester Gerard*, tot eenzelfde familie schijnt te rekenen; mede blijkens: Hand. en Meded. Lett. 1907-1908, bl. 130: „de Van Leydens, het zeer bekende Leidsohe geslacht uit de 13de en *verdere eeuwen*" (cursiveering van mij).

lijke balk" [29]), doch deze hypothese kan in het door prof. Blok medegedeelde geen bevestiging vinden, omdat de hoogleeraar hier op een dwaalweg was; immers Mej. Mr. E. C. M. Prins, wier welwillende hulp ik hier dankbaar gedenk, was zoo vriendelijk het zegel van heer Jan in het Rijksarchief op te zoeken en bevond, dat het vertoont: twee afgewende zalmen.

Thans laten wij nog eenige gegevens volgen betreffende de in den uitersten wil van meester Gerard genoemde goederen *Steenvoorde* en ***Ockenberch.***

Steenvoorde. Raadpleegt men eene 17e-eeuwsche kaart, dan vindt men daarop ten zuidwesten van het dorp Rijswijk bij Den Haag, aan weerskanten van den Langen Noordweg (nu: Kleiweg) naar Wateringen, een huis Steenvoorde aangeteekend; zij zijn ongeveer tegenover elkander gelegen. Hedendaagsche kaarten geven alleen nog het meest oostelijke der twee.

Wij weten niet, welk van beiden het huis is, waarop, blijkens de oorkonden van 1289 bovenvermeld, meester Gerard van Leyden zijn verblijf hield, aan welk huis een kapel, met bedienenden priester, verbonden was[30]). Doch zeker vererfde het op zijn zoon ***Johannes de Leyden dictus de Stenvorde***[31]), die in de acte van 1289 reeds genoemd wordt en tot 1339 voorkomt, sedert 1304 als ridder, wanneer hij afstand doet van alle gelden, door zijn vader meester Gerard van Leyden, kanunnik van St. Marie, bij de abdis van Rijnsburg ten behoeve der kruistochten in bewaring gegevens'). In 1315 volgde hij, aan het hoofd van 31 gewapenden, den graaf van Holland op diens mislukten krijgstocht tegen Vlaanderen[33]); in 1339 was hij lid van eene commissie, door den graaf ingesteld om een onderzoek te doen naar de rechten te heffen aan den tol te Alphen[34]). Zijne echtgenoote, niet bij name bekend, was eene Zeeuwsche, want in 1326[35]) bekende hij haar bij hun huwelijk al hare goederen, binnen Schouwen gelegen, te hebben gelaten.

Zijn zoon, ***Gerrit*** geheeten, was in 1343 schout van Rijswijk[36]) en werd omstreeks dien tijd door den graaf beleend met de woning te Steenvoorde met 67 morgen lands, alsmede met de tiende te Schipluiden, die zijn vader van den graaf gekregen had[37]). Blijkens eene verklaring uit het jaar 1368 omtrent de collatoren van de kapel in het door meester Gerard gestichte St. Katrijne gasthuis te Leiden, was de zoon van Gerrit voornoemd Jan geheeten[38]), doch diens zoon is niet met zekerheid aan te wijzen.

[29]) **Blok. t. a. p. bl. 81, noot 7. Deze noot is al zeer ongelukkig uitgevallen, onder meer omdat daar twee verschillende *Jan van Leyden*'s verward worden.**

[30]) **Vgl. Oork. Holl. II. n°. 658.**

[31]) **Over dezen en zijne nazaten is een en ander bijeengebracht door Blok in: Hand. Lett. 1907—1908, bl. 131; vgl, dezelfde, Holl. Stad 2e uitg. I, bl. 50, noot 7 (op beide plaatsen met onjuistheden en onvolledig).**

[32]) **7 Mei 1304: oorspr. Alg. Rijksarch. Charters Rijnsburg. — Hij ook nog in 1305 in overigens onbelangrijke stukken: v. Mieris II. bl. 48-49.**

[33]) **v.d. Bergh. Gedenkstukken 1, bl. 110 en 122. — Nog vermeld 1322 en 1325: v. Mieris II. bl. 298 en 366.**

[34]) **Reg. Flor. bl. 275.**

[35]) **Reg. Hann. bl. 148.**

[36]) **a. w. bl. 288.**

[37]) **Reg. Flor. blz. 237.**

[38]) **Blok in Hand. Lett. 1907—1908, bl. 130, en dez. Holl. Stad, 2e uitg. 1, bl, 50, n. 7, waar vermeld wordt, dat deze in 1390 nog**

Wel vinden wij nog van 1421-1436 (14662) een ***Gheryt van Steenvoorde, in*** 1421, 1424 en 1426 schout van Voorburg[39]), en een ***Jan Dirc van Steenvoorde,*** in 1434 gegoed te Rijswijk, wiens weduwe ***Machteld*** in 1436 bezit had te Wateringen, waaruit een zoon *Jan Dirc* en eene dochter *Geertruid*, resp. in 1428 en 1439 genoemd als bezitters in Tedingerbroek onder Rijswijk[40]). Wellicht zette dit geslacht zich nog later voort, zoodat het volstrekt niet zeker is, dat, zooals de namenkenner Winkler beweert[41]), de geslachtsnaam ***(van) Steenvoorde*** noodzakelijk op herkomst uit Duitschland (Steinfurt) zou wijzen.

'0 c k e n b e r c h. Het hier bedoelde goed was gelegen ten zuiden van Rijswijk, niet ver van het boven in de tweede plaats genoemde Steenvoorde. Het is niet te verwarren met het veel meer bekend geworden Ockenburg onder Loosduinen.

Wij zagen, dat meester Gerard van Leyden het goed aan de abdij van Rijnsburg schonk; hij bedong daarbij, dat zijne zoons ***Dirk*** en ***Gerard*** het als leen zouden terug ontvangen. Het is ons onbekend of en hoe lang hunne afstammelingen hiervan in het bezit bleven.

De tienden van dit goed lagen in andere handen: zij waren Teylingsch leen, waarvan heer Willem van Oestgeest[42]), als vaderlijk erfgoed, een deel hield, dat vererfde op zijne dochter jctr. Kerstine[43]). Het goed zelf komt in de 14e eeuw herhaaldelijk voor, waarbij ook het Rijnsburgsch bezit gememoreerd wordt[44]).

Het is moeilijk uit te maken of dragers van den familienaam ***(van) Ockenburg(-berg)*** [45]) aan het Rijswijksche goed hun naam ontleenen, dan wel aan dat bij Loosduinen.

Genealogisch onderzoek te Londen,

door W. WIJNAENDTS VAN RESANDT.

Evenals vele dingen in Engeland anders zijn dan op het „Continent", zoo is zulks ook het geval met genealogisch onderzoek. Ik bedoel nu niet speciaal het verzamelen van genealogische gegevens over Hollanders, die te Londen behoorden tot de Hollandsche kerk aldaar, de voor ons, althans bij naam, bekende kerk in Austin Friars, welke in 1660 door Eduard VI „was granted to the Dutch nation in London to be their preaching place", een doel, waaraan zij tot heden nog steeds voldoet. De aldaar zich bevindende belangrijke registers en acten zijn *alle* in boekvorm verschenen in 2 werken, n.l.: „The „marriage, baptismal and burial registers, 1671-1874, „of the Dutch Reformed Church Austin Friars, London,

leefde. — Hij werd 1355 met land in Rijswijk beleend: Unger. Regesten Rotterdam! no. 716.

[39]) **Dat hij uit ditzelfde geslacht was, bewijst het feit, dat hij collator was der kapelrie bovengenoemd: Ligtenberg. Armezorg, bl. 25 en 26.**

[40]) **Bewijsplaatsen in de inventarissen van de archieven van Duivenvoorde, der Delftsche Statenkloosters, der kloosters in Delfland en van het kapittel op het Hof.**

[41]) **Ned. geslachtsnamen, bl. 212.**

[42]) **Zie over hem de studie van onzen voorzitter: W. A. Beelaerts v. Blokland. De burggraven van Leiden vóór 1339, Heer Willem v. Oestgeest *en* zijne nakomelingschap (Maandblad 1922).**

[43]) **Reg. Flor. bl. 292, n°. 23, vgl. bl. 255. n°. 264, en Rek. Holl. uitg. Hamaker, 11. bl. 12.**

[44]) **0. a. Reg. Hann. bl. 125, 136 en 288.**

[45]) **0. a. de in 1424 overleden abt van Egmond, heer Gerard *van Ockenbergh*.**

„by W. J. C. Moens, 1884", en „Register of the Attesta-„tions or certificates of membership, etc. preserved in the „Dutch Reformed Church, Austin Friars. London, 1568-„1872, by J. H. Hessels, 1892."

Door deze twee uitgaven, welke zich o.a. in de Kon. Bibliotheek te 's Gravenhage bevinden'), is het niet noodig naar Londen te gaan, wanneer men de in deze werken bedoelde acten wenscht te vinden betreffende Hollandsche voorouders aldaar.

Ik bedoel óók niet met genealogisch onderzoek te Londen nasporingen naar de hooger bedoelde acten betreffende Fransche refugiés, Hugenoten, te Londen. De vele tientallen deelen der „Publications" en der „Proceedings" (twee verschillende series) „of the Huguenot Society of London" bevatten over deze Fransche uitgewekenen tallooze allerbelangrijkste gegevens.

Ook geheele kerkregisters der Waalsche kerken aldaar en elders in Engeland zijn in deze werken, die zich grootendeels ook in Kon. Bibliotheek te den Haag bebevinden [2]), in hun geheel en letterlijk afgedrukt.

Neen, in de navolgende regelen wil ik een en ander mededeelen over genealogisch onderzoek naar zuiver Engelsche geslachten, ook belangrijk voor ons Nederlanders, omdat zoovelen onzer in hun kwartieren een of meer Engelsche voorouders hebben, waarover de gegevens meestal òf ontbreken òf zeer onvolledig zijn. Bovendien zijn er talrijke thans Nederlandsche geslachten, die uit Engeland stammen en wier stamreeks over het gedeelte aldaar dikwijls in nevelen gehuld is, terwijl toch juist in Engeland zoo'n opgewekt genealogisch leven heerscht en er aldaar zoo ontzettend veel — veel meer dan elders — vooral aan oude kerkregisters in druk is verschenen en de bronnen derhalve voor de hand liggen.

Voor dengene, die zich naar Londen wil begeven om genealogische nasporingen te doen, is een onmisbaar handboek het in 1906 te Boston en te Londen verschenen werkje (112 bladzijden) van J. Henry Lea, „Genealogical Research in Engeland, Scotland and Ireland." Dit handboek, waarvan zich een exemplaar in de Bibliotheek van ons Genootschap bevindt, is helaas uitverkocht en ook antiquarisch niet te krijgen; ik zal er in de volgende regelen herhaaldelijk naar verwijzen, doch vermijden er iets uit over te nemen, omdat dan dit artikel zelf tot een boekwerk zou uitdijen.

Slechts persoonlijke ervaringen en practische mededeelingen wil ik hier geven en overigens naar Lea (en anderen) verwijzen.

Allereerst komt voor genealogisch onderzoek te Londen in aanmerking de geheel eenige en prachtige verzameling der „Probate Records" en hiervan wel in de eerste plaats die van „the Prerogative Court of Canterbury" (afkorting : P. P. C.).

Dit is een verzameling van testamenten, welke door genoemd hof van den Aartsbisschop van Canterbury zijn goedgekeurd (probated) en daarop in de registers van dat hof zijn ingeschreven. Deze verzameling begint reeds met 1383 en bevat ***alle*** testamenten, welke zijn gemaakt in Engeland, behalve in de noordelijke graafschappen [3]), welke testamenten door meergenoemd hof moesten worden geapprobeerd en ingeschreven ; zij loopen tot 1868. Op deze verzameling, welke berust in Somerset House, Strand, Londen, bestaan naamklappers, „Calendars" zeggen de Engelschen. Deze „Calendars", welke de namen der testateurs, het graafschap waar zij woonden en het deel waarin het testament voorkomt, vermelden, zijn en worden successievelijk gedrukt ; men heeft thans deze klappers of indices gedrukt van af 1383-1666 [4]). Van af 1657 moet men dus zelf in deze naamklappers (de indioeering is steeds op den familie-naam, niet op den voornaam) nazoeken of er testamenten zijn van leden der familie, welke men naspoort. Doch ook bij overlijden zonder testament („will") moest de erfenis worden aangegeven aan het P. P. C. en werd deze aangifte mèt den naam van de(n) overledene en naam en qualiteit van den aangever geboekt in de in die zelfde verzameling berustende registers van administraties. Deze z.g. „Administrations", die uiteraard veel minder belangrijk zijn dan de testamenten, zijn eveneens geklapperd en wel elk jaar in dezelfde „Calendar", waarin de namen der testateurs geklapperd zijn.

Om de klappers en de testamenten zelf persoonlijk te kunnen inzien, wende men zich vooraf per brief tot „the President of the Probate, Divorce and Admiralty „ Division of the High Court of Justice, at the Principal „Probate Registry, Somerset House, London" met in den hoek van de enveloppe : „Department for Literary Inquiry". Het verzoek moet de namen vermelden van twee „well known householders" ***in*** Londen (geen hotel- of pensionhouders). Door tusschenkomst van ons consulaatgeneraal te Londen of van het bestuur van de Nederlandsche Vereeniging of van de "Dutch Club" aldaar, kan men, bij ontstentenis van bekenden onder de Londensche huiseigenaars, wel twee „references", als vereischt, in het verzoek vermelden.

Op dit request ontvangt men kosteloos en binnen zéér korten tijd een z.g. „admit" (steeds geldig voor 6 maanden) voor persoonlijk onderzoek in de „Probate Records", als bedoeld, vergezeld van de gedrukte „Regulations", waaraan men zich bij die toelating heeft te onderwerpen. De voornaamste daarvan zijn, dat men slechts met potlood (geen inkt of vulpen) mag werken, dat men zelf geen copie van testamenten of' van een deel ervan mag maken en dat men niet meer dan 2 testamentboeken tegelijk (die boeken zijn ook zoo groot en zwaar, dat de bediende er moeilijk meer dan 2 tegelijk kan dragen) en niet meer dan 8 dezer boeken per dag kan bekomen.

Gewapend met deze „admit" en de gedrukte voorschriften, begeeft men zich dan naar Somerset House, Strand, gaat het voorgebouw door [5]), steekt de groote binnenplaats schuin over naar den linkerhoek van het groote hoofdgebouw en daar binnengegaan zijnde, gaat menzonder

---

1) Het eerstgenoemde ook in de Bibliotheek van ous Genootschap.

2) De Bibliotheek van ons Genootschap bevat van de „Publications" dl. 1 t/m 23, 26 e.v. en van de „Proceedings" dl. 1, 2, 4 t/m 6, 8 t/m 12, 13 e.v.

3) Voor de noordelijke graafschappen van Engeland bestaat een dergelijke verzameling van af 1389 in „the Exohequer and Prerogative Court of York',; de klappers van dit hof op de „wills" en op de „administrations" zijn gedrukt van 1339-1652. Zie verder hierover en over andere „Courts", Henry Les, p. 8 en 9.

4) Van 1383-1619 in de Uitgaven van „the British Record Society", van 1620-1630, uitgegeven door Henry Lea, die van 1630-1650 door J. & G. F. Matthews. en **die van 1650-1656 door Th. Blagg & Jos. Skeate Moir in vol. VI en VII van „the British Record Society" tot 1925.**

5) **Hier bevindt zich een bureau van den „Registrator General", waar alle 19e en 20e eeuwsohe geboorten, huwelijken en sterfgevallen van geheel Engeland geregistreerd worden en de informaties ter** zake **gedaan kunnen worden.**

controle of iets dergelijks via de trap naar het sousterrain, waar in kamer 9 en naastliggend vertrek van 10 u. 30 tot 3 u. 30 [6]) **de bezoekers,** voorzien van een „admit", kunnen werken. De deelen, waarin de klappers, de z.g. „Calendars" worden aangetroffen, staan, evenals de hiervoor bedoelde reeds in druk verschenen naamregisters, in kamer 9 op rekken langs de muur en kunnen door de bezoekers zelf ter hand genomen worden. Men zoekt daarin dus op den naam van de familie of van de persoon, waarvan men gegevens wil verzamelen, en over het tijdperk, waarin hij overleden kan zijn, of er een testament of een administratie betreffende hem te vinden is. Achter zijn naam vindt men dan ingeschreven in welk graafschap hij woonde — of te Londen — en in welk register en op welk folio ervan zijn „ will" of zijn „ admons" voorkomen.

81 die „probate-registers" hebben n.l. een naam ; stel dat men zoekt naar een Stephen Gasgoigne, die omstreeks 1690 moet zijn gestorven, wiens testament dus bij zijn overlijden is ingeschreven en goedgekeurd, waarin men verwacht bijzonderheden over zijn herkomst en zijn familieleden te vinden. Vindt men nu in de klappers (het voorbeeld is gefingeerd) :

Gasgoigne, Stephen, Dorset. Whitfield 12 1,

dan beduidt dit, dat het testament van Stephen Gasgoigne, uit Dorset, voorkomt op fo. 121 van het boek Whitfield, terwijl de naamlijst op **de** namen der testamentboeken (elk boek behandelt één jaar) uitwijst, dat het boek Whitfield over het jaar 1721 loopt. Men teekent dan een reçu, waarop het gewenschte boek aldus is aangevraagd : P. P. C. Whitfield, en geeft dit aan een der bedienden en daar deze testamentboeken in de gangen van het sous-terrain staan, in de onmiddellijke nabijheid van de leeszaal, heeft men binnen enkele oogenblikken het verlangde boek en dan op fo. 121 het testament voor zich.

Had er in den klapper echter op die plaats gestaan :

Gasgoigne, Stephen, Dorset. Admons,

dan beduidde dit, dat er geen testament was, maar alleen de aangifte van de administratie van zijn erfenis ; deze boeken hebben geen naam, men vraagt dan op het reçu aan : P.P. C. Admons. 1721.

Gehuwde vrouwen staan ingeschreven met den familienaam van haar man. Als de vrouw van den fictieven Stephen Gasgoigne Jane Barwell geheeten zou zijn, komt zij na haar huwelijk nimmer meer met dezen laatsten naam voor, doch als Jane wife of Stephen Gasgoigne of als Jane Gasgoigne wife of Stephen Gasgoigne. Het is een der moeilijkheden in Engeland om den familienaam van een gehuwde vrouw te ondekken.

Zoekt men iemand uit Londen herkomstig en vindt men inderdaad iemand van dien naam, doch instede van met „London" achter zijn naam, met „Midd" erachter, dan beteekent dit „Middlesex" en kan dit toch de gezochte persoon zijn, want met „London" wordt alleen bedoeld de "City of London" ; de "City of Westminster" en alle voorsteden, welke men thans als Londen samenvat, behooren tot „the county of Middlesex" en derhalve is de betrokken persoon ingeschreven onder „Midd" en niet onder „London". Ten slotte beteekent de bijschrijving „Pts", inplaats van den naam van een graafschap, dat de testateur op zee was bij zijn overlijden, hetgeen bij een

[6]) **'s Zaterdags gesloten om 1 uur; in de maanden Augustus en** September **wordt 's middags eerder gesloten, bovendien van ongeveer 1 tot ongeveer 12 Aug. geheel gesloten.**

zeevarende natie als de Engeleche dus nogal eens voorkomt.

Heeft men nu die testamentboeken van het P. P. C. doorzocht, waarin de namen van alle Engelschen, behalve die uit de Noordelijke graafschappen, voorkomen, en ook die van alle vreemdelingen, wier testamenten werden „probated" — ik zag er herhaaldelijk namen van Nederlanders onder, die in Engeland waren gestorven —, dan kan men, wat Londen betrett, nog nazien de „Probate-registers" van andere kleinere „Courts", zooals „the Consistory Court of London" en van „the Commissary Court of London", welke ook in Somerset House berusten, doch men moet daarvoor een afzonderlijke „admit" hebben [7]).

Na het onderzoek in de "Probate Records" in Somerset House, waar men zich na enkele keeren zoekens geheel thuis gevoelt, komt als tweede belangrijke plaats van onderzoek het "British Museum" in aanmerking. In dit kolossale gebouw, waar men door de practische inrichting al spoedig wegwijs is, wordt men weder op andere wijze toegelaten dan in Somerset House. Het is hier niet noodig vooraf schriftelijk toestemming aan te vragen, hoewel zonder een „admit" ook hier niemand in de „reading-room" en in de „manuscript-room" wordt toegelaten. Men dient zich echter te voorzien van een schriftelijke, c. q. persoonlijke, introductie van één Londenschen „householder" ; terwijl men voor Somerset House bij zijn verzoek om toelating slechts heeft te refereeren naar de adressen te Londen van twee huiseigenaren aldaar, moet men voor het Bristish Museum een schrijven van een dezer — of de persoon zelve — als introductie medebrengen en zich dan aan het Secretariaat van het Museum (in dat gebouw) aanmelden. Na vertoon van de introductie en paspoort of visitekaartje, vult men een kort formulier in, o.a. vermeldende het doel van de te maken studie, en ontvangt een „admit", afzonderlijk voor de "reading-room" en voor de „manuscript-room", voor den tijdduur als men verzocht heeft.

In de kolossale, geheel cirkelvormige „reading-room" staan langs de wanden tot de zoldering toe de boeken, welke het publiek zelf kan raadplegen, elk gedeelte van den cirkel met zijn eigen wetenschap; in de segmenten van den cirkel staan de tafels voor het publiek, in het middenpunt bevindt zich het. personeel, omgeven door cirkelvormige lessenaars, in welke — alfabetisch — de naamklappers op alle boeken zich bevinden. Men doet dan het beste, de hoofddeur dezer leeszaal binnenkomende, met dadelijk schuins links te gaan naar het segment waar de tafels zich bevinden, waarbij de genealogische werken in de muurkasten staan, zoodat men deze ter raadpleging in zijn onmiddellijke nabijheid heeft,

Zooals wij in den aanvang van dit opstel reeds zeiden, wordt in Engeland zeer veel op genealogisch gebied uitgegeven, de vele reeds in druk verschenen klappers op de testamenten van de verschillende „Courts" waren

[7]) **Ookindeverschillendegraafschappen bestaanversohillendekleinere „Courts" onder de benamingen van** *Consistories, Archdeaconries, Prebends, Peculiars, etc.,* welke **voor voortgezet onderzoek, als het graafschap waar de betrokkene woonde, bekend is of gevonden is, van belang zijn.** *Lea* **heeft in zijn boekje van p. 11-p. 46 een opsomming gegeven, graafschapsgewijs, van al deze** *Courts,* **met bijvoeging van welke een index of klapper is gedrukt geworden.**

daar al een bewijs van. Men vindt nu in de eerste plaats in de leeszaal van het British Museum de elk vele tientallen deelen tellende uitgaven van :

1°. the British Record Society.
2e. the Harleian Society.
3°. the Genealogist.

Op deze periodieke uitgaven, waarvan ik er *geen* in de Kon. Bibliotheek heb kunnen ontdekken, kom ik in de navolgende regelen nog telkens terug ; de raadpleging hiervan is onmisbaar bij genealogisch onderzoek in Engeland. Wij komen nu n.l. op een punt, dat bij genealogisch onderzoek in Nederland, doordat de familiewapens hier niet officiëel geregistreerd werden, veelal verwaarloosd wordt, n.l. de kwestie van het familie-wapen. Waar in Engeland sedert oudsher de wapens geregistreerd zijn en niemand daar een wapen mocht en mag voeren, waarvoor geen vergunning is verleend, daar doet men goed de wapens der na te sporen geslachten zich goed in het geheugen te prenten, voordat men zijn onderzoekingen aanvangt.

Het voeren van een wapen werd reeds sedert oude tijden op verschillende tijdstippen door de „Heralds" van het „College of Arms" gevisiteerd, hetgeen graafschapsgewijze gebeurde ; belanghebbenden moesten alsdan bewijzen — stamboomen — overleggen, waaruit bleek, dat zij afstamden van den naamgenoot, aan wien oorspronkelijk het door hen gevoerde wapen was verleend. Deze z.g. „Herald's Visitations", voornamelijk van 1630 tot 1686 gedaan, bestaan nog in originali en vormen een unieke bron van onderzoek voor de genealogie van wapenvoerende families. Zij berusten in het „College of Arms" of „Heralds College", doch dit is de eenige instelling, waartoe de toegang moeilijk is en waarvoor zeer hooge „fees" gevraagd worden. Een persoonlijke introductie bij een der „Officers of the College" is noodig om toegang te verkrijgen. Deze moeilijkheid wordt echter grootendeels opgeheven door de omstandigheid, dat het grootste deel dezer „Visitations" door de goede zorgen, hoofdzakelijk van de hierboven genoemde „Harleian Society", in druk is verschenen, terwijl in het „British Museum" zich reeds een kleine 360 manuscripten dezer „Visitations" in originali bevinden. In het hier reeds meer genoemde boekje van Henry Lea vindt men van p. 70 tot p. 86 een complete lijst van alle „Herald's Visitations" in Engeland, Schotland, Wales en Ierland, vermeldende :1°. het graafschap (eiland), waarover de visitatie handelt, 2°. de jaartallen waarin deze gehouden is, 3°. waar het origineel berust, 4°. waar copieën ervan berusten, en 5°. door welk genootschap en wanneer de „Visitation" in druk is uitgegeven.

Wat Londen b. v. betreft, ziet men uit die lijst, dat daar de visitaties van 1668, 1633, 1664 en 1.687 nog aanwezig zijn, waarvan deorigineelen berusten bij het „College of Arms", copieën van die van 1568 en 1633 in de verzamelingen van de „Harleian Society", welk genootschap deze ook resp. in 1869, 1880 en 1883 in druk heeft doen verschijnen. En zoo vindt men dan van elk graafschap gespecificeerd, wat er van deze „Visitations" nog aanwezig is; slaat men ze op, dan vindt men stamboomen, voorzien van de noodige gegevens, dikwijls van af de vroegste tijden, van elke wapenvoerende familie, wonende in dat graafschap. Verhuisde een tak van een geslacht naar een ander graafschap, dan vindt

men in de „Visitations" van dat andere graafschap de verdere genealogie van dien tak weder terug. Al de uitgaven op dit gebied, voornamelijk van de „Harleian Society", staan dus ter raadpleging gereed in de „reading room" van het Museum; de manuscripten, welke het genootschap bezit, vindt men in de „manuscript-room". Ook hier treft men tal van biografische en genealogische verzamelingen aan, de meeste geficheerd, welke de onderzoeker te Londen zal moeten raadplegen; een der heeren van het personeel in deze „manuscript-room" is bepaaldelijk aangewezen om vreemdelingen behulpzaam te zijn en wegwijs te maken.

Wenscht men de moeite te vermijden, verbonden aan het bekomen van toegang tot de „reading room" en de „manuscript-room" van het „British Museum", dan kan men zich begeven naar de „Guildhall Library" (King Street), waar de toegang absoluut vrij en zonder formaliteiten is; men vindt daar alle gedrukte werken hiervoor vermeld, doch uiteraard zijn de origineelen en de copieën van de „Herald's Visitations", welke het Museum in groote getale bezit, in Guildhall niet aanwezig. In beide bibliotheken zijn voorts aanwezig een groot aantal gedrukte werken over de verschillende graafschappen, waarin speciaal hun geschiedenis, hun oude monumenten, grafsteenen en daar inheemsche geslachten behandeld worden. Men doet steeds goed zich over deze literatuur te orienteeren met behulp van de heeren „officials" in de leeszaal, die op alle wijzen vreemdelingen steeds van dienst zijn.

Een derde bron van onderzoek te Londen vormen de „marriage-licences", welke veel uitvoeriger gegevens bevatten dan de acten in de „parish registers", waarover hieronder. Te Londen komen 3 plaatsen in aanmerking, waar „marriage licences" berusten en wel:

1e. the London Consistory, Diocesan Office, St. Paul's Churchyard,
2e. the Vicar General, Dean's Court, 3 Creed Lane, Doctors' Commons, en
3e. the Faculty Office, Knightrider Street 23 (vlak bij de St. Pauls),

de daar berustende „licences" beginnen resp. met 1620, 1660 en 1643 [8]).

Veel van de daar berustende „Marriage Licences" is in de uitgaven van de Harleian Society reeds in druk verschenen, b.v. van „the London Consistory" de namen (niet alle) uit het tijdvak 1620-1828, doch van 1698-1639 grootendeels compleet; van „the Vicar General" compleet van 1679-1694, en van „The Faculty Office", van 1543-1575 compleet en een volledige klapper over den tijd 1632-1714 (deze laatste uitgegeven door de „British Record Society"). Wenscht men nu een copie van een in deze gedrukte uitgaven voorkomende acte, dan begeeft men zich naar het bovengenoemde adres van het college, waar de licence is ingeschreven, doet aan het daar werkzame administratief personeel opgave van den datum enz. der acte, waarvan men copie wenscht, en 2 of 3 dagen later kan men dit afschrift tegen betaling van 6 shilling in ontvangst nemen. De registers zelf zijn alleen voor het personeel toegankelijk, daar *ze*

[8]) Van de Faculty Office ontbreken de „licences" van 1549—1567 en van 1575—1632.

thans in de gewelven van „Lambeth Palace" bewaard worden en moeilijk te raadplegen zijn,

In het boekje van Lea vindt men van p. 67 tot p. 63 een lijst van *alle* „Marriage Licences" in Engeland, met vermelding wanneer deze beginnen, waar ze berusten en wat ervan in druk is verschenen. Als voorbeeld van de uitvoerigheid — en daardoor belangrijkheid — dezer „licences", schrijven wij een dezer af (met gefingeerde namen):

„Marriage allegations of the Vicar-Genera1 of the Archbishop of Canterbury" (London).

„1683 Nov. 27. John Blackley, off All Hallows, „Bread Street, London, bach. abt. 26[9]), and Elisabeth „Sparke of St. Olave's, Hart Street, London, Spr., abt. 24[10]), with consent of her father Edward Sparke at „Nuffield, Oxon: To marry at St. Giles, Cripplegate, „London".

De „Parish Registers" zelf berusten nog in de kerken van de verschillende parochies, toegang ertoe is steeds vrij, doch alleen na voorafgaande aankondiging aan den betrokken „Vicar". Heeft men b. v. uit de testamenten, in Somerset House berustende, of uit de „marriage licences", gevonden, dat de gezochte persoon bij zijn testeering of zijn huwelijk in de wijk of parochie van St. Bottolph's Aldgate woonde, dan wordt raadpleging van de doop-, trouw- en begraafregisters dier kerk noodig. Men noteert dan uit het Londensche adresboek straat en nummer, waar die kerk ligt en schrijft vooraf — of begeeft zich zelf vooraf — naar den „Vicar" dier kerk. Alle kerken zijn minstens één uur elken dag geopend, men kan dit gewaar worden op de borden vòòr de kerken, waarop deze en andere aankondigingen geschilderd staan; de „Vicar" is op de daarop vermelde tijdstippen in de kerk aanwezig. Een afspraak kan dan gemaakt worden over het inzien van alsdan op te geven, daar berustende oude kerkboeken.

De inschrijvingen daarin zijn echter steeds zeer summier, bij doopen wordt de naam van de moeder òf niet vermeld òf alleen haar voornaam; bij de huwelijken worden alleen de namen van bruidegom en bruid vermeld, niets meer, waarom het gelukkig is, dat de „marriage licences" zooveel bijzonderheden vermelden.

Van verschillende kerken in en buiten Londen zijn en worden de kerkregisters in hun geheel letterlijk afgedrukt, o. a. in „the Genealogist" en „the Harleian Society", doch reeds met het oog op het ontzettend groot aantal kerken in Londen zelf, is dit nog slechts een druppel in een emmer water, zoodat men wel meestal de „parish registers" van de in aanmerking komende kerk zelf zal moeten gaan inzien. Maar vooraf moet men dus in de Bibliotheek nazien of de registers der betrokken kerk wellicht reeds in druk zijn verschenen. Men kan daartoe inzien Dr. Marshall's „List of Printed Parish Registers", uitgegeven in 1900 en dan uiteraard nagaan of deze is bijgewerkt met de na dat jaar gedrukte kerkregisters.

Als men doop- en trouwboeken buiten Londen in de verschillende kerken van Engeland wil nazien, raadplege men vooraf het door het Britsche Gouvernement uitgegeven: „Parish Register Abstract", waarin aangegeven

[9]) bachelor, about 27 years.
[10]) spinster, about 24 years.

zijn de tijdvakken, waarover elk kerkregister loopt [11]).

Als laatste plaats van onderzoek te Londen noemen wij „the Public Record Office", ingang in Chancery Lane, Fleetstreet. Wat zich in dit gebouwen-complex bevindt, is het best weer te geven door de enthousiaste bewoordingen te herhalen, welke Henry Lea er aan wijdt: „In this splendid pile of buildings, erected expressly „for their safe housing, the English Government has „gathered together, from a score of ancient and insecure depositories, the Archives of the Nation for a „thousand years, and the result is the finest collection „of historica1 and genealogical manuscripts in the world, „of which all the years of a long lifetime would fail, „even to brush over a tithe of the contents."

Toegang tot deze archiven wordt aan vreemdelingen slechts verleend na invulling van een aldaar te bekomen vragenlijst, welke door belanghebbende daarna moet ingeleverd worden bij de ambassade of legatie, waaronder hij ressorteert. Laatstgenoemde viseert dit stuk, zendt het naar het „Foreign Office", dat voor terugzending naar het „Record Office" zorg draagt, waarna de aanvrager daarin wordt toegelaten.

Men moet wel zeer vele dagen te Londen verblijven om iets van de daar aanwezige verzamelingen te kunnen inzien. Ik noem dan ook slechts één der belangrijkste collecties, n.l. die der „Chancery Proceedings". Deze bevat de processen en rechtsaanspraken voor het „Court of Chancery" en dateert van 1386 *tot* 1842.

Op p. 66 van het reeds meer aangehaalde boekje van Lea vindt men eene opsomming van de verschillende series (registers), waaruit deze verzameling bestaat, met vermelding op welke daarvan klappers (indices) bestaan en wat van deze klappers in druk is verschenen. Voor ons lijkt mij de belangrijkste serie: „the Six Clerks Books, Ante 1714", loopende van 1649 tot 1714, waarvan de manuscript-index alleen reeds uit 32 deelen bestaat. Slechts de klappers op de boeken van één klerk, Reynardson, zijn van deze serie tot dusver in druk verschenen en wel in de „British Record Society", vol. XXIX en XXXII, van 1903-19051s); de inleiding van deze uitgave is hoogst belangrijk om een inzicht te krijgen in het doel en de methode van dit hof.

Na reeds zoovele uitgaven in de vorenstaande regelen vermeld te hebben van de 3 groote genootschappen, willen wij eindigen met opgave van de volgende belangrijke onderwerpen, eveneens door hen in druk gegeven:

„A cnlendar of the wills at Lambeth", in the Genealogist, vol. V, VI, VII, en N.S. [13]) 1.

„List of wills in the Court of Delegates at Somerset House, dating from 1650", in the Genealogist, vol. XI & XII.

„Le Neve's Pedigrees of the Knights made by King Charles II[14]), etc." in the Harleian Society, vol. VIII.

„Additions to le Neve's pedigrees etc." in the Genealogist. N.S. [13]) I.

[11]) Er zijn ook kerkregisters der „Non Conformists", maar deze beginnen, behalve dis van de Franschen, de Hollanders en de Quakers, meestal nog al laat.
[12]) Alle klappers zijn steeds op de namen der eisohers of klagers (plaintiffs), niet op die der beklaagden (defendants).
[13]) N. S. = nieuwe serie.
[14]) Ook tijdens diens ballingschap, o. a. te Breda.

Heusdensche schepenzegels,

door Jhr. Mr. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

Het is een algemeen bekend feit, dat er wapenfiguren zijn, waarvoor in bepaalde streken een zoo groote voorliefde bestond, dat zij, die een onbekend zegel, dat die figuren vertoont, trachten terecht te brengen, daarin allicht eene aanwijzing kunnen vinden voor de richting waarin met vrucht kan worden gezocht. In de inleiding van zijn „Sceaux armoriés des Pays-Bas et des pays avoisinan ts" heeft de Raadt van deze streekwapens een aantal voorbeelden genoemd, dat gemakkelijk te vergrooten zou zijn.

Niet zonder belang voor een8 studie op dit gebied zijn de zegels der schepenen van de stad Heusden in Noordbrabant, waarvan er ons een niet gering aantal bewaard zijn gebleven, zoowel in het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage, als in het Staatsarchief te Mechelen en de Abdij van Baudeloo te Gent. Helmteekens komen op die zegels tot in de tweede helft der zestiende eeuw slechts zeer zelden voor.

Door zijne ligging aan de Maas, tusschen Brabant, Gelderland en Holland was Heusden een plaats waar zich in den loop der jaren gemakkelijk personen uit die verschillende gewesten gevestigd hebben. Al behoord8 de stad sedert 1436 tot Holland, zoo bleven toch, althans tot het laatst der zestiende eeuw, de betrekkingen met de Meyerij van den Bosch, den Bommelerwaard en het land van Altena menigvuldiger dan die met Holland benoorden de Maas. Het ligt overigens voor de hand, dat men eerder uit Heusden naar Gorinchem of Dordrecht verhuisde, die als koopsteden van veel meer beteekenis waren, dan dat het omgekeerde plaats greep. Uit de schepenzegels kan men in menig geval afleiden uit welk gewest de eigenaar afkomstig was; het meerendeel der zegels echter vertoont een specifiek Heusdensch karakter.

De meest voorkomende wapenfiguur op deze zegels is wel het door de dynasten van Heusden gevoerde wageurad, dat ook steeds het wapen der stad is gebleven. In verreweg de meeste gevallen heeft het zes spaken.

Het oudste mij bekende schepenzegel, waarop het rad voorkomt, is dat van *Heynman van* Hedichusen (1340); het is in den rechterbovenhoek vergezeld van een ster, in den linkerbovenhoek en aan den voet van een staand blokje. Hetzelfde wapen voerde *Willem van* **Hedichusen** (1375), met dit verschil nochtans dat op zijn zegel een haantje voorkomt inplaats van de ster.

De staande blokjes komen vaak met het rad voor. ***Aernt van Wijc Boninessoen*** (1356) zegelde met het rad, vergezeld van 5 zoomsgewijze geplaatste blokjes. *Herberen* wan *Boningen* (1393) desgelijks, maar het blokje in den rechterbovenhoek is bij hem vervangen door een wassenaar. ***Godert Didderic*** *Lubensoen* (1376) zegelde met hetzelfde wapen, maar met een 5-puntige ster inplaats van den wassenaar. Desgelijks *Jan Kuysten Willemsz.* ***(1428).*** Het rad met de 6 blokjes komt ook voor op het zegel van ***Rembout Qodertsz.*** (1524), die echter in het schildhoofd, tusschen de twee blokjes, nog een T en een 5-puntige ster voerde. Ook *Frans* **Buys van** *Woeringen* ***(1547)*** en diens zoon *Willem Buys* ***van Woeringen (1688)*** voerden het rad met de 6 blokjes.

Didderic Pauwelssoen (1366) voerde het rad, vergezeld van 3 hermelijnstaartjes, ***Philips Jan Aerntssoenssoen (1433)*** vergezeld van ***3*** omgekeerd8 harten of lindebladeren. *Rijckout Adriaensz.* ***(1494)*** en ***Peter Qodertsz. (1636)*** zegelen met een rad, vergezeld van 3 leliën.

Het rad zonder eenige toevoeging werd gevoerd door de meeste leden van de geslachten ***Spiering van Wel*** en *Spiering* van ***Aelborg.*** Niet zonder uitzondering evenwel ; *Claes Claes* Spiering *Janssoenssoen* (1401) brak in den rechterbovenhoek met een ster, ***Claes Spiering van Aelborg (1433)*** met een wassenaar. ***Aert Spiering van Aelborg*** (1439) is de oudste mij bekende schepen van het geslacht wiens wapen geen brisure vertoont. ***Dirck Spiering van Wel*** *Willemsz.* (1471) zegelde met een rad van 7 spaken. ***Jacob*** *Spiering* **Dircxa.** (1461) zegelt met een dubbelen adelaar.

Simon Jacob *Werensoen* (1409) en ***Willem van Veen,*** zoon van ***Jan Spiering*** van Veen (1446) voeren alleen het rad. Desgelijks ***Godert Remboutss. (1487).***

Willem *van Gent* ***(1460)*** voert het rad met 8en St. Andrieskruisje in den rechterbovenhoek, ***Lambert Willemsa. (1461)*** met twee bollen of koeken in het hoofd, en ***Jacob Uodertsa.*** (1513) met een barensteel in het hoofd.

Gerit Jansz. van den Elshout (1677) voerde, ondanks de door zijne nakomelingen beweerde afstamming uit het Huis van Heusden, niet het rad, maar een leeuw; helmteeken een uitkomende leeuw tusschen een antiek8 vlucht. ***Jan van den Elshout*** daarentegen, die werkelijk uit dat Huis gesproten was, zegelde in 13 12 als momber 's lands van Heusden met het rad, overtopt door een barensteel.

Het geslacht *van Wijck* voerde in zwart een gouden schildhoofd, beladen met twee rood8 raderen; later vindt men veelal het schild doorsneden in plaats van met een schildhoofd. Men vindt het wapen op de zegels van ***Brien van*** *Wijc* (1387), diens zoon ***Jan*** *van Wijc* (1417), *Zebrecht Zebrechtsz.* ***van*** *Wijc* (1400), ***Willem*** van *Wijck Willemsz.* (1460), ***Hannaert*** *van Wijck* (1485), *Boudewijn Willemsz.* van *Wijck* (1527) (helmteeken een rad tusschen een antieke vlucht) en Cornelis *Willemsz.* ***van*** *Wijck* ***(1685). Lnureyns*** *van Wijc* (1427) brak zijn wapen met een barensteel, maar zijn zoon ***Huge van*** *Wijc* (1439) liet dien wederom weg. Zoo brak ook ***Boudewijn*** *Bertolsz.* ***van Wijck (1533)*** met ***een*** ster tusschen de beide raderen, welke ster zijn zoon ***Willem Beyenss. van*** *Wijck* ***(1662)*** weer wegliet. Hetzelfde wapen met de ster voerde ***Rutgher*** *Noydensoen* ***van*** *Andel* ***(1416).***

Jacob *Willemsz.* ***van*** *Wijck* ***(1547)*** behoorde tot een ander geslacht en voerde: doorsneden, *a.* in blauw drie gouden sterren naast elkaar, 6. effen zwart; over de doorsnijdingslijn een goud-omboorde dwarsbalk beladen met een of twee smalle golvende dwarsbalkjes. Van zijn zoon ***Merfen*** *Jacobsz.* ***van*** *Wijck* ***(1667)*** kwam mij geen zegel onder de oogen.

Hetzelfde wapen als de oud8 van Wijck's vertoont ook het zegel van ***Franck Willemsz. Loockermans*** (1639), wiens zoon ***Willem (1649)*** echter aan het wapen der Bossche familie Loockemans de voorkeur gaf (doorsneden, a. twee beurtelings gekanteelde dwarsbalken, *b.* drie vierbladen, helmteeken een vierblad zwevend tussohen een antieke vlucht). Dit laatste wapen behield ook Franck's kleinzoon ***Franco Loockermans (1673).***

Het wapen van van *Wijck* met de raderen komt ook voor, als vrijkwartier, in het zegel van ***Roelof van den*** *Wiele* (1369). Deze voerde, evenals zijn zoon ***Didderic***

(1384), ***Bernt van den Wiele*** (1407), *Dirc van den Wiele* (1411) ***en*** *Dirc Kuyst* van ***den Wiele*** (1466), drie molenijzers, met het bedoelde vrijkwartier. ***Dierck Otten van de Wiel (1549)*** daarentegen zegelde met een figuur die het meest op een molen gelijkt.

Een rad komt nog voor in het wapen van ***Jacob*** *Gherbrantsz.* (1584); hij voerde : doorsneden, a. drie leliën, *b.* ***een*** rad. ***Joost*** *Waelwijnsz.* van Giessen ***(1673)*** voerde een paal en een schildhoofd beladen met twee raderen. Van zijn broeder *Adriaen Waelwijnsz.* (1588) is mij geen zegel bekend. *Walewijn Jansz.* (1622) voerde een geheel ander wapen : drie quarelen, in het hoofd vergezeld van een ster ; desgelijks diens zoons *Jan Walewijns* (1627) en *Huybert Walewijns* (1629) en de zoon van laatstgenoemde, ***Johannes Walewijns*** (1663).

Niet minder dan het rad spelen in de Heusdensche heraldiek een rol de drie palen van vair met het schildhoofd.

Ik vind dit wapen onder de Heusdensche schepenen het eerst bij ***Goetscalc van Peen*** (1361) ; het schildhoofd is beladen met een ster tusschen twee St. Andrieskruisjes. ***Jan Qhisebrechtssoen von*** Veen (1367) heeft in het schildhoofd een kruisje tusschen twee molenijzers. ***Hermen van Veen (1380)*** heeft in het schildhoofd een verkort St. Andrieskruis. *Dirck Kuyst van* ***Veen*** (1428) voerde echter drie gaande leeuwen boven elkaar. Desgelijks de tot het geslacht van Veen behoorende schepenen ***Jacob Hugensoen*** (1435), ***Robbrecht Jacob*** *Hugensoenssoen* (1452), ***Jan Robbrecht Jan*** *Hugenzsz.* (1485), Hugo ***Spiering Robbertsz. van Veen*** (1606) en Mr. ***Heyman*** van *Veen* (1572).

Het Châtillonwapen met een barensteel in het schildhoofd voerde het geslacht van *Oudheusden*[1]). Daartoe behoorden *Aernt Ywijn Ywijnsz.* (1400), ***Anthonis*** *Aernt Ywijnsz.* (1448), *Henric* ***Anfhonisz. van Oudheusden*** (1474), *Ywijn van* ***Oudheusden*** (1494), ***Mr. Jan van Oudheusden*** (1506), ***Henrick van Oudheusden (1643)*** (elk der hangers van den barensteel beladen met drie penningen of blokjes) en diens gelijknamige zoon (1683). Desgelijks ook ***Robbrecht van Doerne Spierincssoen*** (1399), die eveneens tot het geslacht van Oudheusden behoorde. Ook ***Corstiaen*** *Heyman Voochts* ***(1060)*** en zijn zoon Mr. ***Aert*** *Voochts* (1674).

Hack van Oudheusden *Arentsz.* ***(1413)*** voerde echter in plaats van den barensteel twee raderen in het schildhoofd. Hetzelfde wapen vertoont het zegel van ***Hack van Oudheusden*** *Hacken* ***(1474).*** Ook *Dirck Willem Merlantsz.* (1463) zegelde met Châtillon met de twee raderen. Hetzelfde wapen werd aangenomen door ***Symon*** *Aertsz.* (*Biesheuvel*) (1602), wiens kinderen den naam van *Oudheusden* aannamen; als helmteeken voerde hij een rad.

Floris van ***Oudheusden (1671)*** behoorde tot het geslacht der ambachtsheeren van Oudheusden en voerde gevierendeeld: 1 en 4 twee dwarsbalken, 2 en 3 een dubbele adelaar.

Châtillon met het schildhoofd met de twee raderen voerde ook ***Qheraet van*** *Deventer* ***(1416).*** *Godart van* ***Deventer (1437)*** en *Hack van* ***Deventer*** (1448) hadden tusschen de twee raderen nog een staand blokje.

Wouter *Gheraet Woutersoenssoen* (1401) zegelde met Châtillon, met een opkomenden leeuw, *Goossen Goossensz. van der* ***Heyden*** (1497) met een loopenden hond in het sohildhoofd.'

De hangers van den barensteel in het schildhoofd zijn somtijds beladen met figuren. Deze zijn op de zegels vaak niet duidelijk te onderscheiden. Zoo zegelt Melis *Dircxz.* (1466) met de drie palen van vair en in het schildhoofd een barensteel, waarvan de hangers elk beladen schijnen met twee klokjes van vair.

Jacob *Zegersz. van Cuyck* ***(1464)*** had op elk der drie hangers twee liggende blokjes, en bovendien tusschen den eersten en tweeden hanger eene bij. Zijne zoons *Zeger* ***(1494)*** en ***Willem*** (1610) (op den barensteel boven den middelsten hanger een ster) en zijn kleinzoon ***Jacob*** *Willemsz.* ***van*** *Cuyck* ***(1639)*** voerden hetzelfde wapen, maar zonder de bij. De zoons van dezen laatste, ***Frans van*** *Cuyck* (1679) en ***Johan van Cuyck*** (1584), vierendeelden hun wapen met een leeuw op een doorsneden schild. De laatste voerde bovendien een hartschild, waarin een rad vergezeld zoomsgewijze van 6 staande blokjes, vermoedelijk wegens de heerlijkheid Herpt. Zoo deed ook Johans zoon *Jacob* (1698); diens jongere broeder Willem *van Cuyck* (1607) voerde het gevierendeelde wapen zonder het hartschild. Als helmteeken voerden deze van Cuycks een antieke vlucht, elke vleugel beladen met den barensteel.

Adriaen Adriaensz. (1678) voerde eveneens de drie palen van vair, met een schildhoofd beladen met een rad. Desgelijks zijn zoon *Dingeman* ***Adriaensz.*** *van* ***Cuyck (1611)*** en zijn oomzegger ***Adriaen*** *Jansz.* ***van*** *Cuyck* ***(1610).*** Als helmteeken hadden zij een rad tusschen een antieke vlucht.

Het Chàtillonwapen, met effen schildhoofd, werd ook gevoerd door *Daniel Petersz.* ***van*** *Berlecom* (1693) en diens nakomelingen ***Adriaen*** (1626), ***Jan*** (1627), *Daniel* ***Adriaensz.*** (1652), ***Johannes (1668)*** en *Daniel Jansz.* ***van Berlecom (1671).*** Het door hen gevoerde helmteeken was een antieke vlucht.

Christoffel van *Kerckwijck* ***(1600)*** brak het schildhoofd met een ster in den rechterbovenhoek ; desgelijks zijn zoon *Roeland* ***(1642).*** Tot eene andere familie behoorde de te Wijk geboren *Johannes* ***Adriaensz.*** *van Kerckwijck* ***(1660).*** Zijn zegel vertoont een gedeeld schild : a een omgewende leeuw, *b* zes sterren, 2, 2 en 2 ; helmteeken een rad tusachen een vlucht.

Het rad en de palen van vair met het schildhoofd zijn wel de meest kenmerkende wapenfiguren voor het land van Heusden.

Wel zijn er nog enkele andere wapens, die op de schepenzegels herhaaldelijk voorkomen, maar zij zijn minder karakteristiek. Zoo b.v. de twee dwarsbalken, die natuurlijk niet zonder meer als een aanwijzing van Geldersche afkomst mogen worden aangenomen. *Coenraet* ***van der*** *Steghen* ***(1364)*** voert deze met in den rechterbovenhoek een ster ; *Heynric* ***van*** *Malsen* (1373) met in den rechterbovenhoek een ossekop. ***Didderic*** *Baudewijnssoen* ***(1400)*** zegelt met twee dwarsbalken en een uitgeschulpten schildboord ; Hermnn ***Dulsch*** *Gheraetsz.* ***(1403)*** heeft een ster midden in het schildhoofd, desgelijks zijn kleinzoon *Adriaen Dulsch Geritsz.* ***(1469).*** Cornelis *Jansz.* ***van Garneren (1622)*** voert alleen de twee dwarsbalken.

De zegels van *Henric van Gemert* (1406), *Adriaen Joosten van* ***Uemert*** (1574), *Cornelis Fransz. van Gemert*

---

[1]) Opmerking verdient in dit verband, dat ***Berthout Stempel,*** schepen te 's Hertogenbosch in 1329 ook met het Châtillonwapeu zegelde, met in het schildhoofd een rad en een molenijzer. Er zijn verschillende aanwijzingen voor familieverwantschap tusschen hem en de Oudheusdens.

(1 576) en Anthony van Gemert (1598), drie molenijzers (laatstgenoemde voerde als helmteeken een molenijzer tusschen een antieke vlucht), van Melis Geritsz. van der Ludsdonck (1510), drie drielingsbalken en een schildhoofd waarin een roos tusschen twee molenijzers, van Rutger Beelaerts (1525), drie vierbladen, van Gerard von Gerwen (1560), gedwarsbalkt en een schildhoek met een molenijzer, van Johan Pels (1562), doorsneden: a. een vierblad, b. een geblokt St. Andrieskruis, boven vergezeld van een meer1 (helmteeken een Januskop), van Adriaen van Noort (1580), drie drielingsbalken en een schildhoofd met drie molenijzers (helmteeken, voor zoover te onderscheiden, twee toegewende armen, in de hand een bol houdende), en van Willem Teulinck (16 12), drie drielingsbalken en een schildhoofd met drie vogels (helmteeken een opvliegende vogel), wijzen op vermoedelijke afkomst uit de Meyerij van 's Hertogenbosch.

De afgewende staande zalmen bij Willem die Borchgrave (1433) en Mr. Airnt Beuckelaer (1492) komen uit het land van Altena; de zoon van den laatste, Godschalck Beuckelaer (1517) zegelt met hetzelfde wapen, helmteeken twee op den kop staande zalmen. Ook Cornelis Ewoutsz. (1656) voert twee afgewende zalmen, met een roos in het midden van het schildhoofd; zijn nakomelingen voerden den familienaam van Gellicum, hetgeen afkomst uit het land van Altena minder waarschijnlijk maakt. Twee staande zalmen voerde ook Jacob Gielisz. (1532), maar zij zijn toegewend en geplaatst aan weerszijden van drie paalsgewijze gerangschikte driehoekige figuren; helmteeken een dier figuren tusschen een antieke vlucht.

Drie St. Andrieskruisjes, die naar Westelijk Noordbrabant wijzen, komen voor op de zegels van Henrick Qemontsz. van der Zijdewijn (1500), Joost van Weyborgh (1636) en Jan van Dommelroyen (1641) (helmteeken een dierekop en hals). Ook Laurens van Aelborch (1657) zegelde met de drie kruisjes.

Naar de omstreken van Breda verwijst ook het St. Andrieskruis op hermelijn van Jan Petersz. van Ypelaer (1614) en diens zoons Peter den oude (1621) en Peter den jonge (1637); laatstgenoemde breekt in het midden van het schildhoofd met een p. Nagenoeg hetzelfde wapen als Ypelaer voeren Gerard Stevensz. Blanckaert (1496) (in het midden van het schildhoofd bovendien een ster) en zijne nakomelingen Mr. Steuen (1520), Cornelis (1646) en Nicolaes Blanckaert (kastelein-drossaard 1584—1612). Opmerking verdient, dat op de zegels der Blauckaert's in elk kanton van het St. Andrieskruis drie hermelijnstaartjes voorkomen; bij de van Ypelaers staan er in het onderste kanton vier. Wel een bewijs hoe zeer nauwkeurigheid dient betracht bij het beschrijven vau zegels. Eenige overeenkomst met het wapen dezer beide geslachten vertoont dat, hetwelk werd gebezigd door Frans Jansz. van den Brouck (1682) en diens nazaten Johan (1613). Christoffel (1617), Mr. François (1636) [2], Willem (1668) en Mr. Johan van den Brouck (1669). Zij voerden een St. Andrieskruis, in elk kanton vergezeld van drie liggende blokjes (in de zijkantons worden zij soms staande afgebeeld).

Een ander wapen, dat eenige malen voorkomt, vertoont drie posthoorns, in het hart vergezeld van een molenijzer. Daarmede zegelden Arent Buys (1422), Rembout Jan Buysensoon, afkomstig uit Vlijmen (1480), diens zoon Hack Buys Remboutsz. (161 6), en Lambert van Haeren (1601). Claes Buys Hendricksz. (1618) zegelde met drie zesbladige rozen, in het schildhart vergezeld van een c. Drie zesbladige rozen werden ook gevoerd door Qerit die Potter Henricxz. (1609).

[1] Zijn zegel vertoont als helmteeken een bos korenaren; op het tegensegel is het helmteeken een antieke vlucht.

- -

Striana.

De oorsprong der Almonde's,

door Jhr. Dr. Te. van Rheineok Leyssius.

Hoe meer men de zoogenaamde Striensche geslachten bestudeert, d.w.z. de in en om de vroegere Zuid-Hollandsche of Groote Waard gevestigde families, welke drie St. Andrieskruisjes tot wapen voerden, hoe meer men tot de conclusie komt niet te doen te hebben met families van leenmannen welke het wapen van hun leenheer hadden overgenomen, maar wel degelijk met aan het Striensche huis vermaagschapte geslachten [1]). Ook ziet men dat zij in het algemeen, behalve tot den hoofdstam, tot drie groote groepen of hoofdtakken zijn terug te brengen. Die hoofdtakken waren in volgorde van hunne vermoedelijke, respectievelijk zekere afsplitsing van den Striensche hoofdstam van Wieldrecht, van Dubbelmonde [2]) en van Zevenbergen. Op elk dezer hoofdtakken hoop ik later terug te komen. Daar hunne oorspronkelijke bezittingen met die van den hoofdstam tezamen vrijwel het geheele Noord-Striensche land vulden, is hunne genealogie van belang voor de geschiedenis van de verbrokkeling van deze uitgestrekte Noorderhelft van de oude voogdijheerlijkheid Strien, welke verbrokkeling ik te zijner tijd aan de hand van de verkregen genealogieën hoop te schetsen, maar ook en vooral voor het verkrijgen van wat de Duitschers noemen een "Kontrollbild" op het in mijn artikel betreffende de oudste heeren van Strien [3]) ontworpen beeld van die heerlijkheid, welke oorspronkelijk niet onwaarschijnlijk de Westelijke helft van Noord-Brabant, een Z. Oostelijk stuk van Zuid-Holland en een stukje van Zeeland omvatte.

In Taxandria 1931, blz. 301 e.v. is mij, naast andere meest niet moeilijk te weerleggen punten, verweten, in genoemde schets ten onrechte van de oudste tijden te zijn uitgegaan, inplaats van terug te werken uit het latere materiaal, zonder vermoeden, dat ik zulks niet alleen evenzeer, maar zelfs in de eerste plaats heb gedaan. M.i. dienen n.l. beide methodes te worden toegepast. Dekt dan het op de eene wijze verkregen beeld het op de tweede manier ontstane, dan worden beide betoogen daardoor ten zeerste versterkt.

Ik kan slechts mijn spijt uitdrukken, dat ik deze werkmethode niet tevoren heb gepubliceerd, hetgeen mij genoemd verwijt had bespaard. Dit verzuim zij dus bij dezen hersteld. Bepalen wij ons thans tot een der vele punten van de terugwerkende methode, n.l. den oorsprong der Almonde's.

[1]) De veel geuite en ook door de Raadt in zijn standaardwerk geponeerde bewering dat leenmannen vaak met veranderde kleuren het volle wapen van hun leenheer voerden, ook indien zij niet uit zijtakken van diens geslacht sproten, staat m.i. voor ons land nog bewezen te worden. Eene studie betreffende dit punt is zeer aan te bevelen.

[2]) Er is een zekere kans dat tenslotte zal blijken dat Wieldrecht en Dubbelmonde terug zijn te brengen tot eene zelfde afsplitsing.

[3]) Maandblad 1931, kolom 322.

In Maandblad 1926, kol. 207-209 behandelde ik reeds dit onderwerp zonder echter uit de verschillende geopperde mogelijkheden te kunnen kiezen. Intusschen ben ik verder gekomen, zoodat de door Ramaer [4]) geponeerde afstamming door bastaardij uit den laatsten ***heer von Strien*** definitief kan worden verworpen, daar ons blijken zal dat de *van* ***Almonde's*** een tak waren der van ***Dubbelmonde's.*** Hunne oudste geschiedenis is niet te behandelen los van het ambacht Almonde. Het eerste bericht omtrent dit ambacht, hetwelk ons van nut kan zijn, komt voor in een voor of kort na den dood in 1311 van ***Hr. Nicolaes van Patten en Strien*** opgestelde lijst van Puttensche en Striensche leenmannen. Deze zeer merkwaardige lijst is ons niet in den oorspronkelijken vorm overgeleverd, doch in eene middeleeuwsche, met eenige 14e eeuwsche beleeningen geinterpoleerde copie, voorkomend in Leenkamer Holland nº 80a. Deze interpolatie's zijn echter in het algemeen gemakkelijk aan te wijzen, zoodat wij een vrij volledig beeld kunnen verkrijgen van de oorspronkelijke lijst der leenmannen van ***Hr. Nicolaes van Putten*** en zijn vrouw *Aleyd vrouwe van Strien.* Deze oorspronkelijke lijst kan niet jonger zijn geweest dan 1316, want dan had men er ***Boudewijn van Dubbelmonde*** niet in opgenomen, die blijkens eene akte van Zondags voor St. Catharina van dat jaar (Leenk. 61 fol. 21vo) toen reeds overleden was. Ook kan zij bezwaarlijk ouder zijn dan 1300, het jaar waarin ***Hadewije van Strien*** gehuwd is of reeds was met ***Heer Raes van Gaveren, heer van Liedekerke en Breda,*** welke *Hadewije* de rij der Striensche beleenden opent als : „*Miin vrouwe van Breda, suster veren Aliden der vrouwen van Putte ende van Strine*". Deze laatste begrenzing is echter natuurlijk, gezien de mogelijkheid van interpolatie, minder zeker dan de vorige. In de aldus met vrij groote zekerheid voor 1316 en waarschijnlijk tusschen 1300 en 1316 te dateeren lijst wordt vermeld dat *Jan Willemsroon van Dubbelmonde* beleend was met „den derden penningh van den gherechte van Almonde ende een derden deel van den hoghen banne ende van den laghen banne een derdendeel ende een tiende in Twintighoeve" en wel, zooals uitdrukkelijk blijkt, vanwege de hofstede van Strien. Ik heb in 1926 reeds aangetoond dat wij, hoe verleidelijk zulks op het eerste gezicht ook zij, dezen *Jan van Dubbelmonde* niet met *Jan van Almonde* mogen identifieeren en verwijs voor dit bewijs naar mijn boven aangehaald artikel van het jaar 1926.

Wat wij in het leenregister van 1300/16 onder „een derde" van Almonde hebben te verstaan zal niet ieder op het eerste gezicht duidelijk zijn. Is hier $\frac{1}{3}$ van het grondgebied bedoeld, of $\frac{1}{3}$ van de opbrengst van de boeten in het geheele ambacht, ja is het ambacht eigenlijk wel als zoodanig uitgegeven? De redactie zoowel als de latere geschiedenis wijzen naar de middelste opvatting, n.l. dat het geheele ambacht was uitgegeven, doch slechts met $\frac{1}{3}$ van de opbrengst van de boeten, eene opvatting welke zich trouwens aansluit bij de, althans voor het lage gerecht, bestaande algemeene practijk, dat een ambachtsheer een derde van de boeten in zijn ambacht ontving [5]). We hebben ons hier dus slechts

[4]) Geographische Geschiedenis van Holland, bezuiden de Lek en de Nieuwe Maas in de Middeleeuwen, blz. 199.

[5]) Een getuigenis omtrent het in een ander deel van Holland sanctioneeren van deze praktijk vindt men in Leenkamer 136 fol. 49, waar „*Gerrit* van *Poelgeest hr. tot Homade, heere van Koudekerke*" stelt

te verwonderen over het feit, dat de uitgifte van het ambacht zelf stilzwijgend wordt voorbijgegaan en dat slechts de gevolgen worden genoemd.

Jan ***Willemsz. van Dubbelmonde was*** dus heer [6]) in hoog en laag gerecht van het ambacht Almonde en leenman daarvoor van ***den heer of de vrouwe van Strien.*** Dit ambacht lag in het Noord-Oostelijk deel van het gebied der veronderstelde en veel omstreden omvangrijkere heerlijkheid Strien. Waar van eene afzonderlijke verkrijging door de heeren van Putten en van Strien niets bekend is, moet het reeds vrij vroeg tot de Striensche leenkamer hebben behoord, temeer daar ***Hr. Nicolaes van Putten en Strien*** de gewoonte had door hem verworven ambachten, al behoorden zij tot de Striensche landen als b.v. Weede, [met de als uitland daarbij behoorende helft van Zwaluwe [7])], Dubbelmonde en Drimilen, als Puttensche en niet als Striensche leenen te beschouwen. Dat Almonde dus als Striensch en niet als Puttensch leen te boek stond pleit er dus voor dat het op zijn minst reeds aan *Willem IV* ***heer*** van *Strien*, den schoonvader van *Nicolaes* heeft behoord [8]). Vermoedelijk was het oud Striensch bezit.

Jan Willemszoon van Dubbelmonde — of eerst zijn zoon en leenvolger ***Willem*** — behield echter Almonde niet zelf, maar gaf het wederom in achterleen uit en wel aan zekeren ***Jan Heer Wiscaertszoon*** of, wat nog waarschijnlijker is, reeds aan diens vader. Dit valt, hoewel het tijdstip ven beleening ons ontgaat, af te leiden uit eene acte van later datum, n.l. van Vrijdagavond voor St. Margriet 1334 (8 Juli) [9]), waaruit blijkt dat ***Jan Heer Wiscnertszoon*** Almonde in leen hield van ***Willem van Dubbelmonde,*** den zoon van ***Jan*** *Willemsz. van* ***Dubbelmonde. Jan Heer Wiscaertszoon*** kon zich dus met recht ***heer van Almonde*** of kortweg ***van Almonde*** noemen. Wie was echter deze ***Jan Heer Wiscaertszn?*** Zijn vader was blijkens zijn naam een ridder ***Heer Wiscaert*** en kan wel niemand anders zijn dan de eenige uit dien tijd bekende ridder van dien toenaam, n.l. ***Heer Aernt Wiscaerde van*** *Dubbelmonde*, meestal kortweg ***Hr. Wiscoerde van Dubbelmonde*** of ***Hr. Wisraert*** zonder meer genoemd, die in 1292 deelnam aan de paalscheiding tusschen Holland en Brabant [9]) en in 1316 [10])het huwelijksverdrag mede bezegelde tusschen ***Willem,*** oudsten zoon ***van Hoorne en Altena*** en *Oede*, dochter van ***Aleyde vrouwe van Putten en Strien*** en van wijlen ***Hr. Nicolaes*** *van Putten*. De plaats hem hierbij onder de getuigen ingeruimd kenmerkt hem hetzij als een aanzienlijk bloed- of aanverwant van niet al te ver verwijderde relatie, hetzij als een aanzienlijk leenman. Het is zaak hem niet te verwarren met zijn vermoedelijken (cognatischen?) bloed-

„*dat Margriete keyserinne van Roome, gravinne* van *Holland gegunt hevet voor hoer ende voor haere nacomelingen, dat* alle *ambachtsheeren in Noort-Hollant souden hebben den derden penninck van alle verbeurtenisse uutgeset lantwinninge*".

[6]) Het is hier eene aardige gelegenheid erop te wijzen, wat het oorspronkelijke verschil was tosschen een vrijheer en een heer van eene hooge heerlijkheid, een versohil dat later ten onrechte is verwaarloosd. Een vrijheer bezat rechtscompleetheid en dus ook van de boeten de geheele boete, voorzoover hij die niet had vervreemd, b.v. door beleeninn of verpanding. Had de heer van eene hooge heerlijkheid, zooals in dit geval *Jan van Dubbelmonde* geen rechtscompleetheid, dan was hij geen vrijheer.

[7]) De kaarten van de Historische Atlas zijn onjuist wat betreft de grenzen van Weede.

[8]) Nass. Dom. fol. 1077 nº. XV. (Zie bijlage V.)

[9]) v. Mieris 11, 410.

[10]) Leenk. 80a fol. 1'7 en 18.

verwant ***Aernt Wiscaert, poorter*** te Geertruidenberg, die in 1313 een tiende te Raamsdonk verkocht en in 1326 testeerde [11]). Deze komt ook voor in genoemde akte van 1316 en wel als ***Aernt Wisgaerd van den Berghe*** (afkorting van Geertruidenberg).

Dergelijke toenamen — het waren althans aanvankelijk geen voornamen en geen geslachtsnamen — als *Wiskaart*, ***But, Botter, Haeck,*** *Bollaert*, *Kuust*, ***Spiering*** enz. gingen — evenals trouwens in sommige streken, b.v. in Heusden, vele namen met „van" — met den voornaam van een grootvader in de vrouwelijke lijn over, vaak op een tweeden zoon en brachten zulk een naam aldus in verschillende geslachten, waar deze somtijds tot geslachtsnaam werd gefixeerd [12]). Blijkbaar wezen zij steeds terug naar een zeer bekend voorvader, die echter in onze dagen vaak niet meer is aan te wijzen.

In het onderhavige geval zal de naam ***Wiscaert*** wel af te leiden zijn van ***Arnoldus*** *Wischard*, die in 1212 en 1220 als leenman van Altena zegelde, in laatstgenoemd jaar als ridder.

Onze ***Heer Aernt*** *Wiscaerd* ***was geen*** heer van Dubbelmonde, immers dit ambacht werd door het Putten-Striensche huis, dat het tusschen 1299 en 1311 — en wel vermoedelijk terug — gekregen had van graaf Jan van Henegouwen, zelf behouden.

Anders zou er in de leenlijst van 1300/16 een leenman voor zijn genoemd. Waar Almonde door ***Heer*** *Wiscaert*'s zoon slechts via het intermediair van Jan ***Willemszoon van Dubbelmonde*** in leen werd gehouden, kan men veronderstellen, dat deze ***Jan*** *Willemszn* een ouderen tak der ***Dubbelmonde's*** vertegenwoordigde dan ***Heer Wincaert.*** Misschien was deze ***Jan***'s oom of jongere broeder. In dezen ***Heer Wiscaert*** nu kunnen wij dunkt mij veilig den stamvader van de ***Almonde's*** zien en ***Jan vnn Almonde*** heette dus ten volle ***Jan Heer*** *Wiscaertszn van Dubbelmonde*, ***heer*** (in achterleen) ***van*** *Almonde.*

Het bovenstaande kan nog versterkt worden:

1° doordat ***Pieter*** *Heeren Wiscaertszoon* in 1369, dus blijkbaar op vrij hoogen leeftijd, als schepen van Geertruidenberg zegelde met drie (2.1) St. Andrieskruisjes [13]);

2° doordat wij het nageslacht van *Jan van Almonde* geregeld beleend zien met IJdscaerdenhil, een gors in Putten, dat naar ***Wiscaert*** kan zijn genoemd [14]), terwijl tenslotte ***Jan van*** *Almonde* een kleinzoon *Wissche* (= ***Wiscaert*** [15])) had.

Jan Heer ***Wiscaertszn. is*** voor 1340 gehuwd met *Yde* ***Willem*** *Grietenzoonsdochter* [16]).

11) Alg. Ned. Familieblad 1888 p. 245.

12) Onze vroegere genealogen hebben dit vaak niet voldoende in het oog gehouden en vaak ten onrechte personen vau gelijken naam, maar niet van denselfden manstam, in een geslacht geraogsohikt. Het veel minder veranderlijke wapen kan dit vaak uitwijzen.

13) Arch. Nass. Dom., fol 493.vo, IV.

14) De naam van dit gors leeft nog voort in dien van den polder „den Hitsert", waarin Zuid-Bnyerland is gelegen, terwijl het dorp zelf in de wandeling ook zoo wordt genoemd. In heer ***Wiscaert*** hebben wij dus misschien den tot nog toe onbekenden peet van dit dorp te zien.

15) Zoo ook *Coel* of *Cole* = ***Colaert.*** *Snacke* = ***Snackaert.*** en misschien *Bele* = ***Belaert.***

16) Leenk. 42 fol. 24. Willem van Duvenvoorde maakt in het jaar 1340 bekend. dat ***Jan Beren*** *Viscaertssone* zijn man, zijn wijf *Yden* ***Willem*** *Gritenzoonsdochter* lijftochte aan 5 morgen *„in onsen amboehte* van *Almonde, die* (d.w.z. verm. de 5 morgen) *Jan voirscr. van* ons ***houdt", na*** haar dood te komen op hare eventueele kinderen en anders op zijne rechte erfgenamen. Er onder staat *„welc lant* ***Lisbeth Jan Wiscaertsdochter*** *ontfangen heeft van miinen heere*" etc. *„anno MCCCCLX*", welk jaartal niet goed kan zijn; misschien moet het 1344 zijn.

Hoewel de kwalificatie ver,= vrouwe, voor ***Griete*** ontbreekt [17]), ben ik toch geneigd in ***Jan***'s schoonvader, ***Willem*** *Grietenzoon*, *Willem* ***ver Margrieten zoon*** (genoemd 17 Sept 1317) te herkennen, ook genaamd *Willem* ***van Brederode,*** bastaardzoon van ***Hr. Willem van Brederode,*** ridder en van *Margaretha* ***van de Merwede,*** dr. van ***Heer*** *Daniel van* ***de Merwede,*** ridder [18]).

Onopgelost is nog de vraag waarom ***Jan van*** *Almonde* in 1316 broeder wordt genoemd van *Aleyd* ***vrouwe van Putten en*** *Strien*, terwijl zijn zoon ***Hugo*** bovendien bij zijn dood c. 1361 een kwartier *Strien* blijkt te hebben gehad [19]).

Indien *Aleyd*'s moeder, de jonkvrouwe ***van Borsselen,*** echtgenoote van ***Willem,*** laatsten ***heer van*** *Strien* uit het gelijknamige geslacht, kort na diens àood op vermoedelijk niet al te hoogen leeftijd, n.l. in 1293 of 1294, ware hertrouwd met ***Hr. Wiscaert van Dubbelmonde zou*** de broedersnaam zijn verklaard, maar niet het kwartier ***Strien,*** dat dan nog slechts zou kunnen zijn het vierde kwartier van ***Hugo*** van *Almonde*, n.l. de echtgenoote van ***Willem Grietenzone*** (*van* ***Brederode).*** Faalt deze ververonderstelling, dan blijkt broeder eene andere beteekenis te hebben gehad dan de nog gangbare [20]). Nu is de veronderstelling dat ***Willem ver*** *Margrietenzone* ***(van Brederode)*** eene ***van Strien*** huwde volstrekt niet zoo onmogelijk, al ontbreekt tot nog toe ieder bewijs, of zelfs maar iedere aanwijzing daaromtrent. 17 December 1317 verkocht ***Dirk heer van Brederode*** als leen aan „ ***Willem ver*** *Margrietensone* ***onsen broeder"*** eene tiende onder Houweningen. Deze brief staat in het Dordtsche klepboek fol. 16 tezamen met een brief waarbij *Pauwels van* ***Strien*** ***Herbarenszoon 22*** Oct. 1366 met medewerking van den leenheer *Aernd van* ***der*** *Dussen* het ambacht Hoekenisse overdroeg aan ***Willem van Brederode Willemszoon*** [21]). Deze vermoedelijk uit vrouwe Mathilde gesproten tak der Strien's bezat zelve ook leenen te Woudrichem. Uit dit alles blijkt natuurlijk allerminst van een huwelijk, maar wel van contact tusschen een tak der Strien's, n.l. die welke een vijfblad als breuk tusschen de kruisjes voerde en deze bastaard-Brederode's.

Indien ***Heer*** *Wiscaert* de weduwe ***van*** *Strien* ***zou*** hebben gehuwd, zou dit misschien tevens kunnen verklaren waarom hij in 1316 bij het sluiten van het verdrag van huwelijk tusschen *Willem van* Hoorne - *Altena* en *Oede van Putten-Strien* [22]) een plaats innam onder de weinig talrijke en zeer aanzienlijke getuigen van vrouwe *Aleyd*, de moeder van de bruid. Dergelijke huwelijksgetuigen bestonden in die dagen toch meest uit de aanzienlijksten der verschillende groepen van verwanten en eventueel mede uit de aanzienlijkste leen-

17) ***Dit*** is trouwens ook het geval in de acte van 12 Maart 1283 die over ***Margriete van de Merwede*** handelt. De Fremery: Supplem. Dorkb. van Holland p. 162, 163.

18) de Fremery: Suppl. Oorkb. 218.

19) Aan eene verschrijving kan niet worden gedacht, het woord komt zoowel in Leenk. 78 als in Leenk. 89 (laatste katern) voor, beide o. 1438 geschreven door den schrijver van het bekende houten bordenboek „Bertelomees Arntssoon, geboren uter Haghe, als olerc miins liefs geduchts joncheren", dus maar een goede 100 jaar later.

20) L. Vanderkindere, L'Origine des principauté's Belges au moyen âge 11, 155, neemt frater voor zwager als zeer gewoon aan.

21) de Fremery: Suppl. Oorkb., noot bij n°. 218, dooh uitvoeriger in het Dortsche Klepboek. De genoemde brieven van 1317 en 1356 zijn daarin met nog een brief van 1283 in het jaar 1391 op verzoek van *Willem* van ***Brederode Willemsz.*** ingeschreven.

22) Leenk. 80a fol. 17, 18.

mannen, hetgeen moet berusten op eene waringsplicht voor het op financieel gebied contractueel toegezegde. Hierbij dient opgemerkt te worden, dat de van *Dubbelmonde's* in den manstam in verwantschap te ver van de *Strien*'s waren verwijderd, om als agnatische neven tot getuigen geroepen te worden, terwijl ***Heer Wiscaert*** zelf, althans rechtstreeks, geen leen van de Putten-Striensche leenkamer hield. Wel kan hij evenals zijn zoon achterleenman voor Almonde zijn geweest.

Het feit dat ook Willem *van* ***Dubbelmonde en zijn*** vermoedelijke cognaat ***Wisgaerd van den Berghe*** onder de getuigen worden genoemd, schijnt op het eerste gezicht te wijzen op eene cognatische verwantschap van de verschillende ***Dubbelmonde's*** tezamen met het Striensche huis.

Hiertegen valt aan te voeren, dat ook ***Willem van Dubbelmunde*** als leenman voor Almonde aanwezig kan zijn geweest en *Wisgaerd* ***van den Berghe*** als leenman voor 2 schellingens 's-jaars uit twee hofsteden ten Berge.

Tegen het geopperde huwelijk van ***Heer Wiscaert*** pleit sterk, dat diens plaats onder de getuigen daar weer te laag voor is, terwijl men ook zou verwachten, dat hij dan als echtvriend in de acte zou zijn aangeduid, ja zelfs hier ot elders zou voorkomen als ***heer van Strien.***

Als laatste en waarschijnlijkste mogelijkheid blijft dus tenslotte slechts over dat *Yde van* ***Brederode*** de tweede vrouw was van ***Jan Heer Wiscaertszn*** [23]) ***en*** dat diens eerste vrouw eene (bastaard?) zuster was van *Alyd* ***vrouwe van Putten en*** *Strien.*

Neemt men dan, evenals Prof. Vanderkindere, aan dat broeder zwager kan beteekenen, dan is op deze wijze zoowel verklaard, dat Aleyd in de meer genoemde oorkonde van 1316 *Jan van Almonde* haren broeder noemt, als dat diens zoon *Hugo* een kwartier ***Strien*** bezat. Nadere feiten zullen echter aan het licht dienen te komen en in het juiste verband moeten worden gebracht, eer hieromtrent volkomen zekerheid is te verkrijgen [24]).

Ook het feit dat na het uitsterven der ***Zevenbergen's*** een deel der ***Almonde's de*** kleuren van den Strienschen hoofdstam aannam is misschien te danken aan de, door een hernieuwd contact met den hoofdstam versterkte, traditie.

De heerlijkheid *Almonde* is voor het geslacht, dat er zijn naam aan heeft ontleend, spoedig weer verloren gegaan, immers reeds *Jan* ***Heer Wiscaertszn.*** verkocht zijn rechten aan Heer *Willem* van *Duvenvoirde*, den bekenden heer van Breda en Oosterhout, die, na succesvolle financieele operatie's, getracht heeft de in den ruimsten zin Striensche goederen zooveel mogelijk in zijn hand te verzamelen en zich op die wijze op de grenzen van Holland en Brabant een klein vorstendom te scheppen, hetwelk de kern is geworden van de Nederlandsche bezittingen van het Nassausche huis.

Duvenvoirde werd door den aankoop van Almonde leenman van den veel minder machtigen Willem van ***Dubbelmonde*** en kon daar blijkbaar slecht in berusten. Hij liet zich althans in 1319 door den graaf eveneens met Almonde beleenen, die dit ambacht, vermoedelijk ter zelfder tijd en op verzoek van ***Duvenvoirde,*** door koop verkreeg van ***Hugo*** *van* ***Sotteghem*** en ***Beatrix, heer en vrouwe van Putten en Strien,*** waardoor ***Willem*** *van* ***Dubbelmonde,*** nu voor hetzelfde goed leenman en leenheer tegelijk, vermoedelijkin de klem [25]) kwam. Vandaar groote twisten [26]), welke echter een „ happy end" vonden, doordat ***Jan van Drimilen,*** oudste zoon van ***Willem*** *van* ***Dubbelmonde,*** heer van Drimilon, reeds als kind van nog geen 12 jaar in 1334 (huw. voorwaarden 8 Juli [27])) werd uitgehuwelijkt aan ***Clemeynce*** [28]), bastaarddochter van ***Willem van Duenvoirde.*** Zij verkreeg bij huwelijkscontract Almonde als erfdeel, voor het geval dat haar vader geen wettige kinderen na zou laten. Zoo is Almonde weer aan de ***Dubbelmonde-Drimilen's*** teruggekeerd. Deze waren echter door dezen gang van zaken tenslotte van leenheeren leenmannen der *Duvenvoirde-Polanen*'s geworden. Zoo ziet men ook in die dagen den invloed van het geld.

Het in het Nassausche-Domeinarchief bewaarde huwelijkscontract [29]) is een merkwaardig staaltje van de scherpzinnigheid van den financier *Duvenvoirde.* Een modern op alle mogelijkheden bedacht notaris zou het hem niet kunnen verbeteren. Door het bovenstaande is tevens opgelost, hoe het komt dat wij Almonde steeds vinden genoemd onder de Polanen-Nassausche leenen, terwijl ook telkens *Drimilen*'s, nazaten der ***Dubbelmonde's,*** als heeren van Almonde voorkomen.

Ik eindig, daar de gedrukte genealogieën nogal verhaspeld zijn, met eene tabel der ***Almonde's,*** zooals die uit stellige gegevens is opgebouwd. Uiteraard is deze voor aanvulling vatbaar. Slechts enkele gegevens ontleende ik aan gedrukte bronnen. Zij zijn cursief aangegeven. De Brielsche tak, welke tot in de 18e eeuw als burgemeestersfamilie heeft voortbestaan en waaruit o.a. de bekende admiraal *Philips van Almonde* sproot, moest bij gebrek aan gegevens onbehandeld blijven. Het zal in de tabel opvallen hoevelen der ***Almonde's*** zich met bedijking en inpoldering van landen hebben bezig gehouden. Toch waren zij daarin geenszins uitzonderingen. Onze middeleeuwsche adellijke geslachten gingen in het algemeen daarin voor en waren veel meer beroepslandontginners dan beroepskrijgslieden. Daarom is kennis van hunne geschiedenis onontbeerlijk voor de bestudeering van de historie van onzen bodem.

---

[23]) Hiervoor pleit ook bovengenoemde acte van 1340, geregistreerd in Leenk. 42. fol. 24. waarbij Willemvan *Duvenvoorde* oorkondt dat „*Jan heren Viscaertssone onse man*" zijn vrouw „*Yden die Willem Grietensoonsdochter was*" lijftocht aan 5 morgen lands „*in onsen ambochte van Almonde,* die (nl. de morgens) *Jan voirss. van ons houdt*". Bepaald wordt tevens, dat deze grond zal vererven op de kinderen van *Yde* en *Jan en* zoo die ontbreken op *Jan*'s verdere rechte erfgenamen. Waar wij *nu* in eene onder de voorgaande geschreven acte dien grond later zien verleenen aan *Lisebet* Jan *Wiscaertsdochter* en niet aan *Jan*'s *zoons Willem en Hugo,* ligt, het vermoeden voor de hand dat deze uit een ander huwelijk gesproten zijn. Jan ***Heer Wiscaertszoon*** was dus in 1340 nog in leven.

[24]) Het vinden b.v. van den ***naam van*** de echtgenoote van ***Willem ver Margrietenzoon*** zou ons een heel eind verder brengen.

[25]) Nass. Dom. arch. fol. 1076 no. 6; Leenkamer E. L. 6. fol. 45vo.; v. Mieris II blz. 209, vgl. 733; Cuvelier: Origine de la fortune des Oranges-Nassau, blz. 58 vgl. De gang van zaken is niet geheel duidelijk. Ik geef daarom als bijlagen de betrekkelijke akten.

[26]) Zie het slot van bijlage IT.

[27]) Nass. Dom. 1077. no. XV.

[28]) Zij zegelt met 3 (2, 1) wassenaars, waartusschen eene ster, het geheel overdekt door een bastaardstreep, a° 1346, Charter Nass. Dom. fol. 1032vo IV.

[29]) Voor ***Willem van Duvenvoirde*** zegelden zijn broeder ***Heer Jan van Polanen*** en zijn neef ***Diederic van Matenesse*** mede; voor ***Willem*** van ***Dubbelmonde*** zijn ***Jan van Dronghelen*** en ***Jan uten Houte*** borgen, zonder dat hunne relatie tot hem wordt vermeld. De zegels ***Duvenvoirde, Polanen*** en ***Dronghelen*** zijn nog aanwezig.

Hr. Aernt Wiscaert van Dubbelmonde
verm. 1292 en 1315; misschien reeds heer (in achterleen) van Almonde.

Jan Hr. Wiscaertsz. heer v. Almonde, ook gen. Jan van Almonde vermoedelijk reeds heer van Pernis; verm. onder den 1en naam 1322, '34, '40/1; verm. onder den 2en naam 1316, '18, '19, '25; bedijkt 1315/16 met Aleyd vrouwe v. Strien, die hem broeder (= zwager) noemt e.a. den Deyffelspolder onder Pernis; 1322/23 beleend met 1½ morgen land te Almonde; verm. eigenaar van Ydscaerdenhil en Hughe Claeszoens gors (dit laatste nu een deel van den Korendijk of Goudswaard) en leenman voor de visscherij in de Beeninghe.

Hugo Hr. Wiscaertsz. heeft 1358/9 een huis te Dordrecht v. d. Graaf in huur.

Pieter Hr. Wiscaertsz. zegelt 1369 als schepen van Geertruidenberg met 3 (2, 1) St. Andrieskruisen.

× verm. 1e .... bastaard? dochter van Willem IV heer v. Striene.
× 2e in of voor 1340/1 Yde (van Brederode), dr. v. Willem (ver) Margrietenzoon (van Brederode).
Zij wordt dat jaar gelijftocht aan 1½ morgen land in Almonde.

uit 1e — uit 2e

Willem Jansz. van Almonde verm. 1343, '48, '54, gest. voor 1361; Heer van half Oud en Nieuw Pernis; hield verm. ¼ Ydscaerdenhil, ⅓ Hughe Claeszoens gors en ½ visscherij in de Beeninghe. Heeft 1354 ½ × 11½ gemeten land in amb. Brabant.

Hugo van Almonde 1345 gen. als man v. Putten en Str., gedood voor Elfduzendmaagdendag 1362. Heeft dan een kwartier Strien. Heer van halt Oud en Nieuw Pernis. Hield verm. ⅓ Yscaerdenhil, ⅓ Hughe Claerszoens gors en ½ visscherij in de Heeninghe.

Lysbeth Jan Wiscaertsdr. beleend met bovengen. 1½ morgen in Almoude. Zij bezat verm. ⅓ v. Hughe Claeszoens gors en ⅓ v. Ydscaerdenhil.

Jan v. Almonde Willemsz. Heer in Pernis. 1368 met zijn broeders en neven hiermede verlijd. Verkoopt met zijn neven Jan en Jacob elk ¼ van dit ambacht benevens zijn aanspraak op het 4e kwart. 1380 bel. met broers en neven met de korentienden van Nieuw Pernis, verkoopt 1384 een deel hiervan. Koopt 1408 v. zijn zoons land tusschen Loden en Maes, blijkbaar afk. v. d. Teylingen's. Tr. 1e. *Elisabeth,* dr. v. Hr. Simon van Teylingen en *Barta van Montfoort.* *Tr. 2e Maria N. N.*

Claes v. A. Hr. v. ⅓ × ½ Pernis, gest. tusschen 1360 en 1380.

Wissche v. Almonde Heer van ⅓ × ½, later van ½ X ½ heerl. Pernis. Leet t 20 Maart 1380 niet meer. Verkoopt 1376 met medebezegeling v. z. broeder Jan en zijn neef Jan Hughe Claeszoens gors.

Jan van Almonde Hugenz. Houdt 1361 met zijn broeder ½ de heerscappi v. Pernis, ½ visscherij in Beeninghe, ⅓ Ydscaerdenhil en Hughe Claesssens Gors. Geen zoons en verm. kinderloos. Nog. verm. 1386, † voor 1401.

Jacob van Almonde Hugenz., 1362 minderjarig, kinderloos.

Claes Wissendr. van Almonde × Alaert Oem Jacobsz., bel. met ⅛ × ½ der tienden van N. Pernis die Jan van Almonde Hugenz. placht te houden.

(Volgens v. Leeuwen uit 2e)

Hr. Jan van Almonde, ridder, 1402 gen. als ridder en zn. v. Jan Willems v. A. Hij en Simon hebben dan een oom Wouter v. Teylingen, Hr. Simonsz. Zegelde volgens Rat. Ill. 1399 met 3 (2, 1) kruisjes × Maria v. Cralingen, dr. v. *Philips en v. Elisabeth v. Hodenpijl.*

dochter × Lauwe Bijl.

dochter in 1401 minderjarig, bel. met 1/16 tienden v. N. Pernis, atk. v. Jan Hugenz. v. Almonde.

Simon 1402 verm. als zoon van Jan Willemsz. v. A. lands in 's Gravenambacht, tr. 1407 (dr. v. Arnt van Riede Arntsz.? 1384 gen. te Poortugaal.) Dood in 1422.

Philips Jansz. van Almonde *1413* bel. met land in 't Corrambacht in den polder die met Roon bedijkt is benevens den Zijdewindschen dijk, houdt c. 1401 van Putten c. 50 gem. in den Gravenambacht, tr. 1407 (dr. v. Arnt van Riede Arntsz.? 1384 gen. te Poortugaal.) Dood in 1422.

Willem Philips Cornelis — Zegelden volgens Bat. 111. gevierendeeld met Teylingen.

Lys'beth Haze v. Almonde × in of voor 1418 Jan Boot. *De afst. kwartilleerden met Almonde.* × *Floris v. Botland Jansz.*

Willem v. A. Philipsz., schout v. Geervliet. Bedijkt met Cornelis (octr. 1438) Nieuw Markenburg, waarvan zij den drogen dijk ontvangen; wordt na opdracht uit eigen goed 1429 beleend met de visscherij in 2 walen bij zijn huis in Pernis enz.; zegelt 1439 als Willem Philipssone met 3 (2, 1) St. Andrieskruisen met 6 p. ster in het, midden, griffioen als schildhouder, rxndschr. Willem van A.. .; 1436 is hij medehedijker van Strien.

Aern'dt van Riede, later Aerndt v. Almonde genoemd. 1422, minderj. zijnde, met Cornelis en Jacob Dirc bel. in Syrnonshaven. 1460 met de leenen v. zijn broeder Willem verl. welke omschr. worden bij zijn zoon Philips; 1462 gen.; 1470 hel. met ½ v.d. tienden v. N. Pernis.

(Kind zie volgende pagina)

Cornelis v. A. Philipszn. rentmr v. Putten, stedehouder des baljuws, woonde te Geervliet; medebedijker van gorzen voor Simonshaven, 1422; in dat jaar ook beleend in Simonshaven; 1436 medebedijker van Strien; verm. 1438; zegelt 1439 en 1441 met het ongebroken wapen, al was hij jonger dan Willem (sic), eveneens met weglating v.d. familienaam, griffioen als schildhouder; 1422 bel. met een paar zwanen „die kippen sullen"; 1435 bel. m. ½ × ⅓ v.d. rechter helftscheydinge v. d. mi ddeldij k van Caprix hoec (na overdracht). Hij kocht 1444 voor 2000 gouden nobelen de gorzen waarop de dorpen Goudswaard en Piershil zijn ontstaan. Bedijker van Goudswaard.

Jacob Dirc v. A. kinderl. 1432 worden zijn 3 broeders bel. met land in Symonshaven v. hem afkomstig.

Tr. Meuhteld Geryt Dirxdr. Hij wordt 1433 door Voorne beleend met haar van haren vader aanbestorven goed. Hij is 1460 gestorven.

(Kind zie (volgende pagina)

Aerndt van Riede, bovengenoemd.

Mr. Philips van **Almonde** Aérntszone
7 Oct. 1471 na **doode** van **zijn** vader Aernt beleend met
1e. **visscherij** in 2 walen **bij** zijn huis te Pernis;
2e. **visscherij** in 32 gemeten land in Oud Pernis; [30])
3'. een drogen **dijk** van **zijn** huis tot Pernis **geheeten Hofdijck**;
4'. een paar zwanen te houden;
5e. ⅛ × ½ × 6½ **gemeten** land in Heer Simonshaven **bij** Heer **Simons** huis **van Markenburch**;
6'. half de tienden van Nieuw Pernis;
7'. (v. Voorne) 7 gemeten in Bornixxe in het Oude land van Heenvliet.

Mr. **Philips** van **Almonde** verm. 1471, gaf 1483 **zijn leenen** over aan zijn broeder.

Mr. Jacob **van Almonde** heer van **Wena**, Bloemersdijk en Beukelsdijk, † 1504. *Hoogheemraad van Delfland en Schieland, eerste **Raadordinaris** van Holland,* × *Catharina van **Eversdyck**;* 1483 na overgifte door **zijn** broeder verlijd met bovenst. **leenen**; 3487 **verl.** met een **duinken** Berchout in Lisse. 1498 bel. (na koop) met huis en hofstad te **We(de)na** en de ambachten Beukelsdijk en **Bloemersdijk.** Verkreeg octrooi deze laatste drie **leenen** aan zijn 2en zoon te laten.

Cornelis v. A. Philipxzn., bovengenoemd.

Philips van **Almonde** Cornelissone
8 Mei 1453 na **doode** v. **zijn** vader bel. met bovenomschreven middeldijk v. Caprixhoec.
16 Apr. 1460 opnieuw hiermede beleend, houdt de „**zwanen** die kippen sullen" in leen.

Jacob v. **Almonde** wiens wede en erfgeo. deelnamen aan het hiernaast **beschreven** proces.

Derk van **Almonde** Philipsz. 1477 na **doode** v. **zijn** vader beleend met bovengenoemde perceelen van leen, die hij in 1513 overdraagt aan Cornelix van Overstege. Hij voerde een proces tegen den graaf van Egmond, prins van Grave omtrent den omvang van hunne **wederzijdsche** rechten op de slikken en gorzen ten Oosten van het Spui. Derk v. A. werd bij vonnis v. h. Hof v. Holland v. 14 Oct. 1499 in het gelijk gesteld. Dit bepaalde de grenzen van het latere Piershil en van Nieuw Beyerland.

m'an **v. A.**

Mr. Michiel van **Almonde** *17* Apr. 1506 na **doode** v. **zijn** vader bel. met de boven bij zijn **groot**vader omschreven Almondsche **leenen** + het **duinken** Berchout.

Nat. zoon: Jan
1574 bel. met tienden na overgifte door zijn vader.

Jan van **Almonde**, heer van **Wena**, **Bloemersdijk** en Beukelsdijk (1506 bel.) 14 Oct. 1553 na **doode** v. **zijn** broeder beleend met de meer omschreven Altcondsche **leenen.** Verkreeg 14 Dec. 1537 octrooi over zijn **leenen** te mogen disponeeren.
× *Petronella van de **Werve.*** [31])

Anna van **Almonde** × Bartholomeue van Egmond.

Arendina tr. ***Gijsbert*** van **Duven**voirde, waaruit Aernt v. Duvenvoirde.

Jhr. Abraham van Stryen van **Almonde**, Heer van Beukelsdijk, Bloemersdijk en A 1 ten a. 1 Febr. 1555 na **doode** van **zijn** vader bel. 1e met de ambachten bovengen., 2e met de **Almondsche leenen.** Tr. volgens de gedrukte bronnen: 1e Catharina **Dirxdr.**, uit Leuven; 2e (huwl. voorw. Delft 17/2-1565) Maria de Groot **Hugendr.**; echter, blijkens de in 1654 opgezworen kwartierstaat van Pieter van **Wassenaer-Starrenburg**, was de moeder van **zijne** dochter Elisabeth (gehuwd met den rasdrheer de Hiniossa) Margarita van de Werve uit Brabant, zoodat **dit** de juiste naam van zijn 1e vrouw kan **zijn.**

Jacob van **Almonde**, heer van **Wena**, 22 Oct. 1555 hiermede verlijd, ongeh., *meesterknaap v. **Holl.**, † 1609 oud 74 **jaar** en als laatste van dezen tak met zijn wapen begraven.*

Peternella, × Joost van Hembyze, hr. van Granteney, *capitcin.*

Elisabeth × **Peter** van Hiniossa, president Hof v. Holland

Jhr. Jacob van **Almonde**, baljuw en **dijkgraaf** van Stryen. 1594 bel. met Beukelsdijk en **Bloemersdijk**, verkoopt deze 1596 aan Rotterdam. Testeert 28 Oct. 1600 voor notaris Uuterbroeck. Is 1602 dood. Zijn volle zuster Maria erft van hem.

Maria 7 Nov. 1601 na haar broeder **beleend** met het **leenland** in Boruisse. × George de Bye, hr. v. **Allebrantswaert**, thesaurier **generaal** van de Ver. Nederlanden.

Hun nageslacht volgde op in **leenen** der Almonde's. De 2e zoon heette, volgens een hs. van **Schaep**, Abraham de Bye van **Almonde. Hij** liet slechts eene dr. Abraha na.

---

[30]) Een modern *aan* den *Hofdijk* bij Pernis gelegen **huis** heet nog Oud-Pernis en staat misschien op de plaats van het oude huis der ***Almonde***'s.

[31]) Dit artikel was reeds ter **perse**, toen mij o.a. een aantal oude acten in hot Gemeente-archief van Delft onder de **oogen** kwamen betreffende de Almonde-stichting voor ongehuwde „**onvermeugende**" maagden aldaar, welke in het leven geroepen was door joffr. ***Magdalena*** van ***Almonde***, overl. Delft 4, begr. 7 Nov. 1607. Uit deze stukken bleek **mij**, dat laatstgenoemde eene dochter was van Jan ***van Almonde***, die behalve van ***Abraham en Jacob*** ook nog de vader **was** van ***Barta***, geh. met Jhr. ***Jacob Pijnssen***, hr. van **Offhem** en van Anna, geh. met Jhr. ***Lieven*** de ***Stoppelaere***. ***Jan van Almonde*** liet bovendien eene natuurlijke dochter ***Maritgen Jan8 van Almonde*** na.

Uit het testament van Jhr ***Jacob van Almonde***, baljuw en **dijkgraaf** van **Strijen**, van 28 Oct. 1600 **bleek mij** tevens t.a. v. de kinderen van ***Abraham*** vnd., dat ***Petronella*** en ***Elisabeth*** uit diens **eers** te, ***Maria*** en ***Jacob*** — de juiste volgorde dezer twee kinderen is mij niet bekend — uit diens tweede **huwelijk** gesproten waren.

Bijlage 1.

Leenkamer 7. E. L. 6. fol. 13vo. Geen dateering, v. Mieris dateert 1 Mrt. 1312.

„*Dit es die* heerscipie die *miin here van Putte.. .., dair* God die ziele *of hebben moete, eyskede dat* **hi vri hilt** *van* **enen** *vermoghenden* **princhе** *miin* **here den** grave van **Hollant** *ende miin* **vrouwe** *sijn* **dochter** *voirt* van **hem houden zal** *vri*".

Dan volgt eene beschrijving der grenzen van Putten en der visscherijen en rechten, vervolgens eene grensbeschrijving van het ambacht Wede en ten slotte:

„*vort* **so helt** *miin* **here** van **Putte van** *miin* **heren den** grave **voirnoemt** [32])*'t* **ambacht Dubbelmonde.** *also* **als** *'t* **Jan** van *Almsvoete* [33]) **helt** *van* **hem; item** *'t ambocht van Driemilen*".

Bijlage 11.

DE GRAAF TENBEHOEVE VAN DUVENVOORDE.

Leenkamer 7 (E.L. 6) fol. 11vo. 2 Maart 1320 of 23 Sept. 1319.

„ ***Wi Willem, grave van Heynnegouen, etc. maken*** *cond* ***ende kenlic etc.,***

Dat wi — **om** *menighen* **trouwen dienst die ons Willem heren Phalipssone van Duvenvoirde, onse camerlinc,** *dicken* **ghedaen hevet** *ende* **noch doen zal — hebben gheghеven** *ende* **verlient Willem,** *onsen* **camerlinc voirss.,** ***alle onse ambochte van Dubbelmonde*** *ende* ***van*** *Almonde, gherechten,* ***tienden,*** **veren,** ***viskerien*** *ende* ***anders alle die renten*** *ende* **vervallen** *ende* ***dat dairtoe behoirt, in allen manieren*** *ende also* ***groet, als si ons*** *anequamen van* ***heren Hughen vnn Zottinghem*** *ende* **van Putte** *ende* **van Beatrisen sinen wive, hem** *ende* **sinen nacomelinghen van ons** *ende* **van** *onsen nacomelinghen* ***te houden in rechten liene;*** *Ende* **want ons Willem voirss. elwair in goeden renten** *also* ***vele renten weder b e wis e t h e v e t alse dit goid voirseyd draghet bi Janne van Berghen onsen baliú van Zuyt-Hollant,*** Janne ***veren*** Diedewiensoen *onsen* ***rentemeyster van Zuyt-Hollant*** *ende* **bi** *Voppen* ***Biezemaer*** *onsen* ***knape,*** **di wi daertoe gheset hadden,** *also dats* **ons ghenoeghet; So** *gheloven wi* **voir ons** *en(de)* **voir onse** *nacomelinghen* **Willem voirss.** *ende* **sinen** *nacomelinghen des goids voirss.* ***te waren*** **jeghens** *elken* **mensche;** *Ende quame* **Willem** *voirss. of sinen* nacomelinghen **enighe** *scade of lette van deser* **ghifte di soude wi** *of onse* **nacomelinghe hem oprechten;** *Ende* **hebben ghebeden** *en(de)* **bidden** *onsen* **lieven** *ende* **ghetrouwen den** *scepenen ende* **raet van** *onser stede* **van Dordrecht,** **die nu** *te tiden sien of* **hier** *namaels wesen* **zullen, dat si Wi 11 em** *vorseyd* **an** *d e s e n* **voirss. goede helpen** *e n d e s t a r k e n* **van onserghemernre stede** *weghen* **voirss., wart dat hem iemant** *of sinen* **nacomelinghen dairin letten** *of deren* **wouden.** ***Hierover waren.. ..*** *enz.*

„*D e s* **Zonnendaghes na** ***Sinte*** *M a t t i j s d a c h* **int** *j a e r* **ons heren** *M C C C e n d e* **neghentiene.**"

Bijlage 111.

BEATRISE TENBEHOEVE VAN DUVENVOORDE.

Nass. Dom. Arch. Fol. 1076vo. no. VI. 10 September 1320.

„ ***Wi Hughe, here van Zottighem,*** **burchgrave van** *Gend ende* ***here*** *van* ***Putthe*** *ende* ***van Striene*** *ende ver Byatrijs sijn wijf vrouwe* **van den selven landen., maken kond** *ende* **kenlike allen den ghenen,** **die dese letteren sullen zien iof horen** *lesen;* ***Want*** **wi hier te voren — bi overeendraghen met** *onsen* **lieven heren, heren Willame,** **grave van Heynnegouen,** **van Hollant,** **van Zeeland** *ende* **here van** *Vriezeland* **— bi** *onsen* **vryen wille upghedraghen ha d d e n vryelike** *ende quite* **ghescouden ewelike voer ons** *ende* **onse** *nacomelinghe tote ons heren 's* **graven behouf voirseyt die ambochte** *ende* **heerscappie van** *Almonde ende* **Dubbelmonde, metten tienden, renten, viskerien** *ende* **met anders allen den vervallen, die daer toe behoirden iof behoiren mochten,** *alsoe* **groet** *ende* **in allen manieren alse her** *Clays,* **here van Putthe** *ende* **van Striene,** *daer* **God die ziele** *of* **hebben moet, te besitten** *plach;* ***Welke nmbochten*** *ende* **heerscappien, metten goide** *ende* **vervalle** *datter* **toe behoird** *alst voirseyt* **es, onse here die grave uoirseyt hevet voirt verlient** *Willame,* **heren Philipssone van Duvoirde, sinen camerlinc, van hem te houden insulker manieren,** ***als sine opene*** **brieve houden, die hi hem** *darof* **gheghеven hevet;** *Ende* **omdat wi willen** *ende* **begheren** *dat* **Willaem voirseyt** *deser ambochten ende* **heerscappien, met al dien** *datter* **toebehoird iof behoiren mach** *alst voirseyt es, vredelike ende* **vryelike besitten moghe,** **Ai** *ende sine nacomelinghe,* **so scelden wi noch quitte voir ons** *ende* **onse nacomelinghe die** *ambochten ende heerscappien,* **met** *aldien datter* **toebehoirde alst** *voirscreven* **es, tote** *Willems* **behouf voirseyt;** *Ende* **hebben wederroepen** *ende* **noch met** *desen* **brieve wederroepen alle die** *brieve,* **letteren iof** *handvesten,* **die wi hebben mochten,** *iof* **hiernamaels mochten** *ghevonden* **worden van den** *ambochten ende* **goide voirscreven;** *Ende* **ware dat sake, dat onder ons iof onder onse nacomelinghen hiernamaels enighe letteren iof handvesten** *darof* **ghevonden worden, die** *souden* **wi iof onse nacomelinghe gheven** *ende* **upleveren** *Willame* **voirseyt, iof den ghenen die deze ambochte** *ende* **goit na hem bezate,** *also* **wi** *onsen heren* **den grave ghedaen** *souden* **hebben,** *haddet* **in sinen handen ghebleven** *ende* **alse wi hem met onse brieve ghelovet hadden.** *In kennisse*" **etc. ...**

„*Ghegheven des* **Woensdaghes** *na* **onser Vrouwendach in** *Septembre* **int** *jaer* **ons heren** *d u s e n t* **drie** ***hondert*** *e n d e t w i n t i c h.*"

Bijlage IV.

FINANCIEELE REGELING TUSSCHEN DEN GRAAF EN DUVENVOORDE.

Leenkamer 7 (E. L. 6) fol. 15vo. 16 September 1320.

„ ***Wi Willem grave*** **van** ***Heynnegouen etc. maken*** *cond* ***allen luden,*** *dat* **(wi)** *Willem, 'sheren* **Philipssone van** Duvenvoirde, *onsen* **ghetruwen** *camerlinc,* **gheqheven hebben onse** *ambocht* **van** *Almonde* **en Dubbelmonde** *ende* **alle die renten** *ende* **vervallen? die van dien voirss. ambochten** verscinen *moghen ende* **in** wat manaeren **dat es** *ende* **wi se hadden** van den here en van der **vrouwen van Putte in** *deser* manieren, dat **ons Willem** voirss. *also* **vele** *jaerlixer* **renten** *elwaer* **bewisen zal,** *alse* **wi** jaerlix van *desen* goede voirss. ***plighen*** *te houden* **boven den zeven** *ende neghentich* **ponden** *vijftien* **scellinghe** *ende* **zeven penninghe** *Hollants,* **die die** *joncvrouwe* van **Hoirne des heren dochter van Putte dair** *jaerlix uyt* **nemet; Dese renten** voirss. **ghehelike in** *beyden ambochten,* **dàe liepen int** *jaer ons* **heren MCCC** *ende* **twintich hondert** *ende tachtich* **pond** *ende achte penninghe* **Hollants,** **dair** *of gheslegen* **der** joncfrou **ghelt van** Hoirne voirss; ***So blijf ons Willem*** **sculdich te bewisen** drie *ende* **tachtich pond,** *vijf scellinghen ende* **enen d. Hollants** *'s jaers,* **waer of hi ons** *bewiset* **dertach pond** *Hollants* **'s** jaers an den **tiende** die wi *selve cofte jeghens* **heren** *Clays* van **der Merwede** *omme* **anderhalf hondert pond** *Hollants,* **die** *hi voir* **ons betailt** *hevet;* **van** *wilken* **bewise wi ons wel ghepayt houden** *alse van desen* **dertich pond Hollants** *'s jaers;* **Aldus blivet hi** ons *noch sculdich* **te** *bewisen* drie *ende vijftich* **pond** *vijf* **scellinghe** *ende* **enen d. Hollants** *'s* jaers. **In orkonde etc.;** *Ende* **om m e dat hier over** waren onse ***lieve ende ghetrouwe heren*** *Jacop, bi* **der** *ghenade Goids* **biscop van Zuden, here** *Colijn,* **abt van** *Middelburgh,* **here** Symon van *Benthem,* **here** ***Gheraert van Raporst, ridders, Jan van Berghen onse baliu*** **van Zuyt-Hollant, so hebben wi hem** *desen* **brief open doen bezeghelen met haren** *zeghelen* **bi den** *onsen; Gheghеven tote* **Dordrecht des** Dinxendaghes voir ***Sinte Lambertsdach*** *int jaer* **ons heren MCCC** *ende twintich.*"

Bijlage V.

Nass. Dom. Arch. 1077 no. XV.

Huwel. voorw. voor Clemeynce dochter van Willem van Duvenvoirde en „*Janne Willems oudsten sone van Dubbelmonde* **voirghenoemt,** **dien** *hi heeft* **bi** *joncvrouwe* **Godelden** *Pieters Zebrechtssoensdochter* **sinen wive".** **Jan krijgt** dadelijk („rechtevoort") **40 £ 's-jaars tot het oogenblik dat hij 12 jaar is of Clemeynce heeft beslapen.**

Sterft Willem van Duvenvoorde zonder wettige geboorte na te laten, dan erft Clemeynce het „*gherechte van Almonde also* ***groet*** *ende also cleine* ***als ick c o f t e*** **jeghens** ***Janne heren Wiscaerdsso ne, dat men*** **(sic)** ***hout van Willeme van*** *Dubbelmonde* **voirss., voir die veertich pond** *holl. siaers*".

Willem van Dubbelmonde zal, wanneer zijn zoon 12 is of

---

[32]) Hier staat dus niet bij „**vri**".

[33]) Ik houd hem voor den laatsten, blijkbaar kinderloos gestorven spruit van den oudsten tak van het geslacht *van* **Dubbelmonde.** In 1297 leefde hij nog. Is er een zegel ***Almsvoet*** bekend?

Clemeijnce beslapen heeft, hem *„in huwliken goede" geven „hondertech (!) pond turnoyse sjaers den groten coninxturnoys voer sestyene penninghen gherekent".*

Gegeven „dusent drie hondert viere *ende* dertich des *Vriendachs voir Margrieten dach".*

Bijdrage tot de genealogie van het geslacht de Hertoghe
(de Hertoghe van Orsmael, de Hertoghe van Feringa),

door W. J. J. C. BIJLEVELD.

Toen ik verleden jaar onderzoekingen te Groningen moest instellen voor de nieuwe stamreeks van het geslacht von Inn und Knipliausen in jaargang 1933 van Ned. Adelsboek, kwamen mij ook in handen enkele documenten betreffende bovengenoemd geslacht uit het huisarchief van Menkema, doch de tijd ontbrak mij, daarop dieper in te gaan. Toch stelde ik daarin bijzonder belang, omdat er nooit een onderzoek naar den Groningschen tak der *de Hertoghe*'s was ingesteld, noch daarover iets was gepubliceerd, en mede in verband met het fraaie famielietafreel door Scorel, het legaat Canter Cremers in het Grouingsch musuem.

Toen dit hoogst belangrijk stuk voor het museum verworven werd, was de archivaris Jhr. Mr. J. A. Feith directeur en deze meende in de afgebeelden, op grond van aanduidingen van den erflater, te moeten zien den stadssecretaris Gelmer Canter met zijne familie. Door eene briefwisseling met wijlen mej. W. Canter Cremers bleek mij echter reeds jaren geleden, dat ten onrechte was aangenomen, dat dit schilderij uit de familie van haren vader stamde en dat zij zeer goed wist, dat het deel had uitgemaakt van het erfdeel harer moeder Jkvr. M. E. Alberda van Menkema. Zij meende, dat het niet Alberda's konden zijn en dat het stuk van hare grootmoeder Alberda geb. de Hertoghe van Feringa afkomstig was. Ik heb dat toen medegedeeld aan Dr. G. J. Hoogewerff, die het overnam in zijne monographie over den meester (1923 blz. 76 en 77) en onder de reproductie van dit schilderij plaatste „Daniel de Hertoghe avec sa famille".

In Januari j.l. kreeg ik intusschen het bezoek van de Heeren Vorenkamp en Wassenbergh. De eerste is Nederlandsch doctorandus in de kunstgeschiedenis, doch reeds hoogleeraar in dit vak aan eene Amerikaansche universiteit, de tweede is bezig met zijn proefschrift over voornamelijk 16e-eeuwsche portretten uit de Noordelijke provincies, waarvoor zij Europa grootendeels, en ook de beroemde Amerikaausche verzamelingen hebben afgezocht. Prof. Vorenkamp nu, deelde mij mede, dat hij in een particuliere Engelsche verzameling de portretten had gevonden van dezelfde ouders, door Score1 met hunne kinderen geschilderd, doch thans voorzien van wapens, waarvan hij mij de teekening toonde.

Deze heb ik aan ons corresp. lid R. T. Muschart voorgelegd en ik mocht van ZEd. vernemen, dat het manswapen gevoerd werd door het geslacht Fritema, doch dat het wapen van de vrouw hem onbekend was; behalve de halve adelaar, vertoont dit overeenkomst met de talrijke Harinxma-wapens. Over de Fritema's is zeer weinig bekend. Dat Scorel leden van de Groningsche familie Fritema geschilderd heeft, is zeer wel mogelijk, aangezien hij, naar Dr. Hoogewerff heeft aangetoond, op

Aduard heeft gewerkt en dus in Stad en Lande geweest is.

Thans leek het mij echter van belang te onderzoeken of verband was aan te wijzen tusschen Fritema en de Hertoghe en daarvoor was een nieuw onderzoek naar laatstgenoemd geslacht noodig, waarvan hieronder de uitkomst volgt. Zooals men zal zien is van dit verband voorloopig niets gebleken, al is het zeer goed mogelijk dat zij in de vrouwelijke lijn bestaan heeft. In ieder geval kan het schilderij ook daarom Daniël de Hertoghe niet voorstellen, aangezien deze eerst ongeveer 80 jaren na Scorel's dood het levenslicht zag; een bewijs te meer, hoezeer de iconographie de hulp der geslacht- en wapenkunde van noode heeft.

Onder de familiepapieren berust eene vrij gehavende genealogie op perkament met gekleurde wapens, naar het mij toeschijnt eene copie, door den later Groningschen jongeren tak verkregen van het hoofd der familie en naar een ouder voorbeeld vervaardigd.

Het heeft geen zin deze Zuid-Nederlandsche familie in al hare vertakkingen hier te behandelen en dan nog wel alleen op grond van eene oude stamtafel, die zonder uitvoerige studie, onmogelijk naar waarde getoetst kan worden. Ik begin dan ook met den gemeenschappelijken stamvader der takken, die met ons land in betrekking kwamen.

De familie moet oorspronkelijk *Back* hebben geheeten. De betovergrootvadervandien gemeenschappelijken stamvader, *Berthout Back,* ridder, heer van Bensel en Glinde, zou volgens den stamboom als bijnaam den naam *de Hertoghe* gevoerd hebben.

Het wapen is, zooals bekend, in zilver een rood schildhoofd waarin een gaande zilveren leeuw; als helmteeken komt zoowel in de familiepapieren, als op zegels en grafteekenen voor, een zittende gekroonde leeuw, met opgeheven rechterpoot.

I. *Jacob de Hertoghe*, heer van Orsmael (in het land van Leuven) en Steene, † k. Orsmael 17 Dec. 1641, tr. 9 April 1602 *Clara Vyts Michielsdr*, † 7 Oct. 1619.
Uit dit huwelijk o.a.:
1. *Jan,* volgt 11.
2. *Michiel*, volgt II[bis].

II. *Jan de Hertoghe,* heer van Orsmael, geb. aldaar 20 Jan. 1603, † aldaar 26 Mei 1666, tr. Anna *Montens,* † 1660, dr. van *Hendrik,* den thesorier van graaf Hendrik van Nassau-Breda.
Uit dit huwelijk o.a.:

III. *Willem de Hertoghe,* heer van Orsmael, † Breda 22 Nov. 1629, oud 88 jaar; hij was eerst hoogbaljuw van Nijvel en afgevaardigd ter Staten-Generaal, doch week uit naar de Noordelijke Nederlanden, waar hij door zijne moeder en door zijn tweede huwelijk betrekkingen had; tr. 2° *Catharina van Rhoon*, † Breda 21 Oct. 1613, dochter van den baljuw van Putten. Beiden liggen begraven in de Groote kerk, onder eene thans zeer gehavende zerk, waarvan echter eene mooie teekening op perkament en in kleuren te Groningen aanwezig is; ik hoop die in Taxandria te bespreken.

IV. Betreffende de kinderen behoef ik hier slechts te gewagen van den zoon *Jan,* die door koop heer van Valkenburg bij Katwijk werd en 8 Oct. 1626 door

Prins Frederik Hendrik werd aangesteld tot gouverneur van Oranje, waar hij in Juni 1630 stierf; hij trouwde 26 Nov. 1608 *Josina*, dr. van het bekende lid der Hollandsche ridderschap, den heer van Albrantswaard, *George* de Bye.

V. Hun zoon was Qeorge de ***Hertoghe van Orsmael,*** heer van Valkenburg, waar hij op Torenvliet woonde, in 1666 gehuwd met *Susanna Studler* ***van Zurck***, dochter van den Heer van Bergen in Kennemerland. Voor zoover mij bekend, stierf met hem de tak ***de Hertoghe van Orsmael*** uit en de goederen vervielen aan de familie zijner echtgenoote.

II[bis]. ***Michiel de Hertoghe,*** geb. k. Orsmael 1 Mei 1014, hij erfde van zijnen vader het goed Bollenshof, door dezen in 1606 van de famile Bollens gekocht en † 10 Mei 1668, begr. te **Orsmael** ; tr. 1° ***Maria de Musere van Bassu.***

Uit dit huwelijk o. a. :

III. Jacob ***de Hertoghe,*** heer van Bollenshof, † 26 Mei 1615, begraven te Orsmael, tr. 1° ***Catharina van Croy,*** dr. van ***Jan,*** heer van Sampy en ***Catharina van Dalem.***

Uit dit huwelijk o.a.:

IV. ***Michiel de Hertoghe,*** heer van Bollenshof, geb. 12 Aug. lb74, sinds 28 Juli 1610 was hij kapitein van eene compagnie Zwitsers in Statendienst, † Emmerik 26 Nov. 1629 en begr. aldaar, tr. 3 Feb. 1600 ***Susannn,*** dr. van ***Jacob de Mastart.***

V. ***Jacob de Hertoghe,*** geb. Nijmegen 24 Jan. 1614, luit in Statendienst, † Rhijnberk, komende van Spa 23 Aug. 1642 en aldaar begr., tr. Sluis 31 Juli 1639 *Catharina* ***van Bomberghe,*** ged. Sluis 8 Oct. 1614, † aldaar 26 Nov. 1649, dr. van ***Daniël,*** burgem. van het Vrije en monstercommissaris-generaal en ***Lucia Oillnerts.***

Uit dit huwelijk, behalve eene zeerjong gestorvene dochter :

VI. ***Daniël de Hertoghe,*** geb. Sluis 26 Juli 1641, ingeschr. als student te Groningen 11 ***Nov.*** 1668, curator dier academie, † vóór 21 Maart 1686; het is mij niet gebleken hoe en waarom hij in Groningen terecht kwam, evenmin wanneer hij overleed [1]); hij schijnt vermogend te zijn geweest, want in 1674 kocht hij Feringa, een aanzienlijke heerd bij Grootegast, benevens Glimmen bij Haren, doch woonde doorgaans in Stads). Zijne weduwe kocht bovendien in begin 1687 den borg Bockstede bij Lutjegast van de familie van Nyeveen. Hij tr. Noordlaren 4 Apr. 1669 ***Cecilia Elisabeth Tamminga,*** geb. op Ludema 1662, † Rikkerdaborg, Lutjegast 26 Oct. 1718, dr. van *Onno* op Ludema, Usquert en ***Elisabeth Rengers.*** Zij hertr. te Lutjegast 30 Mei 1688 den kolonel ***Bernhard Johan (van) Prott,*** geb. Groningen 49 Sept. 1632, † Rikkerdaborg 23 Febr. 1703, zn. van ***Anthon*** *Günther* en *Hibernia Scholles* (uit een Sohotsch geslacht). Hij heeft vooral naam gemaakt als taai verdediger van de Bourtaage in 1672, waardoor

[1]) **Dit valt in Groninigen slechts zeer zelden vast te stellen.**
[2]) **Zijne afstammelingen in de 19e eeuw, dachten dus ten onrechte, dat deze familie reeds eene eeuw eerder in Groningen was aangeland.**

eene keer kwam in het krijgsgeluk der Munstersche troepen. In 1676 kocht hij Rikkerdaheerd en omgeving en verbouwde het tot borg, waar hij echter door dienst in de Zuidelijke garnizoenen weinig kon vertoeven. Zijne eerste vrouw (1668) was ***Anna Lucretia*** *Schnabel*, erfdochter van Capelleries, hun dochtertje overleed jong en zij werd bij het beleg van Groningen in huis door een van Berend van Galen's brandbommen gedood ; in 1679 hertrouwde hij ***Frederika*** *Tjarda van Starkenborch* op Verhildersum, Leens, die evenwel 3 April 1687 op Rikkerda kinderloos stierf; uit zijn derde huwelijk met bovengenoemde ***Cecilia Elisabeth Tamminga*** was mede een dochtertje geboren dat zeer jong overleed, zoodat zijne vrouw en haar voorkind, *Unico* ***Michiel de Hertoghe***, van hem erfden. Zijn voorzoon hield hem blijkbaar in eere, daar hij zijne oudste dochter ***Cecilia Ribernia*** naar ***van Prott's*** moeder en zijnen zoon naar den kolonel zelf noemde. Zijn geslacht bestaat nog in Duitschland en behoort sinds 1866 tot den adel. Zie verder over hem in Gron. Volksalmanak 1901 het artikel van wijlen Mr. Rutgers.

Uit dit huwelijk:

1. ***Onno Jacob de Hertoghe,*** ged. Groningen 19 Dec. 1669, curator der academie, † Rikkerdaborg 9 Apr. 1694.
2. ***Catharina Elisabeth de Hertoghe,*** ged. Groningen 20 Febr. 1671, † Rikkerdaborg 20, begr. Lutjegast 30 Nov. 1694.
3. ***Unico Michiel de Rertoghe,*** ged. Groningen 13 Maart 1672, † jong.
4. ***Jacob François de Rertoghe,*** ged. Groningen 26 Juli 1673, † jong.

5-6. ***Susanna Lucia*** en ***Elisabeth Maria de Hertoghe,*** ged. Groningen 30 Sept. 1674, † jong.

7. *Unico Michiel*, volgt **VII.**
8. ***Jan Allart de Hertoghe,*** ged. Groningen 17 Oct. 1677, † jong.
9. ***Jan Allard de Hertoghe,*** ged. Groningen 18 April 1680, † jong.

VII. *Unico* ***Michiel de Hertoghe van Feringa,*** ged. Groningen 25 Juni 1676, gecomm. raad, curator der academie, † Rikkerdaborg 27 Nov. 1736. tr. 1°. Grijpskerk 28 Dec. 1698 *Ulcia Maria Clant* op Ayckemaborg, Grijpskerk, † Groningen 30 Jan. 1709, dr. van ***Lucas,*** op Lulemaborg en *Truida Clant* op Ayckemaborg ; tr. 2" Lutjegast 30 Apr. 1711 *Maria Helena* ***Eenens,*** ged. Groningen 10 April 1679, † Rikkerdaborg 26 Juli 1720, dr. ***van Hayo Vnico*** en ***Elisabeth Vbbena.***

Unico Michiel bewoonde Feringa tot 1719 en vestigde zich toen (zijne moeder was overleden) op Rikkerda; Feringa geraakte langzamerhand in verval en werd weer heerd.

Uit het eerste huwelijk:

1. ***Cecilia*** *Hibernia* ***de Hertoghe van Feringa***, geb. Feringa 7 Juli 1699, vertrok in Mei 1737 naar Delfzijl en † ongehuwd na 1760, vóór 1774.
2. *Bernhart* ***Johan de Hertoghe van Feringa,*** geb. Feringa 27, ged. Grootegast 29 Sept. 1700, zijn vader stond hem Bockstede af, waar hij woonde te Sebaldeburen, † aldaar ongehuwd 8 Juni 1741.
3. ***Daniël de Hertoghe van Feringa,*** geb. Feringa

23, ged. Grootegast 26 Sept. 1701, † aldaar 26 Oct. 1701.

4. *Truida* ***Maria de Hertoghe*** *van* ***Feringa,*** ged. Grootegast 17 Juni 1703, vertrok Mei 1737 naar Delfzijl, † ongehuwd na 1760, vóór 1774.
6. ***Lucas de Hertoghe*** *van* ***Feringo,*** geb. Feringa 9, ged. Grootegast 11 Mei 1704, † aldaar 16 Juli ***1704.***
6. *Catharina* ***Elisabeth de Hertoghe*** *van* ***Feringa,*** geb. Feringa 11, ged. Grootegast 12 Juli 1706, † Groningen Maart 1766, tr. Lutjegast 1 Oct. 1732 ***Jan Rudolf Jarges,*** geb. Groningen, ged. 11 Jan. 1694, ritmeester in het regt Hessen-Cassel, commandeur van Delfzijl, † aldaar en begr. 12 April 1764, zn. van ***Coppen*** op Meyma en ***Anna Eleonora Ripperda*** [1]).
7. Ongedoopte zoon, geb. en † Feringa 4 Juli 1706.
8. ***Lucas Allart de Hertoghe*** *van* ***Feringa,*** geb. Feringa 27, ged. Grootegast 28 Nov. 1707, † Groningen eind Dec. 1708.
9. ***Daniël de Hertoghe*** *van* ***Feringa,*** geb. Groningen ö, ged. 9 Jan. 1709 † aldaar 30 Jan. 1709.

Uit het tweede huwelijk:

10. ***Elisabeth Maria de Hertoghe van Feringa,*** geb. Feringa 19, ged. Grootegast 12 Februari 1712, † Groningen lb, begr. Lutjegast 21 Aug. 1749.
11. *Daniël* ***Onno,*** volgt VIII.
12. ***Willem Reynt de Herloghe van Feringa,*** geb. Feringa 24 Jan., ged. Grootegast 3 Febr. 1715, † Feringa begin Maart 1716.
13. ***Willemina Reynardina de Hertoghe van Feringa,*** geb. Feringa 27, ged. Grootegast 31 Juli 1717, † Feringa Sept. 1717.
14. ***Maria Helena de Hertoghe van Feringa,*** geb. Rikkerdaborg 26, ged. Lutjegast 30 Juli 1719, † aldaar 7 Oct. 1720.
16. Dochter, geb. en † Rikkerdaborg 14 Juli 1720.

VIII. ***Daniël*** *Onno* ***de Hertoghe*** *van* ***Feringa,*** geb. Feringa 6 Juni, ged. Lutjegast 9 Juli 1713, gecomm. ter verg. der St. Gen. ti Juni 1743, lid der adm. te Harlingen, † Groningen 19 Oct. 1774, begr. Lutjegast 26, tr. 1° Lutjegast 26 Maart 1743 *Johanna Susanna Alberda*, geb. Dyxterhuis, ged. Pieterburen 6 Oct. 1720, † Rikkerdaborg 5 Apr. 1746, dr. van ***Willem*** op Dyxterhuis en *Clara* ***Alberda*** op Eenum; tr. 2° borg Middelstewehr, Oostfriesland 19 Febr. 1761 ***Anna Habina Tjnrda van Starkenborgh,*** vrouwevan Middelstewehr en Grimersum, geb. borg Middelstewehr 16 Mei 1730, † Groningen 18 Febr. 1799, begr. Martinikerk, dr. van ***Edzard Jacob,*** pres. v. h. hofgerecht in Oostfriesland en ***Elisabeth von Diepenbroick,*** vrouwe van Middelst ewehr c. a.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Unico* ***Michiel de Hertoghe van Feringa,*** geb. en ged. Groningen 2 Maart 1744, † aldaar 1 April 1744.
2. *Clara* ***de Hertoghe*** *van* ***Feringa,*** geb. Rikkerdaborg 27 Maart 1746, † Groningen na geb. op 2 Maart van eene doode dochter, 3 Maart 1766, tr. Zuidwolde 8 Jan. 1761 ***Ferdinand Folef des*** H. R. Rijksvrijheer von *Inn und Kniphausen*, heer van Ulrum en Nienoord c.a., geb. Groningen 7 Juni 1736, gedep. in raad van State en prov. rekenkamer, lid gedep. Staten, † Groningen 12 Mei 1796, zn. van des H. R. Rijksvrijheer *Haro Caspar,* heer van Ulrum c.a. en *Petronella* ***Anna Lewe*** op Aduard; hij hertr. ***Anna Maria Graafland.***

Uit het tweede huwelijk:

3. *Unico* ***Edzard de Hertoghe van Feringa,*** geb. Groningen, ged. 16 Apr. 1762, † Rikkerdaborg 8, begr. Lutjegast 16 Oct. 1766.
4. ***Edzard*** *Unico* ***de Hertoghe*** *van* ***Ferznga,*** geb. Rikkerdaborg 30 Juli, ged. Lutjegast 14 Aug. 1763, † Rikkerdaborg 28 Nov. 1812 zonder kinderen en als laatste van zijn geslacht, tr. Zuidhorn ***19*** Apr. 1786 ***Alegonda Swana*** Anna ***Sophio*** *Clant,* ged. Groningen 1 April 1761, † Groningen 22 Nov. 1826, dr. van *Maurits*, heer van Hanckemaen ***Everdina Josina Lewe van Mathenesse***; dit huwelijk werd in 1800 door echtscheiding ontbonden, waarna zij hertr. *Petrus* ***van Hees,*** welk huwelijk eveneens ontbonden werd.
6. ***Elisabeth*** *Anna* ***de Hertoghe van Feringa,*** geb. Rikkerdaborg 3, ged. Doesum 18 Aug. 1766, erfde de Oostfriesche goederen harer moeder, † Groningen 24 Juni 1810, tr. Lutjegast 26 Dec. 1789 Jhr. Mr. *Gerhard* ***Alberda*** van ***Menkema,*** geb. Menkemaborg 31 Aug, ged. Uithuizen 2 Sept. 1764, meesterknaap v.h. jachtgericht en lid raad van State, curator der academie, lid der prov. Staten, † Menkemaborg 7 Mei 1828, zn. van *Unico Allard*, op Menkema en Dyxterhuis en ***Christina Bentinck.***

De zes kinderen van dit echtpaar erfden de goederen hunner moeder en van hunnen oom ***Edzard Unico de Hertoghe van Feringa.*** Rikkerda c.a. kwam aan de derde dochter Jkvr. ***Anna Habina Alberda van Menkema,*** die, sinds 1818 getrouwd met Mr. ***Hemmo Hyleco*** *Nauta*, met dezen den borg bewoonde; hij was rijksontvanger te Lutjegast en stierf, 33 jaar oud, aldaar 11 Maart 1829. In Juni d.a.v. werden de uitgestrekte goederen verkocht en in Juli werd de borg zelf gesloopt, de beplantingen gerooid en tot wei- en bouwland gemaakt.

[1]) **Hieruit de niet in den Ned. Adel opgenomen tak** *Jarges,* **uitgestorven in 1846.**

De gebroeders Zoete van Laecke van Villers en hunne tijdgenooten in Leiden en Parijs,

door Mr. R. BIJLSYA.

Aan belangstelling van Fransche zijde is het te danken geweest, dat het dagboek van twee Hollandsche jongelieden tijdens hun verblijf te Parijs in het midden der 17de eeuw (waarvan een copie-manuscript berust op de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage) door den druk gemeen is gemaakt[1]). In een eerste uitgave van het jaar 1861, bewerkt door den heer Faugère, en in een herdruk van 1899, bezorgd door den heer M arillier, is het reisdagboek gepubliceerd onder den titel : ***Journal du voyage de deux jeunes Hollandais à Paris en 1656-1658.***

[1]) Kon. **Bibl. Hs. n°. 75 J 51, in 1816 uit de boekerij van Mr. J. Th. Royer aangekocht.**

In de inleiding, welke aan de uitgave is toegevoegd, worden over de beide jongelieden en hunne familie enkele bijzonderheden medegedeeld. Het handschrift van het in de Fransche taal gestelde reisdagboek is zonder titel en naam van den schrijver, maar een passage erin stelt in staat zonder voorbehoud het tweetal aan te wijzen, de zinsnede namelijk, waarin zij vertellen, dat luitenant-colonel De Vieuville verzoekt „de faire ses baisemains au Sr. de Sommelsdijck notre oncle comme aussi au Sr. de Villers notre père". Hieruit volgt, dat de beide reizigers zijn : de broeders Philips 6n François, zoons van Alexander Zoete van Laecke, heer van Villers, Zevender en Potshoeck, en van Adriana van Aerssen van Sommelsdijck.

Zoowel over het geslacht De Zoete — in zijn beide takken Zoete van Villers (Zoete van Laecke van Villers) 6n Zoete gezegd Haultain — als over het geslacht Van Aerssen van Sommelsdijck bevat de inleiding verschillende mededeelingen. Bovendien geeft de bewerker een enkele inlichting over den persoon, die de beide jongelieden als gouverneur vergezeld heeft en in het journal genoemd wordt : „le sieur de Brunel". Van dezen gouverneur blijkt, dat hij in dezelfde functie gereisd heeft met twee neven van de gebroeders Zoete van Laecke, namelijk met François en Cornelis van Aerssen van Sommelsdijck, zonen van Cornelis van Aerssen van Sommelsdijck, kolonel der cavalerie in het Staatsche leger (welbekend door zijn medewerking tot den mislukten aanslag van Prins Willem 11 op Amsterdam in 1650). In de inleiding wordt er op gewezen, dat ook van een gedeelte der reis van de broeders Van Aerssen een Journaal, blijkbaar gesteld door De Brunel, tot ons is gekomen ; 6r bestaat een uitgave van in duodecimo onder den titel *Voyage d'Espagne fait en l'année 1655* [2]).

Ter aanvulling van hetgeen in de inleiding tot het *„Journal du Voyage à Paris"* wordt vermeld, zou ik over de broeders Zoete van Laecke enkele bijzonderheden willen mededeelen met gebruikmaking o.a. van gegevens over familiegroepen ; deze helpen ons een begrip te vormen van de staatkundig6 en maatschappelijke opvattingen, welke in hun kring gehuldigd werden en di6 ook in hun reisjournaal tot uiting komen.

De leden der beide takken van het geslacht De Zoete (Zoete van Villers en Zoete gezegd Haultain) hadden sedert het laatste kwart der 16de eeuw in de Geünieerde Nederlandsche Provinciën de hoogste posten in het Staatsche leger en bij de Admiraliteit bekleed ; door deze traditie waren in den Tachtigjarigen Oorlog de Zoete's een der meest op den voorgrond tredende families van militairen geworden.

Voor bijzonderheden moet ik hier volstaan met te verwijzen naar de gedrukte stamboomen, welk6 ook van de huwelijken der vrouwelijk6 leden van den tak Zoete van Villers met militairen melding maken ; zij zijn te vinden bij *Te Water, Verbond der* Edelen, *Deel IV* en bij *Ten Raa en De Bas, Het* Stantsche *Leger*[3]).

[2]) Deze reisbeschrijving bevat geen naam van den auteur, doch geeft betreffende de Nederlandsohe reizigers den text van een paspoort onder vermelding der voornamen François en Cornelis. Mede van wege die voornamen staat het boekje bekend als te zijn geschreven door den oudsten der beide broeders, François van Aerssen van Sommelsdijck; de text wijst er evenwel op, dat niet deze maar de derde medereiziger de pen heeft gehanteerd en als auteur komt dus allereerst in aanmerking De Brunel.

[3]) Deze stamboomen steunen op een handschrift-genealogie Zoete in de Collectie Van Spaen, thans berustend in het Archief van den Hoogen Raad van Adel.

De grootvader der beide jongelieden Philippe de Zoete, heer van Villers, gouverneur van Willemstad en De Klundert, was in 1633 voor Rijnberck gesneuveld. In diens plaats kreeg de zoon Alexander Zoete van Villers eene commissie als kapitein bij het Staatsche Leger.

In 1635 huwde deze met Adriana, dochter van den staatsman François van Aerssen van Sommelsdijck ; uit dit huwelijk werden o.a. geboren in 1636 de zoon Philips en in 1637 Franpois.

Van zijn6 moeder erfde Alexander Zoete de Villers (gelijk hij zich onderteekent) hare rechten op de heerlijkheid Zevender (bij Schoonhoven) ; in akten laat hij zich aanduidon als : Alexander Zoete de Laecke, heer van Villers, Zevender en Potshouck[4]).

Door zijn huwelijk **kreeg Alexander Zoete van Villers een schoonbroeder en zwagers, die** allen **tot Prins Frederik Hendrik in nauw6 relatie stonden, namelijk :**

Cornelis van Aerssen van Sommelsdijck, ridder, heer van Sommelsdijck en Spijk, kolonel der cavalerie en gouverneur van Nijmegen ;

Philips van Steelandt, ridder, heer in Grijsoord, drost van de stad en grafelijkheid van Buren, luitenant-kolonel der infanterie ;

Willem Maurits van Nassau, ritmeester van een compagnie paardevolk in Staatschen dienst (zoon van Justinus van Nassau, gouverneur van Breda).

De kring van tijdgenooten, waarmede Philippe en François Zoete van Laecke van Villers opgroeiden, staat aangegeven in het Album Studiosorum der Leidsche Universiteit ; de inschrijvingen **uit de** maanden Februari-Juni 1647 opslaande, ontmoeten wij daar de volgend6 namen :

	aet.
Mauritius de Nassau	15
Guillielmus de Nassau	13
Justinus de Nassau Hagiensis	13
Petrus d' Aerssen de Sommelsdijck Neomagensis, Philippus Henricus Herbertus Hagiensis	13
Cornelis d' Aerssen de Sommelsdijck Neomagensis, Philippus Soete van Villers Hagiensis	13
Franciscus Soete van Villers Hagiensis	12

In hetzelfde jaar als de **broeders Zoete van Villers kwamen dus te Leiden studeeren hun germain-neven Pieter en Cornelis van Aerssen van Sommelsdijck en Justinus van Nassau, zoon van Willem Maurits van Nassau;** de **oudere broeder François van Aerssen van Sommelsdijck, heer van Plaat, was reeds in 1643 te Leiden ingeschreven als Franciscus ab Aerssen, Hagiensis, nobilis Hollandus, 12. Bij Justinus van Nassau sluiten aan diens** germain-neef **Philip Henry Herbert (zoon van Sir Henry Herbert, kolonel der infanterie in Staatschen dienst en Louis6 Henriette van Nassau) en diens beide achterneven Maurits en Willem van Nassau, zonen van Lodewijk van Nassau, heer van de Leck en Beverweerd, kolonel der infanterie en sergeant-majoor-generaal van het Staatsche leger, gouverneur van Bergen-op-Zoom. Bijgaande staatjes kunnen het familieverband verduidelijken.**

[4]) Leenbrief 14 Juni 1644; vergelijk *De Navorscher*, Jaargang 1863, p. 132.

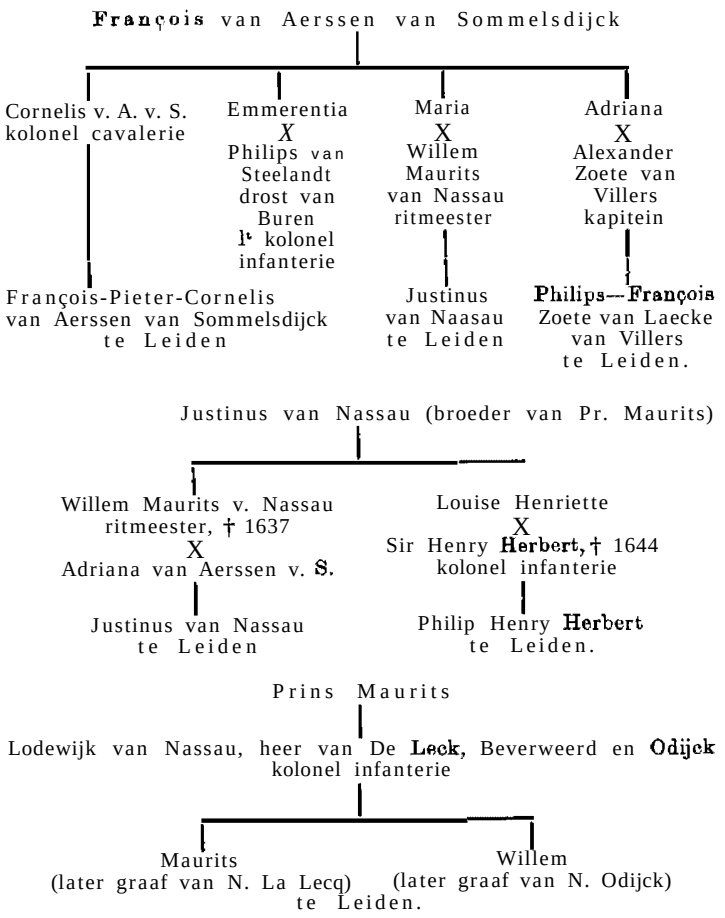

Behalve deze namen bevat onmiddellijk na de inschrijving van Maurits *en* Willem van Nassau in Februari 1647 het Album Studiosorum nog de volgende vermelding: Anthonius Thessoreus de Brunel, 23, theologus ; deze was destijds blijkbaar de gouverneur der jonge Nassau's en is kennelijk dezelfde als Anthoine de Brunel, gouverneur en reisgenoot der jongelieden Aerssen en Zoete.

De studie der theologie heeft De Brunel niet weerhouden eerlang moeite te doen voor een officiersplaats in het Staatsche leger. Wij vernemen zulks uit een document van veel lateren 'tijd, een in 1666 te 's-Gravenhage notarieel opgemaakte verklaring[5]). Ten verzoeke van Anthoine de Brunel, chevalier seigneur de St. Maurice (die destijds in het buitenland blijkt te resideeren) wordt namelijk door diens vroegeren leerling Cornelis van Aerssen van Sommelsdijck geattesteerd, dat de Prins van Oranje ten behoeve van De Brunel op 12 November 1649 een akte had doen uitgeven voor de eerst vrijkomende compagnie ; deze akte was toen doorgezonden aan kolonel Cornelis van Aerssen van Sommelsdijck, hetgeen in 1665 kon bevestigd worden door den zoon, die zulks in een brief van zijn vader had gelezen.")

De bij bedoeling, waarmede De Brunel spoedig na 1649 op reis is gegaan, geeft een opmerking in de „*Voyage d'Espagne fait en l'année 16'55*" aan, dat hij sinds ti jaren zijn leven besteedde „à étudier le monde en la vraye et grande escole qui est le voyage".

Met deze studie heeft hij gecombineerd het leiding geven aan de opvoeding van verschillende der jonge Nederlanders ook tijdens hun verblijf in het buitenland. Als „gouverneur" heeft hij onder zijn hoede gehad François van Aerssen van Sommelsdijck, heer van Plaat, en diens broeder Cornelis, heer van Spijck ; de beide neven Justinus van Nassau en Philip Henry Herbert ; en de broeders Philip en François Zoete van Laecke van Villers ; van zijn functie blijkt uit een acte van 21 Maart 1661, ingeschreven in het Memoriaalboek van het Hof van Holland.[7])

Met enkele hunner Leidsche tijdgenooten zouden de gebroeders Zoete in contact blijven, wanneer zij in 1656 ter voltooiing hunner opvoeding naar Parijs gaan. Over het eigenlijke reisgezelschap worden wij ingelicht door de acte ad omnes populos, uitgegeven door de Staten Generaal, welke in het aktenboek van Hare Hoog Mogenden geregistreerd staat. Het document, gedagteekend 7 December 1666, bevat de namen van de jonkers Philip Zoete van Laecke, heer van Zeventer; Francois Zoete van Laecke, heer van Potshouck; [Adam] van der Duyn, heer van 's-Gravenmoer ; [Philip Henry] Herbert ; en van Monsieur de Brunel.

Behalve hun studiegenoot Herbert heeft zich dus bij hen gevoegd de jonge Van der Duyn. In het reisjournaal wordt hij genoemd „le sieur de Rijswijck" ; deze heerlijkheid was evenwel door zijn ouderen broeder geërfd, terwijl hij zelf beleend was met 's-Qravenmoer.

Tegelijk met de gebroeders Zoete hebben in Parijs vertoefd hun tijdgenooten uit Leiden Cornelis van Aerssen van Sommelsd'ijck, heer van Spijck, en Willem van Nassau, heer van Odijck, die beide herhaaldelijk in het journaal vermeld worden. Ook ontmoetten zij in Parijs hun „cousin" Du Theil; hiermede is bedoeld Paul de la Baye, baron du Theil, die later in Staatschen legerdienst zou treden (afstammeling van Daniël de la Baye en Catharina Zoete van Villers).

Een aangrijpende episode in het reisverhaal is die van het sterfbed van den jongen Herbert. Over het legaat, door dezen aan zijn gouverneur De Brunel gemaakt, zal na jaren proces gevoerd worden voor het Hof van Holland. In daarmede verband houdende Haagsche notariële akten is sprake van het legaat van wijlen Herbert, heer van Heukelom, aan Anthonie de Brunel, heer van Saint-Maurice, van Dauphiné in Frankrijk[8]).

Van de vroegere studiegenooten der gebroeders Zoete is Philips Herbert niet de eenige kleinzoon van Justinus van Nassau geweest die op jeugdigen leeftijd in Frankrijk

5) Notaris Beecqman 26 Nov. 1665.

6) De inhoud dezer akte kan een zinsnede verduidelijken, die voorkomt in de „*Voyage d' Espagne ... fait en l'année* 1655" en bovendien het auteurschap van De Brunel bevestigen; in de aan den jongen Prins van Oranje in 1666 opgedragen uitgave dezer „Voyage" lezen wij toch het volgende:

„Cet illustre inconnu qui en est l'auteur [De Brunel] l'entreprit après la paix et ce Grand Homme [Prins Willem II] qui vous a donné la naissance, l' obligea à le faire en compagnie de quelque personnes qu'il considerait [van Aerssen]. Il eut même la bonté de lui [De Brunel] promettre qu'il se souviendrait de lui pendant son absence et il lui en donna des assurances par escrit, qui ne lui auroient pas esté inutiles si son malheur joinct au public n' eust voulu qu' avant son retour en Hollande cet incomparable Prince fut enlevé à ces peuples".

7) De akte, die handelt over blanco-schuldbekentenissen, ten behoeve der genoemde jongelieden te gebruiken, geeft tevens een verklaring van het feit, dat Cornelis van Aerssen van Sommelsdijck van 1661 af steeds bij zijn handteekening de woorden heeft gevoegd „sedert de blanco-seings" ; zie de reproductie eener handteekening van hem als Gouverneur van Suriname bij *Wolbers. Geschiedenis van Suriname.*

8) Notaris Beecqman 16 Juli 1665; zie ook notaris Regenboog 10 Oct. 1667.

kwam te overlijden ; ook van diens neef, den jongen Justinus van Nassau, is het bekend dat hij tijdens zijn verblijf in dat land aan de kinderpokken is gestorven.

De vorm van huwelijksaankondigingen in de laatste twee eeuwen,

door Mr. Elisabeth C. M. Prins.

WelEdele Heer, en veel geagte Oom.

Dewijl ik het geluk hebbe van mij soo verre te insinueren in de genegentheijd van Mejuffer *Aleida Schortes:* dat wij met volkoomen genoegen van onse Heeren Vaders onder Godes zeegen op aanstaande Sondag onse eerste Huwelix proclamatie sullen erlangen: soo geeve mij de Eer UW WelEd: hier van kennis te geven, wenschende, dat dit voor mij seer aangenaam engagement gelegentheijd sal geven, om UW WelEd: hoog geagte vriendschap meerder te mogen cultiveren: versoekende dat UW WelEd: teegens het voltrekken van ons Huwelijk, welk sal sijn den 27 deses, nevens Mevrouw U W WelEd : Beminde met UW WelEd: aangenaame praesentie ons gelieven te vereeren: ondertuschen blijven wij met verseekering van ons onderdanig respect

WelEdele Heer, en veel geagte Oom.
UW WelEd : seer gehoorsaame
Dienaar en Dienaresse

Harderwijk Den 9 Julij 1733.

(w.g.) H. v. Westervelt
Aleyda Schortes

De neiging van den mensoh, om bij blijde, zoowel als bij droevige gebeurtenissen in zijn leven vrienden en magen deelgenoot te maken van de gevoelens, die hem vervullen, mag zeker wel van alle tijden heeten. De vorm echter, waarin zulke mededeelingen worden gegoten, zal uiteraard naar tijd of plaats in vele opzichten verschillen.

Welke lijnen de mode ten deze heeft gevolgd in de welhaast tweehonderd jaren, die ons scheiden van het tijdstip, waarop de boven weergegeven brief werd verzonden, kan men nagaan aan de hand van twee verzamelingen communicatiebrieven, voornamelijk bestaande uit huwelijks- en overlijdensaankondigingen, welke ons Genootschap in den laatsten tijd in eigendom verwierf. Waar men een zoo uitgebreid materiaal maar zelden bijeen vindt, kan het zijn nut hebben, de uitkomsten van het onderzoek daarvan met een enkel woord vast te leggen.

Vooropgezet moge worden, dat — naar het schijnt — de verscheidene vormen, welke zich voordoen, algemeen heerschend zijn geweest: men heeft hier niet te doen met verschillend gebruik in onderscheidene streken des lands of in de verschillende kringen der samenleving, bij welke het per brief kennis geven van een huwelijk in zwang was.

De oudste van de twee bovenbedoelde verzamelingen begint in 1725 en, hoe willekeurig het wellicht zij, de gebondenheid aan dit materiaal dwingt ertoe, ook de beschouwingen over dit onderwerp met dat jaar te doen

aanvangen. Weliswaar vertoont de collectie een hiaat van 1736 tot omstreeks 1780, doch de trouwbrieven van vóór eerstgenoemd en na laatstgenoemd jaar verschillen zóó weinig, dat men deze zonder bezwaar te zamen kan bespreken. [1])

De eerste huwelijksaankondigingen, waaronder ook die van H. van Westervelt en Aleyda Schortes, zijn geheel geschreven, doch reeds in 1730 treft men eene gedrukte kennisgeving aan.

In deze gedrukte huwelijksaankondigingen van de laatste tweehonderd jaar teekenen zich vier groepen duidelijk af; het spreekt vanzelf, dat er overgangsperioden waren, waarin men de nieuwe naast de vroeger gebruikelijke manier gevolgd vindt, terwijl men nu en dan naflikkeringen van de verouderde, zoo goed als voorboden van de nieuwe wijze van kennisgeven kan opmerken. — Naast deze vier hoofdgroepen verdienen kleinere nevengroepen de aandacht.

Eerste groep, omstreeks 1730 — omstr. 1865.

Bruidegom en bruid geven kennis, dat, zij het voornemen hebben onder inwachting van 's Hemels zegen en met toestemming van wederzijdsche ouders een huwelijk [2]) aan te gaan, waarvan de eerste afkond iging [3]) op den aangegeven Zondag zal plaats hebben of heeft plaats gehad [4]).

De namen van het bruidspaar worden in den tekst van de kennisgeving niet genoemd, zij blijken alleen uit, de on der t e e kening. Deze onderteekening geschiedde blijkbaar slechts zelden met de hand; meestal vindt men de namen (voorafgegaan door „ootmoedige", „dienstwillige" of „gehoorzame" dienaar en dienaresse) onder de kennisgeving gedrukt: waar men nu en dan van eenzelfde kennisgeving meer dan een exemplaar aantreft, waarvan het eene wel en het andere niet met de hand is onderteekend, schijnt het vermoeden gegrond, dat het persoonlijk teekenen bijzondere hoogachting voor den geadresseerde wilde uitdrukken of ook wel op een zekeren graad van intimiteit met dezen wijst.

Deze aankondigingen, gewoonlijk gedagteekend van het ouderlijk huis der bruid, waren gedrukt op een dubbel vel papier (in de 18e eeuw veelal in folio formaat), waarvan alleen het voorblad door den tekst werd in beslag genomen; men vouwde de kennisgeving dicht, schreef het adres op het blanco buitenblad en sloot den brief toe met twee lakafdrukken[5]), één van het cachet van den bruidegom en één van dat der bruid. Wanneer laatstgenoemde geen eigen cachet bad, gebruikte zij dat van haren vader of van een broeder.

---

[1]) Ned. **Leeuw XIX, 1901, k. 42 e. v. geeft o.a. uittreksels uit huwelijksaankondigingen over de jaren 1735-1755, welke deze gevolgtrekking wettigen. Dergelijke gegevens vindt men: Ned. Leeuw XXVIII 1910 k. 361** (1777-1831).

[2]) **In de brieven wordt veelal gesproken van een „wettig" huwelijk! Dit bijvoegelijk naamwoord doet den modernen mensoh met zijn critischen zin ietwat pleonastisch, zoo niet komisch aan: ons recht kent geen andere huwelijken dan wettige! Stond het *justum matrimonium* der Romeinen den „juris utriuaque doctores" onder onze voorvaderen soms voor den geest? In de oudste brieven uit deze groep treft men dezen term merkwaardigerwijze niet aan.**

[3]) **Eenige kennisgevingen uit de eerste jaren vermelden bovendien den datum der voltrekking van het huwelijk.**

[4]) **Opmerking verdient, dat de tekst der kennisgevingen in het begin dezer periode veel minder stereotype is dan omstreeks 1780 en daarna.**

[5]) **In den aanvang van dit tijdvak dikwijls slechts met** één, **namelijk dat van den bruidegom.**

Tweede groep, omstreeks 1860 — omstr. 1885.

Bruidegom en bruid, thans in den aanhef van den tekst genoemd, geven kennis, dat zij voornemens zijn een huwelijk aan te gaan, waarvan de eer s te afkon di ging op een nader aangeduiden Zondag zal plaats hebben. — In de hier besproken verzameling communicatiën ziet men omstreeks 1866 voor het eerst den datum der v o l trek k in g van het huwelijk genoemd; dit bleef echter uitzondering.

De onderteekeniug door het bruidspaar is begrijpelijkerwijze vervallen; in het begin van deze periodb zijn de trouwbrieven nog wel eens gezegeld, later treft men daarvan geen voorbeelden meer aan.

Ook bij deze groep vindt men het adres op de buitenzijde van het toegevouwen blad geschreven.

Derde *groep*, omstreeks 1860 — omstr. 1890.

De ouders van den bruidegom en de ouders der bruid — voor zoover nog in leven — geven kennis van het aanstaande huwelijk hunner kind eren. In de eerste helft van deze periode vindt men als regel den datum der eerste afkondiging van het huwelijk opgegeven, doch omstreeks 1876 werd het gewoonte den dag der huwelijksvoltrekking te vermelden.

De aankondiging geschiedt door elk van beide ouderen-paren in een afzonderlijken brief; de beide bladen worden te zamen gevouwen en, gedurende het eerste deel van het hier behandelde tijdvak, aan de buitenzijde van een adres voorzien; het verzenden ouder couvert komt pas omstreeks 1886 in zwang. B ezegelin g heeft nog slechts sporadisch plaats.

Vierde groep, omstreeks 1880 — heden.

De ouders van den bruidegom en de ouders der bruid geven kennis van het voorgenomen huwelijk hunner kinderen, waarvan de voltrekking op den aangegeven datum is bepaald.

Deze aankondiging geschiedt in één enkel en brief, met dien verstande, dat aan de binnenzijde van het gevouwen blad gewoonlijk links de ouders van den man en rechts die van de vrouw kennisgeven van het huwelijk.

Aanvankelijk vindt men deze aankondigingen gedrukt op dun karton in klein formaat; zij werden zonder couvert als drukwerk verzonden. Het komt mij evenwel vóór, dat dit type nimmer algemeen in gebruik geweest is.

Omstreeks 1890 doet het goschepte of zoogenaamd Oud-Hollandsche papier zijn intrede, dat zich tot in onze dagen heeft gehandhaafd.

De tekst der kennisgeving breidt zich nu geleidelijk uit: reeds van den aanvang dezer periode af wordt de datum der trouwreceptie opgegeven, in het einde der 19de eeuw valt een voorbeeld op te merken van de gewoonte, om te vermelden in welke kerk en om hoe laat het kerkelijk huwelijk zal plaatsvinden, terwijl de aankondiging in de laatste jaren bovendien c.q. den naam bericht van den predikant, die het huwelijk zal inzegenen en niet zelden ook het toekomstig adres der aanstaande echtelieden.

Behalve deze vier hoofdgroepen vindt men, zooals boven reeds is medegedeeld, enkele kleinere nevengroepen.

De eerste daarvan is de *Fransche* groep: van omstreeks 1840 tot 1900 (en misschien wel tot heden) vindt men een aantal in het Fransch gestelde trouwbrieven. Het is misschien niet willekeurig, deze als volgt te rangschikken:

omstreeks 1840-1900: de wederzijdsche ouders geven elk in een eigen brief kennis; één der aanstaande echtgenooten is van buitenlandsche (Fransche, Duitsche, Belgische) nationaliteit;

omstreeks 1855—1865: de wederzijdsche ouders geven elk in een eigen brief kennis; het bruidspaar is van Nederlandsche nationaliteit.

Het schijnt dan ook niet twijfelachtig, of de gewoonte, dat niet het bruidspaar, doch de ouders van het huwelijk kennisgeven, welke gewoonte met de hierboven beschreven derde *groep* hare intrede deed, is van Franschen oorsprong. Hiermede is ook de vraag opgelost, die in het hoofd dezes werd gesteld: welke lijn de mode ten deze heeft gevolgd.

Nog een andere nevengroep treft men aan en wel van het oogenblik at, waarop het kennisgeven door de ouders in zwang kwam (omstreeks 1860) tot heden toe:

De bruidegom zelf en de ouders van de bruid geven kennis van het huwelijk en wel, naar het gebruik dat eischte, in twee afzonderlijke brieven (omstreeks 1860-1880) of in één.

Het ligt voor de hand de reden hiervan te zoeken in de positie en den leeftijd van den bruidegom.

Is de weg van de stralende ontboezeming van bruidegom van Westervelt tot de nuchtere berichten uit onze dagen tenslotte korter dan men dacht? Hoe dit zij, de mode, waaraan ook deze uiterlijkheid des levens onderhevig blijkt te zijn, zal voortgaan te veranderen, af te brokkelen en te vernieuwen, niet het minst misschien, doordat het sommige hedendaagsche bruidsparen wel eens moeilijk moet vallen eene keuze te doen uit de dubbeltallen van ouders, waarover zij ondanks zichzelf hebben te beschikken. Doch wanneer straks de jongeman, die eene positie in de maatschappij bekleedt, en het moderne jonge meisje — zij hebbe dan een academischen graad behaald of niet — het oirbaar zullen achten zèlf kennis te geven van hun aanstaand huwelijk — en reeds zijn symptomen daarvan op te merken —, dan moge ook de meest verstokte „laudator temporis acti" zich ervan bewust zijn, dat men hier niet met een ongehoorde nieuwigheid te doen heeft. Ja, hij bedenke, dat zijne voorvaderen gedurende bijna anderhalve eeuw niet anders hebben gedaan en dat de tijden, dat bruid en bruidegom, met een kaars en een paar pijpen vroolijk rood lak tusschen zich in, een paar avonden besteedden aan het cachetteeren van de van-hen-zelf-uitgaande brieven, die familie en vrienden hunne aanstaande verbintenis moesten berichten, ternauwernood zeventig jaren achter hem liggen.

Het wapen der gemeente Driebergen-Rijsenburg,

door Dr. Th. R. Valck Lucassen.

Het feit, dat bij de wet van 23 April 1931, Stbl. no. 161, de voormalige gemeenten Driebergen en Rijsenburg met ingang van 1 Mei 1931 vereenigd werden tot de gemeente Driebergen-Rijsenburg, bracht de noodzakelijkheid mede om ook de quaestievan het door

deze laatste te voeren wapen onder de oogen te zien.

Naar aanleiding hiervan verzochten B. en W. van Driebergen-Rijsenburg ons, in onze dubbele hoedanigheid van lid van den gemeenteraad en bestuurslid van ons genootschap, hen te dier zake van advies te willen dienen, aan welk verzoek wij gaarne voldeden.

Op 13 Februari 1932 deelden wij derhalve aan genoemd college onze conclusie mede ten aanzien van het wapen, dat naar onze meening, behoudens goedkeuring door den gemeenteraad, aan de Kroon ter vaststelling ware voor te dragen.

De Koninklijke Besluiten, waarbij aan publiekrechtelijke corporatiën wapens worden verleend, plegen door welwillende tusschenkomst van den Hoogen Raad van Adel geregeld in dit tijdschrift te worden gepubliceerd. Aangezien hierbij echter nimmer de redenen worden vermeld, die tot de samenstelling dier wapens in een bepaalden vorm hebben geleid, achten wij het niet ondienstig in dit speciale geval een en ander mede te deelen aangaande de motieven, die bij de keuze van het nieuwe gemeentewapen van Driebergen-Rijsen burg den doorslag hebben gegeven.

Punt van uitgang is voor ons geweest de overweging dat het nieuwe wapen zou dienen te bestaan uit eene samenvoeging van de wapens, waarvan de beide voormalige gemeenten Driebergen en Rijsenburg zich hadden bediend, voorzoover dit althans uit een historisch en heraldisch oogpunt den toets eener ernstige critiek zou kunnen doorstaan.

Teneinde dit laatste te kunnen beoordeelen, was het derhalve noodzakelijk den oorsprong van de door Driebergen en Rijsenburg gevoerde wapens na te gaan. Uit practische overwegingen zullen wij hier in de eerste plaats onze aandacht wijden aan het wapen van

Rijsenburg.

De gemeen te Rijsenburg is nimmer in het bezit geweest van een officieel vastgesteld wapen. Zij heeft zich steeds bediend van het wapen, zooals dit op 30 September 1818 voor de ambachtsheer-

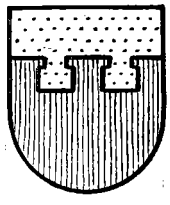

1 ij k h ei d Rijsenburg werd bevestigd op verzoek van den toenmaligen ambachtsheer P. J. van Oosthuyse. De officieele beschrijving van dit wapen luidde in de heraldieke taal dier dagen: „*Een* rood ***schild, het hoofd van goud, geóastiliserd van twee stukken".*** [1])

Bij de indiening van zijn verzoek om wapenbevestiging verklaarde de ambachtsheer van Rijsenburg, dat hem de herkomst van het wapen onbekend was. Toch is dit tot in een ver verleden na te speuren. Evenals in zoovele andere gevallen dankt het zijn oorsprong aan de alleroudste heeren van Rijsenburg, wier wapen aan ridderhofstad en ambachtsheerlijkheid door de eeuwen heen verbonden bleef, ook al wisselden deze in den loop der jaren talrijke malen van bezitters.

Van de ridderhofstad Rijsenburg (afgebroken in het einde der 18e eeuw) wordt reeds omstreeks het midden van de 13e eeuw melding gemaakt. De eerste eigenaar, dien wij met name vermeld vinden, is ***heer Willem*** van ***Rijswijk,*** ridder, wiens zegels uit 1273, 1278 en 1280, aanwezig in het Alg. R. A. te 's-Gravenhage en in het R. A. te Utrecht, reeds het wapen vertoonen, zooals het met een klein verschil door de voormalige gemeente werd gebezigd. Ook een naamgenoot van den voorgaande — klaarblijkelijk zijn zoon — zegelde aldus in 1301 en 1311, blijkens zijne zegels in het Alg. R. A. en in het R.A. te Arnhem, terwijl zulks o.a. eveneens het geval was met een lateren ***Johan van Rijsenburg,*** wiens geschonden zegel in het archief der Bisschoppen van Utrecht aan eene oorkonde hangt van 4 Juni 1332, waarbij hij Rijsenburg tot een open huis des Bissohops erkende. In de tegenwoordige kleuren en metalen komt het als wapen van het in 1536 door de Staten van Utrecht als ridderhofstad erkende huis Rijsenburg voor op een wapenbord uit de 1e helft der 17e eeuw in het R. A. te Utrecht.

Het mag derhalve als vaststaand worden aangenomen, dat Rijsenburg zijn wapen — en klaarblijkelijk ook zijn naam — aan het uitgestorven adellijk geslacht ***van Rijswijk,*** later ***van Rijsenburg*** geheeten, heeft ontleend.

Op grond hiervan was het aan geen twijfel onderhevig of de voormalige gemeente Rijsenburg diende in het nieuw vast te stellen wapen der gemeente Driebergen-Rijsenburg te worden vertegenwoordigd door het sedert ruim vijf en een halve eeuw met deze plaats samengegroeide en hierboven beschreven wapen, met dien

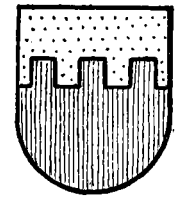

verstande echter, dat de vorm der tinnen van het van onder gekanteelde (gebastilieerde) schildhoofd, zooals deze in 1818 werd vastgesteld, eene kleine wijziging behoorde te ondergaan en dat ter weerszijde een half kanteel diende te worden aangebracht.

Hierdoor zou dit wapen niet alleen beter beantwoorden aan de regelen der heraldiek, maar tevens in overeenstemming zijn gebracht met het op de 13' en 14e eeuwsche zegels voorkomende wapen der oudste heeren van Rijsenburg uit het geslacht van Rijswijk, waarvan wij op bijgaande zegelplaat verschillende afbeeldingen geven.

De beschrijving van het Rijsenburgsche deel van het gecombineerde gemeentewapen zou in de thans gebruikelijke termen moeten luiden : ***In rood een van onderen gekanteeld schildhoofd van goud met twee heele kanteelen en ter weersaijde een half kanteel.***

Driebergen.

Even oud en authentiek als het wapen is, der ambachtsheerlijkheid Rijsenburg, even duister en in mysteriën gehuld is de oorsprong van dat der voormalige gemeente Driebergen.

Dit werd 10 Juni 1818 geconfirmeerd en toen als volgt beschreven: „*Gevierendeeld,* ***het 1e en 4e van goud, beladen met een klimmènden rooden leeuw; het 2e en 3e van zwart, beladen met een*** zilveren ***lelie.***

Het verzoekschrift om wapenbevestiging werd niet nader gemotiveerd, evenmin bevatten de raadsnotulen uit dien tijd eenige aanwijzing aangaande de redenen, die tot het aannemen van dit wapen hebben geleid. Oude zegels ot andere heraldische bewijsstukken, die ons over het voordien door de heerlijkheid Driebergen gevoerde wapen zouden hebben kunnen inlichten, zijn, voor zoover wij konden nagaan, niet bewaard ge-

[1]) De nevenstaande teekening danken wij evenals de overige wapenafbeeldingen in den tekst aan de vriendelijke medewerking van ons medebestuurslid Dr. E. J. Th. à Th. van der Hoop.

bleven, zoodat de toenmalige Rijksarchivaris in de Provincie Utrecht naar aanleiding van een te dier zake tot hem gerichte vraag wel moest verklaren niet te weten hoe het gerecht van Driebergen aan zijn wapen gekomen is. Ook het archief der tegenwoordige heeren van Driebergen bleek hierover geene aanwijzingen te bevatten.

De oudste gegevens, die wij aangaande do vroegere bezitters van Driebergen hebben gevonden, gaan terug tot het einde van de 14e eeuw, in welken tijd wij voor het eerst melding gemaakt zagen van het gerecht ***van Driebergen,*** toenmaals deel uitmakende van de bezittingen van ***heer Willem van Abcoude,*** ridder, heer van Abcoude en Duurstede († 1407), wiens vader ***heer Gijsbert van Abcoude*** († ***1376)*** in dit gedeelte van het Sticht reeds zeer gegoed was en behalve de ridderhofstad Rijsenburg, in 1374 door hem opgedragen aan zijn bastaardzoon heer- *Johan* ***van Limbeeck,*** waarschijnlijk als grondheer ook een groot gedeelte van Driebergen in eigendom zal hebben bezeten.

Mr. S. Muller Fz. publiceerde in het 2de deel van zijne „Registers en Rekeningen van het Bisdom Utrecht" in eene „Lijst der leenmannen van het Sticht" de volgende ± 1382 te dateeren gegevens [2]):

p. 667: . . . . 63 morghen lants, also als die gheleghen siin in *den gherechte van* ***Drieberghen*** in den kerspel van Seyst . . .

p. ***687:*** . . . . „30 mergen lands, gelegen te ***Drybergen,*** daer boven gelandt is ***die heere van Apcoude". . .***

p. ***688:*** . . . . „2 hoeven mit synen toebehoren, gheheten ***die Loe***, daer boven ende beneden naest ghelant is die ***here*** vnn ***Abcoude, gheleghen tot Drieberghen".***

p. 696: . . . „1/2 hoeve lants, die ghelegen is ***tot Drieberghen oppen*** Enge ***in des*** heren *dagelix gherechte van* ***Abcoude,*** daer die here van Abcoude boven naest ghelant is ende her Jan van Lymbeke beneden mit lande. dat sie houden van den ghestichte van Utrecht".

p. 706: „Item vrouwe Maria van Walcurt, vrouwe van Apcoude ende van Duersteden" . . . . „***dat goed to Drybergen*** ende ten Adelwynkel ***mit alle horen toebehoren.*** Ende dit goed droech tot hoerre behoef op die heere van Apcoude".

Hieruit mag men afleiden, dat ***heer*** *Willem van* ***Abcoude*** als ambachtaheer een belangrijk deel van Driebergen — hierboven „*dat goed to Drybergen*" genoemd — in eigendom bezat. Het is naar dit bezit dat hij een zijner talrijke bastaarden ***Johan van Driebergen*** heeft genoemd, die de stichter van het kasteel Lievendael onder Amerongen werd en 30 Jan. 1433, als richter en tijnsmeester van den heer van Abcoude, te Driebergen vermeld wordt. Uit hem stamt het adellijk geslacht *van* ***Driebergen.*** dat, aan vele aanzienlijke Utrechtsche familiën vermaagschapt, reeds op 7 Dec. 1678 zou uitsterven met *Cornelia van* ***Driebergen,*** vrouwe van Lievendael, gehuwd met ***heer Gerrit*** *van* ***Lockhorst,*** ridder, heer van Lockhorst, Oud Teylingen en Sliedrecht, in wiens geslacht zij de — aan het einde der 17e eeuw afgebroken — ridderhofstad Lievendael bracht. Het gerecht van Driebergen hebben deze Driebergen's echter nimmer bezeten.

Voornoemde heer Willem van Abcoude werd in zijne goederen opgevolgd door zijns broeders zoon ***heer Jacob,***

[2]) Cursiveering van ons.

ridder, ***heer van*** Gaesbeek, ***Abcoude, Putten en*** *Strijen,* in de geschiedenis meer bekend als ***heer Jacob van*** *Gaesbeek,* die zich in 1449 genoodzaakt zag de stad Wijk, benevens de kasteelen Duurstede en Abcoude met alle hieraan verbonden rechten en heerlijkheden (w.o. Driebergen), bekend onder den naam ***Qaesbeeksche*** *leenen,* aan den bisschop van Utrecht af te staan onder beding van levenslang vruchtgebruik. Na zijn dood in 1469 kwamen deze bezittingen derhalve aan de bisschoppen van Utrecht en eindelijk aan de Staten des Lands van Utrecht.

De ambachtsheerlijkheid Driebergen bleef aan dezen behooren, totdat zij, na tot een hooge en vrije heerlijkheid te zijn verheven, op 26 Febr. 1677, samen met Zeist, geschonken werd aan ***Willem Hadriaan*** Graaf *van Nassau-Odijck.* Uit diens geslacht kwam zij door koop en vererving in de familiën ***Schellinger, van Heeckeren van*** *Beverweerd, van* ***Westrenen*** en *van Bylandt* en nog heden ten dage komt aan een lid van laatstgenoemd grafelijk geslacht het recht toe als heer van Driebergen te worden gequalificeerd.

Welnu, door geen der geslachten, die in vroegeren tijd de heerlijkheid Driebergen hebben bezeten, werd sen wapen gevoerd, dat — evenals bij Rijsenburg het geval was — in dat der voormalige gemeente van dien naam geheel of gedeeltelijk werd teruggevonden.

Verkeeren wij dus in de onzekerheid hoe de heerlijkheid Driebergen aan haar wapen gekomen is, dat zij een wapen gevoerd heeft kan worden afgeleid uit het feit, dat in de Driebergsche transportregisters in het R. A. te Utrecht op 26 Jonì 1766 de overdracht voorkomt van „Het Wapen en Gerechtshuìs van Driebergen". Het toenmalige rechthuis was destijds dus verbonden met het thans nog bestaande — logement „Het Wapen van Driebergen", dat ook op 6 Mei 1776 en 27 Nov. 1789 in die registers vermeld wordt. Of het logement, waar het wapen van Driebergen uithing, reeds lang vóór 1766 bestond, valt niet meer na te gaan! evenmin als valt vast te stellen hoe dit wapen er heeft uitgezien. Want, indien het wapen der latere gemeente aan het heerlijkheidswapen is ontleend — wat wel aannemelijk is —, dan zal het er o.i. in ieder geval eene verbasterde reproductie van zijn, hetgeen wij hieronder nader zullen aantoonen.

In de Wapenboeken van E. van Engelen, „Grafs en Wapen der Kerken van Uytrecht", van ± 1730, berustende in het Gemeente-archief van Utrecht, treft men in deel I, pp. 674 en 676 de af beeldìngen in kleuren aan van een aantal rouwborden, welke ter eere van de nagedachtenis van leden van het uitgestorven geslacht *van* ***der Hem van*** *Niedersteyn* in de voormalige R.K. St. Elisabeths- of Weeskerk aldaar hebben gehangen en waarvan er twee

een kwartierwapen ***Driebergen*** vertoonen, dat met het wapen der voormalige gemeente van dien naam eene opvallende overeenkomst vertoont. Dit kwartierwapen geeft ons een gevierendeeld schild te zien met in het 1e en 4e kwartier in ***zwart*** een *zilveren* ***leeuw,*** in het 2e en 3e in *zilver* een roode lelie. Dezelfde wapenfiguren dus, zij het ook in andere kleuren en metalen.

Ook het „Liber epithaphìorum" van M. L. d'Yvoy van ± 1783, eveneens in het Gemeente-archief aldaar, geeft op pp. 38 en 38vso afbeeldingen van dezelfde rouw-

borden, met het kleine verschil dat hier de leeuwen goud-gekroond zijn [3]).

Uit de plaatsing der kwartierwapens valt af te leiden, dat het oudste der beide rouwborden betrekking had op eene vrouwe *van den Hem* van *Niedersteyn* geboren Oly van *Velsen,* die 26 Aug. 1668 overleed en wier moeder de dochter geweest zou zijn van een echtpaar *Driebergen* × *Rosweyde,* terwijl het andere werd opgehangen na het overlijden op ti Sept. 1676 van eene dochter van eerstgenoemde t.w. eene vrouwe *van Renesse van Wilp* geboren *van den Hem van Niedersteyn.*

Wie waren nu deze *Driebergen*'s, wier wapen zooveel overeenkomst vertoont met dat der latere gemeente van dien naam? Dat zij niet behoorden tot de hierboven genoemde adellijke familie *(van Abcoude) van Driebergen* stond vast, aangezien deze — zooals is medegedeeld — reeds eene eeuw vóór het vervaardigen dier rouwborden uitgestorven was en bovendien een ander wapen voerde.

Een door ons in het oud-archief van Utrecht ingesteld onderzoek bracht hierover merkwaardige gegevens aan het licht. Het wees uit, dat men hier te doen heeft met Roomsch-Katholieke gezeten burgers der bisschopsstad, die vermoedelijk uit het naburige Driebergen herkomstig waren.

Op 4 Februari 1678 vindt men in het Buurspraakboek van Utrecht onder de „Nye burgeren" zekeren „*Joist Ariaensz.* backer" vermeld. Plaats van herkomst wordt hierbij niet opgegeven. Anderhalf jaar later, op 16 September 1579, komt „*Joost Adryaensz. do* backer" voor het eerst voor in de registers van transporten en plechten dier stad, wanneer het Convent van de Regulieren binnen Utrecht aan hem een huis transporteert „staende op de Oude graft aen dye Hoochcoornmerckt jeghens onser Convente over daer Egbert de Backer inne woont."

Daarna komt hij in de voornoemde registers tusschen de jaren 1690 en 1622 nog talrijke malen voor, al of niet met zijne vrouw *Agniesgen* (of *Agnise) Egbertsdr. van Roswey(de).* Hij maakt den indruk een gegoed man te zijn geweest, koopt en verkoopt huizen (o.a. het huis „genaempt de Wan" en dat „daer den Berendans nu ter tijt wthangt", beide gelegen op de Hooge Korenmarkt) en is door zijne echtgenoote, de dochter van *Egbert Michielsz. van Rosweyde.* volgens Buchell „backer op den houck van de Schoutesteech", aan verschillende leden der gezeten Roomsche burgerij van Utrecht verwant [4]).

Hij moet omstreeks 1622 zijn gestorven, zijne vrouw kort na 23 Maart 1641, wanneer zij, wonende aan de „Nyeuwe graft ontrent de Witttevrouwenbrugge" voor Not. Nic. Verduyn haar laatste testament, vervaardigt [5]).

Uit meergemelde registers is ons gebleken, dat deze

[3]) Ons correspondeerend lid, de heer R. T. Muschart, die ons met zijne bekende hulpvaardigheid uit zijne rijke verzameling aanteekeningen op heraldisch gebied verscheidene gegevens verstrekte. deelde ons mede dat het eerst genoemde rouwbord ook wordt afgebeeld in het wapenboek van Job Martin de Lange, dl. I, p. 239, berustend in de Prov. Bibliotheek te 's Hertogenbosch.

[4]) Zie over hem Reg. v. Tr. en Pi. der stad Utrecht, acten van 1590, Jan. 20; 1594, April 22 en 29; 1601, Juni 29; 1607, Maart 5; 1608, Febr. 7; 1609, Juni 19, Nov. 15; 1614, Dec. 9: 1615, April 28; 1617, Aug. 7; 1618, Mei 20; 1622, Maart 20; over zijne weduwe eene aote van 1634, April 12 en over de nalatenschap dezer laatste eene van 1643, Mei 9.

[5]) Zij testeerde reeds eerder voor deneelfden notaris 1636, Mei 24, toenmaals wonende „aen de noortzijde van 't Domskerckhoff outrent jegens *over* des Doms" en daarna voor Not. W. van Galen in 1640, Mei 2, wonende „ontrent de Wittevrouwenbrugge". Zie verder aangaande hare nalatenschap eene acte van 1643, Juni 25, verleden voor Not. W. van Galen.

Joost Adriaensz. omstreeks 1600 — waarschijnlijk ter onderscheiding van andere personen met hetzelfde patronymicum — den geslachtsnaam *van Driebergen* heeft aangenomen en wel vermoedelijk omdat hij die, zooals wij zagen, geen geboren Utrechtenaar was, uit het dorp Driebergen herkomstig was.

Hij liet slechts ééne dochter na *: Cornelia van Driebergen,* die 29 April 1609 te Utrecht de hand reikte aan den Amsterdammer *Gerrit Jansz. Oly* en in 1636 overleed [6]). Laatstgenoemd echtpaar had twee kinderen: Jnn Oly, geb. 1609 en overl. 24 Juni 1677 [7]), die 9 Nov. 1634 te Amsterdam gehuwd was met *Cornelia Bruyn* [gezegd *Prins*] en *Alafhea Oly,* geb. 23 Oct. 1619 en 4 Sept. 1668 te Utrecht overleden, die 24 Juni 1640 in den echt trad met Jonker *Herman van der Hem van Niedersteyn* en in wie wij de persoon herkennen, voor wie het oudste der bovenbedoelde rouwborden in de Utrechtsche Weeskerk werd opgehangen. Zoowel *Jan* als *Alathea Oly* blijken in lateren tijd den naam *Oly van Velsen* te hebben aangenomen, terwijl aan deze familie op de rouwborden een wapen met St. Andrieskruisjes wordt toegekend, dat eene gelijkenis vertoont met het blazoen van het oud-adellijk Hollandsch geslacht *Persijn van Waterland,* oudtijds ook wel *Persijn van* Velsen genaamd.

Intusschen is het onze vaste overtuiging, dat de eerzame Utrechtsche bakker *Joost* Adriaensz. *van Driebergen* zelf nimmer een wapen gevoerd heeft, maar dat het wapen *Driebergen* op de rouwborden voor hem door zijne afstammelingen, de Oly's en de van der Hem's, tot verhooging van eigen glorie werd aangenomen. Dit is, gezien de mentaliteit te dien opzichte van de rijke burgerij uit den bloeitijd der Republiek, geen te stoute veronderstelling. Wezen wij reeds op de in hun wapen en aangenomen naam tot uiting komende pretentie der familie *Oly, nog* meer trad het streven om zich met uiterlijken glans te tooien aan den dag bij de *van der Hem*'s, sedert *Arent Hermanszn. Hem,* zoon van den vermogenden Amsterdamschen korenkooper *Herman Ijsbrantszn. Hem,* door Ferdinand II in 1618, naar aanleiding van zijne kroning tot Koning vau Boheme en Hongarije, onder den naam *van der Hem* in den adelstand was verheven, welke onderscheiding door Ferdinand als Keizer onder gelijktijdige toekenning van wapenvermeerdering op 18 Juli 1620 werd bevestigd en op 1 December 1622 gevolgd werd door eene verheffing tot Ridder van het H. R. Rijk*).

De tegenwoordige Alg. Rijksarchivaris Mr. R. Bijlsma heeft in dit tijdschrift een tweetal artikelen gepubliceerd over de verhouding van verschillende Roomschgezinde Hollandsche geslachten tot den Keizer [9]) en nog onlangs te dezer plaatse de aandacht gevestigd op de motieven die ter verkrijging van genoemde gunstbewijzen ten behoeve van *Arent Hem* naar voren zijn gebracht. Daaruit

[6]) Zie haar testament voor Not. J. van Overmeer van 1635, Oct. 13.

[7]) In de Collectie van Attevelde in het R.A. te Utrecht bevindt zich in een dossier van der Helm (*sic*) van Niedersteyn eene schets van de wapens, voorkomende op een rouwbord, dat ter zijner nagedachtenis blijkt te zijn vervaardigd. Hierop worden als zijne moederlijke kwartieren opgegeven : *Driebergen — Rosweide — Dorsten — de Haen,* waaruit zou moeten volgen, dat de moeder van *Joost Adriaensz. van Driebergen,* ook blijkens het haar toegekende wapen, tot het oude Utrechtsche geslacht *van Dorsten* of *Dorsche* (met de drie palen) behoorde. De genealogie dezer familie bij Buchell vermeldt deze alliantie echter niet.

[8]) Zijn aohterkleinxoon *Herman Gijsbert van der Rem van Niedersteyn* werd op 17 Nov. 1718 door Keizer Karel VI verheven tot Baron.

[9]) Zie jaarg. 1930, k. 330 e.v., jaarg. 1983, k. 110 e.v.

bleek tevens, dat laatstgenoemde deze te danken had aan de tusschenkomst van zijn behuwdoom, 's Keizers lijfarts Dr. *Gijsbert Hermansz. Vos,* zich ook noemende *Vos van Vossenburg,* wiens broeder Reyer *Hermansz. Vos,* volgens Elias, de Vroedschap van Amsterdam 1, p. 6 schoenmaker in „de drie Camelotten" in de Warmoesstraat te Amsterdam en gehuwd met *Aeltgen Anne Volckertszoondr.*, eene dochter *Margaretha Vos* naliet, die op 31 Juli 1611 met genoemden *Arent (van der) Hem* in den echt verbonden werd.

Wanneer wij nu zien hoe op de Utrechtsche rouwborden der van der Hem's het kwartier van genoemden Amsterdamschen schoenmaker *Reyer Vos* ook steeds als Pos *van Vossenburg* wordt aangeduid, hoe aan diens vrouw *Aeltgen Anne Volckertszoondr.* zonder eenig bewijsbaar verband naam en wapen van het bekende Friesche geslacht *Aytta* wordt toegekend en aan de echtgenoote van IJsbrant IJsbrantsz. Hem, den grootvader van Arent voornoemd, naam en wapen der adellijke *Heerman's van Oegstgeest,* terwijl zij volgens Elias: Jannetgen *Harmansdr.* heette, dan wordt het duidelijk dat ook het kwartierwapen *van Driebergen* aldaar aan het brein van het ijdele nageslacht zijn ontstaan te danken zal hebben gehad.

Intusschen doet zich het merkwaardige geval voor, dat dit wapen, waarvan wij hierboven reeds mededeelden dat het, behalve in zijne kleuren en metalen, geheel identiek is aan dat van de latere gemeente Driebergen, in tegenstelling tot dit laatste juist ten aanzien van die kleuren en metalen van een zeker historisch inzicht bij zijne samenstellers getuigt, dat bij het gemeentewapen moeilijk te ontdekken valt.

De zilveren leeuw (al of niet gekroond) in zwart van het 1e en 4e kwartier van het rouwbord-wapen is toch onmiskenbaar het wapen der *heeren van Qaesbeek* en aangezien — zooals wij hierboven reeds zagen — Driebergen in de 15e eeuw behoorde tot de zoogen. *Gaesbeeksche leenen*, ligt het voor de hand aan te nemen, dat deze kleuren en metalen authentieker zullen zijn dan die van het Driebergsche gemeentewapen (roode leeuw in goud), waarvoor iedere historische grond ontbreekt. Een en ander brengt mede om te veronderstellen, dat ook het 2e en 3e kwartier van het rouwbord-wapen (roode lelie in zilver) juister zullen zijn dan die van het gemeentewapen (zilveren lelie in zwart), welke, gevierendeeld met *Gaesbeek*, bovendien een wapen met vier zwarte kwartiervelden zouden hebben opgeleverd.

Aangaande de herkomst van de lelie in het 2e en 3e kwartier tast men in het duister. Door sommigen is hier wel gedacht aan eene Bourgondische lelie, waarmede dan de herinnering zou zijn vastgelegd aan David van Bourgondië, bastaard van hertog Philips den Goede, die na afloop van de Abcoude-Qaesbeeksche periode het eerst als bisschop van Utrecht het gerecht van Driebergen bezeten heeft. Het is echter niet waarschijnlijk, dat de vroegere verhouding tot de bisschoppen van Utrecht in een figuur uit het *geslachts*-wapen van een hunner tot uitdrukking zou zijn gebracht, waarbij komt dat het gecompliceerde wapen der Bourgondiërs in zijn 1e en 4e kwartier een met zilveren en roode blokken omzoomd *blauw* veld vertoonde, *bezaaid* met *gouden* lelie's. De lelie is trouwens in deze streek een veel voorkomende wapenfiguur.

Op grond van het voorafgaande zou men geneigd zijn te veronderstellen, dat de afstammelingen van *Joost Adriaensz. van Driebergen voor* hem het wapen hebben overgenomen van het gerecht van Driebergen en tevens dat dit laatste — mogelijk door verkeerde overschildering van een uithangbord — in lateren tijd verbasterd is tot het in zijne kleuren en metalen ongetwijfeld f o u t i e v e gemeentewapen. Eene andere mogelijkheid zou zijn, dat men bij de keuze van het gerechtswapen zijn oog liet vallen op de wapenborden, die te dien tijde wellicht nog te Utreoht aanwezig waren en in ieder geval reeds in de eerste helft van de 18e eeuw door van Engelen in beeld waren gebracht.

Hoe dit zij, het wapen van de voormalige gemeente Driebergen was o.i. dermate corrupt en van zoo twijfelachtigen oorsprong, dat wij in ons advies aan B. en W. meenden te moeten voorstellen om dit als bestanddeel van het voor de nieuwe gemeente Driebergen-Rijsenburg te ontwerpen wapen ter zijde te stellen en te vervangen door een ander, dat veel beter het historisch verleden dezer plaats tot zijn recht zou doen komen. Aan dit vereischte kon naar onze meening geen ander beter voldoen dan dat van *heer Willem, heer van Abcoude en Duurstede,* die zooals wij hierboven gezien hebben, het eerste lid was van zijn geslacht, van wien met zekerheid bekend is, dat hij het gerecht van Driebergen heeft bezeten.

Laatstgenoemde voerde, naar o.a. uit de afbeelding van diens zegel uit het jaar 1402, aanwezig in het R.A. te Utrecht, op bijgaande plaat blijkt[10]):

Gevierendeeld : I en IV in rood drie zuilen van *zilver* (zijnde het wapen van het aloude geslacht der *heeren van Zuylen*, uit wie de *heeren van Abcoude* gesproten waren) ; *II en III in zwart* een *leeuw van zilver, getongd, genageld en gekroond van goud* (zijnde het wapen der *heeren van Gaesbeek* uit het Leuvensch-Brabantsohe Huis, welk wapen met dat der *heeren van Abcoude* werd samengevoegd naar aanleiding van het huwelijk van heer Willem's ouders: *heer Qijsbert, ridder*, *heer aan Abcoude en Duurstede* en *Johanna van Hoorne, vrouwe* vnn *Qaesbeek, Putten en Strijen*, afstammelinge in de vrouwelijke lijn uit den Gaesbeekschen tak van de graven van Leuven en hertogen van Brabant).

Hetzelfde wapen, in de eerste generatie gebroken door een bastaardstreep, werd ook gevoerd door het adellijke geslacht *van Driebergen,* waarvan hierboven sprake was, alsmede door de aan dit laatste toebehoorende ridderhofstad *Lievendael* (zie het zegel van *Johan van Driebergen* van 1433 op de plaat).

Wij vinden hier dus in het 2e en 3e kwartier den zilveren leeuw in zwart van *Gaesbeek* terug, die ook in het 1e en 4e kwartier van het rouwbord-wapen te Utrecht werd aangetroffen en in het wapen der voormalige gemeente Driebergen tot een gouden leeuw in rood verbasterd was.

Bij aanvaarding van bovenstaand wapen voor Drie-

[10]) **Op een eveneens op de plaat afgebeeld zegel van 1364 voert hij, ter onderscheiding van zijn ouderen broeder heer *Zweder* (als erfgenaam zijner moeder heer van Gaesbeek, Putten en Strijen), dit wapen nog gebroken met een barensteel met, 3 hangers. Zijne latere zegels vertoonen bovendien op den achtergrond die merkwaardige figuur — een dubbelkoppige draak —**, welke in 1364 reeds **op de zegels van zijn vader heer *Gijsbert van Abcoude en* van zijn broeder *Zweder* te zien is (zie de plaat). Heer *Willem* voerde blijkbaar eerst het volle wapen *Abcoude-Gaesbeek*,** toen **zijn broeder heer *Zweder* (evenals later diens zoon heer *Jacob*, heer van Gaesbeek enz.) een gevierendeeld wapen had aangenomen met 1 *Abcoude*, II *Gaesbeek*, III *Putten en* IV *Strijen*. (Zie het zegel ven heer *Jacob* van 1438 op de plaat en ook de Raadt, Soeaux armoriés, 1, p. 159.)**

bergen zou deze gemeente in het nieuwe gemeentewapen van Driebergen-Rijsenburg derhalve door een blazoen vertegenwoordigd zijn, dat naar onze meening — in tegenstelling tot het vorige gemeentewapen — een waardig tegenbeeld zou vormen van dat van voormalig Rijsenburg.

Driebergen-Rijsenburg.

Na aangegeven te hebben uit welke bestanddeelen het wapen van Driebergen-Rijsenburg naar onze meening diende te bestaan, restte nog de vraag te behandelen op welke wijze deze deelen waren samen te voegen.

Aangezien iedere combinatie, waarbij aan één der samenstellende deelen eene overwegend0 positie zou worden gegeven — ook. al mocht eene dergelijke oplossing uit een sierlijkheidsoogpunt gewenscht lijken — op groote bezwaren zou stuiten en het tevens, ter voorkoming van onduidelijkheid bij kleinere stempelafdrukken, geboden was naar den grootst mogelijken eenvoud te streven, meenden wij in ons advies aan B. en W. voor de gemeente Driebergen-Rijsenburg een gedeeld wapen te moeten voorstellen met, in de volgorde van den naam, in de her. rechterhelft het boven omschreven wapen der oudst bekende *heeren van* Driebergen uit het geslaaht *van* Abcoude-Oaesbeek (met weglating echter van het 2e en 4e kwartier, die van de andere slechts eene herhaling vormen) en in de her. linkerhelft dat van de oudste *heeren van Rijsenburg* uit het geslacht *van Rijswijk*.

Ons voorstel werd door B. en W. overgenomen en in zijne vergadering van 16 Febr. 1932 zonder hoofdelijke stemming door den gemeenteraad goedgekeurd. Derhalve werd besloten aan H. M. de Koningin te verzoeken het gemeentewapen dienovereenkomstig vast te stellen.

Tot onze voldoening mocht onlangs op dit verzoek eene gunstige beschikking volgen.

Bij Koninklijk Besluit van 7 Maart 1933, No. 34 werd voor de gemeente *Driebergen-Rijsenburg*, provincie Utrecht, het navolgende wapen vastgesteld :

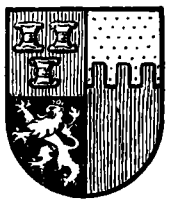

Gedeeld:

1. Doorsneden:
   a. in keel drie zuilen van zilver;
   b. in sabel een leeuw van zilver, getongd, genageld en gekroond van goud.

II. In keel een van onderen gekanteeld schildhoofd van goud met twee heele kanteelen en ter weerszijden een half kanteel.

Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paarlen.

Bijdrage tot de genealogie van het geslacht Boerhaave,

door M. G. Wildeman.

Het geslacht van onzen beroemden geleerde stamt uit Vlaanderen. In de Frankfürter burgerboeken en de vreemdelingenlijsten[1]) komt op 't jaar 1557 als burger te Frankenthal voor, ***Pieter Boeraven (Boerhave)*** van beroep textor panni ***hondiscotani***, saietteur de honscot, dus zijdewever (herkomstig van Fornenbach in Vlaanderen). — Het gezin bestond uit man, vrouw, één kind, twee knechts, éene dienstmaagd.

De tot heden oudst bekende voorvader van ***Herman Boerhaave*** kwam inderdaad ook uit Hondschoote (Departf du Nord) en vestigde zich te Leiden, komt aldaar voor als „saeydrapier", moet ± 1663 zijn geboren en werd aldaar begraven ***14*** Sept. **1633** in de St. Pancras-kerk.

In de archieven der genoemde plaats Hondschoote, welke tot 1300 teruggaan, wordt de naam in 't geheel niet aangetroffen.

Wij vangen deze aanteekeningen aan met:

1. *Carel Marcusz.* ***Bourraven of Bourhaave,*** geb. ± 1663, begraven Leiden (St. Pancras) 14 Sept. 1633, poorter te Leiden 20 Juni 1694, komt in 1679 aldaar voor als „saeydrapier" en borg voor zijn zoon *Jacques* (prot. Not^{s}. van Leeuwen, Leiden N° 286, acte 91), voorts „rotmeester" bij de comp. van Jacob Meesz. van Weesp 1617, 1618, testeert voor Not^{s}. Angillis, Leiden (prot. 699) 10 Maart 1630; tr. (ondertr. Leiden 6 Oct.) 1691 ***Grietgen Qeraerdts*** (Coninck ?)[2]), geb. Hondschote (Departf. du Nord) ± 1671, †? (Haar in h.s. genealogieën vermelde dood op 30 Oct. 1642 is te Leiden niet te vinden).
   Uit welk huwelijk :
   1. ***Jacques (Jacob),*** volgt II.
   2. ***Joris Boerhaave,*** geb. Leiden „saeywercker"; in 1622 „curassier" (prot. Not^{s}. Craen, Leiden N°. 139, acte 6; komt in prot. Not^{s}. Van Zijp N°. 167, acte 87, voor als crediteur (1618) ; tr. 1° (ondertr. Leiden 19 Oct.) Leiden, Pieterskerk 6 Nov. 1616[3]) ***Magdalena Huyberts***, van Doesburg ; hij tr. 2° Hoogl.kerk Leiden 12 Nov. 1624 [4]) (acte huw. voorw. verl. vóor Not^{s} Craen, Leiden, prot. 146, acte 34) ***Elisabeth Bernaerts,*** geb. Soest in Westfalen, wed. ***Rans von Donau.***
   3. ***Marcus***, volgt IIbis.
   4. ***Margriete Boerhaave***, geb. Leiden, begraven Leiden Hoogl.kerk 6 Juli 1624, tr. Leiden (Hoogl.kerk) 18 Juli 1617 ***Marcus Balinck.***
   6. (vermoedelijk) ***Jan Boerhaave***[5]), baeywercker, tr. Leiderdorp, als weduwnaar van ***Maria Conincxs, 24*** Maart 1630 ***Proentgen Raets, wed. Jan van Dale.***

---

[1]) Vgl. Beiträge zur Kentniss der ersten Frankenthaler Bürger, von Georg Witsel te Marburg in Monatschrift des Frankenthalers Altertums Vereins, 1908. No. 5. — In het oudste Grundburh uit de 16de eeuw, wordt een groot-grondbezitter van dien naam genoemd en in 1597 is een naamgenoot erfpachter van een oppervlakte tuingrond. In de eerste burgerlijst van 1571 pareert een burgemeester Pieter ***Boeraven.*** Voorts vermelden de kerkregisters der Hervormde Gem. op 28 Jan. 1568 den dooo van ***Susanna Boeravens.*** *dr. van Pieter* en ***Jenneken,*** *op 31* Juli 1569 ***Joannes Boerave,*** *zn. van Pieter en* ***Jenneken;*** *op* 1'7 Juni 1571 Jacob ***Boerave,*** *zn. van Pieter* en ***Naenken***, enz. (Vgl. Maandschrift voorn., Jrgang 5, 8, 12 en 16.)

[2]) Ondertr. reg. Leiden. 1591. 5 Ont. ***Caerl Bourraven*** van Hontschoten vergeselschapt met Lodewijc Loten syn oosyn ende Jaeoques Priem zijn bekende mit ***Grietgen Geraerdts*** van Hontschoten vergeselsohapt met Josyne Geraerdts haer moeder.

[3]) Ondertr. reg. Leiden, 1616, Oot. 19 ***Jorys Boeraven*** saeywerker jonghman van Leyden vergeselsobapt met Karel Boeraven syn vader met ***Magdalena Huyberts*** *jonge* doohter van Doesburoh wonen(de) tot Leyden vergeselschapt met Marytgen Huygen haer nichte.

[4]) Ondertr. reg. Leiden, 1621, 26 Oot. Joris ***Boeraven*** weduenaer van Maddelena Huyberts geboortich van Leyden met Elisabeth ***Bernaerts*** wedue van Hans van Donau, geboortich van Soest in Westphalen.

[5]) Ondertr. reg. Leiden. 1630, Maert 8 Jan ***Boeraven***, baeywercker wed^{r}. van Maria Conincxs in de vrouwensteeoh vergeselschapt met Jacob Crvket zijn neoff opte middelste graft met ***Proentgen Raets*** wed^{e}. van Jan van Dale mede wonende int vrouwensteeoh verges. met Christyntgen Gerritsdr. haer nioht opte zytgrafte. — Att. gegeven op Leyderdorp den 24 marti 1630.

11. ***Jacques*** (Jacob) ***Boer haave***, geb. Leiden ± 1692, „saeywercker", † Leiden 1670 (tengevolge van de toen heerschende pest is het overlijdensregister over dat jaar niet bijgehouden) [6]; tr. 1° Leiden (Hoogl.kerk) 1 Sept. 1616[7]) ***Sara de Visscher,*** geb. Leiden, begr. Leiden (Hoogl.kerk 11 Sept. 1620, dr. van ***Adriaen*** en N. *N.* — Het echtpaar testeert vóor Not[s]. Craen te Leiden, prot. 136, acten 80 en 126 en prot. 137, acte 196. — Hij tr. 2° Leiden (ondertr. 26 Juli) 17 Aug. 1621 (Hoogl.kerk) ***Marytgen Hoymonts***[8]), geb. Leiden 1699, begr. Leiden (Pieterskerk) 20 Jan. 1636[9]), dr. van ***Jan en Mayken van Peene. Zij*** test. vóor Not[s]. Craen te Leiden (prot. 138, acte 178). — Hij tr. 3" (ondertr. Leiden 29 April 1636) Warmond 18 Mei 1636 ***Lidia Verelst***, wed. ***Thomas de Smith.*** — Hij tr. 4° (ondertr. Leiden 27 Sept.) Leiderdorp 16 Oct. 1666 ***Susanna Dircx,*** wed. ***Jan van de Velde.***

Uit het ***tweede*** huwelijk :

1. ***Joanrres Boerhaave,*** ged. Leiden (Hoogl.kerk) 28 April 1622.
2. Marcus ***Boerhaave***, ged. Leiden (Pietersk.) 20 Dec. 1623 [10]).
3. ***Jacobus***, volgt 111.
4. ***Carel***, volgt III[bis].
5. ***Maeyken Boerhaave,*** ged. Leiden (Hoogl.kerk) 26 Mei 1630.
6. ***Joris,*** volgt 111'".
7. ***Margriete Boerhaave***, van wie mij niets bekend werd.

111. D[s]. Jacobus ***Boerhaave***, geb. Leiden 16 en aldaar ged. in Hoogl.kerk 23 Nov. 1626, † in Voorhout 12 Nov. 1683 [11]), beroepen te Voorhout 1662, komende van Antwerpen (de beroepsbrieven enz. vangen in het kerkelijk archief te Voorhout eerst met het jaar 1684 aan). Tr. 1° (ondertr. Leiden 14 *Nov.* 1662) Zoeterwoude 12 Dec. 1662 ***Hester Baljé***; hij tr. 2° (ondertr. Leiden 16 Juni 1663) Amsterdam 1 Juli 1663 ***Hagar Daelder,*** geb. Amsterdam ± 1636, † Voorhout 21 Mei 1673, dr. van ***Herman*** en ***Magdalena du Bois.*** Hij tr. 3° (ondertr. Leiden 12 Juni 1674) ***Eva du Bois,*** geb. De Rijp en † in 1702, dr. van D[s]. ***Jacob en Elandina Geldorp.***

Uit het ***eerste*** huwelijk:

1. ***Justus Boerhaaue,*** ged. Leiden (Hooglkerk) 12 Dec. 1663.
2. ***Maria Boerhaave***, ged. Leiden (Hooglkerk) 26 Jan. 1666, † jong.

3. ***Margaretha Boerhaave,*** ged. Leiden (Pieterskerk) 17 Aug. 1667, † jong.

Uit het ***tweede*** huwelijk:

4. ***Maria Boerhaave,*** ged. Voorhout 16 Jan. 1666, † jong.
6. ***Magdalena Boerhaave,*** ged. Voorhout 24 April 1667, † jong.
6. ***Herman***, volgt IV.
7. ***Margarief Boerhaave,*** ged. Voorhout 14 Sept. 1670, † Leiden 20 Dec. 1764, testeert 9 April 1701 vóor Not[s]. Johan van Leeuwen en 9 Jan. 1761 vóor Not[s]. Eugenis Eyben te 's-Gravenhage; tr. (ondertr. Leiden 4 Maart) 1701 D[r]. ***Jacob Kau,*** ged. 's-Gravenhage (St. Jacob) 21 Juni 1668, rechtsgeleerde en med. dootor (in laatstgenoemde kwaliteit komt hij o. a. voor in Haagsch Doctorenboekje van 1697), † 's-Gravenhage (imp. begr. 26 Aug.) 1728, zn. van M[r]. *Cornelis* en ***Margaretha van Diemen.***

   Uit het huwelijk *Kau×Boerhaave* sproten 7 kinderen, waarvan ***twee*** zoons bij hun doop den naam ***Cau Boerhaave*** ontvingen en wel:

   a. D[r]. ***Herman Cau Boerhaave,*** ged. Alphen 11 Oct. 1700, genoemd in Haagsch Doctorenboekje van 1729; tr. 1° 's-Gravenhage (Kloosterkerk) 3 Nov. 1733 ***Alida Jacoba Coelemey***[12]), begr. 's-Gravenhage (St. Jacob) 23 Maart 1738. Hij tr. 2° 's-Gravenhage (Kloosterkerk) 26 Jan. 1739 ***Wendelina Jacoba Nobeling.*** Uit het ***eerste*** huwelijk éene dochter ***Margarefha Hermina Cau Boerhaave,*** ged. 's-Gravenhage (N. K.) 20 Juli 1734.

   b. Prof. ***Abraham Kau Boerhaave,*** ged. 's-Gravenhage (N. K.) 8 Jan. 17 lö, † St. Petersburg 14 Juli 1768, was door Curateuren der Leidsche Universiteit en Burgemeesteren van Leiden den 6 Dec. 1737 met een gouden penning vereerd. (Vgl. Acad. Redevoering van prof. A. Schultens 1738, die hem als doof vermeldt). Hij werd 18 Aug. 1740 opgenomen in het Haagsoh Chirurgijnsgilde, kocht een winkel van confrater Wolfganck en verkoopt die weder in 1746. Hij † als Professor Anatomiae en lid der Keizerlijke Academie te St. Petersburg.

8. ***Maria Boerhaave,*** ged. Voorhout 2 Feb. 1672, tr. [13]) ***Christoffel Wreede***, koopman te Hamburg.

---

[6]) Volgens h. s. eanteek. zou de overlijdensdatum 17 Dec. zijn.

[7]) Ondertr. reg. Leiden, 1616, Aug. 9. *Jaecques Boerave* saeywerker jongman van Leyden vergeselschapt met Carel Boerave syn vader met Sara de *Visscher* jongedochter van Leyden vergeselschapt met Susanna de Visscher haer suster.

[8]) Ondertr. reg. Leiden, 1621, Juli 26. Jacob ***Boeraven*** seeytrapier van Leyden, wedue. van Sara de Visscher met *Marytgen Hoymonts* jongedochter van Leyden (getrouwd 1'7 Aug.).

[9]) Begraafreg. St. Pieterskerk Leiden. í636. 20 Jan. De vrou van Jakes Boerave in de raemsteen.

[10]) Wij vermoeden, dat dezo *Marcus* dezelfde is, die 15 Sept. 1698 eene verklaring aflegt voor not[s]. Pieter Coel te Delft, waaruit blijkt. dat hij vroeger werkzaam was in de plateelbakkerij De Porceleyne Fles en woonde bij den toenmaligen eigenaar S[r]. Johan Knotter. In genoemde verklaring wordt hij „Monsieur" Marcus B. genoemd en woonde toen te Leiden.

[11]) Uit het kerk.archief van Voorhont (dat geen begrafenisregisters bezit) blijkt nog: „Den 12 Novemb. 1683 is D. Jacobus Boerharen z.g. gestorven zijnde geweest 21 jaren Predikant op Voorhout."

[12]) Op zijn eerste huwelijk dichtte H. G. van Vrghoff een Echtzang, te vinden in den in 1765 bij H. A. de Chalmot te Leeuwarden uitgegeven proeven van bijbeldichten, brieven en mengelzangen door G. F. de Cock.

Van Dr. H. Cau Boerhaave zijn bekend : a. Perspiratio Hippocrati dicta anatomice illustrata, Lugd-Bat. 1738. 8°. *b.* Impetum faciens dictum Hippocrati per corpus consentiens cet. Lugd-Bat. 1745. 8°.

[13]) Uit dit huwelijk werd geboren *Joanna* Maria *Wreede*, die 30 Sept. 1737 de ***derde*** gade werd van Mr. ***Jan Jacob Mauricius,*** geb. Amsterdam 3 Mei 1692, † Hamburg 21 Maart 1768. hijgezet te Purmerend 11 April 1768 (zn. van Johannes, voormalig R.K. priester en in 1708 koopman te Amsterdam en N. N.). Ingeschreven als theol. stud. te Leiden 1705, geprom. in de beide Rechten 1708. schenen en pensionaris van Purmerend en gedeputeerde ter Staten'van Holland en Westfriesland 1719, resident van den Staat der Vereen. Nederlanden bij den Neder-Saksischen Kreitz te Hamburg 1725, minister id.. id. 1733, gouverneur van Suriname 1742-1751. Zijn lijk werd gebalsemd en in een looden kist naar Purmerend vervoerd, alwaar het vóór de bijzetting eenige dagen in den Stads-Doelen werd opgebaard. Bij den afbraak der kerk in 1852 en de daarmede gepaard gaande opaning der graven werd de kelder leeg bevonden.

Mauriciua was in ***eerste*** huwelijk te 's-Gravenhage 4 Sept. 1712

Uit het derde huwelijk:

9. *Eva Boerhaave*, **begraven Leiden** (Hoogl.kerk) **18 Juli 1761.**
10. *Cornelia Boerhaace*, † voór **26 Juli 1739, tr.** *Cornelis van Trooyen*, † **voór 26 Juli 1739.**
11. *Sara Boerhaave, ged.* Voorhout 12 **Mei 1676.**
12. *Jacoba Boerhaave.*
13. *Jacobus,* **volgt IV**[bis].
14. *Marcus*, **volgt IV**[ter].

IV. Prof. Dr. *Herman Boerhaave,* **geb. Voorhout 31 Dec. 1668, ald. ged. 1 Jan. 1669** [14]**, † Leiden 23 en begr. Pieterskerk 27 Sept. 1738** [15]**, wereldberoemd hoogleeraar in de theoretische en practische geneeskunde, in de botanische en scheikundige wetenschappen, bijgenaamd de Nederlandsche Hippocrates. Hij was te Leiden ingeschreven als phil. stud. 10 Juli 1682, te Harderwijk als phil. doctor en med. cand. 12 Juli 1693 en promoveerde ald. als doctor in de geneeskunde 15 Juli van hetzelfde jaar. Te Leiden oefende hij daarna eenige jaren de praktijk uit, aanvaardde in 1701 de betrekking van lector in de geneeskunde en werd 8 Feb. 1709 bevorderd tot gewoon hoogleeraar. Van 1714 tot 1716 was hij rector magnificus Voorts zag hij zich benoemd tot lid der Académie des Sciences te Parijs, van de Royal Society te Londen, enz., enz. Trouwt Leiden (Pieterskerk) 14 Sept. 1710** [16] *Marie* **Drolenoaux, ged. Leiden (Walekerk) 11 Maart 1686** [17]**, begr. Leiden (Pieterskerk) tusschen 22/29 Jan. 1746** [18]**, dr. van** *Abraham* **en** *Maria des Quiens.*

Uit welk huwelijk, behalve in prille jeugd overleden zoons:

1. *Johanna Maria Boerhaave,* **ged. Leiden (Hoogl. kerk) 20 Maart 1712** [19]**, begr. Leiden (Pieterskerk) tnsschen 1/8 Oct. 1791** [20]**, tr. (ondertr. Leiden 7 Sept. 1741 en acte verleend om tot Leiden te trouwen 24 Sept. d. a.** v· [21]) *Fredrik* **graaf** *de Thoms,* **ged.** Giessen **16 Oct. 1696** [22]**, begr. Leiden (Pieterskerk) 17 Sept. 1746** [23]**, zn. van** *Lorentz Thoms* **en** *Sybilla Maria Anna Nitzsch.* **Hij studeerde aan de Universiteit te** Giessen **in Rechten, Staatsrecht en Politiek, sprak en schreef zeven talen, was eveneens bedreven in de medische wetenschap, bestudeerde de werken van beroemde doctoren als Hensing, Eert, Boerhaave, Cockborn enz. en woonde op verscheidene universiteiten alle anatomische demonstraties** bij. **Hij wist het te brengen tot Eoninklijk Pruisisch geheimraad en ridder der orde Pour le** Mérite, **buitengewoon gezant van den Hertog van Brunswijk bij het Engelsche Hof en werd in 1739 tot graaf verheven door Karel IV Koning van Napels, wiens Opperhofmaarschalk hij tevens was. Niettegenstaande vele goede hoedanigheden, welke hij ontegenzeggelijk bezat, nam hij** dikwijls **de allures aan van een diplomatiek avonturier en speculant, welke eigenschappen vermoedelijk voortsproten uit een ontembare eerzucht. Door zijn bijzondere smaak in kunstzaken legde hij waardevolle** verzamelingen **aan van kleine bronzen voorwerpen, gesneden steenen en grieksche en romeinsohe munten** [24]**.**

---

getrouwd met *Alida Pauw,* die hem reeds ± 1722 ontviel. De naam zijner *tweede* eohtgenoote bleef mij onbekend.

Uit de Voorrede van zijn „Onledige ouderdom", deel II blijkt, dat hij behalve 4 jong overleden zoons *en* éène doohter, nà zijn 62ste jaar drie zoons op manlijken leeftijd verloor. Een dezer laatsten droeg den gecombineerden naam *Boerhave Mauricius, n. 1. Cornelis Jan Jacob Boerhave Mauricius,* die ten tijde van het overlijden zijns vaders secretaris was van het Gezantschap te Hamburg, en o. a. de schrijver van: „Cantate sur le mariage de Mons. le Prince de Nassau-Weilburg et Mad. la Princesse d'Orange" (P. Gosse Jr. La Haye).

14) Doopreg. Voorhout 1669. Jan. 1. Een kind ged. van D. Jacobus Boerhave en Hagar Daalders, gen. Hermannus. Getuygen zijn Jan Heinderikse Brandhout en Sara Daalders.

15) Begraafreg. Pieterskerk Leiden, 1738. Tusschen 20/9 *en* 27/9 't lijk van de Heer Hermannus Boerhave Proffessor, man van Vo Maria Drolenvaux.

Eerst in Nop. 1762 werd in de Pieterskerk het gedenkteeken op gericht (Vgl. Leydse courant van 5 Nov. 1762, No-133).

16) Trouwboek Pieterskerk Leiden Aanget. 27 Aug. 1710. Heer *Herman Boerhave*, med. doctor en prof. Botanioes in de Universiteit alhier jongman van Voorhout, woont in de Nonnesteegh met juffr. *Maria Drolenvaux* jongedr. van Leyden woont op de Hogelantsche kerokgragt. (In margine staat: alhier getrout den 14 Sept. 1710).

Huw.proclamatieboek Leiden 27 Aug. 1710. Aangeteyckent den 27 Augusti Ao. 1710; den 29 dito den Heer *Herman Boerhaave* med. Dr. en Professor Botanices in de Universiteyt alhier, jongman van Voorhout wonende in de Nonnesteegh, verges. met Dr. Jacobus Boerhaave, bedienaer des Goddelijken Woords alhier, zijn broeder, wonende opt Steenschuyr met Juffr. *Maria Drolenvaux* jongedr. van Leyden, wonende op de Hoogelantsohe kerokgraft, verges. met juffr. Johanna du Pier haar grootmoeder wonende op den ouden Rhyn.

17) Doopreg. Walekerk, Leiden. 1685 Mars, ll. *Marie,* f. d'Abraham *Drolenvaux* et de Marie Quians, est née le 6 Mars, et batizée le 11 dito. Tesmoins Simon Drolenvaux, Jeanne du Pire, Marguerite Quiens.

18) Begraafreg. Pieterskerk, Leiden. Tusschen 22 en 29 Jan. 1746 het lijk van Vre. *Maria Drolenvaux,* wede. van d'Heer *Hermannus Boerhave,* Proffr.

19) Doopreg. Hoogl.kerk, Leiden. 1712, den 20 Maart. *Johanna* Maria Herman *Boerhave,* Maria Drollenvaux, de Hr. Abraham Drollenvaux, veertigh in de raad der stad Leyden, Juffr. Jeane de Pire.

20) Begraafreg. Pieterskerk Leiden 1791, 7 Oct. Vrouwe *Johanna* Maria *Boerhaave*, douair. de *Thomps.*

(Mevrouw de *Thoms* had in 1769 de graven Kruiswerk nrs. 61 en 62 van Kerkmeesteren bijgekooht, teneinde ruimte te verkrijgen voor het grafmonument haars vaders. Voor *hare* bijzetting werd No. 63 geruimd. Daarin waren sedert 1718 begraven den 27-9 1738 Prof. *Boerhaave* zelf; den 24-1 1746 zijne weduwe Marie *Drolenvaux* en 13-9 1746 *Fredrik graaf de Thoms. Na* de bijzetting van Mevrouw de Thoms worden alsnog in den kelder bijgezet 17-3 1794 Jhr. *H. W.* baron van *Leyden tot Oostvoorne,* den 17.1 1814 Vo *Sibille Maria van Leyden tot Oostvoorne* en 30-1 1822 *Alexander* baron van *Rhemen* tot *Rhemenshuizen,* nadat den 20 Jan. daarvóór de kelder opnieuw was geruimd. Men zou dus moeten concludeeren dat het gebeente van den grooten Boerhaave in het knekelhuis is terecht gekomen, tenzij telkens de beenderen in een „beenenkistje" zijn verzameld).

21) Ondertr. reg. Leiden, 1741, 7 Sept. Den HoogEd, Heer *Fredrik* grave van *Thoms* etc. etc. jongman van Giessen in Duytsland wonende op de Papegragt dog laest gewoont hebbende te Amsterdam vergesz. met d'Heer Johannes Jacobus Vitriarius, professor in 's lands universiteyt alhier wonende int Noorteynde met Jonkvre. *Johanna Maria Boerhaave* jongedr. *van* Leyden wonende opt Rapenburgh verges. met Vre Marie Drolenvaux, wede wylen d'Heer Professor Herman Boerhave haer moeder wonende alsvoren. (De ondertr. acte i. d. Amsterdam 8 Sept. vermeldt in margine: Acte verleend den 24 Septembr 1741 om tot Leyden te trouwen).

22) Tauffprotocoll Evang. Gemeinde Giessen, 1696, Oot. 16— *Friedrich,* hrn Lorentz *Thoms,* Fürstl. Zollbereiters und Fr. Marien Sibyllen Söhnlein. Comp. Herr Friedrich Nitsch J. U. Dr und Professor sodann Fr. Margaretha hrn Barthold Thoma gewesenen Gasthalters zum wilden Mann hinterlassenen Wittib.

23) Begraafreg. Pisterskerk Leiden. Tusschen 10 en 17 Sept. 1146, tlijk van den Hr *Frederik Grave van Thoms* man van Vre *Johanna Maria Boerhave.* (Thoms werd bijgezet 13 Sept. 1746 in het door Prof. Boerhaave in 1718 gekochte graf No. 63 en zijn wapen daarbij op gehangen, welk bord in 1795 uit de kerk werd gered en thans nog aanwezig is op Poelgeest).

24) In Maart 1901 werd o.a. bij de firma Burgersdijk en Niermans te Leiden verkocht onder No. 3068 : Les antiquités do Cabinet (Pierres gravées, médailles, lampes, idoles d'argent et de bronze, marbres du Comte de Thomn, 26 pl. gravées avec texte en français de 162 en m. s. et inédit (1745) fol. veau. (Aangekocht door Kon. Bibl. te 's-Gravenhage).

Een merkwaardig levensbericht van de Thoms komt voor in de

2. *Maghdalena* **Boerhaave,** ged. Leiden (Pieterskerk) 7 Mei 1713, begr. ald. tusschen 22/8 en 3/9 1713.
3. *Maghdalena Jacoba* **Boerhaace,** ged. Leiden (Pieterskerk) 30 Mei 1714, begr. ald. tusschen 14/8 en 21/8 1717.

IVbis. D^{s}. ***Jacobus Boerhaave,*** † Leiden 24 en begr. Hoogl. kerk 28 Jan. 1762, achtereenvolgens predikant te Valkenburg 1706, Leiden 1710-1746. Hij schreef o.a. over de Behemoth en Leviathan (Leiden 1737) en over het Boek Job (Leiden 1740-1744). Tr. ***Hillegond de Lange,*** met wie hij 20 April 1713 testeert.

Uit dit huwelijk :

Margarita Boerhaave, ged. Leiden (Pieterskerk) 28 Januari 1699.

IV^{ter}. D^{s}. ***Marcus Boerhaace,*** achtereenvolgens predikant te Etten 1703, Breda 1706, † Breda 31 Jan. 1719, ondertr. Breda 3 April 1706[25]) ***Adolfine Nuyts,*** dr. van ***Pieter*** en ***Perina Bernaige.***

Uit welk huwelijk:

1. ***Magdalena Boerhaave,*** ged. Breda 8 Mei 1709, ald. begr. 16 Jan. 1710.
2. ***Jacob Pieter Boerhaave,*** ged. Breda 8 Mei 1711.
3. ***Herman Boerhaace,*** ged. Breda 27 Juli 1712.
4. ***Eva Perina Boerhaave,*** ged. Breda 27 Nov. 1716, † Nijmegen in Sept. 1746, tr. Leiden 10 Feb. 1736 M^{r}. ***Gerard Dirk van Altena,*** geb. St Andries 19 Jan. 1719, † Paramaribo 29 Oct. 1766. — Hij hertr. Nijmegen 2 Sept. 1764 ***Aemilia Merkes.***

   Uit het eerste huwelijk werd te Nijmegen geboren Mr. ***Bernardus Boerhave*** van ***Altena,*** begr. Leiden (Pieterskerk) 21 Nov. 1772; tr. (ondertr. Leiden 23 Juni 1770) Ankeveen 3 Juni 1770[26]) ***Magdalena Maria Elisabeth de Swager*** (R.E.), dr. van ***Gerrit en N.N.;*** uit welk huwelijk ***Gerrit Diederik Boerhaave van Altena,*** ged. Leiden (R.K.) 18 Maart 1772.

IIIbis. ***Carel Boerhaave,*** ged. Leiden (Pieterskerk) 12 April 1628, lakenbereider, begr. ald. in Sept. 1673 ; tr. Leiden 9 Juli 1661 *Willemtgen Bourgongien* (of *Willemina Burgundus*), geb. Amsterdam, begr. Leiden in Dec. 1687 ; zij hertr. (ondertr. Leiden 7 Sept. 1673) ***Steven Jansz. van der Ley.***

Uit welk eerste huwelijk :

1. *Maria Boerhaave,* ged. Leiden (Pieterskerk) 7 Juli 1662, † vóór 1667.

2. ***Johanna Boerhaave,*** ged. Leiden (Hoogl.kerk) 16 Feb. 1664.
3. ***Carel Boerhaave.*** ged. Leiden (Hoogl.kerk) 16 Aug. 1666, † vóor 1669.
4. ***Lysbeth Boerhaave,*** ged. Leiden (Pieterskerk) 30 Aue, 1666.

Ei. Carel Boerhaave, ged. Leiden (Hoogl.kerk) 16 Sept. 1668.

6. ***Elisabeth Boerhaave,*** ged. Leiden (Hoogl.kerk) 24 Aug. 1660.
7. D^{s}. ***Marcus Boerhaave,*** ged. Leiden (Hoogl.kerk) 18 Nov. 1663, wordt in 1704 als proponent beroepen naar Aardenburg en 22 Jan. 1724 ald. begr. ; tr. ***Hillegonda van Geldermalsen,*** begr. Aardenburg 2 Jan. 1721, oud 64 j. — Dit huwelijk was kinderloos.
8. ***Maria Boerhaave,*** ged. Leiden (Hoogl.kerk) 31 Juli 1667, tr. Leiden (Luth.kerk) 16 Feb. ***Claes Korse.***

III^{ter}. ***Joris Boerhaave,*** ged. Leiden (Hoogl.kerk) 26 Feb. 1634, tr. (ondertr. Leiden 17 Juli 1666) Voorschoten 13 Aug. 1666 ***Neeltgen Simons van der Lobel,*** wed. ***Pieter Jans de Vries.***

Uit welk huwelijk :

1. ***Maria Boerhaave,*** ged. Leiden (Hoogl.kerk) 13 Feb. 1667.
2. ***Jacob Boerhaave,*** ged. Leiden (Hoogl.kerk) 14 April 1668.

IIbis. D^{s}. ***Marcus Boerhaace,*** geb Leiden 1699, proponent te Waarder en Oosthuizen 1620, predikant te Medemblik 1626, † Medemblik in 1644 ; tr. (ondertr. Leiden 26 Feb. 1621 en Amsterdam 26 Feb. 1621) Amsterdam (Nieuwekerk) 23 Maart 1621 [27]) ***Christina Bochlioen,*** geb. Delft in 1602, dr. van N. N. en ***Josyne Walewyns.***

Uit welk huwelijk:

Nathaniel, volgt III.

III. ***Nathaniel Boerhaave,*** ged. Medemblik 12 Sept. 1629, tr. 1° ***Aryntie Simons*** ; tr. 2° (ondertr. Leiden 23 Nov. 1680) Medemblik 8 Dec. 1680 ***Pietertje Claes.***

Uit het ***eerste*** huwelijk :

1. Dr. ***Marcus Nyver Boerhaaue,*** ged. Medemblik 11 Juni 1664, † Schagen 26 Oct. 1720, ingeschreven als med. cand. te Harderwijk 23 Juni 1696, schepen en burgem^{r}. te Schagen 1706-1718 ; hij kocht een huis op de Loet te Schagen 4 Juni 1697 voor f 700.— en testeerde met zijne zoo straks te noemen echtgenoote 6 Maart 1699 vóór Nota. Dirck Hoflaen en 28 Sept. 1706 vóór Not^{s}. Pieter van Beeck. Hij testeert alléen vóór Not^{s}. Pieter van Beeck 22 Oct. 1720. Tr. Schagen 28 Sept. 1698 ***Annetje Luitjes***

---

vrij zeldzame *Hochfürstlich Hessen-Darmstädtische Staats-u. Adress-Kalender auf* daa *Jahr 1785,* **im Verlag der Invaliden Anstalt. Zie over hem en zijne kwartieren eveneens** *Maandblad Ned. Leeuw,* **1926, kol. 242.**

25) **Ondertr. reg. Breda, den 3 April 1706. D^{s}. Marcus** *Boerhaven,* **predikant alhier tot Breda,** *Adolphine Nuits* **tot Etten. Attest. gegeven om tot Etten te trouwen.**

26) **Ondertr. Leiden 23 Jan 1770. Gereformt. M^{r}. Bernardus** *Boerhave van Altena* **jongman** *van* **Nijmegen wonende op de Haarlemstraat by de Kerksteeg verges. met Carel Polman zijn goede bekende wonende int Noordeynde met (Roomsch) Lens de Swager, jongd^{r} van Leyden wonende int Noordeynde verges. met Gerrit de Swsger haar vader wonende alsvoren.**

Ingevolge het Plaocaat van de Ed. Groot Mogende H.H. Staten van Holland *en* **Westvriesland in dato den 24 January 1755 zullen de Huwelijks- Proclamatien van de bovenstaande Pereoonen moeten gaan van 6 weeken tot ses weeken soodanig dat de voltrekking van hetselve Huwelijk mede eerst ses weeken na de derde Proclamatie zal mogen geschieden.**

In trouwboek Pieterskerk staat: Volgens oonsent van burgemeesters attestatie gegeven om tot Ankeveen te trouwen 3 Juni 1770.

1ste gebod 28 Jan., **2de 11 Maart, 3de 22 April, mogen trouwen 3 Juni 1770.**

27) **Ondertr. Leiden 1621, Feb. 25** *Marcus Boerave,* **jongman van Leyden bedienaer des Godl. Woorts tot Oosthuysen en Waerden met** *Christina Bochlioen jonge* **dochter wonende tot Amsterdam.**

Kerk. Inteekenreg. Amsterdam 1621, Feb. 26 Comp. voor Pr. Adriaenas Raep, *Marcus Boerave van* **Leyden pred^{t} tot Oosthuysen en(de) Warder, alwaer de geboden moeten gaen, oud 22 jaren gems*. mit Carel Boerhaven sijn vad(e)r en** *Christina Bochlioen van* **Delff oud 19 jaren geas^{t}. mit Jorina Walewyns hare moed(e)r wonen(de) op de bloemgraft, enz.**

De onderteekening luidt: Marcus Boeraeven, Christina Bochelioen. 1621 den 23 Maert *van* **(D^{o}) Qeldorpius,** *Marcus Boerhaven, Christina Bochlioens* **(Trouwreg. Nieuwekerk Amsterdam).**

De naam *Bochlioen* **komt in velerlei varianten voor. Het N.N. Biogr. Woordenboek spreekt zelfs van** *Bochelingen (sic).*

Barsingerhorn, dr. van den schepen Luytgen *Cornelisz.* "en *Marytje* ***Adriaens*** *Platius.*

Uit welk huwelijk:

1. ***Saartje Boerhaave,*** ged. Schagen 12 April 1699, t jong.
2. *Saartje* ***Boerhaave,*** ged Schagen 3 Maart 1700, † jong.
3. ***Saartje Boerhaave,*** ged. Schagen 28 Feb. 1701, † jong.
4. Saartje ***Boerhaave,*** ged. Schagen 8 Maart 1702, tr. (huw. voorw. Schagen 12 Sept. 1722 vóór Not^{s}. Pieter van Beeck te Schagen) *Jan* ***Liebert,*** koopman te Schagen.
6. ***Cornelis Boerhaave,*** ged. Schagen 20 Dec. 1706, ingeschreven als med. stud. te Leiden 23 Aug. 1724.
6. ***Luytjen Boerhaaoe,*** ged. Schagen 22 Juli 1708, † jong.
7. ***Luytjen Boerhaave,*** volgt V.
8. *Aerjaen* ***Boerhaace,*** ged. Schagen 29 Mei 1712.

V. ***Luytjen (Lucas) Boerhaace,*** ged. Schagen 16 Nov. 1710, ingeschreven als med. stud. te Leiden 23 Aug. 1730, tr. (ondertr. Schagen 23 Dec. 1746) ***Anna Harks Vader.***

Uit welk huwelijk:

1. *Annetje* ***Luytjes Boerhaave,*** ged. Schagen 10 April 1746.
2. ***Anna*** Cornelia ***Boerhaave,*** ged. Schagen 10 April 1746, tweeling met 1.
3. ***Lucas,*** volgt VI.

VI. ***Lucas Boerhaave,*** ged. Schagen 6 Dec. 1747, gouden zilversmid te Medemblik, † Medemblik 8 Aug. 1814; tr. *Lysbeth* ***Jans Korting,*** † Nieuwe Niedorp 12 Oct. 1819.

Uit welk huwelijk:

1. *Annetje* ***Lucas Boerhaawe,*** geb. Medemblik 2 Juni 1777; tr. Medemblik 27 Mei 1803 ***Willem Gijsbert Keur,*** geb. Medemblik 4 Jan. 1771, in 1807 ontvanger der onbeschreven middelen te Medemblik, zn. van ***Dirk Hendriken Elisabeth Reynders.***

   Uit het huwelijk ***Keur*** × ***Boerhaare*** werden 4 zonen geboren, waarvan de tweede bij zijne geboorte den naam ***Lucas*** *Boer*haace Keur ontving. Geboren te Medemblik 22 Oct. 1806, overleed hij ald. op 103-jarigen leeftijd den 28 Nov. 1908.
2. *Geertje* ***Boerhaave,*** geb. Medemblik 28 Dec. 1779, † ald. 4 Feb. 1806, tr. Medemblik 7 April 1806 ***Pieter*** *Colff*, ged. Medemblik 3 Feb. 1782, † 28 Jan. 1832, zn. van ***Ernst*** *Carel* en ***Antje*** *Pieters Asmus.*
3. ***Lucas Boerhaave,*** ged. ?, † jong.
4. Lucas ***Boerhaare,*** volgt VII.
5. ***Marytje Boerhaave,*** geb. Medemblik in Nov. 1786, † Medemblik 1 Maart 1804.
6. *Jan* ***Boerhaave,*** geb. Medemblik 24 Jan. 1791, † 's-Gravenhage in Militair Hospitaal 1 Sept. 1817.

VII. Lucas ***Boerhaave,*** geb. Medemblik 19 Jan. 1782, † Alkmaar 7 Dec 1828, tr. 10 Mei 1807 ***Maria Snijders,*** geb. De Rijp 28 Aug. 1787, † Alkmaar 12 Jan. 1866, dr. van ***Jacob*** en ***Trijntje Dekker.***

Uit welk huwelijk:

1. ***Elisabeth*** *Boerhaave*, geb. Alkmaar 26 Maart 1808, † Oostzaan 19 Feb. 1836, tr. 8 Sept. 1833 ***Jan*** *Leenhart* ***Avis,*** geb. 1802, koopman, † Oostzaan 1 Juni 1839, zn. van ***Cornelis*** en *Maria* ***de Baas.***
2. ***Trijntje*** *Boerhaave*, geb. Alkmaar 1 Oct. 1809, † Haarlem 18 Jan. 1886.
3. ***Lucas Boerhaave,*** geb. Alkmaar 7 Oct. 1810, † ald. 28 Juli 1811.
4. ***Jacob Boerhaave,*** geb. Alkmaar 17 Sept. 1813, † ald. 8 Juli 1832.

In het voorafgaande is thans wel het voornaamste op genealogisch gebied over de familie ***Boerhaace*** gezegd. De mogelijkheid is evenwel niet uitgesloten, dat enkele leden, van wier levensgeschiedenis mij alleen de doop bekend werd, het geslacht hebben voortgezet, zij het dan ook in een anderen maatschappelijken stand. Zoo heeft in de 19^{e} eeuw nog een geslacht ***Boerhaave*** te Veendam geleefd, waarvan men aanteekeningen kan vinden in een dossier met in deze bijdrage niet gebruikte gegevens, welke ik alle in de Bibliotheek van ons Genootschap deponeerde.

Ten slotte zij gewezen op den naam ***Boerhaave de*** *Gorter*, welke combinatie niet door vermaagschapping is ontstaan, dat wel eens ten onrechte is vermoed.

Een leerling van den grooten ***Boerhaave, Johannes de Gorter,*** had uit erkentelijkheid voor de bij den Professor opgedane kennis zijn te Harderwijk geboren zoon laten doopen ***Hermannus Boerhaave de Gorter.*** Deze huwde te Amsterdam (Walekerk) 22 Nov. 1761 *Susanna* ***Elisabeth Descous*** en overleed als med. doctor kinderloos 20 Mei 1800, oud 68j. en 3 m.

INHOUD 1933, N°. 5.

(Jubileum-nummer).

Het vijftigjarig bestaan van het Genootschap, door Dr. Th. R. Valck Lucassen. — Het wapen van Oranje-Nassau in zijn historische ontwikkeling, door Dr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop. [Met twee platen). — De praefeodale adel, door Dr. J. Ph. de Monté verloren. — Eene poging tot verderen opbouw van de oudste generaties van het geslacht van Dedem, door J. de Groot. — De ikonografie in verhouding tot de geslacht- en wapenkunde en andere wetenschappen, door Jhr. Mr. Dr. E. A. van Berosteyn. — Stamreeksen in beeld. (De graven van Holland en de heeren van Brederode door Jacob Cornelisz. van Oosteanen en Cornelia Anthoniss.), door Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland. (Met twee platen). — Een belangwekkend geval van stamboomvervalsching, door Prof. Mr. R. Fruin. — Meester Gerard van Leyden, een belangwekkend *man* uit de 15^{e} eeuw, en een merkwaardig tegenzegel van graaf Floris V, door Dr. Henri Obreen. -- Genealogísoh onderzoek te Londen, door W. Wijnaendts van Resandt. — Heusdensche schepenzegels, door Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland. — Striana. De oorsprong der Almonde's, door Jhr. Dr. Th. van Rheineck Leyssius. — Bijdrage tot de genealogie van het geslacht de Hertoghe (de Hertoghe van Orsmael, de Hertoghe van Peringa), door W. J. J. C. Bijleveld. (Yet een plaat). — De gebroeders Zoete vaa Laecke van Villers en hunne tijdgenooten te Leiden en Parijs, door Mr. R. Bijlsma. — De vorm van huwelijksaankondigingen ín de laatste twee eeuwen, door Mr. Elisabeth C. M. Prins. — Het wapen der gemeente Driebergen-Rijsenburg, door Dr. Th. R. Valck Lucassen. (Met een plaat). — Bijdrage tot de genealogie van het geslacht Boerhave, door M. G. Wildeman.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde.

BESCHERMHEER: Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden,
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maand blad, zoomede opgaven vau adresverandering gelieve men te richten tot den redacteur Dr. Tb. R. Valck Lucassen, *huize Sparrenheide, Driebergen.*

Correspondentie, bestemd voor het B e s t uur, gelieve men te richten tot den secretaris Dr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop, *Sweelinckstraat 50, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie) te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleïjenburg 5, 's-Gravenhage.*

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 6. LIe Jaargang. Juni 1933.

BESTUURSBERICHTEN.

Maandelijksche Bijeenkomsten.

De eerstvolgende bijeenkomst zal, in stede van op Maandag 6 Juni, gehouden worden op Dinsdag 6 Juni in Hotel Wittebrug te Scheveningen, des n.m. te 4½ ure.

Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling.

De laatste der voordrachten in het Raadsgebouw (Javastraat 26) zal worden gehouden door Dr. E. J. Th. à Th. van der Hoop, over het onderwerp: „*Neder-Eandsche Gemeentewapens*", op Vrijdag 2 Juni ; aanvang 20½ uur.

De tentoonstelling blijft geopend tot en met Maandag 5 Juni (10-18 uur).

Dr. S. Kekule von Stradonitz †.

Met oprecht leedwezen geeft het Bestuur kennis van het overlijden op 6 Mei j.l. van het eerelid Dr. phil. et. jur. utr. Stephan Kekule von Stradonitz. Ten vorigen dage was ter gelegenheid van ons gouden jubileum nog de fraai gecalligrafeerde gelukwenech van onze zustervereeniging „Herold" ontvangen, welke door Dr. Kekule in zijn hoedanigheid van Voorzitter van dat genootschap is onderteekend, terwijl de overledene op 1 Mei t.v. den zeventigjarigen leeftijd had bereikt. Enkelen onzer zullen zich nog herinneren het bezoek, door den heer Kekule von Stradonitz gebracht aan de bibliotheek van „De Nederlandsche Leeuw", destijds nog in de Juffrouw Idastraat gevestigd, waarbij hij zijn bijzondere waardeering uitsprak voor die instelling en voor de wijze, waarop hier te lande door ons genootschap aan de wetenschappelijke beoefening der familiegeschiedenis leiding wordt gegeven. Kort tevoren, bij ons veertigjarig jubileum 1963, was Dr. Kekule tot eerelid van het genootschap benoemd, uithoofde van zijn voorzitterschap van het in Duitschland bestaande federatieve verband van genealogisch-heraldische genootschappen (afdeeling geslacht- en wapenkunde van den „Gesamtverein der deutschen Geschichts- und Altertumsvereine"); nadien was hem ook het voorzitterschap van den „Herold" te beurt gevallen. In de Duitsche genealogische literatuur der laatste decenniën namen de publicaties van Kekule von Stradonitz een zeer bijzondere plaats in. Hij bewoog zich gaarne op rechtshistorisch gebied in verband met de genealogie en de heraldiek, en bekend zijn de beide, op onderhoudende en leerzame wijze geschreven bundels opstellen, getiteld „Ausgewählte Aufsätze auf dem Gebiete des Staatsrechts und der Genealogie"; de eerste, verschenen in 1906 als „Festschrift zur Thronbesteigung des Herzogs Carl Eduard zu Sachsen-Coburg und Gotha", de tweede in 1907 als „Festschrift zur Silberhochzeit des Fürsten Georg zu Schaumburg-Lippe". Als Eekule's hoofdwerk op genealogisch gebied mag worden beschouwd zijn Ahnentafel-Atlas, de eerste groote verzameling op wetenschappelijke wijze behandelde kwartierstaten. De overledene was Kamerheer van den Vorst van Schaumburg-Lippe, Eere-Senator der Technische Hoogeschool te Darmstadt, Rechtsridder der Johanniter Orde en lid van talrijke wetenschappelijke genootschappen.

Ook in onzen kring zal zijn nagedachtenis in eere blijven.

Tot Correspondeerend lid is benoemd:

G erard H alwasse . . . . . *'s-Gravenhage.*
Prins Hendrikstraat 20.

Tot lid zijn benoemd:

Mr. J. **B**ELONJE . . . . . Alkmaar.
Adv. en Proc. *Oudegracht 178.*

G. C. E. **C**RONE . . . . . ***Amsterdam.***
Beethovenstraat 105.

Jhr. Mr. G. W. VAN DER **D**OES . . . ***'s-Gravenhage.***
van Montfoortlaan 11.

Dr. Ir. N. H. van **D**OORNINCK. . . . ***'s-Gravenhage.***
Prins Hendrikplein 9.

J. **E**YKEN **S**LUYTERS . . . . . ***Diepenheim.***
Burgemeester.

J. H. **I.** GOIJARTS . . . . . ***Eindhoven.***
Med. Docts., arts. *Kloosterdreef 1.*

Jhr. Mr. C. H. J. VAN **H**AEFTEN . . ***'s-Gravenhage.***
Advoc. en Proc. Kanaalweg 2.

D. B. **H** AAITSMA . . . . . ***'s-Gravenhage.***
1e Luit. der Infanterie. *Helenastraat 41.*

W. **H**ENKES . . . . . ***'s-Gravenhage.***
Daendelsstraat 9.

A. H. **D**RIJFHOUT VAN **H**OOFF . . . . ***'s-Gravenhage.***
Kapt. der Artillerie. *Daendelsstraat* 9.

Mevr. J. J. G. DRIJFHOUT VAN **H**OOFF—
DE MEESTER . . . . . ***'s-Gravenhage***
Hofzichtlaan 10.

Mevr. A. H. D. VAN **K**IMMENADE, **geb.**
BERGHEGE . . . . . ***Geldrop*** (*N.Br.*).
Heuvel 25.

L. **Graaf** VAN **L**IMBURG **S**TIRUM-**N**OORD-
WIJK. . . . . . ***Noordwijk.***
Huize Offem.

J. **L** OEFF . . . . . ***Leiden.***
Theol. Cand. *Rijnsburgerweg* 77.

Dr. J. G. LOOHUIS . . . . . ***'s-Gravenhage.***
Jozef Israëlslaan 10.

J. C. E. Baron VAN **L**YNDEN . . . . ***'s-Gravenhage.***
Hoofd Rijksgebouwendienst *Alexanderstraat* 4.

Jhr. G. A. VAN **N**ISPEN . . . . . ***'s-Gravenhage.***
Groenhovenstraat 1.

Jhr. TH . RÖELL . . . . . ***Rotterdam.***
Willem Buytewechstraat 155a.

Mr. R. N. DE **R**UYTER VAN **S**TEVENINCK ***Utrecht.***
Kapt. der Artillerie. *Mozartlaan* 4.

Jkvr. J. STORM VAN 'S **G**RAVESANDE. . ***'s-Gravenhage.***
Borneostraat 20.

Mr. J. H. WAGENER . . . . . ***Rotterdam.***
Adv. en Proc. Diergaardelaan 78a.

Adreswijzigingen.

Mr. F. J. VAN **B**EECK **C**ALKOEN ***Ouderkerk a/d 1 Jssel.***

F. **W. D**ONKERSLOOT . . . . . (tijd.) ***Apeldoorn.***
Vonderlaan 1.

W. F. DEL **C**AMPO **H**ARTMAN . . . ***Soerabaia.***
Coen Boulevard 49.

H. A. **H** OOFT . . . . . ***'s-Gravenhage.***
Van *Hogenhoucklaan 160.*

Jhr. J. DE **S**AVORNIN **L**OHMAN . . . ***Amsterdam.***
Viottastraat 38.

H. **L** OURENS . . . . . ***Bloemendaal.***
Kleverlaan 103.

Mr. H. C. OBREEN . . . . . *Wassenaar.*
Burchtplein 19.

Mr. M. C. OFFERHAUS . . . . . Nijmegen.
Driehuizerweg **23.**

Jhr. J. J. PLOOS VAN **A**MSTEL. . . ***'s-Gravenhage.***
Viviënstraat **80.**

Dr. L. S. A. M. VON **ROMER** . . . *Malang (Java).*
Rampal 15.

Jkvr. A. RUTGERS VAN **R**OZENBURG. ***Doorn.***

Jhr. Mr. L. M. **R**UTGERS VAN **R**OZEN-
BURG . . . . . ***Zeist.***
Utrechtscheweg **42.**

N. **M**ESSCHAERT **S**NELLEN . . . . ***Batavia-Centrum.***
Hotel der Nederlanden.

A. A. **M.** **S**TOLS . . . . . ***Maastricht.***
Groote **Looiersstraat 28.**

Algemeene Vergadering van het Genootschap (Vijftigste Jaarvergadering) op Donderdag 4 Mei 1933.

Aanwezig de **Eereleden:** Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland, Voorzitter, **en** Jhr. Mr. Dr. E. A. van **Beresteyn;** de gewone leden: Prof. Dr. J. F. van **Bemmelen,** Jhr. Mr. P. A. J. van den Brandeler, W. J. J. C. Bijleveld, H. H. van Dam, J. E. Dolleman, A. E. Thierry de Bye Dólleman, Mr. J. P. J. Gewin, Jhr. Mr. H. van der Goes, G. F. E. Gonggryp, **G.** C. **Helbers,** J. Herdtman, F. van Hoogstraten, J. S. F. van Hoogstraten, Dr. E. J. Th. **à** Th. van der Hoop, J. W. Roessingh van Iterson, Jhr. Dr. Th. van Rheineck Leyssius, H. J. van 't Lindenhout, Dr. Th. R. **Valck Lucassen,** W. van **Maanen,** W. J. H. **Mulier,** G. Haitsma **Mulier,** Mr. E. C. M. Prins, W. N. C. **Regt,** A. F. J. Romswinckel, Mr. A. **Staring,** A. P. M. A. Storm de Grave, Jhr. H. Trip, Prof. Dr. J. H. F. Umbgrove en J. J. Vürtheim.

De Voorzitter, Jhr. Dr. W. **A.** Beelaerts van Blokland, opent de vergadering **en** stelt voor tot vaststelling der notulen over te gaan, van welke notulen extracten in het Maandblad zijn opgenomen. Aldus wordt zonder hoofdelijke stemming besloten.

Nadat de Voorzitter met enkele woorden heeft gewezen op de **beteekenis** dezer vijftigste jaarvergadering en op de herdenking van het gouden jubileum, in verband waarmede in den namiddag de **Genealogisch-Heraldische** tentoonstelling plechtig zal worden geopend, wijdt **hij** in de eerste plaats een woord van bijzondere waardeering aan de nagedachtenis van den heer A. Hoynck van Papendrecht, oud-directeur van het Museum van Oudheden te Rotterdam, sedert 1907 gewoon lid van het Genootschap, wiens stoffelijk overschot juist dezen dag ter aarde wordt besteld en in wien het Genootschap een zijner trouwste leden verliest, iemand die het ook in **moeilijke** tijden met raad en daad ter zijde stond.

Voorts heet de Voorzitter in het bijzonder den eenig overgebleven en sedert kort weer als lid toegetreden oprichter van het Genootschap Jhr. Mr. P. A. J. van den Brandeler en den heer J. S. F. van Hoogstraten, sedert het opriohtingsjaar 1883 een **onzer** meest belangstellende leden, hartelijk welkom.

Ingekomen zijn **gecalligrafeerde** gelukwenschen van het bestuur van het Genootschap „**Herold**"[1]) te Berlijn en van het eerelid H. F. **Macco** aldaar, voorts een hartelijk **schrijven** van het bestuur van het Genootschap „**Roland**" te Dresden, **zoomede** een gelukwensch van het **correspondeerend** lid Dr. Ernst von Oidtman te Wiesbaden.

Het Genootschap „**Herold**" heeft verder den **Vice-**

[1]) Het Bestuur van deze Vereeniging had ook de vriendelijke en **zeer** gewaardeerde attentie in het Mei-nummer van haar orgaan „**Der** Deutsche **Herold**" **aan** ons Genootschap zijne gelukwenschen aan te bieden.

Voorzitter en Redacteur Dr. Valck Lucassen tot zijn eerelid benoemd, met welke benoeming deze door den Voorzitter met eenige hartelijke woorden wordt gelukgewenscht.

Met de grootste instemming en voldoening neemt de Vergadering van een en ander kennis.

Het jaarverslag, door den Secretaris gelezen, geeft tot geene opmerkingen aanleiding. Het zal in het Maandblad worden afgedrukt.

Na uitgebracht gunstig verslag door eene commissie, bestaande uit de H. H. Gouggryp en de Roo van Alderwerelt, bij monde van eerstgenoemde, wordt de Penningmeester over het jaar 1932 onder dankbetuiging gedechargeerd.

De heeren Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland en A. P. M. A. Storm de Grave worden bij acclamatie tot bestuurslid herkozen.

Aan het slot der vergadering wordt door den Heer Herdtman een opmerking gemaakt over de wenschelijkheid van het houden van eenige voordrachten gedurende de wintermaanden, teneinde de belangstelling voor de geslacht- en wapenkunde ook in breederen kring op te wekken.

De heeren van den Brandeler en van Hoogstraten richten zich, onder dankzegging voor de tot hen door den Voorzitter gerichte vriendelijke woorden, met een woord van gelukwensoh tot het bestuur, waarbij zij met waardeeriug gewagen van de groote evolutie, die het Genootschap sedert zijne oprichting heeft doorgemaakt, terwijl de Voorzitter nog mededeeling doet van het gereedkomen van den Catalogus der tentoonstelling en een woord van dank richt tot de Commissie.

Voorts deelt de Voorzitter mede, dat vóór den aanvang der Vergadering door het damescomité voor de tentoonstelling met de dames-leden en de echtgenooten der bestuursleden bij monde van Mevrouw Gonggryp een fraaie vlag aan het genootschap is aangeboden, die door het Bestuur in grooten dank is aanvaard en in den namiddag vanuit het Tentoonstellingsgebouw zal worden ontplooid.; ook hiervan wordt met bijzondere waardeering kennis genomen.

Ten slotte richt de heer Romswinckel, zich tot tolk makende van de aanwezige leden, nog eenige woorden van hulde en erkentelijkheid tot het bestuur, waarmede de vergadering van harte instemt.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering door den Voorzitter gesloten.

v. d. H.

Jaarverslag 1932.

Het vijftigste Genootschapsjaar, waarover het Bestuur hierbij de eer heeft verslag uit te brengen, heeft zich gekenmerkt, eenerzijds door de voorbereidingen tot viering van het gouden jubileum, anderzijds door den, ook in de kringen van het Genootschap merkbaren nood der tijden. Deze laatste deed zich ook gevoelen ten aanzien van ons ledental, al moge met vreugde worden geconstateerd, dat de cijfers dienaangaande een gunstiger beeld vertoonen dan ten vorigen jare. Immers de achteruitgang bedroeg toen 32 en nu slechts 20; van 538 daalde het aantal der gewone leden tot 618 [1]). Niet

[1]) Het aantal abonné's steeg van 29 tot 32.

minder dan 22 nieuwe leden traden in het verslagjaar tot het Genootschap toe, een aantal, dat ons vooral daarom hoopvol stemt, wijl er uit blijkt, dat de wetenschappen, welker beoefening ons Genootschap zich van zijne oprichting af ten doel heeft gesteld, meer en meer belangstelling trekken.

Op verschillende wijzen kwam die belangstelling nader tot uiting, zooals blijkt uit het groot aantal bezoekers onzer bijeenkomsten en deelnemers aan de in September gehouden excursie naar Jutphaas, Vianen en de kasteelen Oudegein en Hardenbroek — naar aanleiding waarvan een woord van bijzonderen dank aan de heeren Jhr. L. E. de Geer van Oudegein en R. A. baron van Hardeubroek van Hardenbroek voor hunne gulle gastvrijheid, alsmede aan het Gemeentebestuur van Vianen voor zijne officieele ontvangst ten stadhuize hier zeker op zijn plaats is — en voorts uit de vele geschenken in den loop van het jaar van verschillende zijden ontvangen. In het bijzonder moet het Bestuur voorts met dankbaarheid gewag maken van een actie, uitgaande van een vijftigtal leden, welke ten doel had om bij het gouden jubileum van het Genootschap een feestgave van blijvende waarde voor de beoefening der familiegeschiedenis aan te bieden. Deze actie, zoomede het door het Bestuur genomen besluit tot het houden eener genealogisch-heraldische tentoonstelling, vonden allerwege waardeering, en aan medewerking heeft het in beiderlei opzicht niet ontbroken.

Vermelding verdient ook het in Januari aan de bureaus van het Genootschap gebrachte bezoek van onzen Beschermheer, Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins der Nederlanden, welk blijk van belangstelling uiteraard hoogelijk wordt op prijs gesteld.

In April was het Bestuur door eenige van zijn leden vertegenwoordigd bij de 100ste vergadering van de „Groep Gelderland", welke bijeenkomst een zeer feestelijk karakter droeg en getuigde van den bloei dier groep.

De Redacteur van het Maandblad, Dr. Th. R. Valck Lucassen, kan met voldoening vaststellen, dat ook jaargang 1932, die de eerste halve eeuw van het bestaan van ons orgaan afsluit, wederom getuigenis aflegt van de deskundigheid en ijver zijner vele getrouwe medewerkers. Behalve aan de geslachtkunde werden in dezen jaargang ook talrijke artikelen aan de wapenkunde gewijd, waarbij in de eerste plaats melding gemaakt dient te worden van de vruchtbare medewerking van hot correspondeerend lid R. T. Muschart. Hierdoor is wel ten overvloede bewezen, dat zij ongelijk hebben, die de meening huldigen als zoude aan laatstgenoemde wetenschap een te geringe plaatsruimte worden afgestaan. Het feit, dat het terrein der genealogie uit den aard der zaak zooveel uitgebreider is en het aantal harer beoefenaars naar evenredigheid grooter, brengt mede, dat bijdragen op dit gebied wel immer in ruimere mate zullen worden aangeboden ; maar juist daarom zijn artikelen op heraldisch gebied, wanneer zij aan redelijke eischen voldoen, den Redacteur dubbel welkom.

Ook eenige bijdragen op iconographisch gebied vonden in den afgeloopen jaargang een plaats, waardoor het nut der geslacht- en wapenkunde voor de identificatie van portretten op duidelijke wijze in het licht werd gesteld.

Als medewerkers mogen hier naast den Redacteur

worden vermeld : het eere-lid Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland, de correspondeerende leden Heinrich Müllers, R. T. Muschart, Dr. H. Obreen, Mr. P. C. Bloys van Treslong Prins en W. Wijnaendts van Resandt, de gewone leden Mr. A. Haga, S. Sixma baron van Heemstra, J. Herdtman, Dr. E. J. Th. à Th. van der Hoop, Jhr. Mr. Dr. Th. van Rheineck Leyssius, Gerh. J. Lugard Jr., Jhr. Mr. A. H. Martens van Sevenhoven, Mejuffrouw H. Mijnssen, wijlen Jhr. W. F. R. van Naerssen, Mr. Elisabeth C. M. Prins, W. A. van Rijn, M. C. Sigal Jr., J. D. Uhlenbeck, Dr. A. L. Heerma van Voss, F. G. Waller, Mr. H. F. Wijnman, H. Wijnaendts en Dr. S. A. Waller Zeper en verder de HH. J. W. van Dieren, F. Kragt Hzn. en Dr. A. J. van de Ven.

Hun allen en aan de vele medewerkers van de rubriek „Korte mededeelingen" en „ Vragen en antwoorden" zij hier dank betuigd voor hun aandeel in den bloei van het orgaan van het Genootschap.

De samenstelling van het register was ook in het afgeloopen jaar toevertrouwd aan de goede zorgen van het bestuurslid A. P. M. A. Storm de Grave.

De afdeeling Familie-archieven verwierf in het afgeloopen jaar verschillende schenkingen, welke geregeld in het maandblad werden vermeld. Afzonderlijk zij hier nog medegedeeld, dat ons eene verzameling stukken uit het Familie-archief Rethaan Macaré in bewaring werden gegeven en — na het einde van dit verslagjaar — het Familiearchief Gevaerts in bruikleen werd afgestaan. De ordening en beschrijving van dit laatste archief is toevertrouwd aan Mejuffrouw S. van Zanten Jut, doctoranda in de Letteren en Wijsbegeerte, volontaire aan het Algemeen Rijksarchief.

De afdeeling Handschriften onderging uitbreiding doordien ons het bekende Zeeuwsche Rouwborden- en Grafschriften manuscript Rethaan Macaré in bruikleen werd gegeven, hetgeen een niet te onderschatten aanwinst voor onze verzamelingen uitmaakt. Van de erven van Jhr. Dr. A. J. Rethaan Macaré werd mede een aantal handschrift-genealogie& van aan het geslacht Macaré verwante familiën in bruikleen ontvangen. Tenslotte zij hier met erkentelijkheid melding gemaakt van een aantal kleinere schenkingen.

Het Bestuurslid de Heer Storm de Grave schonk ons den door hem samengestelden inventaris op fiches van het Huisarchief Bingerden.

Van het correspondeerend lid Mr. P. C. Bloys van Treslong Prins werd ook dit jaar weder een aantal fiches uit Indische archieven benevens vele andere belangwekkende gegevens ontvangen.

Van de vriendelijke hulp van Jhr. J. A. Hoefft, die weder een groot aantal fiches en tal van familie-aankondigingen alphabetisch rangschikte, zij hier met waardeering gewag gemaakt.

De afdeeling Zegels en Wapenafbeeldingen werd verrijkt met eene zeer groote verzameling, afkomstig uit de nalatenschap van Jhr. Dr. A. J. Rethnan Macaré, en met eene collectie heraldisch teekenwerk van wijlen ons betreurd medelid Jhr. J. L. Storm van 's Gravesande.

Met dankbaarheid kan dan ook worden getuigd, dat deze afdeeling ten zeerste aan belangrijkheid heeft gewonnen.

De Bibliotheek werd door schenkingen en verder door aankoop vermeerderd met 166 nummers. Het repertorium

op de boeken en tijdschriften werd geregeld bijgehouden. De leeszaal werd in het afgeloopen jaar bezocht door 265 personen.

Bii den Inlichtingendienst kwamen 136 brieven in met "verzoek om inlichtingen, waarvan echter slechts een gedeelte beantwoord kon worden in verband met de omstandigheid, dat de Bibliothecaresse den laatsten tijd in groote mate in beslag werd genomen door andere werkzaamheden, niet het minst in verband met de herdenking van het 50-jarig bestaan van het Genootschap.

De financieele toestand was het afgeloopen jaar iets minder gunstig, hetgeen eenerzijds te wijten was aan het terugloopen van ons ledental, anderzijds aan hoogere uitgaven, welke onvermijdelijk waren.

De kosten van het Maandblad bedroegen f 3876.90, die der Bibliotheek f 620.06, waaronder ook het bindloon begrepen is. De gezamenlijke salarissen bedroegen f 1296.—.

Met bijzondere dankbaarheid memoreeren wij hier een extra-gift van f 100.— van een lid, dat ongenoemd wenscht te blijven. Moge dit voorbeeld navolging vinden!

Het jaar sloot met een batig saldo van f 699.69. Het Feìth-fonds, dat op 1 Januari 1932 nog f 183.11 bedroeg, slonk in den loop van het jaar tot f 149.73.

Het Bestuur, ten zeerste dankbaar voor allen steun in de atgeloopen vijftig jaren ondervonden, waardoor het Genootschap is uitgegroeid tot eene wetenschappelijke instelling, welke met eere mag worden genoemd, kan niet nalaten dit verslag te besluiten met een krachtig beroep op onze leden om dien steun ook in den vervolge te willen blijven schenken.

HET BESTUUR.

De opening van de Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling.

Op 4 Mei jl. des n.m. te 3 ure had in de Raadszaal der gemeente 's-Gravenhage de officieele opening van de Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling plaats, welke naar aanleiding van het 50-jarig bestaan van het Genootschap in het Gemeentelijk gebouw aan de Javastraat is ingericht.

Deze opening had plaats in tegenwoordigheid van Z. K. H. den Prins der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg, Beschermheer van het Genootschap; Z. E. Mr. Dr. J. Donner, Minister van Justitie; Z. Exc. Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, Minister van Staat, Commissaris der Koningin in Zuid-Holland; Mr. Dr. L. H. N. Bosch Ridder van Rosenthal, Burgemeester van 's-Gravenhage; Z. Exc. Luitenant-Generaal Jhr. W. Röell, Gouverneur der Residentie; G. C. Baron van Asbeck, Voorzitter, Jhr. Mr. A. F. 0. van Sasse van Ysselt en R. H. 0. Baron van der Capellen, Leden van den Hoogen Raad van Adel; Mr. R. Bijlsma, Algemeen Rijksarchivaris; Dr. H. E. *van* Gelder, Directeur van den Dienst van Kunsten en Wetenschappen der gemeente 's-Gravenhage; Dr. W. Moll, Archivaris der gemeente 's-Gravenhage ; de eereleden Prof. Mr. R. Fruin, oud-Algemeen Rijksarchivaris, en Jhr. C. H C. A. van Sypesteyn, het Bestuur van het Genootschap en de Commissie voor de Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling[1]) met hunne

[1]) **Bestaande uit** Dr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop, voorzitter, Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn, vice-voorzitter, Dr. J. Ph. de Monté ver Loren, secretaris, J. K. H. de Roo van Alderwerelt,

dames; het Dames-Comité der Tentoonstelling [1]); verscheidene oud-bestuursleden en correspondeerende leden; inzenders van de Tentoonstelling en vele leden en genoodigden, in totaal circa 160 personen.

De Voorzitter der Tentoonstelling+commissie Dr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop heette den aanwezigen in de volgende bewoordingen welkom :

Koninklijke Hoogheid,
Excellenties,
Mijnheer de Burgemeester van 's-Gravenhage,
Voorzitter en leden van het Bestuur van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,
Dames en Heeren,
Zeer gachte aanwezigen !

Onder de hooge Bescherming* van Uwe Koninklijke Hoogheid,

Nog onlangs geëerd door de toekenning van het praedicaat „ Koninklijk",

Gesteund door Harer Majesteits regeering en door talrijke wetenschappelijke instellingen en genootschappen in binnen- en buitenland,

Gedragen tenslotte door een zich ondanks den nood der tijden steeds weer aanvullend ledental, herdenkt het Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde zijn 60-jarig bestaan.

Het bestuur van het genootschap heeft gemeend dit heugolijke feit, de herdenking eener vruchtbare werkzaamheid van verschillende generaties gedurende een halve eeuw, op bijzondere wijze te moeten vieren, en wel door de uitgave van een feestnummer van het maandblad, dat reeds is verschenen en ook hier verkrijgbaar is gesteld, en door een tentoonstelling, daarmede deze herdenking dus tevens dienstbaar makend aan het doel dat het genootschap nastreeft: de wetenschappelijke beoefening der familiegeschiedenis in den ruimsten zin des woords.

Het bestuur heeft mij uit zijn midden aangewezen deze tentoonstelling voor te bereiden, mij daarbij echter tevens machtiging verleenend tot het samenstellen eener commissie van deskundigen, zonder wier hulp mij het volbrengen der gegeven opdracht niet mogelijk zou zijn geweest; en het is in de hoedanigheid van voorzitter dier commissie, dat ik thans de eer mag hebben alle aanwezigen bij deze plechtigheid een hartelijk welkom toe te roepen, waarbij ik mij in het bijzonder moge richten tot Uwe Koninklijke Hoogheid, onzen zeer geeerbiedigden Beschermheer, wiens aanwezigheid door de commissie op den allerhoogsten prijs wordt gesteld, en tot Z. E. den Minister van Justitie, Hoofd van een der departementen van Algemeen Bestuur, waarmede het genootschap op verschillende wijze in relatie staat, terwijl ik daaraan de mededeeling wil toevoegen dat H. Ex^{s}. de Ministers van 0. K. en W. en van Koloniën

2de secretaris en Penningmeester, Prof. Dr. J. F. van Bemmelen, H. H. van Dam C. H. zn., G. F. E. Gonggryp, A. 0. van Kerkwijk, Mej. Mr. E. C. M. Prins, W. Baron Snouckaert van Schauburg, H. J. A. van Son, Mr. A. Staring en A. P. M. A. Storm de Grave.

[1]) Bestaande uit Mevrouw Gonggryp-Harders, presidente, Mevr. W. Beelaertn van Blokland-Snoeok, Mevr. Th. à Th. van der Hoop-Knottenbelt, Baronesse de Smeth-van Pallandt en Mevr. van Son-Beelaerts van Emmichoven.

hebben bericht tot hun leedwezen verhinderd te zijn deze plechtigheid bij te wonen.

Zooals U, geachte aanwezigen, bekend is, heeft Zijne Excellentie de Minister van Staat, Commissaris der Koningin in Zuid-Holland, Jonkheer van Karnebeek, zich op het verzoek der commissie bereid verklaard de tentoonstelling straks te openen, voor welke bereidwilligheid wij Z. E. oprecht dankbaar zijn.

Ook de tegenwoordigheid van den Hr. Burgemeester is ons een voldoening; nog nader hoop ik gelegenheid te hebben tot een speciaal woord van dank aan het Gemeentebestuur.

Alvorens echter tot de eigenlijke openingsplechtigheid wordt overgegaan, moge ik Uwe aandacht nog bepalen bij iets anders: niet alleen voor het bestuur is ons jubileum aanleiding geweest tot bijzondere herdenking, doch de Voorzitter persoonlijk heeft ter eere van deze herdenking een belangrijke studie op historisch-heraldisoh gebied het licht doen zien. Met het oog op de beteekenis dezer uitgave moet ik in de eerste plaats de aandacht daarop vestigen. Ook onder de leden van het genootschap heeft men in breeden kring het belang dezer herdenking gevoeld en is de wensch opgekomen, op eenigszins tastbare wijze aan dit gevoel van voldoening en erkentelijkheid uiting te geven. Een commissie van vijftig leden heeft zich gevormd om bij dit vijftigjarig jubileum aan het genootschap iets aan te bieden, van blijvende waarde voor de beoefening der familiegeschiedenis, en aan haar hoofd heeft zich gesteld het eerelid van ons genootschap Jhr. van Beresteyn; het bestuur heeft gemeend, dat deze plechtigheid tevens een bij uitstek geëigende gelegenheid vormde tot de bedoelde aanbieding en het is dan ook in opdracht van het bestuur, dat ik nu eerst het woord verleen aan den Heer van Beresteyn, die daarover eenige mededeelingen zal doen.

Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn, hierop het woord nemende, sprak de volgend6 rede uit:

K. H., Ex^{s}., Dames en Heeren.

Toen het gouden jubileum van ons Genootschap in het zicht kwam, werd door een 50-tal leden een oproep gericht tot onze medeleden, ten einde het Bestuur in de gelegenheid te stellen een tentoonstelling te organiseeren en om de mogelijkheid te scheppen een uitgave van blijvende waarde te laten verschijnen, in den vorm van een Repertorium op gedrukte genealogieën.

Onze circulair6 van Mei 1932 werd door vele leden met enthousiasme ontvangen, zoodat de plannen, daarin ontwikkeld, konden worden ten uitvoer gebracht.

Op mij rust thans de aangename taak om het Bestuur de gelukwenschen van onze leden over te brengen. Ik behoef, na het uitnemend overzicht van onzen eminenten redacteur, thans niet te treden in het verleden en op te sommen het vele dat het Bestuur van het Genootschap heeft gedaan. Ons Genootschap, opgericht door een zeer klein getal belangstellenden in de wetenschap der genealogie en der heraldiek — waarvan ik tot mijn groote vreugde de eenig overgeblevene Jhr. Mr. v. d. Brandeler hier in ons midden mag begroeten — is gaandeweg gegroeid tot een belangrijk genootschap.

Wij hebben nimmer aan den weg getimmerd, doch gingen stil onzen gang. Als eerste middel om den band

onder de leden te versterken werd het tijdschrift uitgegeven. Dank zij vooral de bekwaamheid en toewijding van een tweetal redacteuren is het thans geworden een maandblad dat ver over onze grenzen uitstekend bekend is. Een Bibliotheek werd ook spoedig gevormd. Thans heeft ons Genootschap de beste verzameling boeken en tijdschriften op het gebied, waarover onze belangstelling zich uitstrekt.

Een 15-tal jaren geleden werd besloten om aan onze collectie toe te voegen documentatiemateriaal, ontleend aan archieven en andere verzamelingen. De fiches vullen vele tientallen laden en bevatten tallooze belangrijke gegevens, die slechts met veel moeite zijn op te sporen. Tenslotte heeft ons genootschap een depôt voor familie-archieven georganiseerd, waarin thans reeds talrijke archiefstukken een goede bewaarplaats hebben gevonden. Ziedaar een korte opsomming van de werkzaamheid van ons Bestuur.

Is het wonder, dat de leden zich er over verheugen, dat zij thans de gelegenheid kunnen aangrijpen van het 60 j. bestaan om het Bestuur hun erkentelijkheid te toonen?

Terwijl wij in de eerste plaats een bedrag U aanbieden om de tentoonstelling te kunnen financieren, voeg ik daarbij het Repertorium dat, naar ik hoop, een nuttige vraagbaak voor de leden zal zijn.

Aanvankelijk had ik het plan om een bibliografie samen te stellen van zgn. „familie-uitgaven". Terwijl ik met dezen arbeid bezig was, bleek het in hooge mate gewenscht, dat ook de genealogieën in mijn werk werden opgenomen, die in verzamelwerken waren verschenen. Nergens toch zijn deze werken geklapperd. Aldus beschikte ik over wellicht 10.000 artikels en afzonderlijk uitgegeven genealogieën. Van meerdere zijden werd mij in overweging gegeven ook de in de tijdschriften verschenen genealogieën in mijn werk te vermelden, opdat dan alle genealogieën en fragmenten in één bundel zouden worden samengevoegd. Ik ben voor dezen aandrang gezwicht en heb uit Petit's Repertorum 6 à 7000 artikels overgenomen. Eindelijk zijn nog een 3000-tal artikelen uit tijdschriften verwerkt, die Petit niet op de familienamen had opgenomen. Aldus vindt U thans in mijn Repertorium ongeveer 20.000 artikels over ongeveer 10.000 familiën. Indien iemand weet hoe gebrekkig deze arbeid nog is, dan ben ik het.

Ik heb echter gemeend niet te moeten wachten totdat de stof tot ieders genoegen geheel compleet verwerkt was, want dan zou van de uitgave wel eens niets kunnen komen. Ik zend daarom mijn Repertorium als een „Proeve" in zee, in de hoop dat de leden en andere belangstellenden er eenig nut van zullen hebben, maar ook met het verzoek mij aanvullingen en verbeteringen wel te willen toezenden, opdat bij een latere uitgave daarmede rekening gehouden zal kunnen worden.

De verschillende medewerkers heb ik in mijn voorwoord gaarne bedankt. Maar niet heb ik aldaar kunnen dank zeggen de firma H. D. Tjeenk Willink te Haarlem, die de uitgave heeft op zich genomen en deze zoo keurig heeft verzorgd, en de drukkerij de Residentie alhier en in 't bijzonder den directeur, den heer Adolfs, die zoo snel en keurig mijn Repertorium heeft gedrukt. En hiermede bied ik het geacht Bestuur van ons Genootschap onze feestgave aan.

De Voorzitter van het Genootschap Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland, het feestgeschenk in ontvangst nemende, richtte zich hierop tot den heer van Beresteyn in de volgende bewoordingen :

Toen U, Mijnheer v. Beresteyn, in 1917 werd aangezocht het Voorzitterschap van ons Genootschap te aanvaarden, hebt U tegenover de toenmalige bestuursleden Uwe denkbeelden uiteengezet en met het U zoo in het bijzonder eigen enthousiasme de vorming van een Documentatiebureau bepleit. Van de zijde der bestuursleden zijn toen ook enkele punten naar voren gebracht. Zoo werd door Mr. Valck Lucassen een lans gebroken voor de samenstelling en uitgave van een repertorium op de genealogische monographieën en tijdschriftartikels, waaraan in genealogische kringen zoo'n groote behoefte wordt gevoeld. Dit denkbeeld is toen onmiddellijk door U overgenomen en in' de Algemeene Vergadering van 26 Maart 1917 als een Uwer programpunten in eene gloedvolle rede aangeprezen.

Het Documentatiebureau kwam tot stand, maar vooral financieele zorgen verzetten zich tegen de uitvoering Uwer verdere plannen.

De samenstelling van bedoeld repertorium zou behooren tot de taak van het in het leven geroepen Documentatiebureau en het is dan ook in het Verslag, 28 Mei 1919 ter Algem. Vergadering uitgebracht, door de Commissie, welke met de leiding van dit bureau was belast, dat wij het volgende lezen, waarvan ik hier onverkort mededeeling doe, omdat daaruit zoo treffend blijkt, wat het thans door U aangeboden geschenk heeft te beteekenen :

„Het plan om het tot stand komen van een Repertorium op de gedrukte genealogische bescheiden in den meest uitgebreiden zin te helpen verwezenlijken, heeft de ernstige aandacht der Commissie gevraagd. Zij kwam hierbij tot de conclusie, dat het vervaardigen van een dergelijk repertorium, waaraan in de genealogische wereld zoo'n groote behoefte bestaat, niet tot de eigenlijke taak van het D. B. kan worden gerekend, dat in de eerste plaats op vrijwillige medewerkers is aangewezen. De vervaardiging van een dergelijk repertorium zou een werk van zoodanigen omvang worden, dat het bijna uitgesloten schijnt, dat wie ook deze taak belangeloos op zich zou willen nemen. In het onwaarschijnlijke geval, dat werkelijk iemand bereid gevonden werd *in* zijn vrije uren dit werk uit liefhebberij te verrichten en hij hiervoor ook over de noodige ervaring beschikte, ware het naar het oordeel der Commissie te vreezen, dat het repertorium tot stand zou komen in een tempo, omgekeerd evenredig aan het verlangen, waarmede naar zijne verschijning zou worden uitgezien. Dit werk aan meerdere vrijwillige medewerkers op te dragen — gesteld zij waren te vinden en hiervoor geschikt — zou misschien tijd kunnen uitsparen, maar aanmerkelijk de homogeniteit. schaden, welke voor een werk als dit eene „conditio sine qua non" behoort te zijn. De Commissie is derhalve van oordeel, dat de tot standkoming van het repertorium slechts dan op deugdelijken grondslag mogelijk is, wanneer één gesalarieerde deskundige persoon, die in de gelegenheid is zich geheel aan zijn taak te geven, hiermede werd belast, desnoods met de hulp van een of meer aan hem ondergeschikte klerken voor het schrijven der fiches enz. Het spreekt van zelf dat het bij den huidigen stand der geldmiddelen niet op den weg van het Genootschap ligt de hiermede gepaard gaande kosten voor zijne rekening te nemen. De Commissie acht het echter geenszins onmogelijk, dat de voor dit doel benoodipde gelden — gezien het groote nut, dat het repertorium voor iederen genealoog zou hebben — uit vrijwillige bijdragen zouden kunnen worden bestreken.

Zij meent, dat het aanbeveling zou verdienen het onderzoek zoowel der financieele als technisch-genealogische vraagstukken, welke met deze quaestie verband houden, op te dragen aan een speciale Commissie, waarin enkele genealogen, die over groote practische ervaring beschikken, zittiug zouden behooren te hebben. Indien deze Commissie onder de auspiciën van het Genootschap tot stand kwam, zou hiermede een belangrijke stap in de goede richting zijn gedaan."

Van de hier bedoelde Commissie is niets gekomen en de zaak is verder blijven sluimeren, hoezeer ook met verlangen naar het Repertorium werd uitgezien.

Duidelijker dan door het aanhalen van het verslag van de Documentatiecommissie van 1919 kan ik niet doen uitkomen, welk een reusachtige arbeid door U, M. v. B., moest worden verricht, toen U het besluit naamt het Repertorium samen te stellen en te doen verschijnen als feestgave bij het gouden jubileum van het Genootschap, hetwelk U zoozeer ter harte gaat. Maar om dit zoo mogelijk nog beter te doen uitkomen, moge ik nog in herinnering brengen, dat de Commissie, welke het verslag uitbracht, bestond uit de heeren Valck Lucassen, Th. à Th. van der Hoop en van Rheineck Leyssius, welke drie bestuursleden nog heden in functie zijn en wier namen de beste waarborg zijn voor de Juistheid van de overwegingen, welke in het verslag voorkomen en zoo treffend zijn.

M. v. B., niet alleen namens het Bestuur, maar ook namens het Genootschap in zijn geheel zeg ik U hartelijk dank voor Uwe zoo welkome feestgave en wensch ik U geluk met de volbrenging van Uw zoo moeizamen arbeid. Het moge U voorts voldoening schenken, dat het Bestuur den heer Halwasse, die U in zoo ruime mate en op deskundige wijze bij de samenstelling van het Repertorium van dienst is geweest, heeft benoemd tot correspondeerend lid.

Nadat de Voorzitter, door ambtsbezigheden geroepen, de bijeenkomst had verlaten, vervolgde Dr. Th. à Th. van der Hoop als volgt zijn rede:

Koninklijke Hoogheid, Dames en Heeren,

Thans overgaande tot hetgeen verder het doel is dezer bijeenkomst, moge het mij vergund zijn, eenige opmerkingen te maken over onze tentoonstelling en de grondgedachten, welke ons bij de inrichting en indeeling hebben geleid.

Reeds uit den omvang en de verschillende afdeelingen van onzen catalogus heeft U kunnen ontwaren, dat de commissie zich niet heeft bepaald tot een simpele uitstalling van eenige fraaie voorwerpen op het gebied der wapen- of der zegelkunde, noch ook tot het exposeeren van de resultaten van wat men vroeger niet oneigenaardig noemde de „geslacht-*reken*kunde", de genealogie in engeren zin. Die resultaten, hoe belangrijk ook als grondslag voor verder onderzoek, bestaan slechts uit in hun juist verband gebrachte namen en data; en deze namen en data krijgen eerst hun volle waarde, wanneer men ze opneemt in het groote systeem van de geschiedkundige wetenschappen, wanneer men die genealogische feiten naast andere gegevens mede doet strekken tot beter verstand van het verleden. Zoo beschouwd is de geslachtkunde niet slechts „hulpwetenschap" bij tal van andere onderdeelen der historie, maar is zij zelve zulk een onderdeel, en biedt zij de gelegenheid tot belichting der geschiedkundige feiten uit een gezichtshoek, waarvan de belangrijkheid — ***wellicht*** ook door gebrek 'aan deskundigheid op dit gebied — vaak teveel uit het oog is verloren.

En wat betreft de andere, aanverwante studievakken, de wapenkunde, de zegelkunde, de portretkunde, de plaatsbeschrijving, de munt- en penningkunde, enz. — zij vormen even zoovele onderdeelen, even zoovele bouwsteenen tot dat groote gebouw, dat wij noemen de geschiedenis der menschheid; even zoovele wetenschappen dus, elk een bijzonderen kant dier geschiedenis. een bijzonder verschijnsel in natuur of cultuur, tot object kiezend.

In dezen gedachtengang is het dan ook ten eenenmale onjuist een of meer der door ons genoemde studievakken in absoluten zin te qualificeeren als „hulpwetenschap". Elke tak van wetenschap is voor wie haar ernstig beoefent: hoofdzaak; zij komt echter steeds ten bate van de aanverwante wetenschappen en in dezen zin zijn deze alle, maar dan wederkeerig, ten opzichte van elkaar, dus in relatieven zin als „hulpwetenschap" te beschouwen. Van die wederkeerigheid getuigt ook onze tentoonstelling ; hare indeeling in negen afdeelingen met een tiende afdoeling „varia", bewijst hoe breed ***en hoe*** wijd het terrein is, waarover de serieuse beoefenaar der familiegeschiedenis den blik moet doen gaan; zij bewijst, hoe hij, zooals ieder wetenschappelijk vorscher, zijn waarneming niet behoort te bepalen tot het verband der dingen binnen zijn eigen vak van studie, waarbij de steeds verder gaande wetenschappelijke differentiatie en arbeidsverdeeling ook steeds meer beperkingen oplegt, — maar dat hij ook acht heeft te slaan op het verband der door hem bestudeerde verschijnselen met andere, op de plaats dus, welke zijn arbeid in het groote systeem der wetenschappen inneemt. Allengs is ook voor de genealogen, de heraldici, de sphragistici, de numismatici, het hier boven gestelde werkelijkheid geworden, en die ontwikkeling gaat, dank zij vooral de organisatie en concentratie, waartoe ons genootschap de gelegenheid biedt, steeds verder. De aanrakingen met beoefenaars van verwante wetenschappen worden steeds meer en steeds intensiever. Met de kunsthistorie, de iconografie, met het wetenschappelijke archief- en bibliotheek-wezen hebben deze aanrakingen reeds op allerlei wijs vasten vorm aangenomen. Het verband onzer wetenschappen met de biologie wordt door de zesde afdeeling onzer tentoonstelling verduidelijkt. Met de wetenschappelijke statistiek zijn wij juist onlangs in relatie getreden.

Het worde den voorzitter der tentoonstellingscommissie niet euvel geduid dat op een en ander wat dieper is ingegaan; juist de tentoonstelling toch is bij uitstek geschikt — althans naar onze bescheiden meening — om het verband en de wisselwerking tusschen verschillende der genoemde studievakken te belichten; dat niet al deze zich leenden tot visueele behandeling spreekt van zelf; wij hebben een keus moeten doen. — Het is onze hartelijke wensch dat deze keus een juiste zij geweest en dat de tentoonstelling bevorderlijk moge zijn aan het doel van het genootschap, de beoefening van de geslacht- en wapenkunde en de daaraan verwante wetenschappen.

Koninklijke Hoogheid, Dames en Heeren!

Voor ik er nu toe overga, aan Zijne Excellentie den

Heer Commissaris der Koningin te verzoeken de tentoonstelling te openen, rust op mij een plicht der dankbaarheid voor de van zooveel zijden ondervonden medewerking; en dan dringt, zeer geachte aanwezigen, de plaats waar wij hier bijeen zijn, de plaats vanwaar ik de eer mag hebben U toe te spreken, mij er toe in eerste instantie een oprecht en hartelijk woord van dank te richten tot het dagelijksch bestuur dezer gemeente, het college van Burgemeester en Wethouders, dat ons niet alleen de raadszaal voor deze bijeenkomst, maar ook de hieronder gelegen zalen voor onze tentoonstelling beschikbaar heeft willen stellen; U Mijnheer de burgemeester wil ik verzoeken onze tolk te zijn bij het college, wanneer ik namens de commissie en ik mag wel zeggen namens het geheele genootschap onzen dank betuig voor deze beschikkingen, waardoor wij onze verzamelingen tijdelijk konden huisvesten in localiteiten, die èn door hare ligging en door hare ruimte, èn door hare inrichting zich daartoe bij uitstek leenen en op onze tentoonstelling een bijzonder stempel drukken; op allerlei wijze is ook door den Heer Secretaris en door den Gemeentelijken dienst van Kunsten en Wetenschappen ons streven krachtdadig bevorderd; de commissie heeft dit op zeer hoogen prijs gesteld en ik kan U de verzekering geven dat de band die ons genootschap bindt aan deze goede stad, waar het nu reeds gedurende een halve eeuw in voor- en tegenspoed zijn domicilie gehad heeft, door de ondervonden medewerking wederom is verstrekt en bevestigd.

Een tweede woord van erkentelijkheid heb ik te richten tot de inzenders, die door hun inzendingen, door het tijdelijk afstaan van soms zeer kostbare eigendommen, onze tentoonstelling hebben mogelijk gemaakt. Allen persoonlijk danken vermag ik thans niet. U vindt hun namen vermeld bij iedere inzending in onzen catalogus, terwijl zeer enkelen hun inzending zonder vermelding van naam wenschten te doen geschieden, ook aan dezen voor hun belangrijke bijdragen een woord van bijzonderen dank. Moet ik mij dus beperken, eenige uitzonderingen zal men mij wel willen toestaan, en dan worde hier in de eerste plaats met den meesten eerbied dank gebracht aan Hare Majesteit de Koningin, die heeft willen goedvinden eenige voorwerpen uit haar Huisarchief op verzoek der commissie voor de tenstoonstelling beschikbaar te stellen. Voorts heeft Uwe Koninklijke Hoogheid, de hooggeëerde Beschermheer van ons Genootschap, ons op ons verzoek met de meeste bereidwilligheid toegestaan eenige zeer belangrijke en kostbare objecten, welke het eigendom zijn van Uwe Koninklijke Hoogheid, aan onze tentoonstelling toe te voegen. Ik behoef nauwelijks te zeggen hoezeer zulks op prijs wordt gesteld en hoe groote beteekenis het opnemen dezer stukken in onze verzameling heeft en hoe de aantrekkelijkheid daarvan hierdoor wordt verhoogd. Namens de commissie betuig ik U K. H. voor dit nieuwe blijk Harer hooge belangstelling in den arbeid van onsGenootschap onzen zeer eerbiedigen en zeer hartelijken dank.

Voor het exposeeren van ettelijke voorwerpen uit verschillende rijksverzamelingen is de toestemming van den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen gevraagd en verkregen. De commissie stelt er prijs op Zijne Exc. de betuiging aan te bieden van hare dankbaarheid en hare waardeering voor deze medewerking

en steun, een steun welke ons genootschap reeds op verschillende wijzen van Zijne Excellentie en Hare ambtsvoorgangers mocht ondervinden. Ook voor de medewerking van Directeuren van verschillende rijksinstellingen is de commissie uiteraard zeer erkentelijk.

En ten slotte, hoewel zulks eigenlijk meer een aangelegenheid van internen aard is, moge ik mijn dank richten tot de commissie, mijn medewerkers gedurende de laatste maanden en weken, en vooral dagen; met den grootsten ijver, de grootste toewijding heeft ieder lid op zijne wijze tot het welslagen onzer onderneming bijgedragen: deze samenwerking zal voor mij altijd onvergetelijk blijven. Naast de commissie noem ik met erkentelijkheid het dames-comité, dat een belangrijk deel van onze taak heeft willen overnemen, zoomede de heeren die zich bereid verklaard hebben gedurende de tentoonstelling als orde-commissarissen op te treden.

Naar ik mag aannemen is thans het moeilijkste en zwaarste deel onzer taak volbracht. Wij bieden hierbij aan het genootschap en zijn bestuur, dat ik hier, zij het tot mijn leedwezen niet geheel voltallig mag begroeten, de resultaten van onzen arbeid aan. Wij hopen dat de fouten die daaraan kleven, niet al te zeer af breuk zullen doen aan het bereiken van het gestelde doel, dat het bestuur geen berouw moge hebben van de gegeven opdracht, en dat het resultaat van zoo veler samenwerking moge strekken tot bevordering van den groei en den bloei van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde!

Ik moge mij thans veroorloven Zijne Excellentie den Commissaris der Koningin te verzoeken onze tentoonstelling te openen.

Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, hierop het woord nemende, begon met te verklaren eenigszins aarzelend de uitnoodiging tot het openen der tentoonstelling te hebben aanvaard, wijl hij zich niet rekent tot de deskundigen op genealogisch en heraldisch gebied; waar echter bleek, dat op zijn medewerking prijs werd gesteld in zijn hoedanigheid van Commissaris der Koningin in dit gewest, heeft Z. E. gaarne die medewerking toegezegd, teneinde ook daardoor te doen uitkomen het groote algemeene belang, dat bij een wetenschappelijke beoefening der familiegeschiedenis is betrokken.

Z. Exc. noemde het Genootschap een instituut, dat in zijne wetenschappelijke waarde erkenning heeft gevonden. Het Bestuur kan op de genomen vlucht dan ook met voldoening terug zien. Dit succes is vooral te danken aan de dynamische kracht, die ligt in de beoefening van de wetenschap zelf. Dit is een deel der geschiedenis, dat den toeleg heeft tot de menschen zelf door te dringen. Daarmede zijn groote resultaten bereikt en de algemeene geschiedenis handelt incompleet, wanneer zij de resultaten der genealogische wetenschap voorbijgaat.

Deze toch, zooals zij door het genootschap wordt opgevat, heeft de strekking, zonder onderscheid van rang of stand, in te gaan op het meer intieme leven der individuen; zij biedt de gelegenheid op de geschiedenis een zeer bijzonder licht te doen vallen, die geschiedenis op zeer speciale en intensieve wijze tot haar recht te doen komen, iets wat naar Z. E. opmerkte, vooral is uitgekomen in de bekende publicaties van den grooten

kunsthistoricus Dr. Bredius. Deze immers heeft ten slotte gemeend tot beter verstand van het werk der door hem bestudeerde meesters der kunst, tot betere kennis van hun omgeving en van hun persoonlijkheid, zich te moeten begeven in de oude archieven; hij heeft daar kostbare gegevens verzameld omtrent het milieu, waaruit zij waren voortgesproten, en dàarbij allereerst de genealogische vraag gesteld: wie was hun vader, en wie was hun moeder?

Jhr. van Karnebeek wenschte daarop het Genootschap, dat ten deze nu reeds 60 jaar met vrucht werkzaam is en langs streng wetenschappelijken weg de bedoelde studiën bevordert, en op dit gebied leiding geeft, van harte met zijn gouden jubileum geluk, en verklaarde vervolgens de tentoonstelling voor geopend.

Nadat Dr. Th. à Th. van der Hoop met een enkel woord Z. Exc. den Commissaris der Koningin, in wien hij tevens een belangstellend lid van het Genootschap mocht begroeten, had dank gezegd voor de kernachtige en juiste wijze waarop hij de beteekenis der door hetzelve beoefende wetenschappen schetste, verspreidden de aanwezigen zich in de tentoonstellingszalen, alwaar hun door een aantal jonge dames, dochters van bestuursleden, de thee werd aangeboden.

Des avonds te 7½ uur verzamelden zich een 60-tal leden aan een zeer geslaagden feestmaaltijd in Restaurant Royal, waaraau Z.K.H. de Prins der Nederlanden, Z. Exc. de Minister van Staat en Commissaris der Koningin Jhr. Mr. Dr. van Karnebeek en de burgemeester van 's-Gravenhage Mr. Dr. Bosch Ridder van Rosenthal als eeregasten aanzaten en waaraan ook door onzen oud-Voorzitter, het eerelid J hr. Mr. F. Beelaerts van Blokland, Vice-president van den Raad van State, werd deelgenomen.

Na afloop door den Voorzitter Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland een welkomstrede was uitgesproken, werd aan H. M. de Koningin, als gebruikelijk, een telegram van hulde gezonden.

Aan tafel werd verder het woord gevoerd door Z K. H. den Prins der Nederlanden, burgemeester Bosch Ridder van Rosenthal, de eereleden Jhr. Mr. Dr. E. A. van Reresteyn en W. Baron Snouckaert van Schanburg, de bestuursleden Dr. Th. R. Valck Luoassen en Dr. E. J. Th. à Th. van der Hoop, het oud-bestuurslid C. A. van Woelderen, burgemeester van Vlissingen, de heeren M. Freiherr von Heereman von Zuydtwyck en A. F. J. Romswinckel en namens de jongere leden door Jhr. H. C. van Panhuys.

De Jubileum-uitgaven.

Zooals den lezers bekend is, hebben naar aanleiding van het 50-jarig bestaan van ons Genootschap een viertal uitgaven het licht gezien, waarvan er twee van het Genootschap zelf zijn uitgegaan, n.l. het in het begin van de vorige maand verschenen Jubilaum-nummer van het Maandblad (waarvan exemplaren, op beter papier gedrukt en van een specialen omslag voorzien, à f 2.— verkrijgbaar zijn) en de geïllustreerde Catalogus der Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling (prijs f 1.—).

Deze laatste, met veel zorg door de Tentoonstellingscommissie samengesteld, beperkt zich niet tot een bloote opsomming van de talrijke inzendingen, maar laat aan negen van de tien hoofdstukken, waarin hij overeenkomstig het aantal afdeelingen der tentoonstelling is verdeeld (geslachtkunde, wapenkunde, zegelkunde, portretkunde, plaatsbeschrijving, erflijkheidsleer, munt- en penningkunde, ridderorden en archieven), bondige en bevattelijk gestelde inleidingen voorafgaan, die voor den leek een practische handleiding vormen en voor dezen op duidelijke wijze het nut en de beteekenis van de beoefening van de familiegeschiedenis in den meest uitgebreiden zin in het licht stellen. Hierdoor is aan dezen catalogus een blijvende waarde verzekerd.

De beide andere uitgaven danken wij aan de warme belangstelling en de goede zorgen van twee onzer meest verdienstelijke Eereleden.

Wij noemen in de eerste plaats het Repertorium van gedrukte genealogieënen genealogische fragmenten, samengesteld door Jhr. Mr. Dr. E.A. van Beres teyn en door dezen, met de financieele medewerking van talrijke leden, aangeboden aan het Genootschap (uitg. H. D. Tjeenk Willink en Zoon N.V., Haarlem, prijs f 6.—, geb. f 7.—).

Met dit feestgeschenk heeft Jhr. van Beresteyn aan de genealogische wereld een zeer grooten dienst bewezen. Reeds sedert lang had deze naar een dergelijke uitgave rijkhalzend uitgezien, omdat de literatuur op ons gebied in den loop der jaren eene zoo groote uitbreiding had gekregen, dat zij vrijwel niet meer was te overzien. Dit bracht mede dat menige genealogische studie uit onbekendheid met vroeger verschenen publicaties lacunes bevatte, die gemakkelijk hadden kunnen worden aangevuld, of eene herhaling inhield van hetgeen door anderen reeds was medegedeeld, terwijl menigeen, uit vrees dat het terrein zijner studie reeds was doorploegd, van publicatie zijner gegevens werd weerhouden. Toch ware het te voorzien geweest, dat de enorme arbeid, aan het vervaardigen van een dergelijk repertorium verbonden, ons nog lang op zijn verschijnen zou hebben doen wachten, indien wij niet in Jhr. van Beresteyn een persoon in ons midden hadden gehad, die naast de voor een dergelijk werk onmisbare kunde tevens over een werkkracht en doorzettingsvermogen beschikt, waardoor hij een door hem ondernomen arbeid ook op gelukkige wijze tot uitvoering weet te brengen. Wij kunnen hem en ons zelf dan ook met het resultaat van zijn werk slechts geluk wenschen. Het repertorium op de genealogische monographieën en op de genealogieën en fragment-genealogieën, in verzamelwerken en tijdschriften opgenomen, dat, in een door de firma Tjeenk Willink keurig verzorgden vorm, thans voor ons ligt en dat door den samensteller bescheidenlijk als een „proeve" wordt aangeduid, beantwoordt ten volle aan de gestelde verwachtingen. Het is volgens een met zorg overwogen, practisch systeem samengesteld, geheel „up to date" bijgewerkt (zelfs de in ons Jubileum-nummer opgenomen genealogieën zijn er in vermeld !) en verwijst naar niet minder dan 20.000 artikelen betreffende meer dan 10.000 geslachten. Dit toont voldoende aan dat dit werk voor iederen ernstigen genealoog onontbeerlijk is en ook in geen openbare bibliotheek mag ontbreken.

Wij geven derhalve aan allen, die niet tevoren op dit werk inteekenden, den raad zich dit alsnog ten spoedigste aan te schaffen.

Belangrijk is ook het andere werk, dat naar aanleiding van ons Jubileum het licht zag: Beyeren quondam Gelre Armorum Rex de Ruyris. Eene historisch-heraldische studie door Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland (verkrijgbaar Bleyenburg 6, 's-Gravenhage, prijs f 1.50), voorzien van talrijke fraaie illustraties.

De schrijver behandelt hier een onderwerp, waarvoor hij reeds eerder, o.a. in voordrachten met lichtbeelden, voor de leden van ons Genootschap gehouden, de aandacht heeft gevraagd en dat betrekking heeft op den samensteller van een der fraaiste wapenboeken uit den bloeitijd der heraldiek, den bekenden heraut Beyeren voorheen Gelre, Wapenkoning der Ruwieren. Van dit wapenboek, op 23 Juni 1406 voleindigd, bestaan — zooals men weet — een zevental exemplaren, waarvan 6 als latere copieën bekend staan en de, beide andere, t.w. één exemplaar met Fransche bijschriften in de Keizerlijke Bibliotheek te Weenen en één met Nederlandschen tekst uit de collectie van wijlen Jhr. J. F. L. Coenen van 's Gravesloot (op de tentoonstelling aanwezig) volgens wijlen Mr. S. Muller Fan. uit de 15e eeuw zouden dagteekenen. Aangezien volgens Schr. het eerstgenoemde blijkens schrift en teekening onmogelijk een autograaf kan zijn, is het Nederlandsohe exemplaar van het meeste belang, waarvan het naar zijne meening zeer aannemelijk is te achten, dat het wèl eigenhandig door Beyeren werd geteekend. Hij meent tot deze veronderstelling te kunnen komen na vergelijking van de wapenteekeningen in laatst bedoeld wapenboek met die, voorkomende in Beyeren's Hollandsche Kroniek in de Bibliothèque de Bourgogne te Brussel, welke z.i. inderdaad van Beyeren's hand zijn, en de enkele schetsmatige teekeningen in een concept van een gedeelte dier Kroniek, aanwezig in de Kon. Bibliotheek te 's-Gravenhage.

Behalve eenige lezenswaardige beschouwingen over leven en bedrijf der herauten in het algemeen geeft Schr. verder een aantal biographisohe bijzonderheden over genoemden heraut, Clays Heynrixs of Clays Heynensone genaamd, ontleend aan de Hollandsche rekeningen, waaruit blijkt dat deze sedert 1374 of 1376 als bode, messagier of heraut in dienst was van hertog Albrecht van Beyeren en later van diens zoon hertog Willem en in 1414 moet zijn overleden. Aan het einde van zijn ambtsperiode wordt deze heraut als „Coninc van den Ruwieren" aangeduid, aan welken mysterieusen titel een apart hoofdstuk wordt gewijd.

De omstandigheid, dat de heraut Beyeren voorheen „Gelre" was genoemd, voert Schr. vanzelf tot de bespreking van het wereldvermaarde oudere wapenboek van dien naam in de Bibliothèque de Bourgogne te Brussel, dat in de tachtiger jaren door Victor Bouton werd uitgegeven en volgens dezen door een heraut Gelre tusschen 1334 en 1370 zou zijn samengesteld. Volgens Bouton zou laatstgenoemde de vader zijn geweest van onzen heraut Beyeren quondam Gelre, aan wien eenige latere toevoegingen in Gelre's wapenboek worden toegeschreven. Jhr. Beelaerts toont aan, dat de redenen, welke door Bouton voor de zoo vroege dateering van het wapenboek en derhalve voor de toeschrijving van dit laatste aan een ouderen heraut Gelre worden aangevoerd, geen steek houden, en verwijst hiervoor o. m. naar zijne reeds eerder gepubliceerde identificatie van de in dat wapenboek vermelde Geldersohe edelen, waaruit blijkt, dat het hen betreffende deel eerst tusschen 1379 en 1391 moet zijn ontstaan, en tevens naar de publicatie van D. L. Galbreath in Archives Héraldiques Suisses 1933, welke deskundige schrijver op grond van zeer uitvoerige onderzoekingen de wapenteekeningen der vorsten en die der Fransche, Engelsche, Schotsche en Zwitsersche edelen ook omstreeks denzeltden tijd of slechts weinig vroeger meent te moeten dateeren. Van belang voor de dateering is ook de afbeelding van den Keizer en de zeven Keurvorsten in Gelre's wapenboek, die aan Mr. Muller, in verband met het aantal voorgestelde Keurvorsten, aanleiding gaf om de vervaardiging van dit wapenboek vóór 1364 en niet ver van 1366 te stellen, maar waarvan Schr. ons op overtuigende wijze aantoont, dat zij veeleer betrekking moet hebben op de periode van 1363-1378, en meer speciaal op het jaar 1372, toen heer Jan van Bloys, met zijne gemalin Mechteld van Gelre te Arnhem als hertog en hertogin van Gelre gehuldigd, met groot gevolg zijn vergeefsche tocht naar Aken ondernam om van den aldaar vertoevenden Keizer Karel IV de beleening met dit hertogdom te verwerven. Schr. maakt het aannemelijk, dat de heraut Gelre toenmaals in dienst was van heer Jan van Bloys, waaraan hij dan zijn naam zal hebben ontleend, en dat hij, toen laatstgenoemde in 1374 zich als hertog van Gelre terugtrok, in dien van hertog Albrecht van Beyeren overging.

Verzet de jongere dateering van Gelre's wapenboek zich dus niet meer tegen de veronderstelling, dat wij hier slechts met één heraut Gelre te doen hebben, het ontbreken van iedere nadere persoonsaanduiding van dezen heraut in eenige rekening of andere authentieke bron, maakt het onmogelijk met zekerheid vast te stellen, of hij met Clays Heynrixs, den heraut Beyeren quondam Gelre, is te vereenzelvigen. Schr. heeft zich intusschen de moeite gegeven Gelre's heraldisch werk naast dat van Beyeren te leggen en na nauwgezette vergelijking van beide wapenboeken, zoowel ten aanzien van de figuren als van de helmen, helmteekens en kronen, is hij tot de slotsom gekomen, dat deze identiteit zeer wel aannemelijk is te achten. Hierbij dient z. i. in acht te worden genomen, dat de van Beyeren bekende wapenteekeningen ruim een kwart eeuw later werden vervaardigd dan die van Gelre en dat de wijze van uitbeelden van wapenfiguren in dien tijd, toen de heraldiek in het volle leven stond, zich ongetwijfeld naar den smaak en de gebruiken van den tijd zullen hebben gewijzigd, terwijl ook met de omstandigheid valt rekening te houden, dat Beyeren's hand in den loop der jaren, waarin hij — zooals de acten ons leeren — als bode van hertog Albrecht een gejaagd leven leidde, aan vastheid kan hebben ingeboet.

Onzerzijds meenen wij ook in het feit, dat de heraut Beyeren quondam Gelre in zijn naam nadrukkelijk de herinnering aan zijne vroegere werkzaamheid als heraut Gelre heeft willen vastleggen, eene aanwijzing te zien, dat hij als zoodanig eene bekendheid verwierf, die door zijn auteurschap van het wapenboek van dien naam alleszins zou zijn verklaard.

In eene nabetrachting deelt Sahr. ons ten slotte over de vermoedelijke lotgevallen van Gelre's wapenboek nog een en ander mede, waarbij hij de waarschijnlijkheid aantoont, dat dit laatste na Beyeren's dood naar Leiden is verhuisd (vermoedelijk oorspronkelijk als bezit der burggraven van Leiden), naar welke plaats merkwaardigerwijze ook het eerste spoor van het wapenboek Beyeren quondam Gelre (hs. Coenen van 's Gravesloot) blijkt te voeren.

Wij bevelen de lezing van deze verdienstelijke studie van onzen Voorzitter, waarmede deze een belangrijk heraldisch vraagstuk ongetwijfeld tot nadere oplossing heeft weten te brengen, aan alle belangstellenden ten zeerste aan.

VALCK LUCASSEN.

De Vlissingsche Schorer's,

door C. A. VAN WOELDEREN.

Nog onder de bekoring van de luisterrijke viering van het 50-jarig bestaan van ons Kouinklijk Genootschap, waarbij zulk een helder licht is gevallen op den merkwaardig sterken groei van dit laatste onder de leiding van ons krachtig en bekwaam bestuur, wil ik gaarne weer eens een bijdrage aan ons zoo gewaardeerd orgaan leveren, waartoe ik oude Maandbladen doorgebladerd heb — natuurlijk met dankbaar gebruik van ons nieuwe Repertorium! — om onopgeloste vragen na te gaan, ter wier beantwoording het Vlissingsche oud-archief wellicht gegevens bevatte.

Daardoor viel mijn aandacht op het artikel van den Heer J. G. Frederiks „*Het Geslacht Schorer*" in Maandblad IV (1886), blz. 91. Op de opmerkingen van den Heer Frederiks is in de kolommen van het Maandblad nooit gereageerd. Toch bestaat daartoe aanleiding, immers de Schorer's behooren, sedert het midden der 17e eeuw tot aan den uittocht gedurende de laatste eeuw van invloedrijke Zeeuwen uit Zeeland, tot de aanzienlijkste en allerbeste Zeeuwsche geslachten, die in de hoogste ambten zeer bekwame mannen voortbrachten.

Nu schrijft Rietstap in „*Wapenboek van den Nederlandschen Adel*" II op blz. 1 46: „Verschillende takken van deze „familie bloeien nog in Duitsohland. Van een dezer is „afkomstig eene familie Schorer, die zich in het begin „der 17e eeuw te Vlissingen heeft gevestigd en daar „meermalen in de regeering is geweest. Welke betrek„king echter tusschen deze families bestond is nooit met „ juistheid bewezen kunnen worden".

Het ware gewaagd uit het bovenstaande af te leiden, dat er geen familieverband tusschen de Middelburgsche en Vlissingsche Schorer's zou hebben bestaan. Integendeel, de Zeeuwsche Schorer's kwamen tegelijkertijd te Vlissingen en te Middelburg in de rcgeering, beide families waren herkomstig uit Aken, voerden hetzelfde wapen en waren aanvankelijk geheel van gelijke „standing". Middelburg en Vlissingen liggen slechts ruim 6 K. M. vaneen en de bevolking van deze beide steden stond in nauw onderling genealogisch verband, waarin Vlissingen meestal wel het meest democratische aandeel had.

Van de Schorer's der oudste generaties vind ik nu in de lijsten van Schepenen en Raden van Vlissingen:
Schepen: ***Jacob Schorer*** 1646 tot 1662, † 1662.

Johan Schorer 1664, † 1664.
Mr. ***Abrahnm Schorer 1678, † 13*** Jan. 1679.
Raad: ***Jacob Schorer*** 1640.
Nicolaas Schorer 3 Jan. 1661, † 16 Jan. 1661.

Het poorterboek vermeldt alleen *Jacob Schorrer* op '7 Mei 1652.

Bovendien van de Yiddelburgsche Schorer's :
Schepen: ***Lucas Frederik Schorer*** 1760-1769 (wordt daarna rekenmeester van de Generaliteit).
Johan Assuerus Schorer 178. .
Lucas Frederik Schorer Joh. Ass. zn. 6 Mei 1746.
Johan Assuerus Schorer 1783.
Philip Frederik Schorer 1789.

Verder werd Mr. ***Petrus Guilielmus Schorer Joh". fil.*** 19 Januari 1776 Secretaris, terwijl het poorterboek vermeldt ***Lucas Frederik Schorer 31*** December 1740 en ***Joachim Assuerus Schorer*** 19 Juli 1768, beiden van Middelburg.

Het mag bekend worden geacht, dat, na den noodlottigen brand van het Vlissingsche stadhuis in 1809, een waardevolle bron voor oude doop- en trouwakten de aanteekeningen van Vrouwe Lambrechtsen-Sohorer vormen, een verzameling van afschriften van akten, betrekking hebbende op de families ***Lambrechtsen, Schorer*** en aanverwante geslachten voor genealogische doeleinden. Vrouwe Lambrechtsen was ***Maria Petronella Schorer***, geboren te Middelburg 19 Juli 1760, † te Middelburg 6 Januari 1803, d. van Mr. ***Willem*** en ***Johanna Philippina van Herzeele, 18*** Augustus 1790 te Middelburg gehuwd met den bekenden Mr. ***Nicolaas Cornelis Lambrechtsen,*** heer van Ritthem, geboren 29 Februari 1762 te Vlissingen (zie N. P. XIII (1923), blz. 219). Haar kleinzoon, nu wijlen de Heer Ir. C. L. M. Lambrechtsen van Ritthem, zond mij indertijd een gedeelte toe van de handschrift-genealogie Schorer, opgemaakt door zijne grootouders, nl. „*De Vlissingsche Branche van Schorer*" met registers op de namen, waarvan ik voor het Vlissingsche Gemeentearchief een afschrift liet maken. Hierbij is o.a. gevoegd een overzichtstaat van twee generaties nakomelingen van een ***Gerard Schorer***, gehuwd met ***Tanneken van de Putte;*** hij overleed te Middelburg vóór October 1606, liet te Antwerpen zijn drie oudste kinderen doopen, waaronder ***Gerard Schorer,*** die 22 October 1606 te Middelburg *Susanna* ***Spilbergen*** j.d. van Middelburg trouwde, en liet sedert 29 November 1687 te Middelburg nog 6 kinderen doopen. Merkwaardig is, dat bij een request van Burgemeesters, Schepenen en Raad van Middelburg van 4 Juni 1617. betrekking hebbende op de jongste dochter *Tanneke Schorer* van *Gerard Schorer* Sr., bij nader request genoemd wordt ***Lucas Schor er*** als lasthebber van eenige crediteuren van ***Tanneke van de Putte.*** Hij is met groote waarschijnlijkheid ***Lucas Schorer*** sub II vau de stamreeks Schorer uit Nederland's Adelsboek, hetgeen op contact tusschen de Vlissingsche en Middelburgscbe Schorer's wijst.

De doopdata van de in dezen overzichtstaat genoemde 14 kleinkinderen loopen van 17 Aug. 1607 tot 17 Nov. 1624. Een tweede bijlage bevat een opgave van 7 kinderen van *Cornelis Schorer*, gehuwd met ***Francijntje Pieters*** te Vlissingen, met vermelding van de 9 kleinkinderen van een der zonen nl. van ***Cornelis*** *Schorer* Jr., die te Vlissingen werd gedoopt 25 October 1669, welke klein-

kinderen met hunne nakomelingen den familienaam *Schoor* droegen, Een derde bijlage vormen de aanteekeningen van den Heer N. C. Lambrechtsen betreffende de familie Schorer „op deszelvs reize naar Aken Anno 1797".

Het zou voor dit artikel te ver voeren in te gaan op den inhoud van de handschrift-genealogie over „de Vlissingsche Branche"; belangstellenden kunnen er ten gemeente-archieve te Vlissingen uit putten.

Vóór mij liggen foliovellen vol Vlissingsche akten *Schorer, Schorrer, Schoor* en zelfs *Schoors*; ik zal echter de geachte lezers niet vermoeien met een dorre opsomming van vele van deze akten, slechts een korte bloemlezing moge hier volgen ; wie meer belang in deze materie stelt, kan o.a. de aanteekeningen van Vrouwe Lambrechtsen-Schorer nader raadplegen.

De Vlissingsche ondertrouwregisters vermeldden :

7 October 1623 *Joannis Foxdal j.g.* van Z.zee met *Geertruyt Mels* van Vlissingen wed. van *Job Janssen Schoor* wonende in de N(ieuw)straat. Z. W. Adriaen Jacobsen cousijn en Lijsbet Mels zuster. Versogt om te Rittem te trouwen.

1 Januari 1624 *Abraham Schoor* [1]) *j.g.* van Aken met *Cornelia Lamsens* [2]) j.d. van Vlissingen wonende in de N. straat. Z.W. Maria Schoor de Moeder, H.W. Tanneke Velders de Moeder [3]).

19 Januari 1636 *Jacob Schoor* [4]) *j.g.* van Aken met *Grietken van de Putte* [5]) *v.* Vliss., wed. van Jacob Anintes (Quintes?) de Jonge won. in de Nieuwstraat. Z.W. dhr. Jan Pietersen (Seilmaker), H. W. Mayke Hubrechts Stijfmoeder [6]).

20 September 1636 *Mathhijs Hooft* j.g. van Aken en en *Catelijnke Schoors* j.d. van Midb. ondertr. en getr. te Midb.

30 October 1655 (attest gegeven naar Middb.) *Johan Schorer* [7]) j.g. van Vliss. en *Wilhelma van der Burcht* [8]) j.d. van Midb. Z.W. Jacob Schorer tot Vliss. Oom, H.W. Dhr. Gillis Mailjaert voogd consenteert.

10 Juni 1663 Attestatie gegeven om te Amsterd. te trouwen *Jan Schorer v.* Vliss. Wedr. v. Wilhelmina v. dr. Burcht en *Alida de Ruyter* [9]) j.d. van Vliss., ondertr. te Amsterm, hij heeft ter Weeskr geweest.

11 Juni 1667 *Thomas Pots* [10]) van Amstm, Predt te Vliss., wedr. van Nicoletta Commerstein en *Alida* de *Ruyter* van Vliss. wed. van dhr. *Jan Schoor* schepen deser stad, zij woont in de Nieuwstraat. Z.W. dhr. Raadshr. Gasper de Maeght oom, H.W. Cornª de Ruyter Suster.

28 Juni 1687 dhr. *Gillis Thyssen* [11]) wedr. v. juffw.

[1]) Mr. Abraham *Schorer*, schepen van Vlissingen.

[2]) Dochter van Jan *Lampsins* en Tanneke *Velders* (Janneken Velters) vgl. stamreeks Lampsins sub 111 Ned. Adelsboek.

[3]) Uit dit huwelijk zijn o.a. gedoopt *Nicolaas*, Johan, Maria en *Cornelis Schorer*.

[4]) Jacob *Schorer* was schepen, raad en thesaurier van Vlissingen.

[5]) Volgens de genoemde handschrift-genealogie was *Margaretha* van de *Putte* geboren in Vlissingen 20 Maart 1605, dr. van *Robrecht van de Putte* en *Anna Rhyngots*, zij was weduwe van *Jacob Quintense* (de Jonge).

[6]) Uit dit huwelijk zijn o.a. gedoopt Nicolaas, Anna en *Robrecht Schorer*.

[7]) *Johan Schorer was* schepen van Vlissingen.

[8]) Volgens de handschrift-genealogie is zij de dochter van *Pieter van* der *Burcht* en *Agatha Blyck*.

[9]) Dochter uit het huwelijk van *Michiel Adriaensz de Ruyter* met *Cornelia Ingels*.

[10]) *Zoon* van *Thomas Pots*, predikant eerst in de Engelsche en daarna in de Nnderlandsche gemeente te Vlissingen, en van *Sara* de *Maagd*.

[11]) *Gillis Thyssen* was Burgemeester, Schepen en Raad van Vlissingen en Bewindhebber der Oost-Indische Compagnie. Ter eere van zijn

Cornelia Schorer en Anna *Roynert* j.d. v. Vliss. ondertr. en getr. in de Walsche Kerk.

12 October 1669 Mr. *Robertus Schorrer* [12]) j.m. en *Anna Romburg* j.d. beide van Vliss. won. op de bierkaay. Z.W. *Nics Schorrer* [13]) broeder, H.W. Tannetje Pieters.

De aangehaalde handschrift-genealogie vermeldt nog tls vermoedelijke zuster van *Abraham* en *Jacob Schorer* uit Aken *Apolonia Schorer*, die huwt met „*Crabborn* (of *Kraphoorn*)" uit Dordrecht.. Hare dochter *Apolonia Crabborn* (of *Kraphoorn*) *(vgl.* de stamreeks Snouck Hurgronje sub I Ned. Adelsb.) huwt te Vlissingen 13 Sept. 1667 in de Waalsche Kerk met *Joan Hurgronje* wedr. van *Margarita Fournier*, zonder kinderen; hij was geboren te St. Venant en reeds in eerste huwelijk gehuwd geweest met *Maria Mercier*, waarbij hij kinderen won.

Wat de doopregisters betreft, meen ik te kunnen volstaan met het vermelden van slechts enkele van de oudste doopakten, nl. gedoopt te Vlissingen:

23 Maart 1614 *Mnyke,* d. van *Job Janssen Schoor* en . . . . *Mels.*

2 Juli 1628 *Jan z.* van *Abraham Schoor* en *Corn. Lampsins* (get. Jan Ghyselink, Magdª Schoor, Maria Lampsins).

17 Februari 1636 *Cornelia* d. van *Jan Pietse Zeylmaker* en *Corn. Lampse* wed. *A. Schorer.*

16 Februari 1640 *Herreman z. van Pieter Schorer* en *Lucia Willems.*

29 October 1643 *Nicolaas z.* van *Jacob Schorrer* en *Margryte v. d. Putte.*

Drukke bezigheden beletten mij een nader onderzoek in te stellen in het oud-archief te Middelburg. Doel van deze bijdrage is dan ook alleen om meer belangstelling te wekken voor de oudste generaties *Schorer* en de aandacht te vestigen op de mogelijkheid, dat een deskundig onderzoek in de archieven te Middelburg, Vlissingen, Antwerpen en Aken goede kansen biedt op het vinden van nieuwe gegevens over de afstamming van dit zeer aanzienlijk regeeringsgeslacht.

De oudere generaties van de familie Polvliet,

door H. WIJNAENDTS.

In N. P. 1921/22 vindt men de stamreeks van bovengenoemde familie, welke aanvangt met *Sybert Symonsz. Polvliet* te de Kluudert. Deze huwde tweemaal. Uit zijn eerste huwelijk sproot een zoon *Pieter,* die zich te Gorinchem vestigde en „geneesheer" genoemd wordt. Inder-

[12]) Mr. *Robrecht Schorer* werd 22 December 1673 Schout aan het Landrecht over het ressort van Vlissingen, hij was tevens kerkmeester der Nederdnitnche kerk aldaar (zie handschrift-genealogie).

[13]) Ds. Nicolaas *Schorer* werd volgens de handschrift-genealogie door zijn neef *Abraham Migrode* als predikant te Zoutelande bevestigd, werd 21 April 1675 predikant. te Koudekerke en 11 September 1678 te Middelburg, waar hij 30 Nov. 1667 trouwde met *Catharina Mortamere*, ged. 16 Sept. 1644 aldaar, d. van *Pieter Mortamere*, burgemeester van Middelburg, en van *Catharina Oillaarts.*

eerste echtgenoote noemde hij zijn prachtige buitenplaats nabij de kom der gemeente Oost-Souburg „Schorenburg". Hier heeft zich later een geval van volksetymologie voorgedaan. Nadat het buiten namelijk later een tijdlang Dorpzicht had geheeten, werd de oude naam als „Schonenburg" hersteld. Na den dood van den laatsten bewoner Burgemeester Jhr. Paspoort van Grijpskerke is Schonenburg helaas gesloopt.

daad was hij chirurgijn, deken van het chirurgijnsgilde [1]), gasthuismeester en diaken der Herv. Gemeente.

Sybert Simonsz. vind ik als weduwnaar van zijn eerste vrouw tweemaal vermeld in de schepenacten van de Klundert en wel:

dl. 101, fo 230, 7 Maart 1664 comp. *Sybrecht Simonsen,* backer en inwoner deser stede als weduwenaer ende noch boedelhouder van za. *Neeltken Huygen.* Hij transporteert met consent van de weesmeesteren als oppervoogden van haar voor- en nakinderen een huysinge en erve in de Oostervoorstraat.

dl. 130, 24 Juni 1666 comp. *Sybrecht Symonsen Polvliet,* weduwnaer, en Adriaen Claes van Heuclum als voocht van de weeskinderen van wijlen *Neeltken Huygen,* ende Rombout Huygen, soo voor hem selven mede als voocht vāñ weeskinderen wijlen Jenneken Huygen, tesamen erfgenamen van zal. Huych Jansen en verklaarden te approbeeren het accoord dat Jan Wouter Jansen wonende tot Wasbeeck in haar comptен naam heeft aangegaan over huur en pacht van landen aldaar.

Uit de bovenstaande acten zijn eenige conclusies te trekken en wel in de eerste plaats, dat de vrouw van *Sybert Simonsen Polvliet* niet *Neeltje Huygen van Wasbeeck* heette, zooals N. P. aangeeft, maar *Neeltje Huygen,* dochter van Huyg Jansen en dat zij zeer waarschijnlijk uit Wasbeeck (d. i. Waspik) herkomstig was.

Voorts blijkt uit die acten, dat zij vóór- en nakinderen naliet, m. a. w. dat zij meerdere malen gehuwd was geweest.

Het eerst vind ik haar op 4 Dec. 1636 (dl. 122) vermeld met verschillende andere personen als *Neeltgen Huygen,* wed. van *Aert Thoniss ...* alle backers. Vervolgens maakt zij 11 April 1640 en 13 April 1644 (dl. 100, fo 191 en 260) een testament met haar tweeden man *Damis Symonsen,* bakker.

Uit dit huwelijk sproten twee dochtertjes, *Lysbet* en *Lucretia.* Daarna wordt zij herhaaldelijk als weduwe wijlen Damis Symonsen vermeld totdat zij ten 3en male in het huwelijk trad met *Sybrecht Simonscn Polvliet,* eveneens bakker, zoodat zij het gilde in 3 huwelijken trouw bleef.

Sybreoht Simonsen Polvliet is na den dood van zijn eerste vrouw hertrouwd. Zijn tweede vrouw heette volgens N. P. *Willemke Jacobs van de Lem. Zij* maakt als *Willemken Jacobs,* huisvrouw van den borgemr. *Sybert Polvliet Simonsen,* op 5 Juli 1667 een testament voor schepenen van de Klundert. Daarin bespreekt zij o.a. een legaat voor *Grietje Symons,* weduwe van *Cornelis Qoverts Crabaff,* haar mans zuster.

Dit laatste echtpaar komt verschillende malen in de Klundertsche protocollen voor, o. a. 30 October 1647 (dl. 127) als *Grietgen Symonss,* huysvr. van *Cornelis Govertss,* schipper, out XXX jaeren, zoodat Grietje in 1617 geboren was.

Sybrecht Simonsz. Polvliet heet 26 Januari 1664 armmeester (dl. 101, fo 222vso), terwijl ik hem in 1666 voor de eerste maal als schepen vermeld vind.

De vader van Sybrecht en Grietje, wiens voornaam dus Simon was, vind ik in de volgende schepenacten van de Klundert terug:

dl. 122, 28 Nov. 1634 cp. *Symon Pietersz.* backer, out

[1]) **Als moodanig vermeld dd. 3 Sept. 1714 in het protoaol van notaris van Eok te Gorinchem. Alg. Rijks-Arnh. dl. 4171.**

ontrent L jaren ende Jan Adriaensz. backer, burgers ende inwoonders deser stede etc.

id, 13 Sept. 1636 cp. o.a. *Symon Pietersr.,* out LIII jaren etc.

dl. 100, 21 Mei 1634 cp. Adriaen Cornelis Slobbe, schipper en biersteker, en verkoopt aan Symon *Pietersc.* backer seeckere gedeelte erfve gelegen tusschen de huyssinge van hem comp. ende d'huissinge van Claes Jans schipper beneden den dijck in de Westervoorstrate binnen deser stede etc., en ten slotte

dl. 100, 7 Mei 1643 cp. *Symon Pieterss Polvliet,* backer binnen deser stede, *en* verkoopt het ledige erf beneden den dijk in de Westervoorstraat, hierboven omschreven.

Simon Pietersz., die dus ± 1683 geboren moet zijn, vind ik vóór 1634 niet meer in de schepenacten van Klundert vermeld. Evenmin ben ik den naam *Polvliet nog* tegengekomen. Er is dus eenige reden om te vermoeden, dat Simon Pietersz Polvliet als eerste van zijn geslacht zich omtrent 1630 te de Klundert vestigde. Waar hij vandaan kwam bleef mij onbekend. Mocht één onzer leden den naam Polvliet elders tegenkomen vóór 1630, dan zou ik gaarne worden ingelicht.

In ieder geval moeten de eerste generaties nu als volgt luiden, waarbij ik de in N. P. gegeven data en jaartallen — die uit geen officieele bescheiden blijken — behouden heb :

1. *Simon Pietersz. Polvliet,* bakker, geboren omstreeks 1683, wordt vanaf 1634 in schepenacten van de Klundert vermeld en was toen burger en inwoner aldaar.

   Bij zijn onbekende vrouw had hij 2 kinderen:

   a. *Sybert Simonsz. Polvliet,* volgt onder 11.

   b. Grietje Simons Polvliet, geboren in 1617, huwt *Cornelis Govertss Crabaff,* schipper. Zij woonden in de Klundert.

11. *Sybert Simonsz. Polvliet,* overleden 11 October 1679, bakker, armmeester (1654), schepen (voor het eerst in 1665) en burgemeester van de Klundert, huwt 1o Klundert 24 Mei 1648 *Neeltje* Huigen, dochter van *Huig Jansen* en weduwe, eerst van *Aert Thoniss,* daarna van *Damis Simonsen,* geboren verm. te Waspik, overleden de Klundert 28 Sept. 1663.

   Hij huwt 2o Klundert 18 April 1655 *Willemlce Jacobs* (van de Lem 2).

   Uit het eerste huwelijk sproot een zoon *Pieter,* volgt onder 111.

III. *Pieter Polvliet,* chirurgijn, deken van het chirurgijnsgilde, gasthuismeester en diaken der Herv. Gemeente te Gorinchem (zie verder Ned. Patr. 1921/22 onder 11).

Ten slotte nog de opmerking, dat *Jan Polvliet* (Ned. Patr. blz. 219, 12) en *Sophia van Ottenhof* niet op 7 April 1767 te Gorinchem huwen, maar op 28 April 1767 te Kedichem.

KORTE MEDEDEELINGEN.

van Son.

(L, 76 e. v.; LI, 38 e. v.).

Tegelijk met *Adriaan Jansz. van Son,* schoenmaker te Klundert, zal daar nog een andere *Adriaan van Son* gewoond hebben.

Voor schepenen van de Klundert verschijnt 14 Febr. 1622 Hendrick Pieterss, secretaris deser stede, als last en proc. hebb. van Mr. ***Jan Christiaenss de Hout,*** chirurgijn tot Amersfoort, zijnen swager, als grootvader ende voocht vant naergelatene weeskindt van ***Anneken Jansdr.***, daer vader aff is ***Adriaen Jacobs van Zon*** etc. (dl. 99, f° 26 vso).

De voornaam ***Rut*** komt ook nog elders voor. Voor notaris de Roon te Delft compareert 30 Aug. 1628 d'eerbare ***Elysabeth Bartholomeus,*** wed. wijlen ***Adriaen van Zon*** en benoemt tot universeele erfgenamen haar kind of kinderen, geboren of ongeboren, welke uitdrukking doet vermoeden, dat haar man kort te voren was overleden. Zij benoemt o. a. tot voogd ***Anthonyn van Son Ruttens*** (dl. 1628). Als tweede voogd benoemt zij den notaris Jacob Spoor.

Nu bleek mij, dat deze notaris Oud Beyerland tot standplaats had en dat van zijn protocol nog één deel aanwezig is, aanvangende met 1623. Al dadelijk vond ik daarin, dat op 13 Jan. 1623 compareert ***Anthony Ruttensz. van Son,*** wonende in Oud Beyerland.

Belangrijker is echter een acte van 13 Maart 1623. Op dien dag compareert de eersame ***Anthony Ruttens van Son,*** inwoonder alhier, dewelke heeft geconstitueerd etc. Jan Derrixz. wonende tot ***Capelle*** in de langestraet omme uyt sijn constituants naam etc. te eysschen eto. al alsulcke vijff hondert gūl. capitaels metten verlopen intrest als const. als erffgenaem van sijn vader sa. ***Rut Janss van Son*** spreeckende heeft op het dorp eñ heerlich. van Tilburg, mitsgaders nog vijftich gūl. die hem const. sijn competeren van de schout van Tilburg als reste over de coop van een ? bij den schout voors. van sa. ***Jan Rutten van Son*** gecocht etc.

Wijst het bovenstaande dus eenerzijds ongetwijfeld op een afstamming uit de Langstraatsche familie ***van Son,*** anderzijds blijkt er uit, dat deze familie eertijds bezit te Tilb ur g had, zoodat ook afstamming uit de Tilburgsche *van Son*'s waarschijnlijk wordt, m. a. w. al deze ***van Son***'s behoorden vermoedelijk tot één en dezelfde familie.

Anthony Rutten van Son komt in het protocol van notaris Spoor nog herhaaldelijk als getuige voor. Eveneens is dit het geval met Adriaan ***van Son.*** Deze treedt voor het laatst als zoodanig op op den 12 Jan. 1626. Tussohen 1626 en 1628 moet hij dus overleden zijn, waarna zijn weduwe naar Delft verhuisd zal zijn.

H. WIJNAENDTS.

Kuchlinus.

(LI, **120-121)**

T.a.p. bespreekt de Heer Muschart spelling van den naam en vorm van het wapen der familie ***Kuchlinus.*** Uit eene in mijn bezit zijnde, waarschijnlijk 18de eeuwsche MS genealogie vinden zijne beide uitspraken bevestiging. Het wapen wordt daar steeds geteekend als in azuur een gouden lelie. Het wapen is dus niet gevierendeeld; er blijkt dus wel duidelijk uit, dat in het gevierendeelde wapen, door leden dezer familie gevoerd, de lelie het hoofdwapen voorstelt. De naam wordt in dit handschrift steeds gespeld ***Kuchlinus,*** in een ander in mijn bezit zijnd handschrift trof ik ook de spelling *Cuchlinus* aan, maar nimmer ***Cuchelinus*** of *Küchlein.*

De genealogie uit mijn handschrift luidt:

I. ***Johannes Kuchlinus.*** Hij was predikant te Amsterdam en in 1592 eerste Regent van 't State Collegie voor de Theologanten' gevestigt te Leyden den 6 October verweckte:

11. ***Johannes Kuchlinus*** troude ***Maria van de Wercken*** (wapen in blauw drie gouden vijfpuntige sterren 2,1) werd Schepen en Rentmeester te 's Bosch verweckte :

1. ***Cornelis Kuchlinus,*** Ontfanger van de Gemeene Landsmiddelen en Schepen te 's Bosch trout ***Magdalina van Onderstein.***

2. Herman, was Predikant en Schepen te 's Bosch.

3. ***Jacobus*** volgt 111.

4. trout ***Johannes Crollius,*** Predikant te Muyden, verweckte drie kinderen onder anderen *Quirinus Crollius* pensionnaris te 's Bosch.

III. ***Jacobus Kuchlinus*** troude ***Litmaet Margaretha van den Heuvel*** (wapen in goud drie zwarte driehoeken (heuvels?) geplaatst 2, 1) dochter van ***Engelbert*** en ***Anna Christina van Munster, zij*** ob. 19 Februari 1666 en liet na:

1. ***Maria*** volgt IV.

Hij hertroude ***Magdalena Besemer*** en verweckte:

2. *Cornelis* ***Wilhelmus.***

3. Catharina Jacoba.

IV. ***Maria Kuchlinus*** trout *Hendrick van* ***Breugel.***

C. K. v. B.

Corstius of Coatius.

(LI, 109).

De heer A. A. M. Stols deelt in zijn artikel ***Corstius*** mede, dat in N.P. XI, 213 (geslacht Royaards) ten onrechte vermeld is, dat Mr. ***Joachim Burchard*** gehuwd was met ***Anna Elisabeth Costius.*** Deze naam zou volgens hem *Corstius* moeten luiden. Dit is echter onjuist.

Ds. *Cornelius* ***Costius,*** geb. te Arnhem ongeveer 1616, overl. te Helmond vóór 20 Mei 1678, was de zoon van ***Johan Cost,*** duitsche meester aan de latijnsche school te Arnhem, en van ***Judith Elbergs;*** hij was achtereenvolgens predikant op het Huis Dorth 1641, idem te Almen (1642) en idem te Helmond en Rixtel (1648).

Hij was gehuwd met Jonkvrouwe ***Elisabeth van Brecht.***

Uit dit huwelijk werd geboren ***Anna Elisoheth Costius,*** vermoedelijk te Almen, in het jaar 1643.

Deze ***Anna Elisabeth,*** van Helmond, ondertrouwde te Wijk bij Duurstede 6 en huwde aldaar 28 October 1684 met ***Joachinz Burchardus,*** rector te Wijk bij Duurstede, later te Brielle.

In het kerkelijk archief van Helmond vindt men hieromtrent vermeld : „ 1684 ***Jonchimus Burchardus*** en ***Anna Elisabeth Cost*** hebben in October alhier hunne geboden gehad".

Verder vindt men in het doopboek van Wijk bij Duurstede, dat aldaar den 4 October 1684 gedoopt werd ***Susanna Maria,*** dochter van ***Joachim Burchardus.***

Vorengenoemde data mogen eenigszins vreemd voorkomen, zij zijn desgewenscht te Utrecht op het Rijksarchief te controleeren.

Susanna Maria ***Burchard,*** hierboven genoemd, ondertrouwde te 's-Gravenhage 6 en huwde te Brielle 22 October 1709 met ***Qisbertus Royaards.***

Generaal KIST.

De herkomst van het geslacht Rouffaer.

In den laatstverschenen jaargang 1932/33 van Nederland's Patriciaat vangt de stamreeks van het geslacht ***Rouffaer aan*** met ***Joannes Rouffaer,*** die in 1696, bij den doop van zijn zoon Arnold te Luik, vermeld wordt als burger van Qrave.

Over de oudere generaties en over de plaats van herkomst van dit geslacht geeft een acte d.d. 20 November 1691 uit het protocol van notaris L. de Haen te Grave allerbelangrijkste gegevens.

Op genoemden datum legt Arnold ***Rouffar,*** burger te Grave, oud 80 jaren, ten overstaan van genoemden notaris, een getuigenis af op verzoek van ***Marye Rouffar,*** zijn nicht, wonende te Luik. Hij zegt daarin, dat requirantes grootvader zaliger genaamd was ***Gillis Rouffar*** en dat deze was zijn (comparants) oom, geboren aan de Malen onder Hermal, en dat requirantes grootmoeder was *Catharina*, geboortig van Huy, beiden van de Catholieke religie en ook daarin gestorven; dat hij comparant bij beider ziekbed, overlijden en begrafenis indertijd tegenwoordig is geweest, zijnde de oom gestorven in Juli 1632 omtrent Smeermaes bij Maastricht, en de tante 6 of 6 jaar later en begraven binnen Maastricht.

Daar Hermal vlak bij Huy ligt, zal de verdere herkomst waarschijnlijk in de archieven van Hoei en niet in die van Luik zijn te zoeken.

W. WIJNAENDTS VAN RESANDT.

Bowier.

Zoekende naar ***Hugo*** en ***Willem,*** bedoeld in Ned. Leeuw van 1929, k. 363, vond ik den volgenden onbekenden ***Thomas Bowier.***

Voor schepenen van Tholen en Sohakerloo (boek 6218 te Middelb.) compareerde op 9 Mei 1630 Thomas Gadby, luitenant in de compagnie Engelschen van Capitein ***lhomas Boyr*** en testeerde.

En op 31 Dec. 1630 verschijnen ***Thomas*** *Boijer*, capitein, en Jfr. ***Anna van Eck***, die testeeren en hun huwelijksche voorwaarden, elders gesloten dd. 7 Dec. 1628, nog steeds van kracht verklaren. HAAGEN SYIT.

Coninx.

In N. L. LI, k. 110 lees ik dat ***Benriette Josine*** *Corstius* 27-1-1769 huwde met „*Johan* ***Hendrik Coninx*** (vermoedelijk Ds. ***Coninx,*** prëdikant te Wylre in den Vroenhof)".

De predikant van Wylre was echter ***Jacobus*** en niet ***Johan Hendrik*** geheeten, zooals uit een predikantenboekje van het jaar 1'782 blijkt: ***Jacobus Coninck*** (of ***Koninckx),*** geb. 1722, als prop. beroepen te Wylre 26-10-1749 (overl. 1 April 1798). Mr. J. BRUNT.

Verbeterd gemeen tewapen.[1])

Bij Koninklijk Besluit van 26 Maart 1933, N° 42 is aan de Gemeente ***Schoonhoven,*** Provincie Zuid-Holland, een verbeterd wapen verleend, waarvan de beschrijving luidt als volgt:

Gevierendeeld :

I en IV in zilver een leeuw van sabel;

11 en III in zilver een leeuw van keel.

[1]) **Zie in dit verband N. L. 1932, 329-332, 372-375; 1933, 11—17. — Red.**

Waterschapswapens.

Bij Koninklijk Besluit van 10 Maart 1933, N° 61 is aan het Waterschap ***„de Sneeker Oudvaart",*** provincie Friesland, het navolgende wapen verleend: een paal van zilver, ter rechterzijde in sabel drie kronen van goud boven elkander, ter linkerzijde in sinopel twee schuin gekruiste toegewende sleutels met de baarden naar boven, van boven vergezeld van twee elkander rakende tegengestelde wassenaars, beneden van een lelie, alles van goud.

Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paarlen.

Bij Koninklijk Besluit van 6 April 1933, N° 101 is aan' het Zeewerend Waterschap ***„de Zeven Grietenijen en Stad Sloten"*** het volgende wapen verleend:

In sinopel zeven vijfbladerige kronen van goud en één muurkroon van hetzelfde, geplaatst in een rechthoek, 3, 2, 3. en een doorsneden schildhoofd, boven van azuur, onder van goud.

Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paarlen.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Bellasis. (LI, 124). Het archief van den huize Oldenaller, gemeente Putten (G.), bevat over deze familie enkele stukken over de jaren 1631-1697. Deze zijn daar gekomen via de geslachten ***van Lynden d'Aspremont-van der Capellen-van Boltstein.*** Ten aanzien van het voorgeslacht van Jonch. ***Johan Bellasis*** (ook genaamd *Bellous*), in 1636 luit. van een comp. soldaten genoemd, zijn van belang diens huwelijksvoorwaarden d.d. 1 Mei 1631 met ***Margarita wan Thienen.*** Bepaald wordt daarin o.m. dat de bruidegom alle goederen aanbrengt, afkomstig van wijlen Jonch. *Johan* ***Zeeghers van*** *Wassenhoven*, zijn g r o 0 t v ader, volgens testament van 17 Juni 1629. Papier met handt. van P. van Thienen, Margareta van Thienen en J. Bellasis. Op den buitenkant is aangeteekend :

„Dit sijn de houwlixe voorwaerden van de heer ***Johan Belloiis*** of ***Bellasis*** ende vrouwe ***Margareta van lhienen*** zijnde mijn grootvader en grootmoeder van mijn moederszijde ende de moeder van desen ***Johan Bellous*** is geweest ***Zegers van ldegem geseyt*** *Wassenhove* aldus dat mijn overgrootmoeder zij gewesen Zegers ***van Wassenhove." (w.g.)*** G. P. v. Lijnden.

Het archief van Oldenaller bevat bovendien 4 wapens in waterverf, waaronder dat van ***Bellasis,*** dat overeenstemt met dat van het Engelsche geslacht *Belasyse*, waaruit de thans uitgestorven graven ***Fauconberg*** gesproten waren.

Nijkerk. F. KRAGT Hz.

Dam (van). Bij den Heer C. Baron d'Aulnis de Bourouill te Haarlem berust eenig tafelzilver uit het eind der 18e, begin 19e eeuw, hem gelegateerd door een neef. Het zilver vertoont het wapen van een geslacht ***van Dam,*** t. w. doorsneden van rood op zwart, beladen met drie torens van zilver, 1 en 2.

Dit geslacht komt bij Rietstap voor als gevestigd in Vlaanderen en te Leiden en heeft niets uitstaande met de families van Dam, voorkomende in Ned. Patriciaat. Volgens Rietstap was dit een adellijk geslacht met den titel van Vicomte.

Ik heb er vergeefs naar gezocht in het bekende *genealogische* werk van Ferwerda.

Weet nu iemand of er een genealogie van bestaat en zoo ja, of is na te gaan de relatie met het geslacht *d'Aulnis*?

Haarlem. *0.* VAN LENNEP.

Everts-van Oostbroek. Mugdalena ***Catharina van Oostbroek,*** geb. Groningen 23 Sept. 1739, tr. aldaar 2 Sept. 1769 met ***Jan Ever(t)s***, geb. Scheemda 16 November 1732, † Groningen 21 Dec. 1767. Hij was de zoon van ***Pieter Euerts*** en ***Edtzke Jans Egtel*** (beiden te Scheemda). Gevraagd : sterfjaar en -datum van ***M. C. van Oostbroek*** en het beroep van ***Jan Everts*** en van diens vader ***Pieter.***

A. L. *v.* D. P. H.

Gon(van der)-Sam. Hugo *Aelmans*, baljuw van de Klundert, tr. April 1767 ***Adriana Jacoba van der Gon***, geb.? 1742, † Bergen op Zoom 11 Juli 1771, dochter van ***Jan Cornelis van der Gon***, ontvanger te 's Hertogenbosch, en ***Maria*** Sam.

Kan iemand mij ook opgeven. datum en plaats van geboorte en huwelijk van ***Adriana Jacoba van der Gon***, alsmede de jaartallen van hare moeder ***Maria Sam?***

A. L. v. d. P. H.

Jacoha Maria Sam was 26 April 1706 te 's Hertogenbosch gedoopt als dochter van ***Albert*** en ***Johanna Bymans. Zij*** huwde aldaar (ondert. 21 Juni) 13 Juli 1738 met ***Jan Cornelis van der Bon*** en zal te ***'s*** Hertogenbosch ***zijn*** overleden.

Hare dochter ***Adriana Jacoba van der Gon***, ged. 's Hertogenbosch 30 Mei 1742, huwde Bergen op Zoom (ondertr. 6 Maart) 1 April 1'767 met ***Hugo Aelmans,*** schepen aldaar.

VALCK LUCASSEN.

Hacfort. (LI, 118). De ouders van ***Elisabeth Hacfort,*** † 16 Juni 1604, echtgenoote van Jr. ***Gerrit Bouwart***, † *30* Mei 1604, waren ***Johan Gerritszn Hacfort*** en *Geertruida van Dompselaer*, dochter van ***Joost*** en *Geertruid* (ook wel ***Adriana) Hacfort.***

's-Bosch. A. VAN SASSE VAN YSSELT.

Ha(e)sbroe(c)k (van). Wie waren de ouders, grootouders en broeders van:

a. Morigje Antonis van Haesbroeck × Utrecht 8 Januari 1631 *Alewijn* ***Pieter de Voois***, geb. 's-Gravenhage (?), † Leiden 1667, organist van den Dom te Utrecht.

b. Mr. *Mathijs van Easbroek* te Leiderdorp, 10 Fsbr. 1644 getuige bij den doop van Jacobus Lantsheer, zoon van Mr. Pieter Joosten Lantsheer (zie Ned. Leeuw XLVIII, No. 8).

Welke familieverhouding bestond tusschen beide genoemde personen ?

M. H.

Kate (ten). Gezocht bizonderheden omtrent ***Jan Barentsz. ten Kate***, die in 1679 te Zwolle voorkomt. Vooral in verband met zijne familiebetrekking tot ***Gerrit Frederiksz. Lansing,*** gest. vóór 1666 en gehuwd met ***Elisabeth Hendriksdr.*** Dit laatste echtpaar woonde te Hasselt (Overijssel), waar hij wordt gezegd burger te zijn geweest.

Deze ***ten Kate*** is niet vermeld in de genealogieën der gelijknamige families, behandeld in Vorsterman van Oyen, die ook uit deze buurt stammen.

U. S. *A.* WILLIAM J. HOFFMAÑ.

Schimmelpenninck. (LI, **126).** In het „Stam-boek der Willingen, ***1767"*** vindt men op blz. 37:

Barend Schimmelpenning, getrouwd 1716 te Almelo met ***Elisabeth Coster,*** geb. 1694, gestorven 1736, waarvan 8 kinderen. Hun derde kind is ***Lambert Schimmelpenning,*** geboren 1721, getrouwd met ***Jane Thompson*** te B ris t o 1, waarvan kinderen :

1 en 2 jong gestorven, 3. ***Elisabeth,*** geb. 1760, 4. ***Mary Anne,*** geb. 1761, 6. ***Amelia***, geb. 1763, 6. ***Barend,*** geb. 1766.

Op blz. 6 vindt men dat deze ***Elisabeth Koster (Coster)*** het 3e kind was van ***Lambert Kosier*** en ***Maria ten Cate,*** geb. 1666, gest. 1720. Volgens een in mijn bezit zijnde h. s. genealogie „Geslacht Ooster" behoorde deze ***Koster*** tot de in Almelo gevestigde, destijds zeer talrijke, doopsgezinde familie ***Coster.***

Volgens mijne aanteekeningen was Barend *Schimmelpenninck,* eerst genoemd, een zoon van ***Jan Schimmelpenninck,*** geboren Almelo in April 1547, overl. aldaar in 1711, tr. Almelo 19 Dec. 1671 met ***Christina Coster,*** zie onder V op blz. 410 van Nederl. Patriciaat 1910.

Bloemendaal. JOAN H. A. KRUIMEL.

Steenwijck. Deze familie komt te Gouda voor, waar in 1616 *Dirck Jansz. Steenwijck* en in 1640 ***Cornelis Steenwijck*** en ***Johan Steenwijck*** d'Oude worden genoemd (Wapenheraut 1918: 211). Is er een wapen dezer familie bekend ?

Mogelijk behooren tot deze familie:

Cornelis Jacobsz. Steenwijck, geb. omstr. 1636, wiens zuster ***Jannetje St.*** met ***Jan van Goten*** te Haarlem was gehuwd.

Jacob Steenwijck's echtgenoote (naam mij onbekend), de moeder dus van Cornelis voornoemd, was ook gehuwd met ***Maurits Sluyswachter*** te Haarlem en had bij dezen ***Anna*** SI., gehuwd in 1671 met Ds. ***Wilhelmus van Nieuzcenhuysen,*** en ***Jacob Sl.***, geh. met ***Magaretha Leendertsdr. v. d. Grist.***

Mededeelingen betreffende deze *Steenwijck*'s verzocht.

U. S. A. WILLIAM J. HOFFMAÑ.

Tesschemaker. (LI, 126). Ik vermoed dat in Elberfeld gezocht moet worden.

In 1555 verkoopt Kaspar Krümmel zijn huis „Krümmelshof" of „Cromelshof" te Elberfeld aan ***„Peter Teschemacher,*** Scheffen und seine Gattin *Maria Eichholtz.*" Later wordt dit bezit geërfd door zijn zoon, eveneens genaamd ***Peter Teschemacher,*** die gehuwd was met *Sibylla Igelsbrück.* In het doopboek der Evang. Kerk te Elberfeld komen in de acten Krümmel de volgende personen als doopgetuigen enz. voor: in 1699 ***Johan,*** in 1609 ***Engel,*** beiden zoons van ***Peter Teschemacher,*** en in 1609 ***Sybela,*** vrouw van ***Peter Teschemacher.***

Bloemendaal. JOAN H. A. KRUIMEL.

Inhoud 1933, No. 6.

Bestuursberichten. — Algemeene Vergadering van het Genootschap (Vijftigste Jaarvergadering) op Donderdag 4 Mei 1933. — Jaarverslag 1932. — De opening van de Genealogisch-Heraldieohe Tentoonstelling. — De Jubileum-uitgaven, door Dr. Th. R. Valok Lucassen. — De Vlissingsche Sohorer's, door C. A. van Woelderen. — De oudere generaties van de familie Polvliet, door H. Wiinaendta. — Korte mededeelingen: van Son; Kuchlinus; Corstius of Costius; De herkomst van het geslacht Rouffaer; Bowier; Coninx; Verbeterd gemeentewapen; Waterschapswapens. — Vragen en antwoorden: Bellasis; Dam (van); Everts-van Oostbroek; Gon (van der)-Sam; Hacfort; Ha(e)sbroe(c)k (van) ; Kate (ten); Schimmelpenninck; Steenwijck; Tesschemaker.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde.

BESCHERMHEER: Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maand blad, aoomede opgaven van adresverandering gelieve men te richten tot den redacteur Dr. TE. R. VALCK LUCASSEN, *huize Sparrenheide, Driebergen.*

Correspondentie, bestemd voor het Best uur, gelieve men te richten tot den secretaris Dr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Sweelinckstraat 50, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redaotic) te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleïenburg 5,* 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 7. **LIe Jaargang.** **Juli** 1933.

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de heeren C. H. van Fenem a, oud-conservator der Rij ksuniversiteits bibliotheek te Groningen, te Oosterbeek, J. H. van Lexau Frieswijk, gemeente-secretaris, te Doesburg, Mr. J. A. H eyse, te Middelburg, en G. A. A. van de Wall, te Hilversum, respectievelijk sedert 1913, 1895, 1922 en 1922 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:

J. J. COCK . . . . . *Vlissingen.*
Directeur Insulaire Hyp. Bank.

JHR. A. P. A. ELIAS VAN STABROUCK . *Londen. W. 1.*
p/a Hollandsche Club.
Sackville Street 31.

IR. W. C. ENGELEN . . . . . ***Vlissingen.***
Ing. v/d. Rijkswaterstaat. *Nieuwendijk 13.*

F. A. J. MIDDELKOOP ... (tijd.) *Katwijk aan Zee.*
Burg. v. Buitenzorg. *Wethouder Meerburgstraat 16.*

P. W. MODDERMAN . . . . . *Bussum.*
W. Buitendijklaan 24.

Mn. J. B. V. M. J. VAN DE MORTEL . ***Noordwijk.***
Burgemeester. *Gooweg.*

Adreswijzigingen.

JH R. IR. M. H. VAN BERESTEYN . . . *'s-Gravenhage.*
Groot Hertoginnelaan 24.

Mr. Dr. L. C ARSTEN . . . . . *Warschau* ***(Polen).***
Aleja Ujazdowska 23.

W. PH. COOLHAAS . . . . . *Tebing Tinggi (Deli).*

A. H. DRIJFHOUT VAN HOOFF . . . . *'s-Gravenhage.*
Wassenaarscheweg 26.
(Rectificatie).

J. KNAAP . . . . . *Medan.*
Sulthan Maïmoenweg.

Jhr. G. A. VAN NISPEN . . . . . ***Arnhem.***
Boulevard la.

Door de Groep van in Gelderland wonende leden zal op Zaterdag 22 Juli a.s. eene excursie gehouden worden naar Zutphen, alwaar het Museum, de Walburgkerk, het Bornhof en eventueel verdere bezienswaardigheden zullen worden bezichtigd.

De Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling in het Raadsgebouw te 's-Gravenhage.

De Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling, welker plechtige opening op 4 Mei ll. men vindt beschreven in het vorige nummer van dit maandblad, kan in alle opzichten als een groot succes worden beschouwd. Het aantal bezoekers. dat reeds in den aanvang de verwachting overtrof, is'naarmate de tentoonstelling meer bekendheid verwierf steeds aangegroeid, zoodat tenslotte het totale aantal op ruim 3000 kan worden geschat, een gemiddelde alzoo van 100 bezoekers per dag.

Stemt dit resultaat reeds tot groote voldoening, niet minder is dit het geval met de bijzondere belangstelling, welke de talrijke bezoekers bij voortduring aan den dag legden, een belangstelling, die bleek uit de vele vragen,- welke gesteld werden aan de aanwezige bestuurs- en commissieleden, en aan de leden van het genootschap, die zich welwillend tot het ontvangen en rondleiden der bezoekers beschikbaar hadden gesteld.

Talriik waren ook de aanbiedingen van nieuwe voorwerpen' voor de tentoonstelling, van welke aanbiedingen, hoe goed ook gemeend, slechts in zeer enkele gevallen gebruik kon worden gemaakt. Dank zij deze belangstelling en medewerking is de collectie in den loop der maand nog met eenige zeer fraaie en kostbare stukken verrijkt.

Een bezoek, dat uiteraard door bestuur en commissie op den allerhoogsten prijs werd gesteld, was dat van

Hare Majesteit de Koningin-Moeder, die met groote belangstelling verschillende afdeelingen in oogensohouw nam, onder leiding van den Voorzitter der Tentoonstellingscommissie.

Dit korte verslag moet voorts nog wijzen op een tweetal factoren, welke tot het welslagen der tentoonstelling vooral hebben bijgedragen. In de eerste plaats, op de welwillende medewerking van het damescomité, van hetwelk dagelijks in den namiddag eenige leden aanwezig waren en de „theetafel" in de hall van ons tentoonstellingsgebouw tot een centrum van gezellig verkeer wisten te maken. Een bijzonder woord van waardeering voor dezen met veel toewijding verrichten arbeid is hier zeker gepast.

In de tweede plaats zij vermeld de serie lezingen, welke op Dinsdagen en Vrijdagen, telkens des avonds te half 9 ure, in een der tentoonstellingszalen werden gehouden.

Met een kort overzicht dezer over 't algemeen zeer druk bezochte voordrachten dient hier te worden volstaan.

De eerste spreker was — op 12 Mei — het eerelid Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn met het onderwerp:

De portretkunde, in het bijzonder de iconografie van Prins Willem I.

Spr. begon met eenige algemeene beschouwingen over de iconografie, zette debeteekenis uiteen voor de illustratie van historische werken en gaf aan hoe het iconografisch materiaal wordt verzameld en verwerkt,. Spr. behandelde in het bijzonder de tentoongestelde portretten en behandelde de rol, die de genealogie, de heraldiek en de topografie speelden bij de ideotificeering van schilderijen.

Vervolgens ging spr. over tot het portret van Willem den Zwijger. Aan de hand van foto's der schilderijen en prenten, tezamen 250 stuks, gaf hij een uiteenzetting van de ontwikkeling van Oranje's beeltenis.

In de volgende maand zal een iconografie van den Zwijger bij de firma Tjeenk Willink verschijnen, waarin ongeveer 170 afbeeldingen van portretten en prenten zullen voorkomen, zoodat de beschrijving telkens geïllustreerd zal zijn.

De prenten had spr. getracht te dateeren, door na te gaan in welk boekwerk deze zijn opgenomen of door welken kunstenaar ze waren gegraveerd. Zoodoende konden deze worden gegroepeerd in types, die met een geschilderd portret verband houden. Langs dezen weg kon wederom van het geschilderde portret de identiteit worden aannemelijk gemaakt.

Een aantal lichtbeelden verduidelijkte het gesprokene.

Prof. Dr. J. F. van Bemmelen sprak op 16 Mei over: ***Dubbelgangers.***

Spr. memoreerde het verschijnsel van den bleichen Geselle, die in den volksmond als een spook optrad om onheil te brengen. Wie zichzelf tegen kwam, moest binnen het jaar sterven. Eigenaardig genoeg heeft de wetenschap zich om den dubbelganger, toch een natuurverschijnsel, vrijwel niet bekommerd. Maar als zoo'n natuurverschijnsel van vleesch en bloed onder ons menschen kan verkeeren, moet het toch een natuurlijke verklaring hebben. Toeval, speling der natuur, zijn geen verklaring; er wordt een diepgaand onderscheid gemaakt tusschen de gelijkenis tusschen bloedverwanten en die van hen, die „geen familie" van elkaar zijn (schijngelijkenis of valsche gelijkenis).

De dubbelgangers zijn afkomstig uit de afstamming van eenzelfden voorouder, langs verschillende lijnen, veelal in tal van generaties. Maar één bepaalden voorouder hebben ze gemeen. De gelaatsgelijkenis berust op overerving van de gemeenschappelijke voorvaderen. Niet slechts langs de z.g. rechte lijn, de vaderlijke lijn, wordt ze aangebracht; biologisch toch zijn alle

familielijnen gelijkwaardig en er is geen enkele reden om voorrechten toe te kennen aan de eenige „rechte" lijn, omdat bij ons nu eenmaal het kind den naam van zijn vader draagt. De zoogenaamde sprekende gelijkenis wordt overgebracht door personen, die zelf het type niet of veel minder vertoonen, 't bekende verschijnsel van overspringen, het atavisme. Maar op den regel van de overerving van gelaatstrekken zijn die sprekende gelijkenissen de uitzonderingen, de uitersten.

Aan de hand van een interessante reeks portretten in lichtbeeld heeft de directeur van het Ned. Biogenealogisch Instituut zijn betoog toegelicht.

Op Vrijdag 19 Mei heeft de heer G. F. E. Gonggryp gesproken over ***Friesche*** eigennamen.

Deze namen, welke iets specifieks hebben, zijn zuiver Germaansch, al werden ze vroeger voor Romeinsch, zelfs Hebreeuwsch versleten. Eerst in de 19de eeuw is werkelijk wetenschappelijk onderzocht, voornamelijk door Johan Winkler in diens Friesche Naamlijst. De karakteristiek der Friesche namen heeft zich geëvolueerd op diverse wijzen; door afslijting en inkorting, b.v. Fraerk van Frederik, Sjoerd van Sigfrid, Tsjerk van Theodorik, enz.; door de overtalrijke vleivormen, welke bij doop en burgerlijken stand zijn geijkt en daardoor levend geworden — de R.-K. Kerk vervormt of verlatiniseert ze bij den doop —, welke vleivormen tot zes verkleinvormen als achtervoegsels hebben geleid, welke weer als naam geijkt zijn: se, te, le, tse, ke en tsje, zoodat er een geweldige hoeveelheid namen zijn ontstaan. In al deze achtervoegsels op tsje na wordt de e wel door o vervangen. In Oost-Friesland en Groningen ook wel bij de tsje.

De vrouwennamen zijn afgeleid van de mansnamen: Baukje van Bauke, Froukje van Frouke e.d.

Van deze duizenderlei mansvoornamen en van de plaatsnamen worden de geslachtsnamen afgeleid op zes wijzen, weer uitsluitend door suffixen. 't Wordt dus een bizonder gevarieerd gebied. Die suffixen zijn: inga (Camminga), ia (Sminia), a (Tsjaarda, Tjaarda) alle meervoudig genitief, en ma of sma (Sytsema, Bylsma), dan na of sna (Martena), welken vorm bij echter bij de a zou willen indeelen, en verder s, n, en en (Aukes, Poppen, Adelen). Uit de plaatsnamen (of aardrijkskundige begrippen) worden de namen afgeleid door de achtervoeging van een a (Ferwerda) en van stra (Joustra). Bij de afleiding van de mansnamen beteekenen alle achtervoegsels zoon van, afstammeling van, dienaar van, hoorige van, enz. Vaak worden patronymicaals tweede voornaam gebruikt, b v. Pieter Jelles Troelstra. Worden de namen verhollandscht, dan klinken ze veel minder fraai en veel eenvoudiger: Sixma = Sikkes, Martena = Martens, Alberda = Alberts e.d. Deze uiteenzetting was aanleiding tot een uitvoerige gedachtenwisseling.

Hierna sprak de heer W. J. J. C. Bijleveld, redacteur van het Ned. Adelsboek, over ***het geslacht von Innund Knyphausen in de Nederlanden.***

Het is een hoofdelingengeslacht uit Budjadingen in Oost-Friesland Zijn eerste betrekkingen tot de Nederlanden kwamen door een huwelijk met eene Rennenberg. Het vestigde zich in de 17e eeuw op Nienoord in De Leek. Nienoord moet omstreeks 1700 schitterend zijn geweest. Zijn bewoner George Wilhelm, die er veel voor over had, was tot graaf van het H. Roomsche Rijk verheven. Zijn standbeeld is op de beroemde tombe van zijn neef en eersten man zijner echtgenoote in de Kerk van Midwolde mede geplaatst. Het, goed vererfde snel en herhaaldelijk en al het zeldzame uit het slot verdween geleidelijk. Uitvoerig de familiegeschiedenis van het geslacht nagaande sinds het zich in Groningen vestigde wees hij er op, dat de heeren van Nienoord in 1819 als baron werden erkend en dat de laatste van Kniphuisen, burgemeester van De Leek, een tragisch bestaan heeft gehad, zich daarbij baseerende op wat zijn oppasser aan een oud-onderwijzer, heeft verteld. In 1846 heeft deze op een nacht alle familieportretten vernield, op één na; de resten zijn toen wel in de oranjerie ondergebracht, op last van een zwager, maar deze brandde kort daarna af. De laatste 87 jaar heeft hij in afzonde-

ring geleefd in Groningen In 1884 is de laatste van Kniphuisen overleden en ligt te Midwolde begraven.

Dinsdag 23 Mei hadden wij het voorrecht als spreker te hooren den heer Dr. J. G. de Lint, lector in de geschiedenis der geneeskunde te Leiden, over de ***portretten van Boerhaave.***

Zich aansluitend bij het artikel over de familie Boerhaave in het feestnummer van De Nederlandsche Leeuw, noemde hij Boerhaave een der grootste figuren der wetenschap ter wereld, die in ons land zeker naast Grotius moet genoemd worden; onder zijn leerlingen uit alle landen zijn een groot aantal beroemde medici, b.v.b. de bekende Albrecht von Haller, die talrijke werken heeft geschreven en daarin o.a. Boerhaave noemt praeceptor omnis Europae (de onderwijzer van geheel Europa). Toen in 1929 het eerste Int. Congres voor geueeukunde na den oorlog in Leiden werd gehouden vulde prof. Welsh deze qualificatie aan door bij de kranslegging aan het standbeeld te verklaren, dat het moest zijn: totius mundi (van de geheele wereld).

Na in het kort de afkomst en den levensloop van den beroemden geleerde te hebben nagegaan, gaf de spreker nog eenige genealogische bijzonderheden. Boerhaave's afstammelingen zijn allen nakomelingen van zijn dochter Jacoba, die met den graaf de Thoms is gehuwd. Haar beide dochters huwden met een baron Van Lynden en door een dezer behooren er toe de families van Rhemen, van Pallandt, Schimmelpenninek v. d. Oye, v. Zuylen van Nyevelt, v. d. Borch van Vorden, v. Eck, Del Court van Krimpen, Crommelin, Storm de Grave, vau Lennep, Ypey, Boreel, v. Hardenbroek van Ammerstol, v. d. Berch enz. Zoo komt het dat op De Poll een portret van Boerhaave met zijn eerste vrouw en dochter berust. Merkwaardig is, ddt de naam Herman vrij spoedig uit de familie is verdwenen en dat geen van alle afstammelingen medicus is geweest. Hetzelfde heeft zich voorgedaan met de afstammelingen van zijn zuster, die met Cau is getrouwd geweest. nadat haar beide zoons, Csu-Boerhaave, die beiden prof. in de geneeskunde te St. Petersburg waren, overleden waren.

Het aantal bekende portretten van Boerhaave is van de oorspronkelijke twee of drie nu aangegroeid tot een tiental.

Alle portretten werden op het doek vertoond, gelijk de kwartierstaat en parenteelstaten van Boerhaave, eveneens een groot aantal portretten, welke naar een der echte portretten zijn gemaakt in diverse grafische technieken. De gravure van Wandelaar b.v. is later in handen gekomen van Houbraken, die er eeniqe verbeteringen in heeft aangebracht, zoodat de tweede staat aanmerkelijk verschilt met den eersten — de leelijke houding van de in de zijde geplante hand is b.v. grootendeels weggegewerkt; later is zelfs nog een derde staat ontstaan; dat was na den dood van Boerhaave en het onderschrift is dan ook aangevuld met het gebruikelijke obiit .... Bij al die copieën schoot de gelijkenis er meer en meer bij in en zoo is het mogelijk geworden, dat b. v. op het gegraveerde titelblad van een geneeskundig werk een portret van Boerhaave voorkomt, dat geen spoor van gelijkenis vertoont.

Doch hoe dit ook zij, uit de bekende portretten is het toch mogelijk geworden zich een goed beeld te maken van de gelijkenis van deze ster aan den wetenschappelijken hemel van ons *vaderland.*

De voorzitter van het Genootschap, Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland, heeft op Vrijdag 26 Mei bij een reeks fraaie lichtbeelden op ***heraldisch, iconografisch*** en ***topografisch*** gebied een causerie gehouden. Het bezoek was weer zeer groot.

Spr. prees Nederland gelukkig, dat er van het werk zijner herauten twee belangrijke exemplaren bewaard gebleven zijn; het wapenboek van den heraut Gelre, dat te Brussel berust en dat van den heraut Beieren, dat ter tentoonstelling is ingezonden.

De legende wil, dat de heraut Gelre in 1334 met zijn werk

is begonnen, maar dit is onjuist gebleken. De aanvangsdatum zal veeleer op omstreeks 1370 zijn te stellen.

Zowel dit als het wapenboek van den heraut Beieren, hetwelk van 1405 dagteekent en in tegenstelling met het eerste alleen wapenschilden vertoont en niet de daarbij behoorende helmen en helmteekens [1]), zijn van bijzonder belang, omdat zij ons niet alleen allerlei kleine brisures doen kennen, welke op zegels niet of ternauwernood zijn waar te nemen, maar bovendien de kleuren.

Aan de hand van een groot aantal lichtbeelden werden deze waardevolle wapenboeken in het kort nader besproken.

Daarna werden op iconographisch gebied vertoond de mooie houtsneden, voorstellende de stamreeksen in beeld van de graven van Holland — zoowel die te paard door Jacob Cornelisz., van omstreeks 1517, als die te voet door Cornelis Anthonisz., tusschen 1545 en '50 vervaardigd — en van de heeren van Brederode, door laatstgenoemden kunstenaar in 1550—'51 gesneden. In aansluiting hierbij behandelde de spreker ook de stamreeksen in beeld van de graven van Egmond en van de heereu van Wassenaer, zooals die ons in handschriften van den Wassenaarschen pastoor uit het midden der 16de eeuw, heer Dirk Woutersz., bewaard zijn gebleven. Ten slotte gaven enkele lichtbeelden portretten te zien uit de bijzonder fraai geteekende stamreeks in beeld van de heeren en graven van Culenborch (Kuilenburg), eveneens dagteekenende uit de 16de eeuw.

Wat de topografie. betreft, gaf de spreker een reeks afbeeldingen van kasteelen uit den omtrek van Leiden te bewonderen, in 1646 en 1647 geteekend door R. Roghman voor een prachtwerk, dat jammer genoeg nimmer in druk is verschenen. Transit gloria mundi, van al dat fraais zijn in hoofdzaak slechts de kasteelen Duivenvoorde en Warmond, benevens enkele ruïnes over.

Voor de tweede maal sprak nog Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn, en wel over: ***Familie-archieven, een*** onderwerp, dat ook vroeger, ter gelegenheid van het 40 jarig jubileum, door hem was behandeld.

De genealogie was vóór de revolutie belangrijk, een wetenschap, welke op de academie werd gedoceerd. En inderdaad is genealogische kennis van practisch belang: erfrecht, dat tot kort geleden nog tot in den twaalfden graad ging, het strafrecht, het publiekrecht (standenvertegenwoordiging, ridderschappen) en stichtingen en familiefondsen. Doch de genealogie raakte in discrediet — niet geheel ten onrechte — waarbij kwam de vrij ondeskundige beoefening, wat ten deele kwam doordat men nog niet over de bronnen beschikte en op verhalen moest afgaan, en eerst gaandeweg is er weer meer belangstelling gekomen. In de eerste plaats om sociale redenen, groote opleving van den familieband — familievereenigingen, met notulen, zelfs een tijdschrift; verder wegens de erfelijkheidsleer, welke de genealogie niet kan missen, en om de kunsthistorie. Voor het identificeeren van portretten bv. zijn genealogie en heraldiek van groote beteekenis. Tot dezen bloei heeft het Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde veel bijgedragen, dat een belangrijk documentatiemateriaal heeft verzameld in de laatste vijftien jaar en een depôt voor familie-archieven heeft ingericht.

Met de familie-archieven is het wat anders gesteld dan met publiekrechtelijke of huisarchieven. Men vindt er weinig stukken in, welke bestemd zijn om later als bewijs in rechte te dienen. Het is een conglomeraat van al de stukken en dingen, welke van belang zijn voor de familie, een reminiscens aan haar verleden geven. Tn de tweede plaats de boeken, welke op de fa-

---

[1]) **In onze recensie van spr.'s jubileum-uitgave Beyeren quondam Gelre Armorum Rex de Ruyris dient in verband hiermede een verschrijving te worden verbeterd. In kolom 300, regels 21/22 v.o., dienen de woorden „van beide wapenboeken" te vervallen. De vergelijking van het werk van Gelre met dat van Beyeren t.a.v. de helmen, helmteekens en kronen geschiedde, wat laatstgenoemden heraut betreft, in hoofdzaak aan de hand van diens wapenteekeningen in het Brusselsch handschrift van zijn Hollandsche Kroniek van 1409. Red.**

milie betrekking hebben, — de afdeeling familiebibliotheek, met geschriften over de familie, en die door de familieleden zijn geschreven : dissertaties, bruilot tszangen, rouwtranen, e. d. ; dan het familiemuseum: schilderijen, penningen, teekeningen, enz. enz.

Hoe moet dit alles nu bewaard worden, beschreven en bewerkt? Dit zette hij uiteen aan de hand van het archief-van Berenteyn zelf, dat in zijn kast ter tentoonstelling aanwezig is. Elk inkomend stuk krijgt een stamboeknummer met bijgevoegde mededeeling over de verkrijging. Volgt een beschrijvende inventaris. Het opbergen is de grootste moeilijkheid. Dit moet niets met de inventarisatie te maken hebben, wil het goed resultaat hebben, wil de orde niet leiden tot wanorde. Dus geen dossiers. Slechts gelijksoortige voorwerpen moeten bij elkaar bewaard blijven. Zoo maakt hij een groep echte archieven, een groep teekeningen e. d. opgezet en in doozen geborgen, een groep reproducties, een groep boeken, een groep portretten, een groep advertenties, een groep penningen, een groep lakstempels, een groep diversen e.t.q.

Bij de volgorde in de indeeling wordt de stamtafel (agnaten) met één, de parenteelstaat (cognaten) met twee, de kwartierstaat met drie, verwante geslachten met een volgend nummer aangeduid. De genealogie wordt genummerd en elk stuk krijgt ook het nummer van het lid der genealogie bij wien het behoort.

Er zijn dus twee nummerreeksen: die van de orde in de archiefkast en die in de genealogie.

Ten slotte zette de heer van Beresteyn na de waarde van fotografieën van alle schilderijen enz. betoogd te hebben, uiteen welk uiterst nauwkeurig uitgewerkt fichessysteem hij gebruikt om alle mogelijke gegevens, hoe ook verkregen, in zake de leden der familie en der geslachten, te controleeren en vast te stellen.

Als laatste spreker trad op — Vrijdag 2 Juni — de voorzitter der tentoonstellingscommissie Dr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop, met het onderwerp : ***Nederlandsche gemeente-wapens.***

In onze plaatselijke wapens blijkt de krachtige nabloei der uit de middeleeuwen afkomstige heraldiek. Zij heeft in het volksleven een blijvende rol gespeeld en mochten al onze oude geslachten verdwijnen, dan nog zullen zij in onze gemeentewapens blijven voortleven.

Tal van gemeentewapens zijn niets dan familiewapens. Zoo voeren zeven gemeenten in hun wapen de drie manen van Wassenaar. Zeer veel plattelandsgemeenten zijn ontstaan uit heerlijkheidswapens en we kunnen onze gemeentewapens verdeelen in ed stadswapens en de heerlijkheidswapens; beide vertoonen veelal de wapens van dengene die er de heerlijke rechten over had. Hoe zelfstandiger men was, hoe heraldisch eigenmachtiger men was. De steden zegelden zelf en hadden hun banier en ook deze spelen bij 't ontstaan harer wapens een rol. In het zegelveld waren een zegelfiguur en soms ook een schild, meest met het wapen van de heer. De graven van Holland en Henegouwen en de hertogen van Brabant en Limburg, hebben een groot deel van ons land ook in dit opzicht beheerscht, gelijk de hertog van Gelder en de bisschop van Utrecht.

De meest onafhankelijke steden kwamen het eerst met hun eigen wapen. Andere maakten van hun zegelfiguur, die ze in een schild persten, een wapen. Behalve de mode, zullen wel de eigenaardigheden van land en volk een rol hebben gespeeld — vandaar de vele kasteelen en poorten, boomen en plaatselijke beschermheiligen. Een echt nationaal embleem is het koggeschip, dat het zegelveld fraai vulde.

Er zijn ook origineele emblemen van dorpen en steden, maar ze zijn als wapen niet zoo oud als de andere. Dit zijn de meest populaire, en vaak ook sprekende wapens. De banieren met hun banen zijn verder, volgens spr., van invloed geweest. De paalwapens zijn bijna alle steden en speciaal Hollandsche steden. Men wil er in zien de rivier, waaraan de stad ligt — bij Delft en Rotterdam is dit vrij stellig het geval; anderen zien er het teeken der rechtsmacht van het stadsbestuur in.

Deze drie elementen maken een zeer groote verscheidenheid mogelijk. In zeer veel gemeentewapens vindt men een heerlijk

wapen plus een plaatselijk embleem. Ook de zegelfiguur plus plaatselijk embleem komt voor. En ten slotte de combinatie der drie.

Er is na deze uiteenzetting, welke met talrijke gekleurde afbeeldingen werd toegelicht, een geanimeerde gedachtenwisseling geweest, waarbij er o. a. op werd gewezen dat ook 't omgekeerde inzake de familiewapens voorkomt, t.w. dat bij het kiezen van een familiewapen men zich heeft laten leiden door het wapen der stad, waaruit men afkomstig was. Tal van gemeenten bezitten nog geen wapen en zelfs voeren enkele provincies een wapen, dat nog niet officieel is vastgesteld. Bij onbekendheid van kleuren geeft de Hooge Raad van Add nog steeds de rijkskleuren: blauw en goud. Hij heeft vroeger ook aan gemeenten, welke het wapen van een bestaande familie voeren, niet dit wapen precies willen geven en daarom de kleuren veranderd.

Nadat uit hoofde van het drukke bezoek en de daaruit blijkende belangstelling de duur der tentoonstelling was verlengd tot en met den tweeden Pinksterdag, was op laatstgenoemden datum, Maandag 5 Juni, het uur van sluiting aangebroken.

In den namiddag verzamelden zich, nadat de laatste bezoeker het gebouw had verlaten, eenige bestuurs- en commissieleden, zoomede eenige leden van het damescomité en van het comité van orde-commissarissen in de hall van het Raadsgebouw, alwaar de voorzitter der commissie allereerst de tentoonstelling officieel voor gesloten verklaarde en als teeken dezer sluiting aan den voorzitter van het genootsohap overhandigde de vlag met den „Nederlandschen Leeuw", welke vlag, op 4 Mei door eenige dames aan het bestuur aangeboden, tijdens den geheelen duur der tentoonstelling aan den gevel van het gebouw had geprijkt. Deze bijzonder fraaie banier, in heraldische kleuren het embleem van het genootschap vertoonende, heeft door op waardige wijze de aandacht van het publiek te trekken, niet weinig. tot het succes der tentoonstelling bijgedragen.

Nadat de voorzitter van het genootschap met enkele woorden van dank de vlag weder in ontvangst had genomen, vervolgde Dr. van der Hoop met het uitspreken van oprechte waardeering jegens allen, die tot het welslagen hadden medegewerkt, het personeel, dat door de commissie in tijdelijken dienst was genomen, de concierge van het raadsgebouw, de gemeentelijke recherche dienst enz.

Daarna richtte de voorzitter der commissie zich tot zijn medeleden, daarbij in het bijzonder vermeldende den arbeid van den heer van Son, redacteur van den catalogus en technisch leider bij de inrichting der tentoonstelling, en van den heer de Roo van Alderwerelt, 2den secretaris en penningmeester; en voorts ook tot de leden van het Genootschap, die onder leiding van het lid der commissie, den heer Glonggryp, zich met het toezicht gedurende de tentoonstelling had willen belasten.

Ten slotte meende de voorzitter eenige woorden van hartelijken dank en oprechte waardeering te moeten richten tot het dames-comité, welke woorden hij van een bloemenhulde, aangeboden door de commissie voor de gen.-her. tentoonstelling, deed vergezeld gaan.

Nadat alle aanwezigen hiermede hun instemming hadden betuigd, hebben de voorzitter van het genootschap en de heer Gonggryp nog woorden van waardeering geuit, resp. jegens de commissie en derzelve voorzitter, terwijl mevrouw Gonggryp als presidente van het damescomité aan de commissie een enveloppe, resultaat van den arbeid van het comité, met eenige welgekozen

woorden overhandigde.

Hiermede was ook deze eenvoudige plechtigheid beeindigd; zij vormde een passend en waardig slot onzer tentoonstelling, welke zeker bij alle medewerkenden, en naar wij hopen ook bij de talrijke bezoekers, de beste herinneringen zal achterlaten.

Naar aanleiding van voorstellen, welke de commissie uit Amsterdam bereikten, werd besloten de tentoonstelling, althans een groot deel daarvan, naar de hoofdstad over te brengen, alwaar de verzameling — aangevuld met vele belangrijke stukken uit **het Rijksmuseum,** zoowel als uit particulier bezit, voornamelijk betreffende vooraanstaande Amsterdamsche geslachten van vroeger dagen — dank zij de welwillende medewerking van den heer Hoofddirecteur van het Rijksmuseum gedurende de zomermaanden in dat museum zal zijn te bezichtigen.

Het bestuur van het Genootschap heeft gemeend in deze met groote erkentelijkheid zijne volle medewerking te moeten verleenen. Als dit verslag verschijnt zal de Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling te Amsterdam reeds zijn geopend.

De commissie, welke in opdracht van het bestuur de leiding hiervan op zich heeft genomen, is als volgt samengesteld :

Jhr. Mr. Dr E. A. VAN BEKESTEYN, voorzitter.
Jhr. D. C. RÖELL, *Vice-Voorzitter.*
P. VAN EEGHEN, Secretaris.
Mr. Dr. W. DIJCKMEESTER, *Penningmeester.*
J. Q. VAN REGTEREN ALTENA.
Jhr. H. TEDING VAN BERKHOUT.
Mr. A. LE COSQTJINO DE BUSSY.
Dr. PAUL CRONHEIM.
Dr. J. A. BIERENS DE HAAN.
J. VAN HASSELT.
Prof. Dr. F. W. HUDIG.
Jhr. F. J. E. VAN LENNEP.
W. VAN MAANEN.
A. MERENS.
Mej. Mr. E. C. M. PRINS.
H. J. SCHARP.
Jhr. P. J. SIX.
H. J. A. VAN SON.
A. P. M. A. STORM DE GRAVE.
Dr. J. PH. DE MONTÉ VERLOREN.
Mr. H. F. WIJNMAN.

De eerste generaties van het geslacht Messchaert-Messchert,

door Mr. H. F. WIJNMAN.

In N. L. LI, kol. 93/94, geeft ons medelid, de Heer P. van Eeghen te Amsterdam, eenige aanvullingen op de genealogie-*Messchaert* (*Messchert*) in den 16den jaargang van Ned. Patriciaat. Zulks is voor mij aanleiding enkele aanteekeningen omtrent de eerste generaties van voornoemd geslacht te publiceeren.

De stamvader heette volgens N. P. *Dirk Messchaert.* Hij was geboren in 1655, kwam tusschen 1678 en 1680 uit Meenen (W.-Vlaanderen) naar Haarlem, waar hij 9 Mei 1609 nog woonde. Hij beleed de Doopsgezinde

leer. Een noot in N. P. leert ons: „Blaupot ten Cate, Geschiedenis der Doopsgezinden in Holland, zegt, dat hij (Dirk Messchaert) met vrouw en twee kinderen naar Haarlem kwam; zoo dit juist is en zijn dochter Grietje werkelijk in 1681 geboren werd, moet zijn komst in 1681 gesteld worden, tenzij er tusschen Jacob en Grietje nog een kind geweest is". Als kinderen van Dirk geeft N. P. nl. op : 1. Jacob, 2. *Grietje*, geb. in 1681, 3. *Frans*, geb. 10 Jan. 1586, 4. *Jan*.

Blaupot ten Cate putte zijn kennis uit het „Memoriael van de overkomst der Vlamingen hier binnen Haerlem" (c. 1640), ex. in de Stadsbibliotheek te Haarlem, vgl. Navorscher 1904, blz. 140 e. v., waar men onder degenen, die in 1679 na de inneming van Meenen naar Haarlem zijn gevlucht, aantreft: „*Dirck Messchaert*, van Meenen, met vrou en kinderen". Meenen is de plaats van herkomst, zoodat wij kunnen aannemen, dat *Dirk* er in 1666 werd geboren. Dat hij in 1679 twee kinderen zou hebben gehad, wordt niet vermeld.

Dirk leefde nog op 9 Mei **1609** te Haarlem, zegt het Ned. Patriciaat. Als getuige fungeerde hij nl. op dien datum voor een Haarlemsch notaris, zie prot. 47, fo. 109 van het Hanrlemsch not. archief. In de N. L. XLIII (1925), kol. 307/309 vindt men geciteerd het dd. 31 Jan. 1692 verleden testament van *Joos van der Molen* en *Grietje Vercamere* te Haarlem, waarbij o. a. *Dirk Messchert* tot exeouteur wordt aangesteld (de testateurs stammen beiden uit Meenen); in een later testament van de weduwe dd. 16 Febr. 1610, te Haarlem verleden, wordt in de plaats van *Dirk Messchert* een ander tot executeur aangesteld. Vermoedelijk was Dirk reeds in laatstgenoemd jaar naar Amsterdam verhuisd : op 27 Jan. 1612 trad nl. aldaar in het makelaarsgilde *Dirck Merschnrt*, zie het zgn. Makelaarsboek in het Gem. Archief van Amsterdam. Hetzelfde register leert ons, dat *Dirclc* op 2 Oct. 1619 overleed. En inderdaad leest men (maar met moeite, want het schrift is zeer onduidelijk !) in het Begraafregister van de Nieuwe Kerk te Amsterdam: *Dirck Mescart* oever die oude appel marckt begraven den 4 October (1619), betaelt 12 October 8.-".

Het geslacht *Messchaert* behoorde tot de Waterlandsche Gemeente der Doopsgezinden. In het Doopsgezind Archief te Haarlem bevindt zich nog een lidmatenregister van de vereenigde Duitsche, Vriesche en Waterlandsche Gemeente, dateerend uit Maart 1618. Daarin vindt men alleen vermeld *Sijntgen Messchaert*, wel een bewijs, dat *Dirk* en zijn kinderen toenmaals niet meer te Haarlem woonachtig waren.

Uit de publicatie van den Heer van Eeghen weten wij, dat *Jacob Dirksz. Messchaert* in 1683 was geboren en dus jonger was dan zijn zuster *Grietje*. Jacob huwde in 1606 te Amsterdam met *Jannetje Jansdr.* Uit dit huwelijk werden ten minste twee dochters geboren, nl. *Maritje* eu *Grietje*. De eerste werd volgens het lidmatenregister der Waterlandsohe Gemeente te Amsterdam (zgn. Memoriaal voor Reinier Wybrandtsz in het Doopsgezind Archief te Amsterdam) op 4 Juli 1634 op volwassen leeftijd gedoopt : „*Maritje Jacobs* een dochter van *Janneije Jans* weduwe van *Jacob Messchart*". Jacob was dus in 1634 reeds overleden.

Grietje, de tweede dochter, huwde — zooals de Heer van Eeghen ons vertelt — in 1662 met den boekver-

kooper ***Borrit Jansz. Smit*** [1]). Deze was omstreeks **1629** te Amsterdam geboren als zoon van den zeeschilder ***Jan Borritsz. Smit en Maria Jacobsdr.*** Hij liet zich bij de Waterlandsche Gemeente der Doopsgezinden te Amsterdam doopen op 11 Dec. 1660. Lid van het Boekverkoopersgilde werd hij aldaar 30 Sept. 1651. In 1667 hief hij zijn boekhandel op, terwijl zijn vrouw Grietje ***Messchaert*** op 1 Aug. 1673 in de Nieuwe Kerk te Amsterdam werd begraven. ***Smit*** hertrouwde daarop (ondertrouwd te Amsterdam 12 Oot. 1674) met ***Annetje van Wimfelen.*** Wegens „los en opsprakelijck leven en zijn failleren" werd hij op 16 Dec. 1677 voor de dienaren zijner gemeente ontboden en bedankte hij nog denzelfden dag als lid. Op 26 Sept. 1689 werd hij wederom lid van het boekverkoopersgilde. In 1661 verscheen een merkwaardige plano-druk „t' Amsterdam, Ter Druckerye van Thomas Fonteyn, voor *Borrit Jansz.* Smit, Boeckverkooper op 't Water in de Roo-wagen", getiteld „Gedichten op d'Afbeeldinghe en Penne-bonst van Mr. Lieven van Coppenol" [2]).

Ook ***Frans Dirksz. Messchaert,*** de tweede zoon van ***Dirk,*** is te Amsterdam woonachtig geweest: op 26 Juli 1609 werden te Haarlem (Not. Archief 80, f° 118vo) de huwelijksche voorwaarden verleden van *Willem Danielsz. van Helmont,* linnenwever, en *Anneken Hermansdr.*, jd., geassisteerd met ***Frans Dircx Messchert, wonende*** te Amsterdam, haar zwager. **Blijkbaar** *was* ***Anneke*** de zuster van ***Frans' vrouw*** *Aeltje Hermansdr.* Het jaar, waarin ***Frans*** en ***Aaltje*** huwden, was tot dusverre onbekend; het zal in 1609 (te Haarlem) zijn geweest en wel kort vóór 26 Juli van dat jaar (zijn oudste dochter Jannetje was in Juni 1610 te A'dam geboren). Te Amsterdam was de huwelijksinteekening niet te vinden, terwijl te Haarlem de registers van de huwelijken, voor schepenen gesloten, uit dien tijd ontbreken.

Vermoedelijk is ***Frans*** kort na zijn huwelijk in 1609 met zijn vader ***Dirk*** (en andere broeders en zusters ?) naar Amsterdam vertrokken, waar zijn broeder ***Jacob*** reeds sinds 1600 woonachtig was.

Later keerde, ***Frans*** (Franchoys) evenwel weer naar Haarlem terug : op 3 Juni 1626 werd het testament van hem en zijn vrouw *Alidt Hermans* verleden voor een Haarlemsch notaris (96, f°. 268). Hij was aldaar dienaar bij de Waterlandsche Gemeente ten behoeve der armen, zie een acte voor Notaris Egb. van Bosvelt te Haarlem dd. 7 Juli 1646. De huwelijksche voorwaarden van zijn dochter *Janneke* met ***Jan Gerritsz. Meeuwels***, legatuurwerker, werden 13 Oct. 1634 te Haarlem verleden (106, f°. 160). Zijn dochter *Claesje* huwde met *Nicolaes Hofman*, een zoon van *Nicolaes Hofman* èn ***Adriaentge Jansdr.,*** zie het testament van laatstgenoemde als weduwe dd. 3 Sept. 1647 te Haarlem verleden (Not. Arch. dl. 174).

In het vorengenoemde Memoriael voor Reinier Wybrandtsz komt nog een lid van het geslacht Messchaert voor. Op 21 Febr. 1618 wordt nl. vermeld *Claes Messchart,* die met zijn vrouw van Haarlem naar Amsterdam was komen wonen. Zij verkeerden in nooddruftigen toestand, zoodat zij ondersteuning behoefden.

Nog talrijke personen van den naam Messchaert komen in de notarieele archieven van Haarlem uit de 17e eeuw voor: *Beelken* ***Hendrik&.,*** van Meenen, geh. met *François de Clercq Pouwelsz*; *Daniel*, op 17 Juni 1636 veertig jaar (op verklaring voor notaris J. Steyn, 161, f°. 173, zie Economisch Hist. Jaarboek, XIII, 1927, blz. 23); ***Elisabeth*** *Lodewijksdr.*, geh. met ***Pieter*** *Buynsteen*; *Grietje*, geh. met *Daniel Seys*; ***Janneke*** *Carelsdr.*; ***Judith*** *Carelsdr.*, geh. met *Cornelis* ***Doeble;*** *Carel* (*Caerl*). koopman, geh. met ***Magdnlena Dirksdr.*** *Boorten*; ***Christiaen*** ; *Lodewijk Carelsz.*, koopman, eerst gehuwd met ***Elisabeth*** *Coninx*, daarna met ***Maria*** *Claesdr. Coesvelt*; *Lodewijk Pieterszn.*; *Marcus*, geh. met *Mayken* ***Holcoet;*** ***Pieter*** *Carelsz.*, koopman, geh met *Janneke* ***Lefebure;*** *Rogier* enz

Omtrent de betrekkingen van de Rotterdamsche Messchaerts tot de Doopsgezinde Gemeente aldaar vindt men nog enkele gegevens in de (Doopsgezinde) Zondagsbode, 1899, blz. 113 e. v.

Niet-bijgehouden doopregisters der R.-K. Kerk te Rotterdam [1]),

door W. J. L. POELMANS.

Den 14 October 1650 zijn voor Burgemeesters van Rotterdam aangeteekend ***Franciscus van Vaeck,*** jongman, geboren en wonende aldaar, met ***Veronica van Nieuhuys,*** jongedochter, geboren en wonende te Kleef. Van beroep was hij brandemmermaker.

Uit dit huwelijk werden5 vier kinderen geboren, met name *Soetgen*, *Cornelis, Jacoba* en *Willemina.*

Mede was bij dit gezin inwonende ***Jan Dircx*** *Fiool*, de stiefvader van ***Franciscus Vaeck,*** ingevolge contract van 7 Juni 1661.

Van de kinderen komt alleen de doopakte dd. 18 April 1666 van *Cornelis* voor in de doopboeken der Roomsch-Katholieke kerk aan den Steiger te Rotterdam.

Veronica van Nieuhuys is 4 Juni 1660 als kraamvrouw overleden, wonende in de Oostmolenstraat.

26 Januari 1662 is ***Franciscus van Vaeck*** te Overschie hertrouwd (aangeteekend in de Hervormde kerk te Rotterdam 8 Januari 1662) met *Geertruijd* ***Fris,*** jongedochter, geboren te Maastricht, doch toen wonende in de Oostmolenstraat te Rotterdam.

In de week van 19-26 Februari 1662 is als overleden ter Weeskamer te Rotterdam aangegeven *Franciscus van Vaeck* en begraven in de Prinsenkerk.

Op 12 Januari 1662 en 3 Mei 1662 worden bij die Weeskamer ingeleverd de inventarissen van den inboedel der overleden echtgenooten; 16 Juni 1662 worden de meubelen en 8 Juni 1663 het huis aan de Oostmolenstraat w. z. protocol nr 3702 verkocht, doch eerst 30 Juni 1667 doen voogden over de weeskinderen — benoemd 12 Januari 1662 — rekening en verantwoording aan de Weeskamer.

Alle moeite om de doopakten der overige kinderen

---

[1]) Vgl. Kleerkoper-van Stookum, De boekhandel te Amsterdam, 1 (1914/16), blz. 735. waar de inteekenacte van 1652 ook is te vinden; „De Amsterdamsohe zeeschilder Jan Rorritsz. Smit" in Oud-Holland (1927) en art. J. B. Smit in het N. Ned. Biogr. Woordenboek, dl. 1x (1933).

[2]) Vgl. De Vondelkroniek, 193.3, blz. 1-5 en het Jaarboek-Amstelodamum, 1933, blz. 141-143.

[1]) In het Archief der Gemeente Rotterdam berust een doopregister der R.-K. Kerk aan den Steiger van 1629—1708 (Dominicanen); dat van de Kerk aan de Leeuwenstraat (Jesuitenj begint pas met 1671.

te vinden was vruchteloos, totdat in het protocol van notaris Johannes Crosse te Rotterdam (Inv. nr 690, akten 109/110) een in het Hollandsch en in het Latijn geschreven attestatie gevonden werd, die de oorzaak vermeldt van het niet voorkomen der doopakten.

Daar die attestatie de bijzonderheden geeft over den doop, laten wij die hier in haar geheel volgen:

In de name van de Allerheyligste onscheydelycke Dryvuldigheyt, Amen; Bij den inhoudt van dese openbaere instrnmeote kennelyck zij allen ende yerelycke die deselve sien, hooren ofte lesen zullen dat in den jaere nae de heylsame menschweerdinge onses Heeren ende Salichmaeckers Jesu Christi 1668 op den *derthienden* daoh der maendt *Aprilis*, zijn voor mij Johannis Crosse bij den Ed. Hove van Hollandt gecreerden, geadmitteerden ende gesworen openbaer notaris tot, Rotterdam residerende ende ter presentie van de naerpenoemde getuyen persoonlijck gecompareert den Eerwaerdigen Hooggeleerden heer ***Johannes Baptista*** wan Horenbeeck, priester van de Societeyt Jesus hier ter stede residerende ende althans syne functie alhier exerceerende, ende Juffroe ***Alida van der Hoeven*** echte huysvrouwe van Sr. *Ghysberto* ***van den Toren,*** coopman alhier, ondt ontrent 38 jaaren, eude ***Lijntge Willems***, gheestelycke dochter, oudt 58 jaareo, die de Patres van de gemelde societeyt in hare priesterlycke functien heeft bijgestaen ende alsnoch doet, zijnde alle geloofwaerdige getuygens mij notario bekent ende hebben bij waare Christelycke woorden in hare consonentien in plaetse ende met presentatie van solennelen eede (des noot zijnde) ten versoecke van de Ed. regenten van het Weeshuijs mitsgaders van de Diakenen van de Arme middelen deser stadt, verklaert, getuygt ende geattesteert hoe waer ende hen getuijgen wel bekent is hetgene bij henluyden respectivelyck hieronder verklaert wordt, namentlyck ende eerstelyck den voornoemden heer ***Johannes Baptista van Horenbeeck*** verklaert alleen, dat hoe attestant uytten monde ende bekentenisse van de voornoemde mede attestanten (die hie wel kent te wesen eerbaere ende geloofwaerdige getuijgen ende belijders van de Roomse Catholijckse geloove die althans nevens hem attestant bij t paesseren deses present zijn ende ter presentie van hem attestant ende mij notaris d'oriainele deses onder mij notario herustende tot getuijgenisse der waerheyt met eygene handen onderteeckent hebben) gehoort, geweten ende verstaen heeft, dat ***Willemyntje van Vaeck.*** dochter van ***Francois van Vaeck*** ende ***Veronica Nieuhuys***, (die hem bij informatie verstaen heeft geweest te zijn des suster van den Ed. beer *Guylielmo* ***van Nieuhuijs*** zaliger, onlancx geweest colnnel in dienste van den Serenissimi Duc. ende Seignenre van Venet'en), bij den Eerwaerdieen heer ***Johannes Letten,*** priester van de gemelde Societeyt Jesus, op den lesten dagh der maendt Maeij offte den eersten Juny (immers een van begden) van t jaer 1669 binnen dese voorsegde stadt Roterdam op de Roomse Catholycke wijse ende maniere gedoopt is geweest; Maar dat sulcx alhier uytten doopregister niet bewesen en kan werden, alsoo toenmaels peen register van de doopselen der kinderen alhiergehouden en wierdt, want, terselever tijt geen puhlpcke vrije excercitie van Roomse Catholijcke Religie alhier gepermitteert aff toegelaten ia geweest.

Ende de voornoemde mede attestanten *Alida van der Hoeve* ende *Lijntge Willems* verklaren t' samenlyck ende in t besonder, dat sij attestanten den voornoemde Veronica ***van Nieuhuys*** zaliger wel hebben gekent ende dat sylieden ten daee ende jare voorsegd hij 't doopen van de voorsegde *Willemijntje* ***van Vaeck*** present geweest zijn ende denselve bij den voornoemden heer ***Johannes Letten*** hebben gesien doopen, ghevende voor redenen van wetenschap van t gene voorschreven staet namentlycken den vonrnoemden heer Johannes ***Baptista van Horenbeeck,*** de achtbare heeren Burgermeesteren deser stede sulx believende, dat haer attestant in de plaetse van den voornoemden heer *Johannes* ***Letten*** als priester alhier gesuccedeert endegeadmitteert is ende hem oock terwijl hie hier resideerde heeft sijne ampt helpen

bedienen, maer geen doopboeck alhier gevonden en heeft. Ende de voornoemde mede attestant ***Alida van den Hoeven*** ende *Lijntge Willems,* dat sij attestanten in voegen als boven bij 't dooyen van t voorsegde kint bij ende present geweest zijn, gehoort ende gesien hebben t gene voorschreven staet, verklaren derhalven den inhout deses waerachtigh te zijn ende specialyck dat sij attestante ***Alida van den Hoeve*** in den doop van t voorsegde kint *Willemyntge* van ***Vaeck*** meter is geweest ende t selvige ten doop geheven heeft. Alles ter goeder trouwe ende sonder archlist.

Aldus gedaen binnen de voorsegde stadt Itoterdam, ter residentie plaetse van de voornoemde heer Johannes Baptista van Horenbeeck, ter presentie van Sr. Johannes van der Kers ende Pieter Jansz. getnygen hiertoe versogt.

JOANNES BAPTISTA VAN HORENBEECK priester der Societyt Jesu en apostolische missionaris binnen Rotterdam

JOHAN VAN DER KERS

ALELEIDER VAN DER HOUVE huisvrou van Gysbrecht van Thooren

PIETER JANSZ

LIJNTIE WILLEMS, gestelycke dochter

Quod attestor
JOHANNES CROSSE not. publ.

De voorouders van Martinus van Doorninck, predikant te Vorchten, geb. 1640, overl. 1676,

door P. BERENDS.

Onder dezen titel liet Mr. J. 1. van Doorninck, rijksarchivaris in Overijse1 (overl. Nov. 1889) in 1886 bij de erven J. J. Tijl te Zwolle zijn geslachtslijst drukken. Er blijkt uit dat de bewezen stamvader van dit geslacht, ***Martinus*** *van Doorninck* bovengenoemd, in 1663 trouwde met *Gerharda Tydeman* te Deventer, dat hij een zoon moet zijn geweest van *Gerrit Henriks van* ***D.*** en van *Johanna* ***Schuurman*** en dat zijn bruid een dochter was van ***Marten*** *Gerritsen Tydeman* en *Christina* ***Hamilton.*** Aan het slot van zijn publicatie wekt de schrijver belangstellenden op mede te werken om de voorouders van den Vorchter predikant en (of) van diens vader te vinden en wijst hij de bronnen aan welke te dien einde voor onderzoek in aanmerking kunnen komen. Zelf denkt hij dat het stamhuis moet worden gezocht in de Betuwe, met name te Nijmegen of Tiel en meent, dat, indien bewezen wordt dat ***Hendrik win D.*** en *Wiin* of *Winna* ***de Haese,*** die in 1683 aldaar trouwden [1]), vader en moeder waren van *Gerrit Henriks* ***van D.*** te Vorchten, het niet moeielijk zal zijn de geslachtslijst hooger op te voeren m.a.w. haar te verbinden aan de adellijke Van D.'s, die in de Betuwe en elders in Gelderland hebben geleefd. In deze richting heeft de heer P. N. van Doorninck, in leven burgemeester van Bennebroek, jarenlang in de Geldersche en andere provinciale- en stedelijke archieven gezocht. De door hem verzamelde acten heeft hij in 1894 in een lijvig ***Oorkondenboek van het geslacht*** *Doornick of* ***Doorninck*** gepubliceerd, maar.. ..... de ontbrekende schakel tusschen Vorchten en Tiel heeft hij niet gevonden en kon hij ook niet vinden, omdat de door den Overijselschen archivaris aangewezen en door den Bennebroekschen burgemeester gevolgde richting niet de juiste was. Immers tot den boedel van ***Hendrik v. D.*** en *Wiinna* de

[1]) Oork. boek van het geslacht Doornick of Doorninck, blz. 308, nr. 479.

Haese te Tiel behoorde ***o.a.*** een leengoed, dat ***Hendrik van zijn*** vader had geërfd. Indien het echtpaar van D. — de H. een zoon nagelaten had, dan zou dit leen aan hem zijn toegevallen. Maar dit was niet het geval. Het leen, te Kerk-Avezaat gelegen, verviel den 8en November 1627 aan ***Henriks neef en*** erfgenaam ***Cornelis Foyert*** [1]). Trouwens lang vóór dat dit feit aan mij bekend werd had ik, die aan de nasporingen van heer Van D. heb medegewerkt, reeds getwijfeld aan het in de geslachtslijst naar voren geschoven vermoeden, dat ***Gerrit Henriks van D.*** het versterkte Tiel zou hebben verlaten om zich in het eenzame Vorchten op de Veluwe, welk kwartier rond 1600 zeer onveilig was, te vestigen. Meer waarschijnlijk achtte ik het dat de aansluiting niet bij het echtpaar Van Doorninck-de Haese doch bij een ouder lid van het geslacht, dat misschien tijdelijk in de Veluwe verblijf had gehouden, moest worden gezocht. Toevallig ben ik onlangs in dit idee versterkt. Bladerende in een paar rekeningen *van* de commanderij van Sint Jan te 's-Heerenloo bij Harderwijk en van den daartoe behoorenden Hof te Callenbroek onder Barneveld, las ik daarin dat van een ongenoemd goed de pacht jaarlijks met 21 enkele guldens, 11 ganzen, 20 hoenders en 2 pond was werd betaald: van 1601 tot 1506 door *Wolter* ***Henricks van Doornick***, van 1606 tot 1511 en in **162'7** door zijn weduwe ***Vreecken*** (Vreycken) en hun zoon ***liman*** [2]). Latere rekeningen van de commanderij zijn mij, jammer genoeg, niet bekend. Tot nu toe waren deze *Wolter Henricks* en zijn zoon ***Timan van D.*** niet bekend en, aangezien de Overijselsche archivaris in noot 3 par. 1 van zijn geslachtslijst zegt dat ***Timan*** een verkorting van den voornaam ***Martinus*** kan zijn, wettigt een en ander de hervatting van het onderzoek in hunne richting. De bewering t.a.p. dat de doopnaam ***Martinus*** met de *Tydeman's* in de familie Van D. kwam, kan ik echter 'niet onderschrijven, aangezien de verwantschap ***van*** beide families eerst met het huweliik van den Vorchter predikant ontstond. Zelfs indien ***Timan*** géén verkorting van ***Martinus*** was, dan is daarmede nog niet uitgesloten dat de pachter ***Timan v. D.*** een voorvader van den Vorchter predikant ***is*** geweest. Ik heb gemeend deze gegevens aan belangstellenden in de geschiedenis van het onderwerpelijk geslacht te moeten mededeelen en het zal mij verheugen. indien zij tot hervatting van het onderzoek aanleidinq geven. Te dien einde vestig ik er de aandacht op dat te Harderwijk voorkomen: in 1447 ***Wouter van D. als*** eigenaar van den Knokenhorst onder Hierden, in 1462 *Johan van* ***D.*** en zijn **vrouw** *Mechtelt* als medeeigenaren en bewoners van een huis in de Wolweverstraat, in 1472 ***Wouter v. D.*** als eigenaar van een huis in de Hoogstraat en in 1619 ***Hendrick Evertszoon v. D.*** als waard [3]). Mocht het onderzoek worden hervat, dan komen m.i. hiervoor het eerst in aanmerking de protocollen van het drostambt Veluwe, de rekeningen van de rentmeesters der geestelijke goederen in dat kwartier van Gelderland en de gerichts-protocollen i.h.b. de recoqnitieboeken van Harderwijk. Deze protocollen en rekeningen zijn te raadplegen in het Rijksarchief in Gelderland te Arnhem.

[1]) Leenacten van het kwartier van Nijmegen, uitgegeven door de Vereeniging Gelre, blz. 316.

[2]) Oud-archief van Harderwijk. Invent. nrs. 1946 en 1948.

[3]) Oud-archief van Harderwijk: Invent. nrs. 798. fol. 61, 202 fol. 32 verso en 112 recto en verso en *de* Regesten nos. 257 en 389.

De eerste generaties van het geslacht Lantsheer te Middelburg,

door W. WIJNAENDTS VAN **RESANDT.**

Dit geslacht kwam laatstelijk ter sprake in ons Maandblad 1930, k. 263 en k. 349 en is overigens vermeld in het Stam- en Wapenboek van Vorsterman van Oyen en in jaarg. IV van Nederland's Patriciaat. Blijkens beide laatsgenoende uitgaven luidt de eerste generatie van dit geslacht:

1. ***Jacob Lantsheer, geb. 11 Sept. 1653, commandant eener retourvloot uit 0. Indië, vestigt zich te Middelburg, tr. Sara*** *Witboom*, ***geb. 22 Sept. 1669,*** *† 20 Jan. 1739.*

Uit de bovenbedoelde mededeeling in jg. 1930 van dit Maandblad blijkt, dat in stede van commandant van een retourvloot wel te lezen is ***: opperstuurman in dienst der 0. I. Comp*** , *vermeld te Batavia in* 1687, ***1692 en 1699.*** Tevens werd dgar de vraag gesteld, waaruit de schijnbaar onomstootelijk vaststaande geboortedatum van den stamvader (en ook die van de stammoeder) zouden blijken (wijl daarbij geen plaats van geboorte is vermeld).

Eenigen tijd geleden vond ik te Middelburg de acte van het huwelijk dezer stamouders, welke acte als volgt luidt :

ingeteekend ***1 November 1685, Jacob Lantsheer,*** *j.* ***m. van Middelburg,*** *en* ***Sara Witboom, j. d. van Middelburg. Testes*** *sponsi Krijn van Kel,* ***cousijn*** **in** ***de*** *Nieuwstraat,* ***getuyght de bruydgom een vrij persoon te*** *wesen*, ***ook geen 'ouders noch voogden te hebben, testes sponsae: Helena*** *Verstraate,* ***moeder, consenteert en getuyght*** *dat de bruydt* ***een vrij*** *persoon is.*
Getrouwt ***alhier den 5 Dec. 1685.***

Waar nu bleek, dat de ouders van ***Jacob Lantsheer,*** toen deze huwde, reeds waren overleden, heb ik eens in de registers van de Weeskamer van Middelburg gezocht en vond in het ***Aanbrengregister*** dier Weeskamer, acte nr 9614, dat op 13 November 1667 ***Pieter Jacobs***, als cousijn van vaderszijde van de kinderen en *Willem Bastinck*, als oom van moederszijde van de kinderen, als voogden de erfenis aanbrengen voor ***Janneken,*** oud 12 jaar, *Jan, oud* 10 jaar, *Mnycken,* **oud** 6 jaar, en *Jacob, oud 4* jaar, kinderen van ***Jacob Janss Lantsheer*** en van ***Janneken Bastinck,*** zijnde de moeder dezer kinderen kort te voren overleden.

Dat het jongste kind *Jacob,* in Nov. 1667 vier jaar oud, dus geboren in 1653, dezelfde is als de stamvader, waarvan vermeld wordt, dat deze op 11 Sept. 1653 was geboren, en uit wiens huwelijksacte nu is gebleken, dat zulks te Middelburg moest zijn gebeurd, blijkt thans uit het doopregister aldaar, waar men vindt: gedoopt 14 ***Sept. 1653*** *Jacob filius* ***Jacob Jansen*** et *Janneken Bastynck*, ***testes Jacob Robbrechtsen et*** *Catrijn* ***Bastynck.***

. Vroeger was dus de doopacte nooit gevonden, hoewel de geboortedatum bekend was, omdat de vader van ***Jacob*** *Lantsheer* niet als ***Jacob (Janss) Lantsheer,*** maar alleen met een patroniem, dus zonder familienaam was ingeschreven. Waar echter uit het Weesregister de naam der moeder bekend was geworden, daar leverde de gevonden doopacte verder geen moeilijkheden op.

Uit dit Weesregister blijkt voorts, dat de oom en

voogd *Willem Bastinck* in Juli 1668 naar Oost-Indië vertrekt en dan als voogd vervangen wordt door *Pieter Voortwech.* Het aanwezig zijn van een oom van *Jacob Lantsheer* in Indië zal wel aanleiding zijn geweest, dat deze, de tot dusver bekende stamvader, ook naar Indië is gegaan.

Ook de doopacte en de aate van begraven van *Sara Witboom* waren te Middelburg, doordat haar geboorte- en overlijdensdatum bekend waren, toen spoedig gevonden. Zij is gedoopt te Middelburg 26 Sept. 1669 en er in de Oostkerk begraven op 26 Jan. 1739, data welke kloppen met de van oudsher bekende gegevens. Het overlijden of' begraven van haar echtgenoot *Jacob Lantsheer* is echter te Middelburg niet gevonden; denkelijk is hij in Indië of' op zee overleden.

Zijn ouders *Jacob Janssoon Lnntsheer* en *Janneken Bastinck* moeten vóór 1645 zijn gehuwd, daar blijkens het Weesregister hun oudste kind *Janneken* in 1657 twaalf jaar oud was en dus in 1645 moet zijn geboren.

Verder onderzoek naar dit echtpaar, met wie de stamreeks dus thans aanvangt, zal stellig over de verdere afstamming nog zeer veel opleveren.

Van Son,

door H. Wijnaendts.

(L, 75 e. v.; LI, 38 e. v., 306-307.)

Ten vervolge op mijn artikel *van Son* in het vorig nummer [1]) kan ik nog mededeelen, dat notaris Jacob Spoors zijn standplaats Oud Beierland eerst tegen Dordrecht en in 1627 tegen Delft verwisselde. In zijn Delf tsch protocol bevindt zich een acte van 28 Nov. 1658, waarbij *Anthony Ruttens van Zon,* won. in Oud Beierland en sieckelijk te bedde liggende, verklaart het testamentdl. te handhaven, dat hij met zijn overleden huisvrouw gemaakt heeft. Voorts noemt hg de kinderen van zijn overleden dochter *Elisabeth van Zon* en *Adriaen Roothals,* der kinderen vader.

Slaan wij nu de stamtafel op, die in L, 81, 82 gegeven wordt, dan zien wij, dat de families *van Son* en *Roothals* reeds geparenteerd waren door het huwelijk van Anthony's grootvader. Aan dezen worden daar echter slechts 4 kinderen gegeven, terwijl er toch nog een zoon *Rut Janss. van Son* moet zijn geweest, die, op den voornaam afgaande, zeker wel de oudste zoon moet zijn geweest. Aangezien de schrijver van het artikel echter meedeelt, dat *Jan Janss. van Son* door zijn moeder genoemd wordt als haar oudste zoon, moet daaruit m. i. volgen, dat *Rut Janss. van Son* een andere moeder gehad heeft, m. a. w. dat Jan Rutten van Son, toen hij Beatrix Roothals huwde, weduwnaar van een vorige vrouw was. Wellicht is daarvan in de bescheiden van Capelle of van Tilburg nog iets te vinden.

Nadat ik voorgaande aanteekingen in de notarieele protocollen gevonden had, heb ik in de schepen-protocollen van Oud Beierland nagegaan of daarin nog iets over deze tak van Son werd vermeld.

Daarbij bleek mij al spoedig, dat Anthony Ruttens van Son niet de eenige zoon van zijn vader geweest is. In het: *Register van procuratiën, certificatiën, attestatiën, protestatiën etc. beginnende 27 Oct. 1600* (Alg. Rijks-Arch. Exxix, dl. 30) komt op f° 267vso een acte van 8 Oct. 1617 voor, waarvan de aanhef ongeveer luidt: comp. d'eerzame *Anthonis Ruttensz. van Son* als oom en *Claes Cornelisz.* nots. als stijffvader, getrout hebbende' *Hilletgen Aertsdr.*, eerst ten houwelyck gehadt hebbēn *Adriaen Ruttens van Son*, oversulx beyden voochden van de naergelaten weeskinderen van den voors. *Aryen* van *Son,* geprocr. bij de voors. *Hilletgen Aertsdr.*, dewelcke verclaerden hoe dat één van de voors. weeskinderen ghenaemt *Jan Adriaens van bon,* mede daer present sijnde, nu eenighen tijt geleden sich selven in huwël. staet begeven hadde met *Catheryne Maes* uyt 's Gravenhage etc. (Hij wordt meerderjarig verklaard.)

Behalve *Jan Adriaens van Son* was nog een zoon van *Adriaen Ruttens* en *Hilletgen Aertsdr.* de Adriaen, wiens weduwe naar Delft verhuisde, in kol. 307 vermeld. Deze komt nog voor in het *Register van de giftbrieven, transporten en beswaernisse etc.* van Oud Beierland (Alg. Rijks-Arch. Exxix dl. 5). Op f° 128 komt daarin voor een acte van 7 Febr. 1626, waarbij compareert *Arien van Son, soo* over hem selven als last hebbende etc. voor sijne mede-erfgenamen van Sa. *Arien van Son Ruttens,* en transporteert een boomgaard.

Een derde kind van Adriaen Ruttens van Son en Hilletgen Aertsdr. is zeker geweest *Elisabeth von Son,* die met haar man; den ons reeds bekenden notaris *Jacob Spoors*, op 7 April 1629 een codicil maakt voor Schepenen van Oud Beierland. In de acte zelf heet zij *Elisabeth Spoors,* in het register *Lysbeth aän Son.* (Register van procuratiën etc. Alg. Rijks-Arch. Exxix dl. 31, f°. 264).

Adriaan van Zon Ruttens laeckenvercoop. en *Hilletgen Aertsdr.*, geechte personen, de voors. *Aùriaen van Zon* sieckel. van lichame opten haert in een matte leggende, maken 6 Nov. 1602 een testament vsor Schepenen van Oud Beierland (Reg. van giftbrieven enz., Alg. Rijks-Arch. Exxix dl. 2).

Vermoedelijk is hij dus kort daarna gestorven, terwijl hij misschien in 1594 getrouwd is, want 6 Juni 1694 koopt *Arien Ruttens van Son* een huis en erve aan de westzijde van de Vliet in Oud Beierland (a. v. dl. 1.).

Zijn broer *Anthony* vestigde zich eerst later te Oud Beierland, want deze koopt 6 Mei 1604 een huis en erve van den Schepen Jan Jansz. v. d. Meulen (a. v. dl. 2). Het testament, dat hij met zijn vrouw maakte, vond ik niet, zoodat de naam van zijn vrouw mij onbekend bleef. Wellicht is dit testament te vinden in het Dordtsche protocol van den notaris Spoors. Ook van zoons, die hij wellicht zou hebben nagelaten, vond ik geen spoor.

Hilleken Aertsdr. vestigde zich na den dood van haar tweeden man te 's-Gravenhage, waar ook haar zoon *Jan van Son Adriaensz.* woonde. Eventueele nakomelingen van hem zullen dus daar gezocht moeten worden, terwijl de nakomelingen van haar overleden zoon *Adriaen van Son Adriaensa.* uit diens huwelijk met *Elisabeth Bartholomeusdr.* te Delft gevonden kunnen worden.

De bovenstaande gegevens samenvattend krijgen wij dus het volgende staatje:

[1]) In de **aldaar gepubliceerde notarieele acte van Oud-Beierland van 13 Maart 1623 staat aan het slot: „als reste over de coop van een ? bij den schout voors." Ter plaatse van het ? lieze men „beemtge".**

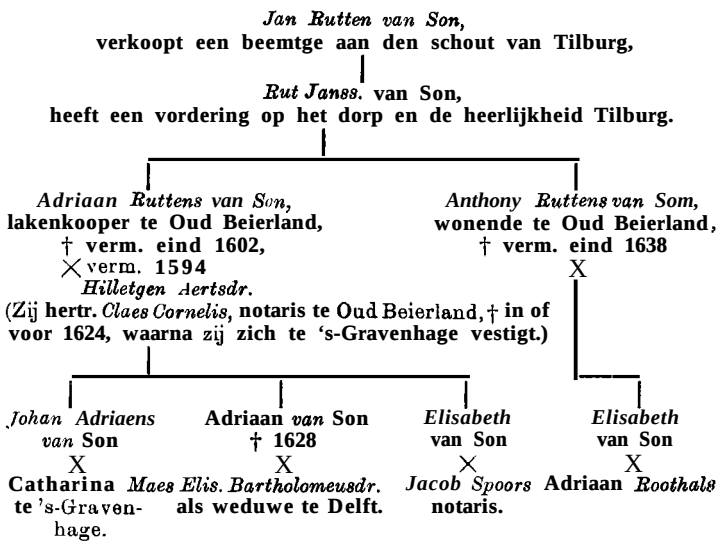

Tenslotte nog dit: In het register van procuratiën etc. van Oud Beierland (Alg. Rijks-Arch. Exxix dl. 31) vindt men op f°. 77vso een acte van 9 Maart 1622 welke aanvangt: cp. *Tonis Ruttens van Son en* belooft mr. *Jan Christiaens* chirurgijn te Amersfoort etc.

Wanneer men nu de Klundertsche acte nog eens leest, waarmede ik mijn vorig artikel begon, ziet men daarin dezelfden Amersfoortschen chirurgijn vermeld, wiens dochter *Anneken* gehuwd was met een *Adriaen Jacobs van Zon*. Wat wel op verwantschap van deze van Son's zal wijzen.

BOEKAANKONDIGING.

Schweizerisches Geschlechterbuch 1933. (Uitg. C. F. Lendorff te Basel).

Na vele jaren onderbreking is deze reeks weder opgenomen en is onlangs het 5e deel verschenen. Het boekje is in 2 gedeelten gesplitst, afd. A: „Die Rats „oder Gerichtsherrengesohlechter der Eidgenossenschaft „der XIII Orte und der Souveränen zugewandten Orte", afd. B: „Sonstige ehemals staatsrechtlich bevorzugte „oder hervorragende Familien der Schweiz".

De in de vorige 4 deelen opgenomen geslachten worden alphabetisch in deze rubrieken eveneens vermeld, onder verwijzing naar de oude jaargangen. Voor Nederland is in de eerste rubriek van belang het geslacht de *Constant-Rebecque*, waarvan gezegd wordt „afkomstig uit Waadtland, burgerrecht te Lausanne 1614 en te Genève 1767". Als stamvader wordt genoemd *Augustin Constant*, die zich uit Aire in Artois in lb67 te Genève vestigde en 1590 naar Lausanne verhuisde, waar hij in 1593 overleed; hij was wellicht familie van, maar in geen geval identiek met *Augustin*, Heer van Rebecque, bekend voorvechter der Hugenoten in Frankrijk, die in 162 1 overleed. De verwarring van deze namen heeft de Constaut's te Lausanne aanleiding gegeven hun afstamming te beweren uit het adellijk geslacht *Constant de* **Rebecque** en *Samuel* (1676-1766) verkreeg van den Raad van Bern op 2 Juni 1725 een erkenning van den adeldom zijner familie. Vervolgens werden *Guillaume Anne (1760-*1838) op 19 Ootober 1824 en *Jean Victor* (1773-1850) op 26 Augustus 1846 in den Nederlandschen Adel ingelijfd met den titel van Baron. De eerste als de *Constant-Rebecque- de Villars*, de tweede els *de Constant Rebecque.*

Koechlin, afkomstig uit Stein a. Rh., later hoofdzakelijk te Mülhausen gevestigd. De genealogie vangt aan met *Hans Köchli*, die in 1441 burger te Zurich werd.

von *Muralt*, een aanvulling van het in den eersten jaargang (1906) opgenomen artikel.

von Salis en *Salis.* Waren aan dit geslacht in den 1en, 2en en 3en jaargang artikelen gewijd, ook nu is er wederom een tak opgenomen. Deze tak is die van *Johannes* (1300 genoemd, het laatst vermeld in 1314, zoon van *Rudolfo de Salice de Solio*, vermeld 1282, 1293 tot 1300, gemeenschappelijken stamvader van de Zwitsersche takken.

de Senarclens, een oeradellijke Waadtlandsche familie, die daar reeds in 1100 genoemd wordt en die thans zoowat uitgestorven is. ***Onno Adolphe Guillaume*** (1780-1836), zoon van ***Henri Louis,*** **Heer** van Grancy, majoor der dragonders in Nederlandschen dienst, werd in 1822 geadmitteerd in de riddersohap van Noord-Brabant met den titel van Baron.

H. H. VAN DAM.

KORTE MEDEDEELINGEN.

Chatvelt.

(LI, 92, 123).

De belangrijke gegevens betreffende bovengenoemde familie, medegedeeld in Mndbl. LI, kol. 92 en 123 hebben het bewijs geleverd van de veronderstelde afstamming van de Engelsohe familie *Chatfield*, betreffende welke door mij eenige gegevens werden gepubliceerd in Mdbl. XLVIII, kol. 9. De hieronder volgende uitvoeriger gegevens betreffende deze laatste familie stemmen geheel overeen met de laatste vondsten in het Maandblad.

Richard Chatfield, wiens voorouders nog twee generaties verder op te voeren zijn, was de grondlegger van het fortuin der familie. Van Mid-Sussex vestigde hij zich te Chichester, Sussex. Hij wist vele goederen in die streken te verwerven, dank zij de confiscatie van de eigendommen der Katholieke kerk onder de regeering van Henry VIII. Deze tak der familie werd daarop als „armigerous", wapendragend, beschouwd en werd bij de visitatie van Sussex door de wapenherauten in hunne visitatierollen opgenomen.

Richard overleed 26 Juli lb86 en werd in de Kathedraal te Chichester begraven. Hij huwde *Elisabeth (Brane, Brond*) wed. van ***John Peckham.*** Een zijner kinderen was:

Francis Chatfield, omstr. 1632 geb., maakt in 1694 een testament en st. 4 Mei 1694. Hij was gegoed te Oving, Westmeston en Ashling en woonde waarschijnlijk te Oving, alle plaatsen niet ver van Chichester gelegen. Zijn testament noemt alleen zijn 5 oudste kinderen. De anderen worden genoemd in het testament van zijn broeder ***George. Chatfield***, die kinderloos overleed en de kinderen van zijn broeder tot zijn erfgenamen benoemde.

Francis Chatfield huwde omstr. 1560 *Ann Peckhnm.* Uit dit huwelijk werden 10 kinderen geboren. Wanneer de oudste zoon ***Richard*** te Chichester huwt, wordt hij als „gent.", gentleman, aangeduid. Deze woonde te

Chichester evenals de tweede zoon *Francis*, die in de Kathedraal aldaar begraven werd.

Voor de aansluiting met de Hollandsche familie zijn de volgende kinderen echter het meest van belang:

1. ***Qeorge Chatfield,*** woonde te Chichester, verm. als Thomas' broeder Mdbl. LI, kol. 123.
2. ***Thomas Chatfield,*** geb. omstr. 1668, erft van zijn oom George Ch. in 1600. Huwt *Idia Blanckerts.*
   19 Aug. 1606 vaandrig van de comp. van Kapt. Jacob Ashley te Delft, in 1634 en 36 luitenant bij de comp. voetknechten van Kapt. Henrich Mioliss te Geertruidenberg.
3. ***Robert Chatfield*** nog minderjarig in 1694, erft van zijn oom George Chatfield.
   In 1606 luitenant ter zee op het schip de Hoop, door Amsterdam uitgerust. Vermeld als Thomas' broeder Mdbl. LI, kol. 93.
4. *James* ***Chatfield,*** geb. omstr. 1680, genoemd in het testament van zijn oom George Chatfield in 1600. Burger te Londen, ald. „fishmonger". Verm. als Thomas' broeder in Mdbl. LI, kol. 123.

Zonder definitieve aansluiting komen voor:

a. Laurens Chatfield, in 1606 sergeant te den Briel, genoemd als neef van 2. Thomas.

b. ***François*** *Chatvelt*, die als afkomstig van den Brie1 in 1633 lidmaat te Heusden wordt, stamvader der Holl. familie.

c. ***Robert*** *Chatvelt*, die in 1638 te Delft *Cornelia von der Meer* huwt, eene dochter van ***Maarten (ex*** Cornelis en Cornelia Storm van 's Gravesande) en van ***Sara van*** *Ackersdijck.*
Secretaris op de vloot van Admiraal Tromp.
François *Chatvelt* staat bij den doop van een zijner kinderen als getuige.

d. *Theodora* ***of Dorothea*** *Chatvelt*, gehuwd met *Francois Montanier*, laten in Brazilië in 1647, '49 en '61 kinderen doopen. -N.B. Een ***François*** *Montanier*, geboren te Marseille, oud 22 j., sijreder, geass. met zijn voogd Coenraet Coymans, teekent te Amsterdam in 17 Maart 1633 en huwt in de Waalsche kerk ald. 12 Apr. *Ysabella* ***Coymans*** van Amsterdam, 19 j., geass. met haar moeder Margrietade Keyser. Mogelijk is dit een eerste huwelijk van den man van *Theodora Chatvelt.*

WILLIAM J. HOFFMAN.

De Hertoghe.

(LI, 249264).

Het nog onverklaard verhuizen van ***Daniël de Nertoghe*** uit Zeeuwsch-Vlaanderen naar Groningen werd opgehelderd door de volgende mededeelingen van ons medelid Jhr. H. H. Röell te Eefde:

Catharina van Bomberghe, wed. ***de Hertoghe*** hertrouwde 17 Maart 1648 te Sluis met Jr. ***Henrick*** *Frederick van* ***Inthima,*** kapitein en commandeur van Aardenburg. Zooals reeds gezegd, is C. van Bomberghe 26 Nov. 1649 overleden en hij hertrouwde *Timedea* **van** *Herema*, weduwe van den 4 Nov. 1659 overleden kap. ***Erasmus Doeckes van Hemmema,*** doch stierf spoedig, daar het derde huwelijk van T. van Herema 15 Febr. 1662 te Groningen werd, geproclameerd met ***Willem*** *Allart Clant.* Zij stierf echter 1 Juni 1666 en haar derde man schaakte in het volgend jaar de minderjarige ***Bouwina Auwema,*** hetwelk zijne verbanning

ten gevolge had; zie verder: Gen. Her. Bl. 1909, bldz. 411, 412.

Onder al deze ouderswisselingen was ***D. de Hertoghe*** inmiddels meerderjarig geworden.

BIJLEVELD.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Bellasis. (LI, 124, 310). In de Hollandsche Mercurius trof ik een opgaaf aan van de lijst van troepen, die in 1688 met Stadhouder Willem III naar Engeland gingen. Daaronder komt ook voor „Collonel *Bellasis*" met als toelichting „Engelsche en Schotsche regimenten,"

Bergen op *Zoom.* TH. A. BOEREE.

Diepenbroick (van). Tot welken tak der familie *van Diepenbroick* behoort ***Johanna van Diepenbroick,*** die omstreeks 1600 huwt met *Werner Muntz*, ontvanger van het Land van Dinslaken en Ringenburg? Hij is geboren 5 Mei 1676.

Bondowoso. L. S. A. M. VON RÖMER.

Kooper. Wie kan mij helpen aan de genealogie en het wapen der Friescbe familie *Kooper (Cooper)* ? Het laatste zou zich bevinden in een geschilderd raam van een kerk in Friesland.

Dordrecht. G. D. GIPS.

Meeteren (van)-Westerouen van Meeteren. Wanneer en waar zijn overleden:

1. ***Wilhelmina*** *Adriana* ***Petronelln Westerouen van Meeteren,*** geb. Dordrecht 19-2-1817, dr. van Arnoldus Gijsbertus en Elisabeth van Doorn;

2. ***Mnttheus*** *Westerouen* ***van Meeteren,*** geb. Dordrecht 6-8-1818, zn. van Arnoldus Gijsbertus en Elisabeth van Doorn ;

3. *Harmen* ***Timmer Westerouen van*** *Meeteren*, ged. Dordrecht 20-9-1809, zn. van Nicolaas en Cornelia Maria Timmer ;

4. *Susanna* ***Wilhelmina van Meeteren,*** geb. Dordrecht 16-4-1774, dr. van Dirk Wilhelmus en Antonetta Kouwens ;

6. ***Cornelia*** *Adriana van* ***Meeteren,*** ged. Dordrecht 6-9-1783, dr. van Dirk Wilhelmus en Antonetta Kouwens ;

6. Willem ran *Meeteren*, ged. Dordrecht 21-12-1792, zn. van Dirk Wilhelmus en Antonetta Kouwens;

7. ***Johanna*** *van* Meeteren, ged. Geldermalsen 27-9-1722, dr. van Gijsbert en Dirkje van Buren;

8. ***Jan Hendrik van*** *Meeteren*, ged. Geldermalsen 18-11-1726, zn. van Gijsbert en Dirkje van Buren;

9. ***Hendrik*** van ***Meeteren,*** ged. Geldermalsen 2-1-1729, zn. van Gijsbert en Dirkje van Buren;

10. ***Anna*** *Francisca* ***(Francina) van Meeteren,*** ged. Dordrecht 30-4-1749, dr. van Dirk en Martina Marchal;

ll. ***Hendrik*** *van* ***Meeteren,*** ged. Dordrecht 10-7-1738 en zijn echtgenoote ***Lenn Redelijkheid,*** ged. Alblasserdam 30-6-1748?

's-Br. N. P.

Menninck. (XLII, 23, 222, 262, 318, 381; XLIX, 286). Ik vond omtrent ***Adriaan*** *Menninck* en zijn kinderen nog een aantal gegevens, die den heer B. v. B wellicht interesseeren.

In de eerste plaats een inlichting omtrent zijn verblijf. Voor notaris J. Burgerss te Delft (dl. 1610) comp. 17 Maart 1678 de eerbare Jonckvrouwe Katherina Duyst

van Voorhout voir haer selven ende dieselffe mitsgaders Hugo Corneliss de Haen in die choorstraet als gemachtigden ende volle procuratie hebbenden van *Adriaen Menninck*, nu residerende binnen der stede van *Gendt* etc.

Voorts een antwoord op de vraag, wie de kinderen waren van Adriaen Menninck. Dit blijkt uit twee testamenten van Catharina Duyst, beide gemaakt voor notaris J. Bom te Delft (dl. 1517) In het eerste van 6 Jan. 1696 benoemt zij o.a. tot haar' erfgenamen *Michiel Menninck*, haer neef, *Sophia Duyst* en *Sara Menninckx-dochteren*, haere twee nichten, alle drie kinderen van *Johanna Duyst*, haere eenige suster, geprocreert ẽn wettelick gewonnen bij *Adriaen Michielss Menninck*.

11 Maart 1696 compareert zij opnieuw en verklaart in haar testament te hebben voorbijgezien *Fransken Spierincx*, nagelaten zoonken van wijlen *Maria Menningcx*, die mede een dochter is geweest van voorn. *Johanna Duyst* en *Adráaen Michielss Menninck*, alsook mede *Outcommera Menninck*, die een dochter is van deselve *Johanna Duyst* en *Adriaen Yenninck*, mede haer nichte, even na als de voors. drie geinstitueerde erfgenamen,

Wij springen nu een aantal jaren over en vinden dan in het protocol van notaris Vockestaert (dl. 1680) weer iets over deze kinderen.

16 Maart 1616 compareeren deersamen *Franchoys Spiering*, getrout hebbende *Oucommera Mennings*, *Cornelis (Jansz) Graswinckel*, getrout hebbende *Zara Mennings*, mitsgaders Willem Cornelisz. van Voorstadt ende Cornelis van Beest als voochdens vaṅ vijf weeskinderen van *Michiel Menning*. Ende behandichde mij notaris de acte van submissie alhier geinsereert ende luydende als volcht: Alzoe de goederen gecomen uyt den sterfhusen van wilen Frans Duyst van Voorhoudt, Maria van Segwaert, desselfs huysvrou, Elisabeth Jacobsdr, wedue wilen Niclaes van Segwaert, Maria Duyst van Voorhoudt, wedue van mr Joost Aemsz van der Burch, Johanna, Catarina en Christiaen Duyst van Voorhoudt en *Sophia Mennings*, Dairtoe *Franchoys Spieringx* getr. hebb. *Oucommera Mennirrgs* ende *Cornelis Graswinckel* getr. hebb. *Zara Menninga* elcx voor een derdepairt ende de vijf weeskinderen van *Michiel Menning* voor een gelycke derdepairt gerechticht zijn, tusschen henluyden alsnoch zijn staende ongescheyden, etc.

Hieruit zien wij dus, dat *Sophia* en *Michiel Meaninck* vóór *'1616* reeds zijn overleden, de eerste ongehuwd, de laatste 5 kinderen achterlatend.

De verdeeling van deze onverdeelde boedels liet nog lang op zich wachten en veel kwesties vloeiden er uit voort. Eenige van die boedels worden 23 Mei 1625 verdeeld voor notaris Vockestaert (dl 1691). Daarbij blijkt dat *Frans Fransz. Spiering* een lijfrente heeft van 37 car. gld., hem nagelaten door *Johanna Duyst* zijn grootmoeder. Wij hebben hier te doen met het, in het testament van Catharina Duyst genoemde zoontje van *Maria Menninck*, welke laatste dus gehuwd geweest blijkt te zijn met *Franchoys Spiering*, zoodat deze dus achtereenvolgens twee zusters Menninck trouwde en Outcommera **dus zijn tweede vrouw** was. Dat hij — Frans Fransz. — geen kind was van Outcommera blijkt uit een acte van 9 Maart 1627,' waarin als kinderen van haar en Franchoys Spiering genoemd worden: Aert, Abraham, Pieter, Dirck, Ysaack en Catharina, die gaat trouwen met Willem Swanevelt. (Not. Vockestaert, dl. 1694).

Bij bovengenoemde verdeeling van 23 Mei 1626 blijkt nog meer. In plaats van Cornelis Graswinckel en *Sara Menninck* treedt op *Claes Prs. van Ruwen*, als getrout hebbende **Maria** *Graswinckel*, **eenige dochter van** *Sara Menninx* **en voor 4 van de kinderen van** *Michiel Mennànck* **treden** de voogden nog **op, terwijl voor** het vijfde optreedt *Henrick Lintlage* **als gdrout** hebbende *Adriana Menninx*, **een** dochter van *Michiel Menning*. Waar deze Henrick Lintlage vandaan kwam, kon ik nog niet ontdekken.

's-Gravenhage. H. WIJNAENDTS.

Voorst (van). Uit de MS genealogie van Voorst, in vorige Jg. van het Maandblad gepubliceerd (1906, 53; 1914, 63, 96, 319; 1926, 2—12 en 47-56) volgt:

Hendrik van Voorst, tinnegieter in de Schoutensteeg te, Utrecht, huwt *Anna Cornelis Fransz de Brure dochter.* Hij st. 10 Nov. 1595, zij 26(4) Nov. 1610.

Uit dit huwelijk o.a.:

Cornelis van Voorst „ heeft lang in Italiën gewoon t ende werckt seer wel in ebbenwout".

Huwt 1e Juni 1607 *Beatrix van der Laen*; 2e N.N.

Kinderen: a) *Hendrik*, b) *Cornelis*, c) *Siwart.*

Mijn eerste vraag is of het deze Cornelis *van V.* is, die, bij de onlusten te Utrecht van 1611 betrokken was. Hij wordt bij die gelegenheid als „ebbenwercker" vermeld. Hij werd voor een tijd lang uit het land verbannen. Op het Rijksarch. te Den Haag berusten de verhooren van de samenzweerders, Canter c.s.; mogelijk kunnen deze uitkomst geven.

Mijn tweede vraag is de volgende.

Ongetwijfeld is genoemde *Cornelis* dezelfde als *Cornelis van Voorst*, die later als bestuurder van de kolonie Pavonia in Amerika voorkomt. Deze laatste wordt als **neef van** de *van Wijckersloot's* genoemd, hetgeen ook de eerste was. Van hem is uit Amerikaansche bronnen **het volgende bekend**:

Cornelis van ***Voorst.***

Huwt 1e N.N.; 2e in 1639 ***Vrouwtje*** (Frouke) *Ides*, st. 1641.

Kinderen:

ex 1: a) ***Jan***, geb. 1617, b) ***Hendrik***, st. 1640.

ex 11: c) *Annatje*, dj *Ide.*

Met uitzondering van *Hendrik* komen dus de namen der kinderen niet overeen, hetgeen wel mogelijk aan de uitlandigheid van de familie te wijten is, waardoor de namen der kinderen niet nauwkeurig bekend waren.

Iedere mededeeling tot het oplossen dezer kwestie is zeer welkom.

De MSS van Buchelius en Booth, direct en indirect aan deze familie verwant, kunnen mogelijk uitkomst geven.

U. S. A. WILLIAM J. HOFFMAN.

INHOUD 1938, No. 7.

Bestuursberichten. — De Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling in het Raadsgebouw te 's-Gravenhage. — De eerste generaties van het geslacht Messchaert-Messchert, **door Mr. H. F.** Wijnman. — **Niet-bijgehouden doopregisters der R.K. kerk te Rotterdam, door W. J. L. Poelmans. — De voorouders van** Martinus van Doorninck, **predikant te** Vorchten, **geb. 1340, overl. 1676, door P.** Berends. — **De eerste generaties van het geslacht** Lantsheer **te Middelburg, door W. Wijnaendts van Resandt. — Van** Son, **door H. Wijnaendts. — Boekaankondiging, door H. H. van Dam: Schweizerisches** Geschlechterbuch **1933. — Korte mededeelingen:** Chatvelt; **De Hertoghe. — Vragen en antwoorden: Bellasis; Diepenbroiok** (van); Kooper; Meeteren (van)-Westerouen **van Meeteren; Menninck; Voorst (van).**

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER: Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, eoomede opgaven van adresverandering gelieve men te richten tot den redacteur Dr. TH. R. VALCK LUCASSEN, *huize* Sparrenheide, *Driebergen.*

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur gelieve men te richten tot den secretaris Dr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Sweelinckstraat 50, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie) te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*

1

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 8. **LI" Jaargang.** **Augustus 1933.**

BESTUURSBERICHTEN.

Bericht van de Redactie.

Het is ons meermalen gebleken, dat antwoorden op in dit Maandblad geplaatste vragen in stede van aan de Redactie van dit tijdschrift rechtstreeks aan de inzenders dier vragen worden toegezonden.

Dit is te betreuren, omdat deze antwoorden dikwijls gegevens inhouden, die ook voor anderen dan de vragers van belang kunnen zijn.

Wij richten derhalve tot onze medeleden het dringend verzoek de beantwoording van vragen steeds via het Maandblad te doen geschieden en in de gevallen, dat zij een antwoord niettemin rechtstreeks toegezonden krijgen, dit in het belang van hunne medeleden aan de Redactie ter plaatsing te willen doorzenden.

Tot lid zijn benoemd:

E. H. B. BRASCAMP . . . . . *Olst.*
Gep. Opperhoutvester b/h boschwezen in N.I. Villa *Rozenhof.*

Jhr. D. C. RÖELL . . . . . *Amsterdam*
Conservator Rijksmuseum. *Amstel* 256.

Douairière Jhr. J. L. STORM VAN 'S-GRAVESANDE, geb. ARBEITER . . . . . *'s-Gravenhage.*
Juliana van *Stolberglaan 43.*

Adreswijzigingen.

B. H. BOISSEVAIN . . . . . *Amsterdam Z.*
Euterpestraat 78.

J. J. COCK . . . . . *Zierikzee.*
(Rectificatie.)

M. N. DAMSTRA . . . . . *Groenekan* (bij Utrecht).
„Beukenburg", p/a J. Floor.

Ir. W. C. ENGELEN . . . . . *Hoorn.*
Groote Oost 68.

Jhr. Mr. J. E. W. TWISS QUARLES VAN UFFORD . . . . . *Bilthoven.*
„de Pannenhoef", Rubenslaan 11.

J. WILLINCK . . . . . *Bussum.*
Jan *Toebacklaan 5.*

Aanwinsten der Bibliotheek.

Kurtz, G. H. Het oud-archief van het hoogheemraadschap van den Lekdijk Bovendams. [z. pl. 1933.]
(Beschenk van de Schrijfster).

Bloemendaal, M. Het geslacht Bloemendaal 1632-1932. Vlaardingen 1932. ***(Geschenk van den Schrijver).***

Kekule von Stradonite, S. Familiengeschichtliche Nachrichten über das Geschlecht du Verger de Monroy (von Monroy). [Schwerin i. M.] 1914.
(Geschenk van den Schrijver).

Kekule von Stradonitz, S. Ahnentafel-Atlas. Ahnentafeln LU 32 Ahnen der Regenten Europas und ihrer Gemahlinnen. Berlin 1898-1904.
(Geschenk van den Secretaris).

Lechner, C. S. Genealogie Kreyssig. Leiden 1933.
(Geschenk van den Schrijver).

Haagen, M. J. F. W. van der. Het geslacht van der Haagen 141'7-1932. Met een beschrijving van den schilder Joris van der Haagen en eenige naamgenooten door J. K. van der Haagen. 's-Gravenhage 1932.
(Geschenk van den Schrijver).

Mommers, A. R. M. St. Oedenrode van oude tijden tot heden. [Veghel] 1928. 2 dln. 1 bd.
dl. 1. Geschiedenis van de gemeente St. Oedenrode ...
dl. II. Inventaris van het oud- en nieuw archief der gemeente St. Oedenrode.
(Geschenk van den Rijksarchivaris in Noord-Brabant).

Op de L aac k, H. Inventaris van het stedelijk archief' van Venlo van 1814-1860. Venlo [1932].
(Geschenk van het Gemeente-bestuur van Venlo).

L e v e l t, H. Oudenbosch in verleden en heden. Voorafgegaan door een beknopte geschiedenis der St. Bernaartsabdij bij Antwerpen. Met inl. van J. van Ginneken. [Zundert] 1931. 2 din. 1 bd.

dl. 1. Geschiedenis van de gemeente en de parochie Oudenbosch. Met lijsten van verschillende ambtenaren.. ..

dl. II. Inventaris van stukken betreffende Oudenbosch.
(Geschenk van het Gemeente-bestuur van Oudenbosch).

[H a ss elt, G. van]. Kronyk van Arnhem. Arnhem 1790. *(Geschenk van den heer A. A. M. Stols).*

Lely, J. W. en P. S. van der. Het geslacht van der Lely. [Amersfoort, Haarlem 1933].
(Geschenk van de Schrijvers).

Dolk, Th. F. J. A. De geschiedenis van het Gemeenlandshuis van Delfland te Delft. Delft 1933.
(Geschenk van den Schrijver).

S m i t, D. H. Johan van Heemskerok 1597—1656. Amsterdam 1933. Proefschrift Utrecht.
(Beschenk van den Schrijver).

Donkersloot, H. Willem Donkersloot, stads-chirurgijn, operateur ... te Rotterdam. .. 10 Nov. 1758 -28 Jan. 1824. Een levensschets. Voordracht gehouden te Rotterdam. .. op ... 14 April 1933. [Rotterdam 1933].
(Geschenk van den Schrijver).

Beresteyn, E. A. van. Iconographie van Prins Willem I van Oranje ter gelegenheid van de herdenking van den vierhonderdsten geboortedag. Haarlem 1933.
(Beschenk van den Schrijver).

[Bijleveld, W. J. J. C.]. Het geslacht von Innhausen und Knyphausen in de Nederlanden 1645-1884. Leiden [1933]. *(Geschenk van den Schrijver).*

B ere s t e y n, E. A. v a n. Repertorium van gedrukte genealogieën en genealogische fragmenten. Haarlem 1933. *(Beschenk van den Schrijver).*

Beelaerts van Blokland, W. A. Beyeren quondam Gelre Armorum rex de Ruyris. 's-Gravenhage 1933.
(Beschenk van den Schrijver).

Verslag betreffende archief, museum en bibliotheek te Alkmaar over het jaar 1932. [Alkmaar 1933].
(Geschenk van den Archivaris der gemeente Alkmaar).

Verslag over het Gemeente-archief te Zutphen in 1932. [Zutphen 1933].
(Geschenk van den Archivaris der gemeente Zutphen).

B i e r e y e, W. Die Erfurter Geschlechter der v[on] Tennstedt u. Ludolf. Erfurt 1933. Erfurter geneal. Abend. Wissenschaftl. Abhandlungen, Heft 7.

Forst de Battaglia, 0. Das Geheimnis des Blutes. Wien, Leipzig 1932.

H aga, A. De stad en heerlijkheid Gramsbergen. [z. pl. 1932]. Overdr. „Versl. en mededn. Ver. tot beoefening van Overijsselsch regt en gesch.", 49ste stuk, 2e reeks, 25ste stuk. *(Beschenk van den Schrijver).*

Arnhem zeven eeuwen stad. Arnhem 1933.

De Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling in het Rijksmuseum te Amsterdam, 20 Juni-3 September 1933.

In het vorige Maandblad is reeds melding gemaakt van het plan, om onze Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling in gewijzigden vorm in Amsterdam voort te zetten: 20 Juni jongstleden, des namiddags om half vier, heeft aldaar in het Rijksmuseum (ingang Hobbemastraat, ,,Drucker-vleugel") de feestelijke opening van deze Tentoonstelling plaats gehad.

Van de talrijke aanwezigen mogen hier na Dr. W. de Vlugt, Burgemeester van Amsterdam, worden vermeld : Dr. F. Schmidt Degener, hoofddirecteur van het Rijksmuseum, Jhr. B. W. F. van Riemsdijk, oud-hoofddirecteur, Mevrouw Mr. H. van Dam van Isselt, referendaris van de Afdeeling Kunstzaken der Gemeente Amsterdam, de Heer G. D. Gratama, directeur van het Frans Halsmuseum en Jhr. Ir. G. C. Six, terwijl voorts nagenoeg alle leden van de Commissie voor de Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling te Amsterdam, verscheidene leden van het hoogere Museumpersoneel, alsmede van het Bestuur van ons Genootschap, vele leden van de Haagsche Tentoonstellingscommissie en een aantal dames de plechtigheid bijwoonden.

De Voorzitter der Amsterdamsche Tentoonstellingscommissie, ons eerelid Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn, heette allen aanwezigen welkom en schetste vervolgens in een kort woord de beteekenis van deze Tentoonstelling. Spreker deelde mede, dat aan de kern, die uit den Haag is medegebracht, te Amsterdam vele fraaie stukken uit het Rijksmuseum, het Nederlandsch Museum, 's Rijks Prentenkabinet, het Amsterdamsch Historisch Museum (de Waag), de Universiteitsbibliotheek te Amsterdam, het Gemeente-archief, het Museum Willet-Holthuysen, het Deutzenhofje en uit particulier bezit zijn toegevoegd.

Vervolgens gaf spr. uiting aan zijne gevoelens van erkentelijkheid jegens den Hoofddirecteur van het Rijksmuseum voor zijne groote medewerking; ook werd dank gebracht aan Jhr. D. C. Röell, conservator aan het Rijksmuseum, die het ondervoorzitterschap van de Tentoonstellingscommissie heeft willen aanvaarden en bij het inrichten van de Tentoonstelling zoo meesterlijk heeft medegewerkt, alsmede aan de andere leden der Commissie. Voorts getuigde spreker van zijne oprechte dankbaarheid aan Z. K. H. den Prins der Nederlanden, Beschermheer van ons Genootschap, die de unieke verzameling ridderorden, voor welke op de Tentoonstelling in den Haag zooveel belangstelling bestond, ook te Amsterdam weder heeft willen inzenden. Een woord van bijzonderen dank wijdde Jhr. van Beresteyn aan het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, dat welwillend zijne zalen in den Druckervleugel te onzer beschikking stelde.

Van de Amsterdamsche Tentoonstelling is geen catalogus samengesteld, doch de stukken zijn van opschriften voorzien. Van den Haagschen catalogus zijn zóó weinig exemplaren overgebleven, dat deze nog slechts aan gróóte liefhebbers kan worden geleverd [1]).

Ter Tentoonstelling zijn vele stukken met onbekende wapens aanwezig; spr. hoopt dat de bezoekers zich zullen willen beijveren, deze raadsels op te lossen, waarmede dan op hun beurt de inzenders weder gebaat zullen zijn,

[1]) Nader wordt medegedeeld, dat de resteerende exemplaren verkrijgbaar zijn gesteld aan de boekentafel bij den ingang der Tentoonstelling te Amsterdam en aan het Bureau van ons Genootschap voor den oorspr. prijs van f 1.—

Nadat Jhr. van Beresteyn de Tentoonstelling geopend had verklaard, begaf het gezelschap zich naar de eigenlijke Tentoonstellingszalen; de Voorzitter van ons Genootschap alsmede de Heer van Beresteyn leidden den Burgemeester rond en tenslotte vereenigden velen zich aan de welvoorziene theetafel, door Mevrouw van Eeghen-Heldring en Jonkvr. Six met een staf van jonge meisjes aangericht.

In aansluiting aan bovenstaand verslag zij hier nog eene korte beschouwing gewijd aan de verzameling, die te Amsterdam is bijéengebracht: Aangezien er immers geen catalogus bestaat van die stukken, welke aldaar aan de Haagsche kern zijn toegevoegd,-verdient het wellicht aanbeveling, de aandacht van onze leden te vestigen op enkele bijzonder merkwaardige stukken. Indien er tenminste onder onze leden zijn, die meenen, dat men met de bezichtiging van de Haagsche Tentoonstelling kan volstaan, dan moge de lezing van deze regelen hun de overtuiging schenken, dat zij zich vergissen! Aan alle leden is wederom een doorloopend toegangsbewijs toegezonden.

Het is helaas niet mogelijk hier in bijzonderheden te treden over de unieke collectie porselein, glaswerk en zilver, alsmede over de prachtige schilderijen, alles met wapens, door het Rijksmuseum welwillend ter beschikking van de Commissie gesteld: de twee groote vitrines „Chine de commande" (collectie de Vries, vermeerderd met eene inzending van den Heer *F. P. Bodenheim),* één met Noord-Nederlandsche majolica en Delftsch aardewerk, twee met glas en één met zilver bieden een onvergelijken aanblik. De fraaie „prijsbanden" van de Universiteitsbibliotheek, de wapenboekjes van het Museum Willet-Holthuysen, de wapenborden van het Waagmuseum kunnen in dit bestek slechts worden aangestipt;

In verband met het artikel „Stamreeksen in beeld" van de hand van onzen Voorzitter in het Jubileum-nummer is het merkwaardig de oorspronkelijke houtsnede van Cornelis Anthonisz. van de heeren van Brederode ('s *Rijke Prentenkabinet*) hier te zien. Prachtig zijn ook de andere tentoongestelde houtsneden van dezen kunstenaar, welke het Prentenkabinet onlangs aankocht, voorstellende Karel V, Philips II, René van Châlons e.a.

Ook de „rouwstoeten" bij de begrafenis van Frederik Hendrik, gravure van P. Nolpe naar P. Post. met gekleurde wapens, en van Willem IV, gekleurde gravure van J. Punt naar P. van Cuyck (*'s Rijks Prentenkabinet),* trekken zeer de aandacht.

Interessant is ook de kwartierstraat (32) van Louise de Colligny door Pierre d'Hozier, seigneur de la Garde.

In de hoofdzaal hangt een buitengewoon fraai gobelin, waarvan het hoofdmotief wordt gevormd door het wapen van Guillaume Rogier de Beaufort, vicomte de Turenne († 1396), gehuwd met Eléonore de Comminges († 1397), eind 14de eeuw *(Rijksmuseum).*

Tot de „raadsels" behoort het levensgroote portret van een admiraal, tweede helft 17de eeuw : op de roode vaan van een trompet, die één der ornamenten van de fraai gebeeldhouwde lijst uitmaakt, ziet men zijn wapen: in blauw drie staande ovale zilveren voorwerpen als eieren (geen boonen). De verdere attributen op de lijst aangebracht wijzen op zee- zoowel als op landmacht; de prinsenvlag op het schilderij en het Nassau-wapen op de lijst geven ons de zekerheid hier niet met een buitenlander te doen te hebben.

Een ander "raadsel" is een gezicht op de reede van Enkhuizen door Abraham Storck, omstreeks 1660: op de vlag van de boot, waarin eene familie (vader met kinderen) is gezeten, komt het volgende wapen voor: gedeeld 1 in zilver een roode leeuw, II in blauw drie zespuntige zilveren sterren.

Zooals reeds in het vorige Maandblad werd vermeld, heeft de Commissië voor de Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling te Amsterdam zich beijverd, om — naast stukken van algemeen genealogisch belang — ook een aantal specifiek Amsterdamsche merkwaardigheden bijéén te brengen. Deze zijn zooveel mogelijk in een afzonderlijk vertrek (de „Amsterdamsche kamer") geplaatst.

Men vindt daar, om slechts enkele stukken te noemen, het adelsdiploma van Koning Lodewijk XIII voor Pieter Cornelisz. Hooft, 1639 (eigendom van *Jhr. H. J. P. Hooft Graafland te* Utrecht), een diploma van Koningin Christina van Zweden voor Joan Huydecoper, 1637 *(Jhr. J. Huydecoper van Maarsseveen),* de beroemde genealogie Schaep door Mr. Gerard Schaep *(Universiteitsbibliotheek)* en een album van Banningh Cocq, den bekenden kapitein van „de Nachtwacht" *(Rijksmuseum,* bruikleen van de familie de *Graeff).*

In dit verband dient mede te worden vermeld de adelsbrief van Koning Karel II van Engeland voor Dirck Tulp, 1676, versierd met een portret des Konings [1]), alsmede de ongemeen fraaie beker in den vorm van een tulp, door Johannes Lutma, geschenk van den bekenden medicus en burgemeester van Amsterdam Dr. Nicolaes Tulp aan het chirurgijnsgild. *(Jhr. Six* van *Wimmenum).*

Ook de zes-meter-lange, bijzonder kostbaar uitgevoerde genealogie Clifford met gekleurde wapens en versierd hoofd mag hier niet ongenoemd blijven *(Douairière Baronesse Clifford-van der Oudermeulen).*

Afzonderlijke vermelding verdienen voorts de beide schilderijen, ingezonden door de Backer-Stichting (gevestigd ten huize van Douairière Hoeufft-Backer te Amsterdam). Elk dezer stukken bevat eene verzameling 17de eeuwsche copieën van familie-portretten, alle op koper, in platte lijstjes gevat; bovendien vindt men in het ééne een kwartierstaat (16) van Dr. Pieter Schaep Gerritsz., schepen en raad te Amsterdam in 1600, en in het andere een kwartierstaat (16) van diens vrouw Margaretha Pauli gezegd Hallingh, met gekleurde wapens. Ook bevatten beide stukken een lijstje uit denzelfden tijd met de namen der afgebeelde personen (bv. „Aenwijsinghe van de schilderijen van 's vadersijde"). De nummers van deze lijst herhalen zich op de onderscheidene portretten.

Uit de nagelaten geschriften van den bekenden genealoog Mr. Gerard Schaep (1599—1655), schepen te Dordrecht 1627 en 1628, schepen en raad te Amsterdam 1638, zoon van Dr. Pieter Schaep en Margaretha Hallingh voornoemd, welke op de Universiteitsbibliotheek worden bewaard, blijkt, dat de verzameling door dezen is bijéén gebracht. Onder die geschriften bevinden nl. zich ook Schaep's aanteekeningen, bijge-

[1]) In dit verband verdient vermelding het aan Maerten en Willem Snouckaert door Keizer Karel V verleende diploma, hetwelk in het hoofd eveneens diens portret draagt (catalogus No. 1582).

houden tijdens het aanleggen van deze schilderijen-verzameling, een waarlijk niet alleen uit kunsthistorisch oogpunt gelukkig feit. Zij vermelden veelal: wie. het portret copieerde (Mr. Lucas, Mr. Salomon, Symon Hendricksz. van Amersfoort), wat hem daarvoor werd betaald en bij wien het oorspronkelijke schilderij hing, waarnaar de copie werd gemaakt. Uit den stijl der portretten zou men geneigd zijn af te leiden, dat men hier o. a. te doen heeft met copieën naar Heemskerck, Dirck Barendsz, Ketel en wellicht ook Lucas van' Leyden.

Het doel van den verzamelaar is duidelijk: hij wilde zich zooveel mogelijk eene voorstelling kunnen maken van zijne voorouders zoowel van vaders- als van moederszijde, modern uitgedrukt: wenschte een geillustreerden kwartierstaat samen te stellen. Het kan geene verbazing wekken, dat, wanneer de personen van wier portret Mr. Gerard Schaep zich eene copie wenschte te verschaffen, tezamen met andere leden van hun gezin waren afgebeeld, (man, vrouw en kind, vader met zoons, moeder met dochters), men ook deze familieleden, die niet tot Mr. Gerard's voorouders behooren, afgebeeld vindt. Op één punt echter is Schaep bij het samenstellen van zijne verzameling afgeweken van zijn oorspronkelijken opzet: bij de portretten der vaderlijke kwartieren zijn ook die van Mr. Gerard Schaep zelf en van zijne vrouw Johanna de Visschere, benevens die van verscheidene kwartieren van deze laatste opgenomen. Merkwaardig is, dat de portretten van den verzamelaar en diens vrouw de eenige zijn, welke thans aan de verzameling ontbreken: ter plaatse, waar deze volgens de nummering behoorden vóór te komen, vindt men een tiental geteekende portretten uit de 17de en 18de eeuw, waarvan er eenige blijkens de wapens'leden van het geslacht Backer voorstellen.

Na het voorafgaande is het zeker wel onnoodig te zeggen, dat bezichtiging van de Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling in Amsterdam ten zeerste wordt aan bevolen.

De stamreeks van het uitgestorven adellijk Overijsselsch geslacht van Laer,

door W. WIJNAENDTS VAN RESANDT.

In Nederland's Adelsboek jg. 1916, waarin evenals in jg. 1909 de stamreeks van dit in 1832 in den Nederlandschen adel erkende geslacht werd opgenomen, ving deze aan met : „ *Hendrik van Laer*, die omstreeks 1620 „huwde met *Wendelmoet ter Bruggen* en wiens moeder „eene van *Scherpenzeel tot Hoenlo* zoude zijn geweest."

Reeds in nr 12 van jaarg. 1916 van ons Maandblad „De Nederlandsche Leeuw" vestigde de tegenwoordige voorzitter van ons Genootschap in een kort stukje (zie kol. 381) er de aandacht op, dat deze stamreeks zonder veel moeite had kunnen worden opgevoerd. Immers blijkens het Tijdrekenkundig Register op het Oud Provinciaal Archief van Overijssel, dl. IV, blz. 89, werd *Johan van Laer* met Hoenlo en andere goederen in het kerspel Olst beleend bij opdracht zijner moeder *Agnes*, weduwe van *Hendrik van Laer*, *28* Juni 1458. Hij vernieuwde den leeneed 24 Juli 1497 (dl. V, blz. 66) en *was* dood 26 Augustus 1503, toen zijn zoon *Hendrik van Laer*, bovengenoemde stamvader, als leenvolger werd beleend (ibid., blz. 183).

Aldus de heer Beelaerts van Blokland in zijn kleine inzending, welke hij eindigde met de opmerking, dat over de voorouders van *Hendrik van Laer* waarschijnlijk met succes evengenoemd Tijdrekenkundig Register geraadpleegd kon worden, terwijl het ook — volgens den heer Beelaerts — aanbeveling zou verdienen de Cameraarsrekeningen van Deventer na te slaan.

Hoewel laatstbedoelde raadgevingen indertijd door ons zijn behartigd, leidden deze door straks nader aan te duiden omstandigheden tot geen uitslag, voornamelijk omdat men bij voortgezet onderzoek langs dezen weg in een onnoemlijk aantal van *Laer*'s verward raakte, uit welken doolhof geen hoogere stamreeks was op te stellen.

Daar dit geslacht *van Loer* reeds in 1877 uitstierf en weinig meer op den voorgrond was getreden, bleef het hooger opvoeren van zijn stamreeks rusten, waar andere geslachten al onze aandacht vergden, doch nu in den thans ter perse gaanden jaargang 1934 van het Adelsboek dit geslacht opnieuw opgenomen zal worden, hebben wij een poging gedaan om het eertijds gestaakte onderzoek ditmaal tot een goed einde te brengen.

Uit de inzending van den heer Beelaerts was reeds gebleken, dat het nagaan van de oudere beleeningen met het huis Hoenlo de stamreeks van dit geslacht niet zou helpen opvoeren, omdat dit goed, dat bijna 420 jaren, tot het uitsterven van het geslacht, in het bezit daarvan is gebleven, afkomstig was van de *van Oldeneel*'s (zie ook k. 366 van jg. 1916 van dit Maandblad) en daardoor de oudere beleeningen ermede voor de stamreeks van *Laer* niet dienstig waren.

Doch zelfs in het bovengenoemde Tijdrekenkundig Register van Overijssel komt vóór 1468 nimmer een oudere beleening van Hoenlo voor, hoewel bedoelde uitgave tot het jaar 1627 alle Bisschoppelijke leenacten van leenen in Overijssel vermeldt.

De reden daarvan is deze, dat toen deze uitgave werd samengesteld het Leenactenboek der Bisschoppen van Utrecht vóór het met 1466 aanvangende Leenregister van Bisschop David van Bourgondië zoek was, waardoor de in die oudere periode vallende beleeningen toenmaals onbekend waren en niet in bedoelde uitgave konden worden opgenomen.

Sedert dien is het deel, waarover de lacune liep, te Utrecht terecht gekomen, een afschrift ervan berust op het Rijksarchief te Zwolle en daardoor vonden wij thans, dat op 27 April 1434 *Agnes van Oldeneel*, vermits overlijden van haar vader *Wolter Machariszoon van Oldeneel*, beleend werd met Hoenlo, en dat haar hulder bij het doen van den leeneed haar man *Hendrik van de Laer* was.

Gaven de oudere beleeningen met Hoenlo dus niets voor de stamreeks van het geslacht *van Laer* (dat vóór 1468 meestal voorkomt als: *van de(n) Laer*), zoo moesten wij wel uitzien naar andere leengoederen van dit geslacht, om door het nazien van de oudere beleeningen meer te weten te kunnen komen over de oudere generaties.

Nu werd *Hendrik van Laer*, de man van *Wendelmoet ter Bruggen*, dus de geen met wien in jg. 1915 de stamreeks aanving, blijkens het Bisschoppelijke leenregister, op 26 Augustus 1603, vermits overlijden van zijn vader *Johan van Laer*, niet alleen beleend met Hoenlo, maar ook met vele andere kleinere goederen, waarvan als eerste

genoemd werd den Luttekenhof te Gietmen[1]).

Wij besloten dus de oudere lotgevallen van dezen Luttekenhof, welke in het kerspel van Ommen lag, na te gaan en vonden toen, dat *Hendrik*'s grootvader, ook *Hendrik van Laer* geheeten, de man dus van *Agnes van* Oldeneel, op 21 Apr. 1457 den leeneed vernieuwde voor den Luttekenhof te Gietmen en meer andere goederen (kort daarna overleed hij, want 28 Juni 1468 was hij dood, zooals wij in den aanvang van dit opstel zagen).

De eerste beleening vóór 1467 met den Luttekenhof van Gietmen en de andere goederen voor Hendrik *van* de *Laer* was van 1433, vermits overlijden van zijn vader *Boldewijn van de Laer.*

Deze *Boldewijn*, dan *Henrickszoon*[2]) geheeten, was 6 April 1393 beleend met de vaderlijke goederen en laatstbedoelde *Henrick van den Laer* leeren wij kennen uit de lijst van de leenmannen van den Bisschop van Utrecht van omstreeks 1383 wegens diens leen *het Laer*, in het kerspel Ommen, *den Luttiken Hof te Biet men* en vele andere goederen. (Zie daarvoor: *Registers en Rekeningen van het Bisdom Utrecht,* door mr. S. Muller, deel 11, blz. '716-716).

Deze *Henrick van den Laer was* gehuwd met *Katharina*, die eveneens vóór 1383 beleend was met hare goederen onder Hellendoorn (zie alsvoor blz. 727) en die 23 Nov. 1391 voorkomt als *Katherijn* weduwe van *Henric van den Laer.*

Wij hebben hiermede dus de stamreeks kunnen opvoeren tot een *Henrick van den Laer*, reeds vóór 1383 leenman van den Bisschop van Utrecht, o.a. wegens Laer onder Ommen.

Willen wij nu de voorouders van dezen *Henrick* vinden, dan stuiten wij op eigenaardige moeilijkheden. Tezelfder tijd, dat deze *Henrick* leefde, vinden wij in de Regesten van het archief der Bisschoppen van Utrecht (uitgegeven in 3 deelen door Mr. S. Muller, zie regest nr. 1698) een oorkonde van 6 Mei 1396, waarbij *Henrick van de Laer*, zoon van *Engbert van Zalne,* belooft zich te houden aan de acte van onderwerping zijner ouders.

Engelbert van Zalne was namelijk in zijn tijd een zeer bekend en gevreesd roofridder, die zetelend op zijn huis ten Laer onder Ommen, langen tijd geheel Overijssel onveilig maakte. De Bisschop, verbonden met de steden Zwolle, Deventer en Kampen, onderwierpen hem eindelijk en bij acte van 30 Aug. 1384 (zie Regesten der Bisschoppen van Utrecht no 1072) onderwierpen *Engelbert van Zalne* en *Jutte van de Laer*, zijn vrouw, zich aan den Bisschop onder afstanddoening van hun huis ten Laer onder Ommen.

De kinderen van *Engelbert van Zalne* namen den naam en het wapen hunner moeder aan en nu meenden wij aanvankelijk, dat de *Henric van den Laer*, die 6 Mei 1395 de onderwerpings-acte zijner ouders bekrachtigde, dezelfde was als de *Henric* van *den Laer*, dien wij als eersten stamvader nu hadden vastgesteld en die in 1388 leenman was van den Bisschop wegens het Laer en den Luttekenhof te Gietmen.

[1]) Deze ***Hendrik van Laer*** lijftocht ten zelven dage van zijn eerste beleening, dus op 26 Aug. 1503, zijn vrouw ***Wendelmoet ter Bruggen aan deze leengoederen;*** hij vernieuwt ***den leeneed op*** 31 Oct. 1517 en 12 Juli 1525 en is dood 31 Aug. 1532, als wanneer zijn zoon ***Johan*** van ***Laer*** met die goederen wordt beleend.

[2]) ***Boldewijn en*** zijn vader ***Henric van Laer*** worden te samen reeds vermeld in één acte op 15 Sept. 1380. (Tijdrek. Reg. dl. F, blz. 15.)

Wij moesten die meening echter loslaten, toen wij het wapen leerden kennen van *Engelb'ert van Zalne* en dat van diens vrouw *Jutte van de Laer*; dezenvoerden n.l. resp. een ankerkruis en een schraag.

Hunne 3 zoons voerden het vaderlijke èn moederlijke wapen samen in een gedeeld schild, alleen de jongste zoon *Rolof* alleen de schraag. Uit hun 2den zoon *Johan van den Laer* spruit het geslacht, dat de heerlijkheid Laer in het graafschap Bentheim bezat, gelegen vlak over de grens bij Coevorden, welks leden in de 18e eeuw veelal voorkomen als *von Lahr.*

Het later tot den Nederlandschen adel behoord hebbende Overijsselsche geslacht, waarvan wij hier de stamreeks behandelen, voert echter een geheel ander wapen, n.l. in blauw 7 zilveren leliën (3, 3 en 1), zoodat de stamvader *Henrick van de Laer* stellig uit een geheel ander geslacht was dan dat van *Engelbert van Zalne* en diens vrouw *Jutte van de Laer.* Wij hebben niet kunnen nagaan of *het goed het Laer*, wegens hetwelk *Henrick* vóór 1383 leenman van den Bisschop is, hetzelfde was, als het eveneens onder Ommen gelegen *huis ten Laer*, van waaruit *Engelbert van Zalne* zijn rooftochten ondernam.

Wel is dit roofslot in 1384 bij zijn onderwerping geslecht, maar het latere huis het Laer te Ommen is ongeveer tezelfder plaatse toch herbouwd geworden.

Het zou een diepergaande studie vorderen in de oudste Utrechtsche en Overijsselsche bronnen om eventueel over de voorouders van den *Henric van de Laer* van 1383 iets te vinden ; ons ontbreekt voorshands de tijd daartoe.

Bovendien wordt dit onderzoek bemoeilijkt door de verschillende *van (de) Laer's,* die voor en na 1383 in Overijssel woonden.

Slaat men b.v. de Cameraarsrekeningen van Deventer op, dan raakt men al spoedig verward in allerlei personen van dien naam, óók met de voornamen *Henrick* en *Johan,* die reeds vroeg in de regeering van Deventer zaten. Gelukkig kon ik al deze personen loslaten, toen mij bleek, dat hun zegel als wapen de schraag vertoonde, al dan niet erboven vergezeld van een ster of van 2 sterren, één boven en één beneden de schraag.

De van *Laer's* met de 7 lelies, later wonende op Hoenlo onder Olst, komen niet te Deventer voor, doch in de oudere tijden uitsluitend in de omgeving van Ommen.

Volgens het Aardrijkskundig Woordenboek van Van der Aa was aan het huis het Laer bij Ommen het recht van het jagermeestersambt van Overijssel verbonden; wellicht als herinnering hieraan voerde het onderwerpelijk geslacht van *Laer* de 2 hazewindhonden bij zijn wapen en wel op een wijze, welke naar wij meenen, eeoig is in de heraldiek. Het helmteeken is n.l. een uitkomende vrouwenfiguur, die in de linkerhand 2 roode leidsels vasthoudt, welke over den linkerbovenhoek van het schild heen naar beneden gaan en 2 naast elkander vóór het schild loopende hazewindhonden besturen.

De verdere stamreeks van dit geslacht nà den *Henrick van Laer*, met wien in jg. 1916 begonnen werd, is gemakkelijk uit de beleeningen met Hoenlo te volgen: wij mogen daarvoor naar het a.s. Adelsboek verwijzen.

Ten slotte is het wellicht niet overbodig mede te deelen, dat het bekende Geldersche geslacht *van Laer*, dat Lichtenberg, Kell en de Engelenburg bezat en dat omstreeks 1790 uitstierf, niets te maken heeft met het

geslacht van Laer uit Ommen. Het Geldersche geslacht stamde uit het Stift van Keulen en voerde: in goud een hartschild van groen.

Onjuiste namen en wapens van Nederlandsche geslachten in het Armorial Général van J. B. Rietstap,

door R. T. Muschart.

(Vervolg van LI, 123.)

Boot (Amsterdam) en B o o t h (Holland, Utrecht). Met deze namen vindt men in het Armorial Général 2 wapens, die precies hetzelfde zijn, nl. „in goud een zwart klimmend hert". Het eenige verschil is, dat bij *Booth* nog een helmteeken en schildhouders worden aangegeven en bij *Boot* niet.

Dit moet natuurlijkerwijze aanleiding tot verwarring geven en den indruk vestigen, alsof wij hier met 2 verschillende families te doen hebben, die toevalligerwijze hetzelfde wapen hebben. Dit is geenszins het geval; wij hebben hier eenvoudig met ééne familie te doen, waarvan de leden zich zoowel *Booth*, als *Boot of Boodt* schreven. De eigenlijke naam zal wel *Booth* moeten zijn, daar, zooals uit de Batavia Illustrata folio 875 blijkt, de stamvader *Gijsbrecht Bothensoon* is, die in 1123 overlijdt. Diens achterkleinzoon *Gerard*, ridder, ambachtsheer van Hartesweerde, dat naar hem Botenes genoemd werd, is de eerste, die zich *Booth* noemde.

Uit deze genealogie blijkt, dat tot deze familie behooren o.a. *Cornelis Aertsz. Booth*, in 1440 aangesteld tot sohepen van Dordrecht, *Dominicus Booth*, balliuw en dijkgraaf van de Zijpe, overleden in 1619, en *Jacob Booth Dirksz.*, in het begin der 17e eeuw griffier van het land van den Vrije van Sluis.

De zegels van deze 3 nu, door mij in verschillende archief bronnen gevonden, voeren hetzelfde wapen als boven omschreven, doch de eerstgenoemde heeft op zijn randschrift den naam als *Boot* vermeld, de laatstgenoemde schrijft zich *Boot* en *Dominicus* schrijft zich zoowel *Boot* als *Boodt*.

Wij zien dus, dat er bij dit hertewapen hoegenaamd geen familieverschil bestaat ten aanzien van de namen *Boodt, Boot en Booth*, en derhalve ware het ter voorkoming van verwarring beter en logischer geweest, dit wapen slechts éénmaal te beschrijven en daarbij de 3 namen *Boodt, Boot* en *Booth* te vermelden.

Zooals bekend, is het oorspronkelijk eene Zuid-Hollandsche familie, die zich later te Utrecht vestigde.

Wat het ontstaan van het wapen betreft, lijkt het mij zeer waarschijnlijk, dat de naam van het ambacht Hartesweerde, waarvan, zooals wij zagen, *Gerard Booth* ambachtsheer was, aanleiding zal geweest zijn, dat het hert als wapen werd aangenomen.

Di er h o u t of Di e r o u t (provincie Utrecht).

Het Armorial Général beschrijft dit wapen als volgt: „in hermelijn 2 zwarte gaande leeuwen boven elkaar".

Onmiddellijk hieraan vooraf gaat de beschrijving van een wapen *Dierhout* met de toevoeging „Gorinchem", luidende als volgt: „in zilver een geplante groene boom, vergezeld links van eenen tegen den stam klimmenden rooden vos".

Dit lezende, krijgt men den indruk alsof er 2 geheel verschillende families van den naam *Dierhout* bestaan hebben, waarvan de eene gevestigd te Gorinchem, de andere in de provincie Utrecht.

Indien nu juist is, hetgeen Jan van Kuyl ons in zijn Wapenboek, dat in het Gemeentelijke Museum te Gorinchem berust, mededeelt, is zulks in het geheel niet het geval en hebben wij eenvoudig te doen met dezelfde familie, die haar oorspronkelijken naam en haar oorspronkelijk wapen wijzigde. Van Kuyl nl. zegt, dat Mr. *Petrus Dierhout*, raadsheer in het Hof van Utrecht en getrouwd met *Geertruy van Monfoord gezegd Blockland*, omstreeks 1675 door keizer Ferdinand II geadeld werd en dat bij die adelsverheffing het oorspronkelijk wapen der familie, zijnde de boom met den vos als boven beschreven, veranderd is in de 2 gaande leeuwen, eveneens als boven beschreven, en tegelijkertijd de naam *Dierhout* veranderd is in *Derout*, welke gewijzigde naam en gewijzigd wapen ook door zijne descendenten zijn gevoerd.

En dat Jan van Kuyl het weten kon, blijkt wel uit eene mededeeling in het M. S. Wapenboek in de Kon. Bibliotheek te 's-Gravenhage, Catalogus nr 74 H. 12, getiteld : „Wapenboek der edele en oude patritie families van Gorinchem", waarin vermeld wordt, dat .... *Dierhout* de moeder is van *Johan van Kuyl Martensz.* a° . . . . Hoogheemraad van de landen van Arkel te Gorinchem.

Aangenomen nu, dat deze mededeeling van van Kuyl juist is, dan blijkt daaruit 1° dat de Gorinchemsche familie *Dierhout* vóór ongeveer 1676 als wapen voerde „in zilver een geplante groene boom, vergezeld links van eenen tegen den stam klimmenden rooden vos", 2° dat zij na dien tijd dit wapen niet meer voerde, doch in plaats daarvan „in hermelijn 2 zwarte gaande leeuwen boven elkaar" en 3° dat zij sedert dien niet meer *Dierhout* doch *Derout* heette. Maar dan blijkt hier tevens uit, dat het onmogelijk is, dat het wapen met de 2 leeuwen onder den naam *Dierhout* kan voorkomen, doch alleen onder den naam *Derout*, welke laatste naam men in het Armorial Général tevergeefs zoekt.

Ik heb dan ook het wapen met de 2 leeuwen altijd met den naam *Derout*, nimmer met den naam *Dierhout* gevonden en omgekeerd het wapen met den vergezelden boom steeds met den naam *Dierhout* of *Dierout*, nimmer met den naam *Derout*.

Zoo voeren *Jan Dierhout*, van 1426 tot 1443 schepen van Gorinchem, *Claes Aerdts Dierout*, in 1662 schepen van Gorinchem, *Jan Dierhout*, in 1606 te Nijmegen, *Jan Claesz. Dierhout*, van 1697 tot 1621 burgemeester van Gorinchem en overleden 7/7 1636, de bovengenoemde vrouw van *Johan van Kuyl Martensz.* en de eveneens bovengenoemde Mr. *Petrus Dierhout*, vóór zijne adelsverheffing, het wapen met den vergezelden boom en daarentegen Nicolaas *Derout*, heer van Ganswijk en Emmikhoven, overleden 28/4 1658, Cornelis Derout, heer van Ganswijk, overleden 16/2 1.663 en *Susanna Derout*, vrouwe van Emminkhoven, overleden 21/8 1665 en getrouwd met *Gerard van Blokland*, het wapen met de 2 leeuwen.

De laatste 3 vermeldt van Buchel in zijn wapenboek, getiteld „Grafs en Wapen", deel I, folio 306 als te zijn begraven in de Buurkerk te Utrecht, alwaar hunne wapens op rouwborden in die kerk te zien waren. Uit

diens opgaven blijkt dus, dat reeds in het jaar 1668 deze naam ***Dërout*** en dit wapen met de 2 leeuwen bestonden, en dus zullen wij de opgave van Jan van Kuyl, dat de adelsverheffing van Mr. ***Petrus Dierhout*** omstreeks 1665 plaats had, ruim moeten opvatten.

Summa summarum zullen wij dus, aangenomen, dat van Kuyl's bewering juist is, in het Armorial Général de namen *Dierhout* en ***Dierout*** bij de beschrijving van het wapen met de 2 leeuwen moeten schrappen en daarvoor in de plaats stellen den naam ***Derout*** en aan den naam *Dierhout* bij de beschrijving van het wapen met den boom moeten toevoegen „of ***Dierout".***

L o-y en ('s Hertogenbosch).

Aldus wordt de naam aangegeven voor een wapen, als volgt beschreven : „in zilver een zwart molenijzer, vergezeld boven en beneden van een zwarte lelie, rechts en links van een zwart klaverblad".

In overeenstemming hiermede zegt de onder redactie van Rietstap gestaan hebbende Heraldieke Bibliotheek, jaargang 1876 op pag. 274, dat eene familie ***Loyen,*** die in de 14e eeuw in de regeering van 's Hertogenbosch zat, dit zelfde wapen voerde, doch de lelies en klaverbladen rood inplaats van zwart.

Deze naam deugt niet en moet luiden ***Loyens,*** dus met een „s" aan het eind, en het is geen Bossche doch een Maastrichtsche familie.

Aldus komt dit wapen met den naam ***Loyens*** voor in pleisterwerk boven den ingang van het voormalig buitenverblijf „ Watersley" bij Sittard, dat omstreeks 1762 in het bezit van de Maastrichtsche schepenfamilie ***Loyens was,*** volgens de Maasgouw 1904 pag. 48, en eveneens met den naam ***Loyens*** in een M. S. Wapenboek, samengesteld door den wijnhandelaar Thiessen te Maastricht, in een M. S. Wapenboek, getiteld „de Batavische Adelaar" en als 1e en 4e kwartier van het gevierendeelde wapen op de grafzerk in 0. L. Vrouwekerk te Maastricht van ***Willem Hendrik Loyens,*** kanunnik dier kerk, overleden 22/9 1730 en van *Anthon* ***Arnold Loyens,*** in 1731 eveneens kanunnik dier kerk. En zoo vermeldt de Wapenheraut 1902 op pag. 446 eveneens dit wapen, doch met de lelies en klaverblaren rood, als dat van ***Jan Jacobus*** *Loyens,* wonende te Weert en 25/1 1768 te Eindhoven, getrouwd met ***Maria Theresia van Beerenbroeck,*** waarbij als getuige ***Petrus Loyens,*** rector van het klooster te Nunen.

Meerdere malen vond ik ook den naam in protocollen van Maastrichtsche notarissen, ook daarin altijd ***Loyens*** nimmer Loyen.

Trouwens het Armorial Général bevestigt dit zelf, want 2 namen verder vermeldt het precies hetzelfde wapen met den naam ***Loyens*** met de plaatsaanduiding „Luik". Vóór dit woord „Luik" kunnen wij dus „Maastricht" plaatsen.

Dit kleine verschil van ***Loyens*** met ***Loyen zou*** nu van niet zoo heel veel belang zijn, wanneer niet eene familie ***Loyen*** te 's Hertogenbosch een geheel ander wapen voerde, tenminste in de 16e eeuw, zooals duidelijk blijkt uit „de Grafzerken in de St Janskerk te 's Hertogenbosch" door Dr. C. F. X. Smits, die ons op pag. 126 in deel 1 het wapen vertoont op de grafzerk in die kerk van *Daniel Loyen*, overleden 9 Juli 1647, welk wapen is: „gedeeld, 1 een buroht, 11 2 gedekte kannen zonder oor, schuinlinks **boven elkaar gerangschikt".**

v a n N o y e n. (Gelderland).

Aldus wordt de naam aangegeven voor een wapen, als volgt beschreven : „in zilver een roode dwarsbalk, vergezeld boven van een horizontaal geplaatsten groenen eiketak, waaraan 3 gouden eikels, beneden van een roode ster".

Ofschoon zulks nu wel niet van zoo groot belang is, wil ik er toch op wijzen, dat ik dit wapen steeds ben tegengekomen met den naam *Noyen*, dus zonder het voorvoegsel „*van*". Zoo voeren dit wapen op hunne zegels ***Johan*** *Noyen*, in 1676 te Doesburg, Gerrit Noyen ***Hendricksc.*** de Jonge, in 1648 te Doesburg, *Gerit* ***Noyen,*** in 1660 te Reede, en *P.* Noyen in 1707 te Nijmegen.

Op de oudste zegels is de ster 8-puntig. De naam komt ook voor onder de vormen *Neuyen* en *Noeyen* en ik heb een sterk vermoeden, dat wij hier te doen hebben met een patronymicum 'van den ouden mansvoornaam Noy, Noey, *Nuy* en indien dit juist is, is het voorvoegsel „*van*" natuurlijk niet op zijn plaats.

V a n P a s c h. ('s Hertogenbosch).

Aldus wordt de naam aangegeven voor een wapen als volgt beschreven : „in rood 7 zilveren ruiten, in 2 rijen van respectievelijk 4 en 3 aaneengesloten, naast elkaar en vergezeld boven van 3 zilveren sterren naast elkaar".

De eenige maal, dat ik dit wapen tegenkwam, vond ik den naam niet aldus, doch als Pass aangegeven en wel op het zegel van ***Joachim*** *Pass*, 17/5 ***1624*** schepen van 's Hertogenbosch, voorkomende in het Heerlijkheidsarchief Ammerzodeu. Zoowel in het stuk zelf als in het randschrift van het zegel is de naam als ***Pass aange***geven. Als helmteeken fungeert een uitkomende zwaan met opgeheven vlucht.

Deze schepen mankeert in de lijst, voorkomende in het Algemeen Nederlandsch Familieblad 1887, pag. 229 en volgende.

Bijbelbladen van Neck en Merens,

medegedeeld door A. MERENS.

In de Name des Heeren Amen.
In Hoorn.

Op den dertichsten ofte laetsten April sestien hondert twee end sestich syn myn huysvrou ***Elisabeth*** *Veen*[1]) ende ick ***Willem van*** *Neck Cornelisz*[2]) inden echten staet getreden ende getrout (int' huys van myn schoonvader Jacob Veen opt' noordt genaemt de Roskam[3])) door de Heeren Schepenen Dirck van Suchtelen ende Reynier Langewagen myn mede Confraters, ende de Secretaris Pieter Wyncoop.

God geeft dat hetselve ons tot onser beyder salicheyt mach gedyen.

---

[1]) Doopboek Hoorn. No. 277e. Ged. 31 May 1640 *Lysbet.*
Vader ***Jacob*** *Claesz* ***Veen;*** moeder *Tryntje Willemsd.* (van *Someren*) beyde van Hoorn. Getuyge Griet Jans van Neck.

[2]) Zoon van ***Cornelis*** *Willemsz. van* ***Neck en*** *Neeltje Hendriksd.* ***Rotgans.***

[3]) Trouwboek Hoorn No. 288e geeft in afwijking aan:
ondertrouw den 15den April 1662 van den Heer ***Willem*** *van Neck,* schepen deser stede, jongesel van Hoorn, wonende opt Oost ende juffrou ***Elysabeth Veem,*** jonge dochter mede van Hoorn, wonende in de Ramen.
Attestatie em in huys te trouwen den 30 May (moet zijn April A.M.) 1662.

Den tweeden Marty 1663 is myn huysvrou naer een sware pyne van ontrent 18 dagen verlost van een soontie dat ontrent vyf maanden gedragen was en heeft ontrent een groot half uyr geleeft, ende is des anderen daechs by avont begraven int graf van myn vader Cornelis van Neck ende Moeder Neeltien Hendric Rotgans sal: aen de suyitsyde in de groote Kerok alhier in No. 649.

Op den 29st. segge negenentwintichsten February 1664 synde schrickel jaer smorgens ten negen uyren is myn huysvrou verlost van een kloecke jonge dochter die op den tweeden Marty desnamiddachs in de groote kerck van D^oe. Georgius Goethals is gedoopt ten over staen van myn broeder Lucas van Neck [4]) als getuygen ende is genaemt

Cornelia van Neck [5]). Godt den Heere laet haer in deuchden opwassen.

1666. Op den 23 September is myn huysvrou verlost van een seer kloecke jonge soon smorgens ontrent ten half achten ende is op 24 dito daer aen synde vrydach in de groote kerck by myn ten doop gehouden en gedoopt door D^oe. Wynandus Nieustadt ende genaemt

Cornelis van Neck. Godt de Heere laet hem in deuchden opwassen.

Op den 9 Octobr. daeraen savonts ontrent acht uyren is myn kraemsoontie oudt seventien dagen overleden ende den 13 daeraen volgende ten 2 uyren begraven in de groote kerck aen de syde in t' graff No. 660.

den 13den segge dertienden novembr. 1668 savonts ontrent ten tien uyren is myn huisvrou verlost van een kloecke jonge soon dewelcke op den 15de daer aen op donderdach in de Groote Kerck is gedoopt door D^oe. Florentius Costerus ende is genaemt Cornelis *van Neck* ten doop gehouden bij myn broeder Lucas van Neck en syn huysvrou. Godt den Heere laat. hem in deuchden opwasschen.

Op Saterdach den 22 November 1670 onttrent twee uren nade middach is myn man salyger ***Willem van Neck*** inden Heere ontslapen en begraven op Woensdach daeraen volg.

1671 den 18 April op Saturdach na denmiddach ontrent half vyf uren is ***Elisabeth Veen*** huysvrou van salig: ***Willem van Neck Cornelisz.*** in den Heere gerust en op Woensdach den 22 April inde groote kerck by haer man sa: begraven.

Ao. 1671. Op den 16den April synde Vrydach is gebooren ***Elisabeth Willemina van Neck*** [6]).

In den name des Heeren Amen.

In Hoorn op Dinghdagh den 12 Sept. Anno 1684

zijn wij ***Cornelia van Neck*** [7]) mijn huisvrouw en jck ***Allardt Merens*** [8]) getrout door Dom : Florentius Costerus in de groote Kerck, Godt den Heere geve dat het ons tot onse Saligheijdt magh gedeijen.

[4]) Oudere broeder gehuwd met *Susanna* van *Hoorn.*

[5]) Getrouwd 12 September 1684 met *Allardt Merens.*

[6]) Getrouwd 11 Juli 1694 met Mr. *Daniel* van *Genegen*, Wed^ar van Amsterdam on de Blomgracht. Inteekenboek van de kerk. Amsterdam No. 523.

[7]) Dochter van *Wilhem van Neck en Elisabet Veen,* geb. te Hoorn 29 Febr. 1664, wonende op de Turfhaven, overleden 12 April 1728.

[8]) Zoon van *Meynard Merens* en *Bregitta de Groot,* geb. te Hoorn 9 Juny 1663; wonende op het Oost.

1686 op den 25 Junius des savons de klock omtrent half achte is mijn beminde huysvrouw van een seer kloecke jonge soon verlost, en is op dinghdagh zijnde den 26 Junius anno 1685 door domine Harlingen gedoopt met de naem van *Meyndert* [9]) ende ten doop gehoude door sijn groot moeder Bregitta de Groot [10]) ten overstaen van mij, Godt Almachtigh late hem in deughde opwasse.

Anno 1687 den 18 Julij is mijn beminde huysvrouw door Godes hulpe weder verlost van een kloecke jonge soon des Vrijdaeghs namiddaghs de klock omtrent half twee uure, en is op Sondagh daeraen volgende zijnde. den 20 Julius door domine Nieustadt gedoopt ende heeft de naam van ***Willem*** ontfangen door sijn Moije Elisabeth Willemina van Neck [11]) ten doop zijnde gepresenteert in bijwesen van mij, en sijn outoom Cornelis de Groot in absentie van sijn nichte Eva van Neck [12]), die 't peetschap echter mede hadde geaccepteert.

Qodt Almachtigh rerleene sijn zegen dat hij in deughde magh opwasse; en is op den 11 May 1688 weder in den Heere ontslaepen, en op den 15 daeraen volgende in de groote kerck begraven in de Middelbeuck in N 160.

Anno 1689 den 22 April is mijn huysvrouw Vrijdagh des middaeghs de klocke twaelf uren verlost geraeckt van een kloecke dochter, dewelcke op Sondagh daeraen volgende zijnde geweest den 24 April des snamiddagh door Do. Florentius Costerus in de groote kerck genaemt is ***Bregitta*** ten doop gepresenteert zijnde door haer moije Maria Merens [13]) ten overstaen van haer oude Moije de Groot en mij, Godt wil tot haere opvoedingh sijn zegen haer en ons laten erlangen, doch is op den 1 October 1690 de klocke twee uurren in den Haegh inde thuys van Mevrouw Duyfvens overleeft en op den 7 dito alhier in N 150 mede begraven.

A°1691 den 24 April is mijn huysvrouw dinghdaeghs smorgens de klocke half drie door Godts genade bevallen van een braeve jonge soon, die op donderdagh daer aen volghende zijnde den 26 dito door Do. Nieustadt is genaemt ***Willem*** [14]) ende alles als de voorrige Willem sijn doopsel hebbende ontfangen. Godt Almachtigh vergunne hem langh leven en saligh sterven.

A° 1693 den 16 September is mijn huysvrouw dinghdaghs smorgens de klocke omtrent drie uurren door Godes hulpe bevallen van een fraije jonge dochter die den 16 dito door Do. Nieustadt is gedoopt en de naem van ***Bregitta*** [15]) heeft ontfangen met deselfde solemniteijten als de vorige van dese naem. Godt geve haer dat haer zalighst is.

A° 1696 den 8 April zijnde Sondagh smorgens de klocke omtrent zeven uurren is mijn huysvrouw geluchigh verlost van twee kloecke Jongen soonen die

[9]) Gehuwd 1) 15 November 1707 met *Anna Elisabet* Bogaert van *Beloys* 2) 31 December 1726 met Maria de *Veer;* overleden 7 Januari 1757.

[10]) Dochter van *Allard* de *Groot en Mintje* van *Neck*, ged. 1 Juli 1636.

[11]) Dochter van *Wilhem van Neck* en *Elisabeth Veen.*, geb. *16* April 1671.

[12]) Dochter van *Lucas van Neck* en *Susanna van Hoorn*, ged. te Amsterdam 9 April 1656: overleden 24 Nov. 1704. Gehuwd 22 Juli 1679 met *Joan Blau*, Raedt en Schepen van Amsterdam. (Elias).

[13]) Dochter van Mr. *Meyndert Merens en Brechje de Groot,* geb. te Hoorn 10 Maart 1661, overleden 5 Mei 1733. (Zie verder onder 22).

[14]) Ongehuwd overl. 4 October 1713. Rentmeester van de landen van Overmaas en ontvanger van de stad en castelenye van Bouchain.

[15]) Ongehuwd overl. 18 April 1728.

Woensdagh daeraen volgende zijnde biddagh den 11 April zijn geheten *Jan Cornelis* door sijn Moije Eva Merens [16]) ten doop gepresenteert, dat laestgekomene na sijn out oom *Lucas van Neck* geheten ten doop gepresenteert bij Nicht Susanna Alida Bruij(n)vis bekledende de plaetse voor nicht Eva van Neck huysvrouw van de heer Joan Blau Raedt en schepen tot Amst. beyde gedoopt door de predicant Meynardt van Nieustadt doch *Lucas van Neck* is weder ontslapen den 23 April zijnde paeschmaendagh out 16 dagen, en *Jan Cornelis* oock swoensdaghs den 26 dito de beyde in een kistjen begraven op Satherdagh den 28 April bij de andere gestorfe twee kinderen in N 160.

A° 1697 den 1 Junij 's morgens de klocke half negen uurren geraekte mijn huysvrou inde kraem van een gesonde jonge dochter die den 2 dito zijnde sondagh na de middagh is gedoopt door Do Harlingen met de naem van *Susanna Elisabeth* [17]), Godt handelt daermede na desselfs welbehagen, bij Nioht Bruijnvis gehouwen.

A° 1698 den 26 Julij de klocke half drie uurre des nachts heeft mijn huysvrouw ter wereldt gebracht een gesonde soon, die de volgende dagh wesende Sondagh de 27 dito is gedoopt door Do Lakeman *Lucas van Neck* [18]) door suster Eva Merens ten doop geheven; de wille des Heere geschiede over hem.

A° 1704 den 12 October savonts ten acht uuren haelde mijn huysvrou een gewonnenende geboren haeghse soon, die op volgende woensdagh den 16 october door Bos predikant gedoopt is geworden met den naam van *Jan Allard* ten overstaen als peter en meters sijn oom de Hr. Pompejus de Roovere [19]) en Mevrouwen Schagen [20]) ende Akerlaecken [21]) sijne moijen ; de zegen des Heeren zij over hem. Tot onse droefheydt is hij op den 10 october 1710 namiddagh de klocke twee uurren na een sieckte van drie dagen in den Heere gerust en bijgeset op Maendagh den 13 int graf bij sijn broertje Cornelis alhier in den Haegh bevorens begraven.

A° 1706 den 7 Maert snamiddaghs ten half ses uuren is mijn vrouw verlost van een gewonnen ende geboren haeghse soon, die op volgende woensdag den 10 Maert door Do van Vliet is gedoopt geworden met den naem van *Cornelis* ten overstaen van. sijn oom den Hr. Daniel van Genegen en Moije Maria van Wallendall [22]). God geve hem dat hem zalights is. Den 16 Feb. 1708 inde morgenstondt heeft hij sijne siele weder opgeoffert aen sijn schepper en is den 17 Feb. hijgeset des avondts

[16]) Dochter van Mr. *Meyndert Merens en Brechie de Groot*, geb. te Hoorn 22 Juli 1666, overleden 17 November 1723. (Zie verder onder 19.)

[17]) Gehuwd 12 Mei 1720 met *Joan van Akerlaken*, zoon van *Joan Akerlaken* en *Petronella Merens;* geb. *15* July 1699, overl. 18 Sept. 1742. Zij overleed 19 Jan. 1755.

[18]) Gehuwd 19 December 1728 met *Eva Maria van Foreest*, geb. 21 April 1706, dochter van *Dirk van Foreest* en van *Eva* Maria *de Groot.* Overleden 24 Febr. 1770. Zij overleed 16 October 1776.

[19]) Mr. *Pompejus de Roovere* 7 September 1698 te Hoorn gehuwd met *Eva Merens* wed. van Mr. *Pieter van Gendt*, schepen te Enkhuizen.

[20]) Antonetta Merens 7 Dec. 1687 te Hoorn gehuwd met Mr. *Joan Schagen*, oud schepen te Hoorn, dochter van Mr. *Meyndert Merens en Brechie de Groot.* aeb. te Hoorn 11 Seot. 1668.

[21]) *Petronella Merens 28* April 1693 te Hoorn gehuwd met *Joan* van *Akertaken.* dochter van Mr. *Meyndert Merens en Brechje de Groot,* geb. te Hoorn 8 Febr. 1673, overleden 1 Maart 1749.

[22]) *Maria Merens*, 24 Jan. 1694 te Hoorn gehuwd met D°. *Petrus van Wallendal*, predikant te Medemblik.

opt koor van de hasghse groote kerck int graf van den zalr. Raedtsheer Wensen [23]).

Op den 12 Junij A° 1716 is mijn waerde man in den Heere gerust tot Hoorn en aldaer begraven tot mijn groote droefheijt.

De wapens der Vlaardingsche vroedschappen,

door **M. C. Sigal Jr.**

(Vervolg van LI, 117.)

43. Velde (van de).

Als nr. 39.

Adriaan Jansz. van de Velde, A. 1617. S. 1617, 1618, 1620-1624, 1626-1628. T. 1619, 1626. 0. 1646.

44. Lange (de).

Als nr. 22.

Dirk Cornelisz. de Lange, A. 1618. 8. 1618, 1623-1626, 1627-1636, 1637-1640. T. 1619, 1620, 1636, 1642, 1643. 0. 1646.

46. Bisdommer.

Drie leeuwen (2-1).

Ary Pietersz. Bisdommer, A. 1618, gedim. 1620, hersteld 1629. S. 1631-1633, 1638, 1639. T. 1620, 1634. 0. 1640.

46. Brouck.

Een band beladen met zes sterren, vergezeld rechts van drie sterren (1-2) en links van een leeuw.

Gerrit Jansz. Brouck, A. 1619. B. 1619, 1620, 1622—1626. S. 1621. T. 1627, 1628. 0. 1633.

47. Boomgaerd.

Een zwemmende zwaan,' ondersteund door water.

Frans Dirksz. Boomgaerd, A. 1620. B. 1621. S. 1622, 1623. 0. 1647.

48. Starre (van der).

Gedeeld; 1. drie sterren, waarvan twee paalsgewijs naar de deelingslijn en de derde — middelste — meer naar de schildzoom is geplaatst. 11. een aangezichtswassenaar.

Doe Pietersa. van der Starre, A. 1620. B. 1634-1636, 1639, 1640, 1642. S. 1622, 1626, 1629, 1630, 1632, 1633, 1638. T. 1623, 1624, 1631, 1637, 1641. 0. 1644.

49. Cleynenbouff.

Als nr. 16.

Cornelis *Jansz. Cleynenbouff,* A. 1620. S. 1621-1624, 1630. 0. 1630.

60. Plaveyer.

Drie kerkklokken (2-1).

Jan Pietersz. Plaveyer, A. 1620. B. 1621, 1626. S. 1627, 1628. T. 1626, 1629. 0. 1636.

61. Noykens.

Een reiger staande op een grasgrond, een aal in de

[23]) Dit graf in de Groote of St. Jacobs Kerk, Reg. 1 No. VIII, was door erfstelling verkregen. Mr. *Adriaen Wenssen Jansz.*, Advocaat voor den Hoogen Raede 1550, Pensionaris van Dordreoht 1576-1578, Raedt in den Hoogen Rade van Holland, gehuwd met *Josina van Egmond* van *der Nieuburg Cornelisdr.*, was *de* bet-overgrootvader van *Allardt Merens* van vaderszijde.

Voordien was het nog geopend voor:

Raetsheer *Alleman.* Gecommitteerde in den Raedt van Staten, *den* 19 Juny 1626.

Den soon van mynheer *Vonck* van Hoorn den 29 Augusti 1636.

bek houdende en in het schildhoofd vergezeld van drie sterren naast elkander.

Mr. *Jeremias Qovaerts Noykens*, A. 1620. S. 1621, 1623—1625, 1631. 0. 1649.

62. Maarlandt.

Een pauw staande op een grasgrond, aan weerszijden vergezeld van een rij dorre struiken.

Jacob Jansz. Maarlandt, A. 1620. S. 1625—1634, 1636, 1637, 1642—1645, 1648-1660, 1664, 1666, 1660, 1661. T. 1621, 1636. H.C. 1663, 1664. 0. 1664.

63. Bie (de).

Een dubbel getinneerde faas, van boven vergezeld van vier, beneden van drie naast elkander geplaatste bijen.

Cornelis Jansz. de Bie, A. 1623. S. 1626-1630, 1634, 1636, 1640—1642. T. 1636. 0. 1662.

64. Brack (van der).

Drie loopende, boven elkander geplaatste, brakshonden.

Lnmbregt Lambregtsx. van der Brack, A. 1626.0. 1662.

66. Overschie (d').

Drie roeispanen mèt de steel naar beneden, de middelste paalsgewijs geplaatst en de andere er achter schuingekruist, vergezeld van drie besanten(?) naast elkander in het schildhoofd.

Arien Pietersz. d'Overschie, A. 1625. B. 1627-1634, 1637, 1638. S. 1626, 1626. T. 1638. 0. 1629 (moet zijn 1639).

66. Broeck.

Als nr. 46.

Jan Pouwelsr. Broeck, A. 1626. B. 1638, 1639. S. 1627-1637. T. 1640. 0. 1640.

67. Fousser.

Als nr. 28.

Lenart Cornelisz. Fousser, A. 1627. T. 1632. 0. 1636.

68. Jonge (de).

Een pauw staande op een grasgrond.

Arien Ariensz. de Jonge, A. 1628. S. 1636, 1641, 1642, 1644—1649, 1666. T. 1629-1634, 1638, 1640, 1643. 0. 1671.

69: Leckerkerk.

Drie paalsgewijs geplaatste aangezichts-wassenaars.

Pieter Corns. Leckerkerk, A. 1631. T. 1633. 0. 1637.

60. Vlieger.

Drie vliegen, schuinlinks boven elkander geplaatst.

Corns. *Cornsz. Vlieger,* A. 1631. S. 1631, 1634-1639. 0. 1639.

61. Quack.

Een Latijnsch kruis met eenigszins verbreede uiteinden.

Cornelis Quack, A. ***1632.*** B. 1640—1643, 1646—1648, 1652, 1653, 1666, 1661, 1662, 1669, 1671, 1674-1676. S. 1632—1636, 1638, 1639, 1664, 1665, 1663, 1664, 1666—1668, 1672, 1673, 1679-1681. T. 1637, 1644, 1646, 1649-1661, 1656—1660, 1665, 1669, 1677, 1678. 0. 1683.

62. Vos.

Een tegen een boom springende (staande) vos, ondersteund door een grasgrond.

Gerrit Ariensz. Vos, A. 1634. B. 1649, 1660, 1666, 1663, 1664, 1668, 1669, 1672, 1673, 1676, 1677. S. 1636-1643, 1648, 1664, 1661, 1662, 1665—1667, 1671, 1679; T. 1636, 1644, 1645, 1647, 1651, 1657, 1659, 1670, 1676, 1678. H. C. 1643. 0. 1679.

63. Suyker.

Als nr. 29.

Maarten Foppen Suyker, A. 1634. S. 1636. 0. 1636.

64. Ketelaer.

Gevierendeeld ; 1 een leeuw, IV een omgewende vliegende vogel; 11 en III een ster; het geheel beladen met een blanco hartschild.

Jan Dammesx. Ketelaer, A. 1636. S. 1639-1644. 0. 1644.

66. Velden (van der).

Als nr. 39 en 43.

Jan Franken van der Velden, A. 1636. B. 1643-1646, 1648, 1649, 1654, 1655, 1664, 1665. S. 1639—1642, 1656, 1667, 1661, 1662, 1667, 1669. T. 1639, 1646, 1650, 1653. H. C. 1667, 1668, 1668, 1669, 1670. 0. 1677.

66. Steen.

Drie naast elkander geplaatste ketelhaken, waarvan de middelste wat hooger dan de beide buitenste en op ieder van deze laatste een staande haan, waarvan de linksche omgewend.

Jan Arentsz. Steen, A. 1637. B, 1641. S. 1637, 1638, 1640. T. 1639. 0. 1641.

67. Adrichem (van).

Een draken- of griffioenskop, overgaande in het lichaam van een slang, waarvan de staart eindigt in een naar beneden gerichte pijlspits.

Pieter Franken van Adrichem, 8.1637. S. 1641, 1645, 1649, 1660, 1661. 0. 1661.

68. Oldenrogge.

Drie koren(rogge)-aren, naast elkander geplaatst, ondersteund door een grasgrond.

Jan Maartensz. Oldenrogge, A. 1629. S. 1642—1647, 1653—1655, 1659—1661, 1664, 1666. H. C. 1643-1649, 1660, 1661, 1666, 1667, 1670. 0. 1672.

69. Adrichem (van).

Als nr. 67.

Claas Cornss. van Adrichem, A. 1639. B. 1659, 1660. ***S. 1640, 1644-1646, 1661-1663, 1666-1668, 1662, 1663, 1666, 1666, 1668.*** T. 1641, 1647, 1667. H. C. 1662, 1603, 1669. 0. 1669.

70. Meuch.

Als nr. 40.

Pieter Cornelisz. Meuch, A. 1639. B. 1644-1647. S. 1641, 1643, 1663. T. 1642, 1648, 1662. 0. 1663.

71. Broek (van den).

Als nrs. 46, 56.

Dirck Engelsz. van den Broek, A. 1640. S. 1643-1646, 1647, 1648, 1661, 1662. T. 1646. 0. 1662.

72. Groenhout.

Een struik, waaraan drie #bladeren ontspruiten, ondersteund door een grasgrond.

Ysbrant Jansz. Groenhout, A. 1640. B. 1661, 1662, 1666, 1662, 1663. S. 1643-1649, 1663, 1664, 1668-1660, 1664, 1666, 1668, 1669, 1672. T. 1666, 1679, 1680. H. C. 1644-1649, 1668-1660, 1666, 1673-1676, 1677, 1678. 0. 1680.

73. Overheul.

Een heul (bruggetje), ondersteund door twee pijlers, waaronder water en vergezeld van een boom op iedere oeverkant.

Dirk Thomasz. Overheul, A. 1642. Vertrokken 1662.

(Wordt vervolgd.)

KORTE MEDEDEELINGEN.

De afstamming van Caspar van Baerle (Barlaeus).

Als stamvader der familie wan ***Baerle,*** waartoe bovengenoemde geleerde behoorde, wordt voor zooverre mij bekend is, altijd opgegeven diens grootvader ***Lambertus van Baerle,*** griffier van Antwerpen. Waar nu bovendien de naam *van* ***Baerle te*** Antwerpen veelvuldig bleek voor te komen, is langzamerhand de meening ontstaan, dat Barlaeus uit een Antwerpsche familie stamde. (Zie b.v. Bijdr. en Mededeel. der Ver. Gelre 1932, blz. 116). Onlangs ontving ik evenwel van den Heer F. von Baerle Kriekenbeck, gep. Pruissisch Overste te Berlijn, die indertijd mede naar de afstamming van Barlaeus' familie een onderzoek instelde, een aantal gegevens, die op deze afstamming een geheel ander licht werpen. Volgens deze gegevens is de oudst bewezen stamvader:

I. *Lambert* ***van Baerle,*** † vóór 1623 (Schepenacten 's-Hertogenbosch no. 126, fol. 366 en no. 147, fol. 403 v.). Diens zoon is:

II. *Mathijs (Matthias)* ***van Baerle,*** leeft in 1523 te Someren, gehuwd met ***Elisabeth,*** dr. van ***Jan de Bruyn.*** Beide † vóór 1670. Hij draagt 17 April ***1636*** de helft der bezittingen van de familie de Bruyn te Someren over aan Peter, zoon van Andries van Doerne. Hij verkoopt 13 Febr. 1623 een erfpacht op een bezitting te Someren ten bate der armen van een gedeelte der stad 's-Hertogenbosch. (Acten als boven).

Uit dit huwelijk :

1° *Lambert v.* ***B.,*** doctor in de rechten, is in 1646 te Someren (Ychepenacten van Someren no 40, fol. 30), wordt burger van Antwerpen 17 Juni 1542 (poorterboek), griffier dezer stad, tr. 1638 *Anna Jacobs*, dr. van ***Bartholomeus Jncobs.*** Tot Lamberts bezittingen behoorden terreinen en een huis in de St. Andriesstraat. (Schepenacten van Antwerpen 1684, C. B. II, fol. 73 v.; zie verder: 1538 R. H. fol. 238; Collect. annea 1499-1644, fol. 283; 1648 W. S. 1. fol. 46). Voor hem en zijn nageslacht zij verwezen naar de artikelen van Dr. J. A. Worp in Oud-Holland jg. 1886-89 en naar het reeds genoemde artikel in Bijdr. en Mededeel. der Ver. Gelre 1932 van den Heer H. Beckering Vinckers.

2° ***Frans*** *v. B.*, schepen van Someren o. a. 1646, 63, 70, 93. Hij koopt van Peter Roelofsz. van Mylheze het goed Klein Eckerbroock onder Someren. Hij tr. *Maria*.... (Schepenacten van Someren no. 41, pag. 108; no. 43, pag. 6; no. 62 en no. 66).

3° ***Willem v. B.,*** in 1570 ongehuwd.

4° ***Dominicus v. B.,*** in 1570 ongehuwd.

5° ***Sophia v. B.,*** in 1670 wed. van ***Jacob*** *Albertsz.*

6° ***Anna v. B.***

7° ***Maria v. B.,*** in 1670 gehuwd met ***Jan Willemsz. van den Dungern.***

8° ***Cathnrina v. B.,*** in 1670 gehuwd met *Gerard* ***van Ophen,*** doctor in de rechten.

Belangstellenden, die naar oudere generaties een onderzoek wenschen in te stellen, worden nog opmerkzaam gemaakt op de volgende naamgenooten:

a. ***Aert*** *Petersz.* ***van Baerle,*** waarschijnlijk een broeder van ***Lambert (I),*** koopt in 1619 een erf met huis te Someren van Maarten Willemsz. de Bruyn, een oom van Elisabeth de Bruyn, die met Mathijs v. B. huwde. (Schepenacten van Someren no. 32, pag. 28).

b. ***Johan van Baerle*** te 's-Hertogenbosch, † vóór 1608, had tot zoon Willem v. ***B.,*** † vóór 1607, die gehuwd was met *Catharina* ... Uit dit huwelijk een dochter ***Elisabeth,*** in 1607 wed. van ***Hendrik*** *Beeckmans* ***de Eerp.*** (Schepenacten van 's-Hertogenbosch no. 101, fol. 147 v. en no. 103, acte 3).

c. ***Hendrik van Baerle,*** † vóór ***1603,*** tr. ***Margaretha,*** dr. van ***Jacob van Buegen*** (*Beugen*) en *Aleidis* ***, . . Zij*** † vóór 1620. Hun zoon *Daniel* verwerft in 1603 een huis te 's-Hertogenbosch, leeft nog in 1520. (Schepenacten van 's-Hertogenbosch no. 98bis, pag. 249 v., fol. 64 en no. 119 fol. 19).

Als aanvulling op het bovenstaande kan mijnerzijds nog worden medegedeeld, dat blijkens opgave van den Hr. Denucé, archivaris van Antwerpen, behalve „*Lambrecht* ***van Baerle,*** *Mathijszone*, van Zomeren, 17 Juni 1542", ook „ *Willem van* ***Baerle,*** *Mathijszone*, droogscheerder, van Zomeren, 29 Juli 1641" in het poorterboek van Antwerpen werd ingeschreven.

F. DANIËLS.

Van Brecht.

(L, ***86,*** 120).

W. **W. v.** R. heeft de waarschijnlijkheid geopperd, dat de hier behandelde tak van ***Brecht*** gesproten zou zijn uit *Anneken van* ***den*** *Heesacker*, bij wien ***Abraham*** *Coenraads van* ***Brecht een*** in 1699 in den Bosch gedoopten zoon verwekte.

Aangezien mij blijkt, dat hieruit de gevolgtrekking wordt gemaakt, dat wij hier met een *onechten* tak van Brecht te doen hebben, lijkt het mij gewenscht er de aandacht op te vestigen, dat deze meening hoogst waarschijnlijk onjuist is.

Immers deelde wijlen de heer W. J. F. Juten reeds in Taxandria 1907, blz. 141 mede, dat *Abraham Conrardsz.* ***van Brecht*** en *Margriet* 18 December 1602 een zoon en 19 September 1606 een zoon *Conrardus* in St. Jan te 's Bosch lieten doopen.

Deze laatste is dan de door W. W. v. R. vermelde ***Coenraad*** *van* ***Brecht,*** die zijn oudste dochter — naar zijn moeder -- *Margaretha* noemde.

Intusschen was de heer Juten in zijn mededeeling niet geheel juist. Ons medelid, de generaal-majoor J. C. Kist, was zoo vriendelijk mij uit zijn aanteekeningen de volgende te verstrekken:

Gedoopt in St. Jan, 's Hertogenbosch:

18 Dec. 1602 ***Anna,*** **dr.** van ***Abraham Coenraetsz.*** *van* ***Brecht*** en van *Margriet* (*van* ***Dale*** of ***van Duel)*** zijne huisvrouw. Susc. Guilliam de Busonet.

Joffrouw van Brecht.

De zoon van 1602 is dus een dochter.

H. WIJNAENDTS.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Donkersloot. Voor het schrijven eener biographie over ***Hendrikus Donkersloot,*** Burgemeester der stad Woudrichem (1717—1776), verzoekt ondergeteekende beleefd aan allen, die meenen iets tot deze levensschets als bouwstof, hoe schijnbaar onbeduidend ook, te kunnen bijdragen, hiervan mededeeling te willen doen, waar-

voor hij bij voorbaat zijn beleefden dank aanbiedt met de verzekering, zoo mogelijk, ieder bewijs van bereidwilligheid in deze gaarne te willen reciproceeren.

Tot eenig naricht in deze moge dienen, dat ***Hendrikus Donkersloot*** te Almkerk werd gedoopt op 29-8-1717 en te Woudrichem overleed 18-3-1776; dat hij een zoon was van ***Michiel Donckersloot,*** Schout van Babiloniënbroek, en Neeltje ***Jungerius;*** dat zijn zoon ***Hendrikus Stephanus,*** Procureur voor het Gerechtshof te Zevenbergen, op 14-11-1784 te 's-Gravenhage huwde met ***Anthonette de Groot*** en een dochter van laatstgenoemd echtpaar, ***Drisia, op*** 20-11-1808 trouwde met ***Hermanus Gerardus*** Henneveld.

Van een zoon van ***Hendrikus Stephanus Donkersloot*** en ***Anthonette de Groot, Hendrik,*** is hem alleen bekend, dat hij op 28-1-1785 in de Kloosterkerk te 's-Hage gedoopt werd.

Rotterdam. H. DONKERBLOOT.

Kate (ten). (LI, 311). Met ***Jan Barentst. ten Kate***, die in 1679 te Zwolle voorkomt, zal m. i. zijn bedoeld ***Jan ten Cate,*** die in 1678 na belijdenis lidmaat der Hervormde kerk te Zwolle werd en in hetzelfde jaar huwde met *Hermanna Menso*, uit welk huwelijk o. a. een zoon ***Bernardus*** (= ***Berent*** of *Barent*) werd geboren. Vgl. dit Maandblad XLIX, 5.

Z. A. H.

Kooper. (LI, 334). Een Friesch geslacht van dezen naam is mij niet bekend. Nu de steller der vraag den naam ***Cooper*** tusschen haakjes heeft toegevoegd, komt het mij niet onwaarschijnlijk voor, dat hij het oog heeft op het voorgeslacht van ***Folkert Harmens Kuipers,*** zich noemende *Folkert* ***Harmens Cooper,*** koopman te Chicago, die bij testament, verleden 12 Augustus 1899 voor notaris Kornelis Velding te Joure, een stichting voor ouden van dagen, genaamd Coopersburg, in het leven heeft geroepen, welke is gevestigd te Akkrum (Fr.), alwaar de stichter 23 October 1813 is geboren als zoon van ***Willem Harmens Kuipers*** (geb. Akkrum 1 Febr. 1809) en *Ytje Rommerts* ***de Vries*** (geb. Akkrum 22 Mei 1814).

De stichter overleed te New Rochelle (N. Y.) op 31 Dec. 1904; zijn lijk, alsmede dat van zijn vrouw, is bijgezet in het mausoleum, staande in den tuin van de stichting te Akkrum.

Een wapen is mij niet bekend. Wel bevindt zich in de Ned. Herv. Kerk te Akkrum een gedenkraam, maar dit is afkomstig van de stichtster van „Welgelegen", een inrichting voor oude dames aldaar.

Z. A. H.

Leeuw (de)-Meulenaer. Aan het huis Hilverbeek te 's Graveland waren indertijd twee wapenborden aangebracht, die de wapens van deze beide geslachten voorstelden, n.l: ***De Leeuw***, gevierendeeld, 1 en 4 in zilver een zwarte leeuw, 2 en 3 in zilver 3 zwarte, goud geknopte rozen en ***Meulenaer,*** in groen een zilveren hand, rugzijde, beladen met een rood hart, dat weder beladen is met een zilveren kruisje.

Daar het bekend is, dat eene familie ***de Leeuw*** het huis vroeger heeft bezeten — naar men zegt heet de weg van 's Graveland naar Hilversum daar om die reden nog Leeuwenlaan — wordt verondersteld, dat er eene

alliantie, als hier aangegeven, is geweest. Is dit inderdaad juist? Zijn er over dit echtpaar genealogische bijzonderheden bekend ?

Amsterdam. W. VAN MAANEN.

Loten. Blijkens het artikel van Boerhaave in het feestnummer van dit Maandblad „verselschapte" een ***Lodewyc Loten***, „cosyn van ***Caerl Bourraven"*** dezen bij diens ondertrouw te Leiden op 6 Oct. 1691. *Bourraven* was „van Hontschoten".

Dirck ***Loten,*** begraven te Leiden, Pieterskerk 10 Juni 1623, oud 70 jaren, van wien vele nakomelingen zijn, kwam ook uit H on d s c h o ten. Beiden waren tijd- wellicht generatiegenoten. Is omtrent hunne bloedverwantschap iets bekend? Elias en het artikel in de Wapenheraut 1909 geven hierover geen licht.

Amsterdam. W. VAN MAANEN.

Schooneveld-Schelte. Wie kan mij helpen aan de voorouders van ***Pieter*** *Schooneveld*, geb. A'dam 26 Nov. 1748, werd ald. burger 4 Nov. 1786, secr. desol. boedelk. ald., tr. ald. 24 Maart 1782 *Hester* ***Elisabeth*** *Schelte*, geb. 16 Febr 1763, dochter van *Isaac* en *Henriette* ***Elisabeth*** Zwaan? Ook nadere gegevens omtrent deze familiën zijn mij zeer welkom.

's-Gravenhage. GEVERS DEYNOOT.

Vader. Te Middelburg werd 23 Febr. 1800 geboren ***Pieter Vader,*** als zoon van *Marinus* ***Vader*** on *Sina van* der ***Rust.*** Waaruit nog levende afstammelingen.

Hoe is de aansluiting van dezen *Marinus* ***Vader*** aan het bekende Zeeuwsche geslacht ***Vader,*** afkomstig uit Schoor1 ?

Zeist. J. v. LEEUWEN.

Portretten Iordens-Daendels. Is iemand ook bekend, waar zich de portretten bevinden van *Herman Joan Iordens*, J. U. D., burgemr v. Deventer enz. (1706—1766) en van zijn echtgenoote ***Rudolphina Johanna Daendels*** (1700—1768)? De portretten zijner ouders, ***Rudolph Iordens*** J. U. D., burgemr v. Deventer enz. (1671-1748) en *Maria* ***Roelinck*** (1682—1757), bevinden zich bij Jhr. A. Sandberg tot Essenburg te Oosterbeek, wiens overgrootvader Mr. *Samuel J.* Bon ***Sandberg*** *van Essenburg* (1778— 1864) huwt met ***Aleyda Johanna*** *van Westerrelt*, welke laatste weder een dochter was van Mr. P. ***A. van*** *Westerrelt* ***tot*** *Leuvenum* en ***Anna*** *Mechteld* ***Iordens*** (een kleindochter van genoemden *Herman Joan* ***Iordens).***

's-Gr. ***C. G.*** I.

INHOUD 1933, No. 8.

Bestuursberichten. — De Genealoaisch-Heraldische Tentoonstelling in het Rijksmuseum te Amsterdam,-20 Juni-3 September 1933. — De stamreeks van het uitgestorven adellijk Overijsselsch geslacht van Laer, door W. Wijnaendts van Resandt. — Onjuiste namen en wapens van Nederlandsche geslachten in het Armorial Général van J. B. Rietstap (Boot, Dierhout of Dierout, Loyen, van Noyen, van Pasch), door R. T. Muschart. — Bijbelbladen van Neck en Merens, medegedeeld door A. Merens. — De wapens der Vlaardingsche vroedschappen, door M. C. Sigal Jr. (Vervolg). — Korte mededeelingen: De afstamming van Caspar van Baerle (Barlaeus); Van Brecht. — Vragen en antwoorden: Donkersloot; Kate (ten); Kooper; Leeuw (de)-Meulenaer; Loten; Schooneveld-Schelte; Vader. — Portretten Iordens-Daendels.

De Ned. Roek- en Steendrukkerij, voorh. H. L. Smits

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER: Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden ven het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maand blad, zoomede opgaven van adresverandering gelieve men te richten tot den redacteur Dr. Ta. R. VALCK LUCASSEN, *huize Sparrenheide*, ***Driebergen.***

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve *men* te richten tot den secretaris Dr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, ***Sweelinckstraat 50,*** 's-Gravenhage.
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie) te richten aan het Bureau van het Genootschap, ***Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.***

De redactie van het Maandblad **wijst** er nadrukkelijk op, dat zij niet **aansprakelijk** is voor de strekking of den inhoud der **onderteekende** stukken.

N°. 9. **LIe Jaargang.** September *1933.*

BESTUURSBERICHTEN.

Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling te Amsterdam.

Met welwillende medewerking van de Hoofddirectie van het Rijksmuseum en van het Bestuur van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap is besloten de Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling te Amsterdam, waaraan nog onlangs eenige belangrijke stukken werden toegevoegd (waaronder het onlangs door het Rijksmuseum verworven portret van Graaf Engelbert van Nassau), te verlengen tot en met 14 September.

Tot lid zijn benoemd:

Mr. J. DE VRIES VAN DOESBURGH . . . *Velp* (Geld.).
Zutphensche straatweg 18.

Mr. J. I. VAN DOORNINCK . . . . . *Middelburg.*
Vlasmarkt K 158.

Mr. A. MACLAINE PONT . . . . . *Amsterdam.*
Apollolaan 183.

J. G. W. H. Baron VAN SYTZAMA. . . *Brummen.*

Adreswijzigingen.

Jhr. F. 1. VAN HAEFTEN . . . . *South Kensington (London S. W. 7).*
Queensberry Place 11.

G. F. H. VAN KOOTEN KOK . . . . . *Brussel.*
Résidence Palace, Quartier Clovis.

Mr. H. J. SJOLLEMA. . . . . *Rotterdam.*
Vijverweg **46.**

Eenige beschouwingen over de oudste generaties van het geslacht van Keppel van den Nyenborch,

door J. DE GROOT.

Eene genealogie van dit geslacht is door nu wijlen ons medelid J. R. baron van Keppel goed gedocumenteerd in 1913, 1920 en 1926 in ons tijdschrift gepubliceerd (XXXI k. 105—115 en 138-148, XXXVIII, k. 76-94 en XLIV, k. 103-107).

Voor de oudste generaties kwam hij daarbij tot de slotsom, dat zij konden worden samengevat in den volgenden, door mij verkort weergegeven staat. Hoewel niet met volstrekte zekerheid, meende hij toch de filiatie op grond der door hem vermelde akten aldus te mogen opstellen.

(Zie de tabel in de volgende kolom).

Het is te betreuren dat in den aanhef van deze opstelling eene belangrijke fout schuilt. Zooals de anders zeer deskundige schrijver vooraf zelf opgaf, droeg de Bisschop van Munster in 1244 aan het klooster Marienborn in Coesfeld een door Henricus, miles de Keppele, ministerialis ecclesie nostre, afgestaan goed, de curtis Stockinc, over. Waarom dan vermeld, dat Henricus dit goed reeds vóór 1221 aan dien bisschop zou hebben afgestaan?

Over dat goed rezen blijkbaar later moeilijkheden met de erven van Henricus. In 1268 wordt tot een vergelijk gekomen met diens kleinzoon Hinricus dictus de Keppele. Genoemd klooster ontslaat dezen dan van eene schuld van 7 Mark,' doch hij moet afstand doen van Stockinc.

Beide oorkonden, die van 1244 en 1268, treft men

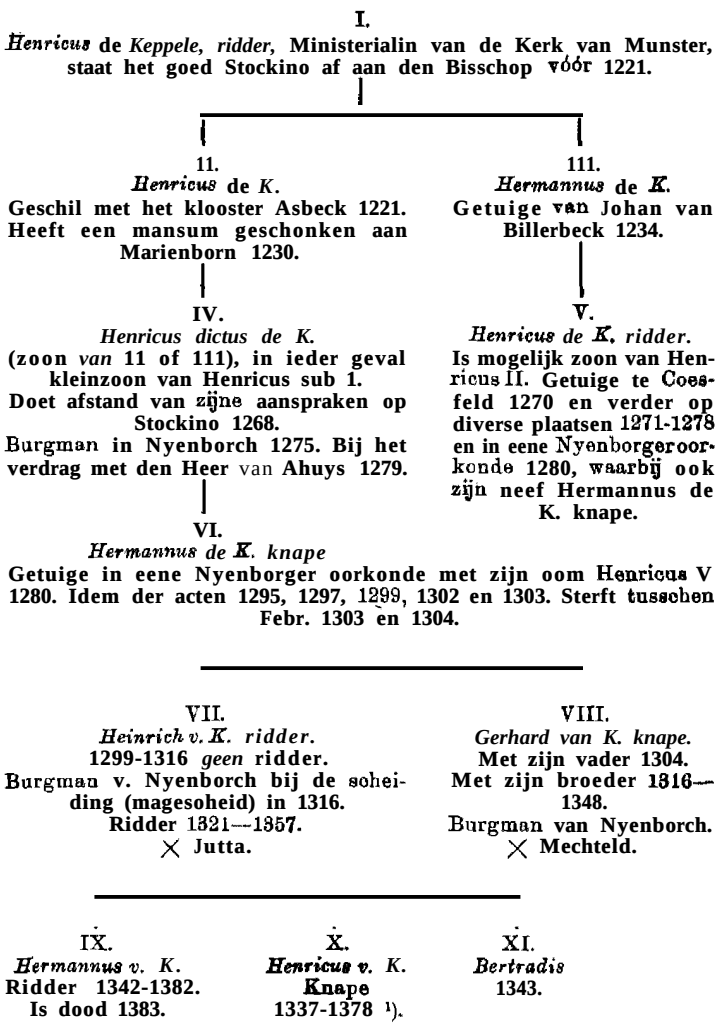

aan in het Westfälisches Urkunden-Buch, deel III (W. U. B. 111 n°s. 426 en 806) [2]).

Beschouwen wij nu allereerst de laatstbedoelde oorkonde, op 12 Maart 1268 (1267 oude tijdrekening) te Munster verleden, dan zien wij daaruit, dat Gerardus, bisschop van Munster, de aangegeven transactie bekend maakt. Hioricus, de kleinzoon, ziet daarbij af van elke actie, die hij reeds tegen het klooster aangevangen had „super bonis dictis Stockinc que ipsi monasterio Hinricus de Keppele miles avus dicti Hinrici cootulerat iam multis aonis transactis, sicut in instrument0 pie recordatioois domini Ludolfi predecessoris nostri inde confecto apparet, item super. ... quibusdam. ... hominibus ad dictum monasterium spectaotibus".

De goederen Stockink waren dus door den ridder Hinricus de Keppele aan het klooster overgedragen als middel tot herdeoking van den vorigen bisschop, Ludolf, die van 1226 tot 1247 deze waardigheid bekleedde en omstreeks 1230 dat klooster had gesticht (W.U.B. 111 N°. 277). Van eene overdracht vóór 1221 is dus geen sprake. Eerder valt het tijdstip daarvan te zoeken eenige jaren vóór het verscheiden van bisschop Ludolf en het hoogervermeld jaar 1244 is dan ook het juiste.

De oorkonde van dit laatste jaar bevat eene bekendmaking door dezen bisschop „quod Henricus miles de Keppele mioisterialis ecclesie nostre curtim Stockink, qua a nobis inbeneficiatus extitit, de consensu .... heredum suorum .... in manus nostras voluntarie resignavit, quam ad devotas preces predicti militis oum universis appeoditiis .... abbatisse et eius conventui Cosvelde Deo deservientibus iure proprietatis possidendam perpetuo contulimus et habendam".

Hoe de schrijver aan de tijdsomschrijving „vóór 1221" kwam, zal aanstonds nader blijken.

Henricus de Keppele verschijnt in de oorkonden het eerst in dat jaar 1261 (W. U. B. III N°. 164). Hij is dan evenals Bernardus (von Lecden) in geschil met het klooster Asbeck. Bisschop Dietrich III van Munster legt op 6 April 1221 het verschil bij. Wij lezen nu: „cum Henricus de Keppele decimam V malciorum quarundam domorum in parrochia Burken (Borken), videlicet in Westeburken, in quaestionem deduxisset, tandem bonorum virorum agente consilio, idem H. pro se et pro cuoctis heredibus suis supradicte ecclesie et conventui illam decimam liberam resigoavit, omni iuri renuncians, quod habere videatur in eadem". Hij moest dus bedoelde tiende (decima) ten behoeve van dat klooster prijs geven.

Wij kennen hem ook nog uit eene oorkonde van 1230, waarbij bisschop Ludolf bekendheid geeft aan eenige schenkingen, welke aan het hoogergenoemd klooster Marienborn waren gedaan. Heinricus de Keppele gaf toen een „mansum" (hoeve) „in villa Northwik (Lembeke) solventem XII denarios".

In beide oorkonden van 1221 en 1230 ontbreekt bij Henricus de hoedanigheid van ridder. Dit heeft wijlen Baron van Keppel blijkbaar aanleiding gegeven om te veronderstellen? dat de *miles* Henricus, de grootvader van den Hinricus dictus de Keppele van 1268, niet identiek. kon zijn aan den Henricus van 1221—30, dat deze laatste slechts de vader kon zijn van den Hinricus van 1268 en dat de grootvader Hinricus derhalve de schenking van het goed Stockinc vóór het jaar 1221 -- het jaar, waarin de dan volgende Henricus voor het eerst optreedt, — zou moeten hebben bewerkstelligd.

In de oorkonde van 1221, die met de medewerking van vele getuigen werd uitgevaardigd, staat echter bij geen hunner de qualificatie miles, welke b.v. toekwam aan Bruostenus de Bilrebeke, die reeds in 1216 (W. U. B. III N°. 96) als ridder voorkwam. Hetzelfde geldt nog voor de oorkonde van 1230. De mioisteriales van den bisschop van Munster werden in dien tijd meestal alleen als zoodanig vermeld: of zij ook ridder waren, werd eenvoudig vaak in het midden gelaten. Van Conrad de Ludinchusen werd dan ook in 1230 evenals ten opzichte van Henricus de Keppele en van eenige anderen niets speciaals vermeld. In 1236 (W. U. B. III n°. 331) verschijnt Conrad echter als miles, ministerialis ecclesie nostre, hetgeen in 1244 ook met Henricus de Keppele geschiedt.

Er is dus geen enkele goede reden om den Henricus van 1221, 1230 en 1244 niet voor denzelfden persoon te houden. Alzoo moeten in den vorenopgenomen staat de n^{os}. I en II worden gecombineerd ; daartoe moet no. II verdwijnen en van n°. I worden aangegeven, dat hij voorkomt van 1221-1244.

1) Het eerste jaartal 1398 in k. 147-148 van N.L. 1913 moet 1378 zijn. Vgl. k. 140 aldaar.

2) Blijkens de later volgende aanhalingen uit de Inventare der nichtstaatliohen Arohiven der Provinz Westfalen zal men zich bepalen tot het noemen der Kreisen, zoo b.v. Steinfurt, pag. 2.

Om soortgelijke redenen dienen ook de nos. IV en V, Henricus dictus de Keppele (1268-1279) en de miles Henricus de Keppel (1270—1280), voor dezelfde persoon te worden gehouden. In de oorkonden van die eeuw worden dezelfde personen geenszins steeds op dezelfde wijze aangeduid ; er zijn tal van variaties, gelijk overvloedig zou kunnen worden aangetoond.

Over dezen kleinzoon Henricus, die dan in 1270 miles is, bezitten wij eventueel de volgende negen oorkonden s):

Munster 20 Maart 1268(7) — reeds vermeld. Zie ook Coesfeld, Beiheft p. 47-48.

Coesfeld 7 Juli 1270 — W. U. B. III N°. 861.

Lüdinghausen 14 Aug. 1271 — id. N°. 897.

20 Mei 1276 — Steinfurt p. 189.

Münster 10 April 1276 — W. U. B. 111 N°. 990.

Wolbeck 21 Aug. 1276 — id N°. 994.

Sandwelle 23 Sept. 1278 — id N°. 1064.

Bucholte (Bocholt) 26 Aug. 1279 [4] — Sloet N°. 1005.

28 Dec. 1280 — W.U.B. III N°. 1116.

In 1276, 1279 en 1280 verschijnt Henricus als een der burgmannen in Nyenborch en in het laatste jaar in een Nyenborcher oorkonde, betrekking hebbende op meergenoemd klooster Marienborn, tezamen met Hermannus de Keppele, die daarin eerst na de ridders werd genoemd. Zeer waarschijnlijk is deze laatste, gelijk baron van Keppel kortelijk betoogde, de zoon van Henricus. Waar er slechts één Henricus was, behoeft van een „neefschap" geen sprake meer te zijn.

De door den schrijver aangehaalde oorkonden betreffende dezen Hermannus kunnen nog worden aangevuld met eene dd. Nienborg 22 Dec. 1297 [5]), waarin een verkoop tot stand komt ten overstaan van „universis castrensibus in Nienborch", waartoe ook Hermannus de Keppele behoort.

Van diens zoon Henricus de Keppele, ridder, wordt in den staat als aanvangsjaar van zijn verschijnen het jaar 1299 vermeld. In een noot in k. 111 van N. L. XXXI wees echter de schrijver er reeds op, dat deze Keppel dezelfde zou zijn als een in 1297 voorkomende Henricus, behoorende tot de erfgenamen van Nyenbeek aan den IJssel envermeld in Gelre XIII, 1910, blz. 221. De eerste der ter zake handelende oorkonden, waarin Henricus de Keppele voorkomt, is echter eene van 1 Aug. 1296 [6]), zoodat hij geacht moet worden in dat jaar te verschijnen en niet pas in 1299.

Omtrent den evengenoemden Henricus van Keppel kunnen wij nog vermelden, dat hij blijkens het inmiddels verschenen VIIIste deel van het W. U. B., N°. 1368, reeds vóór 1321 [7]) den ridderslag ontving. Op 20 Aug. 1319 treedt namelijk o.a. de miles Henricus de Keppele als borg op, wanneer eenige leden van het geslacht van Langen, dat evenals deze Keppels met vijf schuinrechtsche ruiten zegelt [8]), te Munster een paar landgoederen aan het klooster te Nutlon (Nottuln) verkoopen. In de stamreeks moet dus „1321 ridder" worden vervangen door „1319 ridder".

Nog eene andere wijziging ware daarin aan te brengen. Het wil ons namelijk voorkomen, dat ook de oudste Henricus reeds eerder in de oorkonden is aan te wijzen en de stamreeks dus op een iets vroeger tijdstip een aanvang zou kunnen nemen.

Wij weten, dat de hierbedoelde Henricus de Keppele in 1244 ministerialis van den bisschop van Munster was. Met den toenmaligen titularis Ludolfus, uit het invloedrijk geslacht der nobiles van Holte gesproten, stond hij op goeden voet, want hij stond toen een landgoed af ter herdenking van diens latere nagedachtenis. Van de nobiles zijn daarbij Otto de Horstmar en een drietal Gemen's de getuigen. Het is hier het specifieke milieu van Ahaus en Borken, dat wij reeds uit ons geschrift over de Dedem's kennen (N.L. 1933, LI kol. 186-187).

Genoemde Otto de Horstmar volgde eenigen tijd te voren zijn oom Bernhard de Horstmar als voogd over het klooster Varlar op en nu maakte bisschop Ludolfus in 1233 (W. IJ. B. 111 N°. 307) bekend, dat Otto erkende door dit klooster geheel vrijwillig tot voogd te zijn gekozen, zonder daarop eenige aanspraak te hebben. Deze aangelegenheid was blijkbaar van veel belang; de bisschop liet zich althans daarbij door 16 ministeriales als getuige bijstaan. De eerste daarvan is Henricus de Capelle, die wel geen andere zijn kan dan de volkomen in deze omgeving passende Henricus de Keppele. Onder de ministeriales bevindt zich ook de typisch in Ahaus tehuis behoorende Rudolphus de Asbeke. Met de Keppels waren ook de Asbeck's geregeld burgman van den Nienborg, waaraan de Keppel's hun verderen naam ontleenden; ook de Stochem's waren er doorloopend castellani. Het zal nuttig zijn dit ook verder in het oog te houden.

Thans toch komen wij aan eene in dit opzicht gewichtige oorkonde, te weten eene van 1206 (W. U. B. 111 no. 40), Brengen wij vooraf in herinnering, dat in 1221 (W. U. B. 111 N". 164) de bisschop van Munster een geschil van Henricus met het klooster Asbeck had beslecht over een tiende in Westeburken (parochia Borken). Thans betreft het wederom een tiende in Westenborken (ecclesia Borken), die aan dat klooster geschonken wordt. Het feit der schenking wordt door den bisschop vastgelegd te Novo Castro *nostro*, alzoo te Nienborg, en het ligt voor de hand, dat hij zijn castellani aldaar tot getuigen der rechtshandeling neemt. Hoewel zij niet als zoodanig worden aangeduid, hetgeen destijds in de oorkonden niet bepaaldelijk tot uitdrukking werd gebracht, dragen zij toch de namen, die wij verwachten kunnen. Wij noemen daartoe speciaal: Rembertus de Stochem, Bernardus de Asbeke en als n°. 7 der 8, Heinricus de Capella. Dat dit Henricus de Keppele is, mag als vrij zeker worden aangenomen. In 1206 nog jong zijnde, komt hij dan in de lijst der getuigen achteraan,

---

[3]) Wij vermelden deze hier, tezamen vereenigd, niet alleen ter verkrijging van een beter overzicht, doch ook omdat de opsomming der door baron van Keppel opgespoorde akten eenigszins vervolledigd is.

[4]) Eene andere akte van 1279, door den schrijver bedoeld, werd nog niet aangetroffen. Zij zou betrekking hebben op een verdrag van Henrich van Keppel, oastellan to Nvenborg. en de overige castellanen met Graaf Reynolt van Gelren. "De schrijver verwees daarbij vagelijk naar „Pontanus-Bondam-v. Spaan gen. Keppel."

[5]) W. U B. III No. 1594.

[6]) R. A. Arnhem. Commanderie van St Jan. n° 2c. en de Raadt. Soeaux armoriés, deel 8, pag. 172. Zie ook N.'L. 1923 (XLI) k. 177.

[7]) Baron van Keppel had hier het oog op de oorkonde van 26 Jan. 1321 (Steinfurt p. 338).

[8]) Zie Dr. K. Poth. Die Ministerialität der Bischöfe von Münster, pag. 11 en 17. Deze verhandeling is opgenomen in het W. Z. (Zeitsohrift fiir vaterländische Geschichte und Altertumskunde Weetfalens) van 1912, Band 70, dezelfde blz. Aldaar wordt Ostercappeln ala Stammsite van dit geslacht genoemd.

terwijl hij op meer gevorderden leeftijd in 1233 de lijst opent en in 1244 eene schenking doet, welke ook aan zijn zieleheil bevordelijk zou kunnen zijn. In 1230 had hij trouwens, zooals wij vermeldden, reeds eene hoeve aan het klooster Marienborn in Coesfeld geschonken. Over hem bezitten wij dus, met de akte van 1221, in het geheel vijf oorkonden. In de nieuwe stamreeks behoort derhalve achter bedoelden Henricus, in stede van „1221—1244", gelezen te worden „1206—1244".

In het voorbijgaan moge nog worden vermeld, dat Henricus de Keppele in 1221 tezamen is met Albero de Syndene (Siqderen) en dat in 1296 twee personen uit deze geslachten met denzelfden voornaam [9]) gerechtigd zijn tot de vorenbedoelde Nyenbeeksche erfenis. Gevaar voor ontsporing van onzen gedachtengang schijnt dus niet te duchten.

Hiervan zijn wij echter niet zoo aanstonds absoluut overtuigd bij de volgende oorkonde, die wij ter sprake zouden willen brengen. Op 8 Mei 1269 (W. U.B. III N°. 1'767) vindt eene ruiling van goederen plaats tusschen Bernardus nobilis miles dictus de Ahus (Ahaus) en de abdij Werden. Getuigen zijn: dominus Conradus de Velen, Ludolfus Hako, Lothewicus frater suus, Thidericus de Sconebecke, Henricus de Wullen, Conradue Spegel, Philippus de Burse, Nicolaus de Horstelo, Wilhelmus de Hupingen, ***Hermannus de Cappelen,*** Godefridus de Graz, Hermannus de Kaminate, *milites*; famuli vero Hermannus Hako, Hermannus de Wullen, Thidericus de Groulo, Luthewicus de Oldenberge et alii quamplures.

De schrijfwijze Cappelen leidt natuurlijk op den eersten aanblik tot twijfel. Toch blijkt vrij afdoende dat wij dien twijfel mogen opgeven.

De naam Cappelen zal wel verband houden met den in noot 8 'vermelden stamzetel Ostercappelen. Nog op 30 Jan. 1378 [10]) vinden wij een Johan van Kappel (Kappelle) zegelen met de „schrägrechts gestellte Rauten." Andere personen van den naam Cappelen, Cappellen of Capella behooren echter meer thuis ten Oosten van Munster. Of derhalve de miles Hermannus de Capellen, die op 16 Maart 1266 (1265) [11]) te Osnabrück den proost aldaar bij eene leenkwestie gezelschap houdt, tot de Keppels behoort en dus dezelfde is als de hoogergenoemde Hermannus de Cappelen (met één l), is onzeker. Deze laatste ridder is echter stellig een Keppel; immers, zijne betrekkingen tot den Heer van Ahaus en zijn mede-getuigen wijzen op eene normale geographische en persoonlijke omgeving. Tezamen met dienzelfden Heer hadden tien jaren later Henricus de Keppele en zijn mede burg-mannen te Nienborg een geschil met de burgers van Groenlo, dat op 26 Aug. 1279 (Sloet N". 1006) te Bocholt werd beslecht door den bisschop van Munster, die den vrede herstelde. Was in 1379 Egidius de Asbeck Henricus' mede-castellanus, Hermannus de Cappelen heeft in 1269 onder zijn mede-getuigen Ludolphus Hako, terwijl de famulus Hermannus de Keppele op 29 Dec. 1299 [12]) bij de beleening van Heynricus Sybink met het goed Kempinck

[9]) Slechts vinden wij bij den Sinderen thans den voornaam Albernus voor Albero.
[10]) N. L. 1913 k. 141-142 (het artikel van baron van Keppel).
[11]) W.U.B. 111. N°. 762.
[12]) Ahaus pag. 46-47.

(parrochia Sutlon) evenzeer iemand van 'dien naam tot getuige had en wel Ludolfus Hake seu (= of) de Asbeke, miles. Sterker kan het wel niet en van eene verdere bewijsvoering, welke anders zeer gemakkelijk te leveren ware, kan men zich dus gsreedelijk onthouden. Te allen overvloede zij hieraan toegevoegd, dat uit eene latere oorkonde van 1367 [13]) positief blijkt, dat bedoelde beleening geschiedde door den „Knappe Hermannus de Keppele, Burgmann zu Nienborg", mit seinem Sohne Henrico. Wij belanden derhalve met algeheele stelligheid in onze stamreeks, te meer aangezien te zelfder plaatse gezegd wordt, dat „der Ritter Henricus 'de Keppele, Erbe des oben genannten Hermanni", in 1364 den zoon *van* genoemden Heynricus Sybink het bewuste goed overdroeg.

Wij vragen ons thans af: welke plaats neemt deze miles Hermannus van 1269 in de stamreeks der Keppel's in? Het ligt voor de hand hem te identificeeren met den Hermannus van 1234 (W. U. B. III N°. 317). Zijn vader Henricus kwam dan. voor van 1206-1244, hij zelf van 1234-1269 en zijn zoon Henricus van 1268—1280. Uit een chronologisch oogpunt kan niets daartegen zijn.

Dit aannemende, kunnen wij onderwerpelijk nog een flinken stap. verder gaan, want het jaar 1206 is niet zoo ver verwijderd van het met 1174-1186 aangeduid tijdstip, waarop bisschop Herman van Munster aan het stift Varlar een hof overdroeg [14]). Het betrof een „curtem in Lette, qua ministerialis noster ***Hermannus de Capele*** cum *patre Henrico* inbeneficiatus extitit, et dilècto nobis abbati de Varlar Werenboldo atque suis fratribus digno pretio accepto vendidit, ipso Hermanno cum patre his nobis eam voluntarie resignante . .." Bedoelde hof in Lette was dus afkomstig van den bisschoppelijken ministerialis Hermannus de Capele en diens vader Henricus.

Als getuigen fungeerden, nevens Bernardus, maior prepositus (= Bernardus de Ibbenbüren, die in 1286 bisschop van Paderborn werd), o.a. de nobilis Bernardus de Horstmahre en de ministerialen Rotgerus en Brunstenus de Billerbecke en Rembertus de Stochem. Alweder het specifiek milieu der Keppels van den Nyenborch. Wij twijfelen er dan ook niet aan of wij hebben in evengenoemde Capeles 'de onmiddellijke voorouders van den tot dusver als eersten Keppel bekenden Henricus te zien. Ook dit ware in de stamreeks tot uitdrukking te brengen, waardoor deze twee generaties wordt opgevoerd.

Toen dezelfde bisschop van Munster in 1183 [15]) eene verordening van zijn voorganger nopens de gracht om de „ Domfreiheit" te Munster bevestigde, liet hij zich door een groot aantal nobiles en dienstmannen bijstaan, waaronder de evenbedoelde Herimannus de Cappele als n°. 10 der 12 ministeriales.

Na het aanbrengen der vorenomschreven veranderingen geraken wij tot een nieuwen staat omtrent de bekende alleroudste stamvaders van deze Keppels. Aangezien vaststaat, dat de Henricus van 1268 een kleinzoon is van den Henricus van 1244, dat bijna zeker is,

[13]) Borken, Beiheft, blz. 156.
[14]) Coesfeld, Beiheft, blz. 101.
[15]) W.U.B. 1 No. 432 Reg. 2132.

dat de Hermannus van 1280 zijn zoon is en de verdere filiatie in dit nieuwe overzicht absoluut door de oorkonden bewezen wordt, meenen wij niet te onvoorzichtig te zijn door aan dezen staat niet het epitheton „hypothetisch", doch slechts „semi-hypothetisch" toe te kennen.

Semi-hypothetische staat der filiatie.

Henricus de Capele
1174-1186

Hermannus de Capele
Ministerialis van den bissohop van Munster
1174-1186

Henricus de Keppele, miles.
Ministeria-lis van den Bisschop van Munster
1206-1244.
1206 in een Nienborger oorkonde.

Hermannus de Keppele, miles.
1234-1269.

Henricus (dictus) de Keppele, miles.
Kleinzoon van den vorigen Henrious.
1268-1280.
Burgmann in Ngenborch.

Hermannus de Keppele, **knape.**
1280-1303, is dood 1304.
Burgmann in Nienborg.

Henricus *de Keppel, ridder.*
1296—1357.
Burgmann in Nienboroh.
1319 miles.
× **Jutta.**

I. *Hermannus* van *Keppel.*	II. *Henricus v. K.*	III. *Bertradis.*
Ridder.	Knape.	134%
1342-1382.	1337-1378.	
Is dood 1383.		

Het vertrouwen in de juistheid van deze opstelling wordt aanmerkelijk verhoogd door de geregelde opvolging der voornamen Henricus en Hermannus. Immers denken wij dadelijk daarbij aan het middeleeuwsch gebruik om den oudsten zoon naar den eigen vader te noemen. Wij meenen dan ook wel in het. goede spoor te zijn, al mangelt het nog aan het volle bewijs.

Delftsche Overschie's,

door H. WIJNAENDTS.

In het Alg. Ned. Familieblad 1883-84 verscheen destijds een artikel, getiteld: *Het geslacht van Ouerschie.* Daarin werd een fragment gegeven van de familie van dien naam, die den valk in haar wapen voert, alsmede een aantal losse aanteekeningen betreffende allerlei Overschie's Maar nergens bleek, dat wij hierbij te doen hadden met leden van *het* geslacht van Overschie, en niet met personen, die tot verschillende geslachten van dien naam behooren. Toch is dit laatste wel waarschijnlijk. Verschillende personen, die alleen gemeen hadden, dat zij te Overschie het levenslicht aanschouwden, kunnen zich elders gevestigd hebben en daarbij den naam van Overschie aangenomen of gekregen hebben.

Ik zal dan ook in de volgende regelen geen pogingen aanwenden, een gemeenschappelijken voorvader op te sporen. Maar ik wil trachten een aantal van de vele Overschie's die te Delft en omgeving geleefd hebben, hun plaats te geven in de groep, waartoe zij behooren.

De vraag was slechts, hoe die groepen gevormd moesten worden. Onderscheid maken in verband met de schrijfwijze van den naam ging niet. De naam werd vroeger op alle mogelijke manieren geschreven, variëerende tusschen *Overschie* en *Ouderschije* Ook treft men, naast den naam *Overschie,* de namen *van Ooerschie* en *d'Overschie* aan, maar deze namen werden, vooral in de oudere acten, willekeurig door elkaar gebruikt, zoodat men denzelfden persoon nu eens als Overschie, dan weer als „van" of „d' " Overschie vermeld vindt, soms zelfs in dezelfde acte.

Ik heb het daarom gewenscht geacht, een splitsing te maken volgens het wapen en zal achtereenvolgens behandelen familiën Overschie: A die den rietbos in haar wapen voerde, B die geen wapen had, doch later het wapen met den valk aannam en C. die het wapen met den valk voerde, alsmede nog enkele losse groepen van personen.

A. *De* **familie** *d'Overschie, die het wapen met den* ***rietbos*** *voerde.*

In de protocollen van Delftsche notarissen treft men, vooral in de 20er en 30er jaren der 17e eeuw, herhaaldelijk acten aan, waarin een *Ysbrant Qovertsz. d'Overschie* optreedt. Als zijn vrouw wordt eenige malen vermeld Susanna Quirijnsdr. van Borselen of van Borselaer, die testeert o.a. in 1619 en 1624 ten behoeve van haar broeder en zusters, waaruit mocht worden afgeleid, dat zij geen kinderen had.

Toen ik dan ook een acte van 30 Juli 1639 vond, verleden voor notaris J. van Beest te Delft (A. R. A. dl. 1668), waarin Johan d'Overschie zijn vader za. Ysbrant Govertsz. d'Overschie en zijn broeder Lambert d'Overschie noemt, volgde daaruit, dat er nog een vroeger huwelijk moest hebben plaats gehad, waaruit deze kinderen geboren waren.

De herkomst van Ysbrant Govertsz. kon ik echter niet ontdekken; een Govert, geschikt om als vader van Ysbrant op te treden vond ik niet, totdat ik het protocol van notaris J. v. Steelant te Delft in handen kreeg, die, als eenige onder al zijn confraters, Ysbrant Govertsz den vollen naam geeft, waarbij hij genoemd behoorde te worden.

Op 19 Maart 1630 toch compareert voor dien notaris *Maria Ysbrants d'Overschie,* ongehuwde dochter en maakt een testament, waarin zij tot erfgenaam benoemt: *Ysbrnnt Ysbrants, anders genaemt Ysbrant Govertsz d'Overschie,* haar eenigen broeder, of bij diens vooroverlijden zijn met name genoemde kinderen.

Zoo bleek dus dat Ysbrant, dien ik steeds gehouden had voor den zoon van een zekéren Govert, een Ysbrant tot vader had en dat Maria Ysbrants, die ik, op den naam afgaande, voor een dochter had gehouden, een zuster van Ysbrant Ysbrantsz **alias Ysbrant** Govertsz was.

Toen er één schaap over den dam was, volgden er meer. In het protocol van notaris v. Steelant komt Ysbrant meermalen voor, telkens met zijn vollen naam. Zoo o.a. op 16 Nov. 1633 en 19 Maart 1638 (A. R. A.

dl. 1628), op beide welke data hij een testament maakt, ten slotte ten behoeve van zijn 2 overgebleven zonen, waarbij hij ± 300 morgen land onder hen verdeelt.

De aanvang van die testamenten (het eerste is door vocht slechts gedeeltelijk leesbaar) is merkwaardig, omdat wij daaruit nog meer familieverhoudingen leeren kennen. Het begin luidt n.l. ongeveer:

Compareert *Ysbrant Ysbrantsz anders genaemt Ysbrant Qovertsz d'Overschie*, won. in de Wijnstraet binnen Delft, herroept zekere codicillaire dispositie van 30 Sept. 1628 voor Not. A. v. Kerokhove gemaakt, exhibeerde opene brieve van octroye en consent van den hooch geb. heere Fred. Henr. Pr. v. Oranje als bezitter van de heerlycheden, goederen en gerechtigheden van den huize van Wassenaer, hem comp. verleend opten 8en Sept. 1628, prelegateert de hr. en mr. *Johan Ysbrantsz d'Overschie* sijnen jongsten soon 9 morgen leenlants etc., comp. aengecomen bij test. en door de doot van *Rijer Jans van der Burch* sijnen halven broeder etc.

Hieruit blijkt dus, dat Ysbrant's moeder, na den dood van haar eersten man, hertrouwd moet zijn met een Jan van der Burch.

Gewapend met de aldus verworven gegevens trachtte ik nu de herkomst van Ysbrant Ysbrantsz alias Ysbrant Govertsz te vinden, waartoe ik den index op de Civiele Sententies van het Hof van Holland ter hand nam.

Over een tijdvak tusschen 1670 en 1610 kwam de naam Overschie daar vrijwel niet in voor.

Aangezien het mij opgevallen was, dat not. van Steelant altijd spreekt van: Ysbrant Ysbrantsz anders genaemt enz, en nooit van Ysbrant Ysbrantsz d'Overschie anders genaemt enz., besloot ik te zoeken op de namen Qovertsz en Yabrantsz en ziet, dit had al dadelijk succes. De index op de Civiele Sententies vermeldde onder nº. 208 van 1579: *Jan Reyerss van der Burch*, man van de weduwe van *Ysbrant Goverts*, contra Philips Constant, (en de) wed. van Jan Constant.

Aangezien Ysbrant Ysbrantsz, zooals wij hierboven zagen, een halfbroer had, die een zoon was van Jan van der Burch, vinden wij hier dus Ysbrant's stiefvader, alsmede zijn vader vermeld, terwijl de naam van zijn moeder blijkt uit de sententie zelf. De kwestie liep over de levering van bier, dat volgens een contract „dat opten 20 mey 1670 dvoorsz Ysbrant Govertsz in levende lijve wesende brouwer tot Delft" gesloten had met Philips en Jan Constant te ter Veer, en door deze laatsten in commissie genomen werd. Er blijkt uit, dat Ysbrant Govertsz vóór 23 Nov. 1673 is overleden en dat zijn weduwe Grietgen Adriaens heette.

Deze weduwe vinden wij terug in een proces, ook over bier, dat Burger Jansz, brouwer tot Delft, tegen haar voerde. In de daarop betrekking hebbende sententie van 26 Nov. 1693 heet zij nu voluit: *Geertgen Adriaensdr. van Adrichem, weduwe van Jan Reyersz van der Burch.*

De index leverde echter nog meer op. Daarin toch wordt vermeld een proces dat Ysbrant Govertsz (tenrechte Ysbrant Ysbrantsz) voerde tegen Jan Willems op Souteveen.

De nog aanwezige sententie van 22 Dec. 1603 geeft ons belangrijke bijzonderheden, waarom ik er sommige gedeelten uit overneem:

In der saecke hangen voor den H. v. H. tusschen

Ysbrant Govertsz woneñ tot Delff voor hem zelven ende als voocht van *Maritgen Ysbrants* zijn suster tsaamen erffgenamen van *Ysbrant Govertsz* heurluyder za. vader etc. ter eenre ende Jan Willems opte Souteveen ter andere zijde' etc.

De zaak gaat over den eigendom van elff hont lants: welcke elff hont lants dvoorsz *Ysbrant Govertsz,* zijne impetrants za. vader, aengeerfft waren bij toverlijden van *Govert Ysbrantsz* zijn impts grootevader, dewelcke dezelve geërft hadde van eenen Aernt Tou Janss etc. ..

.....

dat mede Abraham Davitsz van der Mij, geweest zijnde des Impts voocht naer dexpiratie vāñ vooohdije int beginsel vāñ Jare XCVIII hem impt gebrocht hadde opte Souteveen etc. .....

dat hij suppliant int IIII articule van zijn memorie doen stelle hadde, dat de voors. elff hont lants *Ysbrant Govertsz* zijnen vader angeërft waeren daer dezelve *Ysbrant* vóór *Fransgen Corn. dochter,* zijne moeder en des suppliants grotemoeder, in wyens boedel dat ze bevonden waren, all overleden was en over zulcx vuyt des voors. *Fransgen Corn. dr.* boedel op hem suppliant gecomen en aengecavelt waren etc.

Uit deze zeer belangrijke gegevens zien wij dus, dat Ysbrant Ysbrantsz (om hem, bij zijn waren naam te noemen) in 1698 reeds meerderjarig was, en dus vermoedelijk in 1673 of 16'74 na het overlijden zijns vaders geboren was, dat zijn vader Ysbrant Govertsz heette (wiens patronymicum hij dus heeft aangenomen), dat zijn grootvader Govert Ysbrantsz heette en zijn grootmoeder Fransje Cornelisdr.

Het is opvallend, dat in al. deze generaties de naam Overschie nimmer voorkomt en het blijft een open vraag, of die naam eenvoudig werd verzwegen, dan wel of Ysbrant Ysbrantsz, toen hij van naam veranderde, meteen den naam (d')Overschie aannam.

Op de Genealogisch-Heraldische tentoonstelling was aanwezig een kwartierstaat Overschie-de Pottere, ingezonden door Jhr. Mr. Dr. E. A. v. Beresteyn. Deze kwartierstaat, die, zooals wij zullen zien, betrekking heeft op het huwelijk van Johan d'Overschie, den reeds genoemden zoon van Ysbrant Ysbrantsz gen. Ysbrant Govertsz, vermeldt als kwartieren Overschie:

Overschie, vāñ Hoef, Adrichem, van Burgh, van Burgh, Muys van Holy, v. Woert en Proost.

Een andere zoon, Govert, straks te vermelden, ligt begraven te Delft met de kwartieren:

D'Overschie	van der Houff
Adrichem	van der Burch.

Daaruit zien wij dan, dat de eerste vrouw van Ysbrant Ysbrantsz. geweest moet zijn een van der Houff, zijn moeder een van Adrichem en zijn grootmoeder van vaderszijde, Fransgen Cornelisdr., een van der Burch. Zooals wij hierboven reeds zagen, was zijn moeder inderdaad een van Adrichem.

Gewapend met de wetenschap, dat Ysbrant's vader brouwer te Delft was en dat zijn grootvader Govert Ysbrantsz heette, trok de aandacht een sententie van 1662: In de saeck hangende voor den hove van Hollt. tusschen Cornelis van Aeoken won. alh. in den Hage als man en voecht van Fransgen Jansdr. zijn huisvrouw ter eenre en Govert Ysbrantsz en Gelandt Dammasz

als mannen en voeohden van huerlyder huisvrouwen t.a.z.

Het is een proces, dat gevoerd wordt om de erfenis van Aernt Tou Janss, dien wij reeds uit het vorige proces leerden kennen. Govert Ysbrnndtsz heet daarin ook man van **Fransgen** Cornelisdr., dochter van Cornelis Janss. Haar **geheele** familie blijkt daaruit [1]), de naam van der Burch wordt echter geen enkele maal genoemd. Ten **slotte** vond ik echter in het rechterlijk archief van Delft A.R.A. (**Aanw.** 1893 **n°.** 26d) een acte, die niet gedateerd is, maar waarschijnlijk van 1670 is, waarbij **Govert IJsbrantsz,** eertijds brouwer, **ende Fransgen** Cornelisdochter ***van der Burch*** **sijn** huysvrouw 6 huisjes stichten in Dircklangensteeoh 'voor schamele arme **ende** miserabele personen. Van het groot aantal bepalingen, ten behoeve van die stichting gemaakt, interesseert ons op het oogenblik alleen, dat zij tot toesienders benoemen: Ysbrant Govertsz brouwer heuren zoon, Robbrecht de Margny Joriszoon heuren **swager** (lees : schoonzoon), **Sasbout** Boickelsz. van der Burch jegenw. **burgemr deser** stede **ende** Pieter Pietersz. Bemont jegenw. schepen **deser** stede, heurluyder cosijnen [2]).

Thans kunnen wij overgaan tot het opstellen der genealogie.

1. ***Govert Ysbrantsz***, vermeld in 1662 als brouwer te te Delft, huwt ***Fransje Cornelisdr. van der Burch,*** dochter van Cornelis **Jansz** van der Burch.

   Zij roepen in 1670 een stichting van 6 huisjes voor arme menschen in het leven. Beiden zijn overleden vóór 26 Oct. 1683 [3]).

   Hun kinderen waren:

   1. ***Baeffgen Govertsdr.*** In het **rechterl. arch.** van Delft bevindt zich een register (**Aanw.** 1890 **n°. 26c**), bevattende huwelijksvoorwaarden voor schepenen gemaakt. Daarin vindt men, dat op 27 Jan. 1668 compareeren ***Robrecht de Margny Jorissoon***, **toecomende** bruydegom, vergeselschapt met **Hendrick** Duyst van Voorhout, **coopman**, ter **eenre ende** Baeffgen Qovertsdochter, **toecomende** bruyd, **geassocieert** met Govert Ysbrantsz, brouwer **ende Fransgen** Cornelisdr., **haere** vader **ende** moeder, mitsgaders Ysbrandt Govertsz brouwer haren broeder ter andere zijde, en huwelijksvoorwaarden maken.
   2. ***Ysbrant Govertsz***, volgt onder II.

II. ***Ysbrant Govertsz***, brouwer te Delft, overleden **tusschen** Mei 1670 en Mei 1673 [4]), maakt, volgens dezelfde bron als hiervoor genoemd, op 3 Juli 1668 huwelijksche voorwaarden met Gheertruydt Adriaensdochter. **Hij** is daarbij weer vergezeld door Govert Ysbrantsz en **Fransgen** Cornelisdr., zijn ouders, zij door Baertgen Corssendochter, haar moeder. **Wij** krijgen dus: huwt Juli 1668 ***Gheertruydt Adriaansdr. v. Adrichem,*** dochter van Adriaan van **Adrichem** en van Baertgen Corssendochter.

Zij hertrouwt ***Jan Reyersx van der Burch,*** overleden 14 Juli 1687 [5]), uit welk huwelijk een zoon **Reier Jansz.** van der Burch sproot.

De kinderen uit het eerstgenoemde huwelijk zijn:

1. ***Maria Ysbrandtsdr.,*** later genoemd Maria Ysbrants **d'Overschie**, overleden ongehuwd na 19 Maart 1630, op welken datum zij een testament maakt ten behoeve van haar broeder of **zijn** kinderen.
2. ***Ysbrant Ysbrantsz***, volgt onder III.

III. ***Ysbrant Ysbrantsz***, zich noemend ***Ysbrant Govertsz***, later ***Ysbrant Govertsz d'Overschie***, trouwt op het stadhuis te Delft 19 Oct. 1697 als ***Ysbrant Ysbrantsz***, jonckgeselle, wonende in den hartshoorn aende Oudedelfft, met ***Fytgen Lambrechtsdr***, jonghedochter **wonen** in Middelburg (d.i. het huis genaamd Middelburg) aen de Wijnstraet.

Volgens de grafzerk en de kwartierstaat, **hiervoren** al aangehaald, zou zij tot de familie van der Houf (van Hoef) behoord moeten hebben.

Het had mij echter getroffen, dat in verschillende **notariëele** acten **Lambert** en Johan **d'Overschie**, de twee hem overlevende zonen van bovengenoemden

---

[1]) „**dat** eertijds in **leevende lijve** geweest was **eenen** Jan **Aemsz** „**die** in eohte **state** vergadert **was** geweest mit **eenen Fransgen** Jan „**Huygenszdr.,** die **welcke** bij den anderen geprooreeert hadden ge„**hadt** drie kinderen als Aernt Thou Janss, van wiens erfenis alhier „**nu** questie is, It. Cornelis Janss die **deser werelt meede** overleden „**was,** aohterlatende **alleenlick** die **voorsz.** Fransgen, des voors. Govert „**Ysbrantsz** huisvrouw, item nog een kind genaemd Margriete Jansdr. „**die** in **echte state** geprooreeert heeft gehadt **eene Marytge Aerensdr.** „**huysvrouw** van voors. **Gelandt** Dammasz.

. . . . . .

„**die** voors. **Fransgen** Jan **Huygenszdochter** deeser **werelt** overleden „**zijnde,** aohterlatende die **voorsz** drie kinderen tot haren **erffgenamen,** „**was** die **voorsz** Jan Aemsz weder ad seounda.. ..**getrouwt** geweest „**mit eene** Catharyna Claesdr. bij **welcke** hij **insgelijoks meede** drie "kinderen **geteelt hadde** gehad, onder weloke was **eene** genaempt „**Fransgen,** huysvr. **van** impt. Was mede waerachtich dat die **voorsz.** „**Jan** Huygess oaescooper nooh **eene** doohter gehadt **hadde** genaempt „**Catarijna,** die te **manne** gehadt **hadde eenen Claes** Aernt Touw **en** „**hadde** die **selve** Jan Huygess. in zijn leven gegeven die kinderen „**van** de **voorsz.** Jan **Aemsz** en Fransgen, zijn sohoonsoon en doohter „**respective** etc. **eto.**" dus:

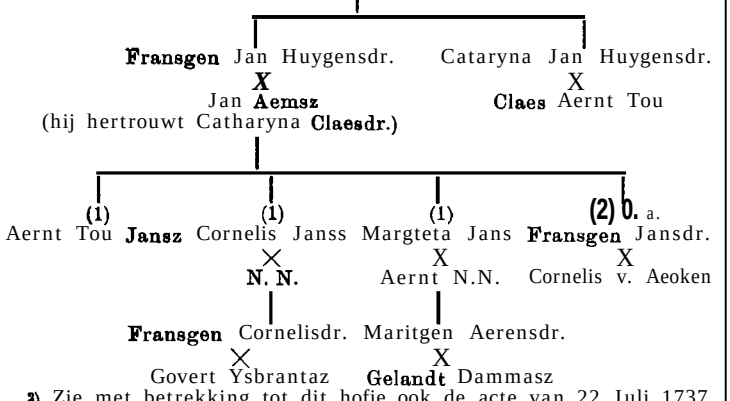

[2]) Zie met betrekking tot dit hofje ook de acte van 22 Juli 1737 in het protoool van not. W. v.d. Lely te Delft (A.R. A. dl. 2749) waarin het opsohrift boven de poort met teekening van de wapens Oversohie en v. d. Buroh.

[3]) **Rechterl.** Aroh. Delft, A.R. A. **Aanw.** 1890 **n°** 26 e: vermeld worden op 25 Oct. 1583: de weeskinderen van **Fransgen Corn.** dr. huysfr. was van Govert Ysbrantsz **br(ouwer).**

In de Nieuwe Kerk te Delft ligt hun grafzerk met het opsohrift: Hier leyd begraven Govert Ysbrantsz brouwer, en sterft Anno **ende Fransge** Cornelisdr. aijn huysvrouw en starf Anno (Alg. Ned. Fam. blad **1883—84).**

[4]) 18 Mei 1573 cp. Gheertruyt Adriaensdoohter, wed. wijlen Ysbrant Govertsz brouwer (Reohterl. Aroh. **Delft,** A. **R. A. Aanw.** 1890 **n°** 26a **6e** deel).

[5]) Hun beider grafzerk in de Oude Kerk te Delft heeft tot opschrift: Hier leyd begraven Jan Reyersz van der Burch sterft den 14 Juli 1587 **en zijn** huisvr. Geertruyda **Adriaensdr.** van Adrichem, sterft 22 November 1600 (Alg. Ned. Fam. bl. 1883-84).

376

Ysbrant Ysbrantse, universeele erfgenamen zijn van den heer ***Michiel*** (*Lambrechts*) ***van Crieckenbeeck,*** haerl. zal. oom van 's moederszijde. (Zie o. a. prot. van not. J. v. Steelant Delft, A. R. A. dl. 1838 van 21 Oct. 1638 en dl. 1843 van 9 Febr. 1643).

Ik kon niet vinden, hoe hun moeder dan een van der Houf kon zijn, terwijl het ook opviel, dat de oudste zoon Lambert een naam droeg, die blijkbaar van de familie Crieckenbeeck afkomstig is. Bovenaangehaalde trouwacte gaf nu de oplossing. Fytgen Lambrechtsdr woonde in het huis Middelburg en uit de koopbrieven (D 11 E 61) blijkt, dat dit huis 31 April 1624 behoorde aan Michiel Lambrechtsz van Crieokenbeeck, die dus blijkbaar de broeder is van Fytgen, terwijl het huis 2 Juni 1637 overgaat op Mr. Joannes d'Overschye, die het erft van zijn oom v. Crieckenbeeck.

De eerste vrouw van Ysbrant heette dus geen van der Houff, maar v. Crieckenbeeck en de kwartierstaten zijn onjuist.

Na den dood van zijn eerste vrouw hertrouwde hij, nu als ***Isbrant*** *Govertsz d'Overschie*, wedr in de gulde swaen in de Wijnstraet, op 14 Juni 1618 met *Susanna van Borselen Quirijnsdr.*, bij wie hij geen kinderen had. Op een acte, opgemaakt voor not. J. v. Steelant te Delft op 2 Aug. 1631 (A.R.A. dl. 1827), waarbij hij zijn vrouw 100 gld. vermaakt voor elk jaar, dat zij met hem getrouwd is geweest, staat een kantteekening: Opten 1 Juli 1636 cp. d'eers. Ysbrant d'overschie te kennen gevende dat sijn huysvr. deser werelt was overleden en annuleert de beschikking.

Ysbrant Ysbrantsz (Govertsz) heeft; als zijnde Roomsch-Katholiek, geen openbare ambten bekleed. Hij schijnt zeer gegoed geweest te zijn; zooals hiervoren al is medegedeeld, verdeelde hij in zijn testament omstreeks 300 morgen aan landerijen tusschen zijn beide zonen. Hij en later, zijn zonen, komen dan ook herhaaldelijk in acten voor, die over de verhuring van landerijen handelen.

In het Delftsche weeskamerarchief vindt men in het 2e register van comparitiën op fo 61 het volgende :

„Op huyden den XIII febr. 1613 cp. voor weesmrn Ysbrandt Govertss d'overschie als vader van sijn vijf kinderen gewonnen bij Sophia Lambrechtsdr. sijn sa. huysvrouw, bij namen Margareta out 10 jaren, Lambrecht out 8 jaren, Govert out 6 jaren, Jan out 5 jaren en Corstiaen out 2 jaren en leverde over inventaris van alle de goederen etc.

Zijn kinderen waren:

1. ***Margaretha*** *d'Overschie*, geboren 1602. Zij overleed ongehuwd te Delft op 1 Aug. 1636 ten huize van haar oom Michiel Lambrechts van Crieckenbeeck, die eenige dagen tevoren, op 26 Juli, overleed, beide aan „de vurige sieckte", wellicht de pest. (Zie prot. Not. v. Steelant; A. R. A. dl. 1846, verklaring afgelegd dd. 28 Maart 1648).
2. Mr. *Lambert d'Overschie*, volgt onder IV.
3. Mr. ***Govert*** *d'Overschie*. Blijkens Alg. Ned. Fam. blad 1883-84 bevindt zich in de Oude Kerk te Delft op 't Choor de: Sepulture van Hr. Godefrid d'overschie, sterf 3 Juny Anno 1632, oud 26 jaaren. Met zijn wapen en de kwartieren, hiervoren al besproken.
4. Mr. ***Johan*** *d'Overschie*, volgt onder IV bis.
6. *Corstiaen*, geboren 1610, overleden jong.

De drie hierboven vermelde zonen studeerden vermoedelijk in het buitenland, bereisden in ieder geval Frankrijk en Italië.

In de boedelbeschrijvingen ter Delftsche weeskamer vindt men ook het beheer der gelden en goederen, nagelaten door hun moeder, waarindan verantwoord worden de wissels, die die zonen trokken. Meestal, ten minste bij de 2 jongsten, wordt vermeld, waar die wissels zijn getrokken. Zoo vinden wij voor Lambrecht vermeld Orleans en Venetië, voor Govert Orleans, Parijs, Lyon, Rome, Venetië, Parijs en Antwerpen, voor Johan Orleans, Parijs, Angers, Orleans, Parijs. Waarschijnlijk hebben zij dus alle drie hun studiën te Orleans voltooid.

IV. Mr. ***Lnmbert*** *d'Overschie*, geb. te Delft in 1604, begr. te 's-Gravenhage 21 Mei 1662, huwt te 's-Gravenhage 1°. R K. Kerk Oude Molstraat 3 Nov. en Stadhuis 4 Nov. 1636 met ***Margaretha Duyst van Poorhout,*** dochter van Hendrik Duyst van Voorhout van Sevenhuysen en van Agatha Breman en 2°. R.K. Kerk Oude Molstraat 24 Nov. en Stadhuis 27 Nov. 1646 *Commerina Breman.*

Uit het 1e huwelijk sproten:

1. ***Ysbrant,*** gedoopt te 's-Gravenhage in de R.K. Kerk aan de Oude Molstraat 20 Febr. 1639.
2. *Hendrik*, gedoopt te 's-Gravenhage in de R.-K. Kerk aan de Oude Molstr. 28 Mei 1641. Overigens is mij niets omtrent hem bekend.
3. ***Michaël*** *Godefridus*, gedoopt te 's-Gravenhage 2 December 1642 in de R.-K. Kerk aan de Oude Molstraat, ondertrouwt 's-Gravenhage 19 Augustus 1674, huwt op het Stadhuis aldaar 6 September 1674 jonkvr. *Maria de Landas*, wonende te Brussel. Hij heet bij dit huwelijk Jhr. Michaël Godefroy d'overschie, ***geboren*** en *onlangs* ***gewoond hebbende alhier.*** Hij woonde dus niet meer te 's-Gravenhage. De doopen van zijn kinderen vond ik daar dan ook niet. Vermoedelijk zullen deze te Brussel gezocht moeten worden. Uit dit echtpaar sproot het tot den Belgischen adel behoorend geslacht d'overschie.

Uit het 2e huwelijk sproot:

4. ***Adriaan,*** wiens doop ik te 's-Gravenhage niet vond, begraven te 's-Gravenhage 13 November 1724, ongehuwd.

Al deze kinderen komen voor in een acte van 8 Jan. 1654, opgemaakt voor not. P. van Groenewegen te 's-Gravenhage (Gem. Arch. dl. 83) en waarvan de aanhef luidt: Jonckvrouwe Commerina Breman, wed. van za. Heer Lambert d'Overschie, moeder en voochdesse van Adrianus d'Overschie ende in qualite als medevoochdesse over Ysbrant, Hendrik en Michiel d'overschie, bij den gemelte heer Lambert d'overschie in voorgaande huwelijck aen Jonckvr. Margaretha Duyst, van Voorhout van Sevenhuysen verweckt etc.

IVbis. Mr. ***Johan*** *d'Overschie*, geboren te Delft 1607, over-

leden vóór Augustus 1662, huwt 's-Gravenhage, Stadhuis, 17 November 1637 *Jacqueline Machtelt de Pottere*, dochter van Dominicus de Pottere „in sijn leven thesaurier generaal van Heere Prins Philips, Pr. van Oranje hoochloff. memory" en van Johanna Maria Doublet, begraven te 's-Gravenhage 24 April '1674. Hij koopt **26** Oct. 1642 een huis in de Nobelstraat te 's-Gravenhage.

Uit hun huwelijk sproten:

1 ***Johannes. Zijn*** moeder maakt 20 Mei 1644 „in het craembed liggende" te Delft een testament voor not. J. v. Steelant (A. R. A. dl. 1829). Vermoedelijk werd toen deze zoon geboren. Hij was vóór 7 Aug. 1669 overleden. Zie prot. not. W. v. Millert te 's-Gravenhage dd. 7 Aug. 1669 (Gem. Arch. dl. 483).

2. ***Dominicus,*** gedoopt in de R.-C. Kerk aan de Oude Molstrant te 's-Gravenhage 4 September 1646, overleden na 22 October 1681.

3. ***Isbrandus,*** gedoopt als voren 30 Mei 1647, overleden 3 Augustus 1717, ongeh., naar Delft vervoerd.

4. Sophia ***Maria,*** gedoopt als voren 10 October 1649, overleden 's-Gravenhage 22 Augustus 1713, ongehuwd, naar Delft vervoerd.

6. ***Johanna Lambertina,*** gedoopt als voren 5 Februari 1653, huwt te 's-Gravenhage R.-K. Kerk aan de Oude Molstr. en Stadhuis 7 Juni 1678 ***Dirck Wuytiers,*** heer van de Werve, wonende te Amsterdam.

6. Vermoedelijk nog een zoon, want 8 October 1677 werd te 's-Gravenhage begraven jonkheer Overschie in de Nobelstraat.

Johan d'Overschie werd eigenaar van een vicarie. *In* het Register van de Confirmatiën ende approbatiën (Archief Staten van Holland dl. 1778a) vindt men 3 Juni 1656: De St. v. Holl. en W. Friesl. doen te weten, dat ons verthoont is bij ***Johan d'Overschie*** woonende alh. in den Hage, dat hij supplt als getrouwt hebbende ***Jaqueline Machtelt de Pottre*** waerachtich patroon van seeckere vicarye eertijds bij zijn huysvres voorouders gefundeert in de kercke van Woudrichem op de Capelle van St. Catharina aldaer ende dat deselve vicarye door overlijden van Nicolaes ***Doubleth*** vacant geworden zijnde, hij supplt. die geconfereert hadde op Pieter Doubleth, commis ter generalit. etc. en

22 Oct. 1681. De Staten etc. doen te weten alzoo ons vertoond is bij ***Dominicus*** *d'Overschie*, heere van Souburgh, oudste zoon van zalr ***Johan*** *d'Overschie* eñ ***Jacqueline*** *Machtelt* ***de*** *Pottere* en overzulcx rechte eñ waerachtige patroon en collateur van zekere vicarie eertijds gefundeert in de kercke van Woudrichem en de cappelle van Ste Catharina aldaer bij de voorouders van grootmoederszijde van ***Jehenne Maria Doublet,*** die moeder was van voorn. ***Jaquelina Mechtelt de*** *Pottere*, te weten die van *Oudtheusden*, dat dezelve vicarie wesen komen te vaceeren door toverlijden van Pieter Doublett, commys ter generlt., hij supplt. dezelve hadde gegeven eñ geconfereert aen ***Ysbrant*** *d'Overschie*, wonen alh. in den Hage etc.

In het archief Geestelijke Goederen vindt men op f° 1227 van de rekening over de jaren 1610—1613, 2e helft opgemaakt door den ontvanger-generaal Corn. v. Coolwijck:

Innecomen specterende tot de vicarye van Ste Catharijnen autaer tot Woudrichem, daervan dye van ***Oudtheusden*** ende specialen lest eenen ***Sebastiaen van Warendorp*** hem onthouden hebbende onder 't gebiet van den vijandt, gepretendeert hebben gehadt de collatie te hebben, welcke vicarye innecommen oock nu door occasie van tresves uit d'administratie van desen rendant ontslagen es ten behouve van eenen ***Nicolaes Doubleth,*** soone van ***Jan Doubleth*** *den* ***Ouden,*** daervan deselve ontslaeginge eerst begindt metten Jaere 1613 etc.

Voor notaris Westerbaan te Delft compareert 21 Nov. 1690 ***Dirck Govert Ysbrantsx van Ouderschije*** out omtrent 43 j. won. in Abbenbrouck Overmaes (A. R. A. dl. 1626). Deze Dirck, wiens vader Govert en wiens grootvader Ysbrant heette, was dus geboren in 1647.

Daareven zagen wij, dat Ysbrant Ysbrantsz geboren was in 1673, zijn vader dus ± 1660, m.a.w. deze laatste, Ysbrant Govertsz, wiens grootvader ook Ysbrant heette, was een tijdgenoot van Dirck Govertsz. Voor verwantschap tusschen hen vond ik geen bowijs; ik trof geen acte aan, waarin beide tegelijk genoemd worden en hun nakomelingen verschilden zeer in maatschappelijken stand. Bovendien wordt Dirck, ook in het nog aanwezige Gifteboek van 1594-1698 van Abbenbroek (A. R. A. D I, deel 1) steeds van Ouderschie of van Ouwerschie genoemd, terwijl de Delftsche familie steeds zonder familienaam veorkomt. Ik zal de nakomelingen van Dirck echter hieronder noemen, omdat één van hen lange jaren te Delft gevestigd was.

Dirck Govert Ysbrantsz van *Ouwerschie*, geboren in 1647, wonende in Abbenbroek. Hij had bij zijn mij onbekende vrouw :

1. *Govert* ***Dircksz*** *d'Overschie*, vermeld in Mei 1620 als pachter van den impost van de paarden over den Haag, in Juni 1622 als pachter van de hoornbeesten over 's-Gravesande, Monster en Naaldwijk. Hij was gehuwd met *Petronella Corstiaens Adulphusdr.,* met welke vrouw hij 13 Dec. 1624 testament maakt voor not. J. de Roon te Delft (A.R. A. dl. 1624) en 26 Jan. 1629 opnieuw voor denzelfden notaris (dl. 1629), uit welke testamenten blijkt, dat zij geen kinderen hadden [6]). Hij woonde eerst in de bosboom bij de Haverbrugge en daarna aan de binnenwatersloot te Delft. Hij is overleden vóór Juni 1631, wanneer zijn broeders en zuster of hun nakomelingen elk opkomen voor ¼ van zijn nalatenschap. (Not. J. de Roon, A. R. A. dl. 1629).
2. ***Corstiaen Dirxz*** *Doverschije*, schoolmeester tot Bunschoten. Verder onbekend.
3. *Cornelis Dirxz* ***Doverschie.*** Hij wordt in het Protocol van Giften van Abbenbroek (A. R. A. D 1 dl. 1) vermeld op **2** Mei 1694 als kooper van een kromstevenschuit, zoodat hij vermoedelijk schipper was. Hij is overleden vóór Juni 1631, want zijn

[6]) Ik houd hen voor dezelfden als Govert Dircxa Ouderschie, j.g., soldaet onder de guarde van zijn Exc., die 9 Dec. 1601 te Delft trouwt met Pieternella Christiaensdr. van Mechelen wed. van Mr. Thomas Blois.

kinderen komen op voor het aandeel in de erfenis van hun oom Govert. Die kinderen waren:

a. *Dirck Corn. van Doverschye,* schipper te Rotterdam.

Ik houd voor een nakomeling van hem Dirck Corneliss van Overschie, die gehuwd was met Maritge Cornelisdr. van Leeuwen, welk echtpaar op 29 Januari 1666 te Rotterdam een zoon Cornelis Overschie laat doopen.

b. *Maritgen Corn.dr. van Doverschye,* vermeld in Juni 1631 als gehuwd met *Willem Jansa,* veerman tot Suytlant.

c. *Geertgen Corn.dr. Doverschie,* in Juni 1631 nog ongehuwd.

4 *Jannetgen Dirx Doverschye,* gehuwd met Mr. *Cornelis de Hooch,* wonende in den Haag.

5. *Jan Dirxz Ooerschye,* overleden voor Juni 1631, en voor wiens aandeel opkomen zijn kinderen, n.l.:

a. *Hillegont Jans Overschye,* gehuwd met *Govert Govertsz Vogel,* voor wien opkomt zijn vader, wonende tot Schoonhoven, voor $\frac{1}{5}$ part van $\frac{1}{4}$ part.

b. *Henrickgen Jans Overschye,* ongehuwd, voor $\frac{1}{5}$ part van $\frac{1}{4}$ part. Zij vermelden „haer uytlandigen broeder:

c. *Gijsbert Jans Overschye,*

zoodat nog 2 kinderen, wier namen niet genoemd worden, mankeeren.

(Wordt vervolgd).

De stamreeks van het uitgestorven adellijk Overijsselsch geslacht van Laer,

door Mr. A. L. Heerma van Voss.

Het artikel van den heer Wynaendts van Resandt onder bovenstaanden titel (kol. 343 v.v. van dezen jaargang) had mijn volle aandacht en juist daardoor meen ik de conclusies ervan niet onweersproken te mogen laten. Ik ben er n.l. niet van overtuigd, dat de schrijver niet juist zelf verdwaald geraakt is in den doolhof der verschillende families van (den) Laer, waartegen hij waarschuwt! Ik stel daarbij voorop, dat ik voor de volgende opmerkingen in hoofdzaak slechts de beschikking had over mijne aanteekeningen uit het in het aangevochten artikel telkenmale geciteerde T.(ijdrekenkundig) R.(egister), aangevuld door eenige waardevolle gegevens, mij welwillend verstrekt door den wnd. Rijksarchivaris in Overijsel, ons medelid Mr. A. Haga.

Om te beginnen (en dit is eigenlijk de sleutel van W. v. R.'s betoog!): staat het wel vast, dat de Hendrik van *den* Laer (aldus het T. R.), die 21 Apr. 1457 beleend werd met den Luttekenhof te Gietmen enz., identiek is met „Hendrik's grootvader.. .., de man dus van Agnes van Oldeneel"? Gaan we daartoe de volgende beleeningen van dien Luttekenhof na; van de annexen noem ik: de grove en smalle tienden over het erf Vriling e.a. en: het Laer „dat Hugo van den Lair plag toe te behooren".

21 Sept. 1481 (T. R. IV, 361) werd met bedoeld complex beleend Berend van Laer anders van Heest, na *doode zijns vaders* Hendrik van Laer, zooals deze er 21 Apr. 1457 mee beleend werd — en na uitgang van

Berend van Laer van Heest 20 Nov. 1493 (T.R. IV, 699) Roelof van Scheven de Jonge. Op de verdere beleeningen kom ik hieronder nog terug.

Nu is de Hendrik van Laer van W. v. R. reeds vóór 28 Juni 1468 overleden, toen zijn zoon Johan van Laer opvolgde in Hoenlo. Hoe is daarmede te rijmen, dat eerst in 1481 in Gietmen opvolging plaats had ten behoeve van zijn zoon Berend van Laer van Heest? Die laatste namencombinatie willen we even vasthouden :

29 Nov. 1460 (T.R. Aanh., 367) verleenen prior en convent van Galilea in Sipculo aan Henrick van Laer geheeten van Heest en Ghertrued, e.l. recht van wederinkoop op 10 mud rogge erfrente uit erf en goed het Groote Heest in Laerewolt in het kerspel Emnijnchem (= Emlicheim).

Zondag to Midvasten 1440 (T.R. III, 43) verkoopen Henrik van Laer anders geheeten van Heest en Geertruid, e.l. hun erf Vrijlenc (z. bov.!) in Vasse aan Roelof van Bervorde (vgl. in dit verband: T.R. III, 92; IV, 136 en IV, 225/226).

In profesto Urbani papae 1429 (T.R 111, 12) verkoopt Henrik Roelofszoon van Heest een jaarrente van $\frac{1}{2}$ vat goede boter uit zijn erven Beijering in Nuthar en Vrijling in Vasse (z. bov.!).

22 Febr. 1418 (T.R. II, 242) verklaren Evert en Enghelbert van Heest prior en convent van Galilea te Sipculo tot erfgenamen van 10 mud rogge 's jaars uit de erven Groote en Luttike Heest en uit Rosemanshuis, die van Roelof van Laer anders geheeten van Heest op hen gekomen waren (vgl. de akte hiervoor in Aanh. 357).

Aan de akte van 1440 hangt het zegel van Henrik van Laer anders geheeten van Heest, dat blijkens mededaeling van Mr. Haga de schraag vertoont: vermoedelijk is het dezelfde oorkonde, waarop van Doorninck (zonder toen rekening te houden met den Paaschstijl) doelde in Bijdr. Gesch. v. Ov. III, 329, waar hij als voerende de schraag vermeldt: Henrik van Laer geh. van Heest 1439, waarnaast dan nog worden genoemd: Hendrik en Willem van den Laer 1466 en Hademan van Laer, schepen te Deventer 1674.

Het lijdt dan ook geen twijfel, of de personen in de hierboven vermelde vier oorkonden behooren allen tot het geslacht van Laer met de schraag en wel tot de afstammelingen van Rolof, door W. v. R. in kol. 346 genoemd. Deze Rolof komt dan ook in de stamreeks van Laer toe Laerwolde in het M.S. Doys (ter Prov. Bibl. van Friesland) voor als: Roeleff van den Laere, genaamd van Heest, naar 't goed, waarop hij woonde. Weliswaar wordt hem daar slechts één zoon, Wolter van Laire, toegekend, maar het ligt m.i. voor de hand, dat daaraan toe te voegen ware de Henrik Roelofszoon van 1429 bovengenoemd. En in aansluiting hierop is wel vast te stellen, dat Barend van Laer anders van Heest en zijn vader Hendrik van Laer, die in 1467 met den Luttekenhof te Gietmen e.a. beleend werd, behoorden tot het geslacht met de schraag, waarin de voornamen Hendrik en Johan even frequent zijn als in dat met de 7 lelies, zooals W. v. R. reeds opmerkte. Weliswaar kan ik daarin een Hendrik Boldewijnsz. in 1433, dien W. v. R. identificeert met Hendrik in 1457, nog niet plaatsen, maar een goede genealogie van dit schraag-geslacht is voorzoover mij bekend ook nog niet samengesteld. Hoe het ook zij: de opvoering van

de stamreeks-van Laer met de 7 lelies staat m.i. niet zóó vast, als W. v. R. het wil doen voorkomen! Hij komt in zijn betoog uit bij een Henrick van den Laer ± 1383, die dus zeer goed identiek kan zijn met Henrick (1395), zoon van Jutte van (den) Laer, waarbij ik opmerk, dat deze volgens het M.S. Doys drie zoons: Heyne, Johan en Roeleff (z. bov.) bad.

Tenslotte kom ik nog even terug op de latere beleeningen met den Luttekenhof te Gietmen. W. v. R. vermeldt niet, dat bij de beleening op 26 Aug. 1603 (T. R. V, 183) uitdrukkelijk onderscheid wordt gemaakt tussohen Hunloe c a. en den Luttekenhof voornoemd: Hunloe c.a. krijgt Johan van Lair na doode zijns vaders, de overige leengoederen gelijk R. v. Scheven er 20 Nov. 1493 mede beleend was (z. bov.). Voor beide wordt de beleening hernieuwd 31 Oct. 1617, vermoedelijk alleen in verband met de opvolging in het Sticht (Philips van Bourgondië na doode van Frederik van Baden). De volgende beleening, van 12 Juli 1626, die W. v. R. in dit verband in de noot noemt, betreft echter alleen Hoenlo! Met den Luttekenhof werd n.l. 11 Aug. 1618 (T.R. V, 396) beleend Geert van Scheven *na doode van zijn* vader Roelof, conform de beleening van 26 Aug 1503! Dit wijst volgens Mr. Haga op een hangend proces ***over*** de leenopvolging, na doode van Berend van Laer van Heest of wel in 1603 ontbrand. In zoo'n geval werden beide partijen met het betwiste goed beleend (zie Landr. v. Ov. tit. 28 art. 1 en vgl. Landtrecht van Averissel 1639 deel IV „van leengerichte"), waarbij te bedenken is, dat beleening op zich zelf geen bewijs is van rechtsopvolging in het leen. 8 Febr. 1621 eindelijk (T.R. V, 478) volgde de beleening van Roelof van Scheven na doode van zijn broeder Geert, Mij dunkt, uit de opvolgende beleeningen met den Luttekenhof is voor opvoering der stamreeks-van Laer met de 7 lelies weinig te putten!

Van de Putte„

door Jhr. Mr. P. A. J. VAN DEN BRANDELER.

(LI, 122).

In aanmerking genomen de geringe zorg, in vroegere eeuwen aan de schrijfwijze van geslachtsnamen besteed, baart het geen verwondering, dat ook een naam als *van* de ***Putte,*** door leden van een en hetzelfde geslacht gevoerd, de sporen dier onachtzaamheid vertoonde. De van elkander afwijkende schrijfwijzen nopen derhalve tot voorzichtigheid bij de beoordeeling van de vraag met welk geslacht wij in bepaalde gevallen te doen hebben. Kennis omtrent gevoerd wapen en familierelatie is dan onvermijdelijk.

In Zeeland hebben twee geslachten ***van de Putte*** bestaan, welke van elkander wel te onderscheiden zijn. Zij waren te Vlissingen en te Middelburg gevestigd, hadden niets met elkander gemeen en voerden verschillende geslachtswapens. Voor zoover ik kon nagaan, stonden zij evenmin in eenig verband met het geslacht ***van de Put*** of ***van Put,*** hetwelk in de 16e en 17e eeuw te Breda was gevestigd, aan welk geslacht het wapen met de drie ringen wordt toegekend. Wellicht steunt dit laatste echter alleen op de mededeeling in de Heraldieke Bibliotheek van 1880, welke echter, evenals

de naam van ***der Putte,*** rectificatie vond in van Epen's Adelsarchief 1903-1904, bl. 14.

De daar genoemde Carel ***van de Putte*** — wiens geslachtsnaam een enkele keer ook wel geschreven werd ***van den Putte*** en ***van de Put — was*** afkomstig uit Thienen (B.), waar hij in 1670 was geboren en zijne moeder ***Catharina Feckens*** hem door den dood was ontvallen, toen hij omtrent vijftien jaar oud was. Zeer waarschijnlijk zag zijn vader ***Reynier Reyniersz. van de Putte,*** in tweede huwelijk getrouwd met *Janneke Zaleers*, zich om des geloofs wille genoodzaakt met deze en zijne vier kinderen, zoomede zijne zuster ***Janneke van Beamondt,*** uit Thienen de wijk te nemen naar Vlissingen.

Uit het feit, dat genoemde echtelieden in de Groote Kerk aldaar werden begraven, — hij, oud zijnde 82 jaren in 1616, zij, oud zijnde 44 jaren, in 1600 — volgt, dat zij den Hervormden godsdienst waren toegedaan. Als zijn wapen vertoonde zijn grafzerk (in goud) een (rooden) keper, beladen met drie (gouden) klaverbladen, vergezeld van drie (zwarte) hanen, terwijl ter linkerzijde van het schild van onder den keper twee beenen (van natuurlijke kleur) te zien waren. Onwillekeurig vraagt men zich af aan welke tragische familiegeschiedenis dit zonderlinge figuur in het schild de herinnering moest levendig houden.

Te Vlissingen vormden in die dagen de belijders der Hervormde leer, zoowel van de Hollandsche als van de Waalsche gemeente, een vast aangesloten kring. Den intiemen omgang, welke deze ***van de Putte's*** en hunne kinderen, blijkens hunne huwelijken in predikantengezinnen, in dien kring hebben gehad, mag als aanwijzing gelden, dat ook zij de streng gereformeerde beginselen waren toegedaan.

Zoo huwde ten tweeden male te Vlissingen 22 April 1646 meergenoemde ***Carel Reyniersx.*** *van de Putte,* na doode zijner eerste vrouw op 4 Juni 1622, met ***Anna Bosschaert,*** eene dochter van *Cornelis* ***Bosschaert,*** predikant te Lillo, en *Catharina Zuerius*, dochter van den predikant *Marcus Zuerius* te Bergen op Zoom.

Uit zijn eerste huwelijk had hij tien kinderen, van wie de oudste dochter *Christina* in 1633 te Vlissingen huwde met ***Jacobus Bosschaert,*** predikant te Goes, en na diens dood te Vlissingen, in Februari 1646, met ***Hendricus de Ridder,*** predikant te Haamstede. De tweede dochter ***Catharina*** huwde 1° te Vlissingen, in Februari 1637, met ***Henricus Zuerius Boxhorn***, predikant te Terneuzen, tweelingbroeder van den bekenden Leidschen hoogleeraar in de welsprekendheid en oudheidkunde ***Mnrcus Zuerius Boxhorn,*** die gehuwd was met *Suzanna Duvelaer*, dochter van ***Pieter Duvelaer,*** burgemeester van Middelburg, en ***Johanna Reyniersdr.*** van ***de Putte.*** Catharina voornoemd trouwde 2° te Vlissingen 28 Juni 1643 met ***Johannes Bosschaert,*** predikant te Lillo, later te Vlissingen, broeder van Jacobus voornoemd. De jongste dochter ***Anna van de Putte*** trouwde te Vlissingen in September 1641 met ***Nicolaas de la Bassecour,*** predikant te Vlissingen, later te Amsterdam, wiens nakomelingen voortleven in de familie ***de*** la ***Bassecour*** *Caan.*

Tot hetzelfde geslacht behoorde ook de in 1684 tot vice-admiraal bevorderde ***Carel van de Putte,*** te Vlissingen overleden 17 April 1696, en aldaar gehuwd 6 Mei 1686 met ***Johanna Biscop Samuelsdr. ex Johanna Constantia*** *Cau.* Hij was een zoon van ***Reynier van de***

Putte Pietersz. ex Martha Both en Catharina van Goch.

Een zoon van hem, *Samuel van de Putte,* ged. te Vlissingen 26 Febr. 1690, op 55 jarigen leeftijd 26 Sept. 1745 te Batavia overleden, fungeerde eenige jaren als schepen en raad zijner geboortestad, waarna hij, acht en twintig jaren oud, zijn vaderland verliet en zijn leven wijdde aan verre reizen, als naar Hindostan, China, Thibet en meer andere landen en jaren lang op vertrouwelijken voet in hunne heilige stad met de Lama's leefde.

Aangaande dit geslacht van de *Putte* bezit ik nog een aantal losse aanteekeningen. De daarbij genoemde personen waren meerendeels te Vlissingen woonachtig of daarvan afkomstig, zoodat zij wel aan elkander verwant zullen zijn geweest. De noodige gegevens ontbreken mij vooralsnog echter voor hunne invoeging in den stamboom van hun geslacht.

De andere Zeeuwsche familie *van de Putte,* uit Antwerpen afkomstig, was te Middelburg gevestigd. Uit haar stamt het geslacht *Fransen van de Putte* af.

Als wapen voert zij den put en de pijlen, zooals te vinden is in Nederland's Patriciaat 1923. De daar gepubliceerde genealogie onderging in de oudste generaties verbetering in jaargang 1927, na de aanvullende gegevens door den Heer W. A. van Rijn in het Maandblad van ons Genootschap van 1925 verstrekt.

Mogelijk is het van belang hierbij te vermelden, dat *Hermanus van de Putte*, ged. Middelburg 23 Juli 1628, den 9 April 1652 te Leiden gehuwd met *Catharina Ouseel*, bij zijn dood te Middelburg 24 Febr. 1678 eene dochter en drie zoons naliet, nl.:

1°. *Catharina van de Putte,* geh. Middelburg 5 Juli 1679 met *François Christiaansen*, geb. te Middelburg 9 Aug. 1649, overl. aldaar 1% October 1709, een zoon van Cornelis *Christiaansen* en Elisabeth de *la Ruë*;

2°. *Hermanus van de Putte,* geb. te Middelburg 29 October 1657, aldaar overl. 12 Juni 1701, burgemeester dier stad, gehuwd te Serooskerke 23 Juli 1688 met *Maria van den Brande*, geb. te Middelburg 29 October 1665, gest. te 's Hertogenbosch 9 Juli 1701, dochter van Mr. *Johan van den Brande,* secretaris van Middelburg, raadsheer in den Hoogen Raad, en *Maria Radermacher.*

Uit dit huwelijk werd te Middelburg geboren *10* Mei 1698 *Maria Johanna van de Putte*, aldaar overl. 26 September 1764, geh. te Middelburg 28 April 1718 met Mr. *Johan Assuerus Schorer*, geb. te Middelburg 18 December 1690, aldaar overl. 15 April 1752, ontvanger-generaal van Zeeland. Zij hadden elf kinderen.

3°. *Justus van de Putte,* de stamhouder, gehuwd 1684 met *Maria Maas*, na zich, te Dordrecht metterwoon gevestigd te hebben.

4°. . . . *van de Putte,* gehuwd met *Mngdalena Smith,* overleden 10 Juni 1687.

Obijn-Cobijn,

door Jhr. H. VAN DE POLL

Tot de geslachten, die in den tijd dat de *van de Poll*'s te Montfoort woonden [1]), aldaar sterk vertegenwoordigd

[1]) Zie onze Bijdrage tot de genealogie van het geslacht van de Poll in de nrs. 1—3 van dezen jaargang.

waren, dienen in de eerste plaats de *Obijn*'s en de *Cobijn*'s gerekend te worden. Het is echter opvallend, dat er geen enkel huwelijk tussoben een *van de Poll* en een *Obijn* te vinden is.

Zekere *Dirk Hendriksr. Obijn,* in 1576 onmondig, vermeld 1584 en 1591 [2]) en bewijsbaar een afstammeling van *Dirk Heyn*, die sterft voor 15 Juni 1494 [3]), kan dezelfde zijn als *Dirk Hendriksz. Obijn*, die in 1692 den eed als poorter van Oudewater aflegt [4]); doch te Montfoort was in 1612 en 1613 een schepen van dien zelfden naam [5]) en het is moeilijk aan te nemen, dat één poorter van Oudewater schepen van Montfoort is geweest.

Een zoon van den bovengenoemden *Dirk Heyn, Hendrik Dirksz. Obijn,* vermeld in 1494 [3]) en overleden vóór 16 Oct. 1527 [6]), zal te vereenzelvigen zijn met *Heynrick Obijn*, op 31 Jan. 1606 mansman der Grafelijkheid van Holland [7]).

In 1383 was *Henric Obijn* schepen van Montfoort [8]); een *Hendrik Claesz. Obijn* geeft in 1493 als pastoor van Linschoten een verklaring af over het huwelijk van *Johan Johansz. de Nesse* alias *Gommegijs* [9]) en *Deliana Geritsdr. van de Poll* [10]), dat 17 Nov. 1479 te Utrecht was gesloten [11]). Wellicht is deze *Gerit van de Poll* dezelfde als *Geryt van Polle*, die met eenige anderen in 1421 beschuldigd werd *Catheryne Gerijtsdr. van Zwiindrecht te* hebben ontvoerd [12]). Genoemde pastoor wordt nog aangehaald met zijn vader *Claes Hendriksz. Obijn,* zijn moeder *Elisabeth* en zijn zusters *Margaretha, Maria* en *Alyt* [13]).

Amelis Hectorsz. Cobijn, die *Margje Gysbertsdr. van de Poll* trouwt [14]), is zoon van *Hector Jansz. Cobijn,* overleden vóór 14 Nov. 1516 [15]) en *Mechteld Amelis Gijsbertsznsdr. van Deyll* [16]); eene der dochters van *Gerrit Gijsbertsz. van Diemerbroek* en *Cornelia Jansdr. van de Poll* [17]), n.l. *Jannigje,* trouwt *Cornelis Hectorsz. Cobijn* [18]), die bewijsbaar is terug te brengen op genoemden *Hector Jansz. Cobijn.*

Behalve deze Cobijn's vonden wij nog een *Heynric Dirck Hendricksz. Cobbijn*, in 1414 vermeld met zijn vrouw *Beatrys* [19]), hij overleden vóór 22 Apr. 1449 [20]); zijn broeder *Frederik (Dirk)* [21]); zijn zoon *Claes Hendriksz. Cobbijn* [22]).

[2]) Leenr. M'foort, Nr. 290, fol. 57.
[3]) Leenr. M'foort, Nr. 286, fol. 51: een andere Diro Heyn wordt in '1364 verlijt met 5 morgen in 'de Haer, die zijn vader Arent Grietenzoon gehouden had; Leenk. Holland, Nr. 50, fol. 93vo.
[4]) Gemeente Archief Oudewater, Nr. 95.
[5]) Nr. 615, Rijksarch. Utrecht.
[6]) Leenr. M'foort, Nr. 288, fol. 30.
[7]) Leenregister van Nassau, dl. 11, fol. 12vo.
[8]) Charters Gemeente Archief, M'foort, Nr. 3.
[9]) Verbastering van de Goumingnies.
[10]) „filia Gorardi de Poll", Leenk. Holl. Nr. 121, Caput Woerden. fol. 2.
[11]) Dito fol. 2vo.
[12]) Leenk. Holl. Nr. 314, fol. 5vo.
[13]) Gesch. Aartsbisdom Utrecht, dl. II, bl. 382.
[14]) Genealogie B III 3.
[15]) Leenr. M'foort, Nr. 288, fol. 36.
[16]) Vergelijk Leenr. M'foort Nr. 287. fol. 73 en 126 met dito Nr. 288: fol. 36."
[17]) Genealogie B IV 3.
[18]) Testament van zijn aohoonmoeder dd. 11 Juli 1601; Not. Prot. A. Utewaal, Gem. Arch. Utreoht.
[19]) Leend. Holl. Nr. 54, fol. 126vo.
[20]) Leenk. Holl, Nr. 62, Caput Woerden, fol. 2
[21]) Leenk. Holl., Nr. 54, fol. 126; Gousset noemt hem Frederik; de Heer Bruggeman van het Alg. Rijksarch. is onzeker, leest ook Diederic.
[22]) Leenk. Holl. Nr. 62, Caput Woerden, fol. 2.

En verder in ± **1417 een** *Henric Cobijn*, die als schout optreedt bij de overgifte van land in Diemerbroek [23]) en in wien wij zien den ***Hendrik Dirksz.***, schout van Diemerbroek tusschen 1413 [24]) en 1427 [25]) en schout van Wulverhorst, de Hair en den Broek, die in beide kwaliteiten met hetzelfde zegel zegelt, resp. in 1426 en in 1439 [26]), n.l. een balk, in den rechterschildhoek een vrijkwartier met 3 vijfbladige rozen, in den linkerschildhoek een klaverblad. Ditzelfde wapen, behoudens het klaverblad, dat somstijds geheel onzichtbaar is en een andere maal vervangen wordt door een ster, vonden wij in de zegels van ***Hendrik Cobijn,*** die in 1446 een pachtbrief zegelt (land op de Haer in den kerspel van Woerden); van ***Hendrik Dirksz. Obijn,*** in 1463 schout van Pollanen; van ***Dirk Aertsz. Obijn*** in 1626, een dergenen die bewijsbaaar past in de stamreeks van af ***Dirk Heyn,*** en van ***Willem Jansz.*** Obijn, in 1669 burger te Utrecht en in 1676 schout te Linschoten [27]).

Volledigheidshalve maken wij nog melding van het zegel van ***Jan Hendriksz. Cobijn***, 1438, 1464 en 1466 als schepen van Montfoort [28]): 14 bollen geplaatst 4-4-3-2-1, de eerste vier bedekt door een vrijkwartier, waarin een dubbele adelaar. Met hetzelfde wapen zegelt de genoemde ***Amelis Hectorsz. Cobijn*** in 1640; de plaatsing der bollen is hier niet geheel duidelijk [29]).

Hebben wij inderdaad te doen met twee verschillende geslachten ***Obijn*** en ***Cobijn?*** Gezien het bijna geregeld voorkomen van de voornamen ***Hendrik*** en ***Dirk,*** zoowel bij *Obijn* als bij ***Cobijn,*** zouden wij geneigd zijn tot de conclusie te komen, dat eerst in de spreektaal, langzamerhand ook in de schrijftaal de dubbele C (Dirc Cobyn) afwisselend is gebruikt en weggelaten.

Het is opvallend, dat in de Leenregisters van Montfoort telkens ***Obijn*** staat voor ***Cobijn*** en omgekeerd; men vindt denzelfden persoon op dezelfde bladzijde met beide namen aangeduid [30]). Het heeft ons echter geen moeite gekost de genoemde afstammingen vast te stellen doordevoorons gelukkige omstandigheid, dat bij de *Obijn*'s, die wij daartoe noodig hadden, op één enkele uitzondering ***(Jan)*** na alleen de namen ***Dirk,*** **Hendrik** en ***Aart*** voorkomen, terwijl die juist in dien tijd bij de *Cobijn*'s geheel ontbreken, totdat een *Aert Dirksz. Obijn* trouwt met een Maria ***Amelis Hectorszsndr. Cobijn!*** [31]) Na dit huwelijk schijnt' de naamsverwarring op te houden. De naam *Obijn* leeft nog lang in Montfoort voort.

---

[23]) Leenr. M'foort, Nr. 283, fol. 138; zonder datum.
[24]) Cartularium, bl. 234.
[25]) Cartularium, blz. 189.
[26]) Cat. Arch. M'foort, R 397 en R 524.
[27]) Charter Oud Munster 1ste afd. Nr. 2323, 3222 en 4102; Charter J. 2de afd. Nr. 1273 en Charter M 1ste afd. Nr. 920.
[28]) Hij wordt in 1438 genoemd Jan Heynricksz., in 1464 Jan Henricx en in 1466 Jan Heynrick Cobijnsz; Cat. Arch. M'foort, R. 511, 635 en 639.
[29]) Charter Oud Munster 1ste afd. Nr. 3968.
[30]) Zie b.v. Leenr. M'foort. Nr. 288, fol. 52; boven de bladzijde staat Jan Heotorsz. Cobijn. Hij wordt beleend, zijn ouders worden genoemd, de huldeed wordt afgelegd door Jan Hectorszn. Obijn; het leen gaat over op Cornelis Hectorsz. Cobijn bij overlijden van Heer Jan Heotorsz. Cobijn, zijn broeder.
[31]) Leenr. M'foort. Nr. 289, fol. 37 en 290. fol. 72.

De wapens der Vlaardingsche vroedschappen,

door M. C. SIGAL Jr.

(Vervolg van LI, 356.)

74. Overschie (d').

Als nr. 66.

Mr. ***Jan Ariens d'Overschie***, A. 1643. S. 1646-1660, 1666-1669, 1666. T. 1664, 1666, 1660. H.C. 1666-1607. 0. 1666.

76. Brouk.

Als nrs. 46, 66, 71.

Pauwels Jansz. Brouk, A. 1644. S. 1646-1660, 1663-1666, 1657. T. 1666. H. C. 1650—1652. 0. 1668.

76. Klaver (van der).

Drie klaverblaadjes (1-2).

Gerrit Cornsz. ***van der Klaver***, A. 1644. S. 1661-1603. 0. 1660.

77. Hoogenhouck.

Drie hanepooten (2—1).

Abraham *Pietersz. Hoogenhouck*, A. 1646. B. 1660, 1661, 1663, 1654, 1657, 1668, 1660, 1661, 1666, 1666, 1670, 1672. S. 1646, 1647, 1666, 1656, 1669, 1664, 1667-1669, 1673. T. 1648, 1649, 1662, 1662, 1663, 1670, 1676. H C. 1659, 1667, 1667, 1668. 0. 1667.

78. Velden (van der).

Als nrs. 39, 43, 66.

Maarten *Ariensz.* ***van der Velden,*** A. 1646. S. 1649-1662, 1656-1668, 1662-1664. T. 1653, 1664. H. C. 1650—1653. 0. 1667.

79. Burch (van der).

Een pand, in de linker boven-schildhoek vergezeld van een burcht.

Adriaan Cornsz. van der *Burch*, A. 1648. S. 1660-1652, 1666-1668. H. C. 1654—1656. 0. 1668.

83. Kruyck.

Een kruik met handvat, in de schildvoet vergezeld van twee naast elkander geplaatste plompebladen.

N.B. Potlood-aanteekening: Volgens een zegel in was.

Adriaan Rochus Kruyck, A. 1660. B. 1668, 1669, 1667, 1668, 1677, 1678. S. 1650—1652, 1666, 1669, 1670, 1671, 1674, 1676. T. 1661, 1667, 1669. H. C. 1661, 1662, 1664, 1666. 0. 1679.

81. Bisdommer.

Als nr. 46.

Pieter *Arense* ***Bisdommer,*** A. 1661. B. 1678. S. 1662-1664, 1668-1660, 1662, 1663, 1666, 1667, 1669, 1670, 1672, 1673, 1676-1677. T. 1664, 1665, 1671, 1674. H. C. 1671-1673. 0. 1678.

82. Assendelft.

Als nr. 41.

Jacob Meest. Assendelft, A. 1662. B. 1669, 1670, 1673, 1674. S. 1666-1667, 1660, 1661, 1666-1668, 1671, 1672, 1676, 1677. T. 1662, 1663, 1676. 0. 1673.

83. Opmeer.

Een golvende faas, waarop drie zwemmende eenden, in de schildvoet vergezeld van drie naast elkander geplaatste tulpen.

Dirk Jansz. Opmeer, A. 1662. B. 1686, 1686, 1688, 1689, 1692, 1693, 1697, 1698, 1699. S. 1659, 1660, 1663, 1664, 1671, 1672, 1681-1683, 1687, 1690, 1691, 1694, 1695. T. 1667, 1668, 1674, 1684, Sept. 1699 tot Mei 1700, 1701. H. C. 1671, 1672. 0. 1704.

84. Oversluyzen.
Een keper, van boven vergezeld van twee, beneden van een eikel, elk met twee bladeren.
Jan Huyge Oversluyzen, A. 1603. Ontsl. 1676.
86. Hou tsagers.
Blanco.
Cors. Gerritsz. Houtsagers, A. 1663. S. 1661, 1662. 0. 1669.
86. Brouok.
Als nrs. 46, 56, 71, 76.
Jan Jansz. Brouck, A. 1667. S. 1668-1660, 1663, 1664, 1667, 1668. T. 1661, 1666, 1669, 1673. 0. 1687.
87. Starre (van der).
Als nr. 48.
Corns. Doensz. van der Starre, A. 1667. 0. 1660.
88. Man (de).
Blanco.
Hendrik de Man, A. 1661. Vertrokken 1666.
89. Ouwendijk.
Een vogel (koekoek?), ondersteund door een grasgrond.
Claas Pietersz. Ouwendijk, A. 1661. S. 1661-1663, 1666, 1670, 1671, 1673, 1674, 1676-1678, 1680—1682, 1684-1686, 1688, 1689, 1691, 1692. T. 1664, 1666. H C. 1663, 1664, 1678, 1679. 0. 1692.
90. Scheppius.
Een planetarium.
Johan Scheppius, A. 1664. B. 1666, 1667, 1676. S. 1665, 1668—1670, 1673, 1674. H. C. 1666-1677.0.1680.
91. Dwinglo (van).
Blanco.
Mr. *Arent van Dwinglo*, A. 1666. S. 1666. Vervallen 1666.
92. Witsenburg.
Een gekanteelde burcht op een grasgrond.
Jan Arentsz. Witsenburg, A. 1666. S. 1670, 1671, 1674, 1676, 1677, 1678. T. 1672, 1676. 0. 1679.
93. Manneken.
Een zeilend schip, ondersteund door water.
Jacob Gillesz. Manneken, A. 1666. S. 1671, 1672. T. 1673. 0. 1673.
94. Houve (van der).
Als nr. 36.
Willem Willemsz. van der Houve, A. 1668. S. 1669, 1670, 1674. 1676. 1677. 1678. 1681. 1682. T. 1668, 1671, 1672, 1680; H. C. 1676. 0. 1696.
96. Langelaan.
Blanco.
Jacob Cornsz. Langelaan, A. 1669. S. 1674, 1676. 0. 1680.
96. Berah (de).
Een berg.
Theunis Jacobs de Beroh, A. 1669. S. 1672, 1673, 1676, 1676, 1679, 1680. 0. 1681.
97. Jongh (e) (de).
Als nr. 58.
Jan *Arentsz. de Jongh*, A. 1672. B. 1680, 1681, 1690, 1691. S. 1673, 1674, 1676-1678, 1684, 1686, 1687, 1688, T. 1683. H. C. 1689. 0. 1691.
98. Fousser.
Als nrs. 28, 67.
Ary Leenderts Fousser, A. 1671. O. 1674.
99. Vlieger.. (de).
Als nr. 60.

Adriaan de Vlieger, A. 1673. B. 1687, 1688, 1693, 1694. S. 1677, 1679-1681. 1683, 1684, 1691, 1692. T. 1682, 1685, 1686, 1689; 1690; 1695—1699, Sept. 1699, 1700 tot Mei 1700, 1701. H.C. 1674, 1676, 1679, 1680, 1683, 1683. 0. 1703.
100. Gon (van der).
Een klimmende griffioen.
Eduard van der Gon, A. 1674. S. 1676, 1676, 1678, 1679. T. 1677. 0. 1681.
101. Rijck (de).
Drie aanziende ossenkoppen met een ring door de neus (2—1).
Cornelis de *Rijck*, A. 1676. S. 1678, 1679, 1681. H. C. 1680, 1681. 0. 1681.

(Wordt vervolgd.)

KORTE MEDEDEELINGEN.

Familie-aanteekeningen Sloet tot Plattenburg.

In een „Annotatieboek van Lantpaghten, L. A. Sloet competeerende", aanwezig in het Rijksarchief in Overijssel (collectie van Ittersum), vond ik voorin geplakt twee bladzijden met onderstaande aanteekeningen, die als een kleine aanvulling kunnen worden beschouwd op het over dezen tak van het geslacht *Sloet* medegedeelde in de Wapenheraut van 1913, blz. 262 en 263. De data van den doop en van begraven, voorkomende in de doop- en begraafregisters van Vollenhove, zijn door mij tusschen [] bijgevoegd.

1763 den 23 September ben ik *L. A. Sloet* getrout met mijn vrouw *J. G. J.* van *Syteama*, tot Driesum in de kerk in Friesland.

1764 den 11 November is mijn vrouw tot Vollenhoo in het kraambet bevallen van een doot kind, zijnde een doghter [begr. 20 Nov.].

1766 den 20 Februwarij is mijn vrouw tot Vollenhoo in het kraambet bevallen van een doghter en is bij de H. Doop genoemt *Anna Johanna Judit* [ged. 22 Febr. en later gehuwd met *Frederik Alexander van Ittersum].*

1767 den 6 Junij is mijn vrouw in het kraambet bevallen tot Vollenhove van een zoon, en is bij den H. Doop genoemt *Egbertus Dannenberg* [ged. 12 Juni].

1769 den 4 Meert is ons zoontje *Egbertus Dannenberg* tot Vollenhove overleeden, na een siekte van elf daagen, en is alhier (in) ons grafkelder bijgeset [begr. 6 Maart].

1769 den 11 Februwarij is mijn vrouw tot Vollenh[ove] in het kraembet bevallen van een doghter en is bij de H. Doop genaamt *Frouck Julliana Geertruid* [ged. 11 Febr.].

1769 den 19 September is ons doghter *Frouck Julliana Qeertruid* tot Venlo overleden en aldaar in een grafkelder in de kark bijgeset.

1760 den 19 September is mijn vrouw tot Vollenhove in het kraambet bevallen van een doghter en is bij den H. Doop genaam[t] *Johanna Catharina* [ged. 21 Sept. en later gehuwd met *Floris Willem Sloet tot Warmelo].*

1762 den 4 September is mijn vrouw tot Vollenhove in het kraambet bevallen van een doot kind, zijnde een soontje [begr. 10 Sept.].

1763 den 10 October is mijn vrouw tot Vollenhove

in het kraambet bevallen van een doot kind, zijnde een soontje [begr. 18 Octob.].

1764 den 6 November is mijn vrouw tot Vollenhove in het kraambet bevallen van een doghter en is bij den H. Doop genaamt *Frouck Julliana Qeertruid* [ged. 7 Nov. en later gehuwd met *Philip Eoerhard* van de *Merwede].*

1766 den 26 Desember is mijn vrouw tot Vollenhove in het kraambet bevallen van een doot kind, zijnde een dogter [begr. 2 Jan. 1767].

1768 den 4 Februarij is mijn vrouw tot Vollenhove in het kraambet bevallen van een doot kind, zijnde een dogter [begr. 12 Febr.].

Tot zooverre gaan de aanteekeningen; de laatste bevalling staat niet meer aangeteekend, doch uit het begraafboek van Vollenhove blijkt, dat op 14 Febr. 1771 nog een doodgeboren kind van den HWGeb. Heer toe Pattenburg (sic!) werd begraven. Eenige weken later overleed ook de moeder *Johanna Geertruid Juliana van Sytzama,* den 2 Maart 1771 werd zij overluid, terwijl haar echtgenoot *Lodewijk Arent Sloet tot Plattenburg* op 4 Januari 1800 in het begraaf boek van Vollenhove als overleden en begraven staat ingeschreven met de woorden: de heer van battenbeurg (sic!).

A. Haga.

Rouff aer.

(LI, 309).

Sedert het verschijnen van Nederl. Patriciaat 1932/33 deden de *Ontvangsten van tolgelden* in het Stadsarchief van *Venlo* mij nog eenige oudere gegevens betreffende leden van dit geslacht kennen, welke aanteekeningen ik hier chronologisch laat volgen.

Portef. 118, n° 929.

Den 7 November 1686. *Jacob de Roufer,* betaelt vor toll 4 stuyver.

Portef. 118, n° 930.

Den 12 Sept. 1616. *Mychgiel Roffa* opverdich (opvarende) vertolt 160 saecken saelts, 3 tonnen teren, een oecxhoeff fransen *wyn,* betaelt ad 1 gulden, 1 stuyver.

Den 16 Oct. 1620. *Mychgel Roffa* opverdich vertollt 36 saecken saelts, een last teren, betaelt voor toll ad *12* stuyver.

Laest January 1623. *Mychgiel Roffa* opverdich vertolt 6 tonnen teren, 86 malder roggen, 2000 ℔ kaes, 26 saecken saelts betaelt vor toll 4 gulden 3 stuyver.

Den 26 Juny 1628 *Jacob Roffa* afferdich mit eyn paetschept myt 63 mudt caelcke, 62 gengh caelen, 2 voeder gruis, is vrij van toll.

Portef. 118, n° 931.

Den 27 Marty 1630. *Jacob Roffa* opverdich vertolt 8 malder roggen betaelt vor toll ad 3 stuyver.

Den 13 Novembris 1630. *Jacob Roffa* afferdich myt ein paetschept myt 60 muedt caelckx, 60 gengh caelen vertolt 2 alon vaet, 4000 ℔ isers, betaelt vor toll 14 stuyver.

Den 1 1en Majus 1668. *Aernolt Rouffa* opgevaeren betaelt 14 gulden 14 stuyvers, 6 oirt.

Den 29 Augusti 1669. *Aernolt Rouffa* opvaerende, betaelt 4 stuyver.

Portef. 119, n° 932.

Den 1 July 1660. *Arndt Roffa* opgevaren vertolt 12ö saecken saelts 1000 ℔ kanters kees betaelt vor toll 1 gulden 4 stuyver.

Den 11 January 1661. *Arndt Roffa* affgevaeren gelaeden myt calck en caelen, vertolt 8000 ℔ iseren potten, 9000 ℔ iseren naegels betaelt 1 gulden 10 stuyver.

Den 16 April 1661. *Arnolt Roffa* affgevaeren myt calck en caelen betaelt 0—0.

Den 26 November 1661. *Arnolt Roffa* opgevaeren myt 3 lediche ponten betalt voor toll 3 stuyver.

Den 21 January 1662. *Arnolt Roffa* affgevaeren gelaiden myt rouwaer vertolt 12000 ℔ ysers, 70000 ℔ iseren coegels, betaalt 6 gulden 2 stuyver.

Den 29 May 1662. *Arnolt Roffa* opgevaeren vertolt 1½ last terre, betaelt 9 stuyver.

Den 8 Augustus 1662. *Arnolt Roffa* affgevaeren gelaeden myt calck en caelen, orloff gehaelt 0-0-0.

Den 12 January 1663. *Arnolt Roffa* affgevaeren gelaeden myt rouwaer vertolt 20000 isers, 1 gulden 6 stuyver, 12000 ℔ iseren potten 16 stuyver, 4000 ℔ iseren naegels 3 gulden (samen) 6 gulden.

Portef. 119, n° 933.

Den 19 October 1664. *Arnolt Roffa* affgevaeren gelaeden myt rouwaer vertollt 32000 ℔ isers, 20000 ℔ iseren potten 1-6-0, 40000 ℔ iseren naegels 3-0-0.

Den 4 February 1665. *Arnolt Roffa* opgevaeren vertolt 2 last buckum 0.12.0, 1 last herinckx 0-6-0, 20000 ℔ stockvisch 0-8-0 (samen) 1-6-0.

Den 6 October 1666. *Arnolt Roffa* affgevaeren gelaeden myt rouwaer vertolt 32000 ℔ isers 2-0-0, 80000 ℔ iseren naegels 6-0-0 (samen) 8-0-0.

Den 22 December 1666. *Arnolt Roffa* opgevaeren vertolt 20000 ℔ canters 0-8-0, 2000 ℔ kaes 0-8-0, 160 stuck gesouten huyden 1-10-0 (samen) 2-6-0.

Den 13 Apryll 1666. *Arnolt Roffart* affgevaeren gelaeden myt rouwaer vertolt 1000 ℔ royheyen 0-4-0.

Den 16 July 1666. *Arnolt Roffart* opgevaeren vertolt 1000 ℔ provens hout 0-3-0, 600 ℔ canters 0-2-0 (samen) 0-5-0.

Den 27 Aug. 1666. *Arnolt Roffart* opgevaeren vertolt 2000 ℔ canters 0-8-0, 1000 ℔ provens hout 0-3-0.

Portef. 120 n° 934.

Den 16 Septembris 1679. *Erhou Roffaert* opvarende met een pont met 200 sacken sout ad 16 stuyver f 1-10-, 6 tonnen wynmoor ad ½ stuyver 3-0-0, 12 tonnen teer ad ½ stuyver 6-0-0, 6000 ℔ cantters a 4 stuyver 1-0-0 (samen) 2-19-0.

Den 26 Augustus 1683. *Arnoldt Roffart* opvarende met een pont met 6 oepen oxcen brandevin a 6 stuyver 1-10-0, 12 tonnen viss a ½ stuyver 6-0-0 (samen) 1-16-0.

M. G. W.

De stamvader der familie Smissaert.

In Nederland's Adelsboek 1927 begint de stamreeks der familie *Smissaert* met *Gillis Smissaert,* overleden te Antwerpen 4/11 1676, waarna dan volgt *Joan Smissaert,* geboren te Antwerpen en getrouwd aldaar 27/11 1674 met *Susanna de Klerks.*

In de bijlagen tot de rekeningen van den rentmeester-generaal Walther van Elsraok over de jaren 1666 tot 1668 in het Archief der Heeren en Graven van Culemborg nu vond ik eene door *Piere Smissaert* en zijne moeder *Jakelijne van den Bussche* onderteekende kwi-

tantie, gedateerd 1 1/4 1660, waarin deze verklaren van den graaf van Culenborch ontvangen te hebben 466 gulden wegens door hunnen afwezigen man en vader *Gillis Smissart* aan den graaf geleverde „goutwercken iulerie". *Gillis* wordt daarin vermeld als „marchant en Anvers".

In dezelfde bijlagen ligt nog eene kwitantie, onderteekend door Simon Hazoevart, „serviteur a Gilles Smissart", die 27/ 12 1656 te Antwerpen erkent van den graaf van Culen borch ontvangen te hebben 622 gulden voor de levering van een gouden geëmailleerde ketting met 30 robijnen, 3 diamanten en 46 parelen aan de gezusters Anna, Isabeau en Margrita van Pallant.

R. T. MUSCHART.

De belangrijkheid van een cachet in ouden tijd.

Keurboek van Gouda:

Men laat een ygelick weeten, alsoe Jan Jacob Voppezoen, scout vant lant van Steyn, zijn zegel verloren heeft, daer hy mede zegelt, daermede hy mit datselfde zegel noch Dynsdach lestleeden gesegelt heeff ende sint noyt meer, soe laet men weeten, soe wat brieven die voor Dynsdach gesegelt zijn, dat die comen binnen achte dagen naestcomende bij Jan Jacop Voppezoen voirsz. om alle die brieven te visiteren, omdat hy hem daerin veranderen mach, off de houder van denselven brieven en zullen daer geen recht mede mogen spreecken ende zullen van geender wairden wesen. Actum ultimo Junii anno 1616.

TH. VAN RHEINECK LEYSSIUS.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Donkersloot. (LI, 368). De in Taxandria 1910 gepubliceerde „ Memorie van de geboorte, afkomst, qualiteiten, en zeldzame lotgevallen van mij Herman van der Colff" geeft een belangwekkende kijk op het Woudrichem van de dagen, door vrager bedoeld. Voornoemde Herman van der Colff (1739-1820), heer van Giessen, was schout van den Hill (1759), burgemeester van Woudrichem (1762), en later dijkgraaf en baljuw van het Land van Altena (1793); zie voor hem den kwartierstaat van Mr. Dr. C. W. Maris, heer van Sandelingenambacht, aanwezig in de bibliotheek van het Genootschap.

Arnhem. J. C. MARIS.

Gualtheri-van Os. In het boek: Notes historiques et généalogiques sur la famille d'Aumerie, komt een fragment voor van de familie *Gualtheri.* Daarin wordt genoemd *Gijsbert Gualtheri*, geboren 6 Juni 1683, stadhouder van Peelland, erfsecretaris van Son en Breugel, overleden Son 20 Mei 1762, zoon van ***Hendrik Gualtheri*** en ***Catharina van Os.*** Kan iemand mij ook nadere gegevens verstrekken over beide laatstgenoemden en hun ouders en de herkomst van beide families mededeelen?

Groningen. Mr. H. L. HOMMES.

Hengel (ten)-Nieuwenkamp. (XLIX, 382 en L, 286). ***Hendrik ten Hengel*** wordt in de jaren 1730-1732 lidmaat der Herv. Kerk te Diepenheim, wordt 22 Sept. 1732 met attestatie van daar lidmaat te Zwolle, alwaar hij 6 Mei 1736 (0.22 April) huwt met ***Hendrina Brinkhuis,*** wede ***Jan Gerrits***, en doet 9 April 1760 voor schepenen erfuiting aan zijn beide minderjarige kinderen ***Maria,*** oud 20 j. en ***Aaltje,*** oud omtrent 18 j., bij wijlen zijn voorn. vrouw verwekt (erfuiting ieder 20 gld.), ***waar***na hij te Zwolle 4 Mei 1760 (o. 12 April) hertrouwt met ***Hermina Nienkamp,*** j.d. in de Bitterstraat; de bruidegom woont in de Wolleweverstraat, terwijl getuigen zijn ***Jannes Bruin8*** en ***Hendrina Nienkamps.*** Blijkens het register van den 50en penning der stad Zwolle vererft na den dood van ***Hermina Nienkamp*** in 1766 de helft van het door hen (blijkbaar in gemeenschap bezeten) bewoonde huis in de Wolleweverstraat op haar echtgenoot. Diens doopinschrijqing werd te Diepenheim niet gevonden.

Z. A. H.

Menso. Te Zwolle wordt op 6 Maart 1788 in de Kruiskerk (0. L. Vr. Kerk) begraven ***Aletta de Bordes,*** wede ***Hermannus Menso***, nadat zij 23 Febr. van hetzelfde jaar voor schepenen van Zwolle tot universeele erfgenamen had geïnstitueerd ***Willem Balsieben*** en zijn vrouw ***Anna Maria Broekhuis.***

Volgens dit Maandblad (XLIX, 89) wordt *Aletta Maria des Bordes* reeds in 1764 wede *Menso* genoemd. Wie was deze *Hermannus Menso* en is hij aan te sluiten aan het in dit Maandblad (XLIX, 2) behandelde geslacht van dien naam?

Z. A. H.

Schot-Ootmoet. Weet ook iemand mede te deelen waar en wanneer zijn gehuwd ***Reinier Schot*** en *Elizabeth Ootmoet* en van waar zij kwamen? Uit hun huwelijk werden te Bergen-op-Zoom zes kinderen geboren, waarvan het vermoedelijk oudste, ***Nicolaas*** geheeten, aldaar werd gedoopt 31 Jan. 1740 en te Bergen-op-Zoom 6 Jan. 1763 huwde met ***Cornelia Voorhans,*** mede ged. te B.-op-Z. 31 Dec. 1738.

V. M. G. W.

Wachtendonk (van). (LI, 127). *Herman van Wachtendonk,* heer van Germenseel, maarschalk van het land van Kleef en ambtman te Cranenburg, † 27 Oot. 1630, in 2e huwelijk getr. met ***Maria Aleidis Schenk von Nideggen,*** behoorde tot het oude dynasten-geslacht van dien naam. Hij stamde derhalve niet af van ***Willem van Gulik,*** bastaardzoon van Hertog Reinoud IV van Gelder, die door zijn eerste huwelijk in 1410 met ***Johanna,*** erfdochter ***van Ib'achtendonk*** (uit den ouderen tak der heeren van Wachtendonk) heer van Wachtendonk werd. (Zie Genealogie der Herren v. Wachtendonk, door E. von Oidtman, in Niederrheinischer Gesohichtsfreund, jg. 1882.)

VALCK LUCASSEN.

INHOUD 1033, No. 0.

Bestuursberiohten. — Eenige beschouwingen over de oudste generaties vau het geslacht van Keppel van den Nyenborch, door J. de Groot. — Delftsche Overschie's, door H. Wijnaendts. — De stamreeks van het uitgestorven Overijsselsch geslacht van Laer, door Mr. A. L. Heerma van Voss. — Van de Putte, door Jhr. Mr. P. A. J. van den Brandeler. — Obijn-Cobijn, door Jhr. H. van de Poll. — De wapens der Vlaardingsche Vroedschappen, door M. C. Sigal Jr. (Vervolg). — Korte mededeelingen: Familie-aanteekeningen Stoet tot Plattenburg; Rouffaer; De stamvader der familie Smissaert; De belangrijkheid van een cachet in ouden tijd. — Vragen en antwoorden: Donkersloot; Gualtheri-van Os; Hengel (ten)- Nieuwenkamp; Menso; Schot-Ootmoet; Wachtendonk (van).

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER: Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maand blad, aoomede opgaven van adresverandering gelieve men te richten tot den redacteur Dr. Ta. R. VALCK LUCASSEN, *huize Sparrenheide, Driebergen.*

Correspondentie, bestemd voor het Best uur, gelieve men te richten tot den secretaris Dr. E. J. THOMASSEN À THUESSINK VAN DER HOOP, *Sweelinckstraat 50, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redaotie) te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 10. **LIe Jaargang.** October 1933.

BESTUURSBERICHTEN.

Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling in het Rijksmuseum te Amsterdam.

Nadat de Voorzitter van de Amsterdamsche Tentoonstellingscommissie, Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn, den 6^den September 1933 leden der Vereeniging „Amstelodamum" op de Tentoonstelling had rondgeleid en de deelnemers aan de excursie van ons Genootschap den 7^den September d.a.v. een bezoek aan de Drucker-zalen hadden gebracht, heeft de Voorzitter van ons Genootschap Donderdag 14 September j.l. des namiddags ongeveer half vijf de Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling in het Rijksmuseum te Amsterdam gesloten in tegenwoordigheid van een aantal leden der genoemde commissie. Jhr. Beelaerts van Blokland richtte allereerst een woord van oprechten dank tot Dr. F. Schmidt Degener, hoofddirecteur van het Rijksmuseum, die zoo goed was deze overigens niet-officieele sluitingsbijeenkomst bij te wonen, voor de gastvrijheid en den daadwerkelijken steun bij de organisatie van onze Amsterdamsche Tentoonstelling van de zijde van het Rijksmuseum ondervonden. Hoewel er van de onbekende wapens op verschillende tentoonstellingsstukken wel eenige zijn geïdentificeerd, zijn er tot onzen spijt nog vele heraldische raadsels onopgelost gebleven.

Vervolgens verzocht spreker de betuiging van onzen welgemeenden dank te willen overbrengen aan het Bestuur van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, dat ons gedurende de afgeloopen maanden het gebruik van de tentoonstellingszalen in den Drucker-vleugel heeft willen afstaan. Ten slotte sprak de heer Beelaerts eenige hartelijke woorden tot de aanwezige leden der Tentoonstellingsoommiasie, die elk op hunne wijze — niet het minst door het geven van toelichting en uitleg aan de bezoekers — veel tot het welslagen van de Tentoonstelling hebben bijgedragen. Na een kort waardeerend slotwoord van Dr. Schmidt Degener ging het gezelschap uiteen, zoodat nu ook de Genealogisch-Heraldische Tentoonstelling te Amsterdam, waarvan het aantal bezoekers op ongeveer 1600 kan worden geschat, weder tot het verleden behoort.

Tot lid zijn benoemd:

0. L. BREWER . . . . . *'s-Gravenhage.*
Gen.-Maj. tit. art. N.-1. L. b.' d. *Lange Houtstraat 19.*

G. J. VAN ORDT . . . . . *Krimpen a/d Lek.*
Burgemeester.

HENRI RAVEN . . . . . *Amsterdam (C.)*
Keizersgracht 564.

G. C. F. SCHOCH . . . . . *Amsterdam (Z.)*
Titiaanstraat 18.

Adreswijzigingen.

F. M. VAN PANTHALEON Baron VAN ECK *Scheveningen.*
Yperschestraat 1.

G. H. W. M. Ridder HUYSSEN VAN KATTENDIJKE . . . . . *'s-Gravenhage.*
Lange Voorhout 40.

Mr. P. R. TAK LABRIJN . . . . . *Batavia-Centrum.*
Djoharlaan 18.

Jhr. G. A. VAN NISPEN . . . . . *'s-Gravenhage.*
Qroenhovenstraat 1.

H. W. G. RAS B.D.ZN. . . . . *'s-Gravenhage.*
van *Voorschotenlaan* 5.

A. P. VAN HOEY SMITH . . . . . *Rotterdam.*
Boompjes 76.

Het Genootschap is in ruil getreden met: Ungarische heraldisohe und genealogische Gesellschaft, National-musum, Buda-Pest. Tijdschrift: „Turu 1".

Ter voorkoming van eventueele reclames vestigen wij er de aandacht op, dat door eene fout ter drukkerij op pagina 1 van den omslag van het September-nummer (No. 9) abusievelijk vermeld staat: No. 8 - Augustus 1933.

Delftsche Overschie's,

door H. WIJNAENDTS.

(Vervolg van LI, 379.)

B. ***De*** familie ***Overschie zonder wapen, die later het wapen met den valk aannam.***

Er moet, vermoedelijk te Rotterdam, een Jacob Overschie geleefd hebben, want te Delft heeft gewoond de uit Rotterdam afkomstige :

1. ***Jan Jacobs Overschie.*** Zijn vrouw en haar verdere mannen, leeren wij kennen uit de volgende huwelijksinschrijvingen te Delft:
   a. ondertr. 4 Nov., getr. 19 Nov. 1693 Jan Jacobsz, j.g. van Rotterdam, timmerman, met Trijntgen Jans j.dr.
   b. getr. 2 Mei 1617 Isbrant Cornelisz, wedr, cuyper, met Trijntgen Jans, wed. van Jan Jacobsz timmerman.
   c. getr. 6 Febr. 1663 Pieter Jansz wedr cuyper met Trijntgen Jansdr. van der Poel, wed. Ysbrant Cornelisz van Noortwijck.

   Volledig worden de namen genoemd in de voor notaris J. v. Steelant te Delft op 7 Maart 1642 opgemaakte: Inventaris van de boel en goederen de sulcx in gemeenschap bij Pieter Jans van der Ceel en Trijntje Jans van der Poel sijne huysvrouw beseten en bij deselve sijne huysvrouw opten 20 Febr. deses jaers 1642 metter doot ontruymt sijn, hebbende sij, Trijntge Jans tot haere erfgen. ab intestato naergelaten haere twee soonen, n.l. ***Jacob*** en ***Johan Jans Ouerschie,*** gewonnen bij ***Jan Jncobs Overschie*** haeren eersten man zal. Dus Jan Jacobs Overschie, geboren te Rotterdam, overleden vóór Mei 1617, huwt te Delft 19 Nov. 1696 ***Catharina Jansdr. van der Poel,*** overleden Delft 20 Febr. 1642, na 2 maal hertrouwd te zijn.

   Uit het eerste huwelijk sproten:

   1. ***Jacob Jansz Overschie,*** volgt onder II.
   2. ***Johan Jansz Ocerschie,*** die, nog jonkman zijnde, op 29 Sept. 1640 te Delft voor notaris Arend Bogaerd een testament maakt, waarbij hij tot universeel erfgenaam benoemt Catharina Jansdr. zijn moeder, tegenwoordig huisvrouw van Pieter Jansz van der Ceel. Het volgend jaar echter, 16 Maart 1641 trouwt hij te Delft met *Maria Hendricx van Gouwerack.* Ik vond uit dit huwelijk geen kinderen vermeld.

11. ***Jacob Janss Overschie,*** geboren te Delft, overleden te Delft eind 1665/begin 1666, trouwt te Delft 7 Mei 1628 met ***Eoa Jacobsdr.***, dr. van Jacob N. en van Pleuntje Dirksdr[7]). Na haar overlijden hertrouwt hij te Delft 1 Jan. 1664 met *Maertge Philipsdr. Schoonemans,* wed. van Claes Jansz Achtevelt. Bij dit 2e huwelijk wordt een inventaris gemaakt van hetgeen elk van hen ten huwelijk meebrengt (protocol not. T. van Hasselt, dd. 17 Maart 1664, A. R. A. dl. 2164). Daarbij blijkt, dat zich in het bezit van Jacob Jansz. Overschie bevinden „een „groote zilveren beker geteekent met het wapen „van Castiliën en 2 zilveren bekers met het merk van hem Overschie".

    De eerste beker zal waarschijnlijk in zijn bezit zijn gekomen, toen hij 20 April 1668 van Anna van Steelant het huis „het wapen van Castilië" kocht, welk huis hij 3 Mei 1669 weer verkocht aan den notaris Michaël Stepsius (Gem. Arch. Delft, Koopbrieven, D 11 E 61).

    Door de beide andere bekers komt vast te staan, dat Jacob Janss Overschie geen wapen had. Anders zou hij zeker dit en niet zijn merk op de twee bekers hebben laten aanbrengen.

    Jacob Janss Overschie was kuiper. Waar echter de eerste man van zijn tweede vrouw wijnkooper was geweest, schijnt hij met de vrouw ook de zaak getrouwd te hebben, want in het laatst van zijn leven heet hij wijnkooper. 20 Dec. 1666 herroept hij nog voor Not. T. v. Hasselt (dl. 2166) een beschikking, den vorigen dag voor Not. F. Boogart gemaakt, welke acte van herroeping eindigt met de woorden: Aldus gepasseerd voor 't bedde van den comparant. 19 Dec. 1666 deelen zijn kinderen de nalatenschap (prot. not. F. van Hurk, Delft, A.R. A. dl. 2100).

    Het tweede huwelijk was kinderloos ; uit het eerste sproten :

    1. *Catharina* ***Jacobs Overschie,*** ged. Delft 6 Mei 1629, huwt te Delft Nicolaas ***Jacobsz Segwaert,*** zoon van Jacob Claesz Segwaert en van Neeltgen Cornelisdr. Voorstadt. Nicolaas Segwaert was bakker. Hij maakt 16 Febr. 1664 met zijn vrouw een testament voor not. J. van der Houve te Delft (A. R. A. dl 2021).
    2. ***Jan Jacobsz Ouerschie,*** ged. Delft 23 Maart 1631, overleden jong.
    3. ***Pieter Jacobsz Overschie,*** volgt onder 111.
    4. *Jan* ***Jncobsz Overschie,*** volgt onder IIIbis.
    6. ***Jacob Jacobsz Overschie,*** gedoopt te Delft 6 Juli 1637, overleden jong.
    6. ***Jacobus Jacobsz Orrerschie,*** volgt onder IIIter.

111. ***Pieter Jacobsz Ouerschie,*** gedoopt te Delft 16 Januari 1633, overleden te Delft 22 Juli 1697, huwt te Delft 23 Januari 1667 1e. ***Anneken van Berckel,*** dochter van Daem Rochuss van Berckel en van Barbara Jan de Peystersdr. Na haar overlijden, na Maart 1667, hertrouwt hij te Delft 21 October 1673 2e. ***Elisabeth*** *van Meyns,* weduwe van Willem van Vliet.

    Pieter Jaobsz Overschie was gorter. In 2 acten, opgemaakt voor not. S. van der Walle te Delft op 4 Mei 1668 (A. R. A. dl. 1973), bekent hij 1000 gld. schuldig te zijn aan Jacob Janss Overschie, zijn vader en 1000 gld. aan Daem Rochuss van Berckel, zijn schoonvader, ter zake van het koopen van een grutmolen.

[7]) Prot. Not. J. v. Ophoven, Delft, A.R. A. dl. 1347.
22 Febr. 1639 op conditiën en voorwaerde hier nae verclaert bekende Ploentgen Dircx lest wedue van za. Pieter Pietersz (van Houten), Itim Jacob Jansz Oversohie getrout hebbende Iefgen Jacobs, mitsgaders Lenart Dammisz van Ophoven, getrout hebbende Trijntgen Prs., beyde dochters van voorn. Ploentgen Dircx etc.

Met zijn eerste vrouw testeert hij 16 Maart 1666 voor not. F. v. Hurk (A. R. A. dl. 2100), daarna maakt hij 10 Sept. 1683 (dl. 2102) opnieuw een testament voor denzelfden notaris, waarin hij zijn beide vrouwen noemt.

In een acte van ti Juli 1687 in hetzelfde protocol heet hij gewezen regent van het Caritaetshuis. Als zoodanig komt hij ***niet*** voor in het desbetreffend artikel in Ned. Leeuw 1911.

Voor notaris P. van Durven te Delft (A.R. A. dl. 223'7) wordt opgemaakt de Generale inventaris van de goederen nagelaten bij za. Pieter Jacobs Overschie, overleden op den 22 Juli 1697 alhier binnen Delff.

Uit het eerste huwelijk sproten:

1. ***Barber Ouerschie,*** gedoopt Delft 29 September 1667, overleden jong.
2. ***Daem Overschie,*** gedoopt Delft 8 Januari 1659, overleden jong.
3. *Apollonia Overschie*, gedoopt Delft 4 December 1669, huwt te Delft 3 Febr. 1683 ***Pieter van Strijen,*** loodgieter.
4. ***Jacobus Ocerschie,*** gedoopt te Delft 4 Maart 1661, overleden jong.
5. ***Jacobus Overschie,*** volgt onder IV.
6. ***Anna Overschie,*** gedoopt te Delft 1 Juli 1663, huwt te Delft 26 Dec. 1686 ***Adam Hey.***
7. ***Barbara*** *Overschie*, gedoopt te Delft 19 September 1664, overleden jong.
8. ***Eva Overschie,*** gedoopt'te Delft 10 October 1666, huwt te Delft 10 Maart 1700 ***Dirk van der*** *Does*, wonende te Nootdorp. Zij maken 17 Febr. 1700 huwelijksvoorwaarden voor notaris J. Fijk te Delft (A.R. A. dl. 2303).
9. *Adam* **Ocerschie,** gedoopt te Delft 3 April 1667, overleden jong.

Uit het 2e huwelijk sproten:

10. ***Elisabeth*** Ouerschie, gedoopt te Delft 19 September 1676, overleden jong.
11. ***Johannes Overschie,*** gedoopt te Delft 16 December 1676, overleden jong.
12. ***Johannes*** *Overschie*, gedoopt te Delft 26 Januari 1678. Hij maakt lb Jan. 1699 voor notaris P. Durven te Delft (A. R. A. dl. 2237) een testament ten behoeve van zijn moeder. Het is mogelijk, dat hij de Johannes Overschie is, die 23 Febr. 1704 te Delft ondertrouwt met ***Adriana Baersenburch, j.*** d. tot Nootdorp en wien 9 Maart 1704 attestatie naar Nootdorp wordt gegeven. Zekerheid daaromtrent kon ik niet krijgen. In ieder geval leeft hij nog in Nov. 1739, want toen onderteekende hij den inventaris van de nagelaten goederen van zijn schoonzuster; tevens blijkt daarbij dat hij te Delft woont.
13. ***Elisabeth*** *Overschie*, gedoopt te Delft 6 Maart 1680, overleden jong.
14. Pieter ***Overschie,*** gedoopt te Delft 20 Juni 1681, overleden jong.

lb. Elisabeth Overschie, gedoopt te Delft 12 Juli 1685, overleden jong.

IV. ***Jacobus Overschie,*** gedoopt te Delft 13 Mei 1662, huwt te Delft 7 September 1687 ***Elisabeth van der Burch,*** weduwe van zijn neef Jaoobus Jacobuszn. Overschie (zie IIIter 3) en dochter van Christiaan van der Burch en van Margaretha Schoonhaven. Zij maken 12 Augustus 1687 huwelijksche voorwaarden voor not. F. van der Werft te Delft (A.R.A. dl. 2234). Hij is daarbij vergezeldvan zijn vader en zijn aangehuwde moeder, zij door haar ouders en haar grootmoeder. Hij was zijdeverver in „Het Vliegend Eind".

Elisabeth van der Burch maakt op 5 September 1733 en op 24 Januari 1736 testamenten voor not. C. de Man te Delft, waarin zij haar erfgenamen noemt en bepaalt dat o.a. Johannes Overschie, haar zwager, voogd over de minderjarigen zal zijn. Voor denzelfden notaris wordt November 1737 (A.R.A. dl. 2677) inventaris van haar boedel gemaakt, waaruit blijkt, dat zij 29 October t.v. is overleden. In haar boedel werd een brief van haar gevonden, gericht aan haar executeurs, waarin o.a. stond: „als dat mijn begeerte is, dat mijn eenigste kind, mijn zoon Jacob Overschie uyt mijn naerlatenschap sal naar zigh nemen uyt een geboorteregt de Pourtraiten van sijn zalige vader, moeder en sijn overgrootvader van Berckel en sijn grootmoeder Anna van Berckel, huysvr. van sijn zalige grootvader Pieter Overschie s).

Uit dit huwelijk sproten:

1. ***Anna Overschie,*** gedoopt te Delft 10 Juni 1688, niet meer genoemd in het testament van haar moeder.
2. ***Christiaan Overschie,*** volgt onder V.
3. ***Pieter Overschie,*** gedoopt te Delft lö Januari 1692, overleden jong.
4. ***Margaretha Ocerschie,*** gedoopt te Delft 2 September 1693, overleden, evenals haar man, vóór b September 1733, huwt te 's-Gravenhage 11 Augustus 1715 ***Johannes Treytelaer***, j.m. wonende in den Haag, uit welk huwelijk 3 kinderen sproten. Vermoedelijk is zij de Margaretha van Overschie, voor wie 13 Mei 1733 te 's-Gravenhage de impost op het begraven betaald wordt.
5. Jacob ***Overschie,*** volgt onder Vbis.
6. ***Pieter*** Ouerschie, gedoopt te Delft 3 Mei 1698, niet meer genoemd in de testamenten van zijn moeder [9]).

V. ***Christiaan*** *Overschie*, gedoopt te Delft 22 December 1689, overleden te Delft 9 Januari 1736, huwt te Rotterdam 7 Mei 1732 ***Elisabeth Catharina van der Werff,*** gedoopt te Rotterdam 28 Maart 1705, begraven te Delft 13 April 1773, dochter van Pieter van der Werff en van Geertruid Johanna Proons.

Voor notaris C. Pijnaker te Delft (A. R. A. dl. 2716) comp. 27 November 1737 juff. Elizabeth Catharina van der Werff, wed. en boedelhoudster van den heer Christiaan Overschie, te kennen gevende, dat op den 16en April 1732 tusschen haar overleden mans moeder Juff. Elisabeth van der Burch, laatst weduwe van den Heer Jacob Overschie

8) Het zou interessant zijn, te weten of deze „Pourtraiten" nog bestaan en waar.

9) Het is mogelijk, dat hij de Pieter Overschie is, die als j.m. van Delft 9 Mei 1723 te Rotterdam huwt met Johanna Dirckxs j d. van Emmerik. Dan is hij vóór Sept. 1733 zonder kinderen overleden.

ter eenre ende haar voorn. man Christiaan Oversahie ter andere zijde was gesloten zeker contract luidende : Wij Elisabeth van der Burch laatst weduwe van Jacob Overschie ter eenre ende Christiaan Overschie ter andere zijde verklaren te hebben gecontracteerd gelijk wij contracteeren bij dezen, namelijk dat de zijdeverwerij, die zeedert eenige jaaren herwaards door ons beyde is geëxerceert geweest voor gemeene reeckeningh in de huysinghe van mij ondergeteekende Elisabeth van der Burgh, genaamt het Vliegend Kind, staende aan de voorstraet binnen de stad Delff van nu voortaen zal werden gedaen (zoo, dat El. v. d. Buroh ¼ en Chr. Overschie ¾ van de opbrengst krijgt). Christiaan Overschie was voorts regent van de Camer van Charitate in 1719 en meester in 1726 tot zijn overlijden. Blijkens Ned. Leeuw 1911, kol. 268 zegelde hij met een wapen, vertoonend in goud een blauwen vogel, wat dus ongetwijfeld het wapen met den valk is. Waar wij hiervoren zagen, dat zijn overgrootvader nog een merk gebruikte, maakte hij dus onrechtmatig gebruik van een wapen, dat aan een andere, hierna te behandelen familie Overschie toekwam, waarin hij door zijn zoon werd nagevolgd.

Uit het huwelijk sproot een zoon:

Jacob *Overschie*, volgt VI.

VI. Mr. ***Jacob Overschie,*** gedoopt te Delft 29 November 1733, overleden te Delft 6 Januari 1776, huwt te Delft 30 October 1768 ***Catharina Johanna Bake,*** geboren te Hulst 14 Maart 1729, overleden huize Pas Buiten 8 October 1802, dr. van Adriaan en van Petronella Christina Spieringh. Mr. Jacob Overschie was veertigraad (1764), havenmeester (1767) en weesmeester (1770) van Delft. Zijn kwartierstaat gaat hierbij.

Uit hun huwelijk sproot een dochter:

Christina Elisabeth Overschie, geboren Delft 26 Augustus 1769, overleden te Delft 26 Februari 1828, huwt te Delft 19 Mei 1777 1° Mr. Pieter *Verbrugge*, soldijboekh. van de O.I. Comp., gedoopt te Delft 7 September 1766, begraven te Delft 9 Januari 1784. Zij huwt 2° Mr. *Cornelis Overgaauw Pennis*, havenmr van Delfshaven (1791), schepen van Delft (1804—'10), burgemeester (1810), maire (1811), lid van het prov. bestuur (1811—16), burgemeester (1816—1540), geboren te Delft 6 October 1766, overleden te Delft 30 Januari 1843.

Vbis. ***Jacob Overschie***, gedoopt te Delft 24 October 1694, huwt te Rotterdam 15 Augustus 1724 ***Eva van Gelder***, geboren te Rotterdam. Beiden worden in de laatste beschikkingen van zijn moeder nog genoemd en zijn dus in 1737 nog in leven.

Uit hun huwelijk sproten (zie Alg. Ned. Fam. bl. 1883—84):

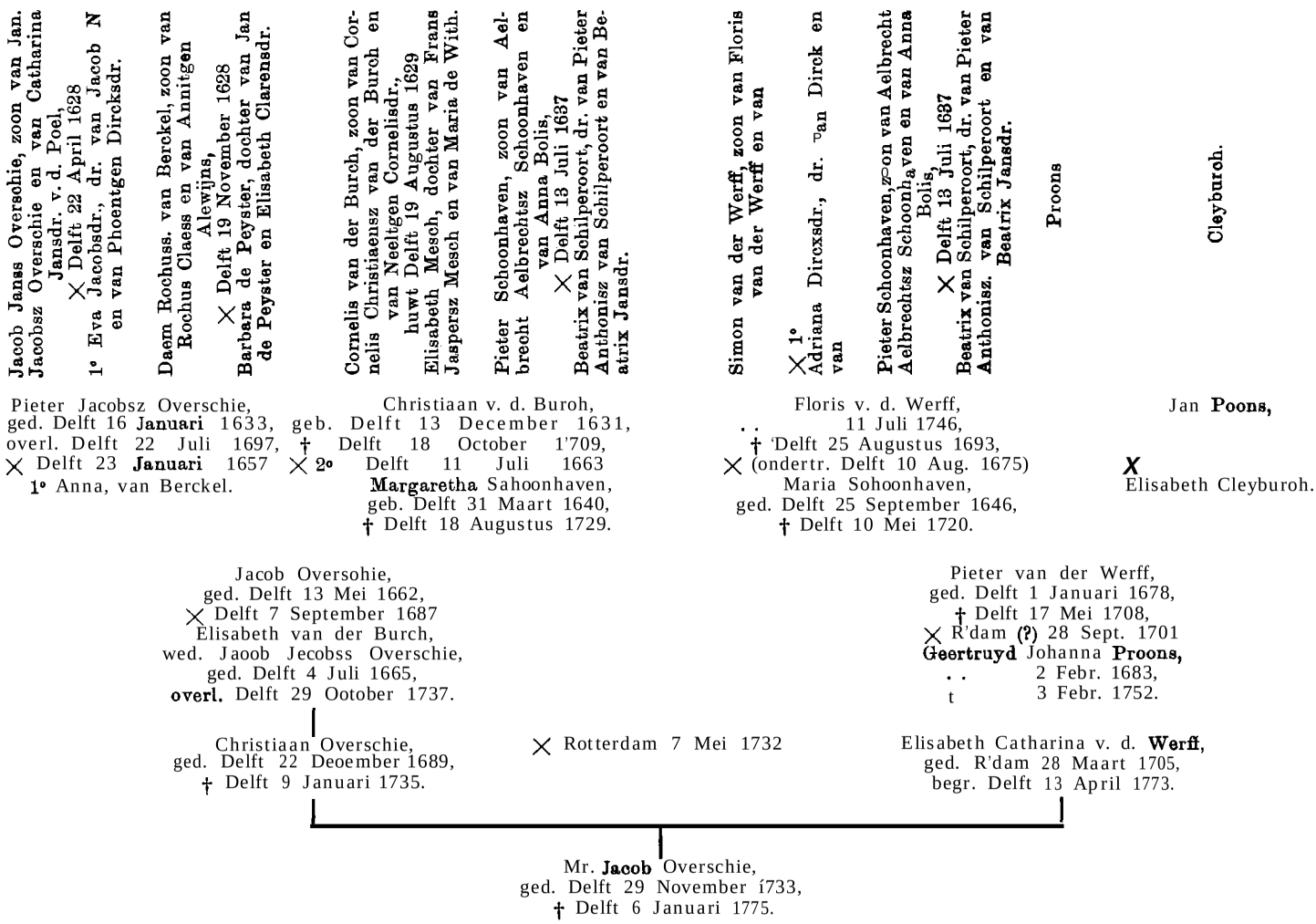

1. ***Elisabeth Ocerschie,*** gedoopt te Rotterdam 11 Febr. 1727, overleden te Rotterdam 1769, huwt ***Willem van der Sluys***, overleden te Rotterdam 1778.
2. ***Adam Ouerschie,*** gedoopt te Rotterdam 9 October 1729 en omtrent wien mij verder niets bekend is. Misschien is hij jong overleden en is uit dit huwelijk ook nog geboren:
3. ***Adam Ocerschie,*** geboren in 1731. Te 's-Gravenhage werd 4 Februari 1768 betaald 60 gld. impost voor begraven van Adam Overschie, oud 36 jaar, 1e kl., ongehuwd.

IIIbis. ***Jan Jacobsz. Overschie,*** gedoopt te Delft 20 Maart 1636, huwt te Delft 26 Juli 1662 ***Neeltgen Rees, j.*** d. Na den dood van deze vrouw is hij vermoedelijk hertrouwd, ten minste ik denk dat deinschrijving van het huwelijk, dat op 13 December 16Y0 te Delft gesloten werd, op hem betrekking heeft: ***Johan Overschie*** wedr alh. en ***Maria Ketelanus*** wed. van mr Gerard van der Meer in sijn leven chirurgijn te Rotterdam.

Uit het eerste huwelijk sproot:

Jacobus Ouerschie, gedoopt te Delft 22 October 1666. Dit kind heeft den tak niet voortgezet, want Johannes Overschie maakt 6 Jan. 1701 voor notaris P. van Durven te Delft (A. R. A. dl. 2238) een testament ten behoeve van de kinderen van zijn za. broeder Pieter Jacobs Overschie en het kind van zijn za. broeder Jacob Overschie, al welke kinderen — met hun mannen voor wat de dochters betreft — met name genoemd worden. In dit testament verklaart hij tevens te annuleeren het testament, dat hij ongeveer 2 jaar geleden gemaakt had voor den not. Leeuwenhoek. Dit testament is niet meer aanwezig, wel echter de acte van voogdij, 11 Maart, 1699 gemaakt voor denzelfden notaris (A. R. A. dl. 2434), waarbij hij tot voogden over de goederen van zijn minderjarige erfgenamen benoemt zijn neven Sr Jacob Pieters Overschie, zijdeverver in het Vliegend Kind en Pieter van Strien, loodgieter.

IIIter. ***Jacobus Jacobsa Ocerschie,*** gedoopt te Delft 16 September 1639, huwt aldaar 9 October 1661 ***Ida de Keyser***, j.d. Uit dit huwelijk sproten:

1. ***Eva*** Overschie, gedoopt te Delft 30 Nov. 1662, huwt te Delft 19 October 1689 ***Adriaen Leeuwenhoek***, notaris.
2. ***Catharina*** Overschie, gedoopt te Delft 27 April 1664, overleden jong.
3. ***Jacobus Overschie,*** gedoopt te Delft 3 Mei 1666, overleden vóór Dec. 1686, huwt te Delft in de Fransche kerk 28 Januari 1686 ***Elisabeth van der Burch,*** dochter van Christiaan van der Burch en van Margaretha Schoonhaven, gedoopt te Delft 4 Juli 1666 en aldaar overleden 29 October 1737. 9 Jan. 1686 worden voor notaris F. van der Werff (A. R. A. dl. 2234) huwelijksvoorwaarden gemaakt tusschen hen. Hij heet daarbij „sijverwer". 21 Dec. 1686 verschijnen voor denzelfden notaris juffr. Ida Keysers, wed. van Jacobus Overschie, mitsgaders Sr. Pieter Overschie en Johannes Keyser, moeder, oomen en voogden van Eva Overschie, minderjarige dochter en eenige nagelaten suster en erfgename ab intestato van wijlen Jacobus Overschie, in sijn leven sijverwer alhier ter eenre en Elisabeth van der Burch, nagelaten weduwe van voorn. Jacobus Overschie, geassisteerd met Christiaen van der Burch haren vader ter andere zijde en scheiden den boedel.

Uit het huwelijk sproten geen kinderen. Zij hertr. te Delft 7 September 1687 met den neef van haren eersten man Jacobus Pietersz Overschie (zie hierboven onder IV).

C. *De familie Overschie, die het wapen met den valk voerde.*

De eerste van deze familie, dien ik in de beschikbare bescheiden aantrof, is

I. ***Frans Pietersz Overschie,*** d. w. z. ik trof zijn naam — meermalen — aan, nadat hij reeds was overleden.

In het weeskamerarchief van Delft bevinden zich o. a. registers van comparitie, die in tal van acten belangrijke gegevens bevatten. Zoo bevindt zich in het 21e register van comparitie fo 33 een acte, waarvan ik hier een gedeelte laat volgen: „Op huyden den XXIII mey XVc tzeventich comp. „opter weescamer der stede van Delff Jacob Doesz, „Huych Aertsz Buysrogge, vervangend Corstiaen „Symons als voechden van Frans Pieterszoens twee „voorsoens, als van Pieter eñ Harman, vergesel„schapt met denzelfden ***Pieter Fransz*** eñ ***Harman „Fransz Borre.*** Item Pieter Cornelis brouwer eñ „Claes Adriaenss coerecööp als voechden des voorsz. „Frans Pieterss naekinderen gewonnen bij Ariaentgen „Aeriens zijn tweede huysvr. respectieve eyschers en „verweerders en die voorsz Aeriaentge mit Aeriaen „ Aelewijnsz van der Made hair swager [10]) eñ voocht „mede respectieve eyscherse eñ verweerster ter „ andere. ....

„Te weten, dat de voorsz. ***Pieter*** en ***Barman*** „volgen zal het bewijs bij z. ***Frans Pieterss*** heur „vader, ***Hend*** eñ ***Jan,*** heuren overleden broeders, „van date den XXe Febr. 1666 met die vermeer„deringhe van die etc.

Terwijl op fo 300 voorkomt: „Cavelinge geraemt bij ***Pieter Fransz. van Ouderschye*** voor hem selven, Claes ende Jacob Adriaensz van Adrichem, vervangeñ Pieter Cornelisz brouwer in den aecher eñ noch ***Pieter Fransz.*** voirs. als voochden van ***Aeltgen Fransdr, Adriaen Fransz, Jan Fransz*** ende ***Trijntgen Fransdr.*** van alle de goederen heurluyden aenbestorven door overlijden van ***Frans Pietersz van Ouderschye*** heur vader za. mitsgaders die goederen van ***mr Harman Harman Fransz*** en ***Franzijntgen Fransdr.*** haer broeder en suster geprocedeert van svaders zijde etc.

(Na den brand van 1618 zijn deze registers, die gedeeltelijk veel geleden hadden, opnieuw samengevoegd en gepagineerd, wat niet altijd geslaagd mag heeten. Zoo ontbreekt aan deze caveling het grootste gedeelte en daarmee de datum.)

Uit het bovenstaande kunnen wij nu lezen, dat

[10]) Hij was gehuwd met haar zuster Machteld. Hun beider grafzerk ligt in de Oude Kerk te Delft (Alg. Ned. Fam. bl. 1833-84).

Frans Pietersz Overschie tweemaal getrouwd is geweest, dat hij uit zijn eerste huwelijk 4 kinderen had, dat deze vrouw kort voor 20 Febr. **1666** overleden moet zijn, dat hij daarna hertrouwd is met Adriana Adriaensdr. (van Adrichem) en bij deze vrouw nog 6 kinderen kreeg.

Ons ontbreekt nu nog slechts de naam van de eerste vrouw, welken naam ik nergens genoemd vond. Een aanwijzing is echter, dat een zoon uit het eerste huwelijk, in plaats van Harman Fransz Overschie, Harman Fransz Borre genoemd wordt. Immers een veelvuldig voorkomend gebruik in die dagen was, om één der kinderen naar den moederlijken grootvader te noemen. Op grond van dien kunnen wij aannemen, dat de eerste vrouw een Borre was, wat bevestiging vindt in de kwartieren, vermeld op de grafzerken van haar nakomelingen, waarop zij eveneens met dien naam voorkomt. Voorts wil ik er op wijzen, dat op de Gen. Her. tentoonstelling door Jhr. Mr. Dr. E. A. v. Beresteyn een geslachtstafel van deze familie was ingezonden, waarop zij voorkomt als *Aeltje Borre*. Waar haar zoon Pieter zijn dochter eveneens voluit *Aeltje Borre* noemt, mogen wij aannemen, dat hij haar naar zijn moeder genoemd **heeft1** [1]).

Wij kunnen dus nu het volgende opstellen:

Frans Pietersz Overschie, overleden vóór 23 Mei 1670, huwt 1° *Aeltje Borre,* vermoedelijk dochter van Harman Borre, overleden voor 20 Febr. 1566, huwt 2° *Adriana Adriaensdr. van Adrichem,* zooals hieronder nog zal blijken: dochter van Adriaen Claess van Adrichem en van Baertgen Corssendr. en zuster van de onder A II genoemde vrouw van Ysbrant' Govertsz, overleden vóór 16 Dec. 1581.

De kinderen uit het eerste huwelijk waren:

1. *Pieter Fransz Overschie,* volgt onder II.
2. *Harman Fransz Borre,* overleden vóór 31 Oct. 1678.

   Dit blijkt uit een acte in het 21e register van comparitie van de weeskamer te Delft, f° 298, welke aanvangt :

   Op huyden den lesten octobris anno 1.678 comp. voor weesmrn der stede van Delft Pieter Fransz van Ouderschye als erffgenaam van Harman Fransz Borre zijn broeder, poorter deser stede en bekende etc. overgegeven etc. te hebben zijn vyer onmondige halve broeders eñ susters geprocreert bij Adriaentgen Adriaensdr. laeste huysvrouwe van Frans Pietersz des voorz. compts vaeder etc.
3. *Hendrik Fransz Overschie,* jong overleden.
4. *Jan Fransz Overschie,* jong overleden.

Uit het 2e huwelijk sproten:

5. Erancina *Frans&. **Overschie. Zij*** wordt overleden vermeld in de hierboven genoemde caveling.
6. *Aeltgen Fransdr. Overschie.* Voor schepenen van Delft (Rechterl. Arch. Delft, A.R.A. Aanw. 1890 n° 26 c) compareeren op 16 December 1681 *Jan Huygens de Groot,* toecomende bruydegom met Willem Jansz. van Heemskerck zijn oem, als speciale procuratie hebbende tot tgeent naebeschreven is van Elsken Jans zijn suster des voorsz bruydegoms moeder en mr Cornelis Huygens de Groot zijn broeder, gepass. voor Willem Claesz van Oudevliet openb. not. tot Leyden, (van 16 Dec. 1681) eñ naeste vrinde ter eenre ende *Aeltge Franchen **Overschie,*** bij believen en goetduncken van Pieter Franchen Overschie hair broeder eñ hair oomen eñ voichden, als Jan Reyersz van der Burch [12]) en Claes Adriaenaz van Adrichem ter andere zijde onder huwelicxe voorwairden hiernae beschreven etc. Zij brengt in hetgeen: hair doertoverlijden van. Frans Pieters Overschie za. hair vader aenbestorven en bij cavelinge op de weescamer deser stede aangecavelt is, mitsg. hetgeen hair doortoverlijden van Adriana Adriaensdr. hair moeder, mitsgaders Baertgen Corssendr. haer bestemoeder aenbestorven is etc.

   30 Dec. 1681 trouwden op het stadhuis te Delft mr. *Jan **Huygenszn.*** de ***Groot*** j.g. met *Aeltgen **Fransdr.*** j.d.

   Uit dit trouwen op het stadhuis — ook haar broeder en zuster deden dit — mag afgeleid worden, dat deze Overschie's toen nog Roomsch-Katholiek waren.

   Finantiëel schijnt het dit echtpaar, evenals den anderen kinderen uit het tweede huwelijk van hun vader, niet goed gegaan te zijn. Van sententie no. 42 van de Civiele Sententiën van het Hof van Holland, welke sententie van 11 April 1603 is, luidt de aanhet: Opte differenten geresen voor den Hove van Hollt. tusschen meester Cornelis Duyst woonende alh. in den Hageimpt. van decreet t.e. ende Adriaen Fransz. Overschye als borge voor mr. Jan de Groot, *geexecuteerde* etc. In het protocol van not. P. van Groenewegen te 's-Gravenhage (Gem. Arch. dl. 72) vindt men op 22 Aug. 1640 de Inventaris van de meubl. etc. van den heer ende mr Johan de Groot, raedt van den graaf v. Hohenlohe ende Joff. Alydt Borren Overschye sijne huysvr., gemaakt bij deselve sijne weduwe ende boedelhoudster.

   24 Januari 1643 verklaart Mr. Willem de Groot, advocaat voor den Hove van Holl. voor denzelfden notaris (dl. 73) dat zijn vader mr. Jan de Groot op den 3en Mei 1640 is overleden en joff. Alyt Overschie desselfs weduwe den 20 Januari 1643.

   Het is mogelijk, dat deze acten op het hierbehandelde echtpaar betrekking hebben, in welk geval daaruit blijkt welken dag beiden zijn overleden. Echter bevreemdt mij, dat Aeltgen Fransdr. Overschie — nog wel door haar zoon — Alijdt Borren Overschie wordt genoemd, wat de naam was van haar broeders dochter, en dat hij spreekt over „zijn vader" en „desselfs weduwe" en niet over „zijn moeder".
7. *Adriaen Fransz. Overschie,* volgt onder IIbis.
8. *Jan Fransz. Overschie.* Behalve in de reeds eerder vermelde caveling vond ik hem vermeld in het 10e register van comparitie op f° 158vso. De daar staande acte luidt : Op huyden den lesten January anno XVcLXXXVI comp. voor weesmrn *Arien Fransz van Overschye* eñ *Jan Fransz van Over-*

[11]) Het huwelijk Overschie-Borre wordt ook vermeld in Alg. Ned. Fam. bl. 1883-84 zonder eenig bewijs daarvoor.

[12]) De 2e man van haar tante Geertruida van Adrichem.

schye gebroeders als nu bijnae haer jaeren hebbende, versoecken aen heeren weesm^rn^ omme selve haer eygen goederen te mogen behandelen, regeeren en heur selffs voicht te wesen etc. op welck versoeck weesm^rn^ gehoort hebben tguede advys en consent van ***Pieter Fransz van Ouerschye,*** *m^r^ Jan de Groot en Claes Hals* huerl. broeder en schoonbroeders resp., mitsgaders Pieter Cornelisz brouwer, Claes Adriaensz van Adrichem en Jacob Ariens van Adrichem huerl. voochden etc.

Uit de omstandigheid, dat Adriaan en Jan dit verzoek gelijktijdig doen, zou men kunnen afleiden, dat zij tweelingen waren. In ieder geval zullen zij omstreeks 1661 geboren zijn.

Ik kwam Jan verder nooit meer tegen, zoodat ik aanneem, dat hij zonder nakomelingen is overleden .

9. ***Catharina Fransdr. Ooerschie.*** Voor schepenen van Delft (Rechterl. Arch. Delft, A.R.A. Aanw. 1890 n° 26 c) comp. 16 Juli 1683 ***Claes Hals Claesz*** toec. bruydegom, geass. met Jacobge Pietersdr. van Foreest zijn moeder ter eenre ende *Catharina Franscendr.* ***Ouerschye*** toecomende bruyt, geassocieert met Pieter Fransz haer broeder, Jan de Groot haer swager etc. Zij brengt in hetgeen haar door 't overlijden van Frans Pietersz Overschye haar vader, Adriana Adriaensdr. ***van Adrichem*** haar moeder, Bnertgen Corssen haer bestemoeder, Harman en Franchyna Overschye haer broeder en suster aengestorven is etc.

Op 31 Juli 1683 trouwen op het stadhuis te Delft: ***Claes*** Claesz ***Hals, j.g.*** met ***Catharina Francen*** j.d.

Ook dit echtpaar ging het finantieël niet voor den wind. Uit een acte uit het protocol van Notaris v. d. Overgaeu te Delft (A. R. A. dl. 1644) blijkt, dat 18 Maart 1697 reeds curateuren over hun goederen waren aangesteld, terwijl uit een acte voor schepenen (Rechterl. Arch. Delft. A. R. A. Aanw. 1890 n°. 26 litt. a, 11e deel) van 6 Oct. 1632 blijkt, dat Frans Hals, doctor in de med. en Cornelis van Banchem als man en voogd van Jacoba Hals, tevens vervangende Adriana Hals, j. d., haarl. zuster, kinderen van Catharina Frans d' Overschie, wed. van Niclaes Hals zal., den boedel van hun ouders verwerpen.

11. ***Pieter Fransz Ooerschie,*** geboren ± 1663, huwt te Delft op het stadhuis 21 September 1577 *Lucasge* ***Lucas,*** welke, blijkens verschillende notariëele acten, voluit heette Lucasge of Lucretia, dochter van Lucas Sasbout, en wier moeder Maria de Groot was.

Uit hun huwelijk sproten 2 kinderen:

1. ***Pieter*** *Sasbout Overschie,* volgt onder 111.
2. *Aeltje* ***Borre*** *Overschie.* Zij ondertrouwt in den Haag 23 Juli 1617 ***Louis de Mongion geseyt la Motte j.*** m., edelman.

In een acte van 13 Febr. 1623, door hem verleden voor notaris H. v. Ceel te Delft (A. R. A. dl. 1638) heet hij vendrich onder de comp. van cap. Buyson, garnisoen houdende binnen Sluis, als getrout hebbende Aeltyen Borren, dochter van Pieter Fransz Overschie en Lucretia Sasboutsdr.

Uit dit huwelijk sproot een zoon Lucas de la,Motte.

Op 26 October 1623 comp. voor not. H. v. Ceel te Delft (A. R. A. dl. 1638) Pyeter Fransz Overschye, die verklaart, dat hij collateur is van een vicarie gefundeert op het outer van St. Jan Babtist in de kerck van St. Willebordus tot Oudewater. De vicarie komt toe aan den oudste en naaste van den geslachte van den fondateur.

Deze vicarie wil hij confereeren opte persoon van Lucas de la Motte zijns dochters zoon.

In het Register van de Confirmatiën ende Approbatiën, Archief Staten van Holland no. 1778^a^ vindt men op fo. 45^vso^:

1 Nov. 1623. De ridderschap en Representerende der Staten van denselven lande doen te weten dat wij ontfangen hebben de oitmoedige supplicatie van Pieter Fransz. Overschie, burger der stadt Delff, daer hij bij ons verthoonde, dat hier voortijds inde kercke van St. Willebordus tot Oudewater op Ste Johan Babtisten autaer gesticht en gefundeert ware geweest een vicarie gedoteert met eenige goederen, naerder geexpresseert in het extract vant Register van den Ontfanger generael Cornelis van Coolwijck ons geexhibeert ende also de eerste fundatie vermelde, dat deselve vicarie vaceerende gegeven ende geconfereert moste werden bij de oudste ende naeste vant geslachte van de eerste fundateurs, die welcke hij nu tegenwoordich ware, so hadde hij supplt deselffde vicarye metten gevolg0 van dien geconfereert op sijns dochters soon, genaempt Lucas de la Motte om op het incomen van dien te studeeren ende in alle goede tuchtinge geoeffent te mogen werden, etc.

Helaas kon ik in het weinige dat van de rekeningen van Cornelis van Coolwijck nog aanwezig is, niets over deze vicarie vinden.

IIbis. *Adriaan Fransz Overschie,* zich gewoonlijk noemende Adriaan d'Overschie van Adrichem, met welken naam hij nog op 19 November 1614 een acte voor notaris Vockestaert te Delft teekent. (A. R. A. dl. 1678.) In die acte heet hij baillu der stede Vlairding.

Als zoodanig wordt hij ook vermeld op zijn grafzerk, welke, blijkens Alg. Ned. Fam. blad 1883-84 in de zuidtrans van de Oude Kerk te Delft in het timmerhok lag, en het opschrift droeg : Sepultuer van Hadrianus Overschie van Adrichem, in sijn leven Bailjeu en Schout van Vlaerdingen en Vlaerdinger Amb., Sterf den 27 Dec. Anno 1617.

Met de kwartieren:

Overschie	Adrichem
v. d. Dussen	v. Vliet v. a . Woert.

Uit deze kwartieren zou volgen, dat de ouders van den onder I genoemden Frans Pietersz Overschie moeten zijn Pieter Overschie en N. van der Dussen. Adriaan huwde met *Cornelia Vranckendr.* ***van Eindhoren.*** Zij ***was*** overleden vóór 11 April 1603, want in de onder 1, 6 genoemde sententie van dien datum treden op Hans van Loo en Daniël Vranckensz als oomen ende hloetvoochden van onmondige kinderen van Cornelia Vranckendr. van Eind-

hoven aen zelve Cornelia geprocreert bij de voorn. Adriaen Fransz van Overschye.

Ook dit echtpaar ging het finantiëel slecht.

In sententie 187 van het Hof van Holland van 22 Dec. 1604 lezen wij, dat preferentie gehouden werd tusschen die gemeine crediteurs van Adriaen Fransz Overschie geexecuteerde.

Zooals wij weten was zijn moeder een zuster van de moeder van Ysbrant Ysbrantsz, genaamd Ysbrant Govertsz d'Overschie, en is dit dan ook de reden, dat wij dezen laatste als voogd over Adriaen's kinderen zien optreden.

De boedelbescheiden van Adriaan berusten in het weeshuiskamerarchief van Delft. Daarbij bevindt zich het volgende:

Isbrant Govertsz d'Overschye als voocht van *Frederick* en *Susanna d'Overschye*, mitsgaders Hendrick Vockeataert als procuratie hebbende van ***Alexander Overschye*** gepasseert onder tsegel deser stadt 9 Juli 1618 en noch als procuratie hebbende van ***Moysus Caudron*** backer als man en voicht van Diana *Overschye*, gepass. etc. 9 Juli 1618 etc. Voorts is daarbij de: Scheydinghe tusschen de vier kinderen van wijlen Hadrianus d'Overschie van Adrichem in sijn leven bailliu der stede Vlaerdingh, gewonnen bij Cornelia Vranokendr. van Eyndhoven za. Overgelevert ter weescamer alhier bij Isbrant Govertsz d'Overschie opten 24 October 1617.

Er blijkt verder uit, dat 2 der kinderen nog ongetrouwd zijn en dat de geheele erfenis bestaat uit een stuk land, dat voor 2400 gld. verkocht ia, en dat de kinderen op de opbrengst van den verkoop reeds verschillende bedragen in voorschot hebben ontvangen.

De kinderen zijn:

1. *Alexander Overschie.* Hij moet in 1618 reeds gehuwd zijn geweest, doch het bleef mij onbekend met wie ; vermoedelijk had hij geen nakomelingen. Voor schepenen van Nijmegen verklaart 9 Januari 1621 Alexander d'Overschie, jegenwoordich in dienste onder die compaignie van capiteyn Sir Edward Connewey, ridder, garnizoen houdende binnen deeser stadt Nijmegen, dat hij het hem toekomend erfdeel ontvangen heeft.

   Als zijn zuster Susanna op 22 September 1624 een testament maakt voor notaris H. van Ceel te Delft (A. R. A. dl. 1639), noemt zij daarin haar zuster Diana en haar broeder Frederik, echter geen Alexander, zoodat deze mogelijk toen al overleden was.
2. ***Diana Overschie,*** huwt te Delft 28 October 1618 ***Moyses Cauldron j.g.*** backer. Als hij 17 October 1620 voor schepenen van Delft verklaart, het aandeel in de nalatenschap van zijn schoonvader ontvangen te hebben, noemt hij zich Moyses Caudron van Middelburg, varentman.
3. ***Frederik Overschie,*** verklaart voor schepenen van Delft alsvoren en heet dan: zoone van Adriaen d'Overschie gewonnen aan Cornelia Vranckendr. van Eyndhoven, wonende tot Rotterdam, jegenwoordig out 26 jaren. Aangezien de verklaring gedateerd is 6 Mei 1621, zal hij dus ± 1696 geboren zijn.

   Hij trouwt te Rotterdam op het stadhuis 8 April 1624 ***Grietgen Maertens,*** weduwe Jacques Muyshoudt.
4. *Susanna* ***Overschie,*** huwt te Delft 22 Februari 1626 ***Abraham Daniëlsx. Brenckman, j.g.*** tot Rotterdam, met wien zij 4 Januari 1633 voor notaris L. Rietraet in den Haag een testament maakt. (Gem. Arch. dl. 32.) In een acte van 13 Mei 1636 voor denzelfden notaris (dl. 34) heet hij sattyne coordemaecker.

   Blijkens een transportacte van 's-Gravenhage van 24 Juni 1631 verkoopen onderstaande personen een huis en erf aan de Zuidzijde van de Poten voor 900 gld. en een schuldbrief van 2100 gld. : ***Fredericq van Overschie*** te Rotterdam, Jacob Hacks als echtgen. van Claesje Claes ende ***Abraham Brenckman*** als echtgen. van *Susanna van Overschie* voor hen selven en als procuratie hebbende van Laurens de Vrij won. te Gennip, als echtgen. van Janneke Fransdr. van Enthoven, Jan Claess te Haerlem, Piere Hubert te Gorcum als echtgen. van Martijntje Claes en ***Diana*** *van Overschie* te Rotterdam, alle erfgenamen van Teuntje Frans in leven weduwe van Christoffel Claess. Pieck, lademaecker alh.

   In deze acte komt dus ook geen Alexander Overschie of een nakomeling van hem meer voor. De daarin — behalve de Overschie's — genoemde personen, kan ik niet terecht brengen.

111. *Pieter Sasbout Overschie*, geboren te Delft 25 April 1684 (Ned. Leeuw **1916,** k. **226),** overleden blijkens zijn rouwbord op b November 1660, huwt 1° te Delft 27 December 1609 ***Magdalena Alcmaria van Boymer,*** die 6 Mei 1620 overleed. Daarna hertrouwt hij en ondertrouwt te Delft 1 Mei 1627, trouwt te Schipluiden ***Franchoyse van Borsselen*** j.d.

Pieter Sasbout Overschie trad in militairen dienst. 12 September 1608 compareert hij voor not. v. Rijshouck te Delft **(A. R. A.** dl. 1760) en heet dan luytenant van compagnie van cappiteyn Casper Boon, jegenwoordig garnisoen houdende op de reduten in de Tielsche waart. In een acte verleden voor notaris Coeckebacker te Delft (A. R. A. dl. 1613) op 1 April 1626 heet: hij capiteyn tegenwoordich garnisoen houdende tot Meurs en Cracou. Reeds het volgend jaar, 10 Januari 1626 koopt hij echter voor not. Vockestaert te Delft het huis „het gulden pairt" aldaar en als hij het daarop volgend jaar 12 Mei 1627 voor not. H. van Ceel verschijnt heet hij dan ook capiteyn wonende te Delft. In deze laatste acte noemt hij zijn kinderen uit het eerste huwelijk met hun leeftijden.

Hij maakt 18 November 1666 voor not. P. van Groenewegen te Delft zijn testament (A.R.A. dl. 121). In dit testament noemt,, hij zijn voorkinderen, de gehuwde dochters met hun mannen en zijn „naerkinderen" verweckt bij sijne laest overleden huysvr. Francoise van Rorsele.

Blijkens Alg. Ned. Fem. blad 1883-84 hing in de Nieuwe kerk te Delft zijn rouwbord. Hij heette daarop Pieter van Overschie, terwijl het de volgende kwartieren vermeldde:

Overschie	Sasbout
Borre	de Groot
Dussen	Dussen
Coorn	Wissen.

Wij zien hieruit, dat zijn grootmoeder tot de familie Borre behoord heeft,, zooals hiervoor al was aangenomen, terwijl, in overeenstemming met hetgeen de grafzerk van zijn oom Adriaan vermeldde, de moeder van zijn grootvader een van der Dussen geweest moet ziin.

Uit het eerste" hu welijk waren geboren :

1. ***Maria Ooerschie,*** geboren in 1614, huwt te Delft 1 Mei 1639 Jhr. *Wolphert van Borsselen,* luitenant van de comp. van cap. Hoedemaecker, in garnisoen tot Goes. Deze laatste is overleden voor 18 Nov. 1653, want in zijn bovenaangehaald testament noemt haar vader deze dochter juff. Maria d'Overschie wed. van J^or^ van Borselen.
2. *Geertruyt Overschie,* geboren in 1616. Zij is in 1655 nog ongehuwd.
3. *Petronella* ***Overschie,*** geboren in 1618. Zij maakt 8 Augustus 1647 voor not. G. van Wel te Delft (A. R. A. dl. 1921) huwelijksvoorwaarden met ***Pieter van der Houff,*** j.m. geassisteerd met den heer *Willem* van *der* ***Houff,*** baillou en dyckgraeff van Delfland zijn vader.

   Petronella heet daarbij „weduwe". Wie haar eerste man is geweest, vond ik echter niet vermeld.
4. ***François Overschie,*** volgt onder IV.

   Uit het 2^e^ huwelijk sproten:
6. ***Cornelia*** *Overschie,* die 14 Juli 1656 te Delft huwt met ***Jacob*** *Briel.* Voor verdere bijzonderheden verwijs ik naar Ned. Leeuw 1914, k. 294.
6. ***Magdalena Overschie.*** In het testament, dat haar zuster Cornelia en haar man 27 Juli 1656 voor not. J. v. Santen te Delft maken (A. R. A. dl. 2019) wordt zij genoemd en is dan nog ongehuwd.

(Wordt vervolgd).

Breberenus van (den) Dijck,

door A. A. M. Stols.

Een biografisch onderzoek, door mij uitgesteld naar den beroemden lettergieter ***Christoffel van Dijck*** (1606—± 1671) ter aanvulling van hetgeen over hem te vinden is in het werk van Dr. Charles Enschedé: ***Fonderies de Caraclères et leur*** *matériel* ***dans les Puys-Bas du*** *XVe* ***au*** *XIXe siècle* (Haarlem, De Erven Bohn, 1908), heeft mij zijn plaats in een bekend predikanten-, dokters- en magistraten-geslacht doen kennen.

Het eigenlijke biografische onderzoek heeft omtrent ***Christoffel van Dijck*** niet veel nieuws geleerd. Van zijn jeugd tot en met zijn aankomst in Amsterdam, welke in ± 1639 moet gesteld worden, is in het geheel niets bekend. Enkele foutieve gegevens in het werk van Dr. Charles Enschedé worden in onderstaande genealogie verbeterd.

De lezers van dit artikel, die aanvullingen zouden kunnen verstrekken welke kunnen leiden tot vervolmaking dezer genealogie, zullen mij ten zeerste verplichten. Over de afkomst en den oorsprong der familie is mij niets bekend. Evenmin heb ik kunnen ontdekken, waarheen de leden der familie, waarvan een tak te Maastricht gevestigd was tot aan de Fransche revolutie, getrokken zijn. Mochten er van dit geslacht nog leden in leven zijn, dan zal ondergeteekende dit gaarne vernemen. Alle gegevens (bio- en bibliografische, genealogische, iconografische en heraldische) zullen zeer welkom zijn.

De gegevens omtrent generaties I—III dank ik aan den thans overleden „Archivar" Dr. van den Velden te Weimar; vele gegevens omtrent de predikanten uit dit geslacht dank ik aan de Eerw. Heeren Dr. Deeleman te Urmond en Ds. W. Bax te Maastricht. De generaties V en VI zijn door mij uit archief-onderzoek in Limburg vastgesteld; de data betreffende ***Christoffel van Dijck*** werden voor mij opgespoord door den heer S. B. J. Denijs.

I. N. N. van ***den Dijck,*** vluchtte ± 1600 uit Nederland naar Brebern bij Aken, vervolgd om zijn hervormd geloof. Huwde N.N.

   Uit dit huwelijk:
   1. ***Paulus,*** volgt 11 A.
   2. ***Magdalena*** × Edersheim 4-7-1669 Ds. ***Johannes Montanus*** *van Leuvenich* (= van den Berghe), Nederl. predikant in Frankenthal bij Mainz 1577-1697; ×2° Edersheim 6-9-1697 ***Lambrecht van Qelekercken,*** Raad en Burgemeester.
   3. *Gilbert,* volgt II B.

Tak A.

11. ***Paulus*** (*Pouwels*) ***van den Dijck,*** geb. (vermoedelijk te Brebern) 1636, overl. Frankenthal 1699; werd ± 1672 burger van Frankenthal; was wondarts, barbier en hoedenmaker. Was in 1679 gehuwd met *Lijncken* ***N. N.;*** in 1683 met *Leonora* ***N. N.*** (vermoedelijk dezelfde als *Lijncken*). Huwde Frankenthal 3-9-1686 ***Barbara Blommarts.***

    Uit dit huwelijk:
    1. *Paulus,* overl. ± 1699 „in de omstreken van Weenen".
    2. *Hendrick,* ged. Frankenthal 20-12-1679.
    3. ***Elisabeth, ged.*** Frankenthal 17-9-1683, × aldaar 8-6-1602 ***Hans Goiecaert,*** weduwnaar en burger aldaar.

Tak B.

II. *Gilbert* ***(Childebert)*** *Breberenus* ***van den*** *Dijck,* werd in Juli 1568 als „Juliacensis" te Heidelberg student; tot 1677 predikant te Dexheim (bij Frankenthal), daarna te Ebersbach (Nassau), 1678 te Geldern, 1679 scriba van de particuliere synode van Gelderland, 1698 wederom te Dexheim. Huwde N. N.

    Uit dit huwelijk:
    1. *Peter.*
    2. ***Johannes,*** volgt III.
    3. *Engelbert,* volgt III bis.
    4. ***Maiken,*** X(vóór 1697) *Guiliam* ***de Monick,*** burger van Frankenthal; ×2° Frankenthal 2-9-1601 ***Pieter*** *Wecksteen,* geb. te Belle.
    6. ***Josyncken,*** ×1° ***Pieter*** *Koenen,* burger van Frankenthal; ×2° *Gijsbrecht* ***van Beusecom.***
    6. ***Sophia,*** ×5-10-1606 te? ***Friedrich*** *Holtstein,* zoon van Ds. ***Adrian Roltstein*** uit Münster a. d. Nahe.

III. Ds. *Johannes Breberenus van den Dijck*, geb. ± *16'77*, werd 30-5-1596 student te Heidelberg; 1599-1604 predikant te Aken; 1604 Duitsch pred^t^ te Frankenthal ; 15-9-1608 Nederlandsch predikant aldaar ; † vóór 5-12-1635, X *Catharina Bes*, weduwe van *Lambrecht Kip*, „Baumeister im Werkgericht" te Aken. Zij overleed ± 1662.

Uit dit huwelijk:

1. *Christoffel*, volgt IV.
2. *Abraham*, gedoopt Frankenthal 6-7-1606. (Daar hieronder zal blijken dat Christoffel, hier onder 1 genoemd, in 1606 (althans na 11-10-1605) moet zijn geboren, is deze datum misschien onjuist.)
3. *Elisabeth*, ged. Frankenthal (Nederl. gemeente) 11-12-1608, X aldaar 12-6-1636 *Guiliam van den Velden*, zilversmid te Hanau, zoon van Gabriël.
4. *Isaac*, ged. Frankenthal (Nederl. gemeente) 17-2-1614.

IV. *Christoffel van (den) Dijck*, goudsmid, later beroemd lettergieter (de uitgaven der Elseviers danken voor een deel hun roem aan de door hem ontworpen duidelijke lettertypen), poorter van Amsterdam 7-1-1644, ondertr. 11-10, tr. 9-11-1642 (Nieuwe kerk) *Swaentje Hermans (Harmans, Harmes)* uit „Noorthoorn", weduwe van Ds. *Johannes de Praet*.

Christoffel van Dijck gaf bij zijn ondertrouw op 36 jaar oud te zijn; hij moet dus zijn geboren ± 1606. In 1652 erfde hij goederen zijner overleden ouders te Dexheim. Hij overleed tusschen 1670 en 1672 (juiste overlijdens-datum zeer gewenscht).

Uit dit huwelijk:

V. *Abraham van Dijck*, ged. vermoedelijk ± 1644, begraven Amsterdam (Westerkerk) 26-2-1672. Met hem stierf deze tak uit.

III bis. Ds. *Engelbertus Breberenus van den Dijck*, werd 27-5-1603 student te Heidelberg, 1609-1614 predikant te Aken, 1611 assessor, 1613 praeses van de Quliksche synode, 1614 predikant te Nederingelheim. Zijn zoon *Johannes* volgt IV.

IV. Ds. *Johannes Breberenus* van *den Dijck*, April 1636 predikant te Wychen, 1648-1663 te 's Hertogenrade, 1663-1674 te Gulpen, overleden 1674, X omstreeks 1640 *Sibylla Bouwens*, overleden te Maastricht na 1678.

Uit dit huwelijk:

1. *Engelbertus*, volgt V.
2. *Sibylla*, leefde nog in 1678.

V. Ds. *Engelbertus Breberenus van Dijck*, geb. ± 1641 (Wijchen?), 14-9-1660 student te Heidelberg (Gelrus), 1666-1668 predikant te Hemmen bij Nijmegen, 1668-1673 te Geulle (Limburg), 1674-78 te Leuth en Urmond, tevens te Beek (Limburg), 20-3-1678 predikant te Maastricht, overl. 28-8-1689 of 1690, X *Margaretha Schuller*.

Uit dit huwelijk:

1. *Maria Catherina*, ged. Geulle 13 of 18-11-1668.
2. *Johannes*, ged. Geulle 4-5-1670, overl. vemoedelijk jong.
3. *Werner*, volgt VI.
4. *Sibylla*, ged. Urmond 12-4-1676.

6. *Ida*, ged. Maastricht 23-3-1678, overl. aldaar 3-6-1766.
6. Dr. med. *Johan Breberenus van Dijck*, ged. Maastricht 1-5-1680, schout van Vaals en Vijlen, overl. Maastricht 16-6-1732.
7. *Engelbert*, volgt VIbis.
8. *Janette*, ged. Maastr. 8-7-1682, tweelingzuster van 7., Regeerende Moeder v. h. Gereformeerd Weeshuis, X Ds. *Theodorus Poet(s)*, predikant te Maastrichtvan 1678-1705, vroeger predikant te Vuursche.
9. *Isaac*, ged. Maastricht 27-3-1686.
10. *Margarita*, ged. Maastricht 19-9-1687.

Over al deze kinderen behalve 3, 6, 7 en 8 verschaften noch de kerkelijke registers noch het notarieel archief (voorzoover van klappers voorzien) verdere bijzonderheden.

VI. Mr. *Werner Breberenus van Dijck*, gedoopt Geulle 27-1-1672, zat van 1702-1738 in de vroedschap te Maastricht, afwisselend als schepen van Maastricht en van den Vroenhof en als gezworen raad; was 3-12-1708 meester van het Cremers-gilde; 1716 ouderling; begr. Maastricht 16-10-1746; huwde Maastricht 28-11-1698 *Catharina Maria Ruebstrem* [1]).

Uit dit huwelijk:

1. *Sibylla*, ged. Maastricht 2-9-1699, begr. aldaar 2-10-1728.
2. *Jenette*, tweelingzuster van 1.
3. *Johan Engelbert*, *ged.* Maastricht 13-4-1701.
4. *Arnold*, ged. Maastricht ..-8-1702.
6. Mr. *Abraham Breberenus van Dijck*, ged. Maastricht 10-9-1706, stadhouder en vice-hoogschout van het Brabantsch Hooggerecht en van den Vroenhof te Maastricht, begr. Maastricht 27-12-1737.
6. *Abraham*, ged. Maastricht 29-4-1706.
7. *Isaac*, ged. Maastricht 12-8-1708.

VIbis Dr. med. *Engelbert Breberenus van Dijck*, ged. Maastricht 8-7-1683, werd 9-12-1718 burger van Maastricht, begr. aldaar 31-10-1761, huwde Maastricht 18-4-1717 *Cotharina Hoogers* (haar doopdatum is niet te vinden, hoewel vermeld staat „natif de Maestricht").

Uit dit huwelijk:

1. Dr. med. Jean *Warnier Breberenus van Dijck*, ged. Maastricht 11-12-1718, was 1740 diaken Nederl. Herv. Gemeente, begr. Maastricht 26-2-1741.
2. Pierre, ged. Maastricht 1-11-1720.
3. *Wilhelmina*, ged. Maastricht 20-10-1722.
4. Dr. med. *Isaac Breberenus van Dijck*, ged. Maastricht 30- 1-1724, begr. aldaar 11-7-1780, diaken Ned. Herv. Gem. 1763, 63, 68.

Onjuiste namen en wapens van Nederlandsche geslachten in het Armorial Général van J. B. Rietstap,

door R. T. MUSCHART.

(Vervolg van LI, 350.)

Aanjongh (Holland).

Aldus wordt de naam aangegeven voor een wapen, als volgt beschreven : „in goud een zwarte dwarsbalk,

[1]) Een *Patroculus Ruebsaem* is diaken te Maastricht in 1669, 1673.

vergezeld van 3 roode harten", helmteeken . een rood hart.

Deze naam deugt niet en moet luiden: ***Aansorgh.*** Met dit wapen --- ook met de kleuren goud en zwart — trof ik aan Mr. ***Samuel Aansorgh,*** in 1776 en 1779 Raad van Culemborg, volgens zijne lakafdrukken in de volmachten der Geldersche Leenkamer en ***Johannes*** en ***Johanna Aansorgh,*** in 1795 wonende te 's-Gravenhage, volgens hunne lakafdrukken op hunne inschrijvingsbiljetten voor de Haagsche geldnegotiatie van 1796.

Een ***Johannes*** *Aansorgh* Junior is in 1727 procureur te Zalt-Bommel en *Gerarda* ***Maria Aansorgh*** woont in 1777 te Rotterdam als weduwe van ***Pieter Maronier.***

Akersloot (Holland).

Aldus wordt de naam aangegeven voor een wapen als volgt beschreven : „doorsneden, A in zilver een gewende zwarte wassenaar, B in groen 3 × 2 afgewende zilveren wassenaars". Helmteeken : een gewende zwarte wassenaar. Vergelijken wij hiermede eens het wapen der Rotterdamsche familie *Arkenbout*, op pag. 65 beschreven, dan valt ons dadelijk de groote overeenkomst dezer beide wapens op. ***Arkenbout*** nl. voert volgens het Armorial Général als volgt: „doorsneden, A in zilver een gewende zwarte wassenaar, B in groen 3 zilveren St. Antoniekrukken".

Bij ***Akersloot*** heeft men dus in de benedenhelft 3 figuren, die elk bestaan uit 2 afgewende wassenaars, m. a. w. dus 2 verticaal en dicht naast elkaar geplaatste wassenaars, 'waarvan de rechtsche gewend, de linksche ongewend, terwijl wij bij ***Arkenbout*** 3 figuren aantreffen, die de gedaante van St. Antoniekrukken hebben. Overigens is alles — ook de kleuren — in beide beschreven wapens volkomen hetzelfde.

Zulk een Antoniekruk nu ziet er uit als een kruisje, waarvan de bovenste arm ontbreekt, dus ongeveer als een vogelkruk, een voorwerp, dat men vroeger in de hand hield om de vogels (valken) op te laten zitten. Bij de St. Antoniekrukken echter zijn gewoonlijk alle begrenzingen licht naar binnen gebogen en heeft dit voorwerp in meerdere zegels de gedaante van een hoofdletter T met ingebogen randen, zoowel van de horizontale als verticale arm van de letter. Zijn deze inbuigingen wat sterk, dan is het zeer wel mogelijk. dat een oningewijde deze hem onbekende figuur aanziet voor 2 afgewende wassenaars, die elkaar raken.

Bedenken wij dit, dan is de overeenkomst der wapens ***Akersloot*** en ***Arkenbout*** in het Armorial Général nog veel grooter.

Het valt volgens mij dan ook niet te betwijfelen, dat wij hier met één en hetzelfde wapen te doen hebben en wel met het wapen der familie ***Arkenbout*** en dat de naam ***Akersloot*** met dit wapen uit het Armorial Général behoort te verdwijnen. Een dergelijk wapen ***Akersloot*** ben ik dan ook nimmer elders tegengekomen, daarentegen wel met den naam ***Arkenbout.***

Deze door mij gevonden wapens ***Arkenbout*** illustreeren op duidelijke wijze de moeilijkheid, die deze St. Antoniekrukken voor velen hebben opgeleverd. Zoo beschrijft van Rijckhuysen in deel 3 folio 78^{verso} van zijne wapenboeken die voorwerpen als zuilen, W. van der Lely teekent ze in zijn Wapenboek betreffende de vroedschap van Gouda in het wapen van *Cornelis* ***Arkenbout,*** in 1729 raad van Gouda, als 2 verticaal geplaatste elkaar rakende halve ringen, terwijl ik ze op den lakafdruk van ***L. Arkenbout,*** 21/8 1776 boekhouder van het brouwersgilde te Haarlem, nota bene als schoven vond. Op den stamboom van de familie *Verzijden*, in het Gemeente-Archief te Rotterdam, echter zijn ze behoorlijk als St. Antoniekrukken aangegeven, evenals door Unger op het zegel van *Cornelis* ***Arkenbout,*** in 1637 raad van Rotterdam.

Van Apeldoorn (Harderwijk).

Aldus wordt de naam aangegeven voor een wapen, als volgt beschreven : „gedeeld, 1 in zwart 3 gouden sterren, 11 doorsneden, A in goud een aanziend gestelde roode hertekop, B in goud een zwarte adelaar, naar rechts gewend en met opgeheven vlucht". Helmteeken : een gouden ster tusschen een zwarte vlucht.

Deze Harderwijksche familie heet niet ***van Apeldoorn,*** doch ***Apeldoorn*** of wel ***Apeldorn*** of *Appeldooren* zonder *van*.

Aldus vond ik dit wapen op de zegels van ***Andries Appeldooren,*** in 1726 en 1728, Dr. ***Jan Apeldoorn,*** in 1736, en ***Jan Apeldorn,*** in 1769, allen schepen van Harderwijk en voor ***J. Appeldoorn Jr.,*** in 1840 luitenant der Schutterij te Harlingen, waarbij dient opgemerkt te worden, dat de 2 eerstgenoemden in de linker benedenhelft een gewonen heraldischen adelaar voeren en de laatstgenoemde in die helft een dubbelen heraldischen adelaar.

de Backer (Delft).

Aldus wordt in het Supplement de naam aangegeven voor een wapen, als volgt beschreven : „in zilver 2 verhoogde roode leeuwenkoppen, vergezeld beneden van een roode roos".

Alhoewel dit niet zulk een groot verschil uitmaakt, wil ik er toch op wijzen, dat ik dit wapen 4 maal vond met den naam ***Backer*** dus niet de ***Backer*** en wel op de zegels van Willem ***Backer***, in 1380, 1382 en 1384 schepen van Delft en van ***Philips Willem*** *Backer*, in 1406 in de buurt van Vlaardingen, in de charters der Delftsche Statenkloosters. Buiten deze 4 vindplaatsen ben ik dit, wapen ***Backer*** nergens tegengekomen! hetgeen mij doet vermoeden, dat de familie ***Backer*** met dit wapen al lang tot het verleden behoort.

B a c q ui er (Gelderland).

Aldus wordt de naam aangegeven voor een wapen, als volgt beschreven : „gevierendeeld, I en IV in blauw een zilveren blok (vierkant blokje), II en III in zwart een gouden hand met den duim naar links".

Naam en wapen deugen niet. De naam moet luiden ***Becpuer.*** Toegegeven moet worden, dat de wisseling van „a" in „e" in vroegere tijden een zeer veelvuldig voorkomend verschijnsel is en dat de Heer Dr. J. Wijs in ons Maandblad 1929, kolom 211 heeft aangetoond, dat ***Theodorus*** *Backer* het tot nog toe oudst bekende lid dezer familie ***Becquer*** is, doch dat neemt niet weg, dat zij toch na 1700 altijd met den naam ***Becquer*** en niet ***Bacpuier*** voorkomt. En wat betreft het wapen, hierover heb ik reeds mijne meening uitgesproken in ons Maandblad 1929, kolom 263 en 1931, kolom 89. Het voorwerp in de kwartieren 1 en 4 is een gewone dwarsbalk, terwijl het helmteeken volgens een oud M. S. Wapenboek is de gouden hand tusschen 2 blauwe hertehorens.

Ik wil hier nog aan toevoegen, dat de door den Heer Steenkamp in jaargang 1929, kolom 211 aangehaalde

wapenboeken van Scheltus van Kampferbeke een hoogst onbetrouwbare bron op wapenkundig gebied vormen en het product van een warhoofd zijn.

Bellefroid (Gelderland).

Het Armorial Général beschrijft het wapen dezer tot den Nederlandschen adel behoorende familie als volgt: „gevierendeeld, 1 en IV in zilver een roode schuinbalk, beladen met 3 gouden wassenaars met de horens rechts omhoog gericht, 11 en III in blauw een goud-gekroonde zilveren leeuw".

In de eerste plaats zij opgemerkt, dat de naam de *Bellefroid* luidt, zooals Rietstap trouwens zelf aangeeft in zijn werk betreffende de Wapens van den Nederlandschen Adel.

In zijn beschrijving van het wapen zal hij wel het officieele adelsdiploma gevolgd hebben. *P. J. de Bellefroid,* 14/1 1791 te Nienhuis, voert echter volgens zijn zegel geen gewone wassenaars, doch gezichtswassenaars en eveneens zijn het gezichtswassenaars op een ijzeren 18e eeuwsch wapencachet, dat behoort tot de fraaie en uitgebreide verzameling wapencachetten van ons geacht medelid den Heer A. 0. van Kerkwijk.

Bosch (Amsterdam).

Aldus wordt de naam aangegeven voor een wapen, als volgt beschreven : „in goud een roode leeuw met blauwe barensteel over den schouder heengaande, vergezeld beneden van 3 blauwe blokjes".

Deze naam deugt niet en moet luiden *Bos.* Aldus voert *Cornelis Bos,* 2/4 1'7'7'7 te Rotterdam en daarbij als helmteeken den leeuw met barensteel over den schouder, volgens zijn lakafdruk in een protocol van den notaris P. J. de Superville en *J. Elisabeth Bos,* in de 17e eeuw regentesse van het Gasthuis te Rotterdam, volgens haar wapenbordje in het Museum van Oudheden te Rotterdam.

Brouwer. (Doornspijk).

Het Armorial Général beschrijft dit wapen als volgt : „gevierendeeld, 1 en IV: een mand gevuld met vruchten, staande op een tafel, 11 en III in rood en geharnaste arm van natuurlijke kleur". Helmteeken dito mand.

Deze beschrijving is niet geheel juist en niet geheel af. In de eerste plaats moet men voor het woord tafel lezen draagbaar of berrie en in de tweede plaats moet men den arm een schuin naar beneden gericht zwaard in de hand geven.

Ik vond dit wapen op zeer vele zegels van *Herman* Arnold *Brouwer,* in de jaren 1766, 69, 60, 62, 66 en 66 scholtus van het Ampt Doornspijk en van *H. A. Brouwer,* burgemeester van Elburg, wiens weduwe *M. L. van Hoeclum* met haren onmondigen zoon *Arent* Brouwer 24-7 1778 een waterkorenmolen in het ampt Epe, buurschap Wissel, verkoopt.

Op al deze zegels rust de mand op een smal voorwerp, dat aan beide einden op 2 zeer korte pooten rust, ja zelfs op *één* der zegels op 4 bolletjes inplaats van pooten, waaruit dus blijkt, dat het voorwerp geen tafel doch een draagbaar is, terwijl de hand een zwaard vasthoudt. Waar op bijna al deze zegels het veld der kwartieren 2 en 3 als rood gearceerd is en de kwartieren 1 en 4 vlak dus niet gearceerd zijn, veronderstel ik, dat deze kwartieren 1 en 4 zilver zullen zijn. [1])

1) Het bovenstaande wordt volkomen bevestigd door zegels in het familie-archief *Valck* van *Wobbina Gerharda Brouwer* (1736—1795), echtgenoote van *Frans Valck* (1738—1789), rentmeester van stad en geestelijkheid enz. te Kampen. Zij was eene zuster van bovengenoemden *Herman Arnold Brouwer.* scholtus van hst ambt Doornspijk en later burgemeester van Elburg. Het 2e en 3e kwartier van het boven beschreven, wapen is dat van het oude Elburgsche geslacht *Lutteken* en dankt zijn ontstaan aan het in 1721 te Nunspeet gesloten huwelijk tusschen *Arend Brouwer,* schepen, raad en burgemeester van Elburg, en *Geesbertha* Johanna *Lutteken.* ouders van *W. G.* en *H. A. Brouwer* voornoemd. De zoon van laatstgenoemde uit zijn huwelijk met *Metta Lucretia van Hoeclum,* tw. *Arend Brouwer,* nam bij zijn meerderjarigheid den naam *Lutteken Brouwer* aan. — Valck Lucassen.

de Gruter (Holland).

Het Armorial Général beschrijft dit wapen als volgt: „in goud boven links en beneden een roode lelie en in een gouden vrijkwartier een roode roos".

Deze beschrijving is foutief. Er komt in dit wapen geen vrijkwartier voor en de 2 voorwerpen, waarvan de roos vergezeld is, zijn geen lelies doch muurankers of, zooals men ze ook wel noemt, zuilen.

De beschrijving behoort te luiden als volgt : „boven rechts een roos, vergezeld boven links en beneden van een muuranker (of zuil)". Beter nog ware te spreken van een 5-bladige bloem als van een roos, want deze bloem komt op de tallooze door mij gevonden zegels vrij wel nooit als heraldische roos voor. Op al deze zegels, waaronder nog één laat 17e eeuwsch, is van een vrijkwartier geen sprake.

Hierbij valt nog op te merken, dat de leden der familie in de latere generaties het schild omgewend voeren, d. w. z. de muurankers (zuilen) boven rechts en beneden en de bloem boven links.

Het is een echt Geldersche familie, in de oudste tijden met name te Arnhem en Doesburg in de regeering, waarvan de naam voorkomt met verschillende varianten als *Gruter, de Gruter,* die *Gruter, de Grutter, Gruyter, Qruytter* en *de Qruyter tho Crayesteyn.*

Met dit wapen vond ik zeer vele Arnhemsche schepenen in de 14e en 15e eeuw, waarvan de oudste *Stephan Gruter* 31/8 *1337* en verder de Doesburgsche schepenen *Bernt Gruter* in 1466, *Gerit Bruter* in 1487 en *Johan Gruter* in 1601, en evenzoo *Arnoldt de Qruyter tho Crayesteyn,* heer tot Crayesteyn, ritmeester, die met zijne vrouw *Margrita van Els* 15/8 *1666* het goed „Klein Gorseldonck" in Ampt Ede verkoopt. Als helmteeken fungeert een soort korenwan.

Behoudens het helmteeken komt het wapen overeen met dat der Doesburgsch-Doetinchemsche familie *van Haeghen.*

De wapens der Vlaardingsche vroedschappen,

door M. C. Sigal Jr.

(Vervolg van LI, 350.)

102. Vliet (van).

Blanco.

Philippus van *Vliet,* A. 1677. B. 1682, 1683. S. 1678—1680, 1684, 1686. T. 1681. 0. 1686.

103. Linden (van der).

Een lindeboom, ondersteund door een grasgrond.

Cornelis van der *Linden,* A. 1677. B. 1684. S. 1679, 1682, 1683. H. C. 1681, 1682. 0. 1684.

104. Callenburg.

Drie sterren (2—1), waarvan één geplaatst in een canton in de rechter bovenhoek.

Gerrit *Callenburg*, A. 1673. B. 1679, 1680, 1683, 1684, 1687, 1691 tot Dec. 1699, 1709, 1710. T. 1681, 1682, 1686, 1686. Ontslagen 1711.

105. Holierhouck.

Als nr. 7.

Cors *Holierhouck*, A. 1678. B. 1681, 1682. 0. 1683.

106. Witsenburgh (van).

Als nr. 92.

Ary Jansz. van Witsenburgh, A. 1679, B. 1694, 1696. S. 1683, 1684, 1686, 1687, 1690, 1691, 1693, Dec. 1699, Mei 1701, 1704, 1708, 1709, 1713, 1714. T. 1692, 1703. H. C. 1707-1709, 1712, 1713. 0. 1716.

107. Glandorp.

Een tak met vijf eikels (1-2-2).

François Glandorp, A. 1679. B. 1681, 1682, 1686, 1686, 1689, 1690. S. 1680, 1683, 1684, 1688, 1692, 1694 -1696, 1699. T. 1687, 1693, 1697, 1698, 1699 tot Sept. Vertrokken 1701.

108. Assendelf t (vanj.

Als nr. 41.

Willem *Jacobsz. van Assendelft*, A. 1680. S. 1686, 1691, 1692. T. 1684, 1688, 1689. H. C. 1683, 1684. 0. 1692.

109. Dijk (van).

Een keper, waarvan elk been beladen met een palmtak met de steel naar beneden, vergezeld van drie rozen, 2 boven, 1 beneden.

Jacob van *Dijk*, A. 1680. Vertrokken 1684.

110. Braet.

Drie vogels (2—1), de rechter en linker schildrand vergezeld van drie stippen (2-2-2).

Nicolaas Braet, A. 1680. B. 1696-1699, Mei 1701, 1706-1708. S. 1682, 1683, 1686, 1687, 1689, 1690. T. 1688, 1703, 1704. H. C. 1686, 1686. 0. 1709.

111. Back.

Drie bakjes (2—1), in het schildhoofd vergezeld van een snoek.

Ary Miche Back, A. 1680. S. 1682, 1683. 0. 1684.

112. Willige (de).

Een wilgenboom, ondersteund door een grasgrond en vergezeld in den linkerbovenhoek van een stralenden zon, uitgaande van den schildzoom.

Fop Jacobsz. de Willige, A. 1681. S. 1688, 1689. H.C. 1687, 1688. O. 1690.

113. Cleywerff.

Gefaasd van vijf stukken, in het schildhoofd vergezeld van twee sterren naast elkander.

Dammes Dirks Cleijwerff, A. 1681. 0. 1682.

114. Outshoorn.

Drie posthoorns, voorzien van snoeren, waarvan de uiteinden een strik met drie lussen vormt (2-1).

David Maartensz. Outshoorn, A. 1681. S. 1684, 1686, 1687, 1688, 1694, 1695. T. 1683. H.C. 1686.1687.0.1700.

116. Rotarius.

Drie wielen (2-1).

Johannes Rotarius, A. 1682. S. 1686, 1686, 1688, 1689, 1692, 1693, 1696, 1697, 1698. T. 1687, 1690,1691, 1694, 1696. H. C. 1690, 1691. 0. 1697.

116. Hoogstraaten.

Doorsneden. A. Gedeeld; I. negen vogels (3—3—3), II. twee boven elkander geplaatste loopende hazewindhonden; B. Een geornamenteerde H.

Jacobus Hoogstraaten, A. 1683. S. 1688, 1689, 1694, 1696, Dec. 1699. T. 1691-1693. H.C. 1684, 1686, 1690, 1691, 1698, 1699. 0. 1700.

117. Persoon.

Een fregat (driemaster), ondersteund door water.

Cornelis *Hubregtsz. Persoon*, A. 1683. B. Mei 1701, 1703, 1704, 1708-1711, 1713, 1714, 1716, 1717, 1719. S. Dec. 1699, 1706, 1707, 1712, 1716, 1718. T. 1706. H. C. 1696, 1697. 0. 1720.

118. Vitus.

Een hamer met korte steel, ter weerszijden vergezeld van een roos en van onderen van een ster.

Hermanus Vitus, A. 1684. S. 1686-1687, 1689, 1690. H.C. 1692, 1693. 0. 1694.

119. Manneken.

Als nr. 93.

Cornelis Manneken, A. 1684. S. 1686, 1687, 1690, 1691. 0. 1686 (moet zijn 1696).

120. Holierhoek.

Als nr. 34.

Dirk Jorisz. Holierhoek, A. 1684. S. 1690, 1691, 1696, 1696, Mei 1701, 1703, 1704, 1714-1716. 0. 1767.

121. Vliet (van).

Blanco.

Cornelis *van Vliet*, A. 168ö. S. 1696-1699. 0. 1700.

122. Schellingerhout.

Een riek met drie tanden, de steel naar boven.

Jan Schellingerhout, A. 1687. S. 1689, 1690, 1692, 1693, 1693, 1696-1699. H. C. 1688, 1689, 1694, 1695, 1701, 1702. 0. 1706.

123. Holierhoek.

Als nr. 7.

Corn. *Cornelisz. Holierhoek*, A. 1690. S. 1692, 1693, 1696-1699. T. 1694. 0. 1703.

124. Hoogvliet.

Een rots, links in het schild geplaatst, uit welker top ter rechterzijde een waterstraal ontspringt, alles ondersteund door water.

Johannes Hoogvliet, A. 1691. S. 1693, 1694, 1696 — Dec. 1699.

Vertrokken 1701.

126. Ouwendijk.

Als nr. 89.

Hubregt Ouwendijk, A. 1692. B. 1696, 1696, Dec. 1699. S. 1693, 1694, 1697-1699, 1703, 1704. 0. 1706.

126. Bisdommer.

Als nr. 46.

Pieter Bisdommer, A. 1692. S. 1693, 1696, Dec. 1699, Mei 1701, 1703, 1706, 1707. T. 1704, 1706, 1710, 1711. H.C. 1694, 1696, 1697, 1698. 0. 1712.

127. Burgh (van der).

Als nr. 79.

Jacobus van der Burgh, A. 1694. H.C. 1696. 0. 1696.

128. Bergh (den).

Als nr. 96.

Pieter Anthonysz. den Bergh, A. 1696. S. Dec. 1699. H.C. 1699, 1700. 0. 1703.

129. Houve (van der).

Als nr. 36.

Willem van der Houve, A. 1696. 0. 1713.

130. Pernis.
Als nr. 93.
Jan Cornelisz. Pernis, A. 1696. S. 1697, 1698, 1699, Dec. 1699, Mei 1701, 1703, 1706, 1706, 1708, 1709, 1712, 1719. H.C. 1704, 1706, 1710, 1711. 0. 1714.
131. Assendelft (van).
Als nr. 41.
Pieter van ***Assendelft,*** A. 1697. B. 1706, 1707, 1711-1723, 1716, 1716, 1719. S. 1701, 1703, 1704, 1710, 1714. T. 1708, 1717. H.C. 1700, 1701, 1705, 1706. 0. 1720.
132. Vos (de).
Als nr. 62.
Mr. ***Arnoldus de Vos,*** A. 1700. B. 1703—1705, 1712. S. 1701, 1711. T. 1706-1710. H.C 1703, 1704. C. 1716.
133. Back (de).
Als nr. 111.
Jan Arentsz. ***de Back,*** A. 1701. B. 1714, 1715, 1724-1726. S. 1701, 1703, 1707-1709, 1728-1730, 1733, 1734, T. 1709, 1711—1713, 1718. 0. 1743.
134. Suijderent.
Een ankerkruis.
Corns *Ariensz. Suijderent*, A. 1701. S. 1703-1706. H.C. 1702, 1703. O. 1707.
136. Ver meer.
Een zwaan, ondersteund door water.
Dirk Pietersz. Vermeer, A. 1701. S. 1706-1710. H. C. 1722, 1723. 0. 1729.
136. Poth (van der).
Een pot met hengsel op drie pooten.
Martinus van der Poth, A. 1703. S. 1705, 1706, 1709, 1710, 1724—1726. H.C. 1708, 1709. C. 1729.
137. With (de).
Doorsneden: 1. Drie eenden (1-2); 2. een varken, ondersteund door een grasgrond.
Barend de With, A. 1703. B. 1726, 1726, 1732. S. 1704, 1705, 1707, 1708, 1711—1713, 1716, 1716, 1722-1724, 1728, 1729. T. 1721. H.C. 1706, 1707, 1710. 0. 1736.
138. Graaf(f) (van de(r)).
Twee dubbel getinneerde fazen, vergezeld van een kanton in de rechter bovenhoek, beladen met een tweekoppigen adelaar.
Ary (van) de(r) Graaf(f), A. 1703. S. 1704-1711, 1713, 1716. T. 1722, 1714. 0. 1716.
139. Capiteyn.
Een haring.
Teunis Wouterse Capiteyn, A. 1703. S. 1710—1712, 1721-1723. T. 1715—1717, 1727. H.C. 1718—1720, 1724-1726, 1728, 1729, 1731-1736. 0. 1738.
140. Kleywerff.
Als nr. 113.
Dirk Dammes Kleywerff, A. 1704. 0. 1709.
141. Polderman.
Een polder, gestoffeerd met een molen in de rechter bovenschildhoek en een omgewende grazende koe in de rechter schildvoet, waardoor een pad gaat naar de molen, over welk pad een man met een polsstok over de linker schouder loopt, door een hond gevolgd.
Ary Jansz. Polderman, A. 1706. S. 1712, 1713, 1717, 1718. T. 1706, 1707, 1714. H. C. 1716. 0. 1719.
142. Hooy (de).
Een vlucht.

Lucas de Hooy, A. 1706. S. 1709—1711, 1714—1719, 1721, 1722. 0. 1723.
143. Hopman.
Een „hopman", staande op een grasgrond ; in de rechterhand een stok, steunende op den grond, de linkerhand aan het gevest van de sabel.
Dirk Huybregtse Hopman, A. 1707. S. 1708, 1709, 1711, 1717-1720, 1722—1724. T. 1716, 1721, 1726, 1726. H. C. 1713, 1714. 0. 1731.
144. Holierhoek.
Drie molenijzers (2—1).
Jan Corsz. Holierhoek, A. 1709. B. ***1721, 1722. S. 1720, 1723, 1724.*** H. C. 1711, 1712, 1714, 1716, 1717, 1719, 1726, 1727. 0. 1728.
146. Cleywerff.
Geband van elf stukken.
Willem Dammisz. Cleywerff, A. 1709. S. 1720, 1721. T. 1719, 1728, 1729. H. C. 1722, 1723. 0. 1737.
146. Convent (van).
Eengebouw (klooster), waarvan het dak in het midden bekroond wordt door een torentje; rechts geflankeerd door een toren en links vergezeld van een boom, alles ondersteund door een grasgrond.
Dr. *Arnoldus van Convent*,. A. 1711. B. 1717, 1718, 1722, 1723, 1730, 1731. S. 1711, 1712, 1714—1716, 1721, 1726, 1726. 0. 1768.
146. Hoogvliet.
Als nr. 124.
Daniël Hoogvlist, A. 17 12. B. 1718-1720, 1723, 1724, 1733, 1734, 1737, 1738. S. 1712-1714, 1717, 1721, 1722, 1726-1732, 1736, 1739, 1740, 1742-1748. T. 1716. 0. 1749.
148. Buyck.
Een huismerk in den vorm van een 4, waarvan de staart zeer verlengd is; iets onder de dwarsstreep links een tweede dwarsstreep, welke beide door een paalsgewijs geplaatste lijn gekruist worden. Halverwege door de staart een C, de staartvoet eindigende in een B.
Claas Jansz. Buyck, A. 1723. B. 1720, 1721. S. 1713, 1714, 1722, 1725, 1726. T. 1718, 1719, 1724. H.C. 1727, 1728. 0. 1732.
149. Langstraaten.
Doorsneden; A. Een leeuw komende uit de deelingslijn ; B. drie leliën (2-1).
Daniël Langstraten, A. 1714. S. 1716, 1719, 1720. T. 1722. 0. 1726.
160. Maan.
Drie liggende maansikkels of wassenaars (2-1).
Abraham Maan. A. 1716. S. 1717-1719, 1722, 1723, 1727, 1734, 1736: T. 1720. H. C. 1715,' 1716; 1721; 1729-1731, 1736-1738, 1740-1742. 0. 1762.

KORTE MEDEDEELINGEN.

De zwijnskop als heraldische figuur.

Eerst kort geleden kwam mij het artikeltje in dit tijdschrift, jaarg. 1926, blz. 382, voor oogen, waarbij werd beweerd, dat de figuren in de Bredasche schepenzegels van het geslacht ***Piggen*** uit de 15e en 16e eeuw „positief geen zwijnskoppen", maar „schaapskoppen" zouden vertoonen.
Werd daarmede alleen bedoeld, dat in die figuren met den besten wil geen zwijnskoppen zijn te onder-

kennen, dan heb ik daar vrede mede. Zij zijn inderdaad zoo onduidelijk en vaag, dat men er alles van kan maken, uitgenomen zwijnskoppen. Lag het echter in de bedoeling te beweren, dat de regenten, die met gemelde zegels de voor hen als schepenen opgemaakte akten bekrachtigden, in hun wapen andere dierenkoppen dan zwijnskoppen zouden hebben gevoerd, dan aarzel ik niet beslist de onjuistheid daarvan te betoogen.

De *Piggen*'s toch voerden, in overeenstemming met hun geslachtsnaam, geen ander wapen dan dat, hetwelk men beschreven vindt in het door mij medegedeelde omtrent de zegels van schepenen der stad Breda in „De Nederlandsche Heraut" 4e jaarg. (1887) blz. 119, 123, 139 en 167, nl. twee wild-zwijnskoppen, één in het tweede kwartier en één in het schildpunt, zoomede een gekanteelden en tegengekanteelden dwarsbalk in den rechter schildhoek.

Aldus zegelden *Ghijsbrecht* Piggen in 1412 e. v. j. en *Dionys Piggen* in 1694 e. v. j. Alleen de schepen *Roelof Piggen* zegelde in 1543 met drie wild-zwijnskoppen, één naast den schildhoek, de beide andere in het 3e en 4e kwartier. Dit moge heraldisch minder juist zijn geweest, duidelijk spreekt er de bedoeling uit te handhaven het oorspronkelijke wapen, hetwelk uit drie zwijnskoppen, 2 en 1, bestond, zonder den schildhoek, welke op eene alliantie met eene dochter uit den Huize Schoten duidde.

Een tak van zijn geslacht vestigde zich tegen het einde der 16e eeuw op het eiland Tholen, te St. Maartensdijk, waar het zitting nam in de magistratuur, en zegelde met het wapen, hetwelk Smallegange's wapenkaart te zien geeft, nl. gevierendeeld 1e en 4e kwartier een gekanteelden en tegengekanteelden dwarsbalk, 2e en 3e kwartier drie wild-zwijnskoppen, geplaatst 2 en 1.

Het meest overtuigend bewijs voor mijn betoog levert intusschen het door mijn geslacht gevoerd wapen. Het mag wel voor zeker worden aangenomen, dat dit wapen aan dat van het geslacht *Piggen* is ontleend, na de huwelijken in 1538 en 1545, in twee achtereenvolgende generaties, met dochters uit dat geslacht gesloten. De beide zoons uit het huwelijk van *Cornelis Huybrechts* met *Heylwig*, de dochter van evengenoemden *Roelof Piggen*, ziet men den gekanteelden dwarsbalk en de beide wild-zwijnskoppen in hun wapen voeren.

Tot het leveren van een heraldisch goed geteekenden zwijnskop zijn in ons land slechts weinigen in staat. Het is een figuur, dat hier weinig in wapens voorkomt. Doorgaans ziet het er dan eerder uit als de kop van een hond, van een kalf, of van welk dier ook, dan als de kop van een wild zwijn. De vervaarlijke slagtand moet dan doen zien, dat men een ,,hure de sanglier" voor zich heeft.

In Engeland en Schotland, waar de wild-zwijnskop veelvuldig in wapens wordt aangetroffen, vindt men dit figuur doorgaans heraldisch goed afgebeeld. Menige graftombe en gedenkplaat in Engeland's kathedralen strekt hiervan ten voorbeeld. Weliswaar vertoont ook daar de kop eerder een hondekop dan een natuurlijken zwijnskop, doch de heraldische gedachte vindt men er uitnemend in belichaamd.

In de 16e en 17e eeuw brachten de teekenaars en graveurs er hier doorgaans weinig van terecht. Het is er nog niet veel beter mede gesteld,, de geprezen uitzonderingen daargelaten.

Doch ook al valt in de dierenkoppen van het wapen *Piggen* in de Bredasche schepenzegels bij geen mogelijkheid een zwijnskop te onderkennen, zoo doet dit toch nog niets te kort aan het feit, dat een graveur nimmer bij machte is een door wien ook gevoerd wapen te veranderen door een product van zijn onkunde of onmacht.

P. A. J. VAN DEN BRANDELER.

Kosten van een rouwbord in 1695.

In het archief der Heeren en Graven van Culemborg in de portefeuille, gemerkt „3e afdeeling 8e Hoofdstuk No 7", bevattende rekeningen en stukken in verband met het overlijden van *Louysa Anna* vorstinne douairière *van Waldeck*, gedeponeerd in het Rijksarchief te Arnhem, komt de navolgende post voor: „voor het rouboort off wapen wegens haer Hoochht de Vorstin zalr aen den Beelthouwer *Damast* tot Utrecht betaelt 1037 g. 13 sts".

Uit de verdere stukken blijkt, dat deze beeldhouwer heet *Johan van Damast* en dat *Wouter Geurtsz.* 26/5 1695 als vracht voor het vervoer van dit rouwbord van Utrecht naar Cuylenborch 12 gulden ontvangt. In een bijlage wordt vermeld :

„Voor haer vorstelijcke genade van Waldijck heeft *Johan van Damast* beelthouwer gemaeckt het boort van haer vorstelijcke genaden van Waldijck zal. met alle sijn ornamenten daer aen behooren als beelthouwerij schilderen vergulden schrijnwerckrij en andere houtwercke gelijck het voor haer vorstelijcke genadens hof gestelt is en daer aen verdient tesamen duijsent vijf seventieg guldens".

De knechts van Johan van Damast krijgen „tot vereering" nog 5 gulden.

R. T. MUSCHART.

Van Keppel van den Nyenborch.

(L 1, **363).**

Uit de t. a.p. aangehaalde oorkonde van 1268 werden de woorden „sicut in instrumento pie recordationis domini Ludolfi predecessoris nostri" door mij ietwat letterlijk weergegeven met „als middel tot herdenking van den vorigen bisschop Ludolf '.

Van bevoegde zijde maakt men er mij echter opmerkzaam op, dat „instrumentum" en „pie recordationis" typisch middeleeuwsche termen zijn voor „oorkonde" en „ wijlen".

Deze juiste opmerking gaarne aanvaardende, heb ik in de overdrukken van mijne verhandeling de vereischte verbetering aangebracht door de woorden „als middel tot herdenking" te vervangen door „als beschreven in eene oorkonde". Dit ware alzoo, desgewenscht, door de bezitters van ons maandschrift ook in hun exemplaar te doen.

J. DE GROOT.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Chalmot (de). Weet iemand de tegenwoordige verblijfplaats mede te deelen van een h.s. getiteld : „*Journal de Jacques de Chalmot, écuyer, seigneur de Deffens et du Portail*", een 16 tal jaren geleden in het bezit van den sedert overleden burgemeester van Ambt-Hardenberg, de Chalmot? Bedoeld h.s. is indertijd door Prof. Weiss te Parijs gecopieerd voor de Bibliothèque de la Commission de l'histoire du protestantisme en France,

doch na gebruik weder in Holland teruggekeerd bij den toenmaligen rechtmatigen eigenaar. Het moet menig gegeven bevatten, dat de gedrukte genealogie van dat geslacht, te vinden in Beauchet *Filleau, Dict. des familles du Poitou* aanvult, en dus ook niet zonder belang voor de Nederl. genealogische literatuur. Het *eerste* Nederl. Biogr. Woordenboek (niet verder verschenen dan tot letter D.) werd bewerkt door ***J. A. de Chalmot.***

V. M. G. W.

Gendt (van). Waar bevindt zich thans het armoriaal van ***Qendt,*** eertijds in de bibliotheek van den Heer J. G. de Groot Jamin te Amsterdam? Diens executeur testementair was de Heer L. Monas, Oosteinde te Amsterdam C.

's-Gr. v. G.

Meyenfelt. Wie zou iets kunnen meedeelen omtrent Graat ***Meyenfelt,*** afkomstig uit Zweden, die zich omstreeks 1801 te Rotterdam heeft gevestigd; waar is hij gehuwd, met wie, wie waren zijn kinderen, broeders, zusters en wat gaf aanleiding tot zijn vertrek uit Zweden?

's-Gr. v. G.

Schooneveld-Schelte. (LI, 360). In het ***Huwelijksinteekenilzgs-register*** der gemeente Amsterdam komt voor:

8 ***Maart 1782.***

Pieter *Schooneveld* van Amst., gereformeert, oud 33 jaren in de Calverstraat, sijn moeder ***Maria Houblon,*** woont te Koudekerk,

Hester Elisabeth Schelle, van Amst., gereformeert, oud 29 jaren op de .... burgwal, haar vader ***Isaac*** *Schelte* niet present. (Geteekend door P. Schooneveld en H. E. Schelte).

30 ***December 1740.***

Jan *Schooneveld* van a(lhier), oud 60 jaar op de Roseg., oud. doot, geads. met sijn suster Maria Schooneveld,

Maria Houblon van a(lhier), oud 29 jaar op de .... burgwal, oud. doot, geads. met haar suster Judith Houblon. (Handteekeningen).

(Uit aanteekeningen ter zijde blijkt dat het huwelijk in de Waalsche Kerk werd voltrokken.)

In het ***Doopboek*** *Westeskerk, Amsterdam* komt voor:

29 November 1748.

Jan *Roelofsz.* ***Schooneveld*** } *Pieter.*
Maria Houblon }

In ***Geslacht Register van Dirk Schelle*** van Groningerland (handschrift in het bezit van W. C. B. Wintgens, te 's-Gravenhage) komt voor:

Isaac *Schelte* ✕ 23 Mei 1762 ***Henriette Elisabeth Zwaan.***

Deze Isaac Schelte, geb. 16 Febr. 1728, was de zoon van ***Isaac*** *Schelte*, geb. 24 Febr. 1676 en (✕ 26 Maart 1710) ***Hester*** *Verdonk*, geb. 28 Januari 1691, overl. 11 Nov. 1769.

Laatstgenoemde Isaac Schelte was de zoon van ***Derk*** *Schelte*, geb. 2 Oct. 1639, overl. 20 Maart 1716 en ***Maria de la Fontaine,*** geb. 25 Jan. 1643, over1 6 Nov. 1679.

Derk Schelte was de zoon van *Schelte* ***Dirks,*** geb. 2 Jan. 1606, overl. 1662, die te Amsterdam trouwde

met ***Maria van der Layde,*** geb. Aug. 1606, overl. 28 Juli 1667.

Schelte Dirks was de zoon van *Dirk Schelte*, geb. 26 Juni 1677, te Amsterdam burger geworden 28 Juli 1601, gehuwd met *Catelijntje Jacobs van Sulphen*, geb. te Antwerpen 1669, overl. te Amsterdam 26 Dec. 1648.

(Zie ook ***Maandblad Ned. Leeuw*** Juli 1930, kol. 214 en *Navorscher* 1876, blz. 262).

's-Gravenhage. C. KRUYS.

Schot-Ootmoet. (LI, 392). Mogelijk was *Reinier* ***Schot,*** † Bergen op Zoom 29 Juli 1763, een zoon uit een eerste huwelijk van ***Nicolaas Schot,*** die als „wedr uyt Duitschland" en wonende te Bergen op Zoom, aldaar 7 Nov. 1736 huwde ***Margaretha Broothagen,*** wed. ***Willem de Jonge,*** te Bergen op Zoom. *Cornelia* ***Poorhans*** overleed Bergen op Zoom Sept. 1779 en haar man ***Nicolaas Schot 19*** Januari 1817 te Bruinisse. Voor toezending van gegevens betreffende het echtpaar *Schot*-Ootmoet ***(Ootmoed)*** houdt ook ondergeteekende zich aanbevolen.

's-Gr. IDEMA GREIDANUS.

Smits-(van?) Hengelaar. Volgens een brief van Juli 1890, waarvan mij door den tegenwoordigen eigenaar inzage werd gegeven, was een genealogie van het oorspronkelijk-Nijmeegsche geslacht ***Smits*** (nakomelingen van ***Derck Srnits*** en ***Geertruy Breunisse,*** althans van den tweeden zoon van dit echtpaar, ***Pieter Smits,*** gehuwd met ***Arentje van Roggen)*** in den loop der tijden in het bezit geraakt eener „ Mejuffrouw ***Hengelaar,*** gehuwd met den Heer *v. d. Velde*, thans (1890) beiden overleden". Het vermoeden werd geuit, dat de Heer M. v. Hengelaar te Utrecht nadere gegevens zou kunnen verschaffen. Wie kan mij mededeelen, of deze genealogie-***Smits*** nog bestaat, en zoo ja, waar zij zich thans bevindt ?

Velp (Q.) W. DE VRIES.

Virieu (de). Gevraagd namen der ouders van en verdere gegevens omtrent :

Jr. *François* de *Viry*, kapitein, ondertr. Sluis 1 April 1639 ***Magteld de Moris.*** Hunne dochter ***Anna Margaretha de Virieu,*** vrouwe van het Tolhuis te Katendrecht (1690), tr. 1672 ***Wouter van*** *Boinenburg gen*t ***Honstein.***

Jr. *Willem de Viry*, kapitein van een compagnie te voet, schepen van 't Vrije van Sluis, tr. 's-Gravenhage 12 Juli 1666 ***Machteld Snels,*** dr. van *Jacob* en ***Sara van Tijen.***

C. S. DE G.

INHOUD 1033, No. 0.

Bestuursberiohten. — Delftsche Overschie's, door H. Wijnaendts. (Vervolg). — Breberenus van (den) Dijck, door A. A. M. Stols. — Onjuiste namen en wapens van' Nederlandsche geslachten in het Armorial Général van J. B. Rietstap, door R. T. Muschart: Aanjongh; Akersloot; van Apeldoorn, de Backer; Bacquier; Bellefroid; Bosch; Brouwer; de Gruter. — De wapens der Vlaardingsche vroedschappen, door M. C. Sigal Jr. (Vervolg). — Korte mededeelingen: De zwijnskop als heraldische figuur; Kosten van een rouwbord in 1695; Van Keppel *van* den Nyenborch. — Vragen en antwoorden: Chalmot (de); Gendt (van); Meyenfelt; Sahooneveld-Sohelte; Schot-Ootmoet; Smits-(van?) Hengelaar; Virieu (de).

De Ned. Boek- 'en Steendrukkerij, voorh. H. L. SMITS

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER : Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maand blad, zoomede opgaven van adresverandering gelieve men te richten tot den redacteur Dr. Ta. R. VALCK LUCASSEN, *huize Sparrenheide, Driebergen.*

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te riohten tot den secretaris Dr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Sweelinckstraat 50, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie) te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 6, 's-Gravenhage.*

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 11. **LI° Jaargang.** November 1933.

BESTUURSBERICHTEN.

J. Reepmaker van Strevelshoek †.

Het Bestuur geeft met groot leedwezen kennis van het overlijden van den Heer J. Reepmaker van S t re vels hoek, te Rotterdam. In hem verliest het Genootschap een zijner trouwste en meest belangstellende leden, die reeds in 1901 als zoodanig werd benoemd en op onze algemeene vergaderingen, maandelijksche bijeenkomsten en excursies slechts zelden placht te ontbreken. Zijne aangename omgangsvormen en opgewekt karakter maakten hem tot een zeer geziene figuur in den kring van ons Genootschap, alwaar zijn heengaan in hooge mate zal worden betreurd.

De Heer Reepmaker was schrijver van de bijzonder fraai uitgevoerde „Genealogie der familie Reepmaker", die in 1 *906* te Rotterdam het licht zag. (Zie Nederl. Leeuw XXIV, kk. 217/18.)

Het Bestuur geeft tevens met leedwezen kennis van het overlijden van den Heer Dr. A. G. H. Luyken, te Gendringen, sedert 1907 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:

0. L. VAN DEH AÀ ..... *Lage Vuursche.*
„Prins Hendriksoord".
Jhr. P. BEELAERTS VAN BLOKLAND .. *'s-Gravenhage.*
Wassenaarscheweg 18.
P. H. VAN HASELEN Jr. ..... *Amersfoort.*
Berkenweg 7.
F. HERS ..... *Puttershoek.*
Arts.
Ir. E. B. KIEL ..... *'s-Gravenhage.*
Opperhoutvester. *Adr. Pauwstr. 11.*

Adreswijzigingen.

Dr. Ir. N. H. VAN DOOBNINCK. ... *Monrovia.*
(Liberia, W. Afrika.)
c/o Holland Syndicate.
A. C. DE KANTER . . . . . *Voorburg.*
Laan van N. 0. Einde 109.

Het geslacht Luer-van den Dystelberch-van Dystelenbergh en zijn betrekking tot het geslacht Elias,

door Dr. JOHAN E. ELIAS en Prof. Jhr. Dr. G. J. ELIAS.

In het volgende artikel wordt de stamreeks gereconstrueerd van een, uit Helvoirt afkomstig, geslacht dat aanvankelijk onder den naam *Luer* voorkomt, *na* lb30 dezen familienaam geheel laat schieten en zich met het in Brabant destijds gebruikelijke dubbele patroniem (vaders en grootvaders voornaam) vergenoegt, om ten slotte, in het begin der 17e eeuw, met een nieuwen naam *— van den Dystelberch —* voor den dag te komen. Nu is het eigenaardig, dat wij, eveneens te Helvoirt, in de 15e en vroeg in de 16e eeuw twee tamiliën, *Luer* en *van den Dystelberch*, aantreffen, wier leden over en weer dezelfde voornamen voerden. Uit het voorhandene actenmateriaal valt echter niet op te maken of deze beide onderling en met het door ons behandelde geslacht stamverwant waren of niet. Het weinige wat er van beide bekend is moge hier dus als hors d'oeuvre den eigenlijken hoofdschotel voorafgaan:

Egidius Maesz. van den Dystelberch, overl. vóór 18 Februari 1420/21, was gegoed te Helvoirt, „ad locum dictum Dystelberch". Hij liet de volgende zes kinderen

na, die allen op den genoemden datum in leven waren: 1. ***Thomas v. d. D.*** 2. ***Egidius v. d. D.***, die vóór 17 November 1466 of '66 overleed en de volgende twee zoons naliet: a. ***Wouter v. d. D.,*** die vóór 17 November 1455 of '66 land te Vught verkooht en 2 Januari 1482/3 nog leefde, tr. ***Elisabeth Berkelman,*** dochter van Nicolaas, wonende op den Dystelberoh onder Helvoirt, en Yda *Petersdr. van den Brekelen.* b. ***Jan v. d. D.,*** die nog te Vught leefde 16 Juni 1484. 3. ***Henric v. d. D. 4. Jan v. d. D. 6. Aleid v. d. D. 6. Hille v. d. D.,*** getrouwd met ***Qhibo Zegersz.***[1]).

Egidius Luer, overleed vóór 7 Februari 1504/5. Zijn zoon was: ***Jacob Luer***, die op bovengenoemden datum het hem toekomende vruchtgebruik van een huis met bij behoorende 24 loopense land te Helvoirt, in de Afterstraet, afstond aan zijn zoon ***Egidius Luer.*** Hij liet de volgende twee zoons na: 1. ***Egidius Luer***, voornoemd. 2. ***Wouter Jacobsz. Luer,*** die in Februari 1504/5 eveneens gegoed was te Helvoirt in de Afterstraet [2]).

I. ***Jacob Jansz. Luer*** genaamd ***Jacob Bull***, leefde in 1437/38[3]); trouwde 1°. ***Elisabeth Johannis de Arke*** ; 2°. ***Katharine Jans Betthen,*** die nog leefde in 1442.

Uit elk van beide huwelijken sproot één zoon:

1. ***Jan Jacobsz. Luer*** Senior, die 5 December 1442 van zijn zwagers (w.o. zijn na te noemen broeder) hun 4/5 aandeel kocht in het huis van zijn schoonvader, met bijbehoorend land, te Helvoirt [4]). Hij leefde nog 27 November 1470 en was toen gegoed onder Oisterwijk [5]). Hij tr. *Geertruid* ***van den Staeck,*** doohter van Willem en Katharina [6]).

2. ***Jan Jacobsz. Luer*** Junior, die volgt onder 11.

II. ***Jan Jacobsz. Luer*** Junior, genaamd ***Jan Betthen,*** leefde in 1442 en overl. vóór 2 Januari 1481/82[7]), woonde te Helvoirt, „ad locum dictum Ghesel", in een eigen huis met bijbehoorend bouw- en weiland en houtgewas, alles tezamen 6 bunder groot, door hem bij koop verworven van Johannes de Erpe de Berze [8]). Hij tr. vóór 5 December 1442 ***Elisabeth van den Staeck,*** dochter van Willem en Katharina [9] j.

Uit dit huwelijk sproten de volgende vijf kinderen [10]):

1. Jacob ***Jansz. Luer,*** die volgt onder III.

2. ***Mechteld Jansdr.*** *Luer*, tr. Jan ***Bartholomeusa.*** *Spapen.* ***Zij*** leefden beiden in 1481/82.

3. ***Gerarda Jansdr. Luer,*** tr. ***Jan Willemsz. Delyen.*** ***Zij*** leefden alsvoren.

4. ***Margarelha Jansdr. Luw,*** tr. ***Willem Jansz.*** *Witlox.* ***Zij*** leefden alsvoren.

6. *Willem Jansz. Luer*, verkooht 18 December 1482 of '83 aan zijn broeder Jacob een huis „in parochia de Helvoirt retro locum dictum Cromvoert", met land gelegen aldaar en „ad looum diotum den ***Dystelberch",*** hetgeen Willem alles tevoren had gekocht van de kinderen van Wouter Jan Weyndelmoedenzoon van Oisterwijk [11]). Zelf woonde Willem in een eigen huis, met bijbehoorende 3½ loopense land, onder Helvoirt, „ad locum dictum opten *Dystelberch*", naast het aan zijn broeder Jacob toubehoorende erf („hereditatem"), terwijl hij bovendien 6 loopense weiland, met eenig houtgewas, te Cromvoirt, onder Vught, bezat. Uit deze gezamenlijke bezittingen verkocht hij 7 Maart 1522/23 een cijns van 1½ gulden [12]).

111. ***Jacob Jansz. Luer,*** overleed vóór Maart 1522/23, kocht 18 December 1482 of '83 van zijn broeder Willem het bovenvermelde huis en land te Cromvoirt en land te Helvoirt „opten ***Dystelberch"*** [13]). Hij tr. vóór 4 Januari 1482/83 *Catharina* ***de Bye,*** dochter van Jan de Bye (die een zoon was van Gerard Berkelman en Margaretha Arntsdr. Back), grondeigenaar te Cromvoirt en „opten *Dystelberch*" onder Helvoirt [14]).

Zij lieten de volgende drie kinderen na:

1. ***Mattheus Jacob Jansz. Luer,*** die volgt onder IV.

2. ***Dympna Jacob Jansdr. Luer,*** die nog leefde in December 1640, tr. ***Peter Arntsa.,*** overleden vóór 31 December 1640 (broeder van toen wijlen Katherijne Arntsdr., „die eertijts dienstmaigt is geweest" van „Juffrouwen Aleyten Kuyst, naegelaten wedue wylen Henricx Kuyst" en uit dien hoofde nog van haar meesteres een bedrag van f 16 te goed had „van hueren ende oick van haver te bynden"[15]).

3. *Willem* ***Jacob*** Jansa. ***Luer,*** verkooht 16 October 1523 een stukje gronds („particulam terre seu hereditatis") onder Helvoirt, „ad locum dictum aen den *Dystelberch*", palende aan zijn overige erf („et cum alio fine ad hereditatem dicti Willelmi")[16]); hij ontving 19 October 1642 van zijn broeder Mattheus al diens onder Berchem (bij Oss) gelegen goederen (die Mattheus door zijn vrouw ten huwelijk waren aangebracht) in erfpacht [17]).

IV. ***Mattheus Jacob Jansa. Luer***, geb. omstreeks 1496, leefde nog in 1573, vestigde zich te 's-Bosch, waar hij het eerst 28 November 1622 genoemd wordt, toen hij, met zijn vrouw, het huis van zijn schoonvader, op den Oudenhuls aldaar, verkocht is). Sedert 1630 woonde hij (tot zijn dood, waarna deze perceelen nog tot 19 December 1606 in het bezit van zijn erfgenamen bleven) in de Lange Putstraat, in een van de „twee huysinghen ofte cameren (d.w.z. huisjes) onder één dack ende ledighe erffenisse daer achter aen", die hij beide den 17en Juni van dat jaar van de erven van Peter van Eechout in

---

[1]) Algemeen Schepenprotocol van 's-Hertogenbosch (voortaan aangehaald als: B. R.) 1192, fol. 75, 454 vso ; 1226, fol. 225; 1251, fol. 286 vso. ; 1252, fol:215 vso.; 1254, fol. 302 vso.

[2]) B. R. 1274, fol. 31. — Wouter ***Jacobsz Luer*** is misschien dezelfde persoon als ***Wolterus Luer***, wiens weduwe ***Katharina,*** met een toon ***Laurentius,*** 24 April 1505 voorkomt als gedomicilieerd te Udenhout, onder Oisterwijk (B.R. 1274, fol. 274).

[3]) B. R. 1208, fol. 69 vso.

[4]) B. R. 1213, fol. 160 vso.

[5]) B. R. 1240; fol 192.

[6]) Wij vinden in de Bossahe acten vermeld: 5 Dec. 1442 ***Jan Jacobsz. Luer*** Junior als man van ***Elisabeth van den Staeck***; ***26*** Aug. 1456 ***Jan*** Senior als man van ***Geertrudis en Jan*** Junior van Elisabeth; 7 Maart 1460/61 (B. R. 1231, fol. 194) ***Jan Seoior*** als man van ***Elisabeth.*** Hieruit zou men kunnen opmaken (als zulk een huwelijk ten minste kerkrechtelijk geoorloofd was?), dat op laatstgenoemd& datum Jan Junior reeds overleden en zijn weduwe met zijn oudsten broeder Jan Senior hertrouwd was.

[7]) B. R. 1251, fol. 284 vso.

[8]) T.a.p.

[9]) Zie hiervóór, noot 6.

[10]) B. R. 1252, fol. 215 vso.

[11]) B. R. 1252, fol. 404.

[12]) B. R. 1298. fol. 326 vso.

[13]) Zie hiervoor, noot 11.

[14]) B. R. 1231, fol. 178; 1252, fol. 216; 1253, fol. 240.

[15]) B. R., fol. 90.

[16]) B. R. 1300, fol. 3 vso.

[17]) B. R. 1339, fol. 5.

[18]) B. R. 1299, fol. 42 vso.

cijns ontving [19]); welke cijns van 17 gulden en 18 stuivers hij in 1632 en '35 geheel of ten deele afkocht [20]). Deze beide huizen noemde hij „in den *Dystelberch*" [21]), naar zijn geboorteplaats, die op het uithangbord of den gevelsteen gesymboliseerd werd door een „sprekend" embleem (dat later door zijn nakomelingen *van den Dystelberch* en *Elias* als familiewapen zou worden aangenomen): drie distelplanten, elk met één bloem, staande op een bergje [22]). Hij oefende er het bedrijf van messenmaker (1640) [23]) en „houtcloover" of handelaar in brandhout (1673) [24]) uit. Zijn vrouw, die van moederskant van de gegoede boerenfamilie *van den Hoevel*, te Berchem bij Oss, afstamde, bracht hem daardoor een niet onbelangrijk grondbezit in en bij dit dorp aan. Van deze landerijen ontdeed hij zich 19 October 1642 door al zijn goederen, "immobilia et hereditaria", te Berchem aan zijn broeder Willem (voornoemd) in erfpacht over te dragen [25]). Wellicht is deze kort daarna overleden; immers verkocht Mattheus 23 October lö44 een te Berchem gelegen stuk bouwland aan zijn oom Henricus Zeberti van den Hoevel [26]) en gaf hij 1 December 1545 6 hont bouwland in deze gemeente aan zijn zwager Thedoricus Petri Jansz. in cijns [27]). Tevoren had hij reeds in 1537 een paar stukken bouw- en broekland te Berchem van de hand gedaan [28]). Met deze teekenen van zekeren welstand was de (als belegging van bescheiden spaarpenningen te beschouwen) aankoop van een aantal cijnsen, tot luttele bedragen (f 2 in 1542/43, f 3 in 1644 en '51/52, f 4 in 1647 en de helft van f 3 in 1560) in overeenstemming [29]). Hij tr. vóór 28 November 1522 *Geertruyd Petersdr.*, die 22 Mei 1563 nog leefde [30]), dochter van Peter Jan Petersz. en Yda Zebert Jansdr. van den Hoevel [31]).

Uit dit huwelijk sproten de volgende zes kinderen:

1. ***Peter Mattheusz.***, die volgt onder Va.
2. Mr. ***Jacob Mattheusz.***, die volgt onder V b.
3. ***Yda (of: Icken) Mattheusdr.***, die volgt onder Vc.
4. ***Catharina Mattheusdr.***, overleden vóór 18 April 1660, tr. ***Peter Jansz.***, die in 1660 nog in leven was, smid („faber ferrarius") te 's-Bosch [32]).
6. ***Qeertruyt Mattheusdr.***, tr. ***Henrick Petersz. van Oss*** (waaruit een dochter: „Suster *Cathelijn Henricx van Oss*", in 1628 bagijn op den Grooten Bagijnhof te 's-Bosch [33]).
6. ***Margriet Maltheusdr.***, tr. ***Peter Aertsz.*** (waaruit een dochter: ***Aelken Petersdr.***, getrouwd met ***Frans Snoeck***

19) B. R. 1312, fol. 190 vso.
20) B. R. 1316. fol. 165; 1321, fol. 178.
21) De heer Alph. G. J. Mosmans, de groote kenner van het oude 's-Hertogenbosch, deelde mij mede, „dat het eenige (hem) bekende pand (in die stad), dat den huisnaam „de Distelberg" droeg, gelegen is in de Lang0 Putstraat". Wij mogen wel aannemen. dat dit pand identiek is met de „twee woningen onder één dak,' ***van Mattheus*** Jacob ***Jansz. Luer*** in de „Putstraet".
22) Men zie de afbeelding van dit wapen op de grafzerk van „*Joest Elyas van den Dystelberch*", *waarover* hierna meer.
23) B. R. 1334, fol. 90.
24) Cijnsboek van 's-Bosch, 1573-1622, fol 56.
25) Zie hiervoor, noot 19.
26) B. R. 1343, fol. 78 vso.
27) B. R. 1344. fol. 97.
28) B. R. 1327,' fol. 40 vso., 72 vso.
29) B. R. 1341. fol. 132; 1342. fol. 58 vso.: 1350. fol. 101; 1351. fol. 63; 1378, fol. 186 vso.
30) B. R. 1299. fol. 42 vso.
31) B. R. 1386, fol. 81.
32) B. R. 1378, fol. 186 vso.
33) B. R. 1478, fol. 115 vso.; 1543, fol. 367 vso.

Lambrechtsz., beiden in 1606 wonende te Dalem [34]).

Va. ***Peter Mattheusz.***, geb. omstreeks 1630, overleden vóór 13 Augustus 1687, was bakker te 's-Bosch en woonde *er* òf in een hem toebehoorend huis „aen Sint Jans poirte", òf in een van de beide, na zijns vaders dood op zijn naam staande [35]) „cameren" in de Lange Putstraat, waar „den ***Dystelberch***" uithing of in den gevel stond (in welk laatste geval hij en de zijnen dus onder één dak leefden met zijn na te noemen zuster Yda Mattheusdr. en haar kinderen, hetgeen het voorkomen van den naam ***van den Dystelberch*** bij beider nageslacht zou verklaren). Hij tr. 1° *Mariken N.N.;* tr. 2° *Elisabeth N.N.* Deze laatste hertrouwde vóór 3 Novemder 1606 [36]) met ***Peter Dircksz. Boom***, die in 1613, na den dood van zijn vrouw, bleef wonen in het huis „aen Sint Jans poirte", dat aan Peter Mattheusz. (of diens eerste vrouw) had toebehoord [37]).

Uit zijn eerste huwelijk liet Peter Mattheusz. tweezoons na en uit het tweede één zoon, die allen volgen:

1. ***Mattheus Petersz. van den Dystelberch*** (ook voorkomende als: ***Mattheus Peter Mattheusz.***), geb. 1560/70, overl. te Amsterdam kort na 28 October 1631, vestigde zich als glazenmaker te Amsterdam [38]), waar hij herhaaldelijk tusschen 1612 en '31 genoemd wordt [39]). Hij was, blijkens zijn handteekening: „mattheus petersen van den diestelberch" [40]), een weinig ontwikkeld man. Zelf nam hij (in of vóór 1612) den naam *van den Dystelberch* aan, waarna hij zich veel moeite gaf om ook zijn neef ***Joost Elias en*** de kinderen van diens broeder ***Jacob Elias*** over te halen dit voorbeeld te volgen, waarin hij echter, zooals hierna zal blijken, niet geslaagd is. Hij tr. 1°. ***Trijntje Jansdr.***[41]); tr. 2°. ***Suranna Corstiaensen*** of ***Christiaens***, van Rotterdam. Deze laatste, die 30 December 1627 als zijn vrouw voorkomt [42]) en 16 September 1637, als zijn weduwe, toen wonende te Amsterdam in de Oude Hoogstraat, testeerde voor Notaris Jan Warnaertsz., was tevoren weduwe van Dirck N.N.
2. *Goyaert* ***Peter Mattheusz. van den Dystelberch***, woonde in 1613 te Goch; komt onder dezen naam voor in een acte van 30 December 1627, waarbij zijn na te noemen (voor het aannemen van den naam ***van den Dystelberch*** door de familie *Elias* eveneens sterk ijverende) neef, de Bossche organist Mr. ***Philip van Heymissen***, hem en drie andere familieleden gezamenlijk een lijfrente van f 100 belooft [43]).
3. *Gijsbert Peter* ***Mattheuse.***, wordt in 1606 vermeld en leefde nog in 't volgende jaar.

Vb. Mr. ***Jacob Mattheusz.***, geb. te 's-Bosch omstreeks

34) B. R. 1478, fol. 115 vso.
35) Cijnsboek alsv., fol. 56.
36) B. R. 1471, fol. 171.
37) B. R. 1461, fol. 80 vso.
38) Prot. Nots. God. van Aerlebeeck, te 's-Bosch, 6 Oct. 1634: „glaesemaeker"; Prot. Nots. Jeu Wsrnaertsz., te Amsterdam, 15 Sept. 1637: „glaesmaecker" (in laatstgenoemde acte compareert de weduwe).
39) B. R. 1427, fol. 160 (30 Jan. 1612) en 288 vso. (26 Febr. 1613); 1459, fol. 206 vso. (4 Jan. 1614); 1461, fol. 80 vso. (3 Dec. 1613); 1489, fol. 69 vso. (3 Jan. 1614); 1505, fol. 87 vso. (30 Dec. 1627); 1541, fol. 496 vso. (28 Oct. 1631).
40) Prot. Nots. God. van Aerlebeeck, 26 Febr. 1631.
41) Prot. Nots. God. van Aerlebeeck. 7 Aug. 1637: *Trijntken Janssaen (van Buegen?)*, eerste huisvrouw van *Mattheus Pietersz. van den Dystelberch*, heeft in Augustus 1612 ten doop gehouden *Mayken*, de dochter van *Andries Jansz. van Buegen.*
42) B. R. *1505*, fol. *87* vso. (*30* Dec. 1627).
43) B. R. 1505, fol. 87 vso.

1530/35, overl. te Amsterdam en er begraven in de Oude Kerk 24 Juni 1606, wordt reeds in lb63 te Amsterdam vermeld als „musyker in de Oude Kerck" en heette er in 1671 „sangmeester"[44]); hij had er dus als „cantor" de leiding van het muzikale deel van den Roomsch-Katholieken eeredienst in de Oude Kerk. Toen die na de Geuswording der stad in lb78 werd afgeschaft, ging hij in stadsdienst over als stadsroedragende-bode, wat hij tot zijn dood bleef. In de stad was hij onder den naam „Mr. Jacob" een algemeen bekende figuur. Hij woonde vóór 1678 in de Oude Zijds Dwarsstraat en betrok in genoemd jaar de ambtswoning in Jan Roodenpoortstoren, bij het stadhuis. Toch bleven hij en zijn vrouw blijkbaar goed Roomsch: immers bevonden *zich* bij het overlijden van zijn weduwe in haar boedel o.a. „een cruys in de bedstede" en een „wijwaterpotgen"[45]). Met zijn oomzegger *Jacob Elias* stond hij steeds in de nauwste relatie; zoo „assisteerde" hij dezen zoowel in 1582 bij zijn eerste als in 1603 bij zijn tweede huwelijk[46]). Hij tr. in of vóór 1666 *Agniesgen Albertsdr.*, die 5 Augustus 1616 testeerde voor Notaris Jan Gijsbertsz. (waarbij zij tot hare executeurs benoemde „haere neefven": Pieter Jacobsz. (Elias), zeepzieder, en diens zwager Hendrick Cornelisz. (Muller), Bergervaarder), begraven werd in de Nieuwe Kerk 12 November 1623, bij haar overlijden woonde in de Gravenstraat (denkelijk ten huize van haar dochter Truytgen) en een *vermogen* naliet van f 32 à *33.00047)*.

Van hun vrij talrijke kinderen overleefden en beërfden hen slechts de twee volgende:

1. Jan *Jacobsz.*, die volgt onder VI.

2. *Truytgen Jacobsdr.*, geb. 1676, kreeg van haar moeder ten huwelijk mede f 1100, maar was toch, blijkens haar moeders op 30 Juni 1623 voor Notaris Jan Warnaertsz. gepasseerd codicil. jaloersch op haar bij haar moeder inwonenden neef *Jacob Jansz.* van *Dystelenbergh*; *zij* woonde als weduwe in 1644 te Amsterdam op de Rozengracht en testeerde 8 October 1664 voor Notaris Nicolaas Cruys aldaar en nogmaals voor denzelfden Notaris 15 October 1660, „door de genade Godes, hoewel haren hogen ouderdom, nogh gaende ende staende", waarbij zij haar vorig testament van 1664 approbeerde, uitgenomen dat „haere neve Jacob Jansz. van Dystelenbergh" ten behoeve van zijn kinderen in plaats van f 8000 niet meer zal hebben te wijzen dan f 6760 voor van haar geleende gelden; de inventaris van haar nalatenschap (waarin inboedel en huisraad niet vermeld worden, maar alleen de obligatiën, ten bedrage van f 13.711) werd, ten overstaan van *Reyer Pietersz. Elias* en diens jongsten broeder Mr. Floris *Elias*, opgemaakt door Notaris Cruys 13 November 1661, zoodat zij kort tevoren moet overleden zijn; zij tr. (ondertr. ter pui 23 October 1610) Mr. *Joachim Jacobsz.*, geb. 1677, overleden 1629, die in 1610, na zijn „proef gedaen" te hebben, werd opgenomen in het Amsterdamsche chirurgijnsgilde[48]) en zich vestigde in de Gravenstraat, terwijl hij 25 Maart 1625 (van de erven Gerbrant Hendriksz.) voor f 2749 een hofstede te Bloemendaal, aan den Buurweg (grenzende aan de buitenplaats „Nuyssenburch" van den Amsterdamschen schepen Laurens Jansz. Spiegel), „in de banne van Tetterode", kocht, welke hofstede (die hij ter eere van zijn vrouw „*Distelberch*" noemde) door hem „met velerhande schoone ooftboomen beplant werd" en door zijn weduwe 26 Juli 1629 verkocht werd aan den vornamen Amsterdamschen koopman Jeronimus de Haze[49]). Mr. Joachim was een zoon van Mr. Jacob Joachimsz., die nog in lb97 als chirurgijn te Amsterdam voorkomt.

VI. *Jan Jacobsz.*, geb. te Amsterdam omstreeks 1670, overleden te Aalborg (in Denemarken) vóór 5 Augustus 1616, is „Coopman ende Organist geweest tot Alburch in de Belt"; tr. Anna *Adams*, die overleed vóór 1624[50]).

Zij lieten de volgende drie kinderen na:

1. *Jacob Jansz. van Dystelenbergh*, die volg onder VII.

2. *Metgen Jansdr. van Dystelenberg* (aldus na haar dood genoemd 8 October 1654[51])), geb. 1610, tr. in of vóór 1627 *Willem Jansz. Cock* of *Cocq*, wonende te „Aelborch". Waaruit één zoon: *Jan Willemsz. Cocq*, wien 8 October 1654 door zijn oudtante Truytgen Jacobsdr. een legaat van f 100 werd besproken.

3. *Maria Jansdr. von Distelenberch* (onder welken naam zij haar ondertrouwacte onderteekende), geb. 1613, kreeg van haar tante Truytgen Jacobsdr. bij testament van 1664 een lijfrente van f 140 's jaars; ondertrouwde te Amsterdam (waarbij zij geassisteerd werd door haar broeder Jacob Jansz.) 8 December 1639 met *Jacob Lourente.*, geb. te „Aelborg" 1613 en wonende te Amsterdam op de Coninxgracht (Singel). Deze echtgenoot van Maria zal (schrijft het testament van tante Truytgen Jacobsdr. van 1664 voor) „buiten haer Testatrices sterffhuys . . . moeten zijn en blijven".

VII. *Jacob Jansz. van Dystelenbergh*, geb 1606, woonde in zijn jeugd te Amsterdam bij zijn grootmoeder Agniesgen Albertsdr., die bij codicil van 2 Juni 1623, voor Notaris Jan Warnaertsz. gepasseerd, verklaarde, „dat alsulcke oncosten als sij codicillatrice betaelt heeft („en noch voorts doen soude mogen" wordt in een volgende codicil, van 30 Juni 1623, ook voor Notaris Warnaertsz., hieraan toegevoegd) aen Jacob Jansz., haer overleden soons soon, tot zijn cledinge, denselven Jacob Jansz. tot geenen tijde in reeckeninghe sullen mogen werden gebracht". Hij vestigde zich later „tot Aelborch in de Belt" en komt er in 1 ti44 en 1664 voor als „raetsheer der stadt Aelburg"[52]). Van zijn tante Truytgen Jacobsdr. leende hij (denkelijk ten behoeve van zijn zaken) belangrijke bedragen, die in 1664 f 8000 beliepen, welke schuld, die in 1660 tot f 6760 gedaald was, door

[44]) Doopboek Oude Kerk te Amsterdam, i. d. 4 Jan. 156'7, 5 Sept. 1569; Weeskamer Reg. 7, fol. 304 vso. (G.A. Amsterdam).

[45]) Archief Weeskamer Amsterdam. Losse boedelpapieren, Lade 274,' i. v. Albertsdr.

[46]) Pui-Int. Reg. Amsterdam 31 Maart 1582 en 12 Dec, 1603. Zie ook de acte van huwel. voorw. tusschen „d'eers(ame) *Jacob Helyasz.*, geassisteert met Jacob Matheusz.. ziin oome, ter eenre, ende Jonge *Trijn Claes Clouck* dr., geassisteert met Floris Claesz. Cloeck en Jan Claesz. Cloeck, haere broeders, mitsgaders Claes Seys ende Adriaen Pietersz. Raep, haere swagers, ter andere" enz. (Prot. Nots. Jan Gijsbertsz. te Amsterdam, 11 Dec. 1603).

[47]) Aroh. Weesk. Amsterdam, Reg. van Diverse Memoriën 3, fol. 185.

[48]) Naamlijst der Chirurgijns te Amsterdam sedert 1597 (G.A.).

[49]) M. S. geschiedenis der oude buitenplaatsen te Bloemendaal, door wijlen den Rijksarchivaris C. J. Gonnet, in 's Rijksarchief te Haarlem.

[50]) Zie hiervóór, noot 47.

[51]) Testament vad Truytgen Jacob&. voor Notaris Nic. Cruys i. d.

[52]) Testament van dezelfde voor Nots. J. van Zwieten, te Amsterdam, 19 Oct. 1644; id. voor Nots. Nic. Cruys ald., 8 Oct. 1664.

tante Truytgen aan 's mans kinderen werd gelegateerd. Hij tr. (in of vóór 1627) N.N.

Zij lieten de volgende vier kinderen na[53]:

1. *Geertruyd van Dystelenbergh,* woonde in 1644 bij haar peettante Truytgen Jacobsdr. te Amsterdam en werd door deze bij testament benoemd tot haar „eenig erfgenaem" en tevens tot deelgerechtigde in de f 6760, die Geertruyd's vader aan tante Truytgen schuldig was, ouder uitdrukkelijke bepaling, dat Geertruyd, „zoo lange zij ongehuwt zal zijn, niet zal vermogen haer vaste wouinge te nemen buyten dese provintie van Holland" (waaruit blijkt dat de tante het inwonen van baar petekind bij haar vader te Aalborg minder gewenscht achtte!). Tot voogden over Geertruyd en administrateurs over haar goederen benoemde tante Truytgen : *Reyer Pietersz. Elias* en diens zwager *Cornelis Metsue*[54]). Geertruyd tr. (vóòr 13 Juni 1662) *Jan Jansz. Vermaarten.*

2. *Jochem Jacobsz. van Dystelenberyh* (blijkbaar genoemd naar den man van tante Truytgen), die ook al geld leende van deze oudtante. Immers gaf zijn zwager Jan Jansz. Vermaarten 13 Juni 1662 aan twee personen volmacht, om van Jochem te vorderen de f 2668 — 18 stuivers, die hij zijn zuster, als eenige erfgename van Truytgen Jacobsdr., schuldig was gebleven „over geleende penningen" [55]).

3. *Angniet van Dystelenbergh* (die dus heette naar haar overgrootmoeder Agniesgen Albertsdr.), leefde in 1660.

4. *Adam Jacobsa. van Dystelenbergh* (genoemd naar zijn grootmoeder's vader), stond eveneens bij tante Truytgen in 't krijt voor geld, dat hij van haar geleend had [56]).

Vc. *Yda* (of: *Icken*) *Mattheusdr.*, hoogbejaard te's-Bosch overleden als „bagijne opten Grooten Bagijnhoff" (als hoedanig zij reeds in 1606 voorkomt) [57]) 3 Maart 1611 [58]), woonde waarschijnlijk sedert 1660 als weduwe met haar kinderen in bij haar vader in de Lange Putstraat, „in den Dystelberch", waar zij na diens dood bleef wonen[59]) en misschien ook de houtzaak voortzette; tr. *Elios* (of: *Elen*) *Joosten*, geb. te Boxtel omstreeks 1620, overl. te 's-Bosch kort vóór 18 April 1660 [60]), eerder weduwnaar van Mariken, natuurlijke dochter van Heer Goyart van Herdenberch, priester en kanunnik van de St. Peterskerk te Boxtel, zoon van Joost Wouter Hermansz. en Aleyt Lambrechtsdr. de Wyse of Swysen [61]).

Uit dit huwelijk sproten (behalve een dochter: *Maria Elias,* getrouwd met *Jan Martensz. de Wilde,* Mr. metselaar en gezworen paalmeester te 's-Bosch) de volgende twee zoons :

1. *Joost Elias* (ook o.a. voorkomende als: *Joost Eliasz.* en *Joost Elias Mattheusz.* (sic)), geb. te 's-Bosch 1550/55, overl. aldaar 23 December 1618 en er begraven in de St Janskerk met het hiervóór beschreven wapen *van* den *Dystelberch en* het opschrift: „Begrafnis — *Joost*

[53]) Codicil van *Truytgen Jacobsdr. voor* Nots. Nio. Cruys, 15 Oct. 1660.
[54]) Testament alsv. voor Nots. Nic. Cruys, 8 Oot. 1654.
[55]) Prot. Nots. Nic. Cruya, 13 Juni 1662.
[56]) Inventaris der goederen, nagelaten door *Truytgen Jacobsdr.* (Prot. Nots. Nic Cruys, 13 Nov. 1661).
[57]) B. R. 14'78, fol. 115 vso.
[58]) Dr. C. F. Xav. Smits, Da grafzerken in de kethedrale Sint Janskerk te 's-Hertogenbosch, bla. 311.
[59]) Cijnsboek van 's-Bosch alsv., fol. 56.
[60]) B. R. 1378, fol. 186 vso.
si) Zie van schrijvers dezes: De afstamming van het geslacht Elias (Maandbl. Ned. Leeuw XLVIII, 323-330).

Elyas van den Dystebberch — sterft den 22 December 1618"[62]) enz., was koopman te 's-Bosch, waar hij 23 Juli *1697* het „steenen huis" de Roggebloem of de Corenbloem, op den hoek van de Orthestraat en de Vischstraat, kocht [63]). Hij kreeg meermalen van zijn neef *Mattheus Pietersz. van den Dystelberch,* te Amsterdam, met wien hij zeer gelieerd schijnt te zijn geweest, procuratie, om uit diens naam huizen te 's-Bosch te koopen of te verkoopen. In deze acten van procuratie werd hij door zijn neef, die blijkbaar ook hem tot het aannemen van dezen familienaam wilde verlokken, doorgaans „*Joost Eliasz. van den Dystelberch*" genoemd [64]). Zelf schijnt Joost deze benaming niet gebezigd te hebben; want deze komt overigens in de vele hem betreffende acten nergens voor. En voor zijn grafschrift kan hijzelf niet verantwoordelijk worden gesteld! Hij tr. 1°. *Janneken Joosten*; tr. 2°. *Janneke Dirksdr.,* die overleed 9 Augustus 1617[65]); tr 3°. te 's-Bosch in de St. Pieterskerk 29 Januari 1619 *Trijntken Goossens,* die als zijn weduwe nog in Februari 1640in het huis de Roggebloem woonde[66]) met haar posthuum geboren zoon: *Joost Elios,* die te 's-Bosch gedoopt werd in de St. Pieterskerk 29 Januari 1619 en van wien verder niets bekend is.

2. *Jacob Elias,* die volgt onder VI.

VI. *Jacob Elias*, geb. te 's-Bosch 1669, overl. te Amsterdam 12 April 1616, vestigde zich eerst om het vak te leeren, te Hoorn, en daarna als zeepzieder te Amsterdam, op de N.Z. Melkmarkt, „in 't Stadhuys van 's-Hertogenbossche" ; tr. 1°. 17 April 1682 Qriete *Pietersdr.,* geb. 1662, overl. 2 Maart 1602, weduwe van Claes Tijsz., „beeldesnijder" en soldaat bij het stadsvendel [67]); 2°. 28 December 1603 Jonge *Trijn Claesdr. Cloeck,* geb. 1669, overl. 6 Maart 1626, dr. van Claes Hendriksz., stads fabriekmeester, en Anna Florendr.

Het tweede huwelijk was kinderloos. Uit het eerste sproten o.a. de volgende drie kinderen:

1. *Pieter Jacobsa. Elias,* die volgt onder VII.

2. *Elias Jacobsz.,* geb. 1688, begraven te Amsterdam in de Nieuwe Kerk 12 December 1640. aanvankelijk zeepzieder, eerst op 't Water bij de Nieuwebrug, „in de Kater", en na zijns vaders dood op de N.Z. Melkmarkt, „in 't Stadhuys van 's-Hertogenbossche"; hij maakte als zoodanig slechte zaken en moest in 1624 „banckeroet spelen", waarna hij met zijn crediteurs een accoord aanging, tot een bedrag van 1/3 zijner schuld. In 1626 werd hij daarop makelaar, wat hij tot zijn dood bleef; hij woonde toen op den

[62]) Zie hiervoor. noot 58.
[63]) B. R. 1469, fol. 484 vso.
[64]) B. R. 1489, fol. 69 vso. (3 Jan. 1614); 1428, fol. 253 (2 Jan. 1618).
[65]) Zie hiervóór, noot 58.
[66]) B. R. 1550.fol. 379 (15 Febr. 1640); 1559, fol. 16 vso. (22 Oct. 1640).
[67]) Begraafreg, Weeskamer Amsterdam, Nieuwe Zijde, i.d. 3 Nov. 1577, met kantteekening: „Den viij Juni LXXXJ bewesen". Den 8 Juni 1581 „bewees" *Griete Pietersdr.* (die in 't volgende jaar hertrouwde met Jacob Elias) haren vier kinderen ter Weeskamer hun vaders erfenis (Weesk. Reg. 10, fol. 278). — Uit haar eerste huwelijk met *Claes Tijss.* had Griete Pietersdr. o. a. een zoon: *Tijs Claesz.,* geb. 1570, in 1596 „varende ten oorloge met (kapitein) Cornelis Rensas.", ter pui te Amsterdam ondertrouwd met *Mayken Lambertsdr.* Een dochter uit dit huweliik was: *Jacomijntge Tijsdr.*, geb. 1601, ondertrouwd te Amsterdam 12 Juni 1621 (waarbij zij door haar oom Pieter Jacobsz. Elias werd geassisteerd) met *Jan Warnaertsz.*, geb. 1598. begraven in de Nieuwe Kerk 5 Aug. 1645, notaris te Amsterdam; in 1628 mede behoorende tot de ontevreden burgers, die tegen het tolereeren der Remonstranten „doleerden" bij Prins Frederik Hendrik (M. S. Gerard Schaep, i. d. 10 April 1628, G. A. Amsterdam).

Singel. In zijn jonge jaren vond de propaganda van zijn ons reeds bekende verwanten *Mattheus Pietersz. van den Dystelberch* en Mr. *Philip van Heymissen* voor het voeren van den naam *van den Dystelberch* bij hem (als eenige van de familie *Elias)* ingang. Immers geeft hij in twee acten, van *26* September en 30 December 1611, voor Notaris Willem Cluyt, te Amsterdam, verleden, als zijn naam op :„*Elias Jacobsz. van Dystelberch*". In geen van de vele latere hem betreffende bescheiden komt hij echter ooit meer als zoodanig voor. Hij tr. 6 Juni 1611 *Neeltje Thonisdr.,* geb. 1684, dr. van Thonis Jansz., „koehouwer" (veehouder) en landeigenaar op Jan Hansenpad buiten Jan Rodenpoort, en Geerte Luyten. Hun zoon *Jacob Elias* stierf zonder nakomelingschap.

3. *Gerritgen* of *Geertruyd Jacobsdr. Elins* (teekende zelf haar naam in 1642 : „*Geertruyt Jacobs Elyasz*"[68]), doch werd door haar man in een acte van 1626 genoemd: „ *Qeerartken dochtere Jacob Eliasz. van den Dystelberch"),* geb. te Amsterdam 1690, overl. (wellicht te Antwerpen, waar haar zoon abt van de bekende abdij van St. Bernards aan de Schelde was[69])) 19 April 1660, ging tot de Roomsch-Entholieke Kerk over en tr. (denkelijk te 's-Bosch in of vóór 1618) [70]) Mr. *Philips van Heymissen*, overl. 1639/40, organist der Sint Janskerk te 's-Bosch, zeer kundig musicus, componist van kerkmuziek [71]), zoon van Mr. Louis Jansz., zijn voorganger als organist der Sint Janskerk, en Maria Joseph Dircksdr. van den Stadeacker [72]). Mr. Philips toonde zich, — verwant als hij zelf was met verscheidene voorname Bossche geslachten[73]) — zooals wij hiervóór reeds zagen een groot voorstander van het aannemen door zijn vrouw's familie van den z.i. welklinkenden naam von den *Dystelberch.*

VII. Pieter *Jacobsz. Elias.* geboren te Hoorn 16 April 1583, overl. te Amsterdam 18 Januari 1632, was zeepzieder te Amsterdam op de Deventer Houtmarkt „in de vergulden Clock", regent van 't Dolhuis 1617-'19 en van 't N. Z. Huiszittenhuis 1620-'26, kerkmeester der Nieuwe Kerk 1620 en heemraad van den Nieuwer-Amstel 1622. Hij maakte zich als ijveraar voor de zaak der Contra-Remonstranten in 1628 bij de tolerante stadsregeering onbemind, zoodat hij zelfs tijdelijk uitwijken moest om een arrestatie te ontgaan. Hij noemde zich aanvankelijk eenvoudig „Pieter Jaoobsz., ascooper", maar komt na 1620 doorgaans onder den naam „Pieter Jacobsz. Elias" voor. Tevergeefs werd hij door zijn neef Mattheus Pietersz. van den Dystelberch en zijn zwager van Heymissen bewerkt, om de huns erachtens meer decoratieven naam *van* den *Dystelberch* aan te nemen. Zoo draagt bv. van Heymissen in een procuratie, in 1626 voor schepenen van 's-Bosch gepasseerd, aan zijn vrouw „Geerartken dochtere Jacob Eliasz. van den Dystelberch" en zijn zwager „Peeter sone Jacobs Elyasz. van den Dystelberch" (elders in deze acte „Peeter Jacobsz. van den Dystelberch" genoemd) de waarneming van zijn belangen te Amsterdam op [74]). Het lijkt wel of Pieter Jacobsz. over deze benaming gebelgd was en weigerde zich met de zaken van zijn zwager te bemoeien, want zes maanden later liet deze een nieuwe procuratie opmaken, ditmaal ten name van „Geerartken sijne huisvrouwe, dochtere Jacops Eliasz. van den Dystelberch", en den Notaris Jan Warnaertsz., te Amsterdem, zijn aangetrouwden neef [75]). Pieter Jacobsz. tr. 1° te Amsterdam 9 Januari 1606 *Anna Reyersdr.*, gedoopt in de Oude Kerk 1 April 1583, overl. 8 Januari 1606, dochter van Reyer Jansz., kuiper in de Stilsteeg, en Aefgen Pietersdr. Comans ; 2° te Enkhuizen 26 Maart 1607 *Maria van Heemskerck*, geb. 1686, overl. 21 November 1610, dr. van Hendrik Willemsz., raad en rentmeester-generaal der Domeinen van Holland, en Maria Adriaensdr. Pauw ; 3°. te Amsterdam 13 April 1614 *Maria Cloeck*, geb. 28 Maart 1692, overl. 12 Juni 1633, dr. van Jacob Florisz., koopman en bewindhebber der Oost-Ind. Compagnie, en Aefge Ruysch.

Uit het eerste huwelijk sproot slechts één zoon : *Reyer Pietersz. Elins* (geb. 1606, overl. 1670). die hiervóór o.a. vermeld wordt. als voogd van Geertruyd van Dystelenbergh. Uit het derde werden elf kinderen geboren, waarvan wij hier alleen de twee volgende noemen: *Margaretha Elias* (geb. 1615, overl. 1691), wier echtgenoot, de koopman *Cornelis Metsue* (geb. 1610, overl. 1661), met zijn zwager Reyer Pieteraz. Elias de administratie over de goederen van en de voogdij over Geertruyd van Dystelenbergh deelde; en Mr. *Floris Elias* (geb. 1627, overl. 1684), van wien het tegenwoordige geslacht *Elias* afstamt en die hiervóór genoemd wordt als getuige bij het opmaken van den inventaris der nalatenschap van Truytgen Jacobsdr.

Uit het bovenstaande ervaren wij hoe meer dan een eeuw lang tusschen de geslachten *Luer-van den Dystelberch* en *Elias* zeer nauwe relatiën hebben bestaan. En al bleven de pogingen van sommige vroeg 17e eeuwsche familieleden, om ook de Eliassen tot het voeren van den geslachtsnaam vnn den *Dystelberch* over te halen, zonder resultaat, toch legt de „distelberg" in het familiewapen tot den huidigen dag getuigenis af van de afstamming van het geslacht *Elins* van *Mattheus Jacob Jansz. Luer* „in den Dystelberch". Pas in de laatste jaren kon deze samenhang, die in vergetelheid was geraakt, weer worden opgespoord. Maar dat zij in de eerste helft de 18e eeuw te Amsterdam in de herinnering van de kinderen en kindskinderen van Mr. Floris Elias nog (min of meer vaag) voortleefde, blijkt uit een Amsterdamsch wapenboek van dien tijd, behoorende tot de bij Fred. Muller & Co. geveilde collectie genealo-

[68]) Prot. Nots. Lambert Lamberti, 30 Aug. 1642.

[69]) Behalve dezen abt, die in Oct. 1678 overleed, had *Geertruyd Jacobsdr. Elias nog een* anderen zoon, die kloosterling was, nl. *Pieter van Heymissen,* volgens een vroeg-18e eeuwsche genealogie Elias in het familie-archief „gest(orven) 12 April 1659 in het klooster. Deeze was Minrebroeder". Het mag als *een* merkwaardigheid worden gereleveerd, dat deze twee Roomsohe geestelijken oomzeggers waren van *Pieter Jacobsz. Elias en* zijn broeder *Elias Jacobsz.*, *die* beiden in het Protestantsche kerkelijke leven te Amsterdem een actieve rol speelden, de eerste in de oppositie tegen de Contra-Remonstranten (1628), de tweede als onderling (1622).

[70]) Hnn oudste kind. *Ludovicus,* werd nl. gedoopt te 's-Bosoh in de St. Jenskerk 14 April 1619.

[71]) Alph. G. J. Mosmans, De organisten der Sint Janskerk te 's-Hertogenbosch, blz. 7.

[72]) Zie B. R. 1548, fol. 446 449 de acten betreffende de geslachten *van Henxtem* alias *van Delft. van den Stadeacker, Bayens e. a.*. waarin o. a. ook de ouders van Mr. *Philips van Heymissen* vermeld 'worden.

[73]) Zie de vorige noot. — Mr. *Philips'* broeder, *Joseph van Heymissen*, notaris te 's Bosch en klerk ter secretarie (1630), was getrouwd met *Aleyt*, dochter van den griffier en secretaris van 's-Bosoh *Gijsbert van* den *Velde* (B. R. 1049, fol. 88).

[74]) B. R. 1527, fol. 286.

[75]) B. R. 1528, fol. 146 vso. — Zie over Jan *Warnaertsz.* hiervóór noot 67.

gica uit de nalatenschap van Prof. Alberdingk Thijm, waarin ook het wapen *Elias* voorkwam, met het onderschrift: *„Elias genaamd van Distelberge".* Dit onderschrift gaf schrijvers dezes den draad in handen, die, bij verder onderzoek, tot de ontdekking van de hiervóór ontvouwde stamverwantschap leidde.

Delftsche Overschie's,

door H. WIJNAENDTS.

(Vervolg van LI, 409.)

IV. ***François Ooerschie,*** huwt te Delft 19 April 1646 met *Volckera Briel.* Zie overigens Ned. Leeuw 1916, k. 226. Hij heet, bij de inschrijving van zijn huwelijk : Franchoys van Overschie, vendrich onder de comp. van heer cap. van Overschie, commandeur tot Meurs aen Oude Delft, zoodat hij blijkbaar bij 's vaders compagnie in dienst getreden was. 28 April 164ö verschijnen zij voor not. Coeckebacker te Delft en verklaren van haar voogden de erfenis van haar vader za. Mr Jacob Bryel ontvangen te hebben.

Blijkens Alg. Ned. Fam. bl. 1883-84 hing ook zijn rouwbord in de Nieuwe kerk te Delft. Dit vermeldde: Fraoçois Pieters Overschie, Luitenant-Colonel, Ob. 11 Juny 1673, benevens de volgende kwartieren:

Overschie	Boymer
Sasbout	Backelyer
Borre	Voorn
de Groot	Verplant.

Zij kregen 14 kinderen, die hieronder volgen [13]) en waarvan slechts één het geslacht voortzette.

1. ***Maria,*** geboren 4, overleden 13 April 1646.
2. ***Pieter,*** gedoopt Oude kerk te Delft 7 April, overleden Mei 1647.
3. ***Jacob,*** geboren 21 Augustus 1648, overleden 27 Juni 1664, begraven te Engelen [14]).
4. ***Pieter,*** geboren 28 Augustus 1649, overleden Oudewater 27 Februari 1673.
6. ***Franciscus***, geboren 27 Augustus 1651, overleden 8 April 1673.
6. ***Paulus,*** geboren 6 Mei 1653, overleden Batavia 18 November 1674.
7. ***Frederik Wolphert,*** volgt onder V.
8. Magdalena, geboren 22 Juni 1666, overleden 25 November 1718, huwt 22 Maart 1676 ***Everard Ghijsen***, zoon van Hendrik, burgemeester van Doesburg en Odilia Wolters.

   (Voor not. Daal te Gorinchem (A. R. A. dl. 4110) compareert 28 April 1703 Frederick Gijsen, commis tot Vierlingsbeeck en geeft volmacht aan zijn moeder Magdalena van Overschie).
9. ***Arent***, geboren 19 Augustus 1658, overleden 18 Maart 1694, huwt Anna (of ***Sara) Petronella Haeck.*** Zij hadden geen kinderen.
10. ***Maria Elisabeth,*** geboren 8 September 1659, overleden 17 April 1667, begraven te Engelen [14]).

[13]) **De namen en verdere gegevens dezer kinderen, alsmede de volgende generatie, dank ik aan de vriendelijkheid van jhr. Mr. Dr. E. A. v. Beresteyn. Ik controleerde die gegevens niet. Slechts waar ik toevallig over andere gegevens of over aanvullingen beschikte, bracht ik deze aan.**

[14]) **Taxandria 1909, blz. 265 en 266.**

11. ***Jasper Erasmus,*** geboren 9 Februari 1663, overleden 20 Februari 1664.
12. Lucas ***Petrus,*** geboren 12 Januari 1664, overleden 6 November 1668, begraven te Engelen [14]).
13. ***Jacob,*** geboren 9 Juli 1666, overleden 9 November 1666, begraven te Engelen [14]).
14. ***Jasper***, geboren 31 Juli, overleden 1 September 1666.

V. ***Frederik Wolphert Overschie,*** geboren 8 Maart 1666, overleden te Delft 29 Januari 1727, huwt 1° te Gorinchem 14 Februari 1677 ***Maria de Groot,*** geboren te 's-Gravenhage 16 December 1667, overleden te Delft 11 Januari 1686, dochter van Mr. Jan Cornets de Groot en van Maria van Leeuwen van Meerburgh. Hij ondertrouwt daarna te Delft 26 Mei 1686 en huwt 2° te Rotterdam 9 Juni ***Johanna Elisabeth de Courcelles***, geboren 21 September 1664, overleden 8 November 1699, dochter van Gideon en van Margaretha Gansneb gen. Tengnagell. Vervolgens huwt hij 3° te Leiden 3 Mei 1701 ***Agneta van Assendelft,*** geboren te Leiden 16 Juni 1673, overleden 30 Augustus 1720, dochter van Pieter en van Maria Cornelisdr. Buytevest.

Frederik Wolphert trad, evenals zijn vader en grootvader, in militairen dienst. Volgens Ned. Leeuw 1916, k. 226 was hij ten slotte majoor en serviesmeester te Delft.

Uit het eerste huwelijk sproten:

1. ***Maria,*** geboren 4 December 1677, overleden te 's-Gravenhage 14 September 1761, huwt te 's-Gravenhage 24 April 1703 ***François Laurentius,*** geboren te 's-Gravenhage 29 December 1678, overleden te 's-Gravenhage 20 Mei 1743, zoon van Mr Johan en van Lydia van Bleiswijck.
2. Mr. ***François Jacob***, geboren 1 October 1680. overleden te Delft 29 Augustus 1760. veertigraad en schepen van Delft, huwt te Delft 20 April 1710 ***Johanna Ingelby,*** geboren 4 November 1676, overleden 18 December 1769, dochter van Willem en Catharina van der Dussen.

   Uit dit huwelijk werd 28 Januari 1711 in de Oude kerk te Delft gedoopt een dochter

   Anna Maria. Zij huwt 2 Juni 1733 Mr. ***Barthout van Slingelandt.*** Zie verder Ned. Leeuw 1916, k. 226.
3. ***Pieter Frederik,*** geboren 11 Maart 1682, overleden 8 Juli 1686.

Uit het 2° huwelijk sproten:

4. *Willem*, gedoopt in de Waalsche kerk te Delft 29 Juni 1687, overleden op Guinée 24 December 1720 of 1721.
6. ***Volckera Catharina***, gedoopt in de Waalsche kerk te Delft 18 Februari 1689. huwt 1° 30 Juni 1727 ***Laurens van Tilburgh*** en 2° 10 April 1732 ***Johan Abraham Plucker.***
6. ***Magdalena Elisabeth,*** gedoopt in de Waalsche kerk te Delft 26 October 1690, huwt te Delft 13 November 1716 ***Cornelis de Jong Jacobsz***.
7. ***Gideon Hendrik***, gedoopt in de Waalsche kerk te Delft 16 November 1692, overleden 5 September 1736, huwt te Delft 28 September 1722 ***Anna van Ruyven***, geboren 11 Maart 1686, overleden

5 Februari 1741, dochter van Pieter en van Barbara van Schinne. Zij hadden geen kinderen.

Anna van Ruyven weduwe van Gideon Hendrik van Overschie in zijn leven opperboekhouder van de O.I. Comp. ter kamer deser stad maakt 11 April 1737 een testament voor not. C. Pijnaker (A. R. A. dl. 2715). Zij laat daarbij o.a. een legaataan Maria Jaooba Lentfrink, dochter van Gerardus Lentfrink, bedienaer des Godd. Woords tot Vianen en van wijlen vrouw0 Jacoba van Overschie. Deze laatste is dezelfde als Maria Jacoba, vermeld onder n° 9 hieronder.

8 *Frederik Wolphert*, gedoopt in de Oude kerk te Delft 26 Juni 1696, overleden op zee 1724, huwt te Batavia Augustus 1722 *Johanna Clara Luningh*. Uit dit huwelijk sproot een dochtertje *Johanna Albertina,* dat, 29 Juni 1723 te Batavia overleed.

Uit het 3e huwelijk sproten:

9. *Marya Jncoba,* gedoopt te Delft in de Oude kerk 23 Mei 1702, overleden 21 Januari 1731, huwt 9 November 1723 *Qerardus Lentfrinck,* predicant te Vianen, geboren 21 December 1674, overleden 9 Augustus 1748.
10. Pieter, gedoopt te Delft in de Oude kerk 30 Januari 1704.

Ten slotte wil ik nog een tweetal groepen van personen geven, die wellicht tot de, het laatst behandelde, familie hebben behoord, ten minste leden van die familie zegelden al vroegtijdig met den valk. De aansluiting kon ik echter niet vinden; zij ligt, indien zij bestaat, vermoedelijk verder terug dan mijn nasporingen vermochten te gaan.

D. *De nakomelingen van Clemens d'Overschie.*

1. *Clemens d'Overschie*, van wien mij niets naders bekend is, had 4 kinderen:
   1. *Aechtje Clemensdr.*, die nog leeft in 1624. Bij het opmaken van de boedelpapieren van haar broeder in October 1624 wordt onder de bezittingen vermeld: Een besegelden brieff in date den 28 Febr. 1603 gepass. voor schepenen van Delft, bij Aechgen Clementsdr., wed. wijlen Jan Barentsz Ribbe, waerby deselve Aechgen Clementsdr. verclaert eñ bekent met Adriaen Clementsz. eñ Trijntgen Clementsdr. haer broeder eñ zuster gerekent te hebben van alle verschoten en verstreckte penñ. en dat zij Aechgen Clementsdr. aen. haer voors. broeder eñ zuster schuldig gebleven is de somme van 416 gl. etc., dewelcke de voors Aechgen Clement&. belooft heeft, dat betaalt zullen worden na0 haer overlijden uyt haer gereetste nae te laten goederen. Aangezien zij nog in leven is, wordt de post voor memorie uitgetrokken.

      Blijkens het bovenstaande was zij gehuwd met *Jan Barentsz Ribbe.* In Alg. Ned. Fam. blad 1883-84 worden vermeld *Adriaen* van *Stolck en Aechtge Clement&. Ooerschie, die* een zoon Clement Adriaansz v. Stolck hadden. Het is mogelijk, dat Aechtge tweemaal getrouwd is geweest en dat Jan Barentsz Ribbe haar tweed0 man was.

   2. *Adriaen Clementsz Overschie,* volgt onder II.
   3. *Catharina Clementsdr.,* hierboven reeds vermeld, is vermoedelijk gehuwd geweest, want op 31 Januari 1624 herroept *Pieter Jansz Palesteyn,* oud burgemeester van don Haag, het testament, dat hij 1 Dec. 1623 met zijn huisvrouw Catharina Clemens Overschie voor den notaris Vosmaer heeft gemaakt. (Protocol Not. L. Ketting, gem. Arch. den Haag dl. 6.) Blijkens de hierna te noemen boedelbeschrijving van één der kinderen van haar broeder zijn de kleinkinderen van dien broeder elk voor een „tzestichste paert" erfgenaam geworden in de nagelaten goederen van Catharina Clementsdr. Overschye haer za. oude moye, dewelcke overleden is in 's-Gravenhage opten 22en Januari 1632.
   4. *Dirck Clementsz Overschie,* vermoedelijk jong gestorven. Dit leid ik af uit de mededeeling, dat zich in den boedel van de hierna te noemen Annetje Adriaens Overschie bevond : een borretje inhoudende de conterfeytinge van Dirck Clementsz Overschie.

II. *Adriaen Clementsz Overschie,* compareert den 29 Maart 1624 voor notaris C. Ingelo te Delft (A. R. A. dl 1634 F) en heet dan corencooper, won. op te Geer, oudt ontrent 67 jaren, zoodat hij in 1666 of 1567 geboren moet zijn. In de bescheiden van de Delftsche weeskamer bevinden zich zijn boedelpapieren, welk0 werden opgemaakt in October 1624, zoodat hij tusschen Mei en October van dat jaar overleden moet zijn. Zijn vrouw, die vóór hem overleden is, en meestal voorkomt als *Trijntje Jansdr.*, heet in de boedelbeschrijving van haar dochter voluit *Catharina Jansdr. Wolff.*

Uit de boedelbeschrijving blijkt, dat de nalatenschap bestond uit losrente-, lijfrente- en custingbrieven tot een waarde van 26.396 gld. en uit obligaties tot een waarde van 16.262 gld., zoodat Adriaen voor die tijden een gegoed man moet zijn geweest.

Zij lieten 3 kinderen na, n.l.

1. *Aeltqen Adriaensdr. d'Overschie.* Zij had eerst een natuurlijken zoon Abraham Bloteling. Daarna huwde zij te Delft 30 October 1611 met *Claes Andriesz. Bogaert,* wedr., bij wien zij geen kinderen had. Vervolgens huwde zij te Delft 11 December 16 16 met *Jacques van Crombrugge,* wedr., bij wien zij 2 kinderen had.
2. *Clement Adriaensz d'Overschie*, volgt onder III.
3. *Annitgen Adriaensdr. d'Overschie.* Zij compareert 9 Nov. 1612 voor not. van Rijshouck te Delft (A.R. A. dl. 1764) en heet dan „out ontrent 19 jaeren", zoodat zij in 1693 geboren moet zijn.

   In het Delftsche weeskamerarchief bevindt zich de boedelbeschrijving, opgemaakt bij haar overlijden en de scheiding der goederen tusschen de kinderen uit haar twee huwelijken. Uit den inventaris van haar goederen blijkt, dat zij 1 Augustus 1628 is overleden.

   Zij huwde 1e te Delft 28 April 1613 *Tielman Woutersz van der Bruggen* corencooper, uit welk huwelijk 2 kinderen sproten. Daarna huwde zij

2° te Delft 8 December 1624 *Guillaume* de *Graeff*, notaris, uit welk huwelijk eveneens 2 kinderen geboren werden.

III. Dr. ***Clement*** *Adriaensz d'Overschie*, is blijkens de boedelbeschrijving ten behoeve van het kind uit zijn eerste huwelijk, welke boedelbeschrijving in het Delftsche weeskamerarchief wordt aangetroffen, int begin van den jare 1626 deser werelt overleden.

Hij was aanvankelijk apotheker te Delft; als zoodanig trouwt hij 24 Juli 1611 te Delft met Elisabeth *Verharen*, dochter van Mr. Pieter Verharen en van Cornelia Arents, die vóór November 1614 overleden was, want den laatsten October van dat jaar bewees hij haar kind, toen 7 maanden oud, ter weeskamer haar moederlijk goed. Intusschen was hij doctor in de medicijnen geworden, want als zoodanig trouwt hij 6 December 1616 te Delft 2° jonckvrouw *Odilia* van, ***Duverden van Voort,*** j.d. van Amersfoort tot Dordrecht, dochter van Cornelis, scholtis te Amersfoort. Met deze 2e vrouw vestigt hij zich in den Haag. 9 Juli 1617 verkoopt hij voor notaris Rijshouck te Delft zijn winkel van appotekerije aan Cornelis Bouwens, drogist tot Middelburg. Te 's-Gravenhage was hij in 1622 schepen (Zie Ned. Leeuw 1910, k. 42) Als zoodanig zegelt hij met het wapen met den valk.

Uit zijn eerste huwelijk sproot een dochter:

Annetgen *Clementsdr.*, die 29 Juli 1627 voor notaris A. v. d. Block te Delft verschijnt (A. R. A. dl. 1730) en toen verklaart, dat zij was: out den 16 Marty lestleden dertien jaeren, zoodat zij 16 Maart 1614 geboren was. Zij huwt te 's-Gravenhage (ondertrouwt 18 November 1636) Mr ***Pieter*** *l'Heremite*, advocaat voor het Hof v. Holland.

E. *Symon Jacobsz d'Overschie en zijn kinderen.*

Simon Jacobs (van) (d') *Overschie* was korenkooper, kapitein van de schutterij en vroedschap van Delft en zegelde, volgens Ned. Leeuw 1911, k. 194 met een wapen, vertoonende in goud een blauwen vogel, wat dus ongetwijfeld het wapen met den valk is.

Omtrent zijn huwelijk bestaat nogal eenige verwarring. Alg. Ned. Fam. blad laat hem zelfs 2 × huwen, 1° met Neeltje Dirksdr. van Ruyven en 2° met Neeltje Cleophasdr. Het is waar, dat zijn vrouw bij de doopen van eenige van hun kinderen afwisselend met dien naam voorkomt, doch het trouwboek vermeldt, dat 3 Dec. 1600 te Delft getrouwd zijn Symon *Jacobsz. Overschie*, ***j.g*** met ***Neeltje Clephas*** j.d. Volledige zijn echter zijn boedelpapieren, die zich in het Delftsche weeskamerarchief bevinden.

Daaronder bevindt zich de „Inventaris van de boel eñ goederen van salr. Simon Jacobsz Overschye in zijn leven coopman in greynen [15]) ende vroetschap deser stadt Delft. die weduwenaer ende boedelhouwer was van ***Neeltje Cleophas Dircxdr. von Ruiven,*** sijne huysvr. sal., sulcx als hij overlijdende op den 14 Dec. 1624 alle deselfde metter doot ontruymt eñ achtergelaten heeft etc.

Wij zien hieruit dus, dat Neeltje Cleophas en Neeltje v. Ruiven één en dezelfde persoon waren, dat zij vóór haar man overleed, met wien zij nog op 28 Dec. 1618 voor not. Coeckebacker te Delft een testament gemaakt had (A. R. A. dl. 1603), terwijl hij nog op 9 Dec. 1624, dus 5 dagen voor zijn dood, voor denzelfden notaris voogden ***over*** zijn kinderen benoemt (A. R. A. dl. 1606).

Die kinderen worden genoemd in de bovengenoemde boedelpapieren, met hun leeftijden er bij. Het zijn:

1. ***Qeerfruydt*** *Simons Overschie*, oudt 22 jaar, dus geboren 1602, huwt 1° *Willem Lenertsz Wassenaer*, corenkooper, met wien zij 11 Juni 1626 voor not. Vockestaert compareert (A. R. A. dl. 1673). Als zijn weduwe trouwt zij 22 Febr. 1626 met *Gerrit Jansz van* ***Overmeer,*** j.g. tot Utrecht. Zij is overleden vóór 11 Nov. 1631, wanneer één van haar zusters een testament maakt o.a. ten behoeve van Simon Gerrits van Overmeer en van Maritgen Gerrits van Overmeer, haar overleden zusters kinderen (Prot. not. J. v. Beest, Delft, A. R. A. dl. 1666).
2. ***Adrinantje*** *Simons Overschie*, oud 18 jaar, dus geboren 1606. Zij ondertrouwt te Delft 8 Dec. 1629 met ***Joost*** *Jansz van Overmeer* wedr., brouwer tot Utrecht, op welke plaats attestatie wordt gegeven. Als zij 27 Sept. 1646 voor not. H. v. d. Ceel te Delft verschijnt, heet zij huysvrouw van den eersamen Joost van Overmeer, coopman wonende tot Rotterdam.
3. ***Annetje*** *Simons Overschie*, oud 16 jaar en dus geboren in 1609. Zij trouwt te Delft 3 Juni 1629 met ***Heyndrick*** Rarmansz ***van der Burch.*** Als zij 23 Sept. 1630 voor not. W. v. Assendelft te Delft compareeren (A. R. A. dl. 1848) heet hij : tegenwoordig backer int Caritaethuys.
4. ***Grietgen Simons Overschie,*** oud 11 jaar en dus geboren in 1613. Ik vond geen huwelijk van haar vermeld.
6. ***Mary Simons Ouerschie,*** oud 9 jaar en dus in 1616 geboren. Zij maakt 11 Nov. 1631 voor notaris J. van Beest te Delft een testament. Zij woonde toen aan de binnenwatersloot in de Haversack, in welk huis haar vader, blijkens de boedelbeschrijving, ook gewoond had. Kort daarna is zij overleden.
6. ***Cornelia*** *Simons Overschie*, gedoopt te Delft 10 September 1617 als Neeltgen. Ook haar vond ik niet meer terug.
7. ***Dirk Simons Orerschie,*** gedoopt te Delft 9 Januari 1619 en niet meer vermeld bij de deeling van zijns vaders nalatenschap, zoodat hij vóór dien is overleden.
8. ***Sara*** *Simons Overschie*, gedoopt te Delft 16 April 1620. Voor notaris Coeckebacker te Delft (A.R. A. dl. 1608) worden 4 April 1642 huwelijksvoorwaarden gemaakt tusschen ***Jan Boonart,*** ysercooper, en Sara Symons d'Overschie.
9. ***Jacob Simons Overschie,*** bij het overlijden zijns vaders 3 jaar en dus geboren in 1621. Hij verschijnt 8 Juni 1646 voor notaris Coeckebacker te

[15]) Het woord „greynen" deed mij eerst aan een soort wollen stof denken. Elders **heet hij echter korenkooper en onder zijn boedel worden** de „greynen" ook genoemd, een **zolder met een partij beste** haver en een **partij slechte haver.**

Delft (A. R. A. dl. 1608) en maakt een testament. Hij heet dan j.m., mr. chirurgijn, wonende op doude weteringe.

Wie mocht meenen, dat met het bovenstaande de Overschie's te Delft en omgeving zijn uitgeput, vergist zich. Ik ken er nog minstens evenveel als in dit artikel reeds vermeld zijn.

Naschrift.

In het onder bovenstaanden titel verschenen artikel deelde ik onder CI mede, dat ik *Aaltje Borren,* die de eerste vrouw van *Frans Pietersz Ooerschie zou* zijn geweest, in geen enkele offlcieele acte was tegengekomen. Daar ik thans niet alleen haar, maar haar heelefamilie heb gevonden, volgt hieronder nog een naschrift.

Voor notaris J. Simonsz te Rotterdam compareeren verschillende malen, o.a. 19 Juni 1692, 4 Aug. 1592 etc. Dirck Govertsz Thoen en Mees Joestenzn, timmerman, als man van Maritgen Govertsdr., tevens optredende voor Pieter Franss. van Overschie, als erfgenamen van moederszijde van wijlen Eelant Eelantsz van Hogendorp. Zij verbieden daarbij aan allerlei personen, die huren of renten verschuldigd zijn aan den boedel van voorn. E. van Hogendorp, aan iemand anders dan aan één van hun drieën te betalen, ongeacht dat de zaak voor het Hof van Holland hangende is.

Er werd dus een proces gevoerd en uit den Index op de Civiele Sententiën van het Hof van Holland bleek mij dan ook, dat onder nº 62 van 1595 een sententie was ingeschreven in de zaak van Dirck Govertsz Thoen cum socys contra Jaoob Pietersz van Neck mede cum aocys.

De sententie zelf, die van 2 Februari 1696 is, geeft ons volkomen licht over de familie Borren. Hoewel wat langdradig, is zij zoo duidelijk, dat ik niet beter kan doen dan het begin hier over te schrijven.

In der saicke hangende voor den Hoive van Hollant tussahen Dirck Govertsz Thoon en Pieter Fransz Overschye voor hen zelven, mitsgaders Meeus Joestensz timmerman, als man eñ vocht van Maritgen Govertsdochter, tsaemen erffgenamen ab intestato van smoeders zijde van wijlen Elant Elantsz, zoon van Inge Borren Harmansdochter, Impten etc. ter eenre, ende Jacob Pietersz van Neck voor hem zelven, mitsgaders Euwout Dircxz van Coelen beyde wonen tot Rotterdam en Jan Jacobsz van Honthorst als getrout hebbeñ Maritgen Pietersdochter woneñ tot Woerden, te saemen als oomen eñ vooohden vañ naegelaten kinderen van Lysbeth Pietersdochter, mitsgaders als vervangeñ Steven Pietersz. eñ Maritgen Pietersdochter all oomen en moyen van smoeders zijde van wijlen Elant Elantsz ende derzelver kinderen respective gedn eñ eysschers in tzelve oas ter andere zijde.

..... dat tanderen tijden in levende lijve geweest waren *Jan Jacobsz Coorn* eñ *Inge Claes Borrendochter* zijne huysvrouwe eñ dat dezelve in wettigen huwelick bij den anderen geprocreert eñ tot hare erffgenamen naegelaten hadden *Harman Borren, Aeltgen Borren* ende *Eeuwoutgen Borren,* dat dezelve *Eeuwoutgen Borren* gebilict was geweest aen *Govert Dircxz Thoon* ende dat zij bij denzelven geprocreert hadde *Dirck Govertsz Thoen* eñ *Maritgen Govertsdr.* etc., dat de voors. *Aeltgen Borren* gehilict was aen *Frans Pietersz* ende dat zij bij denzelven geprooreert hadde *Pieter Fransz Overschye* etc., dat oock

de voorsz. *Harman Borren* in echte state vergadert was geweest met *Trijntge Jacobsdr.*, dat hij bij dezelve alleenlick geteelt hadde de voors. *Inge* Borren *Harmansdr.* ende dat hij een tijt lanck daernae deser weerlt was overleden, nalatende de voorsz. *Trijntge Jacobsdochter* tot zijne weduwe eñ de voorñ. *Inge Borren* tot zijn eenich eñ universeel erffgenaem, dat daernae de voorñ. *Inge Borren* in huwelick vergadert was geweest met *Eelant Corñ.z. Hoogendorp* ende dat zij bij den zelve geprocreert hadde dvoors. *Eelant Eelantsz* heer eenich kint. Ende waren daerna dvoors. *Eelant Corñz.* ende *Inge Borren* deser weerlt beyde overleden, naelatende haren voorn. eenige zoon *Eelant Eelantsa* universeel erffgenaem in alle hare goederen ende was dezelve *Eelant Eelantsz* sonder kinderen ofte andere descendenten achter telaeten ofte eenich testament gemaeckt te hebben opten vierden marty in den jare XVcXCII deser weerlt overleden. Twas oock zulcx dat de voors. *Trijntgen Jacobsdr.* nae toverlijden vañ voors. *Harman Borren* haren eersten man haer begeven hadde ten tweeden huwelicke met eenen *Pieter Matheys* ende dat zij bij den zelven geprocreert hadde verscheyden kinderen.

Tot hiertoe de sententie. Uit het volgende stip ik nog slechts aan, dat *Inge Borren,* poorteresse te Rotterdam, op 13 Juni 1671 getrouwd was met *Eelant Cornelisz van Hoogendorp,* poorter van Rotterdam en dat zij ten huwelijk had meegebracht 4000 gld. benevens 3000 gld., haar beloofd en gegeven door wijlen *Machtelt Jacobs Trompersdochter* haar moeders zuster, zoodat haar moeder Trijntje Jacobsdr. Tromper heette.

Gaan wij de hierboven vermelde gegevens na, dan blijkt ons, dat alle kinderen van Jan Jaoobs Coorn den naam van hun moeder aannamen en dat Aeltje Borren dus feitelijk Aeltje Coorn moest heeten, en dat de kwartieren, vermeld op het rouwbord van Pieter Sasbout Overschie mitsdien onjuist zijn. Daaruit toch zou afgeleid moeten worden, dat de *moeder* van Aeltje Borren den naam *Coorn* droeg, terwijl het de naam van haar *vader was.*

Ter verduidelijking tenslotte nog een overzichtsstaatje.

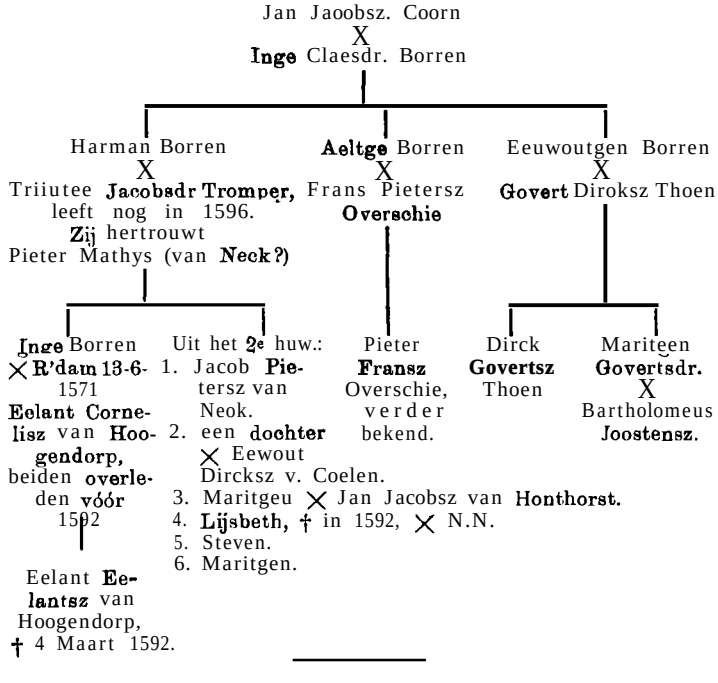

Het geslacht van Son te Tilburg,

door H. J. A. van Son.

Het onderzoek naar de herkomst van het hierboven bedoelde geslacht van Son (zie Maandblad 1931, kol. 134) heeft aangetoond, dat de in Ned. Patrioiaat 1920 genoemde stamvader Simon, tot vader had *Jan Jacobsz. van Son*, overleden 1604, tr. 1° N. N., tr. 2° *Elisabeth,* die hem overleefde.

De naam der eerste vrouw vonden wij nu in een acte van 8 Februari 1486 (1487), waarbij *Johannes,* zoon van wijlen *Jacob de Zonne, als* man van *Maria,* dochter van wijlen *Johannes Krillart,* aan Gerard van Broechoven verkoopt een erfelijken pacht rogge uit een huis met twaalf lopen grond te Tilburg ter plaatse aan die Hasselt [1]) In de reeds genoemde erfdeeling van Februari 1604 (1006) wordt dit goed, nader aangeduid als „die oude stede huys hoff metten toebehoorten" aau die Hasselt, toebedeeld aan *Jan* en *Symon van Son* en aan hun zuster *Aleyt.*

Den 13en Januari 1613 (1514) verklaart Margriet wede Aert van Wyok goede betalinge te hebben ontvangen van *Jan, Symon* en de overige kinderen van wijlen *Jan van Son,* ter zake van een schuldbrief „die welck *Jacob Janszoen van Son* verleent hadde Aerdeu van Wijck" inhoudende 24 rijnsgulden en 4 stuyvers [2]). Het is duidelijk, dat de in deze acte genoemde *Jacob Jansz. van Son de* vader was vau *Jaa Jacobsa. van Son.*

Dit blijkt bovendien uit een acte van 4 April 1640 (Protocol van Tilburg en Goirle n°. 287 fol. 77), wanneer een erfpacht van een mud rogge uit goed te Tilburg wordt verkocht, welke erfpacht indertijd verkregen was van *Jan* en *Alijt*, kinderen wilner *Jacobs van Sonne* „en die voorsz. *Jacob* zoon wilner *Jans van Sonne* erffelijcken vercregen hadde tegen Peter zn. wilner Gherit Berysz van Oerle". Behalve *Jan* en *Alijt* vinden we nog een zoon *Symon* filius quondam *Jacobi de Zonne,* die voor zich zelf en voor zijn zuster *Alijt* op 26 October 1474 een erfpacht van een mud rogge koopt uit land te Tilburg (Protocol 's Hertogenbosch n°. 1244 fol. 123v). Genoemde *Alijt* filia quondam *Jacobi de Zonne* bezat, ongehuwd zijnde. in 1476 land te Tilburg aan den hoevel. (Prot. 's Hertogenbosch n°. 1246 fol. 349.) Zij moet dit dus van haar ouders hebben geërfd en inderdaad vinden wij *Jacob van Zon* in 1462 en *Jacobus filius Johannis dicti de Zonne* in 1467 (Prot. 's Hertogenbosch n°. 1237 fol. 129) als eigenaar van land te Tilburg aan den hoeve1 vermeld.

Wij weten nu dat *Jacob Jansz.* van Son. gegoed te Tilburg, drie kinderen had nl. *Jnn, Symon* en *Alijt.*

Alvorens deze *Jacob Jansz. van Son* verder te volgen, dienen we te vermelden, dat naast de reeds bekende Jan Jacobsz. van Son een andere Jan Jacobsz. van Son eveneens te Tilburg leefde, waarop betrekking hebben de drie volgende acten:

7 Februari 1602 (1503), *Lauwreys* zoon van wijlen *Henric Zwijsen* als man van *Jenneke* en *Adriaen Jacob Kyebooms* als man van *Engel,* dochters van wijlen *Jan Jacobsz.*, dragen over aan Aert Marcelisz. van Vessem een hofstadt gelegen aan den Hovel (te Tilburg) [3]).

13 Ootober 1006, *Adriaen* zoon van wijlen *Jacob van den Kieboem* als man van *Engel* dochter wijlen *Jan Jacobs* draagt over aan Herman Centers twee stukken heyvelts groot vijf lopen saet te Tilburg bij den ouden Dreyboem, welke stukken heide *Jacob Janss. van Son* had gekocht blijkens een schepenbrief van Oisterwyck [4]).

17 October 1608, *Adriaen Jacobs van den Kyeboem* als man van *Engelberte* dochter van wijlen *Jan Jacobs van Son* draagt over aan Aert Mercelisz. van Vessem twee stukken beempts „onbedeelt liggende bijeen" gelegen te Tilburg ter stede geheten „after Mall", die aan voornoemde Engelberte waren toebedeeld na den dood van haar moeder *Engelberte* wed° *Jan Jncobs van Son* [5]).

De in deze acten genoemde *Jan Jacobs van Son is* dus overleden vóór *1603,* was gehuwd met *Engelberte*, die tusschen 1603-1608 overleed, uit welk huwelijk twee dochters *Jenneke* en *Engelberte.* De acte van 1505 toont aan dat Jan Jaoobs' vader, *Jacob Jansz van Son* heette.

Waar we nu te doen hebben met twee tijdgenooten te Tilburg, beiden geheeten *Jan Jacobs v. S.,* die beiden een zoon zijn van *Jacob Jansz. v. S.,* gegoed te Tilburg, ligt het voor de hand, dat Jacob Jansz. v. S. twee zoons had, beiden *Jan* gebeeten.

Dat wij wederom met twee personen te maken zouden hebben, thans beiden *Jacob Jans v. S.* genoemd, is uitgesloten, zooals blijkt uit de volgende acte, die uit het gezin van Jan v. S. slechts één zoon Jacob vermeldt:

16 Mei 1466, Johannes zoon van wijlen Bartbolomeus Viokenvoert draagt over aan Ghiselbert van Cloetwijck een huis te Tilburg aan den heuvel, dat Bartholomeus Vickenvoert had verkregen van *Arnoldus* priester, *Jacob, Johannes* en *Gerardus*, gebroeders en *Katharina* hun zuster, kinderen van *Johannes dicti de Zonne en* van wijlen diens echtgenoote *Elisabeth* [6]).

Hoewel nu met groote zekerheid kan worden aangenomen dat de beide *Jan Jacobsz. van Son*'s broeders waren, is dit alsnog niet afdoende bewezen. Tot nog toe mocht het ons niet gelukken een acte op te sporen, waarin de beide Jan's samen optraden en die in dat geval vermeld zouden zijn als Jan de oude en Jan de jonge. Hoewel het niet uitgesloten is, dat een dergelijk bewijs uit het omvangrijke protocol van 's Hertogenbosch opduikt, zullen toch de meeste acten betreffende gemeenschappelijk bezit der kinderen van Jacob Jansz. van Son voor schepenen van Tilburg zijn gepasseerd. Het protocol van Tilburg ontbreekt echter uit dien tijd en het protocol van Oisterwijk geeft. in tegenstelling met de 1° helft der 15° eeuw, in de 2° helft van die eeuw slechts sporadisch een acte over Tilburg. Toch meenen wij het bewijs op de volgende wijze afdoende te kunnen leveren.

In ons voorgaande opstel (jg. 1931) hebben wij in kolom 137 gezegd, dat *Simon Janss. van Son* in 1636 en 1640 optrad als voogd van de kinderen van zijn broeder *Jan Jansz. van Son,* die gegoed was te Goirle.

---

1) Protocol 's Hertogenbosch No. 1256 fol. 216v.
2) Protocol Tilburg en Goirle No. 264 fol. 28.
3) Idem No. 256 fol. 3.
4) Protocol Tilburg en Goirle No. 257 fol. 33. Inderdaad vinden we het transport van deze twee heidevelden aan Jacob van Zon, zoon van Jan van Zon, in het Protocol van Oisterwijk No. 92 fol. 18, acte 6 Juni 1453.
5) Protoool Tilburg en Goirle No. 260 fol. 5v.
6) Protoool 's Hertogenbosch No. 1234 fol. 85.

In de acte van 1636 (Prot. Tilburg en Goirle n°. 283 fol. 41) transporteert *Symon Jansz. van Son in* die qualiteit een weide te Goerl in het Goerlsche broek, welke weide *Jan Jansz. van Son* had gekocht van Joest zoon wilner Beris Eelkens. De koop van die weide vinden we in het protocol van Tilburg n°. 276 fol. 70 op 22 October 1629. In de daarop volgende acte van den zelfden datum verklaart *Jan* zoon wilner *Jans* van Son een jaarlijksche chijns van 3 gulden schuldig te zijn aan genoemden Joest Eelkens o.a. uit zijn huis te Goerl bij de kerk, terwijl 1 Februari 1629 (1630) (Prot. Tilburg n°. 277 fol. 58v) *Jan* zn. wilner *J a n van bon die Jonge,* uit dat zelfde huis nog een ohijns van 12 lopen rog schuldig wordt. Deze laatste acte bewijst dus, dat de vader van *Jan* en *Simon,* hier voorkomende als *Jan van Son die Jonge,* een oudere broeder Jan moet hebben gehad.

Jacob Jansz. van Zon, waarvan nu bekend zijn de kinderen *Jan, Symon, Alijt* en *Jan (de jonge), was* in 1446 reeds gehuwd met *Engelberte,* dochter van wijlen *Aert Meeuws Jonghelinx* on diens eohtgenoote *Aleyt,* blijkens acte van 20 Januari 1444 (1446) [7]), waarbij hij en zijn zwager Claes geheten Jonghelinx, priester, hun aandeel in land te Tilburg, ter stede geheten in de poel after Korvel, verkoopen. Op 10 September 1473 wordt bij transport van land te Tilburg „retro locum dictum Mall" als belending genoemd het erf van *Engele* relicta quondam *Jacobi* de *Zon* (Prot. 's Hertogenbosch n°. 1242 fol. 96.). *Engelberte Jonghelinx* heeft haar man dus overleefd.

Jacob Jansz. van Zon, ook genoemd *Jacob geheten van Zon* zoon *Jans van Zon,* wordt in verschillende acten van koop en verkoop van grond en erfpachten te Tilburg vermeld van 1430 tot 1466.

In de zooeven genoemde Tilburgsche acte van 17 October 1608, waarbij de dochter van *Jan Jacobsz van Son* twee bijeen liggende stukken beempts transporteert, wordt nader aangegeven, dat *Jacob van Son* één der stukken „tegen synen vader vercregen hadde in eenen scepenenbrief van Oesterwyck ende van Tilborch".

Deze mededeeling was aanleiding om het protocol van Oisterwijk te doorzoeken, dat van 1418 tot omstreeks 1466 zeer vele Tilburgsche acten bleek te bevatten.

De gezochte acte was van 13 Juli 1444, vermeldende dat *Jan geheten van Zon* zoon van wijlen *Henric van Broechouen* een halve beempt in Westilboroh ter stede in Mall verkoopt aan *Jacob* sinen zoen [8]).

We vonden dezen *Jan van Son als* zoon van wijlen *Henric van Broechoven* in verschillende acten te Tilburg terug, het eerst op 8 November 1428, wanneer hij o m. uit een huis te Tilburg aan den hoevel een erfpacht van een mud rogge verkoopt (Prot. 's Hertogenbosch n°. 1199 fol. 163v). Te voren vinden wij hem genoemd o. a. in 1420, wanneer ter zake van een zoenbrief acten van schuldbekentenissen worden gepasseerd ten behoeve van Gyelis Back van Tilborch en van Jan *van Zonne* van Tilborch [9]).

Ten slotte vestigde de Heer F. A. van Bussel te 's Hertogenbosch onze aandacht op een acte van 6 November 1428 (Prot. 's Hertogenbosch n°. 1199 fol. 257), waarbij *Arnoldus filius Johannis de Zonne* een m u d rogge verkoopt uit een erfpacht van vier mud rogge, die *Henricus filius quondam Arnoldi de Broechoven* schuldig was uit verschillende landerijen te Tilburg. Wisten wij reeds dat *Johannes de Zonne* de zoon was van *Henric van Broechoven,* uit deze acte volgt, dat *Henric* van *Broechoven* gegoed was te Tilburg en de zoon was van *Arnoldus de Broechoven.*

Uit het voorgaande is gebleken dat het Tilburgsche geslacht von *Son* stamt uit het geslacht *van Broechoven,* waarvan in de eerste helft der 15e eeuw vele leden te Tilburg gegoed waren, zooals het onderzoek in het protocol van Oisterwijk aantoonde.

Van de thans gevonden afstamming geven wij hierbij een overzicht.

7) Protoool Oisterwijk No. 86 fol. 2v.
8) Protoool Oisterwijk No. 85 fol. 28v.
9) Idem N°. '72 fol. 52.

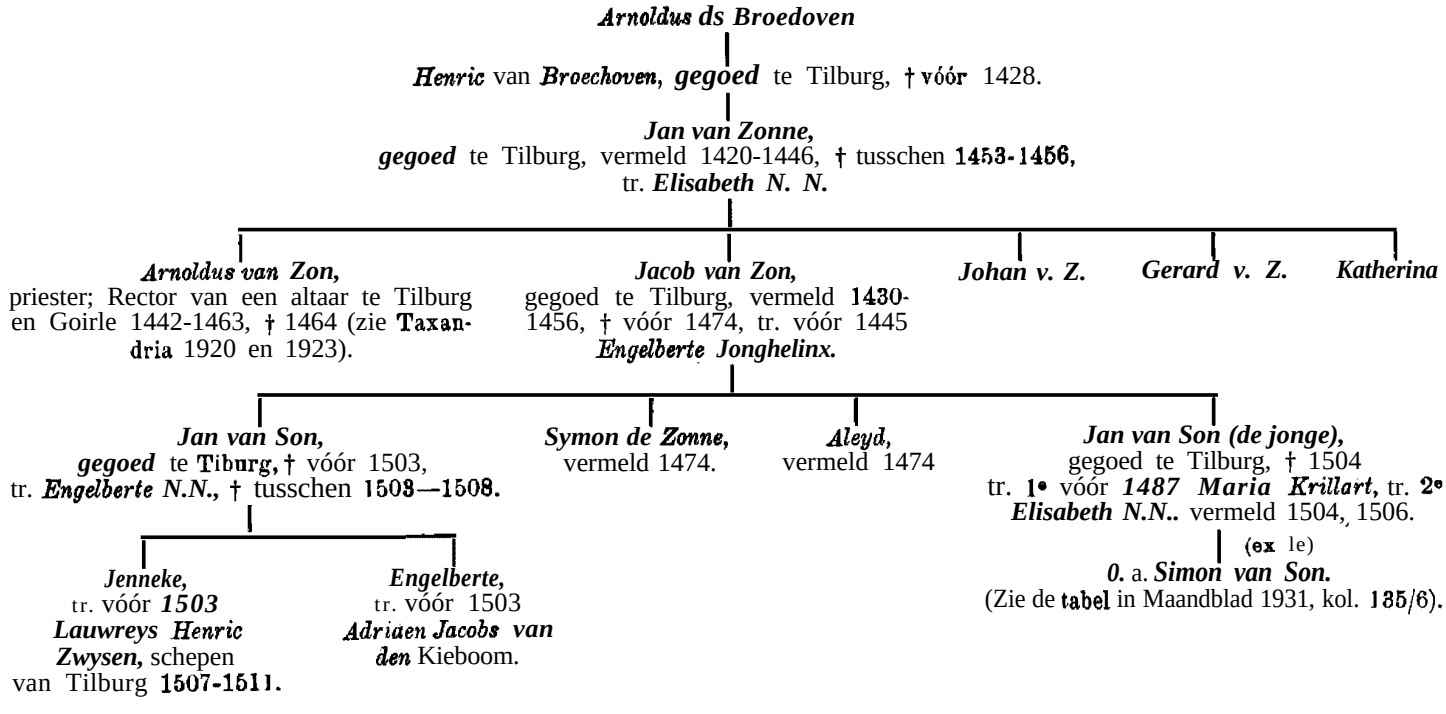

De wapens der Vlaardingsche vroedschappen,

door M. C. SIGAL Jr.

(Vervolg van LI, 490.)

161. Witsenburg (van).
Als nr. 92.
Dirk van Witsenburg, A. 1716. S. 1717, 1718, 1720, 1721, **1727.** H. C. 1724, 172ö. 0. 1730.
162. Kemp (van der).
Doorsneden. A. Drie koren bloemen naast elkander ; **B.** een reiger staande op een pol gras.
Gijsbregt van der Kemp, A. 1716. S. 1716-1720. 0. 1723.
163. Sonne.
Een aanziende stralende zon.
Gerrit Sonne, A. 1717. S. 1767-1729. T. 1720, 1723. H. C. 1717, 1718. 0. 1741.
164. Jongh(e) (de).
Als nr. 68.
Cornelis de ***Jongh,*** A. ***1719.*** T. 1722-1724. H. C. **1720,** 1721. 0. 1726.
166. Hoogstraaten.
Als nr. 116.
Dirk Hoogstraaten, A. 1720. Geëxct. 1724.
166. R ij n (v a n).
Gedeeld; I. Drie kruisen (2-1); II. drie leliën (2-1).
Cornelis van Rijn, A. 1720. S. 1720, 1721. Vertrokken 1723.
167. Linden (van der).
Als nr. 103.
Abraham van der Linden, A. **1723.** B. **1727—1729, 1732, 1733, 1736, 1737, 1740—** 1743, **1746—1748, 1750—** 1763. S. 1723-1726, 1730. T. 1730, 1731, 1734, 1736, 1738, 1739, 1744, 1746, 1749, 1780, 1764. Geëxct. 1767.
168. V a 1 k.
Doorsneden ; A. een leeuw ; B. een valk, de kop omgewend, op een grasgrond.
Cornelis ***Pieterse Valk,*** A. 1723. S. 1726-1733, 1736-1739. T. 1740, 1743. 0. 1763.
169. Brouwer.
Een liggende ton, ondersteund door een grasgrond.
Maarten Brouwer, A. 1723. S. 1724, 1727, 1731, 1734, 1736. T. 1726, 1728-1730, 1732, 1733, 1736-1763. 0. 1786.
160. Hoogstraaten.
Als nr. 116.
Maarten Hoogstraaten, A. ***1724. S. 1724—1727. O. 1728.***
161. Versijden.
Als nr. 4.
Frank Versijden, A. 1726. S. 1728-1730, 1736. T. 1726, 1727. 0. 1736.
162. Assendelft (van).
Als nr. 41.
Dirk van Assendelft, A. 1726. B. 1727-1729, 1734, 1736, 1738. 1739, 1749, 1760, 1769, 1760, 1767, 1768. S. 1730, 1731. 1733, **1736, 1737,** 1740, **1741, 1745—1748, 17511—754.** T. 1732, 1767, 1768. H. C. 1762-1764. 0. 1768.
163. Hekkenhoek.
Gevierendeeld; 1. een hond, ondersteund door een grasgrond ; 11. drie vogels (2-1) ; **III. een** hek, **onder-**

steund door een grasgrond; IV. drie xandloopers (2-1).
Pieter Hekkenhoek, A. **1728. S.** 1733-1736. T. 1731, 1737, 1742. H.C. 1732. 0. 1743.
164. Polderman.
Als nr. 141.
Jnn Polderman, A. 1738. S. 1728, 1729, 1731, 1732, 1737, 1738, 1739, 1740, 1760. T. 1733-1736. H.C. 1730. 0. 1760.
166. Vlieger (de).
Als nr. 60.
Anthony de Vlieger, A. 1729, B. 1730, 1731. 0. 1731.
166. Poth (van der).
Als nr. 136.
Philippus van der Poth, A. 1730. B. 1761-1764. S. **1731, 1732, 1741, 1744—1749.** H.C. **1733, 1734.** S.C. 1760. 0. 1769.
167. Hopman.
Als nr. 143.
Huybregt Hopman, A. 1731. B. 1739, 1740, **1745—** 1748, 1767, 1768, **1762, 1763, 1765.** S. **1732—1736, 1742,** 1743, 1764. T. 1741, 1769, 1760. 0. 1766.
168. Pernis.
Als nr. 130.
Cornelis Pernis, A. 1731. S. 1731-1734, 1738-1742, 1744, **1745,** 1749, 1760. H.C. 1737. 0. 1760.
169. Duin.
Drie duintoppen, naar **welker** middelste, die het hoogst is, een pad **voert.**
Leendert Duin, A. **1732.** B. 1736, 1736, 1743, 1744, 1764, 1766. S. 1732-1734, **1737—1742,** 1746-1748. 0. 1767.
170. Kemp (van der).
Als nr. 162.
Gijsbregt van der Kemp, A. 1733. S. 1736, 1737, 1740, 1741, 1743, 1744, 1749, 1760, **1751, 1754—1756,** 1759—1761, 1764-1766. T. **1762,** 1763. H.C. 1736, 1738, 1739, 1762, 1763. S.C. 1760. 0. 1766.
171. Assendelft (van),
Gevierendeeld; I. en IV. een stappend paard; II. twee ruggelings **paalswijs** geplaatste **zalmen,** gestoken door een kroon; 111. in **goud** een roode ster (8).
Bartholomeus van Assendelft, A. **1735. S.** 1736, 1736. 0. 1738.
172. With (de).
Als nr. 137.
Jan de With, A. 1736. B. 1741, 1742, 1744, 1746, 1749, 1760. S. 1737, 1738, 1743, 1762, 1763. T. 1746-1748. H. C. 1739, 1740. S. C. 1762, 1763. Geëxct. 1764.
173. Dorsman.
Een leeuw met een zwaard in den rechtervoorpoot, staande in een tuin, omgeven door een staketsel.
Willem Jansz. Dorsman, A. 1737. S. 1737-1739, 1741-1743, 1760-1763, 1766. H. C. 1744-1749, 1764-1768. S. C. 1761-1763. 0. 1769.
174. Heubink.
Een baar, rechts vergezeld van drie sterren **schuin**links boven elkander, links van een lelie.
Franck Heubink, A. 1738. 0. 1743.
17ö. Koningh.
Als nr. 64.
Willem Koningh, A. 1738. S. 1738-1742, 1746-1749, 1767. T. 1764, 1766. H. C. 1743, 1744, 1760-1763. Vertokken 1769.

1'76. Berch (de).
Als nr. 96.
Theunis de Berch, A. 1741. S. 1744, 1745, 1755—1768. H. C. 1741-1743, 1749-1761, 1769-1761. 8. C. 1766. 0. 1771.
177. Back (den).
Als nr. 1 ll.
Hendrik den Back, A. 1743. S. 1743, 1744, 1746-1762, 1764. T. 1763. EI. C. 1746. S. C. 1761, 1752, l 764. Geëxct. 1766.
178. Starre (van der).
Als nr. 48.
Jacobus van der Starre, A. 1743. B. 1766, 1756. S. 1743-1761, 1763, 1764, 1767, 1758, 1760—1763. T. 1762, 1764-1766. H.C. 1761, 1767, 1768, 1760-1762. 0. 1768.
179. Bijl.
Twee gekruiste bijlen, de stelen naar beneden.
Jacob Jansz. Bijl, A. 1743. B. 1768, 1769, 1776. S. 1749-1762, 1764, 1766, 1756, 1768, 1769, 1766-1767, 1770, 1771, 1776, 1777. T. 1763, 1764. H.C. 1746-1748, 1772, 1773. 0. 1777.
180. Hoogvliet.
Als nr. 124.
Arnold Hoogvliet, A. *1760.* H.C. 1766-1768. 0. 1763.
181. Sonne.
Als nr. *163.*
Dirk Sonne, A. 1761. S. 1761-1763. 0. 1767.
182. Bekum (van).
Drie golvende baren, ter weerszijden vergezeld van een ster.
Jan van ***Bekum,*** A. 1761. S. 1762-1766. T. 1761, 1766, 1766, 1767. S.C. 1764, 176ö. 0. 1768.
183. Maan.
Als nr. 160.
Willem Maan, A. 1763. B. 1770, 1771, 1774, 1776, 1781, 1782, 1786. S. 1766-1769, 1761—1763, 1766, 1766, 1768, 1769, 1776, 1778, 1780. T. 1767. H.C. 1764. S.C. 1766, 1766, 1761. 0. 1789.
184. Badon.
Een vogel, zittende op een kruk, welke bevestigd is op een dorre struik, ondersteund door een grasgrond,
Johannes Badon, A. 1763. B. 1766, 1767, 1760, 1761. S. 1763-1766. S.C. 1763-1766. 0. 1790.
186. Ham (van den).
Een ham, schuinlinks geplaatst.
Coenraad van den Ham, A. 1766. S. 1766-1769, 1763 1766. T. 1760, 1761. S.C. 1766. 0. 1766.
186. Brouwer.
Als nr. 169.
Jacob Brouwer. A. 1755. S. 1767-1769, 1768—1770, 1773, 1773. T. '1766, 1766, 1761, 1762; 1766-1767; 1771. H.C. 1763, 1764. S.C. 1767-1769. 0. 1780.
187. Hoogs tad.
Als nr. ll.
Jacob Hoogstad, A. 1766. B. 1768, 1769, 1763, 1764, 1766, 1767, 1771, 1772, 1776. S. 1766, 1767, 1760—1762, 1766. S.G. 1766, 1767. 0. 1776.
188. Ruyterus.
Een ruiter te paard (St. George) met zijn lans een draak doodend, het geheel ondersteund door een grasgrond.
Anthony Ruyterus, A. 1767. B 1790, 1791, 1794. S. 1760-1766, 1768, 1769, 1771, 1776, 1776, 1780, 1782, 1783, 1786, 1787. T. 1768, 1769, 1786. H.C. 1762, 1770, 1774. S.C. 1763-1766, 1768, 1771, 1776.
189. Versendaal.
Doorsneden; A. een ossenkop; B. gedeeld, 1. drie sterren (2—1), II. drie eenden (2—1).
Job Versendaal, A. 1768. S. 1768-1760, 1763, 1764, 1772-1774, 1776, 1777, 1781-1783, 1786-1788. T. 1776. H.C. 1784, 1786. S.C. 1768, 1769, 1774, 1776, 1777, 1786. Geëxct. 1789.

(Slot volgt.)

KORTE MEDEDEELINGEN.

Van Brandwijck-van der Hoeven.

In De Nederlandsche Leeuw van het jaar 1924, kolom 82, worden gegevens gevraagd nopens de families ***van Brandwijck*** en van ***der Hoeven.***

Kolom 118 van datzelfde jaar geeft een paar antwoorden, waarbij wordt medegedeeld, dat ***Adriana van der Hoeven*** eene dr. was van ***Govert*** en ***Catharina van Gils.***

In de gedrukte en gedocumenteerde genealogie van de familie ***van der Hoeven*** komt evenwel onder de elf kinderen van dat echtpaar ***Adriana*** niet voor en het kan dan ook niet verwonderen, dat twijfel omtrent hare afstamming gerechtvaardigd kon worden genoemd.

Het wilde mij voorkomen, dat een uitgebreid onderzoek in de protocollen van het „Land van Altena" slechts uitsluitsel zou kunnen geven.

De resultaten daarvan, welke ik hier laat volgen, doen zien, dat bovenvermelde mededeelingen omtrent de afstamming van Adriana onjuist zijn.

I. ***Joost van der Hoeven*** te Almkerk liet na drie kinderen: ***Mayken,*** tr. ***Wouter Verhey, Claesken,*** tr. ***Willem van der Houwen*** en

II. ***Willem van der Hoeven,*** Heemraet van Almkerk, geb. Almkerk, † Almkerk ± 1677, welke omstreeks 1664 huwde met ***Eyken Meeussen.***

Uit dit huwelijk stamde:

III. ***Joost van der Hoeven,*** eveneens Heemraet van Almkerk, welke aldaar geboren werd in het jaar 1647 en huwde met ***Grietje Berrevoets,*** wede ***Verkuyl.*** Uit dit huwelijk stamde ***Adriana van der Hoeven,*** welke in de maand November van het jaar 1706 huwde met ***Cornelis*** van ***Brandwijck,*** Secr.s van Eethen en Meeuwen.

Almkerk R. N° 12, fol. 446v—7 Oct. 1677 comp. ***Ike Meeussen,*** wede v. zal. ***Willem Joosten*** ende ***Joost Willemsz. van der Hoeven,*** wone tot Almkerk, verkoopen land.

Fol. 451v—16 April 1678 comp. de erfgenamen van ***Mayken Joosten van der Hoeven,*** wone te Werkendam, de erfgenamen van ***Claesken Joosten van der Hoeven*** en dragen over aan ***Joost Willemsz. van der Hoeven*** de twee gerechte derde parten van 7 hond land, gelegen in den banne van Uppel ende mette voorsz. ***Joost van der Hoeven*** gemeen, onverscheiden en onverdeelt sijn leggende.

Duseen-Muylkerk R N° 16, fol. 97-20 Jan. 1687 comp. ***Joost Willemsz. van der Hoeven,*** wone Almkerk, oud' omtrent 40 jaar.

Dussen-Munsterkerk R N° 28 — 20 Febr. 1707 test. ***Cornelis van Brandewijck,*** secr.s Eethen en Meeuwen en

Adriana van der ***Hoeven,*** echteluyclen. Voogd kinderen van haar kant ***Jacob Berrevoets***, haar oom.

Eethen R N° 18 — 8 Mrt. 1728 comp. eenige erfgenamen van wijlen ***Antony Verkuyl*** den ouden, dewelke was een zn. v. *Grietje Berrevoets*, laest wede v. ***Joost v. d. Hoeven.***

Cornelis van *Brandwijck*, getr met ***Adriana van der Eoecen,*** had o.m. een zuster *Theodora*, welke huwde met ***Hendrik van der Hoeren,*** secr.s v. Cappel, welke een zn. was van ***Covert*** en ***Catharina van Gils.***

Omtrent de familie *van Brandwijck* kan ik nog de volgende aanvullende gegevens verstrekken op de juiste mededeelingen en veronderstellingen van B. v. B.

Eethen R N° 9, fol. 82 — 23 Febr. 1706 comp. ***Cornelis van Brandwijck***, onsen secr.s enz., alle kinderen enz. ende erfgenamen van zal. Cornelis vnn ***Brandwijck***, in sijn leven secr.s en rentmr der heerlijkheit Dussen-Muylkerk.

Cornelis van Brandwijck, secrs. van Eethen en Meeuwen van 1649—1698, stierf in het jaar 1704 en was gehuwd met *Dirkje Jans* ***van den Hout,*** welke te Meeuwen overleed in het jaar 169ö.

Blijkens zijn testament van 20 Sept. 1698, verleden voor Nots Pieter de Wit te Gorcum, waarin hij al zijne kinderen noemt, o.a. *Johanna*, tr. ***Qovert Verploegh,*** betitelt hij zijn zn. Cornelis als ***Cornelis van Brandwijck***, proponent der H. Theologie.

Verder noteerde ik Bossche Schepenprot. No. 1547, fol. 173" — 6 Juli 1633 comp. Cornelis ***van. Brantwijck, zn. v. Adriaen,*** erft van sijn moeye *Cornelia* ***van Emmichoven.***

P. BINKHORST VAN OUDCARSPEL.

Breberenus van Dijck.

Ter aanvulling van het in kol. 409-412 medegedeelde over deze familie kan het volgende dienen:

Philippus Breberenus *van Dijck* werd in 1625 lidmaat der Hervormde Gemeente te Heusden, komende uit Gorinchem. Hij was rector der Latijnsche school te Heusden en trad aldaar op 30 Nov. 1627 in het huwelijk met *Geertruyt van* ***Heemskerck,*** geboren te Heusden, dochter van *Johan van* ***Heemskerck,*** notaris en procureur aldaar, en *Cathalina* ***de Momber.***

Uit, hun huwelijk werden te Heusden gedoop *Gisbertus*, op 19 Oct. 1628, en Sara, op 29 Aug. 1630.

Philippus Breberenus werd op 6 Dec. 1.633 te Heusden begraven; zijn zoontje werd er op 6 Juli 1636 begraven. B. v. B.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Chalmot (de). (LI, 422). Mevr. A. J. de Chalmot geb. Smit, hier wonende, deelde mij mede dat het bedoelde *Journal*, vroeger in het bezit van haren overleden echtgenoot, burgemeester van Ambt Hardenberg, thans onder berusting is van den Heer H. M. J. de Chalmot, oud post-directeur, wonende huize Molenzicht te Dalfsen. Prof. Weiss maakte er een kort uittreksel uit, dat in druk verscheen. [1])

Harderwijk. Dr. C. P. J. PENNING.

[1]) Een vrijwel gelijk antwoord ontvingen wij van N. M. H. v.d. B. te A. — RED.

Meyenfeldt. (LI, 423). *Johann August von Meyenfeldt*, geb. Stralsund, constructeur bij de Marine te Rotterdam, overleden Rotterdam 4 Juni 1836, oud 74 jaar, zoon van *Johann* ***August von Meyenfeldt*** en ***Antouetta von Sprint.*** Hij huwde te Amsterdam *Catharina* ***Margaretha Pieploo***, geb. Amsterdam, Luthersch gedoopt, overleden Rotterdam 26 Januari 1868, oud 73 jaar en 1 maand, dochter van ***Hendrik Pieploo*** en ***Engeltje Samuels***, beiden te Amsterdam overleden.

Uit dit huweljik:

1. *Johann* ***August***, geb. Amsterdam 1808, timmerman, Luthersch gedoopt.
2. ***Hendrik,*** geb. Rotterdam 17 Oot. 1810, Luthersch gedoopt 20 Oct. d.a.v., Rijksambtenaar.
3. *Carel*, geb. Rotterdam 16 April 1815, scheepmaker.
4. *Frederik*, geb. Rotterdam 1 Juli 1817, stuurman.
5. ***Engelina Cathnrina Margaretha Augusta,*** geb. Rotterdam 8 Juli 1823, Luthersch.

Bij de volkstelling te Rotterdam van 1829 woonde de familie Oostsingel wijk N nr. 66, bij die van 1839 Oostsingel wijk N nr. 68, de kinderen waren toen allen nog ongehuwd en bij die van 1849 Goudsche Singel wijk 13 nr. 883 benedenwoning.

Met den titel van „Graaf" is ***Meyenfeldt*** te Rotterdam niet aangetroffen. Evenmin is de reden bekend waarom hij naar Nederland is gekomen.

Rotterdam. W. J. L. POELMANS.

Schneeli. *Johannes Schneeli*, geb. 1707, tr. 1731 *Jacoba Sporlin* uit Basel, geb. 1699. Zij verkregen 1738 verlof v. d. Grooten Raad van Zürich om uit te wijken naar de Nederlanden met hunne dochters ***Jacoba,*** geb. 1736 en ***Anna. Margaretha,*** geb. 1736.

Weet iemand, waar dit gezin zich gevestigd heeft en wat ervan is geworden?

Leiden. BIJLEVELD.

Virieu (de). (LI, 424). Zonder de gedane vraag te kunnen beantwoorden, wil ik den inzender er toch opmerkzaam op maken, dat de vrouw van ***François de Viry*** niet ***Magteld de Moris*** heet, doch ***Magtilda van Mario***, zooals blijkt uit de registratiën in het Memoriaal in het Rijksarchief te 's-Gravenhage, portefeuilles Hof 6010 en 6011, waar vermeld wordt: ***Anna Margaretha de Virieu***, vrouwe van 't Tolhuys van Catendrecht, 23/3 1690 eenige dochter van wijlen ***Magtilda van Mario*** weduwe van den Commandeur ***Adam Esday en ge***trouwd met ***Wouter van Bonenburgh*** heere van Bonenburgh, welke Wouter haar verlaten heeft, en waaruit dus tevens blijkt, dat haar moeder hertrouwd is met ***Adam Esday***. Geheel in overeenstemming hiermede vermeldt het Algemeen Nederlandsch Familieblad 1886, pag. 301 dan ook, dat jor ***François de Viry***, kapitein, 1/4 1639 te Sluis ondertrouwt met ***Machtel van Mario***, juffrouw van de gravinne van Nassou.

Een ***Renrick van Mario*** was 16/7 1662 commandeerend officier te Hulst. Deze familie ***van Mario*** voerde als wapen een aanziend gesteld manshoofd met hals en schouders en dito hoofd als helmteeken.

Arnhem. R. T. MUSCHART.

Virieu (de). (LI, 424). Van bevriende zijde wordt mij bericht, dat volgens latere gegevens van † Jhr. v. Kin-

schot is gebleken, **dat Jr.** ***François de Virieu,*** in 1639 getrouwd met Juff. Machteld de Ma *rio*, een **zoon was van** *Willem de V.* × **Maria** *Palms*, ***dus*** identiek met 3 f, vermeld op kol. 314 Mbl. **XXIII** en dat Jr. Willem de ***V.,*** in 1656 getrouwd met ***Machteld Snels,*** identiek is met 3 k, zelfde kolom, dus zoon van ***Gunther de V.*** × **Anna** ***Waddels.***

C. S. DE G.

Zegers van Wassenhoven. (L, 63, 64, LI 127, 128). ***Guilliaem (Qeleyn) Zeghers van Ydeghem,*** ridder, raad ordinaris in den Hove van Holland, heere van Wassenhoven, Heer Arendsberge en Ammerstol, had in zijn, kort voor zijn overlijden in 1566 gemaakt, testament bepaald **dat** ***Johan van Wassenhoven,*** **zijn** oudste zoon, zou hebben de heerlijkheid Wassenhoven, gelegen in den lande van **Aelst** en zijn twee andere zonen, ***Arnoult en Guylein van Wassenhoven,*** „dat deselve naer prerogatieve van haere oudte geprefereert zouden zijn zijne dochters, omme te moege nemen eñ behouden de andere leenen eñ heerlicheden". Toen nu Arnoult bij zijn overlijden alleen een dochter naliet en daarna Geleyn ongehuwd kwam te overlijden, ontstonden tal van processen, waarin het Hof' van Holland moest beslissen, met betrekking tot de aanspraken van verschillende rechthebbenden op Heer Arendsberge en Ammerstol.

Inmiddels werd reeds kort na het overlijden van hun vader, allen kinderen van Geleyn, den raadsheer, een proces aangedaan, waarin het Hof van Holland 14 Juli 1667 uitspraak deed, door een zekeren Jan **Evertsz** als man en voogd van Thoenthen Heyndricxsdochter tot Amstelredam, bij welke laatste Geleyn voornoemd indertijd een dochter Sara verwekt had, voor welke de alimentatie gedurende 12 jaar niet betaald was.

Waar in dit proces alle kinderen genoemd worden en uit de volgende processen nog een aantal bijzonderheden blijken, **destijds** in de opgave van den heer Hoffmañ niet vermeld, laat ik die kinderen hieronder volgen :

1. ***Johan.*** Hij erft, zooals hiervoor vermeld, de heerlijkheid Wassenhoven. Volgens den heer Hoffmañ was hij predikant te Bodegraven. Is dit zoo ? Van zijn reeds t. a. p. genoemde kinderen geef ik nog eens:
   a. ***Geleyn***, de man van Maria Muys van **Holy.** Deze was predikant te Bodegraven. Register van Confirmatiën ende Approbatiën. **Arch.** St. v. Holland no. 1778[a]: 19 Febr. 1608 Opt versouck van ***Geleyn van Wassenhoven, predicant tot Bodegraven,*** omme te hebben approbatie ende confirmatie van zekere cappelrye van Crimpen, Lekkerkerk ende Mijnsheerenlant, geconfereereert en overgedragen bij Ydon Darmel won. tot Alphen als daertoe procuratie hebbende van Joncr Humfrey Badley, op des supplts soon genaempt ***Qeleyn van Wassenhoven*** etc. Het zijn dus zijn kwartieren, die de heer Muschart XLIX, k. 384 vermeldt.
   b. ***Johan.*** Voor notaris J. Bom te Delft verschijnen 26 Januari **1686** de edele Joncker ***Johan van Wassenhoven*** en ***Clara van der Dries Jacobsdr.*** zijn echte **huisvr., won.** binnen der stede van Delft. Zij doen hun huw. voorw. van 5 October 1584 te niet en maken een testament, waarin hij, indien hij zonder kinderen komt te overlijden, zijn broeder ***Geleyn van Wassenhovea*** tot zijn erfgenaam benoemt. 12 Aug. 1687 compareeren voor denzelfden notaris ***Jan Zegers van Wassenhoven Jansz.*** en ***Clara van Dries Jacobsdr.,*** echte man en wijff, herroepen hun vorig testament en testeeren ten behoeve van de wettige kinderen, die zijluyden alsnu int leven hebben en die zij noch crijgen sullen.

   Met vrij groote zekerheid kunnen wij dus aannemen, dat *Clara* van ***der Dries Jacobsdr.*** de moeder is van ***Margaretha van Wassenhoven***, de vrouw van ***Robbert Bellous.***
2. ***Arnoult*** (Arend); hij huwt Jacobmina van Triest. In 1661 heet hij baljuw van Bloys en Schoonhoven. Hij is heer van Heer Arentsberge en Ammerstol, met welke heerlijkheden 4 Juli 1671 zijn dochter *Louise* verleid wordt, zoodat hij vóór dien datum overleden moet zijn. Deze dochter huwt, zooals bekend, ***Jan van Serooskerke.***
3. ***Anna,*** gehuwd met Laurens ***van Bronchorst,*** ridder; deze laatste, dan wel beiden, zijn Juli 1667 dood, want dan treedt Arend op als oom en voogd van hun kinderen.
4. ***Catharina,*** huwt 1° Mr. Nicolaes van der Laen, raad ordinaris in den Hove van Holland; overleden 1574;
   huwt 2° Arent Pijl, overleden vóór Juni 1683;
   huwt, 3° Thomas Lonel, engelsman.
6. ***Qeleyn,*** is vóór 1687 zonder nakomelingen overleden. Wellicht is hij in 1667 nog minderjarig, want Claude de Glarges, secretaris H. v. Holl., treedt als zijn „curateur" op.
6. *Barbara.* ***Zij*** is in Juli 1667 **weduwe wijlen** Joncheer ***Johan van Dorp.*** Daarna hertrouwt zij Joncheer *Nono van Meclenborch.* Zij is overleden vóór Mei 1686 zonder erfgenamen.
7. ***Een dochter,*** **die niet bij name genoemd wordt en die gehuwd was met** Joncheer ***Pieter van Sorre,*** heere van Vugin. Zij komen alleen voor in het proces van 1667.

's-Gravenhage. H. WIJNAENDTS.

Een Jonker van Assendelft? In de Zaanlandsche Oudheidkamer hangt een schilderij op paneel, voorstellende een jonker met een paardje; op den achtergrond de bouwval van een kasteel, overeenkomende met de **ruïne van Oudt-Haerlem volgens het prentje in** Soeteboom's Zaanl. Arcadia, **1e druk. Het stuk is niet gesigneerd, maar geeft het jaartal** AETAIY SVAE 6 ANNO 1624. **Omdat dit portret afkomstig is uit het dorp Assendelft, is het niet onmogelijk dat er een Jonker uit het geslacht** ***van Assendelft*** of ***van Renesse op*** afgebeeld is.

Zaandijk. G. J. HONIG.

INHOUD 1983, No. II.

Bestuursberichten — Het geslacht Luer- van den Dystelberch— van Dystelenbergh en zijn betrekking tot het geslacht Elias, door Dr. Johan E. Elias en Prof. Jhr. Dr. G. J. Elias. — Delftsche Oversohie's, door H. Wijnaendts. (Slot). — Het geslacht van Son te Tilburg, door H. J. A. vau Son. — De wapens der Vlaardingsche vroedschappen, door M. C. Sigal Jr. (Vervolg). — Korte mededeelingen: Van Brandwijck-van der Hoeven; Breberenus van Dijck. — Vragen en antwoorden: Chalmot (de); Meyenfeldt; Schneeli; Virieu (de); Zegers van Wassenhoven. — Een Jonker van Assendelft?

De Ned. Boek- en Steendrukkerij, voorh. H. L. SMITS.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER: Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, zoomede opgaven ven adresverandering gelieve men te riohten tot den redacteur Dr. TE. R. VALCK LUCASSEN, *huize Sparrenheide, Driebergen.*

Correspondentie, bestemd voor het Best uur, gelieve men te richten tot den secretaris Dr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Sweelinckstraat 50, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie) te riohten aan het Bureau van het Genootsohep, *Bleïjenburg 5, 's-G ravenhage.*

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 12. **LIe Jaargang.** December 1933.

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de Heeren F. C. Colenbrander, te Brummen, em Luit-gen. b.d. R. B. A. N. de Quay, te 's-Gravenhage, respectievelijk sedert 1913 en 1924 gewoon lid van het Genootschap.

Het Genootschap is in ruil getreden met „Nachrichtenblatt für Rheinische Heimatpflege (Organ f. Museen, Denkmalpflege, Archiv-Beratung, Natur- und Landschaftsschutz)", te Düsseldorf.

Adreswijzigingen.

Dr. C. DROSSAABT VAN DUSSELDORP . . *Wassenaar. „De Larix", Prins Frederiklaan 10.*
Mr. B. J. L. Baron DE GEER VAN JUTPHAAS . . . . . *Utrecht. Maliebaan 68.*
Mr. H. H. REYERS . . . . . *Scheveningen. Nieuwe Parklaan 74*
N. MESSCHAERT SNELLEN . . . . . *Soerabaja. Hotel Brunet*
R. N. DE RUYTER VAN STEVENINOK . . *'s-Gruvenhage. Stalpertstraat 11*

Aanwinsten der Bibliotheek.

Prins Willem van Oranje 1633-1933 Haarlem 1933, ***(Geschenk van den heer H. D. Tjeenk Willink)***.

[Coc k, J. J. Het geslacht] Cock [te] Nijmegen [Zierikzee 1933]. ***(Geschenk van den Schrijver),***

Kolfschoten, Th. C. P. M. Edam en Volendam, Edam 1933. ***(Geschenk van den Schrijver)***

Norg en omgeving. Geïll. gids met wandelkaart [z. pl. z. j.]

(Geschenk van den heer Mr. W. Lunsingh Tonchens).

Schmidt-Phiseldeck, C. von. Verzeichniss der dem herzoglichen Landeshauptarchive zu Wolfenbüttel gehörigen Sammlung von Gipsabgüssen mit erläuternder Einleitung. [Met: Nachtrag]. Wolfenbüttel 1882, 1898. 2 dln. 1 bd.

Die Siegel des herzoglichen Hauses Braunschweig u. Lüneburg. ***(Geschenk van den Secretaris).***

Deiman, J. Haus Clee und seine Besitzer. Köln 1933. ***(Geschenk van den heer J. Kaiser).***

Dame to, J., V. Mut, J. Alemañy, J. Binimelis, etc. Breve reseña de la historia de Mallorca. [Palma de Mallorca] 1929.

(Geschenk van den heer Ph. F. W. van Romondt).

Brinchmann, Chr. Norske Konge-Sigiller og andre Fyrste-Sigiller fra Middelalderen. Kristiania 1924.

(Geschenk van den Secretaris).

Affre, H. Inventaire-sommaire des archives départementales antérieures à 1790. Aveyron. Paris 1866. tome 1. Archives civiles. Séries B. C. et D.

(Geschenk van den heer M. C. Sigal Jr.).

Reimers, H. Edzard d[er] Gr[osse] und seine Feinde. Norden [1933].

Overdr. uit „Ostfreesland", 1933.

(Geschenk van den heer W. J. J. C. Bijleveld).

Gavelle, E. Le chevalier Laurent 1768-1846. [z. pl.] 1933.

Overdr. uit „Bull. de la Soc. des sciences, de l'agriculture et des arts de Lille." ***(Gesehenk*** a. b.).

Meyer Jr., D. C. Wandelingen door de zalen der Historische Tentoonstelling van Amsterdam. Amsterdam 1876.

Hierbij ingebonden :

[Catalogus der] Historische Tentoonstelling van Amsterdam, gehouden in den zomer van 1876. Amsterdam

[1876]. *(Geschenk van den heer G. Halwasse).*

[F la me o t, A. J. A.]. Zegelstempels in het Rijksarchief in Limburg 1100-1806. [z. pl. 1910].

Overdr. uit „Het Huis oud en nieuw", 1910.

(Geschenk a. t.).

[Voss, A. L. Heerma van]. Grafzerken in de kerk te Menaldum. [z. pl. 1933].

Overdr. uit „Leeuwarder Nieuwsblad", 4, 6 en 6 Mei 1933. *(Geschenk van den Schrijver).*

The genera1 State-archives and their conteots. 's-Gravenhage 1932.

(Geschenk van den Algemeen Rijksarchivaris).

1733-1933 Jacobus Boelen, Amsterdam. Bijdrage tot de geschiedenis van den wijnhandel in Nederland in de laatste twee eeuwen. Amsterdam [1933].

(Geschenk van den heer W. J. J. C. Bijleveld).

Evers, J. W. Staats. Het Caecilia-concert te Arnhem, opgerigt in 1691. Arnhem 1874.

(Geschenk van den heer J. Steur).

B e m me 1 e o, J. F. v an. The parentela Johannes de Fremery 17 × 34 Maria Cornelia de Fremery, a case of marriage between first cousins. [z. pl. 1933].

Kon. Akademie van Wetenschappen te Amsterdam. Overdr. uit „Proceedings", vol. XXXVI, no. 6.

(Beschenk van den Schrijver).

[Ge bh ar d t, P. von]. Ahnentafeln für die Kinder von Walther Brockhaus. Leipzig 1928. Tafel 1, 1-13.

Uit „Geschichte der Familie Brockhaus aus Unna in Westfalen" von P. von Gebhardt.

(Geschenk van den Schrijver).

N i e u w e n k a m p, H. W. M. J. Kits. De Kottingnaam gezien in verband met de Kotiog-sage. [z. pl. 1933].

Uit „Eigen Volk", jrg. 6.

(Geschenk van den Schrijver).

C ra m p e, Th. Die Flaodrische Familie Crampe nach 4 Urkundeo des 13. Jahrhunderts. [Naumburg (Saale)] 1933. *(Geschenk van den Schrijver).*

0 p de L a a c k, H. Catalogus der oude boeken (15e eeuw — circa 1814) van de Gemeentelijke Bibliotheek van Venlo. [Venlo 1933].

(Geschenk van het Gemeente-Bestuur van Venlo).

Gymnasium te Alkmaar. Programma voor de feestelijke herdenking van het 25-jarig bestaan .... 1929. [Alkmaar 1929]. *(Geschenk van den Bibliothecaris der Ned. Handels-Hoogeschool).*

[W e h r m a n n, M.] Festschrift zum hundertjährigen Bestehen der Korporation der Kaufmannschaft zu Stettin. [Stettin 1921]. *(Geschenk a. b.)*

Vijftig jaren 1882 — 14 Juli — 1932. Een overzicht van de geschiedenis van de N.V. Utrechtsche Hypotheekbank. [Utrecht 1932]. *(Geschenk a. b.).*

Nederland-Zuid-Afrika. Gedenkboek uitgeg. door de Nederlandsch-Zuid-Afrikaansche Vereeniging, bij gelegenheid van haar vijftig-jarig bestaan 1881-1931. Amsterdam 1931. *(Geschenk a. b.)*

R e n g e r s, Th. van W e l d e r e n en J. H. Faber. Friesland en de woningwet 1902-1912. Leeuwarden 1918. *(Geschenk a. b.)*

S o h i l f g a a r d e, A. P. van. Het Archief vao het Huis Bergh en zijn waarde voor den onderzoeker. [z. pl. z. j.]. *(Geschenk van den Schrijver).*

F r u i n, R. De provincie Zeeland en hare rechterlijke indeeliog vóór 1796. [Middelburg] 1933.

Uitgave van het Zeeuwsch Gen. der Wetensch.

J o 11 e s, J. A. De schuttersgilden en schutterijen van Noord-Brabant. Overzicht van hetgeen nog bestaat. 's- Hertogenbosch 1933.

Prov. Gen. van K. en W. in Noord-Brabant. dl 1. A.-L.

Koninklijk Oudheidkundig Genootschap 1868-1933. Gedenkboek ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan. Amsterdam 1933.

Bibliographie der geschriften van Jhr. Dr. Jan Six. Amsterdam 1933.

Koninklijk Oudheidkundig Genootschap.

0 1 thuis, H. J. [e. a.]. Elburg 1233-1933. Gedenkboek. Elburg 1933.

S c h ü t z, F. Fraozösische Familiennamen in Ostpreussen aus der Zeit der Schweizerkolonie, ihre Herkunft, Sohreibweise, Anderung. Gumbinnen 1933.

F o u r e z, L. Le droit héraldique dans les Pays-Bas oatholiques. Rruxelles 1932.

G h e y n, G. van de n. Les tombeaux polychromés en Zélande. Avec uoe planche hors texte par P. Raoux. Bruxolles 1890.

Overdr. uit „Ann. de la soc. d'arch. de Bruxelles", 1890.

Nog iets over de oudste generaties van het geslacht der Heeren van Wisch,

door J. DE GROOT.

§ I. *Inleiding.*

Van de hand van Jhr. Mr. A. H. Martens van Sevenhoven verscheen in 1930 in Gelre, Deel XXXIII, p. 79-97, eene waardevolle „Bijdrage tot de geschiedenis van de Heeren en de Heerlijkheid van Wisch", waarin tevens verwezen wordt naar eene verhandeling van nu wijlen onze betreurde mede-leden J. D. Wagner en Jhr. Mr. W. G. Feith in ons maandblad van 1924, XLII, k. 72 v.v.

Hoewel het belangrijk artikel van den Heer Martens tal van wetenswaardige genealogische bijzonderheden behelst, is het toch minder van genealogische dan wel meer van algemeene strekking. Zoodoende heeft hij voor andere genealogen de baan ruim vrij gelaten voor aanvulling en het zij ons dus vergund hierbij van die gelegenheid gebruik te maken.

Overigens moge ten deze nog worden verwezen naar de Inleiding van het verdienstelijk werk van Mr. A. P. van Schilfgaarde „Het archief van het huis Bergh" (blz. 122 v.v.).

§ II. *De bekende oudste generaties.*

Op blz. 97 van eerstgemeld tijdschrift komt eene overzichtelijke genealogie van dit geslaaht voor, waarvan de oudste twee generaties luiden:

Theodoricus, heer van Wisch 1234-1274, ridder, tr. Herburgis

Step h a n u s heer van Wisch, 1296-1329, ridder. — *Johannes*, knaap.

De jaartallen geven de tijdperken aan, waarin de bedoelde personen bij den Heer Martens als *heeren* van Wisoh voorkomen.

Omtrent Stephanus moge hieraan worden toegevoegd, dat hij voor het laatst nog in 1330 voorkwam. Vgl. daarvoor de Raadt, Sceaux armoriés, IV, p. 266. De desbetreffende oorkonde berust in het Staatsarchief te Dusseldorp [1]) en is gezegeld met Stephanus' wapen, door de Raadt in genoemd deel eenvoudig afgebeeld weergegeven [2]). Het vertoont een effen hartschild, omzoomd met 8 merletten, en het omschrift † S. Ytefani dni de Wisce.

Terecht geeft de Heer Martens op, dat Stephanus voor het eerst als Heer van Wisch verschijnt in een charter vau 1295 in het archief van Bethlehem. Bedoeld wordt de oorkonde van 25 Jan. 1296 [3]), voor het gericht van Sylvolde verleden, waarbij Wilhelmus de Hekeren met eenige verwanten het goed Qodeschalkync in het kerspel Silvolde aan dat klooster verkoopt; die oorkonde is namelijk o. m. bezegeld door den nobilis vir Hermannus dominus miles de Loyn (graaf Herman II van Loon), alsook door de gebroeders Stephanus en Joannes de Wische, die nog geen miles waren, terwijl de oudste broeder er ook als Stephanus dominus de Wische wordt vermeld.

Nochtans moge de aandacht er op worden gevestigd, dat Stephanus 4 jaren later, namelijk op 1 Mei 1299 [4]), nog voorkomt als *domicellus* de Wische. Hij schenkt dan aan den nobilis dominus Goswinus de Gemen (den heer van Gemen) [5]) den eigendom van eene hoeve of een huis, geheeten Cluppelinc en gelegen in de buurschap Wyrte (Bauerschaft Gemen-wirthe in den Kreis Borken). De aanduiding met domicellus, welke reeds op 25 Nov. 1285 [6]) plaats vond, schijnt aldus te moeten worden opgevat, dat hij na den dood zijns vaders — zoolang hij nog slechts knape was — in den regel niet met dominus de Wische werd betiteld. Nog op 15 Juni 1299 [7]) was Stephauus, naar de Heer Martens doet uitkomen, slechts famulus en eerst op 23 Maart 1303 s) blijkt van de ridder-waardigheid, waarna hij dan ook heer van Wisch(e) of Wisghe [8a]) heet. Vooral waar Stephanus domicellus et legitimus heres de Wisohe op 2 1 Jan. 1286 [9]) spreekt van zijn castrum Wische, hetgeen de Heer Martens evenzeer naar voren brengt, lijkt het ons, dat hij reeds in 1285 zijn vader in de heerlijkheid Wisch zal zijn opgevolgd.

Een gelijk geval deed zich ietwat vroeger voor met zijn schoonvader Henricus domiuus de Burclo (Borculo), over wien onze tegenwoordige Voorzitter Jhr. Dr. W. A. Beelaerts van Blokland omstandige mededeelingen in ons maandblad van 1918 verstrekte [10]). Op 24 Nov. 1248 [11]) was Henricus' vader reeds overleden, want zijne moeder Eufemia was inmiddels hertrouwd met graaf Herman I van Loon en had toen bij dezen een zoon, den voormelden

[1]) Afd. Emmerich No. 36.
[2]) Planche 40, fig. 1153.
[3]) R. A. Arnhem, Klooster Bethlehem, No. 125, afgedrukt bij Fahne, Geschlecht Mumm, Urk. Buoh N°. 6.
[4]) W. U. B. (Westfälisches Urkunden Buoh) III N'. 1636.
[5]) Deze kwam reeds 6 Sept. 1290 (ibidem N°. 1407) voor als Goswinus dominus de Ghemene.
[6]) Ibidem No. 1094.
[7]) Ibidem No. 1645.
[8]) Aroh. Huis Bergh, N°. 33.
[8a]) Dit laatste in een charter van 3 Maart 1317 (ibidem N°. 56).
[9]) W. U. B. 111. N°. 1095.
[10]) N. L. XXXVI, k. 18-20.
[11]) Sloet N°. 699.

lateren graaf Herman II, die dus een stiefbroeder van Henricus van Borculo was. Ofschoon in de heerlijkheid Borculo opgevolgd, voerde hij slechts den titel domicellus, zoolang hij famulus was ; zoo b.v. op genoemden datum, in 1251 [12]) en op 23 Febr. 1261 [13]). Op 2 Oct. 1262 [14]) heet hij Henricus famnlus de Borclo en op 26 Maart 1266 [15]) is hij nog geen ridder. Maar wanneer hij op 6 Maart 1271 [16]) ridder blijkt te zijn, wordt hij tevens voor het eerst Henricus dominus de Borclo genoemd. Hij sneuvelde bij Woeringen in 1288 en in dat jaar [17]) zegelt zijne reeds op 9 Maart 1268 [18]) genoemde vrouw Agnes, dan vidua de Borclo, die van haren echtgenoot als dominus maritus meus Henricus de Borclo gewaagt, als domina de Borolo et de Covordia. Haar man was n.l. ook burggraaf van Coevorden, als hoedanig hij 30 April 1276 [19]) voorkomt.

Hoewel in eene oorkonde van 1327 [20]) een latere Henricus Dominus de Borclo als de laatste der nobiles onder de getuigen optreedt, Stephanus Dominus de Wissche daarentegen eerst als n°. 3 na de nobiles wordt genoemd, is ook laatstgenoemde een vir nobilis. Met dezen titel toch wordt hij in de hoogervermelde oorkonde vau 1303 uitdrukkelijk aangeduid.

Wij zagen verder, dat Stephanus een broeder had. Deze broeder Johannes, knape, komt het laatst voor op 13 Juli 1320 [21]) en wel met zijne gade Ludgardis. Over een strijd nopens zijne erfenis handelt een tweetal oorkonden van 22 Nov. 1340 [22]); alsdan is hij dus reeds ter ziele.

Volledigheidshalve worde hier nog vermeld Stephanus de Wische (Wiece), miles, die op 31 Dec. 1289 [23]) den graaf van Cleve als eerste der drie getuigende ridders bij de bekrachtiging van een gewichtigen verkoop ter zijde staat. Hij zal denkelijk wel een verwant zijn van bovenbedoelden naamgenoot Stephanus, die destijds nog famulus was.

§ III. *Eene naasthoogere generatie.*

Gaarne zouden wij thans een vermoeden uitspreken omtrent een aan Theodericus van Wisch (1234-1274) voorafgaande generatie.

Waar diens oudste zoon Stephanus heet, mogen wij verwachten, dat hij alzoo genoemd is naar den vader *van* Theodericus. Dezen ouderen Stephanus vinden wij als *Step ha n us* miles dictus de Wisge onder n° 674 in deel III van het Westfälisch Urkunden Buch (W. U. B. III); hij was, toen deze oorkonde in 1254 te Munster werd verleden, reeds overleden.

Uit deze akte blijkt in de eerste plaats, dat Stephanus aau zijne twee dochters, die indertijd in het klooster Asbeck geplaatst waren, zijn huis Barlo tot verbetering van hare praebenden geschonken had. Na den dood van

[12]) Ibid. No. 729.
[13]) Aroh. Huis Bergh No. 19.
[14]) W. U. B. III No. 694.
[15]) Sloet No. 880.
[16]) Ibid. No. 927.
[17]) Ibid. No. 1142.
[18]) W. U. B. 111 No. 1744 en Sloet No. 804.
[19]) W.U.B. 111 No. 1762 en Oork. boek van Groningen en Drente N°. 145.
[20]) Arohief stad Zutphen. Gedr. Inv. pag. 21 en Oork. boek Doornick, N". 31.
[21]) W.U.B. VIII No. 1431.
[22]) Niohtstaatl. Aroh. Borken, Beiheft, p. 117.
[23]) Ilgen, Quellen 1 N°. 19.

dien Stephanus had de sedert evenzeer overleden dominus Gotzwinus de Gemene, die van 1231-1260 als nobilis en miles in de akten verschijnt [24]), tegenover dat klooster zich den eigendom van bedoeld huis als zijn recht voorbehouden, doch dien na waarsohuwing en op verzoek van goede mannen wederom aan dit stift afgestaan. Nu meende na zijn dood zijn jongere [25]) broeder Engelbertus, nobilis de Gemene, dat diezelfde eigendom naar zijn deel der erfenis was afgevloeid, maar ook hij stond thans, op verzoek van goede lieden en om godsdienstige redenen, bedoelden eigendom aan het klooster af. Bij deze belangrijke aangelegenheid was, nevens den bisschop van Munster en eenige leden van het domkapittel, ook Gotzwinus' zoon Godefridus de Gemene, die toen nog geen ridder was, tegenwoordig.

Dat tweemaal een nobilis de Gemen aanspraak deed gelàen op een van Stephanus van Wisch afkomstig goed, wijst stellig op onderlinge verwantschap; ook twee gezaghebbende Duitsche schrijvers zien de zaak aldus in.

Vooreerst Graaf Friedrich van Landsberg-Velen en Gehmen. Deze zegt in § 42, pag. 84, van zijn in 1884 verschenen werk „Geschichte der Herrschaft Gemen" u. s. w.: „Es scheint hieraus hervor zu gehen, das Goswin Ansprüche an die Erbschaft Stephans von Wisch erheben konnte, was darauf schlieszen läszt, dasz seine Frau, oder wahrsobeinlicher seine Mutter eine Tochter Stephans von Wisch gewesen sei. Denn durch letztere Annahme erklärt sich der Uebergang des Hofes Barloe auf den Brüder leichter, da es wohl auszer Zweifel ist, dasz Goswin wenigstens einen Sohn gehabt hat."

Max von Spiessen, de bewerker van de Westfälische Siegel, deelt het laatste gevoelen blijkens zijn geschrift „Das Geschlecht von Raesfeld" [26]), dat uit Symon van Gemen, een broeder van Gotzwinus en Engelbertus [27]), stamt. In den daarin opgenomen genealogischen staat geeft hij namelijk aan dezen Symon bepaaldelijk tot moeder.. .., dochter van Stephanus nobilis (!) de Wisch.

In dat geval zou de moeder van Goswinus en Engelbertus de Gemen, die onderscheidelijk van 1231-1260 en 1228—1269 [28]) voorkomen, eene zuster zijn van Theodericus de Wische (1234—1274). Chronologisch is dit onwaarschijnlijk, zoodat — met behoudvan den gedachtengang -- er meer voor te zeggen ware, dat hun moeder niet eene dochter, maar eene zuster van Stephanus de Wisge zou zijn. De voornaam van hun vader is niet bekend.

Van de nauwe verhouding tusschen de twee geslachten blijkt echter ook later, wanneer luidens § II hiervoren in 1299 Stephanus' gelijknamige kleinzoon aan Gotzwinus' gelijknamigen kleinzoon een goed schenkt.

Volgens Landsberg-Velen is hoogergenoemd goed „Barloe" „ wohl in der gleichnamigen Bauerschaft bei Diepenbrok im Bocholdschen zu suchen". Op 6 Nov.

[24]) W. U.B. III N°. 232 en 513.

[25]) Vel. de oorkonde van 1243 (W. U. B. 111 N°. 416). waarin de eerste der getuigen zijn: Goawino et Engelberto fratribus de Gemene.

[26]) Vestisohe Zeitschrift XX (1910) pag. 1-41.

[27]) In 1244 (W. U. B. III No. 425) worden onder de nobiles vermeld: Goswino, Symone et Engelberto de Gemene. Deze Symon kocht in 1259 (W. U. B. III No. 653 en Arch. Huis Bergh N°. 18) den hof in Raesfeld van zijn bloedverwant, den nobilis Adam de Berge.

[28]) W. U. B. III N°s. 250 en 831.

1290 [29]) verkoopt voormelde Johannes de Wissche „consilio et consensu Stephani, fratris mei, suorum ac meorum heredum" aan het klooster Asbeck „advocatiam quam habui in domo Geremunding sita inter cives de Barlo in parrochia Vulle" (Garmer, in der Bauerschaft Barlo, Kspl. Wüllen, Kreis Ahaus). Deze verkoop kwam tot stand voor Rechter en Schepenen zoowel van Groenlo als van Vreden.

§ IV. *De ontdekte oudste generatie.*

De nieuw gevonden Stephanus miles diotus de Wisge, de vermoedelijke vader van Theodoricus van Wisch (1234-1274) en naar wien diens zoon Stephanus genoemd werd, zal wel evenals deze laatste een grootvader Stephanus van dezelfde familie hebben gehad. Gaat echter deze veronderstelling niet wat te ver? Blijkbaar niet, want in het Westfëlisches Urkunden Buch vinden wij hem in 1164 [30]) onder de ministerialen van Fridericus, bisschop van Munster, wanneer deze de schenking aan het klooster Asbeck door den nobilis Eppo van den Vorsthof en andere goederen bekrachtigt. De lijst der getuigende ministerialen, die na de nobiles komen, vangt aan met Suetherus de Asbeke en diens twee zonen Ludbertus en Rodolfus; daarna komt Bernardus de Dulmene, vervolgens ***Stephanus de Wisge***, Arnoldus de Billerbeke en nog vijf anderen.

Hierbij sluit een niet gedateerde oorkonde van dienzelfden bisschop Fridericus (1152—1168) aan, welke in de onuitputtelijke Inventare der Nichtstaatliche Archive der Provinz Westfalen is afgedrukt [31]). Deze bisschop maakt daarbij bekend, dat Bernardus Dulmanensis (de vorenbedoelde Bernard van Dulmen) van den Proost van het stift Varlar het „regimen" der Villa Coesfeld verkregenheeft. Getuigen zijn daarbij, nevens eenige leden van het domkapittel en den voogd van dat stift, Goswinus de Gemene, Gerlacus de Dingethe (= Dingden), Bruno de Scoten, ***Stephanus de Wi(s)che***, Conradus de Ludinghusen en voormelde Arnoldus de Billerbecke, alzoo het gezelschap, waarin Stephanus tehuis behoort.

§ V. *De tusschenliggende generatie.*

Wie vormt nu echter den schakel tusschen den eersten en den tweeden Stephanus de Wisge?

Er zijn eenige gebroeders, die zoons van den ouderen Stephanus zouden kunnen zijn. Wij hebben hier in de eerste plaats het oog op ***Bernardus en Sueterus fratres de Wische***, die omstreeks 1180 [32]) behooren tot de markgenooten in het kerspel Doetinchem, welke de stichting van het Klooster Bethlehem in de buurschap Gerner (Gaanderen) door de schenking van grond mogelijk maken. Tezamen schenken zij namelijk in Gernere eene hoeve, terwijl Sueterus zelf daaraan toevoegt 23 mark,

[29]) W.U.B. III No. 1411.

[30]) W. U.B. I, C. D. No. 296, Reg. 1814.

[31]) Coesfeld, Beiheft, p. 99. Voor de dateering der oorkonde is het hoogeraangegeven tijdvak van 's bissohops bewind genomen.

[32]) Sloet N°. 395. bevattende eene oorkonde van Theoderioh II, bisschop van Utrecht, van 1200, waarbij een overzioht wordt gegeven van het ontstaan en de bezittingen van het Klooster Bethlehem bij Doetinohem. Dr. W. L. Bouwmeester, die deze oorkonde afdrukte in zijne dissertatie over dat klooster (blz. 207-212), dateert de stichting daarvan op pag. 11-12 op ± 1180. Op blz. 8 wordt vermeld, dat Franco de stichter van het klooster, in het land kwam onder ridderlijk geleide van heer Bernd van Wisch.

waarvoor tien akkers in Odeslo en het huis Buterinc in Litteren werden gekocht.

Over Bernardus staan ons geen nadere gegevens ten dienste. Suetherus daarentegen komt nog een paar maal voor, gelijk ook de Heer Martens in herinnering brengt. Hij wordt n.l. genoemd in het vredesverdrag tusschen den graaf van Gelre en den hertog van Brabant, door Sloet gedateerd „mogelijk na 6 Maart 1196" [33]. Onder 's graven „homines tam liberi quam ministeriales", die leenen van hem houden en daarmede tegenover den hertog instaan, bevinden zich o.a. Henricus de Burkelo [34], Wilhelmus de Brunkhorst, Lambertus de Monte, Sueterus de Wische, Henricus en Theodericus de Batenburg, alsook Gerardus de Lon. Sueterus staat dus tusschen liberi, want Henricus de Batenburg behoort evenzeer daartoe, wijl deze op 22 Jan. 1200 (Sloet N°. 397) aan Henricus de Burglo voorafging.

Ook Suetherus werd derhalve tot de nobiles gerekend. Dit blijkt evenzeer uit eene volgende oorkonde. Wanneer bisschop Theodoricus in 1200 te Utrecht het in noot 32 vermeld charter van Bethlehem uitvaardigt, is ook Suetherus aanwezig en neemt hij zelfs eene plaats in de getuigenlijst in vóór Sweterus de Dingethe (Dingden), Wilhelmus de Brunchurst en den zoo juist genoemden Heinricus de Burclo.

De opsomming der bezittingen van het klooster Bethlehem, welke evengenoemde bisschop gaf, werd na 20 Aug. 1231 door zijn lateren opvolger Wilbrand (1228—1234) herhaald in een oorkonde, door Sloet onder N°. 647 opgenomen. Daarin treft men de getuigenis aan van eene nieuwe groote gift der markgenooten, die daartoe aangespoord waren door het vriendelijk vragen van Gelre's graaf Qerardus en diens moeder, de gravinweduwe Richardis. De mannen, die bijdroegen (contribuerunt) tot de schenking van het nieuwe gebiedsdeel, waren Qerardus comes Gelrensis; dan Wolterus de Keppele en diens zoon Theodoricus; vervolgens Sueterus de Wische [35], qui fuit mundiborgius (voogd) fratrum suorum ; eindelijk Alberto en Wernerus de Duttinchem „et alii quam plures".

Wanneer vond deze laatste schenking plaats? Zeker niet eerst in 1231, want Theodoricus de Keppele, de zoon, was reeds in 1227 bij Ane in Drenthe gesneuveld, terwijl diens vader Wolterus niet later dan 1207 voorkomt [36]. Dit laatste jaar is dan ook dat der schenking, want op 30 April 1207 [37] is Otto graaf van Qelre nog in leven, doch kort daarop sterft hij en nog in datzelfde jaar [38] doet zijn zoon Gerhardus comes Gelrie et Zutphanie, in overleg o.a. met zijne moeder Richardis, voor het zieleheil van zijn vader meerdere giften. Daarbij zijn wederom o.m. getuige Henricus de Borcloe, Wilhelmus de Bronckhorst, Wolterus de Keppele en Henricus de Batenborch. Wolterus de Keppele verschijnt hierna niet meer, terwijl Suetherus de Wische ontbreekt, hetgeen de veronderstelling wettigt, dat de laatstenog in 1207 kort na de schenking overleden moet zijn.

Deze veronderstelling vindt steun in eene andere oorkonde van hetzelfde jaar (Sloet N°. 418) [38a].

Tot hiertoe ontmoetten wij slechts de vrome werken *van* de Wisschen. Vermelden wij thans als tegenhanger, dat in dat jaar 1207 het huis Mullinc in den bof in Hengelo, aan het stift St. Pantaleon in Keulen behoorende, van uit het naburig kasteel Wische zoodanig belaagd werd, dat het nutteloos en bijna woest gemaakt was. De bewoners werden door den castellanus van Wisch en zijn gezellen (commilitones) zoozeer lastig gevallen en uitgemergeld, dat zij hunne akkers niet konden bebouwen en hun jaarlijksche pacht niet konden opbrengen. Om die reden gaf de abt van het **Keulsche stift genoemd huis met de aanhoorigheden aan het klooster Bethlehem in erfpacht tegen vier Deventersche solidi jaarlijks.**

Wat beteekent hier „castellanus"? In 1268 [39] heet de in § II vermelde Henricus de Borclo, die toen als famulus nog domicellus was, Henricus castellanus de Borclo. Ook bedoelde castellanus van Wisch zal dus in 1207 als famulus slechts domicellus geweest zijn. Waarschijnlijk hebben wij hier dan met den lateren Stephanus miles dictus de Wisge te doen. Waar Sueterus nog tot 1207 voorkomt, zal deze derhalve denkelijk nog in dat jaar overleden en door zijn vermoedelijken zoon Stepbanus opgevolgd zijn. Bernardus, die alleen ± 1180 voorkomt, zal wel niet diens vader zijn geweest en evenmin de jongere broeders, voor wie Suetherus nog in 1207 als mundiburgius moest optreden en die dus toen nog wel geen zoon als castellanus konden hebben. Hoeveel jongere broeders hier bedoeld werden, is onzeker; het meervoud laat in ieder geval ten minste een getal van twee toe. Vermoedelijk behoort Suetherus' oudere broeder Bernardus niet daarbij.

Feitelijk zou men als oudsten zoon van den tweeden Stephanus alweder een Suetherus moeten verwachten en niet den miles Theodericns dominus de Wisch. Een dergelijke zoon Suetherus kan niettemin wel bestaan hebben, doch deze kan jong overleden of geestelijke geworden zijn.

Theodericus moet ook als nobilis worden aangemerkt, waar hij in eene oorkonde van 13 Mei 1260 (Sloet N° 836) als borg van Otto, graaf van Gelre, **aan Gerardus dominus de Batenborch voorafgaat. Het ligt voor de hand, dat dan ook zijn veronderstelde vader Stephanus nobilis** was, al blijkt dit niet bepaaldelijk.

§ VI. *De hypothetische stamreeks*

(met fragment-genealogie).

Onze mededeelingen samenvattende, zouden wij den kop der vermoedelijke stamreeks kunnen weergeven in den onderstaanden staat, welke eene aanwinst van drie generaties schenkt.

[33]) Oork. boek N°. 387.
[34]) Deze ging in 1190 (Sloet N°. 376) vooraf aan Gerhardus comes de Lon en was dns nobilis.
[35]) In die akte van 1231 worden Bernardus en Suetherus fratres de Wisohe onder de eerste begiftigers van het klooster herdaoht.
[36]) Zie Gelre XIX (1916), pag. 35-73.
[37]) Sloet No. 420.
[38]) Ibid. N°. 421.
[38a]) Een eenigszins afwijkenden tekst van dit charter vindt men in Bijlage 1 der dissertatie van F. Ketner, De oudste oorkonden vau het klooster Bethlehem bij Doetinchem (Serie Prof. Oppermann XVII).
[39]) Zie noot 18,

Stephanus de Wisge
± 1152-1168
1154 ministerialis van den Bissohop van Munster.

I	II	III	IV
Bernardus de *Wische* ± 1180.	*Sueterus de Wische*, nobilis ± 1180—1207 ± 1196 leenman van den graaf van Gelre. 1207 mundiburgius van zijn broeders III en IV.	.... 1207.	.... 1207.

I	II
Stephanus miles dictus de Wisge, nobilis. 1207 castellanus van Wisoh. Is dood 1254.	..... tr. ..... nobilis de Gemen. Hieruit de geslachten Gemen en Raesfelt.

1	11 en 111
Theodericus, dominus de Wische [40], nobilis, *miles* 1234-1274 1250 miuisterialis vau den Graaf van Gelre; tr. Herburgis (1274).	Geestelijke zusters in het klooster Asbeok, vóór 1254.

I	11
Stephanus heer van Wisch., nobilis., *miles* 1261—1330 1285 domioellus; 1303 ridder. 1299 dapifer (landdrost) van den graaf van Gelre. 1306 en 1324 [41] raad van dien graaf; tr. Jutte (1261—1299), dr. van Henrious de Borolo, nobilis, heer van Borculo en burggraaf van Coevorden, en Agnes. Uit hem het verdere geslaoht.	*Johannes de Wische* Knape 1274—1320 1302 domicellus de Castro (Boroh) 1311 Johannes de Burch tr. Ludgardis (1320). Blijkbaar kinderloos.

Het is te hopen, dat nadere vondsten de gelegenheid zullen schenken tot vervollediging, c.q. verbetering van deze proeve.

Pieter van Beoostenzwene's Remissorium Philippi,

door Dr. T. S. JANSMA.

Nu dezen zomer het merkwaardige vijftiende-eeuwsche handschrift, waaraan de naam van Mr. Pieter van Beoostenzwene verbonden is, op de tentoonstellingen van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde stellig de aandacht van velen getrokken heeft, treft het, dat ik in staat ben enkele onbekende bewijsplaatsen te publiceeren, die het belangrijke heraldisch-genealogische betoog, dat Mr. E. J. Thomassen à Thuessiok van der Hoop een aantal jaren geleden aan de miniaturen van dit handschrift gewijd heeft [1], op enkele punten bevestigen en misschien aanvullen.

De heer Van der Hoop heeft uiteengezet, dat het handschrift bestaat uit twee deelen, die tezamen in een band uit jonger tijd gebonden zijn. In het eerste deel komen drie, in het tweede deel twee miniaturen voor. Van deze van I tot V te nummeren illustraties stellen 1 en IV elk een aanbieding van het boek door Mr. Pieter van Beoostenzwene aan hertog Philips van Bourgondië voor. Het lag dus voor de hand aan te nemen, dat elk der beide deelen op een afzonderlijk tijdstip aan den hertog overgereikt is en dat de miniaturen 1 en IV een voorstelling geven van deze beide plechtigheden. Men wordt in die meening versterkt door het feit, dat, terwijl beide deelen door hetzefde „Proëmium" geopend worden, de beide afbeeldingen van de aanbieding verschillen. Op de eerste zijn, behalve de hertog en Pieter van Beoostenzwene, achttien heeren voorgesteld, nl. de hertog van Cleve, graaf van der Marck, de heer van Beaujeu, de kanselier van Bourgondië, Nicolas Rolin, Frank van Borsselen, graaf van Oostervant, de jonker van Gaasbeek, de heer van Egmond, de heer van Wassenaer, Hue de Lannoy, heer van Santes, de heer van Leerdam; de infant van Portugal, de graaf van Etampes, de heer van Ravestein, Jean Chevrot, bisschop van Doornik, de graaf van Porcéan, de graaf van Buchan, de heer van Brederode en Vianen, de heer van Brigdamme en Jean de Lannoy, stadhouder van Holland [2]). Op de tweede aanbieding, miniatuur IV, figureeren de hertog, de aanbieder van het boek, Jean Chevrot, de graaf van Porcéan, Hue de Lannoy, heer van Santes, Nicolas Rolin, Frank van Borsselen en Jean de Lannoy [3]). Alle op miniatuur IV voorgestelden ziet men dus ook afgebeeld op miniatuur I, waar bovendien nog twaalf andere heeren aanwezig zijn. De heer Van der Hoop heeft de vraag opengelaten, of inderdaad de afgebeelde heeren bij de beide aanbiedingen tegenwoordig zijn geweest [4]). Het zou natuurlijk een toeval geweest zijn, wanneer dat inderdaad geschied was, immers de miniaturen moeten vóór de aanbieding vervaardigd zijn. Op dit punt geeft één van de beneden medegedeelde rekeningposten eenige opheldering.

Daarnaast blijft de kwestie van de aanbieding der beide deelen afzonderlijk. Toen de heer Van der Hoop eenmaal de op bovengenoemde miniaturen voorgestelde personen geïdentificeerd had, viel het hem gemakkelijk, den mogelijken tijd van vervaardiging der beide miniaturen te begrenzen. Voor I valt die tijd tusschen 20 Mei 1449 en 4 Januari 1461, terwijl II eveneens omstreeks 1450 ontstaan moet zijn [5]). Vallen deze beide dateeringen dus al vrijwel samen, uit den beneden gedrukten post 1 zou ik afleiden, dat de beide deelen tegelijk zijn aangeboden. Daar blijkt nl., dat de Hollandsche secretaris Jan Wandele, tevens klerk van den Rentmeester-generaal van Holland, Mr. Anthonis Michiels, zich op bevel van Stadhouder en Raad van Holland op 3 Maart 1460 naar Brussel begeven heeft om aldaar Mr. Pieter van Beoostenzwene van Renesse voor den hertog en den Hoogen Raad, d.i. den Grooten Raad, te dagen en dan van hem op te eischen „eenen groitten schoonen bouck geheiten Remissorium", daar men dit zeer nuttig kon gebruiken in de Tresorie van Holland. Het is Jan Wandele echter niet direot gelukt het boek mee naar Holland terug te nemen, want het was op dat oogenblik nog niet geheel voltooid.

De tekst van het Remissorium was, zooals wij moeten

---

[40]) Aldus vermeld op 13 Mei 1260 (Sloet N°. 836) en 23 Febr. 1261 (Aroh. Huis Bereh No. 19).

[41]) Nijhoff. Gedenkw. Gelderland 1 N°. 198.

[1]) Dit maandblad, 39e jaargang (1921), kol. 186 vgg., 251 vgg., 298 vgg., 346 vgg.

[2]) T. a.p., kol. 197, 193.

[3]) T. a. p., kol. 349.

[4]) T.a.p., kol. 214.

[5]) T.a.p., kol. 191.

aannemen, natuurlijk in Den Haag ingeschreven, immers daar berustten de origineelen, waarvan ons handschrift afschriften bevat. In Brussel zullen naar alle waarschijnlijkheid de miniaturen aan het manuscript zijn toegevoegd. Waar de kunst in het Bourgondische tijdperk zulk een hoofsch karakter vertoont, mag men verwachten, dat o.a. de „enlumineurs" der handschriften zich in de nabijheid van het hof hebben opgehouden.

Daarna echter, zoo vervolgt het relaas over de reis van Jan Wandele, heeft Mr. Pieter het boek aan den hertog aangeboden in tegenwoordigheid van den bisschop van Doornik (Jean Chevrot), den kanselier (Nicolas Rolin), mijn here van Santes (Hue de Lannoy, oud-stadhouder van Holland), Pieter Bladelin gezegd Leestmaker, „hofmeister ende tresorier vander oirden", één van de hooge ambtenaren van het centrale Bourgondische bestuur [6]), Mr. Heinryc Uutten hove, een der leden van den Hollandschen Raad, van afkomst een Vlaming [7]), en meer anderen. Uit de bewoordingen van dezen eersten rekeningpost moet men opmaken, dat de aanbieding geschied is, terwijl Jan Wandele nog te Brussel was. Daar hij drie weken in totaal op reis geweest is, moet hij dus 24 Maart in den Haag zijn teruggekomen. De aanbieding zou dan omstreeks 20 Maart moeten hebben plaatsgevonden. In het Remissorium zelf staat echter vermeld, dat Mr. Pieter aan dat boek gewerkt heeft van 1433 tot 24 Maart 1460s). Dit, kan een onnauwkeurigheid zijn, in ieder geval loopen de beide data niet ver uiteen. Jan Wandele zegt verder, dat, de aanwezigen belangeloos het boek geheel gecontroleerd hebben. Uit den tweeden post volgt, dat Jan Wandele het Remissorium niet naar Den Haag heeft gebracht, maar dat Jan Meynarts zoen, dienaar van Mr. Pieter van Beoostenzwene, met dat werk belast is.

Naar het mij voorkomt, is van het grootste belang, dat wij uit de eerste bewijsplaats de heeren leeren kennen, die aanwezig waren bij de overdracht: de bisschop van Doornik, de heer van Santes en Nicolas Rolin, die alle drie op beide miniaturen zijn afgebeeld. Daarnaast zijn nog twee anderen met name vermeld, die op geen der beide afbeeldingen voorkomen. Hoe hebben we ons dit te verklaren? Miniatuur IV blijkt nog het meest met de werkelijkheid overeen te komen. Maar we kunnen niet aannemen, dat Jean de Lannoy, stadhouder van Holland, en Frank van Borsselen ook niet uitdrukkelijk door den Hollaudschen secretaris genoemd zouden zijn, wanneer ze tegenwoordig geweest waren.

Reeds eerder heb ik gezegd, dat aanwijzingen voor een afzonderlijke aanbieding der beide deelen van het Remissorium ontbreken. Vooropstellend, dat hier niets te bewijzen valt, zou ik de drie aanbiedingen, die wij nu hebben leeren kennen, twee in afbeelding, één in de beschrijving van rekeningpoet 1, aldus met elkaar in verband willen brengen: miniatuur 1 is de aanbieding, zooals Mr. Pieter zich die in zijn stoutste droomen had voorgesteld, miniatuur IV benadert de nog bescheidener werkelijkheid [9]) (rekeningpost 1). Wellicht hebben de op de miniaturen afgebeelde heeren Mr. Pieter door een kleine, geldelijke tegemoetkoming over zijn teleurstelling heengeholpen. Dat mag men in ieder geval verwachten van den hertog, die immers bovendien nog in het aan het begin van beide deelen afgeschreven „Proëmium" verheerlijkt wordt.

Zooals de contrôle, die door de aanwezige heeren geschied is, een formaliteit geweest zal zijn, zoo is ook het aanbieden van het boek aan den vorst pro forma gebeurd. Blijkens den inhoud en de indeeling is het werk bestemd om als verzameling van stukken te dienen voor de Hollandsche bestuursambtenaren. In dat verband wil ik nog even wijzen op de omschrijving van den aard van het handschrift in post II: „bij maniere van Repertoire van allen lettren, previlegien, handvesten ende registeren wesende in mijns vorsz. genadichs heren tresorie van Hollant, Zeelant ende Vrieslant". Met „Remissorium ende Reportatorium" is dus m.i. eenvoudig bedoeld: verzameling.

Tenslotte. De aanbieding van het Remissorium heeft één belangrijk gevolg gehad. Juist omdat het, boek bestemd was om als een — zij het ook fictief — geschenk voor hertog Philips te dienen, is het voorzien van die merkwaardige miniaturen, die het, als een vroeg heraldisch document, tot een kostbaar bezit van het Algemeen Rijks Archief maken.

1. 1450 *Maart* 3 en volgende *dagen.*

Jan Wandele secretaris mijns genadichs heren van Bourgongnen ende clerc vanden vorsz. Rentmeister (Mr. Anthonis Michiels) de somme van een ende twyntich vrancken tot XXXII groten tstuc over een reyse die hy by bevele ende ordonnancien van mijn beren den stedehouder (Jean de Lannoy) ende Raide van Hollant gedaen heeft utter Hage tot binnen der stede van Brussel by mynen vorsz. genadigen here ende hoigen Raid om voir den selven mynen genadigen here ende hoigen Raid te doen commen meister Pieter van Renesse oic aldair wesende ende van him te eysschen ende vervolgen eenen groitten schoonen bouck geheiten Remissorium die hy gemaict ende onder him hadde, zeer groitlijc dienende in die tresorie van Hollant etc. ..... (fol. 82 v). In welke reyse de vors. Jan Wandele, onder besongieren, varen, merren ende keren. uutwas, overmits dat hy aldair thonfde tot den selven meister Pieter van Renesse den vorsz. bouck, die welke inden eersten dat de vornoemde Jan aldaer quam niet al volmaect was, gonstelic gepresenteerdt hadde mynen vornoemden genadipen here in tegenwoirdicheyt van mijn here den cancellier, mijn here van Santes, den selven Pieter Bladelin, meister Heinryc Uutten hove ende meer andere, die den selven bouck over al duersaipen ende visiteerden, zonder yet dair of te eysschen of te willen hebben vanden selven mijnen genadigen here, om mijn vorsz. heren den stedehouder ende Raide dair of tydinge ende antwoirde te brengen, XXI dagen lang, beghinnende den IIIden dach van Mairte M CCCC XLIX vorsz.

11. Jan Meynarts zoen dienar van meister Pieter van Renesse de somme van twaelf scilden tot XXVIII groten tstuc die him mijn heren den stedehouder ende Raide van Hollant geordineert hebben biden vorsz. Rentmeister gegeven te worden tot huescheden over synen aerbeyt, cost ende moeyeniase van gebrocht te hebben inden Hage in handen van mijn vorsz. heren den stedehouder ende Raide eenen groitten schonen houck die de vorsz. meister Pieter van Renesse om oorboir ende prouffijt mijns

6) Zie E. Lameere, Le Grand Conseil des ducs de Bourgogne de la maison de Valois, Brussel 1900, p. 76.

7) Vgl. over hem mijn „Raad en Rekenkamer in Holland en Zeeland tijdens hertog Philips van Bourgondië" (Bijdragen van het Instituut voor Middeleeowsohe Geschiedenis der Rijksuniversiteit te Utrecht, dl. 18, Utrecht 1932), p. 80.

3 ....„et per eundem ex prothooollo oompletus et finitus anno CCCC quadragesimo nono in profesto Annunciationis beatae Virginia".

9) Zij moet dan vervaardigd zijn kort voor den datum van de aanbieding. Er zijn op afgebeeld de heeren, die op dat oogenblik aanwezig hadden kunnen zijn.

genadichs heren gemaict heeft by maniere van Repertoire van allen lettren, previlegien, handvesten ende registeren wesende in mijns vorsz. genadichs heren tresorie van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, welken bouck die vornoemde meister Pieter, wesande by mynen vorsz, genadigen here in sijnre stede van Bruessele gegeven ende gesobonken heeft, uut rechter gonste denselven mijnen genadigen here, die den vors. bouck by den vorsz. Jan Meynarts zoen gesent heeft den vornoemden mijn heren den stedehouder ende Raide om te leggen in die vorsz. tresorie, gelijc sy gedaen hebben in handen Diricx Boudins zoen8 bewarer der selver tresorie.

Algenaeen Rijks Archief, Rekenkamer, 5e Rek. v. Anthonis Michiels, Rentmeester-Generaal, 7 Febr. 1450 -7 Febr. 1451, fol. 82, 82v; 35v.

Het Remissorium **Philippi** als archiefstuk,

door Dr. P. A. MEILINK.

De belangstelling voor het Remissorium heeft tot dusver voornamelijk de miniaturen in het handschrift gegolden. De vraag mag gesteld worden, wat heeft het Remissorium als archiefstuk beteekend, welke waarde heeft het nog voor ons?

Deze vragen zullen wij in deze bijdrage ´ trachten te beantwoorden.

1.

In het Proëmium is de wordingsgeschiedenis van het Remissorium in hoofdtrekken medegedeeld. Bij de aanvaarding van het registermeesterambt, lezen wij, vond Mr. Pieter van Beoostenzween de brieven, charters, privilegiën en registers in een zoo schromelijke wanorde, dat hij besloot dit werk ter hand te nemen. Nog binnen een jaar, heet het verder, was de grondslag voor het werk — door hem als het „protocol" tegenover het groote werk als „register" aangeduid — op touw gezet, ingedeeld en voltooid [1]).

De aanteekeningen kunnen slechts korte notities, vermoedelijk niet veel meer dan verwijzingen naar de plaatsen in de oude registers geweest zijn. Deze aanteekeningen zijn vervolgens uit het protocol in het register of liever de registers overgebracht. Er werden namelijk twee deelen aangelegd, waarvan het tweede uitsluitend de beschrijving van de charters zou bevatten. Met de samenstelling van deze registers zijn jaren gemoeid geweest, en in dien tusschentijd zijn voor Pieter van Beoostenzween belangrijke veranderingen ingetreden. In 1441 is hij waarschijnlijk in ongunst gekomen en gedwongen het ambt neer te leggen. Den tweeden Juni 1441 werden de archieven door hem aan zijn opvolger overgedragen.

Bij deze overdracht moet ook de vraag van het onvoltooide register, dat uitdrukkelijk voor de Registerkamer bedoeld was, ter sprake zijn gekomen. Behoorde die niet zooals zoovele andere inventarissen, iudiees en repertoria in het archief vau deze kamer? Wij achten

[1]) Qui pro tunc repperit omnes litteras, ohartenarios, privilegia et registra in forma cuiusdam confusi chaos, qui ex instinctu conscinntiae et pro re publica domini et prinoipis prenominati deorevit sub spatio unius anni hunc librum inchoare, mediare pariter et fioire et postea reducere ex prothocollo ad debitam formam.

Zie verder de woorden: Iste liber fuit prothooollatus per predicturn magistrum Petrum de Beoostenzween de Renesse anno Domini millesimo quadringeuteaimo trioosimo tertio, et per eundem ex prothoaollo completus et finitus anno M°CCCCmo quadragesimo nono in profeet0 annunciationis beate Virginis.

het waarschijnlijk, dat de Raad van Holland met Mr. Pieter overeen is gekomen, dat hij het werk zou voltooien, waartoe deze met behulp van zijn protocol in staat was. Negen jaren zijn voorbij gegaan, vóór het werk gereed was en aan de Registerkamer overgedragen kon worden.

Op het laatste oogenblik vermoedelijk is Mr. Pieter op de gedachte gekomen het werk voor zijn belangen te gebruiken door beide deelen fraai verlucht persoonlijk aan hertog Philips van Bourgondië aan te bieden.

Hij is omstreeks 1460 naar Brussel vertrokken — wij volgen hier de mededeelingen van Dr. Jansma — en heeft daar de bekende miniaturen laten vervaardigen en het werk — ten slotte werd het één band — laten binden. In Brussel werden ook de inleidingen geschreven, voor beide deelen behoudens de slotregel gelijkluidend. In het eerste deel uit hij namelijk den wensch Philips in het hiernamaals met het grafelijk gevolg (tota comitiva Philippi principis prenominati) te mogen volgen, in het tweede verlangt hij dit gevolg hier niet bij. Had de houding van de hooge raden hem intusschen reeds teleurgesteld ?

Uit de rekening van den rentmeester-generaal van Holland vau 1430 blijkt, dat de reis van Pieter van Beoostenzween met zijn werk naar Brussel intusschen in Holland bekend was geworden en ongerustheid had verwekt. De secretaris Jan Wandele werd naar Brussel gezonden met de opdracht het belangrijke register voor den hertog en den Hoogen Raad van Pieter van Beoostenzween af te dwingen.

Wandele heeft in Brussel van de plannen van Mr. Pieter kennis gekregen en hij heeft de plechtige overdracht aan den hertog en de nadere beschikking van deze moeten afwachten. Na de plechtigheid heeft Philips weldra bepaald, dat het werk in de Hollandsche tresorie geplaatst behoorde te worden. Nog in het zelfde jaar heeft Jan Meynarts, dienaar van Mr. Pieter, het werk naar den Haag overgebracht, waar het sederdien in de Registerkamer een der kostbaarste stukken zou uitmaken.

II.

Welke is de opzet van het werk geweest?

Ook hier geeft het Proëmium antwoord. „In dit samenvattend werk heeft Mr. Pieter van Beoostenzween besloten onder verschillende hoofdstukken alle brieven van de tresorie, privilegiën, charters en enkele verdere authentica te beschrijven" [1]).

Derhalve een inventaris van het archief en een repertorium op alle registers?

Reeds bij een enkele blik in het eerste deel blijkt, dat Mr. Pieter zoover niet is willen gaan. De acten en aanteekeningen in de zoo merkwaardige memorialen, in de bevelingboeken, de recesboeken en de onderscheiden bijzondere registers zijn in dit werk niet opgenomen.

Aan het werk lag een practisch doel ten grondslag: kennis te verkrijgen en de bewijzen te hebben van alle rechten en verplichtingen, welke de grafelijkheid ver-

[1]) In cuius quidem libro oompendiositatis amplitudine prefatus Petrus de Renesse soripturarum certitudine sub singularitatis intitulatione omnes litteras trezorie prinaipatuum antediotorum illustrissimi prinaipis Philippi prenominati ac privilegie. chartenarios et singula authentica in ipsis inniteneia describendum decrevit.

worven of aangegaan had. Het waren de gunstbrieven en de overeenkomsten met de Duitsche 'keizers, den Franschen en den Engelschen koning, de naburige landsheeren en de aanzienlijke vazallen; de zoenbrieven; de handvesten en privilegiën, welke aan de steden, landschappen en kloosters verleend waren; verder de aan de vazallen gegeven leenbrieven, welke hier opname hebben gevonden.

In den titel schijnt Mr. Pieter van Beoostenzween getracht te hebben vooral dit karakter van zijn werk, meer dan het repertoirekarakter, dat zijn boek ook bezat, uit te drukken.

De titel „Remissorium Philippi", welke uitgedacht werd, zegt ons echter weinig. Ook de nadere omschrijving „qui quidem liber intitulatur Remissorium sive Reportatorium juxta modum et formam componendi facultatis utriusque juris", geeft weinig licht. Zouden wij niet denken aan een werk over de grafelijke rechtspraak, wanneer wij alleen dezen titel kenden?

Wat de titel dan bedoelt? Het is bij het barbaarsch Latijn van het Proëmium hachelijk, maar daarom misschien geoorloofd een hypothese te wagen. Zouden wij deze woorden niet kunnen vertalen als „Register van de zoenbrieven en overdrachten" ? Wij geven deze hypothese echter gaarne voor een betere.

Voor degenen, die van het werk kennis kregen, is het karakter van repertorium of index op het verzamelwerk veel sprekender gewtest. Reeds in de genoemde rekening van 1460 noemt de rentmeester-generaal het „groitte schone bouck", een werk, waarin „bij maniere van repertoire .... alle lettren, privilegia, handvesten ende registeren wesende in de tresorie" verzameld waren. Sindsdien is aan het Remissorium bovenal de gedachte van repertorium verbonden gebleven, De sterke overeenkomst met den tweeden titel „Reportatorium", dikwijls nog verkeerdelijk gelezen repertatorium, heeft hierbij zeker meegewerkt.

III

Thans de inhoud der beide deelen.

Pieter van Beoostenzween heeft in het eerste deel zes afdeelingeu gevormd, waarvan de vijf laatste uitsluitend op leenzaken betrekking hebben, de eerste op andere onderwerpen [1]).

Deze eerste afdeeling wordt ingeleid met de woorden; Hier beghinnen van den oudsten registeren alle die privilegien ende handvesten der steden van Hollant, Zeelant ende van Vrieslant ende oic alle brieven, die den grave ende der graeflicheit van anderen heeren verleent sijn, het sij van verbanden, privilegien ende zoenen ende oic die anderen heeren gegheven sijn ....

Wij hebben hier derhalve acten van de meest verschelden aard. Het eerste hoofdstuk van deze afdeeling bevat de beschrijving van de bekende registers E L 26 en 41 — beide afschriften van het half vergane register uit de 13e eeuw — alsmede van eenige andere registers. Dit hoofdstuk staat in zooverre buiten het verdere werk, dat de stukken buiten de systematische indeeling vallen.

[1]) De acten zijn niet jonger dan 1433, behoudens een zeer enkele leenacte uit het Register Philippus A.

[2]) Deze titel is niet als de voorgaande expressis verbis in den tekst aangegeven,

De eerste afdeeling bevat als verdere hoofdstukken (fol. 13) Hyelixsche vorwairden (deze betreffen zoowel de grafelijke familie als aanzienlijke vazallen)

(fol 13vo) Blivens ende seggens brieve (zoenbrieven met allerlei personen)

fol. 14vo Handvesten, privilegien enz. [2]).

Vooral dit laatste hoofdstuk is belangrijk. Wij vinden hier onder de hoofden van de onderscheiden steden, landschappen, dorpen en kloosters alle handvesten, zoenbrieven en andere acten van de behandelde registers samengebracht.

Op een speciale groep stukken, welke onder het hoofd „van dijken" zijn vermeld, vestigen wij verder de aandacht.

De titels van de volgende vier afdeelingen luiden als volgt :

fol. 64: Hier beghinnen die onversterfelijcke leenen, die getogen zijn uytten oudsten ende den ersten boecken (tot 1433).

fol. 95vo. Hier beghinnen onversterfelijcke leenen der ghemeyne luyden een yeghelycken in den dorpe, daert leen ghelegen is.

fol. 138: Hier beghinnen die versterfelijcke leenen in der selver vormen ende tijdt alst voerscreven staet ende oick die leene, die yerst versterven op achtersusterkint.

fol. 176: Hier beghinnen versterfelijcke leenen der ghemeyne luyden ende oick die leenen, die yerst versterven on achtersusterkint ende syn geteykent een yegelick in den dorpe, daert leen gelegen is.

Deze titels spreken voor zich zelf. Welk criterium echter voor gemeene luiden en niet-gemeene luiden is aangenomen, is een enkele keer niet duidelijk. Namen welke wij onder de tweede en vierde afdeeling zouden verwachten, ontmoeten wij soms in de derde of vijfde, daarentegen namen van schijnbaar gemeene luiden tusschen die van de tweede en vierde afdeeling [1]).

Het eerste deel wordt besloten door de zesde afdeeling (fol. 236) luidend:

Hier beghinnen die leengoede, die gegeven zijn ende vercocht ten vrijen eyghen van den tijdt voirs. ende elck onder den dorpe ende steden, daer zij gelegen zijn. Ook hier is de inhoud door den titel duidelijk weergegeven.

Aan het werk gaat een zeer uitvoerige en bruikbare „Tabula registri" vooraf.

De samenstelling van het eerste deel moet geen geringe moeite gekost hebben, en de bijna 260 dicht beschreven groote foliobladen bevatten een groote rijkdom van gegevens. Ook het praktisch nut moet groot geweest zijn. Men had in de Registerkamer behoorlijke indices op enkele registers, men had enkele speciale registers betreffende bepaalde onderwerpen (b.v. de handvesten der steden), verder ook lijsten van leenmannen uit diverse jaren, welke eenigen tijd aangehouden waren, een dergelijk werk, waarin men zich betreffende verschillende plaatsen, onderwerpen en leenen snel op de hoogte kon stellen, was echter in de Registerkamer niet aanwezig.

De belangstelling van den Raad van Holland voor

[1]) B.v. een Derik Ysbrantszoen in Winkel, Heynric Gerytszoen te Oosterleek in de tweede afdeeling (fol. 84vo), een Jan die Muelenaer ridder in de vijfde afdeeling (fol. 213).

dit register was volkomen begrijpelijk. Het werk draagt de sporen in de 15e eeuw herhaaldelijk gebruikt en op enkele punten bijgewerkt te zijn. Naarmate het werk echter verder in het verleden kwam te liggen, verloor het zijn praktische beteekenis voor de Registerkamer. In de 16e en 17e eeuw, kan men aannemen, werd het Remissorium niet meer gebruikt.

Voor ons heeft het werk bij onderzoekingen voor de veertiende eeuw slechts betrekkelijke waarde. De aanteekeningen onder de verschillende hoofden zijn opgesteld in de volgorde, waarin de registers zijn behandeld — bij de leenen derhalve niet leensgewijs — en wij moeten zelf telkens het verband scheppen. Bovendien zijn gewoonlijk geen jaartallen bij de aanteekeningen geplaatst, waardoor het onderzoek zeer belemmerd wordt. Eindelijk, de onderscheiding van de leenen naar den aard van het leen en den stand van de leenhouders brengt ook bezwaren mede.

De groote index op de oude grafelijke registers van Martinus Gousset, omstreeks 1760 tot stand gekomen, heeft voor ons de eerste afdeeling van het Remissorium vrij wel vervangen, de uitgebreide repertoria op de leenen van het einde van de 17e eeuw hebben eveneens het naslaan van de derde en vijfde afdeeling van het Remissorium meestal onnoodig gemaakt.

Eenige praktische waarde hebben de tweede en vierde afdeeling behouden, waar men de leenen van adellijke geslachten — in de repertoria op de leenen dikwijls over zoovele deelen verdeeld — onder een of twee hoofdstukken verzameld kan vinden.

Ten slotte het tweede deel, de charterinventaris!

Wij mogen vermoeden, dat deze inventaris door Pieter van Beoostenzweeen zelf bij den aanvang van zijn registermeesterschap met het oog op den wanordelijken staat, waarin hij het archief had aangetroffen, is samengesteld. De wonderlijke titels, welke de charterdoozen in alle latere inventarissen dragen, komen voor het eerst in zijn inventaris voor.

De inventaris vertoont een systematische indeeling; de hoofdstukken zijn (1) Sticht van Utrecht; (2) Oestvrieslandt, (3) Gelre ende Cleve, (4) Hamburg, Bremen, Lubeck enz., (6) Yngelandt ende van Scotlandt, (6) Hollandt, (7) Beloys, Beaumont ende Voirne, (8) Heusden.

Het heeft weinig zin de verschillende doozen te vermelden. Noemen wij enkele der fraaiste titels : Libertas ficta, Solucio tarda, Parum de lana, Falanga, Engelschoot. Het spreekt van zelf, dat het hoofdstuk Hollandt, waaronder ook de privilegiën van de Duitsche keizers — enkele nog met de gouden zegels -geborgen waren (doos Imperiale), bij verre den grootsten omvang had (25 doozen). Vrij uitvoerig is daarnaast de afdeeling Gelre ende Cleve (7 doozen) geweest.

Praktisch nut heeft de inventaris van Pieter van Beoostenzweeen nauwlijks gehad. Nog vóór hij zijn werk voltooid had, was de inventaris reeds verouderd. Zijn opvolger, Mr. Jacob Potter van der Loo, is met de ordening niet ingenomen geweest. Een nieuwe uitvoeriger inventaris werd vervaardigd, waarbij een nieuwe „classificatio" werd ingevoerd. In de vijftiende eeuw is niet de inventaris van het Remissorium de in de praktijk gebruikte inventaris geweest, doch die van Mr. Jacob Potter van der Loo. In de 16e eeuw is deze op zijn beurt door de bekende inventarissen van Floris Oem van Wijngaarden en Cornelis Suys vervangen.

De inventaris van Pieter van Beoostenzweeen heeft thans voor de geschiedenis van het Grafelijk archief zekere waarde als beschrijving van den staat van 1440, maar in de reeks van inventarissen, welke wij van het midden der 14e eeuw tot het midden der 16e eeuw bezitten, neemt hij geen bijzondere plaats in.

Wij zijn hiermede aan het einde van onze bespreking gekomen. Moge bij een der lezers van dit maandblad naar aanleiding hiervan de neiging opkomen, dit eenigszins vluchtige onderzoek nog eens over te doen en aan te vullen.

Meester Gerard van Leyden,

aanvulling door Dr. HENRI OBREEN.

In het Jubileum-nummer van dit Maandblad verzamelde ik gegevens voor de biographie van bovengenoemden geestelijken heer. Sedert dien mocht ik enkele aanvullingen vinden, welke ik hier laat volgen.

Mijne meening, dat meester Gerard eene belangrijke plaats bekleedde in de kanselarij van Graaf Floris V, vindt bevestiging uit twee posten der oudste stadsrekeningen van Dordrecht, welke ik over het hoofd zag. Zij luiden (uitg. van Mr. Dozy in de Werken van het Historisch Genootschap, gevestigd te Utrecht) :

1284/1285. meyster Gerarde van Leydene (*dativus*) omme dat hi tstede vorderlike was om die antvesten te versegelen, 10 pond (bl. 16);

1286. meyster Gerarde die men heme gaf omme die vordernisse die hi doet vor (de uitgave heeft, ten onrechte: dor) die stede, 10 pond (bl. 77).

Deze betalingen zullen betrekking hebben op de verschillende grafelijke gunstbrieven, welke de stad in de maanden Juni, Aug. en Sept. van het jaar 1284 ontving [1]).

Hieruit blijkt dus, dat Mr. Gerard, dien wij eerst in 1289 met den titel van *clericus* van den graaf ontmoetten, deze betrekking reeds een vijftal jaren eerder vervulde, doch sedert vond ik eene aanteekening, dat hij dit reeds in 1276 deed (één jaar slechts na het door hem met Floris V te Middelburg bezegelde stuk). Wij bezitten namelijk in de grafelijke registers (Alg. Rijksarch.'s Gravenhage: register hebbende een swartleeren couverture, fol. 162) eene notitie over eene nu verloren oorkonde van evengenoemd jaar (1 September), waarin als 's graven medezegelaars voorkwamen, naast de heeren van Voorne, van der Wateringe en van Cats, „meester Gerards van Leyden ende Henrici, des graven *secretarysen*". Wij kunnen dan ook aannemen, dat hij sedert 1270 [2]) tot zijn dood in 1289 aan de grafelijke kanselarij werkzaam was.

Vervolgens schreef ik het feit, dat meester Gerard kanunnik van St. Marie te Utrecht was, toe aan den grooten invloed, welken zijn meester, de graaf van Holland, in het bisdom bezat. Ik behoef hiervan niets terug te nemen, maar door de onlangs verschenen *Fontes Egmundenses*, uitgegeven door prof. Oppermann in de

[1]) Zie: J. L. van Dalen. Oorkonden., .. betreff. de stad Dordreoht, in Bijdr. en Med. Hist. Gen. Utr. deel XXX.

[2]) Zie voor dezen datum: Jubileum-nummer, kol. 219.

Werken van het Historisch Genootschap, geveatigd te Utrecht, werd ik er opmerkzaam op gemaakt, dat de invloed van graaf Floris V bij het kapittel van St. Marie op een oudere relatie steunde, omdat reeds graaf Dirk VII en zijne vrouw in die kerk een kapel gesticht en begiftigd hadden, met recht daarin een priester aan te stellen (a. w. bl. 149").

Ten slotte moet ik nog terugkomen op hetgeen ik opmerkte betrekkelijk zegels, waarop voor- en achterzijde met stempels van verschillende personen bedrukt zijn, omdat ik mij te dier zake niet duidelijk genoeg schijn te hebben uitgedrukt, blijkens eene terechtwijzing, welke mijn zeer geachte vriend Dr. D. Th. Enklaar mij in zijne bespreking van het Jubileum-nummer [3]) toedient. Ik had er namelijk op gewezen, dat mij slechts twee voorbeelden van zulke dubbel-zegels bekend waren, doch had er moeten bijvoegen : in Noord-Nederland, vóór 1300. Dr. E. wijst mij nu in dit verband op Th. Ilgen's Sphragistik, die (bl. 16) inderdaad (voor Duitschland) andere specimina aanbrengt, maar welke toch, bij nader inzien, niet geheel op één lijn kunnen gesteld worden met het mij interesseerende geval: Flosris V × Mr. Gerard *van* Leyden. Wanneer toch Dr. Ilgen daaronder vermeldt ridderzegels met contra-zegels hunner echtgenooten, abtszegels met die hunner conventen en zegels van een stadsraad met die van de stad zelve, dan is er hier, zie ik wel, toch een ***verschil*** op te merken. Immers ten onzent zal men deze zegels wel is waar meestentijds afzonderlijk, naast elkaar, vinden, doch het voorkomen op éénzelfde klompje was laat zich eerder verklaren, dan de omstandigheid dat voor- en tegenzegel aan elkaar vreemde personen toebehooren. Maar, wanneer Ilgen vertelt, dat, keizerzegels vaak gecontrazegeld worden door kanselarij-beambten, dan is ons deze mededeeling van gewicht en zijn wij er Dr. Enklaar dankbaar voor ons daarop te hebben gewezen, want dit geval komt het onze blijkbaar zeer na.

Evenwel kan het dan toch weer moeilijk in verband gebracht worden met het tegenzegel van Jan van Avesnes aan het zegel van den jongen graaf Jan I, waarop door onzen voorzitter gewezen is (Maandblad XLVIII, kol. 135—138), en dat ook de aandacht had van den oud-Rijksarchivaris in Utrecht, Dr K. Heeringa, die in zijn zoo lezenswaardig opstel „Oorkonden en zegels", onlangs in De Gids verschenen, opmerkte, na de zegels van graaf Floris V en diens zoon Jan 1 besproken te hebben : „Meer voorbeelden van een dergelijk contreseign hebben mij uit de 13de eeuw niet bereikt, maar zij geven toch aanleiding om de vraag te stellen, in hoeverre men destijds het zegel van jonge lieden van kracht rekende te zijn".

Volkomen licht zal slechts het vinden van nog meer voorbeelden geven. Daarom wil ik ten slotte even vermelden, dat nog te mijner kennis kwam een artikel in de Annales de la Société d'Emulation de Bruges (deel LVI, 1906, bl. 390 vlg.), waarin besproken wordt een viertal zegels van Willem, proost der St. Donaaskerk te Brugge en kanselier van Vlaanderen, uit de jaren tusachen 1205 en 1231, met het tegen-zegel van een der kanunniken van voornoemde kerk, Willelmus de Capella. De schrijver dezer bijdrage, Mgr. Callewaert,

[1]) Ned. Archievenblad, no. 4 van 1932/1933.

bij uitstek deskundig over alles wat Vleamsche oorkonden betreft, zegt eveneens, dat de verklaring van het feit ons ontsnapt.

Het zou ons evenwel niet verwonderen, wanneer op slot van zaken zou blijken, dat er geen algemeene verklaring te vinden zal zijn, doch verschillende oplossingen voor verschillende reeksen van gevallen.

Een Zwolsche tak van het geslacht Beeldemaker,

door Mr. A. Haga.

In den 16[en] jaargang (1926) van Nederland's Patriciaat verscheen eene genealogie van bovengenoemd, waarschijnlijk uitgestorven, geslacht, waarvan als stamvader wordt vermeld de kunstschilder ***Adriaen Cornelisz. Beeldemaker,*** die zich in tweeden echt verbond met ***Sara Tegelbergh***, waarvan t. a. p. in een noot wordt medegedeeld, dat zij wellicht in Mei 1629 òf in Mei 1640 te Dordrecht werd gedoopt. Is, gezien het feit, dat zij volgens Ned. Patr. eerst in 1728 overleed, de eerstgenoemde datum al hoogst onwaarschijnlijk, des te meer waarschijnlijk is het daarentegen, dat zij in Mei 1640 werd gedoopt als d. v. ***Dirck Tegelbergh*** en ***Appolonia van Botlandt.*** Immers in Zwolle stuitte ik op een ***Derk Beeldemaker,*** wiens kinderen o.a. de namen ***Adrinnus*** en *Sara* dragen, waarschijnlijk dus een zoon van ***Adriaen Cornelisz. Beeldemaker*** en ***Sara Tegelbergh*** en die zijn voornaam zal hebben ontleend aan zijn grootvader van moederszijde.

Derk Bceldemaker was volgens zijn in 1710 te Zwolle ingeschreven tweede huwelijk afkomstig uit 's-Gravenhage, waarheen ook (zijn vader) ***Adriaen Cornelisz.*** *Beeldemaker* in 1676 was vertrokken. Zijn doop werd aldaar echter niet gevonden, doch wel liet laatstgenoemde op 13 September 1676 aldaar een ongenoemd kind doopen, uit hem en zijn vrouw ***Sara Tegelbergh*** geboren. Wij meenen te mogen aannemen, dat het hier bedoelde kind identiek is met den Zwolschen ***Derk Beeldemaker;*** de namen zijner kinderen wijzen m. i. voldoende uit, dat hij inderdaad een zoon van het echtpaar ***Beeldemaker-Tegelbergh*** moet zijn. Gedurende meer dan een eeuw heeft deze Zwolsche tak in drie opeenvolgende generaties het bedrijf van zilversmid uitgeoefend ; de laatste afstammelinge overleed in 1826, waarmede ook deze tak was uitgestorven, zooals uit onderstaande genealogie kan blijken.

1. ***Adriaen Cornelisz. Beeldemaker,*** kunstschilder, geb. Rotterdam Febr. 1618, overl. 's Gravenhage Febr. 1709, huwde als weduwnaar van Maria van der *Marck* te Oudewater 2 Juli 1666 met ***Sara Tegelbergh***, waarschijnlijk ged. te Dordrecht Mei 1640, overleden 22 Augustus 1728, d. v. ***Dirck Tegelbergh*** en ***Appolonia van Botlnndt*** (zie nadere bijzonderheden in Ned. Patr., 16[e] jaargang (1926).

   Uit dit huwelijk o. a.:

11. ***Derk Beeldemaker,*** zilversmid, ged. te 's-Gravenhage (waarschijnlijk) 13 Sept. 1676 in de Groote of St. Jacobskerk, wordt kleinburger te Zwolle 4 Juni 1697, begraven aldaar 6 Juni 1719, M(ichael) K(erk) n[o] 418, huwt 1[o] te Hellendoorn [1])18 Juli 1697

[1]) Volgens de Zwolsohe huwelijksinteekening; in geen van de drie plaatsen werd een inschrijving gevonden !

(o. Zwolle 19 Juni, proclamaties mede in den Haag [1]), attestatie naar Hattem [1])) ***Cathrina Geertruid van Diepen,*** wede ***Pieter van Laar,*** met wien zij ***14*** Febr. 1686 te Zwolle in eersten echt werd verbonden. Zij werd begraven te Zwolle 28 Mei 1709 (M. K. n° 418); noch haar doop, noch haar inschrijving in het lidmatenregister der Herv. kerk werd gevonden. Mogelijk was zij Luthersch gedoopt, gelijk zulks ook met de kinderen uit haar tweede huwelijk het geval was.

Derk Beeldemaker huwde 2° te Zalk 28 Sept. 1710 (o. Zwolle 13 Sept.) ***Hendrina*** van ***Onkhuysen,*** ged. te Kampen (Luthersche kerk) 22 October 1682, begraven te Zwolle 2 April 1716, d. v. ***Dirk van Onkhuysen*** en ***Elisabeth Noortberg.***

Op 23 Sept. 1710 doet ***Derk Beeldemaker voor*** schepenen van Zwolle erfuiting aan zijn drie (niet genoemde) kinderen, bij wijlen zijn eerste vrouw nagelaten, waarbij hij hun bij meerderjarigheid of huwelijk ieder f 700 belooft. Mombers zijn Baailius Duivens, Derk van Munster en Hermanus Kolk. Op 23 Dec. 1710 testeert *Derk Beeldemaker* met zijn tweede vrouw (testament voor schepenen geopend 7 Juni 1719), waarbij hij tot erfgenamen stelt zijn vrouw benevens de drie nagelaten kinderen uit zijn eerste huwelijk, met name Sara, ***Maria Geertruid*** en ***Adrianus.*** Na zijn dood wordt op 7 Juni 1719 t.o.v. schepenen van Zwolle Dionysius van Henseboom naast Derk van Munster tot momber gesteld over de kinderen uit zijn eerste huwelijk, terwijl op denzelfden dag Menso ten Have, bij resolutie van 3 dezer geauthoriseerd om bij de deeling van de nagelaten goederen van ***Derk Beeldemaker*** neffens Rasilius Duivens het interesse der kinderen, bij wijlen ***Hendrina van Onkhuysen*** verwekt, waar te nemen, den eed aflegt.

Uit het eerste huwelijk (allen gedoopt in de Luthersche kerk) :

1. *Petronella* ***Beeldemaker,*** ged. Zwolle 10 April 1 698, jong gestorven.
2. ***Adrianus Beeldemaker,*** ged. Zwolle ***6*** Ootober '1700, jong gestorven.
3. *Sara* ***Beeldemaker,*** ged. Zwolle 6 October 1701, is 1710 nog in leven (zie hiervóór).
4. Maria ***Geertruid Beeldemaker,*** ged. Zwolle 16 Dec. 1703, is 1731 nog in leven (zie hieronder).
5. ***Adrianus,*** volgt 111.

Op 20 Sept. 1704 wordt een kind van ***Derk Beeldemaker*** begraven, blijkbaar een der onder 1 en 2 genoemden, terwijl op 10 Mei 1709 nog een (pas geboren) kind wordt begraven.

De onder 4 en 5 genoemden bedanken 19 Maart 1731 voor schepenen van Zwolle hunne mombers voor gedane rekening en administratie.

Uit het tweede huwelijk (beiden gedoopt in de Luthersche kerk) :

6. ***Elisabeth Beeldemaker,*** ged. Zwolle 17 Mei 1711, huwt te de Meern (gem. Vleuten) 30 Maart 1732 (o. Amsterdam, attestatie naar de Meern 23 Maart) haar neef *Bernardus Suyck*, ged. Harderwijk 19 October 1704, z. v. ***Andreas Suyck*** en ***Elisabeth Onkhuysen.***

Doopgetuige bij den doop van ***Elisabeth Beeldemaker*** is ***Anna*** *(van) Onkhuys(en)*, zuster van de moeder en huisvrouw van *Basilius Duivens.*

7. ***Catharina Beeldemaker,*** ged. Zwolle 20 Maart 1710, is 22 Mei 1733 nog in leven, op welken datum Conradus Duivens, i.p.v. Basilius Duivens aangesteld tot momber — neffens Menso ten Have — over ***Catharina Beeldemnker,*** t.o.v. schepenen van Zwolle belooft hare belangen te behartigen.

III. ***Adrianus Beeldemaker,*** gemeensman en zilversmid te Zwolle, ged. aldaar (Luthersche kerk) 7 Febr. 1706, begraven aldáar 16 April 1791 (M.K. n° 419). Hij ging later over naar de Herv. kerk, levert 4 April 1736 zijn attestatie in uit Amsterdam en verkrijgt 6 Maart 1764 het grootburgerschap der stad Zwolle, mede voor zijn zoon ***Dirk.*** Hij huwde te Twello [2]) in Juni 1734 (o. Amsterdam 14 Mei, Deventer 8 Mei, attestatie naar Twello 2 Juni) *Bartha Willemina* ***Brandt,*** van Deventer (de doop aldaar niet gevonden), begraven te Zwolle 1 Mei 1761. Zij was 4 April 173ö met attestatie van Deventer lidmaat te Zwolle geworden.

Uit dit huwelijk (allen ged. in de Herv. kerk):

1. ***Dirk Beeldemaker,*** ged. Zwolle 9 Mei 1736, begr. aldaar 22 Juli 1736.
2. Clasina ***Beeldemaker,*** ged. Zwolle 20 Augustus 1736, woont 1796 nog te Zwolle, huwt te Zwolle 2 1 Febr. 1760 *Gelmer* ***Jan Hoekman,*** ged. Zwolle 18 Mei 1741, begr. aldaar 23 Sept. 1793 (M.K. n°. 355), z. v. den provisoor ***Jan Leffers Hoekman*** en ***Eoa Ramhorst.***
3. *Anna* ***Cathrina Beeldemaker,*** ged. Zwolle 27 Oct. 1740, begr. aldaar 31 Dec. 1742.
4. ***Derk Beeldemaker,*** zilversmid, ged. Zwolle 2 Augustus 1744. overleden 13 en begraven aldaar 16 Sept. 1797 (M.K. no. 418).
6. ***Engeltje Beeldemaker,*** ged. Zwolle 2 September 1746, overleden aldaar 26 October 1826 als laatste van dezen Zwolschen taak.

Zij testeert 13 Sept. 1792 voor schepenen van Zwolle gezamentlijk met haar broeders *Derk* en ***Augustus,*** wier nalatenschap zij erft; het testament werd voor schepenen van Zwolle 2 Dec. 1803 geopend en geregistreerd. Vervolgens testeert zij 18 Januari 1821 en bij proces-verbaal van de rechtbank van eerste instantie te Zwolle d.d. 1 Nov. 1825 werd dit olografisch testament gedeponeerd ten kantore van notaris Mr. Joh°. van der Gronden te Zwolle; universeel erfgenaam is haar neef Mr. ***Jan Simon Hoekman*** (zoon van de sub 2. genoemden), van 1802-1811 secretaris der stad Genemuiden en schout van het gelijknamige schoutambt en van 1815—1836 notaris aldaar, ged. Zwolle 11 October 1761, overleden aldaar 29 Maart 1837, gehuwd (te Genemuiden) in 1804 met ***Elisabeth*** *Harms Jager,* wed° *Wolter* ***Groothuis,*** van Genemuiden. Mr. ***Jan*** Simon ***Hoekman*** testeert 24 Maart 1837; het olografisch testament werd blijkens procesverbaal van de rechtbank van eerste instantie te Zwolle van 30 Maart 1837 gedeponeerd ten kantore van Mr. 1. A. van Royen aldaar. Rij dit testament werd o.a. bepaald, dat hetgeen de testator van zijn tante ***(Engeltje Beeldemaker)*** was aangekomen, zou vererven op ***Reinira*** *Christophora Wilhelmina* ***van*** *Vlierden,* wed° *Hermanus Asman,* wonende te Kampen, of de uit dit huwelijk geboren kinderen.

Onder de roerende goederen, die door de executeurstestamentair t.o.v. den griffier der rechtbank te Zwolle

[2]) Het huwelijk is aldaar niet ingeschreven.

werden verkocht, behoorde ook een niet onbelangrijke verzameling gedenkpenningen en munten, die op 25 Sept. 1837 werd verkocht en waarvan een gedrukte catalogus [3]) verscheen.

6. Een (ongedoopt) kind, begraven te Zwolle 21 Dec. 1746.
7. *Augustus Beeldemaker,* ged. Zwolle 1 Sept. 1748, begr. aldaar 30 Sept. 1748.
8. Een (ongedoopt) kind, begraven Zwolle 16 October 1749.
9. *Cathrina Geertruid Beeldemaker,* ged. Zwolle 8 Januari 1761, begraven aldaar 24 Maart 1786 (M. K. n°. 419).
10. *Augustus Beeldemaker,* ged. Zwolle 14 Mei 1763, begr. aldaar 18 Juni 1763.
11. *Augustus Beeldemaker,* gemeensman en zilversmid te Zwolle, ged. aldaar 10 Nov. 1754, overleden 14 en begraven aldaar 21 Januari 1803 (M.K. n°. 419).
12. *Johanna Beeldemaker,* ged. Zwolle 16 Sept. 1766, begr. aldaar 17 April 1769.

Tenslotte zij hier nog vermeld, dat volgens het grafboek van de Nieuwe kerk te 's-Gravenhage aldaar op 10 Febr. 1736 werd begraven monsieur *Adrianus Beeldemaker. In* de genealogie in Ned. Patr komt hij niet voor; mogelijk is hij een zoon van *Cornelis Beeldemaker,* een broeder van den onder II genoemden *Dirk* ; volgens v. Wurzbach's Niederl. Künstlerlexikon zou hij een zoon zijn van den sub 1 genoemde.

De oudere generaties der familie **Pennis (Overgaauw Pennis),**

door H. WIJNAENDTS.

In het Algemeen Nederlandsch Familieblad, jaargang 1901, verscheen indertijd een artikel: *Het geslacht Pennis en Overgaauw Pennis,* door W. Wijnaendts.

Dit artikel was klaarblijkelijk uit familiepapieren getrokken; immers de eerste generaties werden gegeven zonder eenigen datum en eenig jaartal en zonder dat de plaats van herkomst vermeld werd. Van af de 3e generatie werden geboortedata medegedeeld ; doop- of trouwdata bleven achterwege, omdat men niet wist, waar die gezocht moesten worden.

Eenigen tijd geleden kreeg ik eveneens f amilie-papieren Pennis ter inzage, pogingen, ruim een eeuw geleden aangewend, om tot de opstelling van een genealogie dezer familie te komen.

Deze papieren geven niet veel meer dan in het boven vermelde artikel van het Alg. Ned. Familieblad staat, zij vermelden ook alleen den daar behandelden tak der familie, terwijl het toen reeds onbekend scheen te zijn, waar deze vandaan kwam, vóór een lid zich te Rotter dam vestigde.

Mij bleek, dat leden der familie Pennis zoowel te Tiel als te Gorinchem woonden.

Wellicht is de Gorcumsche tak oorspronkelijk ook van Tiel herkomstig en vandaar de rivier afgezakt naar Gorinchem, waar haar leden, die schippers waren, gedurende enkele generaties woonachtig bleven. Een van hen ging vandaar naar Rotterdam. Daar — en te Delft, waar zijn nakomelingen zich ten slotte vestigden — werden zij kooplieden en industrieelen.

De eerste, dien ik met den naam Pennis genoemd vond, is *Thonis Mertens Pennis,* die voorkomt in een Gorcumsche schepenacte van 20 Juli 1604 (A. R. A. Aanw. 1890 n° 27 b, 3e dl.). Daarvóórvond ik hem nog tsen keer vermeld in een zelfde schepenacte van 7 December 1601 (a. v. 1e dl.) als Thonis Mertens, scipper eñ poirter tot Gorinchem. Maar naar zijn herkomst zocht ik langen tijd tevergeefs, totdat twee schepenacten van Gorcum, in verband met elkaar beschouwd, meer licht gaven.

Een van die acten is van 16 Februari 1620 (A. R. A. F. XIV, dl. 26). Deze vangt als volgt aan: Comp. Eelken van der Weteringh Mertensdr., naegelaten wedue van za. Pieter Adriaensz de With, geass. etc. ter eenre, en 0th Pietersz de With voor hem selven met Mayken Pietersdr. de With, geass. metten voors. 0th de With haren vollen broeder, mitsgaders Dirck Adriaenez de With eñ *Tonis Mertensz Pennes* haere oomen eñ bloetvoochden van vaderszijde etc.

Hoe Thonis Mertensz Pennis een oom van 's vaders zijde van Mayken de With kon zijn, was mij aanvankelijk niet recht duidelijk, doch het vinden van deze acte vestigde mijn aandacht op de familie de With en had ten gevolge, dat ik een schepenacte van Gorinchem vond van 11 November 1699 (A. R. A. Aanw 1919 V n° 86) die, in verband met de vorige beschouwd, het familieverband aantoonde. Zij vangt aan : Comp. Adriaen Dircxz de With schipper diewelcke ten echte huysfrouw gehadt heeft *Maryken Thonisdr.,* eertijds weduwe van *Meerten Jansz* ter eenre ende *Thonis Meertenss* voorsoon van de voorn. Maryken Thonisdr. mitsgaders Dirck Adriaensz, Peter Adriaensz eñ Vranok Peterss als man eñ voocht van Eelken Adriaensdr. zijne huystrouw, alle drye des voors. Adriaen Dircxssoens kynderen geprocreert bij Maryken Thonisdr. voorn. zal. gedach. ter andere zijde etc. (en deelen haar nalatenschap).

Hieruit zien wij dus dat Thonis Mertensz Pennis een oom was van Mayken Pietersdr. de With, omdat hij een halve broeder van haar vader was. Voorts blijkt er uit, dat zijn ouders waren Meerten Jansz en Maryken Thonisdr. en dat zijn moeder kort vóór November 1699 moet zijn overleden.

Wij kunnen thans de volgende stamreeks vaststellen:

1. *Meerten Jansz*, was gehuwd met *Maryken Thonisdr. Zij* hertrouwde na het overlijden van haar eersten man met *Adriaen Dircksz. de With*, schipper, en is dood 11 November 1699.

   Uit het huwelijk van Meerten Jansz sproot één zoon :

II. *Anthonis Mertensz Pennis*, schipper en poorter te Gorinchem. Het schijnt hem in het laatst van zijn leven minder goed te zijn gegaan.

   14 Juni 1623 (A.R. A. F.XIV, dl. 41) transporteert hij wat hem uit den boedel van zijn zoon Marten mocht toekomen. 20 Juni 1623 (idem) staat hij wegens schuld zijn geheelen inboedel af, nadat hij reeds op 14 Juni 1623 (a. v. dl. 120) zijn huis

[3]) *„Catalogus van* een *kleine doch uitmuntend schoon bewaarde verzameling van meest zilveren gedenkpenningen, munten, ene., nagelaten door wijlen den heer Mr. J. S. Hoekman, in leven notaris te Genemuiden"* (Zwolle, J. J. Tijl, 1887).

in de Bornsteeg te Gorinchem verkocht had. Op dienzelfden dag staat hij het loopend want van zijn schip af.

Hij is overleden vóór 14 Maart 1629, want op dien dag wordt in een schepenacte van Gorcum (A. R. A. Aanw. 1890 nº. 27b, dl. 17) genoemd *Sijntgen, de* weduwe van Anthonis Meertens Pennis. In familieaanteekeningen wordt zij *Sijntgen Gerrits* genoemd. Aangezien ik haar in geen andere acte aantrof, kan ik geen nadere bijzonderheden omtrent haar geven.

Uit hun huwelijk sproten 7 kinderen [1]):

1. *Geryken Pennis. Zij* huwt, vermoedelijk ± 1607, *Cornelis Mertens Colff. Voor* notaris A. Kemp te Gorinchem compareert 7 April 1629 Merten Corneliss. Colff, j.g. oudt omtrent 21 jaren en testeert ten behoeve van Cornelis Mertens Colff en Geeryken Tonis Pennes, zijn vader en moeder.
2. Maarten *Pennis.* Hij trouwt 2 April 1623 als Marten Theunisz Pennis, wedr van Gorcom, in laatstgenoemde plaats met *Geel-truyd Huberts van Valburgh*, j.d. woonēn tot Bommel.

   Met wie hij in eerste huwelijk gehuwd is geweest, bleef mij onbekend. Kinderen schijnen uit geen der twee huwelijken gesproten te zijn.

   Merten Anthoniss Pennis is scheepstimmerman geweest, want 11 Juni 1622 verkoopt hij aan Adriaen Franss. Vervoorn een smal carveelschip „bij hem comparant selffs gebouwt". (F. XIV dl. 120.) Hij is vóór Juni 1627 overleden, want in een schepenacte van dien datum (Aanw. 1890 nº 27 litt. b, 16e deel) is sprake van „de curateuren in den boedel van Meerten Pennis".

   Zijn weduwe is naar den Haag verhuisd. Nog 29 Januari 1666 compareert zij als Geertruyt van Valburgh, wedue wijlen Maerten Pennis, voor not. C. v. d. Beets te 's-Gravenhage.
3. *Anneken Pennis. Zij* is overleden vóór 26 Mei 1617, na gehuwd te zijn geweest met: 1º *Jan Bastiaensz.*, die vóór lb Juni 1606 was overleden, en 2º *Claes Bloem,* zoon van Frans Bloem Claesz en van Engelken Claesdr. Voor schepenen van Gorinchem comp. 16 Juni 1606 (aanw. 1890 nº 27b, 4e deel) Anneken Thonisdr., die tot een wettigen man gehad heeft Jan Bastiaensz., geass. met Thonis Mertenss, haeren vader etc., terwijl 26 Mei 1617 voor diezelfde schepenen compareeren (F. XIV, dl. 26) Claes Bloem Franss, schipper, burger deser stede, als weduwenaer eēn boelhouder van Anneken Anthonis Pennisdr. zijne za. huysvrouwe ter eenre ende Anthonis Mertens Pennis, mede burger alhier, als bestevader en vooght van Anneken Jansdr. onmondigh voorkind van de voors. Anneken Anthonisdr. ende mede van de twee onmondige nakinderen van dezelve Anneken Anthonisdr. bij den voorn. Claes Bloem verweckt, met namen Frans Claess ende Engelken Claesdr. etc.

   Claes Bloem is overleden vóór 27 Juni 1631, want op dien dag verschijnt voor schepenen van Goroum (F. XIV, dl. 127) Jan Anthonisz Pennis als medevoooht 'van de naergelaten weeskinderen van Claes Blom bij hem verweckt aan Anneken Anthonis etc.
4. *Jan Pennis*, heet in een Gorcumsohe schepenacte van 11 November 1633 (F. XIV, dl. 46) Jan Anthonis Pennis, out omtrent 42 jaren, zoodat hij in 1691 geboren moet zijn. Hij was gehuwd met *Magdalena Bastiaensdr.*, met wie hij 22 September 1636 voor notaris Kemp te Gorinchem verschijnt om een testament te maken. Daaruit blikt, dat zij geen kinderen hebben, doch dat de vrouw uit een vorig huwelijk met Jan Dibbouts een dochter Mayken heeft.

   Jan Pennis was blijkens een Gorcumsche schepenacte van 7 Januari 1620 (F. XIV, dl. 40) schipper en haverkooper, burger aldaar. In hetzelfde jaar dat het zijn vader finantiëel sleoht ging, schijnt het hem ook niet goed gegaan te zijn. 16 Juni 1623 verkoopt hij zijn huis bij de Waterpoort te Gorcum, genaamd de Zeeman (F. XIV, dl. 120), 22 Juni 1623 staat hij af hetgeen hem uit den boedel van Marten Pennis, zijn broeder, competeert (id., dl. 41), 2 Maart 1624 verkoopt hij aan Mayke Jans, jongedr. (wellicht de voordochter van zijn vrouw) een winckel, de waren eēn toebehooren van dien, bestaende in vlas ende andere droge cramerie.

   Hij en zijn vrouw leven nog te Gorinchem 13 Juni 1643, want toen compareert hij nog voor notaris J. M. v. Osch aldaar (dl. 3986) als man en voogd van Magdalena Bastiaensdr.
6. *Willem Pennis*, volgt onder 111.
6. *Mary Pennis. Zij* heet in een schepenacte van 30 Juni 1664 (F. XIV, dl. 69) weduwe van *Liev Claesz Boon,* borgeresse deser stede.

   Misschien is zij dezelfde als Mayken Pennis, die 30 Juli 1668 vermeld wordt in het protocol van notaris P. de With te Goroum (dl. 4022) als: woonachtigh int vrouwenhuys alhier.
7. *Jacob Pennis*, volgt onder 111 bis.

(Slot volgt.)

[1]) De volgorde dezer kinderen is ontleend aan familieaanteekeningen

KORTE MEDEDEELINGEN.

Chatvelt.

(LI, 92, 123, 332)

De door den heer Hoffmaēn als „zonder definitieve *aan*sluiting" vermelde Chatvelt's, zijn, meen ik, een vader met 3 van zijn kinderen.

Voor notaris G. de Graeff te Delft (dl. 1718 A.R.A.) compareert 22 Jan. 1639 Cornelia Maertensdr. van der Meer, huisvrouw van *Robbrecht L o u ren* s s *Chatvelt* en maakt een testament op haar man.

Deze laatste heet in een acte van 28 Oct. 1638, voor not. Arend Bogaerd te Delft verleden (dl. 1876): Robbrecht Schatvelt, commis ten comptoire van den ontvanger Boudewijn de Man binnen Delft, en in een acte van 6 Aug. 1642 voor not. J. v. Steelant te Delft (dl. 1842): Sr. Robbert Chatvelt, secretaris vaēn vlagge van den Ed. Heer lieutenant admirael Tromp, jegenw. residerende alh., out 26 jaeren.

Hij was dus in 1617 geboren uit het huwelijk van Laurens Chatvelt en N. van Ylem.

Is François een broeder van hem, wat wel waarschijnlijk is, dan is hij ook uit deze ouders geboren.

In het protocol van not. Coeckebacker te Delft (dl. 1616) vindt men een geschrift van 14 Nov. 1637, dat aldus aanvangt:

„Naerdyen Eyngel Harreweyer, jegenwoordich in Noort „Hollant gereet leggende op sijn vertreck nae Guinea, „nae voorgaende starcke ende meermalen vernieude „troubeloften het daertoe gebracht heeft met *Dorothea „Chatvelt* jongedochter residerende binnen der stadt „Delft ten huyse van *Maria* van *Ylen* haere meuye, dat „sij van hem is bevrucht, etc. etc." Verderop in dit stuk heet Maria van Ylen (die teekent: van Ylem): Maria Joosten van Ylen.

Uit dit alles volgt dus, dat de moeder van Dorothea Chatvelt een dochter van Joost van Ylem geweest moet zijn en dat Dorothea dus, n. m. m., een zuster is van Robbrecht en eveneens gesproten uit het huwelijk van Laurens Chatvelt en N. Joosten van Ylem.

7 Juli 1639 verklaren 2 getuigen voor not. W. v. Assendelft te Delft (dl. 1860), dat Dorothea Chatvelt, jegenw. won. tot Vyanen, een vrij en ongehout persoon is. Te Vyanen is dus wellicht nog iets te vinden omtrent haar verdere lotgevallen.

Wat nu de van Ylem's aangaat nog het volgende: Joost van Ylem had, behalve de twee hierboven vermelde dochters, een zoon *Gerard van Ylem,* kapitein van een comp. voetknechten en gouverneur van Woudrichem. De moeder van deze kinderen heette Margaretha Adriaensdr. van der Dussen.

Gezien het militaire beroep, zoowel van Laurens Chatvelt als van Gerard van Ylem, is het mogelijk dat het huwelijk Chatvelt - van Ylem in één der garnizoenen van Gerard van Ylem is tot stand gekomen.

Ten slotte lijkt het mij, indien Joost = Justus, waarschijnlijk, dat *Justus Sgatvelt* (teekent: Chatvelt), oud 18 jaren, die 20 Dec. 1638 voor not. W. v. Assendelft te Delft compareert (dl. 1859), eveneens een zoon is van Laurens Chatvelt en N. Joosten van Ylem.

H. WIJNAENDTS.

Overschie.

(II, 369 e.v., 396 e.v., 437 e.v.)

Als aanvulling op de belangrijke artikelen, onlangs in dit maandblad betreffende de Delftsche Overschie's verschenen, kan het volgende van nut zijn.

In het Rijksarchief te Brussel vindt men de boedelscheiding van *Lambert* (LI, 376) en het huwelijkscontract van *Michaël Godefridus* (ald.), beiden in April 1672, in de arch. der notarissen van Brabant, no. 66. Voorts testamenten van laatstgenoemde en van zijne vrouw *Marie de Landas*, in nos 179 en 2394.

Michaël Qodefridus overleed te Brussel 26 Febr. 1701 en werd begraven te Bierges (bij Wavre, prov. Brabant); zijne vrouw stierf te Brussel 28 Juni 1717 en werd bij haar man begraven.

Het vermoeden, dat hunne kinderen te Brussel geboren werden, is juist; in de Kapellekerk aldaar werden achtereenvolgens gedoopt:

1. *Johanna Maria,* 10 Jan. 1673.

2. *Jacob Lambsrt, 16* Febr. 1676.
3. *Karel Joseph, 29* Juni 1681; deze huwde in evengenoemde kerk 3 Sept. 1722 *M. B. A.* barones van *der Boyen.*
4. *Philips Alselin*, *3* Apr. 1683.
5. *Maria* Adriana, 1 Mei 1687.
6. *Maria Margareta*, 27 Sept. 1689.

H. 0.

In het belangrijke artikel over de Deftsche Oversohie's van den Heer H. Wijnaendts komt in kol. 439 voor: D. De nakomelingen van Clemens d'Overschie. Aangezien zich in mijn archief een aantal akten bevinden van een lid van het geslacht van Overschie en hare nakomelingen, behoorende tot den in kol. 439 vermelden tak, welk lid daar niet vermeld wordt, meen ik goed te doen hiervan mededeeling te doen, veronderstellende dat zulks de belangstelling van den heer Wijnaendts zal opwekken.

Volckgen Clementsdr. van Overschie huwde 3 maal:

1. *Adriaan Pietersz van Stolck*;
2. *Hendrik Adriaansz Wittert*, overleden te Delfshaven in 1673;
3. *Gijsbert Adriaansz Delff* van Delfshaven, die 16 Juni 1686 Poorter werd van Amsterdam, zoon van *Adriaan Cornelisz van Crimpen* en *Cornelia Adriaansdr. Clinckebijl.* Hij hertrouwde te Woerden na aanteekening te Amsterdam 2 Mei 1687 met *Maria van Dorp* weduwe van *Vranck aan der Bye.*

Uit het eerste huwelijk sproot:

1. *Clement Adriaansz van Stolck,* Raad in de Vroedschap van Rotterdam 1590—1601, Tresorier 1696, Boonheer 1697, Schepen 1698, † Rotterdam 24 October 1601, tr. te Rotterdam 24 Juli 1680 *Geertruyda van Hogendorp.*

Uit het tweede huwelijk sproten:

2. *Anna Wittert,* geboren te Rotterdam in 1667, tr. aldaar 10 Mei 1087 Admiraal *Jacob Willekens*, die 10 Mei 1624 San Salvador aan de Allerhailigenbaai op de Spanjaarden veroverde; zijn onderadmiraal was Piet Hein. Hij was ook Raad in de Vroedschap van Amsterdam en Raad ter Admiraliteit.
3. Admiraal *Frans Wittert*, geboren in 1671, die 26 April 1610 sneuvelde tegen de Spanjaarden bij Manilla.

Uit het derde huwelijk o.a.:

4. Dr. *Cornelis Delff* gez. *Fossa*, die 12 November 1699 huwde met *Anna Exalto.*

Betreffende *Volckgen Clementsdr. van Overschie* [1]) en hare nakomelingen zijn o. a. belangrijk de twee volgende akten:

1. Akte Weeskamerarchief, Amsterdam, Inbrengregister No. 11 fol. 77:

Op huyden den VIen dach Marty anno XVC zeven ende tachtich siju geaccordeert *Ghijsbert Adriaensz. Delff*, poorter tot Amsterdam, weduwenaer van wijlen *Volckgen Clementsdr.* ten eenre, *Clement Adriaensz.* naegelaten zoene van wijlen *Adriaen Pietersz.* voor hemzelven ende als broeder ende voocht van *Annetgen Henricx* ende *Frans Henricx*, naegelatcn kinderen wijlen *Henrick Andriaensz Wittert,* mitsgaders *Rocus Jansz.* alsmede voocht van de voornoemde *Annetgen Henricx*

[1]) Uit het bovenstaande blijkt.. dat Alg. Ned. Fam. blad 1883-84 ten onrechte *Ae c h tge Clementsdr. Overschie* als vrouw van *Adriaen van Stolck* noemt en dat *Aechtge Clemensdr.*, de vrouw van *Jan Barentsz Ribbe,* dus niet tweemaal getrouwd is geweest. — Red.

ende *Frans Henricx.* Ende *Adriaen Clements Overschie* ende *Cornelis Adriaensz. Wittert* als oemers van de voornoemde *Annetgen Henricxz* ende *Frans Hendricxz.* Item *Adriaen Cornelisz. Crimpen* als Grootvader, Clement *Adriaensz* als broeder ende *Adriaen Clementsz* als oem vervangende *Henrick Huybrechtsz van Rijswijck* als bij de Weesmeesteren der Stadt Amsterdam geordonneert voocht van de twee onmondige kinderen der voornoemde *Ghijsbert Adriaensz* geprocreëert bij de voorschreven *Volckgen Clements* Zaliger Gedachtenis genaempt *Henrick* ende **Cornelis** *Ghijsbrechtsz* ter andere zijde. Beroerende die successie ende besterffenisse die voornoemde voor- ende nakinderen respective door doode ende overlijden van de voornoemde *Volckgen Clement&.* haerlieder Zaliger Moeder competerende. Enz.

2. Extract uit het Register van Sententiën van het Hof van Holland No. 173:

Inder saecke hangende voor den Hove van Hollant tusschen Cornelis van den Berch alias Bel, den Ouden, wonende binnen der Stadt Grave, Impetrant in cas van reformatie ter eenre ende *Jacques Willekens* coopman tot Amsterdam, als erffgenaem nomine uxoris van wijlen *Frans Hendrixsz Wittert* sijn huysvrouwen broeder gedaechde int selve cas ter andere zijde.

. . . . . .

Waer jegens van wegen den voornoemde gedaechde geallegeert is geweest dat in levende lijve geweest was den voorss. *Frans Henrixz Wittert* broeder van sijn gedaechdes huysvrouwe, dewelcke tot twee diatincte reysen in Oost-Indiën geweest sijnde, op de twee reyse in den jare XVI^{C} ende seven in September uyt dese landen naer Oost-Indiën was gevaren, in de qualiteyt van vice-admirael van de vloote als doen naer Oost-Indiën gaende onder admirael Pieter *Willemsz* sijnde daernae in den jaere XVI^{C} ende negen Admirael geworden in de plaetse van den voorssegde *Pieter Willemsz* ende in den jaere XVI^{C} ende thien in de Manillies van de Spaenhiaerden geschoten. Enz.

W. v. H.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Biesenbroeck (van)-van Eylart. Gevraagd data, ouders, grootouders, beroep etc van:

a. Jacob *van Biesenbroeck,* tr 1702 (10 Dec. 1702 de Heer *Jacob Biesenbroeck* J. M. van Rotterdam, vendrigh onder den Heer Baron Plettenborg) met

b. *Sara van Eylart*, weduwe *Andries Closman.*

Welk wapen voerde deze familie *van Biesenbroeck?*

Haarlem. V. D. LELY.

Dittlof Tjassens. Wie kan mij mededeelen waar en en wanneer overleed *Anna Elisabeth Dittlof Tjassens,* eerst gehuwd met *Albert Jan Thurkow*, daarna met Ds. *Emile Pierre André Rocheblave,* die 3 Mei 1916 te Algiers overleed ?

Zij moet na dezen gestorven zijn.

A. J. C.

Duiking. Gegevens verzocht betreffende de familie *Duiking* te Deventer uit de 17e eeuw en vroeger.

U.S.A. WILLIAM J. HOFFMAN.

Honthorst (van). Wie waren de voorouders van *Weyntje van Honthorst,* die gehuwd was met *Goerd Bogaert* (1527-1597), raad te Utrecht 1676-66. Waren haar grootouders mogelijk *Dominicus Aertsz. van Honthorst,* geh. met *Gerborch*? Een dochter van Weyntje was ook *Gerborch* genaamd.

U.S.A. WILLIAM J. HOFFMAN.

Hulter (de). Gegevens verzocht betreffende deze familie, welke te Leiden en Amsterdam voorkomt. Zie o. a. Maandbl. 1928, k. 273.

U.S.A. WILLIAM J. HOFFMAN.

Leeuw (de)-Meulenaers. (LI, 369). Mr. Jacob de *Leeuw,* heer van Schalkwijk, zn. van Dirk, heer v. S., en Sara Hinlopen, werd 20 Juli 1764 met Schalkwijk beleend; hij huwde Mei 1778 *Jacoba Arendina Meulenaers*, dr. van Dionysius en Barbara Cornelia Fabricius.

U.S.A. WILLIAM J. HOFFMAN.

Mannekus (van). Gevraagd data, ouders, grootouders, beroep etc. van *Dirk van Mannekus,* begr. Maassluis 30 Juli 1792, tr. *Trijntje van Veen,* dochter van *Leendert* en *Jannetje de Jong.*

Welk wapen voerde deze familie *van Mannekus?*

Haarlem. V. D. LELY.

Poortermans. Gevraagd data, ouders, grootouders etc. van Ds. *Petrus Poortermans,* tr. 1767 (ondertr. Maassluis 28. 4. 1767) *Cornelia van der Meer,* dochter van *Simon Abramsz.* en *Cornelia Pieters de Jong.*

Welk wapen voerde deze familie van *der Meer?*

Haarlem. V. D. LELY.

Thurkow. Wie kan mij mededeelen waar en wanneer overleed *Elisabeth Margaretha Thurkow*, gehuwd met *Meinhard Johan Duvelaer van Campen*, die 21 Dec. 1876 te Zutphen overleed ?

A. J. C.

Voogt (de), *Anna Aletta Johanna de Voogt*, geb. Breda 14 Oct. 1864, dr. van *Godert Gosewinus de V.* en *Henriette Frederika Johanna Bekkers*, *was* gehuwd met *Frederik Hendrik van der Kop.* Zie Ned. Patr. 1931/32, bl. 374.

Het wapen dezer familie wordt als volgt opgegeven: In blauw een gouden keper, vergezeld van drie gouden sterren, 2 en 1; helmteeken : een gewapende gouden arm tusschen een vlucht; schildhouders : twee gouden griffioenen ; wapenspreuk : Pro Libertate.

Gevraagd worden bijzonderheden over deze familie de *Voogt* en data en namen enz. van de ascendenten van genoemde *Anna Aletta Johanna de V.*

B a t . B. v. T. P.

Regimenten in garnizoen te Arnhem in 1756/57. Welke regimenten (of gedeelten van regimenten) waren in 1756/57 te Arnhem in garnizoen? In welke plaatsen waren deze regimenten tevoren (tot ± 1740)?

's-Gr. K.

INHOUD 1038, No. 12.

Bestuursberichten. — Nog iets over de oudste generaties van het geslacht der Heeren van Wisch, door J. de Groot. — Pieter van Beoostenzwene's Remissorium Philippi, door Dr. T. S. Jansma. — Het Remissorium Philippi als archiefstuk, door Dr. P. A. Meilink. — Meester Gerard van Leyden, aanvulling door Dr. Henri Obreen. — Een Zwolsche tak van het geslaoht Beeldemaker, door Mr. A. Haga. — De oudere generaties der familie Pennis (Overgaauw Pennis), door H. Wijnaendts. — Korte mededeelingen : Chatvelt; Overschie. — Vragen en antwoorden: Biesenbroeck(van)-van Eylart; Dittlof Tjassens; Duiking; Honthorst (van); Hulter (de); Leeuw (de)-Meulenaers; Mannekus (van); Poortermans; Thurkow; Voogt (de). — Regimenten in garnizoen te Arnhem in 1756/57.

De Ned. Boek- en Steendrukkerij, voorh. H. L. SMITS.

LEXICOGRAPHISCH NAAMREGISTER.

Jaargang 1933.

A.

Aa (van der) 3, 62, 64.
Aanjongh 412.
Aansorgh 413.
Abcoude (van) 265, 270.
Abcoude-Gaesbeek (van) 271.
Abstede (van) 50.
Achtevelt 396.
Ackersdijck (van) 333.
Adelen (van) 13.
Adrichem (van) 356, 371, 372, 374, 402-405.
Aecken (van) 372.
Aelborch (van) 235.
Aelmans 311.
Aernsbergen (van) 24.
Aerssen 3 1.
Aerssen van Sommelsdijck (van) 255-259.
Ahaus (van) 367.
Aken (van) 96.
Akerlaecken (van) 353.
Akersloot 413.
Albarda 253.
Alberda van Menkema 249, 251.
Alendorp (van) 56.
Alewijn 399.
Alleman 354.
Almonde (van) 60, 95, 236—249.
Almsvoet (van) 247.
Altena (van) 59, 238, 277.
Altena (Boerhave van) 277.
Altenberg (von) 196.
Andel (van) 39, 232.
Angheren (van) 46.
Anintes 303.
Anslo 31.
Apeldoorn (van) 414.
Arke (de) 427.
Arkenbout 413, 414.
Asbeck (van) 179, 366, 363, 464.
Asman 480.
Asmus 279.
Asmussen 68.
Asseman 37.
Assendelft (van) 113, 117, 386, 417, 419, 438, 449, 450, 456.
Astely 93.
Aulnis (d') 311.
Aumerie (d') 391.
Auwema 334.
Avis 280.
Aytta 269.
Aytta van Zwichem (van) 198.

B.

Back 92, 250, 417, 419, 428.
Back (den) 451.
Backelyer 437.
Backer 343, 414.
Backer (de) 414.
Bacquier 414.
Badley 455.
Badon 451.
Baerle (van) 357.
Baern (van) 7.
Baersenburch 397.
Bake 400.
Bakelare 25.
Bakker 116.
Balinck 272.
Baljé 273.
Balsieben 392.
Banchem (van) 405.
Barlaeus 357.
Barsingerhorn 279.
Bartin 110.
Bassecour (de la) 382.
Bassen (van) 200.
Bastinck 328, 329.
Basting 30, 31.
Batenburg (van) 466.
Batselare (van) 196.
Bax 92.
Bayens 435.
Baye (de la) 258.
Beaumont (van) 24, 25, 60, 382.
Beck 21.
Beckering 94, 124.
Becquer 414.
Beeckmans de Eerp 358.
Beelaerts 235.
Beeldemaker 478—481.
Beerenbroeck (van) 349.
Beest (van) 335.
Beisterveld 24.
Bekkers 488.
Bekum (van) 451.
Bel 487.
Bellasis 124, 310, 334.
Bellasyse 124, 310.
Bellefroid (de) 415.
Belles 127, 128.
Bellous 124, 456.
Belten 122.
Bemont 373.
Benheym (de) 196.
Bentheim (van) 181-184.
Benthem (van) 248.
Bentinck 254.
Beoostenzwene (van) 467—476.
Berch' (de) 451.
Berch (van den) 317, 487.
Berckel (van) 92, 396, 398. 399.
Beresteyn (van) 199.
Berewout 41.
Berg (van den) 197.
Bergen (van) 57.
Bergh (de) 387, 418.
Berghe (van den) 239, 241, 410.
Berghen (van) 247, 248.
Berkel (van) 125.
Berkelman 427.
Berlecom (van) 234.
Bernhamme (van) 195.
Bernaige 277.
Bernewide (de) 188.
Berrevoets 452, 453.
Bervorde (van) 380.
Besemer 308.
Besier 94, 127.
Bessels 25.
Bester 127.
Betthen 427.
Beuckelaer 235.
Beugen (van) 358.
Beuningen (van) 30.
Beus (de) 90.
Beusecom (van) 410.
Beverne (van) 54, 55.
Bex 411.
Beydins 107.
Beys 94.
Bicker 95.
Bie (de) 353.
Bieman 114.
Biesenbroeck (van) 487.
Biesheuvel 233.
Biezemaer 247.
Biland (van) 197.
Billerbeck (van) 363, 368.
Billerbeke (van) 464.
Bilrebeke 364.
Bingelius 30.
Biscop 382.
Bisdom van Vliet 30.
Bisdommer 354, 386, 418.
Bisschop 117.
Bladelin 469, 470.
Blan (Le) 27.
Blanckaert 235.
Blanckers 17.
Blanckerts 123, 333.
Blankert 17.
Blau 352. 353.
Blauvoet 75.
Bley 64.
Bleyswijk (van) 88, 94, 122, 438.
Blockland (van Montfoord gezegd) 348.
Bloem 483, 484.
Bloemendaal 338.
Blois 378.
Blok 59.
Blokland (van) 348.
Blom (van) 96.
Blommarts 410.
Bloncke 76-8 1.
Bloteling 440.
Blijck 303.
Bochlioen 278.
Boclo (de) 179.
Boelens 32.
Boerhaave 271-280, 317, 360.
Bogaert 440, 487.
Bogaert van Beloys 352.
Bois (du) 94, 125, 273.
Bois (Couwenberg du) 125.
Bolis 399, 400.
Bollens 251.
Bomberghe (van) 251, 334.
Bonenburgh (van) 454.
Boningen (van) 231.
Bontius 63, 64.
Boom 430.
Boomgaerd 354.
Boon 484.
Boonart 442.
Boorten 324.
Boot 243 347.
Booth 336, 347.
Borch van Vorden (van der) 317.
Borchgrave (die) 235.
Borculo 461, 462, 465-467.
Bordes (de) 392.
Boreel 317.
Borgers 26.
Borre 402, 403, 409, 437.
Borren 443, 444.
Borselaer (van) 370.
Borsman 75.
Borsselen (van) 240, 370, 375, 408, 409, 468, 469.
Bos(ch) 415.
Bosschaert 382.
Boswel 60.
Boter en Brood 37.
Both 283.
Botlandt (van) 243, 478.

Boudaen 37.
Boudins 471.
Bouman 27.
Bourgongien 277.
Bouwart 118, 311.
Bouwens 411, 441.
Bouwer 118.
Bouwert 117.
Bowier 309.
Boxhorn 382.
Boyen (van der) 486.
Boymer (van) 408, 437.
Brack (van der) 355.
Braet 417.
Brake11 (van) 24.
Brand 32.
Brande (van den) 383.
Brandelaer (van den) 122.
Brandhout 275.
Brandt 480.
Brandts 55.
Brandwijck (van) 452, 453.
Brane 332.
Breberenus 453.
Breberenus van (den) Dijck 409—412.
Brecht (van) 308, 358.
Brederode (van) 202—207, 240, 241. 243.
Brekeien (van den) 427.
Brele 109.
Brelius 109.
Breman 376.
Brenckman 408.
Breugel (van) 27, 308.
Breugel (Clifford Kocq van) 69..
Breunisse 424.
Briel 409, 437.
Brink (uit den) 7.
Brockhaus 459.
Broeck 355.
Broeckhoven (van) 445, 448.
Broek (van den) 356.
Broekhuis 392.
Bronchorst (van) 456.
Bronckhorst (van) 465.
Brond 332.
Bronkhorst (van) 61, 127.
Brooshooft 26.
Broothagen 424.
Brouck 354, 387.
Brouck (van den) 235.
Brouk 386.
Brouwer 25, 59, 60, 415, 416, 449, 451.
Brouwer (Lutteken) 416.
Bruggen (ter) 343, 345.
Bruggen (van der) 440.
Bruin (de) 24.
Bruins 392.
Brukere (de) 107.
Brunel (de) 255, 257, 258.
Brure (de) 336.
Bruyn (de) 37, 357, 358.
Bruy(n)vis 353.
Buchelius 336.
Buegen (van) 358, 430.
Bull 427.
Burch 467.
Burch (van) 42, 128, 335, 371, 374, 386.
Burch (van der) 398, 399, 401. 402, 404, 442.
Burchard 109.
Burchardus 308.
Burcht (van der) 303.
Burgh (van der) 372, 373, 418.
Burgundus 277.
Burmania (van) 31.
Burse (de) 367.
Bussche (van den) 390.
Busonet (de) 358.
Buyck 420.
Buynsteen 324.
Buys 236.
Buys van Woeringen 231.
Buysrogge 402.
Buytevest 438.
Bye (de) 60, 95, 96, 125, 246, 251, 428.
Bye (van der) 486.
Bijl 39, 451.
Bylandt (van) 266.
Bijmans 311.

C.

Ceel (van der) 395.
Cervus 185.
Chalmot (de) 422, 453.
Chalon (van) 150-152.
Chanfleury 87.
Charlé 37.
Chatfield 92, 93, 123, 332, 333.
Chatvelt 92, 93, 123, 332, 333, 484, 485.
Chevrot 468, 469.
Citters (van) 76.

D.

Daalder 275.
Dael (van) 358.
Daelder 273.
Daendels 360.
Dale (de) 186.
Dale (van) 272, 358.
Dalem (van) 251.
Dam (van) 28, 310.
Damast (van) 422.
Danckerts 28, 29.
Danforth 64.
Darmel 455.
Daunis 50.
Dedem (van) 177.
Dekker 279.
Delff 486.
Delft (van) 435.
Delijen 428.
Derout 348, 349.
Descous 280.
Detten (de) 181.
Deuffer 94.
Deutz 37.
Deventer (van) 233.
Deyl (van) 7, 44, 384.
Diebels 24.
Dieden (de) 187.
Diemen (van) 274.
Diemerbroek (van) 44-48, 384.
Diepen (van) 479.
Diepenbroick (van) 253, 334.
Dierhout 347, 348.
Dierout 347, 348.
Dietz (van) 147.
Dingethe (van) 465.
Dingden 464, 466.
Dystelberch (van den) 426—437.
Dysteienbergh 426—437.
Dockum 117.
Doeble 324.
Doerne (van) 357.
Does (van der) 18, 29, 59, 397.
Doesborch (van) 204.
Doesz, 402.
Dommelroyen (van) 235.
Dompselaar (van) 311.
Donau (von) 272.
Donkersloot 339, 358, 359, 391.
Doodewaart (van) 58.
Doorninck (van) 326, 327.
Dörnberg-Heiden (von) 125.
Dorp (van) 91, 92, 116, 456, 486.
Dorsman 450.
Dorsten 268.
Doubleth 377, 378.
Doys 59, 380.
Doys van Lole 197.
Driebergen (van) 265—270.
Dries (van der) 455, 456.
Drimilen 242.
Drivorde (de) 185.
Drolenvaux 275, 276.
Dronghelen (van) 242.
Drossaart 113.
Drost 51.
Dubbelmonde (van) 236249.
Duiking 487.
Duin 450.
Duivens 479, 480.
Dullemeijjer 37.
Dulmen (van) 464.
Dulsch 234.
Dungen (van den) 357.
Dussen (van der) 240, 406, 409, 438, 485.
Duttinchem (van) 465.
Duvelaer 68, 382.
Duvelaer van Campen 488.
Duven (van) 47.
Duvenvoirde (van) 241, 242, 246-248.
Duverden van Voort (van) 441.
Duyn 63.
Duyn (van der) 258.
Duyst 334. 335. 404.
Duyst van Voorhout 374, 376.
Duyven (van) 46.
Dwinglo (van) 387.
Dijck (van) 453.
Dijckhuyzen 114.
Dijk (van) 417.

E.

Eck (van) 309, 317.
Edighen (van) 103.
Eechoute (van den) 106—109, 428.
Eede (den) 29.
Eede (van) 29, 61.
Eelkens 447.
Eenens 252.
Eggers 30.
Egmon(d) t (van) 59, 206, 246.
Egmond van der Nieuburg (van) 354.
Egtel 311.
Eichholtz 312.
Eindhoven (van) 406, 407.
Elbergs 308.
Elias 426-437.
Els (van) 416.
Elshout (van den) 232.
Elsrack (van) 390.
Elst (van der) 28.
Emaus 51.
Emmichoven 453.
Empereur van Oppijck (1') 201.
Engelbert van Bevervoorde 62.
Engelberts 62.
Enghien (d') 103.
Enthoven (van) 408.
Erpe de Berze (de) 427.
Eschauzier 32.
Eschauzier (Brand) 32, 64.
Esche (de) 180.
Esday 454.
Essers 110.
Eversdijck (van) 245.
Everts 311.
Ewijck (van) 83, 84.
Eybergen 61.
Eyckerh 92.
Eycberch 92.
Eytelwijn 29, 30, 61, 95.
Exalto 486.

F.

Fabricius 488.
Fabritius 110, 127.
Falckenborch 88.
Famars (de) 59.
Fargarson 127.
Fauconberg 310.
Feckens 382.
Feith 127.
Fiool 324.
Firle 67.
Flines (de) 23.
Flory (de) 60.
Fontaine (de la) 423.
Forden (van) 61.
Foreest (van) 353, 405.
Fossa (Delff gez.) 486.
Fournier 304.
Fousser 116, 355, 387.
Foxdal 303.
Foyert 327.
Franssen 110.
Fris 324.
Fritema 249.

G.

Gadby 309.
Gael 200.
Gaesbeek (van) 266, 269, 270.
Gallas 95, 96.
Garneren (van) 234.
Gardelage (de) 188.
Gaveren (van) 237.
Gelder (van) 400.
Geldermalsen (van) 278.
Geldorp 273.
Gelekercken (van) 410.
Gellicum (van) 235.
Gemen (van) 366.
Gemert (van) 234, 235, 461. 463, 464, 467.

Gendt (van) 353, 423.
Genegen (van) 351. 353.
Gent 28.
Gent (van) 232.
Gerwen (van) 235.
Ghent (van) 61.
Ghijsbrechts 68.
G(h)ijseling 125.
Ghyselink 304.
Ghijsen 437.
Gils (van) 452, 453.
Gisberts 24.
Glandorp 417.
Glarges (de) 456.
Glinstra (van) 59.
Goch 383.
Godeffroy 32.
Goeckingk (von) 67.
Goethe 69.
Goievaert 410.
Gommegijs 4.
Gonnes (de) 56.
Gon (van der) 311, 388.
Gonnet 55.
Goor (van) 186, 193.
Goris 125.
Gorter (de) 280.
Gorter (Boerhaave de) 280.
Goten (van) 312.
Goumingnies (de) 384.
Gouwerack (van) 395.
Graaf(f) (van de(r)) 419.
Graafland 254.
Graeff (de) 441.
Grammeyn 74.
Graswinckel 335, 336.
Gravesand (van 's) 62.
Graz (de) 367.
Grist (van der) 312.
Groeneveld 37.
Groenhout 201, 356.
Groeninx van Zoelen 73—82.
Groesbeek (van) 51.
Gronlo (de) 367.
Groot (de) 245, 351-353, 359, 403405, 409, 437, 43s.
Groot (Cornets de) 438.
Groothuis 480.
Gruter (de) 119, 120, 416.
Grutter 120.
Gruyter (de) 119, 120.
Gualtheri 391.
Guldewagen 113, 115, 116.
Gulik (van) 392.

H.

Haagen (van der) 338.
Haas (de) 280.
Hacfort 311.
Hacket 125.
Hackfort 118.
Hacks 408.
Haeften (van) 60.
Haeghen (van) 416.
Haen (de) 268, 335.
Haeren (van) 236.
Haes (van) 127.
Ha(e)sbroe(c)k (van) 311
Haese (de) 326.
Haestrecht (van) 6.
Hagesteyn (van) 5.
Hako 367, 368.
Halfackere (van) 108.
Hallingh (Pauli gezegd) 342.
Hals 405.
Ham (van den) 451.
Hamel (van) 96.
Hamer 24.
Hamilton 326.
Hanau (van) 155.
Hardenbroek (van) 29.
Hardenbroek van Ammerstol (van) 317.
Harrewyer 485.
Hassebroek 62.
Hasselaar 122.
Haultain (Zoete gezegd) 255.
Have (ten) 479, 480.
Havering 30.
Havering Tideman 30.
Haze (de) 432.
Hazoevart 391.
Hedichusen (van) 231.
Heeckeren van Beverweerd (van) 266.
Heemskerck (van) 30, 339, 403, 436, 453.
Heermale 84.
Heerman van Oegstgeest 269.
Heermans 109.
Hees (van) 254.
Heesacker (van den) 358.
Heest 380.
Heiden (van) 186, 192.
Heine 62.
Hekeren (de) 461.
Hekkenhoek 449, 450.
Heldring 127.
Helm (van den) 96.
Hem 111, 268.
Hem (van der) 111, 112, 268.
Hem van Niedersteyn (van der) 266268.
Hembyze (van) 245.
Hemert (van) 26, 27.
Hemmema (van) 334.
Hengel (ten) 391.
Hengelaar (van) 424.
Henneveld 359.
Henseboom (van) 479.
Henxten (van) 435.
Herbert 256, 257.
Herdenberch (van) 433
Herema (van) 334.
Heremite (l') 441.
Herth 185.'
Hertoghe (de) 95, 238—254, 333, 334.
Hertoghe (Back de) 60.
Hertoghe van Feringa (de) 249. 252-254.
Hertoghe van Orsmael (de) 249.
Herzeele 302.
Heubink 450.
Heuclum (van) 305.
Heuvel (van den) 308.
Hey 397.
Heycop (van) 96.
Heyden (van der) 234.
Heyinck 56.
Heymenberg 51.
Heymissen (van) 430, 435, 436.
Heyn 384.
Hiniossa (de) 245.
Hinlopen 488.
Hirsch 185.
Hodenpijl (van) 243.
Hoeclum (van) 415, 416.
Hoef (van) 372, 374.
Hoeff (van der) 86, 87.
Hoekman 480.
Hoepner 30.
Hoesen (van) 26, 27.
Hoesen (Kuysten van) 26, 27.
Hoeufft 37.
Hoevel (van den) 429.
Hoeven (van der) 94, 325, 326. 452, 453.
Hofman 323.
Hogendorp (van) 95, 96, 443, 444, 486.
Hoirne (van) 248.
Holierhouck 113, 417, 418, 420.
Hollaer 45.
Hollaert 45.
Hollander 45.
Hollant (van) 100-102, 107.
Holte (van) 366.
Holtstein 410.
Holvoet 324.
Honstein (van Boinenburg gen") 424.
Honthorst (van) 49, 443, 444, 487.
Hooch 379.
Hooft 303, 342.
Hoogenhouck 386.
Hoogers 412.
Hoogstraaten 417, 418, 449.
Hoogstad 116, 451.
Hoogvliet 113, 418, 420, 451.
Hoorn (van) 351, 352.
Hoorne (van) 238, 270.
Hoorne Altena (van) 240.
Hooy (de) 419.
Hop 37.
Hopman 420, 450.
Horenbeeck (van) 325, 326.
Horst (van der) 91.
Horstelo (de) 367.
Horstmar (de) 366.
Horstmar(e) (de) 186, 189, 368.
Houblon 423.
Houdijk (van) 44.
Houff (van der) 42, 47, 87, 88, 374, 375, 409.
Hout (de) 307.
Hout (van den) 453.
Houte (uten) 242.
Houten (van) 395.
Houtman 88.
Houve (van der) 113, 116, 117, 387, 418.
Houwart 118.
Houwen (van der) 452.
Hove (van) 7, 24.
Hoven (van) 200.
Hoymonts 273.
Hulter (de) 488.
Hupingen (de) 367.
Hurgronje 304.
Huydecoper 22, 342.

I.

Ibbenbüren (de) 368.
Ibbenbüren (van) 188, 189, 192, 193.
Igelsbrück 312.
Ingelby 438.
Ingels 303.
Inn- und Knijphausen (von) 254, 316.
Innhausen und Knijphausen (von) 339.
Inthima (van) 334.
Ypelaer (van) 235.
Ittersum (van) 388.

J.

Jacobs 357.
Jager (Hnrms) 480.
Jamin 17.
Jarges 253.
Jong (de) 438, 488.
Jonge (de) 117, 355, 424.
Jongenburger 37.
Jong(he) (de) 113, 387, 449.
Jonghelinx 447.
Jongh(e) (de) 387.
Jordens 360.
Jungerius 359.
Jurriens 109.

K.

Caan (de la Bassecour) 382.
Kaldenbach 28, 61.
Callenburg 417.
Kaminate (de) 367.
Campen (van) 77-81.
Canisius 30.
Canter 249, 336.
Canters 446.
Capele (de) 368.
Capella (de) 477.
Capelle (de) 366.
Capiteyn 419.
Cappelen (de) 367.
Cassa 118, 119.
Casteren (van) 26.
Cate (ten) 125, 311, 312, 359.
Cats (van) 48, 95.
Cattenburch (van) 61.
Kau 274, 317, 382.
Cau Boerhaave 274, 317.
Caudron 407.
Kel (van) 328.
Kemp (van der) 449, 450.
Kempenaer (de) 96.
Keppel (van) 186, 465.
Keppel van den Nyenborch (van) 362, 422.
Kerchove (van den) 107, 108.
Kerckhoven (van den) 88.
Kerckwijck (van) 234.
Kers (van der) 326.
Kessel (van) 48.
Ketelaer 356.
Ketelanus 401.
Keur (Boerhaave) 279.
Keyser 23, 62, 63, 333.
Keyser (de) 401.
Kieb 29, 61.
Kieboom (van den) 92, 445—447.
Kind ('t) 75.
Kinschot 19.
Kip 411.
Clant 252, 254, 334.
Klaver (van der) 386.
Klemmen (van der) 59,

Clercq (de) 62, 63, 324.
Kleur van Wilsveen 88.
Cleyburch 400.
Cleynenbouff 115, 354.
Kleywerff 113, 417, 419, 420.
Clifford 26, 27, 342.
Clinckebijl 486.
Klink 113.
Cloeck 434, 436.
Cloetwijck (van) 446.
Cloppenburch 25.
Closman 487.
Clouck 431.
Cluyter 41.
Knobbert 200.
Knoppert 200.
Knotter 273.
Cobijn 43, 46, 383-385.
Cock 432, 457.
Cock (Banningh) 342.
Cockengen (van) 89.
Cocq 432.
Cocq (Clifford) 27, 68.
Cocquiel 21, 22.
Koechlin 332.
Coelemey 274.
Coelen (van) 443, 444.
Koenen 410.
Coesvelt 324.
Coeverden (van) 27, 184.
Kolff 67, 279, 483.
Colff (van der) 391.
Kolk 479.
Collaert 7, 42, 47.
Colligny (de) 341.
Cölterman 20.
Colyer 28.
Coman 113, 114.
Comans 436.
Commerstein 303.
Comminges (de) 341.
Conincxs 272.
Koningh 113, 450.
Coninx 110, 309, 324.
Constant 371.
Constant Rebecque (de) 331, 332.
Constant Rebecque de Villars (de) 332.
Kooper 334, 359.
Coorn 409, 443, 444.
Kop (van der) 488.
Copes 28, 61.
Korse 278.
Corstius 109, 110, 308, 309.
Korting 279.
Cost 308.
Coster (de) 106, 107.
Costius 308.
Kotting 459.
Courcelles (de) 438.
Court van Krimpen (del) 317.
Couten (van) 124.
Covorde (van) 184.
Coymans 333.
Crabaff 305, 306.
Crabborn 304.
Kracht 88.
Craenendonck (van) 88.
Cralingen (van) 243.
Crampe 459.
Kraphoorn 304.
Kreyssig 338.
Crieckenbeek (van) 375.
Krillart 445, 448.
Crimpen 487.
Crimpen (van) 486, 488.
Croiset 26.
Crollius 308.
Crombrugge (van) 440.
Crommelin 22, 317.
Crommelin (van Wickevoort) 21.
Cronenburch (van) 13.
Crooc (de) 99, 100.
Croonenburch 39.
Croy (van) 251.
Krümmel 312.
Cruucke 99.
Kruyck 386.
Cryket 272.
Cuchelinus 120, 121.
Kuchlein 120, 121.
Kuchlinus 120, 121, 307, 308.
Kuipers 359.
Cuyck (van) 234.
Kuyl (van) 348.
Cuylenburg (van) 122.
Cuyp 29.
Kuyst 428.
Kuysten 26, 27.

L.

Laar (van) 479.
Lacuhusen (de) 188.
Laen (van der) 336, 456.
Laer (van) 343, 379-381.
Lahr (von) 346.
Lalaing (de) 103.
Lambrechtsen 302.
Lampsins 303, 304.
Lamsing 18.
Landas (de) 376, 485.
Landman 113, 114.
Lane 60.
Lange (de) 115, 116, 277, 354.
Langelaan 387.
Langen (van) 180-182, 365.
Langstraaten 420.
Lannoy (de) 468-470.
Lansinck 18.
Lansing 311.
Lantsheer 311, 328, 329.
Lassis 110.
Laurent 458.
Laurentius 438.
Layde (van der) 424.
Lecden (von) 186.
Leckerkerk 355.
Leeu 40, 41.
Leeuw (de) 359, 488.
Leeuwen (van) 379.
Leeuwen van Meerburgh (van) 438.
Leeuwenhoek 401.
Lefebure 324.
Lellie 119.
Lely (van der) 339.
Lem (van de) 305, 306.
Lems 30, 31.
Lenders 110.
Lennep (van) 317.
Lentfrink 439.
Letten 325.
Letter (de) 75.
Levendale 80.
Levers 27.
Lewe 254.
Lewe van Mathenesse 254.
Ley (van der) 277.
Leyden (van) 220, 317.
Leyden tot Oostvoorne (van) 276.
Liebert 279.
Liens 82.
Lierre (van) 95.
Ligne (de) 206.
Limbeeck (van) 265.
Linden (van der) 416, 449.
Lintelo (van) 67.
Lintlage 336.
Lippea (de) 188.
Lobel (van der) 278.
Lockhorst (van) 265.
Lodenstein (van) 88.
Loeff (Schim van der) 58.
Loetic (van) 43.
Lonel 456.
Loo (van) 406.
Loockermans 232.
Loon (van) 153, 155, 186, 131, 193, 196, 461, 465.
Lostadt (van) 44.
Loten 360.
Louw (de) 39.
Loyen 349.
Loyens 349.
Ludinghusen 464.
Ludwichusen 364.
Ludolf 339.
Ludsdonck (van der) 235.
Luer 426-437.
Lulofs 127.
Luningh 439.
Lutteken 416.
Lynden tot de Plack (van) 124.

M.

Maan 420, 451.
Maarlandt 355.
Maas 383.
Macaré (Rethaan) 37.
Mackay 63, 95, 96, 125.
Made (van der) 402.
Maensvelt 18, 93.
Maes 330, 331.
Maeslant (van) 80.
Maire de Grimbérieux (le) 68.
Malsen (van) 234.
Man (de) 387, 484.
Manders 110.
Maneveld 18-20, 93.
Manneken 387, 418.
Mannekus (van) 488.
Marck (van der) 478.
Margny (de) 373, 374.
Mario (van) 454, 455.
Maris, 391.
Markenbourgh (van) 55.
Maronier 413.
Martens 29, 61.
Marijns 22.
Massow (van) 125.
Mastart (de) 251.
Matenesse (van) 242.
Matroos 17.
Matroos (Beeldsnijder) 17.
Mauricius 274.
Mauricius (Boerhave) 275.
Mechelen (van) 378.
Meclenborch (van) 456.
Meer (van der) 44, 45, 333, 401, 484, 488.
Meersch (van de) 101.
Meeteren (van) 334.
Meeuwels 323.
Melis 42.
Mels 303.
Melssen 24.
Menninck 334-336.
Menso 359, 392.
Mercier 304.
Merens 350-354.
Merkes 277.
Mérode (de) 85, 127.
Merwede (van de) 240, 248, 389.
Mesch 399.
Messchaert 93, 321-324.
Messchert 93, 321-324.
Metsue 433, 436.
Meuch 117, 356.
Meulenaer 359.
Meulenaers 488.
Meunnicks 18, 20.
Meurs (van) 197.
Meyenfelt 423.
Meyenfeldt (von) 454.
Meynertshagen (Schoonhove gesegt van) 93.
Meyns (van) 396.
Migrode 394.
Mil (de) 100, 101, 108.
Moens 122.
Moens (van) 31.
Mol 76.
Molen (van der) 322.
Molenaar 37.
Moliart 126.
Momber (de) 453.
Momme 197.
Monick (de) 410.
Montanier 333.
Montanus van Leuveninck 410.
Monté (de) 465.
Montens 250.
Montfoort (van) 42, 243.
Moorrees 17.
Morre 115.
Morrees 18.
Mortamere 304.
Motte (de la) 405, 406.
Motte (de Mongion geseyt la) 405.
Muelenaer (die) 474.
Mulbach (de) 191.
Muller 431.
Mumme 18.
Munniks 93.
Munster (van) 308, 479.
Munte (van) 106.
Muralt (von) 332.
Musere van Bassu (de) 251.
Muys 128.
Muys van Holij 372, 455.
Muyshoudt 408.
Mij (van der) 372.
Mijl (van der) 50.

N.

Naarden (van) 47, 83.
Nat 24.

Nassau (van) 256-259.
Nassau-Odijck (van) 266.
Nassau (Oranje) 147-167.
Nauta 254.
Neck (van) 350-354, 443, 444.
Neerden (van) 6, 43, 47.
Nesse (de) 384.
Nesse (van) 4.
Nienhuys (van) 324, 325.
Nierhuys (van) 56.
Nieuwenhuysen (van) 312.
Nieuwenkamp 391, 392.
Nisbeth 23.
Nispen (van) 57, 58.
Nitzsch 276.
Nobel 56, 57.
Nobeling 274.
Noorden (van) 116.
Noort (van) 235.
Noortberg 479.
Noortwijck (van) 395.
Northorn (van) 184.
Noyen 350.
Noyen (van) 350.
Noykens 354, 355.
Nuthere (de) 188.
Nuyts 88, 277.
Nijenhuis (tho) 56.
Nyeveen (van) 251.

O.

Obijn 44, 90, 383.
Ockenberg (van) 222.
Ockenburg (van) 222
Oem 59, 244.
Oerle (van) 445.
Oillaerts 251, 304.
Oisy (d') 103.
Oldenberge (de) 367.
Oldeneel (van) 344, 345, 379.
Oldenrogge 356
Oliphant 80.
Oly 268.
Oly van Velsen 267, 268.
Ommeren (van) 45, 201.
Onderstein (van) 308.
Onkhuysen (van) 479.
Oom van Wijngaarden 128.
Oostbroek (van) 311.
Oosthuyse (van) 263.
Oosterwijk (van) 86.
Ootmoet 324, 392.
Ophen (van) 357.
Ophoven (van) 395.
Opmeer 386.
Orliens (van) 63.
Os (van) 391.
Ösede (van) 189.
Oss 429.
Osterwic (de) 186.
Ottenhof (van) 306.
Oudheusden (van) 233.
Oudt 74.
Oultre (d') 103.
Ouseel 383.
Outshoorn 417.
Outshoorn (van) 60.
Outshoorn van Sonnevelt (van) 95.
Ouwendijk 387, 418.
Overheul 356.
Overmeer (van) 442.
Overschie (van) 355, 369-379, 386, 395-409, 437-444, 485-487.
Overschie van Adrichem (van) 406, 407.
Overschie (Borre) 405.
Overschie (Sasbout) 405, 408.
Overshuyzen 387.
Overstege (van) 246.

P.

Pabst (van) 201.
Paep 40.
Palesteyn 440.
Pallandt (van) 317, 391.
Palms 455.
Paluda (van) 47.
Panhuys (van) 37.
Pasch (van) 350.
Pass 350.
Paterhuys 113, 115.
Paters 110.
Pauw 75, 200, 201, 275, 436.
Peckham 92, 322.
Peene (van) 273.
Peineman(n) 29, 30, 95.
Pelgrim 19.
Pels 235.
Pennis 48 1-484.
Pennis (Overgaauw) 400, 481—484.
Pernis 419, 450.
Persoon 418.
Persijn van Velsen 268.
Persijn van Waterland 268.
Peyster (de) 396, 399.
Piccardt 94, 124.
Pieck 91, 92.
Pieploo 454.
Pier (de) 126, 275.
Pierson 59.
Piggen 420—422.
Pire (du) 275, 276.
Pittenius 57.
Plas (van der) 37.
Platius 279.
Plaveyer 113, 354.
Plucker 438.
Poel (van der) 395, 399.
Poele (van der) 102.
Poelgeest (van) 237.
Polanen (van) 147, 154, 242.
Polderman 419, 450.
Poliander 88.
Poll (van de) 3-7, 41—51, 75, 82-91, 383, 384.
Pollis (van Zanen) 87-89.
Polman 277.
Polvliet 304-306.
Polyander 87.
Poortermans 488.
Poortier 51.
Porrenaar 58.
Poth (van der) 419, 450.
Potken 122.
Pots 303.
Potter (de) 100, 101, 107, 236.
Potter van der Loo 475.
Pottere (de) 372, 377.
Praet (de) 411.
Prins (Bruyn gezegd) 268.
Proons 398, 400.
Proost 372.
Prott (van) 251, 252.
Puchler 63.
Pufvliet (van) 55.
Put (van de) 381.
Putte (van de) 122, 302—304, 381-383.
Putte (Fransen van de) 383.
Putten (de) 196.
Putten (van) 8—10, 52—55, 237-241.
Pijl 456.
Pijnssen 246.

Q.

Quack 355.
Quaelbergen (van) 126.
Quiens (des) 275.
Quintense 303.
Quintes 303.

R.

Raad (van Tengnagell de) 37.
Raaphorst (van) 248.
Radermacher 383.
Raep 431.
Raesfeld (von) 463, 467.
Raet (de) 18—20.
Raets 272.
Ramhorst 480.
Rataller (van) 124.
Reede (van) 29.
Reeland 22.
Reepmaker 425.
Rees 401.
Regenboogh 110.
Reminck 94.
Rendorp 22.
Renesse (van) 456.
Renesse van Wilp (van) 267.
Rengers 251.
Reynders 30, 279.
Rheden (de) 195.
Rheden (van) 186, 187.
Rhemen 317.
Rhemen tot Rhemenshuizen (van) 276.
Rhoon (van) 250.
Ribbe 439.
Rihbius 96.
Ridder (de) 382.
Riebeek (van) 96.
Riede (van) 244, 245.
Rietveld 51.
Rietwijck 32.
Ripperda 253.
Rocheblave 487.
Roede (die) 43.
Roef(f)s 19.
Roelinck 360.
Roering 113.
Roggen (van 424.
Rolin 468, 469.
Romburg 304.
Rompe(n) 110.
Roodenhurg 31.
Roothals 39, 329, 331.
Roovere (de) 60, 353.
Ro(o)yen (van) 113, 117.
Rositres (de) 208.
Rosweyde (van) 267, 268.
Rotarius 417.
Rotgans 350, 351.
Rouffaer 309, 389, 390.
Rover 41.
Royaards 27, 109, 304, 308.
Roye 82.
Royen (van) 116.
Ruë (de la) 383.
Ruebsaem 412.
Rust (van der) 360.
Ruwen (van) 23, 336.
Ruijgt (van der) 89-91.
Ruysch 27, 37, 436.
Ruyter (de) 303.
Ruyterus 451.
Ruyven (van) 438, 439, 441.
Rijck (de) 388.
Rijn (van) 113, 449.
Rijnevelt (van) 7, 46, 49.
Rijsenburg (van) 264.
Rijswijk (van) 6, 7, 263, 271, 487.

S.

Saesveld (van) 182.
Saling (van) 59.
Salis (von) 332.
Sallant (de) 196.
Sam 311.
Samuels 454.
Sandberg van Essenburg 360.
Santbergen (van) 100, 102—105, 108.
Sasbout 405, 409, 437.
Sasse (van) 42, 46-48.
Savornin (de) 96.
Schaart 59.
Scadenbroec (van) 4.
Schade 19.
Schade van Westrum 19.
Schaep 342, 343.
Schagen (van) 353.
Schagen (van der) 88.
Schalck 61.
Schaliks 28.
Schalkwijk (van) 44.
Schellinger 266.
Schellingerhout 418.
Schelte 360, 423.
Schenck van Nijdeggen 127, 392.
Schepper 99-109.
Schepper (Yssel de) 99—109.
Scheppius 387.
Scherpenzeel (van) 343.
Scheven (van) 380, 381.
Schilperoort 399, 400.
Schim 58.
Schimmelpenninck 126, 312.
Schimmelpenninck van der Oye 317.
Schinne (van) 126, 439.
Schirm 58.
Schnabel 252.
Schneeli 454.
Schoek 46.
Scholles 251.
Sc(h)onenvelde (van) 184.
Schooneman 396.
Schooncveld 360, 423.
Schoonhaven 399—401.
Schoonhoven 18-20, 93, 398.
Schoonreden 20.
Schoot (van) 92.

Schorer 301-304, 383.
Schortes 259, 260.
Schot 392, 424.
Schoten 421.
Schuller 411.
Schulthess 68.
Schuurman 326.
Sconebeke (de) 367.
Scoute 4.
Screvel 43.
Segwaert 396.
Segwaert (van) 335.
Seilmaker 303.
Senarclens (de) 332.
Sengwerd 126.
Serooskerke (van) 456.
Seys 324, 431.
Sinderen (van) 186, 196, 367.
Six 460.
Slingelandt (van) 438.
Slobbe 306.
Sloet tot Plattenburg 388, 389.
Sluys (van der) 401.
Sluyswachter 312.
Slijp 114, 115.
Smet 77.
Smeijers 102.
Smissaert 390, 391.
Smit 80, 94, 323.
Smith 383.
Smith (de) 273.
Smits 99, 100, 424.
Smulders 82.
Snels 424, 455.
Snoeck 429.
Snouckaert 342.
Snijders 279.
Someren (van) 350.
Somerghem (van) 106.
Son (van) 38-41, 306, 307, 329-335, 445—448.
Sonne 449, 451.
Sonnevelt (van) 7, 49.
Soolbach 30.
Sorre (van) 456.
Sotteghem (van) 242, 247.
Soutman 73.
Spandaw 31.
Spapen 427.
Speck 114.
Spegel 367.
Speleveld 113.
Speyart 4.
Spiegel 432.
Spiegel (van de) 126.
Spiegels 32.
Spiering 335.
Spiering van Aelborg 232.
Spiering van Wel 232.
Spieringh 400.
Spilbergen 302.
Spinoza 198.
Spoors 330, 331.
Sporlin 454.
Sprint (von) 454.
Spruyt 86.
Stadeacker (van den) 435.
Staeck (van den) 427.
Stam (van) 32.
Starre (van der) 354, 387, 451.
Starrenburgh (van) 59.
Steelant (van) 256, 257, 396.
Steen 47, 83, 356.
Steen (van den) 63, 125.
Steenvoorde (van) 220, 221.
Steenwijck 312.
Steghen (van der) 234.
Steinfurt (van) 184, 185, 189, 197.
Stenvorde (de) 196.
Stepsius 396.
Steur 126.
Steijnhout (van) 106.
Stiffry (de Groot) 110.
Stochem (de) 366, 368.
Stoeck 39.
Stolck (van) 439, 486.
Stolk (van) 25.
Stoppelaere (de) 246.
Storm 27.
Storm de Grave 317.
Storm van 's Gravesande 333.
Straatman 126.
Strateman 126.
Strien (van) 2X-249, 401.
Struyck 93.
Strijen (van) 8-10, 52-55, 75, 397.
Studler van Zurck 251.
Styrum (van) 122.
Suchtelen (van) 94.
Sutphen (van) 424.
Suyck 479.
Suyderent 419.
Suyker 116, 355, 356.
Suylen (van) 124.
Suys 476.
Swaen (de) 18, 20.
Swager (de) 277.
Swalmius (Couwenburg) 95.
Swanevelt 335.
Swijsen 433.
Sybink 367, 368.
Sypkens 124.
Sytzama (van) 388, 389.

T.

Taeckels 127.
Takens 31.
Tamminga 251, 252.
Tappe (Honichloe gen.) 177.
Tassis (de) 68.
Tecklenburg (van) 179, 181, 182, 184, 185, 188.
Teding van Berkhout 200.
Tegelbergh 478.
Tengnagell (Gansneb gen.) 438.
Tennstedt (von) 339.
Tesschemaker 126.
Teulinck 235.
Teylingen (van) 243.
Theil (du) 258.
Thetten (de) 179.
Thibaut van Aagtekerke 57, 58.
Thienen (van) 124, 310.
Thin 84.
Thomas 64.
Thoms (de) 276, 317.
Thoon 443, 444.
Thuiline (de) 85, 86.
Thurkow 487, 488.
Thijssen 303.
Tilburgh (van) 438.
Timmer 38.
Timmermans 50.
Timmers 41,
Tjarda van Starkenborch 252, 253.
Tjassens (Dittlof) 487.
Toren (van den) 325.
Touw 372, 373.
Treunen 29.
Treytelaer 398.
Triest (van) 456.
Tromper 444.
Trooyen (van) 275.
Tsouwers 105.
Tulp 342.
Turenne (de Beaufort de) 341.
Tydeman 326.
Tijen (van) 424.

U.

Ubbena 252.
Utenhove (van) 29.
Uuttenbove 469, 470.
Uylenbroeck 126, 127.

V.

Vader 279, 360.
Vaeck (van) 324—326.
Vaernewijck (van) 103.
Valburgh (van) 483.
Valck 416.
Valk 449.
Varick (van) 62, 63.
Varssevelde (van) 192.
Veen 350, 351.
Veen (van) 232, 233, 488.
Veer (de) 352.
Veerssen (van) 24.
Vehte (de) 188.
Velde (van de) 273, 354, 424.
Velde (van der) 435.
Velden (van) 117.
Velden (van den) 411.
Velden (van der) 356, 386.
Velen (de) 186, 367.
Velters 303.
Verboom 86.
Verbrugge 400.
Verburch 123.
Vercamere 322.
Verdebroek 101.
Verdonk 423.
Verelst 273.
Verger de Monroy (von Monroy) (du) 338.
Verharen 441.
Verhey 452.
Verkade 112.
Verkuyl 452, 453.
Verlier 116, 117.
Vermaarten 433.
Vermeer 113, 116, 419.
Vermuyden 82.
Verplant 437.
Verploegh 453.
Versendaal 452.
Versluys 126.
Verstraate 328.
Versijden 449.
Verversen 24.
Vervoers 60, 95.
Vervoorn 483.
Verzijde 114.
'Verzijden 37, 414.
'Vessem (van) 445, 446.
'Vianden (van) 147, 148.
'Vickenvoert 446.
Virieu (de) 424, 454, 455.
'Viry 424.
'Visscher (de) 273.
'Visschere (de) 343.
'Vitus 418.
'Vlamijnc 106.
Vlasman 77, 78.
'Vlieck 31, 32.
'Vlied (van) 122, 123.
'Vlieger 115, 355.
Vlieger (de) 113, 387, 388, 450.
Vlierden (van) 480.
'Vliet (van) 122-124, 396, 416, 418.
Vliet van der Woert 406.
Vockestaert 88, 487.
Voecht (die) 120.
Voet(s) 412.
Vogel 379.
Voird (van) 7.
Völcker 61.
Volmer 127.
Vonck 354.
Vonk 48.
Voochts 233.
Voogt (de) 488.
Voois (de) 311.
Voorhans 424.
Voorhout (van) 335.
Voorn 437.
Voorst (van) 336.
Voorstadt (van) 335, 396.
Voortwech 329.
Vorden 28.
Vorst (van der) 200.
Vos 111, 269, 355.
Vos (de) 419.
Vos van Vossenburg 111, 269.
Voss 24.
Vries (de) 74, 278, 359.
Vrij (de) 408.
Vrijthoff 110.
Vijgh (de) 115.
Vijts 250.

W.

Waal (van der) 115.
Wachtendonk (van) 127, 392.
Waddels 455.
Waelwijk 116.
Waelwijnsz 233.
Waert (de) 27.
Wagenaar 113, 115, 116.
Waldeck (van) 422.
Walewijns 278.
Wallendael (van) 32.
Wallendall (van) 353.
Wallis 126.
Wandele 468-470, 472.
Warendorp (van) 378.
Warmondt 127.
Wasbeeck (van) 305.
Wasman 46.
Wassenaer (van) 9, 219, 442.
Wassenaer Duivenbode 147.
Wassenaer Starrenburg (van) 245.

Wassenhoven (van) 127, 128, 310, 455, 456.
Wassenhoven (Zegers van) 127, 128, 455, 456.
Webber 126.
Wecksteen 410.
Wedergrate (van) 103.
Ween (van) 124.
Wegner (von) 37.
Wel (van) 26.
Wels 26.
Welser 29.
Wensen 354.
Wercken (van de) 308.
Werff (van der) 113, 398, 400.
Werve (van de) 246.
Wesenhorst (van) 191—194, 196.
Westerouen van Meeteren 334.
Westervelt (van) 259, 260, 262, 360.
Westrenen (van) 266.
Weteringh (van der) 482.
Weyborgh (van) 235.
Weymans 24.
Wichers 58.
Wickevoort (van) 21, 22.
Wieldrecht (van) 236.
Wiele (van den) 232, 233.
Wieringen (van) 32.
Wilde (de) 433.
Wilden (den) 39.
Willekens 486, 487.
Willige (de) 417.
Willigen (de) 113.
Wimfelen (van) 323.
Wisch (van) 460-467.
Wisenthurst (de) 191.
Wissen 409.
Witboom 328, 329.
With (de) 399, 419, 450, 482.
Witlox 428.
Witsenburg 387.
Witsenburg (van) 417, 449.
Wittert 64, 487.
Woert (van) 372.
Woldsen 68.
Wolff 440.
Wolfganck 274.
Wolters 437.
Woortman 31.
Woude (van den) 9.
Wreede 274.
Wrochem (von) 125.
Wtkeeten 75.
Wttewaall 124.
Wuest (In de) 28.
Wulfheim (von) 181.
Wullen (de) 367.
Wiirth 68.
Wuytiers 377.
Wijc (van) 231.
Wijck (van) 232, 445.
Wyckersloot (van) 336.
Wijngaarden (Oem van) 476.
Wijnter 45.
Wijse (de) 433.

X.

Xanten (van) 191.

Y.

Ylem (van) 485.
Ypey 317.

Z.

Zaleers 382.
Zalne (van) 345.
Zeeghers 310.
Zegers van Wassenhoven 127, 128, 455, 456.
Zevenbergen (van) 236, 241.
Zeylmaker 304.
Zoete gezegd Haultain 255.
Zoete van Laecke (de) 254-259.
Zoete van Laecke van Villers 255.
Zoete van Villers 255.
Zuerius 382.
Zulen (van) 120, 128.
Zuylen (van) 7, 270.
Zuylen van Nivelt (van) 19.
Zuylen van Nyevelt (van) 317.
Zwaan 360, 423.
Zwanenbeek 37.
Zwijndrecht (van) 384.
Zwijsen 445, 447.
Zijdewijn (van der) 235.
Zijll (van) 62.
Zijp (van) 96.

Nº. 2 LIE JAARGANG FEBRUARI 1933

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK GENEALOGISCH-HERALDISCH GENOOTSCHAP:

„DE NEDERLANDSCHE LEEUW",

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE.

BESCHERMHEER :

Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

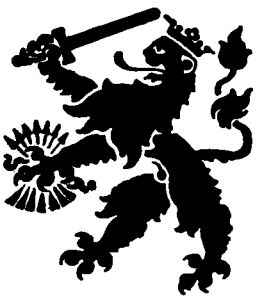

REDACTEUR

Dr. TH+ R. VACCK LUCASSEN

Huize Sparrenheide, Driebergen.

Algemeene Kennisgevingen.

Benoeming van gewone leden.

De gewone leden van het Genootschap worden op voordrachtvan ten minste één lid, na gehouden ballotage, door het Bestuur benoemd.

Opgave van candidaat-leden gelieve men te richten tot den Secretaris.

Contributie.

De jaarlijksche contributie voor de gewone leden bedraagt f lO.-, ingaande op 1 Januari.

Men gelieve deze te voldoen door storting v ó r 1 Maart op postrekening n°. 20910 van den „Penningmeester van het Genootschap" of door toezending per postwissel aan diens adres (.Thr. H. Trip, *Nassau: Zuylensteinstraat 6, 's-Gravenhage).*

Na 1 Maart zal over de verschuldigde contributie met verhooging van inningskosten worden beschikt.

Nieuwe leden, die in den loop van het jaar tot het Genootschap toetreden, gelieven hunne contributie op de hierboven aangegeven wijze te voldoen vóór het verstrijken van de maand, volgende op die van hunne benoeming, bij gebreke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Dezelfde bepalingen gelden m.m. voor de abonnementspelden.

Abonnementen op het Maandblad.

Voor niet-leden van het Genootschap, alsmede voor bibliotheken en archieven, is het Maandblad verkrijgbaar tegen eene abonnementsprijs van f lO.-.

Men gelieve zich hiervoor op te geven bij den Redacteur van het Maandblad.

Bie voor de wijze van betaling hierboven onder: Contributie.

Overdrukken.

Indien van bijdragen voor het Maandblad overdrukken worden gewenscht, moet hiervan, onder opgave van het benoodigde aantal,reeds bij de toezending der copie aan den Redacteur kennis worden gegeven.

De prijs bedraagt voor 1-15 expl. f l.-, f 2.-, f 3.—, en f 4.— respect. voor ¼, ½, ¾ en 1 heel vel (16 blz.), waarbij in het oog te houden is, dat 1 blz. der overdrukken ongeveer overeenkomt met ¾ kolom van het Maandblad. Voor meer dan 15 exempl. treedt eene matige verhooging in.

Medewerkers, die zich met extra-nummers van het Maandblad zouden willen tevreden stellen, kunnen deze verkrijgen a f 0.25 per stuk. Aangezien deze nummers echter speciaal voor de aanvragers moeten worden gedrukt, is ook in dit geval opgave van het gewenschte aantal bij de toezending der copie noodzakelijk.

Losse exemplaren en oude jaargangen van het Maandblad.

Losse exemplaren van het Maandblad zijn, voor zoover leverbaar, aan het Bureau van het Genootschap verkrijgbaar à f 1.—. Voor complete oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte van den aanwezigen voorraad.

Bibliotheek en Verzamelingen van het Genootschap.

De Verzamelingen van het Genootschap, inclusief de Bibliotheek, gevestigd *Bleyenburg 5* te *'s-Gravenhage,* zijn voor de leden toegankelijk ieder en Maandag van 9½—12 en van 2-5 uur.

Inlichtingendienst.

Ten behoeve van de leden is een inlichtingendienst ingesteld, die tegen onderstaand tarief uit de talrijke verzamelingen, welke het Genootschap ten dienste staan, gegevens op genealogisch en heraldisch gebied verstrekt.

Voor de beantwoording van elke gestelde vraag wordt bij de inzending aan het Bureau van het Genootschap een bedrag van f 0.50 in postzegels ingewacht, met dien verstande, dat inlichtingen op verschillende vragen, in één brief samengevat, elk afzonderlijk in rekening worden gebracht. Wanneer er echter aanleiding bestaat om verschillende vragen in verband met haren aard als één vraag te beschouwen, kan — ter beoordeeling door het Bestuur — dit tarief worden verlaagd.

Vragen, welke niet van het verschuldigde bedrag zijn vergezeld, worden onbeantwoord terzijde gelegd.

Den leden wordt ernstig in overweging gegeven slechts dan een beroep op de kolommen van het Maandblad te doen, wanneer de inlichtingendienst geen uitkomst mocht bieden.

Maandelijksche Bijeenkomsten.

Op den eersten Maandag van iedere maand, des n.m. ten 4½ uur, hebben ledenbijeenkomsten plaats en wel gedurende de maanden October tot en met Mei in *Café-Restaurant „de Kroon", Spui 10,* te *'s-Gravenhage* en gedurende de maanden Juni tot en met September in *Hôtel Witte Brug* te *Scheveningen.*

Bovendien hebben op den eersten Zaterdag der maanden October tot en met Juni, des n.m. ten 3 ure, in het gebouw *Koningstraat 21* te *Arnhem* bijeenkomsten plaats van de Groep van in Gelderland wonende leden. Deze bijeenkomsten zijn ook voor de overige leden van het Genootschap toegankelijk.

Wekelijksche Portefeuille.

Voor de te 's-Gravenhage woonachtige leden bestaat gelegenheid zich te abonneeren op eene wekelijksche portefeuille met tijdschriften, waarvoor hunne jaarlijksche contributie met f 5.— wordt verhoogd.

Men gelieve zich hiervoor op te geven aan het Bureau van het Genootschap, waarheen ook alle correspondentie, de portefeuille betreffende, dient te worden gericht.

Officieele mededeelingen betreffende naamsveranderingen en naamsaannemingen.

In de **Nederlandsche Staatscourant zijn** in den loop der maand December van het jaar 1932 gepubliceerd de navolgende hier te lande gedane verzoeken om naamsverandering :

an *Petronella* ***Sabel*** en ***Adam Isaac Adamse,*** echteeden, te Hengelo, ten behoeve van den minderjarige ***Piet Sabel,*** tot het veranderen van diens geslachtsnaam ***Sabel*** in dien van *Adamse*;

2. van ***Stnnislaw Bugaj*** en ***Maria Jozefina Schürmann,*** echtelieden, te Heerlerheide, ten behoeve van de minderjarige ***Wilhelmina Margaretha Thuis,*** ten einde voortaan den geslachtsnaam ***Bugaj Thuis*** te dragen;

3. van ***Antonius Johannes Bernardus Bijvank*** en ***Maria Aria Adriana*** Lodder, echtelieden, te Amsterdam, ten behoeve van den minderjarige ***Johannes Antonius Lodder,*** tot het veranderen van diens geslachtsnaam ***Lodder*** in dien van ***Bijvank;***

4. van ***Willemijntje van den Herik,*** weduwe van ***Dirk Rietkerk,*** te Voorburg, ten behoeve van de minderjarige ***Johanna Ariena van den Herik,*** tot het veranderen van dezer geslachtsnaam van ***den Herik*** in dien van ***Rietkerk;***

5. van ***August Johannes Rijkhoek,*** leeraar, te Haarlem, zoo voor zich als voor zijne minderjarige wettelijke nakomelingen, ten einde voortaan den geslachtsnaam van ***Houwelingen*** *Rijkhoek* te dragen.

Aan den **Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië** hebben verzocht:

1. ***Mas Wikario Wiofo,*** te Tegal, om hem te vergunnen den geslachtsnaam *Wioto* aan te nemen;

2. ***Hadji Ali bin Hadji Hasan,*** te Amoentai (Zuider- en Oosterafd. van Borneo), om hem te vergunnen den geslachtsnaam ***Binhassan*** aan te nemen;

3. ***Ngatman,*** te Soerabaja, om hem te vergunnen den geslachtsnaam ***Pieter*** aan te nemen.

Bij Koninklijk besluit is toegestemd:!

1. 17 September 1932, no. 37, dat *Hendrika* ***van de*** Graaf, geboren te Amsterdam 25 April 1919, haar geslachtsnaam verandere in dien van van *de* Graat ***de Hoog***;

2. 21 November 1932, no. 69, dat 1° ***Antje Dijkstra, ge***boren te Amsterdam 13 April 1925, haar geslachtsnaam verandere in dien van ***Kwinkelenberg Dijkstra***; 2° ***Marie Bosman,*** geboren te Amsterdam 13 Januari 1927, haar geslachtsnaam verandere in dien van *Bosman* ***Brands;*** 3° ***Margaretha Bernardina van*** Wingerden, geboren te Leiden 18 Februari 1928, haar geslachtsnaam verandere in dien van van de *Velde*; 4° ***Annie Koster,*** geboren te Rotterdam 12 Februari 1927, haar geslachtsnaam verandere in dien van ***Koster van Til;*** 5° Paula ***Maria*** *Giroldi*, geboren te Heerlen 8 December 1925, haar geslachtsnaam verandere in dien van ***de Kok;*** 6° ***Herman van Hemert,*** geboren te Veur 1 Augustus 1929, zijn geslachtsnaam verandere in dien van van ***Hemert Stakenburg.***

Bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië is go e d ge von d en :

1. 31 October 1932, no. 11, aan Cornelis ***Adriaan Hoek,*** geboren te Batavia 22 Juli 1919, te vergunnen zich voortaan te noemen ***Nieuwendijk Hoek;***

2. ***12*** November 1932, no. 50, aan Anita *Lina*, minderjarige pleegdochter van ***J. P. A.*** *Heunks*, te Bandoeng, te vergunnen den geslachtsnaam *Heunks* aan te nemen;

3. 23 November 1932, no. 31, aan ***Hadji*** *Adenan*, te Tambakldngon (Oost-Java), te vergunnen den geslachtsnaam *Adenan* aan te nemen.

Nº. 3 LIE JAARGANG MAART 1933

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK GENEALOGISCH-HERALDISCH GENOOTSCHAP:

„DE NEDERLANDSCHE LEEUW",

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE.

BESCHERMHEER :

Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

REDACTEUR

Dr. TH. R. VACCK LUCASSEN

Huize Sparrenheide, Driebergen.

Algemeene Kennisgevingen.

Benoeming van gewone leden.

De gewone leden van het Genootschap worden op voordracht van ten minste één lid, na gehouden ballotage, door het Bestuur benoemd.

Opgave van oandidaat-leden gelieve men te richten tot den Secretaris.

Contributie.

De jaarlijksche contributie voor de gewone leden bedraagt f10.—, ingaande op 1 Januari.

Men gelieve deze te voldoen door storting vóór 1 Maart op postrekening no. 20910 van den „Penningmeester van het Genootschap" of door toezending per postwissel aau diens adres (Jhr. H. Trip, *Nassau-Zuylensteinstraat 6, 's-ffravenhage).*

Na 1 Maart zal over de verschuldigde contributie met verhooging van inningskosten worden beschikt.

Nieuwe leden, die in den loop van het jaar tot het Genootschap toetreden, gelieven hunne contributie op de hierboven aangegeven wijze te voldoen vóór het verstrijken van de maand, volgende op die van hunne benoeming, bij gebreke waarvau als boven zal worden gedisponeerd.

Dezelfde bepalingen gelden m.m. voor de abonnementsgelden.

Abonnementen op het Maandblad.

Voor niet-leden van het Genootschap, alsmede voor bibliotheken en archieven, is het Maandblad verkrijgbaar tegen eene abonnementsprijs van f lO.-.

Men gelieve zich hiervoor op te geven bij den Redacteur van het Maandblad.

Zie voor de wijze van betaling hierboven onder: Contributie.

Overdrukken.

Indien van bijdragen voor het Maandblad overdrukken worden gewenscht, moet hiervan, onder opgave van het benoodigde aantal, reeds bij de toezending der copie aan den Redacteur kennis worden gegeven.

De prijs bedraagt voor 1-15 expl. f l.-, f 2.—, f 3.-, en f 4.— respect. voor $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ en 1 heel vel (16 blz.), waarbij in het oog te houden is, dat 1 blz. der overdrukken ongeveer overeenkomt met $\frac{3}{4}$ kolom van het Maandblad. Voor meer dan 15 exempl. treedt eene matige verhooqing in.

Medewerkers, die zich met extra-nummers van het Maandblad zouden willen tevreden stellen, kunnen deze verkrijgen a f 0.25 per stuk. Aangezien deze nummers echter speciaal voor de aanvragers moeten worden gedrukt, is ook in dit geval opgave van het gewenschte aantal bij de toezending der copie noodzakelijk.

Losse exemplaren en oude jaargangen van het Maandblad.

Losse exemplaren van het Maandblad zijn, voor zoover leverbaar, aan het Bureau van het Genootschap verkrijgbaar à f 1.—. Voor complete oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte van den aanwezigen voorraad.

Bibliotheek en Verzamelingen van het Genootschap.

De Verzamelingen van het Genootsohap, inclusief de Bibliotheek, gevestigd *Bleyenburg 5* te *'s-Gravenhage,* zijn voor de leden toegankelijk ieder en Maandag van 9½—12 en van 2-5 uur.

Inlichtingendienst.

Ten behoeve van de leden is een inlichtingendienst ingesteld, die tegen onderstaand tarief uit de talrijke verzamelingen, welke het Genootschap ten dienste staan, gegevens op genealogisch en heraldisch gebied verstrekt.

Voor de beantwoording van elke gestelde vraag wordt bij de inzending aan het Bureau van het Genootschap een bedrag van f 0.50 in postzegels ingewacht, met dien verstande, dat inlichtingen op verschillende vragen, in één brief samengevat, elk afzonderlijk in rekening worden gebracht. Wanneer er echter aanleiding bestaat om verschillende vragen in verband met haren aard als één vraag te beschouwen, kan — ter beoordeeling door het Bestuur -- dit tarief worden verlaagd.

Vragen, welke niet van het versehuldigde bedrag zijn vergezeld, worden onbeantwoord terzijde gelegd.

Den leden wordt ernstig in overweging gegeven slechts dan een beroep op de kolommen van het Maandblad te doen, wanneer de inlichtingendienst geen uitkomst mocht bieden.

Maandelijksche Bijeenkomsten.

Op den eersten Maandag van iedere maand, des n.m. ten 4½ ure, hebben ledenbijeenkomsten plaats en wel gedurende de maanden October tot en met Mei in *Café-Restaurant „de Kroon"*, Spui *10,* te 's-Gravenhage en gedurende de maanden Juni tot en met September in *Hôtel Witte Brug* te *Scheveningen.*

Bovendien hebben op den eersten Zaterdag der maanden October tot en met Juni, des n.m. ten 3 ure, in het gebouw *Koningstraat 21* te *Arnhem* bijeenkomuten plaats van de Groep van in Gelderland wonende leden. Deze bijeenkomsten zijn ook voor de overige leden van het Genootschap toegankelijk.

Wekelijksche Portefeuille.

Voor de te 's-Gravenhage woonachtige leden bestaat gelegenheid zich te abonneeren op eene wekelijksche portefeuille met tijdschriften, waarvoor hunne jaarlijksche contributie met f 5.— wordt verhoogd.

Men gelieve zich hiervoor op te geven aan het Bureau van het Genootschap, waarheen ook alle correspondentie, de portefeuille betreffende, dient te worden gericht.

Officieele mededeelingen betreffende naamsveranderingen en naamsaannemingen.

In de **Nederlandsche Staatscourant** zijn in den loop der maand Januari van het jaar 1933 gepubliceerd de navolgende hier te laude gedane verzoeken **om naams**verandering :

1. van ***Jeanne Wilhelmine Borel en Inne Rinkes,*** echtelieden, te 's-Gravenhage, ten behoeve van den minderjarige ***Hil***brand ***Inno Rcnkes,*** ten einde in het vervolg den geslachtsnaam ***Borel Rinkes*** te dragen;
2. van ***Gijsbert Ohristiaan Lodewijk de Groot,*** te **'s**-Gravenhage, ten behoeve van de minderjarige ***Alberta Maria Friederike Herzog,*** ten einde in het vervolg den geslachtsnaam de Groot ***Herzog*** te dragen ;
3. ***Wilhelmus Hendrik Goebertus,*** leeraar, te Haarlem, en zijne echtgeooote ***Wilhelmina Jacoba Stuffers,*** mede wonende aldaar, als voogd en toeziend voogdes over ***Wilhelmina Maria Margaretha Baars,*** geboren 15 October 1920, ten einde haar geslachtsnaam worde gewijzigd in ***Goebertus.***

Aan den **Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië** hebben verzocht:

1. wijlen ***J. J. Reynaert*** en zijn echtgenoote ***M. E. C. Kribben,*** te Bojolali (Soerakarta), om aan hun minderjarige pleegdochter ***Rosa*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Zonneveld*** aan te nemen;
2. ***D. Beaudoux,*** te Bandoeng, om aan zijn minderjarige pleegdochter, bij den doop genaamd ***Wilhelmina Maria,*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Beaudoux*** aan te nemen;
3. ***Entih,*** echtgenoote van ***L. Th. Elbers,*** te Batavia-Centrum, om aan haar vóór haar huwelijk geboren minderjarige kinderen, bij den doop. genaamd ***Miesje*** en ***Liesje,*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Elbers*** aan te nemen;
4. ***Roepiah,*** bij den doop genaamd ***Theodora Maria Elisabeth,*** te Malang, om haar te vergunnen den geslachtsnaam ***Kok*** aan te nemen;
5. ***A. van Koppenhagen,*** te Batavia-Centrum, om aan zijn minderjarige pleegkinderen ***Jozef, Josephine, Emelien, Eddy*** en ***Elsje*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Koppenhagen*** aan te nemen;
6. C. ***F. Buis,*** te Semarang, om aan zijn minderjarige pleegkinderen, bij den doop geuaamd ***Anna*** en ***Jan,*** te vergunnen den geslachtsnaam Buis aan te nemen;
7. ***Hadji Choesen,*** als kind genaamd ***Samiadi Prajitno,*** te Soerabaja, om hem te vergunnen den geslachtsnaam ***Choesen*** aan te nemen ;
8. ***F. R. G. L. Heijnneman,*** te Batavia-Centrum, om aan zijn minderjarigen pleegzoon, bij den doop genaamd ***Edward,*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Heijnneman*** aan te nemen ;
9. C. ***D. M. Houtman*** en zijn echtgenoote ***A. Roosnek, te*** Tandjoeng Garboes (Oostkust van Sumatra), om aan hun minderjarige pleegdochter ***Johanna Maria Anna*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Houtman*** aan te nemen ;
10. ***V.*** *Portier,* te Batavia-Centrum, om aan zijn minderjarige pleegdochter ***Christine*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Portier*** aan te nemen;
11. ***Christiaan Hetharia,*** te Djatiroto (Oost-Java), om aan zijn echtgenoote ***Painam,*** bij den doop genaamd ***Paulina,*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Painam*** aan te nemen;
12. ***Johannes Warokka,*** te Malang, om aan zijn echtgenoote Emma ***Armi*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Warokka*** aan te nemen.

Bij Koninklijk besluit is toegestemd:

1. 26 November 1932, no. 45, dat 1° ***Pieter Jan wan der Molen,*** geboren te Groningen 18 Mei 1908, en diens minderjarige wettige nakomelingen, den geslachtsnaam veranderen in dien van ***Compaan van der Molen;*** 2° ***Grada Wilhelmina Weenink,*** geboren te Walsum (Pruisen) 31 Januari 1912, haar geslachtsnaam verandere in dien van ***Möller*** ;
2. 24 December 1932, no. 13, dat 1° ***Maria Baak,*** geboren te 's-Gravenhage 20 October 1927, haar geslachtsnaam verandere in dien van ***Spaans;*** 2° ***Willy Leusink,*** geboren te Amsterdam 17 Januari 1927, haar geslachtsnaam verandere in dien van ***Leusink Kesting;*** 3° ***Jantje van der Veen,*** geboren te Enschede 1 Januari 1931, haar geslachtsnaam verandere in dien van ***Nijhuis van der Veen;*** 4° ***Gerarda van Deursen,*** geboren te Leiden 29 October 1927, haar geslachtsnaam verandere in dien van ***van Deursen Okker;*** 5° ***Johanna Maria Christina Gordijn, ge***boren te Amsterdam 6 Juli 1910, haar geslachtsnaam verandere in dien van ***Uleman.***

Bij **besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië** is goedgevonden:

1. 25 November 1932, no. 16, aan Semi, bij den doop genaamd ***Maria,*** echtgenoote van ***Johannes Levinus Samola,*** Manadoneesch sergeant 1e. kl. schrijver, algemeen stamboek no. 97205, te vergunnen den geslachtsnaam Samola aan te nemen ;
2. 29 November* 1932, no. 17, aan ***Asta Erica Massun, ge***boren te Bandoeng 26 Juli 1918, minderjarige natuurlijke dochter van ***M. A. G. Massun,*** weduwe van ***A. L. van Doorn,*** te vergunnen haar geslachtsnaam ***Massun*** te veranderen in dien van ***Jensen*** ;
3. 5 December 1932, no. 37, aan ***Theodora,*** minderjarige pleegdochter van ***J. M. Stuur,*** en zijne echtgenoote ***C. W. M. Johannes.*** te Sitoebondo (Oost-Java), te vergunnen den geslachtsnaam ***Stuur*** aan te nemen ;
4. 5 December 1932, no. 38, aan Ngie ***Tjauw Tjia***, geboren te Tandjongpandan 21 Maart 1928, minderjarige pleegdochter van ***Th. A. Sahureka,*** te vergunnen haren geslachtsnaam ***Tjia*** te veranderen in dien van ***Sahureka.***

Bij beschikking van den Gouverneur van Curaçao d.d. 12 December 1932, no. 1318, is goedgevonden aan ***Pedro Verona Martes,*** te Curaçao, te vergunnen om zijn geslachtsnaam ***Martes*** te veranderen in dien van van ***Uyten.***

Nº. 4 LIE JAARGANG APRIL 1933

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK
GENEALOGISCH-HERALDISCH GENOOTSCHAP:

„DE NEDERLANDSCHE LEEUW",

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE.

BESCHERMHEER :

Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

REDACTEUR

Dr. TH. R. VALCK LUCASSEN

Huize Sparrenheide, Driebergen.

Algemeene Kennisgevingen.

Benoeming van gewone leden.

De gewone leden van het Genootschap worden op voordracht van ten minste één lid, na gehouden ballotage, door het Bestuur benoemd.

Opgave van candidaat-leden gelieve men te richten tot den Secretaris.

Contributie.

De jaarlijksche non tri b u tie voor de gewone leden bedraagt f lO.-, ingaande op 1 Januari.

Men gelieve deze te voldoen door storting vóór 1 Maart op postrekening nº. 20910 van den „Penningmeester van het Genootschap" of door toezending per pbstwissel aan diens adres (Jhr. H. Trip, ***Nassau-Zuylensteinstraat 6, 's-Gravenhage).***

Na 1 Maart zal over de verschuldigde contributie met verhooging van inningskosten worden beschikt.

Nieuwe leden, die in den loop van het jaar tot het Genootschap toetreden, gelieven hunne contributie op de hierboven aangegeven wijze te voldoen vóór het verstrijken van de maand, volgende op die van hunne benoeming, bij gebreke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Dezelfde bepalinqen gelden m.m. voor de a b o nnementsgelden.

Abonnementen op het Maandblad.

Voor niet-leden van het Genootschap, alsmede voor bibliotheken en archieven, is het Maandblad verkrijgbaar tegen eene abonnementsprijs van f 10.—.

Men gelieve zich hiervoor op te geven bij den Red a cteur van het Maandblad.

Zie voor de wijze van betaling hierboven onder: Contributie.

Overdrukken.

Indien van bijdragen voor het Maandblad overdrukken worden gewenscht, moet hiervan, onder opgave van het benoodigde aantal, reeds bij de toezending der copie aan den Redacteur kennis worden gegeven.

De prijs bedraagt voor 1-15 expl. fl.-, f 2.-, f 3.—, en f 4.— respect. voor $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ en 1 heel vel (16 blz.), waarbij in het oog te houden is, dat 1 blz. der overdrukken ongeveer overeenkomt met $\frac{3}{4}$ kolom van het Maandblad. Voor meer dan 15 exempl. treedt eene tnatige verhooging in.

Medewerkers, die zich met extra-nummers van het Maandblad zouden willen tevreden stellen, kunnen deze verkrijgen a f 0.25 per stuk. Aangezien deze nummers echter speciaal voor de aanvragers moeten worden gedrukt, is ook in dit geval opgave van het gewenschte aantal bij de toezending der copie noodzakelijk.

Losse exemplaren en oude jaargangen van het Maandblad.

Losse exemplaren van het Maandblad zijn, voor zoover leverbaar, aan het Bureau van het Genootschap verkrijgbaar à f 1.—. Voor complete oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding rot de grootte van den aanwezigen voorraad.

Bibliotheek en Verzamelingen van het Genootschap.

De Verzamelingen van het Genootschap, inclusief de Bibliotheek, gevestigd ***Bleyenburg 5*** te ***'s-Gravenhage,*** zijn voor de leden toegankelgk ie deren Maandag van $9\frac{1}{2}$—12 en van 2-5 uur.

inlichtingendienst.

Ten behoeve van de leden is een inlichtingendienst ingesteld, die tegen onderstaand tarief uit de talrijke verzamelingen, welke het Genootschap ten dienste staan, gegevens op genealogisch en heraldisch gebied verstrekt.

Voor de beantwoording van elke gestelde vraag wordt bij de inzending aan het Bureau van het Genootschap een bedrag van f 0.50 in postzegels ingewacht, met dien verstande, dat inlichtingen op verschillende vragen, in één brief samengevat, elk afzonderlijk in rekening worden gebracht. Wanneer er echter aanleiding bestaat om verschillende vragen in verband met haren aard als één vraag te beschouwen, kan — ter beoordeeling door het Bestuur — dit tarief worden verlaagd.

Vragen, welke niet van het versahuldigde bedraq zijn vergezeld, worden on b e an t w o o r d terzijde gelegd.

Den leden wordt ernstig in overweging gegeven slechts dan een beroep op de kolommen van het Maandblad te doen, wanneer de inlichtingendienst geen uitkomst mocht bieden.

Maandelijksche Bijeenkomsten.

Op den eersten Maandag van iedere maand, des n.m. te u $4\frac{1}{2}$ ure, hebben ledenbijeenkomsten plaats en wel gedurende de maanden October tot en met Mei in ***Café-Restaurant „de Kroon",*** Spui ***10,*** te ***'s-Gravenhage*** en gedurende de maanden Juni tot en met S ep t e m b er in ***Hôtel Witte Brug*** te ***Scheveningen.***

Bovendien hebben op den eersten Zaterdag der maanden' October tot en met Juni, des n.m. ten 3. ure, in het gebouw ***Koningstraat 21*** te ***Arnhem*** bijeenkomsten plaats van de Groep van in Gelderland wonende leden. Deze bijeenkomsten zijn ook voor de overige leden van het Genootschap toegankelijk.

Wekelijksche Portefeuille.

Voor de te 's -G ra v e nh a g e woonachtige leden bestaat gelegenheid zich te abonneeren op eene wekelijks ch e portefeuille met tijdschriften, waarvoor hunne jaarlijksche contributie met f 5.— wordt verhoogd.

Men gelieve zich hiervoor op te geven aan het Bureau van het Genootschap, waarheen ook alle correspondentie, de po rtefeuille betreffende, dient te worden gericht.

Officieele mededeelingen betreffende naamsveranderingen en naamsaannemingen.

In de **Nederlandsche Staatscourant** zijn in den loop der maand Februari van het jaar 1933 gepubliceerd de navolgende hier te lande gedane verzoeken om naamsverandering:

1. vau ***Emma Hurks,*** echtgenoote van ***Adrianus Walsmit,*** te Amsterdam, ten behoeve van de minderjarige ***Junnigje Hurks,*** tot het veranderen van dezer geslachtsnaam ***Hurks*** in dien van ***Walsmit;***
2. van ***Willem Johannes Hagedoorn, te*** Amsterdam, ten behoeve van zijn pupil ***Willem Johannes Blom,*** tot het veranderen van diens geslachtsnaam ***Blom*** in dien van ***Hagedoorn*** ;
3. van ***Nicolaas Kraak,*** te Amsterdam, ten einde in het vervolg den geslachtsnaam ***Kraak Steemann*** te dragen;
4. van ***Hendrik Jan Lamme en Catharina Eiberdina Westdijk,*** echtelieden, té Amsterdam, ten behoeve van de minderjarige Cornelia ***Postma,*** ten einde voortaan den geslachtsnaam ***Postma Lamme*** te dragen ;
5. van ***Adriaan Marinus Vogt*** en diens echtgenoote ***Adriana Johanna Vowinkel,*** om den geslachtsnaam van hun minderjarige pupil ***Julia Hakker*** te veranderen in dien van ***Vogt;***
6. van ***Johannes Jacobus van der Graft,*** te Amsterdam, ten behoeve van de minderjarige ***Antje Klimmert,*** tot het veranderen van dezer geslachtsnaam ***Klimmert*** in dien van van ***der Graft*** ;
7. vau ***P. J. Hasselbach, W. J. Hasselbach,*** te Oegstgeest, en vrouwe ***M. S. Hasselbach*** echtgenoote van ***Mr. M. M. Rost van Tonningen,*** te Weenen, ten einde voortaan den geslachtsnaam Cordon ***Hasselbach*** te dragen;
8. van ***Willem Hendrik Goebertus,*** leeraar, te Haarlem, en zijne echtgenoote ***Wilhelmina Jacoba Stuffers,*** als voogd en toeziend voogdes over ***Wilhelmina Maria Margaretha Baars,*** geboren 15 October 1920, om dezer geslachtsnaam Baars te veranderen in dien van ***Goebertus.***

Aan den **Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië** hebben verzocht:

1. ***Pauline Hagenbeek,*** te Semarang, om haar te vergunnen zich voortaan te noemen ***Pauline Schwab Nagenbeek;***
2. J. ***H. Prevoo,*** te Bandoeng, otn aan zijn minderjarige pleepkinderen, bij den doop genaamd ***Christiaan Leonard*** en ***Herman,*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Scheepe*** aan te nemen;
3. ***Jan,*** zich noemende ***Jan van Kloon,*** te Magelang, om hem te vergunnen den geslachtsnaam ***van Kloon*** aan te nemen;
4. ***Habib gelar Soetan Djainoeddin,*** te Soenqai Batang (Sumatra's Westkust), om hem te vergunnen den geslachtsnaam ***Abdulrachman*** aan te nemen;
5. ***0. M. Scherer,*** te Batavia, om aan zijn minderjarigen pleegzoon ***Hugo Moriz Jansen,*** geboren te Batavia 2 Augustus 1929, te vergunnen zich voortaan te noemen ***Hugo Moriz Scherer Jansen.***

Bij **Koninklijk besluit** is toege'stem d:

1. 26 November 1932, no. 45, dat ***Johannes Roos,*** geboren te Rotterdam 20 Mei 1928, zijn geslachtsnaam verandere in dien van ***Roos Sieperda*** ;
2. 24 December 1932, no. 12, dat ***Andreas Ewe Bouwmeester,*** geboren te 's-Gravenhage 6 Juni 1929, zijn geslachtsnaam verandere in dien van ***ten Oever Bouwmeester;***
3. ***31*** December 1932, no. 79, dat ***Nicolina Spanier,*** geboren te Amsterdam 5 November 1909, haar geslachtsnaam verandere in dien van ***Dyjers Spanier*** ;
4. 3. Januari 1933, no. 13, dat 1°. ***Jan Handjes,*** geboren te Amsterdam 26 Juni 1915 en ***Aaltje Handjes,*** geboren te Amsterdam 18 Juni 1916, hun geslachtsnaam veranderen in dien van van der ***Vegt;*** 2°. Jan ***Ras,*** geboren te Venhuizen 14 Januari 1926, haar (sic!) geslachtsnaam verandere in dien van de ***Graaf;*** 3°. ***Josephine Westerdijk,*** geboren te Rotterdam 15 Maart 1930, haar geslachtsnaam verandere in dien van ***Steennis Westerdijk:***
5. ***9*** Februari 1933, no. 54, dat 1°. ***Francina Hendrika Boekestein,*** geboren te Rotterdam 3 November 1914, en ***Hendrik Frans Boekestein,*** geboren te 's-Gravenhage 10 October 1923. hun geslachtsnaam veranderen in dien van van ***Zanden;*** 2°. ***Adolphine Frederika Klijnhout,*** geboren te 's-Gravenhage '2 Juni 1916. haar geslachtsnaam verandere in dien van ***Bax;*** 3°. ***Johannes Antonius Sips,*** geboren te Heerlen 25 Maart 1915, zijn geslachtsnaam verandere in dien van ***Sips Bul.***

Bij **besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië** is goedgevonden:

1. ***12*** Mei 1932, no. 26, aan vrouwe ***Anna Camilla Elisabeth Beutner,*** echtgenoote van G. ***A. Deibel,*** te vergunnen haar geslachtsnaam ***Beutner*** te veranderen in dien van ***Koch*** ;
2. 28 December 1932, no. 37, aan ***Roenta,*** minderjarige pleegdochter van ***J. A. L. Jacobs,*** te Bodjonegoro (Oost-Java), te verrunnen den geslachtsnaam ***Jacobs*** aan te nemen ;
3. 3 Januari 1933, no. 30, aan ***Melanie Hirah,*** te Grisee (Oost-Java), te vergunnen zich voortaan te noemen Melanie ***Hirah van Haasen*** ;
4. ***3*** Januari 1933, no. 31, aan ***Victorine,*** ten rechte ***Victorina,*** minderjarige pleegdochter van ***H. Quist*** en zijne echtgenoote ***E. Goossens,*** te Letnhang (West-Java), te vergunnen den 'geslachtsnaam ***Quist*** aan te nemen;
5. 6 Januari 1933, no. 21, aan ***Anna*** en Otto, minderjarige pleegkinderen van ***W. Groenewald,*** te Ratavia-Centrum, te vergunnen den geslachtsnaam ***Groenewald*** aan te nemen;
6. 6 Januari 1933, no. 22, aan ***Mesagoes Hadji Hoesin bin Mesagoes Hadji Asik*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Aeik*** aan te nemen.

N°. 5 LIE JAARGANG MEI 1933

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE,

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE.

BESCHERMHEER:

Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

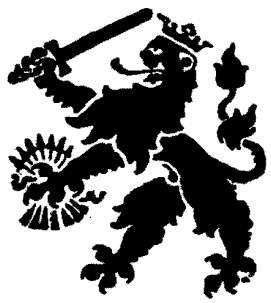

JUBILEUM-NUMMER.

REDACTEUR:

Dr. TH+ R. VALCK LUCASSEN.

Huize Sparrenheide, Driebergen.

Algemeene Kennisgevingen.

Benoeming van gewone leden.

De gewone leden van het Genootschap worden op voordrachtvan ten minste één lid, na gehouden ballotage, door het Bestuur benoemd.

Opgave van candidaat-leden gelieve men te richten tot den Secretaris.

Contributie.

De jaarlijksche contributie voor de gewone leden bedraagt f lO.-, ingaande op 1 Januari.

Men gelieve deze te voldoen door storting vóór 1 Maart op postrekening nº. 20910 van den „Penningmeester van het Genootschap" of door toezending per postwissel aan diens adres (dhr. H. Trip, *Nassau-Zuylensteinstraat 6, 's-Gravenhage).*

Na 1 Maart zal over de verschuldigde contributie met verhooging vau inningskosten worden beschikt.

Nieuwe leden, die in den loop van het jaar tot het Genootschap toetreden, gelieven hunne contributie op de hierboven aangegeven wijze te voldoen vóór het verstrijken van de maand, volgende op die van hunne benoeming, bij gebreke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Dezelfde bepalingen gelden m.m. voor de ab o nn ementsgelden.

Abonnementen op het Maandblad.

Voor nie t-led en van het Genootschap, alsmede voor bibliotheken en archieven, is het Maandblad verkrijgbaar tegen eene abonnementsprijs van f lO.-.

Men gelieve zich hiervoor op te geven bij den Red a cteur van het Maandblad.

Zie voor de wijze van betaling hierboven onder: Contributie.

Overdrukken.

Indien van bijdragen voor het Maandblad overdrukken worden gewenscht, moet hiervan, onder opgave van het benoodigde aantal, reeds bij de toezending der copie aan den Redacteur kennis worden gegeven.

De prijs bedraagt voor 1-15 expl. f l.-, f 2.-, f 3.—, en f 4.— respect. voor $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ en 1 heel vel (16 blz.), waarbij in het oog te houden is, dat 1 blz. der overdrukken ongeveer overeenkomt met $\frac{3}{4}$ kolom van het Maandblad. Voor meer dan 15 exempl. treedt eene matige verhooging in.

Medewerkers, die zich met ex t ra - num m er s van het Maandblad zouden willen tevreden stellen, kunnen deze verkrijgen a f 0.25 per stuk. Aangezien deze nummers echter speciaal voor de aanvragers moeten worden gedrukt, is ook in dit geval opgave van het gewenschte aantal bij de toezending der copie noodzakelijk.

Losse exemplaren en oude jaargangen van het Maandblad.

Losse exemplaren van het Maandblad zijn, voor zoover leverbaar, aan het Bureau van het-Genootschap verkrijgbaar à f 1.—. Voor complete oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte van den aanwezigen voorraad.

Bibliotheek en Verzamelingen van het Genootschap.

De Verzamelingen van het Genootschap, inclusief de Bibliotheek, gevestigd *Bleyenburg 5* te *'s-Gravenhage,* zijn voor de leden toegankelijk ieder en Maandag van 9½—12 en van 2-5 uur.

Inlichtingendienst.

Ten behoeve van de leden is een inlichtingendienst ingesteld, die tegen onderstaand tarief uit de talrijke verzamelingen, welke het Genootschap ten dienste staan, gegevens op genealogisch en heraldisch gebied verstrekt.

Voor de beantwoording van elke gesteide vraag wordt bij de inzending aan het Bureau van het Genootschap een bedrag van f 0.50 in postzegels ingewacht, met dien verstaode, dat inlichtingen op verschillende vragen, in één brief samengevat, elk afzonderlijk in rekening worden gebracht. Wanneer er echter aanleiding bestaat om verschillende vragen in verband met haren aard als één vraag te beschouwen, kan — ter beoordeeling door het Bestuur — dit tarief worden verlaagd.

Vragen, welke niet van het versehuldigde bedrag zijn vergezeld, worden on beantwoord terzijde gelegd.

Den leden wordt ernstig in overweging gegeven slechts dan een beroep op de kolommen van het Maandblad te doen, wanneer de inlichtingendienst geen uitkomst mocht bieden.

Maandelijksche Bijeenkomsten.

Op den eersten Maandag van iedere maand, des n.m. ten 4½ ure, hebben ledenbijeenkomsten plaats en wel gedurende de maanden October tot en met Mei in *Café-Restaurant „de Kroon", Spui 10,* te *'s-Gravenhage* en gedurende de maanden Juni tot en met September in *Hôtel Witte Brug* te *Scheveningen.*

Bovendien hebben op den eersten Zaterdag der maanden October tot en met Juni, des n.m. ten 3 ure, in het gebouw *Koningstraat 21* te *Arnhem* bijeenkomsten plaats van de Groep van in Gelderland wonende leden. Deze bijeenkomsten zijn ook voor de overige leden van het Genootschap toegankelijk.

Wekelijksche Portefeuille.

Voor de te 's-Gravenhage woonachtige leden bestaat gelegenheid zich te abonneeren op eene wekelijks ch e portefeuille met tijdschriften, waarvoor hunne jaarlijksche contributie met f 5.— wordt verhoogd.

Men gelieve zich hiervoor op te geven aan het Bureau van het Genootschap, waarheen ook alle correspondentie, de portefeuille betreffende, dient te worden gericht.

Officieele mededeelingen betreffende naamsveranderingen en naamsaannemingen.

In de **Nederlandsche Staatscourant** zijn in den loop der maand Maart van het jaar 1933 gepubliceerd de navolgende hier te lande gedane verzoeken om naamsverandering :

1. van *H. C. M.* van *Lierde, F. J. B. van Lierde en G. J. L. van Lierde,* allen te Breda, ten einde zich in het vervolg onderscheidenlijk te mogen noemen *Henricus Cornelis Maria de Morée van Lierde*, *Franciscus Johannes Baptist de Morée van Lierde* en *Gerardus Josephus Ludovicus de Morée van Lierde* ;

2. van ***Anna Elisabeth Piest,*** dienstbode, te Amsterdam, tot het veranderen van den geslachtsnaam Piest in ***Prest;***

3. van ***Gerardus Agterberg*** en Grada Maria van ***Montfoort,*** echtelieden, te Utrecht, ten behoeve van den minderjarige ***Gerardus*** van ***Montfoort,*** tot het veranderen van diens geslachtsnaam ***van Montfoort*** in dien van *Agterberg* ;

4. van ***Sjoerd Bronger,*** te Hallum, ten einde voortaan den geslachtsnaam ***Molenaar Bronger*** te dragen ;

5. van ***Dirk*** Suringa en *Marijke* ***Borger,*** echtelieden, te 's-Gravenhage, ten behoeve van de minderjarige ***Allan Leslie Ponsonby,*** ten einde voortaan den geslachtsnaam ***Ponsonby Suringa*** te dragen ;

6. van ***Siemen Piest,*** concierge, te Amsterdam, ten einde voortaan den geslachtsnaam ***Prest*** te dragen ;

7. van *Lieffert* ***Egbert Piest,*** magazijnbediende, te Steenwijk, ten einde voortaan den geslachtsnaam ***Prest*** te dragen ;

8. van ***Nicolaas Dirk Brinkboer*** en ***Aaltje Boven,*** echtelieden, te Rijswijk (Z.-H.), ten behoeve van den minderjarige ***Johannes Christianus Weidmann,*** ten einde voortaan den geslachtsnaam ***Weidmann Brinkboer*** te dragen ;

9. van ***Daniël van*** *Soelen*, te Schiedam, ten behoeve van den minderjarigen ***Jan*** *Scheffers*, ten einde voortaan den geslachtsnaam *Scheffers* van *Soelen* te dragen ;

10. van *Eugène* ***Isaäc*** *Wijngaard* en ***Jenny Linnewiel,*** echtelieden, te Amsterdam, ten behoeve van de minderjarige ***Esther Milikowski,*** ten einde voortaan den geslachtsnaam ***Milikowski*** *Wijngaard* te dragen ;

11. van ***Mr. Willem*** *Carel* ***Lohman,*** mej. ***Johanna Lohman,*** beiden te Zwolle, en ***Louis Bothenius Lohman,*** te Arnhem, om voor zich en hunne minderjarige wettige nakomelingen bij hun geslachtsnaam te mogen voegen den naam ***Bothenius,*** zoodat deze voortaan zal luiden ***Bothenius Lohman*** ;

12. van ***Hendrik van der Horst,*** kantoorbediende, te Amsterdam, en diens echtgenoote ***Alida Margaretha Blok,*** ten behoeve van den minderjarige ***Jan Willem*** *Vredenberg,* ten einde voortaan den geslachtsnaam *Vredenberg van* ***der Horst*** te dragen ;

13. van ***Maartje Meyns*** en *Gerrit* ***Schenk,*** echtelieden, te Wormerveer, ten behoeve van den minderjarige ***Bob Smit,*** ten einde voortaan den geslachtsnaam *Schenk* ***Smit*** te dragen;

14. van ***Bernardus Willem*** *Lize,* te Rotterdam, zoo voor zich als voor zijne minderjarige wettige nakomelingen, tot het veranderen van den geslachtsnaam *Lize* in dien van *Lizée.*

Aan den **Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië** hebben verzocht:

1. *C. Ariaansz, te* Tremboel (Midden-Java), om aan zijn minderjarige pleegdochter te vergunnen den geslachtsnaam *Ariaansz* ***aan*** te nemen;

2. G. *H. Florentinus*, te Batavia-Centrum, om aan zijn minderjarige pleegdochter, bij den doop genaamd *Suzanna,* te vergunnen den geslachtsnaam *Florentijn* aan te nemen ;

3. het Bestuur van de stichting „Het Leo Comité", te Semarang, om aan de minderjarige pupillen : *a.* ***Jan Ferdinand,*** zich noemende ***J. F. de Spaey*** ; ***b. Clara Louise,*** zich noemende *C. L.* ***de Spaey*** ; *c.* ***Pieter*** *Cornelis,* zich noemende ***P. C. de Spaey; d. Johan,*** zich noemende ***Johan de Graal; e. Willem,*** zich noemende ***Willem de Graal,*** en *f.* ***Pauline,*** zich noemende ***Pauline Flohr,*** te vergunnen onderscheidenlijk den geslachtsnaam de ***Spaey, de Graal*** en *Flohr* aan te nemen;

4. ***Jan Willem,*** te Sawah Loento (Sumatra's Westkust), om hem te vergunnen den geslachtsnaam ***Hors*** aan te nemen ;

5. ***Islam*** *Sosroadikoesoemo,* te Jogjakarta, om hem te vergunnen den geslachtsnaam ***Sosroadikoesoemo*** aan te nemen ;

6. *Hadji* ***Achmad bin Hadji Dahelam, te*** Tandjoeng Radja (Palembang), om te vergunnen den geslachtsnaam *Dahe-* ***lam*** aan te nemen;

7. ***Markus Jacobis,*** te Semarang, om aan zijn echtgenoote *Hanna Wagijem* te vergunnen den geslachtsnaam ***Radam*** aan te nemen;

8. ***Zaphyrinus Samoeël*** *Tidajo,* te Soerabaja, om aan zijn echtgenoote ***Catharina Tasminah*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Tasminah*** aan te nemen.

Bij **Koninklijk besluit** is toegestemd

1.7 Juli 1932, No 69, dat ***Simon Augurkie,*** geboren te Amsterdam 19 Juli 1899, en diens minderjarige wettige nakomelingen, den geslachtsnaam veranderen in dien van ***Augura*** ;

2.31 December 1932, No 79, dat 1° ***Gijsbert Cornelis Marie Bosch,*** geboren te Arnhem 2 Maart 1927, zijn geslachtsnaam verandere in dien van ***Mellema*** ; 2° *Cornelis Hogeweg,* geboren te Marken 24 Februari 1929, zijn geslachtsnaam verandere in dien van ***Pijl*** *Hogeweg* ;

3. 9 Februari 1933, No 63, dat 1° ***Maurits Adriaan Craanen,*** geboren te Middelburg 7 Februari 1929, zijn geslachtsnaam verandere in dien van ***Hol*** *Craanen* ; 2° ***Arend Bleijerveen,*** geboren te Waterpraafsmeer 17 Augustus 1868, zijn geslachtsnaam verandere indien van van ***Wely Bleijerveen;*** 3° ***Jan Bleijerveen,*** geboren te Amsterdam 25 Februari 1904, en diens minderjarige wettige nakomelingen, den geslachtsnaam veranderen in dien van van ***Wely Bleijerveen;*** 4° *Henderikus* ***Jan Mc. Haffie,*** geboren te Londen 1 Mei 1929, zijn geslachtsnaam verandere in dien van ***Mees;***

4. 18 Februari 1933, N° 29, dat 1° *Hendrika van Zantwijk*, geboren te Utrecht 24 Februari 1909, haar geslachtsnaam verandere in dien van *Jurna van Zantwijk*; 2° *Johan Peter Smeets*, geboren te Amsterdam 19 November 1908, en diens minderjarige wettige nakomelingen, den geslachtsnaam veranderen in dien van *Steemers*; 3° *Gertrud Richters*, geboren te 's-Gravenhage 11 October 1921, haar geslachtsnaam verandere in dien van *Richters Smeele*; 4° *Marianne Wilhelm*, geboren te Bussum 5 September 1926, haar geslachtsnaam verandere in dien van *Dronkers*; 5° *Hendrika Theresia Emmerink*, geboren te 's-Gravenhage 17 November 1929, haar geslachtsnaam verandere in dien van van *Dierendonck*;

5. 18 Februari 1933, N° 30, dat Louis *Albert Vogel*, geboren te Bergen op Zoom 18 Juni 1874, en diens minderjarige wettige nakomelingen, den geslachtsnaam veranderen in dien van *Anthing Vogel*.

Bij **besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië** is goedgevonden:

1. 16 Januari 1933, N° 32, aan *Willem Anton Nicolaas*, minderjarigen pleegzoon van *N. Pasman*, te Pangkalan Brandan (Oostkust van Sumatra), vergunning te verleenen den geslachtsnaam *Pasman* aan te nemen;

2. 18 Januari 1933, N° 31, aan *Georgine Gerla*, minderjarige pleegdochter van G. G. *Masius*, te Bandoeng, vergunning te verleenen den geslachtsnaam *Masius* aan te nemen;

3. 18 Januari 1933, N° 32, aan *Mas Soetono*, te Palembang, vergunning te verleenen den geslachtsnaam *Soetono* aan te nemen;

4. 26 Januari 1933, N° 31, aan *Andrias Salakorij*, te Semarang, zijn wettig erkenden zoon *Adrian* en zijn wettigen zoon *Sakarias*, vergunning te varleenen den geslachtsnaam *Salakorij* aan te nemen;

5. 31 Januari 1933, N° 23, aan *Rufus Adam*, zich noemende van Zuid, Soedaneesch sergeant 2e klasse, algemeen stamboeknummer 11335, en zijne echtgenoote *Tinah*, vergunning te verleenen onderscheidenlijk de geslachtsnamen *wan Zuid* en *Sanders* aan te nemen;

6. 7 Februari 1933, N° 39, aan *Siti Maemoenah* en *Leopold Albertus*, onderscheidenlijk echtgenoote en wettelijk erkenden zoon van *Matthias Paulana*, commies bij den Dienst der Staatsspoor- en Tramwegen te Batavia, vergunning te verleenen den geslachtsnaam *Paulana* aan te nemen;

7. 7 Februari 1933, N° 40, aan *Si-Atic*, te Padang, weduwe van *Cornelis Timomor*, en hare minderjarige wettige kinderen *Annie Christien*, *Antoon* en *Theodorus* vergunning te verleenen den geslachtsnaam *Timomor* aan te nemen;

8. 11 Februari 1933, N° 26, aan *Annie*, minderjarige pleegdochter van *F.* Dumas, adjunct-commies bij het Dept. van Binnenl. Bestuur, vergunning te verleenen den geslachtsnaam *Dumas* aan te nemen;

9. 15 Februari 1933, N° 22, aan *Njai Raden Aisah*, minderjarige pleegdochter van *H. Esman*, te Batavia-Centrum, vergunning te verleenen den geslachtsnaam *Esman* aan te nemen;

10. 17 Februari 1933, N° 36, aan *Anthonie Andreas Verbaten*, minderjarigen pleegzoon van *J. H. F. Hensen*, te Semarang, geboren te Tjimahi 6 December 1916, te vergunnen zich voortaan te noemen *A. A. Hensen Verbalen*;

11. 17 Februari 1933, N° 37, aan *Hannie*, minderjarige pleegdochter van G. *H. de Heer*, te Batavia-Centrum, vergunning te verleenen den geslachtsnaam *van Wakkum* aan te nemen;

12. 18 Februari 1933, N° 9, aan a. *Hoesin bin Hadji Doeng*, *b.* de weduwe *Haniah binti Boerhan*, *c. vrouwe Tjiajoe binti Hadji Matjik*, *d. Noerdin bin Mohamad Oetih* te vergunnen onderscheidenlijk den geslachtsnaam *Doeng*, *Boerhan*, *Matjik en Mohamadoetih* aan te nemen;

13. 22 Februari 1933, N° 27, aan *Piet Lie*, te Buitenzorg, vergunning te verleenen zijn geslachtsnaam *Lie* te veranderen in dien van *Knechtmans*.

Nº. 6 LIE JAARGANG

'DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE,

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE.

BESCHERMHEER :

Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

REDACTEUR:

Dr. TH. R. VALCK LUCASSEN.

Huize Sparrenheide, Driebergen.

Algemeene Kennisgevingen.

Benoeming van gewone leden.

De gewone leden van het Genootschap worden op voordrachtvan ten minste één lid, na gehouden ballotage, door het Bestuur benoemd.

Opgave van candidaat-leden gelieve men te richten tot den Secretaris.

Contributie.

De jaarlijksche contributie voor de gewone leden bedraagt f lO.-, ingaande op 1 Januari.

Men gelieve deze te voldoen door storting vóór 1 Maart op postrekening nº. 20910 van den „Penningmeester van het Genootschap" of door toezending per postwissel aan diens adres (Jhr. H. Trip, *Nassau-Zuylensteinstraat* 6, *'s-Gravenhage).*

Na 1 Maart zal over de verschuldigde contributie met verhooging van inningskosten worden beschikt.

Nieuwe leden, die in den loop van het jaar tot het Genootschap toetreden, gelieven hunne contributie op de hierboven aangegeven wijze te voldoen vóór het verstrijken van de maand, volgende op die van hunne benoeming, bij gebreke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Dezelfde bepalingen gelden m.m. voor de ab onnemen tsgelden.

Abonnementen op het Maandblad.

Voor niet -leden van het Genootschap, alsmede voor bibliotheken en archieven, is het Maandblad verkrijgbaar tegen eene abonnementsprijs van f 10.—.

Men gelieve zich hiervoor op te geven bij den Redacteur van het Maandblad.

Zie voor de wijze van betaling hierboven onder: Contributie.

Overdrukken.

Indien van bijdragen voor het Maandblad overdrukken worden gewenscht, moet hiervan, onder opgave van het benoodigde aantal, reeds bij de toezending der copie aan den Redacteur kennis worden gegeven.

De prijs bedraagt voor 1-15 expl. f l.-, f 2.-, f 3.—, en f 4.— respect. voor ¼, ½, ¾ en 1 heel vel (16 blz.), waarbij in het oog te houden is, dat 1 blz. der overdrukken ongeveer overeenkomt met ¾ kolom van het Maandblad. Voor meer dan 15 exempl. treedt eene matige verhooging in.

Medewerkers, die zich met ex tra - nu m m er s van het Maandblad zouden willen tevreden stellen, kunnen deze verkrijgen a f 0.25 per stuk. Aangezien deze nummers echter speciaal voor de aanvragers moeten worden gedrukt, is ook in dib geval opgave van het gewenschte aantal bij de toezending der copie noodzakelijk.

Losse exemplaren en oude jaargangen van het Maandblad.

Losse exemplaren van het Maandblad zijn, voor zoover leverbaar, aan het Bureau van het Genootschap verkrijgbaar àf l.-. Voor complete oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte van den aanwezigen voorraad.

Bibliotheek en Verzamelingen van het Genootschap.

De Verzamelingen van het Genooteohap, inclusief de Bibliotheek, gevestigd *Bleyenburg 5* te *'s-Gravenhage,* zijn voor de leden toegankelijk ieder en Maandag van 9½—12 en van 2-5 uur.

Inlichtingendienst

Ten behoeve van de leden is een inlichtingendi en s t ingesteld, die tegen onderstaand tarief uit de talrijke verzamelingen, welke het Genootschap ten dienste staan, gegevens op genealogisch en heraldisch gebied verstrekt.

Voor de beantwoording van elke gestelde vraag wordt bij de inzending aan het Bureau van het Genootschap een bedrag van f 0.60 in postzegels ingewacht, met dien verstande, dat inlichtingen op verschillende vragen, in één brief samengevat, elk afzonderlijk in rekening worden gebraoht. Wanneer er echter aanleiding bestaat om verschillende vragen in verband met haren aard als één vraag te beschouwen, kan — ter beoordeeling door het Bestuur — dit tarief worden verlaagd.

Vragen, welke niet van het verschuldigde bedrag zijn vergezeld, worden on b e a n t w o o r d terzijde gelegd.

Den leden wordt ernstig in overweging gegeven slechts dan een beroep op de kolommen van het Maand blad te doen, wanneer de inlichtingendienst geen uitkomst mocht bieden.

Maandelijksche Bijeenkomsten.

Op den eersten Maandag van iedere maand, des n.m. ten 4½ ure, hebben ledenbijeenkomsten plaats en wel gedurende de maanden October tot en met Mei in *Café-Bestawant* „*de* Kroon", *Spui 10,* te *'s-Gravenhage* en gedurende de maanden J uni tot en m et September in *Hôtel Witte Brug* te *Scheveningen.*

Bovendien hebben op den eersten Zaterdag der maanden October tot en met Juni, des n.m. ten 3 ure, in het gebouw *Koningstraat* 21 te *Arnhem* bijeenkomsten plaats van de Groep van in Gelderland wonende leden. Deze bijeenkomsten zijn ook voor de overige leden van het Genootschap toegankelijk.

Wekelijksche Portefeuille.

Voor de te 's - G r a v en ha g e woonachtige leden bestaat gelegenheid zich te abonneeren op eene weke 1 ijk s ch e portefeuille met tijdschriften, waarvoor hunne jaarlijksche contributie met f 5.— wordt verhoogd.

Men gelieve zich hiervoor op te geven aan het B u r e a u van het G e n o o t s c h a p, waarheen ook alle correspondentie, de portefeuille betreffende, dient te worden gericht.

Officieele mededeelingen betreffende naamsveranderingen en naamsaannemingen.

In de **Nederlandsche Staatscourant, zijn in den** loop der **maand April van het jaar 1933 gepubliceerd de navolgende hier te lande gedane verzoeken om naamsverandering :**

1. **van *J. Mijdema*, te Amsterdam, ten** behoeve van den minderjarige Frans ***Scheringa*, ten** einde voortaan den geslachtsnaam ***Scheringa Mijdema*** te dragen;

2. **van *Willem Speijer*,** te **Amsterdam, ten einde voortaan den geslachtsnaam van Rood *Speijer* te dragen;**

. van ***Frans Deurloo,*** zoo voor zich als voor **zijne** minderjarige wettige nakomelingen, tot het veranderen van zijn geslachtsnaam *Deurloo* in dien van ***Wegter*;**

4. **van *Jan Seubring en Johanna Houwen,* echtelieden, te Zweeloo, ten behoeve** van den minderjarige ***Egbert Lokhorst,*** tot het veranderen van diens geslachtsnaam ***Lokhorst*** in dien van *Seubring*;

6. **van *Andreas Hubertus Fermont,* te Zaltbommel, ten behoeve van de minderjarige *Johanna Hensen*, ten einde voortaan den geslachtsnaam *Fermont Hensen*** te dragen;

6. van ***Ubbo Hendrik Meijer J. Gzn.,*** fabrikant en koopman te Groningen, **zoo** voor zich als voor zijne **bloed**verwanten in rechte nederdalende linie, ten einde voortaan den geslachtsnaam ***Schuitema Meijer te*** dragen;

7. van ***Casper Marinus Gustaaf van Zutphen,*** te **Delft, ten behoeve** van den minderjarige *Guilliam* Moes, tot het veranderen van diens geslachtsnaam ***Moes*** in dien van van ***Zutphen*** ;

8. **van *Jacob Leeuwerink*** en ***Jantje Adriana Heij*, echtelieden,** te **Koog** aan **de Zaan, ten behoeve van de minderjarige *Hendrika Adriana van Gijlswijk*,** ten einde voortaan den geslachtsnaam ***van Gijlswijk Leeuwerink*** te dragen;

9. van ***Johannes Prins*,** te Haarlem, om zijn geslachtsnaam **Prins te** mogen veranderen in dien van ***Berg*;**

10. **van *Pieter Jacob Cornelis Maars*,** te **Schoorl,** voogd over ***Margaret Machell Taylor,*** geboren 20 Augustus 1930 te Reading (Engeland), ten einde deze voortaan den geslachtsnaam ***Taylor Maars*** **drage**;

13. van ***Rachman Amat Rais*, te 's-Gravenhage,** ten behoeve van de minderjarige ***Candia Veenendaal,*** ten einde voortaan den geslachtsnaam ***Veenendaal Rais*** te dragen,

---

Aan den **Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië** hebben verzocht:

1. ***Hadji Moehamad,* te Meester-Cornelis,** hem te vergunnen den geslachtsnaam ***Moehamad*** aan te nemen ;

2. Ferdinand, zich noemende ***Ferdinand Abraham Rogi*, te Tjibadak (West-Java), hem en zijn minderjarigen, wettelijk erkenden dochters *Elly* en *Emmy*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Abraham*** **Rogi aan te** nemen ;

3. ***Jan,*** zich noemende ***Jan Veetman, August*,** zich noemende ***August Veetman, Frits*,** zich noemende ***Frits Veetmun, en Wilhelmine.*** zich noemende ***Wilhelmine Veetman,*** **te** Semarang, **hun' te** vergunnen den geslachtsnaam ***Veetman*** aan te nemen ;

4. ***Jacob Damopoli,* te Poerworedjo (Midden-Java), om aan zijn echtgenoote *Mariam* te verguunen den geslachtsnaam *Djosari*** aan te nemen ;

5. ***F. H. Pedersen,* te** Buitenzorg, om aan **zijn** minderjarige pleegdochter, **bij** den doop genaamd ***Frederika,* te vergunnen den geslachtsnaam *Pedersen* aan te nemen ;**

3. ***Mas Marnadi Kartodikromo,*** te **Tegal (Midden-Java), hem te vergunnen den geslachtsnaam *Kartodikromo*** aan te nemen;

'7. ***Hadji Avandi,* te** Soerakarta, hem te vergunnen den geslachtsnaam ***Avandi*** aan te nemen.

Bij Koninklijk besluit is toegestemd:

1.4 Maart 1933, **n°** 29, dat ***Henriette Ida Mary de Vassy,*** geboren te Djokjakarta 21 April 1921, haar geslachtsnaam verandere in dien van Planten de ***Vassy, en*** Ber***nard Johan Frans Meijer*,** geboren te Onstwedde 29 November 1897, en diens minderjarige wettige nakomelingen den geslachtsnaam veranderen in dien van ***Sutman Meijer*;**

2.28 Maart 1933, **n°** 47, dat **1° *Johanna Martina Weerden,*** geboren te Utrecht **9 November 1927, haar geslachtsnaam verandere in dien van *van der Spek*; 2° *Johannes van der Willige,*** geboren te Amsterdam 23 April 1923, **zijn** geslachtsnaam verandere in dien van ***de* Ridder; 3° *Wilhelmus Gerardus Johannes Josephus Huizer*,** geboren te Leiden 21 November 1930, zijn geslachtsnaam verandere **in dien van *Huizer Gros*; 4° *Cornelis Jacob Steenbakker,*** geboren te Velsen 30 September 1921, zijn geslachtsnaam verandere in dien van ***van Dongen*; 5° *Cornelis Jacobus Rietveld,*** geboren te 's-Gravenhage 17 Juni 1931. zijn **geslachtsnaam** verandere in dien van ***van Daalhoff*;**

3.6 April 1933, **n°** 103, **dat 1° *Hendrika Johanna Frederika de Vries,*** geboren te Utrecht 9 September 1928, haar **geslachtsnaam** verandere **in dien van *Klouwen* de *Vries*; 2° *Pieter Cornelis Bervoets*,** geboren te Dordrecht 30 November 1910, en diens minderjarige wettige nakomelingen den geslachtsnaam veranderen in dien van ***Zijdemans*; 3° *Cornelis Petrus Wilhelmus Brant,*** geboren te Leiden 28 Maart 1928, **zijn** geslachtsnaam verandere in dien van ***van Leeuwen.***

Bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië is goedgevonden :

1.1 **Maart 1933, n° 23, aan *Martha Theodora Magdalena,*** zich noemende ***Kaltofen,*** ongediplomeerd verpleegster **bij** het krankzinnigengesticht te Buitenzorg, vergunning te **verleenen** den geslachtsnaam ***Kaltofen* dan te** nemen;

2.3 **Maart 1933, n° 17, aan *Hadji Achmad Fagih bin Hadji Ismail*, te Bangil** (Oost-Java), te vergunnen den geslachtsnaam ***Fagih* aan te nemen ;**

3. 15 Maart 1933, nº 26, aan *Raden* ***Iskandar,*** minderjarigen pleegzoon van ***A. Prentice,*** te Kederi (Oost-Java), vergunning te verleenen den geslachtsnaam *Prentice* aan te nemen;

4. 15 Maart 1933, nº 27, aan *Dick Bwana* ***Tim,*** te Bandoeng, te vergunnen den geslachtsnaam ***Tim*** aan te nemen;

5. 15 Maart 1933, nº 28, aan *Raden* ***Sanjoto,*** kapitein der infanterie van het 2e garnizoensbataljon van Atjeh en Onderhoorigheden, te Koetaradja, te vergunnen den geslachtsnaam Sanjoto aan te nemen;

6. 15 Maart 1933, nº 29, aan *Lucas Joseph,* zich noemende ***Lucas*** *Joseph Latoemahfna,* Amboineesch sergeant 1e kl. schrijver, algem. stamboek nº 23083, en zijne minderjarige kinderen *Annie* ***Netty,*** *Anton Pieter* en ***Troelie*** vergunning te verleenen den geslachtsnaam *Latoemahina* aan te nemen;

7. 27 Maart 1933, nº 20, aan ***Mijnhardina Christina,*** minderjarige pleegdochter van *J.* ***Z. Kolijn,*** te Handoeng, vergunning te verleenen den geslachtsnaam ***Kolijn*** aan te nemen;

8. 28 Maart 1933, nº 23, aan *Ernst* ***Reinier Sario Tamawiwy,*** te Batavia-Centrum, en zijne wettige nakomelingen te vergunnen zich voortaan te noemen Voerman ***Tamawiwy;***

9. 28 Maart 1933, nº 24, aan *Soerahman,* Javaansch soldaat 1e kl. ziekenverpleger, algem. stamboek nº 16179, zijn minderjarige kinderen ***Annie*** en ***Juliana,*** en zijn echtgenoote ***Rame*** vergunning te verleenen onderscheidenlijk den geslachtsnaam ***Soerahman*** en ***Rame*** aan te nemen.

Bij beschikking van den Gouverneur van Curaçao d.d. 7 Maart 1933, no. 284, is goedgevonden:

aan *Eusebio Nicolaas* ***Gabriela*** vergunning te verleenen om zijn geslachtsnaam ***Gabriela*** te veranderen in dien van Rojer.

Nº. 7 LIE JAARGANG JULI 1933

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP
VOOR **GESLACHT-** EN WAPENKUNDE,

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE.

BESCHERMHEER:

Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

REDACTEUR :

Dr. TH+ R. VALCK LUCASSEN.

Huize Sparrenheide, Driebergen.

Algemeene Kennisgevingen.

Benoeming van gewone leden.

De gewone leden van het Genootschap worden op voordracht, van t en min s t e é é n 1 i d, na gehouden ballotage, door het Bestuur benoemd.

Opgave van candidaat-leden gelieve men te richten tot den Secretaris.

Contributie.

De jaarlijksche c o n t ri b u t ie voor de gewone leden bedraagt f lO.-, ingaande op 1 Januari.

Men gelieve deze te voldoen door storting vóór 1 Maart op postrekening n°. 20910 van den „Penningmeester van het Genootschap" of door toezending per postwissel aan diens adres (Jhr. H. Trip, *Nassau-Zuylensteinstraat 6, 's-Gravenhage).*

Na 1 Maart zal over de verschuldigde contributie met verhooging van inningskosten worden beschikt.

Nieuwe leden, die in den loop van het jaar tot het Genootschap toetreden, gelieven hunne contributie op de hierboven aangegeven wijze te voldoen vóór het verstrijken van de maand, volgende op die van hunne benoeming, bij gebreke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Dezelfde bepalingen gelden m.m. voor de ab o n n e mentsgelden.

Abonnementen op het Maandblad.

Voor niet-leden van het Genootschap, alsmede voor bibliotheken en archieven, is het Maandblad verkrijgbaar' tegen eene abonnementsprijs van f lO.-.

Men gelieve zich hiervoor op te geven bij den Red a c teur van het Maandblad.

Zie voor de wijze van betaling hierboven onder: Contributie.

Overdrukken.

Indien van bijdragen voor het Maandblad overdrukken worden gewenscht, moet hiervan, onder opgave van het benoodigde aantal, reeds bij de toezending der copie aan den Redacteur kennis worden gegeven.

De prijs bedraagt voor 1-15 expl. f l.-, f 2.-, f 3.—, en f 4.— respect. voor $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ en 1 heel vel (16 blz.), waarbij in het, oog te houden is, dat 1 blz. der overdrukken ongeveer overeenkomt met $\frac{3}{4}$ kolom van het Maandblad. Voor meer dan 15 exempl. treedt eene matige verhooging in.

Medewerkers, die zich met extra - nu m m er s van het Maandblad zouden willen tevreden stellen, kunnen deze verkrijgen a f 0.25 per stuk, Aangezien deze nummers echter speciaal voor de aanvragers moeten worden gedrukt, is ook in dib geval opgave van het gewenschte aantal bij de toezending der copie noodzakelijk.

Losse exemplaren en oude jaargangen van het Maandblad.

Losse exemplaren van het Maandblad zijn, voor zoover leverbaar, aan het Bureau van het Genootschap verkrijgbaar à f l.-. Voor complete oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte van den aanwezigen voorraad.

Bibliotheek en Verzamelingen van het Genootschap.

De Verzamelingen van het Genooteahap, inclusief de Bibliotheek, gevestigd *Bleyenburg 5 te. 's-Gravenhage,* zijn voor de leden toegankelijk ieder en Maandag van $9\frac{1}{2}$—12 en van 2-5 uur.

Inlichtingendienst.

Ten behoeve van de leden is een inlichtingendien s t ingesteld, die tegen onderstaand tarief uit de talrijke verzamelingen, welke het Genootschap ten dienste staan, gegevens op genealogisch en heraldisch gebied verstrekt.

Voor de beantwoording van elke gestelde vraag wordt bij de inzending aan het Bureau van het Genootschap een bedrag van f 0.50 in postzegels ingewacht, met dien verstande, dat inlichtingen op verschillende vragen, in één brief samengevat, elk afzonderlijk in rekening worden gebracht. Wanneer er echter aanleiding bestaat om verschillende vragen in verband met haren aard als één vraag te beschouwen, kan — ter beoordeeling door het Bestuur — dit, tarief worden verlaagd.

Vragen, welke niet van het verseluldigde bedrag zijn vergezeld, worden on b e a n t w o o r d terzijde gelegd.

Den leden wordt ernstig in overweging gegeven slechts dan een beroep op de kolommen van het Maand blad te doen, wanneer de inlichtingendienst geen uitkomst mocht bieden.

Maandelijksche Bijeenkomsten.

Op den eersten Maandag van iedere' maand, des n.m. ten $4\frac{1}{2}$ ure, hebben ledenbijeenkomsten plaats en wel gedurende de maanden October tot en met Mei in *Café-Restaurant „de Kroon", Spui 10,* te *'s-Gravenhage* en gedurende de maanden Juni tot en met September in *Hôtel Witte Brug* te *Scheveningen.*

Bovendien hebben op den eersten Zaterdag der maanden October tot en met Juni, des n.m. ten 3 ure, in het gebouw *Koningstraat 21* te *Arnhem* bijeenkomsten plaats van de Groep van in Gelderland wonende leden. Deze bijeenkomsten zijn ook voor de overige leden van het Genootschap toegankelijk.

Wekelijksche Portefeuille.

Voor de te 's - G r a v en h a g e woonachtige leden bestaat gelegenheid zich te abonneeren op eene wek e l ij ks ch e portefeuille met, tijdschriften, waarvoor hunne jaarlijksche contributie met f 5.— wordt verhoogd.

Men gelieve zich hiervoor op te geven aan het Bureau van het Genootschap, waarheen ook alle correspondentie, de portefeuille betreffende, dient te worden gericht.

Officieele mededeelingen betreffende naamsveranderingen en naamsaannemingen.

In de **Nederlandsche Staatscourant** zijn in den loop der maand Mei van het jaar 1933 gepubliceerd de navolgende hier te lande gedane verzoeken om naamsverandering:

1. van H. *Wierenga,* te 's-Gravenhage, ten behoeve van den minderjarige *Cornelis Pieter Dreesens,* tot het veranderen van dien8 geslachtsnaam *Dreesens* in dien van *Wierenga*;
2. van *Cornelis* Slagmolen, te Utrecht, al8 voogd over *Clazina van Genderen,* geboren *28* Mei 1917 te Amerongen, tot het veranderen van haren geslachtsnaam *van Genderen* in dien van *Slagmolen;*
3. van *Alberdina Johanna Geertruida Truijjers,* te Terschelling, tot het veranderen van haren geslachtsnaam *Truijjers* in dien van *Knop;*
4. van *Jacob Louwen,* te Amsterdam, ten behoeve van de minderjarige *Agnes* de Vries, tot het veranderen van haren geslachtsnaam de Vies in dien van *Louwen*;
5. van *Johannes Fiat,* geboren *8* Juni 1909 te Paterson, bakkersknecht te Molkwerum, tot het veranderen van zijnen geslachtsnaam *Fiat* in dien van de Boer *Fiat*;
6. van *J. H. Peelen* en *M. W. Hennen,,* echtelieden, te Kerkrade, ten behoeve van den minderjarige *Johannes Hendrikus Sons,* tot het veranderen van zijnen geslachtsnaam Sons in dien van *Peelen.*

'Aan den **Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië** hebben verzocht:

1. *J. A. L. Hes,* te Bandoeng, om aan zijn minderjarige pleegkinderen, bij den doop genaamd *Johannes Herman* en *Helena,* te vergunnen den geslachtsnaam *Hes* aan te nemen;
2. *Maximiliaan,* zich noemende *Maximiliaan Rijken,* te Tandjongkarang (Lampoengsche Districten), om hem te vergunnen den geslachtsnaam *Rijken* aan te nemen;
3. Mevr. de wede *M. A. C. Lidgerwood,* geboren *Calkoen,* te Soerabaja, om aan haar minderjarigen pleegzoon, bij den doop genaamd *Willem Antonius,* te vergunnen den geslachtsnaam *Antonius* aan te nemen;
4. *Aramis,* zich noemende *Aramis Fisscher,* te Soerabaja, om hem te vergunnen den geslachtsnaam *Tisscher* aan te nemen.

Aan den **Gouverneur van Curaçao** heeft verzocht:

José Silverio Felicia, wonende in Curaçao, om hem te vergunnen zijn geslachtsnaam *Felicia* te veranderen in dien van Sacré.

Bij Koninklijk besluit is toegestemd:

1. 18 Februari 1933, no 30, dat *Theresia Maria Klink,* geboren te Utrecht 18 October 1929, haar geslachtsnaam verandere in dien van *Klink Feelders*;
2. 4 Maart 1933, no 29, dat *Martje Jeannette Braaksma,* geboren te Amsterdam 12 April 1927, haar geslachtsnaam verandere in dien van *Braaksma Gramsma.*

Bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië is goedgevonden:

1. 15 Februari 1933, no 22, aan *Njai Raden Aisah,* minderjarige pleegdochter van *H. Esman,* te Batavia-Centrum, te vergunnen den geslachtsnaam *Esman* aan te nemen;
2. 3 April 1933, no 22, aan *Netty,* minderjarige pleegdochter van wijlen *H. Schotel* en zijne echtgenoote S. *Rancuret,* te Soekaboemi (West-Java), te vergunnen den geslachtsnaam *Schotel* aan te nemen;
3. 3 April '1933, no 23, aan *Benjamina Titalessij,* te Bandoeng(West-Java), te vergunnen aan haar geslachtsnaam *Titalessij* den van *Moelier* toe te voegen en zich voortaan te noemen *B. Titalessij Moelier*;
4. 4 April 1933, no 37, aan *Erna Wilhelmientje,* minderjarige pleegdochter van *A. Ediamont,* te Tjimahi (West-Java), te vergunnen den geslachtsnaam *Ediamont* aan te nemen;
5. 4 April 1933, no 38, aan *Eltina,* minderjarige pleegdochter van *F. J. L. Schoo* en zijne eohrgenoote *Lasinah,* te Palembang, te vergunnen den geslachtsnaam *Schoo* aan te nemen;
6. 12 April 1933, no 46, aau vrouwe *Siti Salamah,* adjunctcommies bij' het Departement van Oorlog, te vergunnen den geslachtsnaam *Schenck* aan te nemen;
7. 13 April 1933, no 24, aan *Marie,* zich noemende *Marie Martherus,* te Tegal (Midden-Java), te vergunnen den geslachtsnaam *Martherus* aan te nemen;
8. 13 April 1933, no 25, aan *Willem,* minderjarigen pleegzoon van *Th. Dijkstra,* te Malang (Oost-Java), te vergunnen den geslachtsnaam *Dijkstra* aan te nemen.

Nº. 8 LIE JAARGANG AUGUSTUS 1933

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE,

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE.

BESCHERMHEER :

Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

REDACTEUR :

Dr. TH. R. VALCK LUCASSEN,

Huize Sparrenheide, Driebergen.

Algemeene Kennisgevingen.

Benoeming van gewone leden.

De gewone leden van het Genootschap worden op voordracht van ten minste één lid, na gehouden ballotage, door het Bestuur benoemd.

Opgave van candidaat-leden gelieve men te richten tot den Secretaris.

Contributie.

De jaarlijksche contributie voor de gewone leden bedraagt f 10.-, ingaande op 1 Januari.

Men gelieve deze te voldoen door storting vóór 1 Maart op postrekening nº. 20910 van den „Penningmeester van het Genootschap" of door toezending per postwissel aan diens adres (Jhr. H. Trip, *Nassau-Zuylensteinstraat 6, 's-Gravenhage).*

Na 1 Maart zal over de verschuldigde contributie met verhooging van inningskosten worden beschikt.

Nieuwe leden, die in den loop van het jaar tot het Genootschap toetreden, gelieven hunne contributie op de hierboven aangegeven wijze te voldoen vóór het verstrijken van de maand, volgende op die van hunne benoeming, bij gebreke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Dezelfde bepalingen gelden m.m. voor, de abonnementsgelden.

Abonnementen op het Maandblad.

Voor niet-leden van het Genootschap, alsmede voor bibliotheken en archieven, is het Maandblad verkrijgbaar tegen eene abonnementsprijs van f 10.-.

Men gelieve zich hiervoor op te geven bij den Redacteur van het Maandblad.

Zie voor de wijze van betaling hierboven onder: Contributie.

Overdrukken.

Indien van bijdragen voor het Maandblad overdrukken worden gewenscht, moet hiervan, onder opgave van het benoodigdeaantal,reeds bij de toezending der copie aan den Redacteur kennis worden gegeven.

De prijs bedraagt voor 1-15 expl. f 1.-, f 2.—, f 3.-, en f 4.— respect. voor $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ en 1 heel vel (16 blz.), waarbij in het oog te houden is, dat 1 blz. der overdrukken ongeveer overeenkomt met $\frac{3}{4}$ kolom van het Maandblad. Voor meer dan 15 exempl. treedt eene matige verhooging in.

Medewerkers, die zich met extra-nummers van het Maandblad zouden willen tevreden stellen, kunnen deze verkrijgen a f 0.25 per stuk. Aangezien deze nummers echter speciaal voor de aanvragers moeten worden gedrukt, is ook in dib geval opgave van het gewenschte aantal bij de toezending der copie noodzakelijk.

Losse exemplaren en oude jaargangen van het Maandblad.

Losse exemplaren van het Maandblad zijn, voor zoover leverbaar, aan het Bureau van het Genootschap verkrijgbaar af 1.—. Voor complete oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte van den aanwezigen voorraad.

Bibliotheek en Verzamelingen van het Genootschap.

De Verzamelingen van het Genootschap, inclusief de Bibliotheek, gevestigd *Bleyenburg* 5 te *'s-Gravenhage,* zijn voor de leden toegankelijk ieder en Maandag van 9½—12 en van 2-5 uur.

Inlichtingendienst.

Ten behoeve van de leden is een inlichtingendienst ingesteld, die tegen onderstaand tarief uit de talrijke verzamelingen, welke het Genootschap ten dienste staan, gegevens op genealogisch en heraldisch gebied verstrekt.

Voor de beantwoording van elke gestelde vraag wordt bij de inzending aan het Bureau van het Genootschap een bedrag van f 0.50 in postzegels ingewacht, met dien verstande, dat inlichtingen op verschillende vragen, in één brief samengevat, elk afzonderlijk in rekening worden gebracht. Wanneer er echter aanleiding bestaat om verschillende vragen in verband met haren aard als één vraag te beschouwen, kan — ter beoordeeling door het Bestuur — dit tarief worden verlaagd.

Vragen, welke niet van het versehuldigde bedrag zijn vergezeld, worden onbeantwoord terzijde gelegd.

Den leden wordt ernstig in overweging gegeven slechts dan een beroep op de kolommen van het Maandblad te doen, wanneer de inlichtingendienst 'geen uitkomst mocht bieden.

Maandelijksche Bijeenkomsten.

Op den eersten Maandag van iedere maand, des n.m. ten 4½ uur, hebben ledenbijeenkomsten plaats en wel gedurende de maanden October tot en met Mei in *Café-Restaurant „de Kroon", Spui 10,* te *'s-Gravenhage* en gedurende de maanden Juni tot en met September in *Hôtel Witte Brug* te *Scheveningen.*

Bovendien hebben op den eersten Zaterdag der maanden October tot en met Juni, des n.m. ten 3 ure, in het gebouw *Koningstraat* 21 te *Arnhem* bijeenkomsten plaats van de Groep van in Gelderland wonende leden. Deze bijeenkomsten zijn ook voor de overige leden van het Genootschap toegankelijk.

Wekelijksche Portefeuille.

Voor de te 's-Gravenhage wonachtige leden bestaat gelegenheid zich te abonneeren op eene wekelijksche portefeuille met tijdschriften, waarvoor hunne jaarlijksche contributie met f 5.— wordt verhoogd.

Men gelieve zich hiervoor op te geven aan het Bureau van het Genootschap, waarheen ook alle correspondentie, de portefeuille betreffende, dient te worden gericht.

Officieele mededeelingen betreffende naamsveranderingen en naamsaannemingen.

In de **Nederlandsche Staatscourant** zijn in den loop der maand Juli van het jaar 1933 gepubliceerd de navolgende hier te lande gedane verzoeken om naamsverandering:

1. van ***Willem Bakker*** en diens echtgenoote ***Henderkien Berends,*** te den Helder, om den geslachtsnaam van hun minderjarig pleegkind ***Jan Vriesman*** te mogen veranderen in dien van ***Bakker;***
2. van ***Hartog Aap,*** te Amsterdam, zoo voor zich als voor zijne minderjarige wettige nakomelingen, tot het veranderen van den geslachtsnaam ***Aap*** in dien van ***Aak;***
3. van ***Jan Koot*** en ***Stijntje de Graaff,*** te Amsterdam, als voogd en toenziende voogdes over ***Zwaantje Petronella Steenbakker,*** ten einde deze te vergunnen voortaan den geslachtsnaam ***Koot Steenbakker*** te dragen;
4. van ***Arie de Vroome*** en ***Aaf je Hendriks,*** te den Helder, ten behoeve van hun minderjarig pleegkind ***Lamberta Dooren,*** om dezer geslachtsnaam ***Dooren*** te mogen veranderen in dien van de ***Vroome;***
5. van ***Lourens*** Dirk ***Poot,*** vroeger te Amsterdam, thans te 's-Gravenhage, zoo voor zich als voor zijne minderjarige wettige nakomelingen, ten einde voortaan den geslachtsnaam ***Terlaak Poot*** te dragen;
6. ten behoeve van ***Alexandra Francisca Georgine Bouwmans,*** geboren te 's-Gravenhage 14 Augustus 1914, ter bekoming van vergunning tot het veranderen van haar geslachtsnaam ***Bouwmans*** in dien van ***Nieuwenhuys;***
7. van ***Gerrit Nottelman*** en ***Anna Koster,*** echtelieden, te Amsterdam, ten behoeve van de minderjarige ***Kathleen Margaret Buckle,*** ten einde voortaan den geslachtsnaam ***Buckle Nottelman*** te dragen;
8. van ***Lilian*** Annie ***Herbschleb,*** te IJmuiden, ten einde den naam ***Herbschleb*** te wijzigen in dien van ***Knol;***
9. van ***Hendrik Teijema,*** timmermansknecht, te Drachten, ten behoeve van de minderjarige Anna ***Hofstra,*** om dezer geslachtsnaam ***Hofstra*** te mogen veranderen in dien van ***Teijema.***

Aan den **Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië** hebben verzocht:

1. ***Meijer*** en zijn echtgenoote, om aan hun minderjarige pleegdochter ***Justine Eveline Menangka,*** geboren te Meester-Cornelis 4 Mei 1924, te vergunnen haar geslachtsnaam ***Menangka*** te veranderen in dien van ***Meijer;***
2. ***W. van der Heijden en*** zijn echtgenoote ***M.*** C. van ***Bilderbeek,*** te Hatavia-Centrum, om hun minderjarige pleegdochter, bij den doop genaamd ***Betsy,*** te vergunnen den geslachtsnaam ***van*** der Heijden aan te nemen;
3. ***H. Scheurkogel*** en zijne echtgenoote ***J. Pieplenbosch,*** te Tjiandjoer (West-Java), om hun minderjarigen pleegzoon, bij den doop genaamd ***Eddy,*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Scheurkogel*** aan te nemen;
4. ***Suzanna,*** te Batavia-Centrum, haar te vergunnen den geslachtsnaam ***Dittberner*** aan te nemen;
5. ***Th. E. Pieters,*** te Jogjakarta, om zijn minderjarigen pleegzoon, bij den doop genaamd ***Thomas Edmond,*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Pieters*** aan te nemen.

Bij **Koninklijk besluit** is toegestemd:

1. 25 April 1933, nº. 41, dat Emma van ***Zijl,*** geboren te Rotterdam 26 Maart 1910, haar geslachtsnaam verandere in dien van ***Beekman;***
2. 5 Juli 1933, nº. 22, dat 1º. ***Johan Frankvoort,*** geboren te Amsterdam 8 Mei 1927, zijn geslachtsnaam verandere in dien van ***Frankvoort Mars;*** 2º. ***Joanna Geertrui Kant,*** geboren te Amsterdam 12 Februari 1926, haar geslachtsnaam verandere in dien van ***Sipon Bant;*** 3º. ***Ludovicus Henricus Maria van Lierde,*** geboren te 's-Hertogenbosch 14 November 1904, en diens minderjarige wettige nakomelingen den geslachtsnaam veranderen in dien van de ***Morée van Lierde.***

Bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië is goedgevonden:

1. 15 Mei 1933, nº. 5, aan ***Roelof Izaac Benjamin Rilatupa,*** te Soerabaja, en zijnen wettigen nakomelingen te vergunnen hun geslachtsnaam ***Rilatupa*** te veranderen in dien van ***Leuwol;***
2. 1 Juni 1933, nº. 33, aan ***Helena Clementine,*** echtgenoote van ***Charles Petrus,*** te Padang, te vergunnen den geslachtsnaam ***Clementine*** aan te nemen;
3. 1 Juni 1933, nº. 34, aan ***Djaelani,*** te Kemangsen (Oost-Java), te vergunnen den geslachtsnaam ***Adisoetopo*** aan te nemen;
4. 8 Juni 1933, nº. 32, aan ***Cornelia Engelina,*** minderjarige pleegdochter van ***D. M. Aalbers*** en zijne echtgenoote ***C. van Nuijs,*** te Malang, te vergunnen den geslachtsnaam ***Aalbers*** aan te nemen;
5. 8 Juni 1933, nº. 33, aan ***Karel,*** minderjarigen pleegzoon van ***W. G. van Haastert*** en zijne echtgenoote ***A. E. Siahaya,*** te Bandoeng, te vergunnen den geslachtsnaam van ***Haastert*** aan te nemen;
6. 8 Juni 1933, nº. 34, aan ***Loekiani Wilhelmina,*** minderjarige pleegdochter van de weduwe ***W. H. van Delden,*** geboren ***Tarminah,*** te Talok (Oost-Java), te vergunnen den geslachtsnaam van ***Deel*** aan te nemen;
7. 8 Juni 1933, nº. 35, aan Willem, minderjarigen pleegzoon van ***A. J. van Dijk,*** te Bandoeng, te vergunnen den geslachtsnaam van ***Dijk*** aan te nemen;
8. 8 Juni 1933, nº. 36, aan ***Frederica Maria,*** minderjarige pleegdochter van ***F. J. van Trappen,*** te Bandoeng, te vergunnen den geslachtsnaam van ***Trappen*** aan te nemen;
9. 10 Juni 1933, nº. 20, aan ***Andreas,*** zich noemende ***Andreas Bodji Kakarba,*** te Semarang, en zijn minderjarigen wettiglijk erkenden zoon ***Anton*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Bodji Kakarba*** aan te nemen;
10. 12 Juni 1933, nº. 17, aan ***Charlotte Jacoba*** en hare minderjarige broeders ***Johan Oscar*** en Nico ***Pieter,*** te Blitar (Oost-Java), te vergunnen den geslachtsnaam ***Rice*** aan te nemen.

Nº. 10 LIE JAARGANG OCTOBER 1933

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE,

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE.

BESCHERMHEER:

Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

REDACTEUR:

Dr. TH. R. VALCK LUCASSEN+

Huize Sparrenbeide, Driebergen..

Algemeene Kennisgevingen.

Benoeming van gewone leden.

De gewone leden van het Genootschap worden op voordracht van ten minst e é é n lid, na gehouden ballotage, door het Bestuur benoemd.

Opgave van candidaat-leden gelieve men te richten tot den Secretaris.

Contributie.

De jaarlijksche contributie voor de gewone leden bedraagt f lO.-, ingaande op 1 Januari.

Men gelieve deze te voldoen door storting v ó ó r 1 Maart op postrekening n°. 20910 van den „Penningmeester van het Genootschap" of door toezending per postwissel aan diens adres (Jhr. H. Trip, *Nassau-Zuylensteinstraat* 6, *'s-Gravenhage).*

Na 1 Maart zal over de verschuldigde contributie met verhooging van inningskosten worden beschikt.

Nieuwe led eu, die in den loop van het jaar tot het Genootschap toetreden, gelieven hunne contributie op de hierboven aangegeven wijze te voldoen vóór het verstrijken van de maand, volgende op die van hunne benoeming, bij gebreke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Opzegging moet geschieden vóór 1 December, voorafgaande aan het Genootschapsjaar, met ingang waarvan men zijn lidmaatschap wenscht te beeindigen.

Dezelfde bepalingen gelden m.m. voor de ab o n n e mentsgelden.

Abonnementen op het Maandblad.

Voor niet-leden van het Genootschap, alsmede voor bibliotheken en archieven, is het Maandblad verkrijgbaar tegen eene abonnementsprijs van f 10.—.

Men gelieve zich hiervoor op te geven bij den Red acteur van het Maandblad.

Zie voor de wijze van betaling hierboven onder: Contributie.

Overdrukken.

Indien van bijdragen voor het Maandblad overdrukken worden gewenscht, moet hiervan, onder opgave van het benoodigde aantal, reeds bij de toezending der copie aan den Redacteur kennis worden gegeven.

De prijs bedraagt voor 1—15 expl. f 1.—, f 2.—, f 3.—, en f 4.— respect. voor $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ en 1 heel vel (16 blz.), waarbij in het oog te houden is, dat 1 blz. der overdrukken ongeveer overeenkomt met $\frac{3}{4}$ kolom van het Maandblad. Voor meer dan 15 exempl. treedt eene matige verhooging in.

Medewerkers, die zich met ext ra-nummers van het Maandblad zouden willen tevreden stellen, kunnen deze verkrijgen a f 0.25 per stuk. Aangezien deze nummers echter speciaal voor de aanvragers moeten worden gedrukt, is ook in dit geval opgave van het geweuschte aantal bij de toezending der copie noodzakelijk.

Losse exemplaren en oude jaargangen van het Maandblad.

Losse exemplaren van het Maandblad zijn, voor zoover leverbaar, aan het Bureau van het Genootschap verkrijgbaar àf 1.—. Voor complete oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte van den aanwezigen voorraad.

Bibliotheek en Verzamelingen van het Genootschap.

De Verzamelingen van het Genootsohap, inclusief de Bibliotheek, gevestigd *Bleyenburg 5* te *'s-Gravenhage,* zijn voor de leden toegankelijk ieder en Maandag van $9\frac{1}{2}$—12 en van 2—5 uur.

Inlichtingendienst.

Ten behoeve van de leden is een inlichtingendienst ingesteld, die tegen onderstaand tarief uit de talrijke verzamelingen, welke het Genootschap ten dienste staan, gegevens op genealogisch en heraldisch gebied verstrekt.

Voor de beantwoording van elke gestelde vraag wordt bij de inzending aan het Bureau van het Genootschap een bedrag van f 0.60 in postzegels ingewacht, met dien verstaode, dat inlichtingen op verschillende vragen, in één brief samengevat, elk afzonderlijk in rekening worden gebracht. Wanneer er echter aanleiding bestaat om verschillende vragen in verband met haren aard als één vraag te beschouwen, kan — ter beoordeeling door het Bestuur — dit tarief worden verlaagd.

Vragen, welke niet van het versehuldigde bedrag zijn vergezeld, worden on b e an t w o o r d terzijde gelegd.

Den leden wordt ernstig in overweging gegeven slechts dan een beroep op de kolommen van het Maand b l ad te doen, wanneer de inlichtingendienst geen uitkomst mocht bieden.

Maandelijksche Bijeenkomsten.

Op den eersten Maandag van iedere maand, des *n.m.* ten $4\frac{1}{2}$ ure, hebben ledenbijeenkomsten plaats en wel gedurende de maanden October tot en met M ei in *Café-Restaurant „de Kroon", Spui 10,* te *'s-Gravenhage* en gedurende de maanden J uni tot en met September in *Hôtel Witte Brug* te *Scheveningen.*

Bovendien hebben op den eersten Zaterdag. der maanden October tot en met Juni, des n.m. ten 3 ure, in het gebouw *Koningstraat 21* te *Arnhem* bijeenkomsten plaats van de Groep van in Gelderland wonende leden. Deze bijeenkomsten zijn ook voor de overige leden van het Genootschap toegankelijk.

Wekelijksche Portefeuille.

Voor de te 's - G r a v en h a g e woonachtige leden bestaat gelegenheid zich te abonneeren op eene weke 1 ij k s c h e p o r t e f e u i 11 e met tijdschriften, waarvoor hunne jaarlijksche contributie met f 5.— wordt verhoogd.

Men gelieve zich hiervoor op te geven aan het Bureau van het Genootschap, waarheen ook alle correspondentie, de portefeuille betreffende, dient te worden gericht.

Officieele mededeelingen betreffende naamsveranderingen en naamsaannemingen.

In de **Nederlandsche Staatscourant** zijn in den loop der maand Augustus van het jaar 1983 gepubliceerd de navolgende hier te lande gedane verzoeken om naamsverandering:

1. van *H. Bishoff,* te Qudorp, ten behoeve van de minderjarige *Hendrika Kruijt* ten einde voortaan den geslachtsnaam *Kruijt Bishoff* te dragen;

2. van *Hemke Kuiper,* echtgenoote van *Jan Mansier,* te Haarlemmermeer, ten behoeve van haar minderjarig kind *Hemke Kuiper,* tot het veranderen van dezen geslachtsnaam Kuiper ia dien van *Mansier;*

3. van Jhr. Willem Antonie Ortt, directeur van Zaadbergen, Mij.. tot opvoeding van weezen en andere minderjarigen ia het huisgezin, te Amersfoort, ten behoeve van de minderjarigen *Paulina* en *Augusta,* tot het aannemen van den geslachtsnaam *Siebke;*

4. van *Adriaan Willem Spiering* Jr., boekdrukker, en *Anna Jantina van Ham,* echtelieden, te Groningen, ten behoeve van hun pupil, de minderjarige *Catharina Maria Bos,* tot het veranderen van haar geslachtsnaam Pos in dien van Spiering;

5. van *H. van Wezep,* te Kerkrade, ten behoeve van de minderjarige *Barbera Maas* tot het veranderen van haar geslachtsnaam Maas in dien van *van Wezep.*

Aan den **Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië** hebben verzocht:

1. *W. J. Coenen,* te Jogjakarta, om aan zijn minderjarige pleegdochter, bij den doop genaamd *Johanna Hendrika,* te vergunnen den geslachtsnaam *Coenen* aan te nemen;

2. Goenoasnn, vroeger genaamd *Qoenoatmo,* te Soembertaman (Oost-Java), hem te vergunnen den geslachtsnaam *Boenoasan* aan te nemen;

3. *Benjamin Dias,* te Jogjakarta, om aan zijn echtgenoote *Johanna Siti* te vergunnen den geslachtsnaam *Dias* aan te nemen;

4. *Hadji* Soedjangie, te Soerabaja, hem te vergunnen den geslachtsnaam *Soedjangie aan* te nemen.

Aan den **Gouverneur van Curaçao** heeft verzocht:

Constan Cornelio *Alfonso Ligorio Martina,* in Curaçao, hem te vergunnen zijn geslachtsnaam *Martina* te veranderen in *Royer.*

Bij **Koninklijk besluit** is toegestemd:j

1.10 Mei 1933, no. 46, dat Simon *Troetel,* geboren te Amsterdam 12 Juli 1876, en *Jeannette Troetel,* geboren te Amsterdam 10 Maart 1911, hun geslachtsnaam veranderen in dien van *Troeder;*

2.2 Juni 1933, no. 21, dat 1° Franciscus *Antonius ten Elzen,* geboren te Heerlen 24 Febr. 1930, zijn geslachtsnaam verandere in dien van *Hanckx;* 2° Dr. *Willem Christiaan Adolf Arbeiter,* geboren te Wassenaar 7 Mei 1878, en diens minderjarige wettige nakomelingen, en Elise *Alexandrine Eugenie Marie Arbeiter,* geboren te Rotterdam 11 Augustus 1911, hun geslachtsnaam veranderen in dien van van Diemen *Arbeiter;*

3. 11 Augustus 1938, no. 21, dat *Lodewijk Hermanus Epeus Vlieg,* geboren te Oud-Beyerland 4 Juni 1896, en diens minderjarige wettige nakomelingen, *Tinco Andringa Vlieg,* geboren te Sloten 28 Mei 1861, *Jan Cornelis Vlieg,* geboren te Oud-Beyerlaad 22 December 1898, en diens minderjarige wettige nakomelingen, *Klaas Marius vlieg,* geboren te Oud-Beyerland 22 Mei 1889, en diens minderjarige wettige nakomelingen, *Aaltje Maria Vlieg,* geboren te Oud-Beyerland 11 September 1901, *Cornelis Jan Vlieg,* geboren te Oud-Beyerland 12 November 1898, en diens minderjarige wettige nakomeliogea, en *Floris Adrianus Vlieg,* geboren te Oud-Beyerlaad 22 Mei 1903, en diens minderjarige wettige nakomelingen, hun geslachtsnaam veranderen in dien van van *Hylckama* Vlieg.

Bij **besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië is go e d ge v o a d en:**

1.23 Juni 1933, no. 32, aan *Bondowiardjo,* commies bij den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen, thans op wachtgeld, te Baadoeng, te vergunnen den geslachtsnaam *Gondowiardjo* aan te nemen;

2.27 Juni 1983, no. 25, aan *William Tjia,* geboren te Bandoeng 9 Mei 1917, minderjarige zoon van *H. Tan,* weduwe van S. *L. Tjia,* te Bandoeng, te vergunnen zijnen geslachtsnaam *Tjia* te veranderen in dien van *Tan;*

3.28 Juni 1933, no. 3, aan *Ahmad gelar Soetan* Maharadja, te Soerakarta, te vergunnen den geslachtsnaam *Ahmad* aan te nemen;

4. 15 Juli 1983, no. 37, aan *Saminah,* minderjarige pleegdochter van *P. Soeters,* te Batavia-Centrum, te vergunnen den geslachtsnaam *Soeters* aan te nemen;

5. 15 Juli 1933, no. 38, aan *Maria Johanna,* zich noemende *M. J.* van *Mol,* te Baadoeng, te vergunnen den geslachtsnaam van *Mol* aan te nemen;

6. 15 Juli 1933, no. 39, aan *Beatrix Vera,* minderjarige pleegdochter van vrouwe *M. Goewie,* te Soerakarta, te vergunnen den geslachtsnaam Goewie aan te nemen;

7.26 Juli 1933, no. 20, aan *Mina,* echtgenoote van *Babel Albert Jozef Haumahu,* te Magelang, te vergunnen den geslachtsnaam *Oemi* aan te nemen.

N°. 11 LI[E] JAARGANG NOVEMBER 1933

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE,

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE.

BESCHERMHEER:

Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

REDACTEUR:

Dr. TH. R. VALCK LUCASSEN.

Huize Sparrenheide, Driebergen.

Algemeene Kennisgevingen.

Benoeming van gewone leden.

De gewone leden van het Genootschap worden op voordracht van ten minste één lid, na gehouden ballotage, door het Bestuur benoemd.

Opgave van candidaat-leden gelieve men te richten tot den Secretaris.

Contributie.

De jaarlijksche contributie voor de gewone leden bedraagt f 10.—, ingaande op 1 Januari.

Men gelieve deze te voldoen door storting vóór 1 Maart op postrekening n°. 20910 van den „Penningmeester van het Genootschap" of door toezending per postwissel aan diens adres (Jhr. H. Trip, Nassau-*Zuylensteinstraat* 6, *'s-Gravenhage).*

Na 1 Maart zal over de verschuldigde contributie met verhooging van inningskosten worden beschikt.

Nieuwe leden, die in den loop van het jaar tot het Genootschap toetreden, gelieven hunne contributie op de hierboven aangegeven wijze te voldoen vóór het verstrijken van de maand, volgende op die van hunne benoeming, bij gebreke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Opzegging moet geschieden vóór 1 December, voorafgaande aan het Genootschapsjaar, met ingang waarvan men zijn lidmaatschap wenscht te beeindigen.

Dezelfde bepalingen gelden m.m. voor de ah o nnementsgelden.

Abonnementen op het Maandblad.

Voor nie t-leden van het Genootschap, alsmede voor bibliotheken en archieven, is het Maandblad verkrijgbaar tegen eene abonnementsprijs van f 10.-.

Men gelieve zich hiervoor op te geven bij den Red acteur van het Maandblad.

Zie voor de wijze van betaling hierboven onder: Contributie.

Overdrukken.

Indien van bijdragen voor het Maandblad o verdrukken worden gewenscht, moet hiervan, onder opgave van bet benoodigde aantal, reeds bij de toezending der copie aan den Redacteur kennis worden gegeven.

De prijs bedraagt voor 1-15 expl. f l.-, f 2.-, f 3.—, en f 4.— respect. voor $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ en 1 heel vel (16 blz.), waarbij in het oog te houden is, dat 1 blz. der overdrukken ongeveer overeenkomt met $\frac{3}{4}$ kolom van het Maandblad. Voor meer dan 15 exempl. treedt eene matige verhooging in.

Medewerkers, die zich met ex t r a - nu m m e r s van het Maandblad zouden willen tevreden stellen, kunnen deze verkrijgen a f 0.25 per stuk. Aangezien deze nummers echter speciaal voor de aanvragers moeten worden gedrukt, is ook in dit geval opgave van het gewenschte aantal bij de toezending der copie noodzakelijk.

Losse exemplaren en oude jaargángen van het Maandblad.

Losse exemplaren van het Maandblad zijn, voor zoover leverbaar, aan het Bureau van het Genootschap verkrijgbaar à f l.-. Voorcomplete oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte van den aanwezigen voorraad.

Bibliotheek en Verzamelingen van het Genootschap.

De Verzamelingen van het Genootaohap, inclusief de Bibliotheek, gevestigd *Bleyenburg* 6 te *'s-Gravenhage,* zijn voor de leden toegankelijk iedere n Maandag van 9½—12 en van 2-5 uur.

Inlichtingendienst.

Ten behoeve van de leden is een inlichtingendien s t ingesteld, die tegen onderstaand tarief uit de talrijke verzamelingen, welke het Genootschap ten dienste staan, gegevens op genealogisch en heraldisch gebied verstrekt.

Voor de beantwoording van elke gestelde vraag wordt bij de inzending aan het Bureau van het Genootschap een bedrag van f 0.50 in postzegels ingewacht, met dien verstande, dat inlichtingen op verschillende vragen, in één brief samengévat, elk afzonderlijk in rekening worden gebracht. Wanneer er echter aanleiding bestaat om verschillende vragen in verband met haren aard als één vraag te beschouwen, kan — ter beoordeeling door het Bestuur — dit tarief worden verlaagd.

Vragen, welke niet ian het verschuldigde bedrag zijn vergezeld, worden onbeantwoord terzijde gelegd.

Den leden wordt ernstig in overweging gegeven slechts dan een beroep op de kolommen van het Maand blad te doen, wanneer de inlichtingendienst geen uitkomst mocht bieden.

Maandelijksche Bijeenkomsten.

Op den eersten Maandag van iedere maand, des n. m. te n 4½ ure, hebben ledenbijeenkomsten plaats en wel gedurende de maanden October tot en met Mei in *Café-Restaurant „de Kroon", Spui 10,* te *'s-Gravenhage* en gedurende de maanden J uni tot en met S ep t e m b er in *Hôtel Witte Brug* te *Scheveningen.*

Bovendien hebben op den eersten Zaterdag der maanden October tot en met Juni, dee n.m. ten 3 ure, in het gebouw *Koningstraat 21* te *Arnhem* bijeenkomsten plaats van de Groep van in Gelderland wonende leden. Deze bijeenkomsten zijn ook voor de overige leden van het Genootschap toegankelijk.

Wekelijksche Portefeuille.

Voor de te 's - G r a v en ha g e woonachtige leden bestaat gelegenheid zich te abonneeren op eene wekelijksche portef e uille met tijdschriften, waarvoor hunne jaarlijksche contributie met f 5.— wordt verhoogd.

Men gelieve zich hiervoor op te geven aan het Bureau van het Genootschap, waarheen ook alle correspondentie, de portefeuille betreffende, dient te worden gericht.

Officieele mededeelingen betreffende naamsveranderingen en naamsaannemingen,

In de Nederlandsche Staatscourant zijn in den' loop der maand September van het jaar 1933 gepubliceerd de navolgende hier te lande gedane verzoeken om naamsverandering:

1. van *W. Gruteke,* te Zwijndrecht, ten behoeve van de minderjarige *Johanna Gerardina Post,* tot het veranderen van den geslachtsnaam *Post* in dien van *Gruteke;*
2. van *Jacob Benjamin Molenaar* en zijne echtgenoote *Hendrikje van der Wees,* te Leeuwarden, als voogd en toeziende voogdes over *Albertus van der Wees,* geboren te Leiden 28 Juli 1917, natuurlijk niet erkend kind van *Elisabeth van der Wees,* dat de geslachtsnaam van genoemd kind worde veranderd in dien van Molenaar;
3. van *Willem Reindert Blankert,* ten behoeve van de minderjarige *Berendina Theodora de Lassaquère,* tot het veranderen van dezer geslachtsnaam de *Lassnpuère* in dien van *Blankert;*
4. van *Hendrik Blok* en *Jaconbina Knuit,* echtelieden, te 's-Gravenhage, ten behoeve van den minderjarigen Cornelis Pieter van Leeuwen, tot het veranderen van diens geslachtsnaam van *Leeuwen* in dien van *Blok;*
5. van *Leonardus Vonck,* kleermaker, te Roermond, om den geslachtsnaam van zijn pupil *Willem Jacobus van den Berg,* te Roermond, te mogen veranderen in dien van *Vonck*;
6. van Arie *Steur,* te Herkhout (N.-H.), ten behoeve van den minderjarigen *Bemardus Marie Boswinkel,* tot het veranderen van diens geslachtsnaam *Boswinkel* in dien van *Steur*;
7. van *Geertje van der Vaart,* weduwe vau *J. L. A. Hollaar,* te 's-Gravenhage, ten behoeve van de minderjarige *Thea Ras,* tot het veranderen van dezer geslachtsnaam *Ras* in dien van *Hollaar*;
8. van *J. H. Eenschoten,* te Amsterdam, tot verandering van zijn geslachtsnaam *Eenschoten* in dien van *van* den *Dolder* ;
9. van *Jochem Stuurop,* te Haarlem, als voogd over *Theodorus van Schoonhoven,* tot het veranderen van diens geslachtsnaam van *Schoonhoven* in dien van *Stuurop.*

Aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië hebben verzocht:

1. *E. F. Deux* en zijn echtgenoote *Dora,* te Rembang, om aan hun minderjarigen pleegzoon, bij den doop genaamd *Christian Bernardus Zacharias,* te vergunnen den geslachtsnaam *Deux* aan te nemen;
2. B. *Conen,* te Jogjakarta, om aan zijn minderjarige pleeg dochter *Painem,* bij den doop genaamd *Anna,* te vergunnen den geslachtsnaam *Conen* aan te nemen;
3. *Mas Mohamad Soeparto,* ook genaamd *Mas Mohamad Soeparto Hardjohamidjojo,* te Semarang, om hem te vergunnen den geslachtsnaam *Hardjohamidjojo* aan te nemen;
4. *Ramelah,* echtgenoote van *F. F. H. Voorstad,* te Bandjermasin, om haren minderjarigen zoon *Noeralam* te vergunnen den geslachtsnaam *Voorstad* aan te nemen;
5. Mr. *F. L. Cayaux,* te Salatiga, om aan zijn minderjarige stiefdochter *Artatia* te vergunnen den geslachtsnaam *Cayaux* aan te nemen.

Bij Koninklijk besluit is toegestaan:

1. 29 Juni 1933, no. 46, dat 1° *Willem Hendrik van Ginkel,* geboren te Hoogland 6 Februari 1929, zijn geslachtsnaam verandere in dien van *Kluit*; 2° *Ramona Schaller,* geboren te Leiden 26 Januari 1930, haar geslachtsnaam verandere in dien van *Bulsing;*
2. 6 September 1933, no. 42, dat 1° *Winke Looijenga,* geboren te Amsterdam 29 Juni 1917, haar geslachtsnaam verandere in dien van *van Dam*; 2° *Heinrich Jansen,* geboren te Dusseldorp (Pruisen) 27 Februari 1995, en diens minderjarige wettige nakomelingen, den geslachtsnaam veranderen in dien vau *Landman;* 3° Maria *Antonia Hermans,* geboren te Venlo 17 October 1928, haar geslachtsnaam verandere in dien van *Boerboom.*

Bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië is goedgevonden:

1. 24 Juli 1933, no. 23, aan *Hadji Abdoelmoeid bin Residoen,* te Tebing Gerinting (Palembang), te vergunnen den geslachtsnaam *Residoen* aan te nemen;
2. 24 Juli 1933, no. 24 aan *Hadji Ambari,* te Cheribon (West-Java), te vergunnen den geslachtsnaam *Ambari* aan te nemen ;
3. 26 Juli 1933, no. 21, aan *Hendrik Adolf en Augustine,* minderjarige pleegkinderen van *L. H. Jacobs,* te Koetaradja, te vergunnen den geslachtsnaam *Jacobs* aan te nemen ;
4. 26 Juli 1933, no. 22, aan *Esperance Angelica Godefrida,* minderjarige pleegdochter van de weduwe *J. M. L. Rijssemus,* geboren *Renssen,* te vergunnen den geslachtsnaam *Rijssemus* aan te nemen;
5. 26 Juli 1933, no. 23, aan *Antonius,* minderjarigen pleegzoon van *Issachar Filémon,* te Batavia-Centrum. te vergunnen den geslachtsnaam *Filémon* aan te nemen;
6. 26 Juli 1933, no. 24, aan *Thomas,* zich noemende en schrijvende *Thomas Rimper,* te Bstavia-Centrum, te vergunnen den geslachtsnaam *Rimper* aan te nemen;
7. 26 Juli 1933, no. 25, aan *Sally,* minderjarige pleegdochter van *H. Agerbeek,* te Meester-Cornelis, te vergunnen den geslachtsnaam de *Zwart* aan te nemen;
8. 28 Jali 1933, no. 22, aan *Elly,* minderjarige pleegdochter van *M. G. Braune,* te Malang, te vergunnen den geslachtsnaam *Braune* aan te nemen;
9. 29 Juli 1933, no. 33, aan *Franciscus van der Wel,* geboren te Batavia 1 September 1928, minderjarigen stiefzoon van *D. van Zanten,* te Batavia-Centrum, zich voortaan te noemen en schrijven *Franciscus van Zanten van der Wel*;

10.1 Augustus 1933, **n°.** 36, aan ***Helena,*** minderjarige **pleeg** dochter van ***J. de Graaff,*** te Kepandjen **(Oost-Java),** te vergunnen den geslachtsnaam de Graaff aan te nemen;

11. 1 **Augustus** 1933, **n°.** 37, aan ***Charles Arthur,*** te **Jog**jakarta, te vergunnen den- geslachtsnaam ***Birsak*** aan te nemen **;**

12.1 Augustus 1933, **n°.** 38, aan ***Adriana Louise,*** minderjarige pleegdochter van ***W.*** van ***den Meerakker,*** te **Ma**lang, te vergunnen den geslachtsnaam van den Meer***akker*** aan te nemen **;**

13. 17 **Augustus** 1933, **n°.** 28, aan ***Tando Oemar gelar Soetan Mansoer*** te vergunnen den geslachtsnaam ***Mansoer*** aan te nemen.

Bij **resolutie van den Gouverneur van Suriname** is toestemming verleend:

1.27 April 1933, **n°.** 1319, aan ***Guillaume André Joseph de Vries*** om **zijn** geslachtsnaam de ***Vries*** te veranderen in dien van Goede;

2.24 Mei 1933, **n°. 1626,** aan ***Humphry Eric Rotgans*** om **zijn** geslachtsnaam Rotgans te **veranderen** in dien van ***Cooman.***

Nº. 12 LIE JAARGANG DECEMBER 1933

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE,

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE+

BESCHERMHEER:

Z. K. H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, HERTOG VAN MECKLENBURG.

REDACTEUR:

Dr. TH. R. VALCK LUCASSEN.

Huize Sparrenheide, Driebergen.

Algemeene Kennisgevingen.

Benoeming van gewone leden.

De gewone leden van het Genootschap worden op voordracht van ten minste één lid, na gehoaden ballotage, door het Bestuur benoemd.

Opgave van candidaat-leden gelieve men te richten tot den Secretaris.

Contributie.

De jaarlijksche contribut ie voor de gewone leden bedraagt f lO.-, ingaande op 1 Januari.

Men gelieve deze te voldoen door storting vóór 1 Maart op postrekening nº. 20910 van den „Penningmeester van het Genootschap" of door toezending per postwissel aan diens adres (Jhr. H. Trip, *Nassau-Zuylensteinstraat 6, 's-Gravenhage).*

Na 1 Maart zal over de verschuldigde contributie met verhooging van inningskosten worden beschikt.

Nieuwe leden, die in den loop van het jaar tot het Genootschap toetreden, gelieven hunne contributie op de hierboven aangegeven wijze te voldoen vóór het verstrijken van de mnand, volgende op die van hunne hen ieming, bij gebreke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Opzegging moet geschieden vóór 1 December, voorafgaande aan het Genootschapsjaar, met ingang waarvan men zijn lidmaatschap wenscht te beeindigen.

Dezelfde bepalingen gelden m.m. voor de ab on nementsgelden.

Abonnementen op het Maandblad.

Voor nie t-led en van het Genootschap, alsmede voor bibliotheken en archieven, is het Maandblad verkrijgbaar tegen eene abonnementsprijs van f lO.-.

Men gelieve zich hiervoor op te geven bij den Redacteur van het Maandblad.

Zie voor de wijze van betaling hierboven onder: Contributie.

Overdrukken.

Indien van bijdragen voor het Maandblad overdrukken worden gewenscht, moet hiervan, onder opgave van het benoodigde aantal, reeds bij de toezending der copie aan den Redacteur kennis worden gegeven.,

De prijs bedraagt voor 1—15 expl. f l.-, f 2.-, f 3.-, en f 4.— respect. voor ¼, ½, ¾ en 1 heel vel (16 blz.), waarbij in het oog te houden is, dat 1 blz. der overdrukken ongeveer overeenkomt met ¾ kolom van het Maandblad. Voor meer dan 15 exempl. treedt eene matige verhooging in.

Medewerkers, die zich met extra-nummers van het Maandblad zouden willen tevreden stellen, kunnen deze verkrijgen af 0.25 per stuk. aangezien deze nummers echter speciaal voor de aanvragers moeten worden gedrukt, is ook in dib geval opgave van het gewenschte aantal bij de toezending der copie noodzakelijk.

Losse exemplaren en oude jaargangen van het Maandblad.

Losse exemplaren van het Maandblad mijn, voor zoover leverbaar, aan het Bureau van het Genootschap verkrijgbaar à f l.-. Voorcomplete oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte van den aanwezigen voorraad.

Bibliotheek en Verzamelingen van het Genootschap.

De Verzamelingen van het Genootschap, inclusief de Bibliotheek. gevestigd *Bleyenburg* 5 te *'s-Gravenhage,* zijn voor de leden toegankelijk ieder en Maandag van 9½—12 en van 2-5 aar.

Inlichtingendienst.

Ten behoeve van de leden is een inlichtingendienst ingesteld, die tegen onderstaand tarief uit de talrijke verzamelingen, welke het Genootschap ten dienste staan, gegevens op genealogisch en heraldisch gebied verstrekt.

Voor de beantwoording van elke gestelde vraag wordt bij de inzending aan het Bureau van het Genootschap een bedrag van f 0.50 in postzegels ingewacht, met dien verstande, dat inlichtingen op verschillende vragen, in één brief samengevat, elk afzonderlijk in rekening worden gebracht. Wanneer er echter aanleiding bestaat om verschillende vragen in verband met haren aard als één vraag te beschouwen, kan — ter beoordeeling door het Bestuur — dit tarief worden verlaagd.

Vragen, welke niet van het verschuldigde bedrag zijn vergezeld, worden on beantwoord terzijde gelegd.

Den leden wordt ernstig in overweging gegeven slechts dan een beroep op de kolommen van het Maandblad te doen, wanneer de inlichtingendienst geen uitkomst mocht bieden.

Maandelijksche Bijeenkomsten.

Op den eersten Maandag van iedere maand, des n.m. te n 4½ ure, hebben ledenbijeenkomsten plaats en wel gedurende de maanden October tot en met Mei in *Café-Restaurant „de Kroon", Spui 10,* te *'s-Gravenhage* en gedurende de maanden Juni tot en met September in *Hôtel Witte Brug* te *Scheveningen.*

Bovendien hebben op den eersten Zaterdag der maanden October tot en met Juni, des n.m. ten 3 ure, in het gebouw *Koningstraat 21* te *Arnhem* bijeenkomrten plaats van de Groep van in Gelderland wonende leden. Deze bijeenkomsten zijn ook voor de overige leden van het Genootschap toegankelijk.

Wekelijksche Portefeuille.

Voor de te 's-Gravenhage woonachtige leden bestaat gelegenheid zich te abonneeren op eene wekelijksche portefeuille met 11 tijdschriften, waarvoor hunne jaarlijksche contributie met f 5.— wordt verhoogd,

Men gelieve zich hiervoor op te geven aan het Bureau van het Genootschap, waarheen ook alle correspondentie, de portefeuille betreffende, dient te worden gericht.

Officieele mededeelingen betreffende naamsveranderingen en naamsaannemingen.

In de Nederlandsche Staatscourant zijn in den loop der maand October van het jaar 1933 gepubliceerd de navolgende hier te laude gedane verzoeken om naamsverandering:

1. van *Gezina Wilhelmina Cornelia de Graas,* kantoorbediende, te Zutphen, tot het veranderen van haar geslachtsnaam de Graas in dien van *Schoot;*
2. van *Johannes Cornelis van Oostrum en Petronella Cornelia Castelijns,* echtelieden, te Waalwijk, ten behoeve van den minderjarige *Antonius Leonardus Daamen,* tot het veranderen van diens geslachtsnaam *Daamen* in dien van *van Oostrum;*
3. van *E. H. van Eynsbergen,* te 's-Gravenhage, ten behoeve van den minderjarige *Maurits Ut,* tot het veranderen van diens geslachtsnaam *Ut* in dien van *van Eynsbergen.*

Aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië hebben verzocht:

1. *M. H. F. Ch. Lamsfus,* geboren *Schreuder,* te Djatiroto (Oost-Java), om aan haar minderjarigen pleegzoon, bij den doop genaamd *Freddy,* te vergunnen den geslachtsnaam *Schreuder* aan te nemen;
2. *E. Böck,* te Semarang, om aan zijn minderjarigen pleegzoon, bij den doop genaamd *Adolf Benjamin,* te vergunnen den geslachtsnaam *Böck* aan te nemen;
3. *Koearno Koesoemohadoko,* te Semarang, hem te vergunnen den geslachtsnaam *Koesoemohadoko* aan te nemen;
4. *Joesoef,* te Semarang, hem te vergunnen den geslachtsnaam *Moeljohardjo* aan te nemen.

Bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlanasch-Indië ia gedgevonden:

1. 24 Juli 1933, no. 22, aan *Alphons Lohstroh,* geboren te Batavia 7 Maart 1928, minderjarigen zoon van de echtgenoote van *W. H. E. van der Putte,* te Batavia-Centrum, te vergunnen zich voortaan te noemen *Alphons van der Putte Lohstroh;*
2. *29* Juli 1933, no. 32, aan *Sjoerd Lambertus Wilten,* geboren te Semarang 30 November 1913. en *Wilg Gerrit Wilten,* geboren te Semarang 17 Augustus 1916; minderjarige wettige kinderen van *M. Vernig,* echtgeuoote van *W. D.* Mooi, uit haar vorig huwelijk met thans wijlen Sjoerd *Lambertus Wilten,* te Batavia-Centrum, te vergunnen zich voorraau te noemen S. *L. Mooi Wilten* en *W. G. Mooi Wilten*;
3. 30 Augustus 1933. no. 32, aan *Hadji Iksan,* te Damarsi (Oost-Java), te vergunnen den geslachtsnaam *Iksan* aan te nemen;
4. 4 September 1933, no. 10, aan *Berfha,* minderjarige pleegdochter van *L. Ch. Dumoulin,* te Bandoeng, te vergunnen den geslachtsnaam *Dumoulin* aan te nemen;
6. 12 September 1933, no. 14, aan *Sakijem,* weduwe van *Carel Manopodeh,* in leven technisch ambtenaar 4e. kl. bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, te Moronge (Manado) te vergunnen den geslachtsnaam *Sakijem* aan te nemen;
6. *23* September 1933, no. 20, aan *Raden Soediro,* te Kediri, te vergunnen den geslachtsnaam *Oostendorp* aan te nemen;
7. 23 September 1933, no. 21, aan *Jozeph Nining,* zich noemende en schrijvende *Jozeph Nining van der Put, te* Weltevreden, te vergunnen den geslachtsnaam *van der Put* aan te nemen;
8. *23* September 1933, no. 22, aan *Adolf,* zich noemende *Adolf Harinck,* te Batavia-Centrum, te vergunnen den geslachtsnaam *Harinck* aan te nemen.
